Astesanus Astensis, O.F.M.
Summa de casibus conscientie, dated Aug. 22, 1452 onf. 147
Original binding by Johannes Fogel of Erfurt

RSNSN

f 431/24

Tituli huius tercii libri sunt
isti qui sequuntur

De appropriacione rerum et dominio earum 1
De prescripcione 2
De contractibus in communi 3
De obligacione et stipulacione 4
De renunciacione beneficiorum 5
De pactis 6
De transactione 7
De empcione et vendicione 8
De permutacione 9
De mutuo 10
De usuris et pena usurariorum 11
De societatibus contrahendis 12
De pignoribus 13
De locato et conducto 14
De emphiteosi 15
De commodato 16
De deposito 17
De feudis 18
De precariis 19
De donacionibus inter vivos 20
De donacionibus causa mortis 21
De legatis 22
De fideicommissis 23
De hereditate 24
De heredibus instituendis 25
De substitucionibus 26
Qui testari possunt 27
De testandi 28
De prohibitione testandi 29
De testibus testamentorum 30
De testamento in scriptis 31
De testamento rupto 32
De causis quibus testamentum ... inutile
redditur ut rumpitur 33
De codicillis 34
De successionibus ab intestato 35
Ad quid heres teneatur 36
De suffragiis defunctorum 37
De oracionibus omnium tam in patria
quam in purgatorio 38 / et per 39

De appropriacione rerum et dominio earum

Finitis per dei graciam duabus partibus huius summe scilicet prima de deo et secunda de virtutibus et viciis restat per tercium partem eius explere de contractibus et ultimis voluntatibus et primo de iustis ... voluntatibus

[marginal note: et quibus ... contractibus et ultimis voluntatibus]

cum tamen dominia que sine iusticia iuste non possent si non essent distincta et appropriata. Ideo primo considerandum est de appropriacione rerum. Et circa hanc queritur primo utrum possessio rerum propria sit communi naturalis

[marginal note: Questio 1]

Respondeo dicendum ut ostendit plures proposiciones quod ... sunt ... huiusmodi communia optima ... et consistentia quod ... quia ... communiter admitunt ... quadam ... habent hominem ... dominium ... quia ... et ... cuius ... perfectionem ... secundum ... tamen est ... unde hominum ... secundum racionem ... ymaginem dei consistit ... genesis faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram et post sequitur ... et

[marginal note: Questio 2a. Utrum dominia in statu innocentiae essent distincta.]

Utrum rerum dominia in statu innocencie essent distincta. Respondeo secundum scotum 4 sentenciarum dist. 15 Nota quod omnia essent communia quod et secundum legem nature ut patet per Isidorum distinctione viii c. ... Iure nature sunt omnibus omnia communia et ... diluvium et per legem divinam ut dicit viii c. ... iure ... et augustinus super Iohannem Iure ... divino dominium et terra et plenitudo eius ... dicere hec dominia est mea. Racio huius autem est duplex. Una enim racio ita quod patet ... secundum rectam racionem sicut congruit ad pacificam conversacionem et necessariam sustentacionem. In statu autem innocencie ... rerum ... distinccione dominiorum ... violencia ... hominibus ... ulla occupasset ... alteri necessaria ... fuisset ... quibus ... necessariam ... occupasset ... fuisset. Hoc eciam modo tunc ... ad sustentacionem ... fuisset ... appropriacionem ... aliorum ... fuisset ... preceptum

[marginal note: Questio 3a. Utrum preceptum illud, scilicet de ... omnia communia adhuc mandat, ita quod nulli rem aliquam ... possidere liceat.]

Utrum preceptum illud scilicet de ... omnia adhuc mandat ita quod nulli rem aliquam ... possidere liceat ... non ... post lapsum renovatum,

qui primo p[er] Augustino de heresibus qui etiam se vocant apostolicos eo quod putant non habere spem vite eterne eos habentes qui utuntur [illegible] vel quibus ipsi carent sed coniugibus et aliquas possessionibus et propriis. Est autem post lapsum [illegible] rationabiliter propter duo supradicta. primo quia erant contra pacificam cohabitationem, patet. 2o quod erant contra necessariam sustentationem, quia homines non ita sollicite procurarent quia et etiam fortiores necessaria debilibus auferrent. Dicendum tamen secundum [illegible] quod circa huiusmodi exteriora duo attendit homo scilicet potestatem procurandi et dispensandi et quo ad hoc homini aliquid proprium licitum est possidere et est necessarium vite humane ut probatum est. Aliud est usus rei ipsius et quo ad hoc non debet homo habere res exteriores ut proprias sed ut communes ut facile quis eas communicet aliis in necessitatibus. Unde apostolus divitibus huius seculi precipe facile tribuere communicare. Et sic dicit Ambrosius et habetur di. 47 sicut hii. Neque enim [illegible] dicat [sabere] proprium, quod est commune. Dato quod sit [illegible] per quam viam per quam legem facta sit appropriatio. Respondet scotus ubi supra quod non est facta per legem divinam, ut patet di viii. Nec etiam per legem nature quia non apparet quod lex nature determinat appropriata. Ipsa autem determinavit quod omnia erant communia. Unde videtur dicendum quod facta sit per legem positivam. Et ex hoc etiam sequitur quod prima distinctio dominiorum fuit facta per aliquam legem positivam. Nunc autem utrum ipsa distinctio fuit iuste facta, quod si lex esset iusta. Nunc non quod ista lex erat iusta necessarium fuit ut legislator haberet duo scilicet prudentiam [illegible] in suis consiliariis per quam distingueret secundum rectam rationem quid faciendum erat, per prudentiam et sic auctoritatem, sine qua eius sententia non ligaret. Est autem auctoritas sive principatus duplex, una que paterna et hec est iusta, scilicet ex lege nature quia omnes filii tenentur parentibus obedire. Alia est [illegible] per legem aliquam scilicet morum vel alicuius [illegible] vel magis confirmatam [illegible] civitatis scilicet politica. Que scilicet super quotquot est potest esse iusta et quod communi consensu et electione ipsius communitatis, et tale auctoritatem communitatis condere legem possidere quod dominia rerum distinguerentur et [illegible] pluralitatem fuisse. Nam secundum noe post diluvium distinxit terras filiis suis ut ipsi diviserunt inter se ut aperte vel ab aliquibus abeunt electo in [illegible] communitate tunc scilicet electo communitas ipsa [illegible] auctoritate. Promulgata autem fuit lex ista scilicet quod res non occupata illius esset qui primus eam occupaverit et tunc dispersa sunt super faciem terre et unusquisque occupabit regionem unam et aliquis alias scilicet post. Obiicitur autem quod dicit abbas ysidorus [illegible] quod omnium communis possessio naturalis est, hic quantum ad hoc quod secundum ius naturale non est facta distinctio possessionum secundum [illegible] humanum quod per [illegible] nature [illegible]. Unde proprietas possessionum non est contra ius naturale sed ei superadditur per adinventionem rationis humane. Secundum autem magistrum allegatum (?) [illegible] sunt notandum quod [illegible] et [illegible] de lege naturali aliquid dicit quia debitum aliquid per bonum alicuius aliquid ista dictum dicit quod [illegible] omnia sunt quia [illegible] in precepto per bonum [illegible] in statu nature bene iustificata omnia esse quia [illegible] in statu nature corrupte dicit quod bonum est aliqua esse propria quia aliqua dicit aliqua esse [illegible] appropriabilia ut [illegible] libera. Et quod aliqua sunt inappropriabilia, sicut in nullius sunt bonis, occupanti conceduntur, quod enim sunt nullius est dominio concedit occupanti. Et dicit [illegible] quod naturalis est acquisitio eorum que terra mari celo capiuntur ut capere avium et piscium sequitur.

De prescriptione ti[tulus] 29

Possunt compendium dominium rerum iuste transferri. Hec autem translatio fieri potest dupliciter [illegible]

Marginalia:

Auctoritas politica

Per quam legem sancita sit appropriatio.

[illegible] lege positiva

opposita

Auctoritas sive principatus duplex, una paterna, alia politica.

Quomodo iuste rerum transferuntur dominia.

Auctoritate iudicis vel publica, sive principis vel legitima. Alio auctoritate privata capiat dominium immediate possessio, ita fit in prescribendo, sive in continuando ut dicendo. Primo autem considerandum de primo scilicet de prescriptione. Et primo quid sit prescriptio. 1. Secundo quid et quae requiruntur ad prescriptionem. 2. Tertio quot sint species prescriptionis. 3. Quarto quae res prescribi possint et quae non. 4. Quinto quibus modis interrumpitur prescriptio. 5. Sexto quis sit eius effectus. Circa primum sciendum quod prescriptio vel usucapio est acquisitio dominii utilis et directi per continuationem possessionis temporis a lege diffinitam, prescriptio temporis a lege diffinitum. Est autem dominium directum illud quod habet verum et principalem dominium rei. Utile dominium est illud quod habet ille qui non est dominus principalis rei sed habet rei utilitatem ac si esset dominus, ut vasallus, feudatarius, et huiusmodi. Est autem usucapio proprie in mobilibus, prescriptio in immobilibus, accepta in rebus incorporalibus, ut sunt servitutes, actiones et quod est de causa possessionis et proprie actionis. Circa secundum sciendum quod in prescriptione tamen quatuor requiruntur. Primum est bona fides, scilicet quod iste qui possidet rem quam possidet credat suam, ut credat tradentem eam vel fuisse dominum vel habere ius distrahendi, licet in facto erret, ff. de pro[illegible] signi bone fidei. Et si bona fides semper presumitur nisi mala probetur, tamen presumatur ignorantia nisi probetur scientia, ff. de probationibus l. [illegible]. Dicatur etiam bonam fidem habere, licet erret in iure quod est dominii particularia, licet peccet sine usucapio ff. [illegible] secundum Goffredum. Hostiensis vero et Iohannes intelligunt etiam quod prescribens est de facto, ut si apud dominum suum consensu capituli et credat quod habuit consensum capituli, licet eam errat recipiens in facto; intelligitur tamen bonam fidem habere. Sed secundum ipsum Hostiensem dicitur bonam fidem habere licet erret in iure. Si vir dedit rem alienam

uxori, putabat donationem valere, quamvis donatio non sit facta pauperior, tamen uxor usucapiet pro donato, ff. [illegible] C. Si in vir [illegible] forte post usucapionem completam dimoratam fiat, ff. [illegible] l. Si dicatur quod error iuris ad usucapionem non prodest ut dominium et. Respondetur Hostiensis quod [illegible] hoc casu et quod error iuris possit, tamen non aliter bonam fidem habere. Credat etiam quod vir sit dominus et sic erat iure et ideo cum sit error in facto non nocet, et similiter de quo inquam. Dicatur etiam quis habere fidem bonam, licet habeat scientiam dubiam. Quod si sint bona fides, possidet autem nulla fides si dominus [illegible] et Ternet, C. de rei vendicatione, si fiunt ut si quis contra legem mercatur, C. [illegible] et cum quando emat, ut si emat a pupillo [illegible] collusione, vel si quis emat ab aliquo ut prodigo, cui [illegible] bonis interdictum est, sciens quod [illegible] periculum, sperato datum. Sed est si quis emit tamen habet quod consciam rei alienae et tamen usucapit, si eam ut sua iudicis decreto intrumatur, ff. e. c. i. Sciendum autem quod non obest accipienti mala fides tradentis, arg. ff. e. de [illegible]. Quod si eo in prescriptione tamen ut [illegible] an domino nolit possessor uti accessione temporis [illegible] sed tradentis et et si recipiens ignorabat eum malam fidem habuisse, ff. de acquirenda possessione l. [illegible] et C. e. [illegible]. Unde non obstat C. de prescriptione [illegible] vel ex an autem hodie quam intelligi de prescriptione [illegible] an in qua [illegible] parte requiritur bona fides. Plenius haec omnia quere [illegible] diligenti inquisitione. Hoc nota quod exigitur bona fides emente nomine suo. Si non quis emat nomine alterius ut procuratoris vel suo nomine dominus distinguit [illegible] Hostiensis in suo [illegible] quod emit aut nomine peculiari et tunc sive cum mandato domini sive sine

Casus in iure de usucapione.

Obiectio.

Quod dicitur esse bona fide licet habeat sciam dubiam

Quod non obsit accipienti mala fides tradentis.

Quid et prescriptio

Dominium directum

Dominium utile.

Usucapio

quae requiruntur ad prescript. 1. Bona fides.

G

ignorantia sui non domini sufficiat
nisi forte domino presente et non con-
tradicente emerit hic enim sua do-
mini impudentia sufficit si tamen presens
contradicere non posset vel non obesset
Aut emit nomine tamen domini et eius man-
dato et hic aut mandatum excipit
de iuncto et hic ille [illegible] quod d[icitur] | Et si sine
mandato emat domino suo eum non
suo aut mandavit de certo et hic
sufficit sua domini non sua | et idem
dicendum de usucapione et sic
distinctio est in suo ita et distinguendum
de filio similiter ... | Cum autem quis
emit vel ... ut vicarius | sua vel
ignorantia domini tamen est inspecten-
da | Item nota hostiensis quod in usucapione
requiritur tempus traditionis | non tempus
contractus vel temporis bone fidei
| puta credo me tibi debere ex libro
stipulatione | do tibi rem alienam que
possessio de solucione pro libro ex libro
| utrique usucapiet ista rem [illegible]
Et pro iusto errore dat titulum usuca-
piendi et ex causa in emptione [illegible]
empta emptionis puta me tibi tradi
ex tunc dicere eam | et ideo credo | non habet
locum usucapio pro empto | quia pro eo
non precessit nisi pro soluto ex causa
emptionis tenent | Dubitatur hic
quia in ceteris causis tempus solucionis
sufficit non enim infert cum sit pro platis
Contra illud quod supra dixi | sed dicitur
ut non | sed sufficit quod puto esse tamen
cum solucio | de quo autem sufficit
tempus contractus et solucionis ff. pro
empto l. ii | Sed dicit autem quod in pre-
scriptione requiritur iustus titulus quod est
sine diligenti | Et dicitur hic titulus
causa possidendi ut donatio emptio
et huiusmodi | Exigit autem vel non vel
ultimum secundum goff. quod sit inde forte
locum prescriptio non habet | quia cum
res quas causis acquirit non pos-
sit quod est de fide nisi tamen dicitur
ubi circa | Iudicatum quod sit habere pro
suo | consensu capituli | Veritas titulus est
non tamen levius ut sufficiens prestat

causam possidendi et prescribendi sed hic
potest intelligi quod est quesita | sed et titulus
erroneus prestat causam prescribendi ff. pro suo
l. si sine goff. | Unde non requiritur quod sit
iustus titulus tantum quod credat eum
quod est errantis | Et titulus aliqualis
dat causam prescribendi ut quod est sine dili-
genti modo | Ubi dicitur quod titulus pre-
to dicitur iustus quia dat causam prescriben-
di [illegible] non sit iustus quod hic no-
esse prescriptio necessaria | Unde unus titulus
dat causam prescribendi si assit bona fides
sed ut credat titulus sufficere | Et magis
nota et titulum allegare et probare | Re-
spondeo certum est quod fuerit inter eos
sed tamen quod notaverit bene et modo in
... Et diligenti quod ... approbat
quod est ... | ubi dicit quod ipso iure
sufficit bona fides nisi in his que ut
prescriptio non est continua prescribente alio
opponitur | et necessarium est titulum allegare
et probare nisi sit tanti temporis prescriptio
cuius contrarium memoria non existat
ut ibi dicitur | Et adicit secundum Iohannem an-
ibi de quod aliud est esse continuus quod
aliud continuum separatum | Non enim
est continuus quod quis adquirit de fundo
modo servitute acquirat | sed patet
possit in ius quod est aut continuus mea
imputet ergo inicus sed negligens
sibi quod est vigilanti | ubi ergo pos-
tor fundat intentionem suam super ius
quod prescribens habet titulus probare an
non nisi prescriptio habet contrarium
Et ideo quod probat prescriptio tanti temporis
Respondeo secundum hostiensem si quis pro nona-
le probabit per testes qui dicant
se habere certam scientiam quod semper vi-
derunt et audierunt ita esse non tamen
[illegible] et quod [illegible] et sciunt esse opinio
quod sic sint | Ei autem adversarius contra
hoc probare velit testes eius dicere
debent se certam scientiam habere quod tali
tempore [illegible] a[illegible] viderunt vel
audierunt | Et ideo ergo si per utrumque pro-
bat | Respondeo prevalent testes
magis pro bonis et qui dicunt [illegible]
quod de testibus in [illegible] ubi de[illegible]

2° requiritur in prescriptione iustus titulus.

||ar f

Et si dicant se vidisse contrarium
possessori dicendo alii satagant ne-
gativam vi q. Si actor. Cum non pre-
ualet adversarius probare possidente ulti-
mo in titulo possedisse sed per vim vel
violenciam et per mala fide ab initio
numquam debet audiri. Videtur enim quod
quando possessor quia per se possidere non po-
tuit [illegible] vigilanti. Et in tali quando
Certum quod [illegible] requirit continuatio per
possessorem sed quod vero sit per se possessa continue
vel per sua sine interruptione sine interru-
ptione [illegible] illud quod si possessio
interrumpatur prima tempora continuati non prodest
cum [illegible] requiritur spacium triginta
annorum. Si possessor postea nunc sciat
possessorem [illegible] vel an postea. Item
[illegible] quod possessor incepit sit
bone fidei. Tunc enim forte statuto
tempore prescribet. Et de prescriptione [illegible]
anno [illegible] finali [illegible] si possessio
non sit continua prescribet prescriptio. Interrupta
enim [illegible] prescribit incontine-
[illegible] et cum possessione non [illegible]
[illegible] de usucapione [illegible]. Et intellige
quod possidens non tenetur probare continuacionem
possessionis quia hic [illegible] sed si
sufficit quod probet se possedisse in
tempore prime [illegible] et fine. Et ne de
statu defic[illegible] si [illegible]. Et tertium
est quod res non est viciosa. Res dicitur
viciosa si sit furtiva vel vi possessa
quod non tantum fuit ut raptor sed ut
[illegible] alii [illegible] emit ut alii
bona fide habuit possidere ut usuca-
pere [illegible] in [illegible] de furtivis. Item
post [illegible] requiritur usuca-
pionem [illegible] ut qui [illegible] possidet.
[illegible] patiatur [illegible]
[illegible] sine possessione que non acquiritur
sine [illegible] ut qui usucapio procee-
dit [illegible] possessione. Requiritur
enim quod [illegible] habe-
at bonam fidem. Si autem male fidei pos-
sessor alienavit rem [illegible] domino
eius ignorante spectatur prescriptio
[illegible] an. si autem eo sciente [illegible]

ei si [illegible] sua tempora non fuit co-
testata. Sequitur videre de [illegible]
de speciebus prescriptionum. Hec autem sunt
due quarum [illegible] presente [illegible]
longi temporis ut x annorum inter presentes
[illegible] in eadem provincia ut xx an-
nis vel viginti annis inter absentes
ut [illegible] in diversis provinciis. Altera de
longissimi ut triginta vel quadraginta
anni et [illegible] possessione prescriptio
[illegible] locum contra [illegible] et personas pri-
vatas. xvi q. iii § post. Hoc enim ut
[illegible] male fidei possessore
alienante ignorante rei domino
spectatur prescriptio xxx an. Ipso
autem domino sciente si non fuit contesta-
tum sufficiunt decem anni inter presentes
[illegible] inter absentes ut in auctentica ut
sponsalia largi § [illegible] col. ix.
Non hoc [illegible] hostiensis correctum
[illegible] quod [illegible]. Sed [illegible]
si [illegible] rem tuam te presente per x
annos et [illegible] te absente per
quod [illegible] prescriptio est completa [illegible]
[illegible] multiplicatur decennium
ubi [illegible] tempore [illegible] presentes sit de decen-
nio quidem te absente tempus du-
plicari debet ut in [illegible] de
prescriptione. Contra autem omnes ecclesias
[illegible] prescriptio [illegible] an sine privilegio
privata contra ecclesiam prescribat sive
una ecclesia contra aliam [illegible]
Contra [illegible] negligentes [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] sibi [illegible]
[illegible] prescribit per [illegible]
nos et [illegible] continet [illegible]
[illegible] c. i. [illegible]
[illegible]. Item contra ecclesiam roma-
nam [illegible] prescriptio [illegible] annorum
et [illegible] usucapio non [illegible]
[illegible] c. i. Et [illegible] in rebus
ecclesiasticis [illegible] hostiensem
gloss. xvi q. iii [illegible]. Et
[illegible] dixerit quod non complet in
[illegible] rebus [illegible] quadragesimo
[illegible] rebus [illegible] ut infra §. Res

ſcito hac aut tēpus pſcꝛit cu ad
aqua hora diei ultra pꝛoueniꝰ
ff e in vſucap Inſup nota qd
pnatu ipo iure et ꝑ ſinaz bonis
q b; ab eccīa romā ut alia nō p
ſcrbit in mīori ſpacio C ad noſtꝛ cōſ
eccīe ꝛōnā ut pꝫ cōtᵃ alias Ca
tholici uo qui boā fide poſſidere
pꝫ an boā lititop p; mortē ip-
ſoꝝ q quidā catholici putabant ſcē
ut bona ab eccīa rōna ut alia nō
poſſunt moleſtari vj e ſ q
Sequitᵃ vide de q̄ito ſꝫ q rē
pſcrbi pnt ꝛ q nō Circa qd ſciēd
qd gnālt omis rēs q pnt pſcbi
omē uis ꝛ actio ꝑ e ꝛ ꝑ ad
Excipiuntᵃ q de q̄ nullo tpe pnt pſc̄
bi ut eccle i ſinodis nullo tempe
pſcbant ſꝫ pocius opꝛimo tpis
diuturni te augeant opꝛ de ſymo
nia cu eccīe Item nō pſcbit q
obiam viſitacōi ꝛ pcuracōnez
q debent rōe viſitacōis ꝑ e cu
nō liceat et c cu ꝑo officij Et
conᵃ ꝑ e audit de capel mō
c 2 de pnile cu olim ff et de
ꝑ capite cu venēn uita In alijs
ut rinut qd coñ ſubiecoes et
obediās pſcbat Facit ad hoc
gꝑſſ qd ſubiectu ꝑſe tm nō p
ſcbit liber tez conᵃ ſubiecoes
ſꝫ ꝛ ſ pꝛiuilegiū libertatis co
cedit in iſto tamē pot qd tm
mod pꝛiulegiu rinocet ꝑ de
dam dilō hac tm ius ipō ſtō
di pot a ſub dito pſcbi ad qd ac
cedit C de fund pꝛio l ſi li
e ll vt ſubditꝰ cont obiam
tanto tpe pſtitiſſe allegat ut
pſcꝛipcio ſit inducta ſꝫ videtur
loqui c cu olim poſt acta ſub
diti ꝑ ſe pſcbe a qua q ptiant
ad plati ſuū ut ꝑt e de q̄ita
ꝛ dēmrᵃ pdē Item eccīe et
cetā loca religioſa hic nō decīā
ꝛ oblacōnas nō pnt alapcio
pſcbe q hic poſſidēt ꝑ e diligēti
Item nō pot pſcbi limites ut

qd hēt limiti ſpaciu ut parro-
chiāꝛ 16 q 3 lex int pꝛocheas
int eccl de pſcrip ad Racō ē ne
ſīnd pꝛiuatim ſpaciū ut pꝛoueniꝰ
qſimidant hic lib' ho ꝑ ſuo poſſe
ſſores pot pſcbi 16 q 3 § poſt
Hic publice ſuccōnes agꝛōꝝ ꝛ ꝛ pe
ſones ac colono pſcbunt ut ide
hic coloni pſcbit ſtudiu q colit C
de pſcrip tpo ut pꝫ an ꝛ rule
agit hic via publica amittitᵃ nō vte
do ff de via pu vīa hic aq ducti
ff de aqduc dilubet l ei hic
q de q̄ dīgna actū vdīe q; di
de liuis ꝑ e cu nō liceat
Sequitᵃ vide de q̄ito ſꝫ quibus
modis int rumpitᵃ pſcrꝑo Circa qd
ſciēd qd int rumpit duplicat ſꝫ
naturalit ꝛ ciulit Naturalit it
rumpit ꝑ aq i pndi oēs ꝑ violēci
a quocumqꝫ ſtatim de actione ſ rēs
ſt ffinitō ſublata ff e na lit It
ſ ciuilit depit poſſeſſores ut aq
alio amplit ff de ſeruitu vbā
p di ſ e des Ciuilitᵃ int rumpit
i iudicio et ꝑ ud in ꝑ libello-
pꝛincipi oblatō quoꝛmo ꝑ ſola
ptu oblacōem ꝛ ad cō rūptōes
Et actuali i aūa b; ꝛ pꝛeariis ac-
tionibꝫ q pꝛ ꝑpetuant ſꝫ quis
tamen tu pendeat q pſcpta C q
libel' pnt obli li qt ſa l ſet
ij Item ꝑ querelaz iudici ſtati ꝛ
rei conueccōi ſentēcaz ab or valz
vanidbꝫ accōibꝫ C de pſcrip 30
an ſeut d rem Iter ꝑ li cont
a tocatiād i omibꝫ act valet
ut i dem li ſi Item ꝑ pꝛiuā lit
cont ut ꝑ demictiaōi ſtatim colono
i iudicād vocato ꝑ ut libe nō coꝫ
ſm ad ſnd Et ꝛ iudicium agat vꝫ
ſꝫ ꝑ ſplicacōez vſuar ꝛ ꝑ cauco-
nē ꝛ aꝫ debitoꝛ ſtatim C de ꝑ
ſcrip 30 an Cu notiſſimi Item
ꝑ ꝑteſtacōēs ſtatim coꝛ iudice ꝛ ur-
diācō ul coꝛ pꝛob'ꝛ honeſtꝰ
pꝛſonis cu ſꝫ impeditu ea lꝛm

pcede no pot qd de appo inst
Item p demencia deo stam colo-
no optu ut lite no qt quis ut qu
titat cond mediocre te pu po
ssidet noie adno Item p peta
macoes si mediale id zm si inado
stam ut ad so pspit clamat qd
alig psbr b re eccie sue Et ibi
i consilio pvinciali ul gnali opt
e sto Et de hijs sic omnibz nota
opt e illo aut Octauo qd sicq
dam tpe quibz psspc no intrupi
sz qescit sed dormit Primo tpe pla
ti male alienatt sz quo ad re alie
natam male sz q dm viuit etc
ecclam 16 q 3 Si sacdos Octo
tpe vacacois eccie Tercio quidem
psbr eccie hetur e c i tpe
sismatis opt e eo nob Quinto
tpe excomunicatois excoicatis em n
pot age contra eum pe psspce
quia currebat contra eum tpe quo
excoicato no currit pscrip sic qd
intellig Ray sz si excoicatus n
sit negligens pete absolucionem
z ido dsuppeso Septo tpe pu-
pillaris etatis C in quibz cau no
encom rinte resti l si R mo
tpe quo quis derta z iusta ca d
pedita age no post z ie casse
gnalis qd de ip de exrone Sco
tpe patre potestate horend impedit
ne filio familias psspco currat C
de bonis q liberi gndy Et oc
est vnd inducitur h Ray Nono
no currit psspco i dote mulieris no
soluto matrimonio vel vergente
ad inopiam viro C de iure docio l
vlt Decio no currit psspco de
bito donec adveniat dies ul condic
debiti tc dico Vnde si pmis de
bito C Si nauis mea remota
currit psspco contra eum qui suspb remot
nanciis Octo si credidisti michi c
vsp ad x an sic incipit contra c de
psspco nisi cplet dicto anno
C de pscip 30 an aut cu notiss

Undecimo tpe absencie ut s qo q q
psbr sit pfectus autre sic sub pri
uium ul accele subducatur tpe de
psspcoms tam pot quando fuit in
eius absencia lapsum ut ff Ex quibz
causis l videlicet alij uo dicunt
tunc solum debe deduci tpe absencie
cum absencia est ul paz post eius
reditum psspco 3 cpleta Et hanc
acceperunt ff ex quibz caus maio
ab hostibz prima sucod mag vide
placet goff De quibz pdicto no-
tat opt e cu liceat inglo ffi
Viuo de dotis admiss ut i sito
ut cuiq bz alig tpis singlari et
quod sm lege psspco currit no
ab exordio obligaco sz a pricia
eius bz admi ut incep ut alig tpis ut
in l notissi qd intelligi sm mar
z pla sz qd oportz eu tot pssp
cones qt dnt esse solucones
quibz dend l sicut videtur Aut
vo intelligit qd s debet eu tm
vna psspcio sz 3a compntanda eam
eius bz tempore qs solucio fieri debet
sz cessatio e d solucone C de
vsucap eod Quarto no distinguit
qs p nocent admi ut dni biui tm
tot et currit stipulacio qt admi
et tunc hz locum pma pa Si uo
dicatur gnalit puta sicut admis
est vna stipula et tunc hz locum
secunda Ab ua z dn distinguit
int legata et pmissa i lege quam
tot sut actiones quot debita tot
eciam tone opt cre psspcioes
Ideo tota legato no utendo no
pot amitti et in hoc ca secunda pa
Iusti pla co bz aut 3 ca secunda 2a
Secundo no hostien pa z cquor
z maior quo admis canonicum

Sequitur vide de speto sz de
effcu psspconis Circa qd sciend
qd sm goff ex psspcone tm longi
tpis quod longissi acquidet excep
cio contra domin rei et ceditores
cui res fuit obligata C de pssp

xxx vel quarto an si quis in principio | Et
tunc exceptio sit actionis exclusiva ff.
de except. l. 2 § Sed numquid do-
minium remanet apud veterem dominum
videtur et rei vendicatio potest a quo bo-
possessore | sed quid a prescribente vel ab eo
qui possidet ab eo | prescriptor autem ha-
bet utile dominium C. de bonis proscr. l. ii.
unde habet utilem rei vendicationem et sic
dominium veterum cum secundum legem pre-
scriptione dominium mutetur ff. de usu-
cap. l. eum qui edes | Nec mireris
si per usucapionem acquiratur dominium di-
rectum per modum licet | et per prescriptionem
utile secundum modum licet quia modo [illegible]
lis tunc [illegible] diminutur quia modo
ut patet C. de usucap. transfor. | Et patet ff.
de acquir. rer. poss. l. rem modo
Sed queritur quare per prescriptionem tol-
latur actio ypothecaria ut in l. si quis
et non per usucapionem [illegible] ff.
de pignoribus l. [illegible] § | C. si pignus
Respondeo quod per prescriptionem acquiritur
exceptio que omnes actiones excludit
C. de annali exceptione | Sed per usucapio-
nem [illegible] acquiritur plenum dominium
[illegible] aut pignoris alienationem
dominii separatur ut in § C. si pignus
secundum [illegible] | Sed secundum hostiensem
per usucapionem acquiritur exceptio contra
cui datur actio [illegible] exceptio
C. de [illegible] possidenti | Dabitur
ergo tam usucapio et prescriptio licet
actio si non possideat | et exceptio
si possideat | ut patet [illegible] | et probatur
in l. [illegible] pertinent | C. de
prescr. xxx an. | si quis emptionis |
quare ergo aliud est in prescriptione [illegible]
Responsio per longi temporis [illegible] fiat
hec [illegible] | Et predicti [illegible] quod in pre-
scriptione [illegible] necessaria continua fides bona
ita quod in nullo parte temporis prescriptionis
prescribens conscientiam habeat rei aliene
extra de prescr. c. fi. | et ita abrogate sunt
omnes leges que admittunt prescriptionem
cum mala fide [illegible] quo ad
principium medium et finem totius temporis
prescriptionis | in longinquum cum prescribitur

contra secundum l. bona fides | Impeditur licet
non in initio [illegible] q. 3 pre-
scriptionis | Nec mirum quia etiam in
talia secularia tractare potest iudi-
care de facto suo [illegible] pontificis
tamen ubi [illegible] et corpus secundum animam [illegible]
[illegible] extra de [illegible] novit lex
etiam dicatur | quia sacre leges non
dedignantur sacros canones imi-
tari | Et hec nota extra de c. fi. in glo.
3 | Sed quid si tempore prescriptionis non ha-
buit conscientiam lesam et postea decipe-
at [illegible] non lesa numquam [illegible] est pre-
scriptio interrupta [illegible] extra de c. fi.
in glo. [illegible] | Et | primo super idem c.
non videtur quia erronea fuit | Unde
eam deponere debet [illegible] secundum hostiensem [illegible]
continuat [illegible] extra de c. fi.
ibi nullo temporis parte etc. | Et [illegible]
post [illegible] si ibi | Sed non [illegible] ut [illegible]
ibi probatur et [illegible] si quis
prescribat non [illegible] mala fi-
des [illegible] contra [illegible] | si non est [illegible]
[illegible] mala fides
[illegible] non potest | Nec dicta potest fuisse
erronea quia [illegible] probabit
[illegible] et sic non [illegible] in hoc quod
putabat rem [illegible] | Aut non probabit
et sic non [illegible] prescriptionis
ff. de vi [illegible] ff. | Et per videtur
quod [illegible] interrupta sit [illegible] quia omnibus
[illegible] ut etiam plene [illegible] 33 [illegible]
q. 4 [illegible] | Sed quid si quis du-
bitet an res sit sua et habeat iustam
causam sue dubitationis | Respondet
hostiensis et [illegible] in dicta glo. quod ad hoc
dicitur bone fidei possessor [illegible]
[illegible] et prescribit in hoc casu licet
habeat conscientiam dubiam [illegible]
an sit aliena inquirere tamen debet de re
[illegible] ab aliis [illegible]
ar. xxxiiii q. [illegible] accedit | Quid
si prelatus conscientiam habeat rei aliene
et ecclesia habeat bona fide | Respondet
in glo. predicta quod dominus rei [illegible]
nificabit ut petat et sic conscientiam
purgabit qui si renuat et petat
in iudicio tenetur prelatus de [illegible]

III

Q 9

actionem si non ob aliquid aliud quod eam nisi de facto suo ageret | hostiensis non dicit quod tamen facere fieret et si concludit habeat capituli sui et aliorum prelatorum et consuetudinem quam melius noverit vel tenent et si reveniret quod non sit aliud non sua restat etc. | Si non prelatus habeat consuetudinem | Item capitulum aut bona dicat prelatus defendit vel quando melius potest | ar. xvi q. viii sss- li... | Adverte non sum quod dicit hostiensis secundum eum mala fide non prescribit vel ita ut actiones tales | si eum indu... remaneo | non obstante prescriptione cum mala fide | quia et ipsam rem potest vendicare ff de rei vendicatione in re | Secundum processum ... accidentibus | videtur ... non derogat l. aliquis | Nam et nisi tamen ... e vigilantibus et c. quod et xxxiii q. ii Si ... | In realibus locum habent ... lectione ... | ... eum consideat nisi tamen ... mala fidem possideant rem contra ... et non negligenter non petent quia l. considerant | non ... de facto ut ... vigilantibus | et ideo ... periculo non pertinet aliquis cum mala fide in realibus | Supposito ... consideratur non possunt mala fides cum rem possessam | nulla possideat sed potius ... consideranda negligentia non agentis | ... eum mortaliter peccato si non tibi solvo ... non tamen ... magis ... pignoris | Nam nulla regulariter alium obligat nisi ... | Unde si vendidi rem ... libertati ... tuas ... libri | de ... volo ... tua habeas etc. ... possum ... obliviscor quod eum debeo tibi et eam si creditor | ... posse quod si non petes ... ut donatio | ... facere ... non peccato ut mala fide habeo | et si petas et ego solvo ... implicat ff ... non ... iudicium ... non ... et si ... considerare bona fide | Et de

actor et obligatus bona fide et hostiensis | Ipsa quod prescriptio sit tamen ... et postquam prescriptor incipiat habere consuetudinem rei alienae | nisi ... tenetur restituere | videtur ... quia non ... ablatam ... q. vi si res ... mia ... perdidit ... q. ii Si virgo | Contrarium videtur quia prescriptione completa ... ~~incipiat habere conscientiam~~ | si ... de quarta et ... xvi q. 4 c. ii virgo possidens ... | et si ... | et si iuste bene | quia non possidet ... si ... | ergo illo ... non peccat ... q. 4 ... | ... eum peccat legis ... non peccat ... q. 4 ... peccat | ... ... illud ... eum ... Si ... ipse editor legis et canonis potest ... | et si donat ... semper ff de ... potuit ergo ... quod qui ... aliena possidet eius ... | Responsio ... hoc | ... modo sentiunt multi eum theologi dicunt quod talis restituere tenetur ... | Doctores vero ... dicunt quod non tenetur | hoc idem sentit | Iohannes Scotus ... doctor in theologia magnus et ... suo super ... | Isti fulciunt opinionem ... super ... allegatis et ... | Fulcit etiam eos | Idem Iohannes Iacobus et ... iure ... legis ... illud quod ... negligit ... captione ... | ... litem ... et ... consuetudinem ... mala multa ... Et ... q. 4 8

pellit et est e vigilanti | extra de prescript. oportet iuste preiudicemus post eam lator legis iuste preiudicare tunc transgressionem qui negligit in perturbationes parit sublato teste sed tali transgressori et negligenti tanto tempore transcurso etc. | Tercia est a cogitatione sua bona fide possessoris | Ergo ipsa et imperator quibus deus regnum mundi commisit di x C. de iure statuerunt preterito tempore publica quibus audeat contradicere | Nam hec ergo est plena dispensatio quod tali restitutione non tenetur | Et in ea primo inducta intelliguntur cum prescriptione completa | Nam post prescriptionem continuam et completam non est aliena sed est sua ut in c. que diceo | Et in c. quia | Alanus non distinguebat quod possessor | Aut habuit rem quem lucratus est et tunc tenetur ar. ff. de hiis qui notantur in fam. l. quod ait | Aut quem non lucratus est et tunc non tenetur ar. xxiiii q. i quod debet fieri hoc opinio sua hostiensis probatur C. de prescript. lon. temp. l. penult. et de donat. aplica. | Rn i ad ffi. | Raymundus non distinguebat quod tali possessor aut habet conscientiam timore dei sed qua non possit rem prescriptam sine mortali retinere | Aut non | Si sic restituat eam quia qui facit contra conscientiam eam edificat ad gehennam ut xi q. iii l. Si u. illata | Si vero non habet conscientiam compellit quis restituat eam saltem propter ambiguum duplicitatis set ne cupiditas que cavit ei | quod si nolit restituendo diffinit penitus eum in statu salutis vel dampnationis esse | Hostiensis non dicit quod faciat sua prima opinione et completam et arbitrium non nervunt sed faciet sed non est malum debat q. et consiliarium in glo | Unde compilacione ei prius ad prescriptionem completam propter eum a quo emit dominium non fuisset ut nos videamus habuisset | Item et rem et precium prestet | Rudet raymundus quod ut dampnificaret domino ut patet per eum abeo in iudicio | ut per sua aqua

supponat quod non est dominus petat et ita vero ab eo per sumas eviccatur ff. de re ne gocii gestis act. qui non potest tamen quia sua legat | Dampnificaret venditorem quod vero emerit ab eo ff. de evictione si rem et postea si ipse qui emit fuit absens compellat tempore sine primulgatam lite contumacia sua lata fuit | pre- cium a venditore repetere potest | Aliqua possit ff. de evict. si rem § i et ff. de empt. et vendic. si creditor | Nec obstat quod dicitur ff. de neg. gestis. ac qua si tamen mala abutere sed quod ei patet peradmi debet et ore prescriptione probationem propter dicendo quod non est penitus et alias plenius quia hic emittere exceptionem dilatoriam vetiorum qui etiam hic hoc non sit dilatoria plurium | Tamen ita si si- deraverit | Ex quo iudicabitur de calumpnia cui ipse fuit se posse de mala fide | Rudet raymundus quod sub hoc forte | Imo quod vero litigandum eam impune et cum se ff. de bonis lib. si quis libertum | ut potest simpliciter confitendo quod vero non est sua | et contra venditorem producabit sibi quia tenetur re sua producendo quod non faciet si scienter vero negaret ff. mandati qui et ta | Sequitur de contractibus in gene- rali 3

Deinde considerandum de contractibus | Et primo in genere quod spe- cie in speciali quia ipse in contractibus contrahunt obligaciones | Et hec quamquam non teneantur iuris apponendo rimetria eorum | Et ita in contractibus interveniunt pacciones | Ideo ad pleniores instructiones primo dicendum de ipsis contractibus sed in quo primo de obligationibus | In quo de rimo ciacionibus | Et de pactis de quibus omnibus compendiose dicetur et ptolomea sine miriendo allegationibus tinendo ca brevitatis | Circa primum videndum primo quid est contractus | Primo de diviso

contractuum | primo de contractibus inutilibus
racione personarum | 2o de contractibus
inutilibus racione rei | Et licet prius ad ex-
pedicionem faciliorem et breviorem ponit
sum quod in forma vocabulorum contractuum
et etiam quia de hiis dicentur scilicet quod aliqua pro-
bari possent per prius de inutili stipulacione
¶ Sciendum ergo ad primum sicut quod contra-
ctus est proprie unde ultro citroque id est hinc
inde oritur obligacio proprie dicitur ubi ad
dicam contractus nisi ubi actio nasci-
tur proprie dicitur | In contractu actio proprie dicitur
pro utroque mutuo obligatur ut in empci-
one vendicione | in locacione et conduccione
et in ceteris de quibus infra prosequitur de
singulis | Improprie dicitur contractus
quando vna pars obligatur non econtrario ut in
mutuo | Magis improprie dicitur contractus
si consilio pacti obligacio oritur sed nunquam
obligacio sicut dissolvitur utriusque
actione | Debemus autem scire de hiis
nominibus specialibus | Contractus est ultro ob-
ligacio ex voluntate et pacto pariter con-
gruens ut empcio vendicio et locacio |
quasi contractus est obligacio in quo
obligatur aliquis ex aliquo officio licito
et honesto licet non interveniat expressa
voluntas utriusque partis sicut tutela, quia
tutor actio pupillo et curator mino-
ri et fideiussores sibi obligantur ex-
pressa conuencione quasi contraxissent
2 cum eis || ¶ Sequitur videre de spe-
ciebus de diversis contractuum | Circa
quod sciendum quod contractuum | alii sunt
nominati | alii innominati | Nominati sunt
vendicio | Empcio et conduccio | Co-
modatum | depositum mutuum datum | socie-
tas | pignus | Et in ideo dicuntur nominati
quia nomen cuiuslibet eorum ita proprie con-
gruat ut nulli alii contractui accommo-
dari possit || Innominati contractus sunt
in quadruplici differencia | Vnus est do ut
des | ut do tibi decem ut des
michi equum tuum | Alius est facio
ut facias | ut scribo tibi librum ut edi-
fices michi domum | Tercius est do ut facias
ut do tibi equum meum ut scribas michi
librum | Quartus facio ut des | ut dicens

re quartum ut des michi tritici mensuras
viginti | Dicuntur autem isti contractus innominati
quia eorum nomina ita vaga sicut quod alii
contractibus nominatis accommodari possunt
ut do ut des potest accommodari empcio-
ni et vendicioni | Venditor enim dat
rem | ut emptor dat precium | Do autem
ut facias potest accommodari locacioni
conduccioni | quia conductor dat pensi-
onem | ut locator sibi faciat et prestat
[illegible] intendi | Contractus magis
innominati dicuntur pacta pro eo quod nomine
pacti adeo equivalent quod omnibus con-
tractibus nominatis et innominatis acco-
modari potest et continet omnia que
sunt tam obligacionis contrahende
ut tollende || ¶ Sequitur videre de
3o scilicet de contractibus inutilibus racione
personarum | Circa quod sciendum quod in
primis colligi possunt personarum differencie per
quas contractus viciantur et vtiles
Regulariter dicuntur | quia aliqui competit
in quibus casibus se obligare possunt
ut infra prosequitur | Primo autem
contractus [illegible] personis [illegible]
etatis | quedam racione delicti de quibus
ordine procedam et dicendum est | In
defectu || Racione etatis contractus
quinque vel quatuor personas | sunt | Infans
maior infante | Proximus pubertati et
pubes | Ad quorum evidenciam sciendum
quod omnes persone | aut sunt etatis legitime
| Aut non | Etas legitima est a xxv annis
et supra et hanc etatem homines dicuntur
maiores | Etas illegitima est infra xxv
annos | et hanc etatem homines dicuntur
minores et horum sunt varii | Alii di-
cuntur pubes | Alii impuberes | Pubes
sunt a xiiii annis et supra in masculis et
a duodecim annis in feminis | Et hii et
dicuntur adulti et adolescentes | Impu-
beres non in masculis minores xiiii
annis | et feminis minores xii annis
Et illi etiam dicuntur pueri et puelle
et si parentem non habent tunc dicuntur pu-
pilli et pupille | Impuberes autem
alii sunt infantes in masculis et 3

feria a die nativitatis usque ad vii annos. Alias sit proximum infantie ut qui fuerit vii annorum et supra usque ad annum x½. Et durabit feria usque ad decimum annum et dimidium. Ab inde usque supra usque ad xiiii in masculis, et usque ad xii in feminis dicitur proximum pubertati. Item tempus [illegible] quod infans naturaliter non civiliter potest obligari. Aliquando obligatur sibi ille aut qui est in etate infantie sive qui proximus est infantie, aut contrahit obligando alium sibi, et hoc bene potest quia potest utiliorem suam facere causam sine tutoris auctoritate, ut ff. de reg. iur. pupillus [illegible] l. [illegible]. Aut contrahit obligando se alii. Et hic distinguendum, quia aut habet tutores aut non. Si non habet contrahere non potest nisi in duobus casibus, ut in sponsalibus, de furto, quando sit locupletior. Si autem habet curatores aut contrahit cum eo aut cum alio. Si cum alio non habet [illegible] obligatur naturaliter non civiliter. Si autem contrahit auctoritate alterius tutoris. Si habet aliud tutores tunc licet sit deceptus [illegible] restitutionem petere posset, obligatur naturaliter et civiliter, si cum alio. Aut contrahit cum auctoritate tutoris et tunc obligatur naturaliter et civiliter licet si deceptus [illegible] restitui posset. Aut contrahit sine auctoritate tutoris et tunc obligatur naturaliter et civiliter licet si deceptus fuit et tunc obligatur naturaliter tantum. Ista tamen naturalis obligatio valet quia non efficax ad agendum tamen, et sic contractus constat ex uno latere tantum quia qui contrahit obligatur pupillo non autem pupillus sibi nisi sit factus ditior ff. de act. empt. Iulianus § cum pupillus. Et quod dictum est de proximo infantie dicendum est de proximo pubertati excepto uno casu si [illegible] proximus pubertati in contractu commisit dolum tenetur in solidum ut Inst. de inu. stipul.

si pupilla etc. § si quis dixerit [illegible] tempore ut negligo. Pubes minor xxv annis sine suo proprio [illegible] filius familias tamen de contractu facto a patre decedente suo et hoc si ipse pater [illegible] testabatur. Alias non. De contractu autem facto a tutore suo quando tempore pubes erat et tutor contraxit super rebus que [illegible] non possunt non restituitur nisi in duobus casibus: si [illegible] dampnum ultra dimidium iusti pretii et si tutor dolo commisit alias de modica quantitate. Si non tutor contraxit super rebus que [illegible] possunt aut intervenerit ea que intervenire debent [illegible] decretum iudicis et [illegible] si [illegible] gravabatur debito [illegible] et tunc tenere de dampno cum [illegible] dico restitutionem. Aut non intervenerit [illegible] deficit et tunc non tenet. Contra non ipse puber contraxit distinguendo aut habet curatores aut non habet. Si habet non obligatur sine tutoris auctoritate. Si non habet tenet naturaliter et civiliter si tamen est deceptus [illegible] de modico dampno scilicet infra dimidium iusti pretii [illegible] non [illegible] quod [illegible] maior xxv ut [illegible] potest restitutionem in integrum petere toto tempore minoris etatis et etiam infra post quadriennium continuum. Item [illegible] restitutionem potest petere [illegible] scilicet dedit et [illegible] quod acquisivit ut si delatam sibi hereditatem repudiavit et de hoc quod [illegible] onera [illegible] scilicet [illegible] restituatur [illegible] promovere [illegible] si deceptus fuisset. Sed sunt tamen quidam casus in quibus minor de contractu inito ab eo non restituitur etiam si probet se deceptum. Primus si statum mutavit [illegible] alias alienavit [illegible] ut [illegible] hoc non restituitur. Secundus si maior [illegible] si petit restitutionem [illegible] in qua dicit se [illegible]

ceptio | q̄r melior ē quam tolleret
depone illius medicine pt̄ quod totum
contractum infirmat. | 344 § si minor
sit vel sit tunc quid ut quia hec etate
completa adiuit ut studio notum
est | et quia rō nata presumunt
ut sunt inter iurit | nō enim videtur ea
decepti sit nec quod sit vel | Quarto
§ si dolo contractum pimisit | Quinto
ē si incidunt in quo distinguere. Aut
incidit se nō vetuit conū contractum
aut incidit se maiorem | Si incidit
primo nō tenetur incidendo illud ut opā
Sed si sponte incidit cōpulit sit
nullū contractum quis alio nō valet
et privat ipsum morē restitutionem | si nō
incidit se maiorem et contra tunc
nullo modo potest petere restitutionem | Si
aut incidit tamen nō potest petere restitutionem
tuitionem si probat se minorem fuisse
tempore contractus | per instrumentum de die
nativitatis sue | alias enim nō audit
si vellet hoc probare per testes | Sed
si sit tamen nō dicit se maiorem ex eo
aut hic dispit doductum ad aparii
talis | et tunc petere pot restitu-
tionem Si probet se minorem
fuisse tunc tempore contractus per in-
strumentum sicut supra | aut sua simplici
voluntate | et tunc dixit hoc fuisse
se minorem esse | restitutionem petere
nō pot quia videtur dolum comisisse
Si nō dixit hic credens se maiorem
esse tunc pot restitutionem petere sed
de modico dispono | quia videtur
dolum comisisse | se enim minorem tunc pot
incidit nō obstante | ex quo aut q
vicat contractum tenere conditiones
sunt duplici distinctione sed filii familias
et sui | preo qd nō sunt sui iuris sed
alienum filius familias ergo qui pubertatem
habet [illegible] potestate ut aut ut paris si ei
legat eum suo prestit auo ut pauis
aut obligatur similiter | quia in p-
tatem ejus eadem [illegible] pater et
filius | sup de peculio castrensi | sed de
quo post contractu eum potest quem

quia ipso cum quod pater familias habet
Sed si contrahat eum quocumque alio
valet et similiter obligatur | nō tamen
permitti ei vel patri obligat sine
consensu eius | mutuis nō legat
ligat valet et similiter obligare de
fendit tamen per exceptionem senatusconsulti mace-
doniani penalis consultum | quod sit in odium
in odium feneratoris | et ideo nō potest ei
filius familias renunciare | unde si pe
cuniam verum et nō ficte recepit mu-
tuo nō tenere eam reddendam ut
patri eius | Dico ergo verum et nō
ficte quia si mutuum ficte fiat
ut si filius familias amat verum ejus
et nō solvat pecuniam | pervitat tamen
solvere | ut notum in ista nō facit de
mutuo | filius familias nō potest opponere
exceptionem macedoniani primo tenetur
Sunt tamen aliqui casus | in quibus ipse
filius familias ut pater eius de mutuo
contracto a filio tenetur | Primus est
si filius se patrem familias inducit di-
cat Secundus ratione pubertatis igno
rante ut quia pubertate pater familias
plerumque videbatur | et sic agebat
sic contrahebat | sic muneribus fungebatur
Tertius ē si pupillus sine tu-
toris auctoritate filius familias mutuaverit
Quartus si mutuum filius sit versum
in rem patris ut quia inde sororem
dotavit | ut patris est id dabitur ut
patri debitum solvit | quia tunc pat
tenetur in de in rem versum 143 | Quintus
si mutuum accepit ut ipse ad quod te
tenetur quod patri recuperare nō debet dabit
qui alibi degebat pro aqua eum co-
petenti ut pro studio ut sic | Sextus
si pater consensit ut patri nō contradicit
qui filius mutuum accepit | Septimus si filius
cum destinavit pro quo mutuum acce-
pit et patri hoc approbavit | Octavus
intelligitur de patre cum potestate et filius
familias cum preceptum filio suo qui est in
potestate avi filius familias | quod cessat excep-
tio macedoniani | Nonus si mutuum
accepit ut se liberaret ab aliquo

nota

Creditor quod non potuit ... li...
aut nomine procurare quia tenebit
quia contra ... pondere ... sua
ff de le. tab. hic tu licite sunt / p
petendum ... ...
contra filius suum non tenetur de pe-
cunia mutuata / sed si accepit ...
quod consistat deponere ... sua
/ si ... tenebitur nisi ...
[illegible] / ut quia ... filio fam.
... ut ... de pe-
cunia ... / ... ma-
... non ... filio suo ...
... et successor ...
... defendit fide-
iussor / ... non quod ... filius fam.
habeat peculium castrense ut quasi
castrense / cessat macedonianum ...
... peculio ... / Item si
... mutuaverit pecuniam filio suo
... / Si autem filio
fam. ... repetere non potest si
sit consumpta vel perdita ff de ...
... / ... de
contractu ... similiter non
obligatur sed potest ... cum
... accipiendo ... / Habe-
... stipula-
... non obligatur aut efficaciter ...
... / Contra
aut ... contractu ... de pe-
culio eius / ut ... ipso
... ut de con-
tractu ... absque eo ... domino
/ Sunt autem ... casus in quibus ... de
peculio suo non tenetur / sed ... si
... donat vel ... vel fideiubeat
... peculiaris / ... do-
minus ... sine obligatur
... pacto nisi de libertate
... / Item ... ac ... ...
... et glo. ... Item quia ma-
nent contractu ... morbi sunt
... / sed ... mutus et surdus /
... vel ... capti ...
furore contrahere non possunt / sed si tam
contrahat ... tempore vel qua-
... lucidum intervallum contrahat

tur ... alios ... / ... et sur-
dus naturaliter tamen sunt tales contrahere
non possunt per stipulationem / ... stipulatio ...
per interrogationem et responsionem utrumque
contingent / quia utrumque ... audire
quod ... non possunt facere / possunt tamen
facere contractum qui perficitur solo con-
sensu / Item ... qui incidit contra
... ...
hereticus / apostata / qui ... cum
... / ... eorum ...
... non obligatur / Itali-
... a lege ...
... contrahendi / ... aut mulier non sit
... ... pro ... et se sua-
... possit obligare / tamen in fide-
iussione ... beneficio
velleiani senatusconsulti / Unde
si mulier fideiubebat pro alio vel si dat
fideiussores pro alio / vel se constituat de-
bitorem pro alio / vel suam rem pro alio ob-
ligat pignori / ... obligat / ...
... et si hoc pro ... vel filio ...
sit / Sunt autem ... casus in quibus mulier
fideiubendo tenetur et hoc beneficio
non iuvatur / ... quod si fideiussit
... data ... ...
... dotis eius / Secundo
si ... pro dote mulieris alicuius
/ Item ... si ... de ... suum
... [illegible]
/ Item ... si accepit ... pro ...
... vel aliquod loco ... / Quarto
si voluit decipere creditores ...
... ... non
... ignorat / quia eius ...
... non calliditati subveniunt
/ Quinto si intercessit vel fideiussit ...
vel pignus pro alio dedit / Et post
biennium ... cautionem ...
... obligavit / vel
fideiussit vel pignus dedit ...
... / Octavo si suc-
cedat ei qui ... / ... non
versa / Casus in quibus mulier spon-
dendo tenetur / ... liber ... pro
dote ... / Et si decipiat
... capiat ... 2° / Casus

adde duos. Tertio si pro partes sit
ut si succedat ei qui solum debi
tum habere non possit nisi de iure uel ob
ligare non potest propter eandem qualitatem
remanet et beneficio velleiani quia
tunc videtur damnum eius quod est prohi
bitum sibi nisi ff. in ... ut campi
morte. Require de hoc in c. [illegible]
de contractibus dotibus vide ibi. Item
quod similiter est quod sunt quedam res super qui
bus contrahi non potest ... prohibi
tione. Et queritur super quibus contrahi
non potest ... de
prima summa videndum est. Circa quod
sciendum quod ius prohibet alienari pre
dia. et hoc sive urbana sive
rustica. Omnes enim res alias minore
et impuberes ... sine ... sunt
[illegible] ... [illegible]
et ... [illegible] alienatione
[illegible] sive auctoritate tu
toris. decreto iudicis. Et debitum
[illegible] sibi solum [illegible]
get. vel quod ipsum minorem [illegible]
nat. Contingit tamen quod predium mi
noris [illegible] sine decreto alienari
potest ... [illegible] bonis
predium illud ad minorem devenit
[illegible] voluntate [illegible] vel
si minor habet a principe [illegible]
Res non alie minor que sunt
de [illegible] sunt [illegible]
bus sine decreto iudicis [illegible]
Prohibet etiam ius filiumfamilias
alienare ea que ... [illegible]
sine etiam [illegible] patris. Prohibet etiam
patrifamilias alienare res que obve
nerunt filio ex peculio [illegible]
titio quod etiam a filio non potest alie
nari sine patris consensu cum propri
etas peculii illius filii et ... patri
[illegible] dominium filio debitum [illegible]
[illegible] ut [illegible] post [illegible]
tionem filii alienare [illegible] mo lia
[illegible] mo lia. De peculio non
profectitio non potest filiusfamilias contra
[illegible] [illegible] sive [illegible] ... presen
[illegible] plenis [illegible]. De pecu-

lio non castrensi potest filius familias
[illegible] et quod ... contrahere et pa
[illegible] quia [illegible] ut [illegible] habet
tum sive proprietas [illegible] spectat ad fi
lium et [illegible] ad [illegible]. Prohibet
etiam ius alienari fundum dotalem
sive [illegible] et [illegible] dotem
si enim [illegible] non [illegible] do
tal [illegible]. Unde [illegible]
fundus dotalis [illegible] legit
timum [illegible] et quod in dote
[illegible] tradatur.
Idem etiam [illegible] qui dotalis. Et
dicitur fundus quem dotat ille qui
legatum [illegible] dato [illegible]
dotem. licet autem fundus dotalis
alienari [illegible] non [illegible]
[illegible] quibus [illegible] de
quibus videndum [illegible] lo vim. Et
de dotibus. Prohibet etiam ius ali
enari rem [illegible] testator [illegible]
tam voluntate prohibent alienari appo
[illegible] penam [illegible]
[illegible] ut [illegible] ut [illegible] de
[illegible]. Prohibet etiam ius ali
enari rem litigiosam. Et dicitur hec res
litigiosa de qua [illegible] mouetur
[illegible] petitore et possessore. et sic
[illegible] litis [illegible] oblato libe
llo. Et quod [illegible] recepit eam ti
tulo emptionis vel ~~[illegible]~~
nationis vel ex alio contractu
[illegible] cogitur rem reddere. Et etiam p
[illegible] quod etiam ille qui aliquid
et illud recepit cogitur [illegible]
[illegible] de suo. Si autem
ignorauit [illegible] rem [illegible]
[illegible] sibi restitui a venditore
[illegible] venditor [illegible] da
bit de suo emptori et [illegible]
Et [illegible] etiam locum [illegible]
ne rei litigiose ut [illegible] cuius
[illegible] [illegible] de
[illegible]. Permittit tamen lex alie
nari rem litigiosam [illegible] ut
donat [illegible] ut [illegible]
ut [illegible]. [illegible] est etiam

Contractus si quis rem pure stipuletur vel emat. Sed quid est dicendum si respondeo aut emptor sciebat rem esse sacram et tunc pro dicto precio quia videtur donasse. Aut ignorabat quod sunt instituta hoc et tunc precium repetere potest. Et idem est si rem sit quis non et tibi quadam ad potest modo. C de contrahenda emptione rei. Sed aut sub condicione emat valebit emptio vendicionis condicione ut si emat si rem sua desinat valet etiam emptio rei ipse rem possessione quam emptor non habebat vel rone alterius quod eam non sua desierit de acceptione rei non dicitur inst. de empt. et vendit. Item etiam quod res sub qua publicum contractum potest ff eod. l. liber sine condicione vel si ita quod non sit in patria ut fuerint vel esse potuit ut emat vel que ipse legi dare ut monumentum ut ea qui liberi fuerint tamen non sunt ut ipsi mortuis si tamen modo precessit mortem ut ea de quibus sunt dare prout possit et die est ut non dedit si de modo sunt patres ipsi obligatur tenet de obligacione eius sunt de modo. Contractus tamen sed rebus que futura sperantur tamen ut si quis emat fructus eos possit ut fructus vel si est iactum retium quia deest condicio quod si capiat illud debeat. Prohibetur etiam alienatio medicamentorum ut pro dominis in iudicio quod non licet iudices possidendi tempore competitorum. Item prius dicendum est in furtum vendi non potest ut si possit ad hoc constitutum ut ipsum emat et de venditione vacabit ff de empt. et vend. dicendum quod si res sunt in illo gradu et non fugitiuo. Prohibetur etiam alienatio rerum que sunt extra commercium hominum ut sunt res sacre vel religiose sancte publice et liberi homines. Res sacre sunt que per episcopum sunt dedicate deo. Religiose sunt sepulchra in quibus homines mortui inferuntur. Sancte sunt porte et muri ciuitatis et municipiorum. Omnia predicta excepto de sacris

violatoribus alienare quia prohibetur spectacula. Publice res sunt portus et flumina que dedicata sunt usui publico ut forum et stadium. Est igitur inutilis contractus initus super predictis rebus. Si emptor et venditor sciuerint rem esse talem nisi emptor qui rem huiusmodi sciens accepit predictam perdet precium et rem. Si ignorauit et venditor sciens ipsum decepit tenetur sibi ne ad illud quod sua interest sciens esse deceptum ff de contrahenda empt. l. iiii. Fallit tamen hoc in homine libero maiori. C. de. an. qui pro se passus est precium sicut aut lucro particeps si alienationem ignorat sue condicionis si acceptor eius condicionem ignoret et venditus venditione precium percipiet et eius est vero qui in vela in sequitur modo dicit

De obligatione et stipulatione

Post considerandum de obligacionibus. Et primo quid est obligacio et quae eius diuisio. Secundo qualiter contrahitur. Tercio quomodo obligationes tolluntur. Vltimo subiciuntur quaedam de stipulacionibus. Est igitur sciendum quod obligacio est iuris vinculum quo necessario astringimur aliquid pro dando vel faciendo secundum nostre ciuitatis racione. Obligacionum alia naturalis tantum. Alia ciuilis tantum. Alia naturalis et ciuilis simul. Naturalis obligacio est quam ipsa naturalis equitas inducit. Hec obligacio contrahitur per nude conuencionis et per consensum. Et potest fieri inter omnes homines et tollitur per pactum naturalem contrarium ipso pacto ipse tamen de eo petentibus. Et hac obligacione sola obligatur pupillus proximus pubertati sine auctoritate tutoris non factus locupletior vel dolo contrahens. Item prius est. Item patrem per filio an eius potestate constituti et filius patri si non tenetur quia huiusmodi obligacio est [illegible] Ciuilis obligacio est cum quis solempnitate iuris est astrictus sed naturali equitate eum teneri non suadetur et eius sunt [illegible] pro [illegible] si cum non numerati pecunia se recepisse

III

sub spe futuri matrimonii quam tamen non
recepit. Unde talis mulier biennio potest
opponere exceptionem non numerate
pecunie. Quod si non fecerit reputatur bona [?] vero
... mulier biennio obligacio perfecta et
efficax redigetur. Naturalis dici
tur obligacio sine tamen ... quod potest
efficacitatem obligacionis sine solempnitate
tunc obligat sicut naturalis equitas
vult eam tradi et sine solempnitatibus ut
venit. Et hec obligacio est efficax ad a
gendum. Obligacionum autem naturalium
et civilium ut Instit. de obl. § Hec autem.
Alia est ex contractu alia quasi ex contractu alia ex
maleficio alia quasi ex maleficio. Ob
ligacio que ex contractu est que pacto contrahitur.
Et que ex pacto et contractu descendit
ut Empcio et vendicio, locacio et
conductio, dacio et huiusmodi. Ex quasi
contractu ea quando quis gerit negocium alienum
sine mandato eius ut tutor et curator
et huiusmodi. Ista enim non contrahit cum
eo cuius negocium gerit. Unde quasi videtur
venire quasi ex contractu sicut ut quando
tenetur quasi ex contractu. Ex maleficio
est cum aliquis furtum vel rapinam vel aliquid
pudicum ... facit. Ex quasi maleficio
est cum quis non dicitur deliquisse sed
fuit ut cum eo domo sua quod effusum
2 vel alter nocuerit. Sequitur videre de
secundo scilicet qualiter obligacio contrahitur. Circa
quod sciendum quod obligacio contrahitur qua
druplicitur scilicet re ut in mutuo
debito commodato deposito pignore.
Verbis, ut sunt stipulaciones et fideiussiones [?] ut stipulacio.
Est autem stipulacio verborum conceptio
quibus is qui interrogatur datur[um] factur[um]ve se
quod interrogatur respondet. Et de
stipulacione astipulo
stipulator autem idem est quod sponsor de quo
Dicit astipitur. Unde stipulo ponitur
pro interrogacione. Debet enim stipulacio
fieri per interrogacionem precedentem et respon
sionem subsequentem sub ...
Ex ... fieri ... ... pro ... ...
... sine stipulacione. Unde nec mutus
nec surdus nec infans nec etiam ab
... ... stipulaciones contrahere possunt

quia ... ... producere ff. de verborum ob
ligacionibus. Continuus. Instit. de inutilibus stipulationibus. Item mu
tuum [?] ... ut si quis se literis consti
terit pecuniam mutuo habuisse licet ... sit
spe futura ... tamen intra
biennium opponat exceptionem non numerate
pecunie astrictus est naturaliter
et civiliter pecunie ... solvere. Item
solo consensu ut sunt ... mandato
empcione vendicione et locacione. In
hiis enim non requiritur scriptura nec ... presencia
contrahencium sed sufficit eos qui
contrahunt consentire et perficiuntur
ut ... Et hec omnia plenius
Instit. quibus modis re contrahitur obligacio et
pluribus aliis titulis sequentibus. Sequitur 3
videre 3o scilicet qui ... obligari possunt. Circa
quod sciendum quod obligari possunt. Circa
quod sciendum quod obligari possunt quod
non prohibentur obligari sicut religiosi
qui ... alienare possunt
ut monachus. Et que res pignori
obligari possunt ... autem de
... ...
... vel ... ...
... ... sed
... ... in
... ... de pignore et pignore de
... ... 4
Sequitur videre de 4o scilicet de stipu
lacione. Circa quod sciendum quod stipula
cio fit verbis sine consensu ... ff.
de pactis l. 1. Item omnis stipulacio
ab herede et contra heredem transmit
titur ... de contrahenda et committenda
stipulacione ... est ...
... quod potest ... sine ...
... Item nullus alteri potest sti
pulari ut ... sit ... ...
... ut filius qui ... ...
... ... ut ... Instit. de in
utilibus stipulationibus § Si quis alii. Item ...
... officiales ... et
tabelliones alteri possunt acquirere ff. de
... Nota tamen
... q. vii ... ...
... ... canonico ...

niaque si prius. Item nemo secundum aliquos promittens obligatur quod alius inpsum quod dandum operam suam post quod ille faciat quod ipse promisit ff. de verborum obligationibus stipulatio ista. Item non valet legatum vel stipulatio fundi dotem sive nullo fundo demonstrato ff. de iure dotium cum post generalem locum. Unde si quis stipulatur simpliciter ab aliquo et nullum locum ubi fieri stipulatio non valet ff. de eo quod certo loco l. 3 § Si quis stipulatio. Tamen secundum glossam si domum aedificari stipulat domus incerti ubi velle non valet. Nota etiam secundum glossam quod aut promittitur incertum et si certo genere aut certa re et genere. Aut certo et re certa genere. Si primo modo ut decem dicitur facere et pro decem promisit tunc peti non potest propter incertitudinem l. mandati. Salarium secundum de advocato qui promisit facere et negare quale te petit salarium de certe pollicitationis ff. de variis et extraordinariis cognitionibus l. § In honorariis. Si 200 ut eo promisit equum potest petere et agere pro specie dubitare ut taxabitur arbitrio boni viri l. mandati l. 1. Si tertio aut pro eo promitto talem equum tunc peti potest. Item si promisit non rem dari et vacuam possessionem tradi veniunt fructus in stipulatione. Si aut promisit incerti tamen rem dari tunc non veniunt fructus ff. de usuris. Si stipulatus. Item quisquis promittit infra certos dies pro se computantur dies de quibus caveri promittit et dies de qua pro se dies non computantur inter 10 dies ff. si quis cautionibus l. 1. Item si quis ad kalendas ianuarii stipulatus fuerit de kalendas intelligi debet de quibus et actum inter contrahentes. Nec de primis kalendis ianuarii debet intelligi. Si aut ipsa die kalendarum tunc kalendae sequentes ff. de verborum obligationibus cum qui kalendis. Item actus stipulatoris et promittentis debet esse continuus nisi tunc aliquis non monstretur intervenientem posset. Si non post interrogationem statim dubitat ad alia-

incertus promittat licet eadem die promisit super l. continuo. Item conditionibus obligationibus in quibus dies non ponitur prompte die debetur ff. de regulis iuris in omnibus. Item si promissum fuit sub stipulatione lapse tamen quomodo fuit hoc tempore notatur sine eius in quomodo ff. de condictione indebiti. Item omnis stipulatio aut fit pure aut in diem aut sub conditione. Si pure tunc illud statim potest peti. Aut in diem et tunc statim debetur sed peti non potest antequam dies veniat. Nec etiam ipsa die in qua ipsa stipulatio facta est peti potest quia tota dies ista arbitrio solventis. Item datur aut sub conditione et tunc id quod stipulatum fuit licet sub conditione debetur propter conditionem pendente conditione heres eius agere potest. Et idem est propter promittentis. Infra de verborum obligationibus § Eius stipulatio et § Cum quis. Et de promissione obligatione et stipulatione sufficiat ut supra. Alia de hac materia relinquantur. Sequitur de renunciatione.

De renunciatione beneficiorum

Deinde considerandum est de renunciatione beneficiorum. Et primo quid sit renunciatio. Secundo de beneficiis quibus renunciari non potest. Tertio de beneficiis quibus renunciari potest. Quarto de beneficiis quibus potest renunciari secundum quid et secundum quid non potest. Et hec quatuor videbuntur in brevitate secundum quod de summa collatione continetur. Unde notatur in generali cui non potest et cui non potest renunciari. Circa primum sciendum quod renunciatio est et rei tamen voluntaria spontanea refutatio. Et de ea dependet est interesse tamen de renunciatione unius speciei quia quandoque obligatio non tenet. Sciendum tamen quod de exceptionibus exceptionibus et beneficiis a legibus inducta sive de iure favore sive de iure inducta id est propter quibus sunt introducta quia renunciatur quia licet obligationibus quas faciunt tenentur sine aut singulariter licet renunciare

quae per se sunt introducta| a quibusdam
sunt quibus renunciari non potest
quoniam ipsa beneficia et exceptiones sunt
opponi| quaedam autem non quibus renunciari
potest [illegible]| et [illegible] deperierit quaedam
autem sunt quibus renunciari potest quo-
ad quosdam et quo ad quosdam non| de singu-
lis videamus ¶ Sequitur videre de 2
[illegible] de beneficiis quibus renun-
ciari non potest ita quod renunciatio sua
impediat ne possint opponi| Est uel
igitur quod quoddam beneficium scilicet beneficium
macedonianum senatusconsultum quod compe-
tit filio familias qui pecuniam accepit
mutuo sine voluntate patris| et competit
ei non [illegible] pro patre [illegible] patris| scilicet
etiam pro quo [illegible] fuit sui iuris| Et 2
etiam competit heredi filii familias et 2
eius fideiussori| et hoc beneficio re-
nunciari non potest| quia est contra bonos
mores introductum| Est aliud beneficium
scilicet beneficium restitutionis| quod competit
minoribus tantum tempore minoris aetatis| et etiam
post finito tempore quadriennium continu-
um si de minori aetate decepti fue-
runt| [illegible] speciali [illegible]
liberi| et huic etiam beneficio renunci-
ari non potest quia [illegible] de-
cipitur per renunciationem| Est aliud
beneficium scilicet ut quis conveniatur in-
quantum facere potest et non ultra et hoc
[illegible] ne egeat| Et hoc beneficium
competit viro et eius patri cum conveniuntur
ab uxore| Conveniunt etiam patronus qui
conveniuntur a liberto| et socius cum conveniuntur
a socio| et pater quam filio ut filia| Et
huic beneficio renunciari non potest| Est
aliud beneficium ne liber homo [illegible] alie-
no obligetur [illegible] pignore| et huic
beneficio non potest renunciari| per hoc
renunciatio [illegible] contra libertatem
¶ Est aliud beneficium sive privilegium scilicet
fori quod competit [illegible] scilicet quod reus co-
ram [illegible] iudice suo| et hoc est verum
ad litem contestandam| nam lite contestata non potest
reus opponere privilegium fori quia
[illegible] consensisse in illum iudicem sub

sub quo contestata est lite| et huic pri-
vilegio scilicet fori solo pacto renun-
ciatur| Et adhoc quod reus conveniri
possit alibi quam de foro suo si consen-
tiat [illegible] facere ubicumque scilicet fuit
petitum ab eo| Est etiam aliud be-
neficium sive privilegium fori quod com-
petit clericis| scilicet quod non tenentur nisi
coram iudice seculari et hoc beneficio
[illegible] renunciari non potest| [illegible]
[illegible] in favorem totius cleri| [illegible]
exceptio non numeratae pecuniae| scilicet non est
dicere [illegible] reddere [illegible] non co-
petit infra ii annos| alii infra [illegible]
dies| alii infra annum| alii infra
[illegible] Debitor enim qui
confitetur se mutuo pecuniam re-
cepisse quam non recepit| opponere
potest exceptionem non numeratae pecuniae
infra ii annos a die confessionis| Creditor
[illegible] qui confessus est sub spe futurae nu-
merationis pecuniam creditam se fuit
[illegible] recepisse creditor| scilicet exceptionem
non solutae pecuniae infra [illegible] dies
[illegible] quam confessus est sub spe futurae
numerationis se dotem accepisse| scilicet
exceptionem non numeratae dotis| quam debet
opponere| ut infra annum post [illegible] solutum
si matrimonium duravit plus bien-
nio [illegible] decennio| si ultra decem
annos non contradicit exceptio pecu-
niae non numeratae| Predictis autem excep-
tionibus renunciari non potest quod nunquam
infra predicta tempora possit opponi| predic-
tam renunciationem quo ad [illegible] scilicet quia per
renunciationem non est| debebat enim
[illegible] confitentem probare se pecuniam
[illegible] solvisse| si [illegible] facta est
renunciatio debebit confitentem et
renunciantem probare pecuniam non esse
solutam| Lego vero in rubrica et nigro
titulo Codicis scilicet ne fideiussores
vel mandatores dotium dentur| prohibet
fideiussores dari pro dote restituenda
[illegible] hoc legi
[illegible] renunciatio non valet
¶ [illegible] fideiussores [illegible]

dari et quod sit contra legem quamvis in facto
debet habere. ¶ Deinde videndum
dicendum est de beneficiis illis quibus re-
nunciari potest. Ita renunciatio im-
pedit ne possint opponi. Hec autem
sunt plura. Unum est nova constitutio de
pluribus reis debendi que dicit quod
si sint plures rei debendi idest
plures debitores et omnes sint ydonei
et presentes, habent beneficium divisionis
quia dicere potest quilibet quod tantum pro sua
parte teneatur. Hoc non si qui bene tenentur
in solidum se obligent et eo bene-
ficio renunciaverint. Aliud est epistola di-
vi Adriani que est contra legem. Dicens quod
si sint plures fideiussores qui sint
ydonei presentes quilibet pro sua parte te-
neatur pro rata. Hoc non quod quilibet teneatur
in solidum, scilicet quod renunciaverit epistole.
Tertium est nova constitutio de fideiussori-
bus dicens quod si principalis et fide-
iussor ambo sint et sint ydonei et
presentes, principalis queri debet
primo quam fideiussor conveniri possit
nisi quod creditor noluit prius con-
ventionem renunciabit. ¶ Et nota quod
plures persone se principaliter obligant
et in solidum locum habent ubi omnes
et eos predictis renunciaverint et dicitur
proprie hoc modo. Renunciavit nove
constitutioni de duobus reis
debendi et fideiussoribus et epistole
divi Adriani beneficio. Unus enim pro
altero intercedit quod se obligat ultra
partem que se contingit. ¶ Tertium est
condictio indebiti que dicit si quis
indebite solvit ut se non teneba-
tur solvere potest petere illud et huic condictioni
[illegible] renunciari. ¶ Quartum est con-
dictio sine causa que dicit quod si quis est
obligatus absque causa sine causa non tenetur
hoc scilicet nisi per stipulationem sit
obligatus quia tunc bene tenetur. Et
huic beneficio renunciari potest nisi
hoc fiat per dolum. ¶ Quintum est
exceptio doli mali scilicet quod aliquis
dicit se dolo et calliditate dece-
ptum esse. Et huic exceptioni

Et huic exceptioni potest renunciari.
¶ Sextum est beneficium fori quod competit
scolaribus scolares enim qui moratur
[illegible] propter beneficium non potest conveniri
sub iudice quam coram suo vult pro eo
quem coram suo doctore. Et huic bene-
ficio renunciari potest. ¶ Octavum est
beneficium quod dicitur condictio ex
certo, quod habet locum quando quis heres
institutus est rogatus heredi ut certam
eius partem alteri restituet vel quam
institutus heres. Et si ipse deces-
serit sine liberis et ei substitutus
alius heres, quia substitutus habet ius
ipsius heredis, et quod cadente ea
conditione, de eius hereditate perve-
niret. Et hoc tale fidei commisso re-
nunciare condictio, scilicet quod nunciatum est
an institutus decedat sine libe-
ris et hanc conditionem substitutus ille
potest renunciare. ¶ Nonum est beneficium
ypothecarum quod competit uxori in bonis
mariti quia omnia bona mariti sunt
ei tacite obligata pro dote sua. Et
hoc beneficium potest uxor renunci-
are. Et videtur et tamen habet locum
hoc si ipsa certificet de beneficio
predicto et ei competere dicitur illud quod
continetur de ipso. ¶ Competit etiam
creditoribus beneficium debitorum pro bona sua
debitoris sunt ei competere ut taci-
te obligata. Et huiusmodi beneficio
potest creditor renunciare. ¶ Decimum
beneficium velleianum ponitur consultum
quod si mulier pro alio fideiubeat et se
obliget se regulariter non tenetur
et huic beneficio mulier renunciare
potest si certificet de eo. Hoc
nota quod mulier recipit tutelam filii
vel avia cum quis non potest de iure
renunciare. ¶ Postea viden-
dum de aliis scilicet de beneficiis illis
quibus et quando renunciari potest et
quomodo aliqui non. ¶ Et etiam sit exem-
plum quod beneficium redhibitorie quod
competit ei qui ignoranter emit rem
morbosam vel viciosam. ¶ Ex hoc

Beneficio potest emptor agere
contra venditorem, ut reddat sibi
precium et recipiat rem, et hec redi-
bitoria competit infra sex menses. Se-
cundum beneficium quod dicitur quanti minoris,
ff dicitur. Si quis emit animal vel ali-
quam rem ignorato vitio, potest agere
contra venditorem petendo partem
precii sibi reddi, quia non dedis-
set si vicium eius scivisset. Et hoc be-
neficium competit infra annum, et dicitur
actio estimatoria. Beneficio potest emp-
tor renunciare, et renunciatio est
quod venditor vicium ignora-
bat; si autem illud sciebat vel emp-
torem certificavit, non prodest re-
nunciatio propter dolum ideo commissum.
Tercium est beneficium ne quis vocetur
in iudicium diebus feriatis, et alius
non. Si autem sint feriati tamen messium
vel vindemiarum, potest ipsis
feriis renunciare vel tale liti-
gacionem. Si tamen sint feriati propter ho-
norem dei, non potest. Secundo non
potest renunciari, scilicet iuri privato de
privilegiis, scilicet de iure [illegible] ff de pactis
pacisci. Hoc nisi pactum sit factum in
[illegible], ut si quis vendat
aliam [illegible] tali pacto quod [illegible]
pactum [illegible] non potest
[illegible] modum [illegible]
[illegible] ita tamen [illegible] Renun-
ciari autem non potest iuri publico, sicut
[illegible] non [illegible]
[illegible] illud
[illegible] unde coram
iudice seculari quod de [illegible]
diligenti. Et illud [illegible]
[illegible] alicui [illegible]
quod [illegible] hec enim
duo sunt [illegible]
[illegible]
sunt [illegible]
non [illegible]
[illegible] renunciare potest [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] filio [illegible] etiam
[illegible] Unde etiam post

spirituali [illegible] ff [illegible]
[illegible] quis [illegible] non potest
renunciare [illegible]
[illegible] alteri
unde clericus non potest renunciare foro
suo, [illegible] ut extra de foro
[illegible] hic [illegible] de renunc[iatione]
[illegible] de [illegible] diligen-
ter [illegible] de pactis

De pactis. ti. 67.

Postea considerandum
de pactis. Et primo de ge-
neralibus, secundo de specialibus,
de quibus [illegible] que sunt
que pacta. Circa primum notandum
primo quid sit pactum et unde dicatur.
Secundo de diversis speciebus pactorum. Tercio
quomodo [illegible] pactorum.
Quarto super quibus rebus possit quis paci-
sci. Quinto de pactis [illegible] Sexto de
condicionibus appositis in contractibus.
Circa primum sciendum quod pactum est
consensus duorum vel plurium de eodem,
alter ab altero pacisciendo dandum
vel faciendum. Si enim paciscar te-
cum [illegible] quod ipse det [illegible] pactum
nullum erit. Si non paciscar tecum,
quod [illegible] pactum erit. [illegible]
tam utile quam inutile ad agendum
[illegible] stipulatio [illegible]
talem [illegible] pacti vocat
[illegible] debitor quod [illegible]
autem pactum a pactione, pactio vero
dicitur a pace [illegible]
[illegible] Nam qui paciscitur [illegible]
[illegible] motibus animorum [illegible]
multa [illegible] una [illegible]
[illegible] Est autem
non pacti generalis [illegible]
[illegible]
tollendi obligacionem potest etiam
hic notari [illegible]
[illegible] pactum [illegible]
[illegible] stipulacionem et pro-
missionem. [illegible] pactum [illegible] duorum
vel plurium [illegible]
vel faciendum [illegible] Ita quod

va promittant vel promittere voluerit et
subsequenter acceptet verba ut dabo
tibi decem ut tu vendas mihi librum
& tu respondes placet sed si recipiet
verba promittet tunc esset stipulacio ut
Insti. de obli. in principio | pollicitacio
vero est solius offerentis promissio | sponsio
aut quod ibi prius sponsa sit prius tamen sit
pollicitacio ff. de pact. l. i. | Item
aut conventum et generalissimum nomen
& stipulacio contra solum & tamen contra duplo et
populus contra foro quemadmodum dicit | Intelligi
tur | Conventio ; promissio
non respicit quod ad pollicitacionem
ut communiter pacto & stipulacionem
ff. de edi. ... [illegible] | Et
vide de eo sed de tempore pactorum
| Circa quod sciendum | quod pactorum quedam
sunt de re | quedam de persona | In re
2 sunt pacta quomodo pacis pater ne petatur
ipse ff. e. ide pacto | Item
pactorum aliud est conventio ut illud
quod sit expresse obligatus expresse et
sub certa forma pacto & aliud
est tacitum ut illud quod non est pactum
ut in conductore domus illata
in ea | tacite sunt obligata pig
nori domino domus | Item pactorum
quedam sunt utilia | quedam inutilia | uti
lia pacta sunt vestita quia tales pacti
ut re publica | in iure civili sunt | hec
& que per se et pacis sunt et obli
gare possunt ut res super quibus
sunt pacta non prohibeant alienari
amicis & cetera in re sunt contra obli
gacionem ut supradictum est & de personis
& rebus & obligacionibus | Inutilia sunt
que destituunt in aliquo istorum predictorum
| Et ut apte ut enim predium minoris
alienatur sine decreto & sic ut
fraudulent | sicut tunc ibi fraus
multiplicat primo de persona ex
sperata ut cum tutor emit de bonis
pupilli per interpositam personam | Se
cundo nomine | Tercio de re ad rem ut cum
quis filius familias non mutuat pe
cuniam | per prohibetur sed aqua rem ut
quod ire vendita pecunia vitat

Impossibile vero est quod pater ne petatur

| Quo de contractu ad contractum ut cum
vir et uxor constante matrimonio non
donant invicem | sed prohibent sed causa
donacionis vendunt | | Quarto de nomine ad
nomen ut cum re per prohibetur... ex pactis
aliquis tenetur sed facit sed elegit inde sed
pactis ut per eam traditur quod idem & mutato
tamen nomine | | Et mutato de facto ad factum
ut tu prius vendidit tibi fundum vendi
tum eo pacto ne quis sibi vendat in
superaditum tunc non posuisti eam contra capo
na quod ibi in disturbet quod idem & adest
pactum | | Item pactum vel sponsio aut
pactum sponsio | ut pactum vel sponsio de
me ut de facto nulla obligacione in
ducitur ut quod est contra ultimo | | pactum vel
turpe est si dicam promitto tibi quod in
feram talem | pactum spurie et pacta sunt
pro sua spurie conditione dicitur licita
pactum | ut promitto tibi decem si tu
facias talem | pactum impossibile de iure
et facto & si quis promittat pollicitam pe
... | impossibile de iure | Sed possibile
de facto & si quis promittat re sacram
possibile sub condicione | impossibile
si quis promittat mihi decem si dederis
pollicitam | Et non pactum sit possibile de facto
sive & de facto valet quod est contra ij | Et
aut possibile sit de iure & impossibile de
facto | si impossibile tamen sit perpetua non valet
3 si sit temporale valet | sed expectabitur
donec possibilitas contingat nisi
sit contra bonos mores | | Item pactum
ut contrahens ne dolus prestetur non
teneatur | quod hoc contra & iuris bone
fidei ff. de regulis iuris contractus
| Item pactorum alia sunt nuda alia
vestita | | Nuda sunt que absque causa
nullius enim efficacie sunt est aliquid
rei tradicio sive causa | Et tamen dum
nuda pacta in quo non vestiuntur ab q
aliquo in ipso pactorum | & tamen pacta nuda
non sunt efficacia ad agendum vel
obligandum licet possunt ad de
fendendum | pacta non vestita di
cuntur | in modo sed re ubi est sicut
consensu et licita contractus & inter
ventu rei | Deprimus quatuor sunt

III

exempla supra posita ti. de obli
arti z de cohercione contrahen e co
amplius tales vendidi : Damus z
in ipsa venditione ut licenciat pactum
quod ergo debeo morari in ipsa domo
usque ad annum hoc pactum pro sonuendo
est z non valet quia resistit z
cohercioni contractus ut venditionis vel
consuetudini rei tale potest esse
exemplum pone primus ad te dare ut
dares vel faceres aliquid michi unde
statim ego tibi dedi quod promisi re
spectu autem pacto excepte mea at
tamen in fine tibi eius quod dedi tibi eo
obligatus ad dandum michi illud
quod promisisti michi unde quod pac
ta respecta sunt efficacia ad obligan
dum et ad agendum probatur hoc supra
de libero oblig. Item pactorum alia
sunt clara et hec sunt sola sicut facta sunt
sunt expressa. Alia sunt obscura ut illa
que possunt habere duos intellectus
et hec sunt interpretanda contra profe-
rentem quia debuit apertius dicere ea apertius
conscribere ff. e. veteri l. Sequitur
videre de secundo scilicet ad quos porrigatur vi
res. Circa quod sciendum quod porrigatur ad
personas non ut quasi pacta sint
stricte vinculandi porrigitur etiam
ad personas alias [illegible] aquibus
vide dicitur quod pacta ut alios acta
alijs obesse non debent. c. de his actis
[illegible] hoc z [illegible] quod sit alijs
obest etiam ut prodest pactum paci
scentis [illegible] debitoris fideiussori
[illegible] societatis societati prodest
etiam pactum tutoris pupillo sunt
domino filijs ipsorum de hijs omnibus ff
de pact. de eo l. una z nota de
eo l. ult. Et de eo l. ingredi de eo
l. tutore de quinto et [illegible] l. si t
z l. si [illegible] Item pactum [illegible] de cessione
obligat successores sicut pro filio
si fuit pactum utile etiam c. de
[illegible] c. [illegible] c. de pret. c.
n. Nota scilicet super quibus non possimus
pacisci et super quibus possimus pacisci
[illegible] de contr. [illegible]

[illegible] tabilibus tene [illegible] Nota tamen hic quod
mitta possum facere [illegible] non possum
astringere pacto possum enim aliquem
reum [illegible] michi constituere [illegible]
tamen [illegible] pacto me possum astringere
Item pactum de futura successione
non tamen nisi de consensu eius cuius de he
reditate [illegible] Item nulla pot
pacisci de rebus alterius nisi de voluntate
eius ut idem patet. Sequitur videre
de quinto scilicet de effectu pactorum [illegible]
quod sciendum quod pactorum effectus [illegible] illud
quod ex pacto oritur obligatur ut
quod e. c. [illegible] z m. [illegible] licet secundum leges commu-
do pacto non oritur actio ut etiam
dictum est supra z [illegible] ff. de e. [illegible]
[illegible] quia [illegible] nulla nisi in quibus
dam casibus secundum [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] pacto z [illegible] simplici [illegible]
aliquis efficaciter obligatur z [illegible]
eadem actio datur quod e. qualis [illegible]
[illegible] quia [illegible] quis venit contra suum
[illegible] mortaliter peccat [illegible]
[illegible] In summa non notatur
[illegible] quod pactum si sit [illegible] quod
non possit sine detrimento sa-
lutis eterne ut salutis corporalis et
si sit licitum z [illegible] si sit illi-
citum impossibile ut inhonestum quod e
c. [illegible] Inde z [illegible] pactum non [illegible]
locum successio [illegible] [illegible]
e. accipimus ut potest augeri [illegible]
z quod e. [illegible] pactum tamen auctoritate
[illegible] z [illegible] quod e. c. [illegible]
si sit impossibile [illegible] ut de facto
[illegible] ut dictum est supra ff. de [illegible]
[illegible] impossibilitas [illegible] si intervenit
iuramentum. Nota etiam quod frangere
[illegible] fidem [illegible] fideius ob [illegible]
[illegible] si sit iuramento confirmata quod
e. de [illegible] c. e. [illegible] Item
pactum quod sit dolo initum non valet
[illegible] de [illegible] [illegible]
Item [illegible] ff. de
re [illegible] si illud quod in [illegible]
etiam non quod pactum postea [illegible]
cat pot c. e. pacta nouissima [illegible]

quod datum fuit ad alium. Item contractus qui contra certam legem et formam accipiunt ff. de regulis iuris l. contractus. Item si de pacto contractus sit apposita pena soluta pena contractus non valet nisi sit donum quod pena contractus soluta maneat firmus C. de transact. l. cum proponas. Item quando contractus non valet pena non tenet pena apposita non tenet ext. de foro compe. si diligenti. Sed non contractus tenet pena tenet ut ext. de arbitris dilecti et de pactis de pactis in glossa. Item validatur contractus per hoc quod [illegible] liberorum sunt insufficiende C. quod res pigno obli. pos. sequuntur. Item quando dubitatur de uirtute contractus tunc forme contractus et standum est [illegible] de pignoribus illo nos si constaret de contractu [illegible] in specie C. plus valet quod agitur l. xiiii et in c. i in glossa. Item pacto privatorum iuri publico non derogatur nisi renunciatio pot. ext. de foro compet. si diligenti ubi dicitur quod etiam non tenetur respondere coram iudice seculari per hoc quod [illegible] ducto [illegible] clerici. Distinguitur autem quoniam de privilegio quod si ius sit publicum auctoritate sua nisi [illegible] et utilitate [illegible] privatis pactis privatorum tolli non potest ut si participat [illegible] nomine agentem hoc autem ius [illegible] sicut mala [illegible] pendant et [illegible] auctoritate et utilitate [illegible] pacto tolli non potest ff. de pact. l. ius [illegible] pacta et ibi de [illegible] Sed illud ius sit publicum auctoritate et [illegible] privata utilitate sicut tutele et cura contra hanc actionem [illegible] tutele tollendo habet pactis et renunciatio locum ut C. et ff. de pact. in pluribus l. et ibi in glossa [illegible] publicum communi utilitate non [illegible] pacto legem pactum tolli potest. Item ea que promittuntur [illegible] aliquem non obligant [illegible] libertatis [illegible]

[illegible] astringeret se perpetue obligationi se pro [illegible] non obligatur ff. quarum rerum actio non datur l. Item ea que contra bonos mores in pacto ut supra deducuntur nullius momenti sunt C. de [illegible] stipulationes. Item secundum canones si promissio non accipit renunciare debeo si non promissio non renunciatione pactum illicitum ext. de [illegible] in glossa. Item pacta conventa que neque dolo malo neque contra leges neque publicis fraudis aliter fiant servanda sunt sicut ait pretor ff. de [illegible]. Item pactum vallatum sive sit contra leges sive contra canones ut pactum tenet ut [illegible] mandato super hoc [illegible] ut idem [illegible]. Sed non sit [illegible] leges pactum non tenet [illegible] pena tenet [illegible] quod fiat stipulatio [illegible] si talis stipulatio sint vallate pena [illegible] non pact. ff. de [illegible] stipulatio ista [illegible] Sed pacto [illegible]. Item sequitur [illegible] aliquem [illegible] promissione [illegible] non promisisset [illegible] quod de [illegible] que de [illegible]. Insuper nota quod pacta inita [illegible] alios [illegible] fraternitatibus [illegible] super [illegible] licentia [illegible] prelati vel capituli sunt [illegible] et honesta [illegible] ius.

6 Sequitur videre de [illegible] de conditionibus appositis in contractibus et quedam de conditionibus appositis in contractibus sponsalium et matrimonii [illegible] in c. lex viii ubi agetur de sponsalibus et matrimonio. [illegible]

tum decendentibus appositis vel contracti-
bus alijs || Circa quod non quod contractibus
alijs apponi potest quandoque contrario con-
tractui contrarium / verbi gratia dono ti-
bi si feceris / aliter dederis mihi illud te-
cum donate vel faciendo illud contra donatio
contrarium f decadit et irritum qui hoc
quia autem contrario contractui perveniret
sed dicimus / ubi gratia dono vel lego
talem fundum si non manumiseris
unum talem servum / donatio vel
legatum valet / si manumiseris
admittit utroque ut ibidem scilicet eo sub
hac condicione / Rubrica

De transactione | viii

Deinde considerandum de transac-
tionibus / et primo quod sit transac-
tio / et unde dicatur / secundo super quibus transigi
potest / tertio quis transactionis effectus
Circa primum sciendum quod transactio est
de re dubia et lite incerta nec dum
finita non gratuita pactio ff. eodem l. ij
autem dicitur lite incerta / quia transactio que
dicitur re incerta / lite / propter litem
quam de qua dicitur lis pendens / sunt tamen du-
bia et incerta / lite autem intelli-
go presente et futura / ar. etiam ante
litem contestatum transactio fieri potest ff. de condictione
indebiti allegata s. si quis potest / lite etc
intelligo iusta et iniusta C. eodem l. ij
si tamen agens credit se iustam fovere
causam / alioquin contra ff. de condictione indebiti in
fideiussor / ita tamen quod distinguitur utrum iniust-
tie et constitutione / ut si actio perpetua
indeficiat constat nulla fit transactio / si non
vero perpetua constat / transactio quo-
ad dictum valeat C. eodem sub pretexto
legis / palia vel hoc de pactis / de
dolo vel explicatione dolo cepta actio
ut ibidem dicitur / quoniam vero dolo inducit
actorem ad transigendum / non gratuita
etc dicitur quod transactio nullo dato promisso
vel retento non procedit / quod est super eo
C. eodem transactio / non finita / dicitur quia
si iudicatum esset nec appellatum nec
retractata sententia possit / nec dubitatur de
ea transactio non tenet ff. eodem et post tamen
ipse cum esse quod res condempnatus fuit
ad placet unum quod debeo si tamen ius [illegible]
[illegible] vel dubio statum / et tunc trans-
[illegible] et si iudicatum

negaret probato tamen ita aperta esset
ut negari non posset / aliter secus esset
C. de penis qui sunt / Dicitur autem
transactio quasi transitio actionis / eo quod qui
transigit ab actione transit et descen-
dit / et ita dicitur proprie transigere actor / in
proprie non reus C. eodem l. Circa secundum vide-
amus qui transigere possunt / Et quidem
quod transigere potest omnis temporis medi-
ens libera administratione / maior pro-
pter annos minores vero sine pre aliquibus
consensu illesi quod restituuntur vel inte-
grum si fuerit adulti tutores non habentes
Item tutores et curatores eorum / et pro-
curatores provinciarum et plurium civitatum / et
procuratores habentes mandatum speciale
vel etiam generale cum libera administra-
tione / Item dati in tertia ff. de procuratore
mandato / Item capitulum transigere non potest
vacante sede / ac quod ne se vacante
[illegible] prelatus transigere non potest in ca-
usa sine consensu / notandum quod capitulum quod
contra se non potest alienando quoniam hoc ius
si non habeat bonis dotato a capitulo
suo sed committetur prelato quod quod super
tali negotio fecerit ratum habebit
transigere potest ut vix de concepto in glo-
sa ibi quod si transactio fuit firmata
aliquibus annis capitulum eo revocare non
potest ac si vere non consensisset hoc
ideo dicitur quod transactio fiat si forma
iuris potest estimandi infra quadriennium
quod si contra se lesum probaverit / quod
de transactione requisivit / aliter non / potest
venire contra transactionem etiam statim
quoniam consensit C. eodem quoniam et si hoc
supple maxime quod idem esset si firma-
ta non fuisset / secundum expositionem glose posterius
ibi etiam alia expositio quam obmitto
Nota etiam quod si transactio sit composito
facta inter personas aliquas super
sed ordinariam confirmatam sed a principio
de talis et perpetua / aliter est personalis
tamen non durat nisi quamdiu vivit ille
qui transegit / ille tamen qui transegit
eam revocare non potest quod est venire
contra factum ut glosa Confirmatio tamen proprie
transactionis quod tamen ad personas erat perso-
nalis fuit talis si ipse hoc faciat

Tr9

contra sententiam quod transactio potest
quod illa que nulla est sit aliqua
per quod si quod contra maiorem vel beneficium aut
aut alius infidelibus non potest dominum
tamen nam tamen et ideo si transactio est
specialiter personalis confirmacio talis
valeat et in quibusdam casibus per pactum
transactio vel pacto alio non valet
per papa confirmacionem nisi sicut est
in capitulo et de glo. Sequitur inde
de tercio scilicet super quibus transigi potest
Circa quod sciendum quod transigi potest
omnibus civilibus. Et causis fuerit
mixtis aut transactio potest dividi
per quod que pena irrogat sanguinis
Et transigi non potest quia dominus vel
omnibus factis tamen dedit spolia
ff. ad spoli ab actore et hoc nichil
a dicitur cum et ipsi non
mat sanguinis statutum ff. debet corpus
qui autem sunt sed hoc tamen fallit in
adulterio ut de transigi quod tamen vide
tamen ut illis aut ut nulli perdere
adulterium vel forte obiciet specialiter
de matrimonio vel veris ubi non transigi
de re dubia vel lite certa sed vero
ista querela in omnibus in que non
irrogat pena sanguinis non potest fieri
transactio si sit constituta pena sed
commissio ff. eiusdem sic te
et eciam de adulterio potest dici aut
tamen data pecunia transigat
actor transactio nulla est et tamen hic
confessio ff. de prevaricacione omnibus
Hoc autem fallit in crimine falsi. Et
e transigi si tamen cum ad nullum crimen
irrogetur pena sanguinis per quam
ipsis quibus que in re clerici vel
in simili nullo aut crimine corrupti
vel transigi et de alimentis non transigi
in tamen decreto patris quod nec alii in
de prestinquit tamen pater de eo de
non depposito si de alimenta sunt
futura et debita cum voluntate ultima
vel donacionis mortis causa et si aliquis
horum defuit transactio non tenebit
Iudicandi tamen requiritur pretor si cum ali
mentarius quidem sed per meliorationis
Et de alimentis et dotantis per

Spiritualibus contra testo non potest transigi in
disputatione non transigi verbis testamenti
ff. e de [illegible] et non transigi super fru
ctu vel assumptione ita conditione Et est fi
nitum non transigi de actoribus fructibus
de spiritualibus spiritualibus ut dicitur
simul bonorum contractu in veritate
contractu ut de actione matrimoniali
tutelle de [illegible] ff. de hiis quod non
dicendum vel furti et in dicitur ab impuberibus
aliter non potest transigi sed ut de aliquid
temporale pro spirituali et hoc simoniacum
esset quod est constitutum unus si aliquis
litigat super beneficio non potest transigi
ita sic quod unus quod per causa de lite fieri
cedat et alter liti cedat quod de pac
tum prode potest tamen in eis amicabilis
compositio fieri quod est super eo tamen quod
ff. de et sumac tamen et quod est e contra et hic
si temporale de quo spirituali auctoritate iudicis
sed superioris per bono pacis compositione
vincendi simoniacum quod deberi nisi
tamen bene inde ibidem sentencie expositio
dicitur quod papa non tollasset tamen
per hoc ibi firmam auctoritatem iudicis
non sufficiebat quod hoc de iure non
potuit tamen dicit ibi per nos cum hoc
adhibito moderamine tollamus et
ad ipse tamen ut patet ibidem potest fieri
transactio de spiritualibus ut de spiritualis
pro spirituali sicut de [illegible] de permutatione
quod de re permutacione cum pactis et dicitur
et glo. et primo quod est statutum Dis
tinguit tamen quidam quod dicitur spirituale
quod spirituali cum quod est licitum unus
potest fieri transactio talis sed quod unus
accipiat decimas ecclesia propria et
alter de alia vel unus beneficium unum
et alius aliud cum consensu episcopi quod
sit de permutacione alioquin spirituale
pro spirituali alteri quod est illicitum
ut beneficium quod pronatum et dicit
quidam quod hoc beneficium dimittit de super eo
dictum est exemplis et transigi non potest
super iniuria illata sine iudicis auctoritate
ff. de hiis cum non dicitur fieri et ut
de iure pronatum cum sit spirituale quod e
[illegible] et nec de iure subiectionis spiritualis
quod est per quod tamen committi potest quod de
spiritualibus alii et quod non potest de dimis
sione constitucione sibi de iure re
cognicionis solucionis quod de decessi omni
acta vel adrecept

quod de primi receptione quod verit aut episcopalem dimissionem remissis omnibus temporalibus
non aut visitacio vel procuratio episcopi de
denarii pastoralis nec cathedraticum
ut ibidem vii nec iurisdictio epi q
q vistis misit nec electio. C. de
sy. lib. l. ulte si et s. B. quod est pia
et hosp. non tenet quod transactio eciam
super spirituali quod est inter dominum et simile
nisi sit dubium utrum sit sing. ille de
quibus quod. C. e. in potestatem. hortan.
quod est de rec. sine pactum. C. delibe.
cum est affines in tex. et glo. Item
si super ecclesia agatur inter transigi potest
tamen non quod est constitutum quod intelligitur
cum agitur de ecclesia tempore de titulo sine
beneficio ecclesiastico quod est super eo. Si tamen
dominus episcopus vel dominus magister agat de
ecclesia contendens de proprietate eius vel
de proprietate aliorum quod sibi ut per q in
sit mediatorum tunc transactio locum habet.
sic et permutacio. Sed tamen non decimis temporale
pro spirituali quod dicit preminet adquiret
puta quod unus habeat unam ecclesiam
et alter aliam. hec Goff. et Bern. in c.
super eo. et c. ex innotuit quod est statuis.
Contra super quod quedam sunt de quibus nec
compositio nec dispensacio nec transactio
locum habet ut quod vir dimissa uxore
aliam superinduxerit quod monachus contra
monasticus proprium habeat ut sub..
superiorem liceat et honestis non obe-
diat et consimilibus quod est c. ff. sequitur
videre de l. o. sed de transactionibus effectu.

Item quero quod transactionis effectus
est ut omnis institutio perimitur actiam
super quod est transactum. Et quod quod aliud quod ope
partibus fieri possit omnino cassum. Et sola
transactio tamen obvicat pretium quod est
c. hoc est vindicatum nisi dolo talis trans-
actio sit extorta quod tunc non valeret
C. e. sub pretextu. ille tamen qui dolum ad
hibuit ex dictatis non potest uti lege
postea iusticia exceptionis non tamen lis re
stituitur. C. de transactione quod de se sit re in
de inter magistrum et e. sp. hec bm. sed tamen
transactio pena vallata manet firma
unitate sua eciam soluta pena. ff. de
transactione qui fidem. sed transactio eciam
tenet si transigens decipiatur ultra dimi
dium iusti precii quod magnum commodum
est alteri tercede ff. ad trebell. l. utraq.
... de ver. et cum per ... ubi pluri

dixi de sponsalibus cum transactio invita sunt
contractu iustum ligamentum iura
vera retractatum dicitur quedam adulterium
quod sunt composita contractu consensu
sine communitatibus similibus. C. el penal.
Item contra dicunt contra et cum dolo
de quo sunt actum et transactum nisi si
sint generalis peticio et generalis tran-
sacto de omnibus stabit exceptio. C. e.
non et nisi cum occultavit dolo sponte
de quo decepts est actio ff. de pact. tres.
Si non sit generalis petitio et de specie fit
transactio in illa tamen specie nocet exceptio
et idem si sit specialis peticio et generalis
quantitas ad transactio. C. e. ea aqui
liana et l. qui cum tutoribus C. si.
Et idem ut collatera si utraque specialis
sunt ff. de pact. si unus si spacta.
Si vero petitio sit indefinita sit que
eadem transactio sequatur non obstat nisi
de speciebus dictum deducit. C. e. si
causa et hec e effectus transactionis
excepte rei. Excepto vero actionis non da-
tur de transactione ut aliud detur vel
fiat quod quod dari vel fieri ut
teneatur aliter quod contra per adver-
tere actor. Et si opponatur exceptio
contra transactione replicabit actor quod fidem
eis debet ei servari qui vult contra pac
ta versari. C. e. sed apud acta quod de
medio pervenit. Si aut actori non super
est actio vel da ei conditio ob causam
sequi contra ut ut se expiat ad primam
obligationem. ff. de cond. ob causam dati.
si quis vel dat actori acto per
scriptis ius admittere esse quod est con-
tractus do vel facio ut hoc dimittere sit
dare ff. de pact. ob eam. De dolo aut
non agit actio quod ad transigendum do-
lo non fuit ligatus quod sic recipe dolo
quem non firmavit ff. de dolo l. i. §.
Si quis. Si aut actor ad transigendum
dolo inductus fuisset de dolo agit.
C. e. actionem. xv. ·8·

De emptione et venditione ti. viii.

Post tractatum de contrac-
tibus in generali sit primo de
emptione et venditione. Circa quod vide
dum primo de actione que solet dari
ut in consimilibus cum vendit. Et quod est
vendicio et emptio. ff. de venditione
divisio. Et de quo quelibet venditio

ptinia. Item quo adque spectat pericul.
rei vendite. Item quo adque tenetur emp
tori et de actione eius quam tenetur aliquis
ut faciat quod debet. Item de impedi
mentis contractus. Item dolo vel
deceptione. Item de viciis dependenti
bus vel concurrentibus falsis. Item de
capitulis quibus cogitur quis vendere
rem suam. Item de negotiationibus sive
mercationibus que consistunt in emendo vel
vendendo. Item de quibusdam
casibus dubitabilibus circa ista
1 quadragesimus demonstrationis. Et primo
videndum quid sit dicta arra et quotuplex
et que sit pena arre. Et circa primum
sciendum quod dicta sunt donatio quedam
que arre emptionis vend. contractus
non potest emptor et venditor contrahi
sine arra. Item pena sit eiusdem eme
re vel vendentem [illegible] tamen
[illegible] de emp. et vend. quod sepe in
[illegible] ut intelligitur donatio arre
[illegible] [illegible] abemp
[illegible] vend. [illegible] pena alterius
[illegible] nisi illud quod est datum loco
[illegible] vel [illegible] ut quod
dicatur emptor de hoc nomine arre
[illegible] sed alter cum alter
illorum non [illegible] contractu vend.
[illegible] pena vel [illegible] sic soluta
[illegible] esse integra. [illegible] non fiet
[illegible] contractus [illegible]
[illegible] licet abemp. [illegible]
[illegible] arre eum non [illegible] pignora
[illegible] aut dicta arre ut
[illegible] contractum [illegible] metu pe
ne arre. Arra autem pena [illegible] ut
[illegible] intelligentes [illegible] pro
[illegible] stetit [illegible] implea
[illegible] non stetit [illegible]
[illegible] arram recipiente restituere
[illegible] duplum [illegible] illud quod recepit
[illegible] vendito sit cele
brata instrumento [illegible] scriptis
ut supra de empt. et vend. [illegible] in
[illegible] Et intelligitur [illegible]
[illegible] a. [illegible] arre. Et [illegible]
[illegible] ex [illegible] arre [illegible] hoc
[illegible] arra [illegible] et pro [illegible]
est [illegible] [illegible] est
[illegible] est [illegible]
[illegible] stetit [illegible]
[illegible] Et dicendum quod sic [illegible] ut
[illegible] est [illegible] et [illegible] pot

dandum [illegible] res non desinit
esse integra. Et hoc intelligo si
id quod datum sit pignus simpliciter
et extimatum. Si non extimatum et
adiectum sit quod cedat pro arra et
[illegible] res desinit esse integra
sicut dictum est supra de arra [illegible] de
2 [illegible] vend. Item [illegible] vide de
[illegible] de emptione et venditione
[illegible] quod sciendum quod venditor [illegible]
[illegible] pro [illegible] sic et emp
[illegible] pro [illegible]
sic colligitur quod [illegible] debet
esse [illegible] res [illegible] res quid
[illegible] hoc non
[illegible] corporalia que desinit [illegible]
[illegible] ut hoc [illegible]
quod [illegible] ut [illegible] et [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] ut [illegible] et
[illegible] post [illegible]
ut [illegible] et [illegible]
quod [illegible] et que
6 [illegible] ut [illegible]
vel [illegible] Et
sic res omnes [illegible]
sic [illegible]
[illegible] aliquas res super quibus con
[illegible] non [illegible] ut habetur est supra [illegible]
[illegible] dubiis [illegible]
Item [illegible] debet [illegible]
pena [illegible] certum et consistens in
pecunia numerata. [illegible] non
debet [illegible] si pena
apparet [illegible] vel [illegible]
[illegible] est venditor. Item debet [illegible] esse
pena [illegible] certa [illegible]
quantitate ut [illegible] ut [illegible]
[illegible] pena [illegible] Item debet esse qua
titatis [illegible] pena in
sola pecunia consistit. [illegible] non [illegible]
[illegible] venditor. Item [illegible] vel [illegible]
contractus [illegible] ut [illegible]
[illegible] non [illegible] non [illegible]
[illegible] arbitrium alicuius
[illegible] ut dicendo vendo tibi
[illegible] vel [illegible] quia
[illegible] venditor ut [illegible]
[illegible] pena vel [illegible]
[illegible]
[illegible] arbitrium [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
et pena [illegible] venditor [illegible]
ille [illegible] arbitrium ad arbitri[illegible]

vel in iudiciis contractibus ut ff de recep.
arbi. l. cum antem § sed ita Et hoc subs
locum contractibus bone fidei et contrac
tibus stricti iuris ut ff de operibus
libertorum l. si libertus ut in contra
arbitrio non erit venditio nec ad
alterius arbitrium confertur ut l. decon
trahenda empt. l. ult. Sequitur vide
de tercio scilicet de divisione venditionis
Dicitur quod sciendum quod venditionem quan
doque fieri conscriptis quandoque sine scriptis
Dicitur autem conscriptis ad contractus fieri
conscriptis cum contigerit quod ad partes
convenit ut in scriptura fiat Sine
scriptis vero dicitur fieri quando non agitur inter
partes ut inde fiat scriptura ut si etiam
postea ad cautelam tum quandoque non
fuit actum hoc ab initio dicitur fieri sine
scriptis et multo magis si fiat per
ea nulla scriptura Et sic vendicionibus
usque consistentibus in omni pondere et
mensura in venditione etiam tamen non
solet fieri instrumentum Sequitur vide
de quarto scilicet quo quibus venditio per
ficiatur Dicitur quod sciendum quod venditio
illa que fit sine scriptis solo consensu
partium de preciis et re perficitur Et hoc eum
consensit venditor rem tradere vel inde
esse contentum ut ff de contr. empt. l. i
in prin. et emptor precium solvere ut ibi
dem l. i in fine § effectum Venditio
vero que fit in scriptis requirit et con
sensum et finaliter complementum scripture con
scribende alias tamen esse sicut intelligo
quod plenius est stipulatio super ea
contractu celebrata et testibus adhibitis
scriptura consignata nam quod utraque
parte prius ut l. de fide instru.
contractus et aliquid ista sit scripta que
libet per eandem potest recedere et
non antequam sit ut ibidem Sed tamen venditio
antequam scriptura sit completa rem tradit
bona tamen statim dominium et actum potest
ad eam complendam nisi precium solvat
ut de erre primo tamen Sequitur
vide de quinto scilicet ad quem spec
tat periculum rei vendite Dicitur quod
sciendum quod si venditio fiat pure sine
scriptis de re certa precio que degus
tationem non exigit tamen periculum
rei empte spectat ad emptorem
etiam si res non sit emptori tradita
instit. c. de eo quod dicitur precio casu pub
licationis nisi pactum culpa vel mo
ra intervenerat preterea ideo dicitur quod
si venditio esset conditionalis ante
conditionis eventum periculum pertinet
ad venditorem si deteriorata ad emp
torem ut ff de peric. et commo
rei vend. l. id quod Ideo dicitur sine
scriptis quod si fiat conscriptis periculum
pertinet ad venditorem antequam scriptura
perficiatur ut C. de fide instru. contractus
Ideo vero certa quod si sub alternatio
ne fiat emptio duarum rerum periculum
primum pertinet ad venditorem
ut si tibi vendidi tritici vel siliginis
periculum primum pertinet ad venditorem
periculum secundum ad emptorem non si
stringit debitum dubitatur utraque ut ff de
sti. emptore § si emptor Ideo autem
precio quod si fiat venditio de re pon
derabili non pertinet ad emptorem ut si
vendidi frumentum non Ideo quia
quod debet de quo non potest precium C. de
contr. empt. l. licet Et unde si ven
dam in certum dominum ut communi
defunctis tuis tibi per eorum supplicia
dolo et omnes perit periculum hoc casu
quod emptor repetet precium si dedit
quia sine causa est apud me et
si non dedit sibi hoc promisit Sed non
pertinet periculum ad eum Ideo non
super que degustationem non exigit
quia si sit res que degustationem
desideret ut communi mercibus et
sibi et vendere o 9 post degus
tationem non autem perit et deteriorata
o 9 emptoris si non vendere in quam
bene sunt duo notanda ut perit vel
deterioratur emptoris sine degustatio et
mensuratio sine pendentes et hoc si
sibi contingat et placeret unum quod dicit
quod omnis est speciale ut statim facta
venditione in specie ante degustationem
perit ut debiti emptoris ff et
C. quod supra C. in his Item peri
culum publicationis pertinet ad venditorem
ut ff loca. 29 fundi Et si sit contra
rium pactum quod periculum respiciat ven
ditorem non emptorem preterea sine de
casu fortuito non esset speciale
si contingit sine generaliter sic omne Item
si venditor fuit culpa vel dolo
sive res perit vel deterioratur Item
etiam si venditio fuit in mora quia
periculum spectat ad moram etiam

si res erat petitum penes alium
sicut ... supra mandati con. | ultima vel
immo semper neque illi qui fecit ad
ff depositi et comm. res per ... illud
iusta est si aut dolosa | et hostiensis
addit quod si calliditas intercedat
propter venditoris ... quam ... ta-
tam duraturam affirmavit | vel
etiam strinxit non duraturam et tacuit
... ei ff deposi ... de ... ven
si quis dolum | Item sicut peri-
culum pertinet ad emptorem ita et
commodum ff de ... | Item
... palliatum attrectat et fructus
et partus rei vendite spectat ad
emptorem C de act emp et ven l
... | Item et actiones ei sunt
cedende ff de act emp et ven l
si fructibus | | Quid si res vendita
... venditoris sit furto sublata
Respondeo ... competit de
custodia et tunc ... erit ...
venditoris ... | et tunc
sufficit ... quod venditor ...
... adhibuit ... ...
... ... sunt adhibet quod
si fecerit ... tenetur ff e ...
si res | Sequitur de tertio ... ad quid teneatur
venditor emptori | et ... | Dicitur
quod ... quod venditor tenetur
rem tradere ita quod ~~venditor~~ emptor habeat
possessionem | hoc est ita quod emptor
sit potior in possessione ita quod ab ea
non possit ... | ... si quis
eam ... si tra-
dita non fuisset ut ff de act emp
et ven l ... | hec autem traditio fit
emptori ... si venditor est
... res non est ... obligatur
... tradicionis | ... precium sit
solutum | vel ... satisfaciat
ut ... l ... emptor | ... nec ...
... vellet rem tradere tenetur
ad interesse ut ... | ...
... abusive ven-
ditur res vendita potest emptor
... | hoc ... ...
l ff de ... l qui restituere | ...
... l C de emptione act
et ven l ... | ...
plus precium offert quod venditor re-
tradere | ... ...
... tradita vel
precium sit solutum vel alias satis-
factum | ... alia ... ...

contractibus ... vendita
sint ... emptoris | ...
... l ... et ... ven-
ditor | ... fidem habeat | De
altero | precium et res deponantur apud
sequestrem ff ... si ...
... | ... | ... | ... emp-
tor agere non potest ... nisi ...
... offerat precium venditori
ut ... vendite | | Notandum autem
quod si quis vendidit tibi de re
sua vendenda | ... ...
... non valet | et ... pre-
... ... ut alii ...
ff e licet hec ... | Item
si tibi vendo alternative vel illud
vel illud | habebis ... non ...
sit ... ff e si ita distrahatur
hec ... | Item si vendidero tibi biblio-
thecam ... armarium librorum hac con-
ditione ... potuit habere locum ... quo
eam ... | et ... quod ...
locum habeat ... ... te ...
venditor qui completa conditione
... stet quo ... ff e
l ab eo ... qui ... sit ... si
ut ... emptor a contractu re-
cedere si emptor displiceat | ...
... dies et non ulterius emptor ...
recedere potest | ... sit quod qui velit
discedere possit ff de ... l
quod si nolit | ... illo non
... | Item si quis ... emit ...
aqueductu debetur | ... aqua ... ad
emptorem ... si non sit ... ...
et ... aqua ...
licet ... | ... ...
accessionis ff e si aqueductus | ... si ...
... ...
ut emptor satisfaciat ...
si emptor non satisfecerit ... ...
contractus cassatur | ... venditor agere
potest ad interesse ut ...
... | C ... ... | ...
si ... ... sit ...
... | hoc ... ... ut ...
... precio ... ...
... | ... vendita illi ...
... habebit ... | quia emptor
... | ... ...
... | vel si ... vendita sit ...
... qui ... ...

vendere communi ff de pactis l. quis sic
vendi l. iij § ult. hoc gestum. Item si em-
ptor nolit accipere ipse venditor in-
sinuare et consignare coram testibus
si causa sit nimia sibi ff. de questio.
Item si res sit vendita duobus po-
tior est cui res prius sibi dona et
tradita data C. de rei vend. quo-
ciens. nisi primus emptor emisset
non est ei sic. et cum pecunia
eius dedimus actum sit tradicio et quod
derogue possit obligasse et ei esse C.
de falsa causa et ut ins. et comm. et
cum si secundus emeret non est
perfectum primus ff. de pactis in con.
si venditor tenere dicitur stellionatu
et eum vendere presumit ff. de crimine
stellio. l. ult. Item licet res sit empta
unica pecunia non ideo est precario
emptore meo C. de rei vend. si ex
ea fallit hoc in re empta dere-
cta causa ut quod depositum est et
ut permisso vel deponenda multe
vel pupilli vel minoris vel data
cuique C. de rei vend. et de arbi-
tris tut. l. iiij et de solutione ut vero
si minori vel deponenda consignata quod
defunctis de quo dicitur ut hoc de
preb. consulendo. Insuper non quod de re
vendita evicta agit emptor de
evictione hoc tamen fallit in multis
casibus si emptor super re vendita
conventus non ammonuit venditorem
vel successorem si venditor sit ab-
sens. Item si emptor voluntate ab-
sentis tempore sine dolo ...
... fuit ut quod de c. ult.
vel si non temporis ... et
... ut ff. de evictio. si rem
... ult. vel sit contractum ... conven-
cionis ... ut ff. de evict.
l. aut permisso vel ... et alij casus
in quibus emptor non agit de evictione
sicut ... et ... comp-
portavit ut ff. de evict. si ...
et si ... Item ... pos-
sessionem amisit ut ibidem. Item
si ... duplo Item habuit re
pro delicta ut ibidem l. si servi
... si alia evicta restituat
... l. si mancipium Item

evicto usu cepit re empta ut
ibidem re aliena Item si venditor
absens emptor condempnatus non
appellavit ut ibidem l. si habens.
Item si rem alienam sciens emit vel
de evictione alij ... ppparent
l. C. de emptione si fundum vel aliquid
... C. quando ...
l. si ... alienum ...
... Item si venditor voluntate
emptoris ... venditor ...
fuit ff. de evict. si ...
Item si emptor usu capere potuit
et non usucepit ut in l. si dom.
... ff. si ... ple-
habens ... Item venditor
tenetur emptori re empta evicta
in simplo tantum et ad interesse et in
rebus preciosis ... et ...
et ornamenta ... vel hoc est
... que sit
res precio ... in duplum committi
aliter condempnabitur in duplum ... in-
telligere ff. e l. ... l. emptori et
intellige duplum precij ... ff.
e ad fundum stipulatio ... sit ...
et ... in quantum ... nolit
... C. e. si ... Rescript. vend.
... si ... in ...
... vel deceptor
L ... quod ... vendidi quod vendo no-
tet ... ut si puta
vendere tibi ... tu putas emere
... ff. ... si loca-
... in contractu ... vende et
tu putes donare ff. de reb. credit.
l. ... ut si pute
vendere ... fundum et tu putes
emere non aliud ... ff. e in ...
... si vendere tibi petrum
totum qui non est ... qui est totus
... nova ... fuit ...
... debere qui ...
... ff. de
rebus dubiis qui ...
... ut si ...
... ff. e in ...
non ... si quis obliget ...
ff. ... l. ... de ...
qualitate ut si vende acetum
pro eo quod ab initio fuit acetum

pro eo quod ab initio commodum fuit et postea
deterioravit toleravit ut liber
Si error de parte cadit in qualitate substan-
tiali ut puta de qua erratur ff e. c.
Error aut qualitatis accidentalis
non viciat contractum ut si quis
emerit agrum sterilem quem credit
esse uberem propter quod i. hic ita
Item de eo h. s. n. de talibus casibus
Tunc est si deceptus ultra dimidi-
um iusti precii Item est si ag. restitu-
tio habet C de res. ven. l. ii
Item est si dolus causam contractui dedis-
set ff de dolo eligant [illegible] c
sapiens [illegible] puellam
et putabat emere puellam si putabat
emere virginem et est corrupta emp-
tio tenet ff e. aliquid ff si ego
Item vendidero servum corruptum tene-
tur emptor exempto ad supplendum con-
tractum ff de act. empt. et vend. ex
empto Item si quis virginem Item deceptio in
essentia ut si quis vendat domum
que est robusta et uterque hoc ignorat
Item si cum res vendita credatur emptore
cum illa non extet villa est emptio
ff e. domum Item si vendatur domus
ex maiori parte robusta tunc aut
uterque scilicet emptor et venditor ig-
norat domum esse robustam et sic non
tenet et tunc emptor vendit
adimitteretur Item dolus emptor sciunt
eam esse robustam et tunc
venditor tenetur et tenet pars si
non totum aut uterque sciunt eam esse
robustam in totum vel ex maiori
parte et tunc non est act. et dolus do-
lo compensatur ff e. domum et quod est
actum esse intelligitur quantum ad partem
robustam h. hostiensis actum Item Ex-
tat in proposito si quis ex partibus
se venditurum agrum petro et postea
veniet titius dicens se esse petrum
et emat agrum ab eo ille non dicitur
vendidisse agrum titio sed petro
ex vi. p. q. i. sic in hiis ita Item con-
tractuum quidam sunt contractus stricti
iuris ut mutuum in facto quidam
bone fidei Item supradictis si dolus dedit causam
contractui vel vadat in contractu
tunc contractus sed actio ex eo dicitur
pro exceptione doli ex de novo ab

Si quis sit aliter in contractibus aut
sunt bone fidei et dolus incidens
est non si intervenit et ego dat causam
contractui et vadit contractus si pro
modo aut dolus est habitus pro con-
tractu et proveditore Item si proveditores
tunc sic non tenet contractus ut si dolo
induxi te ad vendendum rem quam
aliter non vendidisses Item tamen tu
noles emere de talibus meas quas
autem si nolo vendere eas et tu des
non et tu dicis si sicut illud quod
scio sit alia copulatione esse futura
libenter vendere et ego eo vende
non tenet contractus ff de act. acto de dolo [ex]
[Sola] eligant ff Item petit autem satis
quod ei debet dari ut ita ff de
propenetici l. Item si aut dolus dedit
in contractum puta venditur tunc
per dolum tuum vendidi pro modico tunc
contractus sed agit ad supplendum complementum
ff de act. empt. Julianus sed si con-
ditor aut non intervenit dolus aut
ego conveniens est deceptus ipse sed
aliud dolo aut non si non tenet co-
tractus ut si vendidi aurum pro aurichal-
co in qualitate Item agit ad supple-
mentum Item si decepti sit ultra dimi-
dium rei si scivisset deceptus tamen
in essentiam rem illam et ille qui
accepisset de qualitate illa non
enunciasset ut si tibi vendidi in
modicos precio et dixi quod infra
dies inseclacos et non de qualitate
enunciaret si non enunciaveris
et in hiis habueris deprimere tunc
ff e. Item si simile et si inquire dilacio
fraudulenter fuit dilata tenetur
actione de dolo h. h. ff e. ad dila-
Item ut deceptio et tunc si hostiensis Item in
precio quis sit deceptus non ex proposito
contrahentis si quidem ultra dimidium
iusti precii agit deceptus ut contra-
tus rescindatur ut iustum pretium suppleat-
dum a parte decipiendi Item de restitue-
ndi lii Item adhuc tunc h. dicit
quod electio est emptoris qui minus di-
midio iusti precii emit ex e. ad di-
lecti et e. cum causa ex ad ammonis si
ultra dimidium iusti precii ut sic
emptor deceptus sit dubitatur emptor
electo venditoris pro intelligit ago
Item aut si ager tres minus dimidio
iusti precii ut si [illegible]

pro x. iiij vno denarii est ultra
dimidium iusti pcij et sic decipitur
emptor Ulterius dicit quod tunc est deceptus
ultra dimidium iusti pcij qui rem que
valet decem emit pro xv. prima sma
sec hostien et hoc est verius Si vero
decepto non competat ultra dimidium
iusti pcij et utrique conuenitur est
acc et puatus tollatur sed licet quia
licet contrahentibus se inuicem decipere
naliter bona fide sed quod venditor
credat vendere iusto precio Idem est
si aliter sciat Sed nichil dicat quod
aliter moneat admonendum ff. ar. eo.
ff de dolo quod venditor Iunior vero
et emptor constituerunt sed quod ledentur
et sic respublica sed hostien Similiter
sed contractus non tenet et tamen eos agere
ut si colludere cum eis procurate
emit ab eo compassio agere ex emp
to uel ex empto mouerit a toto aut
ut destruatur a toto et sic per quos
moue et in aut contraent Innouari
da actio ex empto ut emptor uel
a toto confirmatur aut a toto destruatur
ff de act emp Iulianus sed si quis
sed hoc est cum dilectus Nota tamen quod sec
goffr si quis sciens emit rem
ultra dimidium iusti pcij non succurritur
ei cum sit deceptus licet non inferat
dolum Sed cum etiam non distinguit
si sciuit uel ignorauit Nota etiam
quod in contractu debet attendi tempus ven
dicionis Unde si silua que est vendita
pro c. sol. li. valet tamen pro tempore vendi
tionis et postea sit quod vix per
vendicionem contrahitur et cum dilectus
in glosa quid si aliquis intrat quod
venditor non teneatur nisi audietur
si deceptus ultra dimidium iusti pre
cij velit agere Et non hoc est cum eadem
quod talis si sit conuiuere non audietur
Si sit inter audiens quod precium
non perdidisset nisi bursam quod
habuit potestate et quod non uis rem
Quod uero quod potest agere uel ad supple
dum precium uel ad rescindendum contrac
tum Si restitucio in integrum non potest
petere propter minoritatem sed aut masset
non repetere rem eo quod esset de
ceptus ultra dimidium iusti pcij
tunc ulla via audietur sed hostien ar
ff q. v. y. sed si vis unde sentitur quod non
lex contrahentibus se decipere licet sed
[illegible] conuenit quod res epta

imo dimidio iusti pcij potest agere
emptor Immo venditor agere
potest ad supplendum iusti pcij Unde no
bilis decenibus quod potest quod emptor te
netur aut rem restituere uel iustum
precium supplere Sed cum non possit
facere unde tenetur ad reliquum Sed quis
uel agere ad supplendum iustum precium
uel rescindendum contractum Dicitur
quidam quod officio iudicis C. de re
scinden. vend. l. ij. sed licet tamen agere
usque ad iiij annos et usque ad illud
tempus competit restitucio in integrum
C. de tempore in integrum restitut. Sed dicitur
aut quod deceptus et l. ij. C. de re
scinden. vendi. sed secundum hoc agetur
usque ad xxx annos quod tunc omnes
condiciones sunt personales et
perpetue Unde non credit quod agi
contractum sed in venditorem quod
e cum tñ dgl Queritur unde de 8
octauo sed de mensuris uel pon
deribus positis publica auctoritate uel
consuetudine institutis et quod cum
licet eas mutauit perdat xxx
diebus ipsas et aliquid quod est in C. n. et
quod quidem potest si primus agere noluit
extremum quod in si quis tempore
Responditur aut legem mensure notiam
sic distinguit hostien quod falsis
mensuris et ponderibus nequiuit
et non fecit emptor uel venditor de quibus
et emptor sciens uel ignorans
plus iusto recepit quod donum
est tunc furtum venditor repetit quod plus
iusto dedit per condicionem ff. de
dolo actione uel donum non sit tunc
latum est locum rei vendicacioni et
actioni furti et condicioni furtive ff de
furt. si quis uxori et cum emp
tor sciens plus iusto recepit Si
uero ignorans plus recepit non fecit
furtum cum dolo careat Sed tunc
contra tenetur ex condicione indebiti et ex pos
sessione et rei vendicatione et forte ac
tione ex contractu Sed hoc est cum ve
ditor dixit ego trado tibi et tamen
apparet quod plus iusto tradidisset
dominum transferre uolebat Si aut
quantum debuit in distincte tenetur
venditor actione ex empto ff de
dolo arlo et sic patet quod unus agetur
quod aliud agi non est idem quod fecerit
ponderibus illis Sed licet enim hoc idem
sit et uterque sciebat illas esse
falsas neuter aget Si uero uterque

ignorabat dicit quidam quod deceptus
agere potest et e contra ff. de h[ered]e v[el] act[ione]
vendita si venditor [illegible] non deceptus
hoc sciebat et alter ignorabat non
agit quia ipse decipit ff. de act[ionibus] vendit[i]
Item qui se sciebat deceptus ignorabat
et alter sciebat tunc agere potest
quod scire iudex debuit quod esset falsa
ff. de h[ered]e v[el] act[ione] vendita aut etiam potest
potest intelligi quod debeat agere pro iusta
vere decep[tus] ut dictum est supra. Si autem
qui falsas mensuras tenet vocatur
[illegible] dardanarius a quodam dardano
qui in magna [illegible] dabat operam ut an-
nona carior fieret unde omnes qui
in annona ponunt ut postea plus ven-
derent prout vellent et tales [illegible]
penis [illegible] puniuntur. Diligenter enim
eis negotiatio interdicitur aliqui relegantur et
[illegible] ad opus publicum dam-
pnantur et debent [illegible] tenent eas [illegible]
[illegible] [illegible] frangunt si sunt eis
[illegible] si non possunt [illegible] habere pene
relegatur vel alius quod ordinarie puni-
ri [illegible] ff. de pena dardanariorum [illegible]
autem tenentur commodantes pondera
falsa dicitur [illegible] commodata.
Quero [illegible] generaliter de casibus
in quibus quis cogi[tur] vendere rem suam
[illegible] quod sacerdotium quod regulariter nec
[illegible] [illegible] distrahi vel emi
cogi[tur] [illegible] [illegible] si quis
[illegible] appareat venale et [illegible] quod
vult vendere [illegible] iustum cogi potest
[illegible] ut [illegible] illud [illegible]
ff. de offi[cio] [illegible] [illegible]
[illegible] quod quis cogi[tur] vendere rem
suam in pluribus [illegible] primus quando quis
habet [illegible] cum alio [illegible] tunc enim potest
[illegible] alius [illegible] in vi-
tibus ita tamen quod debet [illegible] et ita
cogitur ei vendere [illegible] habet
[illegible] de quo supra [illegible]
[illegible] quando quis habet sepulchrum et non
habet iter ad [illegible] tunc enim pretor
cogit vicinum sibi vendere iter in lo-
co [illegible] ubi non [illegible]
tum ff. [illegible] si quis [illegible]
[illegible] qui quis habet [illegible] tunc
[illegible] vendiderit [illegible] partem
ille potest agere [illegible] cum empto-
re [illegible] quod [illegible] totius fundi
et dabit ille [illegible] emptori pro

sua parte vel [illegible] sua [illegible] et hoc
si [illegible] non possit commode dividi
aliter utique sua [illegible] [illegible] [illegible]
quando quis habet [illegible] quia
quod [illegible] est tenere non potest et [illegible]
ut [illegible] [illegible] causa [illegible]
vendere alteri qui [illegible] eam [illegible]
ad [illegible] [illegible] ff. ad [illegible] le-
gem [illegible] quando quis habet [illegible] [illegible]
[illegible] cum ancilla alterius [illegible] quod est
[illegible] [illegible] cogi[tur] tunc unus [illegible]
alteri vendere [illegible] [illegible] [illegible]
quando quis habet [illegible] cum alio [illegible]
de potest [illegible] partem [illegible] illi
cum quo habet eam [illegible]
de quo [illegible] [illegible] [illegible] quando quis
habet [illegible] [illegible] de donat[ione] [illegible]
[illegible] ubi dicitur quod qui habet [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] aliis
offerre [illegible] ne donatarius possidere
potest. Sequitur [illegible] de [illegible] 10
[illegible] [illegible] [illegible] contractibus
[illegible] [illegible] [illegible] vendendo et emendo
[illegible] quod plura [illegible] utrum negotia-
[illegible] sit licita [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illicitam
[illegible] unus illud quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] actum ut est
usura et fornicatio et sic non est
illicita negotiatio [illegible] [illegible]
hoc dicit [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non licet negotiari [illegible] licet
aliquid non [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] mediis
negotiationis [illegible] [illegible] et illicite
[illegible] [illegible] non est licita ad
clericum negotiatio [illegible] [illegible] [illegible]
libros [illegible] [illegible] quibus sit
licet ei negotiari [illegible] non [illegible]
[illegible] si vult retinere privilegium cleri-
cale. [illegible] autem quibus [illegible]
[illegible] ecclesiastica [illegible] tonsura
[illegible] aliquos [illegible] [illegible] est il-
licita negotiatio [illegible] laicis [illegible]
[illegible] [illegible] vel alium [illegible]
[illegible] negotiatio [illegible] [illegible] dicit
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] ubi alia [illegible] dicit ne-
gotiatio [illegible] negotiatores [illegible]
[illegible] qui [illegible] [illegible]

III

pecunia possidetur. Circumstantia modi est illicita negotiatio quando committitur cum mendaciis et periuriis. Et secundum hoc dicit Crisostomus super Matth. [illegible] quod mercator [illegible] ab eodem loquitur eum de illo qui cum mendaciis et periuriis negotiatur. Non statim subsistit mercator sine mendacio sed periurio esse non potest, in vero potest esse. Circumstantia temporis est illicita negotiatio cum fit diebus festivis sacris et vacationi deputatis. Circumstantia loci est illicita cum fit in loco divino cultui deputato. Unde dominus Matth. xxi eiecit ementes et vendentes de templo quod exponitur diligenter Jo. vij. Circumstantia cimiterij est illicita cum res carnis vendunt tunc in cimiterijs et in mandatis. Unde dicit Concilium Albanum: presbiteri plebes suas moneant ut hospitales sint et non carnis vendant in cimiterijs [illegible] possit de emptione et venditione placuit. Licita autem negotiatio est cum committitur [illegible] con[illegible] ad [illegible] et [illegible] necessaria et [illegible] ut possit familie [illegible] providere vel opera [illegible] et [illegible] debito fine [illegible] et [illegible] competenti in die non festiva et in loco [illegible] et tali operatio apta et iusta [illegible] estimate [illegible] et quidem [illegible] vendit in illo loco in quo negotiatio contingit. Et secundum hoc dicit canon [illegible] clemens quod negotia mundana et [illegible] sibi [illegible] exhibeat [illegible]. Sic ergo dicendum quod negotiatio si sit premissis circumstantiis vestita est licita et [illegible] a iure naturali approbata. Cum enim sit unus princeps omnium ut [illegible] et [illegible] testantur quod [illegible] non [illegible] ut dicit philosophus primo metheororum. Unus ergo est princeps. Constat quod omnes homines sunt [illegible] sibi invicem [illegible] subveniat [illegible] principes [illegible] est quod alia [illegible] habundat in aliquibus utilitatibus [illegible] quibus alique terre [illegible] iudicio [illegible]

[illegible] dicit quod terra illa que habundat in una re [illegible] cosui apta subveniat de illa alie terre que deficit in [illegible] quod secundum [illegible] v ethicorum difficile [illegible] portare [illegible] quis [illegible] indigeret magna longa [illegible] et pericula [illegible] in una [illegible] venalium et hoc est [illegible]

Alteratio mutatio possit [illegible] esse iusta et lucrativa [illegible] ut [illegible] est supra [illegible] iudicium [illegible] quod terra illa que habundat [illegible] cosui [illegible] de illis [illegible] alij terre que deficit in blado [illegible] bladum quod in terra que deficit in blado et [illegible] dico de vinis et de aliis rebus vite necessariis. Cum ergo terra que deficit in blado et habundat vinis [illegible] bladi et [illegible] vini in ista terra et illi terre que deficit in vinis et habundat in blado fit [illegible] iudicium [illegible] et tunc [illegible] qui [illegible] et sic est mutatio iusta et lucrativa. [illegible] valet hic quinque libris et in illa terra ubi deficit bladum valet viii libris et [illegible] valet in terra ista quinque libris et hic viii libris. Sic ergo ego accipio v libras [illegible] modium bladi et [illegible] alicui de terra illa [illegible] vini et facio [illegible] defferri et vendo pro viii libris [illegible] remanebit [illegible] forte deductis expensis [illegible] et sic vendo [illegible] valet in illa terra et [illegible] secundum [illegible] iusta et multiplicativa lucrativa. Sed forte dicet aliquis tunc non posse esse iusta mutatio lucrativa [illegible] homo [illegible] suis [illegible] in eadem [illegible]. Ad hoc dicendum quod [illegible] potest esse quod [illegible] blado et [illegible] habundat in vinis et alius [illegible] tunc si [illegible] mensuram [illegible] et tunc [illegible] accepta emat mensuram bladi lucratur quia [illegible] habundantie et non necessaria [illegible] necessariam sibi. Et hoc est

[illegible]

[illegible]

lucratus sic ille res compensatione sua sunt
eque valentes. Et simile dicendum
de illo qui defert de vinis et
sic habundat in blado, quia pro eo quod
faciendo lucratur, et sic unus consimiliter
cum alio contrahendo lucratur iuste. Preterea
forte ille qui primo emit
illud defert ad terram que de blado
deficit et lucrabitur utique ille de
blado quod emit magis quam fuisset
lucratus de vinis que vendidit, quia
forte quandoque potest ad terram
deficientem de blado quam ad terram
deficientem de vino, et forte magis
sit carum bladum quia commune
aliquid quodque, et sic uterque est lucratus
propter contractum licitum cum ceteris
suis. Posset etiam poni aliqua in modo inter
[illegible] secundum equalitatem
naturalem. De qua dicetur infra
ti de usuris ad vii secundum Richardum de qua
dam questione de[illegible]. Sunt autem
secundum circa commutationem negocia
tivam duo sunt attendenda ad hoc
quod sit iusta. Primum est quod talis
commutatio sit utilis reipublice,
puta quod utile est reipublice habere
aliquos conservatores rerum venalium
ubi prompte possint inveniri
ab indigentibus cum eis necesse fuerit.
Utile etiam est rei publice habere
aliquos afferentes ad patriam aliqua
illa necessaria quibus non habundat
illa patria, et ex hoc sequitur quod
ille qui talia conservat ad patriam
aliqua ~~illa necessaria~~ de talibus deficien
te apportat de actu utili rei
publice sunt. Secundum est quod quilibet
sunt de re publica de honesto et
utili operante patrium suis laboribus solli
citudinibus industrie et periculis corre
spondentes digne et iuste potest accipere.
Et ex hiis patet quod sunt culpa
biles mercatores qui illa que res vend[illegible]
les nec transferunt nec conservant
nec suam industriam meliorant, nec
[illegible] aliquid aliud sunt, sed [illegible]
lore viliori emunt, sed modo emunt ut
statim carius vendant sub omnibus conditio
nibus eisdem. Tales a republica essent
eiciendi et expellendi quia faciunt

quidem venale et usuale carius e
mi quam esse deberet. Secundum Scotum
si quis vult inculpabiliter negoci
ari propter quandam et [illegible]
[illegible] que dicuntur de [illegible] ~~augmentum~~ sit illius
[illegible] qui non cognovi [illegible] loquens de
[illegible] negociatoris sicut ego nego
non negocium possum enim dicere
sub [illegible] tanto emi tanto
vendo et plus [illegible] artifices
mechanici sutores agricole. Si quam prius
mercatoria agricole vel sutoris non
est culpa ars sutoria vel agricultura
ergo negociatio culpa non debet
esse negociatorum mendicitatis. Si
quis etiam culpabiliter velit negocia
tiones propter cupiditatem acquirendi
quia negociatores oportet [illegible]
ut annonam quam [illegible] carius vende
re possunt. [illegible] augustinus ibidem quod hoc
non faciunt boni negociatores sicut
nec boni agricole. Hec sunt enim pec
cata hominum non rerum. Negociatio [illegible]
non facit me malum sed iniquitas
mea et mendacium meum. Item
aliquis licite potest vendere rem
plus quam valet vel minus emere quam
valet. [illegible] quod non sit facit hoc frau
~~dulenter~~ [illegible] adhi
bendo. Si vero non adhibet frau
dem distinguo quod de emptione et vendi
tione dupliciter loqui. Uno modo secundum se et
secundum hoc emptio et venditio introduc
ta videtur esse pro communi utilitate utriusque
dum scilicet unus indiget re alterius et
econverso ut ~~patet per philosophum primo politicorum~~. Quod autem
pro communi utilitate est inductum non
debet magis esse gravamen uni quam
alteri, et ideo debet secundum equalitatem
iustitie contractus inter eos institui.
Quantitas autem rerum que veniunt in
usum hominum mensuratur secundum pretium dati
ad quod inventum est numisma ut dicitur
quinto ethicorum. Et ideo si precium excedat
rei valorem vel econverso res excedit
precium tollitur equalitas iustitie
et ideo carius vendere vel vilius emere rem
quam valet est secundum se iniustum et illicitum.
Alio modo possumus loqui de emptione et
venditione secundum quod per accidens cedit in utili
tatem unius et detrimentum alterius.

III

aliquis indiget multum re aliqua et
alius habet et careat illa et tunc in
suo precio erit si attendatur non tantum ad
rem que venditur sed etiam ad dampnum quod
venditor inde patitur et sic aliquid licet
vendere plus quam valet habenti. Si
vero aliquis multum iuvetur ex re
aliena quam emit, ille vero qui ven
didit non dampnificetur carendo, nec
debet eam supervendere quia utilitas que
accrescit alteri non est ex vendente
sed ex ementis condicione. Nullus autem
vendere debet quod non est suum, licet eum
vendere possit dampnum quod ipse patitur.
Ille tamen qui ex re aliena accepta multum
iuvatur sponte potest aliquid vendenti
super erogare quod ad eius pertinet hones
tatem. Hec Thomas. Et sic sic super eum similiter
dis. iiij. q. iij. Item dicit ecce quod iij. hoc unde
dicit glossa quod si venditor offeratur
plus quam res valeat, etiam recipere non
debet, nisi iustum precium quod iniustis con
tractibus non facere debet dolo quod de condi
tionibus. Utrum liceat clerici negocian
do causa aliquid vendere quam emit.
Videndum negociacio est commutacionibus
insistere. Commutacio autem est duplex
ut dicit philosophus primo politicorum. Una est
que pertinet ad yconomicas vel politicas
habentes curam de rebus necessariis vite vel
ad vitam domini vel civitati. Alia
sit propter lucrum querendum et hec est
vituperabilis quia quantum est de se
deservit cupiditati lucri. Lucrum tamen quod
est talis negociacionis finis, ordinatur
potest ad aliquem finem necessarium vel etiam
honestum et sic negociacio licita red
ditur ut cum quis lucrum moderatum
quod negociando querit ordinat ad prie
domus sustentacionem vel etiam pauperum
pauperum subvencionem, vel etiam cum quis
intendit negociacionem propter publicam
utilitatem scilicet ne necessaria ad vitam patrie
desint et lucrum expetit non quasi finem
sed quasi laboris stipendium. Si quis autem
aliquid propter emat et postea propter
aliquam causam vendit licite potest
illud carius vendere vel quia illud me
lioravit, vel quia precium rei est mutatum
secundum diversitatem loci vel temporis aut
propter periculum cui se exponit
[illegible] transferendo rem de loco
in locum [illegible] vel conducendo. Hoc Thomas ecce quod super mathe
xxi dicit quidam quod rem comparat
ut integram et inmutatam vendendo
lucretur ille est mercator qui de templo
eicitur ex quo Iste Si vero alius quidam fatue
dicit est unus contra hoc quod dicit rem in
tegram et inmutatam et contra hoc quod dicit
quod lucretur. Loquitur enim de illo ne
gociatore qui in negociando inten
dit lucrum tamquam finem ultimum
et cupit sibi laborare et sollicitudinem
expendere dummodo conservet pecuniam
vero non habet locum in eo qui
negociatur propter sustentacionem vel
rei publice utilitatem vel propter pie
tatem nec etiam in eo qui vendit
rem inmutatam propter assumptam
inmutacionem quam adhibet que talis
racione laboris et periculi licite
potest quod intendit, nec etiam in eo qui
in emendo considerat empte rei precium
conservandum quod potest deteriorari vel
inveniri vel furto perditionis eam
potest inveniri quem racione et diversitatem
evenit furti et furacionis periculo
In vendendo non est eius ut integram
et inmutatam vendendo lucretur. Ubi
enim iuxta quod pro illud potest qui non
cognovit rem. Cassiodorus dicit quod nego
cium est comparare vilius et distra
here carius quod repperitur ecce probavit dominus
hoc facientes de templo eiciat
similiter eius est ibi. Iste. Contra hoc aliquis
autem quod intelligit de hiis divitibus
cupidis qui solum totum frumentum vel vinum
emunt accipiunt ut postea ad libitum
suum carius vendant que a foro recedunt
et hoc faciunt de frumento et aliis
rebus humane vite necessariis. Tales
sunt enim de abhominabiles: nemo ipsa
esset ab eorum eiciendus. Similiter omnibus
consenciat Thomas in sua summa. Sed hoc non est Ray.
qui tempore messis bladum vel tempore
vindemie vinum emit vilius
ut vendat carius committit peccatum
et turpe lucrum, et hoc intelligitur ut
ipse postea dicat de illis qui faciunt
hoc nulla pensata necessitate vel utilita
te sed ex sola cupiditate. Quinquagesima
peccant hoc faciendo clerici quod
legitur ac xiiij. q. iiij. quandoque tempore
et ibi consonat supradictis Innocentius
et Hostiensis contra clerici vel monachus e ...

Et addit navitas sz nec laycos
nec clericos dicit tenere ad restitu-
cione propter hoc debere sed licite
usque perpetuo erogare / et idem se-
ntit goff in summa / sed aute tale
contraxit de consilio non contractu
vi Queritur de peccatis de quibus sunt
tempora dubitabilis circa empcio-
nem et vendicionem / utrum liceat alicui emere
ad vitam suam vel hereditarie pro se
et heredibus suis certa pecunie qua-
ntitate annuatim sibi reddenda / Videtur
quidam dicunt quod talis contractus
est illicitus quia pecunia est ad hoc
inventa ut sit commutandi et precium
et mensura empcionis et vendicionis
/ non autem ad hoc ut emantur et ven-
dantur / Et ideo in tali empcione est
usus pecunie ad illud ad quod non est
instituta / Sz si quis utitur illa re
ad illud ad quod non est instituta
abutitur ea / ergo in tali empcione est
abusus / Et sic per consequens talis contractus
illicitus / Sed fiat hereditarie / sive ad
vitam / propterea quia talis contractus non
videatur posse excusari / nisi ad contrac-
tum mutui reduceretur nomine emptoris
In contractu autem mutui recipere
ultra sortem est usura / unde dicit Augustinus
super mutuum dare ut plus recipere
avaritie est et data quod dicit summa
de consilio / Alii non dicunt quod ibi non
est contractus mutui sed empcionis et vendicionis
/ neque est ibi contractus illicitus per conse-
quens / quia ibi non emitur pecunia sed ius
percipiendi certam quantitatem pecunie
annuatim super bonis ipsius vende-
ntis / tale autem ius non est pecunia
/ sed ad precium istud quod vendit potest transire
pecunia / que non potest emi neque ve-
ndi / sed ex eadem videtur quod ius pa-
tronatus dicitur non potest emi vel vendi
et tamen transit ad fundos predictos / si villa
que emitur / licet alia de causa non pos-
sit vendi ius patronatus / quia scilicet
est annexum spirituali / Et alia de causa
pecunia ut dictum est / Ideo potest licite
quis liber emere unum precium / et ip-
se dare possit alicui hereditarie / vel
ad vitam suam sub tali pacto / scilicet
quod illi heredes sui obligarentur
ad prestandum vel ad vitam eius ad reddendum
ei vel heredibus eius certam quantitatem
pecunie annuatim nomine empcionis et
vendicionis predictorum ipsorum quia cum de contractibus
dicitur non dicatur hoc facere mutui vel
in equitate / videtur quod quis licite potest
emere ius aliquod percipiendi annuatim
quolibet anno sive hereditarie seu ad vitam
aliquam certa quantitate pecunie / Contra-
rium quod talis non est illicitus per conse-
quens non est tamen iste contractus ita ho-
nestus et ita decens sicut est contractus
personalis / quia quamvis non clare videatur quod
est quod emit in hoc contractu sicut in contrac-
tu personali quia certis personis precio
in pecunia multa potest plus accidere
et cum multa sollicitudine et labore
apponere / Ideo in contractu personali potest
equalitas clarius apparere quam in contrac-
tu in quo emitur ius percipiendi quolibet
anno seu hereditarie sive ad vitam
certam summam pecunie / Potest enim
ille contractus maleficari ex parte emen-
tis et vendentis puta quando non servatur
equalitas iusti valoris inter emen-
tem et vendentem de qua vide infra
ti de usuria arti⁰ v q vi et vii / Et dicitur
etiam quod intencio recipiendi ultra sor-
tem facit usuram ut dicit summa con-
siliu / Sz in contractibus predictis emens
intendit recipere ultra sortem / ergo ibi
est usura / Ad hoc dicendum quod prima
propositio est vera in contractu mutui / sed
in aliis contractibus non est intencio
sed emptionis et vendicionis hoc facit / Sed du-
bitatur super predictis dicendum est enim quod quando
in empcione est notabilis excessus
precii super re empta vel vere empta
super precio quia clarum est ibi emen-
tem et non vendentem notabiliter lesum
propterea ad eandem emptionem contractus est
illicitus / Sz quando emitur hereditarie vel
precium vel quod ius percipiendi certam
quantitatem quolibet anno est notabilis
excessus in emptione super precium quia
valet fructuum que percipit emens
et percipiet eius successor in temporibus
[illegible] excedit precium absque emente
dicitur ergo talis contractus est illicitus
Respondeo secundum naturale dicitur quod homo
illud quod emit magis diligat
sed quod filius et magis filius qui
negotiatur / unde nullus secundum naturale
est ius potentum [illegible]

istam rem hereditarie tamen post ea re-
nouat[?] dare quantum probabile est
quod ipse et successores eius durat
in perpetuum quia pro illo quod emitur
hereditarie non possit bene tradi se[cundum]
estimacionem sed attendendo quantum
ipse emit pro se et heredibus suis
usque in infinitum [illegible] deductio debi-
ta [illegible] precium rei emp-
te. Et sic contractus est licitus quia
res emitur quantum valet vel saltem
non apparet ibi aliquis notabilis
excessus [illegible] pone quod mulier
pro annis redditus [illegible] emat
pro precio tali quod infra viii annos
recipiat sortem unde talis contractus
est licitus. Respondeo quod non talis
mulier [illegible] posset infra viii
annos [illegible] est probabile quod
[illegible] duplo quod hec frequen-
ter [illegible] aut mulier pro anno
[illegible] infra viii annos
[illegible] sic clarum est quod contra-
ctu emens plus [illegible] nota-
biliter. Et [illegible] melius [illegible]
[illegible] quod talis contractus est illicitus
nisi mulier illa tot esset [illegible] infir-
mitatibus [illegible] vel tot periculis
exposita quod non [illegible] quod
[illegible] probabiliter [illegible] vivere
per [illegible] tempus quod venderet notabiliter plus
[illegible] rei vendite [illegible]
[illegible] infra viii annos vel in aliquo
probabile [illegible] esset [illegible]
solucionis rei empte tamen [illegible] peri-
culum posset [illegible] pro-
venire rei empte quod dubie posset
[illegible] pacifice contrac-
tum ad equalitatem posset reducere
[illegible] possunt [illegible] redditus
percipiendi vel [illegible] redditus
puta molendinum vel pedagium vel
[illegible] precio quod statim soluitur quam
[illegible] omnes qui
[illegible] Respondeo quod sic dummodo
[illegible] precium iustum sed ut [illegible]
quantum res valet tempore contractus In
iusta enim estimacione non attendi-
tur [illegible] tempus [illegible]
[illegible] sit contractus [illegible] res que
venditur non debet estimari quantum
[illegible] tempore contractus et

Pro emens licite plus recipit tempore
sequenti quam dedit quia totum illud
quod percipit est de parte eque
[illegible] iuste emit [illegible] precium
se habet [illegible] ita
[illegible] venditor ad emptorem si ven-
ditor si plus accipiat [illegible] dila-
cione solucionis [illegible] ergo plus
si emptor minus dat propter antici-
pacionem solucionis erit usurarius
[illegible] quod minus dat eo quod
precium anticipat. [illegible] hoc dicendum
quod illud de anticipacione temporis [illegible]
quando res quam vendit non statim traditur
[illegible] precium statim datur et res expec-
tatur [illegible] in proposito res que venditur
[illegible] sub [illegible] statim traditur
[illegible] fructus vel redditus ex
parte vel successive percipiatur
[illegible] non debet [illegible] precium minus
quam est iustum [illegible]
vendite [illegible] temporis quo res ven-
ditur [illegible] forte minus [illegible] temporis
futuri licet autem [illegible] duo con-
trarie unum ex parte emptoris et
alterum ex parte vendentis videntur
[illegible] anticipacionem et
dilacionem temporis [illegible] ambo [illegible]
[illegible] ad dilacionem [illegible] est ali-
quid expectatum [illegible]
res [illegible] alterius precium [illegible]
[illegible] quantitas aliquos
redditus [illegible] usque
[illegible] tempus [illegible]
quod si quantitas solucionis [illegible]
[illegible] expectasset [illegible]
quod idem [illegible] quod [illegible]
talis enim contractus non [illegible] ex
parte rei vendite [illegible] est [illegible]
[illegible] ex parte [illegible] quod sit
iustum [illegible] quod aliquid
percipiatur [illegible] precium [illegible] precium tamen
illud quod [illegible] percipit emens est
de parte [illegible] emens [illegible]
[illegible] esto quod [illegible] quantitas
infra aliud tempus [illegible] voluit
[illegible] [illegible] ex toto emptor
redditus illius quod [illegible] quod emptor
ille annuatim habet pro redditibus
illis [illegible] quantitatem
[illegible] viii libr[arum] [illegible] quan-
titas quam vellet illum emptorem

ad persistendum statum sic propter reditus
illos donare posset et ipse emptor
tandem vel ex [illegible] tenensit. Videtur
ille contractus videtur esse licitus quod ibi
videtur esse permutatio iusta. Secundo
sicut isti emptores iure civili per
mutua ibi [illegible] ius propter reditus
illos i. viii libras annuatim tempore. Sic
sunt sicut alii lombardi. Tertio quod
habeat aliquis C libras in banco atque
recipiendas usque ad iiii menses vel
quod liceat alicui emere illas C pro centum
ita quod licite possit recipere C [illegible]
Ad hoc dicunt multi quod sic quia non
emitur pecunia sed ius. Sed ius autem C
librarum [illegible] C libras [illegible] cum
pignori [illegible] quod [illegible] persona
age et plus de hoc quod ius pre
[illegible] de oblig. [illegible] nisi
[illegible] sit in [illegible] pro em
[illegible] dicunt quibus assenciebat alias
lombardi [illegible] tamen esse dubium
quod hoc quod emens plus et minus dat
sed quod plus et minus solvi expectat
ita quod lucrum [illegible] propter
dilacionem temporis et incertitudinem [illegible]
propter anticipacionem solucionis. Licet
autem quod [illegible] temporibus non est
licitum [illegible] in civitate
[illegible] navigati [illegible] est [illegible]
tractus ille [illegible] quod [illegible] quod
videtur [illegible] usurarius et
videtur esse in directum mutuum ut
quod quis mutuet [illegible] viii
[illegible] recipiendas ultra [illegible]
[illegible] dicendum quod
pecunia vel res alia recipienda in
[illegible] esset [illegible] atque aquis
sic [illegible] habere [illegible] non pos-
set quod tunc minus dando et recipere
plus licet quia res que est in periculo
[illegible] minus valet quam que
est extra periculum [illegible] aut in
proposito quod pecunia in banco non est
probabilis [illegible] alias [illegible]
[illegible] non esset [illegible]
ubi expectare [illegible] sibi solucionis
[illegible] vellet tenere [illegible]
[illegible] dicit quod illud quod dicitur
[illegible] in civitate et [illegible] navi-
gate non obstat quia non ius sed res
[illegible] que [illegible]

et pannum differet. Hoc autem pannum
[illegible] et ius [illegible] ipse
[illegible] et non res [illegible] et sunt pecunia
[illegible] in periculo emptoris [illegible]
Tertio aliquis salem detulit [illegible]
et vendidit precio pro [illegible]
sic tunc quod alii vendiderunt [illegible]
eadem quantitati plus quam ipse vendit
sua [illegible] solucionem [illegible] ille
[illegible] diu expectare solucionem
vult vendere [illegible] quod [illegible]
[illegible] licebit emere ius illud
[illegible] ut [illegible] libre et in
postea plus recipere [illegible]
[illegible] non videtur differre [illegible]
et ideo eadem videtur hic et ibi. [illegible]
[illegible] iusta et illicita
propter defectum [illegible] Secundo quod
sit [illegible] vendicio defectum [illegible]
[illegible] committit fraudem
[illegible] ulterius
[illegible] tenetur et hoc dico sive defectus
sit [illegible] ut [illegible] alterius
[illegible] est admixtum ut aqua vino
vel [illegible] que [illegible]
[illegible] vel secundum qualitatem ut si [illegible]
[illegible] conversa [illegible]
[illegible] non [illegible] non [illegible] tenetur
[illegible] eius [illegible] dampnum
emptoris recompensare. Et idem de
emptore [illegible] Contingit enim
quod [illegible] tradit rem [illegible]
[illegible] quam [illegible] ut si
[illegible] loco [illegible] emptor
[illegible] iuste emit [illegible]
tenetur. Et [illegible]
[illegible] venditor tenetur
emptori dicere [illegible] vendit.
Tercio quod sit [illegible] alias erit
illicita et dolosa vendicio quod dat
emptori dampnum vel periculum occasi-
onem [illegible] tenetur ad dampni recompensa-
cionem [illegible] non sit manifestum ut cum
venditur equus [illegible]
[illegible] non competit [illegible]
[illegible] aliquis [illegible] aut si [illegible]
[illegible] subtrahere [illegible] debet
de precio non tenetur [illegible]
[illegible] quod forte propter [illegible]
emptor vellet plus subtrahi de
precio quam subtrahendum esset [illegible] ven-
ditor [illegible] licite [illegible]
[illegible] vel [illegible] retinendo [illegible]
[illegible] si res [illegible]

VII

quamdiu illa condicione subiecta
maneret hoc venditor emptori dicere
tenetur. Nam si hoc sciebat et do-
lose celaverat, emptori tenebitur
actione ex empto ad interesse
si vero ignorabat, ff. de act. emp.
l. Iulianus § si sciebat. Si vero vendi-
tor hoc sciebat, nichilominus te-
netur emptori non ad interesse sed
tantum quanto minoris est adestimatur
illis partibus precii quia non dedisset
si hoc scivisset, ff. de act. emp.
l. i. Item si venditor dixit quod
nulla servitute debebatur, et si ad
quam apparet tamen nolebat. Item
si sciebat servitutem deberi pactum
non prodest ex quo tenetur ad inte-
resse; si non ignorabat prodest ei pac-
tum, ff. de act. emp. l. i § primo. Item
si equum vendidit in particula pena-
lem, tamen non apparebat pati nisi
post fatigacionem, interrogatus ab emp- vado
tore si esset morbosus dixit tibi
equum vendere calculatum non habentem par-
ticulare vicium. Item non ex hoc ille vicium
expressit, hoc. Sed emptor credidit
equum non habere particulare vicium si quod
deperit hoc tibi consideratur emptor
per actionem redhibitoriam, ff. e. ca. q. i. si
hoc quod dicitur. Item convenitur
talibus animalibus per statum debet animal primo
potest comedere et bibere ut oportet
sine aliud animal. Item de act. emp.
tor. Item si quis vendat vas vel capo
scienter tenetur ad interesse contra rem
et ideo ff. l. eam si addictus. Item
aut venditor nullo modo tradit rem
venditam et tunc tenetur ad interesse
contra rem aut tradit et ut invasam
quia venditur precium emptoris, et si
scienter tenetur ad interesse contra rem
et ideo. Item si non ignorant tales tenetur
emptori quanto minoris valet emp-
tum, ff. de act. emp. Iulianus. Item
si venditor vendat rem quam sciat
proprie esse futuram minoris valoris
quam pro ea recipiat, precio quo ipse sit
in peccatoribus emptoris superabundans
qui de bella vel habundancia defenditur
quod tamen ab emptoribus ignoratur. Item
ideo quod venditor qui vendit rem
sed precium durare non vult facere quia

iniusticia siquidem futurum est non compensat
Si tamen componet vel depositis publica
et habundancia videtur esse
aliquid adhuc quod debito iusto tamen
minime precii. Item si quis ven-
dat aurum vel argentum alchimicum
sive pro auro vel argento. Item
ideo quod si non habebat eius precia
auri vel argenti est venditio frau-
dulenta et iniusta, precio quod sit
aliqua utilitate auri vel argenti
veri secundum opinionem valens corpora que non
sunt alchimica aurum, sicut quod habet
proprietate letificandi et etiam quasi
de privat deformitates corporis, et
poni potest in operatione et diversis
medicine sua proprietate. Si autem
sit alchimice aurum argentum est
illicitum illud pro vendere, quod cuiuslibet
corporibus arte aliquibus causis materialibus
uti ad producendum valores et veros
effectus, ut Augustinus dicit 3o de trinitate
loquens de his que fiunt de magicis
artibus. Item sicut tenetur de mulieribus
tonsoribus et pellipariis qui more
eorum sciunt aliquid nec convenit sine
medicinis et quidem plurimis. Item
Raymundus circa quodcumque facientes
et ea decipientes proximum peccant
vel mediocriter peccare mortaliter et tenentur
ad restitucionem in quantum decipitur
proximus eidem decepto vel eius
heredi si fieri potest. Si autem
non potest, pauperibus ut dicitur infra
de restitucione. Si autem ignorat dicat
falsum dicere tradebat pro vino aut etiam
scienter si vendat pro media parte sibi
illud esse. Item ut patet per Raymundum in
decipiendo et eorum non obesse, quia
non decipit cum in media rem prout
vendendo nec cui rei valeat, quod
non vendit ei ultra debitum valorem
tale medicina secundum Thomam per dicta
fore venialem, sic potest intelligi
tamen quod sit primum sed tamen esti equus
assidue consuetudine inducitur
mortale videtur. Item sic obvietur si sit
assiduitate esse mortale per deum
et alias. Si non plurimum peccat mortaliter
vel venialiter secundum distinctionem positam
supra de periurio, dicit etiam iste talis

prat ostetur[?] induci ad largitas
elemosinas faciendas q[uod] a[liqu]ib[us] illorum
de quorum rebus ignorant habuerit
aliqua restitue[re] q[uo]d aliq[uod] ad iudicium
b[us] illud q[uod] comendandi rem dica
pro no[n] dicto habe[tur] ff de dolo quod
uendicos[?] a[ute]m emit quicumq[ue] to[ti]s[?]
dequid dicit ille est bonus seruus
uel illa e[st] bona domus et tunc ob
ligatur nisi sciant quicumq[ue] rem vi
ciosa[m] q[uia] tunc de dolo tene[tur] ut
ibidem dicitur sicut desperet ad spe
cialia et tunc tene[tur] ipso q[uod] com
dando plus vendidit ut si dicat
seruum esse bonum artificem uel lra
tum h[abe]at p[re]sentes debent ut q[uia] comen
dat[ur] et euidenti sc[iencia] ut dicat an
cillam esse speciosam et domum bene
edificatam ff ea[dem] l[ex] hec [?] q[uod]
c vi Item de illis qui faciunt ul
vendunt gladios quellos et alia
quib[us] homines occiduntur Item de ea
de illis qui faciunt ul vendunt
venenum uel toxica Item etiam
de illis qui faciunt ul vendunt
sortilegos pictos et anul[os] superstitiosos et
similia q[uod] no[n] deseruiunt ad utilitatem
ul vsus [?] ad vanam gl[ori]am et abusum
Indicet [?] q[uod] de talib[us] est intelli
ingrendum si eum h[abe]re facere aliquis
uel vendit ul tribuat alicui q[uod]
credit talib[us] abuti talis enim
q[uod]ncumq[ue] est peccatum mortale [?]
et qui sic facit est cooperator
eius [?] unde puniendus et
is est penitus [?]
notum [?] ut credebat illud
talib[us] ad aliq[uod] licitum vsum uel
sicut [?] super hoc cogitabat uel
ignorabat [?] etiam vende[re] uel emere
esset illicitum tunc distinguendum
e[st] q[uia] etiam aut ad aliq[uod] [?] politi
cum p[ot]est esse vtilia ut arma [?]
bellis iustis aut[em] sub [?] d[?] etiam
modo [?] et quedam [?]
de [?] medicinis et tunc
non peccat sicut etiam ad [?] [?]
[?] nisi ad [?] ut que dre
[?] mortifera et [?] et
[?] [?] q[uod] [?]
faciunt [?] et tunc peccat
qui talia facit tenet vendit

ul alias alicui ar de libellis famo
sis q[uod] no[n] debet aliquis condere sed
scire alias [?] peccat v q[uestio] i [?]
et e[st] optima lex [?] ff de [?]
q[uod] [?] venen[?] qualis ubi p[ot]est
[?] destinatio [?] et de [?]
potest illud intelligi qui [?]
dapnum dat dapnum dedisse [?]
detur [?] dei [?] culpa [?]
de [?] stratib[us] [?] aliud
[?] stat q[uod] no[n] [?] esse [?]
[?] artificib[us] [?] q[uia] [?]
e[st] frequenter ad mali [?] aliq[?]
sit [?] et [?]
et cogitacionum [?] de talib[us]
q[uod] [?] indicandum est [?]
de illis qui faciunt serta [?]
bus [?] indiciis [?] [?]
Ro q[uod] no[n] credit [?]
esse [?] [?]
[?] q[uia] sit [?]
et [?] [?] quib[us] [?]
[?] ad confortationem [?]
etiam [?] dicit [?]
in primo libro [?] Regitur
de [?] monopolis
Item q[uod] no[n] [?] prohibita
Est aut[em] monopolium corpus
sine societas monopolarum uel
est [?] ul est [?] [?]
[?] ul [?] civitate monopolarum
Est aut[em] hec monopola ul mo
nopoli h[ab]et qui impetrat q[uod] [?]
soli liceat aliq[uam] [?] vendere
[?] uel facere Est monopola
qui impetrat q[uod] ipsis [?] lice
at h[ab]ere facere ul [?] vendendi
certis [?] statuto [?]
q[uo]d nemini liceat vendere Et quidam
[?] statuto [?] amonas q[uod]
est [?] vendi
[?] q[uod] [?] uel ille qui [?]
Vel [?] statuto [?] [?] apollo
q[uo]d est civitas [?] de civitate
sit [?] ul societas [?]
pacto hoc faciant pacta aut[em] [?]
[?] prohibita [?]
pragmatica sancto [?] hoc [?]
[?] quib[us] aut[em] hoc contra [?]
[?] [?] [?]
[?] [?] [?]

cum pena affirmaret | predicte autem
terre sunt dissipande pena ad libr.
pati. C. de monopol. l. unica

De permutatione ex nova

Unde consequenter de permu-
tacione que est vicina sue
plus emptioni ut C. e. permutatione
l. i. Et videndum primo quid sit permu-
tacio | Secundo qualis contractus | et de natura
eius | Et concordancia et differentia cum ven-
dicione | Quo que res permutari possunt
et a quibus | Et cum quibus personis
potest permutari. Et de arte cap-
tiosa. | Circa primum sciendum quod permutatio
est unius rei pro alia vicaria prestacio
ut dicit l. i. in fine | Et permutacio quia
contractus innominatus | quod in multis e-
nim contractibus quos large comprehendit
omnes contractus in quo aliquid datur
vel accipitur | ut venditio et locatio
pro qua dicta permutatio | et contractus etiam
innominatus puta do ut des | dici potest per-
mutacio | Et sic adaptatur per contrac-
tibus nominatis et innominatis | et ideo sit
non generale | non speciale ex parte quod multis
2 contractus innominatis convenit | Circa secundum
sciendum quod ipse permutatio contrahi-
tur quando quandoque in aliquos ut species
dicta de te quod ipse dicit ut iste aequus
pista bove | Et ut da rem mea
pro re tua | ut bos conque pro bove
ut quis | non erit ipse permutacio sed aliquis
contractus innominatus puta do ut des
ff. de prescriptis verbis l. i. et ibi dicitur quod na-
permutacionis ut rem in ductu con-
tractus | non solo pacto | quia ex pacto que-
tie permutacionis nulla re solo inde
secuta | nemine competit aliqua actio
ut C. e. l. ex placito | Sunt vero plures per-
mutacio et emptio | quia ex utraque parte
prestatur causa usucapiendi | et emptio
et vendicio | et per actos distractus
4 conveniunt et ex bone fidei | Sunt
autem dissimiles quia vendicio sui strictis
perficitur solo consensu | permutacio
vero non perficitur | nisi re ab altera
parte secuta | Unde ei qui rem suam
tradidit datur actio sub sperato quod
ad quem tenetur non tradidit | ut
dicta l. ex placito | et in venditione
vero est alter | alter venditor | in

permutacione vero est permuter
Item permutacio habet locum in spiri-
tualibus non autem emptio et venditio | quod
est sub vicio crimine adquisicionis quod nulla
est emptio sine precio | quod inquantum
et pecunia numerata consistit quod
non est in permutacione | Item utrumque
est quasi emptor et venditor | Item
in vendicione emptor cogitur facere
precium accipientis | venditor non
tenetur facere rem eius | sed sufficit
quod vendite de re emptorem se ob-
ligat | Sed in permutacione uterque tenetur
rem ad se dandam facere accipientis
ut ff. e. l. i. | Sed per hoc distinguitur
quia si quis rem non suam sub alicuius
permutatione | permutacio tenet donec e-
vincatur | et ideo potest agi condi-
cione ob causam datorum ad repetendum
quod datum est | quia nichil ab altera
parte est datum ut ff. e. l. i. in fine

Circa tertium dicendum quod que res permu-
tari possunt et cum quibus | Circa quod
sciendum quod permutacio spiritualium sup-
ra quod est unius rei pro alia
vicaria prestacio | permutari possunt
spiritualia cum spiritualibus | Unde nec denaria
nec pecunia quod e. c. ultimo | Et per hoc
patet quod longius non potest exprimere se
a prestatione decime | sed debet partem
fructuum | Spiritualia autem spiritualibus
sunt eius generis permutari possunt
et sic ecclesia cum ecclesia | dignitas
cum dignitate | canonia cum canonia
beneficium cum beneficio | et decime cum
decimis | Non autem beneficium cum iure
patronatus quod est spirituale alterius
generis permutari potest | et res possessionum
unius ecclesie | sed spirituales possessionibus
alterius ecclesie pecunia pro refundi
dividuus contractus communis | Ideo
conveniunt ex causa quod proprie fiat con-
tractus ecclesiarum a contentum posses-
sionum | Vel sic | Unius hoc vult dicere
tamen quod permutatio ne ecclesie
spiritualium nomine de quibus plus
sit una ecclesia quam alia pecunia
tribuitur quod e. adquisitus | Item consi-
mile | non obstante quod aliquis quod
potest propriis vacatura quod vi
e. l. hoc intellige quod fiat aucto-
ritate superioris ut ibidem quod decensibus
per exhibeamus | alias non licet | quod e.

bonifacii

quesitum et depoben[?] virtutibus
et si q[uis] permutacionem hac tenui[?]ta-
ta ... fecerit possit eis puniendi
episcopus est cum dimiserit simplici gra-
tia dicitur episcopus est cum terminis eorum
Unde si obiciatur quod permutacio non
est contractus contractum ff e l. ... ergo non
potest intervenire in spiritualibus
que sunt gratis conferenda j q j ... con-
tra et alias dicendum quod hoc totum
tollit auctoritas superioris cum par-
tibus quod non paucis ... pendet
ut xvi q j si nemo episcopus decreuit
prohibemus Not[a] autem [illegible] quod
homines permutacionis ecclesiarum ...
non licet ... personas que ...
... usus ecclesiarum et
hoc tamen ... si inter personas
ecclesiasticas quibus potestates ta-
lium ecclesiarum competunt est con-
cessa ut ... adquesitis Re-
tinendum ... beneficium potest
intelligi permutacio duplex ...
... potestas ... permutacio ... ad
beneficio ut cum duo episcopi litigant
super aliqua ecclesia ... dicit
esse debere sibi subiectam alter ne-
gat qui possit eam permutacio
... quod ... habeat una
ecclesiam et alter aliam ut ...
beneficium ut cum quis ad placacionem
... ad beneficium intitula-
re non potest beneficium cum beneficio per-
mutacio sine auctoritate superioris ut
... modo sufficiat
auctoritas superioris ubi non ...
... ecclesias
et institucio ... non
... ex ... et
... sufficit in eadem causa auctoritas
capituli non videtur quod non conceditur
ei quod dispensare possit ...
... tamen episcopus depoben ...
te si ... talis ... ad
episcopum et capitulum fiat libera re-
signacio in manibus ... et
si ... illa beneficia
quibus ... in manibus
... vel ... committet alter
quod ... adhuc episcopus depon...

quod ad illorum ... ad ...
pertinet ... et ... confirma-
cione exit quod ... eorum
illorum qui habent eligere ...
... cum ...
... permutacio ad capitulo
facere ... hoc auctoritate archiepiscopi
episcopus ... non alie ...
permutet ad aliis sufficiat con-
sensus capituli ... mancipia
autem ecclesiastica ...
... permutacio non ...
ad libertatem et adhuc ut liberi
fiant ... mancipia ...
... ubi ... ecclesia
ad ... possidet ut xii q ii ec-
clesiasticorum ... permuta-
... prohibitum fuit
... sepe ...
... mancipia permutacionem ...
... cessante causa cessabit
constitucio ... mancipia ... unde et si ...
fugitivum permutacio possit et
distrahi ... quod ...
... et ... pro
emptorum ...
... de plagiis ... fuga
... quod dicit ... permutari
posse ad libertatem intelligas si
duo alii dentur ... non ...
... qui ... Queritur
de ... ad quibus ... potest
esse permutacio ... quod ...
quod permutacio potest ... alia
...
... hoc ... ad principe
... equalente
... pragmatica superiori
... princeps ... tali per-
mutacioni ... aliter intelligatur
ab illis ...
... attendatur ut ...
... ad principis privilegium ...
Est autem pragmatica sanctio ...
quod princeps de consilio procerum sta-
tuit et sancivit ...
... ad ... permutat
ita ...
... ut ... non ...
ut ... permutacio ...

incompossibile sicud sit sicud potest
dicta sunt quia est ... Sequitur videre
de v° scilicet de arte campsoria cuiqua
commutatur pecunia pro pecunia et
equivaleat usque sit licita quidem secundum
aliquos lombardos quia per eam stetium est
quod eadem dampnat et persequitur
ut usuram ... non capparetur
secundum ... eam sollicitet iiii de eadem
bona. Ad eam evidenciam sciendum
quod oportuit esse campsores propter
diversitatem numismatum in diversis
regionibus. Sed eadem diversificantur
propter utilitatem legis
diversas regiones convenientes
commutacione rerum necessariarum vite. Hoc
tamen ante numisma est moneta que
non potest fieri commode sine numisma
te quia res commode ferre non pos
sunt ad loca distancia pro commutacione
facienda. Et ideo necessarium fuit numisma
inventum esse. Fuit ars campsoria propter
diversitatem numismatum. Ideo tamen
ars locum cuitale commutacionis
mutui quia non capitur ibi lucrum
propter tempus dilacionis. Necessitates campsoria
solum de ... cambium vel non
quia dat monetam unius generis et
recipit monetam alterius generis. Non est
ibi ... emptor vel venditor
sed proprie potest dici permutator. Deinde
est advertendum quod valor numis
matis sive monete potest pensari
dupliciter. Uno modo secundum numerum vel pondus
sive ... Alio secundum taxacionem legis
positive. Et ex hoc accidit quod aliquod
genus monete in aliquo loco plus
tamen valet secundum legem positivam. Et ideo
qui campsor aliquod genus monete
accipit non secundum estimacionem legis
positive sed ponderis vel numeri. Et
aliquod genus monete dat secundum estima
cionem legis positive. Sit ibi recompen
sacio. Est equalitas medians et
acceptum. Quia plus modo illud quod valet
moneta data secundum legem positivam. Sed
illud quod valet moneta recepta
secundum pondus plus et magis. Et sic ibi
iusticia similis illi que est in emptore
et venditore quia sit recompensacio
secundum ampliorem utilitatem dati capiendo
recipiente a campsore quam recepti
ab eo. Et tamen non potest dici quod sit plus

descripta permutacio et mutuo quia
non requiritur quod contractus talis sit
gratuitus sicud mutuum propter quod
hic potest capi lucrum et non ibi. Et
propter lucrum temporale in dominium permutacionis
... et non dominium mutuantis
secundum aliquos lombardos

Decimus decimi tituli 10

Postea considerandum de contractu
mutui et est hic videndum
primo quid dicitur sed de quibus
talis contractus fit secundum aliquid ... quatuor
Circa primum sciendum quod mutuum 1
dicitur quasi de meo fit tuum. Et dicitur
aliqui quod est compositum corruptum
et integro quod quod fuit meum mu
tuando fit tuum ... sed ...
... appellata. Aliter dicitur quod
non est nomen compositum sed simplex
derivatum a mutuo ab ad. Quia ab
uno mutatur ad aliud. Et quod dicitur quia mu
tuum quasi de meo tuum est ethymologia
non composicio. Et mutuus ab ad
quod est neutrum sed mutuum actus quod
... significacio dicitur. Quia mu
tuare est mutuum dare. Mutuari
vero est mutuum accipere. Unde
mutuo reddendo sed mutuo dare
... Ita dicit papa. Sequitur 2
de 2° scilicet de quibus mutuum fit.
Circa quod sciendum est de hiis rebus
que consistunt tamen in numero pondere et
mensura ... de hiis rebus que dantur
ad numerum ut quibuslibet moneta vel propter
... pecunia numerata. Et que dantur ad
pondus ut ... aurum et huiusmodi. Que
ad mensuram ut frumentum oleum vinum.
Iusti quibus ... et ...
Sed unde est mutuum sed in brachia
de panno ... forti vel aliis pannis
dari ut eadem omnino et ... dicimus
... reddi. Videtur tamen quod sic quia
... talia videntur consistere in mensura. Sed
credo quod verius est ibi contractus permu
tacionis quam ibi mutui. Et nomine
mensure ... hic admodios
et lagenas et alia vasa quibus
mensurantur solida grana et liquida
... huiusmodi contractus fraudem
fieri usuram. Tamen si dem libram
ad pondus vel aureos ad numerum recepturus
libram tanti ponderis vel aureos tali

mu[tuum] Respondeo non erit mutuum quia
in mutuo debet attendi quantitas
vel aptitudo et consuetudo rerum
ut dentur ad pondus vel numerum ff. de
empt. et vend. l. [illegible]
Talis aptitudo vel consuetudo
est ut admensurentur dentur et erit ut
ad pondus et in moneta ut numerum
librorum vel equorum ovium et
similium non est talis aptitudo aut ap-
titudo ut dentur tali modo sed sub
estimatione valoris eorum quia ad hoc
mutuum non eadem specie debet
reddi non posset singulis rebus simili-
ter omnia reperiri ita quod super omnibus
omnis similis reddere. habet argumentum. Queritur
de tercio. Dicitur quod sciendum quod contra
mutuum tali modo sicut dans
mutuum dicitur intelligi mutuo
recipiendi in tantum non eandem rem
sed similem et tantundem eiusdem generis et
eiusdem utilitatis et precii et eodem
modo ut si dedit pecuniam recipiat
pecuniam non eandem sed similem sed genus
genus non idem sed simile [illegible] eundem
numerus recipi debet non mutuum sed
commodatum vel depositum esset ff. de
[illegible] empt. l. ii [illegible] eius
generis debet reddi quia si redderet genus
aliud ut precio genus non esset mu-
tuum sed contractus innominatus scilicet do
ut des ff. si certum petatur l. ii nec sic
debitor liberaretur si sed creditore
invito ut ibidem l. ii [illegible] quibus
quod [illegible] de solutionibus l. v
et [illegible] quod si argentum ad
pondus recipiatur et pecunia ad numerum
reddatur sed argumentum [illegible] quod liceat ff. de
auro et argento legato l. i § ulterius
[illegible] pecunia est argentea erea non con-
[illegible] eiusdem generis reddatur
et tamen [illegible] non accipitur cum generis
sit ut accipit [illegible]
[illegible] quibus [illegible] rebus que pre-
ter [illegible] pondere et mensura non [illegible]
[illegible] mutuus debet consistere
non tamen [illegible] enim pe-
cuniam dedero non in quantitate sed in sac-
culo ut in tanta pecunia sacculum
reddas non erit mutuum quia licet
quod est datum habeat naturam mutui
non tamen [illegible] datum ut mutuum de-
buit cum in quantitate datur. Debent

in specie qua et actus cum hoc quod data sunt
quorum si aliquid desint mutuum
non erit. Unde si queratur an sic sit mu-
tuum cum do tibi pannum vel [illegible]
ut reddas mutui aliud eque bonum
Dicendum quod non sed contractus innominatus
ut do ut des [illegible] contra
mutuum dicitur [illegible] rei quan-
titate traditione. Unde si creditor
[illegible] tradat et sibi mutuans
vel ponderatis vel [illegible] mensuris
[illegible] tunc dicitur obligatio contrahi iusta
quibus [illegible] et dicitur
tale mutuum naturale. quod si verbis tan-
tum non [illegible] stipulatione que est
[illegible] ff. si certum pe. l. [illegible] con-
dictio [illegible] in fi. et ideo pro-
[illegible] conditio certi dicitur mutuus quia
[illegible] quantum est datum non ultra
Si enim tibi decem ut mutuum reddas
non [illegible] ipso iure obligatio nisi
in [illegible] ff. de pactis l. [illegible] Non enim
obligationem contrahi potest quam in
quantitate. Sed ergo debitor debet re-
tinere tamen illud quod recipit ex mu-
tuo quod liberatur [illegible] ff. si cer.
pe. l. nec cum alias [illegible] fortuitis casibus
quibus [illegible] est si cer-
ta sit pecunia in sacculo consignata
ut ff. si cer. pe. quod ab initio. Alias non
contrahitur obligatio mutui non tan-
tum traditione sed etiam stipulatione
ut si [illegible] post pecuniam
numeratam creditor stipuletur illam
pecuniam sibi reddi. alias stipulatio
non valet ff. de [illegible] l. [illegible] et tunc
mutuum dicitur esse naturale [illegible]
[illegible] et eam [illegible] sti-
pulatione que est [illegible] civile
iusti. de [illegible] et de pecunia. Si eam
si stipulet sibi reddi plus quam recepit
[illegible] mutui fiet et [illegible] equi-
tate [illegible] naturalis [illegible]
[illegible] et [illegible] plenius [illegible] que
dicetur in [illegible] sequenti de usuris
Respondeo [illegible] contractus
mutui [illegible] valet [illegible] que
dicuntur [illegible] articulo [illegible]
[illegible] de [illegible] mu-
tuum et commodatum et ea que [illegible]
[illegible] articulo [illegible] inter
mutuum et locatum. In autem [illegible]
[illegible] mutuus [illegible] et [illegible]

acto est ad penas [illegible] inter peritos
propter brevitatem [illegible] papue ad tales
[illegible] sit forma iudicialis non
penalis ut sequitur.

De usuris xiij titulus

Equitur consequenter de usura
que committitur in contractu mu-
tui. Et primo quid sit usura
et unde dicitur. Quae et quot sunt
species sive modi eius. Utrum usu-
ram accipere capitale sit peccatum.
Utrum liceat ab aliquo usuram alicui
recipere vel [illegible]. De quibus-
dam casibus dubitabilibus utrum ibi sit
usura. [illegible] de penis usurariorum quibus
[illegible] inter [illegible] et ad resti-
tutionem compellantur. [illegible] de restitutione
usurarum. [illegible] de forma [illegible]
obligationis usurarum vel [illegible]
[illegible] ad restitutionem [illegible] ablata

Circa primum sciendum quod [illegible]
[illegible] describit usuram [illegible]
in summa sua [illegible] describens com-
pletam usuram. Dicit quod usura est
[illegible] ex mutuatione accep-
tum [illegible] pactum [illegible]
vel [illegible] habita contractu
ut [illegible] habita ex post
facto. [illegible] quid sit illud
[illegible] nomine usurae. [illegible]
illud consistit [illegible]
[illegible] usura est [illegible] vel [illegible]
[illegible] ut [illegible] usura et
[illegible] mutuante [illegible]
[illegible] usura [illegible] contractu
mutui. Si [illegible] et [illegible] et [illegible]
Et adde [illegible] quibus-
dam casibus et contractibus bone fidei
[illegible] et fidei commissis [illegible]
ut [illegible] legis usura [illegible]
[illegible] ibi [illegible] mutuum sit contractus
[illegible] ut [illegible]
[illegible] quis legavit [illegible] aliquam
ut ea vendita [illegible] pecunia [illegible]
[illegible] adhibuit
[illegible] usuram [illegible] si [illegible]
legavit [illegible] usuras
[illegible] ut [illegible]
[illegible] ubi ea
[illegible] non [illegible]
[illegible] et [illegible] dicit.

[illegible] usura pro interesse petitur [illegible]
autem [illegible] habet usura non [illegible]
[illegible] quibus consistit
[illegible] quis ad
contractum [illegible] contractu non dicitur
[illegible] usura [illegible] ut [illegible]
[illegible] aliud quantum [illegible] si [illegible]
tibi [illegible] et tu [illegible]
[illegible] vestem vel equum
vel [illegible] vel aliquid aliud quod non
consistat [illegible] vel [illegible]
sua ut [illegible] et [illegible]
usura [illegible] si non
[illegible] loco pene
apponetur [illegible] esset
ut [illegible] et [illegible]
[illegible]. Est autem [illegible] inter
usuram et penam quod usura dicitur [illegible]
certi spacii temporis ut [illegible]
anni ut [illegible] hoc [illegible]
[illegible] non ut [illegible] salua [illegible]
[illegible] ut [illegible]
consuluit. Pena [illegible] non [illegible]
spacium alicuius temporis [illegible] quod [illegible]
[illegible] de penis constituta
dicitur [illegible] non sit [illegible]
quod non solum [illegible] dicitur [illegible]
[illegible]. [illegible] imposita [illegible]
[illegible] nullo pacto ab [illegible]
[illegible] habita ex post
facto [illegible] aliquid [illegible]
offerret [illegible] aliquo pacto [illegible] pos-
set [illegible]
[illegible] nullam [illegible]
obligationem [illegible]
non [illegible] processit
[illegible] Notandum quod cum
[illegible] committit usuram tenetur
ad restitutionem [illegible] que [illegible]
accipit. [illegible] de [illegible]
usurarum [illegible] de eo quod sola
[illegible] usura abusiu [illegible] quia
[illegible] pecunia [illegible]
usura [illegible] vel [illegible] vel
usura [illegible] pecuniam [illegible]
[illegible] precedens. Et hoc
[illegible] pro [illegible]
aut pecunie [illegible] habet [illegible]
habet in [illegible] totum [illegible]
[illegible] Et [illegible] sit [illegible] usure 2
sive [illegible] et [illegible]
[illegible] est et
[illegible] nomine

Oportebit te pertinax indiuulsus
et ergo veniet cum usuris exigis
semper eam | et sunt que casum contra
rethorice prestrictam expressa bona
spiritualia quam exigit deus a nobis
| habetis quod perficiatis semper a nobis
bonis ab eo acceptis quod est utili-
tas nostra non sua | Cum hec denique
exceditur deus non sua | atque inuenis
hoc cum feneratus feneratur |
et centuplum accipies et vitam eter-
nam possidebis | Super fenerat. Ambrosius
qui ... pompeii | Alter de usuris
et capitulo et quinquaginta dicit augu-
stinus | et hoc dicit ... feneris | qui hac
causa exercet ipse ... est usurarius
contra leges iij q vij ... | sed vero
tam utrique petendo moraliter committitur
et infamia irrogatur vj q i ...
nec se sufficiat alia ... quia dicitur
alia mutuo | Dicitur duplex
petendo cum petito | Omne petitum duplex
modo ad consumendum ut cum dicit
consuetudo non facio pactum sed mihi
dabis ad libitum tuum qui nisi
lucrum propter mutuum non daret
| Alio cum sumitur mutuum aliquid
michi reddendo principaliter sed mutu-
at ut aliquid lucri in principiat | Usura
enim committitur sola voluntate sed illud
mutuum datum michi in premium et
tunc usura est periculosior quia
confessor astringere non potest | Ite-
rum pacto committitur | Explicat primo
quod capitale et lucrum post incer-
titudinem ut cum dicitur mutuo tibi
solidos ... | secundo quod capi-
tale post incertitudinem et lucrum
in se certum | ut cum dicitur mutuo tibi
decem et si lucrum fuerit | quod tunc
solues uel ad uoluntatem tuam
dabis | Si vero nichil lucri fueris ut
dabis quamquam non debuisse fuit
non reddas capitale penitus | Tercio
quod lucrum post incertitudinem
et capitale est forma | ut fiat ad
qui mutuat ad fortunam negoci
ut si nauis periclitetur sibi reddere
non teneatur capitale aliquis non
usura non est et nauigati | Inducit
autem sit usura quod fit per secundum
precepti mutuo contractum ut si

dicatur non mutuo tibi pecuniam sed
vendo | Similiter cum contractu continu-
o contractum fieret uel donationis et que
dicit hic cum licitum | Item est sed quis
qui est in vendendo ad diem carius
quia propter dilationem solucionis carius
vendat eas | Ideo nichil | Dubi-
tare utrique plus uel minus sit cum
solucionis tempus ut dicitur
infra | Sunt et alie species usure sed
leges quas omitto causa breuitatis
| Unde enim prohibite et leges
permitterent eas pro abrogate ut
dicitur precepti ac ideo et ideo eas pone
hic ... | Sequitur vide-
dere ... quis utrique accipere usuram cor-
poralem sit pecunia | Uerum euidenciam
respondendo quod actus humani quidam
procedentes quidam sunt de se boni
sed quale fieri | ut dare elemosinam
de se actus ... male
fieri ut si fiat ad vanam gloriam
| Quidam sunt de se et simpliciter boni
et ideo non possunt male fieri ut
deum ... diligere caritate
| Quidam sunt de se mali quod tunc
debitis circumstanciis possunt bene fieri
ut homicidium quod de se sit malum
... iusticie et
licitum | Item quidam sunt de se et
simpliciter mali et ideo non possunt bene fieri
ut odire deum proximum ... | quod nullo
modo circumstancia possunt bene fieri | Quidam
dicuntur indifferentes qui nec boni
nec mali sunt de se nec sic ut a-
bulare uel loqui | Dicendum igitur
ad questionem quod usura est quod
accidit mutuus sorti gratuit
mittere principaliter ... de se et
sed se pars sit nullo modo nullo
causa potest bene fieri | Et hoc ondit
primo ratione | Secundo auctoritate | Racione primo
sic ondit quod usura de se sit mala
| postea quod sit sed se mala | ostendi-
tur ad primum duplex ratio quod usura
sit sed se mala primo quod est contra
... non necessitatis ut
multum augeat de fide ad ... veniam
caritatis et cupiditatis | et sic dici-
tur de esse aliquis sic ostenditur
| dico quod necessitas et utilitas non
attendenda in republica ...

cum dampno et inequalitate. In
usura autem ut predictum est dampno
sunt utilitas et principium inequa-
litatis. Secundo quia est contra rectum et
ordinem caritatis secundum quem quilibet debet
proximo indigenti subvenire et
quanto magis indiget tanto ma-
gis tenetur. Et sic magis peccat si
vult ei vendere quod tenetur sibi dare
et sic contra caritatem proximi. Quia quidam
[illegible] legi divine [illegible]
[illegible] fenus acquirat et
[illegible] secundum veritatem. Unde legitur x. d.
canonica si quis viderit fratrem suum in
necessitate habere et clauserit viscera
sua ab eo quomodo dei caritas manet
in illo. [illegible] Cum autem usura-
rius [illegible] sic est peccatum contra
deum [illegible]. Tertio [illegible]
communi [illegible] usuris
pecunie [illegible] quod
ibi [illegible] quod non est. Item
[illegible]
[illegible] consumptio
[illegible] consumptio utendo eo ad
[illegible] et [illegible]
[illegible] non [illegible] computando usum
rei seorsum a re ipsa [illegible]
[illegible] corpus rei [illegible]
[illegible] transferetur
dominium. Si quis ergo vellet seorsum
vendere vinum et seorsum usum vini
venderet eandem rem bis vel venderet
illud quod non est [illegible] manifeste pec-
caret per iniusticiam. [illegible] committit
iniusticiam qui mutuat vinum
vel [illegible] petens sibi fieri duas
recompensationes unam quidem restitutionem
equalis rei [illegible] vero precium usus
quod dicitur usura. [illegible] vero [illegible]
quarum usus non est consumptio earum [illegible]
[illegible] usus domus [illegible]
aut dissipatio et in talibus potest
[illegible] seorsum ut ad
quis [illegible] alteri dominium domus
[illegible] usu eius ad aliquid tempore vel
[illegible] usum domus retento
sibi domus [illegible] licite potest [illegible]
[illegible] pro usu [illegible]
et potest petere domum [illegible]
[illegible] et locavit domus
[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] mutuata ad [illegible]
[illegible] et sic [illegible]
usus pecunie est eius consumptio vel
distractio secundum quod [illegible]
[illegible] Et sic [illegible] pro u-
su pecunie [illegible] pecunie aut
[illegible] usura quod hoc est vendere
illud quod non est [illegible] inequalitatis
manifeste constituitur que iustitie
contraria [illegible]
[illegible] usura [illegible] quod est
[illegible] pecunie [illegible]
[illegible] usura [illegible]
[illegible] et [illegible] illud
accepit [illegible] quantitas
[illegible] aut [illegible]
[illegible] quia et
[illegible] pecunia
acquisita est [illegible] Et hanc
[illegible]
quilibet [illegible] habeat accipe-
re [illegible] pecunia [illegible]
[illegible]
[illegible] quilibet [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] debet [illegible] in bonitate
[illegible] pecunie debite illius [illegible]
et si quis [illegible] illi de-
bite [illegible]
vel [illegible] vel diminuit in
[illegible] vel corrumpit [illegible] pe-
cunia [illegible]
[illegible] et sua [illegible]
[illegible] quilibet [illegible] publi-
[illegible] et
[illegible] princi-
pum quibus [illegible]
[illegible] pro-
[illegible] pecunia [illegible]
Ostenditur quod usura sit peccatum quia
[illegible] est contra rationem mutui [illegible]
[illegible] cum labore et periculo pe-
[illegible] lucrum usurarii [illegible]
aut est inequalitatis. [illegible] pe-
cunia mutuo accepta transit
dominium debitoris [illegible] quod sit sua
[illegible] non transit [illegible]
[illegible] primo [illegible] hec
inequalitas [illegible] quod aliquis
[illegible] et [illegible]
[illegible] lucrum [illegible]
dampnum [illegible]
[illegible] quando [illegible] est
inequalitas [illegible]

vult usura [illegible] pecunia

[illegible]

sus non possit pro eo quod ipse met pos
sit destruere. Hoc enim nec statum nature
nec conditio patitur humana. Prima vero
lex sacrum pecuniarum habet consumi
s[ecundu]m tamen qualitatem vel iustitiam qua non
accipit ab illo a quo accipit pe
cuniam quia ille gerit contra iustitiam fructu
opera. Et hanc racionem tangit scotus
super 4 libro sentenciarum di[stinctione] xv q[uestione] 2 [illegible]
unde qui equalitatis et iustitie
principia contra usuras [illegible] quod est contra
rerum alienarum monetam alienam
et hanc contra [illegible] ut sancte vo
luntatis absolutam non coactam. Debi
tum enim semper voluntarie dare aliquid
ultra sortem de qua pecunia ea
[illegible] enim sacre cognoscere ip
sam alienam monetam aliena est
malum ipsa et simpliciter sic comi
tus accipere de aliena moneta
aliena et ea contractum ut pia
15 est plus male. Et maior est
racio contra alexandri decani et
sancte [illegible] qui voluit quod illud quod
accipi vult forte comi mutuum
non transit dominium creditoris de
capitulo quod tamen nichil valet
si illos qui dicunt quod transit. Pre
dicte enim opiniones fuerunt bone et
[illegible] in 4 sentenciarum di[stinctione] xv et [illegible] et
[illegible] contra decretum. Contra vero
opiniones fuerunt [illegible] de decimis
et [illegible] de decimis [illegible] summa
[illegible] hoc non dicat expresse et glo
[illegible] quod [illegible] quis. [illegible] eam con
tra usurarum sit [illegible] qualitatem
multiplici dicitur facere [illegible]
Dicitur enim [illegible] commisit
quis filium latronem effunditur
sanguinem et uxorem proximi polluit
[illegible] non reddentem adyrola
levantem oculos suos. Usuras
dantem et amplius accipientem. Numquid
vivet quod omnia detestanda hec
fecit. Ubi [illegible] quod cum abi
posita eo [illegible] et sim
[illegible] et peccata [illegible] quod
usura [illegible] quis habitabit
in tabernaculo tuo [illegible] Postea
[illegible] subdit qui pecuniam non dedit
ad usuram quasi dicit si dedit ad u
suram non habitabit in tabernaculo

dei sed nullus [illegible] a taberna
culo dei [illegible] [illegible] quod
[illegible] non desistat [illegible]
ipsum et [illegible] et [illegible]
et iniquitate [illegible] eius
Dolus autem et iniquitatis sunt ma
la [illegible] et usura quam eius
[illegible] eam vel [illegible] aliena
appetit et [illegible] sacrat quod dicit
precepta [illegible] illud non concupis
ces rem proximi tui [illegible]
quod usura est [illegible]
peccatum. Ultra [illegible]
[illegible] et [illegible]
et [illegible] pacis [illegible]
[illegible] et [illegible] perimus
[illegible] populo [illegible]
qui habitat [illegible] non [illegible]
[illegible] nec usuris [illegible]
et [illegible] locis [illegible] et
[illegible] dare [illegible]
[illegible] non tamen [illegible]
[illegible] accipiendi [illegible] ultra [illegible]
[illegible] prohibetur et [illegible]
[illegible] proximi [illegible]
usura prohibetur et sic [illegible]
testamenti pagina [illegible]
[illegible] Est eam prohibita [illegible]
[illegible] qui multi [illegible] et [illegible]
[illegible] usuras [illegible] ut
[illegible] prohibet. [illegible]
quis pertinaciter asserat usuras [illegible]
[illegible] non esse peccatum est ut hereticus
puniendus et [illegible]
[illegible] vel [illegible] designa[illegible]
[illegible] diffinitos [illegible] vel
suspectos. [illegible] Est
[illegible] prohibita iure civili [illegible]
[illegible] q[uestione] iiij [illegible]
[illegible] iustinianus
dicit se [illegible] talia [illegible]
[illegible] ut [illegible] legibus [illegible]
[illegible] Constantinopoli
[illegible] et [illegible]
[illegible] prohibet [illegible]
[illegible] qui multi [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] q[uestione] [illegible]
dicit [illegible] legem
[illegible] sacris [illegible]
[illegible] manuum [illegible]
[illegible] [illegible]

epi [illegible] rod et decepera di mis hic
tolle et demim aperuit intellec
tus si ergo usure phibent sacris
canonibus ergo etiam legibus nec obstat
quod cum iste sit quasi civili loquitur
tam de clericis quam de laicis auctas deposita
quod est quasi peccatum sed non debet
adversarii clericis et laycis et quando
non ob eam quod legibus C. et ff. de
pre petit usur. et auct. que
de fenoribus est contra illud cum eas
ut per usuras pmettebantur sunt abro
gate. Vnde dicitur quod iustitia plerumque
sit ipsas licentia non quod consisti
mans eas esse licitas sed ad evitan
dum maiores malum sicut lenones paeri
... nos esse ad dandum
adversa admittit et ideo permisit quia
sed hunc ut non fieret peyus ille tamen
leges que permittunt usuras exigi
vel intelligi vel tunc mos se habet
et approbandus sed dicetur sane.
Constat igitur ex predictis usuram
esse detestabile secundum deum
et lege appreciat aut multa dicit
usura que tamen pretermitto gratia brevitatis
de quibus ipso deus sufficienter
potest videri. Hoc igitur constat quod
usura non tamen de pretium est adeo prohibitum
sed fuit habitum prohibitio apud iude
os ut dicitur apud paganos fuit non
usura prohibita quam pretium et si se de
quatuor et si decime ut notabis ita
quod ullo enim nullo tamen pro hiis fieri
et de ea non pro dispensari non etiam
non si fieri ... immediatis captiuis
ex e supra ... enim debet usurarios
committi 1 q. 1 Non est putandum. Vnde
sciunt aut ut sciatur omnibus non mu
tuisque contractibus tamen consimiliter
usura committitur ut dictum est supra. Non
da de dicit mutui commodati et
locati. Dicendum igitur ut habetur extra de
pigno. q. iij d. principio. mutuum ut
eam dictum est imprecedenti ita con
sistit de hiis que dant dependenti mu
ltis vel mensuralis et ille res que dantur
se ... accipiendum transferunt
et non eadem sed alie eiusdem qualitatis
et quid redduntur. Vnde ex dicto mutuum
... sit tuum. Commodatum vero est

quando alicui datur tradit ut sit suum
sed ut eo utatur et ab eo eadem re
stituatur. Commodatum est ad opus ex
ercendum aut quemadmodum quod utrum
dummodo sua vult esse intentio. Vnde
quod quidam mutuo plus exigit est usura.
Et ideo plus tamen committitur usura si
credit ut dictum est. Sacramentis vel si
aliquis exigit facti commodatum esse
desinit et de aliquid precium contractum
transit quod de aliquo exigit precium apud
accomodatum aut gratiam eius. Si
ergo pro aut pecunia et tunc de ven
dito et venditio emptio. Aut res
alia et sic est permutatio. Dicitur
si precium rei aut pecunia et sic
est locatio et conductio. Aut res
alia et sic de contractu innominato
quod do ut des vel ut facias. Omnes
contractus isti sunt liciti sed laici.
De dicti vero mutui et locationis
vide infra articulo sequenti. Tamen sic
quod licet obitum plura dicat eius
Ambrosius ut habetur xiiij q. iiij ab il
lo exige usuras cui merito nocere
desideras cui iure inferuntur arma si
legitime inferunt usure. Sed hoc ...
non quod usure possunt exigi ab
aliquibus. Dicitur ut patet illud Deuter.
Fenerabis gentibus multis et ipse a
nullo fenus accipies ergo non est pec
catum quia inde videatur quibus licet
dicendum est. Pretermitte con
silia non obligat ad peccatum. Similiter
vij q. i. mutuum date nec inde sperantes
etiam ut alia consilia. Alias si pre
ceptum quibus peccaret qui eos
mutuaret quod non credo. Ergo qui
quod facit non peccat si se usuras ...
esse licitas. Item argentum de vasis
formatum et argentum monetatum
species non differunt. Sed licet accipere ultra
sortem aliquid pro vase ergo et pro
moneta. Item qui accipit
mutuum presistit et vult usura
vis dare re sua. Dicitur enim do
tibi pro sorte re istam semper pre
mia. Premium ergo dat si pecuniam
illa sit et de usurario ergo usuras

non fecit rem alienam quamuis aliud
dixit dominus tamen suum quod est contra
illud quod supponitur supra de ultima
uero particula conclusionis quartis | pro-
terea pecuniam accipere pro eo quod non
tenet quis facere non videtur esse peccatum
per se si non contra eam teneret homo
pecuniam habet pecuniam mutuare
quod fecit | Circa hec tamen conclusionibus contrac-
tibus fiendum sed de se pertinet ad uidendum
ut uidetur propter [illegible] dampni pro
mutuo conparare quam mutuare ab
emente quod plus sibi ille qui mutuat
quod dictum est [illegible] cum mutuatur hec
sibi fienda in dampno | Patet ergo
vsurarius fur et raptor est quia
uidetur peccatis vsurariis cuiusque
sustinet ad alios fures et rap-
tores ad mortem condempnandos | Ad
primum hoc dicendum quod de illo
verbo *Ambrosii* pro iudice oportet
et nunc apropositos | Ceterum dicere
sufficiat ad presens quod verba auctoris
quandoque esse rationabiliora et
grauiora | Una est quod debet intelli-
gi de perfidis et hostibus rei publice
sicut hec sonat plane | Talibus
enim ea que iniuste detinent modis
omnibus quibus possunt apte et
fideliter [illegible] in dignis deinde
auferre | Patet de iudeis qui pro
uera fuerunt et sunt nobis pati [illegible]
quod dicitur [illegible] et quod [illegible] | Al-
tera autem est que est communior si
Ambrosius a nullo [illegible] pagina uel
alio licet vsuram exigere | et si hoc
illud [illegible] intelligi debet pro
[illegible] et negatiue sic ab illo vsuram
exigere | Tertia quandoque et [illegible]
[illegible] [illegible] debet noceri debet
[illegible] quo a nullo debet vsuram
exigere | Et hec dicit [illegible] habetur
[illegible] quod [illegible] non ab homine in [illegible]
Ad tertium dicendum quod quamuis isto quod
filii israhel iniuste ab aliis
peccatis reperiuntur | ab aliis mul-
ta preciosa et bona corporis debe-
bant | licuit eis persuasi bona
sua recuperare pro debito
etiam [illegible] sua accipitur
[illegible] pro [illegible] accipere
[illegible] tenere illud quod non excepit

[illegible] parte capitulo quod debent
plures [illegible] | uel iudeis
[illegible] fuit usuram accipere
a fratribus suis sed iudeis propter malum
[illegible] data est vsuram capere aliquo
casu hoc est propter maius malum | quod
quilibet hic debet habere quod [illegible]
Et semper potissimum constat christiani
[illegible] [illegible] vocari [illegible] [illegible]
[illegible] pro non debet de vsura
Et ex [illegible] qui vsuram non
accepit | quod autem ab extraneis vsuram
acceperunt non fuit eis concessum
quod licitum sed permissum ad maius
malum vitandum scilicet ne a iudeis
deo colentibus vsuram acciperent quod
auaricie eius dediti erant *ut habetur
in leui*. | Secundum quod contra licet non
fuit illa additio sed alios sibi pro-
ximos fuit apparentia in [illegible]
facere talem [illegible] et habent
sed aliorum [illegible] quod sibi non possent
obtinere absurdum quod totum reddere
facere deinde si possunt quod saltem
partem reddere | Tertio modo potest
dici si aliquos [illegible] accipere [illegible]
[illegible] gentibus uel quos habitare
uidentur [illegible] erat [illegible] [illegible]
quia usurarum | quod tota illa terra fuit
iudeis a domino data et iniuste possi-
debatur ab illis | Ad tertium dicendum quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sed illud [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] | iudeis quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] habundancia habebis quod [illegible]
[illegible] [illegible] si volueris et a nullo
mutuum accipies | Ad [illegible] dicen-
dum quod [illegible] [illegible] non [illegible]
est consilium sed etiam preceptum | et ideo
[illegible] est [illegible] ultra sortem exigendum
Si autem non [illegible] non tene-
tur [illegible] | Si autem [illegible] tenetur ultra
sortem | [illegible] pacto uel prin-
cipali intencione [illegible] | sic quod de
mutuo non semper hoc tenetur [illegible]
mutuum non [illegible] hoc cadit sub
[illegible] precepto | Ad quintum dicendum
quod non est [illegible] quod [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

usus argentorum non est separatus a
consumptione et ideo usus eorum potest
vendi seorsum et domus. Usus autem
predictarum rerum non est distinctus
a rerum consumptione. Unde non licet
eis aliquid vendere cum hoc quod velit
aliquis eis restitui quod mutuat.
Sciendum autem quod secundarius usus causis
vasi argenteum potest esse commixtum
et tamen eius vendere licet. Unde potest
esse aliquis usus secundarius pecunie
accipere ut si quis pecuniam signa-
tam ad ostendendum vel dimittere vel pigno-
randam concedit et talis usus licite
potest vendi ut eciam dicitur contra ti-
re eius quod. Consequenter dicendum secundum
aliquem de eius quod actum non videtur iste
potest sic et vult transferre rem suam
dominium alterius. Dicit enim ei do tibi
istam pecuniam quam transfert. Sic enim
potest transferre quod licitus contractus
omni iure prohibitus. Unde nullo iure
potest sibi usuras usurpare. Licet accip-
serat [illegible]. Non tamen datur de
rebus cum nulla est quod si dimittere
Sciendum autem secundum quod non
convenire aliena facit suam. Sed
sciendum quod ille contractus qui
non tempore commutationis compen-
sationis eius quod fuit potest accipere, sed
amplius non debet exigere secundum autem
iusticie equalitatem sibi recompensare
sed quantum mutuavit tantum reddatur.
Unde si amplius exigat pro usu rei
quod aliud ipse non habet nisi consumptionem
sibi exigit pretium eius quod non est
et sic contractus eius est iniustus. Sed
octavum dicendum quod si ille qui mu-
tuat pro velle dampnum fecerit retinet
pecuniam suam nec ulla eum nocet
tantum mutuatam. Sed si ipse mutu-
ans necessitatem explegerit ut non vivat
sine mutuo. Si accipiendo aliquid
ultra sortem. Sed aliud quod postea querit
dicendum quod in dispensacionibus rei pub-
lice quantum ad temporalia. Et eciam
licet usurarius sit fur tamen quod est fur
domesticus nec puniatur. Sicut
et suffert eciam eis utilitas quod
rei publice quantum ad temporalia committat
usurarius vivit. Primitus dicit de
his furibus et raptoribus. Utrum
aliquis possit pro pecunia mutua
commodata aliquid expetere. Secundo quod non

in contractu primo qui ad usuram non
comodo et amplius non accipit vita
vivet et Lucam vi° mutuum date
nichil inde sperantes. Hoc eciam probat
Augustinus, Jeronimus et Ambrosius. Primo quod
in l et si vult est expressum quod est ubi
solvit secundum eum supra de usuris.
Unde illud pro pecunia habetur eo
precium pretium pecunie mensuratur. Et ideo
sic quis pecuniam mutuatam vel
quantitatem rem aliam quam capitale expresse sup-
pecunie appetet vel acceptare in-
tendit eum iniustam usuram committit
ut supra dictum est. Ita eciam si appetit
vel sperat quandoque de aliam aliquam
precium mensuratam per pecuniam, de com-
pensatione vel cetera que non mensurantur
pecunia exigere committitur licet. Ut
benivolentiam et amorem eius cui
mutuavit vel aliquid huiusmodi.
Sed obicitur quod pro pecunia potest quis pignus
accipere ut domum vel agrum cuius
usus precio vendi potest. Ergo si fructus non
quod tunc mutuans pro illius pignore
in sortem computare tenetur. Sed econtra
in alio usuram committit nisi forte
esset talis res quod usus eius amicis
commodari sine precio solet ut de libris
commodatur sed tunc debet contra tibi de-
cipere ac in quolibet si quis aliquam
Sed licet pecuniam mutuo accipere
sub usura. Sed nullo modo licet inducere
hominem ad mutuandum. Licet tamen uti pro
aliquo ad bonum suum malum et deus
utitur omnibus peccatis ad aliquod bonum
quod ex eis elicit aliquod bonum ut dicit
Augustinus in enchiridion. Sed ita eciam econtrario.
Nullo modo licet aliquem inducere ut com-
mittat ad usuram. Licet tamen ab eo qui paratus
est hoc facere et usuras exercet
accipere mutuum ad usuram propter
aliquod bonum quod est subvencio necessitatis
sue vel alterius tempore. Nec committit
sed scandali hoc crederetur illa quod est
proxima sed quod hoc probabile diffini-
tiorem vel instabile pernicia
produtur si non accipiet ad usuram
et si moralis pro quanta necessitate
licet hoc facere non debitam actus vel
sed et contrario caritatem et quod scandalum
non dico licet. Sequitur videndum quoddam
utrum danti vel alteri ut liceat aliquid acci-
pere ultra sortem. Sed licet quod sciendum
quod quamvis sit doctor vere et firmissime
tenendum quod non licet aliquid accipere
ultra sortem hoc tamen fallit de aliquibus

casibus || primo quia ecclesia a vasallo
suo feudum quod ab eadem tenet [illegible]
in pignus || sic tamen ut utrique vasallus
defendi non teneatur [illegible] quod est co
questus et defen. c. i. [illegible]
si vasallus vult [illegible] sine [illegible]
hoc [illegible] computetur in sortem
non debet admittere || quod dicitur quidam
ut sunt qui dicunt [illegible] c. questus esse
speciale de feudo ecclesiastico || et est
unde [illegible] feudo laico non dicitur ex
presso || Recipit autem [illegible] hostes sic
aut est licitum aut illicitum si lici
tum [illegible] laico quod eadem [illegible]
[illegible] suis [illegible] decessit || translato || Et
si illicitum multo minus [illegible] conce
do quod laico [illegible] c. || etiam multo
fortius quia hoc [illegible] loco seculari
feudo || [illegible] de
feudo apparet quod non est privilegium
[illegible] sicut [illegible] dicitur
[illegible] usura fit ibi quod papa
privilegiabit aliquem contra preceptum
dei || Item aut [illegible] eiusdem
hostes [illegible] assignat [illegible] in utroque
quod vasallus [illegible] aliquos non est dub
[illegible] habeat utilem actionem vel [illegible]
aliquos non est [illegible] dubius sive
[illegible] tamen || Sed vasallus
[illegible] velle dicere [illegible] et adam
[illegible] obligatum [illegible]
[illegible] || Res quod dillud defacili
[illegible] quod abinvicem [illegible] et [illegible]
sibi concessit [illegible] ad [illegible]
ubi nec [illegible] || [illegible] dicet quod
[illegible] non semper feudum
de vasallo || [illegible] qui pos
sidet et aliene [illegible] illud
ab alio [illegible] recipit ut [illegible]
[illegible] de feudo et sic [illegible] de
[illegible] || [illegible] respondendum
quod sic [illegible] fiat ad [illegible] feu
di recipit quod sic feudum [illegible]
est [illegible] defesta [illegible]
[illegible] || Quid [illegible]
[illegible] obligate || [illegible] hoc quod
[illegible] si [illegible] libam
[illegible] notavit [illegible] ||
[illegible]
quod [illegible]
[illegible] hoc privilegium et [illegible]
quod hoc [illegible] non [illegible] expressum
[illegible] quod [illegible] privi
legium [illegible] non [illegible]
[illegible] || Quid autem

de [illegible] || [illegible] quod [illegible]
[illegible] quod eadem [illegible] est [illegible]
[illegible] quod non est [illegible] quod [illegible]
non [illegible] recipit [illegible]
[illegible] certa [illegible]
[illegible] vel [illegible] quod
[illegible] debet hoc [illegible]
|| [illegible] privilegium [illegible]
ecclesie assignata sibi pro beneficio a
laico qui tenet ecclesiam || [illegible]
[illegible] sibi [illegible] || [illegible]
ille clericus vel illa ecclesia [illegible]
[illegible] ubi [illegible] et [illegible]
[illegible] si hoc non sit
causa [illegible] || [illegible]
[illegible] || quod [illegible]
[illegible] non posset [illegible]
[illegible] quod recipit tamen
[illegible] || [illegible]
[illegible] posset [illegible]
[illegible] || [illegible]
[illegible] || non pos
set sic [illegible] quod [illegible] non
[illegible] || [illegible] usura
esset [illegible] qui
[illegible] ecclesie [illegible] pro beneficio sibi
assignata non esset [illegible]
[illegible]
hoc [illegible]
[illegible] c. i. [illegible]
|| [illegible] omni pacto [illegible]
[illegible] non sit
[illegible] creditoris [illegible]
forte [illegible] pecuniam [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible]
[illegible]
|| [illegible] ut [illegible] quis
dat [illegible] ut
[illegible] sibi [illegible]
vel [illegible] || [illegible]
[illegible] valeat [illegible]
|| [illegible] dubitatur [illegible] plus vel
[illegible] valitur [illegible]
[illegible] || [illegible]
[illegible] || [illegible] esse [illegible]
ut [illegible]
[illegible] sibi [illegible]
[illegible] esse [illegible]
[illegible] quod non [illegible] dubitatur || [illegible]
probabiliter [illegible] quod plus valebit
tempore [illegible] quam valeat tempore [illegible]
|| [illegible] quod [illegible]
[illegible] et [illegible]

III

Item ut amplius recipiat dicto tem-
pore eiusdem quam valeat tempore con-
tractus. Si vero tempore contractus non fuerat
ea venditurus quia est navigaturus sed
ad nundinas [illegible] consulte [illegible] age-
ret sed alias contractum cessaret ad
cogitaciones [illegible] negare [illegible]
quod est in civitate. Si tamen idem con-
tingit emendi precio quo tempore contractus
valeret vendendus fuerat esset. Quod si
verisimiliter dubitatur utrum plus vel
minus sit valiturus sed presumatur quod tan-
tum vel minus quod est consuluit non omnino du-
bium secundum Alexandrum Lombardum. Pro equi-
tatem iusticie faciendi. Et per consequens
abusum comparavit. Sed quia plus tem-
pore quo debetur quam secundum [illegible] hoc modo
dubium sed [illegible] rei contingat
valere tempore quam minus [illegible] talis spe-
rat plus minus non valere de [illegible]
tempore quam de alio. Unde ad non causa
temporis sed causa dubii generaliter rem
plus comparari abusum comparatur.
Hic est [illegible] commune cum periculi
[illegible] habundancia per compen-
sacionem. Et eum quod periculum contrahens
plus valere quam res eiusdem
speciei [illegible]. Et per hoc dicto
pensato [illegible] eiusdem rei que
propter periculum contingit plus vel
minus valere. Et sic periculum et dubium
comparavit abusum. Ideo quando pro re
debita sit contractus equa mensura. Ubi
autem periculum non est equa rei non
comparavit abusum [illegible]
provenit. Mutuat de quo est [illegible] na-
vigari ut dicitur infra [illegible]. Ubi
[illegible] alicui [illegible] navigaturi
pecunia [illegible] lucri com-
mittit [illegible] committit. Et sic periculum
quod [illegible] sibi recepit [illegible]. Item
si quis mutuavit alicui C libras
ad V annos ita quod si infra decem
annos alter eorum decesserit qui
mutuum accepit a debito liberatus
sit. Si vero ambo supervixerint dabit
qui mutuum accepit CC libras
ei qui mutuum dedit. Iste pe-
riculum non excusat. Quia contractus ad e-
qualitatem iusticie non reducit.
Talis enim superhabundancia nec
compensatur nec [illegible] rei [illegible] nec
per compensacionem aliquam [illegible]
[illegible] secundum Alexandrum Lombardum.

Item si tradatur pecunia pro pecunia
et quarta adiecta [illegible] quanto
ad diem [illegible] vel granum ut
pro [illegible] vinum pro vino ad eandem
mensuram. Item si etiam sit possibile sit
quod etiam nichil futura sit [illegible] tempore
solucionis quam tempore contractus non est
[illegible]. Si vero sit verisimile quod sit futura
[illegible] tempore solucionis distinguere quod
aut creditor non erat servaturus
istam pecuniam et tunc est usura
aut erat servaturus eam et servando
ad certum tempus lucraturus cum ipsa et tunc
utrumque distinguere. Quia aut debitum
aufert debitori libertatem se ipsum
eidem liberandi et debitum solvendi
et tunc est usura quia [illegible] quod
[illegible] ut debitor periculum
[illegible] et sic [illegible]; aut
non aufert [illegible] si concedit ut
pecuniam reddat sibi quandocumque vo-
luerit infra diem sed demum et tunc
videtur sed fiat hoc comparacio ut
relaxet [illegible] apud debitorem. Si autem
hoc fiat in tenore [illegible]
ut se exponat periculo [illegible] servandi
[illegible] non tamen est [illegible]
[illegible] hoc est ex [illegible] prima
[illegible] vel quod [illegible] dat.
Item est distinguendum et videndum
quid [illegible] pro [illegible] ut
[illegible] et [illegible]. Et hoc
debet intelligi si ea tempore contractus
non fuerit venditurus sed quod est na-
vigaturi [illegible]. Item dicitur qui
emunt equos [illegible] vendendos
a venditore [illegible] nundinis [illegible] emunt
[illegible] maiori precio quam valeant tempore
contractus. Item si [illegible] nisi
verisimiliter dubitetur equos illos tempore
solucionis plus vel minus valituros
ut dictum est supra de quibusdam
casibus. Vel nisi [illegible] vel probabiliter
credatur quod tantum vel minus sint vale-
turi. Item si quis [illegible] emat
[illegible]
[illegible] talibus [illegible]. Item
secundum Alexandrum Lombardum contractus [illegible]
[illegible] si minus dat emens propter
tempus [illegible] et [illegible] si pe-
cunia [illegible] probabiliter
credatur plus valitura tunc [illegible]
videtur mutuum [illegible]
puta ut quis det [illegible] probabiliter
receptus in [illegible] plus [illegible] si

Dubium autem est de instrumento [illegible]
vult si habeat quis emit fructus
alicuius agri ad tempus sic fructus quos
inde percipit multo plus valeant
quam dederit venditori[illegible] non tenetur
ad restitutionem de hoc dubium sic decretum
[illegible] ut c. e. s. ca. licet autem
iste contractus non sit usurarius cum forte
contractus sit tamen fiat in fraudem
usurarum ut si ager sit talis et
talis quod verisimile sit quod fructus inde
colligendi valeant multo plus
quam emptor dederit pro eo debet pro
libro et verisimile est quod valebunt
[illegible] libras vel [illegible] magis si
talis est precium in contractu hunc
consuevit operari Conscientia enim ad
presumptionem est adtendendum Preterea
[illegible] [illegible] aut penitentiam statim
eius confessor et ultra est presump-
tio contra talem et ei deprimenda est
statuto indubitata si verisimile est
debeant longe plus valere [illegible] in
sic emptor in remedium si autem
dubitatur probatur [illegible] sit plus vel
minus valiturum non est usura ar-
gumentum c. [illegible] [illegible] obicitur contra su-
perius quod contrahentibus decipere invicem licet
ar. [illegible] iusti precii quod de empto
et vendito Dilectis quod licet
alium vendere proper valet v. libras
pro libris Respondet hostiensis
et hoc sup illud c. de civitate
quod [illegible] lib. illud quod valet
v. aut sicut plus propter dat
dilatore solutionis ita quod ipse non
decipiatur de iusto precio et sic non est
usura Item licet contrahentibus mutuo
se decipere usque ad dimidium iu-
sti precii [illegible] si hoc ille qui decipit
[illegible] sue [illegible] [illegible] quod
non faciat ille qui non decipit
Preterea si hoc [illegible] quod mercatores
possunt vendere merces suas precio
[illegible] aliam [illegible] qui ne-
scit valorem rerum quam alium sapien-
tiorem [illegible] iniquum videtur esse [illegible] si leges
[illegible] non [illegible] facti [illegible]
[illegible] ff quod cum sal [illegible] [illegible]
aliqui distinguunt de ignoran-
tia et decepcione cum non contin-
gat decipi nisi ignorantem
Est enim duplex ignorantia scilicet

indistinguendo siue indicando et
hec opponitur scientie sic enim nullus
sciens est ignorans Alia autem est
ignorantia in eligendo et hec ig-
norantia non opponitur scientie [illegible] multi
sciences in indicando peccant ignorantes
in eligendo Ubi duplex est decep-
tio scilicet in indicando et nullus decipit
sapientes contrahentibus scilicet quod sciat rem
aliquam non valere tantum aliquando affi-
cit quia hec ad rem magis eligit
precium quam rem [illegible] [illegible]
in sic contrahentibus se decipere [illegible]
[illegible] magis sic quod primo ut [illegible]
licet tamen [illegible] dicat si [illegible]
[illegible] infra v. annos [illegible]
[illegible] emit ab [illegible] [illegible]
non si aliquis quod licet vendentes
non possunt propter dilationem solutionis
precium augere possunt tamen propter acce-
leratam solutionem precium minuere [illegible]
esto quod mercator statuat [illegible]
sic quod primo quod [illegible] volit
dare [illegible] quod omni volenti
sibi dare tamen sine statim [illegible]
[illegible] [illegible] velit [illegible]
[illegible] liberaliter solucionem statim quod usque
[illegible] aliquam si talis mercator hoc
apud se deliberavit [illegible] ad hoc
dilucio parte solvit cogitat apud
se dicat sic in corde illud [illegible]
[illegible] quamdiu tamen precium ha-
beret ad quos dilucio meo ali-
quod [illegible] possem [illegible] [illegible]
to [illegible] talis non est usurarius
ut volunt hoc de tabula [illegible]
[illegible] [illegible] quod licet in
contractu quo quis vendit [illegible]
[illegible] precio propter dilacionem solucionis
sit [illegible] [illegible] tamen [illegible]
[illegible] [illegible] si non
[illegible] vendere [illegible] propter tempus
si [illegible] [illegible] ut [illegible] quam
[illegible] sibi [illegible] [illegible] so-
lucionis habendo et [illegible]
[illegible] apparet [illegible]
vendere talibus quam vendere [illegible] ad
[illegible] Et qui [illegible] vendit
aliis propter precio minori quam constitit pro
[illegible] licet culpa dubitat
sit non [illegible] tamen [illegible] si propter
[illegible] rem plus vendit quam

III

valet simpliciter vel quia sit verisimiliter
valitura tempore solucionis. Vel si non
vendiderit cum sciret per evidenciam plus
recipit hec alexander lombardus. Item
si quis vendit pro precio quo magis
erit bladum ita tamen quod sit plus va
liturum usque ad purificationem vel quod plus
sibi deesset micheli longum tamen non volt
quod paucum comminiat. Videtur hostiensis quod
est usurarius cum concludit in precio
ac de solucione l. penult. Item
si vendes hoc tibi pro tanto quanta
tunc valebit illa die qua currit
pro maiori precio usque ad purificationem
iste casus est multum vicinus precedenti. Et
secundum supra dicto simili dicitur quod quod
talis contractus est usurarius et probat
duas regulas et istas communiter observa
dus. Una est quod quantitas non quantitatem
vel vendit tempore quod non est suum. Alia
est quod non potest se de toto delicto et
illum cui vendit de dampno in toto
dicto vel semper vel deplurimis. Et contra
hanc regulam est in proposito casu quod
venditor se certificat delicto etiam
ultra quod lucrum iniustum pertingere
posset si quis considerat. Questio quomodo
usuras petitur quod interesse ut si de eius
per usuras creditor solvat pro eis
ad debitorem pactum proprius solvisset
quod non possit usuras computando ad eum sed
pactum interesse et vitando dampni quod
desideravisset constitutus. Vel si pactum
sit emendi indebite aliquas quod C. libras
de quibus certe lucratus plurima consequitur
et premium facienda ex libris usque ad magis
ipsis adeptum lucrum deducitur et tu
propter communem substanciam me impedis
ne emam et hec precavens recipis
et promittis cum infra quantum tempore
C. et x libras non est usura secundum hostiensem quod
loco interesse succedit sicut capitulo
primo de articulo sequenti q. iiii.
Item si quis denariis sub usuris
recipiat et postea amicorum precium
accipiat ad eos sub eadem usura vel
quod maiori committat. Non sentibit
usuram quod tenetur ad restitutionem illi amico
suo quod ipse fuit principalis de hac
usura. Si autem esset tamen mediator
vel fideiussor ita quod obligatus esset

de amicorum ad usurarium forte tunc non
tenebitur. Item vacca prodest non vitulus vale
Isto enim quod aliquis ad preces alicuius
amici sui accipiat quo pecuniam
sub usura ab aliquo qui est inimicus
eius tunc non esset obligatus de illis
amicos ad usurarium sed ad eum qui
mutuatus fuerat pecuniam ut illi
committeret tamen receptus ab eodem
capitale et usuram de qua queratur
tunc usuram. Et tunc ille per fuerendo
usuram non committit sed dampnum prius
evadit. Et idem videtur dicendum
de casu premisso quod sic usuram fieri
passit. Item secundum hostiensem qui ibi qui mu
tuat eciam mutuum laborem subiit
de eius recompensacionem secundum preceptum sat
fuisse. Hostiensis pacet admittere ut quod
de re est non alie admittit vel aliud
precium qui est dominus facit ut res
ecclesie aut eius redimere posset ar
ibidem ad audiam. Item res commode
usuram petitur quod interesse secundum laurencium sit
sed hoc in certo precio quo diu tenebis
quod est conquestus quod tibi vendo
fundum pro certo precio quod tu
tenebis de certo tempore solvendum et tu
non solvis. Lapso termino possum
consueta petere cum fructus tuos fructus
rei vendite ut C. e l. ii. Et idem
est de contractibus bone fidei si mora
adhibita non fuisset sed pro precio
precium quod de thesauris quod interesse
est in tractatu ut ad petere eam dampni
vitandi non lucri captandi. Item
de eadem empcione et vendicione sed si stet
sed eam per venditorem. Et in casu de
cavendo de concordia suscepisse xiiii
q. iiii. Si quis oblitus sed consensit et
tunc quod est conquestus. Vel dicendum de
hac causa petere actorem ex contractu
vel confessione indicatur non de usuras
sed admittere quod est verius secundum hostiensem
C. de actione empti sed ut l. ii. et
sed de actione est l. i. Et si consensit primum
q. iiii. quia licite. Potest enim quis
agere ut reddatur in dampnis quod
desideravisset constitutus. Et est precedens
simile si debeas mihi C. de termino certo
et noluisti mihi solvere de isto termino
et ego propter mea negocia tractanda

oportuit me pecuniam sub usura
recipere | tenearis illud restituere | vel
si non solum liberare me a liquo ob
ligatione sed etiam per plenum hec ergo de
fideiussore procedit et constitutum
Item intelligi potest de casibus
in quibus merito veniunt usure sed
| quod ibi non dicitur aliquid recipere ultra
sortem sed penam interesse | et sic tamen
interesse potest peti pro primi quam [illegible] quam
ibi adquesitum et [illegible] quam [illegible] sit quibus
decidere | Et idem forte est ubi
pena promittitur a lege succedit
loco pene non fraudulenter | nec
obstat illud quod [illegible] plenum | quia illud
de mutuis locum habet | Et quod quod accen
dit sorti est usura | illud est verum
quando ex proposito datur vel aliquid [illegible] fraus
dolum usurarum excogitatur hec hostiensis
et bene ergo est conquestus | Secunda est
species de mutuis tamen usura prohibe
retur de extra de mutuo [illegible] [illegible]
in fraudem et de penis | Cum pecuniam
suam non deberet | Consultum hec hostiensis
| qui quidam ponit sub tribus casibus
eam quam penis sub hoc quidem casu | et
hoc facto quod de hostiensis omnibus est ex
cusato abusivum tractare interesse
|| Tertio licet accipere ultra sortem quando
possessiones sunt a sacerdote promissa dote
pignori eum obligate | tunc enim
fructus non reputantur in sortem ergo est
salubris rubrica sane enim Ratio quia
est quod dos constituitur propter onera
que sustinet ex dote
Et dividitur cum ipsi pretiosis bonis
inde sunt ex aliquo honesto lucro sus
tentantur onera matrimonii sic ex fructibus
possessionum que succedunt in locum
ipsarum est in eius [illegible] | hoc autem
intellige ut cum sustinet onera matrimonii
aliter non | ut innuitur in fine predicte
decretalis salubriter | Prima est et alia
ratio huiusmodi casus videlicet secundum hostiensem | ratio
hec | ut dos salva maneat mulie
ri quod alias consuetudinem | et per uti
litatem publicam hostiensis | [illegible] solum enim
hospitia nullum mutuum ibi contrahitur
Item conduct pro prima mutuus aptatur
Si enim recipiam a te pecuniam mutuo
obligatum per decem libras quas

mutuavi et de quarum lucro prima
promissa | pecunia succedit loco prime
prius | et tamen fructus debes in sortem com
putare ergo est contra | et ratio est quia
in mutuum ibi contrahitur usque extra
et non de aliis contractu locum habet
usura ut dicendum est supra | nec etiam
ibi utilitas publica versatur
|| Nota est secundum hostiensem ergo est sa
lubris quod dicitur privilegium ex
tenditur ad tertium qui dictum tenet
utpote alius habeas aut non habeat
hoc privilegium || Quid in casu
converso ut si sponsus cuius heres
vel possessor aliquid obliget mulie
ri pro sua dote quod non habeat
quod solvat numquid fructus com
putabit in sortem | Et videtur hostiensis in summa
quod sic si despoliavit | et idem consulit
ergo est salubris Et idem sunt
ibidem | sed ergo ut dicit hostiensis ibidem
contra distractionem | et designat
re obligatum si pecunia fieret ad [illegible]
[illegible] vel acceperit ipsolutum alius fructus
computabit in sortem | Quid ergo
si quis possessionem sibi [illegible] obligatam
ad pertinentia [illegible] quod ibi habet
accedit alii recipit ab eo summam
quam fuerit sibi pro dote promissa | Sed
quod ille potuerit lucrari fructus
perceptos donec ei pecunia predicta
fuerit persoluta sic potuerit quam
Item non si [illegible] si quis adhuc dandi totum
sub quod habet [illegible] non competit
contractum pecunie ab eo recepte
sed quod est [illegible] consanguineus vel alius quam
vinctus amicus | et ille non propter
suus lucrum [illegible] debes ei omnia pe
cuniam | sed propter dilacionem | adquiramus
pro absque periculo usque fructus lu
crari | Hec est ille contractus ut nobis
mutuum nisi sit dumtaxat impletur
quod quidem tractatur ei pecunia [illegible]
si ille noluit recipere et eius
mutuavit numquid eam usura
esset sed fructus lucrari vellet
|| Septimo quando vendo tibi predium tali
pacto quod si usque ad duos annos
[illegible] vel hec numquid predium [illegible]
hoc enim facit fructus tuos ut [illegible]
patet in emptore [illegible]

III

convenitur quia pactum est iniustum. Et ut
sit confusio usure aliter quam quod dicto
titulo emptio venditionis et de pignore illo vos
c. de pactis inter emptorem et venditorem. Pre
sumitur autem talis venditio fieri in
fraudem usurarum ex eo quod est communis
persona et crebra [illegible]. Et ex eo
quod aliquid ultra sortem recepta sit
vel quia venditor retinet. Et ex eo
quod emptor usurarius esse consuevit
quam habet in [illegible] c. de emptione et c.
illo hic hostiensis et bernardus quod est in questione
Item nonnulli qui pecuniam nomine pecunie
pene promittunt ut pecuniam suam
non [illegible] pene aliquid certo
die solvant. Et hec pena quandoque
dicitur quod [illegible] partis appon[itur]
Potest tamen hoc fieri in fraudem u
surarum ut si creditor credit aut sperat
debitorem non esse pena prius quam non [illegible]
terminata c. de legibus. Et hoc dicit
bernardus hostiensis. Et si cum quid
[illegible] talem penam adiunc
tam [illegible] ultra interesse. Item [illegible]
quod ubi sine fraude est pena apposi
ta pro [illegible] tota propter publicam utilitatem
interest pacta servari et creditores
et debitores non fraudari. Possunt
autem tales pecuniam in fraudem usure
apponere si ille qui apposuit
fraudem esse consuevit ff. de accusationibus ve.
l. [illegible] et de pignore illo. Consimili
possunt ex si pro singulis mensibus
vel annis dicta quantitas debeatur
adiecit. Item [illegible] qui solet ab
usurariis specialiter extorqueri [illegible]
in [illegible] pro superfluo [illegible]
quod sit usura. Item [illegible] tamen [illegible]
dum est pro confessione [illegible]
[illegible] diligenter et caute [illegible]
[illegible] [illegible] cum hoc [illegible]
[illegible] est quod apponere penam in
mutuo nisi forte pena que loco
interesse succedit pecunia ut supra.
Item est vel nisi ex honestate
[illegible] [illegible] quod de [illegible] in
[illegible] non [illegible] secundum host. hoc
[illegible] arbitrarium dicitur. Item non
[illegible] manifestum est quod

non [illegible] in fraudem usure qui creditor
[illegible] die [illegible] sibi pe
[illegible] sibi pecuniam solui. Et [illegible]
in fraudem usure qui non [illegible]
let. Est autem alia pena que dicitur
iudicialis quod ut si iudex precipiat
debitori quod infra eundem satisfa
ciat sub pena [illegible] vel [illegible]. Hoc ex
non est usura que est apposita pro
punienda debitoris contumacia ar
gumentum dicit quinque. Item [illegible] qui pecunia
commodata [illegible] quia tunc non est
mutuum sed precarium commodatum sive
locatum ff. commodati l. in [illegible] penult.
et l. [illegible] quod nisi fuerint [illegible]
quod est in questione [illegible]. Item de
in contractu locationis in quo ultra
rem locatam recipit quibus pro usu
ipsius rei locate. Et queritur [illegible]
[illegible] ultra sortem in locatione
quam in mutuo. Ratio est quia [illegible] fi ali
quas ex periculis rei mutuate
spectat ad debitorem ff. de [illegible] non
dicitur si [illegible] sed periculum rei lo
cate ad locatorem nisi sit expressum
in contractu quod spectat ad conduc
torem dicit hostiensis extra de [illegible] nisi
[illegible] in glosa. Sed hoc semper
mutuum esset licitum quod est falsum
ut videbitur infra. Secundum vero alias
ratio est quod mutuum dicitur esse gra
tuitum non sit locatio. Nec ex [illegible]
[illegible] quod ex quo pecunia me
[illegible]. Mutuum vero locatio transfert
dominium vero [illegible] et host. et alios [illegible]
[illegible] est quod locans retinet domini
um locate ad [illegible] quod [illegible]
de proprietate non potest transferre. Et de
[illegible] autem [illegible] et ideo
ipse locans pro usu rei [illegible] quam
concedit pecuniam recipit licite
quod [illegible] [illegible] alium bene
ficium facere quod [illegible] pecunia. Sed
[illegible] mutuante dominium accipie
te transfert [illegible] rei locate est
sine consumptione. Item [illegible] est in mu
tuo [illegible] sine consumptione. Item
res locata [illegible] usu quod non
[illegible] in mutuo ubi non eadem
pecunia quam mutuo accipitur sed alia

gratis aut ſub redditu ff de rebus creditis
cum quod et ſi ſupra primum quod in ſi ſenadum
[illegible] quia eciam a quoque et ſic patet
quod non eſt ſimile de domo et de pecunia
ſaltem eciam quod [illegible] mutuum
et locatorum quorum prima licita ſit quod ita
[illegible] de hereditatis [illegible] quod e
[illegible] ut dicit Hostiensis qui allegat quod
aliquis tamen libri illud non habent [illegible]
[illegible] de quinto ſunt debiti [illegible] caſibus
dubitatur Utrum ibi ſit uſura et tamen
hoc quiritur ſolum ſunt utrum ſola ſpes
recipiendi aliquid ultra ſortem faciat
uſurarium Primo quidem facientes pro
ſuggereris dicit quod [illegible] committi
ſua niſi expreſſo dictum et hoc
et [illegible] illud [illegible] mutuum dedit
[illegible] in [illegible] ultra ſortem
ſit abſolucione ſi [illegible] dicit eciam
ibidem [illegible] ſpiritualis [illegible]
[illegible] voluntatis Pisanus ſola quod
voluntas recipiendi aliquid ultra ſortem
uſurarium facit apud deum ſed et ſola
voluntas occidendi hominem ſit [illegible]
[illegible] qui odit fratrem ſuum homicida
eſt [illegible] ſi opera que et
[illegible] ſi lege humanam ſola
ſpes ſiue voluntas talis non facit
uſurarium quod talis tamen cohibere [illegible]
[illegible] admiſſa tamen ſi lege diuinam
[illegible] cohibere utrumque [illegible] talis non
patitur uſuriam [illegible] ſpeciali
[illegible] quod e [illegible] ſi [illegible]
ſic quod e conſuluit [illegible]
quod ſic dicit ibidem in gloſa aliquis per
aliam mutuare pecuniam propter
ſpem [illegible] Primo non [illegible]
[illegible] non mutuaret niſi [illegible] lucro
[illegible] Alios eciam ut ſi [illegible]
mutuatum [illegible] et eciam [illegible]
ut ei ſubueniret vel retribueret
dicendum quod quia ſpes lucri primo
facit uſuram Et hoc innuit gloſa
ſuper illud [illegible] in [illegible] non
[illegible] ſpem [illegible] ſi [illegible]
[illegible] ita quod aliquis [illegible]
[illegible] in [illegible] lucro [illegible]
[illegible] e [illegible] conſuluit [illegible] in
ſi [illegible] ſpes lucri eciam non facit
uſurarium ar in [illegible] quod prodeunt [illegible]

L

[illegible] in ſingulis Sed eciam aliquis dat
alicui mutuum ſcit vel ſcire debet
eſſe ſibi debitorem [illegible] [illegible]
obligatum ar q i q [illegible]
[illegible] ad officiales et eciam aliquid
[illegible] et [illegible] ſpe aliquid
recipere non eſt [illegible] quod e conſuluit
[illegible] Hostiensis dicit quod ſi credit
quod ei ſit datum non poteſt [illegible] ſed
propter mutuum reſtituere tenetur aliquid
non habet [illegible] in viii [illegible] quod
[illegible] qui [illegible] et e ſequitur
Utrum autem ille qui mutuauit
[illegible] propter ſpem lucri tenetur reſtituere
ea que ultra ſortem accepit [illegible]
[illegible] de [illegible] reſtitucione uſurarum
Utrum ſit uſura ſi recipiatur aliquid pro
pecunia nautica vel traiectitia
Dicitur quod [illegible] quod nautica pecunia
dicitur que [illegible] traiecienda vel
transuehenda [illegible] traiec-
titia quod [illegible] aut periculo
creditoris ut ff de nautico fenore
et periculo ſi [illegible] loco [illegible]
[illegible] accepto vel pluries [illegible]
[illegible] ut ibidem Item quod
[illegible] debitor poſſit aliquid
[illegible] ut quod [illegible] locum non
[illegible] vel quod [illegible] tamen
[illegible] cum non [illegible]
[illegible] vel [illegible]
cia debitoris [illegible] accidit
[illegible] debitori ut ff de nautico
fenore [illegible] Hoc quod dicitur
[illegible] eſt uſura non obſtante illo
quod creditor niſi [illegible] pecuniam
[illegible] quod e [illegible] [illegible]
ſi [illegible] dicit [illegible] quod recipiat
aut [illegible] ſe de illa pecunia aut
[illegible] quod habuit [illegible]
[illegible] non [illegible] apud
creditorem quod [illegible]
et alias [illegible] ut ff de [illegible] ſi alia
in [illegible] debitoris [illegible]
licet eam omnino pecunia aliena
[illegible] ſi [illegible] quod
quod ab ea non debet lucro [illegible] ſi [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] quod [illegible] tale [illegible]
ſi [illegible] Imputet quod ſibi
tale [illegible] appoſuit periculum
quod [illegible] poterat Et io [illegible]
ultra ſortem [illegible] ſi [illegible]
ut quod [illegible] e ſi [illegible]

quod contra [illegible]

III

potuit ut ff. de donat. inter vir.
et uxorem si noluit, ideo non habebit
... si non possit. Item facio quaestionem
quantitatis usura est ff. et si ...
qui pecuniam dat periculum suscipit
recipiat pecunia tamen salva man-
ente ultra partem habebit sine in
... lucretur in nautibus sive
perdat. Item ait Hostiensis de suo tamen
quod casus accidit nisi sine culpa
vel negligentia eius qui accipit
quod illa pecunia pereat. Sed tu dicis
... secundum consuetudinem illud quod
saepe accidit et tamen se non habet
nisi illud quod raro accidit. Item dicitur
de eo qui mutuat euntibus ad
nundinas pecuniam recipiens aliquid
ultra sortem pro eo quod ipse periculum
suscepit, id est si pecunia illa cum
emptis rebus salvas portandi
alias non tenetur sibi eam deperire
et de navigatione ... q. iii putat
... Item eadem dicendum de eo qui
mutuat tempore famis et toti-
dem recipiat tempore quo facit vel credit
eos ibi plus valere recipit tamen pecu-
niam suspecte. Pone hoc ... et
... de praedictis. Fortasse tamen hic
excipitur ... de navi-
gatione casus ... non esset ultra sortem
aliquid recipere ... puta dico ego
emas vel ... emere ... pecunias
depereunt et ... omnia ...
mercaturas facis a tali emptore ut
mutuet tibi et dico ego volo quod
reddas tamen quantum habitum ... de
nundinis ... illud ... deferre ...
pro ... periculum ut supra dictum
si tali modo ultra sortem recipis non
est usura quia illud recipis tamquam
... Dicit autem Hostiensis quod receptio
periculi ... potissime excusat ab
usura si tamen alterum ... excusaret
... supradicto casu deperiret
... videtur ... dicens
... usurarum excusat. Pone
quod aliqua civitas mutuum recipit
a quodam cive habitatore suo sub tali
pacto scilicet quod donet sibi ... reddet
... solvet et sic ...
... Item ... solvit
... ab eo collectam non solvat ...
... recipit quod ... Videtur
... quod non est ibi usura
quia aliud est de suo ... non tribuere

et aliud non capere ff. de damp. infect.
... et aliud est non acquirere
et aliud non amittere ff. de collat.
bonorum l. iii ... qui bona
et aliud est lucrari et aliud suppleri
quod quis erat ... ff. ... iii si
melius et aliud est poenam evadere
et aliud aliquid lucri percipere ff. ...
... monet ... quod
idem est remittere quod dare ... detesti
et ... q. iii ... ff. de
calumpniat. ... Ad ... quod ...
... civitatis collectam remittit eas
... ibi usura. Quid si aliquis
vellet ... cum ...
... singulis ... libere ...
... alias ... quod
... quod ... pro illa
... et ... quod ipse vel heres eius
solvere ... de ... anima
... Quid si ...
si licitus sive contractus ... si ...
... vel ...
... quod ... fuit licitus alias ...
non ... habere ... praedicti
... Aliud dicitur
qui ... vendit et donat et
tradit monasterio sub hoc pacto quod
... recipiat annuatim
... si ... omnibus
... vel iiii ...? Et licet
...
... ex pacto
monasterium obligatum ac si vivente
... tradidit ...
... Et ... si ...
... esset ... facti. Item hoc li-
citum esse ... eam restituere
... quia ... non fuit ... tra-
... talitatem ...
sequatur quod ... omnes ...
... et ... et non
... monasterium ... mortalitatem
... posse ut ff. de ...
... locupletiorem. Consuluit
... si ... tradidit quod si ...
talis evenit ... litteras
quas monasterium fecit de omnibus
quae forte longo tempore habuerat ...
... pro ... [ut remittet et pacem componeat]
... monasterium ...
locupletiorum ut ff. de ...
... concedat
sibi tradens quod ... quaedam ...

recipiat non tenere monasterium
de omnibus ab illo vel ab illo sub
pacto predicto vel consilii tradit
vel dicitur quod depositum est et de donat
e in hac [illegible] deberet qui
emunt ab ecclesiis vel monasteriis
certas possessiones tenendas toto tempore
vite sue quod ita post mortem eius
debeat ad ecclesiam reddi. Unde si contractus
talis contractus est usurarius quod homines
sperant diu vivere et tales contrac-
tus faciunt propter fructus ultimi-
tos maiores percipere quam dederunt
et sic plus percipere quam mittunt usura ut sup-
ra dictum est. Sed si quis ecclesie unam pos-
sessionem dederit et equivalentem
recipit possessionem et fructus utriusque vi-
ta sua et post mortem eius
ad ecclesiam ambe ad plenum dominium
reverterentur ille contractus licitus erit.
Est enim contractus [illegible]. Primo de
hac [illegible] ab ecclesia recipere possessionem
duplo plus valentem quam sua
quam confert si sua omnino velit
ecclesie conferre eo ut ipse ea
non utatur sed sua potest ab ecclesia
recipere possessionem in triplo valen-
tem ut [illegible] Hec contractus
[illegible] ita [illegible] est licitus
contractus [illegible] emptoris et
venditoris [illegible]
[illegible] fiat [illegible]
[illegible] ut
[illegible] de emptione et venditione et [illegible]
[illegible]
[illegible] 2a contractu [illegible]
[illegible] usura non [illegible]
[illegible] mutuus [illegible]
quod contractus ille non [illegible]
[illegible]
[illegible]
usurarium dicendum quod hoc [illegible]
de contractu mutui quia ibi [illegible] ali-
quid quod non est de sorte [illegible]
[illegible]
talis contractus est licitus [illegible]
[illegible] ibi equalitas [illegible]
[illegible] quod contractus emptoris
et venditoris sit licitus requiritur
quod inter emptorem et venditorem
equitas [illegible] servetur

[illegible] est quod tunc valeat res quantum
quantum [illegible] illud quod pro ea datur
et [illegible] hec [illegible] equitas magnam
latitudinem habet. [illegible] primus expressus
equitate illa [illegible] si tunc
[illegible] est ibi [illegible]
[illegible] equalitas ibi [illegible]
et talis contractus [illegible] contractu
[illegible] reddit. Et hoc quantum
[illegible] competenti [illegible]
ut [illegible] est [illegible] iusta pro
[illegible] foro iudiciali ut [illegible]
vel [illegible] iusta [illegible]
[illegible] aliquid vel aliquid [illegible]
[illegible] vel [illegible] est
contractus licitus [illegible] quia
contractus [illegible] emptoris et venditoris.
Et dico [illegible] sua quod [illegible]
de emere vel vendere [illegible]
[illegible]. Est nisi licitus si [illegible]
[illegible] equalitas quod [illegible]
[illegible]
[illegible] parte non appareat manifeste
quibus sit [illegible] vel emens habeat
[illegible] contractu parte notabiliter
[illegible] restitutione non [illegible]
[illegible] contingat. [illegible] appareat
manifeste quod [illegible] notabiliter
parte [illegible] contractus illi-
citus quia ibi [illegible] equitatis
[illegible] emere
et vendere [illegible]. Et [illegible]
[illegible]
[illegible]. Et [illegible]
ante talis venditio [illegible] fraude
usurarie [illegible] propter [illegible]
[illegible] et [illegible]
et etate [illegible] habere [illegible]
[illegible] vivere quod si
hec [illegible] rei emptione
[illegible] et [illegible] stan-
[illegible] consciencia [illegible]
[illegible] diligenter
et caute ne decipiantur. [illegible]
[illegible] deceptio
[illegible] vel manifeste licet ibi
[illegible] vendere et [illegible]
[illegible] habitus. Et [illegible]
abusiva ille [illegible] qui decipit
[illegible] deceptionem vel [illegible]

supponendo ut constituendo precio quod
habuit sibi redditus / ergo de empcione
et vendicione dicta efficiat aut contrahat
deceptionis non secundum tempus presens de quo
forte res est multum meliorata quam
fuerit secundum primum iustum emptoris est
melioratus sed secundum tempus de quo fuit
venditio facta / ergo de de empcione eam
causam / non tenetur ex sententia quos
percipit tempore medio capitulo in
de / Preterea cum propter bona fide
et iusto titulo et labore et periculo
ergo eum deberet esse non alio adnexis
ex quo alterius / ergo de restitutione de iure
requisivit hec dicta / Item decretum
dicit si contrahentes decepto non tamen
ultra medium iusti precii si etiam dicit
hoc credit sufficiendo in deceptione
pluate peccatum maximus fuit / et si
non in ipso foro / tamen iudiciali / Item tamen ille
qui decepit nollet aliquid resti
tuere tali decepto non esset potest
hoc neganda ei absolutio / cum iure
ciuilia sustineat ergo contrahentes cum
dimidium iusti precii se in vice
versa decipiant / Dicitur tamen sine dolo et
fraude hoc faciat / Cum vero decep
tio est ultra dimidium iusti precii
non tamen etiam sed eam propriam pluata
potest agere ad restitutionem venditionis
et addecipientem ab emptore iusti
precii supplementum / ita tamen quod in optione
sit facere quod horum duorum placuit
sibi hec Raymundus in summa aut dicta
de quo supradicta quod contractus nobil
appareat manifeste quod propterea emens
sed sit ultra dimidium iusti precii
suis dicit / Item emens ad precium iustum
supplere aut totum quod ultra forte re
cepit restituere et contractum quietare
/ Cum vero est quod propterea vendens tenet
vendens / aut quod ultra dimidium
iusti precii accepit / ad salvum
equitate contractum / ad dimittere de
empcione de quomodo hec diceris illique qui
emerat quis usque dicere empta
forte recepit / ut cum predium emit
ad vitam suam et moritur anno forte
recepit / hec dicta / et est queritur eum
de contractibus summa / Quidam de illis
cum a quidam civitatibus civitatem vel
a monasteriis emunt certos redditus
annuos vel certos modios annuos

ad vitam suam unius et usuram / Respondeo
secundum Raymundum non est contractus / cum
tamen huiusmodi annuus redditus sit pro
bis sive bursalis non personalis ac
dendus / Licet quidam legiste contrariam
dicant quod contractus est illicitus eum
quod credito futurale possit emptore
morte desiderare ut sit liberatus ex
/ tamen quod nullum periculum est emptoris
de rerum sterilitate et tempestate
quod puerum et defunctum emptoris
sepe sustinet periculum / Insuper nota
secundum Raymundum quod emuntur aliquid proventus vel
redditus ad vitam venditionis servatis
debitis circumstantiis huiusmodi emptio
est tollabilis quod non est periculum
quod aliter desideret mortem emptoris
/ Ideo de consultura promisso prebende vo
cantes / Non tamen postque dicendum est
esse peccatum mortale emere vel vendere
ad vitam emendos / quod hoc non videtur
prohibitum secundum personam prestitam ubi secundum
venerabiles debite circumstancie secundum Raymundum / Et
quod aut dicat Raymundus tenendum est quod
contractus talis est ex forte sua licitus
dum ibi servatur equitas in omnibus mutua
de qua dictum est in precedenti quoque
hec enim Raymundus tenuit ut de quo
patuit / hoc de emptione allegat
Lombardus sicut muneris de quaddam sue
eis liberalitate licitum esse declarauit
/ Et est quod omnes doctores preterea
quos videre potui modum dixit hoc
esse et quod prudenter dixit / Item
si quis quod talis contractus vite in
certitudine excusat usuris dicitur
que dedit sine si emerit de quo
in mente predere et super vero hu
ti de eis secundum plures secundum hostiensem / Item
quod si emit certa redditus
animatum et perpetuum / Respondeo idem dicendum
quod de predio eam predicti doctores
secundum Raymundum et alios de omnibus aliis
a principium sine emunt ad opus
suum et perpetuum / Quidam de illis
qui emunt oves vel boves a
pauperibus quos forte non habet
/ Respondeo secundum Raymundum quod cum quibus emunt
huiusmodi animalia a paupere vel divi
te quos facit vel credit eum non habere
et quod eam ex conditione locat ei pro
quadam certa summa persolvenda usura

L

vel presumendum hoc contractum fieri
usurarum. Item de illis qui scienter
[illegible] emunt ab illis qui non
habent. Quid autem si sine fraude et bona
fide huiusmodi emptio fiat non est ac-
cusandus emptor quia dum bona fide
durat peccare. Quid si quis mu-
tuet pecuniam receptis in pignus au-
ro vel argento vel aliis rebus mo-
tum. Respondeo secundum Gosfredum si hoc fiat ut cum
extimacione licitum usurarius est et
ideo hostiensis [illegible] consuluit. De hoc
habetur extra de usuris [illegible] quo circa. Quid
si quis mutuet veterem annonam
ut recipiat novam. Respondeo usurarius est
si hoc ideo facit ut melius recipiet
secundum [illegible]. Si autem hoc faciat
ut sua sibi non pereat vel forte ut
recipiendi gratia faciat mutuando
non committit usuram et hoc est verum
si [illegible] non auferat libertatem
[illegible] recipiendi [illegible] solvendo
vel si [illegible] vtre plus valeat
at vel minus tempore solucionis. Quid
si pecuniam mutuas tibi proprio
vel ut [illegible] permittet [illegible] est u-
sura. Respondeo sic [illegible] eius obligeris ad
antidota [illegible] ff. de precario [illegible]
Quid si [illegible] consuluit [illegible] de testa-
[illegible] illa [illegible] obligatum nulle
deducit [illegible] expensis lucri et eo
est usura [illegible]
Et sic Raymundus et Gosfredus [illegible] hostiensis
contra eum quia [illegible] attendit for-
ti et alis illud quod sibi [illegible] debet
licitum [illegible] in pactum deducta [illegible] de
pacto [illegible]. Quid est si pro
debes [illegible] non possis [illegible] et
mutuo alia [illegible] hoc pacto ut
[illegible] in [illegible] certo tempore
solvas [illegible] non obstat illud
mutuum [illegible] quia
illud [illegible] hoc [illegible]
[illegible] vel [illegible] vel
quod sit plus [illegible] consuluit [illegible]
[illegible] multi casus pos-
sunt accidere in quibus pecuniam mu-
tuatam amitteres et ego lucrarer
Respondeo sine [illegible]
[illegible] quod est tutius est tenendum
[illegible] Quid sine

quantum teneatur restituere [illegible]
Respondeo secundum [illegible] restituere [illegible]
[illegible] est alter [illegible] sed [illegible]
quantum tot denarios [illegible] solent vel
secundum quod [illegible] quantum [illegible] licitatum
[illegible] libertas et li-
[illegible] Quid si
quis mutuet pecuniam [illegible]
[illegible] vel [illegible]
alia [illegible] mutuet sibi. Respondeo mu-
tuans [illegible] potest [illegible] mu-
tuum ab accipiente non [illegible] mu-
tui [illegible] et [illegible]
[illegible]
mutuans [illegible] hac [illegible]
mutuet non est [illegible]
[illegible] debitum [illegible]
mutuum [illegible] ab
[illegible] alterius [illegible]
secundum [illegible] qui mutuat
[illegible] vel aliis [illegible]
[illegible] et illi [illegible]
sibi [illegible] usuram committitur
et [illegible] Gosfredus et hostiensis. Quid
de [illegible] molendinorum qui pecuniam
[illegible] mutuat ut [illegible]
[illegible] molat. Respondeo secundum [illegible]
[illegible] accipiunt [illegible] vel [illegible]
faciendo et auferunt [illegible]
libertatem molendinum ubi mole-
rent [illegible] debitores [illegible] non
[illegible] dampnificati non tamen [illegible]
restitucionem faciendam [illegible]
[illegible] libertas molendi ubi
vellet [illegible]
[illegible] vel [illegible] molendinum
et facilitate et qualitate molen-
dini. Quid de notariis qui super
usuris faciunt instrumenta publica
[illegible] Respondeo [illegible]
[illegible]
[illegible] testificari
[illegible] nec [illegible]
[illegible] testificatum non [illegible]
[illegible] perceperit [illegible]
testi [illegible]
[illegible] quibus [illegible] acta [illegible]
[illegible] de testibus [illegible]
secundum hostiensem. Quid de [illegible]
usuris [illegible] et sigilla
[illegible] non sit [illegible] non [illegible]
[illegible] vel si legerit [illegible]

q[uia] forte ibi p[ro]mittit maior quantitas
q[uam] mutua[ta] sit i[n] ciuitate / nec diligent[er]
exequit[ur]. Et eo no[n] desistit statue[re] ag[er]e
s[ed] ciuitate no[n] consentit s[ed] deprehensus
aut grauis / Si u[er]o largerit et veritate
te i[n] vendit p[ro]p[ter] e[m]ptores ... usura[rio]s
s[ed] no[n] comedit / nec sub stipendio ...
sue ... aliis ... et approba[r]e
eos inducit / Q[uo]d de eo iudicat ...
m[od]o hoc Goff[redus] et Hostien[sis] / Posito q[uod]
ciuitas aliq[ua] ciuitate i[n]digeat pe
cunia p[ro]p[ter] necessitate[m] ... mutuu[m]
a ciuibus suis / Post hoc aut[em] p[re]d[ic]ta
ciuitas nolens suos ciues agg[ra]uare
s[ed] releuare assignat ciuibus qui mu[n]
tuat[ur] sup[er] aliquibus redditibus suis
p[re]d[ic]ta q[ua]ntitate mutui ... pe
cunie q[ua]ntitate[m] ... / Q[ue]ritur
quid[em] ut[rum] talis ... forte
licite possit recipi / Ho. aliqui dic[unt]
q[uod] s[ed] p[ri]mo q[uod] supponi[tur] q[uod] ibi mutu
u[m] a p[ri]ncipio fuit appositu[m] ...
sit uoluntariu[m] et no[n] uoluntariu[m] ...
aut ... est q[uod] committ[itur] in mutu
u[m] uolu[n]tariu[m] / ... q[uod] cogendu[m] est
et ... q[uod] ciuitas si potest
releuet ciues suos quos mutuare
coegit / Et huiusmodi fuit ... p[ro]
... qui fecit tabula[m] ...
si q[uod] fecit respondisse / Q[uo]d[am] aut[em]
aliq[ui] lombar[di] ... dicunt ...
... no[n] esse licitu[m] q[uod] ...
mutui no[n] licet accipe[re] u[ltr]a sorte[m]
s[ed] illud licet / Mutuu[m] ... in
... / Distinguit aut[em] q[uod] relaxatio ...
... / Uno m[od]o p[ro]mittitur gratui
tudo q[uod] si ciuitas ... liberalit[er]
releuat ... mutuantes et tu[n]c licite
recipiunt / Alio m[od]o p[ro]mittitur obliga
tio q[uod] si ciuitas ad hoc ...
se obligauit / Et tu[n]c no[n] licite p[er]
cipiunt et ... q[uod] ... obli
gatio mutuu[m] incipit esse no[n]
mutuu[m] ... licitu[m] / ...
aut[em] ... semp[er] ...
... qui mutuauit semp[er]
mallet si posset ... mutuu[m] ...
... licite ...
... ea p[er]cipe[re] / P[er]cipiunt ad ...
... se obligauit ... ut suppo
n[itu]r / Q[u]id si ciues ... uolu[n]t
... habet sup[er] ... suo ...

... p[ro] eo q[uod] ... ...
... uel q[uod] dubitat sibi p[er]iculu[m]
... / Utru[m] licite poterit
... illud vende[re] et alij eme[re]
... ut m[od]o qua[n]tu[m] dedit
uel ... / Ad hoc fecit ... respondis
se ... / Dices q[uod] sic q[uia] iusto titu
lo ... aliq[ui]s iuste possidet iuste
p[otes]t vende[re] et aliis iuste eme[re] ...
illud / Quia q[uod] iuste vendi[tur] ... iu
ste emi[tur] et hoc p[re]cio equali uel
minori uel maiori quam fuit datu[m]
q[uod] res tu[n]c ... vendi p[otes]t
/ Item si quis habet aliqua[m] mone
ta[m] q[ua]m dubitat ... t[em]p[o]re mi[n]us
q[uam] nu[n]c valitura[m] / S[ed] statutu[m] legit[imum]
... mutuet ea[m] sub tali pacto
s[cilicet] ut sibi reddat[ur] i[n] p[re]cio equali ...
... mutui / Nu[m]q[uid] hoc
licebit sibi / Aliquibus uidet[ur] q[uod] no[n] / aliis
q[uod] sic / Q[uod] ... mutuo no[n] liceat
... licet tu[n]c ... dampnu[m]
quod hic mutuans intendit / De
bitor aut[em] ... accipit q[ua]ntu[m] ...
de ... huiusmod[i] ... vide
... aliq[ui] lombar[di] / Quid si licet
... mutuare ... consilio ...
... ... officio ha
bendo ... consequi mag
nu[m] honore[m] et lucru[m] / Q[ue]rit[ur] q[uod] sup[ra]
... Ad hoc uidet[ur] q[uod] no[n]
q[uia] mutuans ... recipit ...
mutuo ult[ra] sortem / Q[uo]d[am] possu[n]t
licite eme[re] ab aliq[uo] debente
recipe[re] ... uel ...
... uel quia ... si ...
aliquo officio ... ...
... recipe[re] debet p[re]cio minori qua[m]
recipe[re] debet / Q[uo]d[am] fecit q[uod] ... ...
uidet[ur] q[uod] hoc licet ... hoc
... et sic ...
... / Sequitur videre de vi° s[cilicet] de penis
usurarior[um] quibus ... puniuntur
et ad ... appellat[ur]. Hec aut[em]
... quia alia ... a ca
none alia ... alia ab ...
... / Est ergo p[ri]mo
considerandu[m] de illa que ...
a canone. Hec aut[em] est multiplex
... manifesti ...

6

altaris admittitur nec ad propriam
sepulturam. Contra hoc peccando decedentes
recipiunt. Sed nec vivorum oblaciones
recipere debet. Sed si quis clericus contra
venerit sive recipiendo vel sepeliendo
cogitur reddere quod accepit et ab offi
cio sui execucione maneat suspensus
donec ad arbitrium sui episcopi satisfe
cerit. Quid est quod ex consilio lateranensi super
compleverit sed mencione de hiis contra
usurarios impetratas ad dictum canonem
ad restitucionem quod quod ubi forte pre
petit per penam declaratam generalem contra
usurarios editam compellatur. Io. an.
de empt. et vend. conquestus. Et de veri
ure conquestus. In abbac peccatum semper
est in inquirendo tamen a modo quod de
usura cum tu de glo. Est autem dictum ca
non quod sicut hostiensis ibidem sive
non latere sed ferendo. Cum eius usurarius
qui est principalis non debeat penas
expressas dicit quod iure simili modo mi
tius clericus oblacionem quam accepit
aliquis dixit quod episcopus loci et au
fertur ecclesie in pena recipientes
se quod in constituit. Conclude autem
dicit quod restituet illi qui op
tulit in obprobrium eius quod est contra
tuss. supplementum et de hominis sacri
dignum sed non dicit quod est
quod restituet ei a quo recepit
ut ipse restituat ei a quo habuit
ac proximus dat. Justi non sup
est quod est ad alium ut sit debitor
quo qui restituat ei a quo usura
accepit sed Concilii alienis
accipere atque qui in constituit.
|| Cum dicit hic predicti manifesti usura
rii. Sed non usurarii notorii. Notorii
sunt sive sunt notorii eiusdem sed
ut qui usuras exercent tamen parata
admonitione cuilibet subveniunt
sive vicarius testibus probantibus
ac declaracione clericorum et est si.
Et contra hoc iure iuris suspendum
pena eorum fuerunt sive sunt
notorie iuris ut quod sunt per
publicati sed adhuc ab ecclesia
tolleretur et quod declaracione eleri
tur. Nam si manifesti sunt per se

mantur non tamen notorii non paciuntur
hanc penam ipso iure sed post publi
cacionem sic intellige quod est contra
hostiensis. Sufficiat autem ad publi
cacionem sentencia quod vocati confi
teantur vel per testes convincantur. Nec quod
declaratum clerici. Sufficiente con
tra ac ad famam ut quod est contra
tua. Lig. autem ubi accipiunt sup
hoc appareat et probet tamen convictus
eius confessio ut ibidem. Quid si
autem satisfaccione cessat hec pena
ut ibidem hostiensis. Item tamen
reperit dicit quando accusando usu
rarius manifestus. Si Ioh. an.
et si tamen nam qui coram presbitero
et testibus publice fatetur usu
ram et mandat usuras restitui
tradens forte libere tenuit. Item
si sit notorium aliquem recepisse u
suras licet tamen qui solverunt non
repetunt vel quod non audent quod qui
illaverunt non repeterent. Item si hostiensis
ecclesia ad denunciacionem aliquem ut
confessus per probatum aut eum resti
tuere cogeret quod est contra in tua dicere
quod dicunt in iure diucam. Item
si eius in vita usurarium obligatum
recipiat sed eum post mortem ad se
pulturam non admittet. Item quod si
precedit affirmat quod est quando
omnibus in sui ... non
... quod de sepulturis. Item
si publicatus decedat heredes tamen
defunctis satisfaciat. Item si hos
tiensis non esse sepeliendum in dicti
tamen eius signis appareat
ac quod deserit quod a nobis in pro
... nec quisque. Sunt autem et
alie pene usurariorum preter predictas
supradictas quod ponit in c. usurarum
debet. Nec collegium vel commu
nitas vel aliqui singulares persone
cuiuscumque sit condicionis dignitatis
vel status alienigenas et si prout
cives vel incole. Sed Io. an. vel ab
non consueverunt desideratis qui
non sunt cives vel incole publice
pecuniarum fenebrem exercentes vel
exercere volentes ad hoc domos
suis conducere vel conductas

aut alias habitare permittant sed
huiusmodi usurarios omnes quam
scitos infra iii menses sed a tempore
publicationis huiusmodi constitutionis expellant
Insuper aliquos tales de
cetero admittant. Preterea ut ibidem
quod nec illis decedentibus funus
domos locent et subsequitur alius
titulo eiusdem. Quicumque vero in fraudem
si presumpserint ecclesiastice [illegible]
[illegible] superpositis mediis [illegible] si sint
persone singulares excommunicationis. si autem
collegium vel universitas mediis [illegible]
[illegible] [illegible] ipso facto incurrant
sententiam. quam si per mensem sustinuerint
animo indurato. Terre eorum quamdiu
in ipsis moram traxerint ecclesiastico
subiaceant interdicto. Ceterum si lai
ci fuerint per suos ordinarios absque
exceptione cessante privilegio penitentie
censura compescantur. Insuper
quod statutum est ut habitum est supra
usurarios manifestos de hoc crimine
decedentes non debere admitti ad
sepulturam ecclesiasticam quamvis in omnibus
sit aut ultima voluntate ut per eam
illa illudentem in ultima voluntate
mandabat satisfieri et ita [illegible]
liebant et postea nichil plus faciunt
Et sic dicit per illud statutum
est postea unde est quamquam compleri mandaverit
satisfieri denegetur eis ecclesiastica se
pultura donec de usuris fuerit si
facultates eorum [illegible] vel plenarie satisfac
tum vel idonee cautum si illis qui
bus debet restitui si presentes vel aliis
qui possint eas acquirere vel eis absen
tibus loci ordinario vel eius vi
cario vel presbytero parochie in qua
habitat usurarius vel tabellioni
de mandato ordinarii. Ita quod certa
quantitas exprimatur in caucione. ut si
quantitas manifesta sit apparet vel
si non appareat quantitas manifesta
exprimatur illa quantitas si arbitri
um eius qui recipit caucionem qui si
[illegible] minorem posuit quam [illegible] ex
[illegible] ad residua tenetur propter eius [illegible]
[illegible] vel negligentiam. Sed quid si
nullam quantitatem posuit [illegible] si
[illegible] an quod [illegible] totum caute pro

faciet si certam visibilem quantitatem exprimat. Et addit et quod certam ultra
satisfaciat in quantum constabit eum
tale [illegible] usuras teneri. Intelligendum
autem nomine idonee cautionis
pignora vel fideiussores et [illegible] mandata
si mandato [illegible] [illegible] caucio
sufficit [illegible] [illegible] [illegible] dicitur ff.
[illegible] Sed quod caucio pignora vel fide
iussores dare non posset. [illegible] gratis
et pro an [illegible] se hoc dare non
posse et [illegible] quod caveat. [illegible]
est si [illegible] illius. Nota etiam illi
qui possunt nobis acquirere sunt filii
quos habemus in potestate. Item servi
qui [illegible] habemus usufructum. Item
servi alieni quos bona fide possidemus
Item liberi homines quos bona fide pos
sidemus [illegible] suos [illegible] per quas
personas non acquiritur [illegible] [illegible]
[illegible] acquiritur [illegible] [illegible]
[illegible] obligacionem. [illegible] gratis et so
an quod [illegible] ff. de acquirenda possessione
[illegible] Item [illegible] ordinarius
Intellige si [illegible] an dicitur [illegible]
[illegible] archiepiscopus vel abbas qui
alias [illegible] [illegible] [illegible] ha
bet in spiritualibus [illegible] intellige de
loco in quo usurarius decepit [illegible]
dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
illius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] si gratis
[illegible] an ff. de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dicit mandato et
[illegible] acquirit [illegible] an quod tabellio in
hoc casu non acquirit [illegible] [illegible]
[illegible] stipulacionem nisi faciat eam
de mandato ordinarii. [illegible] omnes
sive religiosi sive alii manifestos
usurarios recipientes ad ecclesiasticam
sepulturam [illegible] [illegible] [illegible] sub
iacere pene [illegible] [illegible] [illegible] usu
rarios promulgate [illegible] [illegible] quamquam
[illegible] [illegible] [illegible] illos [illegible] est
quod in omnibus [illegible] [illegible] gratis ibi
dem quod tales non sunt recipiendi
sive [illegible] usurarii manifesti [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ecclesiasticam
sepulturam [illegible] an [illegible] [illegible] hic
non [illegible] [illegible] [illegible] statuti [illegible] [illegible]
[illegible] eos ad [illegible] [illegible] ecclesiasticam

sepultur(am) n(on) d(ebet) c(on)cede(re) lic(et) ecclesiasti-
cis q(uod) usurarios subaudit(ur) edicto
Item testam(en)tis usurarior(um) mani-
festor(um) nullus intersit nec eos ad co(n)-
fessionem admittat siue absoluat
nisi de usuris satisfecerit uel de sa-
tisfaciendo (com)petens facultatum uiribus
cautione(m) p(re)stent ut sup(ra) dictum est. Ideo
nec testamenta uero eorum sic aliter
s(cilicet) n(on) sic satisfacto uel p(re)stita
idonea cautione non ualent. Et d(icitur)
e quinque [illegible]. Item quid si testa-
mentum fecit et postea [illegible]
postea cum testamentum conualebit.
Respondet glossa quod non quia ab initio nullum
fuit de regul(is) iuris non firmatur. Sed
quod an satis uidetur sufficere si caueat
cum mortem testamentum in morte
firmatur non obstat regula illa s(cilicet)
non firmatur quia de solo tractu temporis
loquitur. Et quidem de equitate me-
lius in initio uidetur quod ad confirmationem
testamentorum in initio [illegible]
conditur ut C. de testamentis [illegible]
facit eam pro eo quod ad le-
gata ad pias causas quod si l. ff. de l. in
C. [illegible] legata relicta a filiis [illegible]
[illegible] legitime testamento constituto
non ualet si tamen filius emancipatus
uel filius emancipatus in eadem uolun-
tate perseuerauit ualebit. Sed argue-
endo contra [illegible] accipe sic
et dicitur [illegible] q. 1 eos
Item quid de codicillis nunquid ualle-
bunt sed ab usurariis manifestis
Respondeo glossa [illegible] et [illegible] non. Et
eadem de qualibet alia uoluntate
ultima prout dicit [illegible] in c. de
testamentis [illegible] de codicillis
licet de testamento [illegible] quod testatoris
[illegible] aliud. Item quid
si iste usurarius [illegible] partem
satis dederit [illegible] satisfactione
[illegible] postea si conualuit. Respondeo
[illegible] glossa an [illegible] hic et
quod [illegible] si non satis dedisset [illegible]
esset [illegible]. Item circa
[illegible] penam quam imponit usurariis [illegible]
dicit quidam [illegible] conflicta
a canone [illegible]. Item
dicit quod si usurarius sit clericus ab
officio beneficio suspenditur ut [illegible]

de [illegible] suspenditur
[illegible] ab [illegible] et [illegible]
[illegible] ab [illegible] de
[illegible] per [illegible]
ad [illegible] dispensatione satisfac-
tionem et [illegible] prohibet-
ur [illegible] et si adhuc
non desistat est degradandus ut
[illegible] c. [illegible] et [illegible] canonicum
[illegible] pertinacia dicit si desistat. Item
[illegible] in [illegible] nisi pub-
licatis [illegible] dicit [illegible] ut [illegible]
[illegible] et quomodo si
sunt incorrigibiles [illegible] admonita-
tio [illegible] si non potest aliter corrigi [illegible]
[illegible] penam [illegible] et de
[illegible] ad non ab [illegible] non
licuit. [illegible] et [illegible]
conflicta non desistat [illegible]
[illegible] quantitate [illegible]
Et hoc intelligas [illegible] allegatis
[illegible] mandato quod [illegible]
[illegible] et [illegible] quod [illegible]
et [illegible] et [illegible]
[illegible] quod [illegible] in [illegible] potest [illegible]
[illegible] et [illegible] et
[illegible] hoc [illegible]
[illegible] magis [illegible]
[illegible] usurarios qui-
sunt [illegible] et [illegible] ut [illegible]
est supra [illegible] aliorum [illegible]
et [illegible] dampnum [illegible]
quod [illegible] et [illegible]
quod usurarii ad [illegible]
et dampnosi [illegible] ad [illegible]
sibi [illegible] et [illegible] et
[illegible] Nec obstat illud [illegible]
ad [illegible] et [illegible]
q. iiij quod dicat [illegible]
[illegible] si non [illegible] quos in
[illegible] Hoc enim dicit [illegible]
non [illegible] loquitur
[illegible] fuit [illegible]
usurariorum [illegible] ut [illegible] glossa
Nunquid [illegible] usurarius [illegible]
[illegible] usurarius [illegible] sic et hoc [illegible]
[illegible] et penis et [illegible]
[illegible] et filius [illegible] ut
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] quantum [illegible]
[illegible] qui filios [illegible]

III

eorum. Ex quo eam tenuit sine
fructibus computavit eos ad sortem percepti
sunt ut extra eadem tua § de fid. Si laicus et
alia dicunt quod heres non tenetur nisi
quatenus vires hereditatis patiuntur.
ut extra de rapto. qua fronte. Item rap-
tores in lite quibus competit hostiensis
et bene ut c. tua. et § anni ij decusu
ut quod ibi. Item quid si alter heredum
factus sit non solvendo. utrum alii tenean-
tur pro eo. quatenus salvo adeundum puta
hereditatem. Item et res hereditaria
non obligata extra eadem tua ff. si
certum. ad idem § bene de tua. hec tamen glossa
dicit quod dicta opinio est ab omnibus
approbata et iohannes andree non audet
contradicere tamen veritate et subtilitate
videtur quod ad certum sit multos aliqua
possidere que notum est fuisse usurarios
qui multis de usuris satisfecerunt
utrum teneantur quod omnes tales ea
que talia possident restituere tenean-
tur. quia forte eam vel plus
sit quod illi usuarii decesserunt et
heredes de tot acta [illegible]
distinguit quod. Item quis tenetur de pre-
dictis non fecit inventarium vel aliter.
Item aut qui non est heres et tamen alias
putat non teneri quod si contraria
dicta ad eum res deferri pro-
misisset ut § et decima heres
aliter. Si vero salvo sors de pecunia fe-
nebri empta aliqua res pre-
pisces ut extra dicitur. Item quid si
de pecunia usuraria sit possessio
empta. Item Item qui debet illam
agere per actionem talem ut si agat ad
vendicandum possessionem illam emptam de
sua pecunia. Item dic aliqui dicunt et
ad eos spectare quod sit et de hoc hostiensis
sit et alibi hec queritur ut § decimam
sit ea pecunia. Item hostiensis tamen hoc non
admittit cum consentiens pari pena
punitus et ut districte agendum esse per
penalem actionem quam usurarium vel he-
redem eius. Et iudex compellat eas
eum usuras reddere si habet vel
servat sit distracta vel alias
sufficiens [illegible] eum cogit et
sic satisfaciat de usuris facit et

ut inferius extra eadem tua § possessiones.
Item quid si creditor de pecunia fene-
bri possessionem emat et deinde eam
vendat et de pecunia recepta pro
eius alias emat. Item dicit ibi sub e
d. § possessiones quod debent heredes
si hostiensis sed tamen sufficiunt locus
praeter et ut lite. Item per eam
et ff de re in empt. Item quid si posses-
sio empta ex fenebri pecunia
transeat ad alienum. Item qui
pecuniam illam dedit habebit actionem
habebit contra eam possessorem
et hic contra usurarium vel eius heredem
ut eandem cogat et satisfaciat. Item
hostiensis non procedit contra possessorem
de contractu lucrativo ut usurarius
vel eius heres quietus et excussus
inutilis sit non prodesse. Item iuste
sed si aliud facit ut in § de usuris
e. cum tu super illud verbi Item
si contra contractus ut in expoliacio
causa non lucrativa acceptis dicit et
illos qui de fide bona ab usurariis non
credens forte eum esse usurarium
de acceptis res illa non esse empta
de pecunia fenebri aut usurarium
aliter habere. Item posset reddere usuras
Item quid si res empta ex fenebri
pecunia puta titulo lucrativo
ad eum qui usuras solvit res ea
libere. Item ut quod eum non posset
Item dicit si possessiones sint debitae et oblig.
omnes debitores usurarum tamen vel ea
heredes in dubio de hostiensis libere. ff
de plurimis quocumque. Item aut per
que dictum ab adversario de usurarium
compendio. Ex eo quod per capitulum
tenorem ad dignitatem si forte sit
eorum sed de lucro continuavit
quod resti non obstat quod dicat se ea
lucra fecisse sub obtentu alicuius
consuetudinis sic corruptabilis ut
extra de excessu prelatorum. Item dilectus
Item si quis litteras super usuris im-
petravit. Item si quis usuras extor-
querit. Item si fuerit legis auxi-
lium vel votum qui in delegorum
committit ut extra eadem quia frustra
Item nec sufficit in tali eum cautio

de restituenda ar. extra de sen. et re
in eod. aliquibus nisi forte occurre
rat magna causa ut ff. de re
iudi. l. iiij. § ante sententiam. quia
non est similis. sed tamen sufficit
cautio et de iud. ut postea re
sistat. al. ut extra de appellationibus ad aures
vel si. § cum debet et extra
de sen. et re iudi. cum consultationi
hec scripsi et hoc extra e. c. frustra
Quid si nullus appet qui agat
contra [illegible] § et cum fisco deinde
actore publico si nullus appareat
audietur. ff. de bo. libertorum et hoc extra e.
c. frustra et extra vj e. quamquam et
de accusationibus. § ex dono e. sup. Si sit
publicus et notorius iudex ex officio
suo compellet eum si nullus appareat
ar. extra deinde admittendi. et de ex
ceptione. cum exceptionibus. et extra e. ad nostram
Quid si nullus petat restitutionem tamen tenetur
extra e. cum tu. Sed si alius accusatoris eius
adversarius obiciat et contumeliam fiet
parti probare audietur et hoc probato
repelletur ar. extra de ex. spoli. litteras
ff. [illegible] et maxime si probaverit filius
[illegible] octo dies extra de except. tua. Quid
nunc sit occultus et nichil obiciatur
non repelletur. Quid tamen tenet summa
de accusationibus. Nota hic quod extra e. ad nostram
dicitur quod si quis usurarius non appareat
accusatoris. Si cum aliis argumentis
constituatur eos esse usurarios presumi
festos potest iudex cum panis [illegible] presumi
festos usurarios [illegible] causalis la
[illegible] dicta libro extra. Et obiciat
huiusmodi quod si loquitur de manifestis non
notoriis non de apertis aliis argumentis
si non de notoriis. tamen evidens
probatio requiratur. § eodem inicio
[illegible] q. iiij. [illegible] videtur ad hoc
quod hoc notorium non sit presumendum
sed. Unde respondetur argumento. Vel
sit quod ex [illegible] fama. Videtur
istos esse usurarios. Sed pro
[illegible] presumendum et argumentum quod ad eorum
depravationem non sufficit sola fama
extra de verborum [illegible]. Quid si
notorium sit quod usuras habuit et
tamen aquo eas extorsit non dicitur

nec habet cum quo agat. Credit iudex fuit
prima petitio sine hac [illegible]
exhiberi quos sed petitio eius
admittitur extra e. cum tu. Sed si ostendat
et si hoc non [illegible] e. quamquam
Quid si possessores illas tempore
et solus ab aliquibus habuerit
usuras ille qui petit. Quid
si litteras obtinere potest contra usurarium di
que et ipse moriatur cum accusatorum
[illegible] litteras potest
quem. Credo quod non possit et hoc
probabile est extra de recepto. compromissum
nisi ibi fiat mentio de [illegible] ut
extra de off. del. cum olim [illegible]
nec obstat extra e. tua quia illud
de ordinario hic locum qui habuerit
ordinarie potest ut de finitio
Quid si debite iudicavit solus
Credo [illegible] ut cogat
[illegible] quod mandatum
[illegible] vel ab [illegible] extra
deinde [illegible] extra e. tua quia si
velit [illegible] sustinere qua
[illegible] potestate [illegible] pro
[illegible] ad certa ulterius hoc non ha
beat [illegible] ut extra de [illegible]
nisi e. [illegible] de iudicio ad ab homine
qui eum forte velud [illegible]
[illegible] q. iiij. [illegible]
[illegible] ul. [illegible]
quibusdam locis ut in anglia ca
[illegible] ordinarii. Vel
quolibet [illegible] solvat certa qua
titate pecunie [illegible] fit [illegible]
Et hoc specialiter [illegible]
[illegible]
[illegible] solus tenetur
nisi papa [illegible] absolvat eum
[illegible] extra [illegible]
[illegible] in pena [illegible]
eius. Item quod si ipse solvit [illegible]
[illegible] tamen potest repetere ut
[illegible] § [illegible]
si [illegible] solus et non repeti
Credo non [illegible] repetere
[illegible] hoc eum [illegible]
[illegible]
[illegible]

regl. Et iudex expositio sua pt
cogere eum ad adimplendum mandatum
q si adhuc adduci non poterat
pt eum cogere ad statuendum ali
quem eum nova causa pt sub
meude. Item pt recipere pri
vilegium nisi permittas sa
et quos heredes sui ordinis illius
cu statueret qui se consilia
dedisset exhiberet ex dicto
merito intestato. Item si maud
ut non demandare. Item iudex ma
ndatum esse et cemetar
ex quibus tenentur. Item non
tenentur suam ipsum ex demen
quemadmodum in fi h. effectu. et
hic hostiensis summa. et lib. super
e certis
distinguit ex si talis moveatur
magis zelo caritatis fraterne
quam amore dei rei sue recipere
de demandaret. Si vero causa non
demandaret ne puniretur. et sic est
summa fauribus consuetudine. Item
si eum mandaverit non recipere. Item iudex
mandatum tenetur dimittere ex dicto
vero eum in fi. et dicis qui in
mandatum tenetur consuetudinem est
mandatum recipere ex dicto
ne eius. Vel si adhuc plenus mandatum
non potuit non audire antequam se liberaverit.
Item hic eam ad principibus
erogavit si stat fides ecclesie alie
non audire nisi papa eum ab
solveret pt arbitrium demandare
tale. Item mandatum non obstante
hostiensis in summa. Item si is
qui literas impetravit appellet
nunquam expelleret in appellationis.
Item iudex non ex de expresse eum in
para. ut c. si. Item dicendo si consuetudo
qui literas impetravit appellet super
principali tamen nunquam audire nisi
plus restituit et super hostiensis
et ex hoc patet expressa causa
appellationis quam audire super
[illegible] ex c. ex frequenti ibi nisi
[illegible] usurarius quas pt
[illegible] sit ab aliis. ut

ex c. cum michael. Item eum ex
prius agat tenetur eum defendere
ff. de re iudicata. ex equa pt d. si
lib. et hostiensis. Item si non stat
de libris meriti depredatis. Item ...
eum recipi potest expressa sue
sto prius. Item lib. ex c. cum michael
supplet requirit pro et com. et
dicit quod credit quod sic. quia
tenetur usuras restituere quas eg
pt recepit eius successit ei de bo
nis. hostiensis videtur quod si sit heres
vel solus successor bona eius
de pecunia usuraria possidet
ecclesie licitam pt recipi quod eum
adsit successisse in eorum. ac de pro
bat. c. procedit eis quod nunquam habes
et quid si pecunia. et ff. de
calump. v. heredes. et si non sit
heres. Item possessor bona ecclesia
de pecunia usuraria licet alia ha
titulo donationis expresse recepit
bona fide ut in c. de donat. dicem
et si pro vero. Item si quis
tutor curator vel procurator usuras
recepit non nomine suo sed alieno. Item
quid ut lib. ex c. cum michael et
non expellitur ex quo ille usuras re
peti posset ab eo. eum quibus usuras
sit adutilitate eius. Item in simili
dicit ff. de lib. et si de ut habetur
c. per totum e. ult. exp. vel deleri
illud non attendi si proprium sum
et delinquit a voluntate et proposito
eius quod qui puniri debet deponit
ex ad voluntatem eius. et si procura
tor quem deviat te deffendo
c. Item tibi in dicto c. cum in
michaelis et in plus in mutu
ad eum puniet. ut ff. de vi et
vi arm. ac l. iiii. si adquirit. his
tamen de ex utilitate eorum est ex eo
et proporcionaliter tenetur. alias non in
subsidium. ff. de eo quod quod sum
exhibet dicto. Item pt tales
dicit si pupillus non vult vel potest
in si tutor usuras recipiat pu
pilli nomine finito officio tutele
possunt ab eo consuetudine repeti. et
pupillus non debuit petere e de

t vel si vel aliis contractibus [illegible]
ab eo possidet pure vel de dominio
tunc si non subest possessio vel quasi precedit
[illegible] ff de [illegible] procurator
quia tutor sit voluntate procurator
necessitate. Sequitur videre de exceptio-
ne de restitucione considerandum et circa
hoc est videndum pluribus vero usurarum
tenetur ad restitutionem usurarum. Unde
quod sit et hoc probatur primo prius dictum
[illegible] quod aliquem defendendi
[illegible] quadruplum ait illi [illegible]
quod [illegible] hunc dominum [illegible]
et quod plus quam habet voluntate
[illegible] defraudandi non est [illegible]
[illegible] hoc probatur prius [illegible]
[illegible] prius [illegible] quod quilibet
tenetur [illegible] restitucione sive [illegible]
sive [illegible] sive clericus sive laicus
ut [illegible] c. [illegible] in fine [illegible]
et c. [illegible]. Et quod qualiter
ad hoc [illegible] dominum [illegible]
[illegible] habet alienum
tenetur illud restituere. Sed illud quod
quis accipit [illegible] ultra sortem
est alienum non suum [illegible]
sit in dominium [illegible] quaeritur
de alio [illegible]. Et aliquis [illegible]
non [illegible] accipere
[illegible] non [illegible] aliquis
[illegible] nec [illegible] emptoris
nec liberalis donationis nec loca-
tionis. [illegible] est quod [illegible]
non [illegible] locante nec
[illegible] nec [illegible] mutui
quod accipit [illegible] non est iuris
[illegible] et sic de aliis. [illegible]
quod non est [illegible] quam acquirit
[illegible] tenetur [illegible]
sive restituere. [illegible] usurarius illud
quod accipit ultra sortem accipit ultra
[illegible] ut [illegible] supra dictum est [illegible]
[illegible] civile [illegible] capitulo [illegible]
non acquirit illud [illegible] titulo
[illegible] nec aliquo acquirit
[illegible]
[illegible] nec [illegible] et
[illegible] possessor [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible]
quemadmodum [illegible] usure [illegible]

[illegible] vel [illegible] et [illegible]
[illegible] nec [illegible]
[illegible] supra [illegible]
[illegible] respecti [illegible] absolute ut
habitum est supra. [illegible] quod [illegible]
[illegible]
[illegible] tenetur [illegible] mutuum [illegible]
[illegible] dominium [illegible] et [illegible]
tenetur [illegible] restituere [illegible]
[illegible]. Et quia usurarii sunt ut
plurimum [illegible] usura quod [illegible]
convinci [illegible] dominus [illegible]
[illegible] suarum [illegible]
[illegible] ecclesiastica [illegible] cogendi [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
et [illegible] et
signa [illegible] dis-
pendiosa. [illegible] quod [illegible]
comitatuum [illegible]
[illegible] statuendo vel iudican-
do quod [illegible] usurariis [illegible] solvat
vel quod soluta non repetantur vel non
[illegible] ipso facto [illegible]
ut [illegible]. Sequitur [illegible]
[illegible]
[illegible] quia [illegible] iuris civile non
tenetur ad restitutionem usurarum. Unde
[illegible] alienum [illegible] divina
et lege humana [illegible] divina [illegible]
[illegible] alienum quod [illegible] lege
[illegible] qui [illegible]
[illegible] lex autem
humana iudicat alienum quod
possidet preter voluntatem eius
qui [illegible] quia
[illegible] est voluntarium mixtum quod
non est [illegible] et [illegible]
iudicat alienum [illegible] quod [illegible]
et [illegible] tenetur [illegible] ad restitu-
tionem quam [illegible]. Et [illegible]
[illegible] quam [illegible]
[illegible] lex autem divina iudicat in
utroque alienum [illegible] illud quod [illegible]
lege dei ut [illegible] usura [illegible] quod
[illegible] lege dei voluntatem [illegible]
ut [illegible] et [illegible] et [illegible]
restitutionem [illegible] alios [illegible]
Si [illegible] usurarius [illegible]
[illegible]
[illegible] tenetur [illegible]

hui9 causa prima e qr ꝓ accipit
ꝓ usura no e ons voluntariu put
i illis | Ra aut co e qr vsura e
i contractu mutui i quo no requir
q ille qui accipit mutuo reddat
mutuatu | Sz inno ꝓ sufficit q
reddat equale ꝓ pcio | Et ide vi
dicendu i eo q accipit ult sorte
i one mutui sz q suffit q red
dat equale i pcio hic alleg lo
bar | Dz q ꝓdictis ro ne ia poss
obici q no eet ple deo q accipit
p mutuo et deo q accipit p u
sura | qr res q accipit p mutuo
trāsit i dniu accipientis | rebus
q accipit p usura no trāsit ut
dictu e sup ꝓ gmore opinioz
| et io et ad | ppu q dici pt circa ꝓ
eu q quando e de lege dnica co
gi dz ad restitucoe re eade mo
si res maneat apud eu et sit
optate eius | nisi passenpd repe
tent liber | alis tene restitue
equalente si res pt gsupta vel
idam malis qui pt bone fidei
possor trāslata | Quid de eccie
bus ul collegiis dantibus pecunias
ad usura | dicit omnibus et singuli
sut usuarii et tene ad restitucoe
Ricdo sicut Ray | Dnis illi sz
quoz auctore aut gssu fit hoc
ar ecce e cogsti vii qi sit vir
et regim q iij sit heres | et sm
host Dnis illi quib hoc i m
te sua plac et ratu hnt et cose
nut et ꝓ plebe put et no facint
quod desiri ecce gute | | singli sigli
de collegio ul ciuitate tenent
restitue ipsolidu q hnt colle
gium ciuitas | Ricdo Ro licet
illi qui ꝓ auctore et cossilio fariut
fuit vsuarii ut dt Ray | no tm
tene ad restitucoe nisi gitu ad
eos puenit de usura | ul quatu
[illegible] sit abeo q quod de suo
[illegible] fessent et sustinuit onibus
[illegible] | nisi forte ꝓsistunt
[illegible] a ꝓpriedia gsta

ti talis facriad q alit hoc facua
no eet | quo casu ꝓ d hd tene
| Quid de regibus et talibus dnis qui
cogunt debitores dare usuras Ri
deo ꝓ Ray tene ad restitucoe
et si nl ad eos puenit | ꝓ vo
alex lombar dnd q usurarios
facit ul eos in terris suis ꝓ tinet
nichil restitui tene | si nl ad eos
de bonis eoz puenit | lz aliquis
peccet | Quid de illis dnis q mul
ta recipiunt a iudeis ut faciat eos
nichil hre nisi de usura et ꝓ qua
q possidet ad restitucoe no suff
cient | Ri deo ꝓ pod tene ad
restitucoe talis preptoz si ex gra
cientia receperunt | put tn alias
recipere q sibi debentur et talis i
dictores | Quid de uxore et familia
no intenti usurariis | Dicendu est q
uxor et familia rapitoris dom
e sup ti dictu est | et pt h addi q
uxor usurarii cuius dos e usura
et rem | nichil hz de usura | sicut et
unde possit de ꝓ q sit i domo
vii si ipa laborat i domo | sic media
fit sucedo | si eciam bona ne pereat su
stinendo | qr co hoc est ad creditores
utilis | si etiam vir hat pecunias inutiles
tur auctore eo qui dz pauperibus
pendere licite pt dare vine ar
de l ꝓ prii | Generalit | et tc eius
| casu tu alit tene | Quicumque uxor
restitue pt mala ablata viri ipo
viuente ignorante | Rnio no | no
pt dare res | Quid emit tn quid q
licz uxor no pt dare rez | ꝓ tn qr
vir data sz adiutoriu eius sa
lute ꝓ curare tz | et io pt de bonis ꝓ pris
vi facre no pt elemosinas i mod
dictas vir ignorante et no ꝓ hib
ente qr fragit eorz eius | plr eod
modo fac pt restitucoem | et si re
sumat vir facere no ꝓ dicere tu
ng facit | Quid aut vir si at et ꝓ dicat
et ꝓ sumat uxor tc no restitue | qr
ex alis no te | Quid de bonis cum
tate | Ri dicit at de sacto no te uxor

restitutionem nisi quatenus ad eum de bonis
eius pervenit aut in quantum bonis eius
constituta fuerunt. Si vero ad eum nichil de ta-
libus bonis devenit vel extra domum eius
de dote eius seu vel extra aliunde com-
pensatio sufficiens haberi dum tenetur
quod in nullo inde tenetur quia non recompensat.
Item numquid raptoris vel usurarii
uxor potest accipere dotem de bonis eius
cum quibus habeat non sufficiat ad red-
dendum talia inde dupliciter. Pro quo secundum Raymundum
licet dos non proveniat contra racionem
si accipiatur propter onera matrimonii
supportanda. Si tamen habita fuerit uel uerecundia
aut cognatione cum duabus. Sed item
non sit ita tamen de dote recipere de
rebus huius quia equitate canonica
deputabilis tamen nisi aliter non potest
possit doti. Si vero fuerit ducta cognatione
canonica probabiliter puta quia non in-
debat sororem usurarium aut aliter
plurimos est potest recipere dotem licet
propter intelligat veritatem. Item numquid
decretatores umquam recipere potest quod si
debetur a tali usurario vel raptore
rursus scilicet eius bona que licet non suffi-
ciunt ad reddendum sua mala abla-
ta. Respondeo secundum Raymundum hic non est copia
de sorte predicti. Si dicatur
aliter si quod nisi sit creditor credidit
tale pecuniam ut contra quando
prius faceret ut contra lucrando fo-
te se liberaret. Tunc potest recipere debi-
tum prius debitis talibus. Sic etiam est possibile
de genere quo tendit ad dotem quia sorori
dando dotem generi pauperiorem re-
cipiendo rem vel rei vendite precium.
Si autem credidit mala fide pecuniam
puta ad aleas ludendum vel meretrici
dandam lusoribus vel aliter. Item sua
dilapidanti non debet huiusmodi precium
recipere de bonis predictis. Sic licet illi
qui contra iusticiam agit. Item dominus
aut illi quibus debetur contra totum
ut quod commodaliter vel quod recipere potest
complices rebus quod ei debetur. Item cum
tamen rem furtivam vel raptam aut usu-
rariam recipere potest non recipiatur nisi

si illos qui dicunt quod in usuram dum-
modo sufferant. Sed et eos qui dicunt
quod sufferunt dummodo usuram. Credo quod
quantum ad res usurarias in specie in solidum
recipi non debet quia debitor quod debet
eas propria. Sed nichilominus si coaptat ut
eo in vito reddendo alia pecunia ei
solvere possit. Hoc Raymundus. Item numquid
de familiaribus usurariorum. Respondeo quod
secundum Raymundum qui sunt usurariorum conducti
licet et honeste vivant et sic
possunt accipere mercedem de rebus huiusmodi
quia vocantur quandoque usurariis
operibus corum compensantur tamen mercedem
quam dat eis. Item non possunt dici
pauperiores propter mercedem datam
in loco veritatis habeat quando autem
serviunt illiciter et inhoneste et sic
debent recipere mercedem contingentem.
Idem dominus de aliis et specialibus procuratoribus et
aliis mercenariis usurariorum. Item
numquid illi famuli usurariorum qui
serviunt eis conservando officio scilicet quod
eis pecuniam adquirunt mutuando
et usuram recipiendo de eorum manda-
to ad restitutionem tenentur. Et utrum nichil
ad eos pervenit. Respondeo secundum Raymundum
non tenentur proprie tamen et usurarii
pro aliis aut alios ministros huiusmodi
operentur usuras licet non possent esse
qui vel non mutuabant. Distinguit
dicens quod familiares aut mutuant
pecuniam domini sui adquirunt de spe-
ciali mandato domini dicentis sibi
quod mutuet cui vult pecuniam ad
usuram sicut dominus quia dominus et tunc sunt
tenentur ad restitutionem. Si dominus non resti-
tuat quia est illius sicut principalis et de
operatoribus est adiutuarie et non mu-
tuare autem hic facit specialiter ma-
dato domini sed mandavit ei mu-
tua de pecunia mea. Et liberum non
modicum tunc licet peccet hic faciendo
tamen ad restitutionem non tenetur. Item
de illo qui sine mandato ge-
rens negotium alienum faciat ad eo-
rum quod gerit negotium [illegible]
Raymundus ad restitutionem [illegible]

hec autem ubi [illegible] aliorum
alicui filie [illegible]
si debitor non sit pau-
perior

contractus vsurary nisi et aucto
¶ Item de illo qui vult non vellet
mutuare pecuniam suam gratis
dubitare quod non daret eam si nisi
sibi usuram ¶ Resp. Ray. quod restitue
re tenetur impedimentum debite utilitatis
proximi precando et mutuando gratis
sibi dare ¶ Item de eo qui consulit
alium ut feneretur quod est de eo qui dat
auxilio vel consiliarius vel quis
dat gratie ut ecclesia feneratur ¶ Re
cta de eo qui gaudet fenerator tam a
defensus est eum ¶ Item est de eo
qui mutuat usurario pecuniam
ad participacionem lucri usurarum ¶ Resp.
si aliquis tales qui adducit ali
quos ad fenerandum tenentur de solido
aliter non erat feneraturus non tenetur
nisi quantum ad eos pervenit et minor
e quoniam talia quod in furtis et rapina
nisi quod fuerant auctores vel adiutori
um tenentur Ecclesia si nichil ad eos
pervenit de male ablatis et hoc est quod
rapina et furtis consolutum dum fi
unt qui pari dampnum sed usura
devoluta dum pervenit ad eos
vel in ipsum quod impedit actor de
bitoris tamen usurarius inductores ad
repetendum usuras ab eis quos de
bitores solverat tales inductos sed
alios non adducere nisi pervenit
licet prestet consultum ¶ Item de eo qui
pecuniam deponit apud usurari
um ¶ Resp. si quis quittet pecu
niam suam usurario non habenti unde
alias usuras exerceat vel habeat tenetur
ut inde copiosius perfruatur lucre
vel magis peccandi daret unde et
ipse complex esset culpe ¶ Si non usu
rario aliter habenti unde usuras exerceat
aliquis pecuniam suam committat ut
tucius sive non peccat ¶ Si habeat ad
bonum homine peccat hec tho. ¶ Re
deo qui sola spe sub intencione prin
cipali usuram quesivit nunquam tenetur
restituere ea que ultra sortem accipit
[illegible] sed goff. et est racio
[illegible] quanto non est

ergo restitucio ad purgacionem delic
ti sed sola penitencia sufficit vel secundum
metaliter est de summo a. c. si ex co
tractu sequitur ost. et hoc et Ray. quia
rum goff. except sit eius et est consu
lunt contra sententiam eos et usuras adver
pecunia eam recepit ultra sortem est effi
cacit adductus et tenetur in foro penali quia
probatum dictum est licet in mutuo dans
nichil inde speraverit et tenetur sed Ray. re
stituere quicquid ultra sortem recepit
quamvis intencio debito ei dedit
sive propter dilacionem reportandam propter mu
tuum ei dandum vel propter aliud sive propter
id recepit ad prehendere tamen qui tamen
debitor dat debitum propter solam
dilacionem non potest repetere nisi preterea
sibi compleret si forte habeat alio aliquid
de bonis creditoris et hoc sup. quanto
ar. lo. ma. principali ¶ Item si ma
per corrupta intencio creditoris de
bitor tamen propter mutuum acceptum
vel ulterius recipiat dat ei aliquid
nunquam creditor tenetur restituere illud si
deo sed Ray. non tenetur de bona fide
consumpsit vel est de capitulo quod
dum probabiliter credit quod creditor so
la ei dedit ¶ Si autem credat vel proba
biliter dubitet quod propter iam tamen ille fe
nerare restituere tenetur ¶ Si autem creditor
non gratis dat vel gratis creditor non
mutuaret debitor si alio liberat de
bonis creditoris et pietate solvere sibi
consulat de usura quam dedit non est co
gendus ad restituendum in foro penali
¶ Item de illis qui vendere plures
non valent dare dilacionem debitori
qui iuramento astrictus est solvere
data ei pecunia et autem eum compellunt
accepisse tamen aliquid non exigunt ¶ Resp.
tenetur ad restitucionem quod est consulunt sed Ray.
¶ Si tamen creditor debitor volente in
pe pecuniam suam fuerat mune ibus
gratis rogans eum ut det sibi dilacionem
propter amiciciam vel propter deum et gratis
recipiat creditor in mutuo racione
premii temporis non fuit licet prius det
indigenti et benivole dilacionem quod

als no daret si eu ingratu vidisset
et dico principal' appt' annua ut appt'
dedit vendendo no appt' gratum nec
debitores et h° fuit rone ptiti tpis
no fuit no e vsura vnd' no te'
ad restitucoe; cons q̃ sit accipi' si q̃d
hec demon' Secundo si quis ve
dit bladu alt' p xxx solid' ubi esse
q̃ e tn xx ~~licet magis ~~
2m bon ~~dici alique~~ iuri estimacoz i p sex
tus valuit et postea caristia
veniat et dictis emptor id bladum
p xxxv vendat nunq̃ p'mq̃ ven
ditor aliq̃ emptori restitue te'
no vi' q̃ emptor i nullo e dap
nificatus ymo lucrat' Con q̃tq̃
ille fuit vsurarius ego te' aliquid
restitue Credo venditor i' si mon
te' restitue vendido tom illud q̃
superexcedit ult' estimacoz bom
vi' q̃ lz emptor dapnificat' no sit
h° appt' cuentu rei fuit qui vo q̃
rapiat aliquid dapnificatus tn fu
q̃ multo plus emit q̃ i tu valebat
sm estimacoz bom vi' Tercio
si quis det vsurario modios bladi ꝑ
p q̃ modius valet x solid' et pq
anno modius id vz p xx nunq̃
vsurarius te' restitue modiu bladi
illi q̃ dedit vt valorem quo modius est
ut quo fuit qñ dedit Credo q̃ter
mon' q̃ h' ext i capcone incipient
q̃ nd vsurarius nisi no res restituet
et modum reddend' p'metuat dcat
ibi restituo si opteat incipietis fla
debz ut dcm e sup' Q3 quoz s
lucio p9 fied debz sz male ab
latoz ul' debitoz ul' legatoz Cuo
si alex lobar vi' ro unde q̃ prius
sit restituenda male ablata q̃
soluenda debita q̃ restitue male
ablatoz tollit vsura fcm deo et
pximo et maxi' q̃ furto et rapina
In solutoe aut debitoz no tollit
vsuria s; solua iustia et uo horu
p9 faciend illo et p fiat q̃d ut
i plurib9 lz fied vi' q̃ detta sit
clara et mat' tal' restitucones de
no sit si sunt iniquirede lectio aut
pauci9 clay pcedit Iterato primq̃ ad
sunt restituenda male ablata q̃
soluenda legata Item donacoes lega
toru e ex donacoe legat' et ro est
sup erogacoes si restitu' male ab
latorum e necess' iustite s9 aut dz
soluere id q̃d e voluntas q̃ id q̃d
e sup erogacoes Vt h' Jo an vi
de vsur' c̃ quaq̃ p9 debiti debent
reddere et male ablata tpe a b alie
no q̃ solua legata et alia q̃ sit
titulo lucratio relicta Intelligitur
cu hec atas deducto ere alieno
e deleg' si vniuersi Decet matheu
vide nisi decretis ti ad h' hec
te' lex xxxv qone q9 satisfaciet
Semolas vsurarius tenea' restitue
no tn vsuraru optima si eciam
q̃ q' lucrat' e tn ea et fructus ppt
tos ex re empta d pecunia vsura
ria Credo sic sup dcm e ferra
quedam sit quas ipsi e eas q̃sup
cio q̃ no hnt vsu fructu q̃m
si nas et io si tales res sint
pupiad extote ut Dmay tenn
tu vnua a aliq' i nugoi no te'
ego ad restitucoem id q' accipit q̃
illud q̃d dc re e acq̃situs no
e fructus i pnis vel si h' cam e i du
pro et laboris tnnq̃ ipse h' e dud
nus forte prescrptonem ul' detencom
thes vel debite sit dapnificatus
aut tendo aliq' debonis suis et
eu te' ad recompensaco; nocumenti
ut si domu sua ut aliq' inugoi
spedit eu prio melior distralisset
q̃ valz ut vsuras soluet Secundo
no sit res quas ipse no e ca
q̃ sitpco sen distructio et hec vsu
fructu et domq ag' et alia h'gen
Tercio si quis alicu aliq' agru ut
do' ex toto psiss no tn te' restituend
ul' do' h' ex fructus nisi pcepit
deductos p9 laboribus et exp
q' sit fructus 92 q' aliq ...
Tercio debet hec ...
nd quiq' est ...

quod usurarius tenetur ad restitucionem usurarum
et interesse debitoris. Item quo quidem dap-
num et lucrum suum est computandum ... sic
satis ... tenetur de eo ff. quod certi lo-
ci ... et fine et ... non
placet ei interpretacio quia ... pu-
ficacio facit ... usurarius
satisfaciat ... petat a debitore
... cautela. Quia ... tenetur
... restituere preter interesse aliquo
et dampnum. Non videtur ... quod de-
bitor ultra suum interesse posset lu-
crum petere quia ... repetere
usuris ... [illegible]
... dare furtiva vel rapta per
negociaciones et operaciones reddita
vel ... furtiva
tiva vel rapta. Item aliquis tenetur
restituere dampnum ...
... ablacionem ...
... dampnificat ... quod
sibi auferre illud quod ... vel
quia aliquis ... eius et ...
... sibi restituere ... valet ...
aliud ... quia auferre sibi ... ha-
bebat ... ne habe-
at illud ... erat
et ... sibi restituere vel
... et esse ...
... habere ...
... quis ... alicui
... tenetur restituere ...
... Aliqui ...
sit ... debet
attendi secundum valorem rei ablate et
illa causa est restituenda vel ...
et dampnum ... ablacione
alicuius rei ... aut dampnum ... est
... inde ... et ...
aut ... Si ... dap-
nificans tenetur restituere dampnum ...
... ablata pertinebat
... quia volebat ... vel
... empta vel debita solvere ...
... possessiones
... sibi vendere vel ...
... sunt

... restituere ... dampnum ...
sit ... et ... pu-
ta ... dampnificatus non est ...
... sibi ablata
... tale dampnum dap-
nificans non tenetur quia ... de
... non multiplicata ... at
est ... in ... sua
multiplicacio ... Et
... spoliato talem tenetur restituere
... erat ... tempore
restitucionis ... dubium ...
... quia talis va-
lor ... quia posset ...
... si ... usurariis
... ad ... devenit
... usurarius intelligatur
ff. ... ut ... deficiunt
... non ...
... reddat ...
... tenetur sa-
tisfacere ... formam
... ne ...
ff. ... in ...
super quo ... tan-
... et ...
... et ... quibus
... peculiaris
... habunda ... ut
... ff. de ... l.
... et ... hoc est ... in
... et ita in
foro ... non
... dicere ... quod totum restituat
et ... restituat ... non ...
... nisi ... restituta ablata
... que vi ...
... ablacione ... sive ...
sive ... sive ...
... vi ... quando ...
... bene ...
super illud ... quando
... committit
... ista sibi da-
ta ... sit ...
... sive ... accipe ...
... restituere ... hic ... aliqui at
volunt quod si talis contractus non est

valoris satisfaciat/ Recepto tamen de
bonis vel remissione sibi fiendam tamquam
etiam ab illis quibus tenetur restituere
presertim in statu salutis aliter non remittitur
quia vi. Item rex. Sed hoc nimis durum
videtur credo quod ad salutem ei suf-
ficiat quod se ad propinquos seu communi-
tatem restituere teneatur et tradere
proponat/ Sed numquid clerici usurarii qui
sunt vel habuerint de bonis ecclesie
restituere possunt/ Credo secundum Ray. quod
res sunt pauperum quamvis compu-
tando usurariam vel quamlibet aliam
compendisset convertit tamen excipere
Sed pono restituendum dicit de [illegible]
suum patrimonium bonis que ad ecclesiam
acquisitis possidebit nisi suum posse
fecit non credit quod sive hoc non pos-
set de bonis suis facere/ De sentencialibus
ecclesie quod legitime receperunt
possit se deliberare/ Sed tunc cui
restituenda/ Credo secundum Ray. a quo
recepta restituenda est ei si est
quod communis est tamen. Sed si per [illegible]
Sed non sit aliquis eius heredes vel
communitati sunt/ Sed si non vel ipse vel
heres eius vel procurator sunt [illegible]
et [illegible] ubi ille ha-
bitat debet ei mittere aliquid vel
si sunt suum fidelem et secundum hoc [illegible]
faciendum/ Quomodo quando [illegible]
secundum quosdam debet mitti de [illegible]
bus ipsius debitoribus absentibus [illegible]
[illegible] liber [illegible] Sed tamen [illegible]
se crederet summa illius restitu-
tur debet pauperibus erogari ut
xij q. vi. antiquos [illegible]
videtur quod est tamen. De dolo/ De preci-
bus distinguitur quod si usurarius qui
est male fidei possessor alibi
se transtulit quod ubi usuras extor-
sit tunc [illegible] mitte-
re tenetur. Sed non [illegible] a quo usuras
extorsit vel heredes eius alibi se
transtulit [illegible] locum [illegible] quod ille
[illegible] sicut/ Sed probat hoc [illegible] De
vel [illegible] si res [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible]

compensando si restitutam sed quando
a rei debite [illegible] loco/ Expe-
se quod fecit intendendo et [illegible]
vel diminue eius non restituendo facit
debet/ quia tamen [illegible] posset esse summa
rei restituende et tante expe-
se quod fecit intendendo et tamen
[illegible] sed restitui quod
nullomodo debet velle/ Sed pro tam
modica promittere communiter/ Sed
non [illegible] quod tunc [illegible] et talibus
[illegible] adabitur [illegible] loco
[illegible] Certum si [illegible] [illegible]
promissio [illegible] depo-
nitur et assignatur/ Sed [illegible] usur
accepta secundum [illegible] Item si res
esset magni valoris et non posset
illi quomodo mitti tunc est debet
[illegible] loco deponi et ei [illegible]
[illegible] hoc Tho. Sed non [illegible]
[illegible] quod [illegible]
possit ubi ille habitat non [illegible]
[illegible] vagatur ut [illegible]
[illegible] quod [illegible] fiat/ Sed quod
non tamen de dolo vel si [illegible] ei tamen
quomodo mitti non possit/ debet
ea pauperibus erogare xij q. vi.
[illegible] et [illegible] quod est non tamen
secundum Sed et Ray. ibidem/ Sed [illegible]
si [illegible] non posset a quo ea recepit
et quod [illegible] secundum [illegible] a quo [illegible]
[illegible] Item [illegible] est [illegible]
ille non sit sufficiens, [illegible]
[illegible] numquam [illegible] debet
restitutio [illegible] alteri/ Credo quod
[illegible] restituendo [illegible]
est clara et declarata aliquo [illegible]
[illegible] videtur quod [illegible]
[illegible] faciendo [illegible]
illi [illegible] videtur pos-
se [illegible] pauperi quod [illegible]/ Sed
[illegible] pauper [illegible]
vel [illegible] videtur quod restitutio [illegible]
[illegible] illi facienda [illegible] facit
[illegible] aliorum [illegible]
[illegible] non sufficiat [illegible]
satisfaciendo [illegible]
[illegible]
[illegible] satisfaciat [illegible]

Et alys prata ar eo de testa
relatio sed sine ff depau de
pluetis | so an deprit q sate vi
de ulo cato teps resolutio
ut q primo soluit | q sunt est
integre restipiat | Et destinguit
vi decretalis iur. Cui quere est
si p9 dum mags placz no
4 h° infra ti xxxi q. Reddo q
bus | Si aut te mala abla
ta dicta sit pauperibus eroga
da Sedens dicit host. q dum
ordinari q e pat paupes n
gsintio e siet talia pordina
riu | no eni mt dicit primo
stitio ei qui te restitue ideo
tamo erogatio pauperibus eqse
apud | si fuerat lyo fidelis et
de expletio bonorum vitiis | Ordi
nis host. a forma eius ii. ti de
rapt inns si e forma restitutus
restituenda sit mala ctia adeo
sitie epi ut penite dispositi | Secun
no ostiey i forma eius ti de prima f
ult adfine sub f si qua forma
ubi | Stet ubi | restituenda sit ad eoz
tui epi | Et e pco xij q. i priprius
| dns no guido de baysio archid. bo
nonien audito qr dictates i una
dun ipe qui fecit apparatu sup de
cretu 4 secundo decti interrogatus si
hic prosequ Redit | sz q sunt epi e iu
ubi nullus e deputatus attestatoe q
gt eptquia coit q. n declaratione sine
ubi no cta persona e deputata illa
dz equi ut ibid et c. decepis | et
ult. ep detesta tua et c so puant
decet hit | a si quibus mo ceteris ipse
qui lz bona i cta q dut paup
ibus dat | et ea pauperibus erogare
sine auete 4 suey epi ul altig
iudicis ecclastici ut colligr ex du
sur no tu | 16 adq epi i textu
4 glo | hec ex dnuit clare i glo
ep decomunied alienat | nt obsp
in adeis | tu sit | ut lo dicudeo
ving dispesacio multo he z su
specta q de pauperes xpianos

abenuat | Et ro bu ibi dit si pru
den adq epo e epi | q suspicio re scat
de xpianis fidelis hec guido de
bayso | Et sic epus sz eid no lz se
intromitte de talibus i destinat | Scoti
no adquoz ista sudens dicit q
ubi lex diua ut ecta no dectat
psonas | scipida e ro nal | hec aut
dectat magis q ille qui tenet
restituat pauperibus pro q salud
| no tu ex cludenda aliq bon vi
qsilud | ut ti qui tte poss q non
bn fidelit dispensatz | Dicit aut
grecillg. durati i speru | q in
ho casu spani pnbre debz eidu
nilorum aquorum i talis usus sit ex
torte | q eius aliq sit ex tote ve
niat | 4 si qui appeat quibus si
deb sit adsoluenda | porq ill resti
tue q pauperibus erogare | adh eo
deligi sit dignius si cos et
queuit no eo so an | Sz pone q
xpianus recept usurias a iudeo | mi
restituet | iudeo libabit eidj resti
tuedo | quemcumq tu e si Ray
4 osti q ipe nome illig iudei no
auete ecctie illus xpianos satissa
ciet aquibus ille iudeus usuras ex
egeat | ul quibus alias obligatus erat
t sic libatus erit | ff denos gress
soluedo et l. no pertinat | vel
apud eidem fattia ul aliu loco
tutio no auete ecctie nome illius
iudei pecunia deponat | ut no ille
iudeus restitiut ei restituat | Et idem
intps si Ray qu restituco deb
fieri usuarum receptarum aeppa
| Et aut dictu e sup | q quemcumq
e q ipe nome illig eet | Si sed
e vin qu scitu e occultus 4 no
tinue scandalu n° piculu tale sal
uentis | al sufficit q restitua illa q
sit accepte || Quando restitui ost
ei debz iudeo q sian | Ro eu
i inbit petu nisi restituta abla
ut dit Aug in li de ubis dni ite
ne at ho facere q ise e ut ei re
nutta petin ex de simoniama

theo(logus) ibi stetit et c. cum termina(tione) de
q(uod) tanto s(unt) co(n)iuncta termina(tione) q(uan)to
dominus detinet infelicem animam de
allegata. Juran(dum) tu ille q(ui) restitue(re)
debet no(n) e(st) in mora ut imputa(ri) s(ibi)
si no(n) restituat statim. Et primo si
restitutio s(it) q(uae) bonum p(ro)ced(at) p(ro)pter
q(uo)d no(n) te(nea)t quibus reddere gladium fu
rioso. Vo(lo) s(ic) fiat h(oc) delibera(ta) volu(n)
tate ei(us) cui restitui debet. S(ecun)do qu(ando)
expecta(n)t opportunitatis restituendi
cu(m) maiori parte et h(on)estate ut si
ille cui restitui d(ebet) debitu(m) co(n)
noscet et no(n) sine scandalo vel alia
dehonestate statim sibi restitui
posset. Tertio si facultas no(n) appa(re)
at. xiiij. q. vi. si res aliena (pro)p(ter)
q(uam) reddi possit cu(m) deus sur(git) cu(m) tu
ubi de facultatib(us). Q(uar)to q(uod) ille qui
debet restituere sive gradi dispe(n)- (marginal: si no(n) posset restituere)
dio bonor(um) suor(um) p(ro)pter ea q(uod) fo(r)te
no(n) i(n)venit qui bona ei(us) co(m)petenti
p(re)cio emere voluit. quid faciet. dici
p(otes)t q(uod) tal(is) ab eo cui restituere d(ebet) diff
erendi restitucionem licencia(m) petat et ob
tineat. aut ei de dampno q(uo)d i(n)cur(ri)t
p(ro)pt(er) dilatione(m) satisfaciet. Q(uod) cu(m)
det de reb(us) suis ad co(n)tin(uan)d(um) reb(us) vel
p(er)cunia vale(n)t. Q(ui)nto si is q(ui) d(ebet)
restituere s(it) indigens ultima et q(uod)
i(n) extrema paup(er)tate. Vnde R(aymundus) all(egat)
c(ontra) lombar(dum) q(uod) illi cui tal(is) restituc(io)
fieri d(ebet) aut eq(ue) indige(n)s s(it) ip(s)e q(ua)
(vel) ultimu(m) indige(n)s. in p(ri)mo casu
vi(detur) q(uod) debeat restitue(re) statim. Q(ui)a facere no(n)
debet p(ro) se(r)vi(ci)o suo cu(m) alieno et
dampno ei(us) cui(us) e(st) ip(s)o i(n) victu. In
s(e)c(un)do casu q(uod) ille q(ui) restituere d(ebet) e(st) i(n) tan
ta indige(nt)ia q(uod) si facit eius cui
restituere debet. S(ecundu)m dra(n)me res vero
et caritat(is) sibi p(ro)ue(n)iendu(m) vel remit
tere a toto vel i(n) p(ar)te vel dilacione(m) dare.
Aut no(n) e(st) i(n) tanta i(n)dige(nti)a q(uo)d no(n)
restituere possit a toto vel i(n) p(ar)te. In
p(ri)mo casu co(n)siliu(m) p(otes)t d(e) co(m)plia (con)su
dir(e) ecc(lesi)e. Ad q(uo)d restitue(re) p(otes)t
paup(er) si ad fortuna(m) venit pin
guio(rem). In s(ecun)do casu statim restitue(re)
d(ebet). Si nu(n)q(uam) p(ro)fferat usura(m) i(n)
morte p(er)iculo co(n)stituto co(n)cedo te
scio i(n) q(u)o ordinet fuisse mal(e)
ablator(um) restitucio(n)i. Sexto no(n) q(ua)
re(n)du(m) e(st) de hiis q(ui)b(us) vel fi(li)i
p(ost) morte(m) ei(us) qu(ia) ia(m) no(n) e(st) lo(n)g(a)
p(er)mittenda o(po)r(te)t q(uod) i(n) vita vel
restituere a(li)b(us) no(n) remitte(re) p(er)tin(ent)
sibi. Si ergo s(ecundu)m p(er)tinax eu(m) exspo
nat i(n)strui eu(m) p(ro)p(ter) q(uod) mora. Vn(de)
si s(unt) usura(m) ma(n)ifest(a) debe(n)t ei sepul
tura eccl(esiastic)a denegari. Deci(m)o si q(uis)
parum de ei(us) facultate o(mn)i plenarie
fuit satisfactu(m) vel quib(us) restitue(re)
debet si p(ro)pter fuit. aut alias q(uod) eis
acquire(re) possunt vel eis habita(n)t (marginal: alicui nihil)
b(us) loca ordinaris. aut vice ei(us) q(uod)
re(n)ti sive rectori parochie i(n) qua
te(m)p(o)r(e) habitat. Ex(tra) de usur(is) q(ui)a
ut i(n)tend(imus) e(st) sup(ra) i(n) c. x. p(re)cedi(tur) et
fiat s(ecundu)m q(uod) d(icitu)r ibi. Vndecimo si fenator
pie p(er)mittat fenarib(us) ei aq(ue) ip(s)e
habuit vel h(er)edi ei(us) restituat ut
decie(n)s volu(n)t(a)te p(er)te restituat. Providere
d(icitu)r q(uod) d(e) r(e)stitu(ci)one eo no(n) li
berat(ur) si offerat totu(m). S(ecundu)m nu(m) co(n)fess(ores)
et o(mn)es q(uod) si h(oc) ex pacto fiat liber
t(a)s no(n) c(ontr)a c. de symonia. Ve
niebat no(n) p(ro)pt(er) liberalit(ate)m offerat
et sine pacto et soluat et debit(or) s(e)
venia(m) petat. Et debitor liberalit(er)
remittat libera(lita)s co(n)s(en)t(i)u(n)t vel restitue(re)
tene(n)t(ur) t(ame)n s(ecundu)m co(n)fess(ores) indu(bi)t(ate) exe(m)p(lu)m
recip(ien)t adhuc s(ecundu)m modu(m) fe(n)erat(oris).
Si eni(m) debitor s(i)t paup(er) et usurarius
dives et pacto no(n) e(st) p(ro) s(e) ...
q(uod) debito ei co(n)cedere remittat. Sed
h(oc) faciat ut salte(m) illud i(n)q(ui)r(at)
habeat et sic totu(m) p(er)dat. Si a(utem)
s(i)t dives et potens qui solet
eos inducere timere de se ideo
p(re)sum(itur) p(otes)t q(uod) h(oc) faciat ex timore. Vnde
h(oc) no(n) s(ecundu)m quosda(m) q(uod) si restituat
ut restitue(re) ad salutem. Duo de
b(e)t cuide(m) ei nil tene(n)t(ur). S(e)c(un)do vel
et posset. Dominu(m) velle si no(n)
posset. et ita sive totu(m) s(ibi) ...
sive mel(ius) ...

tus e debitor | Quarta aliquis e q
licz posse et no velle q dicit
creditori Si volueris quandam me
nam ego concordabo tecum h e dom
n satisfactio si volueris ad volun
tatem mecum non admiror | Quinta si
credet q totum vellz accipere ul
dedit tunc credito vel pauca aliqua
hre q nichil tale eum satisfactio
ab e salutiffera q no satisfacit
alteri sz sibi | Item aliquis cedit velle
et no posse dicens libenter ti
restituere omnia sz no habeo unde
ista e salutiffera si potest | qz credi
tor audiens impotentiam velit
nolit oportz q soluat eum quia aut
leges humanus e actio quia inopia
debitoris excludit hic medialiter | Item
pone q quidam cum alias offert libe
totam pecuniam creditori ondens
plenariam voluntatem | cum tamen non ha
beat qz si credet q aliquam acci
pet no offerz ei | Creditor autem
nichil pecunie vult accipere sz libe
raliter dimittit totum | ipse plenarie
satisfecit quoad illum no deo | io post
modum sufficit ei sola contritio ut sa
tisfaciat deo | vide consultas e
no obstat ut adimpleat libera satisfactio
pecunia faciat deo | Et ergo sz ostenso
intelligi ee satisfactum creditori | etiam
remisit ei corde qualitercumque satis
factum fuit plus | Quinto si te ipse
mittere possit q remissio exigitur e
factum no mora pemitte | Item si
aliqui usurarii qui in tantum de spe
dedit qui usurata vestra et accipi
tur exponunt eam dati credentes
q no recipiet | qz si credunt q
retinent no reputarent at ille
verecundia ul timore ductus nichil
ul parum recipit residuum donans
eis et ipsi tales satisfecisse se de
cunt q no e verum | Item e de
eis qui quandam recipiendo usu
ras ob qd q postmodum dicunt
satisfaciat omnino libere voluntz
hic moralis | Item no q qlibz si

mon satisfaciendi sz quosdam | Primus
e quando pecuniam libere offert sine
malitia et fictione et hic e perfectus
| Secundus e quando non habeat pecuniam offert
pignora sufficientia | Tertius e quando nec
pecuniam habeat nec pignora suffi
cientia tamen instrumentum ut postea ta
ipse q heredes possint restitutionem
compelli quod venit ad pignorum for
tunam | Quartus e quando mediante sacer
dote ul alia religiosa persona sit
libera et voluntaria concordia | ista
tamen media persona prius dz cedere
creditorem velle et posse liberare
debitorem ita q nulla sit coactio
creditoris directa ul indirecta
| Quintus e quando de consensu et mora
ac libera voluntate creditoris po
nit aliam possessionem in manum
alicuius viri honesti ex cuius
fructibus pressis temporis omnia debita
persoluantur et postea possessio re
deat ad heredes | ul ita remaneat
in perpetuum si debitor voluerit perpetuo
mereri | Et sciendum q sz quosdam
licz hic fiat de licentia epi ut sa
cerdotis discreti si tamen fiat absque
libera voluntate et consensu creditoris
no sufficit ad salutem quia sunt
tales persone quibus restitutio fieret
faciendam | Sequitur vide de contractis 8
sz de forma instrumenti obligatorie
usurarii ul raptoris ad restitu
endum aliena | Circa quod sciendum q
tale instrumentum dz fieri manu publica
sz tabellionis | Cum ad dz fieri
habetur e supra de hoc titulo omnino
VI § Inscriptio quia statutum | Di
re aut sic | In nomine domini Amen P volens salu
ti sue anime consulere presentium
plenam animo q iniuste et indebi
te acquisivit licz et scienter commisit
deo | Ideo per hoc tale instrumentum p
ropria habitat per missionem recipi
entis et stipulantis nomine et in nomine omnium
quorum interest restituere omnia et singula
q ad eum ut ad procuratorem suum ul aum
ul aliud eius nomine pervenerit contra

contract⁹ vel alia c̃tract⁹ rei i iusta
vel in debita acquisitõe vel actiõe
omnibus et sin̾l personis vniuersitatibus
vel collegiis a quibus ipsum vel premi
eius vel aium eius vel aliqui eius nõie
q̃d vel aliq̃d eorum apparuit h̾uisse vel
recepisse / siue ipsa apparuit libris
vel scripturis racionum siue aput instrumentis
siue alia legittima fide vel probati
onis / et cum quibus c̃tractum xᵒ
debitum dicto dño Bᵒ vel fr̃i consorti
suo depria et simpli͂ c̃tra eorum
voluntate / Rauneẝ et volunt nõ vlla
in debite h̾uisse q̃ nõ p̄uit legit
tima rõne probari / Item fecisse mi
nuendo in aliquibus personis quos
fuit c̃tractus vsurarios / c̃tra pub
licatione velatos / de quibus c̃fessi
sunt instra d quibus vsura nõ poss
facile deprehendi / Item c̃misit re
mitti tali quantitas lib̾ / Item tali
quantitati lib̾ L quas quantitates ha
bent appodiate pro vsuraria p̃ntrẽ
vel alia iniustam exactorẽ / Item
c̃misit dare supradicto dño Bᵒ vel
fr̃i Bᵒ consorti suo lib̾ xxv solu
das pro eis et c̃uertendas c̃ h̾uiss et
in casu q̃ sibi serrecto c̃misit / Ite
ro spectat h̾uit illicita recepisse
et h̾uisse q̃ sz a quibus h̾uit appa
ruit paratis omnibus eorum a q̃bus
h̾uit ipsa dare c̃misit L lib̾
predicto dño Bᵒ distribuendas absolute
de qua plus et volũtate vel ad q̃plus
et deuotus pro fat. Ber consortis
sui vel si ipso nõ posset intere
ad q̃plus vel volũtas c̃seruandam
aspem̃ mõ quo magis aīe sue
videbitur expedire / Item c̃misit su
pradicto dño Bᵒ nõie et vir̾ suo
sup̾ c̃tinue omnibus et sin̾l pro
collegiatis et vniuersitatẽ omnia
pignora mobilia et immobilia q̃ lz
ea q̃ sibi sunt obligata possit et
alio in iustus in debite c̃tinue
ti propria sorte omnibus q̃ vsurarios
alios impl̾ndas indempnitas fide
iussores et obligatores p̃ fide s̾

fratres relaxat remittet et absolut
Item restituta in vtilitatẽ et c̃ssat itaq
pecuniam nisi ad propria sorte et iustam
solutionem nõ possit ab̾ q̃cunq̃ vel
taliq̃ molestari / Item c̃misit dare
et tradere c̃firmare et mandare pro
prefatis dñis Bᵒ omnia instrumenta ad
predictas causas c̃tinue / q̃ c̃sz aput
se et q̃ apud notarios vel alios
potuit inveniri / predicto et omnibus
et sin̾l faciend et plenarie expe
diend obligant supradicto dño
Bᵒ nõie et nõie supradicto tali do
mino prefati et c̃trarie oia bona sua
c̃pta et habita mobilia et immobilia
dans et tribuens ei omnimodam
potestatem et mandatum / vt absque eius
licentia vel c̃sensu suorum proprio auctoritate
accipiat et accipere possit / predicta
domino et alia bona eius q̃ volu
erit et q̃ p̃ ceteris volunt possit
distrahere vendere et obligare / re
nũcians de proprio illud tempore pos
sessorum et de decimatore tamen et
aliud eciam bona sua obligata
et omnia iura et sup̾ ipsis c̃tinue
facere q̃ admodum ipse facere po
tuisset / Item dans et tribuens ei
plenariam et omnimodam potestatem et ma
datum agendi et respondendi tra
cendi q̃ et paciscendi c̃ueniendi
et c̃mittendi ꝛ refutandi quaslibet
faciendi et iuramẽ eiusdem de calump
nia et veritate dicenda iurandi et
quorumlibet instrumentum p̃standi
ex personis illis et q̃ eos q̃ bona
sua mobilia et immobilia detinent
vel possident / et q̃ debitores suos
omnes vel p̃ra q̃ tales vel alios
quos ceteris voluit eligere et ab
eis sufficientes quaslibet expedientes ex
igendi et recipiendi predicta omnia
et singula perficiendi et plenarie
exequendi / nec nõ eciam dans et tribu
ens ei super omnibus et singulis supradictis
generale mandatum cum libera ad
ministracione tamen predictos et sin̾
c̃tinuit sentencias ... suis

tanquam docu[men]tum. Item promisit
dicto d[omi]no Simoni supradicto reficere
et restituere om[n]ia dampna mutua
expensas et interesse que fierent pro
omnibus et singulis supradictis exi-
gendis et recuperandis et recipiendis
in iudicio vel extra una cum sui et sub
quorum interest vel interesse poterit vel
procuratores suos interendo eis de predictis
et quaternis eorum suo simplici verbo
sine testibus de sacramento. Et hec
omnia et singula supradicta
promisit sub obligatione heredum et bonorum
ut asssumptione in quemcumque sibi
petitione libelli et dilationibus im-
plere et rata et perpetuo habere et tenere
vel per se vel per alium durare vel facere
contravenire et renuntiavit exceptioni
doli mali et actioni infactum et con-
ditioni sine causa vel ex iniusta causa
et privilegio fori et omnibus feriis
et indutiis et iuri statuto vel capitulo
civitatis vel loci et pro pacto talis et omni
alii legum auxilio quo vel quibus
se defendere posset. Quod nunc omnia
predicta et singula adimplentur.
Et quotiescumque ipse vel heredes sui
vel aliquis nomine eius venerit contra pre-
dicta vel aliquid predictorum tenens quo
mendo se et suos condepnavit et
pene. Item domino episcopo et ubi vel
duo et applicandum. Quod pena semper
vel commissa soluta vel non ubique
predicta omnia et singula excercitur
mandentur. Item . . . omnibus
et singulis attendendi et observandi ut
et . . . cap. et pro . . . et in solidum
constituerunt se fideiussores et
principales debitores et pagatores
sub obligatione omnium bonorum suorum
presentium et futurorum et subpena supra-
dicta. Ita . . . dicto domino . . .
. . . et stipulanti recipiente et no-
mine supradicto omnia et singula supra-
dicta attendere et observare re-
nuntiantes ex pluribus . . .
. . . rei debendi et
privilegia fori . . . ut supra

aut nostri vendicionis facere ac in
impariis . . . testatore prout ce-
tum . . . in suo testo . . . lib. pre-
senti mandatis male ablate et pro
anima sua . . . commendate
distribuendas . . . disponuit et
legavit . . . vel
et . . . quos suos . . . constituit co-
missarios et . . . dans eis plenam
et liberam potestatem et licentiam tam
vendendi et obligandi et alienandi
de bonis ipsius testatoris et de quibus
voluerint sine conditione heredum
suorum vel alicuius persone pro expensis
male ablatis restituendis et pro
legatis solvendis . . . ut patet per eius
testamentum . . . scriptum
per manus talis notarii. Item cum
. . . ut ipsi commissarii ipsius
a vel ipsius testatoris voluntatem
fideliter adimplere et eius animam
et corpus . . . commissi vel
de predictis exonerare volentes ta-
. . . vel quemadmodum
vendi de bonis ipsius . . .
predicta . . . necessarie . . .
. . . vel habere ex potestate . . .
vel auctoritate eis attributa a tradi-
tam ut supra . . . commissarii
nomine ut commissarii . . . supra-
dicti dederunt et vendiderunt ti-
tulo donationis unam ex bonis suis
. . . a . . . italis . . .
. . . hec . . .
venditionis . . . quod p[ro]
. . . commissarii . . . fu-
erunt et . . . se ab ipso em-
ptore habuisse et recepisse da-
di et restituendi male ablatorum
vel in solutione legatorum dede-
. . . domum . . . et . . .
commissarii nomine et ut commissarii
. . . se pro ipso . . . et no-
mine constituerunt possidere . . .
ipse . . . ipsius domus possessionem ac-
cipit corporalem quam decidi sua
auctoritate et accipiendi . . .
. . . dedimus committens eo

nuſſatio noīe ¶ Et ut cōmiſſary
alium dicaſto ¶ Eſſe 4 ſius hē
dibus ſuplanti hīc ul' cōmiceſſād
rē ut iniſtrib ve diuy uſqz ad
bonoꝝ obligacoꝝ 4 ut uiſta
ut dicē ꝓqribꝫ omibꝫ oꝑē
mand ¶ Item quiſſay quiſſād
noīe 4 ut quiſſay alium dicti
obligauit ora boa upig ¶ 12

¶ De cōtractu ſocietatis

De unde q̄ uſud ē illi
cita 4 ꝑre debito nō ſitād
ē licita 4 aliqn̄ ſub pallio ſo
cietatis uſud latet ¶ Conſidand
de gtu ſocietatis ¶ Et ꝑmo qd
ē ¶ 2° quo cōſiſtit ¶ 3° int q̄s
ꝑſonas ¶ 4° in quibꝫ rebꝫ ¶ 5°
quiꝰ modꝫ ul' q̄s pacta appoi
poſſit ¶ 6° quot 4 quibꝫ modꝫ
ſoluit ¶ 7° q̄ actio 4 q̄ ex
ea naſcit et ad quid 4 quibꝫ
et cōn quos det 4 qual ſit

1 ¶ Circa ꝑmū ſciend q̄ ſocietas
ē duoꝝ ul' ꝑlium quedā colli
ta ab ꝯmodiꝫ uſu 4 labore
queſitū habet h̄ deſcriptio amar
co tulio ¶ accedit ad h° q̄s dū
euīg admīſtrād ff ē ſi nō
2 fuit ſ ita ¶ Circa 2m ſciend
q̄ ſocietas cōſiſtit ſolo cō
ſenſu ¶ Vn ſi uicy ſocy aliq
admiſerit q̄ nem ſocīū eē
voluit ei ſoli ē ſocius 4 nō
ꝯiūctꝫ ff ē qui admittit ¶ Et
cōſiſtit adoptat 4 ꝑpetuū 4 ‖48
ad tempus ſoluit 4 ſub cōdic ff
ē l. 4 ē l. ſi quis ¶ ꝑpetuū at ē
ut ſine fine duret nō apt ff
3 ē nulla ¶ Circa 3m ſciend
q̄ ſocietas cōſiſt̄ int ꝑſonas
illas q̄ int ſe poſſūt cōſiſtē 4 obli
gare ſe de quibꝫ habetur ē ſup
titlo d' cōtractibꝫ 4 q̄ ar in
4 ¶ Circa 4m ſciendū q̄ ſocietas cō
trahit̄ quibꝫ vniūſorū bonoꝝ
¶ quibꝫ alicuīꝰ negociacōis 4 q̄
vnīꝰ rei ff ē l. ult ¶ Sine at
turpis 4 flagicioſa cōſiſtit nō

7 ꝑt ff ē ut ꝑt ¶ Circa 5m ſciend
q̄ 1 ſocietate cōtrahenda nō poſſūt
modꝫ adiici ut q̄ aliq̄ ex ſocietate
eueniūt ad cōmoditatem ꝑtineant ad
ſocium meum 4 ego nō habeam
¶ Et nō magis videt̄ mercenaꝰ q̄
ſocius tunc ff ē l. 5 ¶ Item nō pt
adici ut ſocius d' dolo nō teneat̄
¶ Et enī dapnū dolo te ꝯmiſſū ut
meum cōtra ſocietatem ē nō ē alio
nō cōſiſtēs nō tenet ſocie ſpo
nere ff ē l. in ē ult ¶ Item
nō ut ꝓſit adheredes ff ē nō
4 h° ſocietate ¶ Vectigalium pt
licioꝝ ſup ſocietas adhered
4 h° ſi fuit dcm 4 heredis ꝑſo
na ſocietati ſit idonea ff ē
adeo 4 l. vlt ¶ Si ut 1 ſocietate
ꝯtrahenda aliq̄ exp̄ma' debet
¶ Item tacite dcm vidt̄ d' dapno
4 culpa ꝯiungī e ¶ Et illud eāq̄ enī
dicē nō cōtrahitur ar ff de l' in
l ult ¶ Et h° ē vnū d' dapnis
q̄s cāq̄ ꝯtingit ¶ Si enī ꝯtingit
dolo ſocij ut culpa eq̄ tenet̄
4 eq̄ deducit ex ſocietate dapnum
illud ꝑ ſocius inducit actorē ꝓ
ſocio q̄ quietꝫ ille q̄ dapnū dedit
dapnum cogit̄ reſarcire ff ē
nō obeā ¶ Item in ſocietate pt
adici pactū ut ptes ſocie
ꝯſtitūd arbitrio tercij ¶ Et ſi ipē
nō arbitret̄ ſocietas nō vz ff
ē ſi ꝯgruta ¶ Sed nō tunc dicq̄ arbi
trē arbitriū boni vi ꝯ indif
rerit ff de ibo obli coſtituz
ē nō ita ¶ Quidq̄ de ſocietate
q̄ ꝯſiſtit ut aliq̄s q̄ ſit vnꝰ
poat pecuniā 4 alt' opā m
tal ſocietas ē licita ¶ Et ideo q̄
ſit ſed tn̄ quit ſempat lucꝝ
dapnūq̄ tn̄ ſocie ſit pta
ut ut alt' nulla pte ſeſſa
dapni 4 lucꝝ ſit ſie ut
tantū ſuit opa quitt ē da
ſepe enī facta ē ſocy indu
ut plꝫ ꝯſtat ſocie q̄ pe
ut ſi ipe [illegible]

pcipiet² plus periculi sustineat ff. e
si non fuerit §. ¶ Item dicit pi-
culum pertineat in solidum ad cre-
ditorem et lucrum in solidum ad te-
nentem, Ideo quod talis societas est
illicita et est leonina ut l. dicta
§. fi. ¶ Item si in spes in solidum
sentiat periculum ut percipiat lucrum
Sed albertus dicit quod talis socie-
tas ex vi pacti premissi non videtur
societas et licita, sed quintus
minimus dicitur quod ea sit illicita et
contingit sive adiectum ob causam et
alii doctores. ¶ Item quantum ad societates
pertinet nisi aliud dictum sit partes
ex parte equales agi tamen in contrarium
sit ad unum pertineat due partes
lucri ad alterum tercia, dummodo is qui
plus impendit societati plus pervenit
vel expensis vel industria artis consulit ff.
e. si non fuerit §. ¶ Aliud vero quod so-
cietas est alicuius fraternitatis ut id
l. unde et ex vi pacti talis societas
non valebit, Item in aliis contractibus
teneat appositum pactum. ¶ Sed ob-
[illegible] expresse §. Ideo quod ibi
dicit posse quemlibet ut quis lucri
partem ferat, dampno non teneatur
debet intelligi de lucro [illegible]
vel expensis non capitali, et hoc est quod dicit
superius. ¶ Item eciam lucrum intelligitur
[illegible] dampno deducto, neque dampnum
[illegible] lucro deducto. ¶ Ideo sic si
sit [illegible] in summa tamen deducto [illegible]
dare pecuniam alicui mercatori
[illegible], pone pecuniam et ipse
[illegible] et pecuniam tantam vel
[illegible] pertinet quod deest
pecunie opera supplet, et [illegible]
periculum dampna et lucra ff. e.
l. vi §. 1 2 l. si non fuerit et sequitur
[illegible]. ¶ Item quod a tradit
[illegible] tanta pecunie ad
[illegible] fideliter et diligenter [illegible]
[illegible] arte vel ad [illegible]
[illegible] ad [illegible] tali pac-
[illegible] in [illegible] si inde lu-
[illegible] fuerit [illegible] partem

lucri ipsi adabit. ¶ Sed at dampnum
euenit ipsi vel dampni iii partes
[illegible] eam parte portabit nunquam
contractus talis licitus est, Ideo quod
aliquos quod non sunt usurarii est
et hac racione, quod si contingat illam
pecuniam vel in [illegible] emptam
[illegible] vel casu fortuito
perire ipse vel debitor solidum iii partes
sentiret dampni, quod quod contingat
iii partes sortis reddent ipsi cre-
ditori. ¶ Sed quod [illegible] consequitur
delinquit contractus est pro illis tribus partibus
qui non subiacet eius periculo et
usurarius, quod [illegible] percipit contractus est
[illegible] parte que pertinet ad eius
periculum et licitum lucrum. ¶ Pone
quod [illegible] tradat ipsi [illegible] duos boves ex- boves
timatos ut precium [illegible] ad laborandum
cum eis fideliter et diligenter [illegible]
ad [illegible] tali pacto sic quod ipse
teneatur ipsos boves diligenter
et fideliter observare custodire pa-
scere, et tenere suis propriis expensis suis
et in fine [illegible] boves vel pre-
cium estimatorum cum lucro parte
lucri si lucrum inde fuerit aut contem-
tatio nunquam apud estimatorem quam
fuit ex pro dampnum si dampnum
inde euenit teneatur ipsi ad-
[illegible] et [illegible] nunquam talis con-
tractus est licitus. ¶ Pro alle [illegible]
et [illegible] predictum [illegible] ista
[illegible] dicendum [illegible] et ibi. ¶ Sed
aut licitus [illegible] si addatur pac-
to sic scilicet quod si dampnum aliquod
fuerit ~~[illegible]~~ culpa vel negligencia
vel dolo ipsius [illegible] vel eius nunc-
ciis vel familiaris [illegible] ad [illegible]
[illegible] pertinebit. Item [illegible]
dampnum non tenebitur dominus et si
[illegible] vel per testes le-
gales et bone opinionis qui non sint
eius familiares vel consortes. ¶ Po-
tuit unde [illegible] si in pacto [illegible]
predicta clausula [illegible] ei con-
[illegible] apposita fuerit licitus
est, [illegible] aut lucrum [illegible] illud

pro adductis extimatoribus expensis et
laborem ipsius debitoris et expensis
factis de bonis emptis in arte
vel mercatore vel rebus et corpus ex p
arcere vix potest se forte allegeri et
fideli computatione et extimatione
Secundo dico quod tradit boves alteri
pro sextariis bladi usque ad
quinquennium pacto scilicet quod si moriantur
vel deteriorentur conductor subeat
medietatem dampni si autem melio
rentur habeat medietatem lucri secundo
ita licet alteri locare boves ad cer
tum tempus pro certis annis dando ibi
servare equitas non valet ipse sit
quod non apparet evidenter cum
sit condicio melior vel deterior scilicet
locatoris vel conductoris Inpar
te autem proposito unde notabiliter
conditio deterior conductoris quia
corpus magis habere pro tamen con
modum debeat meliorationem quam
dampnificationem pro de morte Item
pro hoc tale contractu appareat si
tenet nec conductor boves conuct
fuerit proponens quod si boves pe
rierint sine culpa eius et nichil
eis sit nulla recompensatione debeo
peteret non competeret vel forte prop
malum extimatio eius intentionem
moratam tamen est quod conductor
pro iniuste recipere periculum conductor
te ipsius de venatione contractus
tamen non prohibito non tamen est locatio
et conductio sub eadem serie de bonis
meliorationes et deteriorationes
Pone quod tradat ipsi vel una
vaccam precio librarum extimatam tali pac
to quod ipse vel tenear cum et omnes
eius fructus fetus et fructus fideliter
et diligenter custodiet servare pa
scendo ac suis expensis dominus expensis
et operarum vel aliquis eius fetum aut
fructum non vendet vel alienare
sine licentia ipsius dominus ... Item
fructibus necnon et fetibus ... eius
tamen ipsum a dare et reddere do
net sibi dicto precio integre sit

satisfactum quo facto tamen ...
eius unde fuit ... ipsa
dat dividendum et sibi retinet ...
Si tamen vacca aut aliquis eius fructus
vel fetus ipsius vel eius ... ...
familiaris culpa aut dolo ...
la expedita perierit aut perdita vel ...
stata fuit resarcire ipsa vel integre
precium perditum cum omni dampno et
interesse suo ipsi. Si autem hoc
indicio dolo vel culpa fortuito
evenerit ad ipsum communiter ...
nebit pericula talis contractus ...
... quod sic contractus ... in se ...
dicitur et ... fortuiti periculum su
scipit et non debet ... ...
si plus forte recipiat quam aliquis in
de recipiat ... ... quam ...
aliquis condictio scilicet ipsius conductoris
deterior quam forte eveniret ...
... ipse ... forte recipiet vac
cam cum omni fetu et fructu suo ...
et sic de omnibus suis expensis ...
bonibus ... vacca ... habebit
quod ... ...
quod non est licitus contractus ille ...
tamen quod si adhuc casu addere ...
... ...
... ... fructum de
lacte ... ...
omnium forte de lana ... ...
non unde ... ...
quod ipse ... tradat ipsi vel ...
extimatas de ... libris tali pa
cto quod ipse ei medietatem ...
tamen reddat scilicet ... ...
... de omnibus contingat ...
... ... quod hoc
si ... ... ei sit
... ... libris ... ...
... omnibus ... ...
... et ... quam habet ...
... ...
... ... quod ...
emat duas vaccas ...
dat alteri agricole ...
scilicet quod ipse ...
... ...

de primis fructibus capiat accipiat in
diebus primis quo incepto medietas rap
erit agricole / talia medietas expensis
et equaliter dividet fructus / hoc acto
inter eos quod agricola dare debeat
annuatim sextarium unum tritici
emptori pro eo quod colit eam cum vacca
Et si vacca moriatur computabunt
ex dampna / numquid contractus iste est lici
tus / Sed videtur sic / quia magis in contractu
locationis quam societatis / quia relocat unam
vaccam que est sua pro uno sextario
tritici annuatim / Item quia pastum vacce
et fetus et aliarum non est proprie quia ea
non sua sed agricole sunt / Ponatur quod aliquis
tradat sex annos ipsum vel usque ad
2 annos tali pacto / quod ipse
teneatur eas et omnes capere fructus
et fetus futuros diligenter custodi
re et servare / pascere et curare omnes
suis expensis / secundum non et fetuum
capiat medietatem fideliter ipsum et
computare et dare et assignare tunc ipsius
capitis omnes vel alias quas expensas tempore
tempus computabunt / ipse alienum et
computare / Si tamen ipse et alium capere
aut corpus fetus vel fructus ipsius
vel cuius mutuo sine familiaris
culpa vel dolo aut mala custod
ia perierit aut perditi vel devasta
pati fuerint adeo scilicet totum
dampnum prestabit / Si non divino
iudicio vel fortuito hoc evenerit ad
ipsum non pertinebit dampnum ipse et
ipso contratoris communis mor
tue ut aliter ferent plenam fidem
numquid talis contractus licitus erat
Videtur credo quod sic / quia satis videtur
quod bona condicio utriusque / Similiter de
eo qui tradit decem oves alicui
custodiendas et pascendas sub
certo / Videtur videtur quod iste contractus
licitus sit dummodo sibi periculum dum
dicit et fortuiti casus omnino re
tineat vel aliquid de questionibus aliud
Adhuc non quia videtur videt quod
sibi computabitur. dubitatur utrum hoc
vel illud debeat fieri quod condicio conforte parti

adhibiti de sua parte non est petitio
vel sibi aut alteri et deterior condicio
adhibitum boni viri / petitur super
et excepte generatis si fiet hoc sicut
et tenetur ad restitutionem / Nota etiam
quod si cum sint fructum lucrum aliquid depe
ndeant qui debet lucrum alius quare
ff. de dolo et hoc si ita est si / Item
si detur aliquid communi funditur negotio
ratorum quorum aliis debet illud
dividi inter eos / Item si comparas pro
nobis acquirit et iij et propria / Item
si sunt res sociorum et omnes pro communi
credat in fruitur et fundo
quidem alter acquirit non / et tamen quod con
tinetur in illis non prius ff. est sum
titi iusti comprehendunt / Sequitur
videre de societate. Quero quibus
modis solvitur societas / Dicitur quod
sicut quod societas solvitur primo de
morte hominis naturali in superstites
vel integret societatem ff. est actor
et morte et placet si hoc / vel
nisi sit actum ut uno mortuo
inter superstites duret iusta est
et placet / Item secundo civili morte que
capitis diminutione magna vel
media / Item de morte rei vel naturali ut
non esse desierit / vel civili ut condi
cionem mutaverit quia consecrate
sunt vel publicate contra ad usum
et proprietatem ff. est unum et ult. et
per actionem et publicationem / Item vo
luntate ut quando renunciet societati
Sic renunciet tempestive et iuste
tempus pacto prefinito non agitur
quod eum admitte ff. est pro socio
et ult. / Nisi alias sit actum quod esse
tempestive renunciare possit / Item
esse quando intempestive renunci
are si condicio apposita non servatur
sibi vel esse quam socius cum tamen dampnosus
vel iniuriosus sibi ut non
expediat eum pati / vel esse quam
non licet fruitione / Item tertia quarta cum
negotiatio est suspensa / vel esse
quam tamen res publica / Item et uniuscuiusque
est affuturus / vel post palam

|| vel ubi

netate administrandi vel suo procu
ratore committere alio non esse exer
cendam ff e s quicunque et l. vel quia
et l. idem quod et l. s. socius | Si autem
quis vindicabit socie[tatem] dolo ma
lo id est ut aliquid iuris obveniens ipse
solus haberet | puta hereditate dila
tam sibi. tunc erit omnium bonorum socius
aliis commodum hereditatis ex socio re
nunciare tenetur | dampnum autem ipse solus
sentiet | Quid autem de acquisitis post re
nunciatorem non tenetur alteri socio renun
cianti communicare super. e. et maz
autem et ff e actore et dupnus
qui autem renunciatio fit proprium socii
in [illegible] dum | ff e s sing
socius et fit sordide preter non abstente
aliquo scilicet esse quod renunciaverit
ut exequi non sentit absens sua
[illegible] ff e s et socius et s abstuli
|| Finito societas solvitur tunc quando
exspirato redit bonis suis et ff
eius debita publica non privata
sed sua vendit | Iulius tum tamen
si consentiat adhuc in societate
vide in ope societatis [illegible] | In[illegible]
et quod [illegible] s societas sit
contracta in [illegible] re
positus finis super e et | Item aliq
|| Excepcione actione pro socio pe
tita vel mutata ut s quod nu
debeat actione pro socio non
nandi ab alio stipulationem vel cot
aliud lite contestatur ut libero | ta
men eandem videre vindicatum soci
etatem ff e vin et ult et s actore
et [illegible] i vindicando potest sua pe
tendo tunc vel per procuratorem
eius specialem vel etiam generalem qui
liberam habeat administrationem | Alia
autem semper et vindicatio quia non
extinguitur actio pro socio fieret per
procuratorem generalem forte si non
habeat liberam ubi dum vindicat
exspectant eidem [illegible] vindicat non
potest procurator socius ut vindicans
liberet si ipse socius rata habeat
vindicatorem ff e actore et [illegible]

Item eius solutus socius qui fingit con
[illegible] vel alienatione
s [illegible] mutuo statim [illegible]
alia [illegible] ff e s illud quod est
|| publicum | Excepcione de septimo s de actione
pro socio | Licet quod [illegible] quod in [illegible]
actio pro socio [illegible] finita socie
tate ut | e e tunc [illegible]
s in societate vectigalium | tunc non [illegible]
[illegible] quod pervenit ad aliud [illegible]
[illegible] exspectat [illegible]
e actione et non [illegible] | et forte |
esset inpugnata societas | et s non [illegible]
ret [illegible] quod est [illegible] | et s
non exspectat [illegible] societatis [illegible]
[illegible] | Item scolaris societas [illegible]
[illegible] non potest aliud
[illegible] | Socius aliquid
[illegible] | nisi aliud sit actio [illegible]
[illegible] ff e actione et societate potest
|| petere | Item [illegible] ut alio socio [illegible]
[illegible] usu adque sit emptio ff
e [illegible] socius | ut s asinus sit
emptus ad portandum ligna de
nemore lignis [illegible] potest
socius [illegible] asini | Com
petit autem actio pro socio ad fa
ciendum collationem [illegible]
contracta sit societas omnium bonorum
[illegible] | an sint | an aliquid [illegible]
[illegible] ff e l [illegible] | s cum [illegible]
[illegible] acquiritur
et hereditates et legata [illegible]
| aut alia ratione acquisita [illegible]
statim omnia bona [illegible]
[illegible] | [illegible] s [illegible]
et actionibus ff e [illegible] | sit [illegible]
omnes expense [illegible] esse [illegible]
quod aliquis et [illegible] dampnatus
solvit iuste vel iniuste | [illegible]
[illegible] culpa sua ut [illegible]
[illegible] sit dampnatus ab alio
malefico acquisitus non confert
tunc [illegible] sit collatio [illegible]
[illegible] | [illegible] s [illegible]
[illegible] dampnatus [illegible]
[illegible] dampnato [illegible]
solvit [illegible] |

III

malefitiu quirapti lucr. Si autem
non ignoranti quirasti tolles id
tuu quod quirasti et hoc tenendum est s(e)cu(n)-
dum. cum societas contracta de qua
quirasti est (et) fauq est licita. Si
eum postea quirasti vel deliq(uisti) ne(c)
esse ff e. in duobus § ult. et l.
sequ. Si non societas tot(ius) bon(orum) contrahitur
presumitur acquis(itum) queri quod. ad
illud et solu(tum) quod puerit ex equo
sed lucr. quemens expeditoe
emptoe conductoe locatoe. quod
eum intelligi per extra tenetis
descendit ff e. com(muni). Si non co(n)-
trahat societas tantum sed iure
una vel pluribus vel aliq(ua) negotia-
tione id est et solu(tum) id quod ex illo
acquiratur quirandum est ff e. cum
duobus § in duo. Cavendum si
quaestio facta fuit quod si iusta he-
reditas obveniat sit quod fu-
eo homini ee. dicitur nisi
decedite q(uando) ab intestato dicitur
non ex testo ff e l. in § s(ed) cui
decedite eum etiam hered(itas) fieri non
possit partium quod prohibitum
est desertam petitione ut ex he-
sup. ti. de pactis fecit bona fides
ut adsit. Item dicitur actor ve-
nit bona fides si adsit culpa
sive prestet diligentiam illam
quam in rebus suis habere solet vel
non non tenetur imputet ad sibi
qui sociu(m) suum diligentem assumit.
Insti. e. § ult. vel aliena socius
culpa ex pluribus aliis sua
diligentia lucrum societati gerit
ff e non ob eam puta lucratur
de sale et negligenter agit de vino
sicut in ea negotiatores lucratur
de vino et negligenter agit in alio
ut sit recompensatio. Item venit
impendendum sive co alienum
manente societate est ex quo
contractum. Si non sit contractum
in id vel subgenere tamen dicitur
decompensatione vel si vinus socios
solvendo non sit dispendium hoc

adtetoos suos socios redundabit
ff e se. et l. si socius et cum duos
agens sociu(m) consequitur integre per-
sonam reliquus ab agens de ead(em)
non possit integre consequi parte
sua quod ille non habet unde solvat
eam. post erunt adequandi ut ff e.
cum § si tu rebus. Item venit
recompensandum quod sive socius dam-
num quod tunc sive socia exer-
cendo negotia societatis. Si
illud casu fortuito evenit sed
aliquibus illatum fuit. ter in rebus
quod inciperunt socii et ad expen-
sa medicorum et medicinam ipsius
sive ipse sive socius suus ff e
cum duobus § ad hoc. Item venit
expense in refectione rei quam
impense ut in l. cum duobus
§ idem. Item et pacto iure quo cetera
impendat agatur ex socio vel quod
dividendum. Si sit socius perfectus
expendat agatur ex socio non quo
dividendum quod iure quo non spe-
rando. Item agi ex socio potest
ut per quid dimittit quod socius sibi
expediret que preparat vel decem
insumpsit deberet vel per fallaciam
vel dolum re quod monuit vel
ex ad celandum contractavit per
dispensio. Item agi potest aquilia
et ex furto furti actione ad
penam dupli vel quadrupli ff
e ex socio § si tutor et l. rei
quam socius tua ita demum
furti tenetur si eum dolo malo
eius contractasse rem quam apte
esse. Item datur autem hec actio pro
ex heredibus eius quod socium et he-
redes eius et e directo contra
parte quod vinus non est magis socius
quod alter et utrique ad id sed adim-
ulandum tendit. Insti. de pena
temere litigantium § ex quibus. Est
autem hec actio famosa damnatus
enim ea sit infamis ut C. in
condempnatore. ter dispositio adhi-
beri debet ut ille socius non inpo-

lic3 ꝑ inquantum pt facere condapnet
ꝙ tpe rei iudicate ꝓstat ex dolo
suo vl' pacto busfrudi admi
sit dolu amp̄e sed ꝯtrarie creo
ꝙ fiat dolo sed qdo ꝙ fiet tene
net extendit h° busfruu adheredes
vl' precu vl' dom' serui de ꝯsess
nō serui h° busf° gaudz ꝯsessio
etia h° busfrud lz ꝯtudz mda
ꝓmissor vl' h° ꝯadpuo solui
nō ꝑt ff e vltiu ꝑ° ꝑio ꝯ
i ij ꝛ in ꝑt ꝯ tpt Ite hīr acco
ꝯ ꝑsonal ꝯtcia bone fidei
et h° ꝯcontrarie ꝯrecte adpus
sufficiat gra dubitare

De pignoribus ·B·

Deinde ꝙ ꝯsua ꝯc ꝯutl
co ꝙ fructꝰ pignoris i ꝯsor-
tem nō ꝯputa Consequēt ꝯs
darndu de pignoribz Primo ꝙ
e pignꝰ Secundo 4° ꝙ̄ quot
sunt dicti pignoꝝ 3° q̄ res
ꝑut pignorari obligari 4° quo
pignoris obligao ꝯlt Quinto
adquid dator ꝛ adꝙ̄ receptor
pignoris te° 6° de vendicione
pignoris Circa primum sciendu
ꝙ pignꝰ e res obligata p debi
to adsecuritate creditoris ꝑ goff
vl' e obligao rei licite p debito
ita ꝑ gl' ꝙ tunc e pignꝰ i
rubr' ꝙ i ꝑsonā agere de
oblig' q ꝯdelz nas ꝯ furti
ff aut ꝯmate dicit cuit pigꝰ
pignoris ꝑ° pignꝰ vere ꝑce
Circa secundum Pignoratione di-
uidi pignoratoz ꝑ no i vel hoc
dicz dixi ꝑprie dr aut pigꝰ
ꝑpe rei mobil' ꝙ res apugnig
sit manu tradita ff de ꝯ ꝑg
ꝑtest rei imobil' tradicoe obli
gato pignoris glo ꝛ pignora
tiua acco nasci hobi aut res
in creditor nō trāsit ypotheca
dr ff de pignore act si res ꝯ
tu adactor ypotecaria vl' ꝑ
inter pigꝰ ypotheca voce

eis tm dicit ff e res ypoth
Et dr ypotheca ab ypo qd ꝙ
sub ꝛ theca ꝑonno vnde ypotꝰ
i· suppo vl' res suppsita obli
2 gatoꝝ Circa secundum ꝙ pign
dicitur ꝑ leges ꝑ ꝯ6 sz pignꝰ
ꝯuencionale qd sit dr ꝯuentione
pigꝰ ꝯtraxere ꝙ sit dr ꝯtione
ut si fiat ꝯpt illud qd ꝯtzsit
mibz puta ut cauea ꝯ dapno
infecto vl' alio ꝑti Et pignꝰ
iudiciale sit dum ajudice mit
tuo iudex mitti nibz i possio
vl' sniaz diffinitiuaz madat ꝯ
curio ꝛ dr ꝙ pigꝰ iudici
ale ꝑtorid ꝛ ꝑtorid iudicial
ꝙ utrumqꝫ ꝯsistit audiere ꝯ
3 Circa 3m sciendu ꝙ pignus pꝰ
obligare qꝯ ꝑ̄ sunt vendi q̄a
nō ꝑut vendi nō ꝑut pignori
obligari ff q res pig· dari pos
l· i ꝯ vlt sz aut pignori nō p
dat q ꝯput vendi aliena cuiꝯ
possunt vendi ff de ꝯtrahen
empt ꝛ ven re aliena non
aut n' nisi pignori possit ob
ligari Et q res obligari pit
qui fiscꝰ Item aut ꝯtra e
aliena vendi posse e vnd
dmobilibz q̄ sz res mobilis
aliena vendat fuit ꝯmitti
ꝛ io nec emptor nec venditor ꝯl
ff de contrahenda emp ꝛ ven
fenupt Videtur ꝑ goff
quae aliena ꝑut vendi nō
aut pignori obligari Ratio
e ꝙ i vendita agit vt tradat
dat ꝛ venditor de euictione
obliget vt ff de act emp ꝛ
ven de ꝯcempto Sz i pignore
agit vt iure ꝯstituat
Sed questio pignoris creditor ꝑ
vit actoe iure ff e ti ꝑ
Vnde creditor qui accepit ali
enā re a pignore nō ꝑ
vel pignoris ypotheca
creditor qd nō habebat nō
ꝑut dare Et obligari possi

res presentes et futuras ut fructus
pendentes | ptg antllag | ferg
perez | et ea q nascunt | Item res
temporales et corporales ut tauro
nes et nota debitorum | Item servi
tutes personales et usus et usufructus
et servitutes prediales rustice
et urbane quia presumunt ff e. | Item
qui obligant instrta sua pagina
dupp agit cogitasse vi | l. q
res pignorari obli potest | l. si no
put at obligari sola prediorum ur
banorum ff e. si res l. ult. | Po
dupstate l. ius | e. s. goff | ne ex
vacare lex usus et uterum edificia de
strui et iniuria fiat | Dici tn
posset q quod servitutes prediorum
urbanorum obligari pnt | sic hoc
contingit in rustico | ut si lica
at ic et agere creditori ff e. l.
s. et ait s. goff | Item Gbies et
rapiunt ex debito ex si res
defuerit detinat ex l. et
ii ex l. vnd s. bonis cedat al
instare decebatur | C. d. bon
res possess l. 1 ut dr ibi i glo
tu tenet instaurari obligari libri
heredes ut [illegible] indempnitato ab
hostibus | q pro quorum inhe
sive ubi possit pnd solui
C. depoli in l. ult. | Item ager fa
miliam possibilitum pt obligare sicut
sicuti pt vendere eum C. depend
qui fil dist l. ii | Item pt cre libere
l. generaliter in obstagio pomi
ex demum nisi excepto | nota
ut | ius generale pm s. ut q eo
venit fiat ul no per lib ul
Itemid obligari s. pacto expresse
in eam ul qui | ex dearbi expo
sita s. goff consumat et s. bnd ex
[illegible] c. ii et sup c. exposita
excepto | Non potest obligari
[illegible] eccle in aut de alie em
[illegible] C. quando res eccle in prestarit
[illegible] [illegible] q ii aut pi [illegible] pt
[illegible] si dicit pleniter l. vi ti
[illegible] | [illegible] conditio reddita

ul impedia s. primo et bn ex
desiderare presentem potest oblig
ad spati que tenet | s. asidue ex
debito canonic et ea indicare
potest obligari | Item pignorato
res vulgus novat et spiritalias
conferunt iniuriis | sic s. multi et
canonici | et contra eos a personas
ecclesiasticas ul caput beda concedit
et corrigas potuisset quidemmodo
generalis p[illegible] in bis generalia
ul iniustiis vivorum | hoc ista
monet | ut a pte gressoris ul
extorsionis s. pt persona singul
et cogitatis | sic pt similiter subiug
ecclesiastico intellecto | vi dis iniurie et
s. pignorator | hoc ge plagii
fra vii h. ti iii cau | Quod
nisi pdre pignoratores sic re
personalis potest et aliquo licite
qui adlatos | vade ex no 192
ut dr inc | et si pignoratores in
multi q stone potest exponere tam
generales legibus et capitalis generalis
grant | et s. l. quorum aliud pig
norat spalio quadruplo resti
tuet | et abattag pignora hoc sanct
cadit ut in aut ne si pigno
q aut ponit | l. ne de pnag
l. ult. et incipit | hz omnia | hz
q h. xenii q [illegible] dng in | Dici
iusta bella diffinire solet q
ulcipit iniurias sic gens et
civitas petenda e. i. impetenda
qui ul mdicat neglexit ex de
suis impetre factum e. ul reddere
quod per iniurias ablatum e. ffi
dz addit so an sup c. | Item s. pig
pignorata | ex doctores dicunt ex ho
c. sz dng in | no sic correctum p
pido et si pigno | quod no vit
fare [illegible] dng ul civitas
ino debito requisita | ita bud
per ere tnd ad personas ecclesiasticas
nullatenus extendit | C. Cur grauis
sciendum ex pignora glose quomodo ite
ineabit ut ei genus obligat
ecclesia bonas sua | in q canon intelligit

obligata h̄ita & habenda et co
ſeq̄ ff q̄ res pignꝰ vel hypoth. l.
Inhac tn̄ obligacōe gnāli nō
ꝯtinet̄ ea q̄ v̄isile ꝑp̄ oblī
gac̄ nollent | ſt ſupellex | veſtis ancī
cilla valde neccīa ff e. oblig
ac | ſupē ſpar ut ag eis c. cū cuy
Item ꝯtr̄ pignꝰ | qm̄ expreſſe
qn̄z tacite | tacita em̄ obligata
ſunt bona iniſt cōīc ꝯadmi
ſtratoī ꝯ vnd eis ipo eīc ar
ximi q. ij illud | & bona mā | ux
ori pro dote | & pl̄r eis bona q̄
dote ꝓmiſt obligant̄ ℭ l. de
ri vx actione l. dona ꝯ. e
ex libs | & bona ꝯl p̄ſ. fit fiſco
ipo fiſco | & bona tutois pupil
lo | & bona ɼlatorꝫ minor̄ & bo
na ꝯductois inuecta & illata p̄
ꝓenſioīe p̄ts | vt ſuo ꝑfura ff e.
¶ Creend ty ſoeſtr ꝙ bona
ꝯductois inuecta & illata a
ruſtico p̄dio dnō ſtrōte di
adipr inferat̄ dn̄o tacite ob
ligant̄ ꝓ expēs | in vrbanis at
nō diſtingui utz dn̄s ſciat
ul' neſciat ℭ l. cāis pigno ra
ob l. ꝯuīo | ſ. et bona ꝓꝑ ta
cite obligant̄ filio ꝑrby ad
uentitys & ꝑiby earundez | ℭ
bona iniſt ꝯo nubent | ſu
filys p̄mi vt tacite obligata
ut ei ꝯſtituat̄ q̄ a p̄mo vir
ſunt liberata | ſte tacite ob
ligant̄ bona deſuncti ꝯlegat̄s
7 & fide ꝯmiſſ ℭ Nr̄ q̄ndo ſit
ꝙ dator pignoꝝ te ſolue
debitum | ecc ſi pignꝰ ꝑiit
ſine culpa debitoꝝ | nō ſit
actio ꝙ amiſſo pignoꝛe libet
debitoꝝ ℭ de pignore acti c. ꝯ
fortuitꝯ | Item ſi q̄ꝯ dz
ꝑ cāc amiſſioꝝ pigno | nō
ob; eo ꝓ cāc ꝙ ſine dolo ſuo
ul' culpa amiſit | q̄ eo ipo ꝙ
dolꝰ nō ꝓ | ꝓſumit̄ ꝙ ſine do
lo amiſit ut l. j. l. ſi creditor
Item in ꝯpenſas ī pignore bona

fide factas creditori debet̄ redde
niſi fuerint immoderate ff de pig
nora acti ſi ſumpt | ſte re ī pigno
rata vni nō dz ī pignorari alī
alt ſtellionatꝰ crīac ꝑit acū
ſari ℭ de crim̄ ſtell. l. | niſi ſit
res q̄ ſufficiat utriq; | ſte ſi debit̄
ſciens rē alienā ſn̄ dn̄o volūte
obligauit ul' obligata ꝓ ſit
ripuerit dn̄us ſtel reus erit ℭ de
cri ſtellio l. j. | pignoris aut rēp
toꝝ ſz ꝯcreditoꝝ nō dr̄ ꝓ p̄tē pig
nꝰ poſſid. ff . . q̄ uij ſarda cō
git ſtrend | nullo ꝓ ſit illud
ꝓſ. ℭ de uſur. pignoꝝ | & de
bito ſi ſoluto integre pignꝰ te
redde | ideo dicit integre q̄ ꝓ ꝑ
tud ſoluto debito | pignꝰ tn̄
remanz obligatū ℭ de adult ꝓ
ꝯſadm | ſte te̅ redd̄e pignꝰ
nō alys obligatū ut deterioratū
ꝓ e creditor | & ſi ꝑit ul' dete
rioratū fuit te̅ debitoī ſatiſfac
ꝓ ꝯtraria actione | qd̄ e vnū ſi lze
euenit dolo ul' culpa eiꝰ nō
aut cāu fortuito ul' ſn̄ culpa 6
ℭ de pig. act. l. j. ij iiij & v. ℭ
ſi creditor alterā pignoꝛau
nō cū ipm̄ ī pl'ꝰ obligacōe po
tuit ꝙ ſibi fuerat obligatū
ꝙ de ul'ripat̄ ꝙ aut ī ſue
ꝯſ e cū qua dicto v. | Cont
era ipm̄ redde debitū q̄n̄
ꝯuenit niſi ſit diſtractū ℭ de
diſtract. pig. ſi pignꝰ | Item
licz pignꝰ poſſit ꝓpignoꝛari ſi
tn̄ ſu ꝯpetunat fructꝰ ꝓp
& nō ꝯmunis ſit poſſor pignoꝛis
mei te̅ illud ꝯſtitue ul' lz
obligauit j° alys dn̄o plū
ſatiſfacē creditoī & ꝓquaſiti
manꝰ poſſo ſuſpcerit | De
erit ꝯſ e j° tz ꝯſī & ſtand
fructꝰ adequat̄ ſorti dz f
dn̄o reddi | te̅ cū poſſo
ꝯputatc nō cū fructꝰ ꝯ
perpit | ſ. ꝙ omīs q̄ndo aut
ores atꝰ

insuper ipse met debito obligavit
pignus 2o debitor. Tenetur autem
debitor in solidum computare pignus
vendidit vel fructus perceptos deductis expensis
que debentur ... et in l. et expresse
se ipse non debent esse superflue
ut ff. de rei vendicatione l. in fundo. et
ille tamen expense sunt deducende
quas pater familias facere consuevit
sunt utiles fructibus colligendis
sunt utiles ... Et de pignore dicitur
in al. quod ... donec debi-
tor expensas habet ... debentur
l. i. Sed si debito et expensis de-
ductis non putat quid creditor
faciet. Responsio ... competit contra
eum ... Et dicitur quod
... et pignus i. obligandi
aliquid pignori ff. si pignus per-
riit ... l. i. Sed si creditor
non reddit pignus expensis deductis
plus quid faciet. Respondeo ... c.
... petat pignus ... audit
ut ff. de ... data ...
l. quidam ... Et si dolo vel ... pignus
pignoraticia ff. de pignoraticia ac-
tione. Sequitur videre de pigno-
re. Et creditor pignoris ... quod
est de pignore sed quod debito
... non creditor quod vendere
possit aut quod non vendet aut
... sunt ... in primo ca-
su debet creditor ... creditor
denunciare et ... potest ... si creditor
... vendere ... non ... tamen
debet ... denunciare ut solvat et
... vendicatorum et alteram
debet tradendum esse ... prout ... ac-
... de ... ff. de publicis ... ad
... et de pignore ac-
... tamen ...
... veniat ... debito-
... si non solvit vendere potest
... denunciare ...
... furti tenetur ... tamen
semel denunciare sufficit et
postea ... vendi po-
test ... ff. de pignoraticia acti-
one ... si quis ... vendendo ...

venditio pignoris bona fide cre-
ditoris ... accepit forte ... sed
ad ... agere ... non pignus ... de
debitor restitut. Et de iure ... de
... si non ... velit ... quod
et creditor velit iure domini pig-
nus possidere tunc post biennium
adeat creditor iudicem qui debet
statuere debitori tempus ... intra
quod debitor pignus redimat. Et si de-
bitor non inveniatur tunc iudex
... tempus ... infra quod
pignus redimere possit. Et si tempore
statuto inventus non fuerit vel
tota ... non solvit tunc
creditor iudicem adeat et petat
quod sibi ius dominii illius rei ad-
iudicetur ... quo facto fu-
erit. Si creditor infra bienni-
um ... creditor ... est sig-
... usus ... de pignore ...
suo ... creditor ... declarabit
... pignus suum ... pignus ante
biennium ... non posset
ff. ... si ... et ... de iure
domini ... vult. Tenetur si quod
equum sibi adpignoratum ad
sua negocia equitat ubi ...
Respondeo talibus ... usus
si ... est ... solvit ... usu-
... eius. Item ... et
plures quibus creditor uti ...
... utiles ... dampno ...
quasi ... tal. furto tenetur
ff. de furtis l. si pignore. Item ...
creditor ipsum ... et ...
sine ... et ...
... in ... computare ...
... quod ... gravaret
si ... equum ... ...
... ...
est ... ut ...
... ... Et si ...
est ibi ... Item est dicendum
pignorat alium ...
... sibi ... non ...
... alium ... alterius ...
... ...

Et h[oc] sup[ra] i[n] dixi[mus] maxi[m]e i[n]
plurib[us] argum[en]tis 2e q[uest]io[n]is vº
Se[cun]do q[uod] q[ui]d aliq[ui] colore q[ue]sito
fraude faciu[n]t ne ... q[ue] u[su]-
ras p[ro]hib[en]t. Itemq[ue] p[er] repetitione
fiat ... s[ed] ... d[e] q[ue]stu
pignoris ad q[ue] tractatu[m] empcio[n]is
q[uo]d quid quit[ur] empt[ori] contractus
... p[ro]p[ter] ... empta
... creditoris ... e[st] illo
... empto[r] ... u[su]ras. Ite[m]
... fiat pactu[m] int[er]
creditor[em] et debitor[em] q[uod] nisi debi-
tor solvat ad certu[m] t[er]minu[m] pig-
nus sit creditoris. no[n] va[let] ...
tale pactu[m] q[ui]a e[st] c[ontra] bonos mo-
res et i[de]o e[st] a lege p[ro]hibitu[m].
S[ed] si fiat pactu[m] q[uod] si p[e]cunia
no[n] fuit soluta credito[r] pos-
sideat iure empcio[n]is rem pig-
noratam iusto p[re]cio extima-
da[m] tu[n]c pactu[m] q[ui]a e[st] c[on]dic[i]o ve[n]-
dicio[n]is c[on]dicionalis. Et d[icitu]r pactu[m]
... pactu[m] ...
q[ui]d quid ... d[e] pignoribus.
Et si fiat no[n] obstat q[uod] pig-
nus reddi debeat. Si aut[em] ...
mentu[m] ... sup[er] tali pac-
to teneo[r] illud s[er]vare ... d[e]-
... ... c[on]tingat d[e] glo.
... aut pactum
tale s[ed] ... vendi-
toris ... si ... vendo
t[ibi] fundu[m] tali pacto q[uod] si
infra ... no[n] solv[er]o ...
sit ... e[st] venditio
ff. de lege ... l. i. Ite[m]
... de pignoribus
... plura cu[m] alia
... tradu[n]t[ur]
... qui velle[n]t. ...
... tractatu[m] de ... 18

De locato et conducto

Postea de g[e]n[er]ali locatoris et conductoris ... simili[ter] e[st] tractatum emp-
toris et venditoris ut ff. e. l. i.
Et p[ri]mo q[ui]d e[st] locatio et co[n]-
ductio. Et si quis ... loca-

tor et quid conductor. Et q[ua]-
... q[ui]bus p[re]dia lo-
cari no[n] possu[n]t. Quinto q[ui]-
... so[lum] ... Sexto
... et expelli ... Septimo ...
... sicut tractatur
tractatu[m]. Octavo q[uo]d ...
... ex locato et conducto. Circa
p[ri]mu[m] e[st] s[ci]endu[m] q[uod] locatio
rei ... facta ... mer-
cede ... m[u]tata ... queta
... dare danda u[e]l ...
... no[n] est locatio ... c[on]-
... et age[re] ...
ut ff. de po[sito]. l. i. Locator q[ui]
re[m] sua[m] p[ro]mittit alii ...
de sibi queta. ut ... loco
t[ibi] domu[m] mea[m] ad habitan-
dum. Locator ... conductor ...
... Aliq[ui]d ab locato[r] di-
... ut ... e[st] ... int[e]llig[itur]
... aliq[ui]d ...
re. Aliq[ui]d ex locato po[tes]t ...
... ut ff. de emp-
2 ... Circa 2m s[ci]end[um]
q[uod] locatio et conductio c[on]t[ra]hit[ur]
... empcio et ven-
dicio et i[de]o ...
... de emp[tione] et vend[itione] ...
... ut intelligat ...
petita. Locatio fieri p[otes]t ...
... et ad t[em]p[u]s et si moriat[ur]
conductor infra t[em]p[u]s locat[i]o[n]is ...
... conductoris ...
... e[st] ... et ...
... ... Et si ...
3 Circa 3m s[ci]end[um] q[uod] ...
locari no[n] p[otes]t ...
... adq[ui]...
... Et ... et ...
... ...
... ... 1º ...
ut ... p[re]dia sufficien[ter] ...
... de ... q[ue]si ...
... ...
ignorat ...
...

Item emphiteuta est qui locavit. 8.
potest ocia quam potest vendi, non potest
locare servitutes prediales non
potest locare appetarius sed si lo
cent alicui feudatario tenent
emptores usque usus feudi ut supra
tempori locato. Item de iure dicitur
si proprius habet [illegible] dicitur aut
servitutes prediales usus 4 usu
fructus quod non possunt fieri
reales quia aut dicuntur servitutes pre
diales non transferuntur quod idcirco
fuerint reales aut dicuntur servit
utes prediorum rusticorum iter
actus et via. Item quid si
quod conductor debet solvere locatori
mercedem temporis sed ff
eo tempore quo inter se convenerit
quod si non appareat conventio
consuetudo regionis quod si apparet
quod forte varia [illegible] quod usque
est servabitur, ut de fine anni [illegible]
[illegible] ff de [illegible] in ff in pri
[illegible] quod quis solvere
mittit [illegible] vel [illegible]
[illegible] ff [illegible]
[illegible] vel anno vel die solvere
debet ff de [illegible]
Si non [illegible] quod committit [illegible]
debet in [illegible] anni solvere debet
ff [illegible] lega [illegible] ut petit
[illegible] quod [illegible] [illegible] l. 1
vel dimidiam si debes [illegible]
[illegible] dimidia si
debes [illegible] tenebris ergo [illegible]
aut debito tempore dominus possit [illegible]
[illegible] si [illegible] non
satisfaciat [illegible] potest
eum expellere [illegible] si locator
[illegible] si vi conductorem ex
pellet intelligitur habet [illegible] sed
si conductor solvit pensionem ff
[illegible] Item [illegible]
[illegible] expellere
[illegible] temporibus principis est si [illegible]
locatori [illegible] [illegible]
[illegible] locatoris
[illegible] [illegible] tamen

[illegible] si enim tunc alia non habent
illa etiam adhibitandum [illegible]
non potest [illegible] eum apud [illegible]
debent ff e. si domum [illegible] eum
[illegible] eget refectione [illegible]
[illegible] quam non [illegible] tempore lo
cationis [illegible] [illegible] permisso
et aliis duobus casibus [illegible]
[illegible] fiet [illegible] pensionis
[illegible] temporis [illegible] debet [illegible]
[illegible] de domo [illegible]
adhibitandum ff e. non [illegible] [illegible]
[illegible] conductor in domo [illegible] [illegible]
[illegible] etiam [illegible] fiet [illegible]
aliquos [illegible] pensionis [illegible]
ta temporis [illegible] aliquos non fi
et si [illegible] domus [illegible] [illegible]
gis [illegible] conductorem habet
goff. Item si non [illegible] quod si [illegible]
tor [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] si [illegible]
[illegible] abortas [illegible]
vel [illegible] suo tempore non colendo
vel [illegible] locato [illegible]
[illegible] [illegible] agat [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] ff e. [illegible] habet [illegible]
e. [illegible] sterilitatem. Item quarto e.
[illegible] canonem [illegible]
[illegible] non solvit sed [illegible]
[illegible] domum [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] solvit [illegible]
[illegible] [illegible] data ubi
[illegible] lege [illegible] [illegible] inter
[illegible]. Item de iure emphiteusis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
potest [illegible] non solvere [illegible]
expellere [illegible] ff de publicis et vecti
vectigalia habet goff. [illegible]
[illegible] temporibus habet [illegible] e. [illegible]
[illegible] non [illegible]
ad agros publicos [illegible]
[illegible] [illegible]
accedat ut 19.1.c. [illegible] 4 [illegible]
[illegible]. Item sequitur [illegible]
[illegible] sed de [illegible] dubitatoribus
[illegible] locatore et conductore

ſz utrū indeo ul' penſio ſit mi
nuēda ul' etiā totalit' remittenda
ul' augenda ī aliq° casu | Videō
locat quis aut rē ſpa | aut agros | aut
res | aut opas | ſi ī rē ſpa ſit nō locā
tari casꝰ fortuitꝰ ſz ut nō ꝯtrat
incedēz ul' ꝯtrata | nō ipſe ſteri
litate remitti penſio | ſi ūo qs
locat res | aut ꝯſtat ꝑloratorē q̄ mag
re ꝯductor ūtat aut ꝑductorē
ūi ꝑloratorē | aut ſtat ꝑeū ꝯlu
Aſit tenē ad intereſſe | ul' ꝑraſo
in ꝑſona eiꝰ ꝯtingente | ſit
penſio | aut productorē remittit
tit' ſcō penſio ſoluit' ſed
ſtet ꝑeū ꝑtē ſi ꝑraſo ꝑ
eo ꝯtingente | ūi aut locat
quis opas | aut ſtat ꝑlorator
quo mīg ſuas opas ꝑſtet | aut
ꝑductorē | ſi ꝑlorator | aut ſtat
ꝑeū ꝑeū Aſit ſtat ꝑeū ad
intereſſe | ul' ꝑraſo fortuitum
in eiꝰ ꝑsona ꝯtingente | Aſit te
penſionē remitte | ul' redde ꝯtrata
tpa | quo nō ꝑſtitit eas | ūi aut
ꝑductorē ſit locatū incidendū
toriꝰ tpis ꝯſequi | ſi ſtet ꝑro
ductorē ꝑeū ſi ꝑraſo fortui
tū ꝑeū ꝯtingentē | ꝯ loca et
ꝯduc inter ꝯ glo | ūo ſterili
tate nō A libertate rei ꝯducte
ſit diſtingue | ſz ꝙ ꝯductor ꝓp̄
ſterilitatē aut aliū dapno ꝑuen
ē tūc īteꝑl remittit | aut ing°
A ꝗ° ul' ī casu fortuito ſi culpa
colonū ul' uicio rei | ſi ꝑmo°
penſio remitti debꝫ ꝯtrata ſz
ī toto ul' ī pte | ſz ita ſi interꝑl
recipit interꝑl ſoluat | in ſterilꝫ
ꝑubertate aūi ꝑremiū ꝑcedentꝫ
ul' ſeꝑts ꝑoſſit recompēſari | et
eū iteꝝ penſio itaꝗ aūi
quā remiſſat ꝑt ex igni [illegible]
nō ꝯ locatore ſit act | ūe liꝫ
ꝯ ē ꝓpt' | nō libertas | ūi aūi
interpolati nō ꝑdeſt ſi ſuīor
| ūi nō ꝗ° ytinguat ꝯtinuo loca
ꝯducte | ꝗ° ꝑt [illegible]

ul' rē culpa colonū | ūt ſꝯ culpa
ut ꝙ trā nō ꝑt ſuſtinē magis
ſemēz ul' ꝑluuia | A colonꝰ nō ꝑ
curē qui ſufficeret | tūc ē ꝙ ī ꝑ
casu | ūi uō rē culpa colonū ut
ꝙ ꝗbas ꝑeſtiſas nō extirpaūt
ul' ꝑlia nō remittit' penſio ꝯ
ex ꝯductꝰ ꝯ | ūd' at ſterilꝫ ꝯ
aliquos rē uō ꝑcipit' eā ſi
nē ut ī ꝯ ꝑarꝰ ꝯ ꝯſ A ſoꝰ
intelligūt ſterilꝫ A ubertatem
ſm' uolgi opīonē ut dicūt quia
ꝗores eorum tempꝰ ē ul' mā
ld ꝯ dēfundo ꝯſtauet A ꝯſtē
legato ꝯ liꝫ ſit deuberi ꝗ
rend ꝙ ſi ꝯtingat casu ſoluēs
augenda ē penſio | ſi ūo dili
gentia colonū nō ē augenda
ar ꝯ ē ex ꝯducto ꝯ I ꝗet ꝯ
A oſi ēꝯ ē ꝯ | ꝗet aut ꝙ ſed
ſunt intelligūt' de colono ꝙ de
dānati ꝯtra ꝯ ꝑerīt ul
ex ſtūs corruo | nō aut deꝑſal
qui dapnū A lucꝝ ꝑt ſimil
ꝯ ē ſi mercedē ꝯ appet | rota
eā ꝙ ſi rē remittit' penſio ꝑꝑt
casū fortuitū ſi ex ꝑꝑt uiūs
refectorē ediū ꝯ ē ſi eodē | unde
ſm' oſi ꝯſuma ſi ꝯductor ſuā
aliqꝯ uitio ul' ictibꝫ ex ſolo
augendo ul' edificando ul' inſti
tuendo aug' ꝯ locatorē A ille
recipiat ſimil liꝫ nō queunt
ꝯdol exceptionē ſupta remqꝯ
potit | ūnd ſi qui locum ſit
tū paſcuū ī ꝗ° creſcit ꝗba ꝑ
ſcifas | ita ꝙ inde ꝯtracta ſunt
mortua ul' deuota | ūide ꝯ
aut locat ſciens et tūc tenet'
ad intereſſe | aut ignorauit A tūc nō
ꝯtetet penſionē ꝯ ē ſi ad dis ꝯ
| ūnd ꝙ quibꝫ ſimile ſit ī eē
ul' uendentē ꝯcedi' ꝙ ꝑlis ē
emē et ꝙ ē minore ꝯlūt
de | ita ſi dicitē deꝯ [illegible]
dimidiū ꝑꝯ | [illegible]
do A ꝯducte [illegible]
| ꝯꝯ aut [illegible]

nulo [illegible] est [illegible] q u ¶ lig
mo [illegible] ho illicitu ee licz loco
[illegible] credere ¶ Ꝗ s q̄s locet
[illegible] tali pacto q s q̄lit[illegible]
[illegible] recuperaret valorē ¶ Sed dico
[illegible] aliquid q̄ e ibi [illegible] q̄
[illegible] extimata loco precii [illegible]
[illegible] 2 vel locato q̄ locator
[illegible] sive re tradit ¶ Pecunia mer-
[illegible] plus [illegible] recipit ¶ h̄ vel
conductor rei sue periculo accipit
et [illegible] ad eodem addit ut si
[illegible] locus [illegible] tenend[illegible]
[illegible] lib[illegible] ergo si tenetur
[illegible] lib[illegible] periculum eq quorum
[illegible] si eciam periat nisi
[illegible] flumine si eciam conductor
[illegible] preterit [illegible] qui
[illegible] solidum debeat ¶ Item
[illegible] bones meos
[illegible] Data si [illegible]
[illegible] eos [illegible] pascuis
[illegible] alia animalia
publice [illegible] solebat vel
[illegible] ul' [illegible] eos abstul[illegible]
[illegible] ille non tene-
¶ q̄ si [illegible] in custodia
accipit ergo [illegible] ff lo
[illegible] debent eum eos
custodia non sine custodia dimit-
tere ar ff quod dati s u [illegible] custo
dia ¶ [illegible] culpa esse si cu-
stode [illegible] ar-
de [illegible] apud [illegible]
[illegible] diligens
eum eos custodisse [illegible]
[illegible] in [illegible]
recepto [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] eos [illegible]
solvunt ergo s si fecit satis est
¶ de pignora act pignus dilig
[illegible] si [illegible] igitur
[illegible] ff de [illegible] emptor q
[illegible] si tres [illegible]
[illegible] opinione qui opinatus
[illegible] opinari ergo [illegible]
[illegible] custodia q custodivit
[illegible] deteste [illegible]

maxime ar ad [illegible] si [illegible]
in illis pascuis boves suos
alieni sine custodia dimittebat
ar ff de pignoracti oblig [illegible] qui
quis legat [illegible]
debent qui [illegible] ergo q
custodie [illegible] custodia pro
[illegible] q [illegible]
[illegible] ar ff de regul iur ff
h' mar ¶ [illegible] q faculte[illegible] cum
q dari debent annua pensio
sunt aque [illegible] numquid
[illegible] pensio augeri ¶ Respondeo [illegible]
[illegible] de pact [illegible] q non si
[illegible] a sit dampnosa ¶ s de
[illegible] ult s ar alunde sunt
augmentate [illegible] pensio
augeri q̄ iusta [illegible] subest auge-
di ar [illegible] de tempore [illegible] de hoc
et eciam [illegible] glo ¶ Item
si quis locet vas vitiosum ¶ Dico
dico teneri admittere q fecerit
[illegible] sive ignoranter ¶ [illegible]
e [illegible] vitiose [illegible] ubi
[illegible] te admittere [illegible]
[illegible] ¶ ¶ Item si quis locet eccle-
siam suam ad aliquod tempus [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] tempus illud [illegible]
[illegible] contractum [illegible]
[illegible] ¶ Dico si persona [illegible]
[illegible] eccle-
[illegible] tempus s [illegible] teneri
[illegible] forte impetrando esse apud
[illegible] alia causa
¶ [illegible] q non eciam impet-
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible] q [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
si [illegible] dete-
[illegible] filios [illegible]
[illegible] familia
habeat [illegible] habebat pat-
[illegible] illos
[illegible] sunt [illegible] de familia
defuncti ¶ Dico [illegible]
[illegible] appareat [illegible]

no tenebatur colonus illud quod de
functo tenebatur. In tantum
molestavit heredibus quantum
molestabat defuncto quia non est
verisimile quod etiam se obligavit in
finitum ff de periculo et commo
dis rei vendite si quis vina heredibus
in conditionibus suis. || Item si quis
locet horreum promittens se nolle
recipere in illo suo rem aurum ar
gentum et similia et postea heredes
parent in ferri. || Respondeo ob
ligatus est ac si promisisset [illegible]
ff e[odem] ti[tulo] in plerisque § locator
|| Item si quis locet fundum
ad nutriendum alicui colono et ipse
colonus servierit per tempus et locator ven
dat eum || numquid emptor poterit co
lonum expellere et omnes fructus
colligere || Respondeo non sed colonus
medietatem habebit. || Si vero emptor
omnes fructus percipit colonus agit
contra venditorem ff [illegible] l. in
fine || Sed colonus contra fiscum et speciale
privilegium fisci hoc civile. || Item
si quis locat fundum ad nutriendum
alicui et ille fecit incendere ar
bores numquid colonus aliquod premium
habebit sentiendum. || Respondeo non sed
locator habebit eos omnes ff
de usufructu || Et si colonus ar
bores desperat tenetur || si autem
aliquis aliud ex arbore excidat
eius culpe imputatur ff e[odem] si
vires § culpe || Item si scrip
tor alicui operas suas locet et
postea penitens fuerit quod non
scribat quod ille non dat sibi
ad scribendum || Respondeo si talis
[illegible] operas suas non locet peteret
[illegible] interesse illa mercede ff
e[odem] si addere hec qui || Item
si quis locavit operas suas ad du
obus || Respondeo [illegible] postea
ff e[odem] et apud || Item si quis
conduxerit vehiculum tua comportanda
et illa frangitur || Respondeo si illa
frangitur [illegible]

quaecumque uti sepa tenetur. Item si
cura adhibeat diligentiam quam
paterfamilias diligens adhibet
non tenetur ff e[odem] si vires. Item si quis
arripuit ad poliendum vestimenta
mea et mures roderint ea de
culpa tenetur. Et plus si [illegible]
ad pascendum vel gerendum [illegible]
[illegible] vel culpa [illegible]
tenetur id [illegible] frangit
[illegible] pro pacto speciale
[illegible] auriga si quis [illegible]
[illegible] extendunt alios [illegible]
permittit apud [illegible]
et fundum vel domum [illegible] tenetur
explorate debent eum [illegible]
[illegible] et voluntate [illegible]
probat ff e[odem] || Item si [illegible]
conduxit solas et [illegible]
postea solas [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] || Respondeo [illegible]
[illegible]
[illegible] et hec [illegible]
tractat [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] lite pendente [illegible]
[illegible] plura [illegible]
[illegible] colonus
sed [illegible] et [illegible]
[illegible] ubi [illegible] pendente
lite colonus [illegible]
|| Respondeo quod [illegible]
dominum et colonum et quod colonus
negaret [illegible]
[illegible]
qui si rem [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] colonus [illegible]
[illegible] si non [illegible]
[illegible] et aliud [illegible]
[illegible] pensionis quod lite pendente
[illegible]
[illegible] Sequitur [illegible]
sed [illegible] actiones nostre [illegible]
et conducto. Circa quod [illegible]
hoc [illegible] actu [illegible]
[illegible]

s

locatori et i hac vers ipo iure
peludat doque quit pcipitur
et alia de qui⁹ actio e i gtrar
ait t e lege ff actio cp conducto
q dat' reductori ut ibidi et qd
si conductor fuit bone fidei licz ac
tor tam locatori alienati pij q
ei voluit vl aut male fidei
fuit no lz pxpi di C. Itē
conmdplaa in decemptore ff
ff ib C decimator si fuid
Adhet no cp locatori fra no ipe
bat dominium uⁿ possor cp de
fide aptem mr' dicti 4 hᵒ id
qr ecia conductor locare potest rem
conductam si nichil aliud ptt ffi c
qui apela 4 hᵒ intelligi' sm glo
decipi ex vero 4 adeudi vsum
Item conducto no pt litigare cu
locatore de ppietᵗᵉ rei locate pu'
dom⁹ n ppri⁹ possor existimat
locatori C e si quis conductionis
Insup no cp dom⁹ lz nis ypo
thece nur locata Item loca'
pdiu rusticu oia inuecta et
illata tacite oblig' dno si
eo sciente fuit intromissa si
aut pdium urbanum obligant'
dno ignorati 4 hᵒ intelligunt
quidi ecc si septe pptes sciunt
Aly ud hᵒ intelligunt si medi
etas remansit qr e eqs ff hom
arff decusta l et pti ff etia dno
ignoranti C e ti Diu at pdiu
rusticu qr e sine edificiis pter
domuncula psectuum reponere
urbanum ud dr' ubi e edificiu
sz a adhitandu et eē pt ec
in villa pt ee t tuncᵗᵉ pt ee pdi
um rusticu sz adusus rusticos
ut ad cuest odiendu aues 4 boues
ff de ū sign urbana **De emphiteosi**

Deinde respondendu de
contractu q dr' emphi
teosi q quide e medius
[illegible] contractu locaciois 4 vendicois
[illegible] [illegible] Ita at [illegible]
[illegible] et [illegible] emphiteosi [illegible]

Iū contractu emphiteotico re
spectio emphiteoticaria sustinend
emphiteotico tuerd 4 nō e emphite
ticari ria qd no sumit pllo
cu gredi de emphiteosi Inde
4 pcedit hec et hec est emphiteata
In eē hō vbū emphiteotico ab
ea i. emphiteosi in q redit In
deudu e qō pmo quid e em
phiteosi Rō o qui⁹ gsistit Bᵒ
quat' gtrahi' Qᵒ quid dom⁹
ibi gedat i tineat reppat et
qu pt emphite az expellere
Quīto utrū emphiteta suas
melioris 4 sua emphiteta
possit distrare Sexᵒ iqᵒ quot
sint vedicior 4 ijqui⁹ dict ab
eis Cir pmū sciedi cp gtract
emphiteosi e rotractu melioris
vatis hpam hns nā sui par
ticibz sulnedam licz vedicio et
locatoe intemeplit Ipse enim
gtract fuit dventu pcipue
ut rotatore' ad tps res steil' ali
ui qui diligent ea excolendo
meliorar' 4 fertile rōdz fruct
pbi intru appliō Emphite
osi em gte dr' melioratōᵒ lati
Vn olim emphiteorabat tud
stellia Rūd aut emphiteotica'
erat fertilia C de pat sut eē
aut ppetua Vn alionis pot p
dn emphiteosi possᵒ rei dno
eed adeud tps alt fetu gref
sio dno ppu te i tuta p ibgatoe
pensiō anne et renouare
finito rote ptore tpe sancde Et
iste gtract sm diusas tracu
diusas gsuetudines diuss noib⁹
noia' sz emphiteosi precaria li
bella gsens fictio et plib⁹
aly 4 fulat diuss partibz
sm diusas gsuetud valu
Et sm hic mod pt dn em
phiteosi alien et fides 4 th' sō
qd e pornis qr ipsides i tg tracta
bone fidei possō Circa misti
qō gsistit gtract i c tam ibz

i mobilibus ut dant et d alienat
et emphiteot contract s tua C. Cir
perrum s. q correalis i contrahs
scriptura interueniente no alr ut
C de emphiteot contrac l. ii. 4 pt
contraly dppetuud i. sine temporis pfi
irac vel adipr etiam i. usque ad
tertia psona vel generatio sz tamen
zam ly o z ut res sit penes em-
phiteota et 2a 4 zam successionem
pt etiam cotidie sit ut res ad eta
m psona pueniat renouatio fiat
cotidie et sic ut 4 tpe concess
ionis alias pro concessione dand
det Item nouus emphiteota a pos
sessor pt inducti prime no p
aliud C de emphiteotico contrac l.
ultima in fi Cir quam sicut q
in contractu ysto gen solid presso
nali sicut at ds l. 4. deinde 4
pmiez 4 lz ante possessor et heres
e q emphiteota sz dare anna
te duo pensio ut dst delerat
s adeo debz ant solui ff to que
ta pensio ut res pereat celo
C de iure emphi l. li. Sed aut
sm quosdam ius p ho contractu
tenet culpa leuis tm ut ulz
c quod relebet l. lz, aqui qui
dicunt ipsi quibus in re contra
ebz C si et lz de dap data ab
alio no tenea tenet tm de custo
dia ff e si de dapno 4 l. qui
mercedem pro custodia recipit
tenet etiam de leuissima culpa
4 idem sm illos et azo 4 sm
bern 4 innoc cap de ... sup
c quos si derat cissalm suc ei
pleniis tradit q dolo arcent
ad aliud qui dolo allegat plad
deat ff de proba et quoties 4
id est ei ubi ex glo Et rag so
nitur nro de rat p ho contractu et
pro pecate partium ut dic est hospi
tissima Item lz duo aucte
sta compelle emphiteota Ceius
successor si preciorum cessaret sol
ue pensio si etiam 4 sola sessio

pt compelle eu si cessant p biennium
ut cessant velit p triennium satis
fecit Nec obstat sl dns ei no di
midat q soluat q statuta d
ad p dno interpellat cap de loca
4 conducti poterit 4 id monitu tps
qd dat pbi. p biennium no e tacd
4 ideo arbitrio iudic e relictum
ca de offic iud del decanis si ea
emphiteota plus quam sit pena
si no soluat pensio z 4 dns pena
peteret multiplicem eu compelle
poterit ar ff de tutelae qui fidem
inclusit tu facit si ea duit udit
compellat sit tu emphiteota als pos
sessor tradidit ut ab alio compel
litur no debeat dnus possessor
ante apprebat cap de loca conduct po
tuit in glo Item si emphiteota ces
sauit per biennium 4 tanto amplius
q no possit purgari mora sl dns
post pensio recepit eu pelle
poterit q nuiqui sibi vendicaui sl
si platus de consensu capituli rec
pensio no pt eu pelle Et sic
ubi platus ho fariat no conse
nt quod eu possit compellere
ut post capitulum consensiss Item
inus solus pbr sine rector sit in
ecclesia sui capellam 4 recepit pen
sio credit bn ibi q amo no
pont emphiteota compelle Sed tu
aliquos pensio sub protestacone durit
saluo iure suo recipit tal con
pelle poterit q si etiam eu compel
lere vellz multiplicis pensio pe
te posset ... qui sic hoc iuris
Item si plures sunt rohe de 4
duo pensio soluat pt unum
no soluat no pluribus de
uno soluat tota pensio 4 post
agit contra no soluentes Item sic
cap de loca 4 cond c. vlt i glo
Item si emphiteota re ecclie
ducta ul' emphiteosis ...
ta deteriorauit ul' ...
... no soluit ...
... si soluat ... tps ...

III

soluat & restituat rei lesor non
recepturus si quid impendit in melio
ratione ff. e. q. i. l. sed hoc modo. Item si
emphiteota prebet se paruo
precium tempore dericiasset vel pretes
instalibus pensionum soluisse licet
antea per tres annos non soluit excepti
h non potest C. de apoch. publ. l. de
l. ult. hic sponte. Item si quis fit
annos in fundo per tres annos pensione
soluat fundum esse sibi concessum in em
phiteosim sufficienter probat
C. de fundo patrimoni l. hec que de
sump. Item si emphiteota
fundum quem ab ecclesia tenet emp
tori bone fidei vendidit et nec
per x annos pensionem eius soluit
emptor possessione tutus
erit si dicto nec quam ecclesia tunc
fa non sint nec venditore ignorauit
et opera habet et quod pro eo agere
velit C. de seruitutibus vel creatore
infectae l. ult. et ibi bar. in glossis
7 Circa quintum sciendum quod longe
contractus non est de emphitesi tu
meliorationes suas vendere potest
ita tamen quod prius requirere debet ab
ecclesia an velit eas sibi emere
et debet ei dicere quanto potest ab alio
habere et si ecclesia dixerit quod non
emere potest alius eas suas vendere
Si autem ecclesia non dixerit expec
tare debet ecclesiam per duos menses
quibus elapsis vendere potest
alio tamen non vendet illis
qui emere prohibentur ut sunt ec
clesie & capitanei & omnes ma
iores personae quae defraudi non potest
quoniam puta nimis pauperes
vel nimis diuites. Nam ecclesia
posset prudenciam pari ut ex dic
ta & gloss. C. l. ult. de tempore glo
et si emphiteota aliter fecerit
ius suum perdit. Item emphiteota
sine consensu domini sui em
phiteota donare & etiam pignori
obligare [illegible] nec satis [illegible]
domino [illegible]

Circa sextum sciendum quod contractus 6
ille conuenit cum emptore quia
utrobique quod sequitur ad dominium loco
cationis non quantum quod utrobique
dominium retinetur & domino
alicui proprietatis dicitur autem ab eo de
quo dominium ususfructus & ille ut
dicit bar. magis accedit ad naturam
locacionis ipse quod b. c. ponit quod
est de emphiteosi magis poni
nti de locatione & conductione. Item loca
tor non debet quod in pensione de
crescat quod minuitur & augetur. Item hec
nec augetur ut ex minuitur in
rebus admodum defectuosa. Item lo
cator et conductor inter non
locare non non vendidit sed ve
ndit rei. Item emphiteota po
test vendere & locare utile rei ve
ndicionem ut ff. de pignoris actione cum tuto
l. ult. dicitur vero aliter sicut seu
vendicione & locatione quod horum
est debitis bonis immobilibus & mobilibus
se mouentibus & de non scriptura
requiritur quod ipse contractus est tam i
mobilibus necessario ex sine scriptura
habet bar. ex de loco et ult. Item
de emptione prout & de locatione
necessario requiritur de permanens sicut hoc
contractu pensio potest esse de perm
anentia & qualibet re alia ut ex
superdictis. Item predicto contra emphi
teosi quia adaptatur sive celebratur
ab ecclesia sive a seculari persona
Unde si alia pacta de prouidentia no
tabilitate non appareant tacite in
telligitur esse facta ea quae supradicta
de contractu longum nam tacite in
telligitur esse facta. Sed si qua etiam
alia pacta inter partes fuerint
quieta admodum sunt seruanda
C. e. l. i. Et pro pacto requirentur ali
qua specialia de emphiteosi
ecclesie sicut ut fiat certa utili
tate ecclesia & quod intuitus consen
sus episcopi & etiam capituli sicut dicitur
dicitur plenius infra li. vi. ti. de ali
enacione rerum ecclesie.

Titulus 16 de commodato / IX

16 Postea respondendum de commodato. Et primo quid est commodatum et unde dicitur. Secundo in quibus rebus consistit. Tertio inter quos iste contractus potest celebrari. Quarto in quibus commodator et commodatarius ad invicem tenentur. Quinto quid iuris si quis commodat vasa et est ponderata vitiosa. Sexto que actiones nascuntur ex hoc contractu.

1 Circa primum sciendum quod commodatum est alicuius rei ad aliquem usum specialem gratuita facta concessio. Ideo dicitur concessio et non translatio quia commodans rei dominium et possessionem retinet et solum usum concedit ut ff. e. rei commodate. Ideo dicitur gratuita quia si interveniat pecunia erit locatio. Si res alia esset contractus innominatus ut supra [illegible] § ult. Ideo vero additur ad aliquem specialem usum quia usus ad quem fit debet esse expressus puta commodo equum tibi ut eas de [illegible] ad Bellam vel villam, commodo tibi librum ut exemplares aliud et consimilia. Unde circa dicitur commodatum [illegible] commodatum [illegible] non potest nisi completo usu ad quem factum est. Et ideo dicitur [illegible] quod fit sine consumptione usque [illegible]. Unde potest quis repetere ut ff. e. [illegible] commodato § [illegible] [illegible] e. t. [illegible]

2 Circa secundum sciendum quod consistit commodatum in rebus mobilibus et se moventibus et etiam immobilibus ut in [illegible] habitandi ut ff. e. l. 1. Sed non in [illegible] que usu consumuntur et que consistunt in pondere et mensura. Non enim commodari possunt nisi ad [illegible] et tunc dicitur commodatum [illegible] commodatum puta ad pompam ut quis divitias videatur ff. e. l. [illegible] § ult. [illegible] [illegible] commodata [illegible] quis commodat non tamen sua. Si enim alicui [illegible] [illegible]

fuerit aliquid possidere ita quod [illegible] vel predo et quandoque actionem habebit commodati ff. e. commodare.

3 Circa tertium sciendum quod potest commodari et commodatum qui potest obligari. Unde non tamen [illegible] pupillus potest [illegible] sine [illegible] non [illegible] potest [illegible] [illegible]

4 Circa quartum sciendum quod commodatarius tenetur ut eandem rem restituat [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debitum tempus [illegible] C. e. l. ult. Sed si commodatarius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] compensatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eadem res [illegible] [illegible] [illegible] commodato [illegible]. Si eadem [illegible] res non [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ff. e. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] culpa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Sed quid si res penes commodatorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quis commodatum gratia sui vel gratia commodantis ad gratiam utriusque. Si gratia sui quod [illegible] [illegible] [illegible] dolo et lata culpa et levi et levissima quia debuit in conservando re diligentiam adhibere [illegible] et est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diligentia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lata culpa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] culpa

fuit si equum de domo posuit de bino tua culpa deceptus levissima culpa fuit si decommodat accepit non tum dum intuitu suum ut in omnibus his casibus tenetur dum sum exceptionem casuum fortuitorum, sed ab aliis casibus scilicet fortuitis incendiis et similibus sed fortuitis dictis casibus a quibus custodiri diligens et si debitor qui culpa non posset commodatarius non tenetur nec a talibus casibus. Unde et si casus primo sua culpa accidit ut si commodatum equum ei ut diceres ad villam et duceres ad bellandum si aliquo casu eo periit pro dicto tunc est culpa eius quia casus propter. Item si rem commodatam ultra tempus prefinitum non reddiderit teneris. Item non teneris si vi preditorum fuit vel fortuito casu evenit. ff. e. argumentum et idem est in deposito. Si vero tuo tempore non est si fuit fraudatione cum res est quia qui commodat vel locat vel deponit rei possessorem retinet et dominium quia retinet credit. Et idem ex vero peremptione apostolica permittit commodans vel deponens apportat. Vero inveniuntur dominium non transfertur et tunc si per conductorem ei qui ea nuntio recepit. Preterea casus est si pactum interveniat cum de casibus tenetur et tunc ex pacto est quod posses teneri casus cum fortuiti dicuntur pacto specialiter expressi. Sed quid si non esset expressis aliquis casus specificati et pactum generaliter sequitur tunc de omni casu fortuito teneri potes cum possessiones casus specificatos. Aliqui tamen dicunt quod si contingat alius casus apperte inopinatus non tenetur licet clausula generalis post ut ff. de transactione. Hoc est si quis qui casum contemplatus. Nullus de nostris. Distinguunt preterea si commodatarius fuit gratis [illegible] ob dolum et de dolo tenetur [illegible] tenetur ff. [illegible] peta [illegible]

[illegible]

si commodans dicat volo quod tenearis mihi generaliter et de levissima culpa cum quo si et pacta pervenit ad eos teneatis et tunc de omnibus tunc tenetur quia prima clausula generalis tunc ad specificata trahitur. ff. de [illegible] tu aequalia. Si non dicat volo quod tenearis omnino tamen casu fortuito tunc de nullo teneris et idem est de conductore. Preterea si in ad presens casus. Unde predictis tribus casibus tenetur commodatarius de fortuito casu. Item si apud commodatarium res eadem pericula fuissent ff. de l. 1. Item res Item non quod accepit commodatum gratia commodantis quia tunc contingit ut cum quis ancillam commodat pro [illegible] ut ancillam ducat tunc tenetur tantum de dolo et de lata culpa ff. e. si reperto Item inde Item autem commodatum fuit gratia utriusque scilicet commodantis et commodatarii ut cum quis aurum derelinquit et in [illegible] rei sua perficere et ego argentum tibi commodavi teneris de dolo et lata culpa et levi sed non de levissima ff. e. in rebus § 1. Item commodatarium illos casus non praecavere quibus resisti non potest ut mortes alios quae sine dolo et culpa eius accidunt latronum hostium vel ecclesiarum piratarum vel obsidionem naufragium incendium et quod dictum est de latronibus piratis et naufragiis etc. Si res adhuc potest alicui commodata in cum servo perferat. Sed si alicui argentum commodavi quod si aurum deportaret dixit et ipse servo perferret fuit de tamen piratarum latronum et naufragiis fortuna ff. e. in rebus. Item si commodatarius in re commodata expensas fecerit et tempore eo puta quod equum infirmum fecit. Non agit ad recuperandas expensas nisi magnas [illegible] expensas sed ut [illegible]

Ti9.

ptinet ad eū ff e t. r. by C pos
suitt | Item si res quodata fu
itur estimata | uit pestimacōz
addicit quadz ut si quodatarius
tenebar tū de lata culpa morte
tur ad leuissimā | 4 si de leuissima
uo tenebit dicam securus | ff e
secundo C quodatarius et cum
ordendo het opn ēē e t vno
Item ille qui rēs quodatas aliter
utitur qz cacadentedū accepit
si dno uolūte hō faciunt | ul' cred
hō dno i vito se facere credant
furtū quidem | Si aut hō dno pmittente
se facere credat | furtū no cōitt
unt ff de obligā q codelu nasc
C placuit | Nota qz tūc fur
tū dicit no fiēd q no dat
actio furti | sit tū furtū s ali
quod | s no alios tō sit fur
tū | Aliqui uo se distinguit
ut tam q credit dno displicere
sz q aut ue displicz dno 4
se ille furatur et furtū fit
| aut ei placet 4 ille furat̃ no
aut sic ibi furtū | qz no cōtrectat
ibi res aliena cōtra uoluntatem dni | qz e
dicit̃ furti | furtū ēē dicitur co
trectatio rei alienē | sic quidā ali
quos mutit no tū dicit mē
dacium | Item uo queritur qz ēē
denaz 4 pondatz uiciosa | Ad
primo dicas q qui sciebat va
sa uiciosa quodauit | si sit ef
fusum vinum ul' oleū ul' cōr
ruptum tenet de eo | ul' de e
rupto ut ibidem | Item si hō ig
norauit tenet ff e l. fidē qz
e in glo | Item uo cū qui
quodauit pondera uiciosa sit
dicunt cōtraen | sz qz si ig
norat ea ēē uiciosa | nulli te
ff quodati in rebus | s locator
et ignorans te ff loca et
cōducti s addo | s no fuit et 6
quodz emptor sciens 4 ue
ditor decipiat | tenet si domini
ū no sit tūslatū emptor fu

furtū | Et est quodaddo opaz
sciudo | Item uo queritur pt aliqui
ditor sit furti 4 tales furtiua
s si dominiū sit tūslatū 4 emp
sit ptinendo | vendito agz cōū
qui sciens pl9 iusto recepit | s si
emptor uo sit ptinendo agz
cōū quodalitz actione de dolo
4 idem dicam fraudem si emptor
no sit ptinendo | Si aut emptor
sit deceptus qui sciens recepit
viciosa | no aget | 4 idē si utiqz
sz emptor 4 venditor sciebat
s si utraqz ignorabat 4 ven
ditor e deceptus | tenet̃ quo
dam actione de dolo | 4 idem si
emptor sciebat s no e soluēd
Si uo utqz ignorabat 4 cepto
e deceptus | sz cōū quodatarium ali
cōūtra quodati | pugna albe
rosa pt pia uitip | 4 idē
si emptor ignorat 4 venditor
sciat | sz cōū hō venditor tened̃
intplo cū 4 quodaui
Si aut quomodz venditor ētē
sit deceptus | de nullo cau hz gt
quodantz actionē de dolo | ul' ha
beat aliā cōtrariā | sz quodati
Si uo emptor sit deceptus hō
d qō tam suppletendē C qz cōū ve
ditor hz regressū no hz ut qn
emptor 4 venditor ignorabat
4 dixerit qz faceret illis pp esse
equa sic no | 4 de duos capitibus
meis cōtiū e venditor teneri
si no e soluēdo | tenet quodatarius
actione de dolo | 4 sic hō vera
qd dictū fuit cōtra quodatarius
faceret ut mutuam | Si aut
hō no sit dictū sensisse vide
dispositiōz d cōcesione | Item
ff de empt 4 vend inspatore
4 si hō no appeat demuni
sensisse cū ff de regul' iur
cū decipiens | excepte | C
no qz e q actiones
[illegible]

et usuras. Directa datur commodanti
et heredi eius contra commodatarium et
heredem eius adversus quem sibi tenetur
quod etiam patet ex supradictis. Con-
traria vero datur commodatario et eius
heredi contra commodantem et eius heredem
adversus quem sibi debetur quod similiter patet
ex supradictis. De deposito.
Post hec quidem videndum de depo-
sito. Et primo quid est et unde
dicatur. Secundo in quibus rebus consistat
et quando fiat. Tercio in quibus te-
neatur depositarius deponenti. Quarto de actione
depositi. Circa primum sciendum
quod depositum est quod alicui alteri
custodiendum traditur. Et dicitur a re
deposita custodia et a deponente
ponere et depositarius eo quod toto ani-
mo committit et ponit. Et dicitur depo-
situm quasi de toto positum a deponente
ponitur enim tota fides
depositarii esse commissa. Quare
scilicet propter ad custodiam et ideo quod
datur custodiendum. Patet quod rei
deposite sicut et commodate possessionem
dominium et proprietatem retinemus ff. e. l. iij
§ rei. Contra tamen dominium rei de-
posite transit ad dominium depo-
sitarii et tunc agitur depositi. Ut
cum apud te depono aliquam certam
quantitatem in numero pondere et mensura
et teneris reddere tantundem et non eadem
ut dictum est vel tantundem eiusdem generis quod
oportet quod illud expresse conveniatur
vel tacite videatur convenire, sicut
aliquibus supradictis. Apud te depono
non signatum vel non clausum. Si vero
signatum vel clausum depono non
videtur pertinere ... contra
[illegible] agat ut ff. e. l. licet quod si
de [illegible] qui permutavit. Circa secundum
sciendum quod depositum consistit in rebus
mobilibus et precipue in monetis et
in rebus que non sunt depositarii ...
[illegible] depositum magis proprie
[illegible] conductum tenetur in
[illegible] in rem [illegible] ab
[illegible] impetre-

turo vel conducto vel alio simili
modo ut ff. e. l. qui rem suam. Aut
depositum res immobiles vel res de qua
questio habetur sequestratur apud sequestrum
deponitur res immobilis et non habet locum
ut C. e. l. bona. Circa secundum sciendum
quod depositum potest fieri per cyrographum
vel non cyrographum. Quod vero per cyro-
graphum potest dividi et una pars data
deposito et altera vero ei manet depo-
nenti ut consuetum propter probationem
fiat. Sed probatio magis est inter
mercatores et non creditur contra
testem scriptum non subscriptorum habeat tamen
testium fidem. Depositum ut ff. quem
poteri depositum habere non scriptum.
Circa tertium sciendum in quibus teneatur
depositarius deponenti. Sciendum
quod nec depositarius ut res deposita
datur ipso eius dominio nisi est ut
dicitur in ... Item deposita reddi-
antur integra deponenti. Fallit autem
in rei [illegible] casibus. Primus est non quando
gladium depositum et furiosus repetit
[illegible] quod ei ne quis. Secundus est non de-
ponens sint depositarii bona
eius et eius in publicum deferuntur.
Tertius est non fur depositum et repetit
sed repetitur dominus rei non furis
repetitionem graviter quod tunc potior
est causa domini sed tamen fur sive do-
minus ab eo repetat. Debet sibi red-
di si [illegible] ut C. e. l. bona. Ubi autem
non depositum datur furi non autem
furti ff. de furt. itaque. Quartus
non fur apud illum depositum ac-
surripit vel [illegible] ff. C. bona
fides. Debet autem res magis de-
posita reddi non deteriorata vel at
tione depositi potest agi. Non enim
deterior reddatur potest dici dolo
malo reddita non esse quod intelligi-
tur si sit deteriorata vitio deposi-
tarii. Secus si rei vitio vel casu
fortuito ff. e. l. j C. e. bona et
glo. Circa quid si res apud aliquem
sequestrum deponatur quod fieri videtur non
... vel sacristia insti-

nunquam etiam dicta tenebitur si auctatur
Preterea pone si illam partibus contra
to et templo | quia tunc videtur quemad
ta esse | non potest tunc sic tenetur certa
nauta et campo de rebus invectis et
illatis ff nau cau sta l i § ult
pro eo si plates et capiz non sunt
partes | tunc enim non etiam si perso
na que recipit re obligatur sed tu
tenetur dicere etiam si vel utili
tate fuisset gratia | quia tunc tenetur
etiam esset si apud eum vel aliquam
alias personas non fuisset deposita ex
e t i in textu et in glo ‖ Item si
depositarius reddat depositum dic
non ignorat | Videtur liberari ff e
t i § si rem non tenetur tunc et
rede actori depositi quod alius tunc
reddidit | ff depositi quod debet | preterea
de debitore qui non liberatur solvere
falso procuratori | licet crederet eum
procuratorem | Et hoc ideo quia depositarius
tenetur tantum de dolo | et non sufficit quod
reddat actori depositi | Sed est obli
gatus ipse | ille tamen possidet. desistit
illa spes sine fraude liberatur | Sed
debitor est obligatus contra quem non ad
solvendo non liberatur ff ad l fal d
ratore § ideo ff de verbo oblig si
cessionem hic contra de clare
interesse ‖ Item si plures
deposuerunt nunquam reddere alteri
eorum si petat | Videtur sic si hec
in deponendo sunt acta alias poterit
te tenetur | quia et duo heredes ff
e l i § si pecuniam | si autem duo de
ponant hoc pacto quod non reddatur
cum sine alio | hoc secundum eum rem
si reddat uni | nunquam agere potest
| Depositarius neque si non reddi
derit | tunc reddere cogitur alteri
quia non illi cui reddidit | quia ille non
potest agere | nisi illi cui non reddidit
quia non tenetur sine alio reddere hec
contra ‖ Item nunquam depositarius tenetur
in hoc casu depositi si res deposita
periit ‖ Videtur res deposita pe
riit aut dolo aut culpa depositarii |

aut casu fortuito | si dolo tenetur
| Est autem dolus studiosa machinatio
ff de dolo l i | sicut cum depositarius la
tet signat sed ubi res deposita
sit ut eam tollat et sic dimittit
| tenetur autem de dolo in textu | quia si etiam
de dolo conveniat non tractatur queres
talis non vel | quia contra bonos mores
ff e l i § si conveniat | Item non potest
culpa depositarii | aut culpa lata
aut levis aut levissima | Est autem
culpa lata si propriam reposuisti in
archa et deposita neglexisti in archa
| et hec comparatur dolo | ff mandati si fideius
sor | possunt enim dolus si circa eam
non habuisti de deposito quam ha
buisti de tuis | bona enim fides ab
esse possunt | et si contra dolus ad
esse possunt si rebus tuis sal
vis depositas amisisti contra bonam
fidem | levis aut culpa est si de
posita de archa posuisti et eam
clausisti sed clavem in cante dimi
sisti | Si enim perit | culpa lata tenetur
sunt de dolo | quia hic possunt esse dolus
ut dictum est et sufficit hic presumptio
ad comparandum sed cum ‖ Item non potest
culpa levi | et etiam levissima tenetur
nisi in tribus casibus | Primo si deposi
se obtulit quia si depositum periit
ut supra e t ii | Secundo si aliquid contra
dicta recepit | sed tunc si recipit periculum
agetur contra eum actione ex conducto | si
non prestitit vel expressit agere actio
prescriptis verbis | ut ff e l i § si
quis sed | Tertio si pactum est se
culpam levem et levissimam tenere
ut in dicta l · § si convenit | Quarto si
mora interpellando fecerit ff e si
malea § ultimo ‖ Item si vel
apud eum causa sui fuit deposi
ta sicut ut deficit ea ff e l ii § si
pecuniam | tunc levis convenit sed contra
et in ‖ Aut periit casu for
tuito non tenetur quia casus fortuitus non
previderi | tenetur tamen etiam [illegible]
pluribus casibus | Primo si pactum
de eo [illegible] e t in ff

l. i. § ſepe ita tn̄ q̄ oīs caſ(us)
ꝯcurrent ī pacto ſ; d' hoc
e plenꝰ ip̄e dñi tī p̄notñ
|2o ſi mod' diſtīgēdo caſu ꝑceſſit
ut ſi candela ardente ī camerā
plenā paleis dimiſiſſet et ꝯbuſta
domꝰ in q̄ liber ē depoſitꝰ | ut ſi
re depoſita ꝯmūnē nō reddere
cuiuſſiſti | 3o ſi dol' caſū ceſſit
ut ſi alius re depoſitā vendidit
& eam poſtea redemit | ut ꝑ g(losam)
habet eā ꝯ ea depoſiti cū ſi ſit
dolo eiꝰ ꝑꝑt ꝗt | q2 ſemel ꝯ
miſiſſe dolū ſufficit ff e l. 1
§ ſi rē | ſi tn̄ penite(n)cia ductꝰ | ea
redimat & ꝯ ꝑd(ictu)m ſtatū ꝗat pi
nā purgat | ff de vſu. l. ſeq̄
§ item labeo | & ei ꝯ ß goffre
ſi dolū nō ī alienādo ß mu
tando cōmittat | ut ff de ꝯdic
furti | que ſicut | 4o ſm aliq̄s
ſcꝫ goffred' ſi apud aliq̄ ſūn
ꝯcedēꝰ res depoſita ſuit ff
e l. 1 § q̄ ſepe | aly ꝯt | ꝑ predict'
caſibꝰ tenetur depoſitarꝰ etiā ſi
res apud deponētē ſīlr' in ꝯ
ꝑiſſi | ſufficit eī q̄ res potuit
nō perire ff de l. 1 nō res § ult
ꝯ bn̄ & goff. ꝯ et ij & hoſt
Item nō ꝯ depoſiti repetitione nō
ꝯ locū ꝯpenſatio ꝯ toto
nec deducto ꝯ pte ut ꝯ e c
ij § ſane | Ubi etiā nō q̄ depo
ſitū nō depoſito nō ꝯpenſat' | ß q̄
pmo depoſuit ꝑꝰ ī ꝑt ꝗ e l.
ult. | nō iꝫ etiā locū ꝯt ꝯpe
ſas retentio | ß goffr' ß ac' ꝯ ꝯ
ꝯ ſꝫ q̄ depoſitarꝰ fecit ꝯ
penſas actore rei depoſite | ꝯpete
eū ꝑt eas a deponēte ff e actor
ut doli ꝯcepto ſe pēd' | 5o
depoſitarꝰ nō ꝑt ꝯcipe q̄ po
nente depoſitū repetentē | de do
dicēs repetes dolo | q2 ſcripſi
pacto nō q̄ q̄ā nūq̄ admiterē
[illegible] nō repetes | depoſitū eū
ꝯ repeta ꝑt etiā ſi eo pacto de
poſita fuit ut ꝯ [illegible] depoſ

tari repeta | petat eā depoſitū mu
tata volūtate repetere ff e l. 1 § ult
| nō apud ſequeſtrū res depoſita
fuit q̄ repeti nō potuit nō lege
ſequeſtrat' impleta | ut loco l̄c
& exceptio ſpoliatꝰ ß aliquos
| aly dicūt verꝰ q̄ bn̄ iꝫ & loco
exceptio tal' | ſalte ī ꝑ mod' reꝗrat
q̄ fauorabilior vī q̄ actio depoſiti
iꝫ 1a ſit bone fidei hec bn̄ ꝯ
de ꝯ ꝯ ꝗ & tho | Ite
inſup q̄ depoſitarꝰ vtēdo re de
poſita ꝯmittit furtū ſi ſit ꝯ
ꝯ e ꝑhibitū ne vtat' ea | ff e ſi
ꝗ aliꝰ nō ꝯ ꝯ dūmō putet
hoc dūꝰ ꝑmiſſurū | etiā ſi ho
mo ꝑbabilr' putat | ff de furt'
qui re | ꝯmittit etiā furtū ſi depo
ſitū eo ī ꝯcipiendi abſcondit
ff de furt' l. 1 | Adhr etiā nō
q̄ de rebꝰ depoſitꝰ attēde | depo
ſita nō ſunt ut ſi ho veſtes de
ponat ꝯcipe nō ē depoſita ſilr
| ut ſi equꝰ nō capiſtꝰ depoſitat' | ſolꝰ
eqꝰ ē depoſitꝰ ff e l. 1 § q̄ de
poſit' | Ubi attendēdū ß ac'
q̄ ſi quis depoſuit nō tn̄ eqm
ß etiā capiſtrꝰ | Ubi nō dicat de
ponē eq̄m tn̄ q̄m ē capiſtꝰ
nō depoſuit capiſtrū | te tn̄ de
cuſtodia eiꝰ & apud q̄ depo
nit' equꝰ | aliꝰ depoſiti agit'
ꝯ eū | nō tn̄ ut ꝑ depoſito ß ꝑ
ut acceſſoriū depoſiti | ar' ff
ꝯ ꝯ furto § ulti a
[illegible] | Repeti aūt depoſitū ꝯ
quēcūq3 placuit deponē | nō
obſtante aliqꝰ pacto ut dictū
ē ſup̄ ꝯ e bona ꝯ ꝯ & glo
¶ Circa quītū q̄ ē de actione
depoſiti ſciendū q̄ h' actio datur
deponēti h'o tn̄ fallit ī caſibꝰ
ſupdictꝰ | datur etiā h' actio dn̄o et
domino depoſit' ff e l. 1 | da'
etiā ſilr' & ꝑdēti depoſiti | nō
obſtāte ſuo delicto ut ꝯ dictū
ē ſup̄ | aget etiā ꝯpſuo ꝯtractu
[illegible] ſi ſuo ſi furti nō ꝯ

|| dicat forte depoſitū equū
cū capiſtro h'

agere ne consequatur actionem compositio
[illegible] ff. de furt. itaque | Datur
autem hec actio contra depositarium vel
contra heredem eius ex dolo defuncti
in multo magis ex suo ff. depositi
et oblig. ex deposito | et tenetur he-
res etiam depositori ignorat
venditor ff. e. l. i. § [illegible] | ad [illegible]
et in quantum hec actio datur patet ex
superdictis | Est autem hec actio ex
ne fidei [illegible] [illegible] et actionum
est et famosa et [illegible] ut heres
suo nomine dampnatus fiat infamis
e. l. qui depositum negavit

De feudis. Rubrica

Deinde consequenter est de
feudo | primo quid sit feudum
et unde dicatur | Secundo quot
et que sint differentie feudi | Tertio que
res [illegible] concedi | Quarto que perso-
na possit infeudari | Quinto quo
possit infeudari | Sexto quemadmodum
[illegible] feudi fiat | Septimo que
[illegible] [illegible] pervenit | De-
cimo quibus [illegible] feudum
[illegible] | Nono [illegible] quomodo [illegible]
feudi vetitum | Circa primum
[illegible] quod feudum est [illegible] rei
[illegible] homagium [illegible] concessio
et [illegible] [illegible] feudum
[illegible] [illegible] feudum amittitur
[illegible] | [illegible] quod dicatur [illegible]
[illegible] rei | [illegible] quod possit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] feudi [illegible]
[illegible] | [illegible] ff. [illegible]
[illegible] [illegible] | [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
vel [illegible] feudum datur ut
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] homagium [illegible]
fidelitas et fidelitatis debitum
a vassallo prestandum | [illegible] homa-
gium [illegible] | [illegible] va-
sallus [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] | [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et non [illegible] not.
quod apud dominum [illegible] directum
[illegible] [illegible] | vasallus
[illegible] [illegible] [illegible] feudum
[illegible] naturale possessionem ff. [illegible]
[illegible] possessio | possessionem [illegible]
et [illegible] dominium | [illegible]
[illegible] ff. [illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] | [illegible] feudum a
fidelitate vel fide | quia vasallus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] feudum [illegible] fiat
[illegible] et nulla | fidelitas
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a vasal-
lo domino prestatur ut [illegible] pre-
dictum | [illegible] Circa secundum quod
feudum aliud est [illegible] [illegible]
[illegible] acquisitum | Aliud [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] acquisitum
aliud [illegible] [illegible] [illegible]
acquisitum | non est [illegible] feudum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] | [illegible] aliud est feudum [illegible]
non [illegible] | aliud [illegible] feudum [illegible]
Tertium [illegible] | Duplex
[illegible] homagium | [illegible] ligium et non ligium
ligium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] alius fidelitate salva
[illegible] ligium [illegible] ligatum [illegible]
[illegible] fidelitatis [illegible] | Non [illegible]
[illegible] est illud | quod fit ab alio
salva fidelitate [illegible] vel [illegible]
Circa tertium [illegible] [illegible] que res
possint infeudari | [illegible] quod [illegible]
[illegible] res que [illegible] alienari non
possunt infeudari [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] | [illegible] [illegible]
feudi [illegible] alienatio [illegible]
[illegible] [illegible] res feu-
dales [illegible] infeudari [illegible]
[illegible] possunt infeudari [illegible] | [illegible]
feudales non [illegible] [illegible]
[illegible] non possunt | [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] feudari [illegible]
et feudi [illegible]
[illegible]

dadi | no obviratio q fecit deno
infeudando denovo q e cl
pte | C 19 § si vapallus feudum cc
tese alienavit | 4 ppt ho id
pdidit | tunc eum platus pt id
dare filio alienatis | ut eius to
pagilos siue liunde ppe ut ibidem
C 19 § si vapallus eiue feudum
alienavit | c contra facile dru
pat no poat | tunc eum platus
dare pt illud aliom lapco qui
illud emipet 4 abentiad etiqua
stat | Brevato c si platus aliquid
aliquibus absque abeo sibi pp
tu coregpt delicta ppe tecta ali
qua subcta necessa in feudum
talib tca postea abulla muri
sua fuit in veta desiste | Etiam
eum sucror necessa illa poterit
integre q d' donac ptriao | q
pdidit het q in dnicend d' no
infeuda dnono | no optendat
ad feuda antiq | si tur adra q
numquam fuerunt ad feudum data
C Ite nullus d' ragi pppualibz
homagiu facere | ut eum psonio
marc ess gt de pmoria cedi
ligenti | C Item aut de mine
pnt in feudum concedi reque st ti
de dominio | Adundendum est que
res infeudari pnt valet ea que
dicta sunt sup dnice te pg desp
tor feudi C Sequitur nde de 9o
articlo sz C Quis pt infeudare
Ite qd sicut q adhept C pt
abbas ppositus | si 9 fuerendo fu
erit feudum grade pt C Ite
marchiones duces sunt in l' defe
ad ti i C Itm ducoes | et ee in
mi ut e l' ti dona feudi | C Et ho
9 vnd si lz Unite sucs bonorum
adnistratorz | q eum rone q b
... aliquis de bonis suis alie
... inuestitura feudi pt
... | Ro tu q qd fit dinestita
... | ut fit debusio ue
... | aut dnolo ctur
... e ti ... rtupa

dicti ipsius | fecit eca gsserunt gl
eaqz investitura nouu feudi
facere posse ut in e ti C Sequitur
nde de 9o sz C Quis potest
infeudari | C recunda q era ho
no dignus | nua t sing dvesti
re pt ul ignorans pteudat
| ut ep ub putabat | 4 ho cond e
si pt tal' qui sunt d' feudo po
sunt | no agi sceleg muto dau
dq ul' alt impfcti | C Clerici ecct
oibus rlugios recipe no pnt
homo si hnt pduit ut d ti an
mutg | pt ee mod. i. impu
beres d' feudad | no faciet tamen
fidelitatem antq venit ad puber
tate | et si ea an faciet no te
| q fidelio ia ut ditu c supsit
pinancictio | q q fiulitatez
no habz at abimpubibz fetis
ut ti si de feudo ptegna sunt
| pt etr femie gredi feudum
et d' feudo feminad ut d ti
de ... femie | pt aut d
feudacio est pstitus ul per
diatoz apte qualz expedi
ut i ti pquos fiat d' vesti
C Sequitur nde de sexto q sit
pkonore dnd sz quo ogresso
si inpstitut feudi fiat | C Cu
q q sicendum q fit plgnore
dnd 4 amoe vapalli | 4 pry
vestitura ut d ti C Cumbs mo
feudum pt costitui | C Est autem
investitura ppe possio rei tra
dicio | impprie no e aliq capitis
loco posso i malz popino
| ut qn dng vapallo porri
git hastam ul' aliqua sile | dne
ns se facere investituram ut i te
quid e investitura | Si at i ve
stitura coram testibus fieri no
quidq q facta sit testibus ul'
i strato no valz | si ut vitas
pbari poss si opdicz | et si
qdem dng investitura fati
ut d' beneficio nouo sunt si pa
res vapallos lz cora testibz

7
6

ul' saltē duobȝ cp̄ill' ead factā
dȝ | Cū uō uō līȝ pares | suff'
q̄ fiat coram aliis testibȝ ydo
neis | Si uō inuestiat de uctēd
bustio coram q̄buscūq; testibȝ
ydoneis siue parib; siue aliis hō
fiere pot' ut dī qui testes s̄t
necessarii | Sat aūt si lit' fiat
inuestitura 4 de reb; q̄ p̄us fiat
iā dȝ fieri q̄ dicta sūa lex
Si uō de reb; ecclie testes ad
hibēd' p̄ut īnd'ut paces et
q̄ncī s̄ hōsp̄ | Facta uō in
uestitua dȝ vasallus sacramēto
dnō fidelitat' p̄stare | Quod
aūt sacr̄m s̄ dnō facere mag
varias q̄suetudines dn̄i facere
ordinare | Et quid debet ro
lādina ordotal' fidu̇ . si q̄ va
sallus p̄mittit dnō 4 corp'ali
ūat ad s̄cta dei euangelia de
cetō sibi 4 hered; suis ee fidel'
vasallus | p̄ui'sȝ 4 q̄ d'eos suos
res iura 4 honores eorȝ p̄pse
fidelit' q̄suare | 4 nullatenus
alicui q̄ in detrimētū p̄ctorȝ
sit dap̄num p̄sone ul' p̄sonarȝ
bernd' inrui 4 honorȝ seu feudorȝ
q̄ hered' | uti posse q̄ ul' p
aliud q̄tractare | uō uō aliquo
machinari | Et nos si quos sā
ul' eorȝ aliq; tractare ul' p̄ui
rare p̄sp̄ | q̄ toto posse et in
dicare 4 q̄uitā sibi subfide q̄
tēd aū' abiod' impedīd' siue
serietō tēt' | uō q̄sua | eis nū'
4 honores suos contra quoscūq;
q̄cept' imp'io romano | Et hās
quib; debito fidelit' p̄sp̄ dt
astrictus tenetur 4 tot' uiribus
adiuuare 4 q̄ua' p̄ui'a 4 vasȝ
fidelitȝ sibi sui'otȝ hedib; bō
dē | At post' inp'ti | Quis uō
sit factus tēt' dnū vasallum
usū'e in q̄uaria possoy ut
in ti quod si d'uestitura | Ror
tuo aūt dnō vasallus ul' e…
hedes eo mō'no … ul'

cū successor infra annū 4 diē
honorifice dȝ adire 4 d'uesti
turā p̄tere 4 fidelit' p̄mittere
| dnus uō d'gtuch dȝ d'uestit'
facere 4 fidelit' sacramēto …
q̄ si uō fuit vasallo uō de
bebit obesse | Ex q̄ d'uestituram
sit debuit postulare q̄ …
s dnus vlt' anum 4 diē …
tū differri | p̄scripte p̄uare dȝ
et si vasallus ult' anū 4 diē in
vestitura p̄tere differat bufete
dȝ p̄uari | dr' iusti q̄ dnus
p̄ucte p̄ue' 4 iusti si defend'
q̄tūsa sūt | Et duo q̄tentis
p̄dicti pȝ s̄ hōsp̄ q̄ lȝ vasa
llus q̄na' iurȝ q̄ dn̄ibus
rauss uiuabit dn̄m | et
con q̄ bȝ | uō tn̄ p̄uabit cū'q
antiq'os | nisi sit exq̄uirendo
ul' a rege baruis | q̄ et interim
vasallus s̄ a sacramēto fidelitat'
absolutus | uī et p̄uabit eū
d' imp'ium ul' papa ex c de
iure iurā d'enieā | Itē vasa
llus dȝ īūitare dn̄m q̄ honore
et q̄ feoun ul' filius | Quando
aūt q̄ eorȝ pt esse vasallus
q̄cluditur q̄ de p̄ui' ul' capl'a | Et
nullus pt ee homolegius dn̄
feudorȝ dnorȝ | q̄ h' uō legius
feudis feud' q̄ lȝ adiussē | ex
de suppl' negli p̄slatis | Itē
aūt homolegius alicui q̄ eccie
iurisdictori subiectus q̄ ad p̄sp̄
4 q̄ ad alia bona sua q̄ lȝ ab
alio in feud' uō legius | eo
ipso q̄ p̄sona sua et p̄ui'
subiecit | vide' ipso bona sua
subiecisse | ar q̄ de adoptio
si p̄ri | Homo uō legius alic'
e q̄ uō q̄ … iur' decem feud'
| ad in p̄ptu feudū se q̄ [illegible]
| Si i' sit alicuius homo uō l[illegible]
duorȝ dn̄orȝ q̄ se ad [illegible]
lauti iuuat ipm [illegible]
rui p̄mo fecit homagiū | et [illegible]
tenet [illegible]

III

palium substitutum h. et gl. || Itē
si vasallus moriens plures filios
reliquit || Item ei qui eorum fac-
erit fidelitatem si feudum habuit in domi-
nio [illegible] si non adventum eorum expectauit
[illegible] totum pervenit ne solus inhabit-
[illegible] non quod partem quamquam est
[illegible] feudum per pignoribus [illegible]
puta si partem fuit [illegible] si pignus
usque [illegible] non [illegible]
[illegible] in feudum dicit non [illegible] ut dicitur
[illegible] feudorum || Item aut si par-
tem quamquam inde [illegible] de pig-
noribus ar. [illegible] ita si || Sed vasallus va-
salli [illegible] domini [illegible] sup-
[illegible] suis || Item gl. quod [illegible]
[illegible] si pignore feudi [illegible]
si non [illegible] [illegible]
[illegible] || Item [illegible] vitio || ho-
mo magis [illegible] || Item
quod vasallus [illegible] domini [illegible]
[illegible] || Item quid dicit quod [illegible]
[illegible] domini [illegible]
[illegible] non habebat ut rex [illegible]
[illegible] instar patrem quod [illegible]
[illegible] libro || ff. de pig-
noribus ar. [illegible] || Item non si
[illegible] ex toto ut in
parte [illegible] || bonum viri [illegible]
feudi si non non [illegible] non tenen-
tur gl. || Item quod aliquis episcopus ha-
beat aliquam villam in feudum a rege
et de illa [illegible] infeudat / a rege
postea eam emat [illegible] / numquid
rex facit homagium [illegible] || Item
quod quidam dicunt quod non tenetur [illegible] facere
et quandam recompensationem [illegible]
[illegible] non homagi-
um facere pro illa / et tal' [illegible]
[illegible] villam [illegible] tene-
[illegible] illud facere [illegible] liberatus ab
homagii [illegible] / ff. si [illegible]
[illegible] dicunt quod [illegible] ho-
magium [illegible] facere ut [illegible]
[illegible] bona fide / ar. ff. si
[illegible] qui [illegible]
[illegible] || filius vasalli mei
[illegible] || [illegible] homagium

[illegible] tua || primo [illegible]
iniurie illate et [illegible] filius hominis
mei non et homo meus quia filius non [illegible]
[illegible] patris / non si [illegible]
patris filius non [illegible]
[illegible] patre statim [illegible]
aut ut [illegible] || Item
|| Item [illegible] bona ut [illegible] bo-
na sua et [illegible] feudi il-
la / et [illegible] in [illegible]
ea / si filius [illegible] primo [illegible]
voluit homo meus non est || Item [illegible]
[illegible] ut [illegible]
si facit homines meus ut [illegible]
defendat / Item est [illegible] filius
est homagio [illegible] / [illegible]
filium [illegible] subditorum potestate
ff. [illegible] h. et gl. || Item
de vasallo vasalli mei numquid
de vasallo meus || Item non ut
liberi liberti mei et libertus meus
ff. de [illegible] non [illegible] / [illegible]
aut quod si vasallus [illegible] domino [illegible]
[illegible] tenetur / et vasallo [illegible]
si vasallus si non [illegible] fidelitatem domino
feudi [illegible] / si [illegible] et [illegible] suo
[illegible] fide vasallo / dominus
[illegible] quod [illegible] habuit / et ad [illegible]
[illegible] feudi [illegible] / ut [illegible]
[illegible] h. et || Item [illegible]
[illegible] / et [illegible]
|| [illegible] vasallus feudi [illegible] domino
[illegible] et [illegible] non tenetur domino [illegible]
[illegible] || [illegible]
non debet eum offendere ut [illegible]
defendere || Item [illegible] quod si [illegible]
[illegible] prelato [illegible] et
[illegible] quod [illegible] fide
[illegible] non [illegible] / [illegible]
feudi / [illegible] / super hoc
[illegible] / non [illegible] / [illegible] et
[illegible] alit [illegible] si
[illegible] quod debeat / [illegible] quod [illegible]
non [illegible] debeat ei obedientiam
denegare / ut [illegible] quod [illegible]
subiectus / agat [illegible] ar.
[illegible] / et [illegible]
[illegible] capitulo [illegible]

iure ut si feudum sit alienatum §
imo e(st) supra t(itulo) ij. Adhuc
no(tan)d(um) q(uod) vasallus d(omi)no indigenti
d(ebe)t alimenta p(re)stare ff. de lib(er)is
ag(noscendis). Insup(er) no(tandum) § [illegible]
[illegible] e(st) ti q(uod) vasallus sive d(e)
§ q(uod) [illegible] e(st) na(tur)a feudi re
[illegible] d(omi)n(u)s [illegible] nec [illegible]
[illegible] ipsis deficientibus videtur
iure [illegible] in feudo [illegible]
[illegible] pacta quib(us) deficientib(us) [illegible]
quia deficiente iure [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] feud(um) iure succedit [illegible]
at. [illegible] q(uod) [illegible] no(n) suc-
cedunt ascendentes ut p(atet) [illegible] § de
scendentes p(r)imo filius no(n) filia [illegible]
[illegible] nepos [illegible] filius
nepotis et sic [illegible]
[illegible] descendentes [illegible] masculus
[illegible] no(n) deficientib(us) [illegible] suc-
cedunt [illegible] et [illegible]
filii [illegible] ult(ra) [illegible] et sic [illegible]
[illegible] ut [illegible] succedunt feud(um)
[illegible] Dicit tamen [illegible] q(uod) [illegible]
[illegible] no(n) succedit [illegible] filius q(ui)
descendit [illegible] feud(um) ad [illegible]
redit et sic [illegible]
[illegible] Et [illegible] aut(em) [illegible] §
q(uod) in feudo filius [illegible] succedit [illegible]
[illegible] [illegible] na(tura)lis et [illegible] ad
[illegible] no(n) [illegible] accedit adoptivus
[illegible] na(tura)l(is) [illegible] natus [illegible] dispon
[illegible] [illegible] sit [illegible] legitimus
ut [illegible] § [illegible] sit [illegible] ad
optivus et [illegible] na(tura)l(is). Hic [illegible]
[illegible] filius sunt legit(imi) [illegible] Non
succedit [illegible] natus descendens
[illegible] morganatica lege ac
cepta. D(icitu)r aut(em) lex morganatica
q(uam) aliq(ui) [illegible] libros [illegible]
[illegible] [illegible] tali pacto
q(uod) [illegible] filius ei(us) succedat
[illegible] d(e) bonis [illegible] habeat [illegible]
[illegible] tempore sponsalior(um) accep(it)
et tal(is) filius in feudo no(n) succedit
[illegible] [illegible]atib(us)

libris [illegible] ut in e [illegible] ti
de filiis natis [illegible]
[illegible] filius. [illegible] aut(em) ut [illegible] e(st)
supra scilicet q(uod) deficientib(us) masculis
[illegible] descendentib(us) suc-
cedunt [illegible] et e(st) intelligendum
de feudo [illegible] ab antiquo [illegible]
[illegible] qui fuit [illegible]
[illegible] aliter [illegible] cum aliquis
fuit de novo [illegible] investitus
[illegible] sine masculo [illegible]
no(n) succedit sibi fr(ater) ei(us) vel filius
[illegible] in feudo § [illegible]
[illegible] ut [illegible] feudi [illegible]
[illegible] [illegible] no(n) [illegible]
[illegible] deficiente no(n) succedit ei [illegible]
[illegible] feudo [illegible] ei(us) addomino
redit nisi ea lege investiti fu-
erunt ut [illegible] succederent
vel [illegible] [illegible] a va-
sallo [illegible] d(omi)no [illegible]
[illegible] no(n) [illegible] vel in
[illegible] [illegible]
[illegible] sit fuerunt in
[illegible] § [illegible] ut [illegible]
[illegible] dari [illegible] e(st) [illegible]
[illegible] no(n) [illegible] e(st) sup(ra) sc(ilicet) q(uod) filii
vel plures [illegible] descendentes non
succedunt in feudo. Fallit in duob(us)
[illegible] e(st) [illegible] feudum femi-
ninum vel femine concessum [illegible]
deficientib(us) masculis ad feminas
p(er)tinebat [illegible] de beneficio [illegible]
[illegible] sit tali pacto ac-
quisitum [illegible] sc(ilicet) deficientib(us) masculis
ad feminas devolvatur [illegible]
[illegible] ut [illegible]
feudum [illegible] filia [illegible] filius
feudum [illegible] repudiata [illegible]
tate [illegible] ut no(n) [illegible]
debeat [illegible] ¶ [illegible]
q(uod) no(n) § aut totum repudiare
aut totum [illegible] cum
[illegible] deficiat [illegible]
[illegible] [illegible] illud
[illegible] sine aliquo [illegible]
[illegible] aut(em) [illegible]
feud(um) [illegible] repudiata [illegible]

sine aliqᵘ one hereditaria Juxsti
fice de feu an a gtg | ul' filius
defuncti eciamp possit r̃ pendiata
hedite r si gtingent | Cum si
dicte gservencio defendio d re
mid indicis loci | feud ubide
hosti q̄ salms legibus impria
lib q gtinet d c q̄si feodi | feu
na 4 ca ꝟ dndas regiond co
sweti ncd 4 dnsimod tenuan
da 4 gservene destricte daliq
ingione h̃ curiend c addiciond
aliq gservenes | 4 si nec illa ap
pareat | gsnoe vl' lege scripta si
talupma nti pnt | Adhoc nd
q si vasallus sine hede masclo
decedat | 4 feudu addnng rdeat
| aut decedit p' augustu etiam
k̃ lad marcy | 4 tunc omnes fenctꝰ
ani pendentes ptinct addnm
| aut p' k̃ lad marcy usq ad
augustu | et tunc fenctꝰ adhe
des vasalli ptinet ut nti lege
q̄si i. k. f. q si vasallus | Jte si
vasallus fecit in feudo addi
ficia vl' i d q̄ erma sua meli
oraunt pgtea sed ubi decessit
hedes pnt auffre illud edifi
cia si dns solvat inchoatores p̄
ciu ut d q p̄dicto || Jnsup nd
q ducatꝰ merchionatꝰ comi
tatꝰ nō dividunt ꝟ feudu dividi
pt ita tn q pro uno feudo va
sallus plures dnos no cogat hē
ut i q̄si fee hat cdic tali | Re
quit vide de octavo sꝫ quibꝰ
cerauss feudu amittat | Jtm
q̄ spendo q̄ amitti pino si
vasallus fiat mutꝰ si tn feud
sit magn et ille no possit si
feudo sustentari | tunc sibi dz de
feudo 2ᵃ liquit q inde possit su
stentari ut ti quibz mo feu
[illegible] q ult | 4 ho dz intelligi
[illegible] nouo | ꝟ feudo paternu
[illegible] | feudꝰ | mutꝰ et
[illegible] cꝰ vl' chegi
[illegible] ut nti d[illegible] q anna bell[illegible]

deponit q | Ro si ipse no pe
tat p' morte dnd abeis hede
infra die et annd investiturã
vl' si hed vasalli infra die et
annd nd petat investituram et h'
e vna et h' e vna sit mala
ceriy admis | Cetꝰ si sit impubes
inlebus nd pete dz ead infra an
nd et mesez ut nti quo tpe
inleg inue pete debeat c i
| et h nasint qd dolose obnu
sit | cetꝰ sit exempta causa | ut
ꝑt duminas capitales vl'
absencia iusta || Ro si ter inoi
tꝰ nd velit iurare fidelitꝫ dno
investitura feud pollicet | Jtm
si infeudaunt feud tld q illud
desinc no ꝑot | vl' si infeuda
uit illud alia lege q ipse hꝫ
qpita q' h̃nt ipse et ipsius he
debz masculis et ipse infeud
auit aly ipse cõ ipsius hedibꝰ
masculis 4 femino sit | ꝑot hi
feud dare vasallo aly infeudu
debite indistancy obsuate
si sit feudu paternu ut d ti de
alie si ellicaverit || Cetꝰ si fel
lonia .i. fraude infeudi gessit
cou tenoꝫ iuramti fidelitatꝫ
ut si dnm illegit in pho ta
pest no indiciu nec admox
te voluerit | Cetꝰ si nd vel
vl' nd quibus domy cotrubunt
vl' incipit hest | vl' si nd filia vl'
nd uxore filij vl' nepote vel fil
io aut nd soror dnj in domo
dnd commbuit | ut d ti quibꝰ modo
feu amitt q ij | Octavo si or
ridit fraem qpmd vl' filiud fris
ut ipse solꝰ tota hedit hret
| iurs eaed si feud sit paternu ꝑot
| illud tn redit ad plos feuda
taros no addnm ut ibi q ult
| Peponit aut hi ho defec
dnd q ec ij dfine glo ꝟ male
ꝟ cepit | et actor || Nono si alien
auit feudu vl' eius pte no iuxt
q h' sit [illegible] ignoraunt | nullis tetlo

lic[et] vasallo feudum vel aliquam partem
eius vendere, inpignorare, vel quo
cumque modo alienare vel etiam in dote
dare, vel etiam in permutationem sua dare, domino
non permittente, adeo quod feudum spectat
et si secus fiat irritum est, nulla
prescriptione impediente, et quod alienata
videtur, addimus ut in consti-
tutione hac edictali, et similiter nec
idem transferre potest feudum vel aliud
sine consensu domini ut ibidem. Non
prohibetur tamen feudum paternum alienare
inter agnatos seu consortes, invitis
quod alienato conveniat, ut idem, potest etiam
irrequisito domino feudi paternum
advitam vasalli in dote dari, quod
dedonat inter virum et uxorem, ut
ut dicitur e. c. in ii. negolo. Item autem
feudum possit permutari, ecclesie dari,
sequitur infra in decimum ca.
et sequitur. Item bene notandum quod est
preterea quod si vasallus alienat totum
feudum vel maiorem partem, perdit feudum
seu dominus quotiens possessor pro
illud vendere. Si vero minorem eius
partem vendit, in libello ut ablegat secundum
modum, dummodo remaneat in feudo
dominum non perdit, quia hoc feudum et
in feudis quibus modis amittitur
feudum l. ii. Decimo si negga-
vit feudum vel partem eius. Undecimo
si dominum accusavit vel contra eum
testimonium tulit, vel advoca-
tus vel procurator fuit in actione
criminali vel civili, et propter plures
alias causas ingratitudinis que
numerantur in usibus feudorum, si tamen prosequitur
iniuriam suam potest dominum accusare.
Duodecimo si indicta publice
expeditione vocatus a domino non
venit, nec alium pro se misit, vel
dimidium redditum feudi vnius
anni domino non transmisit, ut in
constitutione hac edictali. Tertiodecimo
si tamen delinquat quod feu-
dum perdere debeat, tunc etiam propter
eius delictum filius suus perdit feudum
[illegible] tamen quod illud [illegible] non de-

beat si predictus fuit quod nota ar-
gumentum de dona. c. ult. ... aut alter
ad hoc pertinet constanter dicit quod tria
vendum et ad consuetudines et con-
suetudines feudorum. Decimo quarto si non
fecerit observari ea que ad nullum
intelligendum [illegible] que sunt prescripta
ut extra [illegible] de elec. [illegible] Decimo
quinto si filius suus ad satisfaciendum
domino non induxerit, si enim filius
vasalli offendit dominum, pater re-
quisitus a domino inducat filium ad satis-
faciendum, vel sepe ... filius alias
a feudo privetur. Si vero pater
eum ad satisfaciendum inducat
et ipse contemnat, pater in toto eius
feudo non succedat, ... satisfa-
ciat, ut constitutione hac edictali. Decimo
sexto si suus vasallus non induxit
ad satisfaciendum domino. Si enim vasallus
de suo feudo vasallum aliud ha-
beat, et ille alius vasallus va-
salli domini dominum suum offendit
in[ser]it hoc committendo domino quod
subsequente postquam habuit feudum
perdet, et addimus a quo illud ha-
buit, nisi ab eo requisitus
paratus fuit satisfacere maiori
domino quem lesit, et similiter vero dominus
vasalli requisitus a priore domino non
requisierit eum qui illud dominum su-
um offendit ut satisfaceret illi
feudo privetur, ut ibidem. Decimo
septimo si dominus infeudaverit
suum allodium et postea vendidit
illud alium ecclesie, vel potentiori
et pares contractum, tunc vasallus
non potest illud venire, sed per gratiam
[illegible] aberrans [illegible]
[illegible] potest tamen vasallus [illegible]
admittere quod dominum, vel ut det
feudum aliud eque bonum, ut ...
deparare [illegible] sua l. ita c.
Decimo octavo si per aliquid
vasallus alicuius predictorum
minus fellonia [illegible]
feudum perdat [illegible]

III

obierit ut in c. si clerici vel ept h
ostis vel eciam plura expedient fp
e e. t. ij. Item si vasallus quu
tatem lese maiestatis q perpetra
vit ex applicacione sua bona sua in
quod ad principe pervenit bona feu
dalia. Item si eum dominus ex ino
ure ep competebat vasallo sicut
le dominus pervenit ad principem
si apud eum dominii apud dominum
dum remanebit. Item non debet
principe servire ex feudo vel pre vel
presbiteritu. Item si precepto prin
cipis fiat ex extimacione vel dom
et dum inmediate recipiat preter
illam pre predicto dominio ff
de l' si quid solut § 1. Item si
eum pt vendere rem quod ad alio
lz quis e feudo alod prata pr
pe a [illegible] [illegible] alico E
h l. Item ne dicione fz
racio q° qo feudi dz ventilari
Ubi qd non ep dicit agitur defendo
possessio aut petitorio. Si poss
essio tunc coram ordinario vel del
dz ea tractari ep de foro compe
tente. Ber in multis locis. Idem ff
qnosit defendo sed agatur de po
ssessione sed dessip te h. goff
et hic si vero infligit dom a
dispensio in ipa abs. d. lo2 devi
dua a feudo sunt spoliata illo
coram ordinario vel del' sit trac
tanda. que cpd dicitur qsnatores
viduas et inhabilium personas
ex de c. 1 et iiij. et 3 q v ad
ministratore ex. Si petitorio sit
e duiq sin eum qo oritur inter
dum et vasallos suos. aut
alter ex feudo sz inter vasallos
dat illud lege. vel non. et si
[illegible] pares, i. vasalli coram tractr
[illegible] dominus eum et vasallos ex
[illegible] qsempu indiciam adm
[illegible] h. venit prud
[illegible] pares non lz
[illegible] adiuvatoris m
[illegible]

eius adeo elicio vocabit ar
dum onis pars excell eligi
dum vnus e vasallos alius ar
bi q vi placuit. Item multis stilo
eis solis dum eligit pares. ad
p... dum sz petit si domi
p. qnosti et vasallus h. negat
se negat feudi. tunc ea dz
tractari coram ordinario vel del'
et si vasallus fiendebat p dit ius
qd a feudo hebat. vel multi si de
feu quod fuit vasalli. Si
uo qo oritur inter vasallos duos
sz q vero sit in feudo vero
tunc dum feudi dz agnoscere ut
abiq. ep dum eius dum feudi fu
ry lz inqm a fac et vasalli
pares sit coram duo reddi. Item
alius s... dz de illa ea intimate
ep [illegible] retine eo qsucda
vel [illegible] obiciet ut 1 c. nov
Ubi si dum inglis qs tunc ju
dex alius ordinario vel del' in
dicare possit ep de foro compe
ep tristis ipsa. Et at inter dom
et vasallos vel coram inter vasallos
agi ac actor personali. quo sit de
ture feudali. lz sit te rz feu
dale. et sit pignoratitia vel depo
siti ff coram ordinario lz agi
et h. fit na. Ista tm res et non
in dmo lz infeudata. Et duo
feudi agnoscz dominus tamen
in ordinario. et abco appel
labitur ad illud ad ipsos in se dom
infeudant. aut ep epi et abba
tes duces comites qui non in
re s ... in se dom ... feu
data. Item ordinario appellad dom
addimus superior qs primus feu
di gene lz in se dom ordina
rius a lege feodorum. Si no oritur
qo inter vasallos et alios qui
non sunt vasalli. ut si agit de
re illa declinatoria tunc dum
non agnoscz ep tunc ea causa sua
[illegible] ordinario vel del'
[illegible] oritur inter

l' privilegiu

domini et aliud qui non est vasallus
eius puta emptorem feudi vel
alio feudi possessorem quia conceditur
re intelligitur subiungi intelligere domini
vel tanquam ipsa quod de iure
hoc comprehensum adhuc non quod erat va
cante tempore defendere cum qui
neque non potest ergo de se opponere
nullam insuper non quod quod est contra
supra in domini et vasallum vasallus
non tamen cogere admodum aduerso
vel in per ipsum non domini et vasal
lo quod ipsum non ius vel feudi

De solucionibus 19

P Ostquam dictum est de solucionibus eius
per quam debet obligacio tolli
in quo non est contra de obli
gacionibus sed considerando solucioni
bus (Istud primo videndum) quid est solucio
secundo quot et quae sunt species eius Tercio
quid solvitur et a quo Quarto cui sol
vi (Quinto quid solvatur) Sexto
quid est solucio causa Circa primum
sciendum quod solucio est eius quod debetur red
dicio et tollitur hic supplecio in
quibus modis tollitur obligacio
vel lege supplico non solucionis
solucio et obligacionis liberacio li
beracio inquam quoniam non facta
ut esset solucio Circa secundum
quod solucio species sunt due sed naturalis
et civilis quae sit prestacio eius quod
debetur et civilis sed ymaginaria
et hic sit vera et quod solucio
tollit obligacionem ut concessum Primo
advertendum eundem modum quod
aliquis sit modus qui omnis tollit
et communiter ipso iure quelibet
obligacio tam civilis quam naturalis alias
non sit quia ipso iure tollit ob
ligacio naturalis sed civilis non eius
tollit tamen debilitatur Tercio quid
sit quod tamen obligacio civilis eliditur
sed naturalis nullatenus ubique continetur modo
aut quibus omnis tollit omnis obli
gacio civilis sed naturalis sunt multi hoc
ius sit primo prima solucio
solucio Secundo per acceptilacionem

quia tollitur obligacio verbis
stipulacione contracta de qua sub ac
ceptilacione require infra in li viii ti
de verbis significatione c. 1 Tercio per acceptila
cionem stipulacionem qua tollitur omnes
obligaciones aliter quod verbis contracte
puta re et consensu vel litteris et de
hiis 3bus modis vide infra quarto
non tollitur obligacio per diem eiusdem obli
gaciones per acceptilacionem non
tollitur quia per eam sola obligacio
verbis contracta tollitur et hoc est verum
ubi dicte obligaciones sunt solu
tam per stipulacionem acquilianam ut
sicut te interrogo hoc modo illud quod
mihi dare teneris vel certa vel quantitate vel quid
dato vel deposito Item quod mihi
dedisti in obligacione et si fuit contracta
certa vendicione vel locacione
vel sancite Item id quod mihi debes
ex obligacione contracta et tali
bus verbis remittis te mihi de
bere et solucionem et cum vere de
mitto et te potest obre
consensu contracte vel litteris de
novo deducitur de simpliciter acqui
liano pro dictam aquilia aqui
liano quod eam dixerit per quam tollitur
qua facto sequitur de acceptilacione
ad tollendam stipulacionem acqui
lianam ut dictum hoc modo quod mihi
stipulacione promisisti habes
ne acceptum et inde habeo
acceptum quod talis Quarto Item
forma debiti in instrumento suo
absolvit eam particulares stipu
lacionis precedentis et acceptilacio
supra dicta linee impositas
Quinto obligacio sed debitor pecu
niam offerat presentibus testibus co
loca quod debet si fuerit solucio Quinto
per recusacionem ut sicut quod pecuniam
sed deposita deponat coram
vel publice conservatam
sacrarum Sexto deposito
pecuniam Octavo

tur ut g. officio. hos modos p(re)diximus nec
eos accipiunt. Pono tamen ut
si creditor volente solvere de-
bitore accipere debitum eum offerat si debitor
inde deponat et consignet ut C. eod.
l. obligatione aut deponere ex auctoritate
l. qui si debitor respondeat peremta
ut deposuisse inde eum ff. de usur.
debitor. Septimo per mutuam spon-
sionem obligatio ff. de eo quod certo lo-
co l. ubi dicitur quod per obligationem causa
vel ex stipulatione eius ut heredem in
eo et i. e. quod dies eius venit non
tamen finit. non aliter tollitur non per te
stetit quo minus eum pignus un-
dares nec aut per se stetit si
interpellatus non dedisti vel of-
feristi. Octavo si creditor suo
maleficio sua actione amittat
pl si quibus [illegible] et cum dum-
[illegible] ut si non [illegible] si qui
[illegible] ff. [illegible]
[illegible] l. ult. Nono novatione per
dictam novam obligationem per quam
prior obligatio debiti [illegible] puta
si illud quod debes ex stipulatione
si [illegible] ut dares [illegible] [illegible]
in nove persone nascitur oblig-
atio nova et fit sic novatio no-
vatio tamen expresse agitur inter
contrahentes quod tollatur obligatio prima
ut [illegible] nova ut [illegible] quia
non tollitur obligatio [illegible] maioris
obligationis per novam ita
ut utrumque sit debitum obligat
[illegible] [illegible] expresse fiat
ut ff. de reg. iur. bona fides
Decimo per delegationem ut eo
quod dat pro creditore consenti-
[illegible] aliud tamen consentiretur. Un-
decimo per compensationem que est debi-
ti et crediti inter contrahentes
compensatur l. i. Duodecimo
[illegible] ut si creditor debi-
tori [illegible] succedat ff. si
[illegible] [illegible] anno [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] obligationes que sola [illegible]

contrahitur ut ex credito locato socie-
tate et mandato si contrahentes [illegible]
contrario voluntate qua dissolvitur. Et
tamen res adhuc sit integra ut certe
ego et tu simul te quenique ut si
[illegible] emptionem [illegible]
[illegible] pro libra [illegible] res non [illegible]
[illegible] pretio non [illegible] vel
[illegible] solutum et res non [illegible] in
toto vel in parte tradita. Voluntate
contraria [illegible] consensus ab [illegible]
venditore et emptore. Item [illegible]
[illegible] liberantur et obligatio et
obligatio [illegible] venditore
et emptore defendendo [illegible]
[illegible] si res non sit integra. Pro
deo [illegible] [illegible] [illegible]
fiat ad [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] dat actio [illegible]
[illegible] solutio ff. de pact. si abs
[illegible]. Item [illegible] actio
[illegible] [illegible] ut ff. qui
[illegible] ab emptore dicit l. i.
[illegible] [illegible] ut emptor [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non tollitur [illegible]
Decimo per [illegible] preceptorum
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] tamen obligatio naturalis
tollitur [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
actionis. Per aliud [illegible] de
re dubia et [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
qui [illegible] [illegible] et [illegible] ab
actione et ita [illegible] [illegible] [illegible]
is qui agit ut ff. [illegible]
[illegible] tollitur obligatio naturalis et re-
manet civilis quia [illegible] post
[illegible] agere et petere illud [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] se defen-
[illegible] [illegible] [illegible] ff.
[illegible] [illegible] petendo

L

dcq° intellige illud dcq° dom z
dec satisfac | aqua dcit | qr pat
tri deno petido pt fiei ghs
t no ghs | satisfactio vo n fit ghs
Ro puismeri debiti reddi
tum ul' rarellaconis | dcq crf
intellige | id ff e sich m ena
ho | ty° p fiat devolute rcce
dicteio | al' sery | ee | q debitod
q nuq cit id mo p reddat
pignus | Rno iwi | Paro lpuus
e q reddico a ti a u° css util'
debitod id cet debito libertus
q reddicio pignois pt alto
util' ce debitod q ptro uti
L° pmia t delati exeptionis
ut p debitod desfrute creditor
inhibit p nil dele | ipo iur p
lata e obligacio nalis ut dicto
enalis | Cumbo no eledi pcor
eprox indiniti | Rodg aut q
toller obligac ciuil t ndinoz
nal' z p sme absolutoz | ut
p obligatis ciuilit t nalit eao
et rem te suit actio d ind° et
iusti psmaz absoluto sublata
e obligacio ciuilis | ita ut pcor
reproz vel indicate no fiana
effectum | ciuiz tm nalis ut
iusti dcpcp § | te p indicio
Reo cum indicta n pt. decur
sumh pt tolle ea q sr iur te
iuho | no aut ea q sunt iur
nalis | Cegni inde dez i sz
quo te t pt solue | Cer q p
cudio q te t pt solue obli
gatis ul' hed eius r q obligacio
actio tiysit | Ci tn pt tempos iur
t maio xxx annis | Ci cuid
pupillus pt debitor aliq t ve
lit solue creditod | ptra dz | in
quibz alienacio decitid exigit
dz in eis solucio adhibed tutoris
augc° et decitid alio solo ipo
iur no h | t ipe e solucio p octat
annod pt vendicad | Ci tn
psumppsit ad reddi... | ...
facto reddicac... | ... | ...

tuz e alt | Illud pupillus dz ca
quibz alienacio decitid no exigit
tz solu° fiend abco nd tutodo actus
ut apslo tutod | Ci aut adultus c
debitor t no heat tut | t ipse fi
nat solu° tz t ipe solucs libe
suchys solucio e fuado fuad p
pt sue no | Ci no heat cu na
respaid tz uissez rog aucto nd
tolo ut solucs trat ipo iur | lu
in hnc ciuilz cel qnd solucs ip
iur° tenet ad ho rpat ei bus
nd restitue° t integy | p dca
at p solucs lepid | qnio bus
puiabi° p inabit | Aut ar
qnd qui solue tene | q tn n
sunt obligati ut tutores t cu
tores et ome lrima adim
pcaros lpi° | ff de adiust tu
queorea § poit aut | I th q
legittia ppna p debitor sol
ueze pt t solue° ignorantz
libat et fadinid | ut iusti ob
mo tol obl sy 1 | Ot qbz bm
p pna pt solue creditod am
tonoic debitor | p ppedo | uel
quah° rat in obligacoe | p ry
p fmus ut ff e iur | Ite nog
p tutor pt debito pupilli f
solue dz ei | m dz exptac que
ipsz quenia p sudice | t q sol
ut dz adinistead nd alia f
pupilli | et qns° p pupillus
debitor tutoris | q tutor fuit
creditor prio pupilli et p
a pupillo exeg t pbige sol
ue | dnmo pt pecunia d fub
pupilli dcigna possit solue
ibi | 1 Qurendi aut q fius hme
solue debita patris p e hes
xp e t | Ubi no p bnd q
aut e hes | aut no | p m
tene° ppe id infra puin
L depnripsilud e ppla
| p e hes aut e in...
indictis ibi | C...

3

[H]ec de hiis que incidunt quotiens
aut vult in genere et tunc aut
facit inventarium vel non. Si facit
tunc non tenetur solvere nisi quatenus hereditatis
vires se extendunt. Ut dicitur de [illegible]
l. scimus. Si non facit tunc [illegible]
post non tenetur solvere nisi quatenus hereditatis
vires extenduntur. Sed in iudicio fori
tenetur solvere omnia debita descen
dentia ex contractu vel quasi. Debita vero
descendentia ex maleficio vel de
licto vel quasi non tenetur solvere nisi quatenus
ad eum pervenit vel nisi lis cum defun
cto contestata fuerit. Ut colligitur de
sepulturis c. una. Item [illegible]
duobus temporibus non datur actio contra
heredem nisi quando [illegible]
[illegible] qui aliquid [illegible] tamen tem
pore [illegible]
[illegible] fuit [illegible] ad [illegible]
integra solvenda [illegible] ipse solu
[illegible] deposito quicquid
coram iudice [illegible]
[illegible]
[illegible] tradita non
[illegible] fuit absolutus actio
non datur contra [illegible] non contra
eius heredem nisi quatenus ad eum pervenit
[illegible]
duobus [illegible]
agit contra [illegible] actor [illegible]
quia non datur contra heredem nisi quatenus
ad eum pervenit [illegible]
tunc [illegible] § 1. [illegible]
tenetur ex delicto defuncti
[illegible]
[illegible] unde [illegible]
heres [illegible] filius [illegible]
tenetur omnia debita defuncti
[illegible] ex contractu vel quasi [illegible]
delicto vel quasi [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] tenetur in solidum [illegible]
plures heredes quibus
[illegible] hereditatis
[illegible]
[illegible]

tota pervenit [illegible] ultra
tenetur [illegible] tota [illegible]
dati l. iii § hec [illegible]
[illegible]
[illegible] hoc fiat [illegible]
[illegible]
[illegible]
ex contractu [illegible]
mutuo [illegible] accepit non
tenetur [illegible] solvere creditoribus [illegible]
[illegible]
[illegible] ex contractu [illegible]
[illegible]
[illegible] Non solum autem prin
cipalis debitor aut eius heres
solvere tenentur sed etiam in defectu
horum fideiussor et eius here
des [illegible] de fideiussoribus § 1. Debet
prelatus solvere debita sua [illegible]
[illegible] utiliter contrac
ta ex [illegible] alias contractus esset
invalidus [illegible]
[illegible] integre [illegible]
[illegible] ex [illegible]
prelatus [illegible]
heres eius [illegible]
[illegible] Civitas vel [illegible]
in mutuo obligatur [illegible]
in utilitatem eius [illegible]
Queritur de illis qui solvere tenentur
non [illegible] vel solvat
[illegible] aut [illegible] tenetur vel [illegible]
ex maleficio aut ex contractu
Si ex maleficio tunc non [illegible]
[illegible] ut fuit [illegible]
[illegible] eius pena
ex [illegible] remittenda [illegible] de
[illegible] ex quo talis pena cor
poralis [illegible] non
tenetur solvere [illegible] quia [illegible]
[illegible] non [illegible] ut
de [illegible] Si autem quoniam con
tractu non est corporali [illegible]
sufficit quod [illegible] bonis [illegible]
[illegible] post [illegible]
[illegible] venit ad pignorum [illegible]
[illegible] tenetur
solvere [illegible]

habita rone ne cogat iusti de
actom ℈ illud mundo adiuc to
tu cestituet / et si ut dimancat
ple op no dimit petiui u csti
obla ut dt si tes / h. bu et
apti op dehonit pst / lo hec
tery di no satis / terny q ni
ci / adhuc no op quidem du
bitat ut tu quis totu ul pte
solui posset / si feat suaz co
quicatos q no soluetez tenet
/ b si itz eff op ut solud posset
ul p bonis tepussi no tenet
/ ul si tenet op iz tutuz dare d
iusta esst / t ulc sive dissol te
absolui debet / t tuc tet ne
de padunt esse / h bu op e
Adardes / imanu eud e actio
qua extendit de pria debitors
op desti ppo dlym / / Ro etf
q soluendo nemo intelligi
ee ii qui pt in solid solue ff
dei sigt soluedo / / Remidsi
ni pruittas petmaz nun
tiatn ti solue cto loco / t no
soluas dillo loco / Pudes teys
ud optu intercat mea fuisse
soluta dillo loco / tio ul os
ferud nedit / adintesse codep
nabis ndq abstulisti nd uti
litate loci / tio ny h tenco tibi
het eud actio utiliz retinet
uuisss sz actolo t rei / ff deo
q cto loco l ii / Et d het acto
cti qdic / opiz eud peti pu le
debitud pu li actoe pute ex
tepsd ul cti qdie / tucdz intesse
peti ex offeio nedic / t ho deon
tractibz stricti iur / B ni cotr
tibz bone fidei / ut Vemptoe
t locatoe / t hmg i si pinissi
nd solue cto loco venit uit
esse utr actiois / h bu op deof
sit del p t q / Et id nede di
cend meo qui no solut i te
pfico / B inup dies solueris
adebitoe potit puend / / Fio
aut dies solucos z adiecti
iusta ioz debitors / t tuc debitu
pt alla puenire / q plq solut
qui an tempus solunt iusti de
conibz ℈ plg aut / aut fauore
creditors / t tuc no pt sp lucru
ff deaune les) od qui het / Io
degs er di s solent / Bz reptt
no opt quud an tim perud
debitu / op deplq peti t vuo
/ ho tu fallit / pino inmacto
admopiad vgey / deyno rquid
da si tracta de miduois / Lo
in debitoe fugiete ff qui d
fraude credi aut ptoz ℈ si
debitore / / B o in debitoi supp
qui pt rogi dac rauoom ff q
satis dare rog fidem ssdi
℈ si het / ostey op de pl
/ / Remdss aliq bona quiadp
t vng eoru alpt es alienu
t postea diuidat / iniq abo
debita soluent / / Rudz Bul
duradi aut eo alienu fuit
qtra etud abomibz t tuc oe
soluent / aut abomo tu / t tuc
aut e qtratu actone qui
bonoru t ingiunez utili t
pferuni / t pt solue dequib bo
mo / si qheno ho pbaue ff
deneg gest pompoq / aut
no e ingiunez utiliz ul in
pbat op sit / t pt tu qheno
soluet ff de regiuit no di
alud / / Nota op debitud sit sp
tuni / t debitu uelit pbare
ptestes sive sptud solucos
/ oportz / op ipe pbz py teste
rogatos t ipi put testifica
ul ppoluon ~~fraz pu tredi~~
~~tore ul~~ qud debitor fact
huit / ul ppolucoz fraz ipd cr
ditod / uel pyfessioz credito
ij q ipe ℈ nd debitu / et
ithez oino ille testes roga
dinit qui rogati sit audi
lez adaliud venerit ff de
pbo / heredes si nd debitu
raucellatu libat debito

contra ipsum creditorem ff. de pe. baro
si cyrographum Item queritur videre
licet an sit solvendum Dic quod sicut
per solventem creditori vel eius su
cessori tamen competit actio obligationis
si tamen sit competens autem et maior
xxv annis In minoribus autem
sit distinguere an creditor tamen
est pupillus et ipse solvens ipso
iure non tenetur solutum et eo li
beratur Unde si pupillus pecuniam
non habeat salvam potest iterum petere
quod solvisti Verum pecuniam habet
salvam liberatis quidem non ipso
iure sed per iure exceptione doli
nisi si iterum petat si in quo bi
exceptio doli mali Si non solu
as pupillo sed suo tutori etiam
solutio tenet et liberatus eo ipso
iure Si vero ipse pupillus pecu
niam consumpserit vel vi vel furto
amiserit competit etiam pluries
restitutio in integrum Si autem
ei solvas autem iudicii vel eo vo
lente deponas iussu iudicis pe
cuniam apud eum sacra et ipse
pupillus perdat tamen ipso iure so
lutio tenet et restitutio beneficium
cessat et si tutoris auctoritas non in
venialt Circa adolescentibus est di
stinguere scilicet quod adolescentulus
licet maiorem aut non si non sit
ei solvendo liberatus ipso iure
Quod vero tamen quod ipse invenit in eodem
modo ne aliquo perdita pecunia re
stituatur in integrum Si autem licet
aut in solutione intervenit auctoritas
curatoris aut non si sit solutio
tenet et liberatus ipso iure licet ipse
adolescens perdita pecunia restituatur
in integrum quia restitutor
[illegible] Vel non habet si vel curatori
solutio non tenet et illo eo libe
rat ei ipso ipso iure nec ra
[illegible] quod actum est Item solu
[illegible] vel curatori minoris et
[illegible] solvens ipso iure Item in
[illegible] ipso tenet [illegible]

stipulatori adiecta quintum sit
ille contra voluntatem creditoris Dic quod
non eo lite contestata sed in statu
adiecti minute in quo contra debitorem
ff. de so. et si quis stipulatus Item
suo creditori ff. de so. et si quis suo
Item si solvas creditori creditoris
non tamen liberatus nisi forte interesset
creditoris mei non fuisse solu
tum ff. de negotiis gestis si liber
homo Et hoc verum quando de
betur fecit si sive ff. de mutari
transire here contra Item si ali
quis mandavit ut tertio solvas
dixi quod prohibeat eum de cetero si pro
hibitum ignorans solvendo tertio
liberor Si autem scio non liberor ff.
de so. et si quis stipulatus Item credi
tor debitorem in vero liberat per
ff. de so. debitor Item si de victo
et ignorante creditore alteri sol
vatur debitor non liberatur C. de
dicto imp. i. e. aliud consensu pro
ff. de pacto si unus et procurato
huius mandati ignorare esset
procuratorem ff. de eod. Item contra
voluntatem creditoris solvat debitor
liberatur C. de eo. vel procurator vero
huius non solvit ff. hoc iure
Item quid solvit prodigo non libera
puta qui solvit imprudens et
debet nectiti ff. de administrati le
gatis Item qui rogatus Item
si debeam tibi et c. et quem rogat
me solvendi a tibi Item si po
tes dare illa petere Item dicit
quid autem tua bona erant ob
ligata quid contracta iure
aut non contracta si contractum
fuit iure est et non potes denique petere
Si non non contracta ad similiter
publicam fiat de libertas et sic non
liberatur nec tu teneris de aliquo
aut fuerint alicui data propter
utilitatem publicam vel propter sta
tutum civitatis sic perpetuum eius
multibus et hic tenentur ff.
Item si liberatur et fama

L.

Capitur mod᷑ dispito q̄ ꝛ q̄n
aurū sit soluendū ‖ Uer q̄ ꝑ sp̄s
q̄ soluend᷑ ē id q̄ ē in obliga
tione sꝫ res uel quātitas ab ob
ligato debita ‖ Si uero sit res ex
palio q̄ꝛ ɔ ꝛ sp̄alia non recipiunt
solucioꝫ nisi tradatur ff de accep̄c
de re uel dno l. si hij ꝛ in europa
leo ‖ no. ꝯo aliud n̄ solū q̄ ē cā
in obligacione ‖ q̄ꝛ aliud ꝑ alio sol
ui non potest inuito creditore ꝯ
sencientes ‖ ut Iusti quibz modis
toll. obl. in p̄mo ꝛ ‖ Aliq̄n re
rogitur aliud ꝑ alio accipere
ut ɔ ecclīa debitte ‖ Adeo q̄
q̄ aurū uel sulba non reperitur
aurū ‖ Adeo qui dꝫ ꝑūm reꝫ
uolt soluē ꝑcium ‖ q̄ꝛ deat eum
sumere regnante ut ff de acca
pac rec aut h⁰ mōd ‖ ꝛ c e an
teꝫ n̄ debitor ꝛ ff de l. i. s̄ do
nique ꝛ in ꝑmo ‖ Ite duo pali
acto ff de re Iudi mibco ꝛ
i ꝛ ij ‖ Sed qual' moneta da
ti in ꝯsolucione ‖ Sed dico sbō
sei dꝫ adiam monetam q̄ curre
bat tpē ɔtractꝰ ꝯ dere n̄
c ꝑ ut ꝛ quil ꝯ de ignū
aliꝗ ‖ Nota q̄ ꝑ ꝯtrary dūo
neta tā regnaret ‖ sꝫ ponderis
materia ꝛ forma publica ‖ Uerū
repetat sꝫ deficiat dnīa ‖ uel
in pondere ‖ uel informa debita
ut q̄ non ē tal' forma ꝯ cur
rit ꝛ incipiat ‖ uero creditori nu
mare ꝯ cudeat q̄ dnī cōmunito
ponat q̄ sibi det ꝯ cunia
cuiꝰ materia ualerit ꝛ pro
deuit ꝛ decad ‖ Ite queritur quid
sꝑ mutator dꝫ h⁰ sꝑ no ꝯ cedit
ꝛ dnō rec ꝯ usu sꝫ commutate
pecunie ꝯ plicabat ‖ ꝛ s̄ diminu
ta sit ub⁰ dij uel iij s̄
cuiꝰ est dampnum ‖ Credo hoc
ꝯ deuir ‖ ꝯ armeo ‖ q̄ mone
ta aut reprobat ꝯ cera iusta
sꝫ q̄ diminuta ē in ualore
ꝛ tūc dampnum [illegible]

ꝛ no creditoris ff ꝯ creditor
aut ꝯ cepat sꝫ ꝑ iusta ‖ sꝫ q̄ꝛ
dnīcꝰ uoc ꝯ uistꝰ huiꝰ ‖ Et tunc
aut debitor fuit ꝯ cuiꝰ ꝯ cessitate
ꝯ cedēs uel ‖ ad nō ‖ sꝫ sic erit
suū dampnum ff sꝫ ꝯ tū ꝑ e q̄
uiolꝰ ‖ sꝫ non ‖ sufficit q̄ debitū
pecuniā in eadē ꝑonderis uel
ualoris quo ad ꝑ ꝯ ꝯ ueꝫ reddat lꝫ
sit diminuta q̄ ad aliquid nisi
aliud dōn sit ꝛ dicit l. si ‖ ff
Sed sꝫ alioꝫ in nn̄ iuristꝰ ul
d vito duo sunt soluti ‖ Credit
dno q̄ ꝑ sꝫ dispen ꝯ ut ab alio
manent cuiꝰ fuerint ꝛ eos
uendicare potest ‖ sꝫ uero non pur
q̄ꝛ sꝫ ꝯ miscet uel alius ‖ sꝫ q̄
qui accepit ‖ tunc eos ꝑ non uē
dicare sꝫ ei ꝯ petit acto fur
ti dante ff e s̄ alicui ‖ Nota
etiā q̄ quo quis tenetur ad alter
duoꝫ sub alternatiūe ꝯ libat
q̄ uolunt ꝑ standū ‖ Iusti de
ꝯ di Iusti ꝛ sꝫ plures ‖ h⁰ at
fallit in legato ꝑ mo ‖ Et tam
de in ꝯ ꝑ stat in ꝯ ꝑ mans ꝯ libertatibꝫ
‖ q̄ quidē duo sꝫ ꝯ ꝯ iungūt sub
dnīs ꝯ ditōibꝫ ꝛ in ꝯ suo ꝯ licū
ꝯ sulte patent sꝫ ff de ꝯ dit
et demon ꝯ ꝯ ꝯ alius ‖ ꝛ l.
ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ‖ 2⁰ q̄ duo
ꝯ ne ꝯ solūt sub alternatione
ad alius tūc est creditor ꝯ
ff de ꝯ dit ꝯ ꝯ placit ‖ 2⁰
in legat ꝯ ꝯ ‖ ut cū testa
tor ꝑ mo duas ꝯ ꝯ legat
ꝯ tha sine determinatione ‖ tunc
cum electio ē legatarii ff de l.
q̄ duas ꝯ barbis uel ꝯ
dnīt ꝛ ‖ S. ꝯ de te ꝯ ꝯ
rata ‖ S. bari ꝯ de ꝯ ꝯ
cetas ‖ Legis ꝯ ꝯ ꝯ p
dūt ‖ q̄ h̄ eō hꝫ opꝫ ꝯ
modū ‖ q̄ꝛ tūc adlegata
rio ꝑ ‖ Sed sꝫ de
ampliꝰ suo cred[illegible]
ꝯ ‖ Credo ꝯ [illegible]
[illegible]

ignorant | Et sicut ad sponte sit
sit non pot repetere | ff. de cond. ind. do
nasse ff. de cond. ind. l. cum | a
contrario procuratorem mandanti | et sic
pot repetere | ut si quis mandat
indebitis solutum per eum solutum et p[ro]ga
pot repetere | C. de condict. ind. l. de
bitores in textu et glo. | Sed non
soluit ignorant | ut sic pigno
rantiam ut et sic repetere non pot
| de facti aut ergo pignorantia
probabilis et sic pot repetere | ut si
quis cum successit satisfecerat
debito | quia credit et loca
aliquis in iusto ... ignorantie
| aut nimis probabilis et non pot
repetere | C. ad l. falsi error | ff.
Nota inscrip admirando crede
tam | Quod in iure civili dicitur
aliquid indebitum ut tripliciter
intelligitur | Primo dicitur indebitum
ut tamen civile | quod tunc debitum
sive naturale | ut id quod pot contra
ex pl. falso | et sic si servus
vel pupillus contrahat debitum
naturale sed non civile | et si sol
ut indebitum tale pignorantia
facti | pot illud repetere | ut si
legatum quod falcidia detrahere po
tuit integre solvit credens here
ditatem ad eam sufficere | sed legata
tarii non restituere | Et at pig
norantiam ut si non repetat
C. ad l. falc. error | ut solvat a
persona privilegiata | si amu
lite vel minore | mulier ff.
de probat. cum indebito | Similiter
si aliquis post ... completam
... se solvimus sicut
tenet | Sed si ignorant non te
ff. si quis tamen sed et si hic gl.
Secundo dicitur aliquid indebitum iure na
tura | sed debitum iure civili | ut
... | si tenebaz tu in aliq
... te | fecisti aut n
petendo | vel
... non pote ... ob
... naturali | ... tu civile ...

si ex post solvit repetere possit | Secundo dicitur
aliquid indebitum quoque iure naturali
et civili sol. | ut si tibi tenebatur
in aliqua pecunia per stipulationem
et fecisti in pactum de non petendo | ut
maxi non potest | et reddidisti in solutum
solutum sed obligatio naturalis praecessit
vel manumissio | et civilis praescripta est
dicto | et in hoc casu pignorantiam ig
norantia solvat repetit | Sed
si sciens solvat non repetit | quia
donasse videtur ff. de cond. ind.
l. 1 | Tertio aliquid dicitur indebitum per
exceptionem quod tunc est debitum iure
naturali vel civili vel utroque | Haec
aut exceptio | aut est temporalis | aut
perpetua vel dubia | aut est intro
ducta ad servandum iuris rigorem
Si ergo est aliquid indebitum per exceptionem
temporalem | et solvatur repeti non
pot | ut si promisi aliquid dare tibi
cum moriar | si dedero an repetere
non possum | ff. de cond. indebiti
cum sit cum moriar | Si non sit
indebitum per exceptionem perpetuam
... | aut ergo ... favore
... si solutum sed per eorum indebi
tum | pot repeti ut convenit contra
velleianum | quia est favore m
ulierum quod non succumbat contra
statutum | aut est odiosa ut
si filius in macedoniano mu
tuum accepit | et pater familias sol
erit non repetit | macedoniani
cum ... creditoris odium dare illius
| si indebitum propter pignorata
sibi ut sive facti ... non
repeti | Item exceptio sit
dubia | puta promisi tibi centum
si veniet ... navis | ma
| haec enim exceptio sed dubia
an sit temporalis vel perpetua | quia
si navis veniat fuit temporalis
| si nunquam venit perpetua | sit per
... perpetua | et sa
... unde indebitum solvit
... | et ... ibi me
... ff. de cond. ind. per exceptionem

Si non sit exceptio introducta ad
seruandum rigorem iuris sicut excep. rei
iudicate | tunc indebitum si scienter
soluatur non repetitur ut ibi videtur
hec [illegible] e. ti. qui | et de prestat
tura | Nota tamen quod indebitum
solutum non repetitur in sex casibus
primo quando solutum ex causa iudi-
cati ut premisi dictum est. | Secundo
creditor debitori detulit iura-
mentum et ille se liberavit | ipsum
iure ex obligatum | Instituta de act.
§ item si quis postulauerit | Tertio
quando ex transactione solutum C. de
condictione indebiti l. ii. | Quarto solutum
ex causa que crescit per inficiationem
ut actio l. aquilie que datur in
simplum in confitente | et in duplum
in negantem | ut ff. si occidisset ad
eum tunc ff. ad l. aquiliam vel
instituta eodem | Quinto quando solutum
ex pietate ff. de condictione indebiti eadem
c. ultimo | Sexto quando aliquis sci-
enter indebitum soluit | tamen hic tamen
fallit quandoque quod indebite solu-
ta repetuntur ex dictum iuris de-
bitoris | hec ad C. de condictione in-
debiti l. i. | Hos indicat et iurat
transacta negat pietas scit. |
Secundo si super maiori quantitate
quam sibi debeatur fecit quis sciret
et dolose a debitore sibi cauere
sicut hic ex. de plus petitionibus c.
i. | et quod si talem penitueret fe-
cerit et contra committere an-
tequam debitum non perdit sed pu-
niatur in expensis | quod si vero perseverat
in malitia | tamen dicitur fla-
grante cadat in toto debito pu-
niatur | et in duobus casibus primo
est quando creditor convenit transegit
eum debitore super pena et super
dolo | illa primo si quis est do-
lo inductus ad transigendum de ea
dolo non potest excipere de dolo
post conuentionem | in ceterorum ratione
tamen hic solo [illegible] | [illegible]
ex toto dolo [illegible] debito tamen

fatetur se totum debere C. e. l. i.
Secundo si quis hic creditori pe-
cuniam soluat qua obligatus fuit
sub pena solutionis et postea recordetur
quod indebitum petit repetere
super pe tenetur probare quod soluta
sit indebite | ubi creditor neg-
aret solutionem primo sibi factam
fuisse | et postea probatur sibi so-
lutionem factam oportet quod creditor pro-
bet illam pecuniam sibi fuisse debitam
ex quo est [illegible] quod hoc intelligitur de
persona non privilegiata | secus de
privilegiata scilicet pupillo sive
minore muliere rustico cum simplicitate
gaudente | Item
non tenetur probare indebitam fuisse
sed qui recepit probare debet de-
bitam fuisse ff. de probat. [illegible]
[illegible] § si autem hec hic | Tertio
qui primo negavit pecuniam
sibi numeratam et postea de hoc con-
victus fuit postea non potest ex-
ceptionem solutionis opponere
nisi C. de [illegible] pe. [illegible]
Item neque delicatus debitor
neque onerosus creditor audire
audiatur ff. de pignor. act. si fu-
ndus et quod si delicatus debi-
tor quod non vult sibi solutione
inuitus sed onerosus creditor est
qui sibi solutionem vult nisi adqua-
rante ultra | Sequitur videre
de effectu scilicet de effectu solutionis | Est
autem effectus solutionis quod non legitime
tunc fiat communis quod dictum est supra
ut tollat omnis obligatio quando
sit illa | tamen principalis quam fide-
iussoria ut Instituta quibus modis tollitur
obligatio in principio | Adhuc autem ut
omnis obligatio tollat oportet ut
solutio plene et integre fiat
sit liberatio [illegible] pro illa solutione |
Si plures debitores erant
obligati | et unus eorum [illegible]
[illegible] soluit et [illegible]
[illegible] obligatio eorum [illegible]
soluendo tollit et alii [illegible]

+ § h actio

+ sicut [illegible]

ftea no exigit a queri | ß glibz
alios tnd gsse z pte uih | exexp
tone opposita pacte tanti | ut tm
st msgend ut sup de parte flcd
tores uros | Item qd plucs a
cquit pmittant | aut pmittunt
pecuniam | et tnc quibz solucos
ptery sua libat | ff de obl' l ij | a
stip z tnc ab omibz exples dz
ff de manuss testa si ita fuit
fuiss her osti | qo depenis | ro
stitui | Item si quis pmisit
tibi in alique tunc subpena de
cem libras | si solut zo infra
tim no dz exigi pena | nisi pre
no solute qo depen sua | v
ne ß bn | qr aliud qd pmittit
subpena | aut gsstit in dando | aut
in faciendo | si in dando sic ad totu
pena pmittit | lhz qr pte sit
satisfsm | ff de ud obl' stiplatm
si sortom | ita dicunt omnes le
giste pt dum qm dixit qr
opposita doli excepcoe repellet
a pena pro rata que solute et
in eo qnent goss tz de penis
ar ß eos ff de ud obl l ij § ult
Alias equitas fuat inter sua | qr
no faciendo | aut go illud qd
fieri dz e indiuiduum i · tale qd
no pot diuidi in ptes | Et sic in
toto pena pmitti si no fiat
ut si no pt ate fructus gstituta
subiecta pena | et decedat gplibz
heredibz relictis | et vnus eorum me
impediat pena pmitti in toto
ff de ubo obl eod § e tad mpru
aut dimidiu ut in quos stipu
lat gialit lporez ul vasi gtbz
et sic qr pte bn pmittit pena
in gtractibz | ut si pmittor so
ta pena pmisit dum habi
nd sup re ... habi | si pmit
dimidius pena qrd si so
exceptio tm doli oppon
... ff ... tantum si si
... pena
... in dando ... | ...

sz qr aliqs dat dz anteabrono a
aplmbz | Et ab uno tuc si ppto
det | pena de solid pmittit z e
git | ff de gsst in debi q duobz
nisi illi plures loco unius habe
ant ut ibid in fundo | Item
si qs subpena pmisit et no sol
uit pena e pmissa | si tn po
stea solue liber a pena | ff de
arbitr l ult | hoc aut e uerd
si actor si solues ...
reptus | et auss creditore nuspt
ut ibid e sic dies § ult

De donatoribus inter vivos

Prinde ut dcm e sup de
uendicione pmutacone
in quibus rerum dn transf
fert no gratuite | consydando de
donacoibz in quibus transfer tpe
dnm gratuite | Videndu igr
Primo qd e donaco | Et vnd dicit
Secundo de sppebz donacois | Tercio qs pt
donare | Quarto qs pt donari | Quin
to qd pt donari | Sexto quo do
nacio fiat | Septimo adqs do
nator tet | Octauo ex qbz cau
sis donacio renocet | Circa pm
mendu qd donaco e mera li
beralitas qua nullo iure cogente
aliqs gcedit | ff e l i ij | vel si opi
e res liberte nullo iure cogente
mera liberalitate sua collaco | Sola
aut obligacio iuris precedens no
impedit donacoz | qr ia no e
effitate ad agend ul retinendu
ul gstituerz ß naliter sic | qr suf
fert ad gstitucod | ff e · hoc iure
§ ult | mera eo dici qr si ex
aium no e donaco ff de admmie
legare legata | Dr aut donaco
a dono qi doni daco | ff de donat
cau mortis | sinatz § 1 | Circa 2m
sciendu qd donaco alia simplex
alia ob causam | Simplex e illa q
no lz cause z e irreuocabil' ita ut
nullo casu donator velit adfere
ut rem donatam ff e l i | Do
naco ob causam e ... ut

aliquis fiat ut est donatio propter nup-
tias et causa mortis et dotis | Item est
forte in donatione sponsalitatis secundum
azonem | propriam fit sponse et sunt
| licet in ipsis quero tacite ff. e
sol. mat. § ult. | Item donatio
alia inter vivos | ut quid re quam
dono malo habere illud tamen dono
quam non | Alia mortis causa ut
cum re quam dono malo habere me
quam eum tamen dono secundum magis ipsum
quam heredem meum | ff. de donat. cau.
mort. l. i | Dispono aut interno
de donat. tamen est inter vivos | h
aut ut donum est dz esse meo dz e
esse pura non fictitia | ut sz do-
nator habeat proprietatem transferendi
proprietate | aliter eam dare ipse
non posset ff. e medietas § ult. | debet
etiam esse simplex i. sine causa et
irrevocabilis ut simplex donum est | Item
in ipsis inter sunt donationes inter vivos
dicitur donantis proprie liberalitate
plenitudine et irrevocabiliter inter vivos
| de donat. non dot. et de donat.
inter vir. et uxor. | et de donat. inter
sponsalicia | habetur infra ti. de
matrimonio circa finem | de donat.
aut causa mortis habetur ante ti. de test.
Item donatio alia personalis alia
realis | si enim episcopus donet rem eccle-
siasticam alicui persone personis intuitu
esse donatio personalis quam realis xv q.
ij hoc modo | Si non donet plurali-
bus personis intuitu sed successoribus
personis esse realis | quia personis donasse
dignitati | ergo desinit tamen dicit
presens | Si autem donet ecclesie personatur
etiam esse realis | quia etiam non potest mo-
dicis personis perpetuo donasse xvj
q. i c. si hec [illegible] inter eum devenis-
sent | Circa secundum sciendum quis donare
non potest inducitur ut quia [illegible] xl
dist. lxxiiij di. albin | Licet abbas
sine consensu conventus [illegible] duo
sine consensu mitti et precaria
q. ij episcopus q. [illegible]
reo [illegible] alii pl donat

potest secundum eum plus donat quantitas da-
ti et consuetudo facit deligentium [illegible]
dz attendi | Et secundum hoc donum est ra-
tum vel irritum iudicandum ergo est
tertium | Dicit autem idem Bernardus quod secundum ali-
quos abbas potest facere donationes
locorum depauperatorum erogatarum | quam
potest facere quilibet prelatus ecclesie ta-
men quod non progeretur admittendum
quia habet dimittere [illegible] tertio
ar. [illegible] di. non satis [illegible]
secundum data consuetudine et famosis ecclesie
ergo est non apto in fine | vel etiam
potest dici quod abbas potest facere donationem
illam quam potest facere prelatus si
hoc licet loci consuetudo | quod dat iuris-
dictionem et libertatem adiutum subiectorum
ergo delinquit q. si a pre [illegible]
ita nosset | ita tamen quod ecclesia eum
inter non gravetur ergo est sententiam
Item donare non potest monachus expres-
sus [illegible] ut [illegible] ff. e lib.
| nec filius nisi peculium ff. e § pe-
nultimo | Et dicitur fieri l. vel
ut ignorans | ut is cui est alienatio
interdicta ut quasi quamquam [illegible] legis
mares | vel secundum hostiensem l. ad vel
maritus ergo deliberet adulatio
| Item alius aut tamen condempnatus
donare non potest quod per sententiam
| sciens si donet ante ff. e per quod
| ut etiam sunt filius familias nisi
habeat peculium castrense vel quasi
vel non habeat liberam administrationem
peculii profectitii | Alio ipsum sit
spectaliter et gressum | vel non sit
filius comitis vel marchionis vel
senatoris | aliter non quidem est
magnus et discretus ff. e. filius
fidelis | Item si imperator do-
net donum inter provinciam [illegible]
omnibus iuribus et principis su-
donat | Si deberet cura et pet-
e si quod libro rei | Circa quartum
quod donandum potest pars et al-
ignoto ff. e. l. [illegible] et cum
etiam [illegible] sit miles alle
qui donat dare quamvis miles non p[illegible]

nectrici donat vel non docente
ff e affectionis. C de donat inter
virum et uxorem l. iii. pater famil. et
filio famil. | extra eo ti. | C e si per em
ancipato | nupsit aut inter donac
non possunt ut C de donat inter virum
et uxorem l. adt(?) omnes | si tu de do
nat inter virum et uxorem | et quamquam dr
de donat inter virum et uxorem plenius
de pene matrimonii donat
inter patrem et filium. Item si aliquis de
anno vel semestralis dedit per
sona alicui ecclesie sive inter
vivos sive in ultima voluntate extra
probatur | expressa aut loca
pia quibus potest donari totum
ita quod omnia non debent quarta
7. extra de c. q. viii. s. c. quibus est. ¶ Cum
quanto sitiendum quod illud et plurimum
illud potest dari quod potest ex toto in
alium transferri. ff e in rebus et
tamen non potest a prelato dari ut de
confirmatio capitula quod e pastoralis
| ut sit mota ut supra dictum de
alleg. | potest quinquagesimam tricesi
mam aut centesimam concedenda vel
faciendam ampliandam ut quod e de
his q. ff. amp. ss. in eccl. ca
pastoralis | al. fi. non potest alio qui
ita donatio | vel forte mediata
f. consuetudine patrie ut c. contra
tenenti vel in ca elec. sive
eos pro propinquos | quod detracta ad
hoc inf. et relatum | vel in contra
debent illis ppe vel maiores suos
capitula quod e primas et c. pastora
lis | et de pro. q. si apostolica et
c. pastoralis | consuetudo ecclesie
valens tenet quod plati sui episcopos
personas equos festos et res suas
mentes et mobiles donat pro
sua voluntate | possent tamen si in
[illegible] excedent e sp[illegible] | quod c. to
[illegible] at bona bene cum ar
[illegible] aplo se [illegible] sententia | hic
[illegible] | item non potest aliqua
donat [illegible] omne lesor
c. feudi tale | [illegible] quod si [illegible] de

nacionis plati ecclesia ledat
nisi p(er) donationes remuneratur
| et quod est quod e sentitate | ad
hoc argumentum supra et q. pro ad hoc in
indeterminato aliquis. | Item supra
dictum quadragesimam et tricesimam
donat potest episcopus tamen de reddendis
ecclesie quod de possessoribus | dummodo ecclesia
non ledat quod e apostolice inter
Anglo tria inf. eas | ¶ Cir
septimum sciendum | quod donatio
olim si verba non sequebatur in
stipulatione | hodie non quod fit
solo pacto sub uba p[illegible] tpis
ut dono sed tradidit ubis | non
semper in donatoris et donatarii
interueniente | alio non ff e. nuda
et non inter presentes et absentes
primo vel per epistolam | resripto
sed pro | C e non ambiguitatem et
si aliqua | vel forte quenit inter pro
quod in scripto fiat | de fide inst. non
tractatur | vel in forte fiat a patre
de filio emancipato | vel in fiat de
proprio quidam C e si quis de em
ancipato et l. sequi | Item quod
sedat quingentos aureos non si
eis dicitur in scriptis | et dicitur hec scriptum
insinuatio apud magistratus ppe
toletus hoc e quod donatio apud
eos consumit quod tali donac ve
lit | et scriptura inde fiat adhibi
tis personis publicis non privatis
| et hec si fiat in actis non ... ad
hoc testes C e in donationibus
| Sunt tamen quedam in quibus donationes
ultra quingentos aureos sine scrip
tis tenent ut cum sit pro his lo[illegible] | in
aut dono alie aut primitaque
vel et C si donat | et cum sit a
principe imperatori C e sing.
| vel eius si aprivato de principis
| vel ingens multitudo dimilleo sit
a privato donata in donat ff
inter C e danti et ceteris a privat si
maiorum ut non fiat pignus et alio
quorum | C de donat cum nuptias
aut e [illegible] | vel in usu futu

tpib remittunt ff e modestig
fiat etiã donatio pbba futi
tpis ut dabo ul donabo instar
stipulacois q3 fieri pba fu
turi tpis ff de dabo obli stiplon
Secundo si plures donaciones fa
cte sint aliorum divisis tpibus ipe
nulla ppe excedit summa pdic
tam si omnes insimul excedunt
Tercio est q donatio 3 licet nō
sit insinuata l e sing ff si
quid aut Quarto si donatio
facta sit in singulos annos cum
quantitate q nō excedit summa3
si omnes sit excedunt Quinto est
q c donatio vona ff de donat
ca mor l. senatus c fi Sexto nō
pponales sunt q3 si nulla c
de hedibus uten° fiat nō exigit
si sunt de hedibus utriusq3 scz
donatoris et donatarii ul altris
corum mecio fiat exigit insinua
l e sing ff si Circa septi-
mum sciendum q donator tenetur tradere
q donat ul eius spolitus supplicet
affirmantur no tenetur aut decimū
ff e aristo in p ex pacto quemadmodum
c e l ij alio quum incepit actadi
none ul hic donatio tenet excepti-
one ipsione ff de dabo obli l. aut
no appeat ff e ult poterit age
de dolo contra emptorem si nū debit
scient re aliena ff e aristo
l e ult si 10 viij i r iij Vi-
det aut donatio insp nō fa
potest in hta cono sui ne q
cat ff de reg iul [illegible] dep pe
Nota q in donatione nō obliga
quid absenti [illegible] Primo
si mittat qui re sibi ferat Sco
si re penes se habeat et ea s
donatam esse sciat Tercio si nescit
rem sibi esse donatam ul nō
de acceptacōm s missa nō sit
dns rei donate q si peius fund
sunt sibi missa ul si ea remi
sunt ei g fua data ut sciendum
fiat [illegible]

none eius accipiat re illa l e ci
punti ff de nego gest si ego
tibi duobus res aliqua dat ul ve
dat sermo e porcod ... res po
tradit non tunc primo dat l e de
rei vendicacoe quor Set ostendo
de sponsa duorum tuas ... dona
talis donatoris nō e obligatus
ad antidota ff de peti hedi si et
si lege ff gstituant Nonum vide
de octavo scz de tali ... exceptus
donatio revocata Circa q sciendum
q revocata Primo ppt defectum ac
ppt quam res e data ... dicto
quinga q aliis Sco ppt ... q
actam ... ... appo ...
Tercio ppt dantis impotenciam de
qua dictum e in 1° articulo Quarto
ppt patti turpitudinem ... de
sumendi ... Quinto ppt da
ti ... ... q ij si
quid ... ubi dr q si q...
tum donet q filius ... de
donatio revocat Sexto ppt
decipiend fraudem ... q ...
gstituit ... de ... ...
... ... aliquos ...
tamen ppt turpe lucrum q
res eorum ... no ...
Septimo ppt supervenientem si
lie ... nativitatem ... q si
... ubi dr q quida no
h... filios res suas ... de
usufructu sibi retento postea
... natis sibi filiis res ...
dite sibi ... no iure ...
... ut ... ... e i ult
Octavo quibus modis ... ...
q ij si quos ... dr q ... ...
... ...
... ... si ult ...
... revocat potest ...
... ppt ... ...
ultimo ut ... ...
... ...
dit ... de ... [illegible]
... [illegible]
[illegible] ul legatum ff de

inoffic testa. ꝑ hap. Sm̄ inomi
ipse. Sic etiam ruocat iustitute
libat qui patronum oppugnat
C. de obsequiis pro pstan. l. si
manumissos. Ex. q. ii. liberti
Sunt autem 4 alie cause quibus
ppter donatio reuocatur. Reuocatur
enim donatio facta liberto. primo
ppter obsequium non pstitum pa
trono. et ita reuocatur empta
de pecunia donata. C. de reuocanda
donatione. l. i. Rehat tamen tamquam
non reuocatur libertas quo minus
faciendo leuius delinquit. C. de li
bertis. l. i. solo. Si tamen delinquat
cum patrono in faciendo offen
sam etiam leuius potuit reuocari
institutio. et sic debz intelligi. C.
de libertis et eorum libris. l. ii.
Et aut dictum est quod ppter obsequium
non pstitum non reuocatur libertas
institutione. e. viii. de liberto ꝑ
nam. Secus de liberto etiam
qui redigitur in institutione de quo infra
infra ti. de festis. non ordo. Sco
donatio libertis facta tota et
reuocatur ppter liberos postea a
patrono susceptos quiqumque ex
postea ipse filius genitus totum
reuocare potest. C. de reuocandis
donationibus. l. si unquam. simile. xxii. q.
ult. quia vero. donatio vero fa
cta filia emancipato siue ali
cui de liberis non existentibus
in potestate donatoris siue etiam ex
traneis reuocatur ppter tamen causas
ingratitudinis. Prima si dona
tarius atroces iniurias dona
tori intulit. ut quia dixit ei in pl
atea uel loco simili quod fuit latro
uel aliud simile. Secunda si manus
impias donatori iniecit. Tertia si gr
aue dampnum rerum suarum in
tulit. Quarta si uite periculum ei in
ferre attemptauit ut quia cum tox
icare voluit. Quinta si conditiones
appositas non impleuit. de quibus di
citur. C. de reuocandis donationibus. l. ult. pre

ut est causa tangitur. Ex. o. et
ult. Nota tamen quod donauit sibi
4 postea tamen sunt adempta tota
donationis reuocari non potest ut ex
causis eius scilicet si vite eius insidietur
uel in eam manus inferat uel iac
turam eius substantie longe inducat.
C. de reuocandis donationibus. aut hec
quoque. Et ad idem multo magis ad
hoc etiam non progressivi sunt de
e. ti. 4 ꝑ sed et ult. Ex ad
hoc ius reuocandi personale ab utraque
parte. Quod non transit ad heredes do
natoris qui tacuit semper in vi
ta sua quia tacendo uidetur remis
isse. nec ad heredes donatarii. C. e.
l. ult. 4 si in donatarie vita
sua se ꝑ parauit ad agendum ut est
supra eodem. e. t. ult. ar. C. de in
officioso testamento. si parens. et ut in donat
ione facta libertis quod liberis po
stea susceptis a filio reuocatur.
Quid si in donatione pactum
fiat quod donator donationem propter
aliquam ingratitudinem non reuocaret.
Ridetur tale pactum non tenet quia
equitati naturali contrarium est quod ali
quis impune ingratitudinis
vicium committat. C. de pactis. l. super
certo. Adhuc non quod si qui clau
stralis certis quibus fuerant titul
ti de possessionibus uel aliis bo
nis aliqua donasse noscuntur
ut abbatibus monasteriis 4 beneficiis
fuerint amoti ad eas dicuntur re
uerti. Ex. de elect. ingrata. quod ad
te. xviii. q. vi. delapsis. Sed contra
uidetur. Ex. q. ii. nulli liceat. Ergo
de quibus appositum reuocandum super
hic fuerit consuetudo modo accedi
ut dicitur in glossa illius c. quod ante. Secundum
non bene illud. illud c. quod ante. Et
similia loca debent intelligi. et de dis
positionibus contra iudicem de districto iure
uel dicendum quod si ipse ingressus
res suas exposuisse donare. nunquam
postea sunt restituende. C. si reg
ul. actum mutari sunt. l. ult. ut dicitur

vellent ei gratiam facere. Si non ta
tite sunt donate set persona sua
et potest intelligi quod dicitur in c.
quod a te. et bona sunt accessoria et
sequuntur personam. hec Io. an. Si aut
in expressis quod sunt delapsi bona sibi
reddentur si sunt immobilia
quantum ad usumfructum quo tempore
vite sue utetur. secundum Archi. Io. an.
apud Archi. ar. de manumissionibus.
Quid si aliquis de vita religiosorum
monachorum intret et postea revertatur
abeat. numquid ea que contulit monasterio
sibi reddentur. Respondeo etiam habent
quibus quod sic quia ille non sunt
alias datur. ff. ad treb. l. in questione
Insuper non quod donatio potest modum
accipere ut do tibi hoc ut facias
michi illud. conditionem ut do tibi
hoc ut facias michi illud. causam ut
do tibi hoc quia fecisti michi hoc. demonstra
tionem ut do tibi fundum meum sticho
minus tertium vide de hoc infra ubi
agitur de modo et conditione sponsalia
sub conditione. Si ergo fiat donatio
sub conditione non tamen conditione non ex
stante nec donatarius petere potest
rem sibi donatam. cum ergo conditio ex
tat etiam si tamen velit donationem
conditionem implendam. ff. de condi.
et demonstr. l. hec condicio. et ff. ...
Unde si pendente conditione
res tradatur et postea conditio
non extat res tradita repetitur.
ff. de condi. indebiti l. quod autem sub
ea conditione. Si non fiat sub modo
donatio statim tenet. et dona
tarius statim petere potest rem sibi
donatam si tamen velit demum
adimplendo. ff. de fideicommissis
liber. l. non inmerito. et C. ut etiam
Io. in glo. ad sub modo. Unde magis
obligatus est qui donat sub modo
quam qui sub conditione. et hec
donatio non revocatur quam diu
modus servatur. Si aut modus
non servatur aut donationis fuit
ex causa revocatio eius. Si non non

servatur aut non. Si sic donatio re
vocatur mihi non servatum. Si non non
revocatur. Sed agitur ad intereſſe ut
fiat quod convenit. C. de re. sine ve
ra conditione. Hec Io. an. ex de conditionibus
appositis verbo. Si aut fiat do
natio ob causam aut quo ob causam
futuram aut preteritam. Si propter fu
turam aut causa ea non est ex
ista. et tunc non potest repeti quod
donatur. ea enim non impedit do
natione licet exprimatur. Ut de conditione
ob causam data si repetere velis ut in
intelligatur. aut ff. de eius donatione
l. stipulatio. ubi dicitur quod stipu
latio quam sit ob causam dictis non
licet nisi causam conditionem si
impletum fuerit secutus. Aut
expressum et tunc aut datur propter
causam honestam. et tunc repeti
potest si illud propter quod est datum non
est secutum. Aut propter causam tur
pem. aut quo turpitudo est ex
parte accipientis tunc et sic potest
repeti etiam si res sit secuta
ut si dedi tibi ne facias iniuriam
michi. et quod in nobis et l. sup
ti. Aut ex parte dantis sic non
potest repeti ut illud quod datur
meretrici. illa enim turpiter
facit quia est meretrix sed non tur
piter accipit cum sit meretrix.
et tunc repeti pignus abea non
actione pigneraticia sed rei
vendicatione. de condi. ob causam
l. in glo. Aut ex parte utriusque
ut si detur pecunia iudici ut
male iudicet. et tunc male repeti
non potest ex quo in utriusque hoc aut
fallit in ingresso qui dat pro lite
docendi quia potest repetere quod dedit
et hoc sit nomine eius quia
recepit ex donatione ...
Fallit etiam in symoniaco ...
... pecuniam reddere ...
... monasteriis ...
Unde ... quod ...
... ex de simonia ...

Nota tamen quod quando turpitudo est ex parte dantis vel utriusque, tunc licet non posset repetere, fiscus tamen repetere potest, ff. de dona. inter virum et uxorem, cum hic status, § ult. Si non aliquid detur propter causam prohibitam vel dotis, quia hoc fecisti, ut tunc licet non repetitur etiam si causa sit falsa propter quam datur, ff. de condictione de causa data. Si autem fiat donatio per dimidiam tunc etiam non repetitur etiam si sit dimidiatio f[illegible] quia de mutato vel causa sed legatum non perimit, ff. de con. sed adiecit l. ij. Adhuc etiam nota quod si ubi dispensamento donationis sit dubium largissime est interpretandum quia in contractibus plena, in testamentis plenior, in beneficio et contractu plenissima facienda est. et in c. dilectus ad finem. Vers. 21.

De donationibus causa mortis

Viso de donatione inter vivos videndum est de donatione causa mortis. Et primo quid sit donatio causa mortis. Secundo quis potest donare. Tertio cui donari. Quarto quid potest donari. Quinto quot sunt species eius. Sexto qualiter fiat. Septimo ex quibus causis dicatur. Octavo in quibus huiusmodi donationes similes et dissimiles sint legatis. Nono de effectu huiusmodi donationis. Decimo de forma insinuationis eius. Primo autem est donatio causa mortis donatio que fit propter periculum timore mortis precedentis. Potest etiam dici quod est quedam ex morte vel aliqua instantis vel futuri periculi consideratione vel metu dispositio voluntatis, ff. e. l. ij. et addit in differentie propter dicta a sua liberalitate fienda. Prima sit quis causa mortis sibi quaminante donationem sua conferret non valet licet periculum duravit, ff. quod metus causa in insinuatione vel aliqua donatione a[illegible] ff. e. l. iij. Secundo considerandum quod huiusmodi donationem fieri potest ab [illegible] metu de ho. [illegible] quam metus ideo

qui testari potest, qui autem testari non potest, ea facere non potest. Hoc tamen fallit in filius familias qui licet ex preconsentientia testari non possit, donationem tamen facere potest, patre interveniente et patre consentiente, ut e. l. pen. Circa tertium sciendum quod omnibus donationem potest fieri quibus legandi licentia potest et nunquam aliquo etiam heres instituti possunt, ff. e. omnibus. Unde quicumque tempus non donationis sed mortis inspiciatur, ff. e. in morte. Ego si scit ex quo status donationis evanescit ex ? de deportatione, § fi. Circa quartum sciendum quod donari possunt res mobiles et immobiles, corporales et incorporales, ff. e. si mortis et si chirographa debitorum detur, debita vel empta ibi contenta donata videntur, ff. e. mortis causa. Sed videtur donari potest causa mortis quicquid inter vivos donari potest, de quo vide supra. Circa quintum sciendum quod huiusmodi donationis tres sunt species: una ab homine sano eo quod cogitat quandoque moriturus, alia non dicit sunt ab homine qui articulo languoris vel alias causa timet sibi mortem vel aliud periculum, de proximo imminere. Quarta una est ista, ut res donata et ut statim fiat accipientis. Alterum non ut tunc fiat accipientis, cum donans decesserit, ff. e. l. ij. Cadit autem quilibet harum donationum apte inter contractus et ultimas, de quo infra vide. Adhuc tractatus dividimus. Circa sextum sciendum quod hec donatio fit, explicat scilicet traditione, pollicitatione et stipulatione, ff. e. senatus § ei qui mortis causa stipulatur autem, ut fiat et quorum non inscribitur mea quod fiat causa mortis vel alterius periculi talis, quia alias esset donatio simplex et inter vivos. Quandoque fiet in articulo mortis. Sic non computo quod est moriens

donat(ur) | donatio mortis causa videtur
ff. de senatusconsulto Macedoniano si ...
aut ost(endit). Item extimatio etiam ...
... compassione et qualitate per
sonarum et status | et si valet ...
... donatio
ut in sine predicta | et dicit etiam
quinque testes adhiberi C. e. l. si
de ... etiam ... persona ... sit
vel aliquis qui vice eius recipiat causa
unde si vult donare causa mortis
pauperibus vel ecclesie | donat ...
tario stipulanti recipienti nomine
pauperum vel ecclesie ff. e. ... ||
Circa septimum sciendum quod licet
donatio ... vel mod
sit | ipso iure ... revocatur
sed si donans supervixerit | ...
... tunc erat qualiter sit
... penituerit vel donatarius
prius decesserit. Item ... |
... donans causa irrevocabile esse
... irrevocabilis erit | ut si
... sit | donatarius habeat ...
... donatarius ...
... supervixerit vel penitentiam con
tingerit | ... irrevocabile esse pa
... | et ... | volens ...
nulla ... vel causa ... vel
irritari posse ff. e. senatusconsulto de
causa mortis | ... habebit ...
... simpliciter donare ...
... causa mortis. Circa octa
vum sciendum quod licet donatio ...
... legato | ... quod legatum semper
... | ... donatio causa
mortis vel ... ut ...
... filius ... per ...
... donationem facere ... | ...
aut ... legare ... testamento | ...
... articulo ... no
... ff. e. ... quod ... testamentum
... legatum ... | ... do
natio | ff. ... quibus ut
... habet | legatum ...
post legatum. Item de donatione
singulis ... | ubi etiam ...
alie ponuntur ... | ... at

...legato et ... quem
... falsidia ... C. ad l.
falsi l. si ... | ... ei ut
... ipso ... quemque. Item
de donatione C. ult. ... et glo.
|| Circa nonum sciendum quod effectus
huius donationis est ut ... si
sunt tradita revocantur vel si
non sunt tradita ... | non
obstante usucapione ff. e. ...
s. l. | ... in ... vel ...
... revocari ff.
e. si mortis. Item ut ...
... usucapiendi ... ff.
e. ... | et licet si ...
... donatio fuit revocata
Circa decimum sciendum quod si fi
at donatio causa mortis publi
... absque ... quod nul
lum ... terreat di
... | ... sancti ... testes
... in ... |
... causa mortis ... donacionem
| donat ... causa mortis Joha
... tale ... officio | vel sic
solempni stipulatione ... |
... | ... Johanni da
... post mortem
ipsius donantis ... predictum | et
volens ... | ut statim
post mortem eius | ipso ... petere
... competat ...
... iure | ... ut donatarius ...
morti | vel donatore ...
predicte ... | ut eum in vita
sua ... revocari contingat
| ... altero ... ...
donatio ... | ... causa
causa mortis ... fidat
metu mortis ... | vel al
... ...
| ... | ... propter
... |
... [illegible]
| vel ad bellum ... [illegible]
... vel belli ... | ... [illegible]
... [illegible]

vel dicti periculi causa | donavit ipsi
Conrado quecumque talium in grossis et
| nomine que eius eiusdem Conradi recipienti
predictam talem donationem et tradens corporaliter
presenti ipsi iohanni predicto | vel sic Con-
stituens se nomine dicti Conradi predicti
iure iohannis donatarij predicto nomine
possidere | vel quasi | et volens | ut cum
vivit dicti Conradi donatoris de manu
donatarij predicto nomine sit transla-
ta et perdurit predicto decreto eius
nomine sepedicto fiat | vel donato-
rem ipsum abhac consuetudine liberari
vel donationis penitere contingeret
et si premoriatur heredem contingat dona-
tio evanescat | Si non filius familias
faciat donationem causa mortis di-
citur sic | Item. vel filia quod et uxor
[illegible] temporis mente et corpore
corpore | quod in ipsius potestate constituta
testari non potest | hoc in scripta
causa mortis donationem periculo
mortis imminente deprehenso cog-
noscens predicto patre suo presente et
consenciente non infra scripto fa-
re [illegible] | Primo narratur de
donibus suis et iuribus ad se
spectantibus causa mortis dona-
vit Clara sua | Et ubi [illegible]
vendas [illegible] | Item [illegible]
fratre suo [illegible] relinquendo
sic residuum bonorum suorum
[illegible] suorum | mortis causa donavit
predicta [illegible] recipienti vice
et nomine [illegible] | Si filiorum eius
ita tamen quod si [illegible] aliquis predictorum
filiorum eius decesserit ante ipsam
eius portio superveniat dona-
tione causa mortis | promittendo se
tempore [illegible] intuentes
nullis predictorum donatariorum
[illegible] recipienti suo nomine
donatione sibi [illegible] illius
[illegible] vel quorum nomine
donationem | vel in [illegible]
[illegible] recipienti | eius tradere
vel dare [illegible] | re
vel res ipsas donatas [illegible]

donationis mortis constituta | et vo-
lens ac paciscens ut omnes
rei vel rerum donatarum illico post
eius mortem petere et capere ac re-
petat pleno iure | Item donatarius
vel donatarios predictos premori-
| vivit eum abhac consuetudine li-
berari vel donationis penitere con-
tingat | quoniam eum heredem con-
tingere donationem rescisa sit
penitus et evanescat Et sic est. 22.

De legatis rubrica 22.

Unde quia ut dictum est le-
gata valde similes sunt
donationes causa mortis
primo dicendum est de ipsis legatis
Et primo quid sit legatum et fi-
deicommissum | 2º quis potest legare
3º cui potest legari | 4º quid potest
legari | 5º [illegible] ultra voluntatem
potest legari | 6º quando et quibus
verbis sit legatum | 7º quot et
que species legatorum | 8º quo ordine
debent solvi legata | Nono de
formulis scribendi legata re-
licta pro restitutione male ablatorum
| Decimo de formulis scribendi legata
ecclesiis relicta | Undecimo quod [illegible]
de legatis [illegible] | Duodecimo
de legatis relictis episcopo vel ecclesie
cathedrali vel alij ecclesie | quo
debent dividi inter episcopum et
ecclesiam kathedralem | vel aliam eccle-
siam | Tredecimo de detractione
quorundam [illegible] legata
| Quartodecimo quinquennis legatum con-
tingit | Et primum sciendum quod
legatum est donatio quedam a defunc-
to relicta ab herede prestanda quod
debetur post mortem testatoris et
post aditam hereditatem ab herede ff
de leg. i. [illegible] | [illegible]
de legatarijs occupando legatum
sine [illegible] ab herede petere
ff quorum legatorum l. i | quia
post aditam hereditatem legatum
[illegible] legatum denegatur
sibi | et non [illegible] | et sic competere

⁊ possessionem pendente et si pos
sessionem rem non restituet ff quod
legat l. i § quod a testatore | Item si co
testamento non adita hereditate de
ficit legatum | ut pt ins. ut legat. quando
venientibus abintestato ff ser. C.
de fidei commiss. eam quam | Item
nec ex pluribus legatum peti non pos
sit nisi adita hereditate | Si tamen lega
tarius post mortem testatoris dece
dat | etiam ante hereditatem | transmit
tit ad heredem suum legatum C.
de caducis toll. § cum igitur ff. si cert.
ho. e. unum ad legatarios hereditas
substitutum vel coniunctum | que trans
misit ad eum ff. primo ad sub
stitutum | Si non legatarius testa
tore vivo decedat | deficit le
gatum et remanet apud here
dem ut ibidem C. s. ut in ad fesc.
⁊ ho. e. unum ad legatum | Sin
quamque ipsius vel in diem | statim
ut de pastha | Si autem pluribus
sub conditione in diem incertum
tamen utrumque moderetur | tamen si an
diem vel conditionem legatarius mo
riatur non transmittit legatum
ad suum heredem | quamvis va
leant ut ibidem C. Si autem aliquis
sub conditione | Item quomodo
fieret est quod legatum sub fidei
commisso dicunt et quod fidei co
missa olim pendebat ex
fide heredum | sed hodie fere ex eque
bita sunt legata et fidei co
missa | ⁊ quod in unum est de uno
est et in alio | Commissa aut
vel etiam fidei commissa dicun
quibus legatum ad unum solvendum
committi | Item de multis ...
ferendum executores vocatur ff
legatum annue ex eandem C. Cir
cumstancia quod legat post so
lo ...e ⁊ omnino ... quod post
testamentum ff de l. i. l. iii quod aut
persone testamenti ... hebi ...
ficta | legatum est ... non
post ... vel codicillo | nam

quatuor adhuc ex quo appellatur testa
mentum codicillum | Item quod post
heredem post ⁊ reliquum ff de codicill
dicit § codicillos | Circum
stancia quod post illi soli legatum
quod post heres instituitur | Item de testamento
aut legatarius persona et causa
aliter non est legatum ff de sta
tu hominum | Circumstancia
quod legatur post res testatoris vel
res heredis | non refert quamvis sciverit
vel ignoraverit testator rem esse suam
vel heredis | Iusti e. § si quis rem suam
Item res legatarii potest eum ro
gari ut non tenere sibi legata
sed etiam ex pacto alium restituat
observato ne plus restituere co
gatur quod recepit ex testamento
Insti de singul. rebus per fidei co
missum relictis § potest aut
Item si res aliena | si tamen test
tor alienam esse sciebat | ⁊ te
netur heres emere ⁊ prestare | vel eius
estimacionem legatario | ⁊ hoc est
verum si res illa sit talis que
venalis possit alio non | Insti e.
§ non solum ⁊ e. § quod autem | ⁊ si heres
eam non redimeret ut prius obligatus
legatarius non debet nichilominus
ipse legatarius si rem illam alienam
etiam habeat tenetur eam red
dere quod heredem prestare | Si vero
testator ignoraverit illam rem esse
alienam non tenet legatum | nisi
tamen legatum persone coniuncte | vel
uxori vel alteri persone cui ...
erat relicturus de suo C. e. tamen
alienam ⁊ ... libertas utique
sed non ff de fidei commiss. l. pu
... | Porro aut legatarius
probare testatorem rem alienam
scienter legasse | Insti e. quod ...
... non post ⁊ ... ...
... | ⁊ post promissa ...
... [illegible]
nec abhuc ... [illegible]
... [illegible]
... legis dei ... | ... testam...

sicut re aliena legat qr loqui in eiu
inquo res legate erat singula ee
depositum in quibus legatum non tenu
it sit etiam intelligi et in alys
ubi legate est cum heres egens re
manet si non vendit ut provid
vi. posuit non eam dicit sed eate
siam ee exactores importun
ingrue pendimus alius quibus
pong debet dissuo in ratabus
subvenire ex decret. expte. ff
de legatis ff op. adhuc tenet ar
ex decreto lice qr ad eos re
dere extendi. inter ex de testa
filis Item si quis leget re
obligatam creditori scienter qr
scit esse obligatam tunc heres de
eam luere id est redimere Et tunc non
licet et hoc exprimit quod legatarius
eam lueret tunc heredes non tene
tur eam luere Secus autem si legat
ignoravit Instit. e. § si et si re
tunc eam heres non luet ff lega
tarius nisi cum legat proponere
quidem ut si per tantum e res ob
ligata quantum valet de desideri
tenuisse obligata ff e. l. si
res obligata Item si quis lega
tum suis creditoribus ee aliena
legeret valet legatum et ff pu
tavit eam ee legatarii valet
etiam Instit. e. § si quis re sa
na Item si cui leget res
eius non perderet ut qualescumque le
gatum si legatarius eam alienet
Instit. e. § si re legatam Et hoc
enim nisi testator legavit eam
sibi subditionale habitis sed eam
alienaret ipso testatore vi
vente ar. ff e. l. ceterum Item
in fundus alienus legatus
et eius proprietas detracto usu
[illegible] et usufructus ad
[illegible] luerariam prima [illegible]
[illegible] legatarius potest [illegible]
[illegible] [illegible] medio [illegible]
[illegible] proprietates [illegible]
[illegible] Instit. e. § si cui Item si fuis

res suas legavit et postea eas
vendidit in utroque legatum
tenebitur in vendendo adimere
legatum noluit Instit. e. § si
re sua Et in dubio probabit heres
voluntatem defuncti mutatam
sed ff glo. ibi Secus si eam donavit
Item in dubio tunc videtur ad
imere legatum ut tenet glo. et
ibidem eam post quod legavit
postea pignori obligavit Ipso
tunc eam agere legatarius ad heredem
ut postea luat habita tamen de
vinctore sufficiens Instit. e. § item
et glo. Si vero parte rei legate
testator alienavit ipsa non
alienata omnino debetur De parte
non alienata idem dicendum quod p
dom e dere tota Instit. e. §
si non quis Item testator potest le
gare re sua eius ut quis in
alio et tunc legatarius ut tunc
parte eius ff c. al. fi. Item potest in
legare ut in liceat rede la
pide in solo eius Item tamen lega
tum non suscepit adgerere invad
in sit nomine adeuntem ff e. l.
apud Iul. § si quis Item potest res
que non dum e in rerum natura Dummo
futura et fructus qui in illo fundo
nati erunt aut quod ex illa
ancilla nata est Instit. e. §
ea quoque res legari possunt
que sunt et ea que futura sunt Item
legari non possunt ea que non sunt
nec fuerunt ut erunt ut ho
mines ut ea que fuerunt sed ee desi
erunt ut homo mortuus Instit. de
inutil. stip. in prin. Quod non dubi
tatur et tunc testatoris an res le
gata sit in rerum natura puta an
homines legatus vivat agi poterit
an sit contestatio Et offerre re
[illegible] iudex etiam ut eam
imponat tenet eum heres si
[illegible] illam persecuturus ut si
[illegible] eam sunt ipsam legatam
alio [illegible] ff e. fundo legato

Item si tpe testi sbug legatus est
in fuga uel longe absens | debet
ei heres opam et prudentiam sumptus
impendere ut inveniet | si vero
post testatoris fugit impensis et pe-
riculo legatarii debet queri | quia heres
rem legatam debet in illo loco
prestare in quo relicta fuit a testa-
tore ff e ti sbug et l. si sbug
legatus i. r. | Item legari
potest non tantum corporalia sed etiam
incorporalia | ut iura actiones
et servitutes | Et ideo si testa-
tor legavit id quod alius sibi
debet | heres debebit non cedere
suas actiones | quia et sibi hoc
habeo utilem actionem id testa-
tor vivus exigit pecuniam
In dubio enim presumitur non
voluisse legatum extinguere
nisi contrarium probetur | vel quia eo non
petente | debitum ei ultro ob-
tulit i. quia exactam pro legatario
deposuit | iuste est ea ratio aut
in xxx et glo. | Item potest quis de-
bitori suo liberationem legare et
tenet legatum iuste est si quis
debitori | in testator vivus exi-
git iuste est ea ratio aut | Et
et non creditori legare pos-
sum quod debeo et tantum plus sit
in legato quam in debito | et si
ex legato commode aliquod cre-
ditori | puta quia pure legat
quod in die uel sub condicione debe-
bat | quia tunc aliquis diei uel sub con-
dicione aufertur ex legato | uel quia
pro exceptionem habebat pro debito
| uel quia deficiebat ei probatio de-
biti | et hic est quod utile est legare
et exigi fine dolo mente ablata uel
non exigibilis per extorta iuste
est | Item potest legari fundum
lego tibi quod heres meus vendat
tibi rem illam | et tunc heres de-
bet vendere precio vero | ...
de meo dampno ... vende
precio ... habet vende

dandi quanti est dampnatus ff
e l. fideiussor est si | Si heres uel
res meus emat apte re iusto
precio iusto ff e l. et si quis
legat non legatam non potest res
dari quia non est quantum uel quia alie-
nari prohibent | Ut si tales
res legentur | Si precium caru
extimatio debet iuste est
Sed si talis res sit ut glo. dicit
et azo. in delegis distinguere
| quia rei legate nulla est quantum
uel est quando sed cum grandi dif-
ficultate | ut corporis uniuersi
reparatio | tunc ut ipsa res ut
eius extimatio debetur | Vo-
luntas testatoris quia apparens
ff e l. si quis in quo lioris | Ex spe-
cia taq aliquis ut ...
quod aliquod sibi legatum potest ut si
redimerem eum ab hostibus
sive eum sibi legatum a ...
... pignoris
habuit meo tacite quia ...
ff e. i. statutis | Si non aliquis rei
quando sit quam si non ...
... non potest ei qui dampnatus
potest prestare | Item statuit in ...
uerus legatum | Si aut sit ei
prestare ... non ei ... potest
| aut hoc est propter eius delictum ...
secta ut quia ...
quod matrimonium ... possi-
de non potest et tunc non res
extimatio debetur ad quas ...
rei statutis ut quia est sbug ...
militia legatur | aut potest
venire corporis ... cum ... legatum
suspendum ... et ...
si testator ... hunc ...
personam qualiter extimari
debet ... non ... Item ...
sint ... multa ne ...
... ff e ...
... Item si ...
... tempore ...
... fuerit | et ...
pro ... testatore ...

fieri / tunc ex secundo testo in s[ecun]da parte

te patet / quod dicere causa lucrative

mentis hominem et inexcusabiliter

re gerere non potest // Si non quod

primo executor rei extima

tor / nec indigeat ex 2° testo

potest petere rem ipsam et c[etera] si res

5 aliena // Circa quintum sciendum quod

legatum aliquis iusto in testamento

presto et introducillis perfectis

in indonaciones causa mortis

quod legata dimittere debent ab eis

ut habetur est supra in precedenti

6 Circa sextum sciendum / quod legatum

potest aliquis purum / ut lego tali c[etera]

et infra ut lego usque ad pascha

et ex die ut a pascha ante / vel an

tea / et sub condicione quod apparet

per ut precedentem / ut lego tibi si fi

lia mea nupserit vel acceperis

vel uxorem ... annorum eius / vel e

tiam quarum ... sed si compleverit

xiiij annos etc. ... legem

... libertate ... e spa

... ut videamus ...

potius ... si dicat

testator illud fundum ex libero

nuntio non filius meus erit 24 a

norum ... libera fide

... / item legatum potest

... quibuscumque ... ejus

... / ut si dicat do lego

do nuntio volo rogo peto op

to ut des credo te daturum et

alia ... L. ij ...

7 Circa septimum sciendum quod ... est

et species legatorum / legata ... ali

qua ... male accipere

si testatori acciderit / et ... aliqui

tale / aliqui non ... expressi

... et aliis ... suffragiis

... non ... et ... / et

... quidem

... decedendo ...

... / ... nulla ...

... deducto

[illegible]

ere alieno deducto // De loco po

ni debent etc. / tamen digni

ori / quod non has duas pro legatorum

debent eligi cum persona

vel de persone quod commissarii sive

executores dicuntur / qui ad pro

legata constituantur / ratio est quia ...

dei committit ... heredes ...

prius // Ideo debent primum legata

... quod ... heredi ...

aliquis // Circa octavum sciendum 8

quod ... male ...

... tamen solent continere / et

... forma eorum / quod le

gant ... talem ...

qui testator pauca talia habet

... personarum a

quibus habuit // Et ideo potest ...

notare in testamento ...

... dicere ... primo quando vo

luit disposuit et mandavit quod re

stituantur ... et ... / et

... quantitate habuit

... aliud ...

... et hec est via tutissima

Aliud tamen est qui testator ...

... / et ... scandalum

... timore infamie

in testamento non vult exprimi / et

tunc potest habere ... nota ...

... / vel aliquis secreto / in aliqua

cedula / quam suo confessori vel alteri

persone fidei coram duobus testi

bus ... quod contineat

sigillatam tradit / quo facto in testamento

dicere / primo quod non ... reliqui

... tali persone et ...

... et ... quod si

secrete commisit // Tercium tamen est quod

longo tempore ... accepit

... in testamento non potest

exprimi / et tunc ita dicere / primo

quod voluit disposuit et man

davit quod restituantur ... et ...

... cuius nomine ...

... / vel ...

[illegible] ...

[illegible] ...

p(ro)missis et circu(m)stantiis at(que)
responde(n)t ut aliud eius no(m)i(n)e h(abe)o ut
aliq(uod) corp(us) app(ar)ueit habuisse
ut p(re)cepisse | si h(abe)o appeat (con)
lib(er)ris ut s(er)ptur(is) rationu(m) s(e)c(undu)m
si alia l(egi)tima fide (et) p(ro)ba li
rou(m) | (et) etia(m) a quibus restituend(a)
vide(bu)n(tur) q(uo)n(iam) sp(ec)ies sue (con)s(cien)tie
(et) p(er)ind(e) (con)tra eos | Similit(er) e(st)
q(uan)do sc(ri)p(si)t se aliq(ui)d illicite h(ab)uisse
(et) habe(n)t a q(ui)b(us) h(ab)uit e(st) sicut
Unde ea p(ro) aliis rep(er)tis reli
q(ue)r(unt) d(ic)i(tu)r dicendo s(cilicet) Item co(n)
stat ut credat q(uo)d a illicite ha
buisse a quibus t(ame)n ea h(ab)uit s(cilicet)
incertis | relinquit pauperib(us) (et) p(ro)
p(ri)d a quibus h(ab)uit ipsa e(st) lib(er)
pluendas (et) dispensandas a
suis (com)missariis infra sc(ri)ptis
de co(n)silio talium fr(atru)m | eo mo
quo eis melius p(ro)bat(ur) p(ro) eie
rie videbi(tur) expedire | Conforme
ad legatorum (com)p(ar)tem (et) (con)s(cien)tie
sua fidelitati | Rotam p(re)fidere
relinq(ui)t(ur) | q(ua) diligent(er) ea form(a)
s(ecundu)m q(uo)d exegit intent(i)o testator(is)
¶ Capit(ulu)m v(er)o de tra(n)s(ito) articulo s(ecundu)m
defensio s(e)c(undu)m di legata ver(um) (con)t(r)a
ta | Certa q(uo)d sciendu(m) q(uo)d si vir
dote uxori legauit | legatum e(st)
utile sibi etiam si ul(tra) (vel) dote(m)
ei relinquit | q(uia) plenius e(st) actio
ex legato q(ua)m de dote | nisi e(st)
s(ed) s(e)c(undu)m uxoris | q(uia) p(er) d(ic)it(ur) in quo lega
to statim debet(ur) | dos v(er)o s(i)
(con)stat in mobilibus debe(tur) p(ost) an(num)
| si aut(em) no(n) in mobilibus debe(tur) statim
Item de dote ag(itu)r (et) i(n)c(i)p(i)t(ur) s(i) fa
ce(re) vir ut alius h(er)es su(us) | de lega
to no(n) (com)pellend(us) | ne obstet fals(a)
dia ut huius modi p(ro)uentus | Item
si qua p(re)d(i)c(t)a facta sunt de p(re)
dictis mulieris tolle(n)t huius
legat(is) | Item si quid vir no(n) a(ccepit)
recepit dote legauit simpl(ici)t(er) le
gatum e(st) inutile | si v(er)o dixe(rit)
do ita p(ro)nunciando (et) (con)t(ra) corp(us)
ut restituendo dote(m) s(cilicet) de quo

sunt (con)fessus se dote(m) recepisse q(uam)
tam(en) no(n) recepit d(um) narrat(ur) leg
atum valebit ut ibi(dem) | Testator
ergo volens alio uxori suo iure(m)
relinquere | p(ri)mo s(cilicet) ei dote(m) sua(m)
relinquet et tu(n)c d(ic)it(ur) eius quan(ti)t(as)
specificare alias testibus no(n) suffi(cit)
in specialiquantitate dotis p(ro)misi
t(ur) ut testes (com)placet | C(apitulo) de falsa
mi(nus) l(ibro) iij | Solet etiam ei quoq(ue)
aliq(ui)d de suo relinquere | et tu(n)c d(ebe)t
p(ro)pri(e) diligent(er) intentio eius
| quoq(ue) enim volt q(uo)d habeat tu(m)
alimenta et tu(n)c dice(tu)r s(ic) | Re
linquo uxori mee alimenta
ut victum (et) vestitum (com)pet(en)te(m) e(t)
in vita eius | du(m) vixerit caste | et
inl(?) ea(m) debe(n)t h(er)edes n(ost)ri p(ro)u(i)d(e)re
vestimenta lecti et habitacu(lum)
et ea sine quibus viuere no(n) pos
set ff de alime(ntis) et ci(bariis) le(gatis) l(ege) le
gatis | (et) de cib(ariis) s(e)c(undu)m victus | Cu(m)
aut(em) vo(luerit) q(uo)d ultra alimenta ali
q(ui)d de iure regimi(ni)s domus et
familie habeat s(ic)ut in vita eius
habebat | et tu(n)c diceret s(ic) Re
linquo uxorem meam in domo mea
dominam et usufructuariam om(nium)
bonorum meorum du(m) vixerit caste
| p(ro)p(ter) h(o)c q(uo)d dixit d(omi)nam habebat om(n)e
et gubernatione(m) familie | p(ro)pt(er) q(uo)d (di)x(it)
usufructuariam habebit fru(ctus)
(et) vestitu(m) | ita inp(re)ta(tu)r s(e)c(undu)m
illa v(er)ba ut no(n) e(st) C. s(e)c(undu)m (et) inp(?)
sup(er) aut(em) hortorum | Si aut(em) vult q(uo)d
h(ab)eat om(ne)s fructus om(nium) poss(es)
sionum ut possit de illis facere q(ui)d
q(uo)d placuerit sibi | etiam si excedi
nt quantitate alimentorum | et
tu(n)c dicet s(ic) | Relinquo uxori
me(e) legati usufructum om(nium) bo(norum)
meorum inq(ui)o tam(en) uxor h(er)e(s)
dicta | du(m) caste vixerit | ut
(re)linquo uxor(em) meam usu(fructuariam)
om(nium) bonorum me(orum)
fructuum om(nium) [illegible]
[illegible]
| ut s(cilicet) s(upr)a ffilios habet q(uia) tu(n)c s(i)

aut here salte tenua d' consist
ratu ff. dum odoff. | sed ipse
notant de in off. te. | sup. am
nonissima | v. dicat q ea logis
uxor. | ro. zegi d'filiis & a uo
genero | Item si testor de
dat in aliquo tamq p donationem
q uxor dicit lz almenta de
domo viri | dote de domo no
exhibat | nec fructus dotis p'cipiat
de ho expono | s3 ut alteri libro
pr gratia at lsce utq s3 tali
monia. ¶ Sequi^r vide de decemus
arnould s3 quidam de legat.
ingne relicto | Circa qd no
ff. azo et ff. glo ac Insti e §
si gnalem | q legatum ingne re
lictum aut suo et ff natalibus suis
bo gnue ut homo. boc equus
| aut no | si sic no tenet legatum
sicut qparat ipse | et ff. de r. iure
dumdum | ut tamus | sine qparat
gnue s3 illo q equales vocant
specios | et tunc pr dubitatem rem
sit electio | Itz distinguere q te
stator legatum suum ingne | aut
reliquit in hereditate sua ff. nos
| aut no | si sic tunc exeris legatarius
elige debz | ut no tn eligat me
liore ff. e. l. legato | Si no re
liquit | tunc heres elige dz ff. de
trit. lega. l. in ff. ll. | aut te
stator ex certis suis reliquit i
tn | aut simpli de certo | q3 s3
ipsum in ppia. noie in legado ex
p'ssit | et tunc heres eliget | a no
simpli d'ctio q3 q3 s3 legauit
unum ex eis | et tunc legatarius eli
get ff. e. l. qui duos | Si no
suis natalibus suis no q bnue
[illegible] q sola distinctione qsto
[illegible] ut suis tunc eis. no te
[illegible] legatum q3 heres qstat pos
[illegible] unus digni | ut p
[illegible] decisorum ff
[illegible] | aut
[illegible]
[illegible] tunc aut legatus domu

ingne relinquit domos aliquos
| aut no | si no decisorum e ff
e. l. si domus | si sic | cogetur heres
unam ex eis quam heres ipse vo
lunt legatario dare ut ibidem
| Si aut legatum constat de gne
qnaliissimo ut e seruus | res enim
nulla e | et ide si de gne scdalissimo
| ut e al' | q heres liberatur dando
vestitum vel minimum | Oportz
go legatum ptue tm spez vel
quantitatem vel finem ab certe e
ut in tantum | ut in aliq dumud
e relictum siue adiectione summe
| propter enim legatarius q testor
qsiderauit ei dare vel tm ali
q3 statum ex dignitate psone ff
e. l. in si om | ¶ Sequitur vide
de videmus s3 de legatis re
lictis epo vel eccie kathedrali
aliqu. eccie quo dat dumdum | Circa
qd sciendum q sic lic. ex de
testis requisisti | aut testator le
gat sic rlinquo illud epo | aut
sic rlinquo illud eccie | ad sic
rlinquo eccie & epo s3 quida
| aut sic rlinquo eccie & illud
epo s3 dumum | Si primo mo | aut
rlinquit epo abstracto | aut a
ppinquo | Si abstracto qualiter
unus e q psumit ee relictum ad
tunc eccie | no psone | et id
tunc de illo eccia kathedralis
p' pete tamodo portionem
| Et e lz unus iuris testatur exp
primat q velit illud ee suis
epo | vel ppinquo no eccie | Intelligendo vel
pete p' eccia kathedralis
| secus si det' aliq epo inter
uiuos q3 tunc ff. glo psumit
intuitu amicicie vel ppe me
moracionis datum | Si no illud
rlinquatur epo appinquo psumi
ee relictum intuitu psone no
eccie | ni forte qsiud probatur
| in hoc e psumpcio iuris no de
[illegible] | [illegible] vocatio d' qsiud ad
[illegible] | talis ergo e psumpcio

vi

nitandpcedunt || et d ho° tand li
qt etiā pete maiore dnita
eius | 4 pt h accipi ff glo qpa
quus usq3 ad quartū gradū
xpo deq sag° no dz || Secundo nd
dicit q accipit usq3 ad septi
ndtanō no distinguat h' xiij
q iij c j || epo de testa ex nos || si
nd testor relinquat zoo | h 9
ē ecclie | tñ epo cppetit sua po
rtio etiā si exprimat q vellet
ee tñ eccle no epo | ex pua
ta disposico testatoris no pt
gnale əstitucoz canois al' n
ritate | qm sz cano he xxij q
iij pontifices || Racionē eo hy'
dupstates sz qd relinqtur
eccle tñ | nichilo9 epg h3 suā
ptem | qd no relinqr epo tm
| ecclie ul' | si [illegible] ex
de testa inglo c requisisti || Sex
p glo s dicat relinquo° h° cano
nis | qz tūc psūd4 ee relictū
intuitu psone no ecclesie | so
epg d'illo nichil hebit || Si nd
relinquat zo no | h° ē epo 4
eccle | tūc intposs ē equalit
diuided' || Si nd relinqr l 9mo
h° ē illud ecclie 4 illud epo | siue
relicta sint extra | siue de gra
| admistroz sint casso nit ep[illegible]
et etiā reuuceda | nd volunt
ambo ee testors disposico co
tenti | q sano deretz | licet non
sit nomi obseruac ppt fauore
ultime voluntatis | ubi n' fraud
interuenit | n' dolg n' qnusp maz
nimia frauda debita porti
one | ex decens ē contecom pro
modico no lpe || B q si lege si
qtam alicui epo ul' alicui ali
cui ecclie B no kathedrali | aut
monastio ul' alius pys locis || Re
sponded ut he ex de testa Req
sum ē Sex | tūc illud q ē epo
legatū diuide int epm et
etiā kathedralē | et de illis q le
gata sunt alius epis ysdit ca

noītā porcone || Adhuc no q
si alicui spalit relicto no lumi p
lacionis ul' admistroz ecclie
qpi possit hre cessing' uel
etiā ab [illegible] legetur | Relictū
ee intuitu no eccle B psde
intelligi | ud gñed pble | Et ideo
de illo n' epg ncc tertiā dnita
eius aliqd əsequet | 4 h° ē vin
qd frans no ponidz ut ibidē
gallud aut || nsup no q si q
intestamento legaunt epo qq
porcoz | et alia multa | nō esse
ul' ecclio | si eād epo sz epo ab
solute legaunt | nichilōg po
tond sibi debita decretis ep
gtē potit | Si nd aly eād segdere
reliquint sz ut ea sola ptentio
essz | 4 h° epo acceptaunt porci
onis de aliis exigere no potit
Si tñ postea gsunt qd epo pi
nōy modica fraudulenter
legaunt | ut sz aliq portione
debita fraudaret | porcionē de
bitā ex illis exige potit | quia
testor ədicōm apposuit 4 ipi
p9 acceptaunt ex de testa off
q testor pt epo debita epi
dicōe auferre no potuit | Ex de
testa Requisisti | vi'r ond B glo si
c offi q epg age possit ad
supplementū si reliqua ei
[illegible] tinna porcio q3 h' por
rio grauam no admitt si
nēt quarta debita iur
xvij ¶ Sequitur de pen sz de relator q[illegible]
da dubiop circa legata | Pri
q [illegible] q si aliquis qrta p
legac volunt 4 diminutā sp[illegible]
debe tñ qrta | 4 si legac vol
[illegible] scpt [illegible] debent | B si p
legac volunt 4 [illegible]
gatū valebit ff de l
quarta || Trelis si al[illegible]
[illegible]lo legaunt [illegible]
[illegible] no sunt

legavit etc. | si noluisset tale leg-
atum non transit ad heredem | in-
expressis verbis te noluisse | Item si
legavi tibi de pure quod illud
transit || ff de le. i. l. si ita legatum
sit || Item si legatur in nomine
cognomine vel agnomine legatarii
erravit valet tamen institutio sit de
quo senserit | error huiusmodi non
vitiat [illegible] de decretis si non
vivi || Et idem si in fundi po-
rabula erravit | Item si erravit
in appellatione | ut si libros legavit ap-
pellatione [illegible] continentur [illegible]
et legem aureum | non dabit alii aureos
ff de l. i. l. iiij | supra e. de quod
falsum | distinguit glo. in appel-
latis quod si testator plurimum erret
ut appellet libros membranas
[illegible] legatum | maior tamen pars eo
fuerint appellatione | si autem [illegible]
non valet institutio l. || Item falsa
demonstratio non perimit legatum
ut si quis leget sic Stichum quem
[illegible] quem emi a Seyo | [illegible]
tenet legatum dummodo constet
de persona | supra e. de heres | et [illegible] in fine
glo. ibidem si non erunt | Sed [illegible]
[illegible] falsa [illegible] legato
ut si quis leget sic | lego tali
illud quod fecit mihi [illegible] tale [illegible]
[illegible] illud non fecerit tamen lega-
tum [illegible] | supra e. de longe | [illegible]
[illegible] illa sit [illegible] appropriata
Item [illegible] ut si dicat tibi [illegible] si [illegible]
[illegible] | lego quod est
ibidem || Item si lancem maiorem meam
vel minimam reliquat | et legat
[illegible] lancem minore alii lego
[illegible] medie magnitudinis
[illegible] esse videtur | si non appareat
[illegible] intelligitur | ff de auro
lega. quam lancem || Item si quis
[illegible] aliquid | lego [illegible] pet.
[illegible] filius [illegible] | [illegible] heres
mediete [illegible]
[illegible] medie [illegible] ff [illegible]
[illegible] si quis [illegible] | ex [illegible] detesta

[illegible] in glo | Item si [illegible]
[illegible] legatum [illegible]
[illegible] ff de l. iij
[illegible] | Item si quis legat alicui
ancillam [illegible] et [illegible] vendat
[illegible] et [illegible] ancillas alias
[illegible] | Item
2a bertha dicitur [illegible] legata
ff de [illegible] et [illegible] filia
de [illegible] || Item quid si aliquis [illegible]
[illegible] et legat alicui unum
[illegible] quod elegit vel
optavit | Item pro persona [illegible] debet
legatarius tamen infra quem
eligat | et si heres autem eius electionem
et [illegible] tamen [illegible] vel [illegible]
[illegible] vendidit | vel manumisit
venditio vel manumissio irrita
et servus ille cedet legatario quem
ipse elegit | Si autem legatarius
infra tamen non elegit | heres potest
postea servos vendere | ut [illegible]
legatarius actio legati | [illegible]
[illegible] non potest [illegible]
ut si quis leget unum [illegible]
[illegible] de grege suo | valde
[illegible]
[illegible] et de [illegible] in textu et glo || Item
[illegible] legat optionem [illegible]
[illegible] | tamen sit [illegible]
debet ff e. l. i. vi. | [illegible] | [illegible] op
non relinquit pluribus | vel [illegible]
unum | et ille decedat [illegible]
[illegible] pluribus heredibus relictis
et inter eos fit dissensio [illegible]
[illegible] forte dicimus quod inter
eos | [illegible] pelegit [illegible]
[illegible] | Si
autem legavit [illegible] quod opta-
verit [illegible] | et ille infra [illegible]
non optet | vel quod noluit | vel quod
non potuit [illegible] optionem
videtur [illegible] quia [illegible]
[illegible] | Item si quis legat [illegible]
[illegible] fuerint [illegible]
[illegible] a solo separati [illegible] sue
mortis | [illegible] adhereat solo
[illegible] fundi [illegible] | ff de [illegible] vendit

fructus. Sed nunquid poterit vendere
habeo omnia nomina et debita sua
Credo quod sic aliter constet de
mente eius quod nomina et non
mobilia et non immobilia con-
tinentur. Sed in extrema sententia videtur
ff. de re iudicata a divo pio. Sed
non est mirum quod ubi tenetur sed hic
illud quod possumus vendicare
ff. de verborum significatione l. ij et l. qua
et ideo dicendum de lignis et la-
pidibus ad edificandum paratis ff.
de le. iij l. apollo § fi. hec
glossa. Item si quis legavit ali-
cui rem et si illa perierit, alteram
reliquit ei alia res non succeda-
dit heres quoniam ille perdidit fa-
ciendo et testatore tenetur. Sed hic
sicut ut ibidem. fidei commissa §
si quis rem. Item si quis legat
monasterio marie et non declarat
cui monasterio cum sint plura
monasteria sancte marie. datur
pauperiori. ar. maiorum decima-
sti ti. § si quis in nomine eius
declaratio indicate in glo. Quid
si non appareat quod sit pau-
perius. Credit hostiensis quod episcopus cui
voluerit conferat potest extra de
testamentis. Item si eadem res
sit duobus legata sive coniunc-
tim scilicet dicendo ticio et seio stichum
fundum meum lego sive disiuncti
i. separatim scilicet dicendo ticio
lego stichum fundum meum et seio
lego fundum meum. Si ambo per-
manent ad legatum eum dividere-
nt eos nisi alia mens appare-
at testatoris ff. e. l. i. si plu-
ribus. Si vero alter deficiat
scilicet vel quia legatum sprevit aut
primo testatore post testamentum de-
cessit vel alio modo defecit vel
per mortem similiter ad collegatarium
pertinet totum legatum. Si vero
testatore vivente decedit [illegible]
[illegible] illud ad heredem [illegible]
e § si eadem res in textu et glo.

Quid si quis habens duas scu-
tellas quarum una est melior
altera legaverit scutellam cum erit
optio. Credo secundum dominum hostiensem
indicante optio est heredum
ff. e. § si quis a filio § si quis
[illegible] legatarius. Item si codicillis
ut in eadem lege nec [illegible]
alio loco [illegible] detinetur
detinetur heredes ad faciendum
obligatus fuit tenetur videre
ff. de [illegible] ob [illegible] insula
[illegible] decretum [illegible]
[illegible] voluntas [illegible] utilis
voluntas. Sed tamen testa-
si plenius interpretanda quod
donati vel dilecti res
patris relicte libere sit ab
institutionibus [illegible]
q. viij § cum het [illegible] extra
de testamentis. nos quidem. Similiter
si legavit [illegible] non potest
stamento non valet ut si dicam
heres fundum ticio [illegible] rogam-
te ff. de [illegible] fidei. Item
quid dubitatur dicitur legatum
[illegible] heres eligere
nat ff. de legatis ut si quis §
[illegible]. Item si res ali-
cui alium fuit legata et
postea vivo legatore lega-
tarius illius rei [illegible]
factus fuit [illegible] te-
stamenti [illegible] constitutio
causa lucrativa ut dona-
tione vel alia simili causa ut
legatum agere non potest causa
sua desinat esse postea ut
in textu et glo. Item si res le-
gata sine facto [illegible]
[illegible] legatario [illegible]
ut [illegible] § si res lega[illegible]

Capitulum de [illegible] sed quid [illegible]
legatum [illegible]
[illegible] quod illud quod [illegible]
[illegible] fit et [illegible] caducum
quod habet [illegible]

tis habet scilicet aut quia ei legat[us]
qui decessit quem testator viuus
credidit aut quia illud quod legatum
non est in rerum natura ut quia ei quod est mor
tuum quem testator viuum credidit
vel quia legatum suo prouenit ex causa
dicit cadere in gratiam caducum et
quod autem scilicet aut quia aliquis legatum
viuus sibi ipse prouenit testatori aut
quia graues inimicitie superue
nerunt inter legantem et legatarium
alias si tamen redeant ad amici
ciam reintegratur legatum quia
non leues inimicitias non
extinguitur legatum vel fideicommissum
ff de adimendis lega
vel in fine legatarius ante
adicionem cum legante post
legatum ff de inofficioso testa
mento papinianus et meminisse Ro
dicit quando caducum quia post mor
tem testatoris desinit condicionem
vel ut si legatarius legatum
spernat vel condicio sub qua est legatum
deficiat C de caducis tol l vna

De fidei commissione .23.

Postea quia ut supradictum
est in testamento solent ordin
ari commissarii sive execu
tores ad soluendum ea que legata
per testatores et clericis facienda
sunt de eorum officio est delegatis
et commissariis siue ex
ecutoribus testamentorum et primo
ponendum sunt forme ordinandi
ipsos R[ub]o Quarum dubitaciones
circa eos Cura primum sciendum quia
ordinatis legatariis testamento
et codicillis per testatorem ad
... commissarius siue co
missarios eligere eligere debere
... et caritate confidat quod ea
... studeant effectui demandare
... prout heredem quod ...
... commissarius ...
... exequi teneatur ... vel ...
... commissarius ...
... potestate quam eis dat ...

statores quia sunt mandatores et
in bonum complendum est quia plenum
mandatum et plenam auctoritatem
eis det Propterea ego legatarius
testamentum et clericorum in commenda
bis commissarios meos et hos
testamenti executores ad complendum omnia
et singula facienda et complenda
esse volunt et disposuit talem
et talem et hoc modo semper elig
endum nisi iuste vel pecu
niam datam eis pro dispensando
sicut heredes agere non potest Si
autem testator dare voluerit auctori
tatem potius verbis eorum in commi
ssariis dans et attribuens eis pl
enam et omnimodam potestatem atque
mandatum petendi exigendi
et recipiendi ab heredibus in scriptis
sufficientem et integram pecu
niam predictis omnibus et singulis
exequendis et quod eos obstante
causa agendi et ipsos in
officio conueniendi et mandaret
heredibus suis infrascriptis ipsam
pecuniam dictis commissariis li
bere sine molestia vel lite tradi
et exhiberi alioquin eos eam pe
ne dampnaui in C libris dictis
commissariis eorum propriis nomine et in
pie exhibendis legatis nomine applic
andis Et propter omnia et sin
gula implementis exequendo
mandando vel sic dans et attribuens
eis plenam et omnimodam potestatem
et mandatum agendi et exigendi
suas actiones contra suos debitores
et contra quos eas volunt et ab
eis sufficientem quantitatem ex
debitis agendi et recipiendi pro
predictis omnibus et singulis exequ
endis vel sic dans et attribuens eis
mandatum ut sua auctoritate capere
possint et accipiant de bonis
suis et de quibus voluerit et
... quas voluerint distrahere ali
en... vendere et obligare ...
pro quo ... ... possessor

Ti⁹

trade de executore canetur et obed
bona certa obligare et omnes in
eis et super eis contractus conficere
que idem ipse vivens facere po
tuisset. Propter dictis omnibus et sin
gulis exequendis et in fine singula
rum dispositionum addes sic dans
et attribuens sic omnibus et sin
gulis supradictis generale man
datum cum libera administratione
Item voluit et disposuit ut si
aliquis vel aliqui premorerentur et
abessent vel predicta exequi non
possent vel nollent alii vel al
ter ex illis predicta omnia et singula
in solidum exequantur vel sic Item
voluit et disposuit quod ipsi com
missarii omnes simul et concordit
omnia et singula exequantur vel
de consilio et consensu talis habito
et obtento. Item exequantur vel si
predicti commissarii in aliquo non con
sentirent illud quod maior pars
consensit executioni mandetur. Sic
aut dispodatur secundum quod placuit te
statori. Si aut testator non plene
confidat commissariis quod faciant
ea que magis expediat anime eius
addat quod ipsi omnia faciant
secundum consilium alicuius viri spiritualis et
discreti nominando eum. Et id quod
scriptum sine eius consilio, scripturi
tur, in quo casu nichil valebit
quod sic fecerint nisi fecerint secundum illius
consilium ff. de administratione. Quid
est papi? Codice de elect. cum in ve
ritate. Det etiam testator illis vel commissariis
plenam et liberam potestatem quod invicem
possint commissarios et surrogare
alios quoscumque videbitur et expe
diens. Quibus surrogatis det eandem
potestatem in omnibus quam dedit
primis volens habere ratum et
firmum in perpetuum quod per eos sic
gestum illius vel fuit firmum aut
talis commisso valet ex
testamento tibi ¶ ...
... vel aliqui

L

ost posunt esse executores testoris
Iudeo quod sit delicti auctoritate sui superioris
et ut in pluribus est utile quod sint
ante testator quia verisimile est quod
delicta exequantur vel obligat quod
ne cleri vel non sacerdotibus di
tis demitties publice ne mi
nus laycorum nec inter eos coram
procuratores existant quia nullus
deinde procurator et executor per
procurator res alicuius vivens ad
ministrat ad tempus eius utilitatem
Executor non res mortui distribu
ad anime eius remedium. Sine licentia
aut sui prelati si intret religio
post executor alicuius testamentum ut ex
ecutor perrat quia facit quod de
mortuo non potest vel in detestam religi
onis quia quod recepit executor alicui
testamenti se obligat ad exequendum
Religiosus aut obligare non
potest se sine licentia sui prelati sic
dicti. ¶ Item executores te
stamentorum tenentur infra annum
executorum complere. Iudeo aut
testator determinat tempus infra quod
vult testamentum esse completum. Aut non
sic. Si sic non tenentur executores de
necessitate nisi ad tempus illud testamentum
complere nisi videret se cicius imple
do anime defuncti magis prodesse
tunc enim ad cicius implendum con
consiliandum est caritatem. Si aut non
determinat tempus aut executores
habent libere bona de quibus pos
sunt testamentum implere aut non sic
habent. Tenentur implere quam cicius
possunt quia sunt debitores illorum
quibus sunt legata et ut di
ff. de regul. iur. in omnibus
legibus unusquisque dicitur non po
test, die debet. Propter quod
testamentum implere tenentur
anima defuncti alleviari
in quo ... tercia septimana ...
... testatoribus ...
... obligationes et ...
... deliberet ... se executores

Quid si ipse retineat illa bo
na committit furtum ut e. c.
et sacrilegium xvii q. iiii sacrilegi
um. Si executores infra annum
saltem amoniti ab epo preca
voluntates defunctorum non im
pleverint cum implere possent episcopi
proprie implere debent etiam
si testator prohibuisset ne eps vel
alia persona se intromitteret
de suo testamento nisi soli executores
sui. talis enim prohibicio non val
et. quod detestatur nos quidem. e. c. tua
nobis. in extra de testamentis et c. Joha
nes. Si autem non extant bona
in promptu de quibus possent
infra annum testamentum implere non
credo quod tunc ho devolvatur propter
annum preteritum eorum adepcionem. te
nentur tamen facere quod in se est ut
bona recipiant. et infra distribuere
debent quantocius poterint hec richar
dus. Notandum quod executores testamentis
reddere racionem de illis que dispensant
prelatis heredibus et legatariis
Quant de se ff. ep. et economi
os. et hoc quorum religiosi etiam
exempti deputati ad executo
res cuius ius ultime voluntatis
qui si sunt prelati tenentur de re
cepcione suscepta. locorum or
dinariis reddere racionem. alias sunt
puniendi ab eis. non obstante quo
cumque privilegio si ipsos in hoc
contraverint deliquisse. vii. de
testamentis religiosi. Quantum dilacio
executoribus maliciose pariuntur anime
defuncti. Respondeo quod sic. Ratio
e duplex. quia quantocius clerici et
dese. et pauperes quibus legatum
e recipiunt legata sua. tanto
cicius et ferventius orant pro anima
defuncti. et per hoc eius alleviatur
et expedit. Alia racio est quia sicut
defuncti ... aliquis purga
bile ... potantes in hac
vita ... dent
eis elemosine ... possunt eis prodesse
augmentum gracie sive alleviacionem
et abbreviacionem pene. Postquam ipse
testamentum faciens et caritate
decedens meretur ut eius opera
cio post mortem sibi valeat ad
alleviacionem et abbreviacionem hec
richardus. Cum autem quandoque adaffer
tur elemosine pariuntur dilacio
cius anime defuncti. non quod per dilacio
nem anima priventur sed quod remedium
non adhibetur. Sed Item
admittendo dimittere. quod hoc enim utilia
temporis pariuntur. Ratione si
quando depositum sunt remedia adhiberet
ut huiusmodi anime cito darent
quod multum spiritui et volutie et ii
temporis dependet. 28

De hereditate

Deinde quia tractatum est supra
de legatis sit ab herede pre
standa. post eciam dictum est supra
de legatis dicendum est de heredita
tibus. Et primo de hereditate. 2o
de heredis institucione. Circa primum
dicendum est quid est hereditas et in
quot et quas partes dividitur. Here
ditas est successio in universum
ius quod defunctus habuit tempore
mortis sue ff. de verbo sig. nichil. et
hoc dicitur ab pondo pondus libra
hec enim quando sunt sive
divisio autem hereditatis solempnis
sit autem in xii uncias sive
partes que ass nomine continentur
In quibus racione xii pondus est
maior uncia. et minor asse.
et quelibet suo proprio nomine vocatur
Prima dicitur sextuns alias sesqui
uncia. ita quod eius tria una est et cetera quia
componitur ex semis et uncia. 2o
tinet enim unciam et dimidiam
2a sextans quia habet sextam partem
hereditatis. scilicet duas uncias. 3a
triens quia habet tertiam partem hereditatis
scilicet tres uncias. Quarta qua
drans quia habet quartam partem heredi
tatis scilicet tres uncias. Unde predicta no
mina sumunt nuncupacionem ex eo

quod stant quota hereditatis portio
Sequentia non nomina octo ha-
bent ethymologiam ex eo quod sunt unda-
rum unciarum. Una quinta dicitur qui-
ncunx quae stat quinque uncias
Sexta dicitur semis quae continet medi-
etatem hereditatis scilicet sex uncias
Septima dicitur septunx. Octa-
va besse. Nona dodrans. De-
cima dextans. Undecima de-
unx. Duodecima as sive pondus
xij unciarum scilicet als ad assem po-
nitur probabile. Et ideo ab assis po-
dus ab est possessio tota. Testa-
tor autem in pluribus vel paucioribus
unciis hereditatem suam dividere
potest quando vult. Hec infra de heredibus insti-
tuendis. Unde hereditas est nomen
iuris sicut et bonorum possessio
et dicitur sic hereditas [illegible]
Et ideo venditur hereditas. Vendi vi-
dentur non res hereditatis sed pig-
nus succedendi quia ipse res non
sunt hereditas ut ff. [illegible] xxvij.

De heredis institutione

Postea considerandum est
de institutione heredis. Et
primo quid est instituere heredem
et unde dicitur. Secundo quibus mo-
dis instituatur. Tertio de conditionibus

Hic et quia ultima vo-
luntate et statuto

heredum. Quarto de institutione
dependentium. Quinto de institu-
tione ascendentium. Sexto de
institutione extraneorum. Septi-
mo quando deficiat institutio
heredum. Octavo de transfe-
rendi. Circa primum sciendum quod
heredem instituere est aliquem pro
morte loco suo in omnibus suc-
cedere statuere. Unde dicitur institutio
quasi in integrum statutio quia sicut illum
creat heres alii in loco defuncti
ut eadem persona censeatur. Unde eo
dicitur unde heres ab hero domino quasi
de hereditate qualitate dominus est quasi
heres dominus. Circa secundum sciendum
quod institutio heredis fit verbis di-
rectis ut Titius mihi heres esto vel

hereditatis mee dominus esto vel Titium
instituo vel talibus obliquis ut
illum heredem facio vel constituo vel
inire institutionis ei relinquo ut
de testamento. Item quando est si di-
cat relinquo bona mea ut de
heredibus institutis ac edictali. Ita et
verba si civilis vel aliud instruit
tur eum pro legatario habetur
ut est quando [illegible]. Item si enim non
refert quatum ad expressionem testi-
moniale quod heredem instituo vel
voluntatem meam eius dispositioni
committo quia talis non videtur de-
cedere intestatus ex testamento
tamen quod est multum intelligi-
tur in relicto et de his iam satis
similiter est quod simpliciter in-
telligatur sicut verbaliter. Si tum
testator testamentum simpliciter
non plenius fuit quia sic quando
aliquem heredem in re vel portio-
ne certa instituat de toto patri-
monio sentire videtur nisi despi-
ciat disponatur. Ut de heredibus insti-
tuendis si aliquos instituam
eorum ordine impositi heredes constitu-
untur si dicat Titius heres et Ti-
tius esto. Ut est. Sed et non
error non nocet. Si de volun-
tate constet. Ut est. Si ergo multo
fortius vel regno teneat de
persona propriis viribus sit ille
tum ac ex descripto constitu-
tio. Item si dicat Titius heres esto
tamen non sufficeret. Item si obliqua
lege erratum constituit quod valet
Et si dicat heres esto quia sic bene
dicatur si notatur ubi obtinuit
ut dicitur eundem. Ergo quod heredem
instituit eius dispositioni subor-
dinavit et eius. Nec est ...
dendis testatoris quia saepe ali-
[illegible] ut de testamento si in ...
... illa institutio [illegible]
eius sit instituendus [illegible]
non [illegible] instituere heredem
et si [illegible]

gas illud quod testator dixit quia
rumpitur testamentum nolebat. Econ-
tra videre in spectis personis testamen-
ta sunt quinque vel decem. testa-
tor tractus vel simplex. Contra
marito vel uxor facile potest
tamen hec opinio. Secundum autem
[illegible] detesta [illegible] hec quod
voluntate sua extrema alicuius
dispone committit. Econtra
[illegible] videtur testamentum fecisse ut
[illegible] non est test
atque [illegible] nullum est testamentum [illegible]
[illegible] nomine heredis. De testa
[illegible] quibus [illegible]
factoris sui testamentum [illegible] alterius
disponit et tunc testamentum te-
nebit tunc committit [illegible] ex-
presse arbitrio alicuius vel tacite [illegible]
alicuius voluntati aut [illegible] volu-
erit heredem et hoc [illegible] et tacite et
expresse ff de heredibus instituendis [illegible] hec
aut [illegible] aut [illegible] ta-
cite ut instituo te heredem vel
lego hoc tibi si capitolium ascen-
deris et sic valet aut expresse
ut instituo illum heredem quem [illegible]
voluerit vel lego hoc illi quem [illegible] vo-
luerit et sic non valeat. talis
enim institutio est captatoria i. adu-
latoria. De militari testamen-
to captatorias hec [illegible] Item
institutione [illegible] hereditate [illegible]
quotiens enim non appareat quis
est institutus. Institutio enim nulla
[illegible] expressissimis verbis
[illegible] apparet de quo testator
sensit non tamen [illegible]
heredem [illegible]
[illegible] hoc dico [illegible]
[illegible] causa [illegible]
[illegible] filius meus [illegible]
[illegible] male meritus et tamen non
[illegible] cum institutio
[illegible] ff de heredibus instituendis quotiens
[illegible]
[illegible] ut [illegible]
pietatis [illegible]

Item fieri potest institutio pure
et sub condicione. ex certo aut tempore
aut ad certum tempus. heres quis institu-
tus non potest [illegible] certo tempore sub-
lato de medio tenus institutio. ut
si dicatur instituo te usque kalendas
vel a kalendis [illegible] Institutio
de heredibus [illegible] heres est [illegible]
[illegible] tamen hoc fieri potest ff de re mi-
li. si [illegible] si stat ad tempus [illegible]
[illegible]
Ut si dicatur uxorem meam [illegible] herede
instituo [illegible] tales institutio
non absolute sunt [illegible] ff
de heredibus instituendis [illegible] Item
potest quis institui in uno solo et
in certa re. vel quota. institutus
tamen [illegible] debet
omnis [illegible]
qua est institutus. Institutio
non certa re vel quota [illegible]
gatur [illegible] et [illegible] non [illegible]
illud [illegible] De heredibus insti-
tuendis. et hoc verum est quando aliquis
heres institutus [illegible] non
est aut [illegible] permittes
quod quis institui potest [illegible]
parte [illegible]
[illegible] testatoris [illegible] vo-
luntati alicuius expresse [illegible]
non possit tacite tamen [illegible]
[illegible] est [illegible] quidam
enim si [illegible] non
[illegible]
[illegible] ta-
lem et idem est [illegible] ff
de [illegible] Item
potest [illegible] plures [illegible]
[illegible] et tunc [illegible]
[illegible] sunt heredes. Insti-
tuere [illegible] si plures. Et
nota quod si unus heredum [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] illos [illegible] pater [illegible]
et tunc [illegible] filius [illegible]
aut ipse filius [illegible]
patris et tunc [illegible]
[illegible] bonis [illegible] hoc [illegible]

[illegible] post mortem [illegible]

inter heredes specialiter pactum esset
ff. famil. her. l. si filia § item
scribit et § nectarius | Item constitui
fieri potest pactum in capitulo quod si sp-
ecialiter pater 1 filios meos scilicet qui
liberi coram patria | et a 4 b nepo-
tes meos filios quondam etc. si
hic mei specialia tria pacto | non he-
redes instituo sed eum et ab inte-
stato vocem | Iusti de heredi quod ab
initio deficeret et quod placuit | Non
tamen non quod pactum diffinita sint
successione persone certe | non tenet
nisi de consensu eius | cuius e he-
reditas | ita tamen quod in illo consensu
perseveret usque ad mortem | Item de
pacto l. ulti. aut alio pa-
rentum de hereditate mea possessione
consentiet | non tamen me posse
stringere quod quis non succedat
in hereditate quod hoc e con. bo-
nos mores | possum tamen heredes
sine pacto instituere | Item dictus
actus pro quadrato | nec ob ff. de
pac. l. iii § de illo | ubi dicitur quod
societas ita in uni quod ut si
alicui hereditas alicuius obuenit
communis sit | quod hoc intelligitur si ac-
ciderit quod est pactum de persona in
certa | non pactum de futura suc-
cessione in genere tenet non ipso
¶ Item sciendum quod heredum
institutio directa non potest fieri non
in testamento puta non quis non in
instituat heredes | atque testator ut
heredem suum sic illud 1g. eum
instituit per viam | et illud ta-
men nullo modo | obliga vel si
fidei commissaria hereditatis rl. hug.
potest in testamento et codicillo | puta
roga in codicillo heres institutum
in testamento | vel heres ab intestato ve-
niens ut hereditatem restituat
alicui | hoc enim tamen restitutur he-
reditas et heres per fidei commissum super
hoc e § p. ¶ Item si per directa
testator in testamento suo instituo he-
redem quod in codicillo mandavit vel

tale si eum in codicillo instituero
Tractatus Qui quod non alicui codi-
cillorum si test. | et sublata testamento
potest institui quamquam sit filius ff. fi.
apud se ¶ Sequitur de qualitate s.
de differentia heredum | C. li. quod si
quod heredum alii sunt necessarii tantum
| alii sui et necessarii | alii extranei | heres
necessarius e servus qui instituitur he-
redes sua facta tamen sequitur he-
reditatem et libertatem expeditam te-
stamento | ut quod ipse testator et indi-
geat in dicta potestate | sit eum tes-
tator ignorans et in vita liber et
heres | unde velit nolit tenetur
hereditatem eius suscepta adire
| dicitur et ideo necessarii | Sui et necessarii
sunt liberi qui sunt in potestate te-
statoris tempore mortis ut filius | filia
et descendentes ex masculo sed
| filii vel filie sunt in potestate
patris eorum et eius propriis | disting-
ue tamen inter filium et nepotem
ex filio | quod filius meus e meus
suus heres | quod e in potestate mea
et quod medio e medium inter me
et eum | et hoc si deficit in nepo-
tibus ex filio ipso vivente | et
ideo non sunt mei heredes sui si
sit filius meus me vivo mo-
riatur | tunc nepotes eorum tempore
mortis non sunt sui heredes | quia
in potestate mea sunt | et quod sublata
est de medio causa propinquior
eos precedebat scilicet pater eorum | et hoc
de pronepotibus et ceteris liberis
| dicitur autem ideo sui | quod sunt domestici
sui | et vivo patre quodammodo
et domini | Ideo non dicuntur
necessarii quod domini velint nolint cogeban-
tur in iure heredes fieri | sed
nunc pretorio permittitur eis
ab hereditate abstinere sed vo-
luntarii heredes sunt qui non
recti [illegible] testatoris | Item
filii emancipati [illegible] heredes ex-
tranei | et liberi [illegible] [illegible]
tuti | quod [illegible] non [illegible]

nuptiale | probantur. h[oc] enim iusti
dicuntur qualis et quia i[n] ph[isi]co
et q[ui] ignaui et q[ui] licet sui et
q[ui] rei. | Item heres alius est testa
rius ut qui e[st] intestato supra[dictus]
alius legittimus ut ... ipso
iure q[uo]d sine testo defuncto
succedit alius fidei comissarius
tamen ex fidei comissario est here
ditas restituta. | Alius est sub
stitutus scilicet qui alii substitui
tur. | Instituitur quidam sicut ad quod
institutio iure legitima spec
tat hereditas | ut non instituat
uel rite exheredet testator et
ipso iure e[st] nullum aut testamentum dr.
| Ad quos cognoscendos nota
tres esse lineas consanguineorum
scilicet ascendentium sicut parentum | descen
dentium sicut liberorum | et collatera
lium | testato aut q[uo]d dictum sit ...
quod de descendentibus sicut illum
heredem instituat | uel exheredat
et si illum heredem instituat | non
tenetur de aliquo ascendentium ... in
stoc melior facit | ipsi enim
instituuntur iure suo preferuntur
ipsi dicuntur qui ab intestato de se
... | Deficientibus
aut descendentibus legitimis
tenetur suos ascendentes legitimos
si quos habet heredes instituere
uel exheredare | | Deficientibus
uel orphanis | quoniam | Collaterales
aut numquam tenetur instituere
uel exheredare | | Deficientibus
descendentibus et ascendentibus
legitimis | quos uult sicut collatera
les sine alios non admittere he
redes instituere | nulla [f]iat de col
lateralibus mentio | Sequitur
... de quibus scilicet de institutione de
scendentium | Circa quod sciendum
q[uo]d descendentium sicut liberorum
quidam sunt legitimi et naturales sunt
| quidam naturales tamen | quidam legitimi
tamen | Item eorum q[ui] sunt legitimi
et naturales quidam nati | et quidam

nascituri quidam postumi | Ite[m]
quidam sunt primi gradus ut filii
| quidam secundi uel ulteriores ut ne
potes et deinceps | | Primo di
cendum de institutione naturalium et le
gitimorum primi gradus | 2o de institutione
liberorum 2i gradus | 3o de institutione
postumorum | 4o de quibus ... do
...e quibus ... institutorum
liberorum | | de institutione liberorum sui
successores liberorum naturalium et spu
riorum vide de ... et ...
n de filiis | | De institutione primo lib
erorum naturalium et legitimorum primi
gradus sciendum | q[uo]d testator sui
... patris sui ... | filios li
beros legitimos et naturales ma
sculos et feminas | ... ignes
et nuptas | et viduas a po
testate eius exemptas | et emanci
patos instituere debet | uel rite
exheredare uel rite aut legitime
preterire | aliter testabitur inutiliter
Instituti de exheredatione liberorum. sicut
| ... | Et intellige
q[uo]d femine licet sint nupte michi
... tamen de iure ... sunt
in potestate patris | lombardorum
sunt in potestate viri | non pro
ipsi ad ... ...
e postea aut | Volet aut
... ... debet i[n]
stituere tamen in dote | et dixerunt
alii doctores legum q[uo]d sic | Azo
vero et quidam alii dicunt | q[uo]d
oportet eas instituere | non tamen
in dote sed etiam in aliquo sal
tem in modico ultra dotem | In
... ... huius dubitare
... est q[uo]d semper instituatur
in aliquo ultra dotem | et sic
agere non potest ad supple
mentum | si quid de legitima de
ficiat | in qua etiam dotem com
putare dicunt | ... et si ab inte
stato succedere vellet cum fratribus
conferent | C. de inofficioso test[amento]
quoniam nouella | | Item ...

|| liberorum legitimorum descriptio

in religione dicit institui sicut
etiam C. de eps. et cl. l. si. Item
contingit iterum licet filius succe
dat in re extraneo et ab intestato
patri tamen cum non sit in potestate et filius
licet institutus et possessor bonorum
sicut ante filius. Filius omnes
diligencia necesse est de hereditate
non potest extra alienare vel do
nare C. de edicto divi adriani tollendo l. i. et ff.
de eo quod certo loco. Item quod
quis aliquis habens filium ex concubina
contraxit tamen cum alia ex qua habet
filios. Illa vero mortua contraxit
cum concubina. Et ita filius est le
gittimatus. Hic succedet. Preterea
pro consuetudine terre quod unus solus
succedat. Racio huius et car
mina legum quod succedat ille qui
prius fuit filius scilicet primo
legitime natus. Secundo si due
uxores habeant filios contendant
et ambe lite pendente deci
nant. Nunc quis petit hereditatem
utriusque. Racio habere de communi quod
non. Sed tamen succedat ille qui erat
a possessione filiacionis eius. Item
non melius possidebat. Nunc
si velit alium succedere cor
am eum probare se filium eius
esse. Item Dicitur institucione liberos exi
gencia. Tercio. Ut si ego par
ens masculus ut femina in
testo mea filium extero vel filiam
sive de potestate mea vel non vel
extero vel etiam heres nepote vel
neptem. Et dicitur filium vel
filiam meam quod ex nepote vel
nepte mea. Et faciat. Si ita
in eo quod testator filius meus
vel filia predefunctus sit. Et nunc
nepote vel nepte quem sup
ponit heres extero vel etiam vel ema
ncipato vel emancipata insti
tuat. Ut supra de heredibus quali. et diff
l. sicut autem et novus. Et in decretis
liberis. Ut qui premortuus liberos
vel nepotes premoriens [illegible]

te natus institui debet, ut supra de
here quod ab intestato defertur et in de
mo. Item et de postumo re
portibus tercius liber ubi lo
cus. Inquit si nurus mea ex filio
mea premortuus totum pater testa
mentum ea pregnante. Debe
o eum qui nascetur ex ea heredem
instituere. C. de posthumis heredibus qui
creati. Item si post mortem
testatoris filius neque institutus
nec filio moriatur. Et item
ego moriar nullo alio con
dito testo. Nam nepos natus
ex eo filio in loco eius succedet
et quod agnoscendo efficitur in casu
suus heres. Ut supra de ultima agno
scitur si post mortem aut et ab
intestato. Tunc institutus non
teneretur rumpet testamentum. Item
facit nepos ex filio eman
cipato premortuo instituto. Sed
quod perlimi illud. Heres constituit
est velle ex quo potest duplicari
testamentum ut filius et nepos
extero potest institui. Et alio ut
filius fuerit et nepos scilicet
instituatur ut pro filio meo
vel eo non premortuo. Nepotes
vel neptes extero suppositos
natos et post natos mihi heredes
instituo. Probatur. Ut supra de ex
heredatione liberorum. Et postumos autem
De instituendis postumis nota
primo admirationem eundem quod
postumus dicitur duplex scilicet stricte
si ille qui de vita testatoris prius
tamen post eius mortem est natus. In
postumus quod post patris humum
natus est large. Scilicet dicitur ille qui
post testamentum factum vivo et
patre est natus. Ut ff. de iniusto
rupto. L. i. Hos ergo postumos qui
recte vult testator debet institu
ere aut pater eos exheredare
nulla mencione quin
sicut. Ut supra exheredare libe
ros vel nedum et etiam postumos

p̄tit9 fuit | nō institutū | cum p̄
nasca viuꝯ vocē emissa | vel
nō emissa | dūm tū ꝯstat eum
viuū natū | vel expectto vetre
editū integrū vl nō ꝯtegꝫ
al' eū ppt' tū testm̄ rūpet | ff
de postul' hered | ꝙ dr̄ inst̄ de
dimit admonstitū vl' p̄ꝯgitū
ff de statu hoīm nō fuit | ꝗ
aut nasci inortuꝯ | ut videt'
concepti | in. C. et l. 1 | Quid
nō dem ē ex p̄tit'cōe postu
mi testm̄ rupi | verū ē ꝗ ..
adiecctoꝫ | sed ꝯstat suūm
quantū ad legata | Inst' de
exhe' liber' §. 1 | Et ideo ꝙ
postumo ut ſ testm̄ post
testm̄ aliqꝫ instlud arrogant
ma ꝗ agnicōe sui hered in
p̄et testm̄ | Inst' quib9 mō test'
inf' §. 1 | Idem cum dicitur
ē loco postumi | ut ꝯtpe testi
nō erat suꝯ hēs ſi tp̄e mortis
testatoris inuenit' suūs ut dom̄
ē in articulo p̄cedenti | Et ꝙ
dum ē de postumo p̄tito ꝯpe
idem intellige de postumo p̄
tito a matre | Item tm̄ po
stuꝯ nō rūpet testm̄ matris
ut cōe inf' in p̄incipio decedit
quē instituat hēdē id est
natū | p̄sīd' eum ꝯstituisse
eū dūm h̄' ptū decessit | C. ro
nō rupi eius testm̄ p̄ querela
inofficio ſi testa | C. de inoffic'
testm̄ ſi iure | Inq̄ria libe' do
minꝯ ita instituꝫ liboꝫ
eo ꝙ ſi ea ꝗ dicta sunt d in
structū et exhe' dando | ut p̄te
rit' libi | nō fuerit obſua
ut ipo libō dimissionis ad
tractata ꝯtm̄ infirmanda re
medi... dicendū testm̄ ipō
... | vl' petendo bonoꝫ
possessionē cont' tabulas testi
vl' p̄ponendo querela de offic' te
sta | nō solū aut' de offic' ꝯ
testm̄ rūpitur p̄ querela | sed

cum de officioso donato 4 de offic'
dōs | 4 de offic' vendic' q̊ ad
bonū ut C. de inoffic' donat'
l. 1 4 l. ſi totas 4 l. ſi | Quia
itaqꝫ instituit' grāduitatꝫ
Item ſi aliqm̄ p̄udicato inoꝫ
q̄ cum ſi ꝯstituerit vl' exhe'
dando aliqꝫ ꝯtestato tu̅ | le
gata ſit | testm̄ nō tenet | ꝙ
... p̄ dr̄ ꝯstitu ꝗ nō ē in
stitutꝯ vl' exheredatꝯ | p̄terie
rit ē aliqꝫ obmitt' eo nō
ꝯstituto vl' exheredato | Inst'
de exhe' ꝗ abiuti ... de ſer' §.
cum h̄t | nō tm̄ dico ꝙ oib'
p̄dictꝫ legandū possit dū
tū ſit in aliqꝫ instituꝫ | Sed
quid ſi testator simpl' dixit
filio meo relinquo | C. | unq̄
valebit testm̄ | Respōdeo dicen
dū ē ꝙ ſi testator dixit filio
meo relinq̊ bona mea
ſi dimidiā | vl' tciā p̄te boꝫ
meoꝫ tenz testm̄ | ꝗ tunc in
stitucōe intellige' ex relictum
et filiū ex p̄t' tū | l. de hered'
inst' quot | Item nō sufficit
instituto vl' in quarta aliqꝫ p̄
dictoꝫ instituat' vt ꝯ ꝯm
nis | aut de parte vl' in re vel
ꝯquantitate | et ſi ſit ꝯstitutꝯ
dō ꝙ ē sua porcō legitima ut
vl' ſtabit ꝯtrāctꝯ | ſz aid d ... m
vel tenz testm̄ ſz agit ad eꝯ
eius supplementū | C. de inoffic'
test' omnib9 | Qua ē aut' legitima
d' debitū bonoꝫ ſcḋm p̄d
porcō debita iure natur' | Et
ē hodie tercia p̄s hereditat'
ſi sunt . 4 . fili vl' pauciores
ſi nō sunt quinqꝫ vl' plures
ē medietas ut ... dimi
dia | Unde ſi quis ſit ꝯstitutꝯ
ꝯ sua p̄te heres ... vl' m̄e
dietatis ſtabit ꝯtractꝯ | alls
agit ad supplementū ut dim̄
ē | secundū ꝙ sup' ē vl' p̄te
tercia vl' medietate testator

quod non faciat pro nobis renatus aut ipsa dant natis in adulterio vel incestu natis non dant naturalibus quod vel ultra dicitur fi(?) subtracta [illegible] partis. Debetur autem predictam portio tam filiis et ipsis in defectu debetur nepotibus ex eis legitime natis. Pro illo prout [illegible] computantur prelegata et fideicommissa, prout cum quarta predebita non potest et ideo apponi onera vel modum (?) sed appreciatur prout adicta [illegible] adimpletur non quod [illegible] est portio scilicet legitima. Trebellianica pro dicta a trebellio auctore et falcidia pro dicta a falcidio auctore prima debetur iure nature. De quarta debetur iure substitutione et est quarta pars hereditatis totius ut cum aliquis est institutus heres et rogatus ut restituat alii hereditatem sive libere degravatus ipse sic institutus retinere potest quartam partem totius hereditatis. Quarta debetur iure institutionis ex causa constituto herede. Et est quarta pars quam deducit et retinet sibi institutus de legatis et fideicommissis quibus fuit oneratus ultra tres partes hereditatis et aliqui vocant quam etiam alia quando est institutus heres et illa hereditas est concepta legata et fideicommissa tunc institutus potest detrahere quartam partem de legatis et fideicommissis ut dicit Raynaldus. Et prima quarta pars scilicet legitima et trebellianica computantur ad hereditatem et legata et fideicommissa. Et si filius vel rogatus aliquis percepit de legatis vel fideicommissis a testatore illa computabit in legitima vel trebellianica. Quarta autem scilicet in falcidia computatur sola hereditaria non legata vel donata

vel fideicommissa ut dicit Raymundus. Hoc [illegible] de deducto falcidie et quarte dicendum quod deducto legitime et eius quod quadrantes vel legata non computantur in ea. Et si institutus ad delegata vel fideicommissa a testatore percepit de falcidia non computabit. Unde autem quod falcidia cessat in his que sic legantur ut ad fructores eius vivi et heres sunt debeant pervenire. Et ad falcidiam quod in ea te cessat etiam in militis [illegible] pietatis vt ibidem. Aut scilicet cessat etiam in testamento militis et deceptio vivi in testamento ut dicit Raynaldus et vult contra. Item cessat falcidia dum de ablatis incertis quod in propriis legata paradys (?) multo magis quod legata alia. Sed etiam dicit legata ad pias causas quod adde baivis (?) testores [illegible]. Monaldus tamen [illegible] in summa quod [illegible] male ablata incerta si non possunt recipi non credit quod liberi vel parentes si ei [illegible] volunt possint legitima [illegible] sibi debita defendere. Ad possunt testare de bonis suis [illegible] male ablata [illegible] ut predictis illa legitima defendatur quod dignum esset quod si tunc male ablata non possunt probari non deberet heres solvere ut debita seu ut certa [illegible] sed ut legata. Et de falcidia [illegible]. Et idem dicendum est quod ipse testator satisfaciat de illis de [illegible] sic fiat quod filius obligatur ad solvendum in debitum solidum illa [illegible] non detracta. Ad quod tamen tenebitur [illegible] deceptus [illegible] si autem non possit ad hoc inducere filium non [illegible] testamentum seu codicillum ad quod deducit

dominia bona distinguitur pars
pribus cum male ablatis incertis
asserens quod plura sunt sua ma-
le ablata quam omnia sua bona
continentur male ablata et ita
quod non probat non potest relinquat
aliis personis propinquis suis
habent ea male ablata et ita
quod probat non potest sibi sicut
eo alienum. Vero numquid potest
quis deducere duas quartas
scilicet debitam iure nature et tre-
bellianicam. Dicunt quidam quod non
nisi quarta est plus contra eam [illegible]
pa. C. ad l. falc. l. penult. Alii
dicunt indistincte quod sic. Alii
non distinguunt utrum quod sit ro-
gatus restituere hereditatem in con-
tinenti et tunc est vera sua
C. de inofficioso test. quoniam
[illegible] et in ante derestit [illegible] an-
[illegible]. Racio diversitatis est
[illegible] quando est rogatus resti-
tuere hereditatem post tempus [illegible] vel
si decedat sine liberis potest ero
tunc deducere tertiam debitam
iure nature quia illa sunt ad [illegible]
nam debet [illegible] ut probat
autem [illegible] si [illegible] ante
tempus deducit trebellianicam
in quartam fructus percepti tem-
pore [illegible] diminuitur [illegible] heredi-
tatis quod si restituat in continenti
[illegible] non deducit et tunc
[illegible] defalcatur. Vero autem se-
[illegible] [illegible] rationem [illegible]
apte [illegible] scilicet [illegible] ar. de
testa. Raymundus et Ray-
naldus contra [illegible] et glo. Item
non potest uti beneficio falcidie
[illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] rogatus
restituere hereditatem alii et non
implet voluntatem testatoris [illegible]
[illegible] [illegible]. Et est
non [illegible] [illegible] est
si testator [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

deduci falcidia. Quando autem dicitur
deduci falcidia et illud et quod si non
fecit inventarium et quod si non expres-
sum et deductum vide infra ti. de
[illegible] testatoris ar. i. scilicet de
[illegible] falcidie. Item quando
cum plures res sunt legate
tunc si solvat aliquas illarum
integre potest in aliis retinere
plenam falcidiam pro illis ex
[illegible] ff. ad l. falc. ex plu-
ribus. Item si legatum sit ab he-
rede [illegible] falcidia non debet deduci
puta ad [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] alii legatum quia quod
legatarius [illegible] [illegible]
ut dicit [illegible] C. ad l. falc. [illegible]
autem [illegible]. Item legatum
aut est relictum uni persone
aut pluribus. Si uni aut le-
gatum est unum et tunc si sol-
vit totum nichil detrahitur aut
incepit tantum solvere potest detrahi
aut sunt legata plura et
tunc si solvit unum potest detra-
here aliud si non potest [illegible] plu-
ribus tunc si solvit unum totum non
detrahitur C. ad l. falc. aut si
[illegible] testator si [illegible] pluribus [illegible]
[illegible]. Item quando fructus per-
[illegible] valde [illegible] [illegible] [illegible]
quis est rogatus restituere alii
hereditatem post aliquod tempus [illegible]
computat fructus in quartam trebel-
lianicam et quod [illegible] [illegible] [illegible]
non restituit [illegible] [illegible]
[illegible] restituere [illegible] [illegible]
si decessit [illegible] retinere quartam [illegible]
computatione fructuum [illegible] [illegible]
eam post [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ipsos in quartam quia
est male fidei possessor. Si vero
[illegible] [illegible] non [illegible]
sed non computat [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
ad trebell. [illegible]. Deinde de
liberis [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] 4 [illegible] [illegible]

[illegible] restituere [illegible] si [illegible]
[illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

optantes tenentur filios suos ar-
rogatos et adoptivos si tempore
mortis sue habent eos in sua ad-
optiva familia | institui suo con-
stitute vel exheredare | pro secunda parte
loco filiorum legitimorum et naturalium | ad eos
mutabit testabunt | Si non tempore
mortis sue essent emancipati
ab eis | tunc non tenentur eos in-
stitute vel exheredare | quia sui loco
exierunt | post eorum naturalium maior
filio quam sunt in adoptiva
familia | vel instituere vel ex-
heredare tenentur | quia sui loco ex-
ierunt | et ex eo tunc tempore ex
quo apud adoptivos fuerunt
emancipati | incipiunt in causa
causa esse | post si fuissent eman-
cipati alio pro tali patre
iusti de exheredare liberos quam ad-
optivum liberet et quam emanci-
pati non | Hoc autem quod adop-
tant exponendo | qui debent testando
filium suum adoptivum vel in-
stitute vel exheredare tenentur
nichil videtur habeat in bonis eius
nisi quod ei succedit ab intestato
nisi de adoptivo quam si habere
Et non quod alia doctrina quam
tradita in patria adoptantibus
habet etiam locum in liberis le-
gitimis | Sed autem de dicto
adoptivo et arrogato vide in
tractatu de [illegible] de
adoptione | Sequitur de septimo
articulo [illegible] scilicet de institutione
ascendentium | Circa quod sciendum
quod ego testor vel testator [illegible]
[illegible] liberis ante mortem con-
stituendi vel exheredandi | ha-
bendi tunc parentes vel parentes
legitimos et naturales | et si sunt
constituti a quo liceat illis te-
stari | ut quia sunt emancipati
vel aliter ultra [illegible] facti | et
si testari [illegible] voluerint
eos instituere debent | Ad similitudinem
[illegible] exheredandi [illegible] quibus

si etiam heredes descendentes
| eos scilicet ascendentes si nolo po-
stea constituere | instituere debeo
parentes meos nulla habita dif-
ferentia inter patrem et matrem
salva tamen gradus prerogativa
| puta si pater et mater habentur
utrumque instituere | vel si solum
patrem et solam matrem illum vel
illam constituere | de aliis ascen-
dentibus non teneor facere men-
tionem | quia precedunt eos unus grad-
us vel mater | Sed si pater vel
mater non habeo | tunc proximiores
in gradu ascendentes in-
stitute debeo | Et eodem modo suc-
cedunt ab intestato ut dicit
de heredibus ab intestato venientibus
si agitur defectus | Possum autem
instituere in toto vel in certa
parte | tamen sufficit si pro consti-
tuendo instituere in sua legitima
portione prout intelligo debitam iure
nature quia est tertia pars bonorum meorum
ut commanant de hereditate et successione
si legitimam [illegible] instituere vel non
tenetur testamentum tamen agi possunt ad
supplendum ut de liberis prout
dictum est | Possum autem meos pa-
rentes exheredare vel preterire scilicet nominatim
et legitima causa adducta alias
testamentum meum rescinditur | ut habetur
in codice de [illegible] ut est talis
agitur coll. viii | Sequitur de
nono articulo principali scilicet de institutione
expressa | Circa quod sciendum quod si
alienum vel alios quam vel quos
heredes legitimos descendentes vel
ascendentes instituendos vel
exheredandos instituere quam
non dicimus si expressa parte vel
re certa | tunc [illegible]
de pr[illegible] universali herede
[illegible] potest | si enim non [illegible]
[illegible] [illegible] qui esset instituere
de parte vel de re certa [illegible]
[illegible] de hereditate [illegible] si aliquis
eos quos exheredandum tunc

cesserit institutio alias testamentum non
tenet. In quo institutio heredis non
est. Item desideravit quesitum super
ditationibus secundum nepos quod aut ulterius
heredum descendentium vel ascen-
dentium institutio heredis aliquis ex
mandato ecclesie pro mensa non aliud pre-
alius decollata de bonis meis sive
quecumque alia persona tertia dicendo
~~prima~~ prima vel secunda persona
primo deberet aut bonis suis que
non actionibus id est solum rei naturalem
vel partem vel usucapio si heredem
instituit vel talem ecclesiam vel con-
ventum vel hospitale tanquam ex parte
pauperes instituta pietate pro
herede constituit. Notandum autem
quod si dicatur generaliter pauperes christi
pro heredes constituit distribuendo
competit episcopo diocesis. Item communi-
generaliter pauperum pro deo dispositione et
eo ad hoc intendit solum pro eadem
illos sunt pauperes quos eius
commissarii duxerint eligendos
quorum quibus illam tamen procuratorem
suam ipsi commissarii et dispensa-
verunt eorum hereditatem capere
voluit et disposuit et ipsos
commissarios vice dictorum pauperum
heredes hereditatem adire
sed ante institutio talis videtur
alieno arbitrio committi et ideo non
valet. Item non valet quia testator pa-
rare pro arbitrio constituit pau-
peres ipsos quod facere potuit. Item
tres responsiones ad electos pau-
peres et heredes per commissarios
ipsius facte declarandos. Item non
dicitur illud dispositio institutionis quia
voluntate testatoris committitur ar-
bitrio alieno et certius dictum
institutio. Argumentum aut dominum
[illegible] solum testatoris aliquis sive
persona heredem distribuendo
[illegible] hereditatis pauperibus
sua eius fidei committo dicendo
[illegible] aut bonis suis
[illegible] heredes pro institutione

disponens et iubens quod ipse pro
anima sua hereditatem ipsam erogent
et distribuat pauperibus eius et distribu-
endo ipsam eius fidei et conscientie commit-
tens. Licet autem id videatur esse
quedam fidei commissum. Item credit
inde posse trebellianica
portio defalcari et non quod non
dum [illegible] adpias causas dimidia
falcidia cesset. Quamvis decreta-
lis si pauperes heredes. Item
non quod fratres quedam dossi-
tione. Item sive eius heredis commissarius
instituit unam personam consa-
guineam communis. Item hic est eorum
consanguinitate consanguineo et utrius
[illegible] consanguineo tamen
et non instituit vero [illegible] tamen. Item
in officio testatoris l. i. Item quod heredis
successionem expectat et nunc tamen
si constituit personam consanguineam et
decessit. Item sive testatoris instituit
quisque causam destituendo ut
quod tunc eadem morte intestatum
vel actionem criminalem inducere vo-
luit vel sibi eius iacturam pena-
re mobilium fuit. Item placuit heres
manet dumque si institutio non
habet causam. Item utrum quis
constitui possit tria tempora con-
siderantur. Scilicet tempus institutionis ut
saltem utrumque constitutio tenuit tempore
mortis testatoris ut saltem utrumque ex
forma habeat vel ex tempore adeunde
hereditatis quod tempore inde expec-
tandum est quo scilicet heredes et
quondam sunt defuit actio medio
aut tempore medio [illegible] testamenti tamen
tamen vel quandocumque institutionis con-
tinuum vitam. Heredes non noce-
quod [illegible] tempora constituit. Item quo
adeo vincuntur causas quod non sunt
dispensare testatoris. Item in heredibus non
sunt quod nemo tempore mortis
non veri esse spectandum. Item de
heredis qualiter et quando heredibus expo-
nens et quod sui heredibus vel
nemo dicuntur tempore sunt

spectanda est tempus testamenti et mortis
ff. de here. insti. l. si alienum § i. sed
nec si heres institutus absque
nec sit exegendatus tempore instituti
vel mortis vel aditionis here. ff.
eo. Si ante medio tempore non
noceat. Unde si post institutionem fuit
exegitatus et ante mortem abso-
lutus heres erit ff. de here.
petitione infra li. vii. ti. viii.
Insuper notandum quod constitutum non
potest ipsi scilicet deportatus constitutionem
C. de here. insti. l. i. Dampnatus
in metallum quia pena efficitur
ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. Servus pe-
na sit in metallum. Item C.
de heret. et manicheis. Baptismi
iteratores. apostate. Apostate qui
nolunt sacrificandum. C. de apo-
sta. l. ii. iii. qui et l. manicheos.
Collegia illicita sine privilegium
speciale non possunt quia non
sunt approbata vel principe ap-
probata. C. de here. di. insti. col-
legium. Item prius testatorum ab-
eo instituti non potest. Item de
testamento in quibus neces-
sarios effectus sui et si. Item
nec ut quamvis infra tempore
ventris si l. in aut deninque C.
i. et C. de testamento milites l. si. Secundo
iii. hoc non tamen tenet
se de testamento militis et possit
velle. Item una persona non
potest institui. hoc tamen fallit
...bus ... ff. de here.
insti. quociens. Item si
accusatus de adulterio non ...
sua quamvis que etiam domina
de eo domine fuit accusata
aliquando duabus non potest constitui
insti. de here. insti. C. Est
autem ... alie ... proprie
...
non quod si servus sit constitutus
heres non potest ... hereditatem. Et per ... iubente
... ac si

esset institutus. Insti. per plures personas
ac si esset nobis. Nota quod
... ...i quod in illud quod lex
... non possunt hereditatem pos-
sidere consuetudo tamen est in pluri-
bus locis quod filius ... ...
8. ... quod ... pro. Sequitur
nunc de octavo articulo prin-
cipali scilicet de formis constituendi
heredes. Circa quod quod dicta-
tor testamenti considerare debet
utrum instituat unum heredem vel
plures. Et an liberos vel extraneos
vel coniunctos. Et an plures instituat
aut equaliter sive inequaliter
et an in capita vel in stirpes.
Et quidem si testator habet uni-
cum filium vel filiam eundem
instituat heredem in universo pa-
trimonio. Legatum dicere sic
omnibus aut bonis suis mobi-
libus et actionibus et filia eius
heredem constituit. Et si pater
... nullum vel ... non velit nec
agnatos suos heredes instituere
testamentum dicere sic. Et eius filius
instituit vel eo plus ...
liberos ... suppositos natos
et postumos ... stirpes et non
in capita heredes sibi constituit
B. Si autem ... plures filios
vel filias et velit eos equali-
ter instituere heredes sibi dicere sic
Et per filios eius quos pro-
nominibus instituit. et si quos
dictorum filiorum unus ipso testatore
vivo decesserit ...
eius liberos ... suppositos nati
et postumi in stirpes et non in
capita fuit heredes. Si non aliquos
eorum velit instituere heredes ...
...ta ... vel ... et aliquos ...
...dere sic et per ...
filia heredem sibi instituit ...
... quas ... ...
... vel aliquorum ...
et in ... ... domino sua ...
et sufficientia alimenta ...

tas C. de aur. arg. nubat vel re
ligionem intret exceptione excep.
non habeat admissa si autem
filia post nupta dicere possit quod
eius filia vel ea producta liberos
certa suppositos instituens sibi
heredem instituat eos quos ipsi
nutrix nomine dedit quod nunquam
potest et instituit in l. C. de. Si non
filia post dedicata alicui mo
nasterio potest etiam reconstitui vel
per ingressum et si voluit heredem
sibi constituere iusta quia [illegible] potest
non etiam filium emancipatum he
redem sibi instituere et dicta parte
potest etiam conversus post eos alios
in potestate sua retentos potest etiam
aliquem eorum quos habet in potestate
heredem sibi constituere de certa
parte postea autem heredibus parti
cularibus instituere heres [illegible]
sal. per domibus aut alius vero
supra. Constat autem instituen
dis particularibus et universalibus
liberos vinculum debent fieri in
stituendos postumos nec alis
testamentum rumpatur. Si non expec
tandum quinque eius nati fue
rint ei filii unus vel plures
masculi vel femelle postumi
vel medio tempore nati adhuc
puerulos si masculi vel ma
sculi fuerint unus vel ipsos
non post [illegible] natos post
[illegible] porcionibus domibus
bonis suis sibi heredes consti
tuit. Si non femina fuit una
vel plures ipsam vel quamlibet
earum in C. de here. sibi con
stituit ~~si non femina fuerat~~
~~una vel plures~~ Deforma ac
instituendum attendentur et
expressius exprimatur atten
datur etiam testamenti dictatoris quod si
fiat exheredatio tunc fiat
et quod constitutionem ipsa exheredatio
antecedat quo autem forme
exheredationis fiant [illegible]

huius quod dicemus in articulo sequenti
Capitulum nonum de nono articulo
scilicet de causis exheredandi, sciendum
igitur est supra quod parentes fi
lios et filii parentes exheredare
possunt videndum est quibus certis
exheredatio fieri possit et pro
quibus causis possunt exheredare
filii et quibus parentes [illegible]
quod quatuordecim sunt cause quibus
pater vel mater avus vel avia
filios vel nepotes exheredare
possunt. Prima est si filius mag
piam iniuriam ut offenderet
eum. Secunda si gravem iniuriam
fecit patri et contumeliam. Tercia
patrem accusaverit de criminalibus
causis preterquam de crimine lese ma
iestatis vel de offensa contra eum et
sue civitatis facta vel regni.
Quarta si filius malefactor non ma
leficis eius. Quinta si filius
mortem machinatus vel insidias duxerit
patris. Sexta si filius cum noverca
se iunxerit vel concubina patris a qua
si per defensionem contra eum dampna
gravia sustinuit. Septima si
filius rogatus aperte obedire
recusaverit detrusus ut fideiu
beat pro eo non vult fideiussor
esse pro eo creditores eius
fideiussorem recipere volunt quod
tamen in filiis masculis locum
habet. Octava si filius pro
hibuit patrem testari. Nona
si filius post ioculator contra vo
luntatem ~~voluntatem~~ suam patris prin
cipis causa perfecto. Decima
si filia non consentit pro ea
volentibus honeste maritare
et dotare, sed vult quod maritus
sit pocius luxuriari. Un
decima si filius in ipsa [illegible] non
sua nocta prius sui, aut [illegible]
nubilia prius sui. Duodecima
si filius neglexit patrem suum
[illegible] etiam ipso in ca
e exheredationis. Tercia decima

si filius parentem captum a sarracenis redimere noluit | A quo casu si pater in captivitate decedat hereditas ad ecclesiam spectat | Nona si pater sit catholicus et filius hereticus | Cause autem propter quas filii parentes et nepotes avum et aviam exheredare possunt sunt octo | Prima si pater filium detinuit accusat preterquam de crimine lese maiestatis | Secunda si pater vite filii preveniens vel alias insidiatus fuit | Tercia si pater uxorem vel concubinam filii se commiscuit | Quarta si pater prohibuit filium testari de hiis de quibus poterat testari | Quinta si pater neglexit curam filii furiosi | Sexta si pater non redemit filium captivum existentem sub eius potestate | quia si tunc filius in captivitate decedat bona de quibus ipse poterat testari debent esse ecclesie | vel civitatis pro captivorum redemptione si non redeat vite pater exheredat patrem | Septima si pater sit hereticus et filius katholicus | Octava si pater uxorem filii dedit venenum ad mortem | vel mentis alienacionem | vel aliter insidiatus fuit eiusdem | Et eodem modo si uxor marito si hec probantur | Hec omnia manifesta ut in auctentica ut cum de appellatione cognoscitur § causas autem si collatio viii | Et omnes iste cause ingratitudinis tollunt prius gestum ut probatur in § ut dicitur est de apponendis litteris | Adhuc non est exheredacio nisi cum causam de specificata nominatim exprimatur ut dicendo sic disponendo filium eius quia macu... conserit non intrat ... exheredacionem etc. ... sui ad hereditate sua alienum consti-tuit ... etc. ...

exheredacionem velut parentes in prescribendo ... causam sic | Secunda si filia eius vel consituit vel exheredavit ... nos ... volens ... vel maluit ... | ... filii heredem instituit talem ... finem dicta vel ... exheredacio ... non liberi ascendentes suos exheredare vel preterire possunt ... de causis supradictis | Item si testator dicat exheredo ... sine expressione ... nullus ... filios ... exheredatus ... et postea nominatim | ... quod filius excludi exheredit ... in omnia ... ... dehetur ... ... | Requiritur ... ... quod ... ... quartam ... quod ... pacifica | ... vel mutacionis ... ... in quibus ... | Quatuor ... necessarii non ... ... quod si quis ... ... glo.

De substitucionibus

Videndum est de institucionibus heredibus per ... substitucionem alii | ... de substitucionibus videndum et de substitucionibus | Et primo quid est substitucio | Secundo quot et que sunt species sive quot ... | Tercio de substitucione vulgari | Quarto de substitucione pupillari | Quinto de substitucione exemplari | Sexta de ... de substitucione breviloquia | Circa primum sciendum quod substitucio est secundarie et conditionalis institucio | Substitucio vero ... nisi institucio ut ... a non heredem institutio | ...

uo fuit heres | ut si decesserit p sit
heres | et ptz q a herede eligitur sub
condicione 2 2o gradu | et licz substitui
possit ab uno valiu multiplicatur q̃
in substitutus dr ꝯdus tercius
sic 2o in ꝑpetuū dum omnes q̃ sequuntur
primos ¶ Circa 2m quero quom sub
stitutos alia directa | alia oblig.
Directa ē p qua quis capit he
ditatem defuncti nullo a° media
te | ut sibi cooperante | ut cum dicitur
a m heredem instituo | et si ipse no
fuit heres | p sit heres | tunc enim
adueniente condicione statim n media
te hereditas veniet ad q | et ipse
sic nullo alio cooperante sit eam
adire | Substitutus vo oblig. si
fidei commissaria sine ꝯtraria ē illa
p qua quis capit hereditatem alio
mediante | ut cum testator fidei co
misit heredi ut restituat alij di
cendo | sic | et heredem Michi instituo
sic rogo eum p fidei commisso | ut ipsi
hereditatem restituat p illiz q̃ p fi
dei commisso p sit substitutus ipso a
primo tn debet hereditatem adire et
additam p restituere | et sic a medi
ante et cooperante | hereditas perueniat
ad ip | Sciendum aut q si a adueniente
condicione hereditatem | tunc defalcata 2
retenta sibi porcione trebellianica
ꝯ quadrantem l quarta parte hereditatis
reliqui deducta v reliquas tres
partes hereditatis | restituet petro |
Si vo iudicis officio compulsus adi
erit | totam hereditatem restituet | instit
de fidei comm he § 1 ꝑ | Sed hec sub
stitutio subdicta utrorumqz formā naō
sic ꝯsueuit | Sub alijs aut verbis
ꝯtingit | ut cum instituo a si
ut ꝑm meū | et subicio q si
a quibus decesserit sine libris
ci ꝑ | hec enim verba ꝑtinent
commissariaz substitucionē
ut infra dicetur cum de codicillis
agetur | Sed quid | si ꝯ sit heres
et rogatus restituere hereditatem
nichil detrahere pot quartam partē trebel

lianica Ad hoc notat ioh xij
q m c pnlt | ꝙ pot eam detrahere
si debet hereditatem restituere ꝑpone
ꝯuali | si aut extra nō dubitant
legiste | utrumqz possit detrahere C co
mu de l l | § | Et si quis rogatus post
libris restituere hereditatem si sine li
bris moriebatur | et unus illorum ꝑ
moriatur | et relinquat filios alt
aut superuiuat | illi soli superuiuente
debetur fidei commissum | q ipsi condicionalis
ꝯdicionis solius ꝯuenit | et filijs
ꝑmortui nichil debetur | quia de
cessit ante diem fidei commissi | dicitur
C de caduc toll l una § si aut
aliquid | extra de testa Raynaldus
in glo | Ad hec nota q bn et
ꝯuil ꝑ de ꝯbacion ꝑtria sup
illud | no intelligitur semper heres di
citur qui in testamento sibi instituitur
heres | ꝙ cum quis ē rogatus re
stituere alij hereditatem | ut legatario
| aut ē rogatus restituere loco re
ligioso | ut ecclesie ut pauperibus ad
pias causas | et tunc ꝑ ingressum
monasterij no euanescit substitucio
| aut priuate persone et tunc a
sit mencio de liberis ut heredibus
| aut no | si no puta instituo te et
heredem tali condicione ut restituat p
hereditatem | et tunc euanescit sub
stitucio Si t postea filios et nepo
tem ex filio ꝑmortuo habuerit
licet mencio de liberis no sit facta
C de fidei commissis ꝑ vo ꝯtinuas primus
| aut fit mencio de liberis puta i
stituit tali condicione ut si sine liberis
decesserit restituat hereditatem
petro | tunc substitucio euanescit
a pluribus casibus | Nemo si substi
tutus decedat ꝑ qua institutus
cum filijs substitutus ꝑmortuo
nichil debetur | ut si sint mobili
ante diem fidei commissi cedere
ff de caduc toll l i | Secundo
si institutus ingrediatur mon uel
ꝯuersum ita q monachatus teneat
quia tunc ꝑ monasterium uidetur amoriu

heres eius intelligitur esse. Si
vero non intret monasterium tunc
cessatus substitutione non potest insti-
tutus mori heres. dicitur in c. pu-
ria non videtur sine herede decedere
hoc est enim mori ingrediendo non
tamen constituendo. Item si filium naturalem
habeat ff. de trebell. ex facto. l. si non
habeat filium vel nepote ex filia
promoveri non evanescit aut pre-
dicta institutio si institutus filium
habuit et ille promoveatur quia
tunc videtur sine liberis decessisse
ex. de testamentis raynutius. non eva-
nescit etiam si fiat clericus nisi
duo concurrunt illi scilicet quod ecclesia ipse
tus maneat et quod hereditas ex-
pectatur ut relinquatur ecclesias eas
non evanescat etiam si sit et sua
tradat etiam secularis nisi concurrant
et sibi duo predicta. In aut. de sanctissimis
ep. § si heres puniti. Si vero fiat ali-
mentio de herede puta instituit t-
tali conditione ut si sine herede deces-
serit restituat hereditatem petro
tunc nomine heredum soli filii intelli-
guntur ut in l. ex facto et nomine filio-
rum nepotes aut alii ulterius descen-
dentes. Directa aut substitutio
alia vulgaris alia pupillaris quarta
exemplaris alia compendiosa alia
brevi loqua. de quibus per ordinem
est videndum. Sequitur videre de 3o
articulo scilicet de substitutione vulgari
Circa quod sciendum quod est alia ex-
pressa alia tacita. Expressa fit per
istam negationem non hoc modo. in-
stituo in herede A. et si ipse noluit
vel non potuit ipse esse heres B.
sit heres ut B substitutio. Tacita
vulgaris quum negatio non exprimitur
sed includitur ut cum dicitur A. et B.
michi heredes instituo. Ex hoc enim
colligitur ut si alter eorum heres non
fuerit scilicet quia noluit ut non po-
tuit quia decessit ante aditam he-
reditatem alter sit heres in solidum
Dicitur aut vulgaris substitutio talis

quia a quolibet de vulgo scilicet testa-
tore masculo ut femina puberi ut ex-
tero potest fieri. potest etiam fieri cuilibet
scilicet pupillo adulto et maiori in pote-
state et emancipato suo ut extraneo
Effectus est eius ut bona testatoris per-
veniat ad substitutum scilicet illa tamen que
pervenire debebat ad institutum qui
noluit et non potuit heres esse
non bona illius heredis instituti que
testatoris potestate substitutum substi-
tuens potuit in bonis suis non aut
in bonis heredum. unde substitutus
directe fit heres ipsius testatoris pu-
pilli de pupillari substitutione. sequitur
quo casu. Sequitur videre de quarto
scilicet de substitutione pupillari. Circa
quod sciendum quod ad eam quatuor
concurrunt. primum ut ille cui fit he-
res institutus sit de liberis testatoris.
2m quod sit impubes. 3m est quod sit
in potestate testatoris. 4m est quod ille cui
fit substitutus instituatur ut ex-
heredatur solemniter hec in sti. eo.
potest aut fieri substitutio filio non
tamen impuberi filio iam nato sed etiam
postumo si tamen ipse postumus nasci-
turus erat in potestate testatoris si testa-
tor ipse vivet. potest etiam fieri nepoti
ex filio. Si tamen non potest recasurus
in potestate patris sui post mortem
avi ff. de vulgari et pupillari sub-
sti. l. ii postumus. Dicitur aut hec
substitutio pupillaris quia fit
solo pupillo. non potest tempus excedere
pupillare quia expirat cum in-
troitu pubertatis. potest aut fieri in mi-
nus tempus ut dicatur si filius me-
us infra xiiii. ut xii annum
ut ex eius decesserit ille sit he-
res ff. eodem § masculo. Est aut sub-
stitutio pupillaris alia [...]
alia tacita. Expressa est illa [...]
per verbum affirmativum et [...]
expresse mentionem de pupillari [...]
ut cum dicitur sic A. filium meum in
herede instituo et si ipse in [...]
fuerit et in etate pupillari de[...]

III

erit | q sit heres ut q substitutio
pupillaris tacita e que no habet
expresse formam pupillarem | sed
subquibusdam aliis verbis includi
tur cum dicitur sic | q filium m
instituo | et si ipse heres m non
fuerit | q sit michi heres | hec
est substitutio vulgaris expressa
et sub hac includitur tacita pupill
tionem q dico si no fuerit heres | re
sultat utraque substitutio | scilicet et vul
garis et pupillaris | unde sive
a no sit heres | sive sit | sed in
etate pupillari decesserit | hereditas
deviatur iure pro ... ad ... | Sed
per vulgarem succedat tamen in bonis te
statoris | per vulgarem vero et pupillarem
succedit in bonis testatoris et pu
pilli | et patet in sub pupil expres
sa includitur vulgaris tacita | insti
e in principio | ff e | Nam hic est
effectus substitutionis pupillaris ex
presse e | q ille qui e substitutus
impuberi decedenti infra tempus
pupillare | sit directus inter heres
testatoris | et pupillo et capit ut ... bo
usque | Item effectus eius e q ex
cludit omnes impuberes | et omnes
alias personas que ipso pupillo ab
intestato succedere potuissent | insti
e ff e lucius | Unde licet testamentum vi
deatur esse unum quantum ad ordinationem
unum scilicet patrem | est tamen duarum he
reditatum scilicet patris et filii | cum enim
pupillus no possit testari permit
titur patri testamentum ipsi filio faciet | et
deferre ei providere | et hoc tamen in
fra tempus pupillare | insti e § quo
tum | In pupillari aut tacita
aut ipsi pupillo substituitur alter
testatoris et frater eiusdem
| et tunc substitutus totaliter
admittitur | ... mater et quelibet alia
persona ... ab intestato repel
litur | C de impu et al substi
... quidam | Cum ... sit aut subs
titutio pupillaris | quomodo si pupil
lus fiat pubes | insti e § qua

ratione | Quod si hereditas patris no sit
adita ad ... | quia testamentum primum
per destitut per quo nullus apparet
heres | cuiusmodi est et pupillare
ff e si plures | Quod si nascatur
postumus de quo no e ... mentio
ff e si pater | Quod si pupillus patitur
capitis diminutionem maiorem ut me
diam ut et minimam | ff de adoptio l.
nec ei | et quibusdam et aliis mo
dis quos relinquo inter patres gra
vitatis | Sequitur de quinto
scilicet de substitutione exemplari.
Circa quod sciendum. quod ipsa fieri potest
in quocumque parente | mater ut fra
| filio furioso ut mente capto | pro
videtur | ... ut no ... in
quanta ... | datur tamen sit pubes
ut maior | nam impuberi furioso
ut mente capto | providetur per substi
tutionem pupillarem | ff de tutel. l.
... | Debet enim testator in certas
personas et certo ordine substituere
furioso | si enim furiosus habeat liberos
ei quos substituet illos | Si vero
no habeat liberos | sed fratres | substi
tuendi sunt ei ipsi fratres | Si vero
nec liberos nec fratres habeat | tunc
quem voluit substituet | C de im
puberibus et aliis substi humanitatis
| Et subditur in hac substitutione ta
lis condicio scilicet quod ipse furiosus dece
dat antequam mente et cerebro sanus
fiat | Est ergo substitutionis | hec
forma talis | Ut filium meum furiosum
ut mente captum heredem m instituo
| et si ipse decesserit antequam mente
et cerebro sanus fiat | talis eius
filius ut frater ut talis alius sit
heres | ut sic | tale eius filius ut
fratrem ut tale alius substituo | Dicitur
autem hec substitutio exemplaris
que fit ad exemplum sive ad similitu
dinem substitutionis pupillaris | sicut
enim pupillus testari no potest | sic
nec furiosus | et ideo sicut pater
providet filio suo pupill de herede | sic
et filio furioso | unde et substitutio

capit bona utriusq3 sc3 testoris et he
dis scit i pupillo | dicit tn hec
substitucio a pupillari | primo quia
illa tm fit a pnte q no h3 in po
testate | 2o quia illa fit tm pu
pill' infra tpus pupillare | hec
aut adultis ut maioribus | 3o q
pupillo substitui pt quilib3 ad li
bitu testoris | sed furioso certe p
sone sunt substituende | 4o quia ia
hospitat adueniente pubertate | q
lrunt hec insti de pupill' subst
§ qua ratione | Sed quid si habet
lucida interualla | pt dici § hostien
q si tanta habet q testm facere pos
sit substitucio euanescat ecs si no
fecit | et ipputet sibi si no hic
uitauit | arc ff de testa puis q
quisq3 | ut dic q si fecit euanescat
arc C de legatibus q fauore ||
6 Sequit3 de sexto sc3 de substitucione
compendiosa | hec aut aliqn fit a
milite | aliis de quibus loquit3
lex ius tpe no heng | et io pter
missa illa que fit a milite deb3
de illa que fit a pagano | hec aut
substitucionis forma e hec | Si filius
meus heres institutus in | sed tn qn ||no potuit
cu3 tpe decesserit p sit heres | ff e
verbis | hoc pagnito sc3 q compen
diosa fieri no pt a pagano | nisi
filio pupillo i ptate constitu | sunt
met pupillaris | Et hec compendiosa
gtinet insc pupillare expssam
sc3 quia habet eunde effectu | et
ideo etia dicit3 compendiosa | quia sb
compendio huiusmoi adulb3 qncuq3
gtinet pupillare | que alr fit p
liptioribus vbis | Et licet hoc adu
biu qnc3 | § ff sc3 ipsam se extendat
ad omne tpus | restringit tn hoc
ad tpus pupillar' ratione horu
vborum | ut sit heres | quia p huiusmoi
verba dicere videor voluisse fi
lio meo infra tpus pupillar' q
iude de hede | q ult tpus illud in
sare no licet | insti de pupillari
subst § quo ctia || hec aut pcedit

substitucio exp sin na sim' c dicta
als tn in ea possint addi ut mu
tari | que ca ad illius et natura
fideigmissi sepe deducat | hoc aute
fieri pt sub quatuor formis | prima
e talis et si decus a filius meus ut
ff qn cu3 decesserit | q substitutio hec
eni vbum substitutio tegit hac sub
stitucionem torgalit ad fideigmissu
C de ipub et alys subst ptaly
| et hoc adubiu qncu3 reppiat
omne tpus ff de rebus dubiis | que
| Et ideo quocuq3 tpe A moriatur
vi huius ratione verbi institutus ro
gatus esse a testore p fideigmissu
| post morte sua substitutori restitue
hereditate et bona testoris | Unde
quocuq3 tpe A moriatur | mt et
quicuq3 successores eius adibunt
ipam hereditate | et adita substitut
restituent | gmint fideigmissi | insti
de fideigmissis he § § quia sepius
coeo | Defalcabunt autem et retine
bunt | primo ipius a trimam sc3 ter
cia pte totius hereditatis si tpe d
erat de liberis testoris ad quos
trima ptat || In hac eni testati
cu ginare C de inoffic testa qm de
relictis vo duabus ptibus defalca
bunt trebellianica i quarta et sic
habebit media hereditate | alterny
vo medietate restituet substitutio
ex mt fideigmissi | retinebunt ecs
q̄a omnia bona ipius a quia testa
tor de suis tn bonis rogasse in
telligi no hed | Si vo A no erat
de liberis defalcabunt tn trebelli
anica | et habebit ecs alia bo que
tpe A aliunde quesivit | hec eni
substitucio quia fideigmissi iure
fieri pt cuicuq3 hedi et a quo
testore insti de fideigmiss he
ipos et sequenb3 || Ad
diligent q licet m...
dicit3 simpr qncu3 decesserit et m
addat sine libris si tn A dat de
libris testoris h' ctia ps p libery
tacite sub intelligi quia regula

quod quicumque testator rogat aliquem de liberis suis hereditatem alii restituere post mortem sumatur hec conditio inesse tacite scilicet si decesserit sine liberis quia non est verisimile quod velim meam hereditatem extraneo pro le mei filio ad alium pervenire. Hec in genere heredis sed rogato non inest conditio talis nisi addatur expresse C. de insti. sub conditione factis generaliter § ult. Secunda forma est talis. Titium michi heredem instituo et si dictus a quocumque sine liberis decesserit Seius sit heres. Et hec est taliter fideicommissaria quia licet hec verba quod sit heres directa videantur. In contrarium additio scilicet si sine liberis trahuntur a fideicommisso ut probatur ff. ad trebellianum l. seruola quia illa additio indicat quod in quacumque etate decedat sine liberis videtur rogatus esse per fideicommissum hereditatem restituere post mortem et in quocumque tempore sine liberis moriatur ipse et quicumque successores eius hereditatem restituent substituto. De ductis supra dictis ff. de vulgari et pupillari substitutione l. § cum filie.

Tertia forma est talis. Titium michi heredem instituo scilicet si dictus a quocumque decesserit sine liberis Seius sibi sit heres et ita etiam omni tempore fideicommissaria et videmus et eundem effectum habet per omnia quod et que habent alie due precedentes tum ratione huius verbi instituo tum ratione huius additionis scilicet sine liberis et quecumque dicta sunt de illis duabus de illa tertia intelligi debent.

Quarta forma est talis scilicet Titium filium meum instituo in heredem si filius meus decesserit in pupillari etate ut postea quandocumque sine liberis sit substitutus sub hac forma comprehendit tres substitutiones salua pupillari expressa per hoc dum si tacite decesserit in pupillari etate et ex hoc compulat tacite

vulgaris que sub pupillari expressa continetur ut habetur in supra ff. de pupill. substi. l. nam hoc iure et fideicommissaria per hoc quod dicitur ut quandocumque quandocumque sine liberis. Et omnes ille tres substitutiones habent suos effectus de quibus habitum est supra. Et nota quod hec quarta forma fuit non est nisi sit familiaris pupillo expressa pupillarem expressam que continetur in ea ut dictum est. Et si conditor testamenti fieri noluit quod ipse tres substitutiones clarius ex predicta forma constituerit dicatur sic pupillariter vulgariter et per fideicommissum substituo. Insuper nota quod si testator habuit filium impuberem cui non tamen pupillariter sed etiam alias suis substituere noluit hec quarta forma commissa sufficere videatur. Bonum tamen expediens est quod qualibet substitutionum expresse faciat. Et primo pupill. Dicatur Filium meum michi heredem instituo si tamen dictus filius meus michi heres fuit et in pupillari etate decesserit Seius sit heres ut sic fratres eius superstites sint heredes ut sic fratres eius superstites sint heredes ut sic fratres eius superstites et premortuorum fratrum suorum eius liberi existentes et non in capita sint heredes. Et pro tanta faciat fideicommissaria sic. Si vero dictus a fratre pubes postea quandocumque decesserit sine liberis ut sic supra expressum ut alius tale testamentum est tatus suus decesserit sine liberis per fideicommissum ei substituo sicut per fideicommissum ei substituo superstites fratres eius et premortuorum fratrum eius liberos existentes et non in capita. Et quod dicitur de liberis premortuorum fratrum in utraque substitutione poni debet si testator extendere velit usque ad liberos fratrum substitutionem non extendi licet illos quos testator exprimit. Unde si institutus tribus vel pluribus addatur sic et si aliquis eorum decesserit sine liberis substituo

supposita | certe si decedat unus
eorum relicto filio | deinde moriatur
alius sine liberis | filius eius qui
primo decessit non admittitur cum pa
truus sine sed patruus ad fidei co
missariam hereditatem illius filii qui
sine filiis decessit | quia non ex
titit conditio substitucionis in persona
patris eius | illos enim tantum ex te
stato substituit qui supervivunt illi
qui decesserat sine liberis C. de
fideicommiss. l. i persona | Sequitur
de septimo scilicet de substitucione brevi
loqua sive reciproca || Circa quod
sciendum quod testator habens duos fili
os vel plures impuberes in sua
potestate | substitucionem hanc facere potest
hoc modo | A et C filios meos im
puberes michi heredes instituo et eos
invicem substituo | Et dicitur hec sub
stitucio breviloqua quia in brevi
continet quatuor substituciones | scilicet
duas pupillares expressas et duas
vulgares expressas | unde si a fuit
heres et in etate pupillari de
cessit | C superviviens heres erit iure
directo et expresso | Et in utroque casu;
dum tamen et ceteri venientes ab
intestato possunt pupillarem expresse
| et sic sunt ibi due expresse pupill'
una unius illorum | et alter alterius
quarum utraque est expressa quo ad effectum
licet non quo ad verba || Consurgit
et eodem modo verbis due vulgares
quia si nolit ut non possit alter
non est in solidum heres | Dicitur et hec
substitucio reciproca | quia fit ibi
reciprocacio unius ad alterum || Non potest
autem hec substitucio fieri ubi insti
tuti sunt filii in potestate testatoris alias
non esset breviloqua | sed tacita
vulgaris | ut patet ex supradicta ti. de sub
stitucione vulgari || Et attendendum
quod licet in hac substitucione ponatur
hoc verbum substituo | non tamen eo co
vertit ad fidei commissariam || In qua
enim substitucione ponatur | natum est
substitucionis se captat et eam

indirecto iure consuevit | excepta sola
compendiosa in qua si ponatur statim
eam in fidei commissariam convertit | ut vi
sum est supra ti. precedenti § 21

Qui testari possunt

Post sequitur tractatu est de legatis
et heredum instituccionibus
et substitucionibus qui habent fi
nem | Consequenter dicendum est de ip
sis testibus primo autem videndum est qui
sunt testari | hoc autem patebit si in
menientur illi qui testari non possunt
| quia quod non est prohibitum videtur esse con
cessum C. de appellacionibus. Precipi
endum | illi autem qui testari non pos
sunt sunt isti | scilicet filius familias ex
cepto peculio castrensi et quasi ut
sertico ff. de testamentis qui in potestate et
si testamentum fecerit licet sine potestatis
status decesserit | non ideo magis va
lebit | Inst. e. § preter hoc igitur
| Et hec sunt vera in filio famil.
pagano | filio famil. enim militi per
missum est de suo castrensi facere te
stamentum vel preter patris voluntatem
ff. ad maced. l. iii || Item impubes Inst.
e. § preter || Item furiosus si tamen in modicum
resipiscat ad tempus interim testam.
potest | dum tamen testamentum compleat antequam
furor supervenerat Inst. e. § Item
licet furioso | Et idem intelligitur in
mente capto ff. de verbo obl. l. stipulacionem
Breviter autem quod cum constat testatorem
quondam furiosum | legatarius tenetur pro
bare eum fuisse sane mentis quando fecit
testamentum in quo relinquitur inducias quia vel
hoc non constat | tunc heres tenetur
probare eum fuisse furiosum cum condidit
testamentum si negavit legatum
de sicut ab intestato et si intestato
|| Item prodigus cui est bonorum
sit interdicta | licet ille qui an
interdictum fecerit ratum
C. | item prodigus || Item ille qui a na
tivitate est sic mutus et sur
dus | ita quod nec loqui nec au
dire potest || Si quis aut eorum vel

a quo accidit loquela et auditus
perdidit | Siquidem potest loquatur potest
testari et codicillos manu sua scribere
non autem per alium nisi impetret hoc
a principe | et idem in eo qui est
accidentaliter mutus tantum | Ille vero qui est
tantum surdus sive natura sive casu | dum
tamen possit articulate loqui | potest te-
stari infra e. § | Item surdus in
textu et glossa de testamento vel certi licet in te-
stamento | Item obsides dati per captivos
populi romani | Item condempnati de crimine
famoso | Item dubitantes de statu
suo an sint manumissi ut in a
hereditati | Item servi pene dampnati ad
mortem vel ut moriantur ut ut stat
sive pene sive sint insula deportati
tati | relegati autem quia non amit-
tunt civitatem ut libertatem | testari pos-
sunt | Si quis tamen eorum fuit dam-
natus | et appellavit interim testari
potest probatur hoc ff. de testamentis obsides
et l. is cui | et C. de patria li. l. si fi-
lius famil. et l. eius qui | Nota
quod filius ideo potest quod testari quia
peculium eius est dominium proprium quod non aliud
filius post licet non possit hereditatem
tamen | consuetudo tamen Ep. Lincolniensis lo-
corum quod peculium quod pater habuit
relinquit filio non tamquam here-
dibus sed tamquam suis | ascripti-
tii autem testari potest C. de episcopis et
clericis si quis presbyter | libertus vero
testari potest si relinquat patrono
legitimam portionem | infra de succ. lib.
Item heretici | nisi filios habeat fideles
quia in eos potest testari C. de here-
ti. et manicheis manicheos vero dicat
quod bona hereticorum devolvuntur ad fi-
lios orthodoxos | sed hodie secundum
extra de hereticis | vergentis | si
hereticorum est catholicus nichil
nisi de proximis bonis | et cetera
cognatione sanguinis | hac
... | ... nota in glosa e. ...
... ... dispen-
... ...
... | ... quodam quilibet ...

fuit excommunicatione denotatus vel in
littera excommunicationis primas expresso
ipso nomine publicatus | nisi satisfecerit
fecerit infra annum | non potest testamentum
facere | nec aliquod ex testamento capere
extra de hereticis excommunicamus § credentes
tes | Item excommunicatus non potest condere
nec ex testamento aliquid capere secundum quod
notat hostiensis extra de excessibus prelatorum li
vi | et pater extra de usuris quia quidam | Item
nec rei perduelli omnes et qui
commiserunt crimen lese maiestatis
C. ad l. iul. maie. l. quisquis | Item nec
usurarius manifestus | nisi prius
satisfecerit ut ydoneam cautionem
de satisfaciendo prestiterit | vide de
usuris quamquam | Item monachus et qui-
libet alius religiosus professus
C. de sac. sanc. eccl. et | auth. | ingressi | et
si testamentum fecerit ante professionem fir-
matur per professionem C. de episcopis et
clericis deo dedicatus extra de testamentis quia ingre-
dientibus in textu et glossa | heremite
vero et alii solitariam vitam ducentes
qui nulli ecclesie se reddiderint | testari
possunt | xix q. iii § maria et § pau-
lus | Quid de banito | nunquid potest
testari | Videtur aut est bannitus pro
tempore brevi | ut propter contumaciam | et
potest testari | aut propter crimen quod
ut propter maleficium | et tunc non potest
ff. de test. l. eius § qui insulam | quia
bannitio loco deportationis habetur
et olim propter maleficia in insulam
deportabantur hec cum illis | Sed quid
de clericis secularibus beneficiatis
nunquid possunt testari de fructibus bene-
ficiorum extractis | videtur quod sic extra de pe-
culio clericorum | si quis | et de testamentis quia nos
dicat quod non | nisi quod moderata
mente de quo legitur et ii e ad hoc
et e relatum xii § licet | Sed secundum pri-
mum vero et si quis et in e quia nos
clericis sunt usurarios comparati
quibus uti licet tamen ad quottidianum
usum | infra de usu et habitatione § i | de
moderamine predicto dicitur in c. ad
| ... ... et sic ...

Ti.9

moderate possunt aliqua de bonis mo
bilibus non racione testamenti sed intuitu elemo
sine erogare restitucione constitutum ut in
c. relatum dicitur quod in mod. de iure parochiali
pribus et religiosis et aliis qui sibi
serviunt sine congruentes sive ex
heres possunt aliqua pro serviciis suis
elargiri quid de hoc senciat Goffr.
vide in li. vi de pecul. cleri. Sed pone at
quare inde de rebus eccl. non alie
hoc gratissimo et Innoc. et Innoc.
ex. de pecul. cle. si quis sane et Io
an. in c. de offic. ordi. pastoralis distinguit
ut sic sive aut clericus habet admi
nistracionem aut non si habet quia divi
vivit et sanus est potest de eis sua
facere voluntate dum tamen donet mo
derate ex. de donac. c. cum in officiis contra
eum usufructuarius quia ius eius
morte finitur sicut ius usufruc
tuarii ut in c. cum in si quis sane in
aut incipit infirmari comparatur
usufructuario et ita nichil habet nisi usum
elemosinam tamen facere potest ex. de testamentis
ad hec testamentum vero non potest ex. e. ti. c.
in offic. Si vero non habet administra
cionem sed sicut personaliter et simpliciter
beneficiatus comparatur et in vita
et in morte usufructuario quo
ad faciendum fructus suos et de
hiis testari potest contra tamen succedit
ecclesia eius si decedant abintesta
to ex. de testa. relatum probat hec
distinctio ex. e. ti. requisisti et
illud et consuetudo generalis que approbat
eam et cum dom. est de clerico simplici
beneficiato quod facit fructus suos
sed intelligi de fructibus perceptis et
reconditis. Alii vero fructus per supra
allegata ad ecclesiam pertinebunt
de reliquis vero aliis sive eas de
proprio acquirint sive parte ac
quisiverint sive eius intuitu proce
dante ut rebus fuerit testari
possunt dici indistincte ex. de testa.
c. i. 26 q. 2 in mobilibus 12 c. quia nos

Sequitur 128 De testamentis

LI

De inde dicendum de testa
mentis et primo quid sit
testamentum et unde dicitur
2o de effectu eius 3o ad quem per
tinet defensio eius 4o de specie
sive de eius testamenti quinto
quot et que sint capitula eius
et quo debet ordinari Sexto
de prohemio testamenti Septimo
1 de clausula finali Circa primum
sciendum quod testamentum est voluntatis nostre
sententia iusta de eo quod quis vult fieri
post mortem suam cum institucione here
dum ff. e. l. i. Dicitur autem sententia iusta id est
disposito legitima id est iure ordinata alias
non valet C. e. testamenti c. et dicitur
testamentum quasi testatio mentis id est decla
racio voluntatis suprascripti et in principio
Oportet autem quod fiat uno contextu
nullo alio actu interposito non fiat
ex intervallo ut deposito ponderis
sumpto medicamine ut langue
bris infirmitatis C. e. l. cum an
2 tiquitas Circa secundum sciendum quod ef
fectus ultime voluntatis
est ut ei omnino stetur C. e. nos quidem
unde voluntas testatoris habet legem
in aut. de nupt. et disponat
3 Circa 3m nota quod testamenti defen
sio pertinet ad ecclesiam ex. e. si heredes
non autem publicacio C. e. consulta
4 diualia Circa quartum sciendum quod
testamentum aliud est conditum in scriptis
aliud nuncupatum sive sine scriptis testa
mentum nuncupatum sine scriptis dicitur
illud in quo testatoris heredes legatorum
nomina et omnia que in eo continentur
coram testibus nuncupatur id est nomina
testantur et dicitur sine scriptis id est sine
subscripcione testium et completa
aliis que requiruntur in testamento
in scriptis et ex. e. potest quis
inde facta nuncupacione testibus
uno coram testibus ...
testimonio nuncupet ... et suam
explicat voluntatem ... scriptura ...
nichil ad testamentum firmam comparatur
tamen ad hoc ut testamenti tenor ...

compleret. ff. de testa. l. § si. Si quis testator notarium habere non possit, saltem loco eius unum loco octavi testem adhibebit coram quibus voluntatem suam aperte narrabit, exprimens legata, heredum institutiones et alias suas testamentarias dispositiones et demum presentes ipsos rogabit ut sint testes illius testatoris. Iudex autem in absentia alicuius cui cognitio testamenti spectat, ipsos testes citabit in actis ut voce propria, quorum interest ab intestato succedere vel quia capaces, unde se dicerent intestato habere, et ipsorum testium testimonia recipi solempniter faciet et si concordaverit in testatoris unitate conditione et mentis sobrietate et in legatariis et legatis et heredum institutionibus et aliis que dispositionis voluntate et intentionem ipsius continere debent ipsa testimonia presentibus et ad hoc legitime etatis predictis qui ius habent et eis presentibus septem aliis testibus recitabit et finaliter caveatur, quod plena ipsius probatione testium habeat pronunciabit notarius aut iudicis in bono pergameno scriptum anno domini et actis publicationibus ipsas attestationes iudicis pronunciationes et sententia et citationem predictorum ordinare sciet. Et demum supponet illorum septem testium nomina qui recitationi et pronunciationi iudicis fuerint adhibiti et hec omnia rediget in publicam et autenticam formam. Et predictis patet quod testium numerus sufficit non solum scriptura sed etiam aliquando sine [illegible]. ¶ Sequitur videre de quinto [illegible] quot et que sint partes [illegible] et quo debet ordinari [illegible] quod sciendum quod partes testamenti [illegible] quatuor requiruntur ad formam [illegible] testamenti [illegible] ac debite ordinandi [illegible] [illegible] institutio heredis clausula [illegible]

et numerus testium loco eorum [illegible] [illegible] testium decorat prout roborat quia sine eo nullum est. ff. de adiagnoscendis hered. l. i. § [illegible] [illegible] cautela curat [illegible] voluntatis testatoris [illegible] [illegible] alia autem [illegible] testatoris voluntate dependent quia sine hiis et quolibet horum testamenti forma subsistit et hec sunt legata substitutiones et quedam alie testamentarie dispositiones. Decimo autem et ultimus ordo predictorum partium intestato est ut primo ponatur prohemium, secundo legata, tertio institutio heredis, quarto substitutiones, quinto voluntates provide testatoris. Sexto clausula generalis et est finalis. Septimo testes. De tribus horum habitum est supra scilicet de legatis institutionibus et substitutionibus. Unde restat agere de reliquis quatuor et primo de prohemio. ¶ Sequitur igitur de sexto scilicet de prohemio. Circa quod sciendum quod tenor prohemii debet esse talis ut plus. Quia nichil est certius morte et nichil incertius hora mortis, ideo dominus B. saluti anime sue providere volens in statu sobrietatis corporis et mentis predicti [illegible] constitutus rerum et bonorum suorum dispositionem presentis nuncupativo testamento sine scriptis condidit in hunc modum. Primo quidem est. Si vero testator sit eger dicatur sic: ideo dominus C. licet eger corpore sanus tamen mente est ut supra. ¶ Sequitur de septimo scilicet de clausula finali. Circa quod sciendum quod ad hoc ut testator sua hereditate legitime ordinet et eius dispositio testamentaria vim obtineat multa debent concurrere de quibus infra docetur in quibus et causis testamentum redditur inutile. Ideo licet in toto serie testamenti nichil virtutis et intentionis defecerit et nullum actus viciosus [illegible] [illegible] [illegible]

Te9

nolunt leges ppt suscepta hom[inu]m in
fidelitate et ppt sumenda testor[um]
sinceritate adhiberi quasdam
speciales solempnitates ad faci
endam q[ue]rendam fide et probatio[n]em
pretii l[ib]ri n[ost]ri testium et memor[ie]
et testium quis rogator[um] | Sunt
in testo i[n] scriptis sup[er]scriptio[n]es testiu[m]
et sigil[l]a | et queda[m]
alia de quibus · locis suis dicet[ur]
infra | Si quid igit[ur] istor[um] defuit
sive int[er] suas solempnitates
debite | vires testi dim[inu]er[e] expira
re C de testis no[n] dubiu[m] § fi[n]
| Et § i[n] p[re]missis cu[m] dicta i[n] cla[usula]
finali Si no[n] valet iure testi va
leat iure codicillor[um] | Emendat q[uia]
si testi[um] paciat[ur] defectu[m] ut re
pugnantia iur[is] in hijs q[ue] sunt
de s[ub]stantia eius | nullo mo[do] resurge[re]
pot[est] iure codicillor[um] quantu[m]cu[n]q[ue]
testator hoc exp[re]sserit | In testament[o]
inter liberos sive cum co[m]muni opione
| et io tunc finalis clausula n[on]
operatur | et e[st] ro quia deficiente
iure veluti form[a] et vita testi
| nichil addi pot[est] ut resurgat
| Si vero paciatur defectu[m] solep
nitatis debite p[re]misse | tunc si cla[usula]
finalis apposita no[n] fuerit i[n]
voluntate ultima | nec iure
testi | nec iure codicillor[um] valebit
| Si vero apposita fuit iure codi
cillor[um] resurgat C de codic[illis] l
si | Dic tamen tot et tales solemp
nitates sunt q[uod] sufficiat codi
cillo qui minoribus solepnitatib[us]
e[st] ~~contemptus~~ contentus | ut cum
testator adhibuit hij vij ut
q[ui]nq[ue] testes | ut est septe[m] no[n]
rogatos | et adicit si no[n] valet
iure testi et sic lic[et] no[n] tenet
ut testam[entum] | tenet tamen ut codicillo
cui sufficiunt duo testes | et no[n]
rogati | et ide[m] utrumq[ue] sunt ad
dicta solempnitas insufficiens
testamento sed sufficiens codicillo
| Hic aut[em] illis talis codicilli

effectus duplex unus q[uod] legata
in eo relicta debentur | Insti de
codicil[lis] in principio | alt[er] q[uia] institutio
que in eo erat scripta licet directa
videat[ur] tamen i[n] causa fideicommissi ve[nit]
ff ad trebell[ianum] l Sceuola | Unde cu[m]
ipse ppt familie restitutus deposit
veniente ei ab intestato restituet
p[er] fideicommissum hereditatem ei | quia
i[n] ipsa ultima voluntate codicillo
redacta institutus erat | Et tacite
videant[ur] rogati hereditate[m] restitue[re]
ar de fidei commiss[is] eo quia | Erat
aut[em] clausule finalis for[ma] talis
et hanc suam ultimam voluntate[m]
asseruit se velle qua vale[re] voluit
et si iure testi no[n] valeat saltem co
iure codicillor[um] | ut cuiuscu[m]q[ue] alterius
ultime voluntatis vale[re] voluit
et tene[re] | vel sic ita q[uod] p[re]dicta o[mn]ia
et singula dispone[re] sue ultime
voluntatis vale[re] voluit et tene[re]
vel sic | Ita q[uod] p[re]dicta omnia et singula
dispone[re] sue ultime voluntatis as
serit esse velle | Et ut testiu[m] et iure
testi valere voluit esse et mandat
| q[uod] si aliqua causa p[er]ue[n]it ut | iure
testi no[n] valeat | saltem eo iure et
forma codicillor[um] valere voluit et
tene[re] | vel alterius cuiuscu[m]q[ue] ultime vo
luntatis | et ipsam omnia et singula i[n]
ea contenta ab omnib[us] here[dibus] et sui[s]
co[mmi]ssario i[n]violabiliter observari
et efficacit[er] adimpleri
de p[re]sidentijs testor[um] ti[tulus] 29

De p[re]sidentijs testium

Post consideranda de vo
luntarijs p[re]sidentijs testa[torum]
| Et p[ri]mo quo p[re]sidet[ur] me
ritoris deffat fals ff | Et nu[n]
rem aliqua alienet | Et quo
det[ur] pupillo de tutore | Et
ultimis voluntatib[us] deroga[tur]
quo p[re]sidet[ur] ut testam[entum]
Circa p[ri]mum ...
tot vel fals...

l. ho. nos. | Si vero legata excedunt tres partes hereditatis | heres p. l. falci. detrahet ut ff. de legat. ij. l. vj. de quorum legatorum quantitate | Et sic dixi sepe quarta quarta hereditatis est ad quartam spectandam | Insti e. ij. § Ceterum hoc cum in testator prohibuit heredi ne falci. detrahat de legatis | Querendo autem secundum consuetudinem communem meis prohibeo expresse meum heredem detrahere falci. de legatis | tunc enim oportebit heredem stare contentum eo quod superest a legatis integre solutis legata | nisi repudiavit heredi tate | Insti. de l. falci. § ex diverso quod heres non consequatur fal. nisi fecerit inventarium C. e. l. inter de lure de h. sanctis. c. | Si tamen heres institutus sit de liberis testatoris ad quos pertinet portio naturalis | primo ex tota hereditate deducit quartam legitimam portionem scilicet 3as vel 4or uncias reliquas vero sex uncias vel me dietatem hereditatis | dividet inter legatarios pro rata | Insti. e. § an aut | dixit aut hec portio scilicet fal cidie ad trebellianica | quia per fal cidiam deducitur quarta non ex tota hereditate | sed ex singularibus re bus ut dictum est | sed illa scilicet Tre bell. locum habet cum heres rogatur he reditatem alteri restituere | et tunc detrahitur quarta ex tota hereditate | Sed testator non potest auferre heredi l. trebell. Insti. de fideicommiss. he. § sed quia | Sed hic potest prohibere heredi ne detrahat falci. de legatis ut dictum est | Et racio huius diversitatis est quod per fideicommissariam heres cogitur hereditatem adire et restituere ut dicitur est supra | et sic in gravatur quod adire cogitur et ideo congrue relevatur scilicet ut trebellianam servare non possit | Sed heres ut legatarius non cogitur heredi adire | et ideo in hoc relevatur et ideo in alio gravatur ut scilicet falci. prohiberi possit | nec scilicet ea detrahat

de legatis | Querit de 2o scilicet quo testator prohibet ne heres rem aliquam alienet | ad cuius evidenciam distinguit quod talis prohibitio aut fit ad tempus aut perpetuum | Si talis prohibitio sive preceptum aut est simplex et nuda | scilicet non continens causam sufficientem | aut est vestita vel fulcita causa adiecta propter favorem alicuius persone | Si prohibitio fiat ad tempus bonum quidem est quod pena adiciatur dicendo sic Item dico heredi meo prohibeo talis predii alienationem usque quo compleverit vicesimum annum etatis sue | vel usque ad xxx annum | vel x annum post obitum meum | vel aliquod tempus quod si contra fecerit tunc heredem meum pene nomine in C lib. condempno | ab eo talis vel talis mo nasterio ... legatis | legata enim que ea cohercendi heredis pene nomine relinquuntur tenent | Insti. de leg. § ult. | Demum cogetur heres ut voluntatem testatoris servaret legatum prestare | Non autem in hoc casu Et adicia pena | quia huius preceptum testatoris nisi servetur metu legati prestandi non est necesse servari eo quod est nudum ut infra dicetur | nec eo modo infra tempus illud breve aliquis posset causa sufficienti an nexa favori persone | Si autem prohibitio fiat perpetuum et sit simplex et nuda et non adiciens causam persone cuius intuitu rem alienare prohibuit | tale preceptum cuius sit nudum non tenetur heres illud necessario observare | Immo tali precepto non obstante poterit rem alie nare et dominium eius in accipiente transferre | quia non apparet persona que ex voluntate testatoris ius habeat rem vendicandi | Si autem contineat causam respicientem favorem alicuius persone ut quia rem alienari prohibuit | eo quod voluit eam ad descendentes et liberos eius ut

ad pp[er]sonā aliā [con]p[er]sonam q[ui]n
ueniret / tunc res [pro]hibita n[on]
poterit alienari / quia quod[am]
[con]sideri [illegible] [con]missa per
uenire tunc res [pro]hibita n[on]
poterit alienari quia quod[am]
[con]sideri [con]missa p[er]uenire debet
ad p[er]sonas quarum intuitu ē
[pro]hibitio facta / non qua dum ap
pellat agnatia ex p[er]sonis illas
rem uendicare poterit si res
fuerat testatoris / quia ex uolu
tate eius dominium transiuit
i[n] illas quarum[que] non dum na
tas / quam cum [quod] ex ignoratus
[tra]deret in hereditatum ex igno
rante dominium transit / [pro]bant
h[oc] ff de l. i. § h[oc] dum / nec ui
detur alia causa sufficere nisi
fauor p[er]sone que ius habeat
rei uendicande ut dom[inium] ē / f[acit]
aut [con]tinuo in[con]stantia ac efficax [pro]
hibitionis [pro]t esse talis / sed ut di
catur pt / [Et] [pro]hibuit o[mn]is i[m]p[er]petuum
talis rei alienac[i]onem et [con]cessione
et om[n]ium [con]tractum / ex quo aliena[ti]o
[con]sequitur / ut qui in fraudem alie
nacionis fieri p[re]sumetur ut p[re]mi
posset / Et hoc ideo q[uia] uoluit re
[illegible] in p[er]petuos et liberos
eius mares et ex masculina
linea exeo ut eis descendentes
i[m]p[er]petuum p[er]ueniret / et si testatori
placet / addi posset [quod] si aliqu[is]
[con]tingeret ut nullus ex[em]pius libus
sup[er]esset ut appareat uoluit re
ipsam ad talem modum p[er]uenire / ca
su [con]dicione et lege ut nullo m[od]o
posset i[m]p[er]petuum alienari / / Adde
[quod] heres substitute [gra]uatus non p[otes]t
alienare ut obligare res q[ue] sub
stitui sublitaret n[on] [con]trarius [con]stituit
eum mote 3[o] ut l. c. / C. [com]mu[n]ia de l.
l. ult. / / Excipiuntur aut[em] de q[ui]b[us] casus
[illegible] ē [quod] q[ui] rogatus ut roga
ta est paup[er] nec restitue p[otes]t si
m[od]ius satisfacere / tunc p[otes]t ea dote[m]
ut donat [illegible] [illegible]

[illegible] ab hereditate — obligare ut a
[illegible] — lienare [pro]mo
[illegible] — p[er]sonare [illegible]
[illegible] — [illegible] [con]iugio ut ut
[illegible] — aliud / 2[o] q[uia]
[illegible] — libertate p[re]stare
[illegible] p[otes]t ff ad treb[ellianum] / quida[m]
[illegible] ē si / 3[o] quia p[otes]t res ip
sas obligare ca[usa] redemptionis
[illegible] media / [illegible] aut[em] de rest
ta medius. § [illegible] col. [illegible]
/ [illegible] q[ua]rta trebell[ianica] p[otes]t plu[s] retinere
et si filius sit rogatus p[otes]t plu[s]
retinere q[ua]rta trebell[ianica] ut / [illegible] plu[ri]
me [illegible] ex de testa[mentis] Raynaldus 25
Raynucius / Si aut[em] sit rogatus
restitue quidq[ui]d sup[er] ē de heredita
te tunc admi[ni]s quartam resignabit
substituto / C. de trebell[iana] at g[enerali] si ro
gatus [illegible] [illegible] ex de testa[mentis] Ray
nucius / / Item nota [quod] qui mo
ueri a[illegible] go de hereditate qua[m]
possidet [pro]hiberi debet ne quid
distrahat de hereditate / n[on] [pro]secu
taturus de restitucione hereditatis
/ [per]mittitur aliquid distrahere in tria
plu[s] de [pri]mo [pro]ce sepulture
faciende / 2[o] [pro]p[ter] sustetac[i]o[n]em familie
3[o] [pro]p[ter] redempcionem pignoris q[ui]d
sed distrahetur nisi redimeretur
q[ui] res perit n[on] distrahebatur.
ff de petic[ione] hereditatis d[omi]n[u]s / /
3 Sequitur de 3[o] sc[ilicet] quo testato
p[otes]t [con]mittere alicui pupillo de tutore
/ Circa hoc aut[em] distinguendum [quod] a[liqu]a
pupillo datur in testamento ut codicillo
tutor / aut a patre / aut a matre
/ aut ab extraneo / Et si a patre a[liquis]
datur filio pupillo [con]stituti i[n] [pro]pria
te / aut non [con]stituti / Sciendum ergo
[quod] pater [illegible] filius pup[illus] i[n] [pro]pria
que heredem instituit / p[otes]t ei [illegible]
tutore in testamento ut ex codicillo [illegible]
[illegible] testam[en]tum [pro]cedat ut [illegible] [illegible]
codicillum / aliter n[on] / / Et si quida[m]
tutores sint dati in testamento / et quida[m]
in codicillo / omnes sint tutores
/ nisi testator dando posteriores [illegible]

pōre ſt dāu debet tutor ſtnd' n
inctus | vnde ſi ſint duo petri pr
et filius | et datus ē petrus | nec
appeat de quo ſenſerit teſtato' | no
deficit ius ſed ꝯprobato | vn̄ neuter
erit tutor | ſt pr dāe pt tutor
nō tm̄ iam natis ſed etiā poſtumis
ſi tm̄ naſciturī | erant ī ptate eius
ſi viuet | pt et ānūs dare tut' ne
potibus natis ꝯpoſito ī ptate eius
ꝯſtitutis | ſi tm̄ ī ptate patris
nō ſint | recaſuri | mortuo auo | pro
bant' hec p̄dicta omia inſti de
tutel' | ſt pr dare pt tutore v'l
ut plures mares | nō tm̄ feminas
pter m̄rem et auia pupilli | pot
etiā poſt morte vniꝰ tutoris de
alio puide' | dicendo ſic ſt filiꝰ mei
tutore eē volo | et ſi deceſſerit
antequā offīn tutel' depoſuit | eius
tutor ſit talis | ſt ſi minore xxv
anis tutorē relinquit | quia n
pt quis eē tuto' niſi compleuit
xxv anos | pt interim aliū tu
torem dare quouſq; ille factus
ſit maior | ff de teſta tut' int' vo
ſtro et l tutor mortuus | tales
ergo tutores ſic dati | et a tali
patre et talibus pupill' | ſt veri
et ꝑprii teſtamētarii | et gaudet ꝑuile
gys multis | precedunt eīm oēs
alios legitimos datos | dandos 2
nō indigent ꝯfirmatōe iudicis
licet ꝑpter adminiſtratōē indigeat
ſicut ceteri decreto iudiciali | nō
coguntur etiā ſatis dāe inſti de
ſat dāe § ſed hoc nō ē | ſi vō
pr filio pupillo legitimo et nāli
emancipato | ut etiā tm̄ nāli n
vō q; ei dedit uſq; ad minī legitimū
tutorē relinquerit | et ſimilit'
pr filiū pupillū herede īſtituit
et ei tutore reliquit | hiis ī hys
caſibus nō teneat ꝯteſto ipo
iudicio tutor | ſi tales tutores de
bebunt p iudice ꝯfirmari et iſti
nō erunt tutores teſti ſed datiui
quia ꝯſtat ꝯfirmatōe iudicis ...

dicere dari | ſic dicto tm̄ remitti
eis inſti de tutel' § vlt | ſi aut
ꝯmuneꝰ pupillū aliquē herede
inſtituit | et ei tutela relinquit
et pupillus nichil hēat pt illa
bona in quibus ē inſtit' | dicetur
nō male iudicem ꝯſequenter
et ipm tut' p iudice ꝯfirmandū
quia eū nouit | et pupillū ita
dilexit ut eū hered' īſtituit | ſed
forte ſatiſdatō nō remitti in
hoc caſu ff ē tutores | ſi ceteri
tm̄ tutor teneat' inuentariū fa
ceē | recepta et data ī ſcriptis redi
gere | tutela depoſita | ſue geſtiōis
actus exhibe | adminiſtratōis rōnē
redde | et hys et alys multis in
dies teneat' tutele | et alys plures
ī ꝯfectōe teſti vehement' inſtat
et teſtor ab oībus p̄dictis eum
abſoluat | ſi voluit eū abſolue
potest notarius ſic abſolutōē for
mare | titiꝰ aut p̄dicti filiꝰ ſui
tutore eē ꝑ voluit et diſpoſuit
abſoluens et liberans eū ab
inuentarii ꝯfectōe | ac etiā ab admi
niſtratōis ſue reddenda rōne | ſtat
tm̄ abſolutio ē ſemiplena quia
et ſi ſit tutor liberatꝰ ab hys q
debebat ꝯmittere | nō tm̄ ab hys
que debeat ex dolo et culpa | qr
dolus ex hoc nō ē remiſſus | ff
de liberatio legata aurelio § fi
et ille tuto' alys ſapientū ꝯſilio
informatus petit ſe a teſtatore
plene abſolui | ita ut nullū in
eū ut eius heredes redundare
periculū poſſet | quibus ſi teſto' aſ
ſenſerit ita formari potest | titiꝰ
re aut filiꝰ ſui pupilli ꝑ voluit
et diſpoſuit eē ē nolens et
oīo ꝑhibens eū iuramentū
preſtare | inuentariū ꝯfice | accepta
et data | et cuiuſq; geſtiōis eius
actus ī ſcriptis redigere | et redactos
oſtendere | ſt rōnē adminiſtratōis a quo
tpe reddē | ut exhibē a quibus
oībus et ſingulis et ab omni lege

tutele cum cuius heredes liberavit
pactionibus et absolvit / dampnas here-
dem suum ne quid ab eo petatur / vel
exigatur / vel predictis actionibus con-
veniat suam actionem compensat / et si dicitur
eum vel eius heredes actione predictorum
vel aliorum contractuum sive ex contractu administrationis
tutele bene vel male geste / obmisse
vel neglecte / sive doli culpe vel
negligentie in aliquo tenetur vel dampnare-
tur / illud totum ut bene de suo
eius iure legati relinquat //

Ad hoc nota ad maiorem evidentiam quod triplex est tutela scilicet tutela
testamentaria / ut cum pater dat tutorem
filio intestato / et tutela que de-
fertur a lege scilicet legitima quando nullus
tutor datus est a patre filio intestato
/ ille qui debet ab intestato succedere
/ tenetur tutelam legitimam recipere / Et
tutela dativa que scilicet datur a iudice
cum scilicet nullo tutore dato testamento
et nullis existentibus consanguineis
ydoneis ad tutelam / iudex dat tu-
telam ex officio suo / Et nota quod religiosi
sicut monachi et canonici regulares de
licentia sui prelati recipere possent
tutelas miserabilium personarum ut
extra de ... xvi q. i monachi / Tu-
tela tamen testamentaria et dativa
nullo modo recipere possunt et ita possunt
intelligi iura contraria di. lxxxviii c. si
xvi q. i generaliter ... q. iii ...
et est hic religiosus ...

Sequitur de quarto scilicet quo testa-
tor potest aliis ultimis voluntatibus
precedentibus vel sequentibus derogare
Circa quod sciendum quod si quis fecit
duo testamenta / ex quibus in una confecta / unum
prius / alterum posterius / quorum utrumque
solempnia continet et legitima quia scilicet in neutro
aliquid continetur quod alteri deroget
/ certe secundum regulas iuris per posterius
ipso iure rumpitur prius quia novissima
prima voluntas servari debet / Insti-
tutis quibus modis testamenta infirmantur § posteriore
/ dummodo sit rationabilis / quod
si quis filium suum sive eius ...

ut ossa sua poni in mari velit / ta-
lis voluntas non est servanda ut ... de
testamentis cum non in glossa / Contingit
tamen aliquem quod quis testamentum licet necessitate
pactum non quantum potest facit secreta
/ in quo sua voluntate diu deliberata
ordinet / a qua disponit ultimo re-
de / timet autem ne cum est in extremis
infirmitatis articulo sit constitutus
vel a propinquis suis suadeatur / vel sollicitetur
quod primus est cogatur mutare
voluntatem / ut forte ne testamentum ali-
quod faciat post illud unum apponit
fecerit / et ille vult contra hoc putans
providere et hoc testamentum contra potest revo-
care itaque ex prevaleat posteri-
oribus

Videtur ergo utrum hoc facere pos-
sit / ad cuius evidentiam est sciendum quod
propter successivas varias status et for-
tune hominis / que sepe mutatur
/ voluerunt leges quod aliquis suam
voluntatem infirmare posset / ut ipso
abeundo discede non liceret / Item cum
que emergunt de novo novo in-
digent remedio ff de minoribus
contractibus / et de ambulatoria est vo-
luntas hominis usque ad extremum vite
ff de adimendis legatis l. ii / Item
si pactum intervenerit / secundum si iura-
mentum ne mutari possit C de pactis
pactum quod dotali / et etiam si per prin-
cipem firmatum fuit C de testamentis
omnium / licet autem ita sit / potest tamen testa-
tor in testamento quod hodie facit aliqua
verba in genere quibus a dicto dero-
gabitur posteriori voluntati ultime
/ ut possibile sit hanc primam tenere
et posteriorem non valere / puta dicendo
sic / Ego ... et dispono hanc meam
ultimam presentem voluntatem ...
aliis quas de cetero apponere ...
fecisse plenissime prevaleat / ...
que cumque vel cuiuscumque ...
voluntas ultima ...
ut appareret ... / volo illa
... / ... in ea scripta
essent ... talia ...

si in ea scriptum esset hoc verbum, sur
gite mortui venite ad iudicium, aut
aliquod aliud verbum quod dirimi non
possit. Certe si talia verba dero
gatiua addantur in priori ultima
voluntate, et postea appareat posteri
or in qua de illis verbis nulla men
tio in genere uel specie fiat, tenebit
prior et non posterior, quia non
videtur recessisse testator a prima
voluntate, eo quod in secunda non
apponitur illud quod in prima dixit
in ea apponi debere, nec aliquid in posteriori
dicitur quod voluntatem mutasse
videatur. ff. de le. ij l. si m. et ibi
in glo. Sed obicitur quod hoc esse posset
valde periculosum. pono enim quod aliquis janue
fecit testamentum sine verba derroga
tiua, deinde velit apud cipriam fa
cere aliud testamentum ubi non habet primum
nec memor quid contineat tale
nunquid valebit illud secundum? Videtur
quod sic, potest primum cassari per secundum, quantum
cumque non fiat in eo specialis mentio
de illis derogatoriis. Si tamen testator
dixit in secundo testamento: testamentum aliud a me fir
matum talis notarii scriptum, et
omnem aliam voluntatem ultimam
cuiuscumque generis et cuiuscumque no
tarii manu scriptum hactenus a me
factam, revoco, irrito et casso
vel similia contineat aliquid
quod quidam apponi faciunt voluntati
derogatorie, in quibus ea omnia et
singula specialiter et nominatim uo
lo et intelligo non valere etiam. Me
prehendi omnia quecumque derroga
toria et cuiuscumque prioris ultime
voluntatis derogantur. Licet ff. de l.
ij si quis in principio. Ad hoc non
ob[illegible] de prioris dicit quod non oportet
[illegible] testator mentionem facere de primo
[illegible] duobus capitulis. Primum est
[illegible] factum inter liberos
[illegible] de testamento [illegible] compilatissima. Se
[illegible] si testator impugnat ubi legem
[illegible] et si dixerit in primo si
[illegible] testamentum aliud non valeat. ff.

de l. ij si quis cum iuramento. Sed tamen
non licet venire. Sequitur videre
de quodam sed quo testator providere
potest ut eius dispositio observetur.
Circa quod sciendum quod testator
aliquando disponit aliqua post mor
tem observari que iure licent aucto
ritate, et hec heres necesse habet observare,
etsi nulla pena adiecta, qualia
sunt fere omnia que dicta sunt
de voluntariis et meditatis testoris.
Aliqua vero aliquando precipit que non
habet heres necesse servare, ut si pre
cipiat filios heredibus suis usque ad
tempus certum simul conversari habitare,
et ad divisionem non venire, ut si
precipiat filio quod non vendatur, vel
quod filiam suam tali homini non copu
let coniugio, et similia. Et hec quia
legibus non precipiuntur servari aliqua
speciali lege, testator debet penam
adicere, et heredem si contra fecerint
in legato causa pene privando dap
nare ac cohercere. Hec enim legatum
hodie bene tenet, dummodo quod precipitur
non sit impossibile uel turpe uel legibus
interdictum. Insti. de legatis, § pene
nomine. Et § si redditur autem pena
sit. Teo voluit, disposuit et man
davit quod filii sui simul et communiter habi
tent et ad divisionem omnium bonorum
communium non veniant usque ad xx an
nos completos. Et si contra fecerint
ut si quod si aliquis ut aliqui contra
ceteros ad divisionem provocaverit,
dampnavit eum pene illud, ut eos
exceptis qui ceteros ad divisiones provo
caverit in C libris, tali monete vel
consimili, legatis nomine persolvendis. Et
sic in C libris ceteris qui diviones non
consenserint persolvendis, et aliis sibi
parentibus et prohibentibus. Testator
adiecit penam. Sed aut testator penam
adicere quantum ad illa que tenetur
heredes servare, si nulla pena esset
adiecta, hoc modo. Item voluit sta
tuit et mandavit quod si heredes eius
contra disposita et impedierit quodam

ne legata sua prebeant sunt me ab
lata restituatur modo supradicto quia
ipso cadunt ab hereditate et here
ditas tunc ad tales devolvitur quos
eis substituit heres ut supra quod si
dei commissarios tali modo distri
buatur ut si unus tamen heredum
contradicat ut impediat alii tota
hereditas applicatur. Sed hic non
quod voluntas testatoris ad pias causas
debet executioni mandari ab herede
quod si non fecerit et tractus ad
iudicium negavit legatum pium
cadat in duplum Insti. de actionibus
§ item mixta. Sed etiam si testator dicat
non teneri si contra fecerit ut libet ut here
dem predicto modo neglecti debet ex
mandatione vos compelli et relictas
cum omnibus fructibus emolumentis
donec impleat vota defuncti
ut de testamento si heres debet etiam
eius negligentiam supplere
ut dixi. Et nos quod nec ob di
ctum ubi dicitur quod non sufficit
piat ut citur testatoris quia intelli
gitur si ita quod non suscipiat ut ad
vocatus sed debet suscipere ut
ordinarius et hoc ei testator in
dicere non potest. ut c. de testamentis tua
nobis. Item heredi qui non implet
voluntatem defuncti bona here
ditatis sunt auferenda ut de voto
hoc ri q l plurimum patri disting
wit tamen quod heres aut est extraneus
et tunc perdit totam hereditatem
aut filius et tunc aut hereditas
est divisibilis aut non si non
perdit totum sed reservatur legitima
sibi c. de iis qui commissi aut hoc
amplius Si non est divisibilis
ut sunt dignitates que non
possunt dividi ut regnum ducatus
principatus perdit totam ut
de voto hoc in fine non potest tamen
agnosci nisi post ij duos men
ses a morte defuncti c. de se
pulchris vio l si pro aut dii cantu

De testamentis ti. 3. c.

Postea dicendum de testibus
adhibendis in testamento. Circa quod
hec attendenda sunt tria
scilicet numerus conditio et modus seu forma
Circa numerum nota quod est regula quod
in testamento nuncupativo adhiberi debet
septem testes ydonei inter quos est
notarius computatus Insti. de testa
§ si et ubi notarius non habetur
unus testis pro eo habetur decre
tum vult quod duo extra de proba
tionem cum Fallit hec regula in aliquibus
casibus quia in testamento coram sunt
necessarii. Sed in testamento rusticorum sit in illo
tempore in quo plures inveniri non
possunt v sufficiunt In magistratu suo inter
liberos similiter sufficiunt v quia si aliud
solemnitate prius fecerit dum tamen illud
non valere dicat. In testamento vero cuiuscumque
sub presentia imperatoris principibus sive
rectoris ut audiat sufficiat unus
testis In testamento aut codicillo
condito si scribat illud testator aut
sufficiunt vii testes si vero testator sic
languescat ut non possit ad scribendum
scriptor et vii alii testes probantur
li. c. de testamentis hac consultissima
et l omnium et l si ubi tamen copia testi
um potest haberi totum completur
quod in testamentis paganis numerus
ultra numerum lateris aliqui ad
dantur ita quod si aliqui eorum essent
minus ydonei saltem de legitimis
numerus suppleretur legitimus. Item quod testator
dicat quod non vult stare suam volun
tatem priorem sufficiunt tres c.
c. summis et idem qui vult declarare
suam voluntatem § c. heres
Quid si quis condat testamentum nun
cupativum in presentia vii testium et
tabellio inde conficiat instrumentum
in quo ducuntur tres tamen ...
sunt probatur testium ...
Respondeo ...
[illegible]
[illegible] quatuo [illegible]
[illegible]

testes ergo nec per instrumentum continens
totidem testes ar. C. de fide instru-
mentorum comparandis | contra de fide instru.
ad hoc § porro | Plac. autem Mart.
dicit quod hec probari possit per duos
testes et per tale instrumentum ar. C.
de arbi. cum l. si de donat. tabula-
rum l. | et hoc casus § cum esses ho-
die comprobatur expresse ex. de testa.
relatum | ad esses | licet alii has
decre. intelligant de legatis ad
pias causas || Quid si fecerit
testamentum in quo uxori sue C. legat
et demum coram duobus testibus
ita dixit C. que in testamento meo
legaveram uxori mee | volo quod iam
habeat | quicquid uxor mea tenet
legatum quotte | potest dici secundum Host. quod si
testamentum fuit nuncupativum [illegible] ad emp-
tio ut ex. de testa. relatum | cum
esses | si vero in scriptis fuisset non
tollentur legata nisi contra solemp-
nitas adhibita esset | ar. ex. de re-
gulis iuris omnis res | et secundum has
duas vias potest diversimode intel-
ligi diversa iura que circa hoc possunt
allegari | secundum Jo. Andr. in distinctione
ademptio tenet | Et si milites duo
sunt in domo propria ut aliena te-
stari debent iure communi | dum vero
sunt in procinctu testantur cum duo-
bus testibus | dum sunt in bello
testari possunt sicut volunt | et sine
duobus testibus | scribendo etiam
sanguine proprio in clipeo suo | insti. de
mili. test. § illud et C. e. militis
Ad hoc nota quod secundum canones in
legatis ad pias causas sufficit
quod testator coram presbitero prochiali
et duobus vel tribus testibus
faciant | ex. de testa. | cum esses
[illegible] | In relictis vero ad alia
[illegible] solempnitas consuetudinis
[illegible] ult. | et [illegible] q.
placuit | [illegible] et hec p[illegible]
decre. loquuntur [illegible]
|| [illegible] quicquid [illegible]
presentia presbiteri || [illegible] quod de [illegible]

forma dicit | quod sic | quia ad minus
[illegible] qua requiruntur contra propter
hoc testes vocari non potest nisi contra
ex. contra | Innoc. autem dicit quod in
relictis ad pias causas sufficiunt
duo cum presbitero | in relictis vero ad
alia | necessaria est presbiteri presentia
ff. e. l. legitur | Host. autem sic distin-
guit circa hanc materiam scilicet quod si agitur
in foro ecclesiastico | et inter personas
ecclesiasticas tunc duo vel tres te-
stes sufficiunt | ex. de testa. cum esses
| quia nec scriptura exigitur C. de
sacro. eccl. l. generali in fi. | Si vero
in foro seculari et inter seculares
tunc iudex secularis secundum leges iu-
dicabit | ar. 96 di. duo sunt | et C.
si imperator | Si autem in foro ecclesiastico
et inter personas seculares que
sunt de temporali iurisdictione ecclesie
iudicabunt secundum canones | ex. de
for. compe. | quod clericus | et idem si lai-
ci se subiciunt prorogando [illegible]
iurisdictionem [illegible] | quia tunc [illegible]
est ac si cognosceret ordinarie
ex. de offi. dele. [illegible] hoc
[illegible] aptibus quod secundum legem
humanam iudicare nolebat || Si
vero iudex ecclesiasticus ex delegatione
domini principis forte inter laicos
cognosceret | tunc secundum l. [illegible] in-
dicavit | et idem si in foro civili
inter clericum agentem et laycum
[illegible] | [illegible] relicta [illegible]
ut alias ad pias causas | in quibus
in utroque foro duo testes suffici-
debent ex. de testa. relatum || [illegible]
hoc [illegible] quod in hoc [illegible]
[illegible] | quia secundum legem divinam et
[illegible] in ore duorum vel trium testium
fide dignorum stat omne verbum
non obstante lege ut [illegible]
ut in c. [illegible] | 2 c. relatum
[illegible] testes sunt [illegible]
[illegible]
indignius [illegible]
[illegible] de testa. [illegible] hoc de [illegible]

¶ Sequitur [illegible]

siue qualitate testium. Circa quod no
quod adhiberi possunt testes omnes qui
non prohibentur a iure. prohibentur
autem ipsi sed inter ceteros in constan-
tinus leges in aliis causis et contractibus
admittantur. et reddit causam prohibentur
ff de testa. qui testi. § mulier. et
femina ferenda in quo sunt vel mu-
liebria ff de statu hominum quaeritur
et impuberes etiam si fuerit prope pu-
bertatis tempus mortis testatoris. licet alias
testificentur de hoc quod vidit in aetate
pupillari. ut in suo dicitur ff de
verborum significatione notandum § instrumentum. et
mutus et surdus. et furiosus
nisi tempore intermissionis. et prodi-
gus bonis est interdictus a lege vel
a iudice. et servus vel in illo tem-
pore liber sive ingenuus reputetur. et is qui est
in potestate testatoris. et heredes suo tempore
et omnes qui heredem per potestatem
contingunt ut pater qui suum heredem habet
in potestate. et filius vel nepos et
de inceps heredis quae ipse heres habet
in potestate. et frater heredis qui pater
eius est in eadem potestate. In
hac enim re domesticum testimonium
reprobatur. et si filius familias faciat
testamentum de peculio castrensi permissionem
patris eius non potest esse in eo testis
vel illi qui in potestate eius sunt si-
ve adversariis sed de militia fa-
ciat testamentum de peculio castrensi pater eius
potest esse testis. probantur haec omnia
insti. de testa. § testes et § se-
quenti. et non adhibentur testes
qui non sunt testi capaces. verum non
proprius testatoris. non heredis. non
vocatus baptismi. non apostata
non deportatus in insula. non
dampnatus in metallum. item nec
hi quos leges iubent improbos
et instabiles esse. ut de eius
famosi damnati. muliebria
passi. ff de testi. ob causam. Et
quid de emissariis et de legatariis
sicut est inquid potest esse testis. Et

contingit non idoneus testis.
Sed si quo veritatem inter eum et here-
ditatem sive legatum tunc non habet
potestatem. Si vero inter heredem et quos-
cumque quo movetur tunc valeret
testimonium eius. C. de testi. omnibus. et
ipsa et ibi § legatarius. et ille non
legatarius sed magis alius si possunt heri
debent in testes assumi. Et
Sequitur videre de testamentis sed de
modo sive forma assumendi testes.
Circa quod nota quod in testo et in
testore completo. et si in scriptis est
clauso et involuto testibus oblatis
vel qui praesentes ad ipsum testamentum vo-
cati sunt testatore rogare eos testes
esse dicendo. Rogo vos ut testes
sitis. quae quidem rogatio in scriptura
publica redigatur. quod quidem si
non fiet testamentum deficeret. ff de test. he-
redis § ult. verum non valeret testamentum
in quo testes de timaverunt dicti
ff qui testi facere pos. et testamento
de testo scripto et ipsorum.
Sequitur deinde dicendum de testamen-
to inscripto. et primo sed quo
conficitur et quae per nota cum ra-
tionibus et coram quibus aperitur.
Nota igitur quod cum quis arbitrium
sive voluntatis ultime capit scriptum
esse. per testamentum inscriptum condere omnes
tenor ut voluit heredes per testes
declarare sicut si sponte velit eius possit
aperire. tales igitur si litteratus sit
et scribere possit. faciat et velit testamentum
manu sua scribat. alioquin scriptorem
quemcumque alium adhibere poterit
assumatur aut membrana bona
et solida in cuius parte superiori re-
linquatur spacium trium vel quatuor
digitorum. et similiter inde in latere
dextro et sinistro. In parte autem
esse debebit tantum spacium
ultima manus
tenendi. vel

tis supiori et stringentur ubi tres
cordule . i plicatura uel dextri spa
cii due . et sinistri alie due . ita quod
quelibet cordula habeat duo fora
mina . litteram interiorem non atti
gencia . quibus cordulis per la
pacia singulis continua legetur
. ita quod interior litera videri non
possit . porro de illo magno spacio
inferiori supradicto debebit relinqui
disoccupatum et vacuum . quod possit pa
tenter et apte sibi subscriptiones te
stium et testatoris . Qualibus vno et
eodem die ut pluribus diebus
antea sic inscriptis . factis . et or
dinatis . postea quando placuerit testatori
vocabit septem viros utique liberos
et scribere scientes . et multum iuris in
pedimento carentes . et coram eis
ipsam scripturam clausam et involutam
et duabus cordulis ligatam
: ut dictum est . in manibus tenens de
bebit offerre dicens illud esse
suum testamentum . sua ut tamen manu scriptum
et eos in testes rogare . et roga
dos indicare . quibus ipsi se testes sub
scribent et illud signent . Et ipse
etiam subscribere sua manu debebit
ut in dictis . igitur eiusdem et in presentia
vno contextu antequam ipse testator . aut
aliquis testium inde discedat . de
bebit quilibet eorum anulum uel
sigillum caractarum suum . ad vnam
ex dictis cordulis pendens ap
ponere . suum . ut alii ex testibus . si
quis enim testium non habeat sigil
lum proprium potest cum alius sigillo
signare . quia enim signare anulo
dumtaxat caractem ff de testa
testium . et alieno anulo . Insti
de test . . § pnt . mittitur est tabul
si signa sunt a psa
tabule sunt a volu
§ si . post hec gr
disoccupato

pagina clausa et ligata in mani
bus tenens infrascriptis testibus
omnibus simul presentibus . quam me ad hoc
adhibitos et rogatis . obtuli ab
eis secundum iuris ordinem signandam et
subscribendam . asserens quod in ea
scriptum est meum fore testamentum . et omnia et
singula in eo contenta esse a me
scripta . Licet non coram eis eiusdem
subiaciens propria manu subscriptionem pre
sentem . Ubi requiritur ratio quod te
stator se subscribat ut alius pro eo
in casu predicto . scilicet quando ipse totum
testamentum manu sua scriptum sic . si hoc preva
ruit scilicet quod manu sua scripsit
et fecit . Si aut mandato testatoris
alius testium scripsit ipse taliter se sub
scribet . Ego . C . mandato dicti hon
orabilis ignari ut scribere impediti testam
entum eius et omnia et singula in eo
contenta suo mandato mea manu
scripsi . et ea postea presentem paginam
clausam et cordulis ligatam infra
scriptis testibus ab eo vocatis et ro
gatis omnibus simul presentibus offerente
et asserente illud quod in ea continetur
suum esse testamentum et a me scriptum presente
subscriptionem mea manu et nomine suo
et eius mandato apposui . et in testi
monium me subscripsi . Sic et quilibet
ex testibus eiusdem testamenti taliter
se subscribat . Ego . C . me ac infra
scriptis et suprascriptis et infrascriptis
testibus ad omnia et singula et
hoc pagine presentis inferiori spacio
. facta contenta et scripta . omnibus simul
presentibus et rogatis in ipsa pa
gina eius utique testatoris dicti hon
suo mandato manu sua me in
testem subscripsi . et in ea sigillo
proprio ut sigillo . i . ut subscripta apparet
signaui . Sunt et tituli forma ta
lem quod ad vnam concordant supradicti
sunt impressi . Predictis aut omnibus
et singulis modo premisso rite ac
ordinate peractis testator ipsum testam
entum aliquo loco secreto et tuto
deponet

ltime ꝯscendu aprendu et distri
buendu | Ex pmissis patz va fōr
modus et ordo testi in scriptis hec
em sunt scripta solempnia sine
solempnitates | ppter que dicitur
in scriptis r nūcupatiuis solempnitatib9
sunt | ex quibus eius robur pedet
et illis si qua earū defuit | testm
irritū est nisi forte fuit int' suos
sȝ quia essent testorius sui heredes
al' si essent extranei tunc aliqua
ꝯtrarum solempnitatum deficiente
omis deficit testm ꝑbant' hec
omia C de testis hac ꝯsultissima
et l cū antiquitas § si ꝑ specꝫ.
ꝓpria nos | ¶ Sequit' vide
de 2o sȝ qn et corā quibus testm
in scriptis apiatur et describatur
Circa quod sciendū ꝙ mortuo
testatore | a quo cuius int' e ꝯscptu
labat corā ꝑtore testamentū a
ꝑiri et exhiberi | et eo iurāte se
illud nō calūpnie animo ꝓtule
ꝑter vocatis ꝑgtoribus omibus
si ꝯmode potuerint ꝯpiri | iubebit
testm exhiberi | ut in ipsis testibus
assentibus se sigilla et subscriptio
nes suas recognoscere | faciet illud
corā eis apiri | et recitari | et ma
dabit notario | ut illud | observata
omni similiter solempnitate de
beat exemplare et heredibus et
ꝓbos quorū interest exhibere | quo
facto interim f' resignari et de
pom videbit originale ut ad
illud qn necesse ut utilitas ꝙ
exegit recurrat' || Ceterū multa alia
ad hanc materiā ꝑtinentia ꝑ transeo
breuitatis causa | sed qui ad ꝓ ipso
rāro veniat huiusmodi testi fōr
et si volueris de huiusmodi apertionis
et descriptionis processu apertius vide
potes in summa dni azonis | rubrica
C quemadmodo testi apiantur
|| Notandū aut si ꝑmodo exp'e
cuncte | siue auctenticū si originale
exhibendū fuit testm | quod est
exhibet | illud ...

tegrū quia ipse e totius hereditatis
vniuersalis dominus et successor | et
cumlibz heredū institutorum et substi
tutorum et fidei commissariorum ff de
acqr possis ad heredū in principio
legatariis aut siue alii cui aqd
ꝑuarlare relictū e asscriptū ꝙ
exhibebit etiam ꝑte testi | sȝ illa
que de facto plus facit mentiō hec
mo p ꝑgramū dei sunus mere lu
lauius viduus testore | sicut rerū
et bonorū oium dispositio | Ut ꝑuis
auditu testm siue scriptis fecit
hunc modū || In pmis relinquit
de bonis suis ꝑpaia sua ꝓ libris
Et int' alia que in codi dispōsuit
t | tale legatū fecit hoc vice expressum
| qui de aliis suis bonis relinquit in
legati | Ill' suo nepoti quinque lib'
In fine aut ipsius t ꝯtinebat | tali
alio bonis suis mobilibus et in
mobilibus ꝑntibus et actibus
ꝑntalibus et futuris | C filiū eius
qui heredem instituit | et hanc sua
ultimā voluntate esse velle | quā
vale voluit iure testi | quod si iure
testi nō valeat | valet saltē iure
codicillorū | ut cuiuslibet aliud ultie vo
luntatis | Sed hic nota ꝑ ꝙ qn
ꝓs sumitur debet testi principiū
et finis et ꝯsulit | iusto heredis et
illud legatū ... ꝓs sumit
debet a medio ꝑomi § forma ꝑ
dicta || Insup nota ꝙ viuo
testore siue expresso eius mandato
cuncta testamentū ut alia ulti
ma voluntate debet notarius ex
hiberi aut legi aut vider ꝑmit
tere quia viuo testore nō debet
apiri tabule ff q ad modū test
apiu l ij § p dubitet

P De testamento ccti ti
... spra dicamus ...
to ccti ...
... quod ... debet quod ...
... quod si ... defecit ...

testam non valebit | Secundo ergo
quod actus testium volendi vocare
debet notarium | qui si haberi non pos
sit | tunc deinde aliud quecumque scrip
torem adhiberi ei licebit | voca
bit etiam vii testes litteratos et scri
bere scientes | et coram eis dicit
se velle testari sine scriptis | Insuper
heredem quos instituit nomina et
indicia et personam et dignitates
et officia | et in quo et in quanto
instituit eos legata et fideicom
missa | debebit coram eis ore proprio
declarare || deinde debebit ibidem
hec omnia in presentia scribi et scripta
recitari | ut si ante fuerint scripta
nichilominus tunc coram ipsis testi
bus debebit ab ipso testante ore
tenus explicari | et scripta ab ipso
notario per ordinem recitari | Non enim
refert utrum eodem tempore vel
diversis testium solvatur et conferatur
| de testamento hac completissima | Quibus
bus recitatis et lectis coram
dicat illud esse suum testamentum
et predictos in testimonium vocatos
rogabit huiusmodi sui testamenti te
stes esse | post hoc autem in inscriptione
presencia quilibet illorum testium
se subscribet | insuper apposuit vii
cordulas et in qualibet earum
cera sufficienti | tam notarius sui scriptis debebit
quam quilibet ipsorum testium signum
suum seu sigillum ut anulum carac
teristum ad unam concordat cere
imprimere | et puto quod instar testamenti in
scriptis potest quilibet ex testibus
se ex suo sive cum alius aliorum sigil
lo signare || Dicatur autem hoc testam
nuncupatum quia omnia que continet
debent coram testibus nuncupari
et declarari | licet sit valde simile
testamento in scriptis | Insuper non quod [illegible]
[illegible] in testato ita in
[illegible] commanda | pl[illegible]
hec omnia [illegible]
hac completissima | [illegible]
[illegible]

locum viso est conquatus | [illegible]
et mente sanus | ut mente sanus
et corpore languidus | vocatis me
notario et testibus infra scriptis presen
tatus est | se per nuncupationem et sine
scriptis velle testari | declarans et
exprimens infra scripta legata et
infra scriptorum heredum nomina
dignitates officia et indicia
| et ceteras infra scriptas disposi
tiones | Unde coram ipso coram nobis
ita quod bona sua testando dispo
suit in hunc modum | primo namque
animam suam reliquit de bonis
suis [illegible] est sequitur testatoris voluntates
disponi | ut autem scripte fuerint omnes
eius dispositiones legibus gesse
| et de eius arbitrio procedentes
| et deinde apposita fuit clausula
finalis subiciatur sic || Igitur pre
dictis omnibus coram dictis testibus
aperte recitatis et lectis | dictus testator
protestatus est hoc esse suum testamentum
rogans infra scriptos ad testimonium
adhibitos testes esse | et ut sub scrip
tores suas et sigilla suorum ordine
subiciant et apponant | Post hoc
autem statim se subscribet quilibet
testium hoc modo | Ego quidam presbiter
cum infra scriptis ut supra scriptis
aliis testibus | ad testamentum adhi
bitus et rogatus | testor et eius
recitationem in omnibus et singulis supra
dictis continens intersum | et ab eodem te
statore rogatus in testimonium me sub
scripsi | sigillum ut infra scripti quod habens
bens in eadem forma | atque in vii
cordulis cere imprimens et ap
ponens | et sic quilibet aliorum te
stium se subscribet | in fine vero Notarius
suis scriptorum subscriptorum suam sic subi
ciet | Ego N notarius ab ipso a testatore
vocatus | predicta omnia et singula
eius mandato scripsi | et scripta coram
dictis testibus recitavi et legi
[illegible] in publicam formam redegi | ab
[illegible] rogatus | in testem me subscribens
et sigillum [illegible]

talem formam pendentis ad vitam
et opportunitas filiorum et ap-
ponendis

De causis quibus testamentum inutile
redditur vel corrumpitur. ti. xxxiii.

Deinde dicendum quibus
de causis testamentum inutile reddatur
vel corrumpitur. Circa quod sciendum
quod sunt quedam testamenta que non rite
facta dicuntur sed postea rumpi
vel irritari possunt. Iusti quibus modis
testamentum infirmatur. Alio autem modo in
fine. Dicitur autem testamentum ab initio
non iure non legitime factum esse plu-
ribus modis scilicet si testator non erat
habilis ad testandum. Vel si testator
non instituit aliquem heredem. Non tamen
capacem hereditatis vel si preteritus
est natus quem instituere vel ex-
heredare debebat. Vel si defectus
aliquis appareat in solemnitate
parata si non sit habitus legitimus
numerus testium. Et testium legitimorum. Et
testium rogatorum. Vel si desit in
testatore aliqua de solemnitatibus
debitis designatio aut impedi-
mentum. Quibus dictum est supra
Testamentum vero a principio. Ac so-
lemniter factum dicitur po-
stea rumpi vel irritari ex
pluribus modis scilicet si testator
non providit de postumo qui post
testamentum est natus. Si tamen idem
postumus vivo testatore mo-
ritur. Hoc. Qua ad effectum
non corrumpitur ff. de iniusto
rupto testamento l. postumus. Et sic sol-
vitur contrarium. C. de postu. here.
here. insti. l. ii. Item quasi po-
stumus. Et si testator post testamentum ad
optavit illum qui veniret ab in-
testato. C. de adopt. In adoptio-
nem vel arrogavit quemcumque
ut ipse e. Et quod intelligi
ut postule. Testatur vero secum
ad rumpitur hoc non ff. de his
in postu. galli. agit in ...
... C. ex

mossit? testamento l. iii. Item et dos q
e loco postumus scilicet qui tempore testa-
menti erat heres suus tempore vero
mortis heres suus et veniunt se-
dem e supra ti. de substitutione li-
berorum natis et legitimis. Item
licet testatore eum qui instituit vel
exheredare debebat utique sub ex-
pressa causa ingratitudinis condem-
navit. Si post mortem eius scilicet te-
statoris proposita querela de officioso
testamento rescissum est postmodum testamen-
debilis prout. Sancitum quoque. Item
si heres non audivit vel aliam adire
hereditatem decrepit vel cetera
solemnia qui instituti erant defece-
runt vero testamentum remansit desti-
tutum nullo ex eo herede appetente.
Item si testator paria capitis
deminutione vel si interdicatur
romanus vel sui iuris. Ille vero
4 predeas probatur insti. quibus
modis testamentum infirmatur Et postmodum et s
alio aut nullo. Et e non tamen p
omnia. Item si ab eodem testatore
postea testamentum aliud rite perfe-
ctum appareat. Ex quo heredis adiri
poterit vel in s. posteriore insti. pa-
rum de pt. derogatoria. Vult de
tide supra 4 n. a. supremo constitu
herebus liberos sub. Et in 2o cui
quicumque ... cum non tolli post
insti. ho. quoque dicat. In constitu-
scilicet si nolle priorem testamentum valere
C. de test. aut hoc nunc liberos. Item
si a tempore conditi testamenti primum elap-
so decennio testator dicat si nolle
illud valere. Hoc coram tribus te-
stibus comprobando. C. de test. sancimus
Item si testator incidit vel ab-
olevit vel signacula illius
... e institutis. Item c.
Sed ... duo testa-
... incidit ...
...

test' delent l. si | Item si testm
in nuncupacione uel mancia ap
paruit | uel aliter sit suspectum | ff de
fide instru l. ii | Volunt ut q
qui testm e nullius exceptionis ra
nati | uel inspi exceptione | uel
respondi personam prepostera quam
la et con tabulas | fuit r sibz
clorum casum dr desicere quoad
institucionem | sed nec legatis fit
nisi preparat uiri nouum antes
Vn liz insti non tenet | legata
tn debent | deliberis preteritis
aut exemptis et agit pro dictis
legatis actione ex testo uel
condicione ex lege | non in testo
fuerint adiecta illa uerba
scilicet si non valz uir testi valeat
ut co | tenet eciam petuntur ab
intestato si quosdam ut dicit
tn not autem | Nota eciam q
licet testm sit filius | legatum tn
extero prestanda sunt | ff de hered
inst l. si | ulti gred p restituit
filius tercii | 4 substituit ei
ipm t precium eius | mortuus
4 ie p renuit testm quem
eciam in multis eff | dicens | quod
heredes qd habere nolim habere
non possit | tn a testo heres | mo
ri p quibus heredis eius heredes
fidecommiss et dabit legata cedi
lo testamento licz sit falsum
ex totius in se falsitate | Nota
eciam q quod primum testm prius
rumpit posterius non perfectum | et
quod primo instituti sunt heredes
qui non parauit nouum aliquis
testo | et ingrasse institutus qui ab
testo venit ad hereditatem | tunc
respondet sedatum eius impe
[illegible] | non ait testa
[illegible] volatus [illegible]
[illegible] testimd
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non valebit [illegible]

codicilli | quia ille testo voluit
non testari quia non potuit ff de
codic l. i | Item licz postumus
posterum non infirmat primum quoad te
stm imperfectum nullum e | Item e
e contra | aut si tu testo d ad
testo imperfecto Stant per heredes
des non mereri voluntate sed
uel eos indignos ee eius hereditas
aufertur 4 fisco applicatur | Con
codicill hereditas | Aliquidam
aut plurimz hinc ad inde suaz
dignz t testium ad qs testa | aut
e pat | aut mat | uel filius uel
collateral | Si sit pat instituit
sibi filium | planum e q filius
succedit ex testato eciam de quo
ex testa | Sicut habetur qualiter pad | Si
non instituit omnino et exhere
dat filium adiectum in le scripta
non pot ei subueniri | in pracedentia
in offic testi | Si non prit fi
lium et filius eius suus | alterz lz
audire velit testm nullum ut
plurimz prius q tabu scriptis
testamentis | et sit loquitur e de li
beris prit uel exhere l. maxime
s| puls | Unde ob q dicat sed
lata dicit prius probatis et
emancipationibus | ut | Nam de
hered' abintest. solus vero | quia id
e sed quo adiunct abintest
aliter in antiq uera manet fir
ma | Si non teste infra se
filius agit querela in offic
test | quia preteritio matris et ma
tre inuec | detur exheredacio
pris 4 prine inuec | ut | C de
offic test l. ex z | sed intellige
de lib' pit aut ex causa
testm exheredacionis uel preteri
cionis ee irritum quantum ad institu
tionem aut manet firmum | exhere
dacionis sz quos ad legatum pa
tronus | preteritionis quo adiunctionem
| item exheredacionis quia eadem non e
adiecta fiend adiecta eff si
[illegible]

l. § de i offi tes

Cum quo tamen testato per querelam
subducto ut legata nec libertates
relicte in testo debent ff de in
offi. test. vetetari § si. Item
huius dispositiones est quoniam constat
certa causa nullum est testamentum quod
ad institutionem et sic legata de-
pendere non possunt ex testamento sed in
stitutione que nulla est. sed potest et
ex aliis legibus suam substinent, quan-
do non est adiecta clausula te
standi a iusto ipso iure. Et sic
legata pendent ex eo testi
delegatur et ad heredes institutione
Nec quod testo per querelam sub
ducto legata ex eo pendentia
subruuntur ut ff de regul. iur.
cum principale. Si autem testator
filius deputare constituit certa
stirps ut quod potest facere testamentum
liberam quod ut de inofficioso potest
impugnare. Et de inoffi. test.
l. si cum filius famil. filius
quidem aduertendo testari potest
ex quo de certa mea nos. Si vero
emancipatus erat et filios ha
bebat. Distinguere eodem modo quod
supradictum est de pre. Si non
vero filios sed tamen parentes habebat
et eos heredes sibi instituit
planum est quod exheredatos. Si autem
extraneos instituit et parentes
exheredavit adiecta clausula
est supra. Non potest exhereditio sciendum
nisi per querelam inofficiosi testamenti,
qua rumpitur testamentum et succe
dant heredes supra per placent
exheredationes tamen et vadunt
Ergo tunc per querelam non rumpetur
Vero nulla tamen iure supra
adiecta nullum est testamentum [illegible]
ad institutionem sed superadditum est
quod potest fecit testamentum ut hec [illegible]
probatur. Quamvis meum de ap-
[illegible] et h. [illegible] Et §
[illegible] eos [illegible] aut [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible]

sed suo consanguineo Et non alium
alii. Et de inoffi. test. fratres. Respon-
de patet quod ulterius querela inoffi.
test. exheredatio ulterius patria
et pertinet in linea materna et
quia exheredatio fratrem est sola causa si
vero sit fratre ex alia causa adiecta
nisi supra A. potest nisi rumpet
querela Item testat clausa qui
quoniam ab adita hereditate n
querelam tamen opposuit. Vero non
competebat et cogitur heres supra
adire vel repudiare sed sit [illegible]
[illegible] clausa [illegible]
aut [illegible] clausa [illegible] res
sat etiam si legatum agnoverit
vel alio testamento opposuit vel ta
cite approbavit. [illegible] re
[illegible] Et de inoffi. test. l. pub.
§ si A. [illegible] quinta A. l. [illegible]
excludi etiam si opposuit alii
[illegible] competit ei bo
norum possessio [illegible]
di [illegible] arrogatoris
[illegible] de inoffi. test. § tamen aut

P

De codicillis ti. [illegible]

Ostea quoniam [illegible] de co-
dicillis. Et primo quid
est codicillus et unde dicitur. 2o
quis codicillum possit. 3o quid
possunt facere codicilli. 4o
quibus [illegible] codicilli et
testamentum. Quinto in quibus [illegible]
Sexto de forma codicillorum
in quibus debet esse. Circa pri-
mum [illegible] quod codicillus est [illegible]
sine heredis institutione dispo[illegible]
tione voluntatis. Dicitur autem
ultime, quia sicut testamentum et
codicillus morte confirmatur [illegible]
[illegible] [illegible] dicat [illegible]
[illegible] patet in quarto ar[illegible]
codicillus a [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

rl'eg | vel decepte vel degenate ita
2 dispositio continet | Circa septimum primo
quod omnibus .c. 4 solutis quod possit test-
ari possit et codicillari | quod non non
possit decimo testari | ut patet codicil-
lari | si dicatur | ut codicillos sci-
enti diuus quia si aliquis de facto
non potest testari | ideo quod non habet vij
testes | habet tamen quinque qui suffici-
unt codicilli potest codicillari
ff de le. quinquagesima § codicilli
quotiens | Circa 3m sciendum quod
3 patet quibus codicillos facere et ali-
testum 4 pos | et omnes valebunt
nisi ea contrariat primo | l. c. cum
proponas | si quis testum non fecit
vel facturus sit | si patet ab intestato
moriturus potest tamen codicillos fa-
cere in quibus legata vel fidei
commissa relinquat que tenebantur
eius heredes venientes ab intes-
tato prestare | et sic patet quod ab
intestato potest fieri codicilli
8 Insti. c. e. non tamen ante | Circa
quintum sciendum quod testamentum
et codicillus quoniam differunt pro ... de
ponde | quia tam pupillus te-
stari prohibetur codicillari etiam
tamen est supra | Ideo quia etiam sic
patet nuncupatiue et scriptis l.
de bonorum l. ij | Tertio quia
existimationes quibus infirmantur
testamenta infirmantur et codicil-
li nisi fiant ab eo qui vult decedere
de intestato | et tamen non infir-
mat agnatione postumi | l. c.
7 ij | Circa quintum sciendum quod
testum et codicillus differunt primo
in testo fieri potest institutio di-
recta et fideicommissaria | Ideo
qui codicillat potest heredem
testo institutum | si ...
... ab intestato venientem
... in codicillo ...
... substituat here-
ditatem | ... [illegible]
[illegible]
[illegible]

esset ... directo ... finalis | Se-
cundo in codicillis adimi hereditas
heredi instituto in testo pluribus
heredibus institutis | deinde faci-
at codicillos dicendo dicat unum ex
heredibus suis esse tertium | et mea
voluntas stabit | tunc eum here-
ditas aufertur | Ut in predicto
aliis tamen heredibus iusto tenent
ff de his que ut indignis he-
reditas | Item 4 si dicat omnes
non meri voluntate eius | ut
si uno filio instituto dicat ...
non meri ff de adimendis le. diui
| Sed licet ita sit de hereditate le-
gata | tamen et fideicommissa dari
in testamento vel codicillo con-
to possunt in scripto codicillo adi-
mi et transferri | et eos possunt ad-
di et detrahi | Insti. de ademp-
tione legatorum | Ideo codicillaris
sit in testo non autem in codicillo
Insti. c. § codicill' | Ideo heredi
puto in instituto in testo non po-
test adimi contra in codicillo quod
obstat ... insti. c. § dicit | Ter-
tio quia heredi instituto in testo fieri
non potest directa substitutio in co-
dicillo | licet si fiat fieret tamen
ad fidei commissarias | videtur
enim testatorem rogasse institutum
hereditatem illi restituere quod in
codicillo ff ad treb. l. fi.
| Quarto quia in testo requiritur so-
lemnitas septem testes 4 rogati l.
c. l. ult. | in quo est mulier
e ydonei testes licet ... sit
in testo ff de testa. qui testo c.
... | Quinto quia non potest dece-
dere duobus testis relictis ita quod
... utrumque | sed bene potest quis
decedere pluribus codicill' relictis
omnes ... ff c. diui | Sex-
to quia si quis dicit esse ...
... ut ... fidei commisso ...
... relinquit 4 ... possunt fieri
... eadem voluntate durante
... codicilli | ... esse

in uno vel pluribus in testamento

no. pp. intestato ff de leg. iij l. 1
§ filius || Sequitur de scriptura
pz de forma codicillorum || Circa quod
no. quod forma codicilli facti ante
testamentum vel facti nullo ante vel
post codito testamento est talis || Ego
dei gratia mente et corpore
sanus licet corporis languore de
tentus hanc particularem dispositionem
presidentem sive ultime voluntatis pre
sente instrumento meo quam codi
cillos || Primo eligit sepulturam
suam apud tale ecclesiam
|| Item pariter sua relinquit et
adhuc executores voluit esse
suos fidei commissarios tales
|| Item relinquit ~~dotem~~ dotes uxo
ris dotes suas que fuerunt etc.
|| Item relinquit eidem domos
suas in legatum etc. || Item
legavit tali avo suo i lib.
|| et pro legata fideicommissa
que testator voluit disponere
potuit || Vel aut fideicommissa
de qua ipsum facere voluit || dicere
pro || Insuper heredes suos quam
est ab intestato ei succede
tes rogavit per fideicommissa
tenus presentibus || ut ipsam hereditatem
vel talem eius partem restituat
petro || Insuper non ita contra
dicit et hanc suam ultimam vo
luntatem asserunt esse vel
si || quia valere voluit iure
codicillorum vel aliquorum aliorum
voluit et qua melius valere
potest || et eadem omnia hereditate sua
fuerint et inviolabiliter observari
|| Si non fiat codicillus post testamentum
dicere pro || Cum Ego testamentum
super bonis suis disposuit
scripsisse meo vel tali notario
scriptum || Et quod voluit hanc
esse ambulatoriam usque ad
extremum vite || Ego post testamentum
probavit vote et quia multa
deliberato consilio presentes super
ultimo velle sua condidit

codicillos || Primo nam legavit
etc. quod ipse testator petro relinquit
tenus presentibus codicillis ademit et
subtraxit eidem || Item de alio lega
to etc. libras quas ipse tali relinquit
in ipso testamento ademit eidem presentibus
tali fratri legavit de ipso testamento
etc. addidit alias etc. vel de le
gatis || Item si fidei commissarius
substitutionem facere voluit dicere
pro etc. quod sibi heredem de testamento
suo instituit || Hunc scilicet presentibus co
dicillis rogavit per fidei commissa
ut ipsam hereditatem vel talem
eius partem restituat petro || Si in
alium de pluribus heredibus insti
tutis hereditatem adimere velit
pro dicere || Insuper unum ex here
dibus suis || Et dicit et decla
rat non mereri voluit || In quo
bus codicillis dispositionibus ordinat
ribus instituit || Et quicquid ante in
ipso testamento conscriptum testamentum
plenissime confirmavit etiam
suam ultimam voluntatem etc. ut
supra || Si non codicillus fiat post
testamentum et codicillus vel codicil
los dicere pro etc. cum a scripsisse
testamentum scriptum manu mea
vel talis notarii quod ubi
suam vel liberorum etc. usque ad
finem vite mutare gestum || Et
ad hunc presentes addidit co
dicil || Inter alios relinquit pariter
|| et non delegatam potat ex
codicill. filius suo pupill
de tutore vel tutoribus per
vel eos de novo constituendo
quam ultimam voluntatem multi
de illis fecit mentorum vel al
ioribus addimento || Insuper
testamento non impedit
et de eo presentibus con
...avit quod confirmavit
...diciaz ...

Sequitur de testamento ab intestato
|| Vide ... de succedentibus ab intestato ubi ...

videndum est quot et quibus modis
dicatur quis decedere intestatus
Rubrica. De hereditatibus que ab intestato
deferuntur. ¶ Post expositas successiones
eorum qui decedunt ex testamento
¶ Intestatus decedit. Quia sex modis
potest quis decedere intestatus
Primo si moriens nullum fecit
testamentum, vel quia noluit, vel quia non
potuit, ut quia filius familias, vel
pupillus erat, vel aliqua simili
ratione impediebatur. ¶ Secundo quia
si testamentum fecit non tamen iure, sed quia
non habuit legitimum numerum testium, in
validorum, vel defuit alia solempnitas
legitima. ¶ Tertio quia si testamentum fecit et
iure factum est ruptum sed postumi
agnatione, vel irritum sed capitis
diminutione testatoris. ¶ Quarto si
testamentum ex eius tempore sit legi-
time factum, tamen ex eo heres
apparuit, quia sed vel institutus esse
noluit, vel vivo testatore aut
etiam ante aditam hereditatem deces-
sit, vel condicio sub qua in-
stitutus erat defecit. ¶ Probatur
ibi. ¶ Quintus modus infra de exheredatione liberorum quia
ab intestato decedit pater ¶ Sextus
si filius neglectus et eum legitima
portio exheredatus ¶ Sed post mortem
testatoris proposita querela de inoffi-
cioso testamento et eadem causa obtinuit
non probante testamento inofficiosum
esse. ¶ Septimo si testamentum de
iure proditum contra tabulas
respondeat. ¶ Et his duobus
modis subaudiendis dicitur quis expresse
facto testamento decedere intestatus
¶ Decollationibus ut libidinis ¶ Intestatus
quando nemo decedere inte-
status vel si liberis qui in legitima
hereditatem ex [illegible]
¶ Item [illegible] incipiendum
[illegible] intestatus
[illegible] liberos et
[illegible]

sui ita postumi qui nati ita in
utero sunt qui in isto hereditatem
eius percipientes admittuntur.
Exclusis omnibus ascendentibus et col-
lateralibus nepotes defuncti quia liberi
ipsius admissi iuris erunt pertinentes.
Infra de heredibus qui ab intestato defe-
runtur. ¶ Sed si pater filios filium
reliquerat etiam nepotes ex alio filio
premortuo liberos natos ipsi
nepotes cum suis patruis et
amitis admittentur patrum et
amitarum capita nepotes
non in stirpes admittentur. ¶ Et hoc
etiam si fuerint in gradu re-
motiores. ¶ Idem dicendum quod super
sunt pronepotes et deinceps
qui veniunt etiam vocati in stirpes.
Infra de heredibus qui ab intestato defe-
runtur. ¶ Si enim filius et pluribus aliis
¶ Sed autem modis intestatis
relinquat ascendentes legitimos
tunc vocabuntur primo pater et mater
et alii eorum qui supra et exclusis
ceteris ascendentibus. ¶ Sed non nisi
pro uno et suppositis tunc vo-
cabuntur alii gradus descendentes
inpuberes tam patris quam ma-
tris ut pro una quidem linea uni-
us non alia linea deberetur. ¶ Si
dispares eos modo. ¶ Et hoc quod
meorum gradum quarum fuerit primus
et unius. ¶ Et ibi qui proximior
est defuncto sive patris sive
sive matris admittatur. ¶ Sed autem
non descendentes vel ascendentes
supersunt. ¶ Si supersunt tamen collaterales
tunc vocabis in capita primo
fratres et sorores coniunctim parente ad
unum defuncto. ¶ Et cum talium
fratrum et sororum premortuorum
ex his instituere. ¶ Sed in eius non
fratribus vocabuntur nepotes id est
filii filii alterius filii. ¶ Sed videtur
quod nomine filiorum continentur
etiam nepotes. ¶ Sed dicendum est
[illegible] ¶ Sed idem quando [illegible]
[illegible]

vidu no supsit ad alios ff qd pro
eo q dalie p[illegible] et si [illegible]
ut germanorum omni fr[illegible] et
sororu filii p[illegible] filii sive
pedibus 4 a[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vocarent i ca
pita non in stirpes licet secus sit
i ne[illegible]tibus natis ex filiis ut [illegible]
c. [illegible] sed sit p[illegible]tio [illegible] tunc
excluduntur fres et sorores ex uno
[illegible] parte [illegible] defuncto et [illegible]
fr[illegible] et sororum filii Si vo [illegible]
[illegible] relinquat fres ut sorores ex
altero parte sibi [illegible] ipi ad eiq
[illegible] admittent et ad eius [illegible]
[illegible] fr[illegible] ut soror[illegible] filii in stirpes
Si aut homo ab intestato decedenti
nullus omo supsit [illegible] soror
sive [illegible] sive [illegible] parte [illegible]
[illegible] ut nullus ex eorum liberis
Sed supsint ei alii collaterales
tunc qui prior e [illegible] in gradu [illegible]
e i [illegible] sublata omi [illegible]
[illegible] parte [illegible] i [illegible]
succedunt in capita Si vo [illegible] q
morit intestatus et relinquat
[illegible] et fres tunc [illegible] ut [illegible]
ut alter eorum qui [illegible] aut eius
[illegible] annis ut [illegible] ut [illegible]
alt ascendentiu [illegible] proximior defunc
to fres et sorores [illegible]
[illegible] defuncto [illegible] et [illegible]
[illegible] in capita vocabunt cum
quibus et [illegible] fr[illegible] et soror[illegible]
[illegible] filii succedunt i stirpes
[illegible] fratribus et sororibus ex
altero [illegible] parte [illegible] [illegible] fres
ab ascendentibus repellunt [illegible]
[illegible] de [illegible] ab [illegible] veni
[illegible] aut ut fr[illegible] filii intellige illud
parte esse gradu proximiore que
[illegible] i [illegible] qui et defuncti
[illegible] medius erat ff de [illegible]
[illegible] Sed quid [illegible] si quis relinq[illegible]
[illegible] fres [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] fres i [illegible]

alios vo [illegible] vocabunt [illegible]
vo [illegible] parte sunt in [illegible]
[illegible] ut C de legit [illegible] de
[illegible] et C [illegible] de [illegible]
l [illegible] sed [illegible] dicit
q in distincte admittet et si no
supsint fres [illegible] ut C
[illegible] de [illegible] et hoc in
allodiis [illegible] in feudalibus de consue
tudine i multis regionibus [illegible]
[illegible] ut dicit [illegible]
[illegible] de fratribus [illegible]
et naturalibus Sed quid de naturalibus
[illegible] succedunt sibi [illegible]
[illegible] cognatione [illegible] Sed
[illegible] quibus modis
[illegible] col [illegible] defic[illegible]
[illegible] aut omnibus [illegible] ascende
ntibus [illegible] [illegible] et
collateralibus succedit [illegible] uxori
[illegible] aut [illegible] ab [illegible]
i principio quibus succedit fiscus
C de bon [illegible] l i l [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] Et si [illegible] sit [illegible]
dote aut donat [illegible] et [illegible]
[illegible] et dimicit [illegible]
vo [illegible] succedet illi cu liberis
[illegible] unioni [illegible]
si sint [illegible] lib ut [illegible] Si
vo sint plures succedet i virile
[illegible] equale portionem ita [illegible]
liberos [illegible] unioni [illegible] illis
[illegible] Illius aut no [illegible]
[illegible] habebit C unde vir et ux
[illegible] et [illegible] si no supsint liberi
[illegible] ascendentes [illegible] Iter cu vir
[illegible] dimittit uxorem [illegible]
[illegible] etiam [illegible] i bonis
viri C de [illegible] [illegible] i [illegible]
[illegible] de [illegible] Et
[illegible] ad [illegible]
[illegible] et ascendentes [illegible]
[illegible] succedit [illegible]
[illegible] uxorem [illegible] [illegible] et dote [illegible]
[illegible] [illegible] Si
vo [illegible] [illegible] bona
[illegible] succedunt [illegible]

maiestatis in quo bona eorum co
fiscantur. Sed aut ut nulli indic. ff.
si coll. per g. || Item si quis inofficiosam
donationem facit in inofficiosa | ille qui
succedere debet revocare non
potest donationem illam | nisi quatenus suffi.
ad quartam C. de inoffic. test. l. j.
Querela aut de inoffic. donationis
non datur nisi quibus competit et agere
relinqui C. de inoffic. donat. si to.
tas | preterea aut non tenetur agere le
gitime de suis propriis nisi velit so
lum querela locum non habet in eius
hic bene est C. e. fi. || Ad hoc
nota quod filiusfamilias intestato mo
riens habens castrense vel quasi
castrense peculium succedet filius eius
primum exclusis omnibus aliis | et si
liberi non supersint vocantur agna
dentes proximiores | et eius fratres
utrique coniuncti defuncto | filio familias
vero habente adventicium sed in unum
quod habebat in adventicio eodem mo
do ab intestato succederet | quo quod dictum
est supra quibus modis est permissum
facere test. ff. si vero intestati decedunt
aut et in quanto succedunt ab in
testato liberi naturales | et eius succedant
dictum est supra in tractatu de ma
trimonio ti. de filiis na. || Circa ter
cium nota quod omnes clerici possunt
in vita et in morte facere quicquid
placet eius de rebus illis que
obvenerunt ipsis intuitu persone.
Si vero decedant intestati | tunc
distinguere | quia aut certum est
quod habebat a quas res tales
aut dubium | si sit certum | aut tales
res ipsorum sunt dismiscere a rebus
ecclesie | et tunc succedunt consanguinei
[illegible] dine prelato ex. q. i. || [illegible]
[illegible] manifeste | aut sunt [illegible]
[illegible] et tunc | aut scitur que res
sunt [illegible] et que ecclesie et
[illegible] succedunt consanguinei | aut
[illegible] et tunc [illegible]
[illegible] ipso qui [illegible] possessione
[illegible] de qua [illegible] | [illegible]

pedet moriebit hereditibus ecclesiasticis
si heredes instituit ecclesie ar. ex. q.
iiii c. i. 2. 4 | Eodem vero so. et bene
est c. fraternitas | In hoc casu peccu
lium dividi debet in quatuor partes
quarum prima est episcopi | 2a ecclesie in
qua administrabat | 3a pauperibus
4a parentum si sint ydonei | puta si vero non essent ydonei
quia sunt heredes | tunc episcopus illas
cum utilitate ecclesie distribuet ut
in decr. c. sto || Sed contra hoc est
quod videtur ex. q. iiii c. | ubi dicitur
quod si dubium est equaliter dividetur
inter ecclesiam et heredes | Et videt
bene ff. laurent. quod c. sto intelligitur
de presbiteris illis qui communes facti
sunt presbiteri | et si parentes non erant
ydonei cum sibi essent | et ita accipiens
sibi comparent | vel quod dicta si sunt
ydonei subaudi quia sunt manu
missi | Sed vel aliud est loqui in aliis
casu | dicit est bene quod non credit quod
hodie tales dividendo locum habent
| ymo quod in quomodo rebus consangui
nei succedent ex. q. ult. c. ult.
Si aut sit dubium utrum habuit
a quas res contractas | totum vendicabit
ecclesia | quia quod ea acquirit non comprehend.
probetur ar. ex. q. iiii qui cumque
ff. de rebus dubiis omnibus | Item
si clericus ab intestato decesserit
sunt in pluribus ecclesiis beneficiatus
videt bona eius si non habeat
consanguineos distribui debent inter
eas pro rata beneficiorum que obtinuit
in eisdem | et est de testibus relatum ff.
ff. ult. | ut sed plus ei detur a qua
plus percepit | et ff. bene aliud atten
dendum est utrum fuit vim magis
quam alibi | ar. est de sen. c. i. et
de preben. c. ff. [illegible] | ubi dicitur
[illegible] fuit de altari vivere
debet | Ergo si non convenit ut si quay
[illegible] plus [illegible] debet
[illegible] || Ad hoc nota quod cle
[illegible] non habens consanguineos
[illegible] decedit | [illegible]
[illegible]

C de ep. et cler. i si quis pbr. defi
cientibus at. agnatis et cogn.
succedit ecclia quasi filius e. c.
e. q. in ecclia esset sibi ingrata tunc
eni non succedet sibi C. de in offi.
test. libi. ac nam excludi a succe
ssio propter ingratitudinem commissa
erga filius. Hoc Guil. et bu. ex
de pospul. ad saccdotio. ¶ Sed quid
hic intelligitur nomine ecclie. Re
spondz ostien. quod intra illa a quo
beneficiatus erat in eccliaz ut
certum officium non habebat. Alii
intelligunt successor ut ex de testa
mento relat. ij. e. nomine et c. requi
siti e. fi. Idcirco heres ecclie bona
predecessoris habere debet. Et ea
cum occupare aliud furti crimine
muitatur e. q. y. c. fi.

Post quid hered. tene. ti. 36

Et circa quod respondemus ad quid
heres tenet. ¶ Circa quod
sciendum quod heres tenetur ad totum illud
ad quod defunctus tenebatur quia
ut dicitur e. persona heditas e. successio
in universum ius quod habuit defunctus
effra hoc distinctio an fecit inve
tarium aut non. Si adierit heredi
tate non pro solutione ac. c. l. ff. de ac
quir. hered. pro herede. tenetur ex
heres. Defuncti voluntate comple
re q. 4 ij. ultima voluntas. ¶
Tenetur autem heres sive
fuit sive contractus omnia debita
defuncti solvere sive sit ex contractu
ut quasi sive ex maleficio ut
quasi sive ex re qua debitum
fuit contractum ad eius hered. perve
nerit aut non. Et hoc dicit canon
Hoc si quis ex de pignori ex litteris
ex de solut. c. i. h. amico. tamen
joh. et bar. et ostien. videtur contra sine
quod licet aliquis cum defuncto
Et ideo aliquid ad eum pervenerit
ut non discernit in usuras. alia
lio fuit congregata ut non e. l. c.
de debitis defunctorum [illegible]

Quid si non sufficiat hereditas ad
debita solvenda. Distingue si he
res fecit inventarium ut non. Si sic non
tenetur ultra vires hereditatis si
non tenetur C. de iure. delib. l. sancimus
videtur si ius tam. ex de testa. bar.
naldus contradicit et si in iudicio
aut die si ostien. et bar. non tenetur
ultra quam quod ad eum pervenit de ipsa
hereditate. Licet possit computari
sibi quo ad falc. detrahenda. Sed
quibus satisfaciet primo. Videtur
ostien. quod primo debitoribus. Secundo dap
na passis in foro contentioso. Et ipse
in solidum si aliqua detractio. Tertio
legatariis et aliis qui tamen lucri
tiva consequitur. Debita fuit.
sunt de legatis quia tercia quarti
non potuit. Si autem detracta sit publi
co ll. ex de test. bar. et c.
Raymundus. Et hoc si fecit inventarium.
Si non fecit tenetur ex in utroque foro
in solidum ipsa legata solvere. Item
hereditas patet. Non enim tenetur
ultra iudicio anime. Ut ex plenissime
e. in presidenti. hoc. Et sic ex. istis
patet quod videtur vicitan dicitis. et
quod debitoribus primo satisfacit. Et
2o secundo. Et sic per ordinem. Item
quod non privilegiatorum habentur. Et
hoc si sint venientes creditores et
legatarii. Nam si separatim libet
heres solvendo per ordinem cuilibet
venienti. Dum tamen sit sine dolo. Quia
sed non e. facti contrarius. Nec aliquid
de hereditate subtraxit. In quo casu
restituere tenetur in duplum id quod
celavit. Alias non tenetur de suo
satisfacere secundo venientibus lega
tariis potioris iuris qui cre
ditores habuit contra creditores
ores ut legatarii quibus [illegible]
factum est. Et nichilominus [illegible]
et [illegible] de [illegible]
[illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible]
[illegible]

non facit lucrum ubi hereditas non est
solvenda, ita non debent generaliter
in aquo computantur. Hec omnia C. de
deposito l. fi. et de coll. l. fi. | Si tamen
heres predicto ordine insolvendo
mutavit non absolvitur in foro conscien-
tie, nisi faciat hoc ignorans
credens hereditatem ad omnia sol-
venda sufficere, ut notatur hic
secundum Innocentium. De hoc supra in ti. de usur.
ar. vij. que. | Sed quorum et que sol-
vi quando plures et sunt. | Licet alie
obligationes sint transeat ad heredes, pena
tamen pure non ut voti fracti et quod
aliud, quod expressa vi et forma
non sunt equalem personam singularem
non transit ad heredes, sic intellige
vij. q. j. denique, extra de iure iurando
vitatis. Hec Ostiensis et Ray. | Sed qui
inter creditores sunt potiores?
Dicendo potiores sunt illi qui habent
pignora, sed ut solvatur eis quantum
valet pignus, quia qui habet
tamen personales actiones, sunt non cre-
ditores ypothecarios. Prior est tempore
et potior iure, nisi in quibusdam
casibus qui solent notari ibi,
qui potiores reputantur quam habentes actiones
personales, sunt contra minantur privile-
gia non ex tempore sed ex causa, sicut
fiscus et mulier in dote, secundum
sunt actiones non privilegiatas. | Item
hec tutele, actio depositi. Plures sunt
privilegiate, sed ut primo debentur
solvantur, quia quod debetur ex aliis
actionibus non privilegiatas. Hec alibi
solet notari plenius C. de bon. auct.
iud. possid. | Item quid si sunt plures here-
des, nunquid quilibet in solidum
creditoribus obligatur? | Dicunt Ostiensis et
Ray. quod non, sed pro portione tamen
C. de her. act. l. j. z. ij. | Excipiuntur
[illegible] quibus in solidum quilibet
obligatur [illegible] si est aliquod in-
dividuum [illegible] obligatione, ut si testator
[illegible] aliquod factum
[illegible] obligationibus
[illegible] si res que restitui debet ab

uno in solidum possideatur. C. de her.
act. l. ij. | In hiis enim casibus heres
in solidum tenetur. | Item quid si ali-
menta sunt legata, tunc enim secundum
voluntatem defuncti, ut predictum est, peti
possunt ab uno in solidum, et a pluribus
pro pluribus designatis. ff. de alim.
lega. l. iij. | Item si testator ab uno herede
legavit, credens hereditatem compre-
hendi animo, tunc solus heres ille
usque ad quantitatem defuncti debiti
sustinebit omnes legatarios. ff. de le.
ij. cum ab uno. | Quid de expensis
funeris? Vere que non sunt, astringit
heredes pro portionibus hereditatis, sed
eius pro portione que ad eum pervenit.
ff. de relig. et sumpt. fun. quotiens.
Hec Ostiensis et Ray. | Quid si he-
res sit pupillus, nunquid propter
pupillarem etatem differt solvere
debitorum? | Dicunt Ostiensis et Ray.
quod non, dummodo habeat tutorem. C. de
hered. act. sub pretextu. | Si tamen tutor
debitum quod non debebat solvere sol-
vit, (repetitio) repetitionem competit. C. si advers.
solut. l. j. | Sequitur

De suffragiis defunctorum. | ti. 31

Dictum est de testamentis, in quibus
testatores solent aliqua legare
pro suffragiis post mortem eorum pro
animabus fiendis, ideo consequenter dicendum de
suffragiis defunctorum. | Et primo
in generali utrum suffragia facta pro
uno valeant possint aliis. | Secundo quorum
suffragia prosunt defunctis. | Tertio
quibus suffragia prosunt. | Quarto que
suffragia prosunt eis quanto [illegible]
prosunt. | Primo igitur queritur
utrum suffragia facta pro uno prodesse
possint aliis. | Respondeo quod sicut per [illegible]
[illegible]
[illegible] quod actus bonus
ad duo valere potest. Primo ad aquirendum
statum acquirendum sicut per opera
meritorum homo acquirit statum beati-
tudinis. Secundo ad aliud quod statum
sicut homo per aliquem actum meretur

a quod primum accubat ut dimissioz
pene ad utrumqz aut horum actus
est duplicat valet pt primo ad aq
statum pviam meriti Alio mo p
viam ordinis Et e dra int istas
vias duas quia meritum innititur
inspe oro ame quia oracio respicit
peticio ex liberalitate eius q orat
dicendum Ergo q opus unius non
pt alii valere ad statum qnd primi
meriti ut sz ex hoc q quis facio aqs
meretur vitam eternam quia sors
glie redditur s mensura acapie
tis unusquisque aut capactu suo
disponit et no ex alieno et hoc
dico de dispoe dignitatis ad premium
Sed pviam ordinis est quantum ad
statum consequendum opus unius dum
e in via alteri valere pt sicut enim
unus homo alteri impetrat prima
gratiam | cum cum ipsa racio ordinis
sit s liberalitate dei qui oratur
ad omnia illa pertineo oracionis
se pt extendere que ptam divine
pbis ordinate | Sed quantum ad ali
quid quod e consequens ut accesso
rium ad statum opus unius pt alii
valere non solum pviam ordinis sed
est pviam meriti | quod quidem du
plicat contingit comunio quod gra
cia a radice opus que e caritas
meritorum Et ideo omnes qui
unie caritate coniunctus a quod
emolumentum ex mutuis operibus
reportant s mensuram status
unigrandiqz quia unus quisque
pria gaudebit de bonis alterius
Et idem e q articulus fidei ponit
comunio sanctorum | Alio mo ex intentione
facientis nisi cum quis aliq opera
specialiter ad hoc facit ut talibus prosint
Vn ista opa quodammo efficiuntur
eorum pro quibus fiunt quasi eis
a faciente collata Vn possunt eis
valere ut adimplecionem satisfactionis ut
ad aliquid quod significet quod statum eorum non
2 mutat ¶ Sequitur de 2o sz quod
suffragia prosunt defunctis Et eciam

hoc querunt plura sz utrum mor
tui possunt iuvari ex operibus vivorum
Videtur q sic quia hoc pz per illud
2a machab in fine e ergo sancta ergo
et salubris e cogitacio pro defunctis
exorare ut a peccatis solvantur Caritas
namqz que e vinculum ecclie me
bra uniens no solum ad vivos se
extendit sed etiam ad mortuos qui
in caritate decedunt Caritas enim
ad vita corporis no finitur j cor 13
Caritas numquam excidit Vtr et mo
tui i memoria hoium vivencium vi
vunt et ro intencio vivencium ad eos
dirigi pt Et sic suffragia mortuis
duplicat prosunt sic et vivis s
et pt caritatis unione et propter
intencionem ad eos directam Per hoc
pt eis valere credendum possunt vivorum
suffragia ut deum e ut status eorum
mutetur de miseria ad felicitatem
ut econtra Sed valet ad diminucionem
pene seu mitigacionem et abbreviacionem
eorum ut ad hunc modum q status mortui
no transmutat quia ut dr Augus i
enchiridion c 67 Dum in hac vita vi
verent meruerunt ut hec sibi pa
possent prodesse nec obstat pbris illud
ij ad cor s v omnes nos manifestari
oportet ante tribunal xpi ut referat
unusquisque propria corporis prout gessit
sive bonum sive malum | quia gesta
corporis dur quecumqz i corpore
meruit sive merito absoluto sive
merito condicionali | sic aut quecumqz
decessit meruit iuvari p suffragia
ecclie si fiat q nichil aliud sunt
quam fecisse se habile ad recipiendum
ea si pro eo fierent | ut aliqui dicunt
duplicat sz ut ex que ipse fa
ut impetracione que alius fiat
ut s deum hoc quodam de suff
mortuorum aliud intell
ad retribucionem que fiet
dicas q est etc
misie i quia quilibet recipiet
[illegible] quantum ut s q in corpore gessit
[illegible] aliud iuvari possunt vivorum s

fragiis / nec obstat illud ecclesiastici
ys quod dicitur de mortuis quod non
habent partem in corpore quod sub
sole geritur quia hoc est tanto dicitur
quia mortui tali opere non cooperantur
habent tamen partem in fructu operis quantum
ad predicta / Dubium est utrum suffra-
gia per peccatores facta prosunt aliis
Respondeo quod in suffragiis que per
malos fiunt sunt duo consideranda
primo ipsum opus operatum sicut sacra-
mentum altaris et quia omnia sacra-
menta efficaciam habent absque ope-
rantis qua equaliter complent per
quoscumque fiant quantum ad hoc suf-
fragia per malos facta defunctis prosunt
2o ipsum opus operans et sic distinguen-
dum quia suffragium potest fieri per ma-
lum dupliciter vel ut actorem et sic
non prosunt / nisi forte contingat et per
accidens inquantum per elemosinam
mali hominis boni pauperes excitati
orant pro defunctis illis pro quibus
ille malus ei dedit / vel ut mi-
nistrum Et hoc dupliciter vel quia facit
ut minister quibusdam dei ut omne
sacerdos qui celebrat exe-
quias mortuorum et talia prodesse
possunt quia malicia ministri non
tollit omnino opus boni actoris / vel
ut minister privatus seu private persone
aut ergo ad mandatum persone exi-
stentis in caritate sicut defuncti
sive alterius / Et tunc ad consortium exi-
stentis in caritate ut ad duo potest
loquitur pro eo cuius bonus alter
malus et talia prosunt unde si aliquis
in caritate decedens preciperet fieri
sua suffragia / filius eius cum
[illegible] faciens valent ipsi de-
functo licet illi per quos fiunt sunt
[illegible] / Si tamen in caritate existentem
[illegible] valent / quia tunc
[illegible] quibus in tota existunt
/ vel ad mandatum persone non exi-
stentis in caritate / vel ergo non
[illegible] in caritate quando mandavit si-
[illegible] opus demandatum [illegible]

mortuo / Si primo tunc illa opera de-
functis non prosunt pro quibus fiunt
licet sit in caritate pro tempore quo illa
opera mandantur executioni si tunc
illa iterum sibi mandet aut demandata
opera fieri de novo acceptat quia
non fiunt eius opera nisi inquantum ma-
davit / acceptat fieri illa / Si autem
erat in peccato mortali quando demandavit
opera illa executioni / erat tamen in caritate
quando precepit fieri et tunc defunctis
prosunt pro quibus fiunt quia nunc
a precipiente voluntatis illius actus vo-
luntatis que habuit quando fieri ea
precepit sicut si [illegible] et quod
Sequitur videre de 3o scilicet quibus
suffragia prosunt. Et circa hoc querun-
tur plura scilicet utrum suffragia que
a vivis pro mortuis fiunt [illegible]
prosunt / Secundo quod suffragium quod
speciale fit potest dupliciter considerari
uno modo ut est satisfactivum pene quod
non absolvit facientem a debito
pene nisi quia tali recompensatione
consideratur equalitas iustitie
operis aut illud satisfactorium ita
potest adequari unum reatum quod alii
non adequatur / reatus enim duorum
peccatorum maiorem satisfactionem requirit
quam reatus unius / et sic tamen si
ad remissionem aliquam pene per modum
meriti de congruo / hoc est quod
dicunt alii quod duo aliquando prosunt
ei ex gratia non ex debito / Alio mo-
do potest considerari inquantum est meritorium
vite eterne quod habet inquantum ex-
cedit ex radice caritatis / facere
enim pro defunctis suffragia est opus
caritatis et virtutis et ideo fa-
cienti est meritorium augmenti premii
[illegible] in vita eterna / [illegible] 3.
prosunt ei pro quo fit sed ei fa-
cienti magis [illegible] Oratio mea
in sinu meo [illegible] Dubium
Utrum reprehenditur [illegible] ad preces
[illegible] bonorum suorum sua bona opera
[illegible] / Respondeo quod
non / quia plus confert sibi illud opus

caritatis sed receptio talis in bona
sua communicando quia sibi debetur
est quo ad pene sue remissionem
de fructu bonorum priorum communicatorum
et bona est communicata societati ea
a nullo modo sunt utilia sed ma
gis quo ad augmentum premii in
gloria hec Petrus || Dubitatur
Utrum suffragia possunt esse utilibus
in inferno || Respondeo quod non et
hoc patet primo quia ibi nulla
est redemptio dicit enim Augustinus
in enchiridion esse hoc quod quicumque
opera pervalde malus nulla sunt
adiumenta mortuorum || sunt tamen
qualescumque compassiones Unde
propter quod ipse dicit Ecclesia si sciret
proximum suum in inferno non oraret
pro eo sicut nec pro diabolo || Secundo ratione
sed ex parte causa quarum pena finitur
ex parte culpe quia manente culpa
manet pena culpa autem non potest
minui ut est ad propositum si suppodi
per suffragia ecclesie quamque nec
pena ex parte pene || Si enim
pena minui possent per suffragia
ecclesie aut quo ad acerbitatem
aut quo ad durationem || Sed primo non
quia acerbitas non sit infinita
per aliquando suffragia totaliter
poterit tolli || Sed secundo quia pena
infinita posset minui et finiri
|| Tertio ex parte caritatis communicative
suffragia enim communicantur virtute
huius caritatis || dampnati autem
non sunt membra ecclesie nec habent
caritatem quare suffragia ecclesie
ad eos non derivantur || Quod obi
citur contra predicta illud Augustini
in enchiridion sed quibus valent
suffragia ut ad hoc prosunt ut
sit plena remissio ut ad hoc ut
tollerabilior sit eorum dampnatio
Respondeo in verbis illius dampnatio
nacio large pro quacumque punitione
et sic includit et penam purgatorii
que tollitur quamvis expiatur quam
autem sed diminuitur ||

Obiciatur est quod dicitur primum legitur
quod est dyalogo in sermone quodam refert
quod macharius invenit in via quamdam
calvariam cuiusdam defuncti || orone
premissa que fuit cuius caput fuisset
et caput respondit quod fuerat sacer
dos gentium qui in inferno fuerat
dampnatus || et tamen confessus est orone
macharii se et alios iuvari || Re
spondeo quod illud adiutorium non
erat quod pena eorum diminueretur
sed in hoc solo ut ibidem dicatur quod
eo orante gaudebant eo ut mu
tuo se viderent || et in hoc aliquod
gaudium non verum sed fantasticum
habebant || Unde implebant quod de
siderabant sicut et demones gau
dere dicuntur dum homines ad peccatum
pertrahunt || Similiter per hoc eorum pena
nullatenus minuatur sicut nec
minuitur angelorum gaudium per hoc
quod malis viris reputati dicuntur
Obiciatur est ulterius quod damascenus in
sermone narrat quod gregorius pro troyano
orans fundens audivit vocem
sibi divinitus dicentem vocem tuam
audivi et veniam troyano do cu
rei ut damascenus dicit unde eo sermone
testis est oriens omnis et occidens
quem memorat autem trayanum in in
ferno fuisse || quia multorum mar
tirum necem amaram instituit ut
ibidem damascenus dicit Respondeo dicendum
trayanum hoc modo fuit probabiliter
excitari sed quod probabilius legitur gregorius ad
vitam fuit revocatus et ibi gratiam
consecutus sit per quam remissionem
peccatorum habuit et per consequens im
munitatem a pena || Sicut etiam
apparet in omnibus illis qui fuerunt
miraculose a mortuis suscitati
quorum plures constat ydola
et dampnatos fuisse || de
qui primo Dica oportet
erant in inferno
tati sed
nitorum || Si

reuocandi erant aliter de eis dis
ponendum | Ad tertium dicendum quod quamuis
anima traiani non fuit simpliciter
a reatu pene absoluta | sed eius
pena fuit suspensa ad tempus saltem
usque ad diem iudicii | Nec tamen oportet
quod hoc fiat communiter per suffragia quia
alia sunt que lege communi accidunt
et alia que singulariter ex priuilegio
gio aliquibus conceduntur ¶ Quintum
Utrum suffragia viuorum prosunt eciam existentibus
tibus in purgatorio | Respondeo quod sic
et hoc patet primo auctoritate beati augustini
dicentis quod suffragia non prosunt valde
bonis | nec valde malis | sed me
diocriter bonis et mediocriter
malis | tales autem sunt qui sunt
in purgatorio | Secundo racione quia suffra
gia que quidem fiunt per alios sunt in
supplementum satisfactionis eorum | Unde
potest homo pro satisfacere pro alio viuo
qui ipse non valet ita potest defuncto
ad hoc autem quod aliquando satisfactio
in mortuo operetur | duo ab ipse eius
requiruntur | scilicet indigencia | Ideo
non prodest beatis | et meritum Ideo hec
verba augustini in enchiridion c. 64 hic omne
meritum comparatur quo possit post
hanc vitam releuari | Ideo non
prodest dampnatis utrisque vero est
in eis qui sunt in purgatorio ideo
prodest illis hoc per ¶ Sextum queritur
utrum consequuntur fructum suffragiorum de
functi | Respondeo suffragia existentibus
bus valent scilicet ex opere operante et ex
opere operato | et dico opus operatum non
solum esse sacramentum sed effectum actu
tum ex opere | sicut est collacio ele
mosinarum pecunie pauperum releuacio
et eorum oraciones pro defuncto apud
deum | Alter opus operans sicut accipi
tur ex parte prelibus agentis ut ex
[illegible] consequentis | [illegible] ergo quod ex parte
[illegible] dispositi aliqua suf
fragia [illegible] primum suffragiorum
[illegible] sunt quantum ad
efficaciam suffragii que erat ex
opere operante [illegible] | [illegible]

quantum ad efficaciam suffragiorum que
est ex opere operato ut ex opere operante
consequentis non consequuntur fructum an
tequam suffragia fiant | et si per hoc contin
gebat ipsum a pena purgatorii quod
ad hoc fraudabitur suffragiorum fructu
quod deus redimdabit quoniam
culpa defraudatur | Non est enim in genus
quod aliquis defraudetur pro culpa alterius
in temporalibus | pena autem purgatorii
est temporalis licet quantum ad eterna
retribucionem nullus defraudari possit
nisi propter propriam culpam | Unde si legata
que quidem fiunt nunc pro soluerent
nec male ablata que preceperit
restitui per executores non restitue
rent | non est hoc pro peccato remanent
net in pena | licet multo tardius
liberantur a pena ¶ Utrum
suffragia valeant pueris existentibus
tibus in limbo | Respondeo quod non et
hoc patet primo auctoritate beati augustini
qui dicit quod suffragia non prosunt illis
qui sine fide operante per dilectionem hic
extiterunt | Secundo racione quia pueri
non baptizati non detinentur in limbo nisi
quia desunt a gracie statu | Unde
cum opera viuorum non possit statum
mutari mortuorum maxime quantum
ad eternitatem premium ut eciam suppli
cium pueris existentibus in limbo
prodesse non possunt suffragia viuorum
Utrum aliquo modo prosunt beatis | Respondeo
quod non videtur esse simpliciter dicendum quamuis dicit
augustinus que in media est in eterna quod
nunc orare | sed ipse intelligit de
eo quod certum est nobis nunc esse de
beatis vel de quibus non constat
nobis quod sunt beati dicit in enchiridion c. 64
quod sacrificia siue altaris siue quarum
cumque elemosinarum pro defunctis valde
bonis graciarum sunt acciones | unde ob
stat precedens illud quod habetur in col
lecta misse post sacramentum tuis prosit
ad gloriam scilicet sacra | ita nobis proficiat
ad medelam | Respondeo quod hic
locus non sunt per intelligendum quod sacrificia in
gloria proficiant quia adesse quorum festa

vocabulis sed quod ubi perficit quod eorum glo
ria celebrans sunt effectus quod deus
congruissimus ut laudans eum et pro admo
eius gloria a nobis capit nisi deo sed
nobis accipit hec ille

Sequitur videre de quanto scilicet que suf
fragia prosunt defunctis et circa
hoc queruntur plura scilicet quo et que
suffragia prosunt eis. Videtur suf
fragia prosunt defunctis ad abso
lucionem pene non ad premium vite
eterne. absolui autem a pena duobus
modis fiunt scilicet per viam gracie et
per viam iusticie. per viam gracie hoc dicitur
scilicet ut quantitas penarum quibus quis est
ipsis contritus capacior scilicet per oblacionem
sacramenti altaris. ut penitus
sonet generatur membrorum scilicet pena
eos solvere. per viam vero iusticie
dicitur quia ut per modum redempcionis
pene scilicet per solucionem largicionis. ut per
modum absolucionis pene. scilicet communem
afflicionem. Sed hoc despiciunt. Primus modus
equales suffragiorum ad quos eos
alii relinquunt. et hoc quidem modus
quatuor assignatus ecclesie dicitur quod aut
defunctorum. Secundus modus solvitur
scilicet oblacionibus sacerdotis. a patribus
suorum. aut electorum eorum. a quocumque
cognatorum. Alius vero ponit tres
modos primos permittens ultimum
membris tamquam minus efficacem.

Quaeritur enim quod oblacio sacerdotis peccati
eius celebrantis et si per me sacrificiis
non perficiat non ipsum sacramentalis
manducatibus. melius tamen prodest
per modum sacrificii. sed non prodest omnibus
indigentibus ecclesie membris pro
quibus offertur hec ille. Quomodo
istorum prevalet. Videtur ista suffra
gia quicumque communicando. unde
quod plus procedit de virtute caritatis
plus prosunt. Melius autem et quod
caritatis quod dirigitur in deum quam
a thesaurum. unde quia duo homines diri
guntur in deum in melioris sunt
quia duo ultimi in pactus a quo
in elemosina prebent orones suorum

quia vero melius est quod caritatis
quod scilicet totius ecclesie quam oblacio
seu spiritualis et in melius est suffra
gium sacramenti altaris. quod oracio suorum
quod est bonorum et elemosina. quanto quamvis tanto
melius in melior est elemosina
verius hec ille. Utrum missa pro
vivis eque prosit defunctis sicut missa
pro defunctis. Videtur quod ad absolu
cionem equaliter valet defuncto quia
omnis missa sed quantum ad alterum
oracionem plus valet pro defunctis quod sit con
gruens pro recompensacione maior devo
cio ut celebrantis ut celebrare
facientis ut si ponit videtur de
votacio hec ille.

Utrum indulgencie quas ecclesia facit prosint
defunctis. Videtur indulgencie non
dicuntur prodesse primo vivos quam alios
secundo primo prodesse ei qui indulgencias
acquirit scilicet qui facit hoc propter quod in
dulgencia datur unde eis melius non
prosunt sicut aliquid eorum propter quod indulge
datur eis indulgencie directe vale
non prosunt quando autem et indirecte
prosunt eis quod aliquis facit eo quod
indulgencia datur vel quod quamvis
pro eis non alia indulgencia que
dicitur primum per applicacionem ad defunc
tos et tunc non prosunt eis. aliquando
ampliacionem ad defunctos et tunc
forte indulgencie prosunt non sit quod
modo indulgencie [illegible]
suffragiorum seu omnibus dicitur [illegible]
sanctitatis virtute multi [illegible]
quo dies erat in causa meruerit
et si post mortem eius fient indulgencie
non prodesse. nec sit amicus [illegible]
aliis suffragiis. nec ecclesia eos [illegible]
absolvit sed pro eis solvit. nec [illegible]
quod prelatus ecclesie possit [illegible]
aliquas a purgatorio liberare [illegible]
quod indulgencia valeat [illegible]
eos quando indulgencias [illegible]

Utrum cultus exequiarum [illegible]
Videtur [illegible]
[illegible]
[illegible]

cadaver offenderetur quia et corpora
in fetoribus inficiantur et hoc
quantum ad corpus sed quantum ad est prodest
vivis in quantum per hoc afficiuntur eorum
fideles sed mortuis prosunt quia ad quoddam
inspicientes sepulcrum recordantur
et ad tumulos defunctorum et pro defunctis
orant unde et monumentum a monendo
nomen accipit Dicitur autem monu-
mentum quia movet mentem ut dicit augustinus
li. 1 de civitate dei et libro de cura pro
mortuis agenda Sed utrum sepultura
in loco sacro mortuis prodest non
quidem ex opere operato sed magis
ex opere operantis Dicendum ut
ipse defunctus vel alius corpus
eius tumulari in loco sacro dispo-
nens patrocinio alicuius sancti eum com-
mittit cuius precibus credendum est
adiuvari et eorum qui servicio eius in
loco sacro deserviunt qui pro tu-
mulatis apud se frequentius et spe-
cialius orant Ceteris paribus et divina
ordinacione sumptuosa curatio specialis
orat pro illis qui sunt in loco sacro
sepulti sed illa que ad ornatum
sepulture adhibentur ut luminaria
panni et huiusmodi prosunt quidem vivis
in quantum sunt vivorum solacia Sed
defunctis possunt prodesse non quidem
per se sed secundum accidens in quantum per hominem
homines excitantur ad compaciendum
et pro eis orandum ut in quantum ex
sumptibus sepulture vel pauperes
fructum capiunt ut ecclesia decoratur
sic enim sepultura inter actus elemosina-
rum computatur Consequenter de quibus sunt

7 quibus suffragia prosunt Et circa hoc
queruntur plura sed utrum suffragia
sunt pro uno defuncto existente in
purgatorio prosunt etiam aliis in eodem
statu Sed suffragium dicitur prodest
[illegible] ... virtute [illegible]
[illegible] ... quantitate ponderis
[illegible] ... oneratum
aut [illegible] aut
[illegible] ... quomodo que
suffragium pro [illegible]

aliis que in misericordia dei gaudere suf-
fragia facta pro quocumque existente
in purgatorio eciam aliis a deo
vel [illegible] et quia sicut ex caritate
diligunt mutuo sicut unus de alio
de alleviacione [illegible] ex quo sunt
sunt omnes gaudent quo dilec-
tum gaudium reddit gaudere magis
dispositum ad penam [illegible] que
sunt pena[illegible] [illegible] ulterius
tamen [illegible] respectu summarum
[illegible] quorum delectacio et
mitigat eam et sic [illegible] fortis
que [illegible] eam expellit sic precedens
gaudium in [illegible] non [illegible] quod
aliquo penam eorum expellit ne [illegible]
[illegible] sed intencionem eius miti-
gat [illegible] non prodest aliis que sic
aviditatis eorum non attingit nisi eo
ad que deducuntur et quasi appli-
cantur per illos agentes [illegible]
prodest per modum congratulacionis et
hec utilitas [illegible] virtute caritatis
magis [illegible] prodest suffragium [illegible]
modo illi pro quo fit quam aliis in
caritate sunt equales quia caritas
pro ipsis magis gaudet quilibet de
bono suo quam de bono alterius
Alius [illegible] fit [illegible] caritate quo
plus consolatur de suffragiis que
fit pro aliis quam ille pro quo fit Sed
utilitas hec non maior est in ha-
bentibus maiorem caritatem Sed
per modum satisfactionis ut solucionis
pene debite et hec utilitas sic
intencionem solventis ordinatur ut ad
eos pro quibus fiunt suffragia
specialiter derivetur et sic ergo illi
qui sunt equales meriti eque
gaudent de bonis operibus que
fiunt pro vivis sed non eque
[illegible] liberantur hec [illegible] et [illegible]
Quibus prosunt magis suffragia
in [illegible] facta sed dignioribus ut hiis
qui magis indigent Respondeo quod
quia in omni opere dignitas est [illegible]
[illegible] duo sunt que faciunt [illegible]
suffragia sed [illegible] 2 [illegible]

suffragia comperat dignitatem et dig-
ni sunt qui in caritate excesserunt
ab aliis membris ecclesie sunt ac
magis prestare aliud. iuuarent
anima vero comparatione uirtute | utrumque uel
horum in [illegible] que sunt in purgatorio
ad eorum dignitatem ut dictum est | non
apparet intencio facientis adeque ut
aliquas specialiter de recta uacan-
tium magis prosunt eis pro quibus
specialiter fiunt ut supra dictum est | Non
suffragia communia magis prosunt
ei qui magis meruit ut plures
desunt ceteris paribus | si eis
indigeat | Utrum suffragia
facta pro uno mortuo tantum prosint uiuis
sunt et omnibus uiuis | Videtur quod
~~suffitientia~~ pro uno modo facta
non prosunt omnibus uiuis eadem
in caritate existentibus quam ad impletionem
pene pene quocumque precedentem
mortuorum | qui non omnibus uiuis fuerunt
innotescunt | Illud tamen quibus primo
tribuuntur secundo prosunt secundum quod admi-
nistranter pene quam fuerunt [illegible] vita
| quia existentes in caritate gau-
dent de omni membrorum suorum uti-
litate | Utrum suffragia facta
pro multis tantum prosunt uni sim-
quam si prodessent si pro uno quoque
specialiter fierent | Videtur ipsius
dicit quod sic | Unde quod in comparatione
specialiter fieret maior reuerentia
sit | sicut candela accensa et
lectio lecta pluribus tamen quod non minus
quilibet eis iuuamen sicut uno solo can-
dela accenditur uel lectio le-
gitur | Alii dicunt quod si ita esset
ut dicit argumentum | illa qui tenetur
dicere missas unam pro uno defuncto
et unam pro alio si pro illis duobus
dicat unam quilibet soluet quod
sibi tenetur | Responsio bonum faciendo
quod suffragia ad plenam libera-
tionem unius anime de purgatorio suffi-
cit ad liberationem omnium aliorum ad que
[illegible] obligatam | [illegible]
[illegible] esse [illegible] que

suffragia fiant aliquo pro specialibus [illegible]
[illegible] que omnia sunt facta | Videtur
dando [illegible] ad utrumque aliquorum [illegible]
quod sic tangebatur supra | Praeterea ac
[illegible] seu congratulationis aut com-
placentie [illegible] quod [illegible] de se
sunt eorum [illegible] dispositis in qualibet
caritate constitutis ac pro quolibet
fiat pro singularibus quod omnes gaudent
de illis pro quibus fiat tamen [illegible]
[illegible] caritatis omnis sine
nullo motu [illegible] regnat in illi-
us | magis tamen prosunt illi pro quo
fiunt quam aliis si caritate fuit
equalem ut dictum est supra | pro modo
non satisfactionis suffragia facta
specialiter pro uno tamen | magis prosunt ei
quam aliis primo aliis non prosunt
de lege communi | exempla que opposita
communia adducebantur non ualent
quia lumen candele et uox [illegible]
doctoris [illegible]
[illegible] sed suffragia [illegible] quod
suffragantes [illegible] | Ad obiecta
quia quod dicitur quod [illegible] de gratia
[illegible] | Ad [illegible] mediocriter quod [illegible]
[illegible] ut missa dicta
non minus quam si pro quolibet [illegible]
accipitur | Videtur quod illud debet
intelligi [illegible] quo ad
[illegible] facientis non quo ad [illegible]
[illegible] sed [illegible] | Alii dicunt
quod illud debet intelligi de valore
[illegible] | Alii
uero [illegible] hoc uero [illegible] quia plus
gaudet quilibet de bono [illegible] quam
aliorum | Vnde dicit quod [illegible] dicit
[illegible] aliorum referendo tamen [illegible]
et [illegible] eo [illegible]
Utrum tamen ualeat suffragia communia
pro quibus non fiunt specialia quan-
tum illis pro quibus specialia fiunt
ut specialia et communia | Videtur [illegible] suf-
fragia pro aliquo facta [illegible]
bus prosunt [illegible]
fiunt ut [illegible]
plus ualent [illegible] quia suffragia
et specialia [illegible] | Obiciet

quia cultui eius totum continetur
et etiam quamvis efficacia infinita
videtur. Ergo quod una oblatio cul-
tui que quidem fit corporibus vel alter
ad plenam liberationem eorum qui sunt
in purgatorio. Et in hoc iuvat quia
suffragia sola communiter iuvat specialia
et quia sit respondeo quod licet vel
opus quod continetur in sacramento cultui
sit infinitum tamen determinatus est effectus
ad quem illud sacrificium ordinatur.
Unde non oportet quod per unum altaris
sacrificium tota pena eorum qui sunt in pur-
gatorio expellatur. Sicut etiam nec per unum
sacrificium quod aliquis offert liberatur
a tota satisfactione debita pro peccatis.
Unde et quia plures misse in satis-
factione unius peccati iniunguntur. Credibile
tamen est quod secundum divinam misericordiam si aliquid
de specialibus suffragiis superest
hiis pro quibus fiunt ut si eis non
indigeant aliis dispensetur quod qui
non sunt sed eis indigeant ut patet per
Damascenum in sermone de dormientibus. Sed dicte
Deus tamquam iustus conveniet in
potentia possibilitate. Item pauperes non
defectu communitate negociabiliter. Quia
quidem negatio attenditur quod quia id quod de-
fectum alii supplicat. Ad 2m. Prebenda
non fiant tot suffragia pro pau-
peribus quot pro divitibus priorum
conditionis sunt pauperes quam divites. Respon-
dendo nec quilibet divites quam
ad aliquid esse melioris conditionis
quam pauperes. Sic quantum ad expiationem
pene sed hoc quod non est comparandum pos-
sessioni regni celorum in qua pauperes
melioris conditionis censentur. Propter quod
dicitur Luce vi beati pauperes quia
vestrum est regnum celorum. Ad hoc non
[illegible] suffragia pro uno facta aliquo mo-
[illegible] competunt ut expeditius
[illegible] pro uno dicta missa non est in
[illegible] ut est oratio specialis fiant
[illegible] equaliter prodest illis pro quibus
[illegible] dicta missa. Vel propter
[illegible] utilitas conveniat
[illegible] non cum addit. Alie

ordines ut satisfactio unius suffragii
detrahatur aliquos prius sed ut illis
etiam oratio specialis fiat sufficit.

De operibus bonis communibus et propriis
que fiunt pro his qui sunt in purgatorio 38

Deinde considerandum de ora-
tionibus sanctorum in patria existentium
quibus et vivi et mortui iuvantur
et etiam de orationibus existentium in pur-
gatorio. Et primo utrum cognoscant
orationes nostras. 2o de orationibus beatorum.
3o de orationibus existentium in purgatorio.
4o de invocationibus.
Circa primum queritur. Et videtur quod
utrum beati cognoscant orationes nostras. De
sanctis quod dicit est cognitio eorum sicut
sit et angelorum. Quedam vespertina
sine naturalis rerum cognitio. Hac
non vident ea que circa nos aguntur.
Quedam vero matutina secundum quam in verbo
hac vident quedam bona secundum illa que
aliquis modo ad eorum gloriam et laudem
pertinet. Quedam vero videntur secundum quod pertinent
ad eorum statum non competit verbum re-
velat eis. Quamvis enim verbum vi-
deant non tamen in illo vident omnia
quia non videt illud secundum totalitatem
virtutis sue sed tamen videt omnia
ad beatitudinem pertinentia eorum pertinentia
ad eorum beatitudinem vero pertinet
ut ab hominibus laudari et invocari
et invocantibus subvenire. Ad
beatitudinem vero pertinet requiritur ut homo
habeat quidquid vult nec aliquid inordi-
nate velit ut infra dicetur. Hoc
autem recta voluntate quilibet vult
ut pertinentia ad ipsum cognoscat. Unde
cum sanctis nulla rectitudo desit cognoscere
volunt ad ipsos pertinentia et ideo
oportet quod illa in verbo cognoscant. Hoc
autem ad eorum gloriam pertinet quod
auxilium prebeant indigentibus
ad salutem. Sic enim Dei coopera-
tores fiunt quo nichil est divinius
ut Dionysius dicit in c. celestis hierarchie.
Unde patet quod sancti cognoscunt illa eorum
que ad hoc requiruntur.

LI

e q i vbo cognoscat vota oracois
devocas hoim qui adeor cplud
confugiunt | adivicione aut revelacioa
pertinet obstinue cognoscere aliorum
futura gram q illud p sa e henry
librata nescimt nos | mobui ig
sa nesciunt quid agunt vivi circa
eor filij et sui abaugo li o de
cura gmodius age | ad cogitan
ne matutina pertinet illud greg
quid est qd no videt qui videte
oia videt qd de qmicilly ad
glam eor | Ad hoc no q aie in me
tu voluntate gforme voluntati
divine et i volito io gnuid effe
cantatis retineat adipiscis no
tu eis alit pnbuemict videbas
eor ncte quas q dei iustias
vident et disposit | Credendu e
tu q multu eos iuvat qro a
pud deu intercedendo | Utrum
aie existentes i purgatorio cogno
scant oracios nras Respondeo aie
existentes i purgatorio gnus p
fectiu cognoscunt suffragia effi
cacia pquallibet illar facta
tu ut dicunt quida si eis por
rigns orons ut gnob deu de
pcent eas no cognoscunt | quia
no cognoscunt eas i vbo qd
ad huc no videt | nec eas virtu
te nali cognoscere pnt | et io si istos
vernas pnt orons i quas eis
porrigimus | alijs magis pie re
nitenty vi q si quas eis o
racoes porrigimus eas cognoscunt
no tu nali virtute nec i vbo
sed quia aliqui audiunt ab eis
qui hinc ad eos moriendo p
geunt | aliquas abangeli | homo
aliquas revelacoe divina ut
eni dicit augs i li o de cura p
mor age li o tplici mo aliqua
defcis vivor veniunt ad vivicom
ptum defunctor | Sequitur
vide de 2o tu de oracibus btor
et cia li o qui efruit gla tu
vivi sed qui pnt gpria orent

p nob | Respondeo q si alr frustra
eccia scos rogaret ut orarent
p nob | frustra etiam scus petrus dix
isset 2 pe i dabo opam haben
dos in memoria post obitu meu
Sancti i qui sunt gpria deu ro
gant p t caritate q fervent
p t nra necte quas videt et
p t divina voluntate q i hoc
explent | vult eni deus q medi
ate aliorum iuvet | Sed obiciu q
bti aut volunt fieri ea p quo o
rant | aut no | si no ergo ficte
orant | si sic ergo fit sicut ut
volunt et nequa orat quia
oe quod volunt bti fit | Respondeo
licet velint fieri no tu pnt facere
p se nec volunt fieri p se sed p
deu et io optet rogare ipm
Obiciu itm quia qui orat pro
pter ei aliq repntat sed superflue
sine pcs deo repntarent p eos
Respondeo aliquid repntare apud aliquos
fit est dr ut ut distatur ut im
pleat sine audiat ut ut offendar
primo mo repntant a sanctis an
orons me deo | Sz 2o obiciu ulti
q vident dei voluntate aut go
vident deu velle illud p q o deu
orent et ita superflue orant | aut
nolle et ita frustra orant Re o
vident deu illud velle fieri non
tu absolute sed ipsis rogantib
quedam eni vult deus facere p se
et de hys no rogant q per se
aliorum et de hys rogant |
Utrum bti orando p nob consequuntur
aliqd utilitate p se ipis | Respondeo
q no ni in hoc q i augmentabitur
ni eius superiorum ex parte aqua
orum he gaudiu singulorum
Utrum bti orant p hys qui sunt
purgatorio | Respondeo q [illegible]
dit ans sinay l o li o [illegible]
ille qui mart a sine [illegible]
suffragiis tu indiget [illegible]
[illegible]
quas a p te et ille qui i [illegible]

celestis ecclesie adiuvatur. Sicut enim
in corpore naturali membra fortia sub
veniunt indigentibus, sic in corpore
mistico ecclesie; non tamen debet subve
nire membra inter que est indigen
tia mutua, sed ex illa que non in
digent adiuvari quemadmodum est in
digentibus subveniendum, sic autem est
in proposito ut patet. Sed di
citur quod oraciones bonorum semper ex
audiuntur ergo si pro existentibus
in purgatorio oraretur cicius
a penis statim exirent. Respon
deo hoc non sequitur nec hoc
sancti petunt sed ut deus subve
niat eis quantum videt expedire vel
sic subvenire precibus eorum et quod
hinc inde sufficiat. Item oraciones
sanctorum pro nobis semper a deo ex
audiuntur. Respondeo sancti dicun
tur orare pro nobis uno modo orare
expresse deum votis suis pro nobis
aures divine clemencie pulsat
alio modo oracione quadam interpretativa scilicet
per eorum merita que in conspectu dei
consistencia non tamen eis cedunt ad
gloriam sed et sunt nobis suffragia
et oraciones quedam; sicut et sanguis
christi pro nobis effusus dicitur veniam
petere. Utroque autem modo sanctorum oraciones
sunt quantum est in ipsis efficaces ad
impetrandum quod petunt, sed ex
parte nostra potest esse defectus quod non
consequimur fructum eorum; sic quod sancti
orare dicuntur pro hoc quod merita eorum
nobis proficiant. Sed si quod orant pro nobis
votis suis aliquid postulando semper
exaudiuntur quia non volunt
nisi quod deus vult nec petunt
quod sit volunt; quod autem
deus vult implet si loquimur
[illegible]tate [illegible] secundum quam vult
[illegible] salvos fieri quod non
[illegible] impletur; unde nec est mirum
[illegible] quod sancti volunt semper non
[illegible] non impletur. Sed
[illegible] obicitur plura et
[illegible] quod [illegible] dicit [illegible]

dictum precibus desideriis que
sunt pro te vera dictum est ut re
quirerent modicum tempus donec
impleatur numerus fratrum suorum et sic
non exaudiuntur de pertinentibus
ad eos. Rogo multo magis de per
tinentibus ad alios. Respondeo
illa verba secundum glossam non sunt verba
oracionis sed insinuant desiderium
post dilacionem de stola corporis
et fraternitate salvandorum et
tempus quo compleri dicitur novissi
mi iudicii iusticie malos puniendi
de regno. Item obicitur 2° quod si ste
terit moyses et samuel
coram me non est anima mea ad
populum istum. Respondeo loquitur ubi deus
de illis sanctis quantum ad statum
viatoris, quasi dicat si cum
in carne tamen essent et pro populo
orarent iram dei a populo non
averterent, vel dicendum quod ipsi tunc
erant in limbo non in celo. Item obicitur
3° quia quamvis oracio impetrat aliquid
quodammodo meretur illud. Sed sancti qui
sunt in patria non sunt in statu me
rendi ergo non possunt aliquid nobis
suis meritis impetrare apud deum.
Respondeo quod licet sancti non sunt in statu
merendi quia postquam sunt in pa
tria sunt tamen in statu merendi
aliis vel possumus dicere quod merito prece
denti alios iuvandi ex hoc apud
deum virtutem meruerunt, ut eorum
oraciones exaudirentur post mortem.
Vel dicendum quod oracio ex alio meretur
et ex alio impetrat. Meritum enim
consistit in quadam adequacione actus
ad finem propter quem est quasi ei redditur.
Sed oracio impetrativa innititur li
beralitati eius qui rogatur. Impe
trat enim aliquis quandoque ex liberalitate
eius qui rogatur quod ipse non
meruit. Et ita licet sancti non sunt
in statu merendi, non sequitur tamen quod non
sint in statu impetrandi.
Consequenter videndum est 3° scilicet de oracionibus
[illegible] et circa hoc

3

queritur plura [illegible] Utrum existentes
in purgatorio

[illegible]

queritur plura [illegible] Utrum existentes
in purgatorio orent pro nobis
Respondeo quod sicut orare cum sit
opus caritatis ipsi autem con
firmati sunt in caritate [illegible] cum
separantur in caritate sic con
firmati ante mortem pro nobis
[illegible] [illegible] et [illegible]
quod pro nobis orent in caritate iam
confirmati | Utrum suffragia
in purgatorio orantibus pro nobis
[illegible] aliquam utilitatem
Respondeo quod sicut intellectus oraciones
eius quas pro nobis faciunt [illegible]
[illegible] in [illegible] pene eorum | non
quia hoc mereantur quia sunt extra
statum merendi | loquendo de merito
proprie dicto | sed quia nos per
eorum oraciones meliores effecti effi
caciora facimus suffragia ad
sublevacionem pene eorum ||
Utrum existentes in purgatorio orent
pro se ipsis | Videtur quod sic | nam unus
[illegible] clamet ad nos ut eis
subveniamus quod nobis [illegible]
intelligi datur Iob [illegible] ubi ipsa
[illegible] nobis miseremini mei miseremini
mei saltem vos amici mei
Credendum est quod multo forcius
clamat ad [illegible] ut eius misereatur
Utrum oraciones existencium in purgatorio
pro se sint eis | Videtur quod sic non quidem
quantum ad augmentum premii vel
glorie sed quo ad mitigacionem et ab
breviacionem pene | nec ideo
sequitur quod statim a pena liberentur
quia nec hoc petunt sed deum
rogant ut secundum beneplacitum suum
eorum misereatur et talis oracio exauditur
Utrum oraciones existencium in purgatorio
pro vivis semper exaudiantur Re
spondeo quod forte oraciones eorum non
semper exaudiuntur | sicut nec nostre
quia sicut nos sic et ipsi videntur volunta
tem dei sicut beati | eorum [illegible] oraciones pro
multis vivis [illegible] [illegible] [illegible]
impedimentum [illegible] [illegible] | [illegible]
non pro [illegible] hoc est | aut quia [illegible]
in pena | Et tunc propter [illegible]
qui sunt in pena non [illegible]
| aut quia sunt [illegible]
et tunc propter [illegible] [illegible] [illegible]
nobis non [illegible] || [illegible]
ad hoc quod sunt [illegible] [illegible]

ad hec carent visione dei / et
hec oro nulla est / quia ut habetur
luce xvi c. Jeremias qui est
merendi statu erat. Et adhuc
visione dei carebat pro populo suo istud
orabat et eius oro exaudita
fuerit. ¶ Requiritur videre de christo
[illegible] de intercessoribus sanctorum
Et circa hoc queruntur ista sunt hec
Vtrum debeamus interpellare sanctos ad
orandum pro nobis. Respondeo quod sic
unde Job v Voca si est qui tibi
respondeat. Et ad aliquem sanctorum
convertere [illegible] vocare est ut dicitur
ibi gregorius [illegible] deposite. De-
cuit autem deus et voluit quod sanctos
rogaremus. Primo propter [illegible] in opera
sua in merendo ut ubi nostra merita
non sufficiant iuvat aliena. Secundo
propter sanctorum gloriam quia deus vult
per sanctos suos glorificari ~~deinde~~ et
per eos miracula facere [illegible]
et salutem [illegible] ut ipsos lau-
demus. Tertio propter dei reverentiam ut
peccator qui deum offendit quod non au-
deat deum in ipsa persona adire sed
amicorum patrocinia implorare.
Vtrum invocandi sunt sancti non tantum
superiores sed etiam inferiores. Re-
spondeo utile est etiam interdum mi-
nores sanctos orare propter quatuor.
Primo quia quandoque aliquis habet maiorem
devotionem ad sanctum minorem quam ad sanctum
maiorem. Ex devotione autem magis
dependet orationis effectus. Secundo quia
quibusdam sanctis datum est in aliquibus
specialibus causis precipue patrocinari
sicut beato Anthonio ad ignem infer-
nalem. Tertio ut honor debitus omnibus
adhibeatur. Quarto quia per plures
sanctos quandoque impetratur quod per unum
non impetraretur. ¶ Queritur etiam utrum
non invocamus sanctos ut orent pro
[illegible] ad ipsum [illegible] quod [illegible] dicatur
[illegible] et [illegible] orare
[illegible] Respondeo orare est
[illegible] actus aut [illegible]
[illegible] et [illegible] dicemus

Christe orare pro nobis. Nam alius addetur
videmus hoc ad personam est referre
et ita videtur esse commune ut
error nestorii qui distinxit in christo
personam filii hominis a persona filii
dei. Vel error arrii qui posuit
personam filii minorem patre. Unde ad
hos errores vitandos non petimus
eius orationes directe quod oret pro
nobis sed precamur eius misericordiam
dicentes audi nos et miserere nobis.
Sed contra [illegible] quia aut
sunt digni ut sancti pro nobis orent
et tunc est nobis non advocatis eos
pro nobis orarent. Aut sunt indigni
et tunc esset frustra eos invocamus quod
nobis non orarent. Ergo superfluum est
videtur eos interpellare quod pro nobis
orent. Respondeo quod non est superfluum
quia est hoc aliquis dignus fit ut
pro eo orent aliqui sancti quod ad ipsum
ipsa materia devotione recurrit

Septimus liber completus deo gratias

IIII[us] — I[us]

Ti[tuli]

1 De sacramentis in genere
2 De cathecismo
3 De baptismo
4 De effectu baptismi
5 De baptizantibus
6 De baptizandis
7 De sacramento confirmationis
8 De sacramento eukaristie
9 De materia eukaristie
10 De forma consecrationis eukaristie
11 De conversione substantie eukaristie & quod corpus Christi verum sit ibi post benedictionem
12 De accidentibus remanentibus in eukaristia
13 De misterio eukaristie
14 De celebratione misse
15 De defectibus contingentibus circa missam
16 De auditione misse
17 De usu eukaristie
18 De impedimentis usus eukaristie
19 De efficacia eukaristie

De sacramentis in genere

Expeditis prioribus tractatibus pro modulo tenuitatis mee libris prioribus quorum primus fuit de deo creatore, secunda de virtutibus et viciis, et tercia de contemplacionibus et ultimus voluntatibus. Restat prosequi quartam partem consequenter scilicet de sacramentis spiritualibus scilicet de baptismo et confirmatione et eukaristia. Circa quod videndum primo quid sit sacramentum et in quibus consistit. Secundo dicto quod sacramenta consistunt tam in rebus quam etiam in verbis, de significatione verborum sacramentalium, de numero et ordine sacramentorum nove legis, de effectu eorum, de iteratione, de ... et de ... sacramentorum nove legis. De hoc de quo hic est intentio ... similitudinem ... ex quia ... actualiter instituta ... expresse ... ex qua ... ordinatione ... elementum ... significatum. Et spiritualis sanctificatio ex qua habet virtute efficiendi illud significatum. Hec autem tria complectitur expresse diffinitio sacramenti quam ponit Hugo de sancto Victore libro primo de sacramentis parte IX capitulo II dicens quod sacramentum est materiale elementum quod exterius sensibus supponitur ex institutione significans, ex similitudine representans, ex sanctificatione aliquam gratiam invisibilem continens. Dicimus autem in dicta diffinitione elementum pro quacunque re visibili aut sensibili. Verbis non ibi sunt sensibilia quantumcumque proferuntur. Similitudo autem ibi sumitur non pro similitudine participationis sive eiusdem qualitatis quia talis similitudo non potest esse visibilium ad invisibilia, sed pro similitudine representationis secundum quandam comparabilitatem, ut sicut se habet aqua ad lavandum sordes corporales, ita se habet ad spirituales. Est autem sacramentum commune omnibus sacramentis tam legis nature quam legis scripte quam etiam legis nove, quod consistant in rebus visibilibus invisibilem gratiam significantibus. Speciale tamen est sacramentis nove legis quod consistant etiam in verbis, cum sint ordinata principaliter ad sanctificationem. Sanctificatio autem fit per verbum dei, et secundum Hugonem ... Unde Augustinus super Johannem ... dicit quod sacramenta consistunt in duobus scilicet in verbis et in rebus, que etiam duo tanguntur in predicta diffinitione. Nam res tanguntur ibi per hoc quod dicitur materiale elementum. Verba autem intelliguntur per hoc quod dicitur ex sanctificatione, quia hec fit per verbum dei ut dictum est. Requiruntur etiam in sacramentis ... quinque que in ... comprehendi possunt sub rebus. Intentio ... consequenter et ... intelligitur.

Circa primum scilicet ... verborum sacramentalium ... plura sunt ... licet

uane verba determinata / alia verba
idem significancia / Tamen quod non / Unde
secundum theologos subtilius conside-
rantes / baptismus non esset si quis
in nomine genitoris et geniti bap-
tizaret / quia licet ista dicta nominibus ministra-
tis personas principaliter significa-
tantibus / tamen non nominant eas personas
suppositas / non tamen significat modo pro-
prio si personas notionales sive eciam
actum personarum sicut pater et filius / Secundum
vero canonistas ut goffredus et hostiensis dix-
erunt quod si quis isto modo predicto (?) sub-
in nomine genitoris et geniti bap-
tizaret / baptizatus esset / Consulunt tamen
esse quod baptizetur sub condicione
dicendo. Circa secundum ut diminucio
impediat baptismum / Respondeo ideo circa
omnes istas mutaciones que possunt
in forma sacramentorum contingere
duo possunt considerari / Primum
quod ecce est qui profert verba
/ committendo procedit ad sacramentum
conficiendum dicere / Et si intendit per
huiusmodi addicionem vel diminu-
cionem alium ritum inducere / qui non
sit ab ecclesia receptus / non videtur per-
ficere sacramentum / quia non videtur quod
intendit facere quod facit ecclesia / Alia
ex parte significacionis verborum / Cum
enim verba operantur in sacramentis quantum
ad sensum quem faciunt / oportet
considerare / utrum per talem mutacionem
tollatur sensus verborum debitus / quia
sic sacramentum sic tollitur veritas
sacramenti / Circa diminucionem
igitur sciendum quod si diminuatur aliquid
eorum que sunt de substancia forme sacra-
mentalis / tollitur debitus sensus verborum
/ et ideo non perficitur sacramentum / Unde
Dionisius dicit ille de spiritu sancto / Si
quis ita baptizare producat / ut
unum de predictis nominibus pretermit-
tat / scilicet patris et filii et spiritus sancti / non
sanctum sine perfectione baptizabit / Si
autem subtrahatur aliquid quod non est
de substancia forme / talis diminucio non
tollit debitum sensum verborum / et
per consequens nec sacramenti perfectionem / sicut

in forma eukaristie / que est hoc est
enim corpus meum / hoc enim sublatum
non tollat debitum sensum verborum
/ et ideo non impediret perfectionem sacra-
menti / posset contingere quod ille qui pretermit-
tit ex negligencia vel contemptu pec-
caret / Circa addicionem non considerandum
est quod contingit aliquid apponi quod est
corruptiuum debiti sensus / puta si
aliquis dicat / In nomine patris maioris
et filii minoris / sicut arriani baptiza-
bant / Et ideo talis addicio tollit veri-
tatem sacramenti / Si non sit talis addicio
que non auferat debitum sensum non
tollit veritatem sacramenti / Nec quid
refert vtrum talis addicio sit in principio
medio vel fine / Responsio non
Unde si aliquis dicat / Ego te bapti-
zo in nomine patris omnipotentis et
filii eius unigeniti et spiritus sancti paracliti
erit verum baptisma / Et similiter si quis
dicat / Ego baptizo te in nomine patris
et filii et spiritus sancti et beata virgo te ad-
iuuet / erit verum baptisma / Et similiter
si quis dicat ego iohannes baptizo
te / Secundum si dicat ego te bapti-
zo in nomine patris et filii et spiritus sancti
et beate virginis / Unde non est baptismus
quia dicitur primo cor. i / Numquid paulus
crucifixus est pro vobis / aut in nomine
pauli baptizati estis / Sed hoc verum est
si in nomine beate virginis intelligatur
baptizari / sicut in nomine trinitatis
quo baptismus consecratur / talis enim
sensus contrarius est vere fidei / et per
consequens tollit veritatem sacramenti / si vero
intelligant quod additum in nomine
beate virginis non quod nomen virginis
aliquid operetur in baptismo / sed ut eius
intercessio prosit baptizato
conservando gratiam baptismalem
non tollit perfectionem sacramenti / Similiter
eciam addendo ... ab si in fine ...
Quid si aqua ... di-
citur forma baptismi ...
quod non est baptismus quia dis...
non fuit ... altera ...
... dicit ... apponitur ...

que non extat. Utrum corruptio
impediat essenciam sacramenti. Videtur
aut est tanta corruptio quod non manet
idem sensus a quo modo, et tunc non
est sacramentum. Aut non est tanta quod
mutat sensum, sed immodificacionem, licet
non secundum institucionis peccat contra for-
macionem, sicut patet in pueris balbu-
cientibus qui non intelligunt, et est ex
amplius si possit sic dici olli pro illi,
et tunc est sacramentum si fiat ex sim-
plicitate, non ex dimissione sine apte
... sine aptitudine. Unde dicitur xx di.
in Rebilert ... contingat a quo
infringendo lingwa propter ignoran-
ciam dicit In nomine patrias etc., non
est rebaptizandus, quia sanus est sensus
ti bon. Utrum interrupcio impe-
diat. Videtur si sit tanta interrupcio
verborum quod intercipiat intencionem pronun-
ciantis, tollit sensum debitum, et per
consequens veritatem sacramenti. Non tamen tol-
lit quod ... parva interrupcio, quoniam
presentem non aufert intencionem et ...
tollendi ... Utrum transposicio im-
pediat. Videtur si mutat sensum
locucionis quem habet ex vi or-
dinis verborum, impedit veritatem sacra-
menti, ut si dicat: Ego patris et
filii baptizo te in nomine spiritus sancti,
quia ex vi ordinis talis est sensus:
Ego qui sum pater filii etc., quia
ex vi verborum non est persona, quia ego bapti-
zem te sicut ... in nomine patris.
Si autem sensum locucionis non va-
riet, non tollit veritatem sacramenti
secundum quod plures dicit. Nomina autem ubi
transposita idem significant. Hec
Vices. Attendendum ... intencio-
nem fiat transposicio ex simplicitate
sine errore dogmatisacionis, sed
... ut si diceret: In nomine patris
et filii etc. Racio lingwe est pro ordo ...
... suscipit verbis eo quod filius p...
... Et ideo non oportet
... ordine sicut nominat pa-
... ut fiat ... nocet, quia
... forma ... non est ...

Circa numerum et ordinem sacra-
mentorum nove legis sciendum
quod sacramenta nove legis sunt septem, sci-
licet baptismus, confirmacio, eukaristia,
penitencia, extrema unctio, ordo et
matrimonium. Sunt enim contra se-
ptem infirmitates spirituales que
sunt vii tres. Est enim infirmitas
pene et culpe. Infirmitas culpe
est triplex. Est enim culpa originalis
contra quam est baptismus; actualis mor-
talis contra quam est penitencia; actualis
venialis contra quam est extrema unctio.
Pene autem infirmitas est quadruplex,
scilicet ignorancia contra quam est ordo;
infirmitas contra quam est confirma-
cio; malicia contra quam est eukaristia.
Et ex hiis conflata concupiscencia
contra quam est matrimonium. Hec enim
quatuor dicit Beda ex peccato nobis
inflicta sunt. Sciendum enim necessario
quod semper distincte recipientibus
ordinem confertur aliqua illuminacio
contra ignoranciam, que est in homine
racione peccati originalis, tamen non licet
semper appareat in effectu hominem illu-
minacionem talem recepisse. Illa
tamen illuminacio totam ignoranciam
non tollit sed minuit. Dicit autem quod licet
per diversa sacramenta unum sacrame-
ntum ab una persone sumit, sicut domi-
nus dicit una que licet ... conveniant
plura, tamen tamen quod ibi concedit eorundem
signandum et efficiendum ordinat.
Primo autem ordinacionis sacramenta que
respiciunt personas omnes, scilicet baptismus,
confirmacio, eucharistia, penitencia,
extrema unctio. Postea que respiciunt ea
specialiter a quibus utraque duo sunt,
ordo et matrimonium. Inter prima non
quidem primo ordinatur illud quod est
sacramentum intrancium, scilicet baptismus.
Ultimo illud quod est exeuncium, scilicet
extrema unctio. Media sunt progre-
diencium. Inter que primo or-
dinatur illud quod pertinet ad gracie
collate confirmacionem, scilicet confir-
macio. Post illud quod est ad eius augmentum

tum et roboratum sed sacramentale sacra-
mentum illud quod est ad eius sit amissa per
peccatum scilicet penitencia ¶ In tercio ultima
non duo primo illud quod respicit per-
sonas scilicet ordo secundo illud quod imponit
se materialiter matrimonium ¶ Dubitatur autem
aliquis de aspersione aque benedicte
an sit sacramentum propter quod est contra peccata
venialia ex modo ¶ Videtur non est
sacramentum quia aspersione aque
benedicte venialia peccata remittuntur modo
nichil aliquid sed generat motum
voluntatis sive fidei caritatis per
quod fit remissio venialium non tamquam
per vim sacramenti ¶ Et ideo sequitur
tamen sacramentum ut sacramentalis actus per
virtutem sacramenti non nisi per modum
nisi hec videtur ¶ Secundum autem Thomam in 4o
aqua benedicta ordinatur directe
tollendum impedimentum ¶ Videtur
tur contra nequiciam demonum et
venialia et omne quod per impedimentum
sacramentum effectum unde non est
sacramentum sed quedam sacramentalia legis
dispositio quedam ad sacramenta ¶ Et
nota quod in aqua non benedicta additur
aque benedicte fit sic bona in 4o sententiarum
distinctione vii et q. v tota benedicta ¶ Et ideo
est de oleo non sacro ut de consecra-
cione quod in dubiis et idem dicunt
theologi et ipse ¶ Dubitatur eciam aliquis
de matrimonio utrum sit sacramentum
cum vocatur proprie sacramentum matrimonii
¶ Videtur quod sic quedam habitudines
ad res sacras inquantum sed quedam
contestacio per aliquod sacramentum et ex hoc
dicitur matrimonium eo non eodem
tamen quia nunc loquimur de sacramentis
simpliciter equivoce sumpto nomine sa-
cramenti vel analogice sed secundum dictam
primam habitudinem ad aliud unde quod
non sacramentum hec theologi ¶ Circa quartum
scilicet effectum sacramentorum sciendum
quod effectus sacramentorum nove legis
est duplex unus principalis scilicet gracia
gratum faciens ad quam principaliter
ordinatur ¶ Alius secundarius
sacramentalis dispositivus et ordina-
tivus ad ulteriorem perfectionem scilicet gracie

gratum faciente et iste dicitur caracter
stricte vel large dicitur caracter aliquod
ornatum anime in sacramentis in quibus non
imprimitur caracter ¶ Ipse autem dicit sacra-
menta enim duo species sunt bona non est
sacramentum contra animam sed quia virtutibus
dei suscipientibus sacramentum assistit adminis-
trandis ita exorcismus sua virtute valet
¶ Cum credidit et baptizatus fuerit
salvus erit ¶ Unde dicit Augustinus xv de
trinitate dei capitulo viii quod species sit
operatur intrinsecus ut valeat medicina
que exhibetur extrinsecus ¶ Assistit autem
adhuc vita divina virtute Christi passionis
unde super illud Io. xix ¶ In siti mea
potaverunt me aceto dicit glosa ex latere
Christi profluxerunt sacramenta scilicet aqua ab-
lucionis et sanguinis redempcionis per que
salvata est ecclesia et specialiter de baptismo
habetur de consecratione di. 4 ipse ergo
de baptismo maioris et caritate ¶ Si
queratur quid sit caracter [illegible]
et accipitur dicendum quod secundum quod alii
post [illegible] ¶ Caracter est quoddam
spirituale signum anime distinctivum ipsius
gracie signatum et quandoque de se
ad gradum dispositivum ipsi dei sed fidei
statum distinctivum reddens hominem
[illegible] ipsum spiritualium actuum [illegible]
tum [illegible] sacramentorum [illegible]
sacramentorum et indelebiliter permanens
¶ Unde Augustinus sacramento semel suscepto
nunquam eo quis carebit hoc autem
[illegible] non erit nisi per sacramentum illud
[illegible] anima recipit [illegible]
¶ Anima non ut donum est caracter ipse
est signum distinctivum [illegible] dei [illegible]
statum fidei [illegible] imprimit tamen in
sacramentum recipientibus determinabit
fidei statum ¶ Triplex est autem status
in ecclesia fidei [illegible] militante et
secundum hoc est triplex distinctio [illegible]
[illegible] ¶ Prima quibus [illegible]
ab aliis [illegible] ¶ Secunda specialiter
[illegible] applicantibus ¶ Tercia specialiter
[illegible] ¶ Prima [illegible]
fidei [illegible]
rem baptismum ¶ Secunda [illegible]
de [illegible]

sit per caracterem confirmacionis. Ecclesia
tamen fidei multiplicande in aliis et
docende et hoc fit per caracterem or-
dinis. Prima est bonorum et malorum sine fide-
lium ab infidelibus. Secunda ab insuffici-
entibus in clericis a laycis. Hec ibi. Tercia
questio est utrum ministrorum sacramentorum qui-
plus sit utrum potestas ministerii conveniat
etiam malis peccatoribus. Videtur quod sic quia ea
que sunt de substantia sacramenti et hec omissa
sacramenta evacuant; quare videtur de con-
gruentia; et hec si omittuntur non eva-
cuant; bonitas non ministri de congru-
entia est non de substantia. Nam ea que
sunt de substantia oportet esse. Ita bonitas non
ministri necessaria est. Ideo si deest non est
ibi sacramentum efficax. Unde Augustinus super
illud Jo. Jo. Super quem videris etc. Quamvis
inquit per facit minister malus vel bonus
est dominus. Et habetur de consecracione di. iiii
baptismus; et hoc eciam habetur extra de c.
Romana et quia ex talibus sequitur by
et pluribus aliis. Utrum sacramentum minister
operetur ad effectum sacramenti hic est quare
utrum sanctior minister melius effectum
sacramenti faciat. Videtur quod non. Unde
Augustinus super Jo. tractatu v: et habetur de co.
ser. di. iiii. Quem baptizat non dat
ibi inquit impar baptismus pro impa-
ribus ministris. Hoc etiam dicit plenius in
pluribus aliis ca. eodem di. Dicendum
tamen quod in sacramento quedam sunt
essencialia et in hiis non plus valet opus
boni ministri quam mali quia deus operatur
ibi ut actor. Et ut minister. Alia vero
non sunt essencialia ut sacramentalia sicut
oraciones et hiis operibus potest valere
sanctitas et bonitas ministri et hoc per
accidens non per se in quantum ... a quo
effectus actum ... sacramento non dat ... ...
semper et ... Unde dicendum
... illud quod est effectus sacramenti ... ...
... ecclesie ut minister ...
... merito passionis Christi ... ...
... ut dominus. Unde
... non dat melior presbiter
... quod tamen ... impetrand...
... sacramento per devocionem
... minister operatur ... impetr...
... ... baptizando

... ... obtinuisse hiis quos bapti-
zabant sanitatem corporis ut sanctus
Silvester Constantino in dyacono con-
lepre hec ostendit. Utrum mali pec-
cent dispensando sacramenta. Secundo
... agens magnando peccat ex
hoc quod operatur non sicut quod oportet ut ...
... Est autem contra ... ut
in ... sacramentorum sint iusti et mundi
quia minister dicit domino ... sicut
illud Levit. xix. ... etc. Et ideo
non est dubium quin mali exhibentes se
ministros dei et ecclesie in dispensacione
sacramentorum peccent. Et quia hoc
peccatum pertinet ad irreverenciam dei et
contaminacionem sacramentorum quantum est
ex parte ipsius hominis peccantis licet sacra
sint ... ... talia sunt contra ...
est quod tale peccatum sit mortale ex genere suo
... Utrum malus minister cui offertur
puer baptizandus in periculo mortis ...
... ... Respondeo ut in ubi-
... debitis ... requiruntur ... baptizandum. Utrum suscipiens sacramentum
a malo ministro peccet. Videtur quod qui
ad sacramentum accedit suscipit quoddam
sacramentum a malo ministro ... non equa-
... et tal ... ... quadam ... minister
ecclesie. Et ideo quamdiu ab ecclesia mi-
stracio eius tollatur, id est qui ab eo susci-
pit sacramentum non quidem eius peccato
... ecclesie ... minister ex-
hibet eum. Unde non peccat in hoc
nisi forte per accidens ... eius
peccato vel consenciendo ... hoc ipso
foveat eum sicut in peccato. Unde eciam
dato quod malus presbiter peccet sacramentum
conferendo non tamen oportet quod sumens
ab eo peccet eciam sicut ... ...
peccat ... duo. Primo quia non potest
esse certus quod ille sit in peccato mortali
... ... iusti-
ficacionem ... Secundo quia petit ab
iniusto et quia sacramentum a suo proprio re-
cipere ... ... cogit ut inducat
eum ad peccandum quia ille red-
... non peccando ... Si vero
ab ecclesia tollatur puta cum de-
gradatur suspenditur vel excommunicatur
peccat qui ab eo suscipit sacramentum. V

qui computat peccata ipsius nisi cum in necessitate
ab eo susciperet baptismum ut de con. di. iiii. et
per ¶ Utrum angeli possunt esse ministri
sacramentorum ¶ Videtur ut supra dictum est
tanta virtus sacramentorum ex passione
Christi derivatur que est secundum quod Christus assumpsit in
natura conformitatem hominum non an-
gelis sed secundum passionem dicitur mediator
ab angelis minoratus ut habetur xii ¶ Et
ideo ad homines pertinet dispensare
sacramenta non ad angelos ¶ Sciendum
autem quod sicut potestatem suam non alle-
gavit deus sacramentis qui possit sine
sacramentis effectum sacramentorum con-
ferre ¶ Ita etiam potestatem suam non alli-
gavit ministris ecclesie quin etiam angeli
possunt virtute ministrandi conferre
sacramentalia ¶ Et quia boni angeli sunt
nuncii veritatis per aliquid a bonis angelis
sacramentale ministerium perficeret ¶ Tamen
videmus esse quia debet constare sibi de
voluntate divina sicut quidam exempla
dicuntur in miraculis aliquarum ecclesiarum consecratarum
¶ Sed non demones qui sunt spiritus men-
dacii aliquod sacramentale ministerium ex-
hibere non est ratum habendum ut
[illegible] ¶ ¶ [illegible] et fide utra
requirantur ministris sacramentorum
vide in summa ubi agitur de hiis que
requiruntur oportet baptisandos ¶ Utrum
quedam sacramenta sunt iterabilia sacramentorum
requiruntur plura ¶ Utrum iterari possunt
¶ Videtur quod sacramenta penitentis iterari
non possunt ut dicit sed baptismus
et ordo i q i quod quidam imprimunt
¶ Sicut confirmacio de consecr. di. v
¶ Et dicimus et c. de homine quia non
possunt ¶ Ideo nichil facit qui iterat
quia non debent ¶ Ideo qui iterat
fecerint gravissime peccant ¶ Reliqua
non quatuor iterari possunt sed matrimonium
xxxi q. i ¶ Apparent et c. Hec ergo
¶ Sicut eukaristia de consecr. di. ii
¶ Et quotidie et c. se ¶ Sicut extrema
unctio xxv di. illud ¶ Racio hec est
quia nullum sacramentale vel sacramentum
quod habeat effectum perpetuum debet iterari
¶ quia ostenderetur sacramentum non fuisse
efficax ad faciendum illum effectum
¶ et fieret iniuria illi sacramento in quo ¶

¶ Unum ¶ Secundum autem quod habent effectum
non perpetuum possunt iterari sine iniuria
ut effectus predicti [illegible] recuperentur
quia igitur tria prima effectum habent perpetuum
¶ imprimunt enim caracterem indelebi-
lem in anima ¶ qui quamvis semel imprimitur
amplius non potest imprimi ¶ Et ille effectus
prima sine quo nichil sit est perpetuus
ideo non possunt ut dictum est iterari ¶ Et per-
etiam sicut statuit dominus unde si quis
resuscitaretur non esset rebaptizan-
dus nec reordinandus nec reconfirman-
dus ¶ Dicit autem et de aliis quatuor per-
probatur ut dicit [illegible] abbas xxiii q.
iii licite ¶ Et i q i quod quidem ¶ Ex-
dem dicunt quod nullum sacramentum est iteran-
dum preter ¶ Secundum Aug. dicens nullo
sacramento est iniuria facienda ideo
nullum sacramentum est iterandum ¶ quia de tali
iniuria loquitur de consecr. di. iiii. ex-
tendit ¶ Concordando non possunt do-
sine preiudicio quod sacramentum iterari possit
intelligi potest dupliciter ¶ Uno modo respi-
ciendo sumentem et recipientem quod sup-
ponatur quatuor sacramenta possunt iterari ¶ Et
ab eodem possunt pluries sumi
¶ Alio modo relatum eisdem effectus et est
verum quod non etiam illa quatuor iterari
dicuntur si etiam iterantur ad eundem ef-
fectum in iniuria que primo plus sum-
serint sumpta vel collata fieret sa-
cramento iniuria ac si fuissent plus ab effi-
cacia [illegible] tamen semper habent suum
effectum nisi assit oppositum sumentium
per dimentio iterari tamen possunt ab
eodem ad effectum novum sine ini-
uria sacramenti [illegible] ¶ ¶ Cur-
et peccato iterato confirmat baptismus
¶ Videtur qui fuerunt aliquid baptizavit
secundum glossam [illegible] de apostatis talis sit
[illegible] et secundum canonem de ponendis
de consecr. di. iiii ¶ Eos quos et
c. qui bis ¶ si sit laycus excom-
et presbyter communicandus [illegible]
deam non possunt ordinari ¶ Unde
[illegible] qui non statim [illegible]
aut presbyter baptismi [illegible]
sit ¶ non [illegible] ordinari [illegible]
¶ nisi religionem intraverit [illegible]
[illegible] post [illegible] ¶

nõ sit occultum tamen de peccato peni-
tenciam egit promoueri potest. extra
de apostatis ex litteris. | Si uero rebapti-
zauit ignoranter ignorancia facti ex
habita diligencia omnino excusat.
Et in illo ... videtur qui rebaptizat
si sit laycus decapitandus. Si vero est
presbyter et tamquam indignus sacerdocio
deponendus. C. ne sanctum baptisma iteretur l.
Que est pena suscipientis iteratum baptismum
Rubrica Secundum leges videtur esse deca-
pitandus ut impediendus. | Secundum vero canones
qui sponte vel coacti condicionaliter
fuerint rebaptizati non possunt promo-
ueri. | Et idem intellige si ignoranter
et postea cum sciuerint ratum habuerint
... de confirmando. | et i q vii | In
quibus hoc autem sunt institutum propter
reuerenciam sacri et ut detestacionem
in maiorem ... | Subiectus tamen cle-
ricali dicit iste vnde et sit vel inhabilis
priuilegio clericali di. viii. domino de
conse. di. v. domino. | Qui autem igno-
rantes sunt rebaptizati sicut infan-
tes sunt de pueris sunt coacti absque
pene promoueri dummodo sine aliquo
quibus et hostiens. | Secundum non debet de
dispensacione episcopi vel hoc et tituli
secundum Goffredum et i q iiii placuit. | De
vtriusque videtur de conse. di. iiii-
cos quos. | Obuiare tamen predictis
videtur de conse. di. iiii. quibus
vbi dicitur si quis ignorans re-
baptizatus non indiget pro penitencia
sed tamen irregularis est et non potest promo-
ueri nisi necessitas magna cogat. | Rubrica
Secundum hostiensem hoc intellige de ignoran-
cia que non excusat et dicit quod talis
non indiget pro penitencia supple
et tanto peccato alio. | Et in illo
intelligit non tamen de ignorancia
... facti. | Et dicunt hostiensis
... rebaptizatus alium sed hodie
... tales promouendi | quia tales
... ignorancia facti. | Et hec
... responsiones sunt in glosa predicto ca-
... etc. in ipso
... non ita. | Rubrica
... dicit ubi nisi necessitas ...

additur quia immediate ... de eodem
talibus per episcopum dispensandi. | Et quam-
uis preterea illud capitulum quia non
accipiatur ex papali theodori episcopi cau-
tuarensis infligere non potest irregularitatem
nisi forte dicatur quod omnia capitula
in corpore decretorum incorporata sunt
a papa confirmata. | hoc tamen non est necessarium
fuisse. | sicut et necessarium quod omnia que
sunt in corpore decretalium sunt per
papam confirmata. | hoc enim patet per
prohemium greg. ix. | et per prohemium boni-
facii viii. | Si dicatur quod licet episcopus
non potest illud ius condere | innuit
tamen papa illud sunt condidisse ad
dictum capitulum. | Rubrica glosator de-
bet ostendere | ubi sit super hoc edita
canon et hoc non facit | potest ergo dici
quod ignorantia dummodo sit probabilis
sicut totaliter confiteri excusat ab sen-
tencia apostolica irregularitatis et ita est sustinendum
precedentibus | maxime cum pena canonica
ca non incurrit nisi a latore canonis
infligatur | ubi ergo non inveniuntur (?) irregula-
ritas inflicta | dicendum est quod omnia
... eam constitutionem penalia non
sunt amplianda sed potius restringenda
secundum regulam iuris hec scripta. | Quid
autem dicendum est de rebaptizato sic
gerendo est et in reconfirmatus et re-
confirmato. Ar. di. lxviii. c. quorum | et de
conse. di. iiii. domino | sequitur qui pre-
sbyteros. | Ita dicunt canoniste | sed sic
contra | non reperitur expresse eadem
irregularitas inflicta pro itera-
cione confirmacionis. | Et hoc confirmatur
per illud capitulum domino ubi infligit pena
pro iteracione confirmationis et non penam ir-
regularitatis sed nigri ... offerunt
si ... officiis clericalibus. | Rubrica per
eadem ... in ipso ...
... satisfaccionis agetur.

Quid de illo qui dubitat probabi-
liter sit baptizatus uel confirmatus uel
ordinatus. | Rubrica sine periculo potest
et debet dubius post baptizari ordinari
uel confirmari | sed non intelligitur iteratum
quod nescitur esse factum de conse. di. i.

plerumque et di. 4 si nulla eo de
probacione non bapti. remanet. Unde si habita
diligentia requirendo s[ecundu]m a familiaribus
eius et notis de eo per quem sciri non
possit quod baptizatus fuit in [illegible]
baptizari potest de conse[cratione] di. 4 c. Si
itaque [illegible] eciam [illegible]
indicto talis se nulla. Unde de tali
casu si illud c. sicut c. secundum proba [illegible]
quod non sit baptizatus. casu qui baptisma-
[illegible] ignorancia tollat excu-
sat debet autem tunc consentiens bap-
tizari huiusmodi ubi [illegible] Si es baptizatus
non te baptiso. Si non es baptizatus
ego te baptizo in nomine patris et filii
et spiritus sancti extra de bap. c. ii. Et audi
formam [illegible] alias [illegible]. Unus de aquis
constabit probabiliter quod baptizatus sit.
Videas unius hominis testimonio. Item de
baptismo et de de confirmacione contingit
de testimonio unius hominis [illegible] in
ordine [illegible] di. Asserens [illegible]
[illegible] i q i c. Cura q honoris quia [illegible]
[illegible] eciam alios ordinandus [illegible]
[illegible] ordo maior probabilis [illegible] 42 di
[illegible] hoc non di. 4 [illegible] placuit
in gl. Nota quod invenitur infans
expositus et aquo sit expositus nescitur
[illegible] signum vel vestigium
invenitur quod baptizatus sit [illegible] tal[is]
[illegible] baptizandus absolute vel sub con-
dicione. Videas tales baptizandi
quia [illegible] quis [illegible] baptizari debet
de conse[cratione] di 4 parvulos c. stulta
quia [illegible] non [illegible] eciam esse non
baptizatus. [illegible] vitandis [illegible]
probabilis baptizandus [illegible] sub condicione
ut predictum est. [illegible] si aliquis [illegible]
[illegible] quos [illegible]
[illegible] alius [illegible]
dicens eum non fuisse baptizatum
[illegible] credere [illegible] testio
baptizandus. Videas [illegible] quod non
[illegible] alii [illegible] aut non
[illegible] baptismo
[illegible] testes [illegible]
sibi [illegible] et [illegible] sub hac
condicione [illegible] si sit baptizatus [illegible]

si fiat preiudicium [illegible] de conse[cratione]
di. 1 placuit in gl. Item si du-
bitatur de mortuo utrum fuit bapti-
zatus. Videas [illegible] de [illegible]
de mortuo. Ubi eciam dubitatur de
vivo qui habetur pro non baptizato et bap-
tizatur de conse[cratione] di 4 quam [illegible]
[illegible] de mortuo presumendum est [illegible]
baptizatus [illegible] de presb. non bap. c. ii
et c. iii. Ubi dicitur de eo qui natus
de [illegible] parentibus [illegible] christianos
[illegible] fideliter [illegible] violenter
presumitur quod fuit baptizatus ut hac
[illegible]
[illegible]
[illegible]
e si [illegible] ubi eciam [illegible] notatur in gl.

De cathecismo

2 Consequenter considerandum
de singulis sacramentis spe-
cialiter secundum ordinem premissum.
Videas primo considerandum de cathe-
cismo et exorcismo que duo precedunt
baptismum. 2o de ipso baptismo. 3o de
efficacia baptismi. 4o de iterantibus bap-
tismum. 5o de baptisandis. Circa
autem cathecismum [illegible]
cathecismus dicatur precedere exorcismum
[illegible] Videas si baptisandus sit
adultus [illegible] doctrine [illegible]
[illegible] Et [illegible] in adultis
[illegible] cathecismus. In parvulis vero
exorcismus [illegible] ordo mutatus
[illegible] aquas [illegible] observat ille qui
consuetudinem [illegible] in ecclesia [illegible]
Nota quod cathecismus precedere bap-
tismum. Videas [illegible] de conse[cratione] di.
4 ante baptismum et c. [illegible] cum
baptismum [illegible] fidei [illegible]
[illegible] requiritur ab baptizato [illegible]
requiritur [illegible] sunt [illegible]
hec autem sunt [illegible] fidei [illegible]
professio et fidei [illegible]
[illegible] cathecismus [illegible]
sit instructio [illegible]
distinctio [illegible] fidei [illegible]
[illegible] fidei [illegible]

cum ipso ad fidei professionem. Sit ergo
sponsio seu obligatio ad fidem sua-
dendam quia non adultus per eum ipsum habet
& per se respondet ab eo quod debet et
& per se respondet quia non puerulus ut per eum
actuale sed ut per se actu esse potest
respondet ab eo de congruentia et
puerulum sed patrinum suum. Utrum
unus dicat patrinus videntur pro puerulo
esse. Videtur quod sic per videtur precedente de
fidei sacro secundum Augustinum et patrinus sit. Item sit ipsius
credo id est fidei sacramentum suscipio qua-
suscipere possum suum et non est similis falsus
nec mendaciter quia ut dicit Augustinus ad
Bonifacium sepe signum sive prore-
sunt dicimus cum dicit resurrexio do-
minus videatur sumus dicit se vide-
licet esse vel videtur de observatione fidei
eius instituit secundum Dionysium ut sit ipsius
Credo id est quando ad perfectam etatem
venerit credam. Item quando confiteri
potest patrinus ex proposito sollicitudinis
curam adhibendo vel alios possit
esse ipsius credo id est operam dabo ut
credat iste postquam ad annos
venit discretionis. Utrum puerulus
sint catechizandi. Videtur quod sic licet con
catechismus ipse adultis sint instituti
sunt tamen catechizandi etiam puerulis licet
nullus possit apprehendere instructionem
hic exprimendum. Item … ipse … vim
baptismi et etiam propter maiorem simplic-
itatem ut patrini sciant magis ma-
lis super quibus dicuntur pueros instruere
maxime tamen etiam ut puerulos fidem et re-
ligionem christianam diligentius custo-
diat propter quod sciret eum semper aliud in
baptismo confessum fuisse. Utrum
etiam … propter patrinus videtur. Videtur
quod sic dicitur quod … sicut …
… ut supra dictum. Contra
… patrini obligentur …
… ubi agitur de ritu baptismi
… puerulos per eos obligetur. Videtur
… sunt necessario et …
… suo consensu obligari
… et … tenetur ipsi
… obligat … puerulos patrinos

voto generali non speciali etiam qui sunt in lege
naturali et precepto divino non autem
que sunt supererogationis de conse.
di. i parvuli quod … Utrum huius
obligatio sit votum. Videtur non ipse
quia votum est ipse deo … super ero-
gationis tantum nomine est votum
quia est voluntaria obligatio … unde
super illud psalmi vovete et reddite domino
dicit glossa quod votum aut … baptismo
non facit autem duplex per eum vanis
contrarius quia non obligatur magis quam
prius … de bona tone
& opere hec bona. Circa exorcismum
sciendum quod baptismum precedere debet
non tamen catechismus et exorcismus de con-
secratione di. iiii sive parvulus … ad
illud venit sacerdos quia per exorci-
smum assistente de virtute divina
diabolica potestas expellitur a baptizan-
do … secundum Richardum quod
… dicitur … respondeo … ne-
… tamen possit de ceteris
contra illum quidem velit si per ex-
orcismum fit ne maneat impe-
baptizandus a susceptione baptismi
& effectu eius unde non debet exorcismus
aliquomodo pretermitti nisi in necessitate
& tunc cessante periculo debet suppleri
ut sollempnitas et uniformitas ser-
vetur in baptismo et etiam quia secundum
Richardum licet efficacia eius post baptismum
… reprimendo diaboli potestatem
quam diabolus accepit super hominem
per peccatum licet etiam in parvulo post bap-
tismum non sit peccatum tamen in eo re-
manet actu fomes peccati … pre-
dictus … Circa … doctores
etiam baptizandus catechizari et exor-
cizari … de conse. di. iiii
sacerdotes. Adverte nota quod ad-
ulti baptizandi dicuntur … seipsi-
mantis cum baptismus catechizari et
exorcizari in quibus doceantur symbolum
scilicet Credo in deum et … dominicam
dicit episcopo et presbytero respondendo. Item
baptizari in sabbato pasche de conse.
di. iiii baptizandos et tales …

Iudei aut qui frequenter ut canes ad
vomitum redeunt. Dicit ad baptismum
..a in duabus capitulis ii et in absolucione
plena ..a di. ne..ssit q. Quod
aut significet ea que fiunt de baptismo
et in cotidianis ponitur de consec. di.
..a ab illo e. pos. usque ad c. veniant
et e prima. habetur hec eadem de
ritu solempni baptismi qui infirmantur

De baptismo

Postea de baptismo
considerandum de ipso baptismo
Et primo de quo baptismo
hic intendo. 2º quando
baptismus de quo hic intendit. 3º
quando fuit institutus. 4º de signa
sub liquore in quo fiat. Quinto de
forma verborum que dicit ibi dicitur. 6º
de loco. 7º de ritu baptismi
et quia baptismus non possit iterari.
Circa primum sciendum quod triplex est baptismus
ut dicit Augustinus li. 4. de uni-
co baptismo ut habetur de consec.
di. 4. ca. baptismi vicem. Flaminis. Sanguinis
fluminis et flaminis sive spiritus sancti de
quo Iohannes iii post hoc venit Ihesus
in terram Iudeam et baptizabat. De
qua Luc. xii baptismo habeo baptizari. De
3º aut dicitur baptismus
spiritus sancti quoniam de ipso baptismus et ut
et 3 q. Math. dicitur quia utrumque
stat baptismum aque. Sanguinis et fluminis
deest ex parte eius supplet Christus. Est
aut potissimus baptismus sanguinis ut dicit
Augustinus ad Fortunatum et habetur de
consec. 4. ca. catechumenum baptismo.
consitetur fidem suam coram persecutore
dote martir tamen persecutore ille
post confessionem suam aspergitur aqua
hic sanguine et spiritus aut intendo
de baptismo aque. Circa quod
sciendum quod baptismus dicitur ab eo
quod est baptizare quod grece idem est quod
lavare latine. Unde baptismus potest
dici lavacrum quod est aqua deputa-
ta ad lavandum vel loco quod est aptata
ut ibi lavaretur. Secundum aut quod bap-
tismus est nomen sacramenti ut dicit
magister sent. li. 4º di. 3. Est ablucio
corporis facta sub forma verborum prescripta
que dicitur in aqua. Et stat ibi ablucio
actiue pro ablucione cum stat tamen pro
ablucione corporis passive. Et sic cor-
pus stat antitonomia ... pro corpore huma-
no. Sciendum tamen quod baptismus est
aqua quod est sacramentum tantum ut locio exterior
aquae quod est sacramentum et res ut caracter
et aqua que est res tantum signum interior
et idem intelligatur de aliis sacramentis
primo est sacramentum et res ... in est signum
... Dicitur aut ... de ... de eo quod
est tantum sacramentum et baptismo. Circa 3m
scilicet quando baptismus fuit institutus
sciendum quod dominus sacramentum baptismi
insinuavit instituit et confirmavit.
Insinuavit quando ipse cum baptizatus
fuit a Iohanne. Ab ubi cum ... venit
Nicodemo ... Iohannis iii. Nisi quis
renatus fuerit et cetera. Instituit aut ubi
et ipse cum baptizaret discipulos. Iohannis
iii. Post hoc venit Ihesus in terram Iudeam
et baptizabat. Et tunc instituit ubi
ipse quia dicitur ibi baptizabat ... si
non ipse ... tamen discipuli
sua ... secundum quod ipse volebat. Et
licet miserit discipulos binos et bi-
nos ad predicandum et baptisandum
Luce x. Confirmavit aut baptismum
... sed de latere eius non tantum fluxit
sanguis sed etiam aqua in ipsa passione
confirmatione. Et ubi ... tractus
discipulos omnes et singulos ad
predicandum misit. Et sic
... qui institutum est baptismus
et quando ... dicimus ... de ...
... quod baptismus institutus
fuit ante et post. Ante passionem insti-
tutione privata post vero institutione
publica et ... publica et ...
... forma institutionis
... completio. ... tempus
unusquisque ... tempore debitor
esse cepit ... quo ... insti-
tuit secundum Bonaventuram et secundum ...
quilibet. Circa 4tum scilicet ...
baptismum sciendum quod baptismus
fieri debet in aqua. Racio ...
institucionis divina. Institu...
... congruencie ... baptismus ...
... ... et ...
... quem ... ulla salvatur ...

sibi conveniunt aqua sed quam non proprium
quia non valet ablucionem. Et preterea
ad secundum quia non invenitur omnibus locis et terris
quod oportebat. Unde dicit fiat non in aqua artificiali
sed in aqua naturali, que ita abundat quod omnes
et faciliter possunt habere, non sed aqua artificiali
potest autem fieri in omnibus aquis naturalibus
non tantum simplicibus sed etiam mixtis
in aqua qualitatibus tamen mutata. Secundo
[illegible] species aque salvatur. Vel sicut, unde potest
fieri in aqua maris, fluminis, livinis, in aquis
sulphureis. ¶ Respondeo autem di-
stinctionem speciem aque oportet attendere tria
sed generalis liquor sed [illegible] conditione
[illegible] quod baptismus non potest fieri in
aqua rosacea et in aqua de rumtaxi
in palma [illegible] de bapt. non ut opponitur
[illegible] pura [illegible] elementum
[illegible] species et formam
[illegible] quod non potest fieri de [illegible]
[illegible] liquoribus mixtis
[illegible] speciem aque [illegible]
[illegible] quod non potest fieri
[illegible] vino [illegible] ¶ [illegible] species
aque [illegible] potest fieri baptismus licet
[illegible] aqua cum predictis que
Ricardus et alii doctores. Si autem aliquis
baptizatus in alio liquore de quo
dubium est an habeat speciem aque re-
baptizandus est sub condicione ut
dicit Scotus. ¶ Secundo queritur in aqua pa-
ludosa potest fieri baptismus. Respondeo
quod sic quia licet inquinat corpus
actualiter [illegible] suppono tu in
[illegible] salvatur tamen
ea species aque cui connaturalis sua
[illegible] convenit [illegible] ablue-
re [illegible]
[illegible] ablucionem [illegible]
[illegible] in aqua actu
[illegible] ablutiva ut in glacie [illegible]
[illegible] quia dum sic disposi-
ta baptizari non potest licet [illegible]
[illegible] aqua paludosa [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] baptismus sicut
[illegible] quia [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] potest

fieri baptismus. Respondeo quod [illegible]
mixtio confirmatur non solvit speciem aque
nisi forte sit [illegible] resolucio [illegible]
[illegible] doctorum de aqua quod liquor plus
[illegible] de aliena [illegible] de aqua quod
[illegible] potest. Sed tamen ali-
quando sit in [illegible] aqua
subtilis potest in ea fieri baptismus sicut
[illegible] in aqua [illegible] luto bap-
tismus fieri non potest [illegible] ¶ [illegible]
ad baptizandum requiritur aqua sanctificata. Respondeo
[illegible] duplex sit sanctificacio in baptismo
[illegible] baptismo [illegible]
[illegible] elemento [illegible]
baptismum per [illegible] forma [illegible]
[illegible] baptismi [illegible]
[illegible] ad solempnitatem [illegible]
[illegible] ad baptismum requiritur
sanctificacio aque [illegible]
de congruitate tamen [illegible]
hoc requirit, in aqua non sanctificata quod
baptizari non [illegible] qui aliter faceret mor-
taliter peccaret. [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] sabbato pasche et penthecoste
de aqua consecrata recipi [illegible]
[illegible] crismatur [illegible]
crismatur [illegible] de consecracione di-
stinctione [illegible] ¶ [illegible]
forma verborum que [illegible] in baptismo
[illegible] forma [illegible]
et illa que ponitur [illegible] de baptismo
[illegible] de consecracione distinctione iiii [illegible]
[illegible] ¶ Ego baptizo te in
nomine patris et filii et spiritus sancti.
Respondeo quod in hac autem forma bap-
tismi due particule continentur [illegible]
[illegible] elementi [illegible]
invocacio trinitatis. Alia pertinet ad de-
[illegible] ministri [illegible]
expressio actus baptizandi [illegible]
[illegible] forma [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] expressio [illegible] actus [illegible]
[illegible] actus. Et [illegible]
et que apud omnes [illegible] videtur
[illegible] forma [illegible] et con-
suetudine baptizandi [illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
apud latinos et grecos. ¶ [illegible]

baptisma unum sit ut baptizantur
eciam latinorum baptisati sub forma
grecorum quia baptizetur petrus in nomine
patris et filii et spiritus sancti | non apparet
quod sit de substancia forme unde postea in
forma que ponitur in [illegible] clementi
de summa trinitate | Item licet non quelibet expressio
actus et persone baptizantis sit de
substancia | quelibet non admodum expressionis
[illegible] | non est de substancia | sed accidit
constitucione ecclesie que potest obliquari
indistincte sed non potest mutari substancialiter
sacramentum || dicitur eciam ille modus
a decreto tenent facientes et non sufficit | licet
quidam dicunt quod eciam decreto utrisque
| ita aliter baptizatus sit necesse ba-
ptisandus | Et opinio prima est verior
quamvis de [illegible] Utrum expressio trium
personarum sit de necessitate forme bap-
tismi Videtur quod sic Quia [illegible] quia
baptismus per formam suam consecratur
secundum apostolum ephesios v. Mundans eam
lavacro in verbo vite Et Augustinus in libro
de unico baptismo dicit quod baptismus
verbis evangelicis consecratur
et ideo oportet quod in forma baptismi
exprimatur eadem confessio sancte trinitatis
responsio || Dicendum quod professio
fidei trinitatis potest fieri in baptismo
quadrupliciter | aut ita quod sit plena
in corde et ore | vel in fide ecclesie et
tunc est vacua | aut in ore plena sed
non in corde | et tunc est plena | quia
sit in fide ecclesie et non persone | aut
plena in corde sed non in ore | Et erant
sit ex voluntate et tunc est [illegible] |
contencio sed morte prevenientibus
vel insufficientibus | et tunc est simpliciter
plena sed ex divina pietate supp-
lente quod putatur posse esse plenum
ut sit sicut sacramentum non [illegible]
[illegible] non sit [illegible]
[illegible] Ambrosii
[illegible] | Et sic fides [illegible]
trinitatis [illegible] | et [illegible]
nominetur plena et perfecta vel
expressione plena et perfecta | et plena
et fideles [illegible] | sed non effectus est
unde si talis moriatur [illegible]
[illegible] | Et [illegible]

verba compleverit impediretur bap-
tizandus ita quod complere non pos-
set puer iterum baptisandus esset
sub hac condicione dubium tamen sic
non est baptizatus secundum [illegible] Et sic
est quamvis alii doctores | Sed obi-
citur contra predicta quod [illegible] dicitur in
epistola que [illegible] ecclesia baptizatum in no-
mine dei et [illegible] assumptus
[illegible] sit baptizatus | Videtur quod [illegible]
in dei nomine distinctam intelligitur
expressionem trinitatis dicitur
[illegible] non [illegible]
[illegible] | Et non [illegible] dicitur [illegible]
| [illegible] dicatur in nomine trium
personarum Videtur non est baptismus ut
habetur de consecracione di. iiii. multi sunt
[illegible] | Utrum in nomine christi possit
baptizari Videtur quod non | Nam [illegible]
formam [illegible] vocatione
trinitatis [illegible] sed [illegible]
[illegible] | sed [illegible]
tempore primitive ecclesie [illegible] in nomine
christi baptisabatur | Super [illegible]
[illegible] significandi | Nam [illegible]
nomine christi tota trinitas intelligitur
ut ambrosius exponit | christus est
unctus dicitur et ideo ungentem
unctum et unctionem | [illegible]
[illegible] ut nomen
christi [illegible] et [illegible]
cessante non [illegible] non licet
sic baptizari | ut [illegible] theologi
quidam dicunt sic tradi baptismum
bona et [illegible] | Sed obicitur quia in
[illegible] de consecracione di. iiii. [illegible]
dicitur quod sit in nomine trinitatis vel in no-
mine christi baptisantur baptisati sunt
[illegible] et ut exponit
ambrosius Videtur non intelligitur
verba [illegible] sed quod modo
baptisandi in primitiva ecclesia con-
[illegible] modo [illegible]
in christo intellectum claudit trinitatem
[illegible] implicite
[illegible] quia [illegible]
[illegible] efficacie [illegible]
[illegible] baptisandi [illegible] ||
[illegible]

Vel potest dici quod in nomine christi
intelligitur tota trinitas secundum eos
propter dubium utrum esset baptizatus vel
non qui in christi nomine baptizatus fuit
dicit ipse Nicolaus quod non est bapti-
zandus quod est intelligendum absolute
quia modo si aliquis hoc modo bapti-
zaretur debet rebaptizari sub con-
dicione secundum Ricardum. Secundum non sic tamen
non legitur nisi per dispensacionem fuit
relaxata dubitacio tamen si baptiza-
tus est ideo sub condicione debet baptizari
Secundum Iohannem de consecratione di
iiii a quodam et Bonaventuram est si quis Si
quis in nomine christi baptizaretur bap-
tizatus esset licet non sit debite baptizatus
Secundum Thomam [illegible] multi non est
baptizatus. Et hoc quod dicit Nicolaus
papa refert ad tempus primitive ecclesie
ut notatur extra de bap. c. i in glosa et secundum
modum 2e opinionis et Hostiensem. Queritur
an dicat Nicolaus papa in nomine trinitatis
intelligi et explicite expressis nominibus
trium personarum expresse ut dicit
glosa predicta sequitur. Utrum expressio
actus baptizandi debet esse de necessitate
forme. Videtur quod sic dicit enim
Alexander iii extra de bap. capitulo si
actus baptizandi est de necessitate
forme. Ratio huius est divina insti-
tucio. Racio institucionis est quia in
tantum necessarius est sacramentis [illegible]
hoc est sacramentum veritatis est ad
alium conversus. Item potest fieri propter
plura incerta. Et ideo propter periculum
[illegible]
[illegible] in forma. Queritur
si dicat Ego mergo te in nomine
patris etc. Videtur ut habetur de con-
secratione di iiii multi sunt [illegible]
est baptismus quia mergo non
[illegible] cum hoc verbo baptizo etc.
[illegible] dicitur in nomine [illegible] in nobis
[illegible] sunt tamen nomina personalia
[illegible] tamen est unum
[illegible] aut divina [illegible]
[illegible] pertinet
[illegible] dicit in nomine et non in nobis

sum [illegible] vel nomine ubi non tamen
sunt [illegible] significate si pronomina
quemadmodum una est trium personarum
in quadam [illegible] una veritas trium et
in quadam unum [illegible] intelligi
in alio si per [illegible] est [illegible] quod ibi
sunt et singulare et plurale. Et sum
istam sententiam videtur quod si diceret
in nobis [illegible] et baptismus sum
vos aquos non est baptismus. Et
sicut mutacio verbi impedit bap-
tismum ita et mutacio nominis quia [illegible]
est [illegible]. Utrum si
[illegible] in [illegible] obmittatur sit
baptismus. Videtur non quia nomine
patris intellegitur est secundum [illegible] non est
eadem significacio quam pius sed si ex
defectu lingue et [illegible]
[illegible] et [illegible] dimittere eo quod
in illo ydeomate idem significet
[illegible] in nomine et nomine [illegible]
[illegible] potest dici quod est baptismus
[illegible]. Utrum [illegible]
[illegible] de sola forma baptismi. Videtur
quod non quia [illegible] baptismus [illegible]
plenum sensum ut de consecratione di
iiii Retulerunt ubi dicitur si quis
ita dicit ego baptizo te in nomine patris
etc. baptismus est ubi non ponitur
nomine [illegible] extra de bap. c. i
in glosa. Est tamen [illegible]
[illegible] et idem de hac [illegible]
Amen. Utrum peccent qui non [illegible]
nando formam [illegible]. Videtur sicut
[illegible] tempus formam [illegible]
tur propter [illegible] errorem quorum-
dam qui baptismi virtutem baptisantibus
attribuebant dicentes ego sum pauli
vel cephe etc. [illegible] errore sublato [illegible]
buerunt [illegible]. Unde cre-
ditur quod baptisando mortaliter peccat
si formam ecclesie romane contempnat
illi non qui ipsam non contempnant [illegible]
antiquam consuetudinem [illegible] mor-
taliter [illegible] non peccant quia
ecclesia romana [illegible] ut ille [illegible] qui
[illegible] displicent [illegible]
[illegible] generaliter

T9

De hac autem materia scilicet de verbis de baptismi quere amplius supra titulo de sacramentis in qui ar. iii. ||

6 Circa 6m scilicet lociones faciendas baptismo tamen secundum leviter secundum doctores | quod ablucio est de necessitate sacramenti baptismi || Modus autem determinatus ablucionis puta per aque aspersionem vel infusionem | vel immersionem et numerus ablucionum non sunt de necessitate sacramenti baptismi | Unde in hiis est consuetudo cuiusque ecclesie attendenda pro qua communiter contrariantur peccat | nisi eas occiderit specialis vel necessitas quod patet de conse. di. iiii. || Postquam vos et quaer. cum illis sequentibus | et c || Intelliges autem quod dicunt terna immersione intelligitur ubi consuetudo talis est | illa vero qua dicunt semel intelligitur ubi consuetudo est contraria || Sed si una immersio sufficit ad baptismum et 2a et 3a addit | unde 2o et 3o baptizat || Videtur quod sic sed dicendum | intencio requiritur ad baptismum et ideo cum intencione ministri ecclesie qui tradidit modum baptizandi de trina vel una immersione efficiat | Unde baptista ad singulas immersiones repetans verba forme peccaret | quia quandam plures baptizat | Unde quando sit immersio ternario debet nominari patris | in secunda filii | in 3a spiritus sancti || Et tunc ulla superfluit quia non est completum sacramentum donec terminatum sit verbum | Incipit enim in primo cum verbo et determinatur cum illo | Debet autem baptizans quanto magis potest bono modo simul abluere et verba proferre | nec tamen necesse secundum Raymundum et Hostiensis quod simul principaliter utrumque incipiat et terminetur sed sufficit quod prolacio verborum incipiat quam ablucio terminetur vel econverso || Pone quod aliquis constat super pontem non potens aquam habere ad baptizandum puerum | quem tamen credit cito mori | si intenderet providere saluti pueri proferens verba

In quibus consistat forma sacramenti et de aquam mittendo baptizando | Et postquam puer aquis tamen cecidat | sit vel debet baptizatus reputari || Videtur quod non quia per ordinaciam baptismi est ablucio in aqua | qui autem aqua abluitur ipso aqua cooperitur in toto vel in parte et postea discooperitur | Unde per immersionem baptismus representatur Christi sepultura et eius resurreccio | quando autem puer in tamen ponte peractum est qui operit de aquam in [illegible] || Non est tamen actus ordinatus consummatus ad hoc ut puer abluatur sed ad hoc ut puer submergatur | Et ideo si aliquis casu pallido vel per eundem precedente sit aquam post puerum ad liberandum eum puer optitat de aqua non propter hoc puer est baptizatus quia illa immersio que fuit contraria natura non ordinabatur ad elevacionem pueri de aqua sed ad submersionem hec Vinc. || Esto quod ad constat super puteum ad cuius aquam non potest attingere manu nec vas aliquid habet cum quo possit haurire sed habet calatum et cordam manu propria si per cordam dimittat puerum in calato in aquam et [illegible] baptizare intendens et verba in quibus consistit forma proferens | utrum puer sit baptizatus sed dico quod tamen calatus sit talis quod aqua subintrat ad abluendum corpus pueri | quamquam baptizans tangat illum qui baptizatur in manu vel aquam aliud non est de essencia baptismi et impedit sed immersionem quod contra natura non ordinatur ad pueri submersionem sed ad eius de aqua elevacionem quod patet per hoc quod ille qui eum mittit semper teneat cum corda ad elevandum | Si accideret pueri necessitas debent [illegible] in aqua et per hoc illud [illegible] debet aqua corpus super corpus pueri sub debita forma verborum cum intencione baptizandi hec Vinc.

|| Circa septimum scilicet ritum baptismi

precedit quod in sacramento baptismi de
necessitate est sicut ablucio in aqua
et verba debita. Alia que in ritu bapti-
zandi fiunt ad pertinent ad sollempnitatem
et si debent aut (ut dicit Hugo) tamen ad exerci-
sacramenti vel dicuntur et ad sacramentum
non constructione. Sed licet tamen ad exor-
cismum demonum ne sacramentum
impediant afferunt. Debet autem
in baptismo aliquis adesse qui bapti-
zatum levat de sacro fonte et recipiens
eum fit eius novus quidam instruc-
tor et tutor, quia parvuli et no-
vicii post curam que indigent cu-
ram spiritualem. Et ille talis qui levat de fonte
dicitur patrinus quia ut dicit Hugo de
sancto victore. In ablucione baptizandi et
responsione pro eo facta eum re-
generacionem eius vult. Obligatur
autem suscipiens de sacro fonte eum
instruere de consecratione di. iiii. vos ante
omnes. Frater et si necessitas imminet
si puer tamen sit, necessitatis ad multa, alioquin
non debet nisi in divinis doctus esse ut
dicit Ysidorus. Non baptizatum
non potest suscipere baptizatum. de con-
secratione di. iiii. In baptismo. Non bapti-
zati in necessitate sacramenti non debet
persona suscipere. Prohibetur eciam
abbatibus et monachis de baptismo
suscipere filios, et hoc propter familiaritatem
que solet ex hoc oriri inter patrinos
et matres carnales puerorum. Ut de
consecratione di. iiii. monachi. Et canonicis
non licet et canonicis regularibus. Et idem dicendum
de canonicis et aliis religio-
sis ut extra de postulando. Propter
hoc enim unus levabit et teneat. Licet
tamen baptizatum aut levare
non tamen unus. Ita ut si ipso
multiplicetur tamen ne propter cogna-
cionem spiritualem matrimonium im-
pediatur. Sed quedam ecclesie hanc habent
consuetudinem non fiant plures
ad suscipiendum puerorum admittere
de consecratione di. iiii. in catechismo et c.
non plures. Ut ideo dicitur cognacio spiritua-
lis nascitur et impediat matrimonium

modum contrahendi et dirimat post
contractum. Et idem intelligendum est
de confirmacione. Ex pacto de cognacione
spirituali, quadam ut dicitur ubi Johan-
nes Andree sed sicut necessitatis vero unquam post
esse patrinus in catechismo baptismo et
confirmacione uno aut decem. Licet
non sit prohibitum coniuges simul le-
vare puerum albis de baptismo et
q. iiii. Ad aut non dicitur aut aquis
aque baptizare alibi quam in ecclesia
sibi in quibus sunt fontes ad hoc
specialiter deputati nisi filius esset
regis vel principis aut tale necessarium
esset propter aquam sine periculo ad
ecclesiam accedi non possit. Ut de
baptismo capitulo Praeterea. Porro
de primo ordine sollempnitatis bap-
tismi secundum morem ecclesie constituti
baptismo eum insufflat ut virtus diaboli
expellatur et exterior (?) appel-
lando significet. Iste signum crucis
fit in pectore et in fronte ut demo
se cognoscat expellendum tamen
occulto cordis quam de apto con-
fessionis. Iste sal in ore ponitur ut signi-
ficet quod per baptismum sapor sapiencie
speratur. Iste sit aurium et narium
cum sputo linicio ut significet
ordo ad discernendum et obedien-
dum. Secundo fit linicio olei sancti
quod dicitur oleum catechumenorum in pec-
tore et scapulis ut significet unctio
ad deum amandum et eius opera perfi-
ciendum. Tercio fit post baptismum in unctio
crismatis in vertice ut significet
aperiri mentem impulsibus ad con-
templandum. Crisma enim con-
fectum est ex oleo olive et bal-
samo confusis dicitur. Et in unctio
sed crismate novus non recens de
consecratione di. iiii. si quis. Sed tamen
ponte non dicitur presbiter crismate infan-
tes baptizatos in vertice nisi
episcopo iubente sicut enim non dicitur but
diaconis nisi de iussu episcopi episcopo ponte
de consecratione di. iiii. Omni tempore

Ti

Baptismo vestitur veste nudus et
alba ut significetur candor innocencie
et stola resurrectionis. Ultimo po-
citur in manibus ut sit lucerna pedibus
eius verbum domini et lumen semitis eius.
Franciscus de Mayronis alium ordinem ponit sacra-
mentalium baptismalium quia in primitiva ec-
clesia servabatur in solempni celebra-
tione baptismi quia multi veniebant
ad baptismum. Hugo autem de sancto Victore
alium ponit formam tamen modicum peccatis
coniungitur ut patet in libro de sacramentis. Adverte nota quod
duo que aguntur post baptismum, quorum
unum non signat sed etiam efficit puta
unctio que fit in vertice que aperit
consummationem gracie baptismalis. Secundo
est quod non efficit sed solum signat sicut
quod datur eis vestis candida ad sig-
nandum novitatem vite secundum quod
pedes autem baptizatorum non sunt
lavandi aqua consecrata. Licet
dicitur preter tamen mediolanensibus
permittitur hoc facere quia hoc Ambrosii
auctoritate ut glosa dicit ibidem.
Circa actum secundum iteracionem baptismi
sciendum quod baptismus non potest iterari
cuius causa est duplex. Una est quia sicut
alia sacramenta imprimunt caracteres
et indelebiliter manet. Secunda est alia
quod per se est secundum Holcot una quia
signale tamen apponitur non iteratur.
Et alia quia morti Christi que tamen semel
fuit et placat. Tercia quia primum valet
lud purgatorio efficit. Et quia sibi
iterare homicidis semper incautum
pereundi daret. Decimo autem secundum
tactum quare baptismus non est iterabilis
est institucio divina cum non est alia ca-
per nisi voluntas eius. Sequitur
de matrimonio quod predicit. Reliqua
de hiis vero quomodo pertinent quia supra
ubi agitur de iteracione sacramentorum.
Sequitur modo *De effectu bap*tismi.

De
unde contemplacionum et
de efficacia baptismi.
Et primo de efficacia
baptismi in adultis secundo
impedimento efficacie baptismi

in adultis tercio de efficacia baptismi
in puer. quarto de efficacia baptismi
ante passionem Christi. Circa primum quid
plura sunt. Una quod baptismus infert
omnia peccata. Unde probatur de conse-
cratione di. 4 regenerans et ca. lo. primo. Unde
Hug. 3 divina liberalitas que tanta fuit
efficaciam contulit peccatis quod quod
remanet sunt per baptismum et reginans.
Unde ibi tangit hic de potestate te-
nebrarum in adopcione filiorum dei et
marie aperit largitas divine mag-
ni primo adductum est hoc quod adductum est
tercio calo. salvos nos fecit per lava-
crum regeneracionis et renovacionis spiritus sancti quem
effudit in nos habundanter. Alio per bap-
tismum homo liberatur ab omni peccato. Unde
deo quod sit per quam aperit contritio.
Unde ambrosius super illud Ro. ii sine
penitencia sunt dona dei et vocacio habet
autem de conse. di. 4 sed. primo gracia
inquit dei in baptismo gratis omnia
donat cum autem ut apud dominum baptismum
sit principium vite spiritualis tamen gracie
quam glorie tollit illud quod retardat
ut excludat a vita. Pena autem penitencie
alia quam omnis excludit a vita que est
temporalis assumpta quia homo meruit quod
temporalis contritio que a vita non retardat
morientes ut excludit. Ideo baptismus
tollit primum peccatum et actuale et non
non quod non ponit affectum eius. Alio per
baptismum aufertur concupiscencia.
Unde per baptismum concupiscencia extinguitur
non aut non sit nisi hoc fiat miraculo ut
dono dei speciali sed ut non obstet quia
ibi gracia infirmatur quia semper possit
ut augustinus habetur de consecratione di. 4
c. ii. Unde concupiscencia quantum habi-
tualem culpe extinguebitur per bapti-
smum per actum venialem manet. Alio
per baptismum tollatur irregularitas. Unde
per irregularitas precat quod
sacramentum non tollitur per baptismum
bigamus ante baptismum non
baptismus impunitus unde
ante baptismum per baptismum
per virgo velata signat

8

pharaone. In qua non est macula neque ru-
ga de his dubius XXVI di. c. ij.
Si non prevaricat quod delicto tollitur per
baptismum unde si puer ante baptismum
homicidium commisisset voluntarie post ba-
ptismum promoveri potest. Si autem p-
moveat constitucione ecclesie non
tollitur per baptismum. Unde videtur quod
curator testis advocatus vel eius sangui-
nis non potest post baptismum ordinari
ff. p. xxvi di. de eodem tamquam
sine z. Hug. Goff. et Hostien.
et sim. dicunt quod baptismus omnem
irregularitatem tollit quia non debent
melioris condicionis esse peccatores
quam non peccantes di. v. si quis viduam
et di. in § ecce neglo. Item non theo-
logos aliquorum ulla irregularitas tollitur
per baptismum. Per baptismum enim solum tol-
luntur peccata et ea que sequuntur peccatum
sub racione qua peccata sunt. Irregularitas autem
non est peccatum. Et quia non sequitur quod per
catum sed propter mistorium ut eum qui
occidit hominem zelo iusticie vel in
iudicio iusto exemplo sequitur quod irre-
gularitas non tollitur per baptismum.
Racionabile videtur racionale quod bap-
tismus tollat penam eorum mistoria
contractam. Si dicatur quod saltem
tollit irregularitatem ex culpa eius
contractam. Videtur non est verum quod
quod si contrahant ex culpabili eam
aliquid non contrahitur sub illa racione
qua est culpa sed sub racione alia
et hoc est auctoritas Augustini li. de
bono coniugali. Si licet neglo super illo
textu i. cuius uxor viri habetur ex
in decreto di. 26 Acutius
intelligunt qui nec eum qui catechumenus
aut paganus ordinandum
... quia de sacro agitur
de peccato. Sed obicitur quod
... super explanandum textum dicit
... baptismum ...
... alteram habuit
... bigamus. Sed quod dicendum
... non tamen eius opinio. Ex
... | Sed aut eum

eos quorum peccata. Item aut si dicimus
per baptismum tollitur irregularitas homi-
cidium tamquam non autem bigamie sed
dicit opinio 26 z hoc exposse habetur
neglo di. quod da. Si quis viduam. Ubi super
illud verbum post arguit glo. accusant
pro se. Quemadmodum dicendum potest esse insti-
tucio ecclesie sicut volunt et hoc sine
racione quia homicida non est ad
ordines vadibilis nisi propter horrorem
sanguinis quem unde tollitur per baptismo
sed suppedit quod sunt agmi de lupo. Sed
in bigamo non tollitur defectus sig-
ni propter quod est ad ordines vadibilis.
Utrum infamia per baptismum dimit-
tatur. Videtur quod sic de conse. di. 4
Si in prima neglo. Item eum quod per
baptismum tollatur peccatum et ea que sequuntur
ex peccato sub racione qua peccata sunt. Unde
cum infamia sequatur ex peccato sub racione
peccati tollitur per baptismum. Utrum videtur
secularis indulgebit penam illi qui
commisit maleficium si baptizatur.
Videtur quod penis que iudicio humano
feruntur non solum attenditur quia
peccatum sit hoc dei dignum quo ad deum
sed eciam quo sit obligatus quo ad
homines qui sunt lesi et scandali-
sati propter peccatum alicuius. Et ideo licet
homicida liberetur per baptismum a reatu
pene quo ad deum remanet tamen
obligatus quo ad homines quibus iniustum
et homines edificat de peccato sicut
sunt scandalizati de culpa pre-
cedente. Tamen princeps posset
indulgere penam secundum textum. Utrum
per baptismum conferantur homini gracia
et virtutes. Videtur quod sic. Unde aplus
ad Titum iii ca. Salvos nos fecit
per lavacrum regeneracionis id est per baptismum
renovacionis spiritus sancti quem effudit in
nos habunde. Et ad remissionem
peccatorum et copiam virtutum secundum glo.
Sed racione per primum adquirit eciam
adultus eum baptismum consequitur graciam
et virtutes. Videtur quod secundum quod licet
baptismum in voto quo explicita vel in

plicata postea uel in baptismo consequi
muniarier gratiam et virtutes. Circa
secundum scilicet impedimentum efficacie bap
tismi in adultis querendum plura scilicet
Utrum effectus baptismi sit equalis in om
nibus. Respondeo duplex est effectus baptismi
unus per se scilicet illud ad quod est institutum
scilicet regeneracio hominis in spiritualem vitam
et hoc facit eque in omnibus qui se eque
[illegible] equaliter ad baptismum ut in parvulis
In adultis vero quia quidam veniunt cum ma
iori devocione ad baptismum accedunt
ideo quidam plus quidam minus de gratia
novitatis recipiunt vel acceperunt. Alius
est effectus baptismi per accidens scilicet ad hoc
quod baptismus non est ordinatus sed
divina virtute hoc in baptismo miraculose
operatur sicut super illud Ro vi ut
ultra non serviamus peccato dicit glosa
non hoc prestat in baptismo nisi forte
miraculo ineffabili creatoris ut penitus
in membris prorsus extinguatur
et tales effectus non equaliter susci
piunt qui baptizantur. Licet ergo equali
devocione accedant sed dispensatur
huiusmodi effectus secundum ordinem divine
providencie secundum tho. Utrum fictio
impediat effectum baptismi in adultis
Respondeo ficti dicuntur dupliciter vel quoad
susceptionem vel contemptum baptismi
quia presumit se velle suscipere vel
conferre et non vult suscipere sed
simulat tantum ut in docma in mersione
vel quia ad disposicionem quia pre
tendit se dispositum esse contra
cum sit indispositus. Primo fictio
impedit sacramentum licet sanctus Augustinus
contra Donatistas [illegible] non det
minat. Utrum tales essent baptizati
vel non. Augustinus dicit divino iudicio
per aliquam revelacionem super hoc esse
oraculum implorandum. Quod etiam
habetur de consecratione di. iiii Solet. Ri
datur tamen dicendum quod non recepit
baptismum sacramentum quod certum est si baptizandus
intendit baptizari qualemcumque
intencionem habeat baptizatus recipit
sacramentum. Non enim ut ostensum est

super secundum fictio. Ficta impedit effectum
sacramenti quod est tamen res scilicet gratiam et
remissionem peccatorum. Non tamen impedit
eam que est res et sacramentum scilicet carac
terem. De consecratione di. iiii dicitur. Circa
actus activorum sunt in paciente dis
posito. Hec autem indisposicio seu con
traria disposicio potest esse tripliciter
scilicet aut distrahendo quo ad voluntatem
aut indiscrete accedendo scilicet ad propo
situm peccandi aut malum appetendi
quam ad incorruptibile sacramentum catho
licum scilicet accipiendo inveniunt [illegible]
congruit eius fides et devocio simu
latus abstinens in opere et venera
cione sacramenti secundum Bon et pe. Utrum ergo plures
quia sunt ficti fictio que impedit effectum
baptismi dicendum est quod fictio
tunc quando quis defendit omne peccatum
mortale quod contrariatur gratie secundum
tho. Utrum recedente fictione ba
ptismus effectum habeat. Respondeo quod sic
De consecratione di. iiii ostendit ipse
duplex est enim effectus unus scilicet
caracter qui est sacramentum et res et gra
cie que est res. Primus non opponitur cul
pe aut fictioni. Ideo semper datur. Secundo
caracter cum eo recipit et non gratia
caracter enim quamvis sit dispositio
in mente ad gratiam sicut
gratiam sacramentalem accipit ad anime infu
sionem. Sed impedit propter contrariam
[illegible] eadem [illegible] anime quousque
ideo illa stante gratia non infunditur
illa recedente statim infunditur
[illegible] impedit re
cipere lumen solis propter obstaculum
qua repulsa statim recipit lumen
a sole. Unde Augustinus libro de baptismo
contra Donatistas de consecratione di. iiii tunc
valere incipit ad salutem baptismus
cum fictio illa recesserit confessione
[illegible] quia peccatum respirat culpa
precedente non sequente [illegible]
et [illegible] fiat gratia [illegible]
remissione [illegible] culpe [illegible]
precedente. Hoc [illegible]
culpa sequente peccatum [illegible]

2

cōpotest vna p aliā sine sine alia
tolle. Unde culpa venialis seque
tam si qua invenit de qua homo
nō pudeat ingiali ē i speciali si tollit
nō tollit etiā totā penā q culpa ē
pcā sequens magis tollit deo ūtute
pric qua baptismi. Unde tam de sicco
quam de pccis de pccis post baptismū
pptratis ē ei penā oponeā, si l
ē pē. Unde si venit ad baptismū
attedit de omnibus suis pccis mortalibus
nisi de vno solo qui ē in fictionis ei
i baptismo opz qd qd de pudeat
de illo pcō ē implicat i quadam fictio
fictionis eius quos sto deus qfert ei grā
cia baptismale i remediū cōtrā
alia pcā. Si fuissent i baptismo de
lectamis fictio impedisset. Et cōtrā
de ill alius nō opz habere verā
penitētiam ut forte contractam nō
nā ip illam quā hnit an baptismū
in sūm sūtū opz dicere caracterem i
ficto qz opāt ip solū concedā pactiā
qua assistit ei qui baptismū si fictiōe
suscipit assistat etiā ei qui baptismū
suscepit qui fictio recedit. Unde ipso
qd aliquis accedit ad baptismū cum
motu pcā venial vtrū ipse tālē
sequit effectū baptismū. Unde di
cit quidā qd est fictio duplex s.
simpliciter et sūm quid. Fictio simpliciter
aufert totū effectū ē qc ē cū vo
lūtate peccandi mortaliter. Fictio
sūm qd ē venialis nō impedit
ingressū gre sed complementū vn
talis nō hz p sūm effectū quia nō
delet veniale illud ē etiā minq
recipit de grā quia minq ē dispositus
ip illius. Alit tam pōt dici sūm q
mōt venial nō facit fictū simpl
...cū qui gram nō expellit
...at dūū nō elauat sed...
...dū ducit grā ē sūm motū
...statum baptismū plenū ef
... ē hūc motū ē alia
... etiā si supuenat de
... contritionis vna ē bonū ē pcp
... magis placet mihi

ē qualit eū sūt. Circa 4m sz
efficaciā baptismi i puel quā
plura sz utrū pueli recipiat sūt
ficationes i baptismo. Unde q sz
absit enim quā pueli iustificat
dei ad salutē remediū preva
lent qz de bap maiores q tantū
Unde pueli in baptismo pgant a
pcō originali ē hoc mito passionis
xpi et rēno fidei sz eccē ē ūtute
sacrū. Utrū pueli recipiat i bap
tismo plene tam cōz gram cū
habitibus ūtū. Unde q sz rec
pueli enim sūm omnem grām p quā iusti
ficant. quamvis enim ut sicut cont
hunt alio pmerēte culpam sic etiā
alio pmerēte recipiat iustificatiōis
grām ut sup dcm est. Utrū utrū
nō plures opiniones quamdic̄ cū
ē maior ē opio magrī sentē li iiii
di xl viii. Quod pueli dant ū
tutes i baptismo i muūne sine i
habitu pfecto sz nō eam sum ut sint
eam nō tm requiridr. pfectio hitr
sz etiā pōe qua desicat in pueli
lio eam hitr i natā ē acquisitus
pfectis esse nō possit an pfectionem
potentie iusti tam pōt quia eius
pfectio nō dependet nisi a datore.
Dicendū tū qd i puelo virtutes
hnt aposita aētū. Actus autē vitutum
sunt quasi sz expelle cōtrariū
sub pfice ē ad vltim sine ordi
re ē ista ē eius actus ad habitus confe
runt. Quartū est bonū opus elicere
ē iste nō qfert puelo nō p de
fectū ūtute sz p defectū potentie
i eā ē hō hūdum est qd pueli nō
dant ūtutes i vsū quia go eadē
effectū hz baptismus i puel ē i adulto.
Dicit augustinus ad bonifatium reg.
nans spiritus i maioribus effectū hnt
ē pueli oblatio quā ē li equalit.
Utrū i pueli baptismus hēat equalem
effectū. Unde s q quidam ē de lege
qud qz equale eam ē cōpte dant
illudū ubi q dat grād sz pcēm

T

equaliter etiam ex parte recipientium cogi-
tatio dispositionis huius etiam attenditur non
secundum valere capacitatem sed secundum volunta-
riam preparationem quia ultra id quod predictum est
precisso dispositione et est etiam fidei que
recipit equaliter omnes parvulos qui bap-
tizantur. possunt tamen de magis dare
gratie unum quam alteri de privilegio specia-
li quia eius potestas non est facere alligata
secundum Ricardum. ¶ Utrum effectus baptismi sit
equalis in parvulis et adultis. Videtur
non. caracter est eadem impressio et equalis
sed restitucio virtutum et gratie tamen a
quo est inequalis infusio etiam gratie et
inequalis promoventur magis propter defectum su-
dere dispositionis propter quam alienatio
parvuli. adulti plus gratie recipi-
unt in baptismo quam parvuli secundum Ricardum.
¶ Circa effectum sive efficaciam baptismi
et passionem Christi. Queritur dum quod
baptismus Christi habuit eandem virtutem
ante passionem et post. patet post ita
ante passionem caracterem imprimebat et
culpam et penam delebat gratiam contulit et
per quod concupiscentiam minuit pro ha-
bitu et quod post passionem maior gratia
confertur in baptismo quia passio Christi
aqua baptismus efficaciam habet maiorem
debet esse virtus completa quam per
missa et completa quam inchoata secundum Thomam.

De baptizantibus

P

Ostea considerandum est de
ministro baptismi. Et primo
quis potest baptizare. Secundo
mo baptizandum et bap-
tizandos. Primo de penitencia quid dicitur
hic de baptizandis. Quarto de fide. Quinto
de bonitate eius. ¶ Circa primum queritur
primo ad quem pertinet ex officio bap-
tizare. Respondeo quod ad solum presbiterum de
conse. di. 4. c. constat. Unde etiam
dyacones absque episcopo vel presbitero non au-
deant baptizare nisi predictis ordini-
bus longius constitutis necessitas extrema
compellat. di. 93. diaconos. ¶ Utrum lay-
cus possit sacramentum baptismi conferre.
Respondeo ut habetur de conse. di. 4. c.
statim et c. in necessitate et c. sanctum est
baptizare necessitate cogente laycos

posuerunt plures quod dicit Ricardus huius
quod inter alia sacramenta maxime necessarium est
baptismus qui est regeneratio ad vitam spiritualem
hominis quia parvulis aliter subveniri
non potest et adulti non possunt aliter quam per
baptismum plenam remissionem consequi
sive quantum ad culpam sive quantum ad pe-
nam. Et ideo ut circa rem tam
necessariam in hoc defectus pati non possit
institutum est ut materia baptismi sit quid
sicut aqua que a quolibet de facili haberi
potest et minister baptismi sit quicumque
non ordinatus sive dyaconus et sacerdos
vel etiam in aqua sanctificata a alia
non possit alias non. ¶ Si autem potest necessitate
baptizare quis non presbiter sine lay-
cus sive clericus. peccat et mortaliter baptismum
tamen sacramentum confert secundum Thomam. Unde de
cle. non ordi. c. 1. dicitur quod si non ordina-
ti baptisaverunt ut alias officiis di-
vinis non competentibus execuerunt suspensi
per necessitatem articulo ab ecclesia
debent abici et nunquam ordinari.
¶ Utrum non presbiter baptismus facere possit
ut dicat sacramentalia baptismi. Respondeo
in quantum pertinet ad sollempnitatem baptismi
Respondeo in quantum pertinet ad sollempnitatem baptismi
non admittitur tamen fieri non possunt
dicit a layco vel clerico sed solum a presbi-
tero qui sollempniter celebrare sacramentum
baptismi vel baptizare secundum Thomam. ¶ Utrum
mulier possit baptizare. Respondeo quod sic
necessitate cogente instante in quantum supra qui-
bus alias baptizare prohibetur de consecratione
di. 4. c. mulier quia sicut caput mu-
lieris est vir et caput viri Christus. Ut
dicitur 1 Cor. 11. ¶ Non debet baptisare
si adsit copia viri vel layci. Item
[illegible] presbitero qui tamen
post baptisare potest episcopus ex quo
pertinet ad officium presbiteri. ¶ Si
[illegible] necessitate baptisaret
[illegible] debet
[illegible] pertinet. Tamen [illegible]
[illegible]
[illegible] baptismum [illegible]
baptisandi [illegible] officio [illegible]

Utrum non baptizatus possit baptizare. Respondeo quod sic dummodo formam ecclesie servet de consecratione di. iiii c. baptizare. Et tamen propter periculum mortis quia tunc ad necessitatem salutis sufficit quelibet aqua ita etiam sufficit quod tamen non est qui dicatur hic. Et ideo etiam non baptizatus in necessitate baptizare posset. Et illo casu etiam illud necessitatis fiet utrumque convenit peccatum scilicet baptizantis et baptizati. Et hic impediret sacramentum effectum licet non tollat ipsum sacramentum hic [illegible]

Utrum excommunicatus possit baptizare. Respondeo etiam sic sed peccat quia ministrandi sacramentum pertinet ad spiritualem caracterem qui indelebilis est sicut patet ex supra dictis. Et ideo per hoc quod ab ecclesia suspenditur vel excommunicatur vel etiam degradatur non propter hoc amittit potestatem conferendi sacramentum confert quidem sed peccat conferendo nisi in necessitate baptizaret. Similiter etiam ille qui ab eo recipit sacramentum peccat si non percipit eum sacramentum nisi forte propter necessitatem vel ignorantiam excusetur. Et etiam sic igitur [illegible] contra precedentem quod actum baptismi sicut et aliorum actum quidam alium duplicatur scilicet ut ex officio auctore et sic quemlibet sol. presbiter et ex ministro permissione sic quemlibet etiam alius maxime in casu necessitatis.

Utrum quis possit baptizare se ipsum. Respondeo quod non quia cum in forma exprimatur duplex persona scilicet baptizantis et baptizati oportet distinctionem habere baptizantem a baptizato. Et quod in hoc dicit Innocentius de quodam de cuius de tali quod ... se ipsum in aquam mersit de consecratione di. iiii. Et dicens ego baptizo in nomine etc. dicendum si decessisset tunc ... intelligendum est ... convertentis ... ... si offeram

periculo mortis. Unde ostendit ecclesia quod aliquis baptismus a baptizato noluit dominus baptizare a Iohanne Matthei iii quod de baptismo dubitatur.

Circa formam baptizandi et baptizandorum queritur plures simul vel plures possint baptizare simul. Respondeo sacramentum baptismi precipue habet virtutem ex forma quam apostolus nominat verbum vite Ephesios v. Et ideo considerare oportet quod si plures unum baptizarent qua forma utantur. Si enim dicant nos te baptizamus in nomine patris et filii et spiritus sancti dicunt quidam quod non conferunt sacramentum eo quod non servatur forma ecclesie scilicet habetur ego te baptizo in nomine patris etc. Sed hoc excluditur per formam baptizandi qua utitur ecclesia greca sicut etiam dicit baptizetur servus dei N. in nomine patris etc. sub qua forma greci baptismum suscipiunt que tamen forma magis dissimilis est forme qua nos utimur quam si diceretur hec nos te baptizamus. Sed considerandum quod sub tali forma nos te baptizamus exprimitur talis intentio quod si plures conveniant in unum baptismum conferendum quod quidem videtur esse contrarium rationi necessitatis. Nam non baptizat nisi ut minister Christi et vicem eius gerens. Unde sicut una est persona Christi ita esse unum ministrum oportet qui ipsum representat. Propter quod signanter apostolus dicit Ephesios iiii Unus dominus una fides unum baptisma. Et ideo contraria intentio videtur excludere sacramentum baptismi secundum hanc formam. Sed nunc quidem etiam sine vi videtur esse forma. Si autem uterque dicat Ego te baptizo in nomine patris et filii etc. uterque exprimit suam intentionem quasi ipse singulariter baptismum conferret. Hoc posset contingere in eo casu in quo contentiose uterque aliquem baptizare conaretur. Et tunc necesse est

Dico quod si qui prius ~~dicat baptizo~~
verba proferret, prius dicat baptizo alius
non quod ad eundem intentionem baptizandi habens
nichil faceret. Sed si verba proferendo
praeveniat alterum praeveniendo tam quod ipse
baptizaret. Si autem simul ambo verba
proferrent et homines, videtur quod non
apparet ecclesia prudentius. Dicendum
dicto non baptizandi, et non dicendum
tunc baptismum quia uterque intendebat
non baptizatum baptizare. Et uterque quantum
est in se baptizaret ut tradit Thomas parte iii
Sed dico quod unus de tribus ~~baptizat~~
baptizatus unum sacramentum uterque co-
ferret, et ideo. ¶ Utrum erit baptismus
si unus solus baptizet dicens Nos
baptizamus te etc. ¶ Respondeo super
pluralem numerum non sit ut aliqui
quem sit secundum communem solitum loquendi
secundum quod ipsi de se unico dicunt
nos dicimus etc. ut vulgares homines
significant, non dicit hic forma esse
mutata sed corrupta. Sed si verbum
periosi diceret et non ponderet sui ipsius
aliud gradu et intellectu non erit bap-
tismus secundum Bonaventuram. ¶ Utrum unus possit
simul baptizare plures. ¶ Respondeo in
casu necessitatis unus potest simul bapti-
zare plures sub hac forma. Ego
vos baptizo, puta imminet ruina
aut gladius aut aqua submersionis quod
non patitur moram ut singillatim
omnes baptizaret sive pro duobus profera-
tur forma ecclesiastica. Quia pluralis
non est impedimentum, singularis forma
prout non pluraliter dicatur, et ultra
baptizantes eos etc. Nec est simile
de baptizante et baptizato, quia
Christus qui principaliter baptizat est unus,
sed multi per baptismum efficiuntur unum in
Christo, et ideo. ¶ Utrum si duo baptiza-
rent unum quorum unus verba proferret
et alter immergeret sit baptiza-
tus. ¶ Respondeo sicut supra dictum est, quia tota
integritas baptismi consistit in verbo
forma et in ipsa materia. Et ideo nec
ille qui tantum profert sive verba baptismi, nec
ille qui tantum immergit. Et ideo si unus

proferret verba et alius immergeret nullus eorum
illorum potest esse conveniens. Nec
etiam potest dici Nos te baptizamus
cum neuter baptizet. Si enim duo sunt
quorum unus unam partem libri scribat et
alius aliam non alter eorum scribit. Nos s-
cribimus librum istum secundum Innocentium (?)
quia hic totum ponitur propter secundum Thomam
Bonaventuram, Richardum. Sed casu de trinitate cum
eo formaliter actus baptizandi non sit
de necessitate esse sacramenti, conforme
tamen actui esse, ab eo non derogatur ef-
ficacia. Si autem esset in illo casu quo
baptismus esset ablutio, si quis ille qui
verba profert et non abluit, confirmat
actus baptizandi alteri quo non est
sive conformat in singulari sive in
plurali. Unde in illo casu de quo dictum
est puer baptizatus non esset secundum vitam (?).
¶ Consuevit tamen poni et est quasi et de
sacra quia sacramenta ecclesiastica sunt sa-
cramenta unitatis. Et ideo non queritur
ad divisionem de consecratione distinctione iiii Cum
passa. Et idem dicit si unus dicit unam
partem verborum et alius aliam, licet aut ut
dictum est supra secundum aliquos baptizandos
dicat esse unus, quia tamen dicunt quod
unitas non sit sub baptismo, non est de
necessitate dicendum cum plures baptizant
qui hic intendunt facere totum. Et si
unus plures intendit baptizare
omnes. Est tamen de congruitate propter
maiorem distinctionem. Ideo non debet
fieri sine necessitate. Unde si unus
sive plures dicit baptizamus te
vel baptizandos unum sive etiam unus
dicat vel baptizando plures sibi unum
baptizo vos, baptismus est, quia modus
conformandi actui baptizandi est in
expressio per se, non sunt de
substantia formae. Sunt tamen quaedam de
essentia. Et per istas additiones formae
vitiatur cum non sit dictio corrupta
sed salvatur. Unde dicendum ...
tum baptizandi et unitas ...
comitantur pro eum baptismi. ¶ ...
... plures ...
... non ...

sacramenti vnde patet sicut aqua pluvialis
ablui non videtur baptismi efficacie
repugnat. Et hec opinio Ricardi et
Petri. Si autem in monstro nato sint duo
duobus capitibus utrumque debet baptizari
utrumque tamen vel ut duo. Videtur tamen
quod [illegible] quod tale monstrum
aut [illegible] habet duas animas [illegible]
ut si sint duo capita, duo colla, duo
pectora, quia per consequens erunt duo cor-
da. Et in tali casu baptizandi sunt ut
duo. Et hoc si periculum [illegible] plures sunt
possunt baptizari dicendo Ego bap-
tizo vos, tutius tamen erit eos bapti-
zari singillatim. Si vero non sit certum ubi
quod si non sunt duo capita sed distin-
cta [illegible] duo [illegible] secundum [illegible] in eodem
[illegible] tunc debet primo unum bapti-
zari et postea alterum sub conditione bap-
tizari dicendo Si non es baptiza-
tus ego te baptizo In nomine patris etc.

3 Circa xiij scilicet de intentione baptizantis
[illegible] intentio necessaria
sit de necessitate baptismi. Videtur quod
sicut dicit magister Sententiarum libro 4 di-
stinctione 6 In hiis talibus sacramentis sicut
forma predicta et ita intentio illud
conferendi. Item [illegible] secundum statum
quod ille actus ad quem quis obligatur
debet esse in eo [illegible] non cadit
sub [illegible] ubi non cadit obligatio
[illegible] aut effectus [illegible] quam per in
tellectum et [illegible] ab [illegible]
[illegible] ab homine. Ipsa
enim obligatio [illegible] ut [illegible] intendat
actu istud [illegible] obligatur ad actum
conferendi baptismum pro loco et tempore.
Utrum requiratur actualis intentio
in dispensante. Videtur quod non dicit quod non
quia [illegible] dubium [illegible]
[illegible] intentio [illegible]
sufficit [illegible] sacramenti [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] sacramentum
[illegible] opinio [illegible] dicunt quod non
[illegible] ubi sunt [illegible] nisi sit
[illegible] intentio in dispensante [illegible]
[illegible] Non debet

Intentio ubi defuerit [illegible] contra
[illegible] loco [illegible] hoc sacra-
mento. Et ideo non baptizatus [illegible]
[illegible] quod [illegible] gestum [illegible]
[illegible] intentio baptizantis. Utrum
aliter non salvetur nisi sit intentio
in dispensante. Dicendum quod si adultus
baptizatur ut [illegible] fides interior suppleat
si parvulus [illegible] credere quod [illegible]
[illegible] suppleat. Si tamen non faciat
[illegible] facit et non [illegible] esse vo-
luit de salute [illegible]
[illegible] diligentiam
ut [illegible] dignum
[illegible] requiratur [illegible]
[illegible] vel quod [illegible] vel quod in
tegre suppleat nisi [illegible]
[illegible]. Hoc autem quod [illegible]
[illegible] quod si adultus baptizatur fides
interior suppleat. Si parvulus [illegible]
credere quod [illegible] suppleat [illegible]
ut [illegible] non [illegible] et
si hoc [illegible] posset [illegible] adul-
timum effectum qui est iustificatio [illegible]
[illegible] caracterem non vi-
[illegible] caracter [illegible] imprimit [illegible]
[illegible]. Ad [illegible] respondet potest
quod ultimus effectus bene sufficit ad
salutem [illegible] sine sacramento
[illegible] imprimere caracterem. Utrum
actualis intentio requiratur in dispensante.
Respondeo quod [illegible] intentio
actualis [illegible]
[illegible] intentione [illegible]
[illegible] intentio [illegible] nisi
[illegible] alia [illegible]
non [illegible] actualem [illegible]
[illegible]. Nec tamen [illegible]
[illegible] quia [illegible] tales
[illegible] actum [illegible]
[illegible] actum. [illegible]
quia medius modus [illegible] potest [illegible]
[illegible] virtute alicuius
intentionis [illegible] actualiter
facit omnia que facit [illegible]
[illegible] dicendum ergo quod [illegible] baptisma
non sufficit sola intentio habitualis

Tercia ergo iam sola non dicit actus
[illegible] requiritur semper intencio
actualis quando obligat homines
de quibus loquitur ut nec difficile esset
et non distrahendi tandem quia secundum
Augustinum et de li. ubi non est dispositio
[illegible] quibus [illegible] sufficit in
tencio virtualis sed quod agit habitualis
actualis quia descendit in ore
actus baptizandi sine [illegible] actum habitualis
intencionis actualis sed non Et intelli
go quod descendit in actus sine [illegible]
motu voluntatis [illegible] intencionaliter
et post Tamen secundum [illegible] Si bap
tizans non sit diligens in applicando
intenciones secundum quod debet adiungendo
actui non excusatur ab ipso peccato Quid
si quis putat baptizare puerum [illegible]
[illegible] et imponet nomen [illegible] cum
tamen sit puella nunquid baptismus ille
valeat effectu Respondeo secundum Hostiensem
Aut intendit baptizare personam
[illegible] presens esset et sic est bapti
zata Aut intendit tantum baptizare
masculum non feminam et sic non est
baptizata Aut simpliciter baptizat
et tunc baptizatus est [illegible] tamen Host.
quod [illegible] et [illegible] si adhuc
vivat puer baptizandus possit sine
errore si [illegible] hoc non assenciat [illegible]
Utrum ebriosus possit baptizare Re
spondeo ebriosus dicitur actu ebrius in
[illegible] Et [illegible] post aquis [illegible]
[illegible] ad [illegible] sobrius [illegible]
et tunc baptizat non ebrius sed [illegible]
ligatus [illegible] ita quod tollatur intencio
baptizandi quia nescit quid faciat
non baptizat Si autem racio libera
est tamen [illegible] quod sciat quid faciat tenendo
[illegible] et [illegible] sui tunc tenendum
est quod sit baptizatus [illegible] si ligata
[illegible] balbuciat aliquid quia illud
non est [illegible] sufficit [illegible] [illegible] in
tencionis Unde si foret lingua intelli
gibilis licet non omnino perfecte baptizat
Si autem ita corrupte quod omnino in
telligi non possit et vel baptizan
di [illegible] secundum Host. Utrum si aquis

aquis [illegible] baptizat vel sit baptismus
Respondeo quod si baptizans et ille qui
baptizatur intencionem baptizandi
et actum ac votum [illegible] aliquali [illegible]
[illegible] quod [illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] Contra secundum [illegible] non possit
[illegible] intencio abluentis
ac ablutionis Respondeo secundum Augustinum
[illegible] de [illegible] baptismus [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] completum quod
[illegible] sub condicione sed
absolute et baptizandus et [illegible]
de consecr. di. 4 [illegible] Utrum re
quiratur tanta intencio [illegible] ad sac
menta perficienda Respondeo intencio
[illegible] duplicat [illegible]
[illegible] ipsius sacramenti puta cum quis
non intendit sacramentum conferre sed
[illegible] aliquid agere Et talis per
[illegible] tollit vel [illegible] sacramenti
[illegible] sed intencione [illegible]
[illegible] Alia [illegible] puerum
intencio [illegible] quidem illud sacramentum
sequitur puta si quis intendat aquam [illegible] baptizare ut
abutatur ea vel si intendat [illegible]
corpus Christi ut [illegible] veneficia [illegible]
Et quia [illegible] non [illegible]
[illegible] et quod talis [illegible] intencionis
[illegible] sacramentum non tollit sed ipse
[illegible] [illegible] pravitatis
[illegible] Utrum offerri [illegible]
[illegible] baptismum [illegible]
sed quod [illegible] Respondeo quod non [illegible]
Augustinum ad Bonifacium Et [illegible] de
consecr. di. 4 [illegible] quidam
non [illegible] fide ad baptismum parvulos
ferunt ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] non [illegible]
illi non [illegible] quia non [illegible]
[illegible] offerentis Item
sed fides baptizandi [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sed [illegible]
Respondeo fides [illegible]
Item [illegible]

a fide ut dicit Hugo de sancto Victore
impedit. Item 3 necessaria condicio baptismus est
Ambrosius dicat quod baptismus est si-
cut sacramentum et fundamentum
et ianua virtutum de conse[cratione] di[stinctione] 4
c. Ita | Item de proposito non baptizare
[illegible] | igitur eius sacramentale et ad
primum trinitatem sicut dispositio in effectu
eius. Et ideo conveniunt ut dicitur in
quantum alibi passio proprio operetur
disponat et secundum trinitatem influat
necessaria est fides utrumque scilicet passi-
onis et sancte trinitatis in baptismo sa-
cramentis non singularis hominis sed ec-
clesie | sic efficacia habet a fide ecclesie
fundatur. Circa vero fidem requiritur
conferente baptismum ita scilicet quod infidelis non
possit tradere sacramentum baptismi. Vide
quod non de conse[cratione] di[stinctione] 4 Romanus | Et
capitulo A quodam et c. Sed tamen | potest
enim contingere quod aliquis peccat de-
fectu fidei circa aliquid et non circa
illam rem sacramenti | quod cuilibet puta
Si aliquis credat mundum [illegible]
[illegible] | tamen credat quod baptismus
efficaciam habet ad salutem | et sic talis
infidelitas non impedit intentionem
conferendi sacramentum | Si vero peccat
fidei defectum contra ipsum sacramentum
quod quilibet | licet credat per illud quod
agitur optimum | nullum tamen contrahere
effectum | non tamen ignorat quod ecclesia catho-
lica intendat per hunc quod quasi
agunt sacramentum ipse | Unde non obstante
infidelitate potest intendere facere
quod facit ecclesia | licet existimet illud
nihil esse | et talis intentio sufficit
ad sacramentum | quia sicut supra dictum est
[illegible] ecclesie agit in persona totius ecclesie
[illegible] supplet quod deest fidei
[illegible] | Considerandum autem quod heretici
[illegible] sacramentum non similiter
[illegible] in lumine quasi sub [illegible]
[illegible] sacramentum conferunt
[illegible] | | [illegible] non sunt
[illegible] ecclesie et tales conferunt

sacramentum quod de forma tenetur servant
sacramentum | quia licet non sint membra
aut non sunt ecclesie simpliciter | tamen
in hoc conservant ecclesiam veram sacramentum
esse de summo accepto baptizandi | baptismus
enim datum in forma ecclesie | Item quod ipsi
habet efficaciam nisi obicem ponat ut patet
ipsa suscipiendo de conse[cratione] di[stinctione] 4 [illegible]
maius | Et impeditur aliquis cum eiusdem
hic aut obicem quod ille qui baptizatur
heresi consentit | Et hoc potest esse dupliciter
Aut sive heretico | ut facit extra
Aut sive non a heretico | videlicet tenet heretico
tum sacramentum contemptum | Item
si non heretici per se noverit tamen adhe-
rens quem scit esse hereticum ipse aliquo
modo ut fautor | et tunc non gratiam
recipit | quia ab heretico ut heretico
accipit. Vide Augustinus libro de fide ad
Petrum [illegible] dubitabis | quod ecclesie
baptizatos | si ad ipsam non redierint
baptismus [illegible] in quo fuerint
[illegible] de conse[cratione] di[stinctione] 4 | Firmissime
Unde tenet [illegible] reconci-
liando et pro impositionem manus licet
enim baptismus non possit iterari | propter
eo tamen quia manus sunt reconciliatio
potest repeti ut dicitur infra | Si vero
non consentit quia habet dispositionem
distinguendi ut prius | Et si in heretico
et occulte et credit esse catholicum
Vel quando homo in [illegible] constitutus
solum necessitatis [illegible] enim
recipit sacramentum et rem sacramenti | quia
dum in morte periculo catholicum non
invenit | [illegible] et ab heretico bap-
tismum suscipere quam debitum [illegible]
[illegible] hoc autem [illegible] porro | Unde
tales non reconciliantur impositione
manus [illegible] qui et talis manus
Unde non [illegible] recipiendo sacramentum
ab hereticis et scismaticis | et recipiendo
a simoniacis et fornicatoribus notorii
[illegible] baptizati fuerint et [illegible]
[illegible] ab hereticis et scismaticis
et etiam ordinati fuerint ab episco-
pis [illegible] ad ecclesiam non recipiunt

sine manus impositione || Baptizati vero
et ordinati per eos non a symoniacis
et fornicatoribus notoriis recipiuntur
sine manus impositione xv. q. i. §
vnum in textu et glossa || Adhuc etiam
nota quod illi qui baptizati sunt ab
hereticis denotatis trinitatem ad redeuntes
ad ecclesiam statim reconsiliantur quia
confirmatione vel unctione sive confirmatione quia
manus impositione sed reconsiliatione quia
sola fidei professione || primo modo reconsiliantur arriani in ecclesia orientali
Secundo in ecclesia occidentali. Tertio monophosi-
lite et alii de conse. di. iiii. abbates
quarto monophositi autem sive dicti amo-
nosi autem vere heretici || isti sunt ut
puto qui dicuntur monophasi de con-
se. di. iiii. hii qui || Et quidam libri habent
ibi bonosiaci pro hoc isti non credebant
christum esse dei filium naturalem || sed adoptivum ut videtur et monophasiti || heretici
autem diversitas reconsiliatione hec compo-
nitur ut habetur illud in glossa procedebat a
diversis modis ecclesie propter hereticorum
| Vel etiam quod diversi ecclesie sibi ecclesie con-
| arriani non confirmabant in orientali
confirmabant autem in occidentali || Unde
errant de diversis sectis || primo illi re
consiliabantur confirmatione isti non manus
impositione sed protestando tertium de vita
ecclesie de conse. di. iiii. manus || Item
aut quod secundum solidarie sancti habetur in
glossa impositio manus quedam est confirma-
toria et hec non repetitur || quedam conse-
cratoria sive ordinatoria et hec
etiam non repetitur || quedam benedictoria
et hec non repetitur || Et si obmissa
fuit supplebitur quod de sacra unctione
c. i. || Ubi dicitur quod si manus impositio
obmissa fuit ~~repleatur~~ caute mor-
dinatione sub diacono quedam supplectio
quedam suppletoria curatoria || Item
ultra quedam super egrotos manus impositio et
hec habebunt || Et hec repetitur || Quarta
est reconsiliatio et hec deponitur quod
indicat hereticos penitentes et hec non est
sacramentum et repetitur || Circa quedam
sed boni vel baptizantes possunt quod

Circa bonitatem requiritur in baptizando et
hoc quod possit conferre sacramentum vel bap-
tismum efficacem || Et utrum melior vel in se me-
liore conferat efficaciorem || Et utrum malus
minister peccat baptizando || Et utrum
peccet recipiens baptismum a malo ministro
sed hoc et oppositum habetur super primo in libro
liber apostolorum || Contra supponitur ut que
dicuntur ibi et specialiter quod mali ministri pec-
cent baptizando quere super || Contra
malus minister cui offertur baptizandus
puer in periculo mortis opus est pro
leges || videtur etiam quod quia videtur pec-
care sive baptizando sed non bapti-
zando ipsum cum ex officio suo facere de-
beat de conse. di. iiii. constat || In primis
Unde autem malus minister baptizat cum
solempnitate ut minister ecclesie cui competit
quere hoc et tunc peccat mortaliter
si pertinet suum recipit || Et non peccabit
ut habetur in glossa super illud levitici
Cum accesserit ad vicium ad demundandum
accedere sed tamen ille vel talis est
simplex || Et pro quia post de peni-
tentia et licite ministre || Non et autem
desperat proinde suspenso quod velit
remanere in peccato || Aut talis baptizat
simpliciter vel casu necessitatis || Et quod
etiam laycus baptizare posset et
tunc non peccat sacramentum autem non est de
sacramentis || Et non sunt tanti necessarie
sicut baptismus ut infra presbiteri
ipso pre [illegible] || Licet post dicta
quod malus minister aut est occultus aut
notorius || Utrumque non distinguitur [illegible]
quod aut est necessitas et tunc [illegible]
licet et tunc non peccat baptizando
sed hoc quod negligit se preparare
et in tunc [illegible] ad sacramentum
accedere || Aut non est necessitas et tunc
[illegible] et si non baptizat
nisi prius se preparet adiustificandum
quod si non facit non tantum peccat
gerendo sed etiam quando
melius sanctum facere
illud [illegible]
et notorius [illegible]
| Pro [illegible]

Iustos apti esse per quos baptizat
et bonum. Sequitur de baptizandis 6

De baptizandis

Deinde respondendum
de baptizandis. Et
primo de eorum obliga-
tione ad baptismum. Secundo de tempore
et statu in quo debet baptizari. Tercio
hiis que requiruntur in eis ante baptismum
et circa eos baptizantur. Quarto de hiis
que requiruntur post eorum baptismum.
Circa primum scilicet obligacionem ad bap-
tismum queritur primo utrum aliquis
possit salvari sine baptismo. Respon-
deo quod non. Probatur Iohannis iii: nisi quis renatus
fuerit ex aqua et spiritu sancto non intrabit
in regnum celorum. Et de conse-
cratione distinctione iiii Et c. in tantum
Similiter habetur Iohannis 3 supra. Sed triplex
baptismus scilicet fluminis flaminis et san-
guinis. Dicendum quod baptismo flu-
minis actu vel in proposito si habere
non possit de re sit salus quantum est
de virtute eius. In baptismo non flu-
minis sit salus adultis. Dico tamen bap-
tismus fluminis sit in proposito de con-
secratione distinctione 4 baptismo. Quero de petro non
baptizato apostolo ubi eundem habetur quod cre-
dens se baptizatum licet non sit bap-
tizatus nescienter si decedat
salvatur. Parvulo autem non fit salus
per baptismum flaminis nisi de parvulo
sanctificato in utero quia
non habet usum liberi arbitrii. Baptismus
autem sanguinis fit salus utrique scilicet et
adulto et parvulo et hec sunt scilicet de eorum
sanctificato in utero tenetur ad bap-
tismum. Respondeo quod sicut patet per
Iohannem qui dixit se a Christo debere
baptizari. Et hoc quidem non propter neces-
sitatem remedii sed propter impressionem
caracteris et hujusmodi acta caracte-
ris [illegible] sed etiam propter bonum obediencie
[illegible] precepit ut omnes qui na-
[illegible] sunt quia propter hujusmodi bap-
[illegible] [illegible] peccatorum et
[illegible] [illegible] et propter conformitatem

unitate etc. et ab aliis christianis non
discordat. Quia tamen baptismus sibi
preceptus est affirmative non obligat
ipsum nisi pro loco et tempore. Unde si
ad adultam etatem venit oportet te-
nere tamen moriens salvatur quia non ha-
bebat opus baptismi propter remedium sed
propter preceptum. Utrum apostoli fuerint
baptizati. Respondeo quod sic. Unde glossa super
illud Iohannis xiii: Qui lotus est
etc. hinc videtur quod dominus baptiza-
verit apostolos. Et si non legatur ubi et
quando de consecratione distinctione 4 c. Credendum
ab Iherosolimis et c. Si eorum et sunt.
Augustinus. Bene dici potest de beata vir-
gine et de Iohanne baptista. Latro
non habuit baptismum flaminis et sangu-
inis sicut baptizatus qui in morte
Christum est confessus de consecratione distinctione
iiii baptismi vicem. Item quod parvu-
lum ad baptismum defertur ab
fideli interficiat nunquam salvabitur.
Respondeo nullus parvulus salvabitur
quamvis est de lege communi nisi virtute
sacramenti. Non quia parvulus teneatur
ex precepto sed quia sine sacramento
vel aliquo quod equipolleat deus non
disposuit dare graciam. Item si non parvu-
lus propter hoc solum actus est appetitus
eorum pertinet ad baptismum ne baptiza-
retur moritur per baptismum. Item non ipse ag-
nomine suo pretendit baptizatus. Item
dicitur alia de eo occidit quantum
pro defectu ad baptismum. Si fuit de
fieri et qui valet ad baptismum de-
ferendus. Item utrum aliquis quem
tenetur ad baptismum aliquis peccat re-
cipiens baptismum animo malo in ipso.
Responsio hujus habetur supra in
primo et de sacramentis in quantum mar-
tyrium. Item esto quod sacerdos [non vellet] sine ap-
tu baptizare quod et tamen faceret.
Dicendum quod si baptizat
adulta sufficit sibi petere bap-
tismum ad salutem quia baptizatur
baptismo flaminis. Non tamen propter hoc sa-
menta contemnet quia non sunt

facienda mala ut veniant bona ad Romanos iii. | Tamen peccat ubi aqua et laycus dederat se pocius ab eo sacerdote baptisari. | Sed tamen sit puer tunc in periculo et habet eciam pacius baptizare quam per sacramentum symoniace dare pro baptismo. | Si non sit presto alius presbiter qui velit baptisare puerum debito modo | Et licet ei aquam emere non tamen sanctificatam ubi potest habere aliam aquam | Si aliam aquam habere non posset quia aqua non est precium quod et si emit sanctificatam iam non emptam ad baptismum dandum [illegible] contra quod sanctificata est quam aqua | Et ideo non emit ut sanctificata sit utraque secundum Thomam et Richardum | Dicit eciam aliqui ut Richardus et probabiliter quod in articulo tali dare potest precium pro aqua sanctificata sine vicio symonie quia per hoc redimitur vexacio sua pro eo [illegible] hic tale non nisi a domino aquam quia ad usum baptisandi | Alii ut Bonaventura simpliciter videtur quod in hoc casu peccat dando pro predicto pro baptismo non est medie dando enim dando [illegible] ut aquam sic ad vitandum vexacionem suam et hoc erit dicit videtur magis conpassionem pietati et boni et mali | Sed cum autem sacerdos pocius permitteret eum mori sine baptismo parvulum quam emat baptismum | Si hoc fieri non posset sine mortali peccato posset tamen emere aquam nullo habito contractu [illegible] ad consecracionem eciam aqua consecrata ut sanctificata | Et eciam labor baptisandi quia presbiter habet nullo modo habito contractu ad actum illum [illegible] sacramentale tale. | Sed quid si [illegible] rogat presbiterum ut baptiset parvulum imminente mortis articulo et nullus alius assit qui eum baptisare posset et presbiter eum baptizare nolit nisi pecuniam ei dederit quid ille faciet | Respondeo dicit Richardus quod ille [illegible] pocius debet permittere parvulum mori sine baptismo quam dare pecuniam

pro baptismo sacramento quia non sunt facienda mala ut eveniant bona Romanos iii. | Aliqui tamen dicunt quod in hoc casu pecunia dari posset | Ita tamen quod dans intenderet pro sacramento dare sed pro vitanda dampnacione pueri et [illegible] ministerium presbiteri | Secus in aliis sacramentis que sine periculo dampnacionis [illegible] possunt differri secus. | Quid de presbitero qui hoc faceret | Respondeo nisi se corrigeret potest honore debito [illegible] subire periculum propter honorem i q i | Baptisandum inter [illegible] in glosa | Dicit eciam de consecratione di. iiii | Cum [illegible] si presbiter nollet gratis ministrare munus suum ut [illegible] baptizare sacramento aque in mortis periculo si ille sine baptismo decederet de pena debet | Quid si presbiter cathecuminos a baptismo repellat et ipsi contra terminum ante tempus constitutum sine baptismo decedunt numquid imputabitur sacerdoti | Respondeo non absurdum ut ea que pro bono et licite facimus | Aut per racionem [illegible] per hoc preter nostram voluntatem cuiquam mali acciderit nobis imputetur ut 23 q v de occidendis | Hoc nota de consecratione di. iiii de cathecuminis | Ad hoc nota quod ubi presbiteri subditis sacramenta negant maliciose tunc subditi possunt ab aliis ipsa percipere | Argumentum extra de presbitero [illegible] et glosa vi | Que ponitur super illo verbo parochialis | Quod et vere in privilegiis abbatum [illegible] concessis [illegible] de baptismo [illegible] | Sed de aliis recipiendis ad superiores [illegible] secundum hostiensem | Circa tempus constituti et tempus in quo aliquis baptisandus [illegible] baptismus [illegible] adultus | Respondeo adulti venire potest per [illegible] in baptismo adultus cum [illegible] sacrum baptismum et [illegible] differri usque [illegible] | Primo quia [illegible]

confiteantur | propter quod probabiliter sunt decet
deinde ad sacramentum | quando per aliquod
spatium eorum fidem et mores examinant
etiam | Secundo hoc est necessarium ad utilitatem eorum
qui baptizantur | quia aliquo tempore spatio
indigent adhuc ut plenius instruantur
de fide et operibus et de hiis que pertinent
ad vitam christianam | Tertio hoc est
necessarium propter reverentiam quam debent sollemp-
nitatibus paschatis et penthecostes
homines ad baptismum admittendi | et
ita devotius sacrum suscipiunt de
consecratione di. iiij capitulo non et capitulo sollemp-
nes lib. | quando vero tempore adulti
in capitulo baptizandi et parvuli
ad baptismum sunt de conversione sunt
discretio in hiis qui sunt permittenda
duplici tamen | Primo quando quando
illi qui sunt baptizandi apparent
perfecte instructi in fide | Et ad baptismum
promti sicut Philippus statim bap-
tizavit eunuchum | ut habetur actuum viii
Petrus Cornelium et eos qui cum ipso
erant actuum x | Secundo propter infirmitatem aut
aliquod periculum mortis de consecratione di.
iiii capitulo non ut et c. sequenti | Si tamen ad
mortem perveniat articulo necessitatis
conclusive | dum exspectatur tempus
absque contemptu salvatur | sicut per
ignem ut dominus | Si peccat aut per volun-
tatem absque ecclesia ordinata differt
recipere baptismum | nisi quod necessitas
et licentia prelatorum | sicut hoc per
deles possit | nec ab aliis per succe-
dentes contritione que supplet
vicem baptismi ut dicendum | Nec est
contra quod illud capitulo de consecratione
di. iiii capitulo in sicut de bonis epi-
bus desiderium vitam habere non credit
recepto dictarat nisi sacramentum sacra-
mento compleat | Prima fuit glossa idem
intelligitur de eo qui baptizari non
potest ... capitulo sequenti | Sed
... baptizandi | Respondeo
... sonat eius vox
... qui sunt qui nati sunt eorum
... non in ... | Sicut

generaliter ut sequitur etate conclu-
dens capitulo de baptismo parvulorum
Dico hic quia morbi sunt communes parvulis
et adultis | Et medicina baptismi est
communis hiis et illis | Est autem utilis et
secundum statum parvulo baptismum confe-
rendi differri | nisi per etate adul-
tam | tamen propter periculum mortis et disp-
ositionis de consecratione di. iiii renascen-
tibus cum glossa | tamen propter infestationem
demonum | qui numquam postquam baptizati
sunt iam possunt | tamen quia dico est parvu-
lus tamen et deo materialiter ante quod
impediat effectum baptismi | tamen propter
bonum assuefactionis | et quia educatio
in hiis que sunt christiane religionis | Et
hanc causam assignat Dionysius ultimo
capitulo celestis ierarchie | Sed obi-
citur quia legati non debent accedere fi-
nes mandati | sed dominus mandat apostolis
Ite docete omnes baptizantes | quod parvuli
non sunt baptizandi | Primo dico illud
mandatum secundum formam mandati specia-
liter ligat adultos | tamen in speciali eius
mandato Iohannis iii Nisi quis renatus
fuerit et cetera | invenitur etiam ad parvu-
los sive de ceteris mandatis quod nec dubi-
um | Et parvuli habent ut in-
dicat ut aliorum infidelium sunt ba-
ptizandi invitis parentibus | Primo sunt filii
infidelium aut habent usum rationis
aut non | Si habent aut quandam ra-
tionem adeo que sunt ... ut
naturaliter dicuntur sive per se esse
Et ideo per ... voluntatem etiam de iure
parentibus sunt baptismum suscipere sed
etiam matrimonium contrahere | Et ideo
tales habere manum possunt et induci
ad suscipiendum baptismum | Si vero
non dum habent usum liberi arbitrii sed
sunt naturaliter sub cura parentum quam
diu sibi providere non possunt | unde
etiam de pueris antiquorum dicitur quod
salvabantur in fide parentum | Et ideo
contra iustitiam naturalem esset si tales
pueri invitis parentibus baptizarentur
sicut etiam si aliquis habens usum rationis

T invitis bapti faceret | certe periculosum
talis filios infidelium baptizare
quia de facili ad infidelitatem re-
dierint propter naturalem affectum ad parentes
| Et ideo non licet hoc attemptare tamen
si filii infidelium baptizentur invitis
parentibus | licet fuerint coacti temporibus
multis catholici principes nobilissimi
et potentissimi ut | Constantinus theo-
dosius | quibus familiares fuerunt san-
ctissimi episcopi ut plures [illegible]
| Et amelioq theodo po | pu. ultimo
permisissent hoc abeat impetrare
at si hec eveniunt consulo tamen littere |
Beatus aut scotus | Si princeps aliquos
parvulos infidelium parentibus invitis
baptisare faceret eos hac cautela
si ne parentes sciunt cognoscentes
hac fierent accedant eos | et faceret
eos educari religiose | laudabiliter
faceret | Et idem dico eciam si cognati
parentes minime et tradat ad bapti-
smum percipiendum et suadendum super
pro eo | et hac videtur posse probari quia
plus probatur de consecr. di. 4 plures
| Sed certo quod non eveniunt omnes nec fide
les in corde | tamen nunquam malum esset
et non posse in pena legem illicitam
fuade quia posset | et eciam eorum filii
in 2a et 3a qui eveniunt forte nati
fideles | Utrum infidelis petens
baptizari statim debeat baptizari | R.
dico secundum hostiensem | aut est in periculo
ne si alii infideles eum inficiant
si hoc perpendant et tunc
ei statim fides debet exponi
et baptisari | de consecr. di. iiii
| Ne quod absit | aut nullum imminet
periculum et tunc per viii menses
vel arbitrarie detur cathecumeno
retinere sic intellige de con-
secr. di. iiii | Iudei et c. sequenti
| Utrum uno tantum possint bap-
tizari | R. dico quod non de consecr.
di. 4 | Si in maternal plerumque
aliorum c. | Quid quod eciam quod caput
primum baptizatur secundum totum vel secundum
partem in matre lavetur | Unde si

puer totaliter involutus in uno corio
ad aquam mergatur sub eadem ubique forma
non propter hoc baptizatur hic dicit
| Utrum uterus matris debeat aperiri ut puer
extrahatur et baptizetur | R. dico quod non
quia non sunt facienda mala ut veniant
bona ut dicit apostolus Ro. 3 | Et ideo non debet
hoc accidere matrem ut baptizetur puer
| Si tamen mortua sit mater debet plene uterus
eius aperiri ut puer baptizetur hic tamen
| Utrum debeat expectari quomodo egressus
puer de utero ad aquam baptizetur
| R. dico quod si mors non imminet et
tamen caput primo egrediatur in quo
omnes sensus fundantur debet bapti-
sari periculo imminente et non postea bap-
tisandus si contingat eum nasci perfecte
unde eciam reputatur homo et sepul-
tura ubi sepultus est ubi caput est
de relig. et domo ut supra eciam dicit
in eodem | et post caput respectu pre-
cedens cardinalis 3 qui respectat | et ad
ambo ista non puto ablui | magis de-
ablui caput magis facies quam
magis patet aliis operacionibus | R.
videtur eciam faciendum quamquam pro
alia egrediatur periculo imminente
| [illegible] multas operaciones prius integra
tamen ita consistit sicut de capite
videtur quibus dicit quod propter dubium quam
tamen quia alia parte corporis abluta pu-
er post per statim natum tamen sit bap-
tisandus sub hac forma | Si non es bap-
tisatus ego te baptiso | in nomine
patris et filii et spiritus sancti | in quibus tamen videtur
quod puer eciam tunc erat baptisatus
| Summa aut quod tota quia hec parte cor-
poris et longe sume 3 qualiter
in 4to sumas eo quod non est precipuum
magis quod caput indigeat quam
aliud membrum et ideo non magis
[illegible] licet sit racionale | Eum
sume de eadem glosator de
di. 4 super ar. e. di. n. [illegible]
quemadmodum tenent ut [illegible]
| Eum sic [illegible]
[illegible] caput ablutum [illegible]

an post sextum etatis natiuitatis. Res-
pondeo dicendum quod potest talis puer re-
putari baptizatus si fuit mortuus.
Unde et de innuentis supplicandum sin-
gulariter. ¶ Utrum puer occisus in ma-
tris utero dignificari possit baptismo
sanguinis. Respondeo quod quidam dicunt
quod nullo modo nisi per effusionem sanguinis
non palliatam de lege quod potest
puer de utero matris a peccato purgari. Unde
uidetur predictis quod licet puer sub
matris aqua baptismo baptizari non
possit, quia ipsum semper licet sacramentum suscipi-
pere non potest tamen ignorant quia
sicut adultum effusio sanguinis potest
potest deo natus qui preiudicialiter ba-
ptizatus per effusionem sanguinis illatam
pro fide potest ab originali peccato pur-
gari. Unde illud Augustinus libro ii de bap-
tismo paruulorum qui nati non sunt non-
dum renati. Intelligendum est de
regeneratione per susceptionem bapti-
3 smi quam dicunt sancti. ¶ Circa ter-
tium locum hoc est circa requisita ad
baptizandum ad baptismum vel etiam
ad baptizatum. Queritur primo sic. Utrum
adultus ante baptismum precedit penitentia
quantum ad contritionem. Quia
voluntas semel fixa in peccato rema-
net semper in eo fixa actu vel habitu nisi
particularis dispensatio auellatur ab
eo in speciali vel saltem in generali. Et
quantum ad hoc dicit Augustinus libro de
penitentia quod nullus sue voluntatis arbitrio
constitutus nouam vitam potest inchoare
nisi eum peniteat veteris. Quantum ad
ad contritionem precedit penitentia bap-
tismum de congruo ratione generali-
tatis et instructionis. ¶ Ad primum
dicendum per supplicationem et satisfactionem. Nec
congruo est nec de necessario
de congruo precedit. Et quia satisfactio
penitentie completur et absolutione
... non precedit baptismum sed
... sacramentum. ¶ Secundo dicitur
... quod iudeus veniens ad
baptismum indicendum est penitentia

ac abstinentia xl dierum qua com-
pleta baptizandi sunt ut habetur
de conse. di. 4 ne quis abst. Re-
spondeo quod ista penitentia non indicitur
iudeis propter sacramenti efficaciam sed
propter aliquam reuerentiam iudeorum recipientium
baptismum probandam. Unde etiam non medi-
cabantur post susceptionem baptismi
sed ad plus se obseruabant quod tamen modo
non opus fuerit. Et quod uidetur glossa in de
quod intelligo ubi non est consuetudo con-
traria. Tertio dicitur. ¶ Utrum adulti re-
quiratur uera contritio ad susceptionem
baptismi. Respondeo quod susceptio-
nem sacramenti baptismi et rem eius
non est penitentia in qua actio compte
suscipientis sed sufficit quod in eo non
sit aliquid prohibens per defectum suscepti-
onem. Prohibens autem non est nisi pec-
catum mortale de quo habetur non et contri-
tio. Ideo licet aliqui adulti fiant certi
de ipsa tamen aliquod mortaliter
peccauerunt. Qui baptizantur recipi-
unt sacramentum et rem sacramenti. Et ita suf-
ficit contritio quia sola contritio
non precedit a uoluntate sancta
quod sunt capaces gratie baptismalis.
Si autem aliqui fiant ficti uel ob
dormiant mortaliter peccauerint
committendo uel omittendo et non fue-
runt de peccato contriti nec attriti
certum est baptizantur non suscipiunt
rem sacramenti licet sacramentum su-
scipiunt tempore quo fictio inter-
uenerit ut ob dormientem interrupte
suscipiendi sacramentum actu uel habitu.
Tamen quodcunque constat quod tales
intentionem habuissent non dum aliquis ba-
ptizatur dormiens et prius fictus non
habeat lucida interualla. Dum actu
et insania sed expectandum est fictos
lucidis interuallis et dormientes ui-
gilia et qui facit contrarium peccat
nisi forte sumat mortem probabiliter nouerit
imminere periculum. Sed tale differt bapti-
zari quamquam aut ad fictos non
habentem lucida interualla nulla

dilatio facienda. Et hoc habetur extra
de bapt. maiores. Hec Pe. Nulla-
tenus debet baptizari aqua dormien-
tem nisi persuadeat quod non evigilet ante
mortem, et nisi persuadeat de eius priori
voluntate per verba vel signa saltem
quod desperationis [illegible] natu. Et in hoc casu
habent concordiam huiusmodi baptizandus debet fe-
cia. Augustinus narrat de Confessionum
quodam amico suo qui baptizatus est
nesciens propter periculum mortis. Et
idem dicendum est de furiosis, ut habetur.
Sed quid de adultis amentibus et dor-
mientibus qui non consentiebant dum
erant sane mentis? Baptizati non per-
cipiunt ad tollendum peccatum originale
sicut potest parvulus. Videtur quod sicut
habetur extra de baptismo maiores
et parvulos. Deus qui totum hominem sa-
num fecit in sabbato opus quod perfecit
non vult. Et ideo peccatum non excepte sed
quo toto tollit quod facit per baptismum
originale delet et non actuale quod
sine consensu [illegible] remitti non potest.
Sed queritur quod dormientes et amentes
ratum habeant quod sunt baptizati licet
nollent prius baptizari. Respondeo
non potest quia nichil recipiunt et
ideo non est quod ratum habeant. Si iterum
baptizentur extra de baptismo maiores
et. Item queritur in glossa in. Circa
adultos habentes usum rationis qui bapti-
zantur requiritur intentio adeo quod re-
cipiant sacramentum baptismi. Respondeo
quod in talibus de lege communi adeo quod
ut recipiant caracterem baptisma-
lem requiritur intentio actu vel habitu
tam ab illo qui consentire potest
quam ab alio qui consentire non potest
ad suscipiendum sacramentum. Per suscep-
tionem enim caracteris intrat ho-
minem nullitatem seu ascribit
ecclesie nullitatis [illegible]. Docent
obtinendum requiritur eius assensus actu
sive est de statu magno consentiendo po-
terit. Ipsa [illegible] eadem est quod ab ipso plus
requiritur qui consentire potest quam
ab illo qui consentire non potest.

sicut videtur quod in cathecumino. Respon-
dent pro parvulo patrini et pro adultis
in vita per se ipso de conscientia dicta
sunt pro parvulis. Hoc autem non semper est
necessaria determinata intentio in
actu, quia communiter sufficit intentio in habitu.
Sed enim aliquis cathecuminum non actu
cogitante de suscipiendo baptismum
sacramentum sed de aliis non deambulaverit
sub verbis forma debita intendens
sibi ministrare sacramentum baptismi iste
cathecuminus recipit baptismale
caracterem, quamvis enim intentio
in habitu non sufficiat ad causandum
effectum, potest tamen esse sufficiens
dispositio ad suscipiendum. Maiorem
actualitatem requiritur in agente quam
in paciente cum res agat per suam actua-
litatem et paciatur per suam passibilitatem.
Quando vero contra intentionem actu detestante
requiritur [illegible] ad recoman-
dum prohibeant. Sed qui non consentit
in actu et non consentit in habitu sed
concomitanter. Sed enim accedente
ad baptismum cum aliquis habitu intentionem
non recipiendi sacramentum baptismi, sed
modo intentionem prohibet sacramentum suscep-
tionem est igitur in eius intentione [illegible]
per contrariam intentionem in actu adeo
ut ille recipiat sacramentum baptismi.
Si enim accedens ad baptismum moveat
diligenter ut tamen consentiat requiritur
quod consentiat in actu. Ad hoc ut
recipiat verum sacramentum quia plerumque
consentiet in actu licet actu non con-
sentiat in habitu in aqua venit quia
homo se disposuit et quod per actualem
et deliberatam recogitat de re
quod actu consentit in [illegible].
Sed numquid agitur de adultis et nunquam
tam in habitu quam in actu non est intentio
suscipiendi sacramentum, utrum sit
baptizandus? Respondeo quod
ubi non constaret esset dicendum
Si non es baptizatus ego
te [illegible] non dicitur teneo glosa de conse-
di [illegible] que dicit solet enim [illegible]
baptizans baptizare [illegible]

cum quis in tandem ipse qui habet baptizari
suscipit sacramentum baptismi. ¶ Utrum
ad recipiendum sacramentum baptismi re-
quiratur voluntas libera vel sufficiat
coacta. Respondeo quod cum quis
cogitur ad baptismum aut cogitur coac-
tione absoluta sive sufficienti quia
sibi nolenti et renitenti manibus
et pedibus immergitur. Et tunc non
recipit sacramentum aut rem. Aut coactio-
ne conditionali sive inducente ut mi-
nis vel flagellis ita quod potius vult
se subicere sacramento quam mor-
te perire. Et tunc aut intendit aliquis
illudere et mortem evadere et tunc non
recipit sacramentum. Quia non tamen oporte-
ret consensisse taliter [illegible]
[illegible] talis debet cogi ad
fidei christiane observationem. Aut vult
potius tamen se fieri quod facit ecclesia quod
prius [illegible] et tunc recipit sacramentum. Et hoc
omnia patent extra de bap. maiores §
Item quis in textu et glo. ¶ Nota
igitur breviter quod suscipientem baptismum
quidam [illegible] vero
in parvulis et [illegible] naturaliter
[illegible] et in [illegible] voluntas non requiritur
[illegible] aut [illegible] non habent et
in his [illegible] voluntas [illegible] non est
[illegible] requiritur quod habent tunc cum bap-
tisantur et [illegible] tunc conditio est ibi
[illegible] sufficit voluntas conditio-
nata. ¶ Utrum fides requiratur ad opte
baptizati. Respondeo in parvulis qui per se
non possunt credere sufficit fides ecclesie
aliena scilicet ecclesie [illegible] vel [illegible] desi-
ceret sufficeret unius fides qui fuit in
ecclesia. Dicit enim Aug. ad Boni-
facium non offeruntur parvuli ad perci-
piendam gratiam ab omnibus afferri
[illegible] parvulis placet quod [illegible]
fides tamen ecclesie militantis
[illegible] deficit [illegible] nec
[illegible] illud est vero. Ergo
[illegible] ad confirma-
[illegible] parvuli [illegible] providens
[illegible] fuit [illegible]

quam semper est aliquis qui deo placeat
¶ In adultis non requiritur fides expressa
non quidem ad susceptionem sacramenti
sed et caracteris. Quia sacramentum non pre-
stat [illegible] dantis sed su-
scipientis baptismum sed per virtutem
dei sed requiritur ad susceptionem rei
sacramenti scilicet gratie. Sed contra quod
videtur esse illud [illegible] fidem in
aquis baptismi gignit et nutrit
non habenti eam dat et habenti auget.
Sed intellige quod parvulis fidem in bap-
tismo dat sed adultis auget vel
informat si est informis. Unde
fides informata precipitur sed for-
mata ibi datur adultis per. ¶ Utrum
sine recta fide possit haberi intentio
suscipiendi baptismum. Respondeo
etiam non habens rectam fidem circa aliquos
articulos potest habere rectam fidem
circa sacramentum baptismi si tamen etiam circa
hoc sacramentum non recte sentiat sufficit
ad perfectionem sacramenti generalis intentio
qua intendit suscipere baptismum
sicut Christus instituit et sicut ecclesia
tradit. ¶ Utrum quando sit circa ca-
[illegible] ad baptizatos post bap-
tismum [illegible] plura. ¶ [illegible] opera
[illegible] baptizati sunt exercitanda ad
instar. Respondeo non propter opera [illegible]
[illegible] propter opera facilia ut quasi quadam
lacte facilium [illegible] permoveantur
ad perfecta ut dicit glo. super illud
psalmi Sicut ablactatus super matre sua
Unde et dominus discipulos suos de
novo conversos a ieiunio excusavit
ut patet Marc. ii. Et hoc quod dicitur
i. Pe. ii. Sicut modo geniti infan-
tes lac concupiscite ut in eo crescatis in salu-
tem. ¶ Utrum teneatur restituere illis
quos lesit. Respondeo restituere
mala ablata promissa et satisfacere
[illegible] iniurias illatas [illegible]
[illegible] et hoc [illegible] debitum
alienum et [illegible] non placet
[illegible]. Et ideo peccatoribus bapti-
sandis [illegible] ingerendum quod satisfaciat
promissis sicut [illegible] ut [illegible]

Post tractatum sequitur de sacramento conf.

De sacramento confirmationis

Deinde considerandum
est de sacramento confir-
mationis. Et primo de
eius institutione. Secundo de
necessitate. Tertio de ma-
teria. Quarto de forma. Quinto
de efficacia. Sexto de ministro eius. Septimo
de suscipientibus ipsum. Octavo de ritu
et de celebratione huius sacramenti.

Circa primum scilicet institutionem huius sacra-
menti, quod hoc sacramentum Christus in-
stituit secundum aliquos apostolis exhibe-
ndo licet non sit specificatum. Secundum alios promit-
tendo Ioh. x. Si autem abiero mit-
tam eum ad vos. Et hoc ideo quia in hoc
sacramento datur plenitudo spiritus sancti, quae
non erat danda ante resurrectionem et
ascensionem secundum illud Ioh. vii. No-
ndum erat spiritus sanctus datus quia Christus
nondum fuerat glorificatus. Et hec est opinio
[illegible]. Secundum alios pueris manus im-
ponendo et benedicendo Mat. xix. et
hec est opinio Ricardi. Alii dicunt quod fuit
institutum ab apostolis qui leguntur con-
firmasse Act. viii. Alii dicunt ab ecclesia
quae primo legitur ipsum ritum solemniter [illegible]
instituisse et praecepisse. Et hec videtur
opinio Bon. Alii dicunt quod Christus insti-
tuit significationem in imponendo manus
pueris [illegible] et inspiratione
et traditione, et auctoritate apostolis tradi-
tionem applicationis. Est enim institutio
duplex scilicet expressione sicut praecepti.
Quo Christus instituit promittendo et
conspirando, apostoli faciendo, ecclesia praeci-
piendo. Et secundum hoc omnes supradictae
opiniones vere sunt in parte. Et hec
de primo.

2 Circa secundum scilicet de ne-
cessitate confirmationis. Dicendum quod quam-
vis datur confirmatio [illegible] non tamen
sine ea simpliciter non sit salus [illegible]
[illegible] ut alibi [illegible]
[illegible] non pervenit ad salu-
tem. Unde dicit Melchiades
papa de consec. v. spiritus sanctus [illegible]

regenerantur ad pugnam vitae post bap-
tismum confirmantur ad pugnam [illegible]
[illegible] baptizatis sufficiunt regenerationis
officia, victuris tamen sunt necessaria
confirmationis auxilia. Constitutione
autem [illegible] et quod nullus ab hoc sacro
[illegible] ut [illegible] quibus [illegible] pug-
nare. Unde si quis cum habet loca et
tempus [illegible] opportunitate
negligentia contempserit periculo
se exponit. Et dicit [illegible] illud
Hugonis li. de sac. p. viii c. ii. tracta-
tur de hiis qui per negligentiam amit-
tunt [illegible] et non [illegible]
manus [illegible] ne forte [illegible]
[illegible] debuerunt dum potuerunt.

3 Circa tertium scilicet materiam confirmationis. Dicendum quod ma-
teria huius sacramenti est crisma quod componitur
ex oleo et balsamo et bene convenit signi-
ficatio effectus huius sacramenti. Est enim
duplex confirmatio [illegible] scilicet interior fidei
[illegible] corde [illegible]
et odor famae [illegible] confessione [illegible]
significat oleum [illegible] balsamo
[illegible]
[illegible] crisma quod est huius sacramenti ma-
teria fuit prius a beato [illegible] consecrata [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in baptismo [illegible]
[illegible]
[illegible] necessitate [illegible]
sacramento et confirmatione [illegible]
[illegible] autem de consec. di. iv
[illegible] omni anno ut
[illegible] glosa [illegible] crisma con-
[illegible] quia cum solempniter baptismus
[illegible]
[illegible] celebratur [illegible]
et ut per [illegible] episcopo
consecretur ut benedicat [illegible]
[illegible]
ille satis congruit [illegible]
[illegible]

charistie sacramenti | institutum a quo
omnia alia sacramenta quodammodo or-
dinantur || Debet autem episcopus qui dat do-
nat crisma consecrare missam celebrare
et hoc in ecclesia cathedrali | nisi sed nisi
sit impeditus ut dicit decretum missa pre-
sente | Singulis autem annis debet in
cena domini novum crisma confici et
vetus debet cremari | de consecratione di-
stinctione 3 litteris || Nam debet etiam crisma accipi
nisi a proprio episcopo de consecratione distinctione 4
presbiter | et qui habet preponi debet illud acci-
pere quo habet a nostro | ut preceperit per diaco-
num | 1 q. 1 presbiteris || Unde abbates
peccant quando accipiunt illud ab aliis
nisi privilegiati sint quod possunt ac-
cipere a quibus volunt ut dicit glossa
ibidem || Quintum pro a quo confirmandi
debet oleo perunctionis et uncti | Respon-
deo non esset sacramentum confirmationis
iterandum | sed aliquid caute supplendum
quod esset obmissum ut dicit de sacramento iteran-
do capitulo 1 | Immo et Hostiensis
de sacramento unctionis | dicit quod qui confirma-
tur et oleo debet iterum confirmari li-
cet et sic non iterari | signo te
signo crucis || Alie autem orationes que
precedunt et que sequuntur non iterantur
.8. Circa aliud secundo de forma consecrationis
sciendum quod forma ideo huius sacra-
menti et signo te signo crucis con-
firmo te crismate salutis | In nomine
patris et filii et spiritus sancti | Et quando dicit
crismate sanctificationis || sed per hoc non cor-
rumpunt sed tam formam prout eam ca-
nones pro utroque significat ||
7 Circa quartum de efficacia con-
firmationis Sciendum est quod in con-
firmatione imprimitur caracter | ut etiam
[illegible] et supra de sacramento [illegible] quod
[illegible] || [illegible] re supponit autem caracter
[illegible] caracterem baptismalis | [illegible]
[illegible] supponit ordinationem || [illegible]
[illegible] confirmatione gratiam [illegible]
[illegible] | Unde [illegible] pro [illegible]
[illegible] sancta [illegible]
[illegible] baptizatio || Circa sextum sed

a ad istos confirmationis spectandum quod
episcopi diaconia potestate soli episcopi possunt
confirmare | Episcopi enim sunt successores
apostolorum de quibus solum legitur in actibus
apostolorum | quod per [illegible] magis dabant spiritum sanctum ut dicit
de sacramento unctionis § presbiteri || Ex commissione
tamen pape possunt etiam simplices presbiteri
confirmare | quod probatur de consecratione distinctione
5 pervenit | ubi presbiteris ex commissione
beati Gregorii confirmabant tempore
pro scandalo evitando | potestas
enim confirmandi fundatur ut dicit glossa
super dispositione vicarii Christi li. de
[illegible] | Super hoc etiam sunt plures
alii modi dicendi quos obmitto
gratia brevitatis || Quintum autem utrum
episcopi degradati confirmare possint
Scindendo dixerunt aliqui quod eorum potestas con-
firmandi fundatur super dignitatem que
episcopo confertur in consecratione sua et ita
dignitas ab eo auferri non potest per
[illegible] || per dignitatem apostolatus omnes
apostoli quorum episcopi sunt successores
immediate acceperunt a Christo | episcopi de-
gradati confirmare possunt licet
hoc facere non debeant | quia eius potestas et
[illegible] potestate Christi || Alii dicunt quod episcopi
degradati confirmare non possunt | ut de-
[illegible] | quia vicario Christi concessa
sunt a Christo potestas plenitudo ordina-
[illegible] de corpore Christi mistico quod est ecclesia
| [illegible] secundum quod conpigit [illegible]
| super autem suum verum corpus nullam potestatem
concessit potestatem | ut etiam super illos qui
sacramentum baptismi non receperunt | quia
[illegible] ad ecclesiam mili-
tantem | concessit aliquam potestatem
directe | Unde apostolus primo ad corinthios quinto
Quid michi de hiis qui foris sunt
iudicare . || Et ideo potestas episcopalis
directe respicit corpus Christi misticum
et eius membra | potestas autem sacramenti eu-
charistie directe respicit verum cor-
pus || Et potestas baptizandi non tantum re-
spicit [illegible] qui et ecclesie membra | sed etiam
illos qui nondum sunt ecclesie militantis
membra || Ideo vicarius potest ab eis auferre

Dignitate ep[iscop]ali [et] n[on] t[antu]m ab h[omi]n[e] p[otes]tatem baptiza[n]di | s[ed] [et] a sac[er]dote p[otes]tatem confitendi | Dicit aute[m] [et] de suspe[n]s[is] q[ui]a p[er] p[ri]vatio[n]em seu degradatio[n]e[m] tollit[ur] sibi p[otes]tas | sed p[er] suspe[n]sio[n]e[m] p[ro]hibet[ur] p[otes]tas v[er]o | Et ideo s[i] ep[iscop]us suspe[n]sus co[n]firmat vere co[n]firmat[ur] [et] | s[ed] co[n]firmando mor[taliter] peccat | q[ui]a v[ti]t[ur] p[otes]tate cu[m] usus e[st] sibi p[ro]hibit[us] [et] de r[e]cto | Ut[rum] no[n] p[otes]t q[uo]d c[ommissio]ne p[a]p[e] sac[ra]m[entu]m co[n]firmatio[n]is possit co[n]ferre | Respondeo s[ecundu]m Bo[naventuram] q[uo]d de co[n]s[ecratione] [illegible] d[icta] glo[sa] | [et] [illegible] eciam no[n] cl[er]icus ex co[m]missio[n]e p[a]p[e] possit co[n]firmare [illegible] ep[iscop]us co[n]firmat[ur] est | Sed videt[ur] aliq[ui]b[us] p[ro]hibet[ur] q[uo]d nullus p[er] solu[m] p[otes]t [illegible] [illegible] [illegible] corp[oris] [Christi] [illegible] m[in]ist[er] cu[m] caput [et] [Christi] p[er] ip[su]m [illegible] | Et ideo ordinat[ur] ep[iscop]i ut potestas co[n]ferendi sac[ra]m[entu]m co[n]firmatio[n]is [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] digne [illegible] [illegible] co[n]fert habundant[ius] augme[n]tu[m] gr[aci]e | ad co[n]sta[n]ter co[n]stant[ia] [illegible] [illegible] corpor[is] [Christi] | [illegible] [illegible] p[otes]tate co[n]ficiendi corp[us] [Christi] [illegible] [illegible] p[otes]tate no[n] h[abe]nt n[isi] sac[er]dotes | Unde et Jacob[us] v[erbum] dicit[ur] | p[re]dicat p[res]biteros [illegible] [illegible] [illegible] ad distribuendu[m] q[uo]d d[icitu]m | q[ui]a [illegible] [illegible] [illegible] no[n] [illegible] [illegible] | q[ui]a sicut dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ep[iscop]i uta q[uo]d n[on] s[un]t [illegible] tradere [illegible] [illegible] [illegible] | Q[ui]d [illegible] [illegible] [illegible] co[n]cessio[n]e[m] [illegible] co[n]firmare p[res]biter p[ro]hibet[ur] | Respondeo p[res]biter ille nichil co[n]ferret s[ed] p[er] [illegible] [illegible] q[uo]d de co[n]s[ecratione] [illegible] [illegible] glo[sa] | [illegible] Ut[rum] alius ep[iscop]us [illegible] [illegible] ep[iscop]us co[n]firmare possit [illegible] [illegible] alteri[us] ep[iscop]i | Respondeo s[ed] de licentia [illegible] ep[iscop]i [illegible] [illegible] | [illegible] [illegible] [illegible] | [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alios co[m]mittere | [illegible] no[n] [illegible] [illegible] | iurisdictio[n]e | que no[n] s[un]t ordinis [et] ep[iscop]alis auctoritatis no[n] p[otes]t demandare | ut [illegible] delegare

aliquo q[ui] s[un]t gradu[s] in s[ecun]d[u]m [illegible] de co[n]s[ecratione] [illegible] [illegible] ut alt[er] [illegible] [et] glo[sa] sup[er] [illegible] | Circa p[ro]p[ri]et[ate]m sollic[itudine] suspe[n]d[i]t[ur] [illegible] co[n]firmatio[n]e[m] | [illegible] q[uo]d o[mn]ib[us] [illegible] h[oc] sac[ra]m[entu]m q[ui]a caracter [illegible] [et] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q[ui] i[m]minet o[mn]ib[us] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] no[n] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | Q[ueritu]r ut[rum] [illegible] [illegible] [illegible] | Respondeo q[uo]d s[ed] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] militaribus | [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] augme[n]tu[m] | [illegible] Hugo dicit q[uo]d [illegible] periculosu[m] est s[i] [illegible] [illegible] [illegible] co[n]firmatio[n]e [illegible] [illegible] | no[n] q[ui]a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | s[ed] q[ui]a [illegible] [illegible] | Unde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | Dicit[ur] illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | Videtur illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sac[ra]m[entu]m [illegible] [illegible] [illegible] | [illegible] dicit [illegible] [illegible] | Respondeo no[n] [illegible] [illegible] h[oc] sac[ra]m[entu]m [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gr[aci]a [et] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] co[n]firmatio[n]es [illegible] [illegible] ad co[n]fessio[n]e[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | Et [illegible] [illegible] h[oc] sac[ra]m[entu]m [illegible] [illegible] [illegible] baptizat[us] [illegible] gr[aci]a[m] [illegible] in h[oc] sac[ramento] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] no[n] [illegible] [illegible] [illegible]

Dummodo non fiat in acte dat per gratiam
collatam in hoc sacramento consequitur
remissionem venialium peccatorum secundum Thomam. Circa
octavum scilicet et celebrationem
confirmationis queritur plures sunt. In qua
parte debeat fieri inunctio in hoc sacramento.
Respondeo in fronte eadem inunctio
fit ad significandum quod confert
ista sacramentum. Unde quia confirmatio
confert audaciam confitendi cuius obstaculum
est timor vel erubescentia que prima
evidenter in fronte manifestatur. Ideo
fit inunctio in fronte de conse. di. 4 c.
Nulla. Debent autem frontes confirmati li-
gari donec desiccetur ne frons
inuncta contingat aquam sordes.
Et aliud secundum Hu. li. 4 de sac. [illegible]
ultimo. Confirmati non debent lavare
caput usque ad septem dies propter albe-
dona spiritus sancti. Et ideo eam a tot
diebus celebrat adventum spiritus
sancti. Secundo autem ad primus ille
quo caput pueri confirmati tangitur vel
[illegible] vertex confirmati in volunt per
alii confirmando vel baptizando itaque
[illegible] de conse. di. 4 c. [illegible] Si
quis voluit. Notandum quod quod in
unctio confirmationis episcopus fit in duobus
[illegible] quorum diversitas [illegible]
accipitur. Quia in baptismo fit in
vertice ad signandum fidei suscep-
tione quia vertex est locus cellule ratio-
nalis. In confirmatione in fronte ad
significandum audaciam confitendi cuius
impedimentum est timor et verecundia
magis manifestatur in pallore et rubore
frontis [illegible] propinquitate cellule ymagi-
nabilis. In ordine vero in manibus
ad significandum potestatem tractandi
[illegible] corpus christi [illegible]. Et ita post
[illegible] in unguendo confirma
[illegible] secundum Goff. in summa
[illegible] secundum Hostiensem [illegible]
[illegible] benedicto ut probatur
[illegible] di. [illegible] ubi [illegible]
Utrum ille qui confirmatur
[illegible] ab alio teneri. Respondeo

cum hoc sacramentum datur ad robur eo
ipso quod hoc ad susceptionem eius ac-
cedit quod sufficiens robur sibi
de se non presumit habere. Et ideo ad hoc
signandum institutum fuit ut ab
alio teneretur. Si tamen aliquis confir-
matur absque hoc quod ab alio teneatur
sacramentum suscipit licet hoc fieri
non debeat nisi necessitas aliqua hoc
exigat. Utrum aliquis et quibus debet te-
neri ille qui confirmatur. Respondeo quod
institutum fuit quod non teneretur nisi
ab uno eo quod cognationes spirituales
matrimonia impediunt. Unde de con-
se. di. 4. Non plures ad suscipien-
dum de fonte de baptismo quam unus ac-
cedant sive vir sive mulier. In con-
firmatione idipsum fiat. Tamen est con-
suetudo quod plures teneant nec est
prohibitum sed hoc potest [illegible]
[illegible]. Non debet autem
teneri ab aliquo qui non est baptizatus de
conse. di. 4 In baptizante. Si
tamen contrarium fiat licet fieri non debeat
casu necessitatis excepto. Nullus
ille qui baptizatur vel confirmatur nec
suscipit patrinum. Et non debet teneri a
monacho nisi sit necessitas. Unde
de conse. di. 4 Non licet abbati
vel monacho de baptismo suscipere
filios vel commatres habere. Per patrinum
aut confirmationis spiritualis cog-
natio contrahitur xxx q. iiii Si
quis [illegible]
sacramenti non [illegible]. Potest autem
teneri vir [illegible] licet
magis deceat virum a viro teneri
magis enim congruat quod teneri
et ille qui tenet sint [illegible] propter
periculum affinitatis ut probat [illegible]
In capitulo autem [illegible] potest teneri ab eo
qui tenuit de baptismo. Unde de
conse. di. 4 In catechismo de
baptismo et in confirmatione unus patrinus
potest fieri si necessitas cogat. Non est
tamen consuetudo romana sed per singula

singuli sufficiant ad hoc etiam ut in
pluribus annuatim contingat. Circa
tertium tempus est determinandum in quo
datur hoc sacramentum. Videndum sicut Mel-
chiades papa dicit ita coniuncta sunt
haec duo sacramenta scilicet baptismus et confirmatio
ut nisi morte preveniente nullatenus
possint adinvicem segregari et unum sine
altero rite perfici non potest. Et ideo eodem
tempore est post ipsum baptismum sollempniter
celebrandum et huic sacramento. Sed quia hoc
sacramentum solum episcopus dat, qui non semper
praesens est ubi presbyteri baptizant
oportuit quandoque ex causa sacramentum
necessitatis confirmationis ad alia tempora
differri. Circa confirmantes et con-
firmandos dicunt eos ieiunos. Videndum
quod sicut ut de consecratione di. 5 Ut ieiuni
ieiuni ad confirmationem veniant perfectae
aetatis ut moneantur facere confessionem
prius. Sed hoc non refert ad sacramenti necessitatem
sed ad convenientiam. Et docet sicut suscipiens
sacramentum male dispositus est ad recipiendum
rem sacramenti idest gratiam
de qua ibi dicitur ut apostoli non
ieiuni per impositionem manuum spiritum sanctum
tradiderunt. Sed hoc non pertinet ad sacramentum
efficiendum sed ad convenientiam. Ab illa non pro-
hibitione excipiuntur infirmi et mor-
te periclitantes ut legitur ibidem.
Et ideo propter multitudinem scilicet et
propter pericula imminentia sustineatur ut
hoc sacramentum quod non nisi ab episcopis dari
potest. Et quod ieiunus det et ac-
cipiat. Quia unus episcopus in dioecesi
magna [illegible] non suffi-
ceret ad tot homines confirmandos
si eis tempus artaret. Unde Hostiensis
tempus de festo non servatur ubi tamen
congrue observari potest tenemur
arguit ut a ieiunis detur et acci-
piatur haec [illegible]. Et prosequitur etiam nostri
quod si saepe non ieiunis hoc sacramentum
traditur potest [illegible] peccat.

Circa nonam quaestionem quae est de unctione
sacra. Sciendum quod duplex est
unctio scilicet exterior de corpore et in-
terior de corde. Et haec scilicet interior

est signatum exterioris unctionis et signum
gratiae invisibilis quam unctio invisibilis
agit et auget si digne sumatur.
Ungitur autem pontifex consecratione cum
consecratur in capite quia personam
capitis propriae gerit. Ungitur etiam
princeps non consecratione sed oleo ut
ostendatur quantum differt auctoritas
pontificalis a potestate regali. Ungitur
etiam princeps oleo ut dicit extra.
Raz de veteri testamento reges unge-
bantur. Extra de sacra unctione c. i. Sed tunc un-
gebantur in capite nunc autem ungi-
tur in brachio humero vel armo.
Consuetudo tamen aliqua ut dicit Hostiensis
servatur. Unde reges Franciae et Angliae
unguntur in capite. Imperator ungitur
autem a papa vel alio de eius
mandato ut de electione Venerabilem.
Alii non reges a suis metropolita-
nis. Si autem vellent inungi de no-
vo consueverunt a papa petere sicut rex
Arrogoniae fecit ut dicit Hostiensis.
Potest tamen papa suo [illegible] super hoc
quandam etiam privilegiare. Ungitur
etiam presbyter cum ordinatur in manibus
oleo benedicto sicut patet in or-
dinario Romano. Di. [illegible] ubi habetur
nota [illegible]. Ungitur etiam qui habet
christianus fieri ante baptismum oleo bene-
dicto scilicet primo in pectore et inter
scapulas et bis post baptismum
presbyter statim post baptismum
consecratione in vertice. Deinde confir-
mandus consecratione et ab episcopo in fronte.
In lege etiam veteri inungebantur
sacerdotes reges et prophetae. In
lege autem nova quia Christus ipsos
nos fecit in sanguine suo reges
et sacerdotes. Ideo congrue
ungitur qui habet christianus. Ungitur
etiam ecclesia consecratione cum dedicatur.
Primo altare oleo, post consecratione
calix et patena consecratione
aut principalis patriarcha [illegible]
[illegible] Ecclesia [illegible]
parvulorum consignatio post baptismum
in fronte [illegible]

[illegible]do autem baptismus et statim post ad
presbiteratum secundum [illegible] perfecti
[illegible] et sic quod sequitur [illegible] 8
[illegible] de sacramento [illegible] 8

De sacramento eucaristie

Consequenter considerandum est de sacro eucharistie. Et primo de ipso sacramento. secundo de eius materia. tertio de eius forma. quarto de [illegible] que sit ad placandum [illegible] liberis. quinto de accidentibus remanentibus ibi. sexto de ministro huius sacramenti. septimo de ritu celebrandi. octavo de defectibus contingentibus in celebratione misse. nono de missa audienda. decimo de sumptione huius sacramenti. undecimo de his que huic valent aut impediunt ab hoc sacro. duodecimo de efficacia eius. Circa primum primo de ipso sacramento considerandum. primo de significatione. secundo de prefiguratione. tertio de nominatione. quarto de necessitate. Circa primum sciendum quod sicut homini [illegible] duplex est opus vite corporalis scilicet generare et alimentum [illegible] ita proportionabiliter quod debet esse duplex opus vite spiritualis. Dionysius per [illegible] vite spiritualis [illegible] et [illegible] instituit baptismum per quod filii dei generantur et eucharistiam per quam reficiuntur. Sunt autem quedam sacramenta eucharistie instituta contra spirituales defectiones [illegible] in hoc sacramento [illegible] corporalis [illegible] subtractiones [illegible] maiores [illegible] sicut [illegible] recessit [illegible] apostolus diligenter [illegible] de consecratione di. ii. [illegible] Circa secundum scilicet significationem eucharistie sciendum [illegible] sacramentum [illegible] species [illegible] corporis Christi veri et corporis Christi mystici. Et sic [illegible] dicit [illegible] signum [illegible] res [illegible] de cele[illegible] distinguendum

[illegible] eucharistie sciendum quod species visibiles scilicet panis qui compactus [illegible] ex purissimis [illegible] vini. Et sic [illegible] similitudinem [illegible] corporis Christi veri quod constat ex purissimis membris et [illegible] corpore Christi mystico quod constat ex [illegible] fide et caritate copulatis. Unde [illegible] compactio [illegible] quia [illegible] similitudinem [illegible] corpus Christi verum [illegible] Unde obicitur quod species non [illegible] reficit dicendum [illegible] rei que [illegible] et [illegible] signum [illegible] Item si species visibiles [illegible] corpus Christi verum non [illegible] ratione [illegible] sicut [illegible] aqua [illegible] caracterizant sicut etiam [illegible] corporis [illegible] simpliciter [illegible] facit esse [illegible] substantia [illegible] Unde non [illegible] ratione efficiendi mediante [illegible] sicut ablutio [illegible] caractere. Unde hec species [illegible] sunt [illegible] corporis mystici [illegible] corporis veri [illegible] Quomodo autem verum corpus sit res [illegible] specierum panis [illegible] supra dictum. Unde non etiam signum et res sit res [illegible] corporis mystici [illegible] sicut corpus Christi verum constat ex purissimis membris sic corpus Christi mysticum ex hominibus per fidem et caritatem [illegible] unitatem [illegible] signum est etiam [illegible] quam [illegible] forma [illegible] unionis quam per fidem et caritatem [illegible] copulatur et ratione huius [illegible] unionis corporis Christi mystici [illegible] effectus huius sacramenti. Et quod [illegible] de sacramento corporis [illegible] sicut de sacro sanguinis Christi. Dicitur autem [illegible] hoc sacramentum eucharistie [illegible] unum sacramentum. [illegible] quod ab una [illegible] eius ut [illegible] supra de [illegible] sacramentorum [illegible] Unde licet sint plura materialiter tamen [illegible] unum simpliciter [illegible]

In una collecta que dicitur post sancti-
ficacionem sumptam prius dicitur
pluraliter perceptis sacramentis sacramen-
ta que sup[er] [illegible] et post singulariter [illegible]
dicit et porrecta ut hoc tuum sacramentum non
sit nobis reatus ad penam ¶ Cir-
ca sunt sacramenta signata hoc sacramentum
Ostenditur quod quemadmodum fuit hoc sa-
cramentum prefiguratum racione dignitatis
et famose ostenditur. Et racione di-
fficultatis cum sit res eius credibilia
difficilis et credendum ut homines
assuefierent quadam figuratur ma-
nuductione | Fuit autem hoc sacra-
mentum figuratum secundum magistrum 4 libro
Sentenciarum di[stinctione] viii sacrificio melchi-
sedech | Manna | Agnus paschalis Et
sanguinis qui fluxit de latere Christi
[illegible] aut hec sufficiat [illegible]
ad prefiguratam eius eadem que est in hoc
sacramento sacramentum tantum scilicet forme visi-
bilis panis figuratur fuit sacrificio melchi-
sedech | eius que est res et sacramentum sive
res contente et signate scilicet Christi
passi | agnus paschalis | Res non significate
sed contente et [illegible] Christi corporis mistici
manna | quod reficiebat | omnes sapores
suavitatis habens | Virtus vero dantis effi-
caciam | sanguis qui exiit de latere [illegible]
[illegible] res figure [illegible]
condicionibus scilicet quod de passione iam
mortuo profluxit ¶ Circa 4 est
sciendum quod hoc sacramentum [illegible]
quod hoc sacramentum est quod est signum veneme-
morativum passionis Christi que fuit
sacrificium verum | dicitur sacrificium [illegible]
| Communio quod est signum [illegible] et
unitatis cum homines aggregantur per
ipsum | dicitur communio | Est autem quod est per-
figuratum divine fruicionis que
in patria dicitur viaticum | prebet
nobis vi[am] perveniendi ad eam | Ut eciam
quia dat tunc [illegible] de hac vita
[illegible] | Est vero quod valet [illegible]
[illegible] quia est plenum gracie | dicitur eucha-
ristia | id est bona gracia | Ubi quod est
bonum et caritas gracia ¶ Circa quintum
sunt necessitate eucharistie non quod
sit de vita vite salute corporali

Ita et vite spiritualis est dupliciter necessarium
dupliciter scilicet | [illegible] sine quo non est
salus [illegible] quo salus [illegible] | Malus [illegible]
eucharistia [illegible] non est de sal[u]-
te necessitate salutis sed tamen [illegible]
statuit | [illegible] est de necessitate salutis
[illegible] quod aliud sacramentum [illegible]
istud quia omne sacramentum [illegible]
[illegible] et [illegible] sine impedimento
apte suscipient [illegible] istud cum sit maior
perfeccionis [illegible] sacramentum plures vi-
litates [illegible] de eius effectu
¶ Sed obicitur illud | Iohannis vi | Nisi man-
ducaveritis carnem filii hominis [illegible]
[illegible] [illegible] manducat [illegible] | Respon-
deo de carne Christi loquitur [illegible]
[illegible] spiritualiter [illegible] visibiliter
[illegible] sacramentaliter manducandam
¶ Obicitur eciam illud augustini ut [illegible]
[illegible] | crede et manducasti [illegible]
hoc videtur quod sufficiat manducacio
spiritualis | Respondeo suppleri oportet
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de manducacione spirituali [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] infra de
[illegible] huius sacramenti articulo [illegible]
[illegible] omnis [illegible] [illegible]

De materia eucharistie

Deinde considerandum est
de materia huius sacramenti
Et primo in generali de materia
corporis et sanguinis [illegible]
[illegible] de materia corporis | [illegible] de materia
sanguinis | Circa primum sciendum
quod panis et vinum sunt materia huius sacramen-
ti [illegible] instituit domina | Instituit
aut domina [illegible] [illegible] in aliis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
| quia panis et vinum [illegible] refeccio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] | [illegible] [illegible] [illegible] significa-
cionis [illegible] quod panis
[illegible] [illegible] [illegible] vinum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
corporis Christi [illegible] mistici |
[illegible] [illegible] panis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

ut dicitur in glossa | ad Corinthios xi. panis et
vinum cibus sustentat corpus | et vinum
laetificat. Sic hoc sacramentum magis sustentat
et laetificat caritate in anima
nostra quam alia sacramenta | Debuit autem
hoc sacramentum esse de duplici materia
quia materia sacramenti est ut significatio
et usus | et secundum utrumque modum duplex
competit materia in hoc sacramento | Usus enim huius
sacramenti et effectus qui est sui [illegible] bus
cibus et potus requirit | Significatio
non duplex est una et passio Christi in
qua sanguis eius fuit separatus a corpore
alia est oblatio ad salutem corporis
et animae. Ipsi hoc optime ubi separatim utrumque
significatur | Videtur quod huius sacramenti du-
plicis materiae et signum [illegible] materiae conficere vel
sacramentis spiritualibus | pro medicatione
dum ex passione quae fuit in multis
afflictione sui bonorum corporis et
effusione sui pretiosi sanguinis [illegible]
[illegible] vel dispositione animae et corporis vel
satisfactio et delectatio medicabilium vel modis
2 meditatio talis | Circa secundum de speciali
materia corporis quae videtur simplex scilicet utrum
requiratur triticeus | Videtur sic secundum omnes
doctores similiter de consecratione distinctione ii
capitulo ii et capitulo non oportet et c(apitulo)
sequenti et calo de sacramento | et quia dominus
se comparavit tritici grano | Iohannis xii
quia creditur celebrasse de pane
triticeo et instituisse ut sic cele-
braretur ut patet quia panis de fru-
mento dicitur antonomasice panis | Item
cum dicitur quod Ihesus accepit panem
hoc de pane triticeo dicitur [illegible] | Item
quia usus ecclesiae ab apostolis qui primitivi
fuerunt [illegible] sic celebrare in
hoc solo pane | Item non [illegible] et
numquam quaeritur huius sacramenti panis
triticeus | Item quod effectus refectionis
melior [illegible] nascitur [illegible]
[illegible] tamen de facili [illegible]
[illegible] posset deferri quodammodo sufficit
[illegible] sacramentum [illegible] desertum altius
[illegible] [illegible] consecrandum quod
[illegible] sacramentum perficiendi | Utrum possit
[illegible] de pasta triticea | Videtur

scilicet quod non quia Christus instituit de
pane triticeo ut scriptum est distinctione liiii
capitulo | Illud quod solet quibusdam esse pro
commercio [illegible] corporalem [illegible]
ut [illegible] sacramentaliter [illegible]
[illegible] spiritualem | Et dicitur quod pa-
nis sit pasta [illegible] digitis confirmatur
ipso post huiusmodi compressionem non potest
separari | Dicendum quod panis ex quo
semel et cocta nisi madefacta rece-
dat a ratione panis [illegible] non rece-
dit a ratione panis conficietur hoc
sacramentum | Utrum possit confici de pane
ex farre et huiusmodi | Respondeo quod
idem dicitur in pane ex farre et spe-
lta confici posse | quia et eiusdem
speciei cum pane triticeo sicut differunt
differentiis accidentalibus. Aliquibus
[illegible] videtur magis [illegible] eiusdem ge-
neris generat sibi simile [illegible] sit
tamen aliqua dissimilitudo generantis
ad generatum | quandam ad accidentia
ut propter materiam ut propter debilitatem
virtutis generativae | Et ideo si quae sit
mixta sicut quae ex semine tritici gene-
rari possunt sicut ex triticeo seminato
in [illegible] nascitur siligo [illegible] fru-
mento panis confectus potest esse materia
huius sacramenti | ipse tamen non videtur
habere [illegible] in ordeo vel in spelta
nec in farre | quod inter omnia genera
tritici similius in figura et [illegible]
materiae [illegible] magis videtur signi-
ficare propinqui [illegible] [illegible]
speciei | Sed [illegible] panis significatur
[illegible] manifestatur quod canis et
lupus sunt propinque speciei | non autem
eiusdem | Unde [illegible] frumento
quod nullo modo potest ex semine granum
tritici generari non potest confici pa-
nis qui sit materia sacramenti
et [illegible] | Et ambrosius
autem videtur quod [illegible] non sit suf-
ficiens quod [illegible] non est eiusdem speciei
cum tritico quia [illegible] generatur
[illegible] quaedam sunt accidentia inseparabilia
bilia concomitantia generationem
ut [illegible] | Hic [illegible]

Eu [illegible]

Secundum autem albertum in quarto sententiarum frumentum et genus ad triticum et spelta sunt tamen duo sunt species frumenti valde vicine et parum distant in specierum formatione secundum quam nichil distant in forma granorum et colore et sapore panis. Et ideo de spelta confici potest simul. Utrum possit confici de pane permixto ex tritico et aliis granis. Respondeo autem et tota permixtio quod tenet triticum ad speciem deveniat ut puta quod [illegible] predominatur illud commixtum ut sic et equaliter aut tunc in eo non potest confici. Remanet species panis tritici ut quamvis tritici respondeat. Et tunc potest. Quantitas sit operationibus sed ex sapore [illegible] potest cognosci. Prima actio in magna potentia confert ad cognoscendum quod et utramque [illegible]. Utrum possit confici in pane corrupto. Respondeo aqua et tota corruptio panis quod solvit speciem panis sicut [illegible] continuitas solvitur et sapor et color et alia accidentia mutantur. Unde corrupta materia confici non potest materia Christi. Aqua non. Item et tota corruptio que speciem solvit [illegible] aqua disposita ad corruptionem quod declarat aqua in mutatione saporis et coloris panis potest confici corpus Christi. Sed peccat conficiens propter irreverentiam sacramenti. Et per amidum et tritico corrupto videre quod panis [illegible] possit sicut corpus [illegible]. Quidam contrarium dicunt ut textus. Secundum autem sanctum Thomam dubium videtur amidum an sit materia conveniens ad sacramentum panis conficiendi [illegible]. Verum nullo sit probabilius quod non convenit secundum aliquos sine peccato tamen dicunt maxime requiritur hostias conficiendas pro certo et quod spectat de amido. Conficiens autem excusat de aliquo peccato per supponit enim magis et [illegible] veritatem. Et tamen an sit materia debita non operatur [illegible] idolatrat ut idolatrare facit. Quia quidam secundum formationem [illegible] et ab aliis omnino studium supponit tamen secundo. Utrum debeat confici in pane azimo. Respondeo sic [illegible] decretalium [illegible] libro.

de consecratione distinctione ii. In sacramentorum [illegible] de nova [illegible] sacrificio. Dicunt autem de Anshelmus in epistula de azimo fermentato et azimum non variant speciem panis cum sit accidentia. Unde in utroque confici potest de facto. Unde Greci non dicuntur heretici ubi corpus [illegible] ingloriose bene dicunt [illegible]. In tamen ecclesia latina si quis de fermento conficeret nichil faceret. Tenemur autem et ut unusquisque secundum ritum sue ecclesie habeat in celebratione sacramenti. Et super hoc autem sunt diverse ecclesiarum consuetudines ut in [illegible] X in registro. Romana ecclesia offert azimos panes propterea quod dominus sine ulla commixtione suscepit carnem. Sed Grece ecclesie offerunt fermentum eo quod verbum patris indutum est carne sicut fermentum quod miscetur farine. Unde sicut peccat in ecclesia Latinorum aliquis presbiter celebrans de pane fermentato. Ita peccat sacerdos in ecclesia Grecorum celebrans de azimo quia [illegible] ecclesie sue ritum [illegible]. Secundum non potest forte Greci [illegible] peccant quia sacre romane ecclesie non conformant. Catholicorum tamen consuetudo celebrandi de pane azimo rationabilior est primo propter [illegible] institutionem Christi qui sacramentum instituit primo die azimorum ut habetur [illegible] quia diebus omnibus Judeorum nichil fermentatum esse debebat. Exodi xii. Secundo quia panis est proprie sacramentum corporis Christi quod sine corruptione conceptum est magis quam deitatis ipsius ut infra probabitur. Tertio quia magis convenit sinceritati fidelium que requiritur ad usum huius sacramenti primo ad Corinthios v. Pascha nostrum immolatus est Christus, itaque epulemur in azimis sinceritatis et veritatis. Habent tamen consuetudinem aliqui [illegible] propter scandalum quod tangit [illegible] supra. Grecia detestatur [illegible] qui [illegible] simul [illegible]

Utrum ecclesia quod apostolus [illegible] sacrificabat in azimis [illegible]. Respondeo [illegible]

legalia debere observari cum evangelio. Et in isto consentiendo propter preceptum legis, acciam instituit corpus conficere in fermentato. Cessante ergo causa accidentali redit causa [illegible] atque essentialis, vero illud retinuit. Et alibi addidit non posse confici nisi de fermentato. Et ad corroborandum asserere videtur dominum in fermentato confecisse. Et quia Iohannes evangelista contrarium dicit dicentes quod die azimorum instituisse sacramentum, quidam errantes in tantam insaniam prorumpit ut dicerent evangelistas istos sibi contradixisse et dixisse. Et arguitur contra eos sic: Iohannes ante diem pasche dicit dominum cenasse cum discipulis suis. Sed quod hoc contrario dicatur non ostenditur.

Et multiplici acceptione pasche: pascha enim dicitur agnus paschalis. Exodi XII: Et vidit uterque quando ad pascha. Aliquando hora immolacionis sub vespera XIIII lune, pro agno immolari debebat et festum incipiebat. Exodi XII. Et pascha dicitur ista post biduum. Aliquando dies in quibus vespere immolabatur agnus. Luce XXII. Appropinquabat dies festus pasche iudeorum azimorum quo dicitur paschalis [illegible] quo dies azimorum post immolacionem agni celebrantur. Iohannes XIII. Ante diem festum pasche. Aliquando dispensacio azimorum. Iohannes XVIII. Et ipsi non introierunt in pretorium ut non contaminarentur sed manducarent pascha. Et hoc quidem [illegible] modus ponit Innocencius libro de officio misse. Aliquando dicitur Christus significatus per agnum paschalem, i. ad Corinthios V: Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Aliquando tota septimana azimorum que sabbato incipiebat XIIII die aprilis [illegible] et durabat per tres dies [illegible] die aprilis ut patet Levitici XXIII [illegible] nolentes pascha per [illegible] [illegible] aliqui festo epulari. Philippus [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dies [illegible] paschatis.

Christus. Et propterea aut super dies azimorum omnes erant dies festi, sed signant per excellenciam dies festi. Sed et [illegible] de illo dicit Iohannes: Ante diem festum pasche. Post illud aut dicunt maiores excellencia erant dies festi sabbati, quia erant inter illos dies festos magis [illegible] debebant [illegible] tamen propter suam celebritatem propter azima et propterea quod Iohannes non contrarium dicit aliis evangelistis. Communiter accipit pascha quam alii, ut ipsi sicut eciam legitur Exodi XII: Solempnitas paschalis incipiebat ab vespere XIIII lune. Et dicitur Christus post immolacionem agni paschalis sacramentum hoc instituit. Unde hec [illegible] dies dicitur a Iohanne precedere septimam diem pasche. Et tunc alii evangeliste dicunt prima die azimorum, quia sicut fermentum non inveniebatur in domibus iudeorum. Sed videtur contrarium pro dicto esse quod Christus prevenit diem azimorum. Significare enim debet veritas respondere, ergo agnus qui erat signum Christi immolatur XIIII luna, sicut Christus crucifixus XIIII luna. Sed eciam dicitur Christus confecit, ergo in fermentato confecit. Et dicendum quod passio eius sicut eciam [illegible] post cenam sicut fuit [illegible]. Et fuit completum. Unde dicendum quod sicut quod agni questio exigitur immolacio sed [illegible] XIIII luna non quia consueta sed quia decreta. Et sic patet quod non prevenit. Sed quare attendimus in hoc sacramento distincta circa panem azimum et fermentatum quam [illegible] baptismo circa aquam. Ubi sicut calida vel frigida. Dicendum quia fermentum habet aliquid corrupcionis et si esset corrupto non posset conficere hoc sacramentum ut dicendum est. Possit enim tamen tanta corrupcio esse quod certe non posset sacramentum conficere. Ubi possit confici de pane sed de aqua rosacea. Dicendum sicut Innocencius in inquisicione decretali de [illegible] conmixtio [illegible] fermentum et de necessitate

huius sacramenti ut potest constitui sub
specie panis | Et ideo si fieret ad-
mixtio aqua rosacea vel aliquis alius
liquor quam aqua naturalis non posset
esse vere confici sacramentum | quia de pa-
nibus non est | formis etiam de aquis Christus
confecit | aqua naturalis confectus fuit non
potest confici corpus Christi secundum Thomam et
Richardum | Secundum aliquos tamen potest
quia aqua ipsa non requiritur ut materia
in specie ipsa panis de natura aliud etiam
in aqua fiat panis transmutatur | Et
longius secundum petrum | Circa tertium sci-
licet materiam sanguinis est sciendum quod de solo
vino vitis potest confici sanguis Christi Et
hoc primo propter institutionem Christi qui de
vino vitis hoc sacramentum instituit ut
dicitur | quia dicit Luc. xxii. amen dico vobis
[illegible] non bibam de genimine
vitis huius | Secundo quia sicut dictum est
in aliis ad materiam sacramentorum assumitur illud
quod proprie et communiter habet talem formam
proprie autem vinum dicitur quod de vite sumitur
Alii autem liquores vinum dicuntur secundum
quandam similitudinem ad vinum vitis | Tertio
quia vinum vitis competit ad effectum
huius sacramenti qui est spiritualis letitia
| quia scriptum est quod vinum letificat cor
hominis | Ex predictis ergo [illegible]
sunt de vinis [illegible] ex pressione vini
Acetum autem [illegible] non est vinum non
differt a vino secundum speciem vini [illegible]
| de eo confici non potest | In vino tamen
quod tendit ad acetum manente ad-
huc forma speciali vini potest confici | Et
[illegible] vinis sunt acetum | Innocentius de
offic. [illegible] potest de ace-
to confici | Aliter non dicitur vinum secundum
petrum et Ricardum | Quando igitur fiat si
vini species acescat | Ricardus non ma-
net ibi sanguis Christi sicut nec
corpus Christi quando corrumpuntur species pa-
nis | Et hoc secundum albertum de missa
| Si vinum sit putridum post speciem putrefactio-
nem quod reduci non possit ad complexionem
vini de eo non potest confici | Si non sit
in via ad corruptionem de eo potest
confici si non sit [illegible] sacramenti

si potest aliud habere de facili | Si
sit in vino tamen sapor [illegible] sapor
aromaticus vel ponticus vel stipticus
vel acerbus et cetera propter digestionem
vini potest de eo confici quia retinet
speciem vini | Non potest etiam confici de
agresta quia non est de termino generationis
quod est in maturitate ostendit | Unde
non est vinum quia nichil repertum speciei
nisi de termino sue generationis | De musto
autem confici potest quia habet speciem vini quod
attestatur maturitas et dulcedo
si non conveniat de ipso confici aliquid
sit de festivitate | Unde prohibetur ne
mustum de uva de calice statim ex-
pressum offeratur propter indecentiam de
impuritate musti | Propter quod dicitur et de
conse. di. ii. Cum omne crimen | In lu-
cum [illegible] quomodo hic fiet
potest tamen hic de necessitate fieri quia [illegible]
[illegible] tamen necesse sunt botri de calice
[illegible] | De musto non dicit quod
tenetur | In uva in materia confici non
potest | Et propter hoc opinio tenes (?) de conse.
di. ii. [illegible] calo prescripti | Namque
non conficit sanguinem nisi in vino
consistente sub specie potabili quod potest
patere quod dicit discipulis bibite ex
hoc omnes | Vinum autem non est in uva
materia sub specie potabili sed capabili
| Ipso vero sic se habente aqua non possit
misceri | Aqua non debet apponi vino
quod offertur in hoc sacramento ut habetur extra
de cel. mis. [illegible] | Et hoc quidem
primo propter institutionem probabiliter
enim creditur quod dominus hoc sacramentum
instituit in vino aqua permixto secundum
morem terre illius | Et etiam satis competit
qui inmisceret illi creaturata [illegible]
temperamentum | Secundo quia hoc competit re-
presentationi dominice passionis unde
videtur ex [illegible] legitur | Et cetera
de conse. di. ii. c. 1 | Cum
hoc convenit ad significandum
huius sacramenti qui est [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]

de conse. di. ii. c. Cum omne crimen.
Non autem sufficit in dolio ponere aquam.
Admixtio enim aque facienda est
et vini per sacerdotem, et per eum signi-
ficatione. Et ideo tunc post dicitur etiam
si aliquo predicta fuisset aqua secundum misterium
nichil amittit secundum Bonaventuram. Licet autem appositio
aque sit de necessitate precepti, non
tamen est de necessitate sacramenti, quia aqua
refertur ad significationem participationis
sacramenti a fidelibus, quamvis ad hoc
quod per aquam mixtam significatur vino
populus admixtus Christo. Et eo ad hoc
ipsum quod de latere Christi pendentis in cruce
aqua profluxit, et ideo refertur, quia
per aquam significabatur ablutio peccatorum
que fiebat per Christi passionem. Deinde est
autem quod sacramentum perficit consecratio
misterii. Ipsa autem fidelium non est de ne-
cessitate sacramenti. Sed aqua eo sequitur
sacramentum ut ad sacramentum. Et ideo conse-
quens est quod appositio eius non est de
necessitate sacramenti. Ipse quod etiam dicitur
[illegible] non apponatur aqua. Unde de
conse. di. ii. c. Septimo dicitur. Si
quis ad consecrandum improvidus ut ignorans
vel simpliciter non curaverit ut scilicet
aquam vino misceret, potest eius
prelati venia [illegible] ab illud
de conse. di. ii. sicut. Dicitur
sacrificando calicem domini offerri so-
la aqua non potest. Dicitur sicut vinum so-
lum, quia intelligitur ibi Tyranus non
posse fieri quod non potest bene vel
[illegible]. Unde ut Tyranus dicit
[illegible]. Alexander de
[illegible] ap-
ponere ibi aquam obmittit vel etiam
ex negligencia, per hoc quod nullam di-
ligenciam adhibet, mortaliter peccat.
[illegible] quia aquam
apponit vino [illegible]
[illegible] efficacia [illegible]
[illegible] misse [illegible]. Qui autem
[illegible] ex negligencia [illegible]
[illegible] diligencie [illegible] peccat

peccat graviter. Et cum hoc sacramentum
est cum magna diligencia consecrandum.
Et quia tunc istud sacramentum precellit alia
sacramenta [illegible] in eo in alijs ne-
gociis [illegible] negligencia [illegible] bonum.
Debet autem solum aqua naturalis apponi
in [illegible] quia tunc admixtio aque
ad vinum non est de necessitate sacramenti,
non [illegible] de necessitate sacramenti quod
aqua misceatur vino sive artificialis
sive rosacea. Licet quidam ad quedam
sacramenta peccarent, qui aliam aquam eo
misceret nisi naturalem, ut verum quia
de latere Christi pendentis in cruce non
aqua profluxit non liquor artificialis ut
quidam dixerunt. Et ostendit quod eius
corpus erat verum [illegible]
[illegible]
modicus, magis sanguinis ut profluxit
quam aqua, quia magis mistio erat
congruo. Nam duo [illegible] sacramenta
fluxerunt eius significata [illegible]
[illegible] magnum ut
habetur extra de celeb. miss. In quanto.
Debet autem modica aqua apponi. Nam
cum aqua mixta fuerit plures opi-
niones [illegible] opinio fuit In-
nocentii qui dicunt aquam [illegible] in
vinum. Hoc autem fieri non posset nisi
adeo ponderet modicum de aqua quod
in vinum converteretur. Et ideo tunc [illegible]
[illegible] parte de aqua apponere maiorem
sit vinum [illegible] debile, quia si tanta fieret
appositio aque quod [illegible]
ni non posset perfici sacramentum. Unde et
hoc [illegible] solebat [illegible] ecclesie generalis
[illegible] de celeb. miss. perniciosus. Si
autem tantum de aqua [illegible] quod
tolleret vini speciem, vini non posset
de eo confici, quia tunc non esset
vinum sed aqua vinata. Unde non potest
confici de [illegible] aqua [illegible]
ut de aqua [illegible] super acinos uvarum
postquam est vinum expressum. [illegible]
[illegible]. Nec [illegible] de aqua
rubea in qua est lotus pannus vino ru-
beo intinctus. de conse. di. ii. c. [illegible]

Tertio | Circa quartum queritur et nullis tritici
panibus non potest verum haberi | Respondeo secundum
illos a dicta missa super hoc ipsa consule-
re decet | Et videtur quod cum decet dispensacio-
nem decet ut corpus Christi sine sanguine
consecraret necesse esset de facto sacramenti vini
vinum de aqua mixtum fit | Secundo
composito aqua cum aqua et vino cum
vertetur in sanguinem | Respondeo quod aqua
mixta cum vino duplex potest
fieri aut secundum maiorem equalitatem vel
aut secundum equalem proportionem | In primo
modo aqua non solvit speciem vini | Magis
enim vinum actuat quam aqua et tamen ge-
neraretur natura tercia ex duobus | Et
vinum posset cito aquam quidem in sui
naturam licet patet cito alteret se in
operationes suas qualitates accide-
tales | Et sic dico quod in forma con-
secrationis vini tota substantia vini trans-
stantiatur in sanguinem | Secundo ge-
neraretur natura tercia ex duobus que
nec esset vinum nec aqua si non starent
operationes eius nulle sunt distincte
et quamvis esset ibi mixta sint | Et
ideo tunc cito posset sacerdos consecrare
post tale vinum apponere quia illud
quod fuit ibi verum tunc non esset
transmutatum ad quintam naturam
tertiam fiet in sanguinem | Si tamen duo
proferret verba consecrationis esset composita
duobus natura tertia constituta | Illa
non posset consecrari sanguis Christi | Propter
species componentes ex quibus per ea
constituitur vinum de composito non rema-
nent sed tamen ab ipsis forte diminute
esset secundum quod ipse opinione illorum dico
qui dicunt esse remanere de complexio-
nibus | Sequitur de forma consecrationis

De forma consecrationis eucharistie

Postea considerandum est de
forma sacramenti eucharis-
tie | Et primo de quibusdam
que communiter pertinent ad formam
consecrationis panis et vini | Secundo
specialiter de forma vini | Tertio de virtute
forme | Circa primum sciendum quod forma
huius sacramenti ita habetur in canone
misse sic Hoc est corpus meum | Et hic
est sanguis meus etc. | Unde quod dicitur
misse cum Mathee et [illegible] communiter
dicitur quod forma verborum sicut de canone
scripta est a Christo apostolis et ab illis eorum suc-
cessoribus | Circa primum dubium quod
forma sunt plura [illegible]
prius consecrat quam verba protulit | Respon-
deo [illegible] composito et quod
ille [illegible] dicit [illegible]
fecerit et formam consecrationis [illegible]
eam potuit consecrare sine verbis debuit
tamen consecrare [illegible] dicere ut apostoli
consecrarent [illegible] formam | Secundo
quia dicit [illegible] Lucas quod
ille accepit Ihesus panem et bene-
dixit et fregit dedit discipulis
suis dicens etc. Accipite etc. Et
post hoc est corpus meum | Ex hiis
patet quod prius benedixit et fregit quam
verba proferret | Sed benedictio ista fuit
consecratio | Et videtur quia fractio
sequitur consecrationem quare sequitur quod
prius consecravit quam verba protulit
Respondeo iam benedictio non fuit consecratio
secundum Bonaventuram | Sed quod [illegible]
ostendit quod benedictio [illegible]
[illegible] | De fractione
distinguitur quod fractio [illegible] figurata
[illegible] sicut presbyter frangit post consecra-
tionem vel ad distribuendum et sic
Christus cum consecratione fregit et
apostolis distribuit | Circa quibus
accipite et manducate ex hoc bibite sic
de forma | Respondeo sic designat
ipsam materiam consecrandam quod non est
de [illegible] sacramenti | Circa sit
[illegible] de canone
misse possit consecrare | Respon-
deo quidam dicunt quod non est huius
opinionis esse videtur [illegible] | Sed
contra [illegible] videre esse quod canon
[illegible]
[illegible] Tertio secundum Thomam
possit sola [illegible] verba [illegible]
sacramenti proferret [illegible]
[illegible] quod hec verba [illegible]
[illegible]

Verbum tamen consecracionis continet presertim
preterito accione non fruacit ¶ Secundo
dominationis formam ponit alterum pro
pronomine demonstrativum scilicet hoc et
hic. Unde circa hoc sciendum quod sunt
plures scilicet modi dicendi qui
by comiss quod bene dicendum non
sunt. ¶ Hugo de sancto victore vel
aut in alia illic ibi ista demonstrativa
super pane ad spiritum ad et post ad ullam
sub hoc spiritu illud quod hic transmuta-
tur quod corpus meum sicut de illo
quod nunc quando dicendo hoc est corpus
meum est illud insuper ille cibus est
transmutandus in corpus meum vel
aut locando ad nunc est verior et nunc
genus ipsa per virtute eius complacionis
fundam ille cibus fiet corpus meum
supposito aut sic quia ibi non te
vbo ergo complendum est forma ipsa
oportunis panis fit corpus Christi vero
¶ Tercio quid sit de ipsa forma
Respondeo quod non ita additur ibi ad de-
notandum omnes consecracionis ad huius sa-
cramenti competentis qui non est
de necessitate sacramenti vnde non quando
sacerdos sciens obmitteret non debet vbi
usque antiquus illius ecclesie hic habet
Enim non statim hic enim ponit ibi ad
quando ne sic vel forma sine pre-
cedentibus proferat ¶ Circa formam sanguinis
forma vini de sanguine Christi quod sic
est ista forma consecracionis vini que
ponitur in canone scilicet Accipite et
bibite ex hoc omnes hic enim calix
sanguinis mei novi et eterni testamenti qui
pro vobis et pro multis effundetur in
remissionem peccatorum. ¶ Hec patet per
quod eo Romana ecclesia que sunt a principi-
bus apostolorum edocta. Unde Innocentius
Romana ecclesia illud primum intrucq
se fruamur quod ab ipsis apostolis qui
principes sunt documentis accepit
[illegible] ritis docuerat accepit
[illegible] petro et paulo quos
[illegible] hunc et defectos
[illegible] inde sacrificium accepit
[illegible] habuerat omnia cultu sua

erit ¶ Contra predictam autem formam con-
secracionis quando videtur plura scilicet primo
quod forma hec ex quo evangeliste
quando non ca vel formam aliquas quos evangelistam
non intendebat tradere formam sacramentorum
quam de predicta ecclesia oportebat esse oc-
cultatam ut dicit dionisius de fine ecclesie
sacramentum. ¶ Sed intendebant hystoriam
de ipso texere. ¶ Item circa ista verba
quedam sunt posita loco suo ponit ¶ Nam
quod dicit hic est calix hic lucas ponit
ubi sic dicit hic est calix novi testa-
menti meo sanguine qui pro vobis tradetur ef-
fundetur habet circa hoc ad Corinthiorum
capitulo ubi sic dicit hic est calix no-
vum testamentum meo sanguine hic
facite in meam commemoracionem. ¶ Quod
aut etiam et eterni misterium fidei
habere apud dictam ipsi qui per apostolos
ecclesiam pervenit sicut illud ¶ ad Corinthiorum
Ego accepi a domino quod et tradidi vobis
sicut etiam habet apud de celestis misteriis ad
martire. ¶ Multa enim de verbis quam-
de factis de domino evangelisti ab evan-
gelistis obmissa qui apostoli illa suppe-
leruisse vel expressisse sicut legitur
¶ Et ponit exemplum ibi ¶ Circa dicit idem
quod est evangelistas vel se mutuo
supplevisse legitur quod ab eorum aliquo
vel aliquibus sunt obmissa ¶ Et ponit
exemplum ibidem ¶ Tercio eciam
in forma evangelista vel et paulus
ad Corinthiorum. Unde sanctus aquinas quod
non potest quod evangeliste vel eciam paulus
non intendebat ut dicit tradere
formam sacramentorum sed intendebat hysto-
riam texere de Christo. ¶ Et hec est opinio
tercio. ¶ Ideo in aliis non quam hic forma tu
dicta ab apostolis et evangelistis est
forma verba ita quod per ecclesiam placet
non consecrari posse quia omnes
idem dicunt. ¶ Et ad illa forma sunt in
paucis in forma predicta ¶ Item ipsa ecclesia
consuetudine et terminos non dubit
hec est opinio petri et vici ¶ Sed communiter
non melius hic pre dubitacione quam
presumptuose ad opus et sic formam ne sciat
aliquid intendendit formam destruere

Vt in uerba narrat | Credunt tamen id
si quis consideret de forma euangelis-
tarum uel pauli non esset proprie de eius
[illegible] asserit honore et reuerentia ascribe-
re hostie sic consecrate pro periculo | quo-
niam pro periculo quod contempnunt hostiam
consecratam | Et si quis sacerdos alius eas
secrat per aquibus non posset discerne-
re ac tantum remanet quod decipe-
retur quod credit eam non tantum consecratam | Ali-
quis tamen formam ecclesie acceptam conse-
crauit quam sunt patet ex hiis quod opinio bonauenture
Vnde accepit dominus formam traditam ab ipsis
apostolis sicut dicit quod de canone misse non
ab euangelistis | quod a papa etiam insti-
tuerunt sicut quondam accepit [illegible]
Ceterum licet non omnia uerba que opera narra-
uerunt alteri [illegible] admittentium
non eas uoces | Ideo uidetur formam concedunt
quod forte non credunt formam esse
sed quam credunt de se ipsis que uolebant
tradere | Vnde in canone per modum in-
structionis traditum | In euangelistis non
ponitur ut narracio scilicet hoc uerbum
Octogesimum consecrat qui dicit hoc est
sanguis hic est sanguis meus non testamenti pro
uobis et pro multis effundetur in remissionem
peccatorum. Videtur dicit ab aliquibus
quod quia Iacobus ab apostolo paulo acce-
perunt et [illegible] eundem modum [illegible]
[illegible] non [illegible] petrus et ric[ardus]
Que sint de substantia forme [illegible]
Videtur sicut dicit [illegible] | In forma ista q-
uedam ponuntur que sunt de substantia | quedam
uero non sed pertinent ad ornatum et osten-
dendum ipsius uel dignitatem ad effectum
| uel fructum pertinent [illegible] que concipiunt
quod sacramentum de sanguine ut hic est ca-
lix sanguinis mei | Ideo ipse non acci-
pite et bibite | ad effectum autem non et
aut testamenti | Et hec est opinio bonauenture et petri
Alii non alias dicunt quod uerba ista te
sunt quantum ad [illegible] predicati
idest sanguinis christi pertinent ad
[illegible] locutionis | Et ideo
dicunt quod omnia consecratoria sunt de substantia
forme usque ibi quotiescumque feceritis
etc. que non sunt de substantia forme | sed

pertinent ad usum huius sacramenti | Et ideo
[illegible] presbiter [illegible]
terminando calicem in modo [illegible]
hic uerba [illegible] | In responsione
hic uerba propria [illegible] dicit quod
omnia predicta uerba sunt de substantia forme
Quod si presbiter [illegible] dicat hic est ca-
lix sanguinis mei signatiuus [illegible]
sacramentum de sanguine [illegible]
[illegible] consecrationis [illegible] | Ipsa uerba
non propria sunt non testamenti designat
Vtrum sanguinis effusio [illegible] in
hoc sacramento | quia eum ut dominus [illegible]
[illegible] consecrata [illegible]
ne representat | Ideo [illegible] ibi [illegible]
de effusione passionis quod de comme-
moratione corporis [illegible] passionis [illegible]
Et hec est opinio thome | Alii autem [illegible]
[illegible] opinionem non concludit
[illegible] multa [illegible] de [illegible]
aqua consecratio sine quibus tota
consecratio [illegible] | sicut christi dicere [illegible]
hoc est corpus meum sine [illegible]
suspendere [illegible] | sicut dixit de
sanguine qui pro uobis tradetur etc.
Et licet iam ubi [illegible] dicendum [illegible]
[illegible] non tamen simplices [illegible]
[illegible] ad formam | [illegible] perti-
nent ad [illegible] | [illegible]
alia addunt [illegible]
[illegible] ipsum non est nobis [illegible]
ad formam consecrationis sanguinis per-
tineant atque ubi [illegible] sanguinis
mei | Ideo periculosum est hic asserere
de quo sufficiens auctoritas non habe-
tur est periculosum hic ignorare
quia ignorantia [illegible] utilis | post-
hoc notandum quod [illegible]
[illegible] in hac forma
Accipite inquit et bibite ex eo
Dicit ex eo et non ex hoc [illegible]
[illegible] sanguinis [illegible]
[illegible] sub alio signo [illegible]
Sequitur hic est calix sanguinis
et hec est locutio figuratiua ||
Duplicat intelligi [illegible]
[illegible] quia ponit [illegible]
[illegible] in calice [illegible]
eo || [illegible]

quod impetratur in cena sanguinis id
oportuit hoc designari per vas
speciei vini accomodatum. Alio modo potest
intelligi sic in eucharistia prout per
calicem spiritualiter intelligitur
passio Christi que ad spe-
ciem calicis inebriat secundum illud Treno-
rum iii Replevit me amaritudinibus
inebriavit me absinthio. Unde ipse
dominus passionem suam vocat calicem
Matthei xxvi. Et sic sensus: Hic calix est
signum passionis mee de qua fit
mencio in sanguine seorsum a corpore
consecrato quia sanguis fuit a corpore
separatus per passionem. Vel intelligitur quod
hic sanguis constituit intrinsece novum huius
lex sicut dicitur contra ... Re-
spicit novi et eterni testamenti in quibus
verbis notatur virtus sanguinis Christi in
quantum ordinatur ad passionem ad con-
sequendum eternam hereditatem secundum illud He-
breorum x Habentes fiduciam magnam
in introitu sanctorum in sanguine eius. Et
notatur ibi novi et eterni testamenti
Dicit enim hec apostolus de calice in missa
administrato hoc vero eternum dicit
quia promittit regnum eternum et est
perpetuo completum. Unde ibi nichil no-
vandum ultra esse desperatur. Unde
eternum id est perpetuo completum non sicut
enim testamentum hominis quod in Mose
promulgatum quia testamenti obitu confir-
matur. Ipso ordinatur ad collacionem
gracie que est per fidem secundum illud Ro. iii
Quem proposuit deus propiciatorem per fidem
in sanguine eius. Ut sit ipse iustus et iusti-
ficans eum qui est ex fide Ihesu Christi
Et quantum autem sibi dicitur misterium fi-
dei quia fidei obiectum. Quia quod sang-
uis Christi nunc sit in hoc sacramento sola fide
tenetur. Vel ut eundem dicatur misterium fidei
... aliud ibi credit quod tenetur
... passio Christi per fidem iustificat
... sacramentum dicitur fidei quia
[illegible] prestatur. Hoc autem eum
[illegible] significatum et effectum eius
[illegible] confirmandum impedi-
[illegible] ... secundum id

fabrica ix sanguinis Christi causa da-
bit quia tamen ab operibus nostris id est
peccatis et quod maior accidit pro eis
et pro multis effundet in remissionem
peccatorum. Sanguis enim passionis Christi
habet efficaciam non tantum in iudeis sed etiam
in gentibus. Nec tamen in presbiteris qui
hoc sacramentum conficiunt vel aliis qui su-
munt sed etiam aliis pro quibus offertur. Et
ideo singulariter dicitur pro vobis scilicet iu-
deis et pro multis scilicet gentibus vel pro
vobis manducantibus et pro multis pro quibus
offertur. Non dicit autem pro omnibus
quia hic sanguis Christi sit effusus
pro omnibus quantum ad sufficienciam non
tamen recipiunt omnes eius efficaciam
propter eorum malam disposicionem. Contra
impossibile virtute forme sacramenti
eucharistie quia dicitur plures scilicet te-
nerit quacumque mutacione con-
sistit. Respondeo dicendum quod nichil eorum
de integritate sacramenti sunt immo
implicita aut explicita dicendi quod
fecit eccleasia secundum illud quod sacrum
instituens fecit et ponebat. Sed ecclesia
non intendebat transferre conversionem
nisi ad quandam fidelium et rememora-
cionem Christi passionem. Sacerdos tamen
et non plus debet transferre de pane quam
tenetur ad conversionem fidelium et ad re-
memorandum Christi passionem. Sacer-
dos tamen et non plus debet transferre
de pane quantum requiritur ad conversionem
fidelium et ad rememorandum Christi
passionem. Unde ubi erunt tot fide-
les ad communicandum per unum sacerdo-
tem quod totum panem de foro requi-
rebat. Vel si iste sacerdos panem vel-
let transsubstanciare debet tamen ut
panem in loco ponat. Sed ut aqua ad
de decem fiat sacramentum. Dicit quod
talis non transferret. Quia non est vel
sic Christum potestatem dedisse sac-
erdote impudicium et infirmum sa-
cramentum ut tales quales sapiens
dictaret non esse donandum etc.
Ex primo petitur et bonum. Contra quod
aut arguunt alii sic abluenda

pueri sub forma verborum debita ⁊ intendens facere quod facit ecclesia / quidam
conceperunt intendat sacramentum dedicare et
credat baptismum ⁊ cum quis baptizatur
non confert baptismus sacramentum / sicut est su-
perius dictum de baptismo / sicut si sacer-
dos super panem et vinum dicat verba
forme ad transsubstantiandum insti-
tuta / intendens ipsa [illegible] ad opera-
[illegible] ubi esse corpus christi / licet ultra
ibi intendat sacramentum [illegible] et
dedicari / non intendit illud sacramentum
tamen sicut fideles / ut de baptismo convertit
ut videtur / illa enim intentio est
[illegible] sed intentio in memoriam
dominice passionis christi ⁊ quod tamen fide-
les non sunt [illegible] sacramentum
videtur quod aliud dicendum / quod sacer-
dos tamen potest de pane transsubstan-
tiare quamvis transsubstantiare credat
dat [illegible] tamen illud potest ~~[illegible]~~ sit
contra istos / existens enim de [illegible]
posset transsubstantiare panem de [illegible]
[illegible] se [illegible] forma sa-
cramenti / [illegible] in nomine [illegible]
sacramenti a quo [illegible]
[illegible] respectu [illegible] ibi
[illegible] / hoc [illegible] / [illegible]
videtur esse [illegible] ad [illegible]
magister [illegible] / Utrum duobus

vero sacerdotibus possit una parte
eiusdem hostie et alia consecrare
hostia que [illegible] / Respondeo
aut sacerdos intendit consecrare
alteram partem hostie determinate
vel indeterminate / ut si potest [illegible] que
est ad dexteram / vel determinate
[illegible] que est ad sinistram / vel [illegible]
de consecrare / unam mediam
non tamen [illegible] intentionem suam
ad unam signatam / Primo [illegible] quod
possit uterque sacerdos unam mediam
hostie sive aliam / [illegible] tamen ad consecra-
tionem debite non tamen requiritur [illegible]
inconsecrata [illegible] verborum de ea
/ [illegible] enim [illegible] sacerdos quod super
[illegible] facit [illegible] non [illegible]
[illegible] super [illegible] medietatem hostie

ad quam [illegible] fecerit [illegible] super [illegible] in-
tendens [illegible] / [illegible] non dico quod
non consecravit unam partem sive alia
[illegible] sacerdos non plus [illegible]
partem quam aliam / quia uterque medie-
tas consequatur / quia tamen consecra-
vit tota hostia / ⁊ ergo pono quod
non intendat consecrare totam hostiam
sed medietatem tamen / vide ergo [illegible]
casu [illegible] hostie conse-
cravit / Reales enim [illegible] non [illegible]
[illegible] singularia determinata ⁊ [illegible]
oportet quod intentio [illegible]
[illegible] determinate alia
determinata [illegible] ⁊ determinate [illegible]
[illegible] / Utrum [illegible] operetur sine
alia / Respondeo quod non [illegible]
[illegible] completa sig-
nificatione et [illegible] ⁊ determinatione ma-
teria / Utrum si sint alique hostie
[illegible] in altari dum presbiter
conficit [illegible] ⁊ iste sit consecrate
hostie // Quando [illegible] aque gutte
vini adhaerent [illegible] calicis dum presbiter
conficit / Respondeo secundum albertum [illegible] de
[illegible] ille hostie [illegible] gutte illae
[illegible] quia [illegible]
[illegible] de [illegible]

De conversatione que fit in eucharistia per transsubstantiationem

Deinde considerandum de
[illegible] que fit in hoc
sacramento per virtutem forme
verborum / Et quia per hanc
conversionem sit presens corpus christi sub
hoc sacramento / ideo primo dicendum
est de modo quo corpus christi consistit
in hoc sacramento / Circa primum sciendum
tenendum ⁊ quod in hoc sacramento est
corpus christi verum super illud luc
[illegible] hoc est corpus meum quod pro vobis
tradetur / dicit cyrillus / Non du-
bites an hoc verum sit [illegible]
presens non [illegible] / [illegible]
[illegible] de sanguine christi [illegible]
[illegible] in [illegible]
⁊ [illegible] vini [illegible] sang[illegible]
[illegible] de pane [illegible]

non corporis et sanguinis domini in diversis
christi. Ipsi de sacramento transeundo est
sicut quod tamen ratione certa capitulo de hoc
dubitando. Ipsi autem trectant pa
nem transsubstantiari in corpus christi et
vinum in sanguinem christi capitulo de
quo tamen sunt certe sed quia vina et
quae intellexerunt Ipse generatione certa non
fecerunt dicta ut capitulo assumit
unde alii codice non licet tamen ipso Con
venit autem quod tamen corpus corporeo similiter
materia et forma actu consistentia
forma et formam materiam et formam
formam sit corporea. Sed actum
remanet hic ad eandem speciem panis
ut signum corporis christi debet ipsum
inmediate representare. Si autem re
maneret aliquod de substantia panis et re
presentaret illud inmediate quod
corpus christi. Et ideo nichil dat
ibi de substantia panis remanere sed tantum
accidentia. Fit autem sacramento quod in
instanti virtute dei consecratione et
continue completa divina natura
ipsa aliquam mutatione non habens sed proprio
nomine transsubstantiatio dicta post hanc autem
conversionem non est aliquid difficile
sic considerare virtute inferioris naturae
quod in stomacho hominis panis quem
accepit in vivam carnem convertitur et vinum
in sanguinem convertitur. Et autem quantum
utrumque in coctione in sanguinem puro
Diversis quod sic non eam intelligens
quod utrumque in sanguinem in sanguinem
quaedam sanguinibus dicit aliquid
corporis sunt et aliud hominis in corporibus
quatuor humoribus sed inquietum
dicit habere quia et quatuor unum
aliud autem humores ibi sunt propter
Unde quod de celestis missis In
quodam dicit quod iohannes
... aqua et humor
... Et quod ... sanguis
... lateris christi fuit
... quatuor humoribus et propter
... in humores
... hic nota ... Et hoc
... quod supra dicit et ...

quod potest contineri in materia in maiori et
fortior in forma sed vnum in toto sit
simul. Hic nota per totum et doctores
alii. Scotus autem dicit videtur quod
ibi non est quoniam substantia quam in
esse substantiale simpliciter. Et quantum
esse hoc quia corpus christi non
continetur simpliciter esse sed esse hoc
sit sub specie panis. Unde acquirit
novam presentiam non dimittendo vel
amittendo aliquam. Panis autem eam
desinit esse ibi non accidendo aliquid
presentiam alibi. Unde licet de sub
stantia panis sit consecrata sit an
nichilacio. Ipse tamen quis non est
annichilacio quia eam tamen non ad
nichilum. Sed nova presentia corporis christi
sub specie panis est scotus. Contingit
autem vero in hoc sacramento sit vere corpus
christi sed appareat ibi miraculose caro
aut puer ut alias tecte. Iudeos tamen
appareat contingit quod propter solam
mutationem videntis sed manet hic
potius divina forma bestiae propter in
mutationes et alia certa ut figure
colores et huiusmodi. Et utroque modo
remanet ibi vere corpus christi quia
ubi tunc sacramenti materia utroque eam
modo sit miraculum ad ostendendum
quod in hoc sacramento est vere corpus christi et
sanguis. Et ideo non est ibi deceptio
sed. Hec Thomas similiter sub figura illius
que apparet latet species sacramenti sed
quia continet corpus christi nulla inmu
tatione facta circa ipsum Et ipsum spectata
tamen consideratur principaliter de hiis
cadunt ut patuit quia non sunt ipsa sed
accidens vel lineamenta corporis christi
Et hoc inpugnata ut appareat. Et
eam ibi corpus christi in triplici

Circa sicut quem modum quo existit cor
pus christi sub hoc sacramento. Est sicut
credendum quod totus christus in sacramento
Nam corpus et sacramento corporis christi id est
sub specie panis est tamen corpus christi
eam sacramento sine eius demonstratione sed
eam panis continetur in sola substantia
corporis. Et intelligo hic nomine

corporis continua non tantum carnes sed
etiam nervus et ossa et alia huiusmodi
| Quantumlibet non est ibi racione principiorum
principalium eam constituencium quod corpore
Christi viderunt quod est corpus Christi ibi
et singulis eius | Quia non est ibi racione
concomitancie sed non corpore | Est etiam
de separabitur corpore concomitancia | quod aliqua
et alia accidencia sunt ibi de separatione a corpore
per dimitatum aut est ibi racione unionis
Est autem totum corpus Christi ita de tota
hostia quod est de qualibet eius parte minima
salvatur racio totius | non etiam sit totum
homogeneum non est autem racio quod ita
per totalitatem in una parte quam de
alia | Et hoc sunt predicti Exemplum huius
dicto nec et sequitur tenere | Est et
in hostia corpus Christi quantum sed non
modo quantificato | quia licet sit
corpus quantum non tamen comparatur ad spacium
ut quantum sit etiam quantitas sit ibi
claritas non tamen utitur claritate sua lu-
minando medium | et quantitas sit
quantum | non tamen utitur quantitate occu-
pando locum | sicut deus potest facere ut
hic sit ignis non comburendo aliquid comburibile
actu ut fuit de camino puerorum | Est
etiam corpus Christi in hoc sacramento sine
sub specie non localiter ut proprie loquendo
| quia esse localiter est esse diminutive
sed quod circumscriptive et tamen corpus Christi in
loco speciei principaliter | et quod hoc potest
quod totum corpus Christi est de pluribus
locis simul secundum esse sacramentale | quod
vere et realiter continetur sub diversis
speciebus que sunt in diversis altari-
bus | Racio huius est divina institucio
que omnia potest | Racio non huius de
substanciis est | quia est sibi spiritualia licet
sunt attribuenda plures in pluribus
locis | sed secundum suam eam naturale
et tamen in uno loco scilicet de celo | secundum
autem esse personale non est in loco quod
deus | Est etiam corpus Christi in hoc
sacramento in modo localiter et per se
loquendo | licet sit modo per accidens scilicet
ad motum hostie sicut aliquid movetur
in toto corpore | Movetur et quiescit

simul per accidens corpus Christi mota una
hostia et quiescente alia | Similiter
sicut per stante super scapham in navi quam
per quietem scaphe quiescit et per
motum navis movetur | Dicit etiam per
accidens non sursum et deorsum sed simul
mota una hostia sursum et alia deor-
sum | Sicut homo currens super equum in
navi movetur motu equi ad terminum
oppositum termini ad quem navis tendit
Et nota || Secundum quod versa hostia
corpus Christi videtur sicut mota movetur
Respondeo quod non quia licet partes or-
dine habent etiam in ipso corpore ab-
solute | non tamen per comparacionem ad speciem
unde dicimus potest quod pedes habent
in una parte hostie | et caput de alia
| et sic de aliis membris | quia omnes
partes sunt simul sub qualibet parte ho-
stie ut supra est ostensum hic vide
| Numquid mutata hostia vel fracta vel
percussa ad corpus Christi patitur sicut muta-
ta movetur | Respondeo non | Non enim
est possibile quia de mutatione et passione non
nascitur in Christo aliquid absolutum sed motu
locali per accidens non | Hec secundum per veritate
Secundo | Est etiam corpus Christi perma-
nens invisibile oculo corporali secundum dicit
... ita sed quod non potest videri nec
per naturam nec per gloriam nec per miracu-
lum | Sicut etiam nec est operatio spe-
cialis esse in loco ad quam visus
corpus Christi est sub sacramento quia non est
ipso per se et racione substancie | et quantitas non
est ibi nisi per concomitanciam | Unde secundum
Ricardum si aliquando appareat species panis vel
species frustrum tamen non est corpus
Christi | Aliquando enim sub eadem specie
corporis Christi qua res ibi apparent
Et si apparet ibi vere corpus Christi
carneum non apparet ut sub sacramento
[illegible] quod iam apparencia panis que ibi [illegible]
visa et [illegible] ymaginatione [illegible]
ut in quo ipsi videntes ut [illegible]
[illegible] non credo quod ille divine [illegible]
[illegible] [illegible]
licet non appareat [illegible]
[illegible] Secundo [illegible]

corpus Christi videri potest sub specie panis ab oculo suo proprio. Videtur quod non tamen potest videri ab ipso modo quo corpus Christi est in sacramento loquendo proprie tamen ad intellectum. Nec est simile de alio oculo glorioso quia ipse oculus est Christi sub hoc sacramento nunquam non conformatur aliis oculis gloriosis. Et hunc modum sunt et tenent aliqui dicentes quod forsan Christus potest et ubi non videtur a seipso non corporali sed spirituali et hunc modum sunt et patres. Est etiam secundum Ricardum corpus Christi in hoc sacramento invisibile visione intellectuali omnino intellectu viatoris [illegible] visibile tamen per gloriam [illegible] tamen nullo sed etiam in propria [illegible]. Beatum autem potest visibile est etiam per naturam quando intellectum non alligato sensibus intelligendo sive angeli sive anime separate. Est etiam cognoscibile a nobis duplex in via quod ibi est corpus Christi non quidem per naturam sed per fidem et doctrina dicat enim intellectus quod vel tamen non potest dicere plenum sed fides asserit quod veritas dixit hoc est corpus meum quod precepit quod diceret quo verum dixit. Est etiam corpus Christi ut est sub sacramento intangibile immediate ab aliis. Dicitur ut sed sensibiliter tangitur a loco ut accidens per accidens. Unde quantumcumque aliquis species penetraret Christi corpus tangere non posset secundum Ricardum. Primum spectat ad hunc titulum [illegible] tamen [illegible] materie tetigi et eam declaratione [illegible] requirit [illegible] profundissimum et realissimum [illegible] a tertio statu reputatur dist. 12

De accidentibus remanentibus in eucharistia

Postea considerandum de accidentibus remanentibus in hoc sacramento. Circa quod firmiter tenendum est quod omnia accidentia sunt ibi sine subiecto proprio [illegible] virtute divina. Et hoc [illegible] duplici [illegible] forma [illegible] significatione [illegible] sine subiecto [illegible] intellectum

fidel credentes in corpus Christi esse tamen sub speciebus, cum non habeant ibi stabilientem per naturam. Alia non quo ad cibationem quia hoc sacramentum cibus est fidelium spiritualis. Unde non decet ut hunc quod ibi sit aliquis cibus corporalis sed semper aleret per fidem. Et voluntas per causas sicut enim species sacramentales retinet divina virtute esse quod habebat prius ita etiam agere bene possunt exteriora corporalia etiam species immutare non tamen prius alia in sacramentum convertere quia in hoc sacramento fit transsubstantiatio que non fit sine verbo. Si dicatur quod aqua modica mutatur in speciem vini dicunt aliqui quod ibi fit substantialiter aqua non solum sed tamen alterationem quia mutatur color et sapor et odor vini et sic recipit speciem vini et ideo quantum ad speciem mutatur. Alii non dicunt quod aqua mutatur in vinum quod est vinum in specie sed est vinum secundum naturam tamen. Dicit tamen secundum speciem mutari in carnem [illegible] utrumque modum dicendi secundum Bonaventuram est satis probabile. Ut supra consequens non recipitur quod aqua mixta vino fiat sacramentum. Licet autem sit miraculosum quod accidentia sint per se sine subiecto maneat naturale tamen est quod sit materia agentis. Unde si secundo per se nutriret lignum ipsum per se non esset miraculosum sed modo naturale in hoc est. Prius etiam ipsa accidentia et nunc corrumpi sicut potuit prius substantia panis et vini. Contra quod distinguendum quod si fiat immutatio accidentium que non sufficiat ad corrumpendum panis aut vini propter talem immutationem non desinit corpus Christi esse sub hoc sacramento. Si non fiat immutatio propter qualitates sicut cum dividitur panis aut vinum in tales partes quod non possit esse salvari natura panis aut vini non remanet corpus aut sanguis Christi sub hoc sacramento. Et similiter propter qualitatem ut cum ita immutatur color et sapor talis qualitates panis et vini quod ulterius possit compati natura panis

T   L

ut vini secundum Tho[mam]. || Non autem fit corrum-
pitur species sacramentales ut aliqui dixe-
runt sed esse aliquid semper loco aliud in
instanti succedit. Etiam ita necesse
est dicere quod recipit aliquid generatur
quod quidem unde quo fiat est diffi-
cile. || Unde circa hoc fuerunt
diversi modi dicendi || Quidam enim dixerunt
quod redeat et replicat quibus ab initio
fuit causa [illegible]. Dicendum secundum scotum
quod desinente ibi esse eucharistia
redit substantia corporea quam precedit cum tota
accidentia quemadmodum quod etiam quod servit
est de instanti corruptionis et materie
adeo. Prima positio huius sententie probatur quia
deus statuit [illegible] species manentes sine
subiecto tamen in eucharistia ergo statuit
quod non stante eucharistia non sint
accidentia sine subiecto et per consequens in instan-
ti illius corruptionis fit aqua. Secunda
probatur quia si redit aqua secundum
modum alia quam illa que fuit tunc accide-
tibus afficitur quia alia secundum non debet cor-
ruptionis. Tertio probatur quod non redit nisi
de materia adeo patet quod nullum aliud
agens hoc agere possit. Sed secundum scotum fuit
etiam species sacramentales nutrire
quia per eandem rationem tunc fuit
tineos ut vineos. Sunt etiam iste
species divisibiles. Divisio enim a passo
quanti ut est quantitas. Fuit non facto
est aliquid quantum per modum quanti
ut Christi corpus. Ideo divisio fiet
in speciebus non in corpore Christi ubi. ||
Tertium autem utrum sit speciebus
possit aliquid permisceri ut vinum aut
aqua. Dicendum quod hoc quod [illegible] disting-
uitur tamen quod aut apponitur vinum
aut alius liquor. Et si vinum addatur
est quantitatis maior aut equalis aut
minor. Si autem [illegible] quia cum omnes
dimensiones specierum pervenit eius
continuitatem totaliter tollit et
solvit et fit etiam aliud vinum no-
vum quod ibi actu esse incipit. Et sangui-
nis Christi ibi esse desinit. Si
equalis contingit similiter. Si autem
minor [illegible]

in speciebus non pervenit sub qua-
libet parte tamen ad quas pervenit sanguis
Christi esse desinit cum ibi non sit
[illegible] continuitas specierum
que fuerunt subiectum est soluta. Si sub
partibus non tamen ad quas non pervenit
Christi sanguis manet penitus tamen quod
adeo non sit notabiliter appellatum
[illegible] liquore ipsa tamen
[illegible]. Si non additur
liquor alius a vino de minori quantita-
te [illegible] naturam species cum sub
partibus tamen ad quas liquor additus
penetrat cum non sint ibi accidentia
sine subiecto desinit esse sanguis
Christi sequitur [illegible]

De ministro eucharistie ||

Deinde considerandum de
ministro [illegible] huius sacramenti
eucharistie. Et primo in
quantum [illegible] secundo de [illegible]
[illegible]
[illegible]
Primum sciendum quod solus presbiter potest
consecrare corpus et sanguinem domini
ut habetur di. xxv. [illegible]
[illegible] tamen [illegible] Una ratio
hec [illegible] fidem nostram quam ab apostolis
accepimus et ipsi a domino. Unde
etiam ordinaverunt ecclesiam [illegible]
[illegible] et quia apostoli et eorum suc-
cessores [illegible] conficiendi [illegible]
[illegible] sacerdotes [illegible] Quidam
[illegible] vocaverunt. Ideo tamen
[illegible] ut [illegible] fides [illegible] confessio et
[illegible] accepit etiam [illegible]
huius [illegible] xxvi [illegible]
[illegible] fecit tunc [illegible]
[illegible] ubi loquitur Christus apostolis
ut [illegible] quibus non
[illegible] ut habetur
xvi [illegible] aut quando [illegible]
[illegible] quia illud [illegible]
[illegible] debuit [illegible] multi [illegible]
[illegible] sanctitate [illegible]
[illegible]

q quod certus est quod conficiat et sal[us] non
e alicui boni [?] dependet | Dicitur
[?] autem actas possit quilibet bonus et
mal[us] et hac racione ordinem sacerdotis
conficiat quod omnibus solis presbyteris hoc competit
Queritur quid si quis credat se presbyterum
esse et tamen non sit et tamen sic celebret
missam | Respondeo non conficit quod male tamen dicitur
... alius bonus sit et etiam alius qui
credunt ipsum presbyterum esse audiendo
eius missam et etiam recipiendo ab eo
eucharistiam sicut conficit tamquam si vere
conficeret sacerdos extra de presbytero non
baptizato c. | Veniens c. | Dicit etiam presbyter
bero quinimmo dispensare sacramentum corporis christi
ut habetur de consecratione di. ii. pervenit | Sed
inventum ... nulla re contingitur
nisi contacta unde corporale calix pa-
tena consecrata | Et sic magis sacerdos
ad tangendum habet sacramentum vel dicitur
alii tangere licet nisi ... | Vel si
cadit in terra vel in aliquo alio casu
etiam ut diaconus di. ... diaconus
sub consensu episcopi ut presbyteri | Nisi hoc
absentibus corpus domini dare non ...
propria sponte tollitur quod est ab presentibus
presbyteris dare non tamen ... nisi ... extra
necessitate absentibus episcopis vel etiam
presbyteris ut habetur ibi | Dicitur etiam
quod di. diaconus presente presbytero diaco-
nus eucharistiam erogare si necessitas co-
gat iussu erogent | Necessitas et
... presbyter ... ut ... potest
hoc facere sicut notatur ibi ...
... si necessitas quod ...
presbyter non potest ibi expectatur non est
expectandum | Et sic presbyter ... inveniri
hoc prohibeat ... consecrata ...
... ut impenitens
... petit obediendum est
... notatur ibi | Laycis
... quando dispensare hic
... di. ii. pervenit | Dis-
... non sanguinis non ...
... presbyter sed etiam et diaco-
nus quia ... | Et ...
... dispensante ... corpus

ideo magis quam ei dispensacio sig-
nificativa | Queritur sanitas quid si ... 2
... corporis ... plura
sit ... destructio corporalis in presbytero
impediat a celebracione misse | Respondeo
debilitas vel egritudo sup-
veniens ordinem sacerdotalem non tollit
ordinis impedit tamen ordinis exe-
cucionem | ... confectionem eucha-
ristie quantum ... ...
ut si ... oculum vel digitum vel ...
... quantum autem ... ut si
pacitur morbum caducum vel etiam
aliquam mentis alienacionem | Quantum ... ab
... ut patet de lapsis quia
non debet publice celebrare et ...
... | Potest tamen dicere mis-
sam occulte | Et etiam celebrare lep-
... valuit lepra ...
... corrupcione membrorum ... etiam
... potest | ... ad
presbyteros ... non per-
mittitur celebrare ... alia ...
ad sacerdotale officium pertinent facere ...
... egrotus c. ii. | Queritur de
presbytero qui duos digitos vel etiam
unum ... hostiam levare
debet perdidit | Respondeo ... cele-
brare non potest ut ibidem dicitur tamen
... c. ... si quis
tamen perdidit de digito quod non possit
celebrare sine scandalo potest episcopus
cum eo dispensare quod celebret de se-
creto non de publico | Queritur de
presbytero demoniaco | Respondeo aut demo-
niacus est ... liberatus | Et tunc potest
celebrare secundum ... | Secundum ... non
celebrare non debet | Aut non est ...
... liberatus et tunc non debet cele-
brare donec sunt liberatus plenarie
... | Queritur de
... lunaticis et ... que
... | Respondeo si sunt ...
... potest celebrare | Si ... sepe
accidit ... huiusmodi passiones ...
... a celebracione misse
vii. q. ii. ... | Si aut ... et

sine alicuius erectione preeunte et emissione consequente uoluptas accidat non propter libidinem dum tamen liceat apud se aliud possibilitatem quam officio cepto suppleat si desinat uel tollidat ad tradendum vii q. i. illud. Quando autem tempore probabili dicunt et quidem. Circa libidinem sunt de proprie habetur xxxiii di. c. vii [illegible] Et potest dici quod tempus prolixior est arbitrandum pensatis circumstantiis persone uel dignitatis et aliis huiusmodi. Alia de hoc materia vide infra vi li. de corpore viciato. Circa tertium scilicet quis et quando iste indignus [illegible] procedit ponendo sic utrum malus presbiter possit eucharistiam conficere. Respondeo quod sic ut ac patet quod sit predictum infra [illegible] de intentione de sacramento in quo agitur de eo administrande sacramenta i q. i. et xi. Licet autem possit non tamen debet quia peccat [illegible] de celebratione misse de homine in capitulo et glossa vi di. in quotidie i q. i sacerdotes talis autem suspensus et quod dicitur [illegible] de cohabitatione clericorum et mulierum c. ultimo. Circa quibus presbiter quantumcumque malus possit hoc sacramentum conficere. Respondeo hoc potest dupliciter intelligi aut de iure aut de facto. Si primo modo non omnis sacerdos potest hoc sacramentum conficere quia nec irregularis nec interdictus nec suspensus ab execucione ordinis quos suscepit ordinibus nec excommunicatus nec symoniacus nec scismaticus nec hereticus nec degradatus sive depositus nec fornicator notorius hoc sacramentum potest de iure conficere quia omnibus predictis prohibita est sacerdotalis potestas [illegible]. Et hec probari posset per multos canones sed tamen obmitto gratia breuitatis. Unde conficiendo omnis iste peccat. Secundo quibus sacerdos potest hoc sacramentum conficere quia nullus sacerdos quantumcumque nequissimus amittit caracterem sacerdotalem super quem fundatur potestas conficiendi. Unde si quis sacerdos super materiam debitam dicat formam verborum predictam cum intentione faciendi quod facit ecclesia ille conficit sacramentum panis in corpus christi. Et sacramentum vini in sanguinem. Nec obstat [illegible] quod dicitur

i q. i. alibi scilicet quam in ecclesia [illegible] corpus christi uel sacerdotium [illegible]. Quia illud et omnia alia [illegible] intelligi debent [illegible] non de veritate sacramenti. Nec etiam illud quod dicitur ubique scilicet quod hereticus post baptisma tamen esse permittitur intelligitur autem [illegible] baptizare. Quando in nullo alio potest licite eucharistiam consecrare uel alia sacramenta conferre. Nec etiam illud quod dicitur i q. i. quidem scilicet quod heretici degradati habeant potestatem baptizandi non tamen conficiendi, quod debet intelligi narratiue et non assertiue [illegible]. Concedendo tamen quod heretici precisi ab ecclesia [illegible] non est tamen assertiue. Cum igitur [illegible] quod presbiter in missa in orationibus loquitur in persona ecclesie [illegible] in unitate maneat. Et ideo si presbiter ab ea recedens [illegible] non valent [illegible] in consecratione loquitur in persona christi cuius vicem gerit per huiusmodi ordinis caracterem potestatem. Et ideo si presbiter ab unitate ecclesie [illegible] missam celebraret uel celebrabit quia potestatem ordinis non perdit consecrat verum corpus et sanguinem christi [illegible]. Sequitur de celebratione.

De celebratione misse

Postea considerandum est de ritu celebrationis huius sacramenti, sive de celebratione misse. Et primo de persona celebrante in qua [illegible] in speciali de celebratione presbiteri mali. Secundo de tempore celebrationis. Tertio de loco et aliis. Circa primum procedit ponendo sic utrum liceat presbitero peccanti abstinere a confectione eucharistie. Respondeo dicendum hoc est duplex [illegible] quod licet presbitero omnino a consecratione abstinere nisi teneatur ex cura sibi commissa populo celebrare et sacramenta praebere puta si sit parrochialis [illegible] altari [illegible]. Si autem de altari non teneatur [illegible] si sit liber [illegible] non tenetur [illegible] quia aliquis de debito [illegible] et huiusmodi sine [illegible] contra hoc obicitur quod presbiter [illegible]

ociosi. Et eciam quia sic tenentur eo
ipso tenentur ne cum suis negociis dispen-
sare. Ergo tenentur sacrificare. Respondeo
officium consecrandi non imponitur ut
illud hoc necessario operentur sed pro loco et
tempore ut expedire sibi videbitur. Et
si conscius dicat quod ob suam indig-
nitatem et sacramenti reverenciam abstineat
non peccat. Peccat tamen quando non facit quod
in ipso est ut fiat dignus. Hec Bonaventura. Alius
magister. Illi qui sic tenentur uti gracia su-
scepta cum fuerit oportunum secundum illud
II Cor. VI: Hortamur vos ne in vacuum
graciam dei recipiatis. Oportunitas at-
tenditur non attendit tamen ad corpo-
ris christi fideles. Exempla publica corporis
sacramenti indigerent. Sed precipue propter [illegible]
tum et deum cum de consecratione sic
sacramenti sacrificium offertur. Et ideo non
licet presbitero eciam si non habeat curam animarum
omnino celebrare cessare. Sed salte[m] in
solemnitatibus celebrare in precipuis festis
maxime in illis in quibus consueverant
[illegible] fideles. Et hugo de sancto victore
in libro de sacramentis. Unde presbiter qui sic
gratiam suscepit pro loco et tempore debito
et convenienti hanc oportunitatem dispen-
sare non vult. Utique notabiliter
negligit peccat et multum timendum est
ne sicut servus nequam qui denarium sui
domini abscondit et eum ociose
dimisit iudicetur. Admodum ipse se co-
gnoscit quod de celebracione missarum dolendum
est sunt et aliqui qui replicant qui
missas solemniter celebrant quasi
causa sui victus. Utrum presbiter conse-
crans teneatur sumere hoc sacramentum. Re-
spondeo quod tam corpus quam sanguinem
sicut habetur de conse. di. II c.
[illegible] Item ut supra dictum est. Eucha-
ristia non tantum dicitur sacramentum sed eciam
sacrificium quoniam autem sacrificium offert
[illegible] sacrificii participes quoniam
sacrificium quod offertur et significatur interior
sacrificii quod aliquis se deo offert
[illegible] Augustinus X de civitate dei.

Unde presbiter qui participat sacrificium con-
tra quod continere sacrificium
nunquam possuma. Debet presbiter quod sacrifi-
cium populo dispensat sed ipse esse dis-
pensatores divinorum ipsorum quorum ipse
debet primus participes esse ut dicit dionisius in
libro in ecclesiastica ierarchia.
Et ideo sunt debet sumere quid ipsi os-
pensare. Nam presbiter fit particeps
quod de sacrificio sumit ad corinthios X.
Nonne qui edunt hostias participes
sunt altaris. Et ideo necesse est quod presbiter
quociens celebrat sic sacramentum integre
sumat. Quid si quis infra missam
infirmatur ad mortem et presbiter non
haberet aliam hostiam consecratam quam iam
quam consecravit in missa. Presbiter alii
dare iam hostiam debet et assumptione ca-
rere. Respondeo non. Sed partem iam hostie
dividet et partem sibi ipsi et partem
dabit illi. Utrum si corpus christi ap-
pareat miraculose in altari sub specie
carnis vel sanguinis sit sumendum.
Respondeo ab eo sumendum non est. Quod istud
sacramentum apparet quia non apparet sub specie
convenienti humane refectioni. Debet
enim ab aliis supleant. De hac que
hostia quam ita magno reverendam ma-
bilis fit eadem hostia. Unde quod
christus in carne sua obtulit nullus
fuit preter eam. Hec. Nec ipse hic presbiter tene-
retur quia ea que miraculose fiunt
legibus non subduntur. Consulendum
tamen est presbitero quod iterum de corpore
et sanguine christi ut denuo consecret
et sumat. Hec Thomas. Utrum pluribus sa-
cerdotibus eandem hostiam liceat consecrare.
Respondeo de lege quod non debent
in simul plures presbiteri eandem hostiam con-
secrare. Secundum tamen specialiter super eandem
hostiam plures presbiteri consecrant
verba presbiterio tamen qui sic intersunt sacerdotes
tamen sicut dictum est supra dicitur et presbiter
ordinati in qua eorum consecracionem
acceperunt et tenentur presbiterum ordinantem et
consecrantem. Et ideo in quibusdam ecclesiis

T[ertio]
sicut apli co[n]secrauerit x[ps]o cenante
Ita ad [con]formitate[m] dicit h[oc] p[re]sb[ite]ri noui or
dinati c[on]celebra[n]t ep[iscop]o ordinanti. ut
eandem [illegible] de offic[io] misse li[bro] 3. c[apitul]o
Consueuerunt p[re]sb[ite]ri cardinales
Romanu[m] circu[m]stare pontifice[m] et cu[m]
eo pariter celebrare. Quo[m]q[ue] sicud et [illegible] e pa[r]
ficiendi [illegible] eius [illegible] accipere [illegible]
nantes aplos qui cu[m] d[omi]no discumbe
bant sacra[m] de manu eius eucharistia[m]
acceperunt. Et sicut dicit idem siue
p[ri]us siue postq[uam] quod ep[iscopu]s [con]secrat uerba
conseca[ti]o[n]is p[re]sb[ite]ri noui[ter] ordinati
referre dicit cu[m] intencione co[n]secra[n]di
placet uis ap[osto]li cu[m] p[ri]ncipalit[er] conce
lebrant et tunc omnes [con]ficiunt simul. Unde
no[n] uidetur q[uod] concelebrantes ep[iscop]o no[n]
dicunt illa uerba intencione co[n]secra[n]di
dicere s[ed] tantum modo [illegible] recitare ut
sic [illegible] q[uod] [illegible] p[ri]ncipalis p[re]sb[ite]ri
a x[ps]o acceperunt. Ei forma dedit
eis [con]secra[n]di. Si e[n]i[m] alii sacerdotes
ab ep[iscop]o ita uerba p[ro]ferrent intencione [con]se
cra[n]di [con]ueniret [illegible] accidere possunt.
Si quis diligent[er] [con]sideret [illegible]
[illegible] hic no[n] [illegible] s[ed] p[ru]denti lectori
[illegible] relinquo. Cum aute[m]
alibi li[ber] de cele[bracione] miss[arum] [illegible] p[re]sb[ite]ri
no[n] dicunt [illegible] misse [illegible] [con]secrare
u[e]l [con]ficere. Et ita s[ecundu]m aug[ustinum] [illegible]
[illegible] fiet sacro. Et [illegible] aut plures
p[re]sb[ite]ri assistunt pape [illegible] ep[iscop]o [illegible]
quando s[ed] ipsi signa no[n] faciunt nec
uerba dicunt n[ec] facere uel dicere debent.
P[re]sb[ite]ri no[n] de nouo ordinati assistunt
ep[iscop]o ordinanti [illegible] [illegible] et
[illegible] Et ideo signa faciunt et
[illegible] ep[iscop]o dicunt sunt [illegible]
officii [illegible] uerba tamen [con]secra[cio]nis
no[n] dicunt. Hoc nota q[uod] p[ri]mum q[uo]d
[illegible] sunt celebrandi [illegible]
solempnia misse. Quotidie etiam
[illegible] dicta misse de festo [illegible]
misse diei [illegible] no[n] obmittatur
[illegible] de cele[bracione] miss[arum] [illegible]. Item
[illegible] misse celebra[n]tur p[ro] salute
uiuorum et mortuorum e[t] [illegible]. Unde

quidam male faciunt qui p[ro]p[ter] [illegible]
festo [illegible] celebrant de sanctis q[ui]
[illegible] misse quorum [illegible] no[n] sunt festa
ut ibidem dicet. Ite[m] si quis misse pe
culiares [illegible] [illegible] siue [illegible]
dicunt [illegible] solempnibus [illegible]
no[n] dicit ita solempnit[er] celebrari q[ui]
p[ro] [illegible] solempnitate q[ui] [illegible]
[illegible] hac tota [illegible] abst[inere] [illegible]
[illegible]. Et hac attendendo. Item
i[n] missa dicit [illegible] [illegible] d[omi]no
respondeat p[re]sb[ite]ro ut [illegible] dicere
[illegible] hec quoq[ue] quia ut ibi dicit
[illegible] pl[ur]alit[er] a sacerdote dicat[ur] d[omin]us
uobiscum [illegible] hec quoq[ue] [illegible]
[illegible] [illegible] salutac[i]o [illegible]
[illegible]. Unde [illegible] solempnitate i[n]
[illegible] legit[ur] q[uod] ep[iscop]us qui celebrant
[illegible] solempnioribus festis [illegible]
[illegible] [illegible] uel q[uia] aut [illegible]
[illegible] q[ui] eius [illegible] dicit[ur] [illegible]
[illegible] reliqui [illegible]
[illegible] c [illegible]. In misss[is] no[n] [illegible]
sufficit [illegible] [illegible]
[illegible] tocius [illegible] q[ui] [illegible]
p[re]sb[ite]ro [illegible] siue misse aut [illegible]
[illegible] neq[ue] quando misse n[ec] alia
[illegible] celebrabit [illegible]
de [con]secr[acione] di[stinctio] ii. Et hoc statutu[m] est
[illegible] nemo [illegible] de [illegible] p[re]sb[ite]ro [illegible]
[illegible] no[n] [illegible] celebrare no[n]
[illegible] [illegible] rogat di[stinctio] [illegible]
[illegible]. Item p[re]sb[ite]r post [illegible]
misse dare b[e]n[e]dictione[m] simplice[m]
[illegible] ep[iscop]o q[ui] di[stinctio] [illegible] solempni[ter]
[illegible]. Erit no[n] [illegible] b[e]n[e]dicere
uel [illegible] b[e]n[e]dictiones [illegible]
no[n] dicit [illegible] no[n] [illegible]
alii [illegible] teneat calice[m] [illegible]
[illegible] intelligi [illegible] xxi di[stinctio]
[illegible] q[uaestio] vi [illegible] uel [illegible]
q[ui] [illegible] celebrare [illegible]
sibi [illegible] [illegible] [illegible]
dicere [illegible] p[re]sb[ite]r no[n] [illegible]
[illegible] di[stinctio] [illegible]. Cum [illegible]
[illegible] dabit [illegible] b[e]n[e]
[illegible] et [illegible]
[illegible] di[stinctio] [illegible]

celebrantes sicut est necessarium alia-
liud apostolica concessa. Hoc solo quod permittit
eis missam celebrare intelligitur ipso quod
omnia que spectant ad missam permittere ut
quod de officio legati pastoralis li. vi. Ab-
bates tamen qui sunt consimiles ipse so-
lempniter benedicere possunt in suis ecclesiis
quibus celebrant diuina officia per missam
uesperas et matutinas sollempniter popu-
lo benedicere extra li. vi. Abbates non possunt
benedicere nisi sit eis concessum concessum
quod de priuilegiis quia. Item licet a[liquis]
sit benedictus non tamen potest benedicere nisi
sit ordinatus ad quod habens tantum benedictionem
misse. Dicit autem et benedictionem
[illegible] I q i [illegible] Sed numquid
benedicere superiorem coram se ad pronunciandum
diaconi legenti euangelium petit benedictionem
di. xxi [illegible] ubi notauit
... volenti legere lectionem et
dicenti Iube domne benedicere. Videtur
quod non sed ut ... ut minime faciat in-
dicari. Alibi in [illegible] dicatur iube do-
mine benedicere. Et ipse in apud bene
dixit. Item non licet celebrare sine igne
proprio ... ecclesie constitutiones sine qua si a-
liquis contrarium faciat officio et be-
nedictione priuari debet quod de cele. mis-
sarum. Et ipse ignis significat
signat enim feruorem dilectionis per quam
Christus hoc sacramentum instituit et pro nobis
passus fuit. Designat etiam quod sacer-
dotum illud operatur indigne celebrantes
et suscipientes cognitione diligentia ill-
uminationis in intellectu et feruoris caritatis
in affectu. Item ipse significat hoc enim
significatum fuit per ignem de quo dicitur
Leuit. vi. Ignis in altari meo semper
ardebit. Et per ignem qui uenit sub
aqua ... ut habetur in glosa super
decre. pal. Item precipitur sacerdotibus
ut frequenter doceant plebem tempore
celebrationis misse cum eleuatur hostia
... reuerenter inclinent
... Item faciunt ad
... sacrum administrandum quod de
... missa. Vbi nescit qualis sollemp-
nitate ... differre habitum

ibidem. Item qui in missa celebrantur
sicut recolit nomen domini, dum flexis
fideles flectere genua cordis quod
saltem testentur inclinatione capitis
quod de eiusdem decret. Item presbiteri ui-
sitantes infirmum detur assensum plus
sed hostiis sacris. Ita quod in reditu po-
pulus non ydolatrare adorando. Di-
uinum omnis comprehendit faciat cessare
semper tamen ut faciat ad signum quo
homines non adorent quod de cele. miss-
arum. Sequitur uidere de hoc scilicet de
celebratione presbiteri mali. Circa quod
queritur primo utrum missa mali sacer-
dotis ualeat tantum quantum missa boni. Respon-
deo. Si missa ut hoc consecratur salutis
ipsum sacramentum quod et per se uel
ipse erat sacramentum quod semper
fuit proprium et mortuus. Quantum
ad quod non magis ualet missa presbiteri
mali quam boni. Vnde Augustinus li. de cor-
pore Christi et habetur I q i. Intra in misterio
corporis et sanguinis Domini nichil a
bono magis nichil a malo minus perfi-
citur sacerdote. Oraciones que fiunt ibi pos-
sunt considerari dupliciter. Vno modo ut
efficaciam ex deuotione presbiteri orantis
et sic missa melior presbiteri est secun-
dum Alio modo in quantum presbiter in persona
totius ecclesie cuius presbiter est minister. Et
adhuc sunt secundum tamen ex peccatis
sacerdotis in missa. Et etiam omnes
alie proprie orationes quas facit in offi-
cio ecclesiastico in quibus gerat personam
ecclesie. Orationes autem eius priuate non
sunt fructuose in illud ... secundum
Grego. Declinat aures suas ne audiat
legem oratio eius erit execrabilis. Vnde
si quis audiat libenter missam sacerdotis
boni quam mali ... deuotionis quam
magis deuotus est quam bonus sit. Quando
autem in ... accedere propter peccata non est.
dubium alibi prouidere ... ut ... generaliter
bonum per theoricos stat. Vtrum presbiteri
qui sciunt se malos teneantur celebrare.
Dicendum presbiter peccator si per penitentiam sit
correctus priuatus uel simpliciter uel
ad tempus redditus et in potens ad
sacerdotis officium ... obligatus

obligacio tollitur. hoc autem credit sibi indecenter mereri spiritualis fructum gracie qua augmentum. Ubi non vult potestate magis potestate celebrandi non solum obligacio non tamen contra propositum quia potest de peccato penitere et celebrare. Sacerdos
Item si talis presbiter non habet copiam confessoris. Require Hugwicio homo habens infra tempus xiiij homines. Item de presbitero cui postquam est indutus accidit etc. ut infra in titulo de sollempnitate consuetudine tamen quia celebrat.
Item ubi magis peccat sacerdos presbiter malus an qui se confiteri fugit et non conficit
= Ypo ille qui officio fingit et non gerit
sed tamen sunt abolenda omnia que sunt mala pena. Quemadmodum quia decebat missam de homine quod tante se non intelligit et bene ut dicitur inglo grecum peccat presbiter ecclesiastice qui se simulat celebrare fugit et non celebrat quod si celebraret quia de primo tamen in plurimis de linguis deum enim offendit et populum decipit ut dicit ubi la pro deum tamen offendit. Unde talia remedia nulla dabit. In ceteris quia sunt tamen quod non conficit ut videtur confiteri et loquenda sunt quasi parvula peccatorum qui conficit. Item
magis peccat.
Item presbiter malus qui conficit unde sunt quod ille qui non conficit. Item cum peccat magis vel ille qui sumit corpus et sanguinem vel qui sumit alterum tamen. Videtur quod magis peccat qui non sumit et non conficit quia quod utrumque facit. Et qui sumit tamen alterum quam quod utrumque. Non ... quia ut predicta recia potest fieri duplicater sacramentum quia non dignus. Alio modo quando solum est indignus sed tamen non sumat ut debet et hic non tamen non exhibet sacramentum integrum quod dicit etiam facit ei quando sacramentum non perficit sed incompletum dimittit. et incurrit contra obedientiam quia contra statutum ecclesie committit. quod sic est ut qui conficit sacramentum sumat. Et utrumque sed corpus et sanguinem sumat de necessitate non propter ... tamen verba.
Item cum dicitur qui sumit primus

cantant missam defunctorum. Videtur quod sic fiant sicut adhuc privati quam misse peccant et nisi pro luminis se preparaverit homines. Et deberent fuerint necessarie de causa dubitat. et adhuc de prima tamen propter presbiter qui quia eos deceptat ad aliquod cum apostolis ... ex ergastulo seu in monasteriis religiosis. hoc tamen habet exitum quia non quando.
Item quod vide de tercio capitulo sed de celebracione. Item cum hoc quando plus frequentatur missa de quotidie de hora celebranda. Responsio magis recolit passio Christi sunt quod eius effectus ad fideles durat. Sed haec passio potentior tamen sunt quod in Christo capite non sunt perfecto quod quando semel sunt et semel quotidie ad sacramentum passionis percipiunt fideles et ideo in ... fit tamen semel in anno sed aut quando et perfectum et ipsam mortem et augit. Sed quare dicitur diei Veneris sed die sabbati sed in quibus non missa celebranda de tempore dominica in sabbato. Illa vero quando celebratur in sabbato non est sabbatum sed ad noctem pascali festum ut vesper cenam promissit continetur. Item quare in die Veneris celebratur. Videtur quod deceret ut tunc cessat figura hoc autem sacrum est figura quod tamen ut cum de dominice passionis ut decimum sed primo in die qua passio tamen tunc gesta tollitur huiusmodi sacrum consuetudine celebratur. Item conficiat corpus Christi consecratum in die nomine sed sunt sicut in die Veneris. Videtur quod non est etiam sit sine fracto Christo nobis pro ... sacramentum. Item etiam non conficiat corpus Christi propter Christi. Videtur quod periculo assumptionis.
Item quare de natali domini ter celebratur. Videtur quod triplex nativitas sed aliud temporalem et spiritualem qua alter ... in cordibus ut dicitur
et corporalem. Item tamen ...
celebrando. Videtur ...

me oportet operari opera eius qui me misit
donec dies est. venit nox quando nemo
potest operari. Quamdiu sum in mundo
lux sum mundi. Debet ergo missa celebrari
in die. Ita tamen quod prima diei sicut
cum aurora incipit apparere tunc enim
[illegible] sol dicitur ortus vel quando clari-
tas eius radiorum apparet. Expedit
tamen in nocte natalis domini missam ce-
lebrari quia in nocte dominus est
natus de quo supra de conse. di. i. nocte. Et sic
in sabbato sancto antiquitus celebranda erat
principio noctis solebat quia dominus
nocte surrexit licet tamen adhuc [illegible]
tenebre. Sed nunc [illegible] festivo post ortum.
Nota igitur secundum Raymundum quod qui scienter
ante diem celebrat. Tunc sit contra consuetudinem
[illegible] generalem ecclesie peccant mortaliter
nisi super hoc per episcopum ut superiorem dis-
pensetur. Et tamen ut sacerdos vel aliquis
in morte constitutus infirmus non
eucharistiam possit habere nisi consecret
ante diem. Item de dicto dicitur de celebrantibus
matutinis non auditis. Sciendum illud est
sic contra consuetudinem generalem et approbatam
hoc est ut hostiensis in summa. Qui autem
celebrat antequam prima dicatur non
peccat mortaliter nisi contraria sit consuetudo de
speciali an sit contra statutum sinoda-
le prohibens. Secundum ricardum. Notandum est quod
hostiensis dicit. Et de [illegible] quod presbiter
in ecclesia dicere potest simul [illegible] horas
[illegible] tertiam [illegible] nonam vesperas
et postea facere [illegible] et de eccle-
siis intelligi potest [illegible] de
cel. miss. c. i. Et tamen hora diei
debet celebrari. Pridie celebratur de
singulis misteriis attendit et tempo-
ris memoria dominice passionis et pretio-
sus sanguinis eius et secundum utrumque competit
determinari tempus congruum et a-
ptum celebrationis. Nunc [illegible] quia [illegible]
[illegible] dominice passionis indigemus [illegible]
[illegible] quotidianos defectus [illegible]
[illegible] hodie [illegible] hic sacerdos offert
[illegible] domine [illegible] docet [illegible]
[illegible]

nobis hodie. Unde augustinus exponens illud
[illegible] dubius dominus ait. Sicut pro
[illegible] panis et cur post annum [illegible] tamen
[illegible] quemadmodum greci in oriente con-
suescunt. accipe quotidie quod quotidie
tibi prosit. Sic vive quod quotidie merearis
accipere quia nondum passio domini cele-
brata [illegible] hora [illegible] consonanter [illegible]
regulariter hic sacerdos in maiore parte diei
[illegible] celebratur in ecclesia. Et tempore
[illegible] possit celebrari. Videlicet sciendum
[illegible] voluit hic sacerdos [illegible]
[illegible] discipulos ut faciant eam cordi-
bus imprimeret. Ideo scilicet [illegible]
[illegible] et eis tradidit. Nos autem
celebramus hora passionis dominice
in diebus festis [illegible] tunc sint ea
[illegible] legitur videlicet ut dicit [illegible]
[illegible] Et quia spiritus sanctus descendit
super eos discipulos. In diebus non
festivis [illegible] in [illegible] quia [illegible]
[illegible] manibus [illegible] ut habetur
[illegible] In diebus autem ieiuniorum
in [illegible] ut habetur [illegible]
[illegible] de conse. di. i. solent [illegible]
tamen [illegible] maxime quando [illegible]
tradi quia [illegible] ad dominica [illegible]
de [illegible] secundum [illegible] et precipue sa-
batho sancto quia missa pertinet ad noc-
tem [illegible] tamen misse cele-
[illegible] diei [illegible] de eo
[illegible] de [illegible] Unde [illegible] dicitur
ibi quod [illegible] hora non est celebran-
dum nisi [illegible] nativitate domini de conse.
di. i. nocte intelligitur de missa conve-
ntuali [illegible] et [illegible] que debet
[illegible] diei [illegible] Attendendum
tamen quod si presbiter solus sit in ecclesia non cele-
brat nisi ad horam nonam [illegible] usque
[illegible] ut [illegible]
[illegible] sive [illegible]
[illegible] infirmorum [illegible]
[illegible] possit [illegible] de cel. miss. c. i.
[illegible] autem [illegible] sive colle-
giatis et si missa celebretur [illegible] di-
ei [illegible] in [illegible] in terra [illegible]
[illegible] debet et [illegible]
de conse. di. prima nocte ubi dicitur

Relinquitur videre quibus missae celebra-
tionem et horam diei et quotiens cele-
brantur sub audientia plebis etc. quaestio
Quaeritur si presbyter possit in eadem die plures
celebrare. Respondeo ut habetur de con-
secratione di. i. sufficit presbytero in die semel
celebrare quia Christus semel passus
est et totum mundum redemit. Et val-
de felix qui semel in die digne ce-
lebrare potest. Sed tamen pro defunctis
dicit missam et aliam de die si
necesse. Qui vero pro pecunia aut adulationi-
bus saecularium una die praesumunt plures
celebrare non aestimo ipsum damnationem
evadere. Item ex decreto missarum con-
silio dicitur quod praeter natale domini nisi
necessitas suadeat presbyter semel in die
sufficit celebrare. De hoc etiam habetur
alibi c. te referente. Respondet pater quod
in duobus casibus licet uni presbytero plures
in eadem die celebrare. Unus est in die
nativitatis domini. Alius est pro defunctis si
sit necesse. Sed non cum antelogio secundum Ros.
non tamen quod semel est sumpsit ut quando dix
erunt ad canonem distinguebat. Contra
ponitur summa sibi dicit aut in animo
suo aut per devotionem. Summo tamen intel-
lectu non sit corrupta nec contra loca con-
secrationem approbata sit contra constitutio-
nes. [illegible] Et notandum decretis de
canonis [illegible] necessitate suadet
[illegible] alios qui [illegible]
[illegible] necessitate [illegible]
[illegible] imperare [illegible]
laboraret. Super dictis etiam consonat
[illegible] c. consilium [illegible]
presbyter potest in eadem ecclesia eadem die
plures celebrare ut pro necessitate
et ut celebret missam de die [illegible]
[illegible] vel propter honestatem vel uti-
litatem ut si dicta missa superveniat
aliqua persona magna quae velit missam
audire. Ac quod de celebratione missarum c. i.
et ii. [illegible] sufficit unica die nec prohi-
betur expresse ex hoc quod dicit plures
celebrare. Postea vero [illegible]
casibus [illegible]
[illegible] actione die [illegible]

unius presbytero quidam ut quod de celebratione mis-
sarum c. tamen. Et c. si consilium de con-
secratione di. ii. sufficit. Nota tamen quod si
presbyter [illegible] aliam missam celebrare
[illegible] simul [illegible] sed non debe-
mus [illegible] quia illius
celebrationem alia impediret etc. [illegible]
parte. Sequitur videre de tempore et
de loco missae celebrationis. Et [illegible]
[illegible] plura [illegible] celebrandum
missae sacrificium. Videtur quod [illegible]
[illegible] sacrum Deus [illegible]
[illegible] ad [illegible] quae
[illegible] passionem sub [illegible]
[illegible] sacro [illegible]
[illegible] Unde et [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] sacrum tamen [illegible]
de sanctitate [illegible] quae [illegible]
[illegible] passione secundum illud [illegible]
[illegible] ut [illegible] per suum sanguinem [illegible]
[illegible] Quare dicitur tertia missa in die
Respondeo quod regulariter quia [illegible]
[illegible] signatur secundum illud [illegible]
[illegible] quo [illegible] in [illegible]
[illegible] Et [illegible]
non et locus vel [illegible] ut dicit Augustinus
Et quia [illegible] non [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible] Christus passus est sub [illegible]
non celebrant ut [illegible]
[illegible] Christi passionem ut [illegible] tamen
dicit de consecratione di. [illegible] Et
[illegible] posset [illegible]
[illegible] sub divo [illegible] sta-
bula altaris [illegible]
sacramenti [illegible] ibi [illegible]
[illegible] missas [illegible] celebra-
[illegible] Item intelligitur secundum [illegible]
[illegible] honesto vel
[illegible] celebrari in navi
[illegible] ut [illegible]
sanguinis effusio vel corporis [illegible]
[illegible] fiat. Item oportet [illegible]
[illegible] celebrare [illegible]
et altare. Respondeo [illegible]
tur hoc sacrum [illegible]
[illegible]

significationes quia etiam consecrata in
per christi passionem. tamen etiam ad significandum
sanctificationem que requiritur in eo qui
sacrum hoc recipere debet. per altare vero
signatur christus de quo dicitur habemus
per ipsum offerendum hostiam laudis deo
unde et consecratio altaris significat sancti
tatem christi. Unde de consecratione di. i.
altaria placuit non solum unctione crisma
tis sed etiam benedictione sacerdotali
sanctificari. Et sic regulariter non licet
hoc sacrum celebrari nisi in domibus sa
cratis ut habetur de consecratione di. i. nullus
Et ideo etiam quia infideles non sunt
de ecclesia ibi sequitur. ecclesiam in qua
cadavera mortuorum infidelium sepeli
untur sanctificare non licet. Sed si apta
videtur ad consecrandum. evulsis inde cor
poribus et rasis parietibus vel tignis eius
loci reedificetur. Dicit non prima
fuerit sed destructa secundum glosam. Si
superficies [illegible] reformanda per
titulum restauret. postea sequitur. Si
sanctuaria consecrata sunt missas in
eis celebrare licet. si tamen fideles sunt
qui ibi sepulti sunt. propter [illegible]
non tamen post sacrum hec [illegible]
[illegible] consecrentur. Nisi sunt hoc de con
sensu episcopi ut idem legitur. [illegible]
sine necessitate et si ecclesiam parata sunt
destitute. de consecratione di. [illegible]
[illegible] secundum sanctos [illegible]
[illegible] non possit ad quod ecclesiam con
secratam. Item regulariter et non de navigan
tibus et certis causis. non enim [illegible] [fallit]
propter obstinationem populi de sanctificare
[illegible] et [illegible] que est
[illegible] missas [illegible] de consecratione
di. i. missas. Et iterum noluit [illegible]
[illegible] quod non celebrent missam nisi
in domo consecrata ubi non dicit aliquis [illegible]
[illegible] necessitate propter [illegible] hec
Non tamen debet celebrari sine altari
portatili consecrato sine tabula [illegible] con
secrata. Unde idem legitur concedimus
[illegible] ecclesie sunt [illegible] etiam in ca
pellis ad tabulam consecratam missas interdum

celebrari. capelle dicebantur. Anti
quitus tugurium capiatur pellibus tec
ta. Communia autem christo sanctitas et sanc
tarum ecclesie sanctitate [illegible] in [illegible]
ad peragendum hoc sacrum sufficit altare
consecratum. Item quod etiam [illegible] sunt
altaria consecrata tamen sine etiam quando
consecrantur altaria cum reliquiis sanctorum
quorum vita [illegible] et [illegible] in
deo [illegible] non. Unde ibi legitur placuit
ut altaria in quibus nullum corpus aut
reliquie martyris condite probentur ab
episcopis qui locis eisdem presunt si fieri
potest evertantur. Intelligendum autem
quod tabula in qua debet esse lapidea
que consecratur non debet nisi cum fixura hic
vel capsula cum compaginet. [illegible] capsu
la autem non [illegible]. Item sive lignea vel
lapidea vel de alia materia solida
Sed numquid celebrans super altare non con
secratum vel fractum est irregularis
Videtur quod non quia irregularitas
[illegible] hoc autem non est in
iure positum. Peccant tamen celebrantes
super altare non consecratum [illegible]
[illegible]. Item si hoc faciat [illegible]
[illegible] qui si hoc
faceret sciens quia contra ordinem
ecclesie facit de consecratione di. i.
[illegible] et c. concedimus et duobus c.
seq. super quo non enormiter fractum
possit [illegible] de consecratione ecclesie in
dubiis. Adhuc nota quod in ora
torio privato aliquo missa celebrari
non debet nisi de consensu episcopi et propter
necessitatem. Et ita quod non fiat preiudicium
alteri ecclesie parochiali ecclesie
qui autem sine episcopi auctoritate celebrabunt
ut ibi deponi debent ut de consecratione
di. i. unicuique et c. clericos et c. sequens
Item quod cum missa non cantatur et
non audiatur [illegible] ubi non oportet cantare vel
audire de consecratione di. i. sicut predi
catoribus et minoribus concedat ut ubi
cumque fuerint sive parochialium [illegible]
[illegible] celebrare valeant cum al
tari viatico [illegible] de privilegiis [illegible]
[illegible] si non [illegible] aliis nisi de

licencia epi. Item nullus i ecclia co
secrata celebrat aliquod altare nisi de
licencia epi de consecr. i nullus Sed
an quia sit consecrata eligere licz presbi
teris secundum Johannem (?) di quamuis
Item in altari in quo misse cantant
episcopus eodem die presbiter sine eius co
sensu non presumat aliud celebrare de consecr
di ii c ulto vel nisi nimia urgente
causa q i necessit. Eandem tamen missam pot
presbiter. Si epus desecerat ut idem for
te non pot racionabiliter dici qd
hinc nimi derogatur z pp quod co
suetudine prescriptam q derogat
iuri scripto. In romana curia ecclesia
cum sepe celebrat cardinales z post a
plures altari ubi ipse celebret
epus q cardinales secularibus ipis
appa. Ergo non q dicitur. Ideo videtur
esse approbatum. Item epus cum
de alia diocesi pot celebrare in
alia de licencia diocesani ut presbiteris
prouincialis. Diuina sine pontificalibus
celebret ut dicit Innoc. hostien.
vel etc. de aucte z usu c ulti-
dicit gratiam cum pontificalibus et
sine licencia pot solleniter celebrare.
Et sic sciat generalis consuetudo. De
quo debet esse altare. Respondeo an
tequam Siluester papa celebrabat super
altare ligneum quod cito portari tunc
ferrum quia pp persecuciones non erat
certus locus fidelibus ad manendum. Ex
postea statuit ecclesia ut tunc super al-
tare lapideum celebraret. Unde
de consecr. i altaris. Et non sunt
lapidea consecrabit unctione non co-
secrarent quia quam significat co
lumpnus sacerdos quia tamen altare signifi
cat xpm per ecclesiam i petra autem
erat xpus tamen quia corpus xpi in
sepulcro lapideo sunt recondita
Ecclesia quam ipsi sacerdos lappend
z solidum z. Et de sacrali ubicumque
vero pot qd non erat necessarium in lege
vari. Ubi in uno loco fiebat altare
dei de terra vel de lapidibus insecta
sunt ad ydolatrum remouendam

De quo debet esse calix z patena. Stude
ntibus loquitur z nupsa et capla ca
lix presbiteri non aureos sed ligneos cali
cibus utebantur. Zepharinus aute
papa de patenis uitreis constituit ce
lebrari. Deinde urbanus omnia argentea
sacri ministerii statuit z ut calix sine
patena ex auro omnia sed argento fiat
vel saltem de stanno subquo eciam inter-
gitur plerisque secundum pod. Ex ere aut
sine auricalco non fiant quia uinum
uitem inficiunt erugine prouocant
vomitum. Nulla autem in ligneo sine
uitreo calice presumat cantare quia
sunt lignum z porosum z sanguinis co
secrati ibi esset remanet. Vitreum z aute
fragile z fraccionis periculum imm
inet. Eadem racio z de lapide. Et ideo sp
ecialiter sacrum institutum z ut consup
dicte materie non fiat calix nec pa
tena. De quo debet esse corporale
altaris. Respondeo ubi pot fieri sic
periculo eciam ecclesia statuit ecciam hoc sacrum
illud quod magis representat passionem
xpi non est tamen periculum ecciam xpi cor
quod ponitur in corporali sicut ecciam sang
quod in calice continetur. Et ideo licz ca
lix non fiat de pat. corporale tamen
fit de lineo panno quia corpus xpi
fuit lineo panno inuolutum. Et de
corporale absque esse consecratum de
consecr. di i. consulto q ecclesia pa
na linea pp sui nudicias ad signum
consciencie puritatem z pp multiplicem
laborem quo panis linum qperat ad
signandum xpi passionem. Utrum
liceat celebrare sine vestibus absque
benedictis. Respondeo q non tamen
pp eccrie constitucionem de consecr. di
i. vestimenta dicit qd vestimenta ecclie
quibus domino ministratur sacrata debent esse
z honesta quibus in aliis usibus non est
utendum quia ecclesiastica dei digni
officiis. Item pp vestitio z signi
Tamen eciam pp que prefiguracionem
processit in vestibus legalibus sacerdotibus
in illo tamen lacio nimulant consuetud
qd cingulum non videntur. Racionali

tamen esset ipsum benedicere. Specialis enim
est significationis, ut patebit infra. Si
hoc accidit non necessitate. Calcia-
menta enim sacerdotis specialem habent
significationem, ut tamen probabile vi-
detur. Item celebrans sine vesti-
bus benedictis celebrando deputatis
fit irregularis. Videtur quod non, sive
hoc fiat scienter sive ignoranter,
quia hoc non invenitur. Dicunt tamen quidam quod
tamen scienter sive cognoscendo contra
celebrans aut sine manipulo bene-
dicto aut sine stola et sic de aliis
graviter peccat. Ubi tamen est consuetudo con-
trarium quod non benedicuntur, non credo quod peccat
celebrans sine manipulo benedicto. Hec
Richardus et Scotus. Sequitur de defectibus

De defectibus contingentibus in missa

Deinde considerandum de
defectibus contingentibus in ce-
lebratione missae. Circa
quod sciendum quod defectus de
facto duplex accidere potest. Primo si
[illegible] ne sacerdos accidat defectus ... sed
sub periculo sit, ut illud quod accidit eius-
dem [illegible] ad libandum vinum [illegible] vel
[illegible] propter penam eius qui negligenter
egit. Item considerandum eundem Gratiano [illegible]
hic plura. Si quid fiet si presbyter missam
[illegible] sive aqua infirmitate vel mor-
te. Respondeo si necessitatis ubi primus
sacerdos defecit hic de hostia [illegible]
[illegible] necesse vel non sit con-
secrata vel non. Item accepta hostia
de alia sacerdos ministrans accipite
[illegible]. Si autem [illegible] sit ubi defi-
cit aut defecit ante consecrationem san-
guinis hic non oportet quod per aliud sup-
pleat. Aut post consecrationem corporis
et sanguinis, et hic alius presbyter possit
ubi ille defecit incipere missam et [illegible]
Nec oportet accipite incipere
[illegible] intelligit illud [illegible] q. i. [illegible]
post consecrationem corporis et ante con-
secrationem sanguinis, et hic de alia
hostia accipi. Item tamen accipite in-

[illegible] sive consecratione corporis et san-
guinis ad unum pertinet sacramentum; sive
ab uno de presbyteris hostia pro primo sac-
erdote consecrata, et sub ea re sit cor-
pus proprium cum consecratione corporis consecrationem
sanguinis non consecrabit, debet pro
[illegible] aut per secundum sacerdotem
sive Richardus. Item ut dicit [illegible] q. in
illud est [illegible] ubi tempus vel loci vel
[illegible] copia sufficiat, ut prius possit
celebrans de hora post si [illegible]
compleat, si enim contingat deficere. Et
hoc intelligitur de infirmo [illegible] ut
dicitur [illegible] Item [illegible] habeat
[illegible] [illegible] sufficit. Si in missa superveniat
[illegible] [illegible] nulla ab [illegible]
[illegible] molestiam [illegible] si possit sed
[illegible] officia [illegible] omnino
relinquere. Si quis autem hic tamen
[illegible] [illegible] sumam [illegible]
sufficiebit. Item de presbytero cui
[illegible] [illegible] [illegible]
aquis mortalis [illegible] desistat aut pro-
cedat. Videtur autem non [illegible] cele-
brare et hic non [illegible] accedere nisi prius contritus
et etiam confessus. Aut [illegible] aut hic
copia sacerdotum et sic tunc prius
contritus et confessus. Aut non hic et sic tamen
sufficiat per contritionem et habeat [illegible]
[illegible] confitendi. Et hoc sufficiat [illegible]
[illegible] peccatum si accedit cum verecundia
et reverentia. Hoc bonum. Item etiam [illegible]
de celebratione missae [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
qui [illegible]. Si autem non se [illegible]
[illegible] peccat pro obmissione [illegible]
omittit [illegible] et peccato [illegible] occul-
tum. Si autem manifestum [illegible]
[illegible]. Si autem ab [illegible] peccat [illegible]
[illegible] modo et peccato [illegible] [illegible]
bonum [illegible]. Item [illegible] possit [illegible]
celebrando [illegible] si [illegible]
[illegible] etiam aliquid peccatum mortale [illegible]
[illegible] etiam [illegible] esse [illegible]
[illegible] non [illegible]. Videtur quod ubi
difficultas [illegible] [illegible] accipiendo

Tertio illud quod de periculo minus est periculo, puta
aut contra eucharistie sacramentum licet sit peri-
culosum quia et contra personam eius
quod hoc sacrilegium est maius. Minus est
autem illud quod pertinet ad qualitatem sumen-
tis. Et ideo si presbiter post consecrationem
corporis recordetur se aliquid comedisse
vel bibisse, nichilominus debet perficere sacri-
ficium et sumere sacramentum. Et si re-
cordetur peccatum aliquod se commisisse, de-
bet penitere cum proposito confitendi et
satisfaciendi, et sic indigne non ce-
lebrabit si sumere sicut sacramentum. Et
addit ibidem si meminit se excommunicatum
subiacere, debet eciam assumere propositum
humiliter absolucionem petendi, et
sic per invisibilem pontificem, scilicet Christum,
consequetur absolucionem quantum ad divina
peragenda misteria. Si non ante consecrationem
predicta meminerit, tunc magis consulo quod
incepta missa interrupta deserat, nisi
grave scandalum timeatur. Sed tamen ubi
non distinguebat de eo qui
meminit ante consecrationem vel post. Sed quia
celebrare sacerdotem et sic dicit questio
non habet. Et sic dicit aliquis quod si populus
assit, continuo cum proposito confitendi su-
fficit, quia scandalizaretur populus
si dimitteret. Si autem non scandalum
timeat, scandalum constat quod dimittat
maxime cum ut coegit. Et eciam dicendum
est quod sine peccato quod inchoavit potest
perficere. Et confitendi propositum habet
et contricione suppletur. Nec
videtur ibi esse contemptus clavium.

Quid faciet ille cui accidit in missa
ratione irregularitatis vel et con-
tra contricionem. Sic eciam
confessor. Et hoc videtur aliquibus quod cum
irregularis sit prohibitus sacramenta conficere,
irregularis autem non debeat perficere
quia sacramentum per ipsum pertinet, quando
tamen assit populus et scandalum timeatur,
tunc non sit faciendum contra voluntatem ipsius
scandalum et contra preceptum racionis
aut racione irregularitatis. Aut
dimittere missam. Hoc autem dicendum est
sacerdotem maxime ante consecracionem ce-

lebrabit. Aquinas non dicit quod pluribus pro
irregularitatem. Sed non propter-
dit maxime cum accepit sic quod in
irregularitatem. Unde Thomas tenens pro
scandalo ipso dicit si dolet et libe-
ter faceret quod agere est, dicit adhuc
tamen esse perficiendum. Et ita Thomas.

Quid de eo qui incipit in missa con-
sciam habere quod non sit presbiter. Respondeo
dico quod aut debet dimittere missam ante
consecracionem aut scandalum. Et debet fin-
gere infirmitatem. Pro parte quod illud
est quod hoc non diligenter perspiceret et
in missa non cogitet de se. Sic magister de
Petro et Thomas.

Quid faciet si post
consecracionem musca aut aranea vel
aliquid venenosum ceciderit vel cog-
noscat esse in missa venenum vel alia
causa occidendi. Respondeo si aliquid
tale ante consecracionem acciderit, debet
effundi et abluto calice de novo
consecrandum. Si vero post con-
secracionem, debet animal caute capere et
diligenter lavare et comburere et ablucionem simul
in sacrarium mittere. De veneno dicen-
dum quod nullo modo sumendum, sed alium
dare ne calix vite vertatur in mortem.
Debet diligenter servari in aqua vas-
culo ad hoc apto cum reliquiis. Et
ne sacramentum remaneat imperfectum debet
in calice aliud vinum apponere. Et
de novo consecracionem resumere. Et
sacramentum perficere. Ita Thomas. Et
quod tamen ab Hostiensi deberet fieri
leviter. Sacerdos et debet et ad confes-
dum si sit per negligentiam commissum, et
glossa.

Quid debet facere sacerdos
si post consecrationem ex canone misse videt
videt et non habet in missa. Respon-
deo si apparebat hostiam esse in
debito, aut apparebat ante consecracionem
et tunc accipere hostiam de novo et canonem
accipere inchoando. Aut post consecracionem
et ante sumpcionem et ante primam consecracionem
et tunc debet accipere aliam hostiam et canonem
per cautionem accipere et consecra-
re. Et alia hostia debet servari vel sub-
aut ab alio aut aliqua sub postmodum

et sanguinis susceptionem non aliquis
post eius sumptionem non est remissum et
Si autem apparuerit post sumptionem in
hostie et sanguinis non debet iam die
aliam hostiam consecrare quia remissum non
est ut dicitur de conse. di. ii. re
latum sed debet de sua negligentia
penitere et confiteri. Si autem apparuerit
hoc post hostie sumptionem tamen ante
sumptionem sanguinis videtur a quibusdam quod
sanguinem non debet sumere quia remissum
non est sed [illegible] debet
[illegible] remissum. Aliis autem
videtur contrarium quia quedam casu
necessitatis quando remissum non potest quando
cum si autem apparebat in calice non esse
infusam debitam materiam. Aut hoc appa
ret ante consecrationem panis vel post et
ante tamen [illegible] quibus conse
crandum est vinum aut post [illegible]
corporis ante tamen corporis sumptionem. Aut
post omnia predicta scilicet verba consecrationis
sanguinis et sumptionem corporis. Primo mo
do infundere materiam debitam et in ipsa ca
none accipere. Si autem non possit
habere materiam debitam non debet ulterius
procedere sicut dicitur de consecratione
di. ii. comperimus. Aut integra sacra
menta percipiant aut ab integris
arceantur quia dominus sic voluit et
ecclesia instituit sine grandi sacrile
gio [illegible] non potest. Secundo debet
materiam debitam accipere si potest habere
sublata alia. Sed non credo quod debeat
canonem incipere [illegible] quia iam
consecratio panis precessit. Sed re
incipere [illegible]
[illegible] consecrationis. Si autem [illegible] non
potest [illegible] non propter hoc debet dimittere
corporis sumptionem [illegible]
confitendi de sua negligentia
[illegible] non debet accipere materiam debitam
[illegible] reposita
[illegible] ab isto loco. Simili modo
[illegible] Et [illegible]
[illegible] supra [illegible]

corporis et sanguinis alia materia accipiatur
aut quando [illegible] quod accepit post
sanguinis sumptionem. [illegible]
non debet apponere iterum consecranda cum [illegible]
sanguine. Et hoc ideo quia si dicat sola
verba consecrationis sanguinis non servabit
debitum ordinem consecrandi. Et sicut dicitur
[illegible] Nichil [illegible] non potest videri sa
crificia nisi [illegible] ne compleantur. Si
non inciperet a consecratione sanguinis
et omnia consecrationis repeteret nisi
ipsa [illegible] dubitaret
[illegible] non
tantum cum sanguine sed si eadem cum corpus.
Oportet [illegible] hostiam conse
cratam iterum et sanguinem non obstante
eciam si prius sumpserit aquam que erat in
calice [illegible] de persona sacerdotis
et maior [illegible] quod
[illegible]
[illegible] Item non sumat.
Si perceperit post sumptionem corporis de
[illegible] tamen aquam in calice vinum
infundat et tunc sanguinis consecrationem
[illegible]
[illegible] consecrationis verba dicat scilicet [illegible]
modo etc. Si aquam habuit in
ore non debet eam emittere quia parti
cula corporis que fuit in aqua posita
[illegible] Ergo
si aquam deglutiat tunc conficere non
debet [illegible] Si
[illegible] sanguinis [illegible]
quod aqua [illegible] Respondeo [illegible]
procedere [illegible] aquam non [illegible]
sacerdos ut dictum est supra. Tamen puniri debet
[illegible] ignorancia vel negligencia
hoc contingit. Nullo autem modo de aqua
apponi vino iam consecrato quia [illegible]
[illegible] aqua [illegible] corrupto
ut [illegible] Item si presbiter [illegible]
[illegible] verba consecrationis
[illegible] alia verba que dicuntur ibi [illegible]
non debet [illegible] Non [illegible]
qui multa dicat [illegible] que dixit
nisi forte in dicendo [illegible]
[illegible] Sic eciam sit me

modo le[ge]m iniquitatis sunt per ordinem p-
titi ut dicitur in l. de memoria et
custodia. Si tamen presbiter tam vo-
lubilis est probabiliter constat aquam ob-
misisse. Si quidem non fuit de intentione
huiusmodi sacrum non estimo quod propter hoc
debeat ulterius procedere. Si vero scienter
fecit obmisisse aquam ex eo quod se
de intentione sacram sub forma consecrationis
videtur fraudare sicut de vino et in-
de aqua inique ut sit reprobatur ad for-
mam consecrationis videtur facere sicut
de vino et modestia inique ut sit reprobatur
ad formam consecrationis. Et cuncta per-
dicens redirent ne sacrificii ordo
mutetur [illegible]. ¶ Quid si propter frigus
quod presbiter patiatur in manibus ut con-
gelata hostia dilabitur in calicem.
Respondeo secundum Thomam quod non est in uetere propter
hoc aquam cum calice [illegible] huiusmodi sacri
tradi. ¶ Quid si vinum in calice
congelet. Responsio si presbiter depre-
hendit ipsum esse congelatum ante
consecrationem resoluat illud antequam con-
secrat ut habeat actualem vini potum.
Si tamen non resoluatur consecrat quia vi-
num congelatum a gelato differt tantum qua-
litate accidentali. ¶ Quid si per ne-
gligentiam presbiteri sanguis Christi effun-
datur vel sacrum supositum vomatur
aut etiam hostie consecrate tam diu
reseruentur quod putrescant vel etiam
a muribus rodantur vel qualiter-
cumque pereant. Respondeo sicut
legitur de conse. di. ii. c. de [illegible]
pri. pre. Si per negligentiam stilla-
uerit de sanguine in tabula radatur.
Si vero non fuit in tabula terra radatur
igni comburatur et cinis intra altare
condatur. Et presbiter xl dies peni-
teat hoc decreuit. Et intellige
secundum Raymundum quod non dicat xl dies pe-
niteat in pane et aqua sufficit ie-
iunare in cibo quadragesimali vel etiam sicut
sibi pro ratione ieiunare. ¶ Requiritur
postea de eo de eodem si super altare
sed non interiora palla stillauit
calix [illegible] presbiter sorbeat

stillam. Et iii diebus peniteat. Si super
linteum altaris primum et ad aliud stil-
la peruenit quatuor diebus peniteat.
Si usque ad tertium xx diebus. Et lin-
theamina que tetigit stilla minister
lauet calice subtus posito et aquam
ablutionis sumat et iuxta altare re-
condat. ¶ Nota ex hoc quod secundum Thomam [illegible]
quod si super calicem ceciderit in calicem non tan-
tum sumere possit etiam sed imposterum
post ablutionem [illegible] ille etiam qui
super linteo linit aqua prescripta in modo
forma eius tradita super [illegible] ut
ibidem dicit. ¶ Requiritur ibidem de
penitentiali Bede presbiteri. Si quis per ebri-
etatem seu voracitatem eucharistiam
euomuerit xl dies peniteat. Si laicus
[illegible] clerici uel monachi diaconi uel
presbiteri lx diebus apud quos. Si autem
infirmitatis causa vomuit vii diebus
peniteat. Et etiam in hoc casu utrum
sicut in casu supradicto sumi vomitus
ille et diligenter cremari et cinis
iuxta altare recondi et dicit glossa
capitulo. Si quis per causam infirmitatis pe-
nitentia non ponitur ad cautelam ut
34 q. ii intelligimus et sumere non de-
bent cum infirmus accidit non in culpa sunt.
Requiritur etiam ibidem ex concilio au-
relianensi qui non custodierit bene sacra-
mentum ut mus vel aliquod aliud animal
illud comederit in xl diebus
peniteat. Qui autem perdiderit illud
in ecclesia aut pars eius ceciderit et non
inventa fuerit xxx diebus. Et secundum Thomam
hanc penam videtur dignus presbiter per
cuius negligentiam hostie consecrate
putrescunt. Ad hoc nota quod in predictis
penis [illegible] tamen considerandum est
[illegible] ratione personarum et [illegible]
[illegible] secundum [illegible]. Ubi [illegible]
aut quod ubicumque [illegible] dummodo integre
species fuerint [illegible] quia
non [illegible] sub speciebus maneat ibi corpus
[illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] tabule ¶ Item [illegible]

crisma ut in cunctis ecclesiis crisma
et eucharistia sub fideli custodia
clavibus adhibitis conservetur ne possit
ad illa temeraria manus extendi
ad aliqua horribilia vel nefaria
exercenda. Si vero is ad quem spectat
ista custodia ea incaute reliquerit
tribus mensibus ab officio suspendatur.
Et si per eius incuriam
aliquid nefandum contigerit graviori
subiaceat ultioni. Extra de custo-
dia eucharistie statuimus. Item
districte precipitur quod asservetur
eucharistia in loco singulari mun-
do et signato. Ibi honorifice collo-
cata devote ac fideliter conservetur.
Extra de celebratione missarum sane requiritur. 16

De auditione misse

Postea respondendum de mis-
sarum auditione. Circa hoc
queritur primo utrum secu-
lares teneantur in die dominica audire
missam. Ad quod respondetur quod secu-
laribus et multo fortius clericis quod in
die dominico totam missam audi-
ant. Et tamen quod ad vulgares propterea non
tenentur supple secundum Hostiensem nisi ne-
cessitas cogat. Quod si fecerint ab
episcopo publice confundantur de conse. di. i.
missas. Qui vero usque ad finem non per-
manserint supple ex consuetudine
vel superstitione ut dicit glossa. Vel
quia recedit a presbitero contra illud
decretum supple secundum glossam et
quia miscent se tempori [illegible]
[illegible] fideles et cetera.
Qui eadem die plenarie preter
missam ecclesie quietum ad spectacu-
la vadit ex precepto ut ibi qui die.
Clericis districte precipitur in virtute
obedientie ut divina officia noc-
turna pariter et diurna quantum eis de-
dit deus studiose celebrent pariter
[illegible] extra de celebratione misse dolentes
[illegible] sunt et alii. Unde
[illegible] seculares qui non audi-
[illegible] missam in die dominica mortaliter
[illegible] Dicendum quod peccat nisi

Utrum seculares teneantur in die dominico audire missam

audire missam in die dominico. Aliqui
dicunt peccatum mortale. Aliqui veniale. Aliqui
nullum peccatum. Tu dic: est enim peccatum
mortale si hoc omittit ex contemp-
tu vel ut in [illegible]. Si vero aut e-
xceptio in [illegible] est sine causa le-
gitima missam non audire in diebus
dominicis assuescit puta ut ad spec-
tacula vadit non audita missa as-
suescit. Causa legitima vero est de-
tinetur corporali infirmitate vel divini
cordis timore vel a quo alio simili, que
secundum Raymundum vel etiam occupatione licita de-
beat excusari. Et tale si prius ab
episcopo fuerit commonitus ut de conse. di. i.
Tu in die. Quidem tamen non
dat nisi precepto mortali. Tu aut
est ei peccatum veniale, non hoc omittit
non ex contemptu vel causa si causa quamvis
infirmum tamen secundum quod passio ut
ex aqua pigritia. Si tamen ad hoc non
sunt consueti. Tu aut ei nullum
est peccatum non omittit ex aqua causa licita.
Unde glossa super illud § c. missas
dicit sic hoc dico preceptum esse.
Unde tamen preceptum sicut qui missam
in die dominica non audiunt nisi necessitas
aliqua cogat. Sed obicitur quod co-
suetudo sit contraria, quia multi se-
culares dominica missam non audi-
unt sed tamen ab episcopo confunduntur. Re-
spondeo quod consuetudo que est contra-
venientia dei precepto et divinitus mor-
talis est detestabilis. Et talis inge-
rit etiam superioribus conatus eius ex-
stirpare. Unde talis consuetudo
non excusat sed est magis contra aperto mor-
tali peccato. Item de conse. di.
capitulo dicit. Nullus episcopus prohibeat
vel tradere sacrificium et audire dei verbum
sive gentilis sive hereticus sive iu-
deus usque ad missam cathecumenorum,
usque ad conse. et cetera. Sed contra
XXV di. c. principium ubi dicitur
quod hostiarius debet ostendere locum sacre XX
iiii. q. iii. elicit. et ii. Non liceat

Ad quod dicunt quidam quod illud intelligitur
tempore non tamen. Ut dicendum quod ibi in-
buendi dei permittitur pro eo quod audire pre-
dicationes verbum dei. Potest enim plu-
ribus in terra quo orare congregationes ad
audiendum predicationes quam sancta sa-
crum ecclesie dicit extra de penitentiis et re-
missionibus hoc libro. Quid missam
quis audire. Videns missam dici
unde ipse missas peculiares dicat
sed ut de mortuis non debet quis
committere quin audiat missam extra
de celebratione missarum quidam. Hoc autem qui-
dam intelligunt qui dicens proprias est
missa et dicunt qui cottidie tenentur
audire missam. Et permittendum est eos
unde presbiter de consecratione di. i c. quidam au-
dire missas peculiares. Non quia
tales missas malum sit audire sed
quia malum est ipsis eas canonice insti-
tutas dimittere. Et est per malum et c.
de questione si meliores quidem ii alios
sed communia licite audiunt. Ibi et
similiter inquit super verbum c. quidam
Utrum possit audire missam presbiterorum
malorum. Respondeo distinguendo est
distinguendum. Quorundam missa licite non
possunt audiri sicut illi a quibus
alia sacramenta licite non possunt recipi
ab eis. Isti qui sicut eos ecclesia tales
sunt ipsi isti heretici scismatici ex-
communicati interdicti ab officio sus-
pensi depositi sive degradati in
regulares alienis intrusi. Et hoc dico
sive tales sunt occulti sive ma-
nifesti. Omnes enim tales sunt per sen-
tentiam ecclesie excommunicati privati di.
xxxii. c. nullus et c. preterea extra
de clericis excommunicatis ministrantibus. Si
apud quos et c. si quis presbiter et c.
cedit a. Credibilis symoniaci quan-
dam ab ecclesia tollantur extra de
symonia tanta. Sic fornicationes
notorii. Secus si sunt occulti. xxxii
di. nullus. Licet enim fornicarius non sit
communior certis penis. Ad eos tamen occi
liores sint priuandi ipso quando eccle-
siastici. Et ideo ecclesia prohibuit specialiter

ne quis audiat missam concubinarii
notorii sacerdotis. In aliis non attendu-
bus et si sunt notorii excepto pretextu
ecclesie sacerdotii xv q. ult. Omnium quo
presbiterorum supradictorum licite non possunt au-
diri quia sunt suspensi quo ad se ex
sententia dei et quo ad alios ex sententia ec-
clesie et ideo peccant quicumque missas
eorum audiunt ut ab eis sacramenta sus-
cipiunt quia contra statutum ecclesie quin-
tum. Verum tamen quod baptismum in ne-
cessitate potest ab eis dari et recipi lici-
te in articulo mortis. A symoniaco et
a fornicatore notorio non tamen ab
aliis supradictis di. 32 et c. porro.
Et sic si sunt symoniaci et forni-
catores notorii licet ecclesia istud non
tangere non tamen confiteor hoc lxxxi et
hosti. extra de cohabitatione clericorum et mulierum c. ult.
et de presbitero tamen non liceat. Omnium
non presbiterorum malorum sive sint peccatores
occulti sive manifesti qui non sunt
per ecclesiam suam excommunicati aut suspensi
privati misse licite possunt usque ab ec-
clesia sua audiri et ab eis licite
sacramenta recipi quia licet quo ad se sunt
suspensi ex sententia dei non tamen quo ad
alios ex sententia ecclesie extra de cohabitatione
clericorum et mulierum vestra et c. quesitum. Ut
alios a missis et aliis officiis presbiterorum
peccatorum qui adhuc ab ecclesia tolleant
abstinere licite possunt. Videtur quod
si bono zelo homines hoc faciant sic
ut per hoc presbiter confusus a peccando sibi
caveat et peniteat. Non liceat
abstinere ex contemptu quod si ille presbiter
informis ad lacerat existens
non sunt contemnenda quamdiu ab ec-
clesia tolleantur extra de cohabitatione clericorum
et mulierum c. vestra ubi de hoc ite-
et glosa. Pone quod presbiter concu-
binarius publicus et domo. Parrochiani
videntes eum incontinentem dimittere
cessaverunt quod faciant et si audire
sancti missam faciant contra
eius continuam ... contra ...
... ... xxxii ...

Nulla audiat missam presbiteri quem
scit concubinam habere v(e)l domo di
aut non audiat remaneat ibi st-
pulis i astia eo pcipit q(uod) p(re)cipiat
quod a sacerdote quadantenus polluto
to utsqueq(ue) apor iudicio reprobe-
xv q ult Respo(n)deo ad obie(ctionem) ecu-
tecla hac q(uo)m(od)o de notorio est
dicendum pro a tridendo ad q(ue)stio(ne)
Circa primum sciendum q(uo)d dicit
nt famam p(ri)mo(m) festo notorium
criminos(um) omnis occultum & q(uo)d pene
occultum ffama non s(ecundu)m host(iensem) &
duplex una q(ue) h(ab)et de homi(n)e
et desc(ri)bit(ur) ffama ill(a)esae digni-
tat(is) stat(us) vita & mor(i)b(us) comp(ro)bati ff
de vari &c ordi cognic(i)o cagita-
tio(n)e ff o(mn)ia | Et qui itam
fama(m) negligit & crudel(is) xii q i
Nolo | Et q(uem)a(dmodu)m p(ro)d(est) despicio tu(a)
fame bone vide & p(ro) opposito
sit despicio mala fama vide p(ro)
opposito d(e) ffama & lese dignit(at)is
stat(us) vita & mor(i)b(us) rep(ro)bata | Alia
& fama q(ue) h(ab)et(ur) int(er) homi(n)es & h(ec)
sic describit(ur) s(ecundu)m host(iensem) ffama &
publica siue famosa insinuacio s(ecundu)m
p(ro)clamacio & q(ue)nt(um) ex sola suspic(ione)
& inicia auctor(ita)te p(ro)ueniens | Et
q(ue) despicio queat q(ua)nt(um) bone fa-
me & male fame | s(ed) h(oc) s(ecundu)m Inno(centium)
c(apitulo) de cohab(itacione) cl(ericorum) & mul(ierum) vestra &
Guill(elmus) dicens ipse non p(ro)cedit
quia s(ecundu)m eos fama q(ue) ex suspic(ione) p(ro)cedit
ut dicit Guill(elmus) ibidem de consec(racione)
di iiii s(ed) q(uia) | Pot(est) aut(em) describi
fama put q(ua)nt(um) se h(ab)et ad fama(m)
bona(m) & mala(m) s(ecundu)m Guill(elmum) hoc modo
ffama & vehemens vulgi suspicio a-
ctoris eius | a p(ro)p(ri)o rei de qua q(ue)ritur
generacio xv ii q v presbiter | s(ed) h(ec)
aut(em) fama p(ro) s(e) nu(n)q(uam) p(ro)bat | Vnde
d(icitu)r fama volat io no(n) a ei de
[illegible] xv q i Si quis d(e)
p(ro)cedit | Dominum a(utem) unius facile se
[illegible] c(apitulo) de purgac(ione) ca-
nonica cu(m) inue(n)tu(m) § i | Et

[illegible] ip(s)o no(n) sit audie(n)d(us)
& de p(re)s(umpcionibus) l d(e)ni(que) om(n)ino | Et si tu(m)
fama q(ue)r(a)t cu(m) vno teste bone
p(ro)bat sicut notat Guill(elmus) in c(apitulo) p(re)se-
ncia c(apitulo) de p(ro)bac(ionibus) sicut & de v(er)bis
ite bone et tu(n)c videt(ur) p(ro) maiori
p(ar)te vni(us) test(is) ut c(apitulo) de consang(uinitate)
& affin(itate) sup(er) eo | Et ubi uidet(ur) dubi-
tat | de testibus ubi co(n)iurat(i) & testes
q(ue)rat c(apitulo) de elec(cione) postq(ua)m | Et adeo
sufficiu(n)t duo testes c(apitulo) de accus(acionibus)
inquisitionis § [illegible] | Lic(et) aut(em) host(iensis)
inducit p(ro)bacio(n)e(m) [illegible] frequ(en)s
sit & [illegible] inducat c(apitulo) de eo
q(ui) cl(er)ic(u)s & mulie(r) tua infame | Im-
pedit eciam matrimonium contrahe(ndum)
ne de tu(n)c nisi contingat c(apitulo)
de consang(uinitate) & affin(itate) sup(er) eo | Et forte
p(ro)bac(ionem) [illegible] inducit ubi no(n) p(otes)t a(liud)
p(re)dicta | c(apitulo) de elec(cione) p(ro) [illegible]
c | ffama & p(re)sentacio sit eius aff
cone p(ro)b(at) | p(ro)bat a(li)q(ui)s q(uo)d in a(li)q(ui)b(us)
ar(ticulis) c(apitulo) de testi p(ro)b(acione) iiii | xxi in ubi
Item sepe adeo q(uo)d [illegible] eciam aliq(ui)s
p(ro)p(ter) tale(m) fama(m) dicitur celebra(re)
xxxv q vi Si duo | Et h(ic) eciam
fama p(re)sumpcione(m) inducit ff de
eo q(ui) s(ecundu)m [illegible] l de minore i fine
Guill(elmus) aut(em) i(n) specu(lo) Nota q(uod) di-
cit s(ecundu)m mar(tinum) de fano | ffama p(ro)-
ba(t) [illegible] stat(im) dont q(ua)m p(ro)batur
sup(er) eo aut q(uod) d(icitu)r in p(ro) d(e)c(is)o v
Item sepe veluti fama (con)firmat
& tu(n)c d(e)tegit(ur) sup(er) q(uo) (con)sequat(ur) h(ec)
m(o)d(o) | s(ed) q(uod) s(ed) p(ro)bato ab (h)e(re)de te(sta)t(oris) pet
& tu(n)c capit eius vi(n)i sola fama
p(ro)bat q(uo)d sit mortuus | & aufert ibi
(ex)cepcione(m) | Si aut(em) dico te a q(uo)
mercati vendidisse vel hoc accidisse
& h(uiusm)o(d)i no(n) sufficit in fama
p(ro)bac(io) | & racio & quia famam sub-
more(m) no(n) q(ue) (con)tingit | s(ecundu)m uo
forte no(n) | & sic eius alius p(ro)bat q(uo)d
aut ff de test(ibus) l in § illa nota
q(uod) fama inducit semiplena(m) p(ro)bac(io)(nem)
dicit hoc intell(ige) debe(t) in mulie-
bri quia scit(ur) & (con)t(ra) muli(er) b(us) | & de

T

precedentis l. si n. q. vii statuit et c.
Manifestum est publica sive famosa
per presumpciones sive proclamaciones et quod
est certa scienda et est cum victo liber pauci
tantum ignorant. Vnde illud quod est
manifestum probacione non eget et potest quis
dampnari quod deprenditur. extra de cap. et
assumi super eos. quod est cum audire potest etiam
si manifestum indicia certum fit ii. q. i.
nos omnipotens et sic manifestum probatur
publicum cum fama, quia per famosum et
certum extra de coh. cleri et muli.
tua. Sed si non publicum sit fama quod
est per la suspicione oritur. Mani-
festum omnes quod et scienda pau-
tos. Sed antiquo dicitur quod opus
et fama. Sudet quibusdam speculo
quod omnis opus facit sint et probat et
sedet quod vel tenet ut c. de testa. l. i
et ff. de offic. pretor. barbarius
in q. viii. § tria. Sed fama
non facit nisi eas tamen statum donec
contrarium probetur ut habitum est supra. Tum
quod opus vicino non probat ut
in proemio l. barbarius ff. de honor.
et cum c. de epali audi. aut si
presco. Notarium aliud est iuris
aliud est facti. Notorium iuris est de
quo aliquis cadere per sinam et con-
dempnatus vel dicitur sponte confess-
us eum qui sponte confitetur ut in-
que condempnetur scienda per confessione
vel sinam 143 secundum illud. Sed de
re procuratoris donec contrarium osten-
datur ex de tem. ord. capitulo si et de
re iudi. pauci. Et hoc est in de con-
fessis. Sed nisi per ... nec fama
alii non ff. de confessis l. i. et consentit et c.
Notorium facti est cum tanto est
et supplicacioni sue in ... cum
et locuntur cum ... se conspectu
hominum ita quod nulla potest tergiversari
tatione celari extra de coh. cle. et
mulie. vestro et c. tua et c. tanto
Sed notarius plus esse tesso sive per
euidens notum fit omnibus qui sunt

In loco in scienda villa sive parochia
vel in maiori parte secundum innocencium in
scola et c. manifesta. Sed etiam villa
vel parochia non habens nisi x parochi-
anos sufficeret enim esse notum
decem sicut dicit et notorium secundum sca.
Communiter dicunt homines faciunt populum
sive parochiam v. q. ii. Vnus et testis
una parochie facit enim ex nota
ut extra de purga. can. c. quod
dilectus. Si autem parochia habet mil-
tos parochianos et mille vel tamen
canonicus decem scandali sequitur qui sunt
graues et honeste persone de forni-
catoria sacerdotis. Sed potest secundum Host.
ut et pater quod ipsa scandali sit minor
non decem homines faciunt populum ut extra
et secundum duo congregacionem extra de
elect. c. i. Et tres collegium et
communi aut rex teneam. Et quaeritur potius
ut non est omnes grege ff. de ab-
igeis. nec tamen non tamen dici potest notorium
tatem communis nisi per. Notorium aliud
in vico vel villa. Vbi tamen duo vel
tres vel quid ~~de parm. di.~~ Sicut
quia sancti dicit quod sit totum quidem
de per se i. §. hic ergo secta ubi
non sunt. Hoc quidem distinguitur et
forte non male ut dicit idem quod re-
linquitur arbitrio iudicis questionis
faciunt notorium tamen in iure non con-
pressum ar. extra de offi. del. de
causis. Item notorium facti aliud
et facti manens actu ut cum quis publi-
ce concubinam vel aliam mulierem sus-
pectam domo vel alibi ne forte
inquinata appareat per talia in
tam quod dictum est. Et de hoc notorie
credit simpliciter asserionem officialis
iii. q. iii. Vnde si constat
a quod hic peccatum in domo mulieris sus-
pectam corpus formatur videtur pro-
bata. Quod de coh. cle. et mulie.
quia sequitur et c. clericos et si publice te-
neat eam corpore et quod vel
c. clericos. Aliter etiam non potest esse
certum nisi per hoc ad presumptum

presumpti li. x c. iiii et vbi [illegible] extra de co-
habitatione clericorum et mulierum tractat vnde secundum Guillelmum
in speculo titulo notorium potest dici notorium
secundum aliquam presumptionem quia nichil sit adeo
esse presumitur quod illud notorium esse re-
putatur Et sic talis presumptio pro notorio
habetur vt de [illegible] c. tua [illegible] libro
Aliud est secundum [illegible] actu vt si quis
publice [illegible] vel fenerat parti-
culariter ac plenariter extra de testibus [illegible]
[illegible] Aliud est notorium secundum [illegible]
lati vt illud quod sic sit publice quod
aliqua tergiversatione celari non potest
[illegible] non sit tamen continue
[illegible] manifestum Et
de hoc habetur extra de [illegible] tamen
manifestos id est notorios sic [illegible]
notorium ponit Guillelmus in speculo Aliud
est secundum presumptionem vt tunc aliquis est publice
[illegible] affini-
[illegible] extra de filiis presbiterorum [illegible]
Consanguineos autem presumptio [illegible]
[illegible] extra de divortiis [illegible] quod
quod aliquis sit filius [illegible] non
potest [illegible] presumptione extra de cohabi-
tatione clericorum et mulierum [illegible] glossa [illegible]
[illegible] notorium potest dici [illegible]
[illegible] de [illegible] vt
[illegible] Quid autem
[illegible] notorio [illegible] placito [illegible]
[illegible] negata [illegible]
[illegible]
[illegible] notorio
[illegible] vt not. Raymundus [illegible]
[illegible] ordo [illegible]
[illegible]
[illegible] Evidentia [illegible]
[illegible] non indiget accusatore
[illegible] qui [illegible]
[illegible] Guillelmus [illegible]
[illegible] notorio [illegible]
[illegible] vnde [illegible]
[illegible] de appellationibus [illegible]
[illegible] de manifesta [illegible] notorio
[illegible]
[illegible] de elect. bone [illegible]

aut [illegible] notorio non [illegible] [illegible]
[illegible] vt [illegible]
[illegible] extra de [illegible]
[illegible] Raymundus dicit [illegible]
[illegible] forte [illegible]
notorie [illegible]
[illegible] corrigere [illegible]
[illegible] ille appellat non [illegible] appellatio [illegible]
de [illegible] extra de appellationibus [illegible]
appellationi [illegible] non [illegible] dicit et
Guillelmus in speculo [illegible] quod [illegible]
[illegible] notorium [illegible] distinguendum [illegible] quod
sit notorium [illegible] et aliud [illegible]
[illegible] et [illegible] aliud quod sufficit
[illegible] notorium [illegible] aliud
[illegible] distinguendum [illegible]
[illegible] aut [illegible]
nulla [illegible] placito [illegible] ordo [illegible]
[illegible] quod [illegible] citatio
et interrogatio [illegible] ut [illegible]
[illegible] sententia [illegible] promulgatio
[illegible] de manifesta ubi dicit [illegible]
si non citetur sententia non valebit [illegible]
tamen extra de testibus [illegible]
[illegible] purgatio [illegible]
[illegible] appellationis [illegible]
[illegible] extra de appellationibus [illegible]
romana [illegible]
[illegible] notorio [illegible] aliud [illegible]
et non [illegible] et officiali [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] iiii q. iiii [illegible]
[illegible] placito ut
extra de elect. bone [illegible] et de
[illegible] iudici-
[illegible] ordo [illegible] potest [illegible]
[illegible] quod si neget
[illegible] testes sine alia [illegible]
Et sine [illegible] et potest
in [illegible] notorio appellatio [illegible] de
appellationibus Romana [illegible] aut [illegible]
[illegible] aut notorium sufficiunt duo
testes extra de elect. bone [illegible]
[illegible] quod sit notorium
[illegible] non appellatur [illegible] sine [illegible]
[illegible] sine notorio [illegible]
[illegible] bene et plene

titulat guill' i speculo ¶ Nota tu
qd aliqd crimen pot esse notorium d'm
tm & no notorium dalia Et ideo cor-
redicta contines requirit pbacōem et sic
pot intelligi xi q iii Si qui accu-
sant ut ext de psumpa quoscū.
Suspicio cum precaue octo dicta vide-
licet dico Et sic intellige illud cap' notorii
pbat' ut dicit ext de cohe. cle. pri.
Hoc not' guill' d specio qd aliud
quid crimen quam notorium quia quid
crimen e tm de longe pbit' Et q
no pnt pbari p testes de visu.
Rumor aut e pceden' ex insinuacō-
ne sola suspicione & mota aucte
pmenes, arcō qui cognoscere sig-
nifer sup eo Hoc no pbat sed
solū psumpcionem inducit Vide n
& multū pfragit quia vocibus
ppli no sunt audiende C de pen.
decurion l. de alea Opinio hic
eam loquit' de rumore l3 clamore
Vnde illud audiuit quantum e clamor
ppli ext de acc. ss plat' ceptis
Occultum omne e qd nulla voce pri-
pot de quo ulla loquit' qua nescit'
quod consuetudina in hac spēciō no hnt
xxxii q v cōpidana suspecat tamen
homines quod sit & f' a dec ext
de cohab cl' & mul. c ult & di
vi testimonium Sive occultum e
qd scit ab aliquibus sc duobus vel tribus
Vnde singlares et priuata d simulacō
cō pria & ceto auctore pcedens et
tale occultum pbat' C de appel cons
qui & si quis autem Si donec p-
batum sit no praeiudicat cō de cohi-
clei & mul. vio & q vim tatum
& quia nec manifestum quando magis
& pceduat ad pbacōem ut supra
dicitur sit Si ipso sic suspeccit quia
& occultum omne qd nunq & hoc facit
ut e p dono & licz aut non perinqu
itant Ideo de om. vocabuli ol pro
hoc p dicto tm intelligi pot nō &
natural cō sepan Si aut in
veniat' qd manifestum no egat pba-
manifestum p notorio ponit' ext de

vero signi cu clerici ¶ Sepius sp-
qd ext & notorium e manifestum etia
qd e manifestum e famosum si no quo-
hoc p dictum rubrica cogente c ipsa
sit pduc. Sic dicit enim cohibet tolli
gi pot i ista petat' famosum & mani-
festa rumor pdicatu pene secul
tamquam vitam d3 qd dni ab accl
tollecat' xv q vlt c ult' cō de
cohab cler & mul vnd no i Et
pbat' iii q i d inde & c ois sacra
insp forte ut cō rubor cō suspe-
ritat' at tali tradat d pdoni
& vnd Et eius donc e supt tunc
in occulto no impubes cō de sacis
quacum ab homine sic intellige
illud c vna & pult Omne no
occultum no pot vitari q no possig
diuinae ext de tempori ordi c ult
hec omnia suspendo sic ab hoc Nō
tam qd adesse tunc qtio sit sim hosp
pt illud & Item no & Sig
no sit notorium pptm fornicatoria
sive toturbinā licz sit manifesta
quia & publicū cō fama tm no cō
indecta sed no d3 tal vitari quam
dni ab eccla tollecet ut est
condepna cō sola testium sufficient
tu no sit testimonium si testibus ut
tancio Et sic in illo tal suspicio
dicat' ut cō sic scandalizatur d populo
generet' licz cōsi cō accusator n
appareat et ei cās ca pagere indi-
cavit nisi & defaciat vt sic pur-
gare noluit ponder d3 dni adiu
tam ext de cohab cler & mul
tua nos Et idem puenit' in glo
qd testimonium fuit sine indicio testi-
tū indicio Hoc & qd ibi dicit
scandalum vide' sm glo qd pp pla
suspicionem sive famā no est
indicenda pgacō nisi scandalum
de infamia oriat' ar n q v
ext de accus qualit Sm
ibi testimonia valet cō famā alias
ar de confes. dif i Iubem
tang la sim hostien. indistincte
...3 sive sit notoria in fine

vitandus de a subditis et a divinis officiis
et sacramentis. Prima utrum notorius suspen-
sus sit et quo ad se et quo ad alios, xv
q. ii. di nullus et c. preterea. hoc preterea de
cohab. cle. et mu. tua et ult. q. ii. 18
viii. sed nisi post longam penitentiam et
laudabilem vitam dispensetur cum eo
per papam sive episcopum decidit ut s. tertia
Et licet post primam sententiam et per-
secutionem non potest episcopus dispensare
fornicatio hoc titulo || Utrum ergo
mortale peccat nisi sciens notorium fornicatorem
audire || Respondeo non. Laicus
occupant pignorata cum non possent
quia milites magis arma et rus-
ticos magis rura quam nec satis le-
gislator ostendit. Et de nullis
primus || Sed numquid confessor teneat
eum vitare illud dicere || Respondeo hoc
tantum quia talis nisi ignorantia non
excusatur a periculo peccati non tenetur illud
inquirere. Debet enim talis sacerdos notorius qui
ita suspensus ipso iure ab officio quo
ad se et quo ad alios moneri ab
episcopo ut se corrigat. Et si se corrigere
noluit deponi suspendi a beneficio ec-
clesiastico usque ad satisfactionem con-
gruam. Et si autem sacerdos post huiusmodi
suspensionem ipso iure celebraverit, debet depo-
sitionem timere ut extra de cohab. cleri.
et muli. sicut ad ea et tanto. Et tamen
sacerdos autem dixerit quod sit notorius
fornicator non ideo debet ab episcopo ut se cor-
rigat et si nisi vel dicere coniunctus
eos atque admonitionis se corri-
gere noluit tunc suspensus erit ab
officio et vitabitur a subditis in pro-
cessu et suspendetur a beneficio ecclesiastico
et si adhuc perseveraverit in proposito re-
movebitur ut in c. sicut ex literis
de ... cum illo qui ... ubi dicit nullus
.... hoc dicit di. qui sunt ... ...
... ... cohabitatione clericorum et mulierum
communis sunt Iohannis et Laurentius || Sed
quia episcopus tenetur facere sacerdos
cum notorius sit sacerdos statim hoc ipso iure
suspensus et quo ad se et quo ad alios

Et vitandus de a subditis a divinis offi-
ciis et sacramentis et tamen hoc sunt
ut patet ex supradictis. Et contra Goffredus
et Bernardus ... super illud c. ad nostram
pervenit et super illud questio que ha-
bentur extra de cohab. cle. et muli. et
si ... ... sta

De usu eucharistie ||

Deinde sequitur de usu su-
de sumptione huius sa-
cramenti || Et prima de ipsa
sumptione sive manducatione || Secundo de
modo sumendi sive manducandi || Tertio
de frequentatione huius sacramenti || Quarto quibus
sit dandum || Quinto de usu Christi
Circa primum queritur utrum corpus Christi in hoc
sacramento manducetur || Respondeo Commentator
quod sit in susceptione huius sacramenti duplex
manducatio carnalis que commestio ma-
sticat et in stomachum transit et ad perfecta
digeratur || Et ultimo spiritualis manducatio
quae utitur || Et sic manducatur iam species
sub qua videlicet continetur verum corpus
Christi || Et talia sacramentalia qua corpus
verum valet sub specie contentum sumitur
|| Sed si sumptio corporalis masticatione tamen
nisi species tamen dum ... masticetur
quod per digestionem ibi statim corpus
Christi ... || Et descendat forte
ipsum in stomachum descendit per des-
census speciei sub qua continetur cor-
pus Christi sub qua tamen dum continetur
quam diu ... forte ipsa salvatur
|| Et si uti utique manducatur non verum
manducatur si ... manducatio vita
spiritualis Christus capiti se digne man-
ducat || Est enim manducatio spiritualis
qua dicitur manducatio corporis mistici
quod nichil aliud est quam spiritualiter ... de
corporis corpori mistico perfecte et cum
et magis de corporis per augmentum fidei
et caritatis quam manducatio que est
indigne suscipere hoc sacramentum || Nec
ob id de consecratione di. ii. c. Berengarius
dicitur verum corpus et sanguinem domi-
ni nostri Ihesu Christi in veritate manibus sacer-
dotum tractari et frangi et fidelium dentibus

attriti quia iam attritio et fractio dentium
fit ad species non ad verum corpus
Christi. Ergo quia ille Berengarius fuit
condampnatus quod non credebat corpus
Christi realiter contineri sub specie, ideo
contra suam pravitatem per verba contraria
contrarium asseruit. Glossa autem
de consecratione distinctione ii capitulo Ego dicit quod
tota species dentibus atteritur, tamen
credo rapitur statim corpus Christi. Intelligo
igitur quod species tamdiu masticatur quod
per digestionem que fit non remanet
in sua forma sicut recte et tamen convenit bonum. Quando species
illa evomerit. Rudent aliqui quod
tamdiu sacerdos ibi salvatur quamdiu
species abit ad refectionem
humanam. Ideo eorum statuta sunt et
eorum ordinatio. Hoc sicut eorum est contra
stomachum et in stomacho quod alterum
reficiat. Unde corpus Christi in ventre
vadit et ibi moratur donec refectio
apte compleatur. Et hugo de sancto victore
ut prius et ut dicit cum ipso
lucione pariter concomitatur. Et primum bonum
sed podeo est nisi tamen probabilis summa ge-
stas predictam dicendo. Quando si ie
species evomerint evomitur eucharistia
et ipsa. Et si species possit ab aliis
distingui sumenda est. Si autem species
ille transeat in stomachum indige-
sta propter aquam nisi sumi debitum sit
et per tempus refectionem. Et cum
sic videant in processu non est ibi
corpus domini. Decernitur tamen videlicet
quod si quis evomat species per ceptiles
magna reverentia est eas exhibenda.
Et magna diligentia est exhibenda
ne quis evomat et periculum est
ei dicere de quo possit quod non
possit tamen sit bonum. Quando Se-
2 quitur videre de secundo articulo scilicet de modo
dus sumendi seu manducandi cor-
pus Christi. Circa quod sciendum secundum predicta
ex supradictis in articulo precedenti. Duo
sunt modi manducandi corpus Christi
scilicet spiritualiter et sacramentaliter. Glossa
eorum habetur in glossa super illud. Cor.

xi. Qui manducat et bibit indig-
ne etc. habetur et de consecratione di-
stinctione ii. Qui manducat. De spirituali modo manducan-
di dicitur Johannis vi. Qui manducat
meam carnem et bibit meum
sanguinem in me manet etc. De sacra-
mentali i Cor. xi. Qui manducat
et bibit indigne iudicium sibi manducat
et bibit. De hiis igitur
modis quot patet per plura signa. Et manducare
spiritualiter. Spiritualiter et translatio cor-
poralis ad spiritualia. Et ideo sicut in ma-
nducatione corporali sunt duo principa-
lia scilicet masticatio et incorporatio sic in spiri-
tuali sunt duo suo modo. Est autem
spiritualis masticatio recogitatio ubi
sed corporis Christi pro nobis compassione
passi, incorporatio vero contra redemptor
ubi sunt quia eius decoctio et in stomacho
calido in hoc spiritu ad refici dum
ubi est plena refectio. Panis enim quod
in stomacho sumitur manducatum spiritualiter formatur
mater est in vita dignum. Et in signo pa-
ssionis decoctio in ara crucis de
iure dici. Quomodo incorporatio iustificationis
dicitur recogitans ei quod recogitat in-
iungitur caritatis amore. Et ita ei incor-
poratur. Et per consequens efficitur et appla-
catur tamen et mittitur ... et in corpore
reali manducatio quod differt ipse cibus
sua virtute quia et dignior cibo in
spirituali ego sum qui cibus et nobis
et complector manducatem propter quod dicit
augustinus fuisse sibi dictum. Non tu me
mutabis in te sed tu mutaberis in me. Est
igitur masticatio recogitatio per fidem, et
incorporatio per caritatem. Et quidem est incorporatio.
Et concluditur duobus modis integratur
manducatio spiritualis. Et ita ad hanc
quidem fidei operatur per dilectionem hec
dicit augustinus et habetur de consecratione dis-
tinctione ii. Ut quid paras dentem et ventrem? Crede et manducasti.
Et istud spiritualiter manducare
in unitatem Christi et ecclesie ... quam
sacramentum significat sicut bonum ...
Quandoque manducatur sacramentaliter.
Respondeo quod sacramentaliter manducatur ... | De ...
sacramento ... manducandum ...

quod actus sit sacramentalis necessario et quod re-
spiciat ipsum sacramentum ut sacramentum. Sed
aut quod aliquis manducet sacramentum man-
ducando species contingit sicut cibi contra-
rii et eius attributo naturali, quemadmodum
[s]pecierum contingit quia si non precessit sacra-
menti consecratio non potest species manducari.
Sed contingit quia cibus ille potest dari
brutis et gentibus. Unde patet hoc solum su-
sumpsit sacramentum accidentaliter. Ad huius
nota ut manducet sacramentum ut necessaria
intentio et in brutis non regulariter. In-
tendens namque est necessaria. Et inquantum quis
non manducat et intendit corpus re-
cipere et aliquis sumpserit quod sacramentum reci-
pere oportet, et ipse omnino contendit
cibum corporalem sumere, non dicitur eum
sacramentaliter manducasse. Necessarium est
et utraque coniunctio dicatur secundum fidem que
est de ipso vel alio quia oportet quod credat
sub illa specie aliquid spirituale lateat quod su-
mere intendat vel oportet quod sumere
saltem intendat quod ecclesia credere potest
licet ipse non credat. Et patet per quanto quis
dicitur sacramentaliter manducare quando
sacramentum ubi non existat. Et ipse
quando manducat illud ut sacramentum su-
mere contendat sive quia credit esse
verum sacramentum sive quia credit alios
estimare ut bonum. Sed utrum possit
quis manducare spiritualiter absque hoc
quod manducet etiam sacramentaliter.
Videtur quod non. Nam ut supra dictum est
effectus sacramenti potest ab aliquo percipi si
sacramentum habeat in voto licet non accipi-
at in re. Et ideo sicut aliqui baptizati
baptismo flaminis et sanguinis sunt de perceptione bap-
tismi antequam baptizati sunt baptismo
aque, ita et aliqui spiritualiter man-
ducant hoc sacramentum antequam sacra-
mentaliter sumant. Sed hoc contin-
git dupliciter. Uno modo per desiderium su-
mendi ipsum sacramentum. Et sic dicuntur
[illegible] et manducare spiritualiter et
non sacramentaliter qui desiderant su-
mere [illegible] ad institutum. Alio modo
[illegible] sicut dicitur [illegible] i cor. x

quod aliqui patres baptizati sunt sub Moyse
in nube et in mari. Et escam spiritualem manduca-
verunt et potum spiritualem biberunt. Sic
enim sumpsit desiderium manducandi sacramen-
tum. Et perfectius videtur sacramenti effectum quam
suscepto sacramento quam per desiderium sicut
supra circa baptismum dictum est in hoc titulo. Unde
non tantum quod spiritualiter manducant sunt
Christo et ecclesie incorporati. Hoc potest etiam du-
pliciter. Scilicet ut per modum unius credendo
vel per dictum sacramentum credendo ut percipien-
do primus non sunt sacramentaliter manducantes spiritualiter
quia eadem [illegible] primus mo-
[illegible] sumere sacramentum preveniente [illegible]
non hoc [illegible]. Utrum solus homo possit su-
mere hoc sacramentum spiritualiter. Videtur quod
non. Nam de hoc sacramento continetur ipse Christus
non quidem de specie sua sed de specie sacramenti. Du-
pliciter ergo contingit ipsum spiritualiter man-
ducare. Uno modo ipsum Christum prout in sua
specie consistit. Et hoc modo angeli manducant
spiritualiter ipsum Christum inquantum ei uni-
untur in fruitione caritatis perfecte et vi-
sione manifesta non per fidem sicut nos hic
unimur. Alio modo contingit spiritualiter
manducare ipsum prout est sub speciebus
huiusmodi sacramenti inquantum scilicet aliquis credit
in Christum cum desiderio sumendi hoc sacra-
mentum. Et hoc non solum spiritualiter est man-
ducare sed spiritualiter manducare hoc
sacramentum quod non contingit angelis. Et ideo
angeli etsi spiritualiter manducant Christum
non tamen contingit eis ~~sacramentaliter~~ hoc
spiritualiter manducare hoc sacramentum. Utrum
malus sumat hoc sacramentum sacra-
mentaliter. Videtur quod sicut enim dicit glossa
Est quidam qui peccatoribus et indigne su-
mentibus verum Christi corpus et verum Christi
sanguinem sed essentia non salubri effica-
cia sumunt. Igitur mali verum corpus Christi
[illegible] dignitate et humiliter sed non
eius effectum sed operationem [illegible]
Unde de manducaciam manducat corpus
Christi non tangunt species [illegible] corpus
Christi sed verum [illegible] corporis Christi mistici
Ideo mali recipit sacramentum et re [illegible] eo

Ti

cum securitate sed non vere signatam || Vn-
malus et si recipit sacramentum acquirit
magna tormenta de conse. di. ii. et
que || Utrum infidelis manducet Christum
sacramentaliter. Respondeo sic si sacramentaliter
dicatur magis rei manducare. Quod si
magis manducare dicitur Augustinus contra
ullam similitudinem illud sumendi eo
quod sacramentum accipit || Et persona sumat sacra-
mentaliter quia non sumit ut signum sed
ut rem || Aut similitudinem quam non cre-
dit corpus Christi ibi esse || Et sic sumit sacra-
mentaliter ut habetur hic per || Utrum
brutum possit sumere corpus Christi sacra-
mentaliter ut et sacerdos aliter. Respondeo
quod quidam dixerunt quod quamdiu et in
speciebus sit salua forma panis etiam
modica parte eadem sacramentum ibi est
et corpus Christi vere || Unde ubicumque
sit ponatur species ille et in loco inde
et vel immunde ibi est corpus Christi
et hic per eos videtur esse per eos || Sed
contra pie aures hoc abhorrent au-
dire eo intelligendi et secundum predictos
quod brutum sacramentaliter corpus Christi
non manducat quia non est natum vti eo
ut sacro || Alii dixerunt quod corpus Christi
ulterius descendit in ventrem muris
quia corpus non est sub isto sacro in
eatenus quatenus est ordinabile ad v-
sum humanum scilicet ad manducandum || Sed
statim quod cito os tetigit et est inhabi-
tabile facit esse sacramentum esse desinit
et corpus Christi esse desinit et hec opinio
communior est et certa honestior et rationa-
bilior hic bona || Quere inde
de 3° scilicet de fractione huius sacramenti
et cum hic creditur publica || Utrum licet
hoc sacramentum quottidie suscipere. Respon-
deo contra. Ipsum huius sacramenti duo possunt
considerari scilicet ultra et hominibus salutiferum
deo vtile est ipsum quottidie recipere
ut eius fructum hominis quotidie percipiat
sicut enim plus prodest baptismus fre-
quens eo baptismus semel || Quod solus
sic plus prodest manducatio spiritualis cum
sacramentali quam spiritualis sola || Et est
et ideo ipso sacramentaliter manducatur

vnum ex parte [illegible] sacramentaliter

quia in hiis est perfectio manducationis que
fit spiritualiter. Unde Ambrosius libro de sa-
cramentis. Si quotienscumque sanguis Christi
in remissionem peccatorum funditur debeo
semper accipere medicinam de conse.
di. ii. si quotienscumque || aliqui tamen opposi-
tum semper accipere || accipere pro bono
ad non || Aliud potest considerari ex parte
sumentis ex parte requiritur ut cum devotione
et reverentia ad hoc sacramentum accedat || Et
ideo singulis diebus patet tunc laudatur lau-
dabile et quotidie sumat || Unde Augustinus
de ecclesiasticis dogmatibus dicit || Sic sumi
quotidianum et accipe quotidie quod
tibi prosit quotidie sic vive ut mere-
aris quotidie accipere de
conse. di. ii. vel iste. Sed quia
multotiens in pluribus hominibus hic
devotionis impedimenta occurrunt propter
indispositionem corporis et anime non est
vtile omnibus ad hoc sacramentum quotti-
die accedere || Sed quotienscumque se
paraverit ad illud sapere || Unde Augustinus
libro de ecclesiasticis dogmatibus dicit
quotidie eucharistie communionem
sumere nec laudo nec vitupero omni-
bus dominicis diebus communicandum hortor si ta-
men mens non sit in affectu peccandi de
conse. di. ii. Quotidie maior
efficaciam recipit homo in remissionem
ut manducare eos bene preparare
quod in multotiens per non preparat ali-
quando sicut bonum || Utrum eucharistia
Christi sacramento sit sumenda aliquando ab-
stineat ab eo || Respondeo reveren-
tia sacramenti habet timorem amorem quod ad
Unde tenet reverentia a doctoribus ex
timore filiali quamvis aut proce-
dit sed ex amore sumendi quod ex timore ab-
stinendi [illegible] litteras refugiendi || Deo
Utrum peccatum quotidie eucharistiam sicut
sic quod quotidie sumat et quod ab-
stineat || Nunquam apparet non quoti-
die eucharistiam esse sumendam
apparet quotidie sumat qui [illegible]
[illegible]
[illegible]

zacheus et Centurio quorum alter gaudens recepit dominum in domum, alter dixit domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. Ambo saluati sunt honorificando. Licet non in omnino de consecratione di. ii. quotidie. Amor tamen et spes eo quod spiritualiter nos semper ducat preferendus est timori. Unde cum petrus dixisset Exi a me domine quia peccator ego sum. Audivit ihesus Noli timere. Si quis enim cogitat corpus domini taliter cognoscat atque constringit suspicionem huius feliciorem caritatem suam augeat et reverentia eius sacramenti non minuitur frequenter communicare debet. si autem sentiat paulatim frequentatione illa minui eam eius sacramenti et feruorem non multum augeri interdum abstinere debet et postea cum maiori feruore et deuocione accedat. Utrum fideles possunt sive debeant pluries in anno communicare. Respondeo secundum diuersa statuta ecclesie diuersa de hoc statuta fuerunt. Nam in ecclesia primitiua quando deuocio magna vigebat fidei et religionis statutum fuit ut fideles quotidie communicarent ut actuum iiii. et habetur de consecratione di. ii. per decretum anacleti pape peracta. Postea ideo diminuto fidei feruore fabianus papa indulsit ut si non frequentius saltem ter in anno communicent homines scilicet pascha pentecoste et natali domini. Postea et papa [illegible] dominus dicit sed communicandum ut habetur de consecratione di. ii. in cena. Sed illud est quod per alios se deputat habundancia [illegible] tum statuit. Innocencius tercius statuit ut saltem semel in anno scilicet in pascha fideles communicent. Consulit tamen hos [illegible] pastoribus dogma [illegible] omnibus diebus dominicis communicandum. Utrum sufficit semel in anno communicare. Respondeo quod [illegible] de consecratione di. ii. sufficit [illegible] pane [illegible] semel

et non pluries in die scilicet communicandum ut saltem post aquam semel in die sumat frequenter vel tamen puris panis xpo. Utrum liceat cuilibet omnes anni dies. Respondeo hoc est duplex maius [illegible] est quod hoc sacramentum non est deneganda [illegible] de sua constitucione. Primo est hic ut et que assumpto officio quis necessario tenetur communicare et pastor precept[illegible] tis ut est commendato super addito ecclesie scilicet ut fideles communicent saltem in anno scilicet in pascha circa [illegible] de penitencia et remissione omnis utriusque. Unde siquis hoc negligit non est sine contemptu. Et ideo peccat mortaliter quia per hoc talis catholicus reputatur ut dicitur de consecratione di. ii. Seculares. quod intelligitur si obmittitur per contemptum et per negligentiam ut patet ibidem et sequenti. Et sic periculosum est de consecratione di. ii. presbiter. Ratio quare ecclesia hoc [illegible] instituit est quia hoc sacramentum est salubre et multi negligebant suam salutem. Et secundum hunc modum dicitur Johannis vi. Nisi manducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis intelligitur de manducatione spirituali que est per fidem et caritatem sine qua nullus adultus saluatur. Hec est [illegible] in paruulo. Aliquando [illegible] ad incorporacionem [illegible] et optimus bonus. Alio modo dicendum est quod tu sit duplex manducacio sumendi hoc sacramentum scilicet spiritualis et sacramentalis omnis tenetur saltem spiritualiter manducare quia hec opus incorporatur deum est super manducaturus. Ad spiritualem includitur votum sine desiderium viuum percipiendi sacramentum ut deum est super. Et ideo sine voto percipiendi hoc sacramentum non potest esse homini salus. Frustra autem [illegible] votum in implere cum opportunitas adest. Et ideo tenetur homo hoc sacramentum sumere non tantum ex statuto ecclesie sed ex commandato domini

Joh. vi. Nisi manducaveritis carnem filii hominis etc.
Et Math. xxvi. Hoc facite in meam
commemorationem. Ex statuto etiam ecclesie
sunt data vel mandata tempora competendi
corpus preceptum etc. ut patet supra in capitulo de eo.
Utrum hoc sacramentum contineatur in utraque specie
solo dando. Respondeo simpliciter hoc sa-
cramentum est capax ad efficaciam quam est
in altera sicut in utraque, eo quod totus
Christus est sub utraque. Unde pro solucione
contrariorum fieri tunc debet quod
non sub specie panis caro tantum, ut sub
specie vini sanguis tantum. Sed sub
qualibet specie est integer totus Christus.
Et hoc volunt Bon. Tho. et Rich.
Et non sufficiat quod detur sub altera
specie tantum propter periculum erroris, quia for-
te non crederent aliqui simpliciores
totum Christum capere in altera specie. Et
eis dicetur in utraque sicut patet de
eo cui conspuit sanguinem post hostiam
quia non credebat quod sanguis ibi esset.
Datur ergo solo in specie panis et non vini
propter periculum effusionis vitandum. Ad
significandum non sufficit solo quod con-
ficiatur in utraque specie et in ea [illegible]
[illegible] tamen in quibus non timetur pe-
riculum effusionis vel erroris potest
sub utraque specie dari ut dicit Rich.
Nota tamen secundum Bon. 4 sententiarum
d. xi distinctione. Utrum species sit de
integritate sacramenti. Dicit quod hoc sa-
cramentum est efficax in altera specie
sicut in utraque. Postea supra [illegible] addit
dicendo quod ipse credit quod sanguis
addit ad efficaciam [illegible]. Dicit
[illegible] quod ipse non [illegible]
[illegible] Cistercienses et [illegible]
aliorum qui per suspicionem sanguinis
et corporis Christi dimittitur ibi absque
de sanguine, ut infirmi [illegible] vi-
num [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] possunt sumere. Ego autem
puto quod non sit faciendum quia
vinum [illegible] [illegible] [illegible]

illius speciei continuitate solvitur. Et si
corpus Christi ibi esse desinet ut habetur
supra. Si obiciatur contra predicta illud
Joh. vi. Nisi manducaveritis carnem filii hominis et bi-
beritis eius sanguinem etc. Dicendum quod
sub utraque specie corpus manducatur et bi-
bitur sanguis, licet non sub signo
[illegible]. Vel dicendum ut illud intelli-
gatur de manducatione spirituali. Si dicatur etiam
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Paulus tra-
ditur sub utraque specie. Dicendum quod licet ille [illegible]
[illegible] latinum tamen melius faciunt [illegible]
[illegible] [illegible]. Utrum hostia intincta
in sanguine detur solo dando. Respondeo
quod non de consuetudine [illegible] omne [illegible]
[illegible] tangit. Aug. de [illegible] 4 li. p.
viii c. x. Cena inquit dominus pro-
ditori suo buccellam intinctam ad de-
notandum eum dedit. Hec consuetu-
do ut corpus Christi fideles intinctum
non accipiant, non tamen est intelligendum
quod reputat eam buccellam in sanguine
intinctam peccatum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quibus [illegible] [illegible] [illegible]
Sequitur videre de quibus sit quibus dan-
dum corpus Christi et quibus non debet dari.
Circa quod plura queruntur. Si utrum possit
peccator qui sciant dari corpus Christi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Respondeo aut
[illegible] [illegible] petit eucharistiam sibi dari et
tunc [illegible] peccat [illegible] Aut petit
et tunc aut suum peccatum mortale est ma-
nifestum aut occultum. Si manifestum
tunc [illegible] [illegible] dando peccat, quia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible]
[illegible] [illegible] potest accipio aut
[illegible] manifestum non per eo quod [illegible]
quod magis [illegible] manifestale [illegible]
manifestum. Unde si sacerdos [illegible]
[illegible] suum [illegible] esse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] nescierit nisi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] eucharistiam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible]
sibi [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible]
manifestum [illegible] [illegible]

notandum deum z sup̃ || Si aut̃ pec-
catum e occultum aut petit occul-
te z tunc sacerdos sibi dando peccaret
quia licz con̄ eum licitam exceptionem
non sibi de occulto obiicere possit || Et
ipsum dz monere ne petat de publico
ut hr̃ de consec̃ di ij nec prohibe-
at quod petit || Aut petit publice
z tunc sacerdos dz sibi dare quia-
quam non hz licitam exceptionem
quam ei de publico obiicere possit ex
de offi iud ordi sacerdos || Si hec vicis
z committitur uno esse quando qui
petit e. suspectus subditus || Sed eciam
sit criminosus quia contra eum licitam
exceptionem possit quod ei dare non debet
de consec̃ di ij Tribus ubi precipi-
tur criminosis non dari eucharistia
cum communio nichil constat || Ubi
sacerdos peccat dando sacramentum
histrionibus || Videtur publice huius
opplicacio peccant manifeste e
tales enim ducunt illicitam vitam
non detectibus dici de consec̃ di
ij pro dilectione || puto ut maiestati
diuine ut cultus de triplici cognicione
ut pudor z honor ecclesie ubi tempori
z in sancti contagione fidelium || Pro
ut tradit hic tunc quod de famis notorio
manifesto dandum e eucharistia
sine accusatione glo idem || Si tamen ut
dicit ibidem sicut ex alio textu
tunc tales ecclesie sunt tollerati eis
non negatur || non tamen hoc e sine contra-
riando quod statim dicat eis dandam
eucharistiam || quia sicut sentencia
sua || Et ut habetur de eo quod dicitur
esse suspecta || non debet eis dari
nisi post peractam penitenciam || nisi aliqui
tales inueniantur et prelatus aliter
suadet || Sed nomine peccati
... corpus xpi quando infamia
... negando eucharistiam
... sit papa peccati
aliud morbo sinendo corpus

xpi quando infamatus sit sacerdote
in destruente corpus xpi papa z peccat
mortaliter de fama eius iniuste peccator
occultus || quando ad ille mortaliter peccat
quia ullus dz peccatum mortale pecc̃m
committere ut aliud liberet aperte || Unde
aug in li dz questionum super genesim
periculose pro admittitur quam respectu
ut nos faciamus aliquod mali ne aliu-
quamque malum faciat || peccator tamen occultus
potius dz eligere infamatum quam vel in
communione accipere corpus xpi accedere hoc tamen
|| Aliquis malus dat dare hostiam non
consecratam tollens || Videtur non. Nam
hostia non consecrata nullo modo dz dari
loco sancte quia sacerdos hoc faciens
peccatum e immo fit ydolatram uos
qui credit esse hostiam consecratam siue
alios peccatores || Sed eciam ipsum facientem
quia ut ait aug z habetur de conse.
di ij accessistis nemo carnem illi
manducat nisi prius adoret || Unde
Innoc̃ in c. de celebracione missarum c. de ho-
mine li. ... qui prius eciam consciam
reputet se indignum peccatorem comunicet
si se ingereret || Granum tamen vide of-
fende qui fraudulent pro suspicione
illud simulatum prius quidem sola re-
media sub abscondita quam sub vere
peccat quomodo || Ubi corpus xpi
dandum sit suspecto de crimine || Ex
tradicione dici de glo arch. c. xxvij
q j dixit dominus || Triplex z suspicio
sz temeraria probabilis z violenta
temeraria suspicio e quam communiter
eam constringit || unus e illa quam afficta e
z cum modicis indicatorum hodie et
abstractoribus || Sed q in Indiccione || Et
pro tali suspicione non dz sacerdos di-
mittere eucharistiam dare suspecto
probabilis e quam consurgit ex probabi bus
signis || z pro hanc suspicionem non
dz sacerdos dimittere eucharistiam
dare || Unde ij q j dant mala.
audita nullum moueant nisi passione dedit
absque certa probacione quisque tradat || Sed

Tria
an audita diligenter inquirat ut
perspiciant quid quis agat et ita
nullam an veram iustitiam perficere
nequeant aut dampnare dampnum. Iuro
lenta et q. consistit circa suspectionibus
molentur ut si reperiantur suspecti
vel suspecta inde vel inde pro loco
pro la de eodem loco et tempore suspecto. Et
tenentur suspectos clericos inducendum
et pro inducendis de facto. Unde se
prohibet eis omnino sacerdotes non debeant
indifferenter eucharistiam sumere ita ut suspecto
de crimine inde ista. Cum causa vero
quare modo tenetur hoc de cri-
mine se vel iure se inferius. Aut
testibus. Vel sed ecclesie extra de
celebratione et multis aliis et ii q. i.
sicut quod lothariis aut animi cui
spectare aut qui quis sepe citat
et monet ut se purgat et re-
periat in q. v. De crimine ubi se
dicit in ad festum et quisque de cri-
mine eam qui indulto. Et tacite
et delegato inducto. Sequendi secre-
tas non vitiat aut moleste-
suspectos xxxii q. i. dixit dominus
de non ii q. i. c. in glossa.
Circa corpus Christi dandum sit de
suspecto de crimine ad eorum in ad
festationem. Videtur eam quod legitur
eam q. i. Sepe contingit ut
monasteriis monachorum furta
perpetrentur. Dicta statuimus ut
cum fratres de eisdem pro purgatione secre-
derint missa celebretur ab abbate
vel aliquo assistentibus fratribus et sic
completa missa omnes quidem
ut ibi. Corpus domini sit pro eis
bibatur. Videtur de extra illud
abrogatum per gratiam dei ut a ro-
manorum pontifice. Capitulum eam con-
templans ipsi fratres caderent vel
aque ferventis et aliis iudicii con-
sensum aquas ubi facere canones non
credunt. Et continua eam con-
fessor ut testium applicare pub-
lica delicta commissa sed iure

regnum. Iudicat occulta hoc est deus
ubi ille sit et linguam qui palam no-
rant tardas filiorum hodiernum ii q. v. con-
sulisti. Et inde dicit expresse de purga can-
onica. In omnibus eam talibus videtur
esse dei temptatio. Unde sine peccato
non potest. Et quoniam pro certum esse videtur.
Si in hic sacramento quod est institutum in re-
medium salutis aliquis conquirit in sua
morte. Circa corpus Christi si dandum
suspendendis pro suis maleficiis. Re-
spondeo si penituerit et prius confiteatur
et cupiat conficere non est infirme curam re-
spondeo eucharistiam nec sepulturam
Et missa potest pro eis suas seu cele-
brari et oblationes afferri xiii q. ii. ult-
imum. Item l. penitentes. Videtur
q. ii. Vitatione omnibus digne peni-
tentibus in morte posita non est neganda
ut etiam hiis qui in patibulis pro suis
sceleribus suspenduntur. Contra
ii. Si quis excommunicatus dicit pro hiis
defecerit in actione illa non est
danda eucharistia de fine. Respondeo
hoc dicendum est de hiis qui loquuntur
de non digne penitentibus sicut solet.
Circa non habentes vere corpus christi dubitant
hoc sacramentum perfecte. Respondeo apud do-
minos habere vere corpus duplicem modo
quia habent debite ipsum corpus sacra-
mentum non videntes quia male videt
Et quia licet perit aliquid de usu
huius sacramenti accipere. Neque est licet
sacramentum denegandum. Alio quis
corpus totaliter caret. Et hoc potest
duplicare. Aut eam magis habet
ipsum corporis sanatum tale liberum
servit. Et talibus non est sic sacramentum
exhibendum pro nullo modo posset
huius sacramenti deuotio aut non caret
ipsi ipso corpore. Et tunc si prius quam est
pane in certo corpore apparuit
sacramenti devotio debet et sed
morte sic sacramentum exhibere
timore periculi vomitus vel contra
vel alio inimicus. Unde dicit
q. vi. hoc qui de infirmitate primo

petit si dicitur ad eam sacerdos quod vitatis
veniet oppositum infinite ablutioni ut
in strenuis secundum corpus sunt. Sententiarum
qui audierit eam accipiat primam
singulis ad solucionem ista sunt haec quae
desinuit capitulo de annonis. Et si continuo
credit moriturus videlicet per manus
in proditorem. Et infundat orem eius ex
cuiusdam de hoc vide in tertio de pe-
nitentia. Circa acceptionem quae ener-
gumeni dicuntur. Quia dicit corpus Christi
videtur quod non quia ut dicit accedentes
ab inspectione huius sacramenti secundum Dionysium
ecclesiasticae hierarchiae. Respondeo Dionysius
loquitur ibi de energumenis non dum bap-
tizatis in quibus scilicet nondum est virtus de-
monis extincta quae viget in eis per
originale peccatum. Et de baptizatis
qui corporaliter vexantur a spiritibus immundis
in eadem ratione. Et de aliis amentibus.
Unde Cassianus dicit. Eos qui ab im-
mundis vexantur spiritibus quidam pa-
tres statuerunt nunquam a sacramento huius
in praesentia esse interdicendos hoc tamen
Si aliquando pueris et. Respondeo
eadem ratio est de pueris recenter natis
et de amentibus qui nunquam habuerunt
usum rationis. Unde talibus non est sacra-
mentum dandum licet quidam contrarium
sentiant propter hoc quod Dionysius in caelesti
ecclesiastica hierarchia ubi dicit baptizatis
esse sacramentum (?) ... dandum. Et intelligendum
quod Dionysius loquitur de baptismo adul-
torum ut tamen quod dicendum non tempo-
ribus propter hoc quod Dominus dicit Nisi
manducaveritis carnem filii hominis
et biberitis sanguinem eius non habebitis
vitam in vobis. Et ita sicut Augustinus super
Johannem ... unusquisque fidelium cor-
poris et sanguinis sit particeps spiritualiter
in baptismo membrum corporis efficitur.
Sed quod pueri recipiunt ad usum
... ut possint corpus Christi de-
... huius sacramenti potest eis
... Unde si pueri in me-
... apta ad ... et ...

corpus Christi ut et de ... statuit aetate ad-
ultam scilicet anno x (?) ut ... tunc si appa-
reant devotionis signa discretionis et ... de-
bet sumendum alio non sic hoc tamen. Circa
quaestionem ... de quo dubitatur scilicet de usu ipsius
hoc et de usu huius sacramenti quo primus
usus est hic sacerdos ... sui institutionem. Et
circa hoc quaeritur primo utrum Christus sumpsit
corpus et sanguinem suum. Respondeo quidam
tamen quod Christus hoc tamen opposite dicit sed
... super illud Ruth 3 (?) Et cum come-
disset et bibisset. Et etiam dicit glossa quod
primus dominus comedit et bibit. Unde dicit cor-
pus et sanguinem suum ... discipulis tradidit. Unde quia pueri quidem
... carnem et sanguinem. Et ipse
participavit eis. Unde et aliqui me-
trice dixerunt. Rex sedet in cena turba
cinctus duodena. Se tenet in mani-
bus se cibat ille cibus. Non autem sump-
sit ut ... ... sed ut
aliis sacramenti praeberet exemplum. Unde Chrysostomus
primus bibit ne alii potum sanguinis ab-
horrerent. Et tunc dicit quod ... quod
primus accepit calicem et panem non est
intelligendum quod tantum accepit in mani-
bus ut quidam dicunt. Sed eo modo
accepit quo aliis ad accipiendum
dedit. Unde cum discipulis dicit Acci-
pite et manducate et iterum accipite
et bibite. Intelligendum quod ipse acci-
piens manducavit et bibit licet enim
manducatio corporalis operetur differ-
entiam manducationis et illud quod man-
ducatur non tamen sacramentali quia sicut
ibi et cibus spiritualis per actionem scilicet me-
te (?) ... per actionem manducationis ... differentia ...
differentiam actualiter a manducante sed
non illud quod per actionem sicut illud quod
per se movetur ... actualiter differe
a movente ut corpus ab anima non tamen
illud quod per actionem ut anima a se.
Utrum Christus sumpsit spiritualiter. Respondeo
tamen hoc et duplex modus dicendi

[illegible] et quod non communicabit et sacramentaliter manducat ducit eo ubi est unio / ubi autem est unio ibi est dilectatio / Sed ergo Christus non dedit [illegible] non communicavit spiritualiter [illegible] magis est primum bonum et perfectius magis et quod dicit eundem dicere magistrum [illegible] effectus huius sacramenti est non tantum augmentatio spiritualis sed et quaedam actualis refectio dulcedinis [illegible] aut non sunt tempore gratiae augmentum [illegible] huius sacramenti [illegible] quaedam dulcedo spiritualis [illegible] nova [illegible] / Unde Luce xxii desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum / [illegible] apponit de sacro quod discipulis [illegible] / Et [illegible] spiritualiter manducavit [illegible] manducavit et sacramentaliter [illegible] corpus suum sub sacro suppositum et [illegible] intellexerit et [illegible] / Aliter tamen [illegible] spiritualiter et sacramentaliter taliter [illegible] qui augmentum gratiae [illegible] suscepit et dulcedinis perceptione //

Utrum corpus Christi suum dedit Iude / [illegible] dicit [illegible] quod non [illegible] quidam [illegible] suscipit [illegible] malitia Iude [illegible] quia [illegible] debuit nobis esse [illegible] non [illegible] magistro ut Iudam occultum peccatorem [illegible] accusare et [illegible] publice [illegible] ab aliorum communione / ne daretur prelatis [illegible] publicandi et ipse [illegible] ex hoc sumeret occasionem peccandi / Et [illegible] quod [illegible] unde sicut et aliis discipulis dedit corpus suum et sanguinem ut dicit Dionysius in libro ecclesiastice hierarchie / Et Augustinus super Iohannem [illegible] i q i [illegible] xxvii q v [illegible] /

Utrum [illegible] corpus suum Iude dedit cum buccella intinctam ei porrexit / Videtur quod non / Sed simplicem panem ut enim dicit Augustinus super Iohannem dominus [illegible] distribuat omnibus discipulis corpus suum ubi et ipse Iudas [illegible] sicut Lucas narrat / Et postea ut Iohannes dicit per buccellam intinctam [illegible] porrectam proditorem suum [illegible] aut ut Augustinus dicit ibi per panem intinctum [illegible] fictionem Iude ut [illegible] inficiat [illegible] tingitur [illegible] forte signatur dulcedo divine bonitatis quam [illegible] sapor [illegible] panis [illegible] bonum [illegible] suum [illegible] mali quia [illegible] sathanas

De impedimentis usus eucharistie

P[illegible] [illegible] que sunt impedire [illegible] a sumptione eucharistie / Et primo de hiis que sunt [illegible] indignitatis ut sunt peccata / Secundo de hiis que [illegible] ut pollucio nocturna et alie polluciones / Tertio de hiis que [illegible] status [illegible] [illegible] / [illegible] plura [illegible] / Utrum peccatum [illegible] mortale [illegible] corpus Christi [illegible] / Videtur quod [illegible] indignitate [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Unde i cor xi [illegible] manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit [illegible] / [illegible] tamen [illegible] quod peccatum mortale [illegible] aut [illegible] sufficit ut quia [illegible] fornicatus [illegible] [illegible] [illegible] mortalem [illegible] ut [illegible] [illegible] qui [illegible] de [illegible] non sunt peccatum mortale [illegible] peccat mortaliter [illegible] [illegible] / Nam [illegible] / In [illegible] / Et ita [illegible] / [illegible] quod sit [illegible] peccato [illegible] / Videtur quod non peccat [illegible] / Videtur [illegible] quod sit illud [illegible] non peccat [illegible] malo [illegible] / Unde [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] peccato et malo [illegible] [illegible] malo [illegible] [illegible] peccato [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible]

peccato peccat sumendo corpus Christi cum conscientia mortalis peccati. Respondeo peccato ob-missionis et negligentie. Unde si sacerdos tempore suscipiendi sacramentum comparat [illegible] se sui preparatione obmittit et negligit, et [illegible] peccato contemptus et irreverentie [illegible] si sumendo sumendo [illegible] sancto hospitio [illegible] ducit. Et gratiam sacramenti ab eo ablatam [illegible] respuit, ac per quandam [illegible] se ipso domino contumeliam facit. hoc Hug(o). Item utrum aliquis confitens de peccato mortali contritionem tamen non habens sumendo corpus Christi mortaliter peccat. Respondeo quod aliquis non habeat contritionem peccati mortalis aut hoc est quia contempnit et distulit spacium sufficiens contritionem diligentissime comparandi et peccator compulsus, aut probabiliter contritionem suam probabiliter comparandi et confitendi negligenter. In primo casu non peccat si remissionem peccatorum et sacramenti que latet accipit et meretur. Ubi in secundo non peccat mortaliter, dummodo tamen maiore negligentia sit magis [illegible] et querendo eo deo. Sed obiicitur quod nos scimus an simus in peccato mortali aut non. Sed mortaliter peccat qui accedit [illegible] quibus se accedit dispositum se opponit. Respondeo quod non requiritur [illegible] certitudo dispositionis, sed sufficit conscientie si probabiliter [illegible] [illegible] secundum [illegible] [illegible] signa. Primum est quis devote verbum dei audit. Secundum est quis se ad bonum operandum promptum inveniat. Tertium est quod se abstinendo a peccato [illegible] [illegible] [illegible] et deputatur dolere. Item qui accedat contritus et non confessus peccat. Respondeo peccator contritus [illegible] confessione [illegible] indicatus [illegible] [illegible] confessionis [illegible] et [illegible] et legem liberam et [illegible] indicando sine confessione. [illegible] secundum ecclesiam requirit regulam [illegible] sunt [illegible] ecclesie. Et preterea [illegible]

Hugo de sancto victore tamen dicit de potestate ligandi et solvendi in media [illegible] si cum sacerdote absolutionem [illegible] [illegible] corporis Christi accedat [illegible] [illegible] [illegible] et bibit. Item si [illegible] cum [illegible] [illegible] et [illegible] dolebat et ingemiscat aut non. Aut [illegible] dimittet [illegible] [illegible] celebrandi et [illegible] ut [illegible] scandalum [illegible] [illegible] [illegible]. Aut [illegible] etiam incipit sacramentum [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] non potest [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non dimittet [illegible] et [illegible] peccat [illegible] [illegible]. Item peccator peccat [illegible] videndo corpus Christi. Respondeo [illegible] non attingit [illegible] corpus Christi [illegible] species sacramentales ut [illegible]. Sed ille qui [illegible] non [illegible] species sacramentales [illegible] [illegible] qui [illegible]. Item non [illegible] corporis Christi [illegible] qui [illegible] [illegible] Christi [illegible] baptismus [illegible] non baptizati non [illegible] admittendi ad videndum corpus Christi ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sed [illegible] non [illegible] admittendi [illegible] [illegible] ille qui non [illegible] sacramentaliter sed [illegible] [illegible] [illegible]. Item peccator peccat tangendo corpus Christi. Respondeo [illegible] et necessitas cogeret [illegible] corpus Christi caderet [illegible] [illegible] ubi colligeret, hic non peccat [illegible] peccat [illegible] [illegible]. Sed contra [illegible] videtur [illegible] peccat peccator [illegible] et [illegible] [illegible] bethsamite [illegible] archam domini [illegible] [illegible]. i Re(gum) vi. Et [illegible] [illegible] [illegible] archam tetigit. 2 Re(gum) vi. Ad hoc dicendum [illegible] hoc non [illegible] figura [illegible] [illegible] [illegible]. Sed bethsamite figuram [illegible] simpliciter [illegible] sacramentum [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] figuram [illegible] sacerdotes carnales qui in peccato [illegible] ad

Ti 9

consciendum accedunt | Racio autem quare dicit quod illa nocte cum uxore iacuit scilicet hec aut ideo quia illi fuerint facti [illegible] quia cotidie dominum mandatum fecerit qua dominus precepit ut nulla de plebe eam detectam videret | Unde hoc ut ibi dicit glossa licebat soli pontifici | [illegible] et ut predictum est [illegible] et [illegible] cotidie dominum preceptum fecerit et [illegible] hec. Bonaventura. Thomas. | Petrus de [illegible] procedendo corporis Christi post pollucionem [illegible] [illegible] fundendo ipsum cum conscientia peccati mortalis | Videtur quod sic [illegible] ille [illegible] hic [illegible] conscientiam [illegible] facere [illegible] in uno huius sacramento | quod non intelligitur peccare indigne hoc sacramentum suscipiendo | Credo quod hic peccat capax de [illegible] | Unde nunquam est aptus ad suscipiendum | quod quamque alia causa rationalis | Unde impedire debet [illegible] hoc sacramento qui procedit [illegible] tanibus vel procedit ipsum post pollucionem [illegible] hic Thomas. | Queritur vide de hoc sacramento de [illegible] quod [illegible] ab hoc sacramento ut est pollucio nocturna et [illegible] | Circa quod queruntur plura. Primo utrum pollucio nocturna et quod pollucionis sunt peccatum [illegible] asceptione eucharistie | Respondeo ipsa [illegible] non potest esse peccatum potest tamen assumpta esse peccatum ut sequitur. Et ideo [illegible] est nocturne pollucionis.

Accidendo igitur pollucio [illegible] quandoque [illegible] ex precedentibus cogitacionibus carnalibus | Hec autem quandoque potest esse sine peccato quando ut cum aliquis causa lectionis aut disputationis cogitat de talibus cogitacionibus | Et per hoc est sine turpitudine et delectatione non est cogitaciones [illegible] sed honeste [illegible] tamen pollucio sequi potest ut patet per augustinum super genesim l. xii. | Ipsa requirit fantasia que fit de cogitacionibus [illegible] cum [illegible] fuit [illegible]

[illegible] autem iam et quietorum corporum non [illegible] mouetur et sequitur quod cum motum sequitur [illegible] sine peccato quod cum peccato [illegible] dicitur quod [illegible] dicitur [illegible] dubio cogitationum est | Tamen non sunt cogitaciones precedentes cum [illegible] et de [illegible] Et per [illegible] peccatum mortale sin autem est veniale | Secundo pollucio ex superfluitate procedit ubi [illegible] potest hoc est posse esse veniale vel mortale | Tamen procedit ex superfluitate nature quod non est peccatum | Unde etiam quando in vigilando sine peccato fluxus seminis patitur | Tamen ex superfluitate nature [illegible] sine peccato ita et seminis fluxus quod est ex superfluitate sanguinis secundum philosophum | Tamen ex demonis illusione qui fantasmata mouet potest esse [illegible] pollucio sequitur | Secundum autem [illegible] procedit ex precedenti negligentia [illegible] ad deuocionem vel oracionem quod potest esse veniale vel peccatum mortale | Tamen quando [illegible] demonum impedire voluntatem [illegible]

Si igitur pollucio nocturna procedat ex aliqua precedenti [illegible] peccato mortali vel probabiliter [illegible] impedit [illegible] suscepcionem huius sacramenti quia licet ipsa [illegible] peccatum mortale non possit esse | Est tamen peccatum mortale [illegible] Si non procedat ex [illegible] veniale non impedit [illegible] ut [illegible] sumendo [illegible] corporis et sanguinis domini Impedit tamen de congruo propter duo quorum unum [illegible] accidit [illegible] feditas corporalis cum qua propter reuerentiam sacramenti non decet accedere ad altare | Unde et volentes tangere aliquod sacrum manus lauant nisi forte talis immundicia sit perpetua vel diuturna ut lepra vel fluxus sanguinis vel aliud | Aliud est euagatio mentis que sequitur pollucionem nocturnam | precipue quando cum turpi cogitatione vel imaginatione

queant. || De pollucione vero que per-
venit ex crapula veniali distinguendum
videtur quia aut sentitur in sompnis
ymaginacio turpis et impedit de
congruo tam a sumpcione huius sacri
quam a confectione. Aut non sentitur et
non impedit tamen de congruo a confectione.
Si non pollucio proveniat ex eo quod fit
sine peccato ut contingit superfluitate
vel infirmitate non est timenda, quia ut
dicit Gregorius hanc magis nescientes pertu-
lisse magis dolendum quam fecisse.
Unde animus non impedit. Et idem dicendum
si pollucio proveniat ex cogitacione que
fuit antea sine peccato. Pollucio que non
provenit ex diabolica illusione si
sine peccato, de congruo impedit. Un-
de Ysidorus: Qui in sompnis nocturna illusione
polluitur licet extra memoriam sordidarum co-
gitacionum se putat, in quantum tamen
ut hic temptacionem culpe sue attri-
buat sordesque immundicias statim fle-
tibus tergat. Si tamen evidenter appa-
reat quod dyabolus conatur auferre fructum
eucaristie per frequentem communionem. Si non
dedit causam pollucioni sibi nec causam
quam. Et hoc sepe accidit in festis
quibus communicandum. Unde legitur
in collacionibus patrum quod cum quidam
semper pollucionem pateretur in festis
quibus erat communicandus, seniores consulto
quod ab eo non recessit causa, decreve-
runt quod propter hoc nullo modo a communione
cessaret, et ita cessavit illusio de-
monum. Intelligendum tamen quod cor-
pus domini quod ex generatione provenit
postponi debet propter aliquam necessitatem et pu-
ritatem. Gregorius dicit: Et habet dici vi-
tuperium (?). Cum forsan aut dies festus
exigit, in magis prelatis celebrare con-
fluenerit. Aut ceteris vel ministris
eo quod alius presbiter deest necessitas
exigit, et ille magis dicendi est
[illegible] et [illegible] vere quod habet dici vi-
[illegible] non est peccatum || Di-
[illegible] [illegible] de commixtis pollucionibus
debet cessare || [illegible] quod si faciat

ingnacionem vel inquinasse autem cum alias
in simulacione erat ei quod faceret sacro
ministerio. Si autem nichil expeditur
nam servat. Et ultra de ebrietate vel
plenitudine ex aliqua causa multa vero
permisit, ea fuerit. Utantur vero in bibe-
tior ipsum sine vomitu communicet acce-
dere posse, ut supra. Item secundum Thomam
quando pollutus est pollucione que non impedit
necessarie debet celebrare preter quam
in peccato mortali debet ne celebrando mortaliter
peccaret. Ista pollucio que in sompnis
incipit et in vigilia desinit peccatum sit.
Responsio secundum Thomam pollucio quantum dormi-
tur vel dormitus nichil meretur secundum
principium quod secundum finem. Sed corporalis mo-
tus non ponet dormitum vel dormitivus
nisi secundum quod a voluntate causatur. Sed quoniam
eandem motus et excitatio in dormiente
non subiacet voluntati, vigilans
vero reputatur evigilasse dormiens
quamvis semper interim vel ... aut ipsum
sit tamen contingere quod in ipsa evigilacione
peccatum oriatur. Ista si pollucio placeat
propter delectacionem quamvis complacencia sit
sit ex surrepcione erit venialis. Si
aut ex consensu deliberato et pre-
cipue cum appetitu futuri est mortalis.
Illa tamen complacencia non facit precita
polluciones esse peccatum quia non est
causa eius si ipsa nisi est peccatum. Si
aut placeat ut est nature exoneracio
non est peccatum. || Utrum pollucio
coniugati debeat vitare a sumpcione
eucharistie. Respondeo coniugatus si
sit sine peccato vel si fit causa prolis ge-
nerande vel debiti reddendi non
alia ratione retinetur ab hoc sacro, quia
pollucio nocturna que accidit sine peccato
sit propter immundiciam corporis. Et distinguitur
nisi Gregorius cum dicit libro supra
ratione. Et habet dici quod non stat.
Si panes propositionis ab hiis qui
uxores tangant comedi non poterant,
quanto magis panis ille qui de celo

desiderant non potest absolutus quis
quia ut paulo ante ad vesperas com-
plexionibus | immolans non propter impietas
quaedam vero. Sed quia ecce quo-
tantumque agni immaculati in adventu
tantum simul accatina ut operibus va-
care debemus | Sed propter haec ubi sunt co-
gruum tempus non sunt nocte ut nullo
genere dicatur coniugio videtur eque
sicut tu ipsa quod tamen in suo medico
relinquitur | Si autem voluptas do-
minetur de operatione | Et ibidem glossa
subdit: tunc prohibeatur ait apostolus ne
accedat ad hoc sacramentum nisi prius fuerit
lotus aqua sed cum tamen domino confessor
et penitentiae | Aliqui tamen distinguunt
quod voluptas potest dividi duplex
sed auctoritas quod moneat ad cognoscen-
dum propter fornicationem vitandam et-
iam abstinere de congruo | Aut propter
explendam libidinem et abstinere
de necessitate quia consistit ubique propter
ut notatur 33 q. iiij. Vir cum propria
et glossa | Item non quod de consecratione
di. ij. Omnis homo dicitur quod qui vult
communicare abstinere debet ab uxore propria
et per aut quatuor vel quinque ut prope-
bis. Et intellige sicut | Glossa quod debet
abstinere quando ita vis | et non de
congrue si exacta tenetur reddere | sed
illud non est praeceptum sed consilium
Utrum nocturna emissio arceat a baccepto
corpore christi | Videtur quod non | Et cum
mulier statim post partum | Et in 1 vel
dicta sit pueri plurimum naturalis | si tamen
et sanctam recipere non possunt | vel
et quod plus est abimque sui actu absti-
nere voluit et laudanda | si tamen rece-
perit et actum intraverit non est in-
cidenda ut l. c. i. et c. ad eius | extra
de purificatione post partum c. i. Dilu-
cida potest dicta nisi sim ut quae dicta
leantur ex premissis pluribus | Ubi
somnium homicidii impediat | Ubi
somnium homicidii impediat | [illegible]
somnium impugnat non reducit si in mu-
tanda corporis ut facit tanta distinc-
tione sicut fornicatio somnium propter

intercessores delectationis | Ubi tamen
non homicidii et cum quis ad petitionem suam
morbo impedit tamen si sic causa
sacramenti recipere hoc est | Et
quis tribuit de 30 si delinquit quod intr-
retur a suspicione excludatur ipse
statim cognitionem | Et cum hoc
vult post sibi | Ubi tamen nec post suspi-
cionem impediatur suspicione hinc quod sa-
num | Pro qui accepit decalibus vel missa
accepit intra et glossa di. | Et hoc explica-
tione | primo | Ut dicitur | Julianus
sacerdos ut sibi prius deos interibus non dicit
infectum alio cibo nec potu de consecratione
di. ij. liquido | Bede propter significa-
ut sibi debet intelligi quod prius qui et
non vinum sacerdos et calicem eius primo
de sumendum i dicitur alibus nisi sint illius
agitur in primum quitus regimis et | Ro
propter periculum vomitus ut ebrietatis quam
quis contingit si homines et ordinate
potibus ut cibis utitur | sicut sepe dicitur
post ebrietatem | Alius prius assumit
alius ab eis et | Excipiunt tamen infirmi
qui statim sunt communicandi et pro cibum
sit de eorum periculo timetur ne sine
communione decedant | quia necessitas
legem non habet de consecratione di. ij. possunt
statim infirmi communicari ne sine commu-
nione decedat c. aut illud quod habetur
de consecratione di. i. Sacramentum
altaris non nisi a ieiunis celebretur
praeter die quo cena domini celebratur
| Legitur de consecratione dicta cum ab apostolis
observata sit in reprehensione cenam
die illo sibi | Ait sed | Ut ieiunus
corpus christi sumeret. Si tamen est ab
rogatum ut eorum dicatur hugo c. sacri
in vnumquodque orbe modo ille firmat ut
sit corpus christi a ieiuno sumatur
Sed obicitur quod dominus dedit hoc
sacramentum apostolis post cenam | Ab
Dicendo illa hora quaerens fuit
institutionis ut dicitur fuit supra | quia
non quaerunt modo vsus quia institu-
tionis respicit assumendi | [illegible] vsus

vltimo remaneat sic suspiciendo. Unde
quia hoc plenissimo et apte ad sa-
cramentum spiritualiter se habet sumat non
ecclesia. Nec est simile de apostolis quia
ibi sobrie quando dederat corpus suum. xi
ut quando dedit cibum pascale qui quidem
non sumpserat aut quadam ad roborandum sig-
nificandum. Item suppono quod vel medi-
cine vel alterius cibi vel potus in minima
quantitate vel reliquie cibi de re-
manducatione impediat. Respondeo dicunt
et salvo iudicio sit ieiunium naturale quod debet
precedere communionem impediri per sumptionem per modum
cibi et potus et tale ieiunium requiritur
ad hoc sacramentum propter reverentiam. Si vero post
sumptionem aque vel alterius cibi vel potus sub
medicine et in minima quantitate non licet
sumere hoc sacramentum et qui contrarium fecerit
ex predictis subiacebit vel beneficio
est privandus ar. de con. dist. ii. Tractura. Si
quis vero q. i. Necesse est. Vere aquam
huiusmodi nutriat per se aut eadem alius
dicimus sumatur per modum cibi vel potus.
Reliquie tamen cibi remanentes in ore si
casualiter transglutiantur non impedi-
unt quia non traiciuntur per modum ci-
bi vel potus sed per modum saliue. Et
eodem modo et de reliquiis aque
et vini quibus os abluitur dummodo
non traiciantur in magna quantitate sed
permixta saliua quod vitari non potest
hic Thomas. Petrus et Richardus si posset
ante missam propter nauseam sacerdos os suum
aqua lauet et cum suo aliqua gutta
illius aque interius propter hoc tamen missam
dimittere celebrare in propria die
[illegible] quia hoc non videtur im-
pedire dignam preparationem sufficientem
in huiusmodi ad sacramentum et de quibusdam
idem videtur habere et eiusdem sunt
et hostiensis. Dicit si ex proposito illam
guttam deglutierit secundum utrosque et
[illegible] q. vi. c. i. Illud est
[illegible] ecclesie quod statuit de car-
[illegible] et illud non impe-
dit [illegible] quia predictum non multum
[illegible] ad alterandum su-

mentum. Item ubi vel potus post sumpta
de nocte profunda impediat. Respon-
deo licet prima Ramundi secundum eundem per
eundem sumatur. Ecclesia tamen secundum
curiam romanam dies incipit a me-
dia nocte et finit in media nocte
secundum eos de off. videlicet consuluit
Respondeo si post mediam noctem aliquid
aliquis sumpserit per modum cibi vel potus
non potest eadem die sumere hoc sacramentum
Post non si ante mediam noctem. Nec
refert vtrum postea cibus dormiat aut
etiam si cibus digestus sit quo ad preceptum
Refert autem quo ad perfectionem vnde
quia homines patiuntur propter insompnie-
tatem vel indigestionem in quibus sumere perturbat
Dico ad sumptionem huius sa-
cramenti ineptum redditur secundum Bonaventuram et Thomam
Hostiensis autem dicit quod sumpserit cibo vel
potu sumpto in minima sive celebrare
potest si tanto tempore dormiat vel
etiam sine dormicione quiescit quod cibus
digestus esse possit. Ego ego non
credo sibi quod predictum et dormiat
de mane usque ad nonam dici non possit
quod ieiunus esset loquendo de ieiunio
quod requiritur ad hoc sacramentum. Vtrum hoc
sacramentum sumpto hoc statim sumere cibos
vel potum in magna. Respondeo maiorem
devotionem requiritur in sumptione huius
sacramenti quam tunc percipitur eius effectus.
Licet autem devotionem magnam impediat per
[illegible] sua per propria. Et ideo
magis et instrictum quod hore assu-
nantur ante sumptionem huius sacramenti quam
post. Item esse aqua modicum ut
sumptionem huius sacramenti et adeo cibos
sed usque ad quam sumptionem per spacium sui
alterationis propter reverentiam. Quia tamen quia
cito fit non oportet quod sit multum magis
Unde et vnaquaque oratio accommodetur gratie
post communionem dicende et quidam autem
et dicat suas orationes privatas secundum
tamen antiquos canones statutum fuit
apud Clamentem 30 vt habetur de con-
secratione di. ii. Tribus ubi legitur quod si mane

Tunica porro [illegible] ut ieiunabant usque ad sextam quedam per supra sext[am]. Et sic hodie xl [illegible] acceperunt ieiunabant usque ad vesperam. Antiquitus enim eandem terciam mis-sarum solempnia celebrabant et in maiori [illegible]. Nunc autem quia sanctorum operationes sacra misteria celebrari non possunt de facili observari. Et ideo per consuetudinem contrariam abrogatum. hoc Ugo.

De efficacia eucharistie 19

Deinde considerandum de efficacia sacramenti eucharistie. Et primo quis sit effectus huius sacramenti. Secundo in quibus operatur effectum. Circa primum sciendum quod hoc sacramentum non solum gratiam confert sed etiam eundem effectum quem facit cibus corporalis quantum ad vitam corporalem facit hoc sacramentum quantum ad vitam spiritualem. Ioh. vi. Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. Unde effectus spiritualis sine gratia esse non potest. Unde hoc sacramentum gratiam confert. Confert autem gratiam spiritualem cum virtute caritatis. Unde Damascenus comparat carboni. Carbo enim lignum simpliciter non est sed igni unitum. Ita et panis iste non est simplex panis sed coniunctus divinitati. Dicit autem Gregorius in homelia paschali: Amor Dei non est ociosus, magna enim operatur si est. Et ideo per hoc sacramentum quantum est ex sua virtute non tantum habitus gratie et virtutis confertur sed et excitatur in actum, secundum illud ii Cor. v. Caritas Christi urget nos. Inde est quod ex virtute huius sacramenti anima spiritualiter reficitur per hoc quod delectatur et quodammodo inebriatur dulcedine bonitatis divine, secundum illud Cant. v. Comedite amici mei et inebriamini karissimi. Secundo virtutes augentur sicut per cibum corporalem corpus augmentatur. Unde Dionysius dicit quod eucharistia perfectiva valde [illegible] virtutum, quod non esset nisi per augmentationem virtutum. Tertio peccata venialia remittuntur, et quia fervor caritatis diminuitur per cibum corporalem re-staurat quod quotidie deperditur. Unde Ambrosius libro de sacramentis dicit quod ille panis quotidie sumitur in remedium quotidiane infirmitatis. Remittit autem hoc sacramentum non tantum venialia sed plura vel pauciora secundum quod devotius sumentis se disponit. hoc Bonaventura. Caritas vigorat contra ea. Remittit autem illa venialia ad que actualis consensus [illegible] magis se disponit. hoc Bonaventura in iiii.

Quarto etiam peccatum mortale delet, utpote si sumat aliquis cum peccato mortali cuius conscientiam et memoriam affectum non habet, forte enim prius non fuit contritus sed attritus et devote et reverenter accedens consequitur per hoc sacramentum gratiam caritatis que contritionem perficit et remissionem [illegible]. Quinto hoc tam presentibus quam absentibus quia et pro illis pro quibus hoc sacramentum offertur secundum modum et quantitatem sue devotionis et fervoris peccata remittit. Sexto hoc apertius [illegible] quia per ipsum spiritualiter roboratur, secundum illud psalmi: panis cor hominis confirmat. Item quia per ipsum [illegible] signum quod passio Christi per quam demones victi sunt, demonum impugnationes repellit. Unde Crisostomus dicit super Iohannem: ut leones flammas spirantes [illegible] diabolo terribiles efficimur. Nam de sacro efficacia loquitur Ambrosius et quod omnes eius effectus supradictos breviter comprehendens dicit: Eucharistia liberat a malo et conservat in bono, delet venialia, cavet mortalia. Huius etiam virtute sacramenti iniqui virtutes augent, omnium gratiarum fructus ... [illegible]. Impedit autem efficaciam huius sacramenti aliquo modo per venialia peccata. Peccata enim venialia dupliciter accipi possunt. Uno modo prout sunt preterita. Alio modo prout sunt in actu. Primo quidem modo peccata venialia nullo modo impediunt effectum huius sacramenti. Potest enim contingere quod aliquis [illegible]

nulla peccata quamvis venialia devo-
te accedat ad hoc sacramentum et plena-
rie huius sacramenti consequatur effectum. Secundo
aut in peccata venialia non ex toto in-
pedivit huiusmodi sacramenti effectum sed in
parte [illegible] et eam quod effectus huius
sacramenti non solum est adeptio habitualis
gratie et caritatis sed et quedam refectio
actualis spiritualis dulcedinis que per que
de impedit. Si aliquis accedat
ad hoc sacramentum mente distracta per peccata ve-
nialia non autem tollitur augmentum spiri-
tualis gratie vel caritatis [illegible] per-
quirat tres in summa. Sequitur
videre de hiis in quibus habet effectum
sacramentum eucharistie. Et circa hoc quatuor
ponuntur. Primo utrum habeat efficaciam in quolibet
non iusto. Respondeo sacramentum non habet effi-
caciam in malis quo quamvis non digne acce-
dit. Digne autem accedit qui se
preparat sicut decet. Item non sacramentum accipere
sicut alium cibum non est congruum. Nec
fructuosum est quia in hoc sacramento
est ipsa divina maiestas et summa cum
summa caritas. Ideo debet recipi cum hono-
re et devocione. Et quia sicut non re-
cipit sanctos hospites in vili hospicio
necesse est quod hic deus hospicium preparat
per suam dignitatem. Et per nullus hos-
picium hospiti parat nisi ipsum cog-
noscat necesse est quod istud cibum ab aliis
discernat. Ad ergo quod hoc sacramentum in
ipso habeat efficaciam tria oportet. Primo
cibum ab aliis discernere per fidem. Secundo
hospicium parare per suam preparationem. Tercio
in hospicio parato recipere cum honore
et devocione. Primum et secundum habentur in
[illegible] ibi non diiudicans
corpus domini. Tercium probat autem per Zacheum
[illegible] Zacheo. Et quia multi reci-
piunt hoc sacramentum qui se non debite
preparant. Ideo multi inbecilles
[illegible] et dormiunt multi. Quod
[illegible] vir iustus recipiat effi-
caciam. Dicendum quod si preparat se et
[illegible] corrup-

ut distraccione non preparat se devote aut
nulla aut modicam reportat efficaciam
licet non meritat meritorium offerentis
si boni. Utrum hoc sacramentum valeat per
re efficaciam habeat secundum quod est meritorium
peccatis. Respondeo non est limitanda dei lar-
gitas qui in hoc sacramento posset facere
ut quis faciat omnis culpe remissionem
si sumeret. Sed quantum est congruale racio-
nis sacramenti huiusmodi sacramenti dicendum
quod istud sacramentum datum est in alimentum
qui sunt de corpore mistico. Et omnes
tales habent caritatem. Ideo effectum habet
in solis iustis. Effectus autem in iustis est li-
berare a culpa veniali et preservare
a mortali ut supra patuit hic bonum
Utrum hoc sacramentum prosit tantum sumentibus.
Respondeo non sed et aliis. Nam sciendum
est quod hoc sacramentum non tantum est sacra-
mentum sed et sacrificium. In quantum enim
hoc sacramento representatur passio christi
per quam christus obtulit se hostiam deo
patri ut dicit ad ephesios. Quantum habet
racionem sacrificii. Et in quantum inhabet
sacramentum tenetur invisibilis gratia sub visi-
bili specie. Habet racionem sacramenti. Dic-
tum hoc sacramentum prodest quidem sumen-
tibus et per modum sacramenti et per modum
sacrificii. Quia pro omnibus sumentibus
offertur. Dicitur enim in canone misse
quotquot ex hac altaris participacione
[illegible]. Et aliis qui non sumunt
prodest per modum sacrificii in quantum
pro eorum salute offertur. Unde et
in canone misse dicitur memento domine
famulorum famularumque suorum et utriusque vivo-
rum pro fidelibus defunctis, extra, de cele.
missarum. Quod pro quibus sumentibus. Et per
multis sit aliis effunditur in remissionem
peccatorum. Hoc dicit. Utrum hoc sacramentum
habeat suum effectum in omnibus pro quibus
offertur. Respondeo non. Nam sicut pas-
sio christi prodest quidem omnibus quantum
ad sufficienciam et ad remissionem culpe
et adepcionem gratie et glorie. Sed

effectum non habet nisi in illis qui passioni
christi adiunguntur per fidem et cari-
tatem. Ita etiam hoc sacramentum quod est memoriale domi-
nice passionis non habet effectum nisi in illis
qui coniunguntur huic sacramento per fidem et
caritatem. Unde augustinus dicit ad renatum
quis offerat corpus christi nisi pro hiis
qui sunt membra christi. Unde et in canone
misse non oratur pro hiis qui sunt extra
ecclesiam. Illis tamen prodest plus vel
minus secundum modum devocionis eorum. Ter-
tio. Utrum si sumantur plures hostias
consecratas sunt in eadem missa magis
proficiant similiter ad quod illi pro quibus sunt
oblate quam sumitur tamen una. Re-
spondeo quod non. Nam supradicto pluries
consecraciones sacramenti sed oblaciones plures
eiusdem sacrificii. Et ideo quod sic hostie
aliquis corpus christi semel sumit
vel plures non accipit aliquid amplius
unicam. Similiter et ipse hoc est
quod sacerdos consecrat plures hostias
in una missa multiplicatur effectus
huius sacramenti quia non est ibi nisi unum
sacramentum. Sicut enim plus valet
et in multis hostiis consecratur quam in
una cum sub omnibus et sub una
non sit nisi totus christus. Unde
nec si aliquis plures hostias con-
secratas in una missa sumit similiter
percipit maiorem effectum sacramenti.
In pluribus vero missis multiplicatur
sacrificii oblatio. Et ideo multipli-
catur effectus sacrificii. Hec Thomas etc.

Explicit liber quartus
Anno etc lx die xvii
mensis Augusti etc.

De virtute penitencie primo 1
De sacramento penitencie 2
De quibus penitencia debeat agi 3
De effectu penitencie 4
De impedimentis vere penitencie 7
De duracione et iteracione penitencie 6
De penitencia sera sive finali 1
De partibus penitencie in generali 8
De contricione 9
De confessione et quid est et de institucione eius et necessitate 10
De confessionis tempore 11
De confessionis ordine 12 et de hiis que debet confiteri
De hoc cui sit confitendum 13
De hiis cui prohibito est confitendum 14
De quibusdam prelatis personis quibus confiteri debent 17
De hoc qualis debeat confessor esse et qualiter debeat esse erga confitentem 16
De interrogacionibus faciendis a confessore 11
De hoc qualis debet esse confessor 18
De confessionis effectu 19
De confessionis sigillo 20
De hoc quid est satisfaccio 21
De possibilitate satisfaccionis 22
De hiis cui satisfaccio fieri debet 23
De qualitate satisfaccionis 24
De partibus satisfaccionis 27
De elemosina 26
De oracione 21
De ieiunio 28
De restitucione in genere 29
De restitucione acquisitorum illicite ab aleatoribus et taxillatoribus 30
De mensura satisfaccionis 31
De remediis penalibus 32
De speciebus penitencie diversis penitencie in genere 33
De penitencia publica 34
De penitencia sollempni 37
[illegible] ... potest dare [illegible]
[illegible]
[illegible]
De hiis in quos clavium potestas exercetur
De ministris clavium 39 | potestate 38
De indulgenciis 40
De expiracione confessionis 41

Sequitur titulus primus scilicet de virtute penitencie etc. De virtute penitencie

E xpedita quarta parte huius summe que est de sacramentis in genere et de tribus primis sacramentis scilicet confirmacione Eukaristia et Baptismo. Sequitur pars quinta que est de sacramento penitencie et de sacramento unccionis extreme. Primo autem dicendum de sacramento penitencie. Circa quod primo de virtute penitencie. Secundo de sacramento penitencie. Circa primum primo de penitencie quiditate. Secundo de eius signe. Circa primum queritur quid sit penitencia. Utrum penitencia sit virtus specialis. Respondeo secundum Ricardum et quosdam alios doctores penitencia communiter moralis potest accipi. Uno modo pro medio quod peccatum mortale actuale per sacerdotes instituendo et sic penitencia est sacramentum et non virtus. Alio modo pro habitu habilitante homines ad penitendum subiectis circumstanciis etc. virtus est. Tercio modo pro actu penitendi et penitencia est virtutis actus. Quarto modo pro dolore sensibili quod pro peccato commisso qui si precedat actum penitendi ipsum commovet seu intendit. Si autem sequatur tanquam causata ab illo ex quo intencionem eius et perfeccionem ostendit et sic non est virtus sed passio. Est ergo penitencia secundo modo accepta virtus moralis specialis quia secundum Ricardum patet ex hoc quod obiectum penitencie virtutis est actuale peccatum sub racione qua est transgressio divine legis vindicabilis et expiabilis per actum ipsius penitentis. Et per subieccionem huius peccatum nullius alterius virtutis est obiectum. Sequitur quod actus penitencie est penitencia distinctus

Tabactibus aliarum virtutum | Alia vir-
tutum innotescit nobis per actus et dis-
tinctio actuum per obiecta | Est autem
virtus penitentie reducibilis ad iustitiam
quod patet per illud quod dicitur de pen. di.
iii | penitentia est quedam dolentis vin-
dicta | puniens in se quod se dolet
commisisse | vindicare autem maleficium
committendo pertinet ad rationem iustitie vindicative
Rubrica | Cuius virtutis est actus qui est
penitentie | Ro secundum Scotum quod faciendo vim
in vocabulis penitentie idem est quod penam
tenere | hic autem non tantum importat
passionem pene ut in habentibus sed etiam
actionem volentis inferri pene | Unde
penitentia actualis est penitentis volun-
taria actio voluntatis punientis | In
hac autem est multa considerare | primo
velle penitere seu vindicare | secundo se
peccasse nolle seu detestari | tertio pu-
nitionem iam inflictam velle libere accep-
tare | Quarto penam iam inflictam
patienter sustinere | In quolibet istorum
quatuor actuum salvatur proprietas huius
vocabuli scilicet penitere | Unde in hiis qua-
tuor proprie videtur consistere signatum
eius | Potest autem quilibet istorum esse
actus virtutis | quia potest esse actus
recte rationi conformis | non quod possit
actus virtutis id est elicitus a virtute
vel imperatus a virtute | sed quod est con-
formis recte rationi | in qua consistit bo-
nitas moralis actus humani | Et
quia primus predictorum quatuor actuum potest
esse iustitie particularis scilicet vindica-
tive | et per hoc virtutis actus penitentie
unde de pe. di. iii § i penitentia est quedam
dolentis sup. | Quartus non actus
potest esse actus virtutis specialis | Tertius q.
autem et quartus potest esse cuiuscumque virtutis
que est in appetitu | puta humilitas que
inclinat ad detestandum peccatum super-
bie | et acceptandum penam que solvit
reatum superbie | castitatis contra
ad peccatum luxurie | et sic de aliis vir-
tutibus in appetitivis | Quid est
penitentia secundum diffinitionem | Respondeo

sibi ingerens displicentiam | Est gradus
virtus qua cum emendationis proposito
perpetrata mala plangimus et odimus et
plangenda iterum committere nolumus.
| Et hec penitentie diffinitio de penitentia
ad plenum sufficiat | penitentia complexa
est tangit enim genus eius et actum et
obiectum | Dicitur autem penitentia gratia propter plenum
effectum iustificationis | plangere enim
proprie ubi quis cum quodam planctu
sive exteriori sive interiori | Intelligitur
etiam quod dicitur plangimus non quod
semper penitens sit in actu plangendi sed
quia semper habilis est ad plangendum
| Nota etiam quod plangere sive lugere
de peccatis suis est penitentie | de malis alie-
nis est misericordie | de bonis eternis beatitu-
dinis luctus | Sequitur videre de
secundo articulo scilicet de origine et ordine
penitentie etc. |

Circa quod queritur primo utrum
aliquis penitere possit ex
seipso | Respondeo penitentia potest
dici vel non quia quis committitur detes-
tatio peccati commissi | et hoc est in damp-
natis sed illud sap. v. penitentiam agen-
tes et pre angustia spiritus gementes detes-
tantur enim peccatum quod sentiunt propter
penam quam sustinent inde | Alio modo
detestatio peccati in quantum est contra iu-
stitiam legis dei ipse vero et sic
non est in eis | Primo modo penitere potest
potest quis ex sola natura sine aliqua
gratia | Sicut enim homo se naturaliter
diligit ita naturaliter odit omne per quod
malum incurrit | Et similiter penitentia [illegible]
nat voluntas mala [illegible] bonum
amicitia [illegible] deo accepta
[illegible] penitentes [illegible] gratiam vel
veniam | Secundo non potest sine gratia
vel gratum faciente vel gratis data
| Hic autem disponit ad gratiam quia
nullus potest penitere quin [illegible]
gratiam et voluntatem | et [illegible]
dat deus huius [illegible]
[illegible] | Et quia damp-
nati [illegible]

nec habere potest; ideo non potest consequi veniam. Sed propter hoc punitur quod damnati habent utique desiderium ab peccato. Hec autem est potissima causa irremediabilitatis peccati diabolici, quod scilicet non potest penitere. Racio autem quare non potest penitere: quia liberum arbitrium eius est secundum dispositionem naturalem confirmatum in malo obstinatum, propter quod non potest ulterius ad penitendum de malo aut ad remedium penitencie accedendum. Huius autem immobilitatis racio principalis est status inmune da[…] comparacione ad statum comparationis[?] humana potest scilicet ex statu mendi[?]. Et hanc assignat Damascenus ii libro c. iiii dicens quod hoc est angelis casus quod hominibus mors. Non enim post mortem statum homo erit statum post mortem sicut in morte. Ita et angelus in prima aversione. Et ideo convenit quod angelus est sola pura spiritualis nulla habens retardacione. Homo non est compositus ex spiritu et corpore corruptibili spiritum aggravante. Et hanc dicit Bonaventura iiii sententiarum et quasi omnes doctores alios. Spiritum autem statera est communem quod peccator potest ex supernaturalibus cum generali influencia considerare peccatum commissum per dei offensionem aut contra legem dei aut adeo communem. Et sic voluntas eius potest illud sed aliqua ex pluribus studiis tamen contra consideracionem detestari. Et illo motu continuari potest et intendi cum in suprema etiam potest eciam sufficienter esse circumstanciatus debitis circumstanciis moralibus. Ille motus dicitur attricio. Sic dispositus potest multum de congruo ad deleccionem peccati mortalis. In illo enim instanti quod perficit deus esse debet formaliter illius motus atricionis. Quod usque tunc vocatur attricio et hoc ut potest multum de congruo [ad ministrorum] infundi gracia sed per maius illo motu circa peccatum sue culpe[?] et mortalis qui prius informis erat sit formatus sic quod et sit contricio[?] […] impleri

peccatum deletur. Potest etiam dici quod si non continuetur illo motu in generacione et modo quo prius, sed etiam in illo instanti gracia infunditur, quia sufficiens multum de congruo ad peccatum fit, sic motus attricionibus sufficienter circumstanciatus. Et sic hic dicitur quia sanctus est aportet ad delectionem peccati contricionis aliquem actum sic formatum vel informem. Sed tamen actus prius informe post deus[?] contemporanee usque ad illud instans. Et rationalibus via racionabilior videtur quia possibile est quod nisi contineat in illo instanti actum plenum ingenuit moris non habet illud ad quod disponit hec[?] peccator. ¶ Ulterius primum conspicit timo|| re. ¶ Racio quia potest ut dicit magister sentenciarum quarto libro dist. xvii[?] quod ad tunc cuidenciam considerandum quod ad quod prima duplex est scilicet efficiens in deo, et disponens in nobis, quia deus non iustificat adultum preter sua preparacione, quia nulla dispositio ex parte mea voluntaria est que deo non potest accipi unique modo disponendi destinatus ut patet. Sed ut pluribus iam duo sunt modos moralis sumptum quarto ethicorum ut in pluribus potest intelligi non potest per penitencia vero sed dicitur ex hominibus imperiis existentis ad duplicem ex pre[…] aliquid alliciens ad cognitionem peccati et dei et dico fides informis per quam peccator agnoscit seipsum peccatorem et deum ut iudicem iustum mala omnia punientem et ut prius patrem patrum suscipere penitenciam revertentem. Aliud in quo penitet. Aliud autem retrahens ab amore peccati et hoc est timor pene per quam cum homo se cognoscit peccatorem et deum pedolem[?] incipit timere iudicium et refugere peccatum. Aliud autem inclinans in amorem dei et hec spes sed informis. Nam ex quo cognoscit deum ut premium preciosum incitat ad eum diligendum et de eo

ma separandum ab aliis desperaret ne
penitus sumeret. Sic ergo cognitione
proprie culpe et divine iusticie generatur
timor. Ex cognitione vero divine misericordie
spes. Et quia hominibus nos redemit et ei
congemitum et alias penas sustinuit
fuerunt. Et si incipiat facere quod in
se est disponitur ad iustificationem. Quia
ergo timor inchoat motum recedendi
a peccato ad deum, fides non ad hoc primum
disponit. Spes autem ad hoc commo
net sed non complet. Ideo origo pe
nitencie magis asscribitur timori per
modum disponentis quam fidei vel
spei. Magis autem dicitur complere penitencia
timorem quam generari, quia generare est
principii effectivi, sed complere recep
tivi, ut patet. ¶ Quomodo timor penitenciam
concipit. Respondeo timor fructu salutis
qui respicit penam, ut supra dictum est. Conceptus
est ex quo penitencia est causa eius iusti non
inesse. Sicut etiam sumpto ... me
dicine causa salutis non tamen simul
cum ea. Sicut enim corporis est sal
cum concepta non dicitur esse completum
sed inchoatum et malum. Sic timor se
nilis est causa penitencie quo ad actionem pene.
¶ Utrum penitencia sit prima virtus. Responsio
quantum ad ordinem informacionis. Omnes
quod virtutes omnes formate simul
infunduntur una cum aliis non sed prioritatis
secundum tempus sed secundum ordinem nec in
comparatione actuum est una cum aliis prioritas.
Penitencia non est in ipso actu dicitur simul
vel cum aliis secundum genus quo. Requiritur
spes de peccato precedi. Requiritur mo
tus intellectu actum aliquem consequenter
appropinquatio ad deum. Unde
quod in iustificatione prior est motus fidei
secundum motus spei, secundum motus ti
moris, et demum motus penitencie ad
deum reducentis et virtutes alias quae
introducuntur. Licet quod fides et spes
non sunt vere perfectum virtutis, nisi
secundum quod sunt informate caritate.
Sed penitencia naturaliter precedit omnes
alias virtutes secundum esse virtutis con

plectus est. Et intelligendum per viam per
formacionis ymaginis. Quia per appe
tencia fit amor consequentibus. Unde
quod super illud Math. iii c. Penitenciam
agite dicit glosa: penitencia virtus est per
quam peccata praeterita vetera deflemus, via
non per penitencie formacionis fidei et for
ti peccatoribus. Capitulum .2. De sacramento pe
nitencie titulus xxiii

Postea consequenter de sacramento
penitencie. Et primo quomodo
penitencia sit sacramentum. Secunda
tabula post naufragium. Secundo de materia
et forma. Tercio de institutione. Quarto de
iustitia. ¶ Circa primum queritur
penitencia sit virtus penitencia sit sacramentum
sicut patet ex predictis. Sacramentum
dicitur esse aliquid quod ex institutione
divina sub aliqua re visibili significat.
Est autem duplex penitencia ut dicit magister
sententiarum libro iiii distinctione xiiii. Scilicet
interior tantum quae est de iure naturali.
Secunda exterior quae fit ad arbitrium
hominibus. Prima non est sacramentum pro
prie, sed secunda est sacramentum. Est ergo
in hoc sacramento res et sacramentum.
Signum exterior penitencia ut in qua est humi
liatio confitentis tamquam materialis et
absolutio confessoris tamquam for
malis. Res vero et signum interior pe
nitencia sed bonum concurrunt etiam in
eo simul et pie. Notandum vero quod in
terior penitencia potest dici duplex vel
sumitur quantum actus ipse. Et ipsa
est actus virtutis. Et est causa penitencie
exterioris sicut alii actus virtutum
interiorum sunt causa exteriorum. Vel potest
distingui penitencie exteriori in proposito. Et
sic per actus sacramenti penitencie valens
ad remissionem peccatorum. Et est res
penitencie exterioris et signum remissio
nis peccatorum. Intelligendum etiam
res sacramenti potest dici quod est effectus
sacramenti, et hoc vel actu dispositio
tamen vel in proposito sicut ...
quod remissio peccatorum actualium
presupponit ...

penitentie vel manifeste vel in proposito. Ideo
de vero rebus huius sacramenti. Utrum sacramentum pe-
nitentie sit unum. Respondeo
quod sic unitate ordinis vel finis
... tamen quod ... congregantur ordinantur ad
unum significandum et efficiendum. Ita
quod nullum eorum per se illud significat
et ... sed omnia simul. Sed obicitur
quomodo sit simul. Dico quod primo quantum
ad propositum. Nam quia vero contritio et
confessio et satisfactio secundum bona-
venturam partes penitentie non requirunt tanta
continuacionem dicendorum et agendorum
quanta requirunt alia sacramenta
contra penitentiarios qui audiunt aliquos
... parte una die et ... parte alia
die, quia una die audiunt con-
fessionem et in alia die absolvunt
et penitentiam iniungunt. Et tamen etiam de
quibusdam peccatis absolvunt et eos
ab aliis absolvendos mittunt ad
alios secundum Ricardum. Utrum penitentia
congrue dicatur a ... secunda ta-
bula post naufragium. Respondeo
quod sacramentum est et secundum metaphoram
Et primum baptismus dicitur prima ta-
bula. Tamen periculo nauta navi
fracta adherendo alicui tabu-
le evadit maris periculum. Ita est
post quam humana natura in adam
naufragavit et innocentiam per-
didit peccatis carentiam homo periculum
huius mundi evadit per baptismum et
penitentie sacramentum. Sed baptismus prima
tabula appellatur, penitentia vero secunda
quia primo occurrit baptismi remedium
cuius sanctitas si fuerit perdita per pec-
catum non restat remedium nisi pe-
nitentie ad evadendum periculum nau-
fragii et ad perveniendum ad salu-
tis portum. Sequitur videre de
secundo scilicet de materia et forma huius
sacramenti. Circa quod sciendum quod ...
... huius sacramenti sunt
... ut est supradictis
... non sunt peccata
de quibus ... de quibus ...

fitetur. Et de quibus satisfacit per penam in
qua non acceptandum sed destruendum
et detestandum. Absolucio vero presbiteri
est ... forma secundum thomam et concordant
cum eo bonaventura et ... Forma autem
Ricardi. Absolucio non est forma sacramenti
penitentie nisi eo modo quo dicitur pro predi-
... esse forma sicut dicitur
homines ... forma domus
Et ... forma. Sed forma huius sa-
cramenti est ordo eorum significandi et dis-
positive efficiendi peccati remissionem
respondens forme. contritio confes-
sio satisfactio. Absolucio sit materie.
Forma autem absolucionis est Absolvo pena
te ab omnibus ... Et sic ... verbis
... que dixit petro, mathei xvi. Et quod
... et celis
Et ea ... in absolucione sacra-
mentali. huius autem absoluciones in
... sit ut ... vel ...
etc. Et indulgentia etc. non sunt sacra-
mentales sed sunt ordinate
ad remissionem peccatorum venialium. In
sacramentali absolucione non suffi-
ceret illa ... quia ... non significat
... absolucionem sed petit ut
fiat ... predictis quod thomas. Ratio
autem congruencie ... forme est quia
sacramentum nove legis efficit quod
significat ut habitum est supra, et non efficit
sacramentum ... significatum.
In absolucione autem presbiteri semper
nisi sit defectus apte confitentis ex
ordinacione divina remittuntur peccata
... ...
... sunt sic intelligenda ...
deletur peccati macula secundum illud ps.
disrupisti vincula mea. Huius autem
remissionis signum est ... absolvo te per
modum indicativum et ... forma
...
etc. ut sic effectus absolucionis non
impediatur. non ... tamen de esse sacra-
menti sed de bene esse eius secundum thomam.
Absolvit enim deus per ministerium
presbiteri ... verbis eius assistit

Tertio quando est imponenda vel absoluto
prohibitur. Secundo causa penitentie qua non remittitur
pena eterna aut in facto aut voto non remittitur
peccatum baptismi preteritum prout predictis concluditur vel
Richardus et Bonaventura. Tertia est prohibitur prout
anima sit absoluta quicunque apponitur
aliquid quod pertineat ad formam auctoritatis
dei scilicet ut dicitur Ego te absolvo in
nomine patris etc. aut in virtute passionis
christi vel auctoritate dei prout Thomas
exponit quia vel quasi sic. Quia
tamen hoc non est determinatum ex verbis
christi. Sicut in baptismo talibus appositio
relinquitur arbitrio sacerdotis secundum Thomam.
3 Sequitur videre de 3o scilicet de necessitate
sacramenti penitentie. Circa quod queritur. Utrum
hoc sacramentum sit de necessitate salutis.
Respondeo quod sic licet varie. Si primam
non exigitur omnibus penitentie preceptis. Secundum
est quod aliquid est necessarium ad salutem dupliciter
uno modo absolute. Alio modo ex suppositione.
Absolute quando est necessarium
illud sine quo nulla salus consequi
potest sicut gratia christi et sacramentum baptismi
et quod aliquis accipiat christianus.
Ex suppositione autem est necessarium sacramentum
penitentie. Quod quidem non est necessarium omnibus
sed tantum peccato subiacentibus. Dicitur enim
2o paralipomenon ultimo. Domine iustorum non posuisti
penitentiam iustis. Abraham ysaac
et iacob hiis qui tibi non peccaverunt.
Dicitur etiam cum confirmatum fuerit
contra mortem. Dato etc. Et
non est necessarium ad salutem peccatoribus quod
peccatum ab eo removeatur. Quod fieri non
potest sine sacramento penitentie. In quo
operatur passionis christi virtus per absolutionem
sacerdotis simul cum opere penitentis
qui operatur ad destructionem
peccati. Unde dicit Augustinus super Iohannem. Qui
creavit te sine te non iustificabit
te sine te. Unde patet quod sacramentum penitentie
est necessarium ad salutem post peccatum.
Sicut medicina corporalis
post quam homo morbum periculosum incidit.
Richardus. Sequitur videre de
quarto scilicet de institutione penitentie. Circa

quod queritur. Et quid et quando et a quo
institutum sit sacramentum penitentie. Respondeo
Dicendo de penitentia est loqui dupliciter
uno modo prout contemplatur ut virtus
et dictamine legis nature. Et sic dictat de
peccatis contritionem et humiliationem debere
tum quam peccati illustratione. Et sic tale
sacramentum tale potius fuit in primam
quasi institutionem. Eo enim quod natura
dictabat inspiratum sufficiebat et
aut eciam insinuabat quod post
peccatum Adam peccavit vocavit Genesis
3o. Ubi dicit glossa. Provocabat enim
ad corde redire ad penitentiam iuxta illud prophete
Redite prevaricatores ad cor.
Alio modo est loqui de penitentia secundum quod
est sacramentum ecclesie et sic institutum est in lege
scripta sive moysaica sive evangelica. In lege moysaica quod non
dum erat in tabernaculo patefacta nec completa
perfecta institutio fuit secundum impressionem
scilicet quantum ad equalitatem in electionem
oblationum que erat loco confessionis et
satisfactionis. In lege nova vero ubi vi
tabernaculum patefacta et completa ple
na instituta fuit secundum statum perfectionis
et quantum ad formale scilicet absolutionem
patet sacerdotalis. Et quantum ad materiale
scilicet lucida et apta confessionem non
communicali unum etiam in speciali
primum Christus instituit per se et promulgavit
claves potestatem Mathei xvi
et Iohannis xx. Secundum non institutum
fuit per apostolos. Sed ut melius
dicam promulgatum quod Christus a
postolos docuit et ipsi a Christo
edocti et auctoritate ab eo acceptam ipsi
eius auctoritate promulgaverunt. Et sic eam
nobis tradiderunt iniungentes quod a Christo
aut per ipsum dominum acceperunt secundum Bonaventuram.
Recollige ergo predicta de institutione
penitentie. Dicendum quod penitentia instituta est
quantum ad actum interiorem a lege nature.
Et quantum ad actum exteriorem a lege
moysaica que precipiebat [illegible]
sacrificia. Sed quo [illegible]
[illegible]

Sacramentum confessionis ad arbitrium hominis componere faciendi et facti, ab hac autem ultimo hoc quod sit sacramentum et causa remissionis peccatorum ut patet. Aliqui dicunt quod sacramentum penitentie fuit institutum a Christo cum sum omnibus rebus sensibilibus. Ante passionem instituit hoc sacramentum quantum ad contritionem contritione penitentis et operis satisfactione cum dixit Luce v°. Non enim veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam et per alia verba quibus penitentiam predicavit. Matthei iii cum dixit: Nisi penitentiam egeritis etc. Luce xiii. Confessionem autem implicite in exemplo cum dixit leproso: vade ostende te sacerdoti. Matthei viii°. Absolutionem autem in suscitatione Lazari quem suscitato dixit: solvite eum. Iohannis xi. Sed expresse potestatem absolvendi non dedit usque post resurrectionem cum dixit eis ut legitur Iohannis xx: Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis etc. Sed nec potestatem confessionis prius tantum etiam promisit se daturum Petro cum dixit ei Matthei xvi: Et tibi dabo claves regni celorum et quodcumque ligaveris super terram etc. Ubi tamen tunc dedit sed tantum promisit se daturum unde dictum Anacleti dicit: In novo testamento exponenda [illegible] de premissis secundum glossam ibidem. Unde tunc tantum promisit daturum potestatem ministrandi. Sed etiam potestatem ligandi et solvendi. Insuper post resurrectionem cum aliis discipulis. Et potestatem ministrandi super totam etiam sibi soli fuit data quod et successoribus eius. Cum expresse post passionem [illegible] dixit ei: Pasce oves meas. Iohannis xxi°. Quod patet quid per illud quod habetur xxiiii di. [illegible] c. fidelior. extra de elec. significasti ut dicti. Sed de hoc inde infra [illegible] de institutione confessionis [illegible]. Sequitur de quibus peccatis sit agenda penitentia c. iiii.

De[illegible] Unde considerandum de quibus penitentia sit agenda [illegible] hoc querunt plura. Primo scilicet utrum penitentia sit agenda de peccato originali. Respondeo quod non. Nam penitentia non est nisi de peccato proprio et voluntario. Originale autem non est sed proprium et voluntarium voluntate in ipso sed in altero. Ideo penitentia in eo non requiritur. In adulto tamen illa consideratio requiritur displicentia omnis peccati et cuiuslibet mali. Ut dicit Augustinus li. de ver. et fal. penitentie quod peccator penitentia [illegible] et illo [illegible] permaneat [illegible] pe. Utrum de peccatis ante baptismum. Respondeo quod sic. In baptismo enim data gratia ad purgationem peccatorum preteritorum non autem ad confirmationem ad peccata futura. Unde post baptismum potest homo peccare. Et quia tunc baptismus non potest iterari remedium ei [illegible] natura providit. Sed quod [illegible] voluntate [illegible] nobis non relinquitur hostia pro peccato. Respondeo apostolus loquitur de hostia que ad effectum passionis in baptismo. Si non obicitur quod Iohannis iii°: Omnis natus est ex deo non peccat. Sed quod natus est ex deo [illegible] necesse [illegible] per caritatem ut patet. Utrum possit agi de quolibet actuali peccato. Respondeo quod sic. Differt enim spiritus [illegible] tantum a separato a carne quia ille est susceptibilis penitentie. Hic non secundum Damascenum. Hinc est quod de omni peccato commisso [illegible] in carne potest penitentia agi. Unde Crisostomus [illegible] ad [illegible] quod [illegible] quis malorum [illegible] libenter suscepit [illegible] post separationem non a carne non potest. Sunt tamen peccata quedam de quibus penitentia difficilius agitur scilicet que non committuntur ex fragilitate carnis vel ignorantia [illegible] carnis per carnem sed ex malicia sicut peccatum spiritus separati. Ideo difficilius agitur penitentia de hiis quam de aliis. Et de tali peccato potest intelligi illud Matthei xii: Qui dixerit verbum contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo nec

Et argumentum

patet hic quod [illegible] de suscipientibus baptismum [illegible] peccatis [illegible] baptismum [illegible] post baptismum

T

infectioз ne remittit ei i vre | qua
no defacili | quia tale pctm non
h3 inseramq cuiusacoib3 vl qz
p tali pctō punitur aliquis inhe
seculo z infuto | al' vn illud e
finalis impnia ut dt aug de
vd dmn | s3 finalis i pnia dupr
vnoº qm inqua penitendi z
q3 pctm s'pm pctm | alio mo fina
lis pnia pharaō | z dt qdicōne q
lib3 pcti finalis | pnia pt dco pe
nitencia ee | xx° vd | qz fit nichil
adc qua pharō ponie h pe i

Utru requirat pma inne contcō
de singulis mortalibz | Rndeo di
cēd pt consideraci dupr s' quam
ad su pncipin puta cogitacoem
qua quis cogitat de pctō z dol3
z pno hz dolorē contcōis ssal
tem attricōis | z qm ad puctum
puta qm dolor ille iam gra in
formatur | Et quadm go pncipm
opor3 q sit de singulis pctis que
quis h3 i memoria | Un sup illud
ps lauabo p singulas glo p sin
gula pctā consciam | qm uo actum
sufficit una contcō de omibz | tunc
eni ille motus agt vi omi dispo
sicionu precedencium h tho | Intelli
gendu aut q pctā mortalia | aut
sunt hnti nota al' ignota | de
notis neccia q3 contcō z pnia
ad hr ut remittat' de lege cōi
no tm i qm s3 inspeciali | Si ad
cognoscendu de quolibz inspali
assit oportunitas pportonata c
dicione h humane | q' ad dico | quia
pt contingere q pctor esset i tali pi
culo q quauis possit cogitare de
quolibz inspeciali no tm h3 o=
portunitatem pportonata hūiae
fragilitati | Ignota aut | aut sunt
ignota qm ad fcm | no aut qm ad
ius | ut cum pctor nescit se aliq
fecisse qtm sit esse pctm morale
| aut sunt ignota qm ad ius no
aut qm ad pcm | ut cum pctor

IA

aliquid no esset
sit s3 fecisse qtm sit ee pctm mor
le z tamē ē | aut sut ignota igit
ad contingentiam | Et qinmq isto
rum moru accipiu ignota hu
dis tegl tenen ē | qua dr ē in pnia
bilis | z de pctis sic ignoratis no
ē pnia neccia s' sufficit inspeciali
s3 sufficit q de illis penitea
t qm sup h penit3 de omibz
mortalibz | Si aut sunt ignota ig
norancia affectata | q z qd homo
volt ignorare vl crassa q de pctis
ignoracis velllet | Inde no tm volt
ea efficaciter indagare | q qinit hu
mana ppatitur fm permittit fragi
litas vel sit fare q inest ē adhuc
q sciat | de mortalibz iste duobz
modis considratis ignoratis inite
q3 pnia inspeciali | Vel tu pt ig
norans pp loquis ē qua pt fare
q inest ē adhuc q sciat | qd pfem
aut pt ea deus manifestabit al
indulgebit | Si aut omibz sup id
Rdo yo ignorans te quisse
pctis quia ignorat | loquitur de
ignitate pculi no pcti | Utru
pnia requirat de pctis sient co
missis z postea oblitis | Rndeo
aut q3 oblitus inspeciali recor
datur i gnali | z sic penitz tenet
z conteri ingnali de neglia p
qua venit i illa oblivione | z tc
fare q inest ē ut recordet insp
eciali | z p recognitur al ordinem
| aut ē oblitus i speciali | aut
gnali no sub qdicōne s3 sub pbabi
li coniectacone | Si3 cum homo pbar
redere q i multis offendit q
no meminit | z sic ex hoc estimare
doleat sicut se esse cotus z penites
z contritus h bar | Pt obiti i sicut
inq | Unde il michi contritus sed h
inhoc no iustus | q pt late q n
tis go pctm latens p [illegible]
inspiracione go c [illegible]
| Respondeo q [illegible]
qtiacm [illegible]

Utrum prima pars contritionis requirat de omnibus circumstantiis maxime peccatorum mortalium. quod sic. quia dicit Augustinus quod homo debet conteri de singulis circumstantiis. Respondeo circumstantiarum quedam trahunt in aliud genus peccati, quedam non. Contritio de circumstantiis primis est in speciali. Contritio de secundis in generali. Illud tamen preceptum non obligat ad semper, sed quando est locus et tempus. Cum ergo penitens utatur [illegible] et [illegible] donavit quod ad cogitationem circumstantiarum ignibus continue non calescit, sed magis indignatio voluntatis, tunc non debet talia cogitare maxime [illegible] que in carnalibus ordinibus [illegible]. aliquas debet talia abicere potius quam ruminare maxime in peccatis carnis in quibus sola meditatio inficit. unde Ieronimus [illegible] Fugite fornicationem, quasi diceret non tantum voluntate vel opere sed etiam intentione cogitatione. [illegible]

Utrum penitentia de peccatis venialibus sit necessaria. Respondeo quod [illegible] de peccatis venialibus contritio est necessaria duplicater potest intelligi, scilicet quod sit necessaria ad eorum remissionem, aut quod sit necessaria ad salutem. Primo modo de lege communi penitentia est necessaria de peccatis venialibus explicite vel implicite, in speciali vel in generali. Cum enim voluntas inordinationem actus inficiat, oportet eam inordinatam esse. Non enim ad remissionem venialis peccati sufficit quod voluntas displiceat inordinationi inherenti, tamen hoc sufficit de lege communi. Secundo requiritur quod inordinationem preteritam ac accidentaliter detestetur explicite vel implicite, ut illa detestatio sit contraria eius que placuit et [illegible] fundamentum tamquam placentibus. Aliquando vero emendari comparatur voluntaria inordinatione deus debet. Secundo modo penitentia de venialibus peccatis prima [illegible] in hac vita quia primum status peccati [illegible] virtute [illegible] cum ea [illegible] detestatio [illegible] reimpur-

gatorium remittuntur. Peccatoribus tamen est necessaria penitentia de illis in hac vita specialiter ut ratione dubii probabilis, ut quando respondet homo dubitat utrum peccatum sit veniale vel mortale. tunc enim si de illo non penitet exponit se discrimini tamquam contemptor sue salutis. aut ratione generali si contingit homo aliquam affectionem deordinatam venialem. Ita in ipso intendit quod probabiliter coniecturat quod nisi per penitentiam eam abiciat trahat ipsum in peccatum mortale. aut ratione statuti, quia si homo non habet nisi peccatum veniale tamen tenetur semel in anno confiteri propter statutum ecclesie. Sed hoc ultimum non concludit quod sit necessaria penitentia interior. Si homo non habet nisi peccata venialia, Respondeo quod de illis non penitebat et confiteri [illegible] Nec est necessaria statuti transgressor. de quolibet tamen veniali explicite vel implicite est necessaria penitentia in hac vita vel in alia. Et hoc quia homo consequitur vitam eternam quia nullum peccatum [illegible] leve simul sit cum gloria. Ut dicit Ricardus et concordat cum eo Sanctus Thomas et Petrus. Beatus vero dicit quod statutum ecclesie non astringit habentes venialia. Aliqui tamen per distinguunt quod venialia quedam sunt ex contemptu et de hiis non tenetur homo confiteri, non de cotidianis. Alia dicunt ex cogitatione voluntate vel consensu ut cogitatio de muliere vel delectatio circa consensum in deliberatione et de hiis tenetur homo penitere non propter [illegible] sed in casu suo et loco et tempore. qui enim cogitat ne si consentiat cadat. Remedia vero sunt [illegible] voluntate et compescere ut mediatione corporis et huiusmodi. quia propter multitudinem auget libidinem, tenetur homo penitere ne multiplicetur et discrimini se committat. Nisi de hiis secundum quod complet[illegible] Sed Augustinus [illegible] primo et hoc modo

dicendi est quia sicut bonum. Sed contra obicitur aliud
quia sicut quod una gutta aque ad ca
minum ardentem ita veniale ad fervorem
caritatis et potest esse sine tamen de
quia cum aliquis fuerit in dicto fervore
nichil tamen de peccato non dolere
quia est contricio quod veniale potest dimit
ti sine contricione. Respondeo dicendum quod
fervor caritatis potest esse dum homo
fertur in deum motu caritatis et tamen
in illo motu tenetur implicare dis
plicenciam venialibus vel omnibus
vel omnia que precesserunt fer . . . in dictum
displicet ei quicquid adversatur
dilectioni. Item potest esse tantus fervor ca
ritatis motus in dictum quod omnia veni
alia consumit etiam sine actuali co
gitatione ipsorum. Sed dicitur etiam quod
aliquis cum venali potest dor
miens mori et tamen quod statim evo
labit ut patet per fidem parvulis confes
sionem accidat. Sed dum dormit non
potest conteri. Ergo eciam eo etiam veniale
dimittatur vel quod sine contricione veni
ale potest dimitti. Videns quod passio
pro Christo suscepta obtinet vim bap
tismi ut dictum est supra. Et ideo pur
gat ab omni veniali et etiam mor
tali nisi inveniat voluntatem actua
liter existentem. Sed idem aliud probatur veni
ale quod forsan per confessionem
fuerint etiam merito non re
tardat eum quia evolat. Talis autem
qui moritur dormiens dimittitur
illud veniale etiam quoad culpam
per mortem. Sed contra. Utrum ad
remissionem peccatorum venialium requi
ratur quod homo actualiter doleat sed
etiam quod actualiter caveat proponat.
Respondeo dicendum quod nam per gratiam
constitutum potest vitare omnia peccata
mortalia et singula potest vitare etiam
venialia sed non omnia ut in libro se
cundo et etiam prima de peccatis mor
talibus requirit quod homo proponat
abstinere ab omnibus et singulis
mortalibus. Sed ad remissionem veni
alium requiritur quod homo proponat se

abstinere non tamen ab omnibus quia
hec infirmitas huius vite non pa
titur. Et ideo in contricione de venia
libus non exigitur propositum non peccandi
venialiter sicut in contricione mortali
um exigebatur. Sed quod displiceat ei pec
catum preteritum et infirmitas qua
ad veniale inclinatur licet ab eo
omnino immunis esse non possit debet
habere propositum se preparandi contra ve
nialia vitanda aliquando esset periculum
distrahendi seu tollendi im
pedimenta spiritualibus profectus que
sunt peccata venialia secundum Thomam.
Sequitur de effectu penitentie titulus 29.

Postea considerandum de effectu
penitentie. Et primo quantum
tum ad remissionem pec
catorum mortalium. Secundo quan
tum ad remissionem venialium. Tercio
quantum ad reditum dimissorum pecca
torum. Quarto quantum ad restitucione
virtutum. Circa primum queritur primo

utrum per penitentiam peccata tollantur.
Respondeo dicendum quod sicut . . . adultis
prima gratia delente originale
potest haberi duplici via vel ante
baptismum. Ita etiam gratia delentem
actuale mortale potest haberi dupli
via scilicet per penitendi actum et per
penitentie sacramentum. Sed in prima requiritur
ad susceptionem gracie motus in dubius
de congruo. Sed in secunda non requiritur
talis actus. Tertia sufficit ad
meritum de congruo. Sed sufficit vo
luntaria susceptio sacramenti sine
sine fictione id est cum intencione su
scipiendi quod confert etiam penitentie
obice peccati mortalis. Sed cum recipit
effectum sacramenti penitentie id est gratiam ipse
interioralem et hic non exigitur
sicut in prima via sed ex parte dei
assistentis suo sacramento ad
effectum ad quem instituit . . .
hic in ultimo distinctione . . .
quorum absolucionis . . .
quo sacramentum penitentie . . .

tabula proxima per illud ut est pa
tienti restituat possit gratia sed tamen
per attritionem tamquam per dispositionem
previam et per contritionem tamquam per
dispositionem completivam et hec
intelligenda sunt de pe. Circa secundum
articulum. Sed obicitur contra quia augustinus
dicit super illud psalmi Dixi confite
bor adversum me iniustitiam etc. Nondum
quis pronunciat sed promittit se pronun
ciaturum et deus dimittit. Respondeo
ex hoc non sequitur quod per sacramentum pe
nitentie non dimittatur quia per il
lam aliam dimissionem quam contritio non acquirit non
deficit hic que nunquam requirit pro
intentionem recipiendi sacramentum pro
tempore con. cuius effectum. Circa tertium
Circa primum requiritur notandum ad de
letionem peccati mortalis. Sciendum secundum
scotum ad maiorem intelligentiam
videndum in peccatore cessante omni
actu peccati maneat aliquid ex quo
dicatur peccator. Si nichil maneat
videtur quod per penitentiam nichil deleri pos
sit. Contra hoc ergo secundum eundem
quod non manet in eo aliquid reale ab
solutum vel respectivum oppositum vel
privatum a quo dicatur peccator quia
si dicatur aliquid derelictum ab actu pec
cati illud non est formale peccatum
quia potest esse in iustificato sicut ha
bitus vitiosus vel dispositio ad
illum manet in iustificato subito
quod patet quod in peccato sed per ... ad se
quendum inclinationem illius habitus
vitiosi sed pugnando contra eam merec
tur et acquirit habitum contrarium
manet autem tamen quedam relatio ra
tionis in eo et obiectum intentionis vel
voluntatis dei quia postquam
quis peccatum commisit intelligit deus
videt et voluntas eius ordinat
eum ad penam correspondentem
pro omni tempore donec pena
debita sit soluta. Predicta autem
relatio rationis per ordinatio ad
penam patet a disponentibus autem

dicitur macula eius. Secundum quod est
formale obligatio ad illam pe
nam dicitur reatus. Remanet quod est actus
voluntatis divine de offensa sibi
deo eius transitus offendi nichil
aliud est quam velle vindicare pro tali
Obiectio. Contra istud ... ad quoddam prin
cipale manet quod illud quod divine
remanet in peccatore post actum peccati
deleri potest et quicquid deletur per illud
simboli remissionem peccatorum ...
sed remissionem peccatorum. Ergo neque re
mittens peccata non remittit ad
deus propter penam vel aliquod equa
lens in acceptione sua quia quamvis
cumque peccatum offendit deus offen
sa autem vel ira eius ut dictum est est
velle vindicare vel aliud sufficiens
ad placandum exigere. Sed quicunque
peccato posito deus vult vindicare
se de potestate libera autem est velle
punire ergo ad deletionem peccati requiritur
aliquis punitio vel aliquod equivalens
in acceptione divina. Non tamen per
quamcumque punitionem deletur peccatum
sed per aliquam sed per aliquam non
ut de pena damnatorum et de
illa pena que statim sequitur culpam
secundum illud augustini. Iussisti
domine et ita est ut pena sit sibi
cuiusque peccator. Sed punitione autem
que peccatum delet et punitione que non
deletur non est aliqua differentia ita
probabilis preter divinam voluntatem
et dicta inius ... tamen quia punitio
damnatorum longe maior est
pena viatoris per quam eius peccatum
deletur propter quod patet quod maior et
non facit differentiam inter punitorem
delentem et peccatum et non delentem
tamen quia videmus in offensis quod
penam vel displicentiam voluntariam pla
cat offensus non autem omnis voluntaria
et sine murmure accepta. Dicendum ergo est
quod per aliquam penam delere habe
at offensam et per aliquam non quia pe
na voluntaria regulariter requiritur

Obiectio

... requiritur ad deletionem peccati mortalis.

ii

ad deletionem peccati. Ex predictis igitur
patet quod ad deletionem peccati mortalis
commissi post baptismum requiritur plenior
voluntarius vel voluntas contrariorum
nis. Et propter hoc penitentia in qua actua
lis vel actus penitendi indistincte
accipiendo actum penitendi ad quem
libet actum predictorum. Intellige
tamen quod ad deletionem peccati non
requiritur simpliciter actus novus pe
nitendi quia deus posset sine illo
remittere peccatum sicut cum actu omnibus
remittit; posset etiam remittere per
aliquem motum precedentem dilectionis
in deum sine quocumque predictorum per
actum sub propria ratione, puta cum actu
fidei vel dilectionis statim surgit
piendum nisi forte non esset cogi
tatio de quolibet peccato prius com
misso. Sed propter hoc aliquis illorum
actuum est hic formaliter, licet virtualiter
in illo motu esset actus penitendi
secundo modo, ut supradictum est; quod actus
penitendi regulariter requiritur ad
hoc ut peccatum mortale deleatur,
quia regulariter dicitur fieri illud quod
fit secundum regulas determinatas a
sapientia divina, quarum una est quod
peccatum commissum non deleatur sine dis
plicentia eius, ad quam reducun
tur alii 3 actus penitendi.

Utrum per penitentiam possit unum peccatum
mortale remitti sine alio. Respon
deo quod non quia esset contra perfectio
nem dei cuius perfecta sunt opera
ut dicitur Deuteronomii xxxii. Unde cum in
fectum totum numquam est. Propter quod au
gustinus dicit in libro de penitentia et habetur de
pe. di. iii. § Item apponitur quod quasi
damnum impietatis infidelitatis est
ab illo qui iustus est dimidiam
sperare veniam. Utrum remissa
culpa per penitentiam remaneant reliquie.
Respondeo quod sicut remanent sicut
enim qui hominem ita et qui deum
offendit semper peccatum quod contra
equalitatem amicitie inequaliter

aestimatur debitum non impendit. Et contra equa
litatem iustitie inequaliter illi conferen
tur honorem vel obsequium subtrahit
vel ergo utrumque restituere quia
destituta amicitia non statim re
stituitur res ablata. Quod sic per remissi
onem culpe manent reatus pene
satisfactionis. Utrum reliquie
peccati culpa mortali tollantur omnia re
quie peccati. Respondeo quod non quia quamvis
na peccatum mortale ex sepe commissio
nibus inordinate ad bonum com
mutabile quamdam dispositionem
causat in anima vel etiam habitum
si actus frequentur iteratum; quando
autem deus est culpa peccati mortalis
remittitur inquantum tollitur propter gratiam aver
sio mentis a deo; sublata autem eo
quod est ex parte aversionis nihilominus
remanet pro illud quod est ex parte con
versionis inordinate. Et ideo contingit
contingit esse sine illa ut patet
dum et eius nihil probat quod re
missa culpa remaneant et dispo
sitiones ex precedentibus causate quod
dicuntur peccati reliquie; remanent
tamen debilitate et diminute ita ut
homini dominentur magis per modum
dispositionis quam per modum ha
bitus, sicut etiam fomes remanet
post baptismum, quod patet in 5 quod dicit
augustinus libro de penitentia in quo de
mine aliquem sanavit quem
omnino non liberavit; totum enim hoc
enim sanavit in sabbato quando
ab omni infirmitate et anima ab
omni cogitatione. Respondeo deus
totum hominem perfecte curat sed aliquando
subito sicut socrum petri statim
restituit perfecte sanitati ita ut
surgens ministraret sicut legitur
luce iiii. Aliquando autem successive
sicut dicitur de ceco illuminato marci
viii. Et ita etiam spiritualiter
tanta commotione quandoque con
vertit ut subito perfecte con
sequatur spiritualem sanitatem

culpa sed sublatis omnibus peccatis reliquis utz de magdalena Luc vij Tunc autem plus remittit culpam per gratiam operante et per gratiam cooperante[m] surrecte tollit peccati reliquias. Hec Tho[mas]. Circa xiij

2 de remissione venialium queritur primo utrum peccata venialia possint in infidelibus remitti. Pro hoc quomodo libet D. Tho[mas] in materia precedente in ultima questione. Utrum veniali a dele[ri] possint sine gratia. Respondeo quod omne enim peccatum aliquomodo fedat animam et aliquomodo ipsam deordinat. Et notandum est quod hoc deo displiceat quia sub nota displicentie minima esse possit sine habitu qui reducit ad complacentiam et amicitiam auffer non potenciendo est omnis de omni peccato qualiter quod nullus omnino potest deleri sine gratia gratum faciente. Sic enim dicitur nobis diuina sapientia. Et sic dicunt sancti et sonat scriptura quod maior omne potentiam esse necessariam ad delendum peccata. Utrum ad remissionem venialium peccatorum requiratur gratie infusio. Respondeo non. Nam veniam quod tollitur per suum oppositum. Peccatum autem veniale non contrariatur gratie habitum vel caritatem sed retardat actum [caritatis] eius inquantum homo nimis inheret bono creato licet non contra deum. Et ideo ad hoc quod peccatum veniale tollatur non requiritur quod infundatur aliqua gratia habitualis vel sufficit aliquis motus gratie vel caritatis ad eius remissionem. [...]ma cum habentibus usum liberi arbitrij in quibus tamen possunt esse peccata venialia non contingit esse infusio[ne] [...] gratie sine actuali motu [...] [illegible] [...] [...] quod infunditur peccata venialia remittuntur. Hec [Tho].

[illegible] nota [...]

contingit maculam esse duplex. Uno modo per privatione eius quod requiritur ad decorem puta debiti coloris aut debiti proportionis membrorum. Alio modo per superinductionem alicuius impedimenti decorem puta luti vel pulueris. Ita et in anima inducitur macula. Uno modo per privatione decoris gratie per peccatum mortale. Alio modo per inclinationem affectus inordinatam ad aliquod temporale et hoc fit per peccatum veniale. Et ideo ad tollendam huiusmodi maculam venialis requiritur aliquis actus procedens ex gratia quo quadrimo[do] auertatur inordinata ad rem temporalem. [Utrum] per que remedia remittuntur venialia. Respondeo sicut dictum est ad remissionem peccatorum venialium non requiritur noue gratie infusio sed sufficit aliquis actus procedens ex gratia quo aliquis detestetur peccatum veniale vel explicite vel saltem implicite. Sicut cum aliquis fertur [...] in deum. Et ideo quadrupliciter aliqua causant remissionem peccatorum venialium. Uno modo in quantum in eis infunditur gratia quia per infusionem gratie tolluntur peccata venialia ut dictum est supra. Et hoc modo per eucharistiam et extremam unctionem et uniuersaliter omnia sacramenta noue legis in quibus confertur gratia peccata venialia remittuntur. Unde credendum quod aliquo nichil de peccatis suis cogitante sed tamen passione christi recolente in sacramento eucharistie feruent quod venialia peccata vel omnia vel quedam remittuntur ei per gratiam ad vitam. Et sic dicendum licet venialia valde congerentur deleantur quod primas possunt tamen deleri per gratiam ad vitam. Et hic modus dicendi est satis bonus. Secundo in quantum sunt cum aliquo motu detestationis peccatorum. Et hoc modo confessio generalis tunsio pectoris et oratio dominica operantur ad remissionem venialium. Nam in oratione dominica petimus dimitte nobis debita nostra

Quomodo exprimunt cum aliquo motu humiliationis et devotionis et reverentie ad deum et ad res divinas et benedictio episcopalis et aqua benedicta et panis benedictus et compassio alieni delicti et remissio et quamquam alia sunt operantur ad remissionem venialium quia in talibus est ut in pluribus scilicet humiliatio et devotio que est actus gratie informatus et veniali repugnans et quamvis in esse causalis sit perfectionem et devotionem diminuit. Et alicuius generalitatis amore quod delectationi repugnat inordinate que fuit illa pena et iuncta ordini. Ergo et breviter plura excepta dictis et quibuslibet levibus pena operantur ad remissionem venialium. Sed videtur quod superfluat predicta per remedia cum prima sufficiat ad remissionem venialium peccatorum. Respondeo quod non superfluunt quia omnia ista causant remissionem venialium inquantum inclinant animam ad motum prime que est detestatio peccatorum implicite vel explicite. [illegible]

Utrum peccatum veniale remitti possit sine alio veniali. Respondeo quod sic nam peccatum veniale non excludit omnem actum gratie propter quod possunt alia peccata venialia remitti. Sed mortale totaliter excludit habitum gratie sine quo nullum peccatum mortale remittitur et ideo unum veniale potest remitti absque alio et aut unum mortale sine alio. [illegible]

Unde licet quibus superdictorum operantur ad remissionem venialium quamvis de se operantur ad remissionem omnium venialium potest tamen contingere quod peccatum unum remittatur sine alio et hoc dupliciter vel quod voluntas habitualiter adheret uni non alii et tunc culpa remittitur cui non adheret et remanet culpa cui voluntas adheret. Vel ideo quia voluntas unum peccatum magis detestatur quam alterum et cum gratia magis

delet culpam venialium cuius delectationi voluntas magis consonat et adminuat [illegible]. Utrum veniale peccatum remitti possit sine mortali. Respondeo quod non. Secundo quod cum per deum est remissio culpe cuiuscumque nunquam fit nisi per virtutem gratie. Ille autem qui est in peccato mortali caret gratia dei unde nullum peccatum veniale sibi remittitur. Utrum per predicta remittantur venialia quo ad penam. Respondeo quod predicta tolluntur peccata venialia quantum ad culpam cum virtute alicuius sanctificationis cum eorum virtute caritatis cuius motus predicta excitantur. Non autem per quodlibet tollitur peccatorum reatus totius pene quia sic qui est immunis aqua peccato mortali aspersus aqua benedicta statim evolaret. Sed reatus pene remittitur per predicta secundum motum fervoris in deum qui per predicta excitatur quandoque magis quandoque minus. [illegible] Utrum veniale remittatur in purgatorio. Respondeo circa hoc a primis scribitur quidem et videtur esse quod sic. Et hoc approbatur per quod auctoritate magistri Sententiarum qui habet libro IV. di. XXI. Et Gregorius qui dicit libro IV. dialogorum quod quedam leves culpe remittuntur in futuro et dominus dicit Matthei XII. Qui dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Implicat ergo quod aliqua peccata remittuntur in futuro scilicet hoc non nisi in purgatorio. Et cetera. Secundo ratione nam contingit aliquem iustum decedere cum culpa veniali vel ante mortem vel in ipsa hora mortis contracta. Aut ergo purgabitur post hanc vitam et sic aliqua culpa in purgatorio delebitur [illegible] culpa veniali salvabitur [illegible] cum sola culpa [veniali illegible] nabitur [illegible]

Sic ergo dicendum quod venialia in pur-
gatorio remitti possunt et remittuntur quantum
decedit cum eis ergo eo quod quamvis fuit
ad vitam finaliter ad delendum ea re-
mittuntur in quantum non tamen quo ad penam
Quia peccata remittuntur peccata mortalia in
quantum postquam remissa sunt quantum
ad culpam in hac vita solvitur in pur-
gatorio pena eis debita. Sic etiam
quantum ad culpam non sic intelligendo
sed quod prius penam quam igne purgato-
rii consumatur. Sicut per ignem argenti
rubigo purgatur. Sed est quod pena anime
inmittitur ad penitendum de venialibus
de quibus hic non penituerunt. Sed per
caritatem cum qua decesserunt cum pe-
nitentia formata et accepta. Solucio.
Quantum enim voluntas post hanc
vitam oportet esse gratie conformis licet
esse non possit ad merendum eo quod cessat
tempus merendi. Ideo indiget adiutorio
quotidiani. Et tamen non sit locus satis-
faciendi sunt adiutam in igne consumi
tur ad purgatorium. Et anima pur-
gatur a veniali culpa sufficiat cum
illa quia penitet deum et super ad de-
lectionem peccati venialis sufficit liberi li-
beri arbitrii cum gratie se conformet
Solucio. Est enim triplex genus peccati
scilicet omnino involuntarium et in-
voluntarium et in particulari. Sed originale
solum potest remitti per penam passione
voluntate. Secundum est omnino voluntari-
um et in voluntate et in particulari sicut mor-
tale et ideo non potest remitti sine actio-
ne et passione voluntatis. Tertium est
partim voluntarium scilicet in particulari et
partim involuntarium scilicet in universali
unde partim est culpa et partim pena
ut veniale. Ideo potest remitti vel
actione voluntatis imperatum vel pas-
sione inflicto. Ad delectionem tamen
... concurrunt tam sed pena quam
... ibus simul in ... antecedens
... autem sunt secundum
in purgatorio remitti ... veniale
... pena ... debita

solvitur quia ergo sed veniale remitti
et penam debitam sibi persolvit vel di-
cendum quod etiam secundum ipsum quod venialia
per motum habita in vita ista et per
uata in acceptione divina delentur
in instanti mortis. Causa enim
perdibilis divina et impedita non
potest suum effectum. Deum autem non est im-
pedita potestas nunc ad motum hominis
morientis in caritate sufficiunt ad
delendum venialia cum vel rela-
ta ad hoc a deo vel a deo accepta-
te. Sunt autem impedimenta dimis-
sionis venialis per actum inordinatum in venia-
li usque ad mortem et etiam in instan-
ti mortis non sunt impedita. Ergo
quod ea delentur venialia in instanti
mortis quia tunc mactantur impe-
dimenta sed actibus peccati venialis
Ad illud etiam sequitur quod omne peccatum
veniale in caritate remittitur in hac
vita nisi continet actum venialis
peccati usque ad instans mortis. Po-
nere autem in anima aliquem motum bo-
num per mortem per quem tamen per dis-
positionem ad motum de congruo
venialia deleantur non videtur doc-
trine catholice consonare. Solucio
per Hostiensem. Utrum veniale
remittitur in inferno. Respondeo quod non
Dampnatam in inferno nulla est redemp-
tio. Licet enim peccato veniali non debe-
atur propter pena eterna quia pro
potest stare cum gratia quod actibus tamen
multa venialia producuntur pena
eterna. Ea quod sunt in statu ca-
rente gratia et in actu et dispositione a
penitencia qua non potest remitti peccatum et
ideo divina iusticia requirit ut
manente culpa maneat pena pecca-
torum sed eterna. Contra hoc arguit
Scotus quod peccatum mortale et veniale
sunt improporcionabilia et ideo quod
semper quamvis infinita venialia si
essent non equarentur uni mortali
in ratione offense. Quod vero omnia illa
auferunt a fine ultimo per deum

mortale s(ed) pena s(ecundu)m iniusticia cor
respondens pecc(at)o mortali in in
finitum excedit penam correspondente(m)
veniali. non aut(em) s(ecundu)m intensione(m)
quia quelibet pena s(ecundu)m intensi
onem finita finitam excedit
vel exceditur p(ro)portionata ad aliam s(ed)
h(oc) erit s(ecundu)m expressione(m). Sed pecc(at)o
veniali non debetur pena eterna
Et io dicendum s(ecundu)m ipsum quod pecc(at)o
veniali non debetur pena eterna
sive h(ic) puniendo sive in inferno
sive alibi non debetur pena ni(si)
temporalis. Et p(ro)p(ter)ea pena temporali so
luta e(st) liber ab utrisque. Et hoc sive
esse sive ex actus. Et io huius ex
s(ecundu)m se (quia) talis offensa q(ua) puffer
puntur temporalem penam. H(oc) e(st)
quemadmodum pena debita veniali
h(ic) tantum in inferno. q(uia) et nunc pecc(at)
tens p(ro)p(ter) tempus pene expleus et an
tota completa recidimabat i(n) mor
tale et d(e) illo mortali recedens ex
residuo pene complende salvat(ur)
pena in inferno. Sed non nisi temporale
quia ex quo in remissione(m) peccatorum
pecc(at)orum commutatum (est) debitum pene
eterne in debitum pene temporalis in
quantum ille e(st) debitor cuius illius nisi
pene temporalis. et p(ro)p(ter)ea pena soli
soluta e(st) liber ab illis. Quod at
dicitur q(uod) in inferno nulla (est) redemp
tio verum e(st) r(espon)s(i)o illius pecc(at)i p(ro) quo
ille (est) dampnatus quia (pro) illo
debitum pene eterne nunquam fuit
commutatum in debitum pene temporalis
Et io p(ro)p(ter) manet illud debitum ex
quo nunquam p(ro)p(ter) illa pena esse so
luta (est) s(ecund)o. Contra ergo s(ecundu)m red(d)i
tum peccatum p(er) penitentiam remissorum
(con)venit tenendum q(uod) pecc(at)a dimissa
prius p(er) penitentiam dicuntur redire
quo ad culpam. Et utrum pecc(at)a sint
ista sive originalia sive actualia
mortalia vel venialia. Et pecc(at)um
sequens inducat ex dimissione p(re)ce
dentium peccatorum aggravatur sequens

peccatum. Sed q(uod) peccatum sit ex quo de
omnia precedentia pecc(at)a. Sed quia
(est) ex dimissione precedentium qui
p(re)stiti beneficii contemptum et redi
dit pecc(at)a non in se. Sed in effectu
aggravantibus pecc(at)o sequentibus. Et di
de p(ro)p(ter) di(ct)i iiij augmentandum et e(r)g(o)
Si non ex corde dimittitis (cum) in
nos delinquunt illud rursus exigi(tur)
q(uod) iam dimissum esse solet p(er) peni
tentiam gaudebamus. Et simile
d(icit) in glosa sup(er) illud. Nec p(ro)p(ter) pa
ter non dimittit vobis. Sed
non tamen p(er) pecc(at)a venialia mitt(itur)
aliquis d(e) gratitudine quia (cum) sic
peccando venialiter non facit cont(ra)
deum s(ed) p(re)ter deum hec pe(nitentia). Contra q(uod)
s(ecundu)m restitutionem virtutum p(er) penitentiam
secundum pluralitatem virtutum p(er) penitentiam r(e)
stitutam virtutes. Respondeo q(uod) na
gratia et virtutes in nobis consum
entia divina causatur. sicut d(e) tali
luce ex radiatione solis p(er) modum
cause efficientis. Et p(ro)p(ter) hoc non ((i)d
p(er) nubem illa influentia prohibetur
Et quia ex penitentiam nubes illa
tollitur. Ideo p(er) modum cause effi
cientis p(er) actus. Et q(uia) s(ecundu)m amouet p(ro)
hibens reparatur p(er) penitentiam d(e) nobis
p(er) penitentiam omnes virtutes et gra
s(ecundu)m essentiam non s(ecundu)m statum
unde Augustinus in libro quibus dicit p(er)
intentia e(st) quedam res optima
et perfecta omnes defectus revocans
ad perfectum. Hec pe(nitentia). Aliud p(er) penitentiam
restituuntur virtutes singulatim est
satisfaciendum. Respondeo q(uod) pe(nitentia)
eodem modo omnia restituit virtutes
p(er) quemadmodum (est) causa gratie ut dic
tum e(st) (est) et causa gratie ut est
sacramentum nam d(e) quantum sola
magis (est) gratie effectus et non
q(uod) omnia s(ecundu)m q(uod) virtus
ra omnium aliarum virtutum
tendo pene tenet. L. II.
p(er) penitentiam
equali

quod non potest in equali virtute vel maiori
caritate resurgere. Sed hoc non potest
stare quia omnis caritas potens est
delere omnem culpam sed non est neces-
se de gratia habere resurgendi in pri-
ma quam sufficit ad delendum culpa
quod resurgere potest in minori. Ideo dicen-
dum est quod possibile est quod penitens resur-
gat in equali vel maiori vel minori
secundum quod se melius preparat et divina
largitas dispensat. Sed hoc intelligendum
autem quod qui per penitentiam resurgit
in maiori caritate consequitur premium
secundum quantitatem caritatis in
qua decedit. Habebit tamen magis
gaudium de operibus in prima caritate
factis quam de operibus factis in
secunda quod pertinet ad premium actuale
Sed tunc contra obicitur illud quod
dicit apostolus ad Romanos viii diligenti-
bus deum omnia cooperantur in bonum
Et dicit ibi glossa quod hoc adeo verum
est ut si qui eorum deviant et exor-
bitent hoc ipsum deus facit eis in
bonum proficere. Et sic videtur quod debeo
semper resurgat in maiori caritate
Respondeo non omnibus diligentibus
deum omnia cooperantur in bonum hoc
ipsum quod per peccatum a dei amore cadunt
nisi primis qui cadunt et magna
resurgunt vel qui resurgunt
cautiores fiunt ceteri. Sed hiis tamen quod
semper secundum propositum vocati sunt sanc-
ti id est predestinatis qui semper quando ca-
dunt finaliter resurgunt. Cedit in
eis in bonum hoc quod cadunt non quia
semper in maiori gradu resurgant
sed quia resurgant in permanentiori
gradu non quidem excepte operibus gratie
quia quanto gradus maior tanto de-
bilis ... permanentior. Sed ex-
... hominis qui in tanto ingredi ...
... stabilius quanto ... cau-
... humilior. Unde et glossa ibidem ...
... publice ... proficit eis in bonum
... cadunt ... humiliores redduntur
... doctiores fiunt. Quod ...

homo per penitentiam restituatur in dig-
nitatem. Respondeo homo perdit
dignitatem per peccatum perdit quan-
tum ad deum et quantum ad eccle-
siam et quantum ad deum dupli-
cem dignitatem. Unam principa-
lem qua computabatur erat inter
filios dei peregrinans. Et hanc re-
cuperat per penitentiam. Per quam signatur luce
xv. In filio prodigo cui penitenti
iussit pater restitui stolam primam
et anulum et calciamenta. Et alteram sed se minus
tenuam de qua loquitur ibidem gloria-
batur filius senior dicens. Ecce
tot annis servio tibi et nunquam man-
datum tuum preterivi et hanc non recuperat penitens. Quam recu-
perat autem quandoque aliquis maius quia
ut dicit gregorius in omelia de C ovibus
dux in prelio plus eum diligit qui
post fugam hostem fortiter premit
quam eum qui nunquam terga vertit et
nunquam aliquid fortiter egit. Digni-
tatem autem ecclesiasticam perdit homo
per hoc quod se reddit indignum ad
exercendum ea que competunt ecclesias-
tice dignitati quam quidem per
hibentur recuperare. Primo quia non
de penitet eos quia non propter
deum eunt sed propter timorem utilitate
et amissionis temporalium graduum et celsitudi-
nis penitentiam agunt ut habetur di l xviii. Quo
quia penitentiam negligenter agunt ut
habetur di iii sequens. Secundo quia co-
mittunt aliquod peccatum hiis ali-
quam regulatorum annexam ut iiii
di habetur ex quarto hec mattinus. Tertio
propter scandalum ut eadem di de hiis si
... similarum et v. Sine gloria ...
tes penitentiam agunt propter adim-
... et amorem iustitie sunt post
lapsum graduum pristinum statum re-
cuperare. Nam et petrus post negatio-
nem pastor omnium constitutus ut l viii
di tamen quicumque sunt ultimus
ad alterum officia ascendere ut
eadem di hiis qui. Sed ... intelligitur
de hiis qui publicam penitentiam agunt

Utrum opera constituta in caritate facta mortificata possint. Respondeo opera viva dicuntur vel quia sunt a vita vel quia efficiunt vitam. Prima ratio vite in caritate ab operibus factis non potest tolli. Secunda non tamen et si tolli possit quo ad se ipsum non tamen quo ad comparacionem ad aliquos quibus profuit opera bona. Opera ergo bona mortificata dicuntur non simpliciter nisi secundum quo ad utilitatem operantis. Res namque viva per mortem perdit opera vite. Unde per quandam similitudinem dicuntur res mortificari que impediuntur a proprio effectu vel operacione. Effectus autem operum bonorum que in caritate fiunt est perducere ad vitam eternam. Quod quidem impeditur per peccatum mortale sequens quod graciam tollit. Secundum hoc opera in caritate facta dicuntur mortificata per peccatum sequens peccatum mortale ut dicitur Ezechielis xviii. Si autem se iustus a iusticia sua omnia que fecit amittet. Tercio. Utrum opera mortificata per sequentem penitenciam reviviscant. Respondeo quod quidam dixerunt quod opera mortua mortificata per peccatum sequens non reviviscunt per penitenciam sequentem considerantes quod opera illa non remanent ut iterum vivificari possint. Sed hoc impedire non potest quin vivificentur. Non enim habent vim perducendi ad eternam vitam quantum pertinet ad eorum vitam secundum quod actu existunt. Sed etiam postquam actu esse desistunt secundum quod remanent in acceptacione divina. Sic autem remanent quantum est de se etiam postquam per peccatum mortificantur. Quia deus opera illa secundum quod facta fuerunt in caritate acceptat et sancti gaudebunt de illis secundum illud Apocalipsis iii. Tene quod habes ne alius accipiat. Sed quod illi qui illa fecit non sint efficacia ad perducendum in vitam eternam provenit ex impedimento peccati supervenientis per quod redditur indignus eterna vita. Hoc autem impedimentum per penitenciam tollitur inquantum per eam peccata remittuntur. Unde restat quod opera prius mortificata recuperant per penitenciam efficaciam perducendi eum qui fecit ea in vitam eternam quod est ea reviviscere. Et ita patet quod opera mortificata per penitenciam reviviscunt. Hoc dicit Augustinus quod peccata omnia ablata restituuntur. Ipso communiter alii doctores. Sed obicitur quod dicit Ieronimus de isto ... quod non debet ipse Corinthiis peccata quod semel remittitur amplius non redeunt. Respondeo loquitur de bonis omissis non de mortificatis. Hec questio. Dubitatur utrum quod tunc resurgens a peccato mortali resurgat in maiori gracia quam illa a qua cecidit quod resurgat in omnibus bonis que prius habuit iam vivificatis et per hoc in illo actu penitencie consequentem resurgit et que illis prioribus superaddit et ita ad maiorem graciam tunc consurgens devenit. Respondeo secundum quod resurgens a peccato in vita sed in acceptacione divina quam habuit prius tendit et per quam ex illa opera ordinantur ad maiorem gloriam. Dicitur in maiori gracia resurgit secundum dispositionem eius in detestando peccatum quam ipse intense vel remisse datur sibi tunc maior vel minor gracia. Sed contra hoc obicitur quia tunc reportaret iste commodum de lapsu suo quia resurgit dignus maiori premio et acceptacione divina. Prima responsio dicta videtur repugnancia quia si est dignus maiori gloria qui resurgit quam fuit quando cecidit a magna gracia per quam dignus fuit magna gloria non resurgit in pari gracia ... multum ... perdidit. Non ... de gloria quam ... [illegible]

gerendo gratie respectu premii diminu-
eret de gloria. **Respondeo** ad primum
dicit scotus quod non habet commo-
dum sed magnum incommodum non
enim quia in ad peccatum sed etiam quan-
tum ad consensum quia toto tempore quo
manserit in peccato est sibi perditum
tempus tempore potuisset multiplicasse
merita si mansisset in gratia. Ad secundum
dicit quod illud perdendo de gloria
quod correspondet meritis et illud dicatur
bonum quod ab illo quod correspondet gratie quod
dicatur a forte expedit ei. Et quod
iste resurgit quia omnia merita pri-
ra reviviscunt in dei acceptatione
quoad sibi ius et dignitatis actorum
bonorum sed ad ea non redit plenius per gratiam
que sit minor quam prima ex quo relinquis
sunt merita sed non gratia prior quia prius
habita. Illud sed patris concordat ingrate
gratia prior fuit in domo dei in-
ta autem non erat opera dei tenentur
sed etiam hominis et ideo illa fuit sibi
semper salva in acceptatione divina
non autem gratia ut propter eam or-
dinentur ad aliquod premium quia ha-
buit eam sed tamen propter eam ordina-
bimur sed eam. Sed aut via tenens
gloriam essentialem correspondere
meritis consonat scripture que in
multis locis constanter premium divine
iusticie appellit dicens quod reddet
unicuique iuxta opera sua. In positione
ad Romanos. Magna aut habetur quod tradit
dat premium sive habitum et conservat ob-
servancie legis divine quia premium ip-
sum utilius et convenientius quantumcumque
possibile opera meritoria efficere
quam nus remissa adeo sunt per
ipsa non statim augeatur gratia quia
correspondet singulis in acceptatione
divina determinata gradus glorie nec
[illegible] expedit salvare gratiam quan-
tum [illegible] remissio agere per quod
[illegible] gratia quia et per ille sit
remissa agens non habet maiorem
[illegible] operibus premium quam [illegible] remissis

in quo salvatur gratia premie tali ope-
ro tamen frustra iste egit nec in
nullo offendi sicut qui dormivit
primus homo postquam peregit iam dig-
nus sed aliquo bono et hoc quo in
quod ille dignus sed scotus. Sed numquid
merita mortificata aliquis faciunt
in acceptacione divina ad primam gratiam
dandam homini lapso. **Respondet scotus**
quod licet secundum certam iusticiam ille in-
imicus dei non sit dignus de congruo
quo ad aliquam gratiam vel gloriam
tamen excellens divina misericordia propter merita
precedentia licet mortificata tenemus dare
gratiam ad resurgendum unde dicit
quod sicut conformiter quivis cadit propter
maiorem ingratitudinem ita dicit quod
ceteris paribus citius resurgat propter
divinam bonitatem merita precedentia ad
hoc aliqualiter acceptantem unde
ipse narrat quod audivit de quodam
viro valde perfecto et propter quam confundisse
lapso quod tamen propter facinora sua
esset morti adiudicatus fuit subito
sibi perfectissima penitentia inspirata.
Et subdit quod hic debet allicere a-
nimum cuiuslibet ad opera meritoria semper
peragenda propter multa quia premie sit
mansurum premie lapsurum non erunt
ista oblivioni tradita coram deo
sed scotus in 4° sentenciarum distinctione 22.

**Sequitur de impedimento vel perie
tytulus quintus**

Postea considerandum de
impedimentis vel penitentie
Sunt enim ponit in 4° libro iiij
distinctione [illegible] alia Inducens ali-
a esse ludos spectacula
et consimilia et negociacionis. Et
circa hoc querendo plura. **Utrum** ypocris
pena [illegible] ut prime per alias viris — debeat et prodesse
Respondeo opera penitentie exteriora
prestat sunt nata ostendere sancti-
tatem. Et ideo natis ypocrisis in-
tencione concludens ut prime et
propter hoc dicitur impedit effectum
penitentie quia a misericordia et gratia. **Et tho-**

Utrum ludi impediant penitentiam. Re-
spondeo: ludorum triplex
est differentia. Quidam enim ludi ex se ip-
sis habent turpitudinem. Et tales sunt
ab omnibus vitandi et precipue a
penitentibus qui per fletum peccata cor-
rigere debent, sicut ludi qui in theatris
agebantur ad luxuriam provocandam.
Aliqui vero ludi sunt qui ex gau-
dio devocionis procedunt, ut cantica
ecclesiastica, et de tali ludo dixit Da-
vid: ludam et vilior fiam coram deo,
2 Reg. 6. Et tales sunt laudandi
et emulandi. Aliqui vero nullam tur-
pitudinem habent quos philosophus libe-
rales vocat, et hii sunt materia virtutis
scilicet eutrapelie. Et isti servatis cir-
cumstanciis debitis sunt etiam laudandi
ad quietem et animi delectabiliter
quiescendum. Sed contingit in eis ex-
cedi quando debite circumstancie non
servantur. Nam de talibus ludis a-
liquid dictum est supra de eo quod dicit alia.
In hiis eciam ludis penitens
debet se aliter habere quam alii, quia quam
penitencia fletum requirit, eis uti mo-
derate possunt, secundum quod pertinet ad
recreacionem suam aut ad socie-
tatem eorum quibus conveniunt. Unde
Seneca: Dic ergo te sapienter ut
nullus habeat te tamquam asperum
nec contemptum quasi vilem. Hec ille.

Utrum spectacula impediant peni-
tenciam. Respondeo: spectacula quedam sunt
que habent turpitudinem, et ad peccatum provocancium
inspectio studiosa peccatum est, et
quandoque mortale, si tanta libido pos-
sit adhiberi. Unde a talibus omnis qui
debet se cavere et precipue penitens.
Quedam vero spectacula sunt
de rebus utilibus et honestis admixta,
ut venaciones et ubi hiis et ta-
lia distrahunt animum. Unde licet
eis penitens possit intendi, sed
servata disposicione debita quo
ad quos videntes personas et aliarum
circumstanciarum. Sunt tamen penitenti

vitanda propter hoc quod debet corde
levato ad deum habere, nisi quando necessi-
tas aliud exposcit. Hec ille. Et ponit
predictam distinctionem secundum aliquos scilicet secundum
Petrum de Pa. Spectacula quedam sunt
inhonesta a quibus omnino est ab-
stinendum. Quedam vero sunt ho-
nesta quibus quis uti licet. Quedam vero
sunt levia, et ab hiis temperandum,
et sunt dicit quod ab eis cavendum
est nisi de necessitate salutis. Ideo
ad maiorem penitentie confessionem ma-
gis autem dissuadentur curiositates
in hiis sensibilibus quam intelli-
gibilibus, quia magis distrahunt
mentem. Unde de pe. di. v.
c. i. Consideret se a ludis et spec-
taculis seculi qui vult perfectam
consequi remissionis graciam. Nam
si Dyna se cohibuisset et inter
suos mansisset, a Sychem raptata
violata non fuisset. Utrum ex-
ercicium milicie vel negociacionibus penitentie
publice quod exigunt publica
vectigalia sicut pecuniam amicabi-
liter quas possunt exerceri sine pec-
cato, et quia penitentes debent oc-
casiones peccati vitare in satis-
factione, laudabile est quod circa
huiusmodi officia vitet. Non tamen
de necessitate penitentie, quia penitentes
non possunt omnes occasiones peccati
vitare. Unde et inhisar vita caro
sufficit hoc peccatum in hiis offi-
ciis vitare, ut sicut secundum apostolum Io.
Baptista Clemente communicat: ex
stipendiis vestris contenti estote,
et non vitantur officium militare ad os-
tentacionem, sed ad utilitatem ecclesie
et reipublice ad exercitum virtutum,
et quod negociator nisi non habeat
condicionem, qui oritur ab hoc offi-
cio prohibeat sicut clericis [illegible]
narchiis non liceat n[illegible]
nibus eis liceat [illegible]
quecumque [illegible]
ut [illegible]

quo castitatem induat | et modus de
bitus servetur scilicet ut sine fraude fi
at et secundum licitum contractum | In
quibusdam autem ut de auctore predictus
est causa communis utilitatis sicut adde
fensionem terre et non moderata
exigant theolonia ut tractat de
aut non prodita per innocentem dicit de
pe di v. falsa | Secundum quoniam cum
penitens ab officio curiali vel
negotiali non recedit | quod sine peccato
nullatenus agi prevalet | Sed etiam vi
detur ibidem c. falsas | Hoc
intelligitur non quia sine peccato fieri non
possit | sed quia frequenter implicant
ad peccatum | vel sunt intelligi
de penitentibus solempniter | qui non
debent post susceptam solempnem penitentiam
secularem communem de pe. di v. q.
cum et c. illud | ubi planius quod
iniunctum est eis in penitentia | tunc enim
in ordinacione et manifestum esset
debet cognitum de pe di v de
hiis | et cap. | debet ubi scilicet de hiis
vel aliis huius modi eciam superius et 2o
libro titulo de modestia | secundum quod con
sistit in exterioribus motibus corporis
sequitur De duracione et iteracione
penitencie titulus sextus |

Deinde considerandum est
de duracione et iteracione
penitencie | et circa hoc queritur pri
mum de peccato postquam remisso
tenetur homo amplius penitere
Respondeo penitencia potest accipi pro penitencia
que est virtus | et pro pena que est satisfactoria
Dico ergo quod de peccato remisso pro pe
nitencia que est virtus tenetur homo
semper penitere sicut potest | Sed
accipiendo penitenciam pro exteriori ac
tu virtutis non tenetur homo penitere
de peccato pro pena remisso et quantum
ad culpam et quantum ad penam | Sed
accipiendo penitenciam in se
...
actu virtutis et cau
sam adest probabilis certitudo de
remissione peccati | ... de peccato

suo ex deliberacione cogitat | semper
illud detestari tenetur | Non enim fide
liter servat pactum federis divine a
micicie | cum actu non displiceret quia
hoc deliberat illud | quod aut offensum et
divina causa fuit inimicicie | continue
tamen tenetur habitus penitencie | quia non
potest homo dimittere habitum penitencie
nisi incurrendo peccatum mortale | De
habitu autem penitencie aut interiori ac
tu | de casibus predictis intelligi
debet illud verbum ... de li.o de sacrame
tis per ... c. ii ... dicit | Interest
semper penitens satisfaciat per omnia facere
non potest | melius est quod plus facias
quam minus | et illud Augustini de penitencia
continue custodiat | Sed non intel
ligendum sunt predicta auctoritates | Ad
hoc nota quod quia homo de quo lege
non potest esse certus de remissione peccati
certitudine fidei | quia nemo scit utrum
dignus sit odio vel amore etc. Ideo
Ideo sufficit certitudo probabilis con
iecture | Ad hoc quod non exponat se dis
crimini | Si non vacet ita actui penitendi
sed aliquam habet probabilem co
niecturam de remissione suorum peccatorum | Ita
autem est probabilis coniectura cum homo
facit quod in se est dolendo confitendo
satisfaciendo cavendo et proponendo de
cetero | Utrum quis possit per eam
penitenciam peccare | Respondeo penitencia
ut dicitur duplex uno modo dicitur penitencia
actus virtutis scilicet penitentie et ab
hoc homo cadere potest propter libertatem ar
bitrii quod in ista vita semper est vertibile
Ideo potest peccare et reincipere | sicut patet
in Iuda | Alio modo dicitur una pe
nitencia que perducit in fine virtutis
et ab hac cadere et recedere non contingit
quia per eam homo in vita eterna
ibi nunquam cadere potest | Ut dicit Gregorius
ad hoc inducitur de pe. di ii. c. iii
dicit ... Amamus ... penitencia
qua semper culpa condempnat | intel
ligit quod Amamus non quod cadebit sine
penitencia sive remissione peccatorum sed quod

ract sine ultimus stabiret salute ui
te eterne. Utrum penitentia possit
reiterari. Respondeo sic. Est con
trarium dicere et error pessimus et
crudelissimus quia divine mie vis
cera clauditur quod tunc omnes peccatores
tores ii. q. omnes cogerent despe
rare. Gregorius autem Augustinus primo libro
retractationum de quocunque pessi
mo in hac vita constituto non est de
sperandum. Est etiam manifeste
contra sanctorum scripturam ut in dauid
qui primo peccavit in homi
cidio et penituit et post peccavit
in populum numerando et utrumque penitentiam
deus acceptavit. Sed quare pe
nitentia iterari potest baptismus autem
non. Respondeo ratio huius est quin
tuplex. Primo quia in penitentia non impri
mitur caracter qui est indelebilis
sicut in baptismo. Secunda est quia
penitentia est contra morbum iterabilem scilicet
peccatum actuale. Baptismus non principa
liter sed contra morbum non iterabile scilicet peccatum
originale quod non iteratur. Tercia
quia baptismus totam efficaciam habet
a passione christi tantum semel facta.
Sed penitentia requirit etiam actum nostrum
ut dictum est qui est iterabilis. Quar
ta quia baptismus est universalis regeneratio
spiritualis penitentia non sanacio. Semel
autem tantum aliquis generatur, sed aliquod
pluries sanatur potest. Quinta quia
per penitentiam non fit totalis purga
tio scilicet a culpa et ab omni pena pro
peccatis sicut per baptismum. Et ideo utilis
sive tota purgacio potest iterari
dare omnibus semper in vita peccantibus
candidis. Sed obicitur contra illud
ad hebreos vi. Impossibile est eos qui
semel illuminati et prolapsi sunt rursus
renovari ad penitentiam. Respondeo loquitur
de penitentia cum baptismo non de alia
penitentia vel intelligit secundum glossam quod
impossibile est tales rursus renova
ri id est baptizari ad penitentiam id est per
penitentiam. Obicitur etiam illud gregorii

facultas venie in totum tollitur deli
quendi. Respondeo licet deus fa
cile peccatum indulgeat quo ad culpam
non tamen quo ad penam. Facultas
autem venie quo ad penam potest in totum
delinquendi vel potest dici quod licet quidam
excessus puniantur occasione delinquendi
tamen non obstat quia excessus convenio
sumerent occasionem desperandi quod etiam
esset gravius. Obicitur etiam illud
augustini in grauioribus criminibus tan
tum conceditur semel penitentie locus
Respondeo solet est modus sive
genus penitentie. Est enim quedam penitentia priva
ta que fit in secreto confessionibus occul
tis. Quedam publica que fit in ma
festo. Quedam solemnis que fit in
capite ieiunii etc. etiam post ordines
penitentia potest semper iterari et contra mor
tificacionem l iiii di penitencie multis auctori
tatibus et exemplis. Et videre
habetur de pe di iii. Secunda etiam
non ita frequenter debet iterari. Tercia
autem secundum antiquam consuetudinem non debet
iterari secundum tamen consuetudinem
aliquorum etiam creditur iterari. Sequitur

De penitentia sera sive finali ti. xix

Postea considerandum de penitentia
sera sive finali et circa
hoc queritur. Utrum homo non
possit penitere in fine vite sue.
Respondeo quod sic. Deus enim nulli
negat omnibus facientibus quod in se est
ad iusticiam eorum ad faciendum autem quod
in se est modo requiritur et importatur quod
dissimulet et integrat penitentia scilicet
dolor de peccatis preteritis et cavendum
de futuris. Cum ergo dominus est in
tentus in homine possit hic facere
potest inequalitatem in se est ad deo
magis se preparare. Cum sicut non sufficit
ei mina se preparantem potest magis se
sequi ipse ergo veram [illegible]
penitentiam agere. Unde lau[illegible]
vite sue exeuntis [illegible]
statim [illegible]
[illegible]

gemuerit peccator etc. Sed contra obicitur illud Augustini: Quamdiu penitentiam agere non potes, peccata te dimiserunt, tu non illa. Respondeo: dimittere peccata contingit dupliciter, vel quo ad affectum, vel quo ad effectum. Primo modo penitens in morte peccata dimittit, et quo ad veram penitentiam sufficit. Secundo modo dimittuntur ab eis. Intelligendum etiam quod in illis verbis ostendit Augustinus quod penitentia quam aliquis in fine vite sue facit non est tam signum salutis, licet possit esse efficax ad salutem, quia etiam est quod aliquis de peccato quod iam facere non potest penitet. Utrum sit voluntatem peccandi amisit, sed in adolescentibus [et dello] qui possit penitentiam agere quod voluntatem mutavit, sed etiam quod aliquis peccare non potest voluntatem mutare ut nolit, quia primus vos lumen esse non potest, contra illud actus. Crisostomus: vivi omnes a primis gravibus confessis, quo ad salutem proprie quo ad vitam. Utrum penitentia sera prima sit melior quam tempestiva. Respondeo: simpliciter melior est tempestiva, quia plus habet de voluntario; aliqua tamen sera ut latronis est melior aliqua tempestiva, et hanc tamen melius penitentiam a [illegible] infirmitate compulit Augustinus. Utrum penitentibus in fine remittatur aliquid pene post mortem. Sequitur: qui decedit contritus in purgatorio aliquam penam sustinebit. Respondeo: divina iusticia exigit ut peccatum vel a deo vel ab homine puniatur. Ergo si non est sufficienter punitus ab homine qui decedit cum completa penitentiam punietur a deo; alioquin de negligentia pene dilatae quodammodo reportaret [illegible] purgandis agnoscere purgatorium qui vel aliud seculum [illegible] sibi obiecit [illegible] purgatoriam expedit penam [illegible] pena ad quod

obligatur penitens per confessionem et absolutionem non est tanta quantitate quam multe pene alicuius mundi ergo talis in purgatorio punitur iniuste. Ad hoc dicendum quod deus plus requirit emendam quam penam, ideo plus pondeat impermixta quantitate virtutis qua ipsa accipit ex prudentis voluntate quam quantitate mali qua accipit acerbitate, unde apud deum plus pondeat apud deum modica pena penitentis et voluntaria quam multa pena inflicta. Unde non est ita voluntaria et ideo pene parte quam est minor de acerbitate succedit purgatoria quia minor est in valore, unde apud deum plus pondeat in valore et recompensatio fit ut dicit Thomas in 4°. Plures sunt dicit et sic pertinet ad partes pene etc.

De partibus penitentie

Deinde considerandum de partibus penitentie. Et primo de partibus eius integralibus, primo in communi, 2° in speciali. Circa primum queritur: Utrum partes penitentie congrue assignentur contritio, confessio, satisfactio. Respondeo: in sacramento penitentie fit emenda voluntaria pro via iusticie, unde fit per viam iudicii voluntarie suscepti, ad subeundum autem iudicium sponte requiritur contritio quedam caritatis. Sequitur apud iudicem spontanea confessio. Subsequitur emenda a iudice imposita soluta. Ideo ad perfectum esse penitentie sacramenti [illegible] requiruntur hec tria ut partes integrales essentiales vel intus vel saltem in proposito. De peccato dicitur: Intelligendum tamen quod satisfactio dicitur dupliciter, uno modo recompensatio, alio quia omnes partes penitentie ordinantur ad recompensationem quibus

eciam satisfactio dici potest talionis
solucio pene debite. Ex hoc modo sa
tisfactio que ipse peccatis una pena que
est assumpcio sive adimplecio pe
ne iniuncte. Nichilominus partibus et
aliis proprie convenit per actus satis
factio. ut contricio in racione doloris
convenit quod est in parte sensibili. confes
sio in racione erubescencie. ¶ Sed
utrum absolucio sit principalior pars
sacramenti penitencie quam contricio
cordis. Respondeo in sacramento
pars principalior comparatur ad sacra
menti principalem effectum. principalior
autem effectus sacramentorum nove le
gis est sanctificacio. quam sancti
ficacionem assignando. Illa ergo pars
sacramenti est principalior que magis
ex vi sacramenti cooperatur ad remis
sionem culpe et pene eterne. que
remittitur per gratiam sanctificantem
Contricio autem non tantum coope
ratur ad remissionem culpe ex vi sa
cramenti. Sed etiam in quantum est
actus virtutis vel efficax dispo
sicio ad virtutem. Dico ergo quod si com
paratur contricio in quantum
ad absolucionem principalius coopera
tur ad remissionem culpe quam absolucio
Si autem consideratur illud ad quod coo
peratur contricio ex vi sacramenti tan
tum dico quod non ita principaliter coo
peratur ad remissionem culpe sicut
absolucio sacerdotis. quia cum sit
sacerdos ex vicarius. principalius
et proprius assistit vicis suis in quantum
absolucio consistit totus sanctifi
cans quam partibus sacramenti que
sunt ex parte penitentis. Quantum
autem ad actum significandi prior est
absolucio quam contricio et similiter
et magis expresse signat peccati remissio
nem quam ipsa contricio. Quia ita
scribitur non significat hoc nisi quod est
tum manifestatur in confessione oris
et satisfactione operis. predictam ad
comparacionem intelligendo in effectu gratia

sed in disponendo ad eius suscep
cionem. Et sic patet. ¶ Sequitur de parti
bus penitencie in speciali et primo de contricione

Postea considerandum de
partibus penitencie in speciali
et primo de contricione de
qua primo queritur quid sit. Secundo
quid esse debet. Tercio quanta
esse debet. Quarto de eius duracione
Quinto de eius effectu. Circa primum
sciendum quod sicut magister dicit contricio
non est dolor voluntarie assumptus
pro peccatis cum proposito satisfaciendi et
confitendi. Ad cuius evidenciam
sciendum sicut in materialibus durum dicitur
quod non cedit tactui. Et sic potest con
metaphorice hoc frangi dicitur quod pa
... forcius agentis partes magnas
dividitur. Contritum vero partes minutas
redigitur id est quod comminuitur. Ista metapho
ra ... hominis durum dicitur quod divine
inspiracioni gratia mala suggerenti
non cedit sed obviat. Quod in
affectu peccati moratur frangitur autem quid
a proposito ... recipit ligno to
taliter comminuitur. Contritum vero si
effectus peccati sicut amor sui plenis
eo tollitur totaliter et destruitur
Et sic fit quod voluntas perfecte ab af
fectu peccati resilit quod talis resilicio
contricio appellatur. Et quia talis re
silicio est quidam dolor ... de
bonum tamquam per genus essencialiter
diffinitur. Et quia non omnis dolor
... dolor naturalis est voluntarius
unde ... Et voluntarie as
sumptus per differenciam ponitur ...
mortali additur. Et quia dolor vo
luntarius esse potest de bono ...
et sic malus non informis. Et pro
materia specificamus scilicet pro peccatis
ultima apponitur. Sic ergo contricio ut
est actus sed ut est pars sacramenti
ut oportet aliud addi in ...
ad alias partes. Et ...
sito confitendi et satisfaciendi ...
Forum etiam ... contricione ...

peccatum est quod conteritur. et cor est cor quod
ad litteram tunc conteritur et frangitur per ni-
miam angustiam doloris ira et indig-
natione qua concepit contra peccata
sua. Iohelis ij° Scindite corda vestra
et non vestimenta vel etiam illud quod conteritur
sunt peccata que dolore illo conteruntur
in corde id est penitus et totaliter teruntur. Item
est quod conteritur cor hic durum quod mola
compunctionis superius elevatus scilicet spes
venie et timor ex consideratione mi-
sericordie. Alter quod deorsum deprimitur
scilicet timor pene et timor ex consideratio-
ne divine iusticie. Item est aliquid
conteritur quia non molestat cor in-
duratum me [illegible] in [illegible] Item me-
lius ut puto dilectio totaliter effun-
datur sed dicitur contritio non fractio quia fra-
ctio eius supponitur esse fractio quod in
partes magnas. Et tunc manet semper
contritio quod diminutio. Et tunc non manet
semper neque [illegible] peccatum non adhuc
conteritur. sed ut penitus totaliter dis-
trahatur. Secundum Bonaventuram. Dicitur autem contri-
tio et attritio similitudine [illegible] Attritio
attritio dicit accessum ad perfectam
contritionem unde in corporalibus dicitur attrita
que sunt aliqualiter comminuta et non perfecte.
Contrita non dicitur quia partes omnes sunt
[illegible] sed partes divise usque ad
minima. Et attritio in spiritualibus
significat quandam displicentiam peccatorum.

Utrum attritio fiat contritio. Secundo conclu-
sio potest dupliciter intelligi uno modo quod actu
primo elicito audite prius caritate
formata. Alio modo quod formato ac-
tu prius dicitur elicito in mente aliquis
actu primo vel a prima informi
et postea caritate formatur illo ad-
huc durante. Primo modo loquendo de
contritione attritio non potest fieri con-
tritio. Tamen [illegible] actus in numero non
elicitur a prima formata. Quia vo-
luntas movens ut informis et
movens ut formata [illegible]
[illegible] motorum a quo non potest esse idem
[illegible] Ille actus elicitus a prima
formata est eo ordine vel posterior
actus autem elicitus a prima conformi
in est ordine temporis vel nunc plus
quam prima illa sit formata. Secundo
loquendo de attritione. Attritio potest
fieri contritio. Quia licet motus voluntatis
sit simplex et indivisibilis quantum ad
suum esse. Potest tamen dum manet idem
in numero quamvis primo a qua elicitus
est caritate formari. Et tunc for-
matus actus ille efficitur contritio
quamvis elicitus sit a prima ex-
istenti informi. Secundum Richardum. Utrum
attritio faciens quod in se est mereatur
sibi fieri contritionem. Respondeo at-
tritionem fieri contritionem. Sumitur per at-
tritionem primo quod actu primo elicito
audite prius caritate formata
non est mereri nec implicat [illegible]
pro tempore precedenti. Si autem ac-
cipiatur quod actu primo elicito a prima
informi que postea caritate formatur
illo actu adhuc durante. Potest licet
attritio possit fieri contritio non
tamen quod mereatur possit eum esse
attritio faciens quod in se est [illegible]
ordine nature [illegible] esse quod
deus talia gratiam infundat. Quia
quibus eam infundit ipse non [illegible]
[illegible] ad aliquem aliud actum non
est attritio nisi implicite forte [illegible]
faciendi quod in se est mereatur quod aliquis
modo [illegible] gratiam [illegible] fa-
cientem. Non necessitate coactionis vel
immutabilitatis absoluta. Sed necessitate in-
mutabilitatis ex presumptione
ordinationis sue quia immutabiliter
et liberaliter ordinavit se daturum
gratiam omni facienti quod in se est.
Secundum Richardum. Sequitur videre
de 3° scilicet quanta debeat esse con-
tritio vera. Secundum quod [illegible] de qua
esse de contritione patet per ea que
dicta sunt [illegible] de quibus prius
dictum est. Circa vero quantitatem
contritionis querimus plura. Scilicet

Utrum dolor contritionis debeat

esse contricio non tantum intellectua-
lis sed etiam sensibilis. Respon-
detur sicut dictum est ex positis. unde patet
per quas causas nascitur per easdem
dissolvitur. Cum ergo peccatum per actum
voluntatis possit sufficienter nas-
ci sufficit per actum voluntatis tan-
tum contra tamen gratia potest dissolvi. Deus
enim non requirit ab homine nisi quod e-
iusdem possibile. Cum ergo libere volun-
taria sit displicencia peccati semper
sit in hominis potestate. Licet non dolorem
sensibilem non semper. Ideo deus non re-
quirit dolorem sensibilem de contri-
cionis necessitate. Sed de eius perfectione
unde per illum sanat contritum cor-
de etc. Sed contra videtur quod dicit augus-
tinus si stat se culpabitur durus qui
deflet dampna temporis et mortem
amici et dolorem peccati non ostendit
in lacrimis. Respondeo culpat non sicut de
culpam sed dispositionem ad culpam
vel ut dicit Augustinus quod talis debet se cul-
pabilem esse reputare ubi potest stat
se culpa dum. Item si contingat
exterior lacrimarum defectus ex defectu
doloris ut homo magis doleat de
peccato quam de temporali dampno
sed quia habundancia doloris lac-
rimas excitat propter calorem excita-
tum quibus se etiam homo timet ut
tantum coram deo doleat, quia ex
condicione complexionis vel ex
sterilitate capitis est quod homo non pot-
est parere fletum proprium. Sed si flet de
morte amici ille dolor est magis
sensibilis et ideo communior ad resol-
vendum corpus in lacrimas. Dicit
etiam glossa nimis durus est qui do-
lorem peccati lacrimis non detegat. Re-
spondeo illa nimietas non impor-
tat excessum qui sit culpabilis
sed est dispositio ad culpam. Et vel
solum dicit nimis id est valde vel pe.
Utrum contricio sit maior dolor quam
potest esse in natura. Respondeo dicendum
quod duplex dolor unus de voluntate

et essencialis contricio qui nichil
aliud est quam displicencia pec-
cati preteriti que quando sit de formis
sed attricio sit formata est ergo
Et non formis de lege nisi sit in
una intencione aliorum dolorum
et talis doloris in contricione exce-
dit alios dolores quia quando
aliquis placet tibi eius contrarium dis-
placet summe aut supponitur pla-
cet in anima. Propter ipsum displacencia
et ideo peccatum quod est finis ultimus avertit
super omnia displicere debet. unde
luctum unigeniti tui fac tibi
glossa. docet quod dolentes quid facere
debet nichil enim dolencius uni-
geniti morte. Videtur quod iste dolor
sit maximus omnium compara-
cione aliorum dolorum. Non tamen oportet quod sit
maximus in ipso homine dolor quod
quilibet amor caritatis est maximus
dignitate sed non intensione. Alius do-
lor sensitiva parte sensitiva causatur
ex primo dolore vel contritione ne-
cessarium quod vires inferiores sequuntur motum
superiorum vel ex electione sicut facit
penitentes in se ipso sensibilem dolorem
excitat cum ut doleat de peccatis
et necesse non oportet quod sit maior
dolor. Nam primo non oportet
quia vires inferiores vehemencius
moventur ab obiectis propriis quam ex
redundancia virium superiorum et
ideo quanto operacio virium superiorum propin-
quior est obiectis inferiorum tan-
to magis sequitur motum earum et ideo
maior dolor est in sensitiva parte
ex lesione sensibili quam sit ille
qui redundat in ipsam ex racione de
corporalibus deliberantis. quia qui re-
dundat ex racione spirituali competit
vel dolor in sensitiva ex displicencia
racionis conveniens ex peccato non est ma-
ior aliis doloribus et similiter
nec dolor qui est voluntarius assu-
mptus quia non obedit vis inferior
superiori. Similiter ut tanta passio

sequatur in inferiori appetitu quan-
tum ordinat superior. Item etiam
quia passiones aliquae [illegible] in
actibus virtutum secundum quandam me-
diocritatem, numquam ergo dolor qui est
sine virtute non sequatur excedit hoc
[illegible]. ¶ Utrum possit esse dolor ni-
mis magnus in contritione. Respon-
deo in actu contritionis duplex est do-
lor: unus est essentialis [illegible]. Dolor
est in voluntate talis, est enim quaedam
voluntatis displicentia qua sibi dis-
plicet peccatum inquantum est transgressio le-
gis divinae, et quia haec displicentia
est causata ex caritate qua Deus dilig-
itur, quae numquam [illegible] non potest, ideo
haec displicentia non valet esse
nimis magna. Est alius dolor
non essentialis, et hic est duplex:
unus in corpore quo homo corpus
suum affligit pro peccatis, et hic dolor
potest esse nimis magnus ex indiscreta
[illegible] quando homo corpus suum af-
fligit ut non sustinet naturam, unde
Apostolus ad Ro. ¶ Rationabile ob-
sequium vestrum. Est alius dolor in-
terior qui est passio appetitus sensiti-
vi, et est duplex: primus enim causatur
talis dolor ex consideratione amis-
sionis cuiusdam honestatis [illegible]
[illegible] per peccatum, sicut est dolor quem
[illegible] ex hoc quod amiserunt suam
corporis integritatem. Et talis pot-
est dolor potest esse nimis magnus. Se-
cundus causatur directe per quandam redun-
dantiam ex displicentia voluntatis
qua sibi displicet peccatum inquantum
est legis divinae transgressio. Et de
hoc dicunt quidam quod dolor potest esse
nimis magnus ex parte [illegible]
[illegible] corrumpi potest per superabun-
dantiam et defectum, et hoc videtur
sentire Thomas. Alii videntur dicere quod do-
lor non potest esse nimis magnus, quia
non posset esse excessus in causa,
non posset esse excessus in effectu.
Causa autem doloris causati est

superabundans displicentia peccati, de
qua concessum est quod non potest esse
nimis magna. Unde si contritus ex-
vehementissime amaret, tam ve-
hementer doleret, tam vehementer do-
leret de suo peccato, quod ex hoc causaretur
in appetitu sensitivo tam vehemens
dolor quod corrumperet armoniam cor-
poris ad vitam necessariam, non esset exces-
sus [illegible] [illegible]
[illegible], sed concordaret, nisi for-
te voluntas hominis discreta commu-
tatione flectitur ad temperandum talem
passionem. Ad hoc quod ipse moreretur, et
per hoc possunt intelligi alii qui dicunt
quod in dolore qui est in appetitu sen-
sitivo potest esse excessus, et hic in o-
pinionibus est [illegible]. Non obstat
praedictis auctoritas dicentis ut per [illegible]
[illegible] animae meae ut me-
dullae corporis mei exsiccentur, ipse
desiderat ex pinguedine devotio-
nis medullas [illegible] exsiccare,
non quo ad humidum corporale sed
quo ad concupiscentiam corporalem
vel pietatem medullarem vocat vel
[illegible] caritatem, qua [illegible] languebat
ex absentia [illegible]. Non obstat etiam
[illegible] culpa [illegible] poena in inferno
non sentiret, et peccator paradiso di-
ceret esse dignum oculos eruere plo-
rando, quia licet [illegible] se cognosceret
esse dignum [illegible] et [illegible]
quia [illegible] peccator est dignus non
tantum aeterna morte sed etiam [illegible],
non tamen volebat oculos sibi
eruere. ¶ Utrum contritus debeat malle
in inferno esse quam peccare. Respon-
deo quod sic, dicit enim Ambrosius li. de [illegible]
[illegible] quod aliquis debet magis eligere
in inferno esse sine culpa quam
in paradiso cum culpa, gloria non gau-
deret. Respondeo secundum Thomam quod quaedam
sunt de quibus contritus debet [illegible]
[illegible] malle pati quantumcumque
poenam quam peccare, quaedam
[illegible] non est sine [illegible] caritate

Hec caritate aut plus homo diligit
deum quam seipsum peccat aut contra fac-
tum dei procedere aut contra aliquid co-
tra seipsum | vnde caritas requirit ut quili-
bet pena preeligatur culpe | Sed non tenetur
in speciali penam hanc vel illam
eligere ymmo stulte eligeret pro quibus
se vel aliud super hoc sollicitaret | quia
quos in temptacionem inducit et oc-
casionem peccandi dat quia terribi-
lia considerata in particulari magis
terrent | Sequitur videre de quanto frequ
de tempore duracione contricionis
Et primo hic queritur conclusio scilicet | Utrum
contricio de peccatis semper sit necessaria
Respondeo quod sic in habitu displicen-
tie peccati non aut contra necessaria semper in
actu | Unde tenetur homo semper malum
quod fecit detestari | sed quantenus tale
preceptum affirmativum | quod semper ob-
ligat sed non ad semper | Sed in casu
sit etiam de actu penitendi in tito
deinde est supra tactum de prima duracione
que | Et dicit hugo de s. victore propter hoc
absolvit hominem a culpa et a pe-
na eterna ligat eum vinculo eterne
detestacionis peccati | Sic etiam dicit
hugo li. de pena quod ubi dolor fini-
tur ibi de venia relinquitur | Verum
aut est de satisfactione que attenditur
secundum penam taxatam que iniungitur
de peccatis | Ideo post taxacionem hec non pe-
na proprie proportionatur culpe ex
parte commissionis | et ex qua habet fi-
nitatem | Sed dolor correspondet cul-
pe ex parte aversionis ex qua habet
~~infinitatem~~ infinitatem | Ideo con-
tricio necesse semper manere debet co-
ntricio nec gemitus vel planctus vel
doloris sensibilis non est necessaria
maxime | peccatis qui audierunt
vocem internam quam audiunt magna
dimittuntur tibi peccata tua | sicut dicit
bernardus de conic. principium | Sed ultimus
punctum et dicit meditatorum sua ad
dulcedinem patrie proprie convertitur
| aut nisi hic status continuus fuerit est p.

tata sua ante oculos cordis
ad dolorem et gemitum revocare quam
bonum | Utrum dolor contricionis
intensior esse debet quam gaudium | Respondeo
dico quod non tamen non sunt de eodem
sed de diversis | Dolor enim qui est
in prima est de peccato commisso vel
similiter cum hoc esse non potest gau-
dium de eodem | Sed potest esse gaudium
de spe venie quam concepit ex
dolore | de peccatis quamvis facit
quod debet | Ideo detestacio peccati
commissi que est causa doloris et
voluntatis que est causa gaudii pos-
sunt vel contra eum detestari | Sed quia
unum contra aliud alterius | Ideo anima
simul commodi post adversitatem
quam est ex eis quodammodo sit simul
| Et non oportet quod dolor contricio-
nis intemperetur per gaudium illud
| Ideo dicit Augustinus penitens semper
de peccato doleat | Et de dolore
semper gaudeat ut eum dicit bernardus
Vel absolucionis administrando est
Utrum necesse sit semper habere
pudorem de peccato commisso sicut
et dolorem | Respondeo quod non nam
erubescencia respicit peccatum com-
in quantum habet turpitudinem | et
postquam peccatum est quantum ad cul-
pam remissum non manet pudoris
locus | Dicit enim ambo sic hic
quod erubescat cum peccatum dimissum
est manet aut locus doloris qui
non semper est de culpa inquantum
habet turpitudinem sed inquantum habet
nocumentum annexum hic tho.
Utrum post istam vitam anime
de peccatis conteri debent | Respondeo
non | nam in contricione tria sunt
consideranda scilicet eius genus quia est
eius dolor | eius forma quia est actus
virtutis gracia informatus | et eius
efficacia quia est actus meritorius
sacramentalis | et quantum ad sacramentum satisfac-
cionis | propter hec hanc vitam anime
beate contricionem non possunt habere

racione doloris contra gaudii pleni
tudinem. Qui nec sunt in inferno
sicut contricione. Et si dolorem ha
beant deficit tamen eis gratia dolo
rem informans. Qui non sunt in pur
gatorio habent dolorem gratia infor
matum sed non meritorium quia
non sunt in statu merendi. In
hac autem vita omnia predicta
inveniri possunt. Sequitur
videre de quinto scilicet de effectu
contricionis. Et circa hoc queruntur
plurima scilicet. Utrum contricio sit
causa remissionis peccati. Respon
deo quod sic causa inquam saltem
meritoria et sic reducitur ad cau
sam efficientem secundum Richardum. Unde
super illud psalmi Sacrificium deo
spiritus contribulatus etc. Cor
dis contricio est sacrificium in quo
peccata solvuntur. Utrum contri
cio possit totaliter tollere reatum
pene. Respondeo. Intensio contri
cionis potest dupliciter sumi. Uno
modo ex parte caritatis que dis
plicentiam causat. Et contingit
tantum intendi caritatem vel actum
contricionis consequentis quod debet non tantum
culpe ammonitione sed etiam
absolutione ab omni pena. Alio
modo ex parte doloris sensibilis quem
voluntas in contricione excitat et
[illegible] pena [illegible] potest in
tendi quod sufficeret ad delecionem
pene et culpe. ~~tenetur confiteri et~~
~~satisfacere maxime si contritus [illegible]~~
~~[illegible] confitendi~~. Exemplum
in latrone Luce xxiij. Intelligendum
tamen quod non potest esse aliquis
ita contritus contricione plena suffi
ciente ad delecionem pene et culpe
tenetur confiteri et satisfacere. Magna
enim contricio nulla non fuit nisi
confitendi propositum habuit annexum
[illegible] ad effectum. Etiam presuppositis
[illegible] quod sufficeret ad delecionem tamquam
[illegible] contra [illegible] quod contra

preceptum de confessione dato. Utrum
pro quantocumque magno peccato suffici
at quantulacumque parva contricio. Respondeo
quod sic. Nam contricio dicit actum procedentem
a caritate formatum et quantacumque
modica caritas sufficiat ad remouendum
quantocumque et quotcumque magno
et peccato mortali. Quantulacumque
parva contricio sufficit pro quantocumque
magno peccato. Non sic dicendum de at
tricione. Cum enim excogitatur peccatum
speciale necessaria est maior attricio de
maiori peccato quam de minori. Contri
cio impenditur de omnibus simul
non sit [illegible] displicentia vel actu
maior de uno quam de alio necessaria
et tamen in [illegible] unde ~~[illegible]~~ quanto
cumque magno peccato quantulacumque
parva attricio non formata gratia de le
ge communi quam per quam gratiam fiet attricio
formata secundum Richardum. Utrum sola
contricio cordis sine confessione
sufficiat ad delendum omnia peccata.
Respondeo quod quod tractatur sepe di
versimode ponuntur et ponuntur plures opinio
nes ibi in glosa et etiam in Ray
mundo et in glossa. De quibus ad pre
sens omissis firmiter est credendum et
tenendum quod sola contricio cor
dis sine confessione [illegible] de
let omnia peccata dummodo sit tamen
cum proposito confitendi satisfaciendi
implicite et explicite. Alias
non esset contricio vera. Unde Augustinus
et habetur in decreto di. Magna pietas
dei ut propter solam promissionem peccata
dimittit. Non dum pronunciat
ore et tamen iam deus audit in
corde. Hoc fuit figuratum in Lazaro
quem deus prius suscitavit quam
a discipulis solveretur. Et in decem
leprosis qui antequam ad presbiteros
venissent mundati sunt. Et propheta
dixi id est firmiter proposui in me quod proprium
confitebor adversum me iniusticiam meam
et tu remisisti impietatem peccati mei.
Aliter autem sola gratia non delet peccata

mortalia s[ed] nisi confessio habea-
tur re aut proposito explicite vel implici-
te. Pro dicto intelligi illud quod dicitur e[x]tra
di. c. n. [illegible] nullus an[te] confessi-
one oris et satisfactione operis absoluitur a
culpam. Sequitur. Quid de confessione
quid et de institutione eius et ne-
cessitate. ij. tri. decimo.

Consequenter considerandum de
confessione. Et primo quid est
confessio. 2o de eius insti-
tutione et necessitate eius. Circa primum
queritur primo ad stilum. Quid est confes-
sio secundum diffinitionem. Respondeo secundum
Augustinum est per quam morbus latens spe
venie aperitur. Ad cuius evidentiam sci-
endum quod confessio fit triplex. Aut
in foro conscientie coram deo. Aut in fo-
ro penitentie coram sacerdote [illegible] vicario.
Aut in foro contentioso coram iudi-
ce. Prima tantum non aperitur quia
apertum est. Ultima non aperitur
nisi spe venie. In media vero petitio
latens venie spe aperitur. Unde
confessio sacramentalis congrue de-
scribitur per morbum qui est peccatum et per ac-
tum qui est aperire. Respondeo con-
fessio potest dici ad se tertia. Aut dicit ac-
tum virtutis. Sed confessio sicut ut dicitur
[illegible] et [illegible] debet movet actu
virtutis. Et licet confessio [illegible] pertineat
[illegible] absolute ad virtutem veritatis.
Sed [illegible] quod additur aliqua specialis
ro boni ad aliam virtutem incipit
pertinere. Et ideo dicit philosophus iiij ethicorum
Quod confessio que fit in iudicio
non pertinet ad veritatem sed magis
ad iustitiam. Et plus confessio bene-
ficiorum dei vel laudis divine non potest
ad virtutem veritatis sed ad virtutem
latrie. Sed etiam confessio peccato-
rum [illegible] admissione eorum conse-
quendam non pertinet elicitive ad
virtutem veritatis ut quidam dicunt
sed ad virtutem penitentie. Imperative vero
ad multas virtutes pertinere pot-
est quia in ipsius multarum virtutum [illegible]

[illegible] actus confessionis. Sequitur.
Utrum confessio et penitentia pertine-
ant ad eundem articulum fidei.
Respondeo quod non. Confessio n-
ec magis est spe venie quam
magis timore. De articulo de
vita eterna quia respicit spem. Et
articulo de iudicio. quia tunc
confusionis respicit timor penitentia
[illegible] se habet tunc [illegible]
[illegible] Sequitur. Circa secundum
queritur a quo fuit instituta confes-
sio et utrum sit preceptum. Respondeo
secundum [illegible] in 4to sententiarum. Merita
non est ex precepto legis neque alio
ad eam fuissent obligati. Quod
nos per statum [illegible] legis
[illegible] Secunda ut obligantur
in lege scripta. Dicunt aut quidam
quod confessio non cadit nisi sub
precepto ecclesie. Sed [illegible]
invenitur ubi sit ab ecclesia pre-
cepta. Quod autem [illegible] computa-
tur preceptum de confessione
obligatorium. Si enim allegetur
illud canon [illegible] de penitentia et re. omnis
utriusque sexus. [illegible] iiij. antiqua
qua [illegible]
quem multum esse confessionem ne-
cessariam predicavit. [illegible]
de vera et falsa penitentia. Cuius etiam
auctores aliqui ponunt de pe-
ni. iij. Unde [illegible] opinionis vi-
dentur esse glosator de pena di. v. de
[illegible] tamen non alle-
gat aliquod capitulum et indirecte
[illegible] ipsi [illegible]
tenentur confiteri. Nec etiam [illegible]
les tenentur [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] Videtur [illegible]
dicendum quod confessio cadat sub pre-
cepto dei. [illegible]
super [illegible] non traditur alicui [illegible]
lege. Si aut aliquid [illegible]
traditur illud esse [illegible]
[illegible] [illegible]

xx

re aperire eis | Sed sic arguitur sic
potestas remittendi peccata data est
apostolis | Et deinde omnibus presbiteris
et tamen est quod non per unum | quia hoc est
proprium dei | ergo iudicialiter et arbitra
rie | Sed non potest arbitrari in causa in
nota | ergo manifestanda est eis causa
ignota nunquam debet arbitrari | sic
autem manifestatur per confessionem | ex
hac collatione potestatis arbitrarie
facta presbiteris | obligantur peccatores ad
aperiendum se eis tanquam arbitris
primo confitendi | quare autem ad hoc teneatur
declaratur sic || Quicunque amisit per
gratiam tenetur convenire precepti sive dili
gentis divini de eius lege | Ergo magis est
inicere ad reparacionem eius et diu
tius circa illius precepti | diligens te
nemini | Sed iste peccator peccato mortali
primo gratiam amisit et per eam re
parare | et hoc artificio suscipiendo
sacramentum penitentie | solum ~~[illegible]~~ | vno
rum remissionis etc. | Et concluditur
sic necessitas precepti confessionis et
sic ydeo quorum remissionis etc. vel
de precepto simul necessitatis || Sed dicatur
quod non probatur | quia hec via sit per se
ad redimendum gratiam | arguit quod
homo sic | quilibet tenetur reparare
gratiam per viam faciliorem et tutiorem
alias videtur contempnere propriam salu
tem | Sed hec via est facilior et
tutior scilicet reparandi per sacramentum peni
tencie | quia hic non requiritur aliud nisi
quod homo non ponat obicem gratie
in ministrando quia attricionem
habet per modum aliud de congruo
sufficiat ad iustificandum | Potest etiam ali
quis esse tutior quod non ponat obicem
actualiter peccando | quam quod
habeat talem attricionem | ergo quilibet
tenetur ad hanc viam | Dicunt autem
preceptum hoc scilicet de confessione
... apostolus | Confitemini etc.
... non videtur dicendo enim Con
... attricio | non magis dicit
... esse presbitero quam alii

Addit etiam statim | Et orate pro
invicem ubi nullus dicit eum in
stituisse vel promulgasse sacramentum
penitentie vel preceptum divinum | Sed intendit
de preceptum persuadere ut sicut singuli
sed nos apud proximos peccatores
confitendo | sic quod contigit sicut sa
cerdotibus sed presbiteris de iure causa
Dicendum est primo quod hoc preceptum est de
iure divino per ewangelium promul
gatum ut supra declaratum est | ubi si
illud non sufficiat | dicendum est
de iure divino promulgatum per Christum
apostolis et per apostolos ecclesie | sine scrip
tura | sicut multa alia tenet ecclesia
per alios promulgata | ut de cele
bracione eucharistia | Et multa alia
de hac materia optime tradidit
Scotus in 4 sententiarum di. xvij | sic ergo patet
institucio confessionis | et necessitas
eius || Sed esto quod aliquis contrahat
et nichil cogitat de confessione
constat quod habet gratiam | et non obmit
tit ex contemptu | ergo non caret gratia
et quia non includit contemptus | ergo quan
diu non cogitat de confessione non
peccat || Esto ergo quod sic moriatur con
stat quod salvatur sine confessione etc.
Respondeo quod talis non cogitat de con
fessione potest esse propter duo | potest enim
sic esse propter intencionem doloris et tunc
quia deus tacet eius acceptat si
non fuit modo superflua nec indis
cretio aliqua | ideo quod deus absoluat
et propter computat voluntatem | et
computatur iste cum illis qui excusantur
propter impossibilitatem | sicut sine sa
cramento confessionis devocione
Potest etiam sic esse propter contemptum
superflue sollicitudinis circa alia
et tunc non excusatur maxime si locum
et tempus habeat confitendi | Unde
propter peccatum obmissionis imputabitur
reus mortis | Et magis si fuit pre
ter mortem quia tunc potest et debet
recogitare et petere sacramentum ecclesie

Utrum infideles teneantur ad confes

videlicet quia quia dominus capitulo ab
[illegible] de fidelibus loquitur omnibus modis
et temporibus secundum fideles. Respondeo quod
omnes tam fideles quam infideles
tenentur confiteri necessitate est [illegible] precepti da[illegible]
quod universaliter dedit qui potestatis
habet plenitudinem super omnia. Si autem
non esset preceptum infideles etiam non
tenentur ad eius observantiam nisi illi
qui sunt baptizati ut ostensum est
supra in titulo de confirmatione. Utrum episcopi de
gradati possint confirmare. Videtur
episcopi non sunt [illegible] durante [illegible]
omnes qui non susceperunt baptismum
Cum tamen [illegible] ad etiam [illegible]
tante [illegible]. Utrum pueri teneantur
confiteri. Respondeo quod [illegible] pueri qui
ad annos discretionis pervenerunt ut
[illegible] et annis et pannos dis
cretionis discretionis [illegible] secundum glossam in
telligitur tempus quo homo capax est
doli [illegible] secundum [illegible] tempus in quo
discernit inter bonum et malum quia
tunc peccare potest [illegible] tenens in
uno quam in alio. Utrum fideles tenentur
venialia peccata peccata teneantur confiteri.
Respondeo tenentur secundum aliquos non quod
precepti sacramenti sed precepti statuti ecclesie
quia statutum ecclesie non obligat
nisi fideles peccata mortalia. Quod in
decretali [illegible] quod dicit quod omnia peccata
confiteri quod de venialibus non potest
intelligi quia nullus omnia venia
lia confiteri potest. Et [illegible] habens
mortalia non tenetur ad confessionem sed
sufficit ei adimplendum preceptum
ecclesie ut se presbytero representet et oste
dat absque confessione mortalibus esse
ut ad communionem [illegible] possit et sic
ei per confessionem [illegible]. Cadit
enim sub precepto magis [illegible]
temporis quam actus confes
sionis. [illegible] [illegible] sunt bonum [illegible]
[illegible] dicens quod [illegible]
[illegible] Unde non [illegible]
[illegible] et dicit [illegible] etiam
[illegible] de aliis confessionibus [illegible]

Utrum teneatur venialia confiteri [illegible]
[illegible] ille qui non habet [illegible]
de aliquo peccato etiam veniali
tenetur confiteri secundum [illegible] opinionem
[illegible]. Respondeo [illegible] quod [illegible]
[illegible] secundum statum viatoris quod aliquis
[illegible] septimana et multo magis
annus transeat sine [illegible] ve
nialis et [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] et eius [illegible] quod
vel [illegible] confiteri vel [illegible] debet vel
[illegible] [illegible] nobis
Si tamen aliquis esset qui non
haberet [illegible] gratia suf
ficit se dicere nullum peccatum [illegible]
quod faciat postquam confessus est [illegible]
[illegible] [illegible] quod talis non tenetur
ad illud mandatum quia solum peccan
tibus et [illegible] et datum talis
[illegible] [illegible] [illegible] non potest
[illegible] [illegible] privilegio
speciali et statuta non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] con
venimus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nulla
[illegible] [illegible] ut [illegible] publica
astringatur. Sed non habet re
[illegible] ignorantia vel negli
gentiam non [illegible]
data [illegible] aut [illegible]
dicit quod simpliciter [illegible] a
peccato mortali et veniali tenetur
simpliciter non confiteri [illegible] [illegible]
[illegible] fuisset confessus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] innocentes [illegible] mortalia
potest confiteri venialia et non con
fiteri mortalia. Utrum papa teneatur
confiteri [illegible] quia confessio
[illegible] iudicium [illegible] foro [illegible]
non super se nullum iudicem habet. Re
spondeo [illegible] iudicem [illegible]
[illegible] [illegible] vicarium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et tamen [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

habeat ampliorem in confessionum [illegible] | tunc
dentibus hec impedimenta super eos qui precipit
implicite confessionem esse presbitero
faciendam ut supra est dictum. Item tenetur
observare hoc preceptum de novitate et
observare non tenentur preceptum communita
tibus ordinatis a concilio generali
tenetur de congruitate ex quod i. instra(?)
ubi dicitur sic instituo ac ordinamus ordo
quadam ut qui a successoribus depende
bat mandata pia fuerint predecesso
ribus sui statuta custodiat | Questio
Utrum possit cum aliquo dispensari
ne confiteatur sua peccata | Responsio n.
nisi enim ecclesie institutum et ecclesia
divinitus fundata | et non institutio ecclesie
presupponitur ad opus ministerium personarum
operibus rationibus ad opus nature | et ec
clesia est fundata in fide et sacramentis
Et non ad ecclesie ministros novos arti
culos fidei edere | aut editos remo
vere | aut nova sacramenta instituere
aut instituta removere non pertinet
Sed hoc est potestatis excellentissime
que soli Christo debetur qui est ecclesie
fundamentum | Et non papa non
potest dispensare ut aliquis sine bap
tismo salvetur | Ita nec quod salvetur sine
confessione | sed quod obligat ex precep
to ecclesie ut possit aliquis diu
tius confessionem differre quam
sit ab ecclesia institutum | Questio tertia(?)

De tempore confessionis titulus vicesimus(?)

Deinde considerandum est de
confessionis tempore | Et an
quilibet teneatur statim con
fiteri postquam peccavit | Responsio quod
de confessione possumus loqui du
pliciter uno modo quantum ad confiten
di propositum | et concedunt omnes quod
tenetur tunc confiteri quando tenetur conte
ri. Contritio autem tenetur quando homo habet(?)
[illegible] hoc medicinam | et tunc te
netur cum predictis modis confiteri quantum
ad propositum | Et precipue cum periculo
[illegible] exspectat aut in aliquo articulo
[illegible] sine periculo [illegible] arceat

cum opportunum mente ut cum tenetur
celebrare | Si desit copia sacer
dotis saltem debet conteri et habere pro
positum confitendi || alio modo quo
ad confessionis actum et est disting
wendum quia aliqui obligantur ad
confessionem tantum ex statuto ecclesie
ut habentes tantum venialia | et hii
non tenentur statim confiteri sed differre
possunt ad pascha ex illa decretali
Omnis utriusque sexus | non obligat
ad venialium(?) | ad quam(?) separat ip
sa confessio | Aliqui etiam obligantur
ex ipso iure ut omnes qui peccatum habent
mortale | Et hii confiteri tenentur
etiam ex institutione sacramenti | De
hiis autem secundum dicunt aliqui quod
tenentur statim confiteri habita oppor
tunitate sufficienti nec predicta decre
talis excusat | quia intendit propter
negligentias hominum tempus arctare | nec
ampliare et hec opinio est tenentium(?)
fratris Symonis(?) extra c. Omnis | Alii dicunt
congruentius et verius ut patet utrumque(?)
ut dicit Scotus scilicet quod non tenetur
regulariter statim confiteri quia hoc
preceptum ad hoc non obligat. Nec etiam
nature | quia confiteri presbitero non
est de iure divino | Et licet propus im
plicite precipit presbitero confiteri non
tamen precipit hoc statim fieri | nec in
positivis sed tantum ad semel in an
num. Cum sit preceptum affirmativum
non obligat nisi pro loco et tempore
|| Ecclesia autem potuit iure suo precepto
tempus determinare | cum sit pre
ceptum discipline non nature | Unde
iure non tenetur homo confiteri nisi
semel in anno scilicet in pascha vel circa
quidamque(?) | et sic regulariter non tenetur
statim confiteri nisi in quatuor casi
bus | Primus est ratione sacramenti | scilicet
quando vult communicare vel celebrare
Secundo in casu [illegible] quod forte de
proximo expectat aliud tempus de novo
et secundus(?) confiteatur | nullo modo co
mutare possibile si non penitet

Separatae periculi ut quando est in mortali et in imminente periculo mortis. Tertio ratione conscientiae, scilicet quando conscientia dictat quod statim confiteatur, ut de teneatur confiteri de necessitate. Quartus ratione dubii, scilicet quando probabiliter videt se amplius illo anno copiam confessoris habere non posse qui eum possit absolvere. Et haec opinio est probabilior secundum Ricardum. Et hoc est contra ... Raymundus vero dicit quod generaliter asserere quod homo potest differre confiteri usque ad pascha videtur periculosum. Similiter quod teneatur semper confiteri quando se offert opportunitas videtur valde durum. Ideo videtur tenabilis sententia media, scilicet quod opportunitas temporis et loci et presbiteri potest se tripliciter offerre. Scilicet aut cum aliquis graviter infirmatur, et tunc tenetur statim confiteri. Aut ita quod maior opportunitas exspectatur vel quo ad locum vel quo ad presbiterum, et tunc differre potest sine peccato. Aut ita quod numquam videbitur maior opportunitas exspectanda, et sine periculo tunc tenetur.

Utrum religiosi teneantur statim confiteri. Responsio. Aliqui dicunt quod si religiosi mortaliter peccaverint et presbiteri copiam habent, et intelligunt statim ut dictat ratio. Unde secundum eos differt inter seculares et religiosos, quia illi non tenentur omni tempore confiteri quod est eis tempus proprie, isti vero statim tenentur, quia eis est proprie omne tempus vitae suae. Sed dicitur quod statutum non obligat aliquem nisi per mandatum. Respondeo quod statutum non obligat semper ad omnia data ... aut vel tunc obligat opportunitas quae offert se de dubiis. Et hoc verum est de omnibus praeceptis affirmativis quae ad aliquod tempus obligant et tunc ad quod non obligant alias, ut hic patet in Thoma. Et hoc sicut alii, quod non refert quo ad hoc inter seculares et religiosos. Tamen religiosi non tenentur ad alia quam homines alii, nisi ad ea quae se obligaverunt ex voto et professione. Et haec opinio Thomae est.

Quinto secundum Ricardum quando religiosi ratione suorum statutorum et propter statutum tenentur confiteri frequentius, quia statuitur consilium generale, non tamen propterea sequitur quod statim teneantur confiteri habita confessoris opportunitate, nisi assit dies quo secundum statutum religionis suae confiteri tenentur. Consilium autem omnibus sanum secundum Raymundum est quod omnes qui ceciderunt in mortale quam citius possunt confiteantur. Non enim videtur vere contritus qui tam diu portat aculeum peccati voluntarie. Ad haec non constitutionem synodalem ... Omnis in contrarium confluentes confiteri sua peccata ... dicit: Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia peccata sua solus saltem semel in anno confiteatur proprio sacerdoti, et iniunctam sibi poenitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in pascha eucharistiae sacramentum, nisi forte de proprii sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum. Alioquin et vivens ab ingressu ecclesiae arceatur et moriens christiana careat sepultura. Secundum ...

De confessionibus obiecto .1. de his quae et quibus confitendum. Titulus xiij.

Postea considerandum de his quae et quibus confitenda. Et circa hoc quaeritur primo, ... quod teneatur confiteri peccata mortalia. Utrum teneatur confiteri circumstantias. Responsio: quando transit in aliud genus vel aliam speciem peccati ...

mulier coniugata / et istas tenetur specifi-
care non enim sufficit ei qui contra
matrimonium fecit de alieno dicere ego
accepi alienum tamen hoc posset esse
verum si accepisset unum denarium / secundum
secundum aliquos tamen hoc preceptum sit
affirmativum non obligat ad semper
per loca et tempora / sed quando homo
eas cognoscit / vel per se vel inquisitione
aliena / unde sapientes et intelligentes
tenentur eas confiteri / quia sufficit
considerare quantitatem peccati in speciali licet
non possit / et hoc non potest specificari / opor-
tet secundum totam quantitatem peccati
pro suum capacitate / hoc tamen est bonum
et congruum / et quanto sunt magis sa-
pientes et perfecti tanto magis debent
eas distinctius explicare / sed non
tenentur ad hoc nisi forte casus contra
obligentur / Concedam non alleviat
et has non debet quibus ipse confiteri
quia confessio earum non facit ad
occasionem peccati / Respondeo in confes-
sione debet se accusare de omnibus ita
ne confessor scandalizetur vel etiam
ut eius inquisitioni satisfaciat
vel si tentatur deviat quod sit in genere
venialis / quia tenetur dicere genus
peccati / Bonum est aliquas tales confi-
teri ut si quis comedat carnes
contra [illegible] dispensacione et tempora [illegible]
bona et [illegible] / Concedam aggravant in
eadem specie circumstancie quedam aggravant
non notabiliter peccatum sicut ingrati-
tudo et has non tenetur quis confi-
teri quia sunt quasi venialia
peccata / Concedam aggravant nota-
biliter et istas secundum magistrum Thomam
Alexandrum oportet confiteri
Sed contra predicta obicitur / quia augu-
stinus enumerat multarum peccatorum
circumstancias omnes in quibus illa
qualitas consideranda est et de-
[illegible] Respondeo illud quod [illegible] de
[illegible] non de necessitate / Obicitur
[illegible] detestabile caritatis sunt
[illegible] [illegible] magis in

particulas considerantur tanto magis
appetitum movent / ergo non videtur quod
cuiuslibet peccati venialis debeat
aliquis omnes singulas circum-
stancias confiteri / Respondeo circum-
stancie particulares / peccati carnalis
que trahunt in speciem peccati mortalis
semper sunt confitende / quia gratia
que in sacramento datur restaurat
si qua declinacio ex talium cogita-
cione appetitum commoveat / vel in con-
fitente vel in confessore / Tunc dicit
Gregorius in pastorali / sit plerumque
ut dum vitiis audimus aliqua
temptamenta cogitat / auditis temp-
tacionibus eciam ipse pulsus sequitur
sed hec nequaquam confessor timenda
sunt / quia tanto facilius a propria
eripitur quanto misericordius
ex aliena temptacione fatigatur
Si tamen sacerdotem lapsum ad
peccata huiusmodi pronum viderit debet
accipere licenciam confitendi alii
sacerdoti / et si non dederit debet
ad superiorem recurrere / Si autem hee
circumstancie non aggravant in
infinitum / nova specie peccati mor-
talis confitendas / eciam quamquam lau-
dabiliter recitantur ad hec ibi ita de-
bita discrecione secundum consideracionem
turpitudinis circumstan-
tie et puritatem inclinacionis
ad peccatum eorum confessoris in
ipso confitente vel in sacerdote
[illegible] Utrum teneatur confiteri peccata
precedentia tamquam circumstancia
ab aggravantes / Respondeo Scotus
in 4° di. [illegible] quod forte hoc sit
utile non tamen videtur esse necessarium
confiteri ea in speciali quamquam
tamen aggravant sed expressum suf-
ficienter in confessione generali
[illegible] de multis et magnis pecca-
tis alias penitens / et ideo inutilis
tanto magis ingratus fuit / Utrum
teneatur confiteri peccata venialia
Respondeo quod non / nec ipse venialis

peccato mortali. Si tamen fuit de na-
tura venialia, possunt remitti vel cor-
rigi, sive per penitentiam interiorem, sive
per exteriorem assumptam, sive etiam per
penam purgatorii, sive per aliud
remedium competens et ydoneum ut
dictum est supra. Nec etiam per ecclesie
statutum secundum Scotum, quia cum extra de
pe. et re. omnis utriusque dicat: omnia peccata
sua etc. et ibi dicitur pro peccatis ve-
nialibus aut non; si primo ergo habens mor-
talia tenetur etiam propter hoc confiteri
venialia, si non habens tantum veni-
alia non tenetur confiteri ea, et sic videtur
contradictio. Dicendum quod ille tenetur con-
fiteri venialia et ille non. Et ergo sta-
tuto ecclesie generali nullus tenetur ve-
nialia confiteri in quocumque casu.

Ubi queritur quomodo probabiliter cognos-
cit eum nisi confiteatur qui habet
tantum venialia. Respondeo ex quo
confessus fuit per gratiam dei non habeo
conscientiam de peccato mortali. Et suffi-
cienter cum cognosceret hec et plura
alia secundum [illegible] di. pri. Licet autem
de necessitate quibus non sit ea confiteri
necessarium tamen est congruum maxime
viris perfectis, quia utile est et multum
de pena illis debita minuitur et cum
clamant perfecte autem confitenda sunt
peccata venialia frequenter iterata
ut etiam dicit magister sententiarum in li. iiii di.
xvii. Et hoc propter vitandum periculum quia
consuetudo frequenter ducit ad li-
bidinem et contemptum et sufficit
stare in generalitate et non oportet ad par-
ticula descendere. Sed tamen quibus velit
descendere multum est laudabile et
utile et necessarium volenti ascendere ad
perfectionem. Hec et de venialibus gene-
raliter secundum Bon. [illegible]. Circa tamen
contingit quod homo tenetur ea confiteri sub
pro dubio sive propter ecclesie statu-
tum, pro dubio quia dubitat
probabiliter utrum sit veniale vel mor-
tale. Si non penitet peccatum de
mortali distinctum se exponat

Et ideo debet confiteri illud non quidem
asserendo ipsum esse mortale quia ut
dicit Aug. xv. de trinitate non
tantum est mendacium dicere falsum sed
etiam asserere dubium. Sed debet
confiteri illud peccatum iam dictum sub conditione
et iudicio sacerdotis relinquat.

Utrum sit mortale vel veniale quidam
cum dubitat ita dubitando tenetur
confiteri. Debet tamen contra conscientiam propo-
[illegible] ac si esset mortale et
tunc [illegible] asseveratur et nullo modo
[illegible]. Ri. [illegible] obiicit
quia singulis [illegible] illud [illegible] con-
fiteri alteri [illegible] peccata [illegible] hu-
mana ignorantia [illegible] infirmita-
te venire. Dicit et precipit confiteri
[illegible] peccata sua venialia ergo
tenetur ea homo confiteri. Respondeo
quod sic est intelligendum de venialibus
tunc [illegible] ibi precipitur [illegible]
illud [illegible] preceptor [illegible]
[illegible] verbum [illegible]
sit propositum quomodo [illegible]
[illegible] tenetur [illegible]
venialibus non magis [illegible]
unde preceptum est quod ad mortalia
et consilium quod ad venialia [illegible]
[illegible] non procedunt secundum [illegible]
ex predictis. Obicitur [illegible]
[illegible] Si recipisti fluctuacionem
tu ne plangas [illegible] secundum [illegible]
[illegible] videtur quod venialia non con-
fiteri. Respondeo non est preceptum
sed consilium unde [illegible] dicit non quia
non posset aliter nisi per con-
fessionem vitare ruinam sed quia
[illegible] et [illegible]

Utrum aliquis possit licite confi-
teri peccata que non fecit. Respondeo
peccata que quis non fecit [illegible]
fecit tamen secundum [illegible]
quis confiteri, quia vero [illegible]
fecit non potest confiteri licite
facit contra veritatem [illegible]
[illegible] veritatem [illegible]
utrumque

fessione in qua sequendo in eccum cecidisset
aliquando presbitero et alii confitetur
se commisisse omnia peccata dicens se
peccatum de omnibus viciis in quibus
homo peccare posset. Respondeo
talis confitens loquitur in persona
ecclesie vel fidelis. Dicit Hugo de quo
peccato possunt multa peccata notari. Vel
quia dicat de omnibus viciis comprehendit
genera singulorum et non singula generum
que dilectione locutione cogitatione ope
re commisse. Hostiensis idem quod idem dicit
hostiensis et addit vituperandi tamen sunt
presbiteri qui addunt de pollutione cre
dentes hoc sufficere sibi de confes
sione quod non est verum quia ad
huiusmodi medicina confessio specialis et
particularis requiritur. Utrum liceat
alicui in confessione aliena peccata
referre. Respondeo aliena peccata
non pertinet ad ius qui accusatio
nem sed magis ad excusationem
eius qui confitetur. Et quidam
associatione aliorum quia sola
cum sit in viciis sociis sive penare
sciendum quod aliqui simplices que
fidelis omnes suos vicinos suos ac
cusant dicendo omnes similis la
trones usurarios et alia. Et hoc non
aliena peccata in confessione re
ferre non licet et a confessore
talis confitens corripi debet. Aut
sunt peccatis meis connexa. Ita
quod sine eis non potest explicare suam
culpam propriam et tunc licet ea in con
fessione dicere cateris quatenus
sine eis non potest explicare culpam
propriam. Unde sufficit aliquid dicere
in generali ut mulier sit ab episcopo cog
nita quod absit. Sufficiat se esse cog
nitam ab aliquo magno prelato
vel a persona religiosa. Quia satis
apparet genus culpe. Si non debet
[illegible] ad personam specialem in
[illegible] debet similiter nec con
[illegible] inquirere de persona cum
[illegible] sufficit quod sit persona

cum possit prodesse et conveniens et utile
sit illam scire. Potest etiam confessor
forum de illa inquirere. Nam talia
sunt sepe occasio frangendi con
fessionis sigillum et inducit magnum
periculum ut in ista presbiter. Si non po
test explicari non potest sine persona
ut si mulier sit inordinate cum
cognata sua si de eo dicat non per
ficit quia non potest aliter confiteri propter
culpam. Hostiensis. In hoc tamen ultra
ista peccatum subdistinguit scilicet
quod aut imminet periculum illi persone
propter hoc quod manifestatur et non debet eam
manifestare sed sufficiat sine huiusmodi
circumstantia peccatum dicere aut non
et debet manifestare. Idem [illegible] dicit per
generaliter verum quod aliena peccata in con
fessione non sunt dicenda nisi in quantum
sunt propria ipsius. Potest dicere confite
bor [illegible] peccata mea non aliena
nec confessor de illis inquirere debet. No
Unde illi qui conventuales in confes
sionibus inquirunt et de aliis ma
la audiunt et sustinent vere a magis
detractione accusatione [illegible] vel ad
aliud medicum nesciunt dum pa
tiunt venientes ad medicinam ali
os accusando sibi infligere [illegible] vul
nus. Hostiensis. Confessor debet dicere quod
confitens personam exprimat cum
qua peccavit bona intentione prout
qui potest vult prodesse non obesse non
ut sciat ipsum peccatorem sed ut peccata
eius oret pro eo ut sciat laborat
ad correctionem eius et non peccet
si perinde in actum ac [illegible] q. v. vi
si [illegible] inquirat de ea
persona fide sed ut oret pro ea aut
eam corrigat dicendo credit quod
non peccet. Sed hoc confitente nullo
cogat ad nominandum eam sed [illegible] ex
pro extorqueat ab invito. Hostiensis. Redeam
[illegible] penitens tenetur [illegible]
tenetur personam cum qua peccavit. In articulis
[illegible] omnibus [illegible] hoc [illegible] in
ad exprimendum [illegible] personam [illegible] tunc n

tenet eam exprimere confessori eo
dem modo quo dictum est supra.
Alius est qui est utile ad correctio-
nem persuadere illius. aut recidivo
timet enim penitens bene facit si de
hoc extra confessionem alicui prope
qui possit et vellet illi prodesse et non
obesse. Si hoc non expedit eam in con
fessione manifestare quia per hoc
non proficeret ad correctionem illius
precedens. Si vero est quod est utile ad persua
dendum penitenti a recidivo timet
enim expedit confiteri confessori
illam personam exprimere potest enim con
tingere quod confessor per cognitionem illius
persone media dabit per que a recidi
vo melius persuadere poterit. Sed quero.

Cui est confitendum tempore necessitatis.

Deinde considerandum cui est
confitendum. Circa hoc quero
primo utrum sit confite
dum presbytero soli. Respondeo quod
loquendo de confessione dupliciter po
test. Uno modo prout est opus virtutis dicte
compunctionis vel penitentie quo quis se
ipsum accusat ne alius quia sit
apparet. Ad mala sua aperit ad mo
dum vestigandi medicinam. Et hoc
modo confessio potest fieri cuilibet qui potest
adiuvare instruendo vel orando. De
quo homo potest erubescere et humi
liari et ille exemplo humilitatis
melioratur non perdita cognitione
deprecatur. Et per quibus potest confiteri pec
cata sua cuilibet sive clerico sive
layco. sicut dicit Beda super illud
Iacobi. Confitemini alterutrum peccata vestra
dicit Iohannes Crisostomus ut veritatis amator qui
omnibus velle nostre sua peccata seu
mala. Quamvis non esset causa ma
li si bonum. Alio modo confessio est opus
sacramentale. Quamvis non esset
causa. Et prout ordinatur ad consumma
tionem quae fit per absolutionem et ligationem
quia potestas collata est solis presby
teris ut habetur est Iohannis vicesimo et Matthei
sextodecimo. Et hoc etiam infra habetur. Ex hoc
confessio nulli est nisi presbytero.

facienda. Item. Ubi deficit copia
sacerdotis quod presbyter deest sit
necesse layco confiteri. Dicendum.
Quo ad primum dico quod dicunt quod sic est
tenendum quod non quia tenetur confiteri
presbytero non autem layco est precipu
ius exceptis. Quinymo actu est
valde periculosum et stultum quod hi
layco possit cuius confiteri qui
confessionem revelaret. Ex quo mul
tum malum forsan eveniret. Non
tali tamen ita est indicandum prout
quando homo non habeat copiam confessoris
est tamen licitum. Et possit laycus pro
vocare confitentem. Et hoc modo tollit
magister sententiarum libro quarto distinctione septimadecima
dicens. Si deficit presbyter proximo
facienda est confessio. Potest etiam
intelligi dicto auctoris. Etiam que
hoc dicunt ut de penitentia distinctione prima penitentiam
et distinctione sexta. Et huius opinionis sunt
Item quero. Utrum potest quod valet con
fessio layco facta. Respondeo bap
tismus habet efficaciam ex sanctifica
tione materie et ideo a quocumque confertur
aliquis ille sacramentum recipit. Sed vis
sacramentalis consistit in san
ctificatione ministri. Et ideo qui lay
co confitetur licet impleat quod ex
parte sua de confessione sacramen
tali sacramentalem tamen absolutionem
non consequitur. Et ideo aliquid valet
ei ad diminutionem pene. Que fit per con
fessionis ministerium et pena pro
non consequitur diminutionem illa pene
que fit virtute clavium. Et ideo qui con
fessus est magis punitur per ipsa indicata
quam confessus sacerdoti. Ita habet
vide iiij q. v. Dicitur que quam
ta est vis confessionis ut si deesset presby
ter confiteatur homo proximo et
si ille potestatem absolvendi non
habeat fit tamen dignus venia
desiderio sacerdotis qui confi
tetur turpitudinem. Et ita
dea ubique qui renovat
et si non tamen

a sacerdote. H. contra argumentum quod laycus
absolvere non potest in necessitate, quia penitentia est
unum septem sacramentorum. Vnde male sensit
Hug. extra de offi. ordi. pastoralis
quod laycus absolvere potest in necessitate
non solum a venialibus sed etiam ab ex-
communicatione. Rubrica. Cui presbytero sit
confitendum. titulus septimus.

Postea considerandum cui presbytero sit confitendum. Respon-
sio. Secundum plures status. Et sim-
pliciter quia parochialis audire pos-
sit confessiones suorum. Primus sunt da-
ta ab episcopo vel a papa. Respondeo
quod non, sed dicendum quod per se
potestatem recipit clavium que ordi-
natur, iurisdictionem non recipit que ab
eo qui preest quia parochie presbiter insti-
tuit. Que duo requiruntur et suffici-
unt ad ligandum et absolvendum. Pro-
pter episcopus committit alicui etiam aliquam
parochiam, habet potestatem ligandi et
solvendi. Arg. de pe. di. i. [illegible] et
c. omnis utriusque, non indiget alia licentia
speciali sive episcopi vel pape et hoc sine
[illegible]. Item utrum sit
confitendum proprio presbitero. Respondeo ut
dictum est supra. Confessio non sacra-
mentalis sine mandato et licentia
alicuius fieri potest cuilibet ad libitum, debet
tamen fieri fidelibus et non fieri excommuni-
catis vel hereticis. Confessio vero
sacramentalis non fieri potest nisi presbi-
tero qui potest absolvere. Et hoc autem proprie
presbiter principaliter extra de pe. et re. omnis
et xxii di. placuit. Item dicit utrum co-
fitendum ad confessionem aliquid requiruntur duo
scilicet potentia activa in agente et materia
debita in recipiente. Sicut est quod ad
ligandum et solvendum requiritur potestas cla-
vium que datur in ordinatione et materia
debita id est subditus quod fit per commis-
sionem. Vnde qui confitetur proprio sacerdoti
[illegible] non sacerdoti [illegible] ex parte
[illegible] ordinaria ut sacer-
dos parochialis vel episcopus vel
[illegible] commissione delegata

ut ille cui committitur potestas audien-
di ab aliquo superiorum, vel a
legato domini pape, vel [illegible]
vel a iure concessa sine permissa.
Sic dicuntur proprii presbiteri illi quos e-
piscopi vel abbates exempti in suos
eligunt confessores, et illi qui
subditos alienos audiunt in casibus
eis concessis, quos casus non
requirunt [illegible] sine titulo. Pro-
prius presbiter magis proprius. Item pro-
prius quam proprius sunt. Item proprium presbiterum
quam presbiterum [illegible] sunt aliquos
tamen predictorum modorum non est facienda
confessio nisi proprio presbitero. Item hoc quod
hoc non transgrediatur preceptum et conse-
quatur confessionis effectum. Quamvis
non proprium presbiterum quisque licet sit eius
[illegible] facienda confessio, in multis
tamen casibus non oportet ut semper
tempore et potest dici ~~[illegible]~~ potest etiam
archiepiscopus dum visitat provinciam
suam subditos suffraganeorum ad con-
|| inpa fessionem audire et absolvere et eis pe-
nitentias salutares iniungere. vi de
censibus. [illegible] et ex tempore illo presbiter
[illegible] modum. Item hoc non [illegible]
novo iure est expressum quod fratres mino-
res et predicatores possunt audire con-
fessiones aliorum sine [illegible] qui ad hoc
sunt electi et episcopo presentati. extra de se-
pulturis. Super cathedram. Item si instat pe-
riculum [illegible] suum presbiterum [illegible] aut
sollicitatorem ad malum, aut fragi-
lem [illegible] ad peccatum cum quo confi-
tetur, vel revelatorem confessionis, vel [illegible]
cognitionem, vel si peccatum commune cum eo commi-
sit de quo eius confiteri debet. Res-
pondeo. Hoc dicitur casibus a parochi-
ali alicuius superioris petenda est licen-
tia alteri confitendi, quam si negetur pos-
sunt petita licentia non obtenta, quia
in tali casu non tenetur proprio presbitero confi-
teri extra de pe. di. vi. placuit, et quod
si aliquis cum consilia. Intelligitur
nisi casu [illegible] non habet copiam
presbiteri, nec nisi transgreditur preceptum ecclesie

spiritualia precepta nobis vivere precepti non
extenduntur ultra intencionem precipien-
tis que est finis precepti ꝗ autem et cari-
tas secundum apostolum vel aliqua fieri videt
sacerdoti quia privilegium amittere
meretur qui commissa sibi abutitur potesta-
te et hoc innuit glosa extra de penitentiis et re. omnis
et hostiensis super illud c. omnis ¶ Utrum pres-
biter parrochialis de subditis suis
faciat possibilem licentiam alteri confitendi
¶ Respondeo quod multi sunt adeo inpu-
ri quod prius sine confessione de-
cederent quam tali presbitero confite-
rentur contra illi qui sunt nimis solliciti
ut conscias subditorum sciant multe
laqueum dampnacionis iniciunt unde
quibus presbiteris secundum bon. et host. eciam ex-
pedit quod si forte aliquis parrochia-
nus aliquam latentem causam non
confitendo proprio presbitero habeat licentiam
ei nullatenus denegetur sed con-
dat si forte contemptum insoluit
se presumat negare sibi de consilio
sit caueat secundum hostiensem ¶ Sed numquid
dicenti se habere licentiam a suo pro-
prio sacerdote confitendi alteri inquirendum
credendum est sine litteris ¶ Respondeo quod
licet non credendo generaliter nulli sit
credendum sine probacione ar. c. de
foro competenti significasti ¶ In penitencia
licet credendum et si dicat se licentiam
habere a suo iudice secundum host. et io.
¶ Sed raymundus dicit quod non tenetur credere
quod sit super isto confessus et absolutus ab
solutus nisi sibi constat per litteras
superioris vel aliorum legitimas quod sic
intelligi videtur esse de penitentia manifes-
tis vel qui habent probabilem suspectum
subditum suum ¶ Utrum presbiter parrochia-
lis possit audire subditum suum extra
territorium parrochie sue et arguitur quod
non ff. de iur. om. iu. l. fi. sed posito quod
prima sit de iurisdictione voluntaria quam
liber presbiter curatus sicut ubique subdi-
tis suis ex precepto expedit ff. de offi.
procons. l. ij. et i. de loco in quo
exequitur tempus generale secundum hostiensem

[illegible] loco [illegible] hostiensis [illegible]
mi presbiteris

¶ Utrum eciam presbiteri seculares vel
eciam sunt regulares sine mandato
quibus nulla cura commissa est ab episco-
po superiori audire possunt subdi-
tos parrochiales presbiteri de licencia
¶ Unde si dicit videte quod non extra de
pe. et re. omnis ¶ In principio glose
magne super illud alienus sacer-
dos ¶ Sed tenendum est quod eciam quod-
libet presbiter recipiat potestatem liga-
di et solvendi in ordinacione si mihi
a subditum habeat solvere sibi aliquod
ut dicit et super materiam aut licet ex
quo de licencia mediatis ipsum aliquem
audiat non requiritur nisi licencia eius
confitentis sed tamen sine presbitero paro-
chialis vel de c. omnis in principio
adeptum specialiter committentibus et
hoc opinionis secundum hostiensem ¶ Sed per dic-
tis videtur obviare host. et ray.
dicentes quod religiosi vel religiosi
habent potestatem absolvendi et liga-
di nec baptizandi nec predicandi nec
aliquid quod ad curam animarum pertinet
extendendum nisi fuerit approbatus ab episcopo
et non assumpti sunt superioris insti-
tuti 16 q. 1 alia et c. puto ¶ Sed
dicendum secundum host. quod illa intelligenda
et similia intelligi debet de reli-
giosis qui volunt usurpare paro-
chias sine licencia superioris sui
et sine auctoritate episcopi ut eciam habetur
dicitur in capitulo vel qui volunt audi-
re aliquem sine licencia inducens
eius ut eciam sine licencia superioris
sui nulla alia necessitate instante
ut dicitur 16 q. 1 placuit ¶ Utrum
in articulo necessitate tenetur quis
confiteri heretico scismatico vel
alii non catholicos non possit habere
¶ Respondeo quod non quod nullus habet
claves ecclesie nisi sit catholi-
cus de pe. di. 1 verum dei et c.
penitet ¶ Sunt eciam tales
excommunicati et [illegible]
quod absolvere non possunt
[illegible] [illegible]

de peccatis s[ed]
quin nullo modo confiteatur eis de peccatis do-
lerent, et quia tamen distulit confessionem
et confiteatur in corde suo deo et sufficit
ei. Tales enim ponunt ignem in aliquo
oratore vel de separatione, pariter phariseis
iudeis dicentes cum confitetur eis
peccatum suum. xii. q. xxxiii. Item quod ad nos tu
uideris de pe. di. vi. c. pl. Item a talibus non
vel etiam notatis excommunicatis
sacramenta recipiunt preter baptismum
xxx. di. § ... i. q. i. sacra. Item ...
qui etiam in articulo mortis nullus
... confiteri excommunicato maiori excommunica-
tione, quia talis absolvere non potest ut dicunt
communiter doctores, host. ray. et alii.
Quid si quis ... fornicatus vel aliquid
tale fecit occulte in parochia aliena
propter quod est excommunicatus a prelato illius lo-
ci, numquid ... de tali peccato confiteri sa-
cerdoti proprio vel illi in cuius parochia fecit
illud. Respondeo quod ipse ... excommunicatus
propter illud peccatum sicut consueuit
fieri in furtis et rapinis ... vel
ignorantibus actoribus mittendis ... tal
ad excommunicantem absoluendus ab excommunicatione
ne tamen, quia non potest absolui proprius sac-
erdotem et ... quod ... sacer-
ditur quod forum intelligendum ... quo
ad penitentia ad forum contentiosum, quia
... confessionem publice que
... et ... Item ... de or
culto sum ... aliquos ...
intelligi ... de foro contentioso
sed etiam de penali. Item quid de peregrinis
et romipetis. Respondeo ... accipiunt
... et ... a sacerdotibus propriis
vel ab aliis in ... vel iter iam
arripuerint ... et ... est
... alii presbitero conf-
... qui ... eciam
... confiteri ...
... vel etiam ... ...
... et etiam ... ...
... illis confiteri ... ...
... sacerdoti. Tales etiam
... licentia habere eucharistiam
... Item ... et queritur

... eo quod ... per r. omnis. Et addit
ibidem quod si ... presbiteri peregrinantes
... absolui possunt a presbiteris aliis
nisi in necessitate. Item idem de negociatori-
bus et aliis mercatoribus vel ...
et ... ... et reddat
hosti ibidem. Item ... quod peccatum eius
absoluendum sibi committet episcopus ...
sa ... de illa ... ante
... absolui ...
... a ... sacer-
dote. Respondeo ... maxime
... quia ... confessionis
... ei ... ...
onans quod ... copiam ...
... confiteatur ei illud ab eo pe-
nitentiam recipiat de illo ... Rog.
Item quid si ... presbiter audire potest
et alter absoluere penitentem. Responde-
o quod non, quia sacerdotem ... non ...
... de episcopo qui manum ordina-
tionis ... alius presbiter uerba ... ...
di. quadam. Item ... confessi sa-
cerdoti quem parochialis sacerdos
... loco suo ... esse sacerdotem
teneatur illa eadem peccata iterum confiteri
... quia confitentur eis ... confes-
... sacerdotem non esse. Responde-
o tales teneantur illa eadem peccata sui
... iterum confiteri sa-
cerdoti. Item ... de illis
non sunt rite confessi, vel sacramentum
penitentie susceperunt, nec tamen ... sunt
... transgressores statu-
ti de confitendo, quia ... ignoran-
cia a uincibilibus ... ...
... confessio ...
... non tamen eis ... utilis
... ... confessi sacer-
doti ... quia non sacerdos non
possent ... penitenti illud ...
... sacerdos ... ministrat. Item sacerdos parochialis
teneatur audire confessionem parochianorum
suorum quotienscumque voluerint in eo-
dem anno. Responde ... quod potest
intelligi ... de intencione ...

aut de intencione congruitatis. Et
primo ubi non solum quod ordinarius te
neatur audire confessiones parrochia
norum suorum nisi quando illi tenentur de neces
sitate confiteri quod est saltem semel in an
no et quando sunt in infirmitate quorum con
stitutum vel imminet eis aliquod periculum
mortis. Si tamen pluries volunt confiteri
Et sacerdos curatus eos audire no
luerit tunc licite possunt subditi alium sa
cerdotem adire et eidem confiteri et iste
potest eos absolvere nisi primus curatus sa
cerdos eos quos audire nolunt ad ali
quem determinatum sacerdotem miserit
Prima si audire non vult eos vel ad
aliquem determinatum sacerdotem eos mit
tere implicite licenciat ut illa vice
confiteantur cuicumque sacerdoti volunt
loquendo autem de intencione congru
itatis dico quod sacerdos tenetur eos
audire quocienscumque volunt confiteri
quod tali intencione tenentur laborare prela
ti circa provisionem suorum quatenus
et quocienscumque petit. Ricardus. Ad
hoc nota quod et si presbiter parrochialis ad
audiendum confessiones parrochianorum
suorum non obligetur explicite per statutum
ecclesie nisi semel in anno tamen
per illud statutum obligatur implicite
et ita ut necesse est ad audiendum
eos quocienscumque tenentur de necessitate
confiteri. Etiam si multociens occurrat ca
sus in eodem anno in quibus confiteri
de necessitate tenentur. Ricardus. Utrum pos
sit aliquis confiteri alii quam suo proprio
sacerdoti etiam ex privilegio et mandato
superioris. Responsio aliqui dixerunt quod non
et huius sunt [illegible] Extra de penitentiis et remissionibus
Omnis utriusque sexus super illud alieno
sacerdoti ubi ipse dicit quod non sufficit
privilegium sine licencia proprii presbiteri
proprium presbiterum intelligens parrochialem
Sed sunt contrarium et tenendum est quod suf
ficit privilegium sine licencia proprii sacer
dotis et hoc patet sic. Dupliciter potest im
pediri aliquis sacerdos ne confessi
onem audiat alienam. Uno modo propter de

fectum in ordinibus talium quorum propter impe
dimentum executionis ordinis ut ex
communicati degradati et huiusmodi quorumque
aut sunt iurisdictionis ordinarie commit
titur ea que sunt in ordinibus alius habentis
ordinem quemadmodum ad illud officium
exequendum ex de confessione. Aliqua
et alia per quibus impediatur propter defectum iu
risdictionis ne confessionem alterius au
dire possit. Potest sibi per quemcumque iurisdic
tionem immediatam de illo sive habentem
ordinem sive non potest committi quod con
fessionem audiat et absolvat sive per
ipsum sacerdotem sive per episcopum sive
per papam. Si autem propter impedimentum
~~executionis~~ ordinis audire non
possit potest concedi sibi quod audiat con
fessionem propter eum qui impedimentum remo
vere potest. Ergo etc. Item quicumque potest inferior
potest et superior sed parrochialis presbiter
potest dare licenciam subdito suo alteri
confitendi. Ergo et hoc omnis superior
scilicet papa et episcopus multo magis potest
Preterea potestatem quam habet sacerdos impo
sito sibi ab episcopo. Si ex illa potestate potest
confessiones audire ergo eadem ratione
alius cui episcopus hoc concedit per
privilegia sic sunt interpretanda ut
aliquid valeant non ut penitus
si per parrochialem talem privilegiatus
libere talibus confiteri vel penes licet
eos confiteri prima nisi de licencia pro
prium sacerdotum perirent privilegia
quod hoc non est dicendum. Insuper quod predic
tis omnibus preponderat dominus papa
Clemens quintus in privilegio quodam
fratribus minoribus ab eodem concesso
[illegible] predictam assertionem et contrariam te
meritatem temerariam et erroneam con
futans declaravit quod predicti fratres
detur eis licentia committitur sine gratia
alegationis sedis apostolice ordinariis
eorum nec dum a papa subditis eis
confiteri volentes possent audire
absolvere et penitentias eis iniungere
taxas [illegible]
assensu [illegible]

multiplicatur. Primo queritur nunquid possit aliquis
privilegium indulgere alterius pa-
rochiano presbitero. Et videtur quod sic. Et videtur quod presbiteri
parochianus alterius sacerdotis per alium subdi-
tum confessionem audiat, quod videtur non posse
privilegium sive licentiam sive manda-
tum superioris obtinere. Respondeo per
inde non facit alium nisi ei subici-
tur quia ut de pen. d. vi. in decretis
eius indultum sunt quia preter non est
quamquam alienum hominem de pen. [illegible]
ff. de reg. iur. [illegible] utilitate
et ideo a superioribus prelatis accipe-
re videatur. Ad hoc duo [illegible]
quod aliud est quod fiunt in decretis quod
sunt de multis plenaria inferioribus
prelatis non existentibus quod [illegible]
ff. [illegible] episcopi et quod [illegible] fiunt non
ut pascant sed ut pascantur ab eis.
Item secundo obicitur per illud quod [illegible]
[illegible] mandatum non potest
privilegium alienum hominis committi
ff. [illegible] mandat deus sacerdotibus ec-
clesie ut diligenter vultum pecorum
suorum agnoscant et impeditur si
alius quam ille confessionem audiat. Ergo quod
etc. Respondeo quod ipse absolvitur ab
illo mandato dum alius vice eius
supplet. Et hoc quando superior prelatus
vel huius licentiam ab ipso vel tali pla-
to audit. Et ideo ipse non tenetur audire
nisi alius confiteatur. Tertio obicitur sic
qui audit alienum confessionem est [illegible]
iudex eius aliquis non posset eum ligare
vel solvere. Et unius hominis non potest esse
nisi plures proprii sacerdotes vel iudices
quia tunc teneretur pluribus obedire
quod est impossibile si precipiant contraria vel im-
possibilia. Ergo etc. Respondeo esset si
essent duo quorum uterque eque super
eandem plebem constitutus. Et si sint
duo super eandem plebem immediate
[illegible] presbiter parochialis et episcopus et
[illegible] quilibet eorum potest ea que sunt
[illegible] ad ipsum pertinentia aliter
[illegible] Et si superior committat duo
[illegible] prior super

eandem plebem constitutus non est [illegible]
[illegible] et secundum hoc quanto principalior est quod potest committi dicitur ita [illegible] ei [illegible] [illegible] est talis quod prior
est quam prelatus inferior sicut papa
ceteris presbiteris, papa episcopis et primarius
episcopus quam parochialis sacerdos et
magis tenetur ei confitens obedire.
Talionis eius de coadiutorem [illegible]
alius constituatur et quia coadiutor
eadem ordinaria [illegible] adiutor datur
[illegible] coadiutor est [illegible] principal[is]
et ideo penitens non tenetur ei tunc obedire
quam proprio sacerdoti. Et [illegible] Quinto
obicitur sic: quidam facit sacerdos
qui sacerdos [illegible] super eandem mag[is]
vel [illegible] utiliter facit quia con-
fessus est alteri sacerdoti tenetur et
iterum confiteri sacerdoti proprio si petat
quia non est absoluta ab obedientia qua
tenetur ei. Ergo etc. Respondeo nullus
tenetur confiteri peccata que non habet et ideo
si quis penitentiarius episcopus vel alii commis-
sione ab episcopo habenti confessus fuit,
cum sibi sunt peccata dimissa et quo
ad deum et quo ad ecclesiam non tenetur
confiteri proprio sacerdoti quamvis
petat. Sed [illegible] statutum ecclesie de
confessione facienda proprio sacerdoti
semel in anno eodem modo [illegible]
fuit quibus venialia tantum. Talibus enim
sed venialia tantum confiteri ut dicunt
quidam vel ostendere se aptum modo ali-
o minime. Et sacerdos ei misericordiam con-
cedere debet et tenetur. Sed tamen
iterum confiteri tenetur non frustra primo con-
fessus fuisset. Quia quanto quis pluri-
bus sacerdotibus confitetur tanto plus
ei de pena dimittitur. Tum ex [illegible]
[illegible] confessionis quod in pena satis-
factionis computatur tum [illegible]
[illegible] secundum [illegible] quotiens potest
confiteri quod ab omni pena liberatur.
Nec [illegible] facit [illegible]
nisi illi neque satisfactio adhibetur
[illegible] impositione vel [illegible]
[illegible] quorum neutrum [illegible]
[illegible] Et quod qui audit confessi-
one auctoritate episcopi inducat confitentem

q confiteatur proprio sacerdoti quia non
sunt nichilominus debet absolui. Tercio
querendo obicitur sic: aut sacer
dos proprius prohibere potest ne confite
atur alii quam sibi aut non. Si primo, ergo
in tali casu non debet confiteri nisi
habentibus priuilegium confessiones au
diendi. Si non, ergo uidetur exemptus
a proprio sacerdote. Respondeo quod non licet
ausus tamen parrochianis a iure communi
idem prohibere non potest, nec ei subditi obe
dire tenentur. Quarto, preterea obicitur: aut
unum confiteri tenetur peccatum quod non licet, quia
aut est absolutum a primario episcopo uel
proprio idem non licet. Ista peccata quia non te
ca confiteri tenetur, sed si presbiter exigat
peccata, siquidem sit quando sit confessus
ei confiteri propter statutum ecclesie, uel sal
tem se putante coram eo, et dicere
se esse confessum, et presbiter debet ei tradere
eukaristiam etc. Sufficit aut sic
eius quamdiu sine cum alia certitudi
nem de peccatis eius non possit sic
uel (?) libere. Si tamen presbiter aliqua proba
bilia signa habet quod iste eum non
dicit, non tenetur ei eukaristiam dare
nisi fidem ei sufficienter faceret quod
alicui potenti eum absoluere con
fessus fuisset. Ubi Richardus. Septimo o
bicitur sic: Innocentius tribus in concilio ge
nerali omnibus utriusque sexus fidelibus
cepto annos discretionis peruenit
omnia peccata sua solus confiteatur
proprio sacerdoti et in eadem decretali si quis
ex causa uoluerit confiteri alii prius
licentiam petat et obtineat a proprio
sacerdote. Sic ergo proprius sacerdos non
dat licentiam uel prouillos possit con
fiteri alii. Respondeo quod ro tangitur in
eadem decre quia alias non potest absol
ui et uide sequitur de eo quod non licet nec dicere
aliqua sine prudente nisi per agnus
pane sacerdotalis. Hic preterea. Octauo
obicitur sic: xxi. q. i. peruenit dicitur quod si su
a inuiceque episcopo non sua ecclesiastica
ordo confunditur. Ergo plus si non sua parrochiali
parrochiali presbitero, ergo quantumcumque aliquis

sit confessus episcopo uel alicui de mendi
cantibus tenetur nichilominus confiteri suo pa
rochiali presbitero. Respondeo quod sicut episcopus
concedit alicui potestatem audi
endi confessiones non auffertur iurisdi
ctio sua iurisdictio ad executionem
qua sibi incumbit, ecclesia iurisdiction
quod principalis est episcopus, quod illius pre
a angelica quadrante dona ordinis
insidens excellentius sit inprimis
sub quo ista officia ecclesia uniuersa
te sunt distincta ecclesia latenter pro
nante religiosis utilibus ad officia
exequenda, unde persequa procurat
in lucem, quibus sunt ut istorum officio
rum aliquo non sit exquisitione
esset presbiter, preterea postquam presbiter
accepit beneficium quod ad suam natiui
tatem alius sibi causa diuisa et
de positiuis et prima. Ubi Richardus. Hic
nota quod licet sit necessarium confiteri regula
ter proprio sacerdoti ut dictum est, fallit
tamen in pluribus casibus communibus
cum quibus est in necessitatis articulo
tunc enim si deest presbiter proprius potest
confiteri cuilibet et absolui a quolibet
presbitero, et sic non tamen aperit sed eius
ab eo quandocumque quantumque de petendi in
cumbit presbiter. Item ut dicit
Hugo tanta cum eius confessionibus q
si imminet articulus necessitatis et
deest presbiter confiteatur proprio et
ita tunc potest confiteri laico de pec
catis i. quemlibet. Debet sic resoluere non
est preceptum. Tercio, sequitur sic abso
lutus a presbitero si euadit tenetur
redire ad proprium presbiterum. Respondeo quod
non tenetur ut iterum aperiat a quibus
tunc fuit absolutus absolutionis si
sit ei notificatum quod est absolutus. Immo
similiter debet quod absolutus ab eo gra
tione uadat ad iudicem quo alias
fuisset absolutus petens absolutionem
et effectus satisfactionis
...peruenit qua...
...cauendo...
Alius casus...

sius sacerdoti a quo non peccatur ergo
prius sit non sunt absoluta non ergo
sacerdos est ei sibi eukaristia et
tunc nesciret quod sic. Propter
ea dicit et non tenetur confiteri peccata

indistinctus. De quo dicit ut infra eodem ti. de qualitate confessoris versiculo diligenter quod confessio debet esse frequens. Octavus casus secundum Goffredum et Raymundum est cum quis mutat domicilium in parochia alterius. Sexto dicitur per forum contingit quis racione domicilii ff de iudic. l. heres absens § fi. secundum Hostiensem non est parochianus alienus ca. si episcopus extra de prebend. li. vi. Septimus est cum quis commisit in parochia aliena delinquit vi q. iii placuit extra de rap. c. i. Et intelligitur secundum aliquos tamen de foro contencioso ut dictum est supra. Communiter quid sacerdotis iudicio dicitur. Et secundum eos iste casus generaliter non est recipiendus secundum alios non intelligitur non tamen de foro contencioso sed etiam penitenciali. Octavus est cum quis est vagabundus ut in le. predicta heres absens. Nonus est cum quis in itinere a proprio domicilio vel navigando querit quo se confiteatur et ubi se constituat. Dicunt ad municipales l. labeo in prin. et l. civis ff. e. titulo. Decimus est cum presbiter communis audit subditum alienum prope ratihabitacionis sacerdotis proprii arg. xv. q. ii. Ludovicus et tunc debet dicere penitenti quod se prelato suo quam cito potest representet et quod actum est per eum fiat arg. de sen. ex. c. de cetero. et frater non habuit ubi quid. Si vero autem penitenciam accipiet ab eo et bene inquoto quod tamen quis audit confessionem alterius parochiani pro licencia eius bonum consilium est quod ei dicat quod cum potest suo presbitero confiteatur arg. di. vi. placuit secundum Hostiensem et Raymundum. Undecimus secundum eosdem est cum quis cum ratione collegii sacerdotis, vel magis sacerdos communis absolvere potest nomine sui sacerdotis. Respondeo credo quod non. Unde si de facto absolvat nomine collegii sui credo quod se non debet gerere ... ratihabicione proprii sacerdotis ... et ungere se ... rogavit ... ut supra de cu.

ristianam pro culpa mortale peccatum de quo confessus est alieno sacerdoti secundum Raymundum. Duodecimus casus est racione studii ut cum clerici de licencia suorum prelatorum ad studia se conferunt tunc enim sunt quasi parochiani illius presbiteri ad cuius parochiam accedunt durante mandato arg. ff. de iudiciis l. longius § fi. Sed numquid publicus presbiter confessiones potest audire et absolvere in omnibus predictis casibus sine mandato? Respondeo quod non nisi sit talis presbiter qui habet auctoritatem audiendi confessiones et ordinariam et delegatam. Cum ergo tamen dupliciter veniunt quidam propter has causas non dat mandato ei qui alias causam habet. Item cum quis ergo licet ipsi penitentes. Sciant enim quod possunt confiteri presbitero non proprio, ille tamen presbiter cui vel licencia tamen commissa non habet quod eos potest audire. Item Raymundus. Item episcopus dare potest subditorum suorum audiendi et absolvendi auctoritatem non solum illos qui sunt de capitulo aliena. Respondeo quod non secundum Raymundum arg. xvi. q. i. pervenit ad nostram dioceses ... Hostiensis tamen dicit quod etiam illos qui sunt de alieno capitulo potest circa quod pertinet ad voluntatem mandatorum committere licet ad iurisdictionem commissione non potest eos cogere. || pro specialem illius qui sunt in capitulo

Sequitur de quibus personis liberis personis quibus debent confiteri. Rubrica xiiii.

Sed unde consideratis in speciali descendendo ad personas speciales quibus presbiteris debeant confiteri. Respondeo quod iuxta predicta dicunt alii dicendum quod potest quemcumque presbiterum voluerit eligere in confessorem sibi unde et hoc tamen reprobatur decretali omnis utriusque. Dicunt tamen alii quod concedunt ... quod multo fortius cuilibet presbitero potest se submittere mandatoria voluntaria. Item quo ad hoc quilibet presbiter tamen loco dei et loco dei potest absolvere penitentem xv. q. iii. absque et de pe. di. iii. mensis. Sed in foro penitenciali.

Cardinalis

si et ipsi minor et confessor maior ut in dictis c. et glo. in cunctis confessorum per dictos multi sacerdotes ut Host. ¶ Cum cardinalis confiteri debet? Respondeo aut est absens et iam ipse tamquam legatus et tunc potest sibi eligere confessorem ar. eo. de pe. et re. ne pro dilatione. Aut est cum episcopis et tunc de peccatis publicis debet confiteri ipsi. De occultis non sufficit sibi confiteri primario ipsi. Alii tamen quod in utroque sufficit ~~confiteri~~ confiteri primario domino ipsi quo ad salutem anime, non autem quo ad dispensationem, quam primarius non potest facere nisi de speciali mandato ipsi sicut eciam tenet. Sed Ioannes puto quod quilibet cardinalis licet habeat a papa ut sibi possit confessorem eligere cum tales subsint pape immediate ar. de pe. et re. omnis. Per episcopi qui sunt in hoc omnes privilegiati c. s. si quo ad peccata occulta non publica ut Host.

Cappellani

¶ Cui capellani et alii curiales debent confiteri? Respondeo illi qui sunt de familia domini pape confitebuntur primario eius non alii. Illi non qui sunt de familia cardinalium possunt de licentia domini sui cum cuius tamen sunt de consuetudine eius etiam alii confiteri ar. di. vi. placuit et eo. de pe. et re. omnis secundum Host. Sed Goffredus dicit non credit quod cardinales familie sue curam habeant quia sacra non ministrat eo. de [illegible] debent, sed tamen primarius ipsi possunt omnes sine licentia confiteri ar. 93 di. c. si. v. iiij. q. 2 di. c. I. Vel etiam presbiteris in cuius parrochia degunt ut d. c. omnis et c. placuit.

Epi

¶ Cui confitebuntur episcopi et reges? Prelati episcopi exempti possunt eligere prudentem confessorem eo. de pe. et re. ne pro dilatione et de. viii. c. de peccatis occultis et publicis tam ordinarius quam non.

Et pro publicis criminibus

et publicis scienter tamen sine pena in quibus pro speciale privilegium non exspectat et pro quibus coram ad curiam romanam accedat v. q. ij.

In [illegible] sequitur. ¶ Numquid specialis ecclesia sit exempta, numquid persone possunt singuli etiam de collegio illius ecclesie quilibet sibi confessorem eligere? Respondeo quod non, exemptus habet abbatem priorem vel decanum cui singuli prelato confiteri debent, vel alii de maiori dignitate. ¶ Si autem singuli prelati tamen de consuetudine non habent curam illorum ut ordinarii, vel aliquis alius in speciali nichilominus non possunt sibi eligere confessorem quia illud c. ne pro dilatione loquitur de solis prelatis. Unde nisi consuetudo et ad ipsam quod prudenter talibus de confessore secundum Ray. [illegible] potestatem habet confessor electus absolvendi. ¶ Videtur quod eciam quia licet episcopus in predictis prelatis quo ad absolutionem peccatorum non ergo potest eciam dispensare in casibus puta irregularitate quia pro ad penam quia de casibus quam facere non potest amplius sibi concedere potestatem quam habet ff. de regulis iuris. Nemo. ¶ Nec obstat si dicas talem confessorem ordinarium quia sine recipere videtur hanc potestatem electione facta per eum di. eo. de pe. et re. c. si. quia tunc in ordinario succedit unde semper loco eius quam habet eligens dum eum debet esse ar. c. de in ordinatione absque addicione. ¶ Sed contra quia episcopus et exemptus confessorem eligit sibi de ipse lingua ut in c. ne pro dilatione, ergo confessor electus eandem auctoritatem habet cum ipso. Nam confessor electus de lingua propria presbiteri eandem auctoritatem habet cum ipso presbitero, ergo sicut et in quibus presbiter ipsius potest absolvere potest et electus ar. 93 di. c. si. eo. de offi. dele. ¶ Quid autem dicis quod ubi exemptus potest sibi confessorem eligere et ille electus potestatem habet commissam domini ipse, vel non alius eligit habet potestatem illius cui subest eligens ut prenominis allegatum semper in [illegible] quibus exceptis [illegible] ¶ [illegible]

a prelato in confessorem, per eum absolui non tamen exemptus sit etiam ab excommunicatione. Respondeo Raymundus sentire videtur quod illud tamen ne per dilatione loquitur sed de absolutione peccatorum non excommunicationis. Item nunquid absolutus hinc non fuerit sibi ipsi et nisi prius iam sit absolutus exceptum tunc ab excommunicatione absolui est petendum. Item quid si excommunicatus sit vel prelatus vel quem eligit in confessorem. Respondeo pro illo qui eligitur in confessorem si excommunicatus excommunicatione maiori non potest eum absoluere sic ligatus. Si autem minori potest. Sed prelatus excommunicatus maiori excommunicatione eligere non potest sibi confessorem qui absoluat eum ab excommunicatione illa secundum quod videtur Raymundus sentire ut dictum est supra. Excommunicatus vero minori potest eum habere, extra de cle. excommunicato mi. c. si celebrat secundum Raymundum. Utrum episcopus confessores diversos possit eligere et sepius variare. Respondeo non. Hostiensis consulit quod faciat quamdiu potest habere capellanum illius quem eligit et representet in subsidium alium confitendum, ita tamen quod si mortale sit confiteatur, secus de venialibus. Sed quando habet copiam plurium sacerdotum vel confessorum puta quia absint vel alio recesserit secure eliget sibi alium. Si tamen episcopus diversos confessores haberet quibus integre omnia peccata confiteri vellet laudandus esset, detestandus tamen si hoc in fraudem faceret secundum Hostiensem. Utrum episcopus eo ipso quod confitetur alii, ipsum in confessorem eligant. Sed non videtur, arg. extra de de cler. excomm. c. i. Sed dicendum quod cum in talibus pluribus eundem constandi meritis intentionem et factis quia ubi de malo est aliqua legatur et [...] quod in huiusmodi attendendum [...] et intentio bona est [...] non habet c. i. et ii. Hostiensis. [...] de statu quibus est

confessor episcopi. Respondeo Hostiensis dicit quod sic velit nolit episcopus, quia ipsum rogare confiteri, secus si proprium habeat confessorem, quia a sacerdote de cura episcopi ratio exigitur arg. extra de offi. ordi. pastoralis. Nec istud prohibet illud tamen ne per dilatione, sed potius hoc admittit cum intendit extendere capitulis auctoritate. Sed Hostiensis distinguit tamen inter crimina publica et occulta, ut dicit glossa super c. ne per dilatione. Cui confitebitur abbas. Respondeo si habet aliud abbatem superiorem sive prius sit exemptus sive non, ei confitebitur, arg. extra de censibus cum dilectus et de [...] cum abbatem. Si vero non habet aliud abbatem superiorem et sit exemptus potest sibi eligere confessorem. Sed si non habet aliud abbatem superiorem nec sit exemptus episcopo confiteri debet, quia sub eius [...] potest hoc de obitu, nisi forte secundum regulam per sedem apostolicam approbatam sibi possit eligere confessorem, aliter autem sine licentia hoc facere non potest ut in c. omnis utriusque sexus. Cui confitebuntur monachi. Respondeo abbati qui eos non tantum corporibus sed etiam interius cognoscere debet, arg. extra de tempore ordi. ad aures. Abbate tamen absente vel presente de licentia eius vel consuetudine vel statuta vel priori potest confiteri. Sed Hostiensis. Et per alios religiosos prelatis suis vel de licentia eorum aliis fratribus eiusdem ordinis, xviii q. i c. i et de statu mo. c. ii quod illos non possunt habere sed demum quam confitentur presbytero parochiali ut in c. omnis secundum. Ubi autem [...] Sed numquid possunt episcopo confiteri. Respondeo quod sic si volunt et possunt abbatibus primo relaxari quod superioribus auctoritas semper videtur excepta, arg. extra de maior. et obedientia. Decet tamen quod ipsos semper ad abbatem remittat, extra de offi. ordi. c. [...] secundum Hostiensem. Notat etiam Goffredus [...]

Abbas

monachi

de pris quod si abbas prohibet non potest mo
nachus ille confiteri episcopo / Secundo si
non sit contra constitutiones [illegible]
approbata confirmata / tertio si monachus
abbati suo vel alteri de eius man
dato confiteri // Si hoc ei precipiat
etiam per quam confessus fuit episcopo
vel eius penitentiario vel per quem episcopus ex
imitur ab obedientia sui abbatis / nisi
forte ex causa iusta ut si timeretur de
scandalo abbatis si confiteretur secundo

Decanus // Cui confitebitur decanus // Respondeo
episcopo suo vel alii de licentia eius ut
dicit supra eodem di. vi. Cui vult / et idem
dicendum de archidiaconis / et archi
presbyteris tam de archipresbytero civitatis
quam de rurali / qui etiam aliquando vo
catur archipresbyter extra de officio archi
presbyteri ad hec / Sed si est aliquis plebanus
extra de officio ordinarii cum ab ecclesia / aliquis
abbas licet nullius extra de rerum permutatione
sed / et idem dicendum de sacrista sive the
saurario / et de magistro scholarum et de
cantore et canonicis secundum hostiensem //

Prepositus Cum prepositus sive prior nam et prepositus
dicitur qui quandam prelaturam [illegible]
curam pastoralem gerit extra de rebus [illegible]
[illegible] // Respondeo quod si religiosus con
fitebitur suo superiori / quamvis [illegible]
[illegible] extra de maioritate et obedientia / cum [illegible]
// Si vero secularis fuerit episcopo vel eius
penitentiario extra de [illegible] vel
proprio sacerdoti / vel alii qui curam
animarum habet vel de licentia eius alii ut
in c. omnis secundum hostiensem //

presbyter parochialis Cum presbyter
parochialis // Respondeo episcopo suo vel
forte alii cum [illegible]
est / vel presbyteris parochialibus sibi vicinis
[illegible] de licentia prelati sui / quod tamen
non multum expedit ne [illegible]
[illegible] adinvicem detegant sibi
[illegible]
// Unde presbyter [illegible] parochie ab
solvere non potest aliud sacerdotem [illegible]
[illegible] de licentia superioris quia
si [illegible] speciali tacita vel expressa

Tacita dico quia si episcopus sit talia fi
[illegible] archipresbyteris et [illegible]
[illegible] absolutione tantum
[illegible] et presbyteris [illegible]

Imperator dare // Queritur // Cui confitebitur impera
tor / Respondeo quod imperator et
imperatrix de consuetudine antiquissima
[illegible] non [illegible] clericos habent
confessores et prelatos qui sunt magi
capelle sue et [illegible] tenent ali
os capellanos cotidianos quibus
confitentur // Et quia talis fuit anti
quorum [illegible] de consuetudine [illegible]
probata [illegible] extra de [illegible]
[illegible] contingat // [illegible] papa si [illegible]
let posset istam consuetudinem
[illegible] licentia
eligendi confessorem // Tutius [illegible]
[illegible] quod tales [illegible] et sua familia
[illegible] sibi licentiam confessorem
eligendi nisi alio privilegio fuerint
muniti / hostiensis / de [illegible]
[illegible] valet [illegible]
extra de [illegible]

Rex [illegible] // Cui confitebitur rex // Re
spondeo si sit dominium [illegible] et
principale [illegible] aliqua civitate [illegible]
episcopo [illegible] nisi [illegible]
de consuetudine [illegible] non [illegible]
vel de privilegio speciali sicut dictum
est de imperatore / et quod dixi de consue
tudine intelligatur [illegible]
[illegible] privilegium [illegible] / Nam [illegible]
sibi concedi quia [illegible]
esset et [illegible]
ne qua [illegible] contingeret
extra de consuetudine c. i. [illegible]
[illegible] esset / [illegible]
[illegible] / et hoc quo ad personalia
// Nam quo ad res in [illegible]
[illegible] quod confiteri [illegible] illorum
[illegible] episcopi / ita tamen [illegible]
[illegible] semel [illegible] sacerdoti /
licentia eius alii ut in c. omnis [illegible]
[illegible]

Dux // Cui confitebitur Dux //

meius dyocesi habz domicilium pri
cipale / et breviter de eo dicendum
q(uo)d / z de grege dicit(ur) / similit(er) id(em)
dicend(um) de omnibus clericis lata
iurisdictione i(n) cap(itu)libus diuisis / siue
sint monachi siue barones quo
sunt tales et tanti q(uod) ciuitates
al(ias) ciuitate h(abe)nt sub se / alias p(ro)p(ter)ea
h(abe)nt castra dicit illi p(res)b(yte)ro con
fiteri meius p(ar)rochia q(uo)ru(m) p(ri)n
cipale domicilium h(abe)nt / vel decanis
licentia alij ut d(icitu)r e(odem) o(mn)ib(us) h(oc) host(iensis)
Quid si castra et domicilia me diu
sis cap(itu)libus h(abe)nt / Respondeo abu
troq(ue) ep(iscop)o impetret ar(gumentum) e(xtra) de sen
ten(tia) excom(municationis) cum illorum / q(uod) si no(n) claustra
lis vel ad metropolitanum re(cur)
rant ar(gumentum) eo e(xtra) de foro (com)pe(tenti) signi
ficat host(iensis) / Quid si sint i(n) diuisa
vel p(ro)uinciarum / Respondeo (con)uertat ad
p(ri)mate(m) vel ad p(a)p(a)m ar(gumentum) e(xtra) de
iur(e) pat(ronatus) i(n) nullis / Quo(niam) in illis tam
capitibus diuisis e(st) ad papa(m) re(cur)
re(nd)um q(ui)a illud s(ecundu)m q(uo)d q(uo)d(am) mo(do) p(er)tine(t) in
diuisa h(oc) host(iensis) / Quid de doctore et scho
laribus / Respondeo p(res)b(yte)ro in cuius
p(ar)rochia morant(ur) / et alij de licentia
eius ut d(icitu)r e(odem) o(mn)ib(us) / Quid de pueris cui
debent (con)fiteri sacerdoti vel de licentia eius
alij ut d(icitu)r e(odem) o(mn)ib(us) / Et hoc intelligo
de capacibus doli / et intelligit(ur) capax
doli q(ua)n(d)o est p(ro)ximus pubertati ut e(xtra)
de delicto puerorum c(apitulo) i ar(gumentum) e(xtra) de
dis(pensatione) impub(erum) et (con)iug(ati) et doli c(apitulo) i(n) x
[redacted] / Et dicendum q(uod)
q(ua)n(do) p(ro)ximus e(st) p(ro)babil(ite)r vir bonus
(con)iugalis erit ar(gumentum) e(xtra) de sp(on)s(alibus) ex litte
ris / Si i(n) no(n) non sint doli capa
ces non tenentur (con)fiteri / et io no(n) e(st) cur
andum cui (con)fiteantur / tales enim fu
riosis comparantur / quia etas eorum
quid vidcat ignorat / ut de fla
mo c(apitulo) i(n) h(oc) host(iensis) / Quid de rusticis ma
nentibus p(ar)rochiis hyemales vel es
tiuales vel se transferentes ad p(ar)
rochias alienas no(n) animo re
manendi sed forsan certis temporibus ali
quibus [illegible] / Respondeo tales
[illegible] se transferre p(ossu)nt q(ui)a vo-

lunt domum tamen p(ro)p(ri)i [illegible] libi / et
si se quasi quasi transferant animo p(er)pe
tuo manendi facti sunt eorum p(ar)ro
chiani in quorum dyocesibus vel
p(ar)rochiis morantur / e(xtra) de p(ar)rochi
is et c(apitulo) si / Si no(n) tales no(n) tendat
relinquere domicilium antiquum
d(ebe)t antiquo p(res)b(yte)ro confiteri vel de
licentia eius alij / Est t(ame)n (con)sulen
dum q(uod) tales audire suos p(ro)pon
te licentiam obtineant p(ro)p(ter) vel falte
confiteantur sub spe q(uod) in dextro ratifice
/ Et idem dicimus de familia nobili
um quas ipsi habeant p(ro)pe se z p(ro)p(ter) fa
milia sua simulcum h(oc) hostiensis
Quid de familia ep(iscop)i vel ar
chiep(iscop)i / Respondeo sicut de alia
dyocesi q(uo)d dicimus q(uo)d de familia
principis laici / Si no(n) sit de dyo
cesi p(ro)p(ri)a confiteri d(ebe)t vel ei cui ma
dauit / sed etiam p(ro)prio sacerdoti de
cuius p(ar)rochia e(st) confiteri h(oc) host(iensis)
Quid de his qui hanc forma
habent no(n) s(er)uauit sed simpliciter
cui volebat confessi sunt / R(esponde)o
si simpliciter et ignoranter hoc fe
cerunt non credentes peccare no(n)
accuso sed excuso / Sed de certo ex
quo edificati sunt / Si contemp
nent dampnabit(ur) ut de con(secratione) (dist.) i c(apitulo) de
aqua (et) viij d(istinctione) c(apitulo) consuetudo h(oc) host(iensis)
Sequitur qualis debet esse confes
sor et quomodo debet se habere ad con
fitentem ti(tulus) xvij (capitulum)

P Ostea considerandum
qualis d(ebe)t esse confes
sor / et quomodo d(ebe)t se
ad confitentem habere.
Circa p(rim)um q(uod) con
fessor d(ebe)t esse iustus / unde Aug(ustinus) li(bro)
de penitentia c(apitulo) vi(ii)o / et h(abe)tur de pe(nitentia) di(st.)
vi c(apitulo) i sacerdos in nullo sit iudicari
dus qui in alio e(st) iudicandus (com)mp
tus iudicans enim aliud qui non
e(st) iudicandus (con)dempnat se ipsum
/ et h(oc) argumentum q(uod) (con)f(esso)r in mortali
mortali petat absolutionem in mortali.

mp' pnb' penitat | Debz etiā
esse discretus vnd Aug' ibidē et
habetur de pe di vi · qui uti tame
at spualib' medicꝫ ut sicut nō q
nouit cāme neqmentie | ita nō cu
rcat mundꝫ scie | oz · eni ut sci
at cognosce quid debeat indicare
|| Sꝫ quanta sine q̄ vel qualis dis
ctio sive scīa ⁊ ncia confessorꝫ
Respondꝫ sicut Aug' sentit indica
aucte | stando ꝑ plane scie sive ꝑ
habitu scie | ncia ꝫ tu tanta scia
confessori ꝑ sciat discꝫne inꝫ pc
catis quibꝫ | ꝑ ꝫ venale ⁊ ꝑ e
morle | ꝑ eo ꝑ alia pnia dꝫ in
poni ꝑ venali | ⁊ alia ꝑ morli
| ⁊ ꝑ sciat ad q̄ ꝑtra sua ꝑtab' ꝑ
istente se ꝑt | aliogn̄ inpiculū dic
sue ⁊ confitētiū quorꝫ audit co
fessiones || ⁊ si subditi simlr cuib'
agnostant | ꝑ ptos cāpule teneꝫ ⁊
| aliogn̄ ut ꝑ in nō eū substitues
ꝑint pſent || ⁊ de hac discōne
loquit' | Aug' | ꝑ teneꝫ scīe cāno
nes ꝑnales · alit in eo nome
ꝑsbri cōstabit sꝫm Aug' di
xxxviij q̄ ipis ⁊ c. nlli ||| Est
aut alia discꝫo qua sit quib'
ꝑ habitu acquisita | discꝫne
int' ꝑplexitate pctoꝫ | ⁊ ora de
bꝫ esse | In hib' aut sinderem ꝑ e
dꝫ tenē ⁊ cāpul' sapientes ·
H bon || Et ꝑt addi sꝫm aliquos
q̄ꝫ tenē sic ꝑplexa esse diffi
cilia | nec in eis esse ꝑcedendū
sine cōsilio supioꝫ ⁊ auctes || Ad
hoc nota sꝫm aliquos ꝑ tāsut
quasi de esse confessorib' | sine
ꝑnib' quib' nō ꝑt esse confessor
sine pctō || s · scīa discernendi int'
ꝑtra ut dcm ē ⁊ tanta nigfico
de pctis | Et discꝫa ꝑ inctis satis
factionis | requirunt etiā ꝑplures
alie condicōnes in confessore q̄s
Aug' ponit ibidē | habeat mag' dul
cedine mansfione | pietate in
alterius crīne | discrōnē ꝑ ultate ·

admmet confitente orando | elē
mosinas ⁊ cetera bona ꝑ eo faciendo ꝑ
eū mnet leniendo cōsolando ꝑ
ꝑmittendo | Confessor dulcib' af
fabilis | atꝫ suauis · ꝑdens | dis
cretus | mitis | ꝑius | atꝫ benign'
| Hec omnia suffragia ⁊ multa alia
de hac mat' sunt de pe di vi · qui
vult | ⁊ iiij sic ma dū di · xviij ⁊ xxiij
|| Sciend aut plenig q̄d confessor
dꝫ officiū suū ꝑtere | Nota q̄dꝫ
ꝑmo penitente intbagare sistat
ꝑr m' | Credo in dm | Aue maria
Et si nesciat eū doceat ul saltē
moneat ut discat ꝑ de pe ne
q̄d q̄ | Deīn dicat ei ꝑ humiliter
sedeat ad pedes ꝑsbri quotiēs
confitet' | Si femina ꝫ eā moneat
ꝑ ꝑ se totūpsū sedeat ne eius fa
ciem respiciat | ꝑma dicit' ꝑ bñ
nō ꝑ ffacies caru uetus vires ·
Deinde dꝫ dulci ꝑio ⁊ suam cle
quio inducē eū ad ꝑmittenꝫ ⁊
confessionē | ꝑponē ei bñficia q̄ sibi
deus ꝑtulit | qui ipm creauit | ad i
eius sua ymagie ꝑ pigmint ip
sum gubnat ⁊ pascit | suo ꝑrio
sanguie redemit | vita eterna ab
ꝑ eo mundi ꝑpauit | nisi ipse r'
emanseit || ꝑponat ꝑ mundi defecti
bilitate | diaboli temptacōꝫ ꝑni
cmomentanea delectacōne | ꝑ quā
ꝑemo consꝫ eterna cruciatoꝫ mite
breuitate | aut eternitate | ꝑꝑi
iudicꝫ ꝑ parcacōne | penas inꝑ
ni acerbitate | ꝑꝑ pietate qui
nō sēnit ꝑꝑ iustos · sꝫ ꝑter
peccatores sicud ꝑꝫ ꝑ petro paulo
latrone ⁊ magna || Et ⁊ hiis ꝑlia
sicut ⁊ sꝫ videbit' expedire ꝑpo
nit eū ad confoꝫ ⁊ contritꝫ alliciat
| Postea ad confessoꝫ audiat ordi
nate ⁊ discrete ab ipso de pctis ꝑ
quirat de quo ꝑ ꝑquiti [illegible]
| Sꝫus ꝑsbr habeat aliqu[illegible]
uū pudore qui nolit [illegible]
eū cognitare | [illegible]

iiij ij q v precepi(t) | Et si licat adm
conspectum dz eum ad concordia co
gere prout ei placuit | Debz etiam
ipsum rogare primam agere de pimis for
nicationis adulterio | et de aliis criminibus
quo de sponsa adaudietia ī fi | Et
si inobediens fuit ab ecclia expel
latur pout qo de ij quirubz le lima
aut delictis non licet vindicare vj q j
pomia ff si post | Contra hoc licet co
pulsione doctrina Aug. ij gi dz sep si
quis qui arguat oportune scz amo
nendo corripiendo | et importune
suspendendo interdicendo | et conficere
comminaria excommunicando xxiij q iiij
forte si aut non pot hoc sit quod
forte quia multitudinis aut potestate hominum
cos aduis quam pot moneat et ter
reat | Et quatenus que et quilibet pt fa
ciat | si timuerit animam suam liberat solicite at
tinet | Sz quando presbyter aliquos suos
parochianos licat surdos aut mutos
aut furiosos vel similes et sit eos
sine impio mortali quid faciet | Respo
dz facere posse suum et inducat eos ad
contritionem et penitentiam sum quo qz per le
scz vbis aut signis | aut nutibus aut scrip
tis et aliis similibus modis quibus pt
Sed ne pt proficere oret dominum et faciet o
rare p(ro) eis ut deus illustrat penitentiam ad
consilium et videlicet obmittat de cetero
gentibus non imputabitur si ezech iij
Si annunciaueris iniquitate sua impio
et ipse non fuit conversus ab iniquitate
sua et via sua mala | ipse quidem in im
pietate sua morietur | Tu animam tuam li
berasti | Tradit aut Aug in regula
et talibus qui sunt iudicium et talibus si
aliquis viculacionis cathedra concordi
omni quartus ex implorandum de corpe
dicitur iiij post qui infir | Tamen casus
inquo tenetur presbyter licz sua negligentia sua
tempus hominis congressu sit vi q j s
[illegible] comprimis dicitur l si quibus
| Sciendum quo quando presbyter
[illegible] decat se licite | nota q
presbyter ad insipiendum vocatus non dz peni

tentiam denegare | Dicit et Julius
papa | si presbyter denegaret penitentiam mo
rientibus reus erit animarum suarum
| quia dominus dixit eze xviij | Qua
cumque die conversus fuit peccator ad
penitentiam vita vivet et non morietur
| Sed si confessio in ultimo tempore
est esse v q vj si presbyter et c tangit
et c presbyter | et aut dicit reus erit
animarum suarum xvj et quam et
inspire | ut hic intelligatur quantum ad presbyterum
| Nam ingenium si per eum non stetit quin
confiteretur et conversus fuit | decens
salvus erit | In infirmo tamen non est penitentia
iniungenda sed innotescenda | qualitas
et quantitas penitentie dicendo sic | Si
sanus esses talem penitentiam agere deberes
sed quamdiu vivis eo non teneris in infirmo
Sz si decesseris tunc p(er) alia tua fa
cias ut hac pena deleatur et si convalueris
eam ageres sunt glosi duaudum per
q vij c j | vel si aliis iniungatur ei
si convaluit qui quantitas convaluit
antiqua et alia necessaria dicitur ad
cum aut presbyterum redeat | et ibi con
fiteatur et de nouo penitentiam recipiat
ut in predicto c et aliquo periculo rest
hoc non sit convictis sunt glosas dicunt
Si sic decesserit est amicorum
orationibus et elemosinis adiuvandus
| Plures enim molestiu vngendus et sac
viatico reficiendus | Si aut convaluit
iterum confiteatur et iniunctam sibi penitentiam
agat si voluit | vel agat penitentiam quam
sibi prius per confessorem innotuit
etc. | Causa aut quare tali non pot
penitentia iniungenda est quia per hoc quod
alicui aliqua pena iniungitur ad eam
obligatur | Nullus aut ad illud obligandus
dz quod facere non pot | talis aut agere non
pot penitentiam exteriorem sed tamen interiorem
| Illud ergo circa eum fieri debet quod potest
ad emorandum penitentie anterioris tamen | Sz
et a innotescenda penitentia exterior
ut possit de peccato dolere et possit
penitentiam deponens reddendo | et si evaserit
eam impleat et ponat | Innotescenda

us ⁊ per modum compulsionis / quo be
nignitate iure dici potest remitte
tis / magis quam per modum tuitionis con
dendo scrinitate iusticie quomodo
[[red: Item si eger petit presbiterum et inte
rim dum venit obmutescat ut
fiat amens vel freneticus]] / Respondeo
presbiter veniens vel admittendus nisi in
ualeat testimonio eorum qui ad erat
ipsum petere penitentiam / vel presbiter debet
ei quamuis sit quantitate impen
dere absoluendo / et consiliando ⁊
presbiter sit si eius eucharistiam ministrare
sumendo / Et si superuixerit admo
neat apud eis testibus petitam
satisfacere / et subdat statuta pruc
logibus quadam probante presbiter xvi
q. vi si quis de corpore ⁊ c. qui
recedunt ⁊ c. xxvi qui in infirmitate
⁊ c. his qui in tempore / [[red: Item si talis]]
decedat continuo vel cum signis co
tritionis antequam presbiter veniat / Re
spondeo etiam per mortem ab ecclesia
absolutus ⁊ absolutum fuisse creditur
prout intelligitur extra de sen. excom. a no
bis ii / ut oblatio pro talibus fiat
xxvi si quis et hostiensis / Et si nunquid
requiratur quod plures sint qui testificentur
se audiuisse eum petere penitentiam
vel presbiterum / Respondeo in tali casu
cum nulli fiat preiudicium satis suf
ficit sit vnus fide dignus / Non
cum hoc quere ex officio ordinationis
si premissis hostiensis / Item ad
audientiam morti petentibus non debet
denegari penitentia / et iusti
ciarios ⁊ alios hic impedientes ordinar[ii]
hoc facere desistant ⁊ si post vltima
ecclesiastica censura cogi debent / vii
de pe. ⁊ re. c. super / Ad hunc nota
statutum pape Innocentii iii / quod tem
quod si infirmus medicum corporis / vel
tum eos ad imperium vocatum con
tingit / ipsos ante omnia moneat
⁊ inducat ut medicos aduocent
animarum / Nota secundum hostiensem ibidem quod
confessor huius statuti mortatur si
tat tamen dicit ista si infirmus nec

per eum statutum illud prescribi / nec
aliqua contraria consuetudine tolli cum
sit per animarum salute introductum
⁊ si quis aut medicorum huius
modi constitutionis / transgressor extiterit
tam diu ab ingressu ecclesie arcea
tur ⁊ si precipitur vero ipso iure quod male
vel nullo si fuerat / per quam subditur ibidem
cum anima sit multo magis preciosior cor
pore / Sub interdicto anathema
tis prohibemus ne quis medicorum
pro corporali salute aliud con
suadeat quod in periculum anime conuertatur
extra de pe. ⁊ re. cum infirmitas sit

[[red: De interrogationibus faciendis a con
fessore ti. xxxiv]]

Deinde compendium de inter
rogationibus faciendis a con
fessore / aliqua de hiis bre
uiter perstringendo / Et in prima sciendum
quod confessor interrogare debet confi
tentem circa tardo ⁊ quod debet si stat
questiam peccatoris a confessore que me
dicus vulneris / Et ut videatur causa
quia sepe quod pro confusione vel simpli
citate penitentis tacet interrogatus
reuelat / hon. in summa ⁊ hostiensis de penitentia
di. vi diligens inquisitor subtilis
inuestigator / sapienter ⁊ quasi astute
interroget a peccatore / quod forsan ignorauit
vel verecundia velit occul
tare / In interrogationibus aut faciendis
tamen debet attendi / primo ut prudens
interroget de peccatis quibuscumque mor
sunt transgressio quam mandatorum / quam vi
so septem peccatorum mortalium seu
capitalium viciorum / Et ibi quam que
sequuntur / Interroget etiam de circum
stanciis aggrauantibus quibus de
quibus infra dicitur / Interroget etiam
de peccatis que solent in hominibus huius
conditionis habundare / non enim aptum
conuenit querere de peccatis religiosae
aut eo / Item ut non interroget
nisi de aliquibus omnibus notis [illegible]
bus aut peccatorum ad [illegible]
de peccatis in [illegible]

monendi debent ut

et cum iuxta non inquirat nisi in genera-
li a longe / et per quasdam circumlocu-
tiones / ut si commisit distat / et si non co-
misit non distat de talibus / ut patet
ij° dicti di vestigatione malorum c. significa-
ab eis / Raro homo est qui penitens
sepe peccaverit quod non navit / Immo
etiam contingit concubitum confessorum
quod non descendat minus ad parti-
culares circumstantias peccatorum precipue
carnalium / cum a delectabilius quanto
magis in speciali considerantur tanto in-
gis gravius sunt nata movere vel incli-
citari / Cavendum est contingere quod confessor
talia querens et sibi narrat et confiteri
Ut quod melius sciat quos de quibus
interrogabis / nota quod interrogandi sunt
principes de iustitia / milites de ra-
pina / mercatores et officiales et me-
chanici de periuriis dolo mendacio fur-
to et similibus / Burgenses et cives generaliter
de usuris et pignoribus / Rustici de in-
vidia et furtu maxime circa decimas
debita primitias et census / Clerici se-
culares de symonia negotiatione et
avaritia et aliis pertinentibus / de di-
lapidatione seu administratione aliqua li-
cet vel sint officio divino / et utrum
ipsum dicant / et utrum portant tonsuram
et habitum congruentem / Item de lu-
xuria / Advocati de ludo aleatorio / et
similibus / in quibus sepe offendere solet
Religiosi de tribus abusibus claustri
qui sunt prelatus negligens / discipulus
inobediens / iuvenis otiosus / senex
obstinatus / monachus curialis / monachus
seu canonicus regularis causidicus / ha-
bitus pretiosus / cibus exquisitus / rumor
in claustro / lis in capitulo / dissolutio in
choro / irreverentia circa altare / Item
de tribus substantialibus regule scilicet obe-
dientia castitate et paupertate / Item de
symonia et aliis que in talibus sepe
solent committi / Circumstantie autem quas
precipue debet attendere confessor sunt vii
quas omnia continet iste versus et hec
in his versibus continentur / Quis quid

ubi per quos quotiens cur quomodo quan-
do / Quilibet observet anime medicamina
dando / Una de super additis illis vii
scilicet quotiens / Attendat ergo confes-
sor quis est ipse peccator / cuius scilicet est
conditionis etatis / Item nobilis / ignobilis
vel sublimis in dignitate / sive officio
constitutus an prelatus / sane mente
vel de familia sciens vel ignarus / solu-
tus vel coniugatus / laycus vel clericus
vel religiosus / consanguineus vel affinis
vel consanguineus / Quid scilicet et illud
quod commisit scilicet adulterium vel fornicationem
et similia / peccatum parvum / vel mediocre
vel enorme / occultum / vel manifestum
recens vel inveteratum et simplex / Ubi scilicet
in loco sacro vel prophano quia non sacro publi-
co vel privato / Per quos seu quibus
auxiliis / per quos mediatores / in-
ternuntios / quia omnes tales sunt parti-
cipes criminis et damnationis / et ipse
cum eis est obligatus propter eorum peccatis
Item per quos id est cum quibus contra
quos / Nota prout confitens non debet
nominare specificare personam cum qua
peccavit / ita ut circumstantias per quas
intelligi possit / nisi forte notorium
esset vel aliter recte confiteri non pos-
set ut dicunt quidam super c. de his que
quis confiteri tenetur q. Non licet
alienum peccatum in confessione revelare
licet non specificet personas
in interrogatione / nec ultra insistat
ad cavendum circa qualitatem persone vi-
detur de hac materia ponere / Cur
scilicet quali temptatione / si sentit et utrum
temptationi precesserit vel ab ea plu-
ries fuit victus sponte / an coacte
cupiditate / an paupertate ludo vel
nocendi causa et similia / Quomodo scilicet de
modo agendi quod melius actum quam
loquendo scitur / Quando scilicet in tempore sacro
ut in festis ieiuniis festis et aliis ieiu-
niis / vel non sacro ut vice aliis / Quo-
tiens hoc scilicet per pessimum / Sunt autem alii versus
in quibus deterius circumstantie continentur
Aggravat ordo locus persona scientia tempus

Ecclesia condicio minus, modica copia, ta-
cit modum in culpa, status alti, lu-
ta pupilla, quibus non curo quare du-
uitatem inquisit. Tamen eciam ex
supradictis satis patet manifestate.
Adhuc etiam nota, quod peccator debet
dolere et confiteri de bonis obmissis
et tempore male expenso. Item quia
alios proximos a deo eripuit
et receptas ante vel ab alio in malo
confirmauit, quia multis mali
non boni exemplum fuit, quia bo-
nis persecucionem et tristiciam intulit. Et
etiam quia deum contumeliosissime offendit
et omnia et multa alia. Unde Augustinus
de pe. di. v. Consideret et cetera de ho-
micidio sicut dignum non est aute
intelligendum, quod omnia ista supradicta
confiteatur ad singula sicut supra
dictum est. Sed confessor discretus secundum
qualitatem persone et de bonorum exigit
quod expedire sibi videbitur eligat, quia
cum ad eundem simplicem di-
cunt confessorem. Sequitur qualis
debet esse confessio. 189.

Postea considerandum de qua-
litate confessionis, scilicet qua-
lis autem debet esse confessio.

Sit simplex humilis confessio pura fidelis

Augustinus his versibus docet: Vera,
frequens, nuda, discreta, libens,
verecunda, integra, secreta, lacrima-
bilis, accelerata, fortis et accusans,
et sit parere parata. Hastu autem
[illegible] sint tamen debet esse
confessionis, scilicet quod sit frequens et quod sit
accelerata, sicut liquet supra de utilitate
debet confessio primo esse sim-
plex sine [illegible], ut scilicet homo se ip-
sum dumtaxat accuset, non alium, propter quod
vita mea [illegible] de se
habitum est supra ubi agitur de his que
debet quis confiteri quod vitium aliquibus
in confessione de aliena peccata.
Secundo debet esse humilis. Ecclesiastici iiii: An-
presbitero humilia animam tuam, propter
quod deum et supra sedere debet ad pedes
presbiteri. Attendat etiam quod humilio
in hoc quod se ipsum accusat et confite-
atur iniustum, quia quanto plus homo
nihil minus peccatum tanto facilius
ei deus ignoscit. Unde supra illud psalmi:
Iniusticiam meam non abscondi, glosa: Quod
homo detegit deus tegit, et quod
homo tegit deus detegit. Tertio
debet esse pura, scilicet quo admixtione
ut fiat gratia, non simulate, non simili-
ter ad dei honorem, non ostentacione,
sicut quidam confitentur peccata sua et fu-
erunt commiserant alia, de quibus ipsa
in peccatis hic labiis me honorat,
cor autem eorum longe est a me. Ta-
les deum deridentes. Ysidorus: Irrisor
est et non penitens qui adhuc
agit quod penitet, nec deum videtur
poscere subditus sed subsannare superbus.
Non fiat etiam ex ypocrisi vel
elacione, sicut quidam in confessione
se extollunt et alios se preferunt,
puta phariseus qui dicebat: Gra-
tias ago tibi domine quia
non sum sicut ceteri homines. Quarto
debet esse fidelis, scilicet quod tam confitens
quam confessor sint in fide, et
fiat confessio sub spe venie. Unde
non valet de pe. di. i. que penitet
et di. vi. qui vult. Unde non debet peccator
quantumcumque magnus desperare de
venia, sicut Cayn desperauit, et non alius
quia plus potest deus dimittere
quam possit homo peccare. Et dicit
Ieronimus supra psalmum: Quod Iudas magis
peccauit, nisi quod se suspendit quam
in hoc quod tradidit Christum. Quinto debet
esse vera, i. non taceat unum nec ad-
iungat falsum, etiam humilitatis causa.
Augustinus: Cum de peccato causa humilita-
tis causa mentiris, si non eras peccator
antequam mentireris, mentiendo efficeris
quod prius vitaueras. Item non est hu-
militas impura dicens peccator te
esse cognoscens, veritas autem [illegible]
Et ut dicit Gregorius: [illegible] humi-
litas ubi regnat falsitas. [illegible]

Jo 1. Si dixerimus peccatum non habemus ip-
sos seducimus et veritas in nobis
non est. Respondeo dicendum quod se dicere peccato-
rem inquantum quia nos sumus tunc
venialiter. Contra autem non dicat se peccatum
aliquod contraxisse nisi sciat vel credat
se esse. Unde ergo est illud verbum gregorii bo-
narum mentium est culpam ibi agnoscere
ubi culpa non est. Respondeo sic potest dupliciter
intelligi. Primo quo ad quosdam actus
et non quo ad verum. Non enim ad bona per-
tinet mentem sed ad veritatem. Ut
actum aliquem se commisisse recognoscat quem
non commisit. Alio modo quo ad conditionem
actuum et sic verum est quod dicit gregorius quia
iustus de actu quem de se bonum esse
videtur timet ne defectus aliquis ex
parte fuit commissus et sic dicitur. Job. ix. Vere-
rebar omnia opera mea et eo addi-
tum bona pertinet. Ut ista forma
dicitur quia corde tenet lingua ar-
ticulat. Vel potest dici quod verum est quod loquitur
de agnitione dubia non de asserto-
ria secundum petrum. Quid inquid est quid ergo dicendum
qui pro humilitate se reputat deterio-
rem ad hoc quod est manifestius peccator.
Respondeo Iustus quod et non humilis
non reputat se deteriorem quo ad
perpetrationem actuum quem sit expresse
cognoscit sed quia timet ne dominus
quod bene agere videtur pro superbia contineat de-
linquat secundum thomam. Unde dicitur
de augustino qui in libro confessionum ex
humilitate dicit Ego i quae abeamus
utrum iusta sunt. Respondeo quod non
constat autem quod augustinus esset iustus. Ergo
respondendum confiteri se esse ultimum
tamen dupliciter aut quod dicit iniustitia
fuerat propter iustitiam et sic non dicitur
quibus satis in iusto nisi sciat constare
peccatum mortalis. Aut quod dicit puerat peccata
iustitia et sic quilibet fatetur se posse in-
iustum secundum illud ysaie lxiiii. Omnes
iustitie nostre quasi pannus menstruate
mulieris quia homo comparatus deo.
[illegible] augustinus loquitur hic
[illegible] esse frequentius quod ... co.

et intelligendum dupliciter. Primo ut
quotiens quis peccat mortale confi-
teatur totiens quod confessione confir-
mat quod purgat in ezechiel. Sepius in eadem
vestis et refrigit. Qui enim vult habere
manus mundas oportet ut frequenter
abluat eas. Secundo ut eadem peccata diversis
presbiteris confiteatur. Augustinus et habetur
de pe di. i. que penitet quanto
quis plures confitebitur sub spe
venie turpitudinem criminum tanto
facilius sequitur gratiam et remissionem.
Nota bene quod si confessio sit facta
legittime et prudenter ad eam sine
non oportet iterum confiteri que
aliquid sunt confessi. Dicitur lingua
cordis non carnis apud iudicem
verum ea confiteri iugiter debemus de
pe di. i. quia hunc actus habeat. Si quia contin-
gerit quod confessio vel quod primo
facta fuit vitiata vel fuit postea
invalidata. Unde oportet eam aliquid iterari.
Sunt autem quatuor casus quibus et in
tali ineptis dicunt quod in confessione
iteranda esse. Primo est propter ignorantiam
delicti. Obquam oportet peccata ad
superiorem remitti. Qui confessor vel
inferior debet audire et absolvere nisi
mallet alteri committere ar. xxxv
q. vi. latorem extra de pe et re significavit.
Secundus est propter ignorantiam presbiteri ut
cum presbiter cui est quibus confessus potest ig-
narus. Quia enim debet presbiter tunc
ligare et solvere sciens. Et a iterum con-
fitendum est cum licentia vel proprio sacerdote
vel superioris di vi qui vult et si ne-
getur liberam et non assit superioris
copia sufficit libera petita licet non
obtenta ar. extra de regula lxi licet et
de iure pa. nichil iudex et glo. Si
tamen confitens prudentius esset
et confessorem instruere posset confes-
sor expedit enim iterum confiteri
non oportet. Tertius est propter fictionem
ut si scient aliquod peccatum mortale in
corde retinuit vel secundum voluntatem
peccandi accessit. Quartus est propter contemptum

satisfactionis vel quia negligenter con-
tempsit facere primam iniunctam secundum
Ray. de eo qui contempsit satisfacere
et oblitus est primam iniunctam ar-
de pe. di. iii. § apostolus. Si eum strict-
cam et implet iterare non artatur
Et intelligantur isti duo casus ultimi
quando confitens presbiterum mutat. Si
enim ad eundem redeat aut est recens
confessionis et non tenetur aut ille est
cuius peccata obliviscitur propter diuturnitatem
temporis et tunc tenetur iterum eadem dicere
sibi que prius dixerat. Ray. vero
dicit quod si penitens doleat penitus
de iniunctam secundum quam facere contempsit
sufficit quod idem penitens confirmat
eam presbitero nec de novo confiteri
non tenetur confiteri peccata quia aliquando est
confessus de quibus fuit iniuncta
penitentia illa secundum Ray. Sunt autem a-
lii duo casus quando est propter peccati ob-
liti recordationem similiter propter indi-
gnationem in quibus sanum consilium esset
quod omnia iteraret quando sacerdotem
mutat vel quando venit ad eundem quia
peccata sua oblita est propter diuturnita-
tem temporis non credo tamen quod tenetur dicere
alia peccata nisi de quibus dubitat ut si dicat
aliquis se peccasse et confessum fuisse
et sibi talem penitentiam iniunctam fuis-
se et sit satis potius eius condicio
et ingratitudo cognoscitur. De inde ad-
dat hoc peccatum se inmisisse commisisse
vel recordatum esse secundum Bon. Unde
sequitur post confessionem etiam aliquis prius
ex ministerio plerumque non recordatur. Non tenetur
peccata sibi prius dimissa confiteri
sed ei sufficit sibi prius iniunctam
complere secundum Tho. Etiam est dicere
contrariam confessionis et salutem multum
auffert. Cum multi aliquando confiten-
tur aliquod peccatum enorme quod postea
tamen vero dicunt alicui sacerdoti
non audientes intellectorum. Hoc dicere con-
pellimur quia hoc non est confessio di-
cere quando non fuit integra et in
prima vel quia fuit non cum de aliis.

aliquo nomine vel modo proprio non nova ab-
solutione secundum Bonaventuram. In casu tamen
in quo notabilius et periculosius gr-
avitas peccati non potest comprimi. Impe-
dientibus aliquis peccatum prius con-
fessum et commissum tenetur penitens
illud peccatum iterum dicere sacerdoti.
Aliqui tamen de eo qui recor-
datur peccati obliti sic distinguunt quod
aut tempore confessionis penitens
adhibuit diligentiam quam potuit de
lege communi humana secundum fragi-
litatem ut mediam habet omnium
peccatorum suorum mortalium aut
fuit ignorans ignorantia affectata
vel crassa. Si secundo modo credo quod recor-
datus cogitur ut illud idem peccatum con-
fiteatur eidem sacerdoti si illud commo-
de potest invenire et non sit ab illo
sacerdote postea iniuncta ab-
solvendi potestas aut peccatum peccatum
et omnia peccata mortalia prius
sacerdoti confessa quanto potest pre-
tale confiteatur alii sacerdoti. Si
primo modo non credo quod priori sacer-
doti teneatur intendere necessitate
illud peccatum confiteri sed alii sacer-
doti quamvis tamen de isto fuerit
absolutus quia ad iudicium ecclesie
triumphantis et militantis quia
sacerdos absolvit potest de confessis
et de predictis omnibus oblitis. Tamen
quia absolutio de oblitis debet
intelligi sub hac condicione si fuerint
reducta fuit ad memoriam dicantur
illi sacerdoti in confessione qui
ab illis potest absolvere tenetur illud
confiteri propter eius ignota oblivione
et distinguit Ric. De reimpe-
ditur ad superiorem propter enormitatem
delicti distinguendum est quia aut
remittitur ad eum propter absolutionem
a pena vel penali vinculo puta
excommunicationis vel irregularitatis [illegible]
et tunc sufficit quod confiteatur illud
sibi. Aut propter absolutionem [illegible]
culpa et tunc [illegible]

ad superiorem confessorem compelli saltem
et quod dicat ei omnia de quibus ha-
bet conscientiam et pro omnibus illis abso-
lutionem et penitentiam recipiat generalem.
Si autem sciat aliquam excusationem ra-
tionabilem, tunc eciam vult per alium con-
fiteri, tenetur illud reuelare superiori et
aliud et aliam infirmorum. Et ille tunc eum
ab omnibus absoluere potest. Dummodo ille
faciat penitentiam sibi iniunctam in iniuncta
pro illo peccato, quia quedam peccata superiori
~~cum~~ absolui est non magis propter
rationem quam quia superior iniunge-
re discrete, quam per alium. ha. ho. c.
Unde in hoc casu absolutio superioris presbiteri
et superioris una complent sufficien-
tem absolutionem. Procedit tamen de
absolutione superioris secundum Rich. Tho-
mas dicit in quadam questione de quolibet quod
presbiter inferior ab omnibus a quibus potest
absoluere eum. De unde dicitur eum
ad superiorem mittere de residuo absol-
uendum. Si tamen ille qui confitetur
est excommunicatus, non potest ut dicit
Io. di. xvi q. si. absolui a culpa
nisi prius sit absolutus ab excommunica-
tione quia excommunicatus non est particeps
sacramentorum ecclesie. ha. tho. Unde non
... Rod. in glo. ti. de sen. ex-
communicationis. sed nisi prius constet superio-
rem ad illum, quod confessor potest ab-
soluere excommunicatum ~~absolui~~ aptius
prius quam sit ab excommunicatione ab-
solutus. Licet autem quis non teneatur
iterum confiteri peccata que alii semel
confessus est, tamen valde utile est quod
quo ad diminucionem pene ex vi clauium.
Set ad hoc nichil prodest secundum aquinas
quia in prima absolutione tunc dimittitur
in clauium quantum dimitti potest. Prodest
tamen ad meritum confessoris multiplicatur, simul et
instructionis gratie augmentationem et etiam
remissio et maiorem satisfactionem. quia
... est ... ab. et confes-
sio ... 2a ... quia melius prouenit
... proprio uidetur probabilior
... tamen de penitens.

ne alicui quibus confitetur nimio horrore
pene obruatur continuo et per quod multi
quorum sal in eodem cibo sed nimio sale
desperant. Unde sufficit quod alii confessores
quandoque per iniuncta a primo confinet, dum-
modo sit discreta. Et si uoluerit possunt imponere
de super aliquid facile ut pro. m. Thomas
non uidetur quod si pro uita raro esset iterandi
confessionem nec etiam absolutionem
precipue in eo qui non habet causam ali-
quam dubitationis de prima absolu-
tione. Ita enim potius dubitare per
secundam absolutionem per prima.
Dicunt uidetur quod contritio non
iteratur secundum omnes modo, quia tamen ...
... potuit semel ... in-
primo in 2a confessione non requiritur
quod habet claues alterum sunt ipso.
Si ibi nichil vis opatur. Et hic ... //damu
fate uideatur de pe. di. i. s. Digna
est via, ubi dicitur quod quanto quis plu-
ribus sacerdotibus confitebitur ipse re-
me turpitudinem criminis, tanto fa-
cilius consequitur graciam remissionis.
Ipsi enim sacerdotes plus iam
possunt propter plus confitentibus per
quibus enim remittunt remittit deus.
In hiis uerbis duo nota quod facilitas
consequendi graciam remissionis per
confessionem repetitionis pluribus confessoribus
facta intelligi debet ex parte sacramen-
ti respectu eiusdem peccati. Secundo dicunt
quod etiam in 2a absolutione gratie conser-
augmentum, et quanto maior gracia recipitur
tanto minus de impunitate peccatis
peccato manet, et ideo minor pena manet
purganda debetur. Unde etiam in prima
absolutione aliquando plus et minus de
pena dimittitur secundum quod plus et minus
ad graciam disponitur et potest esse tan-
ta dispositio quod etiam ex vi contritio-
nis tollitur tota pena ut dicunt super.
Sed contra secundum hoc tociens quis confiteri
possit et absolutionem recipere eadem die
quod dimitteretur sibi tota pena omnibus
peccatis prius debita et ita gravissima
peccata remittuntur cum pena modica.
Respondeo saltim prime respondeas.

pecti i uno co plurib9 respectiuo no lz
efficacia exemi clauium nisi suata
obediencia debita .i. reuerencia debi
ta sacrameto | ad qd respondetur qr remissio
eius pecti no itetur nisi adueni
ente nouo motu deuotionis ut
noua subsequencia | qr licet inadu te
tiens pt recipi qd tota pena remit
tetur | nec tamen dici pt qd pecm remit
ti sine pena | qr saltem sustinuit
penam pro peccatis unius | subsequencia
labor et solicitudo inpenitudo | et
confitendo e magna pena et huius
et comissionib9 | Ra. Ruch. et pe. ¶ Sep
timo debet esse confessio nuda et
dicitur primo qr no quib9 debet confiti
per nuncium nec per epistolam sed prima vo
ce et ipso ore et presencialiter | ut qui
ipse peccauit ipse erubescat | contra
Aug. de pe. di. i. que penitet dr
dub. mandat laicus. ex. ut ipse
dicunt ora sacerdotis dicere corporali
presencia confitendum no per nuncium no
per scriptum | Raym. huius e qr confessio no e
tm actus virtutis sed etiam est pars sacrament e
lis ad eam sicut ipse actus uirtutis suf
ficit qualitercumque fiet | ¶ Et primo ess
tanta difficultas in uno mo sicut
in alio tm sicut qr e pars sacramenti lz de
tradum actum sicut et alia sacramenta lz
dicta ymmo magis | et sicut in baptismo ad pro
ficiendum intrinsece ablucionem applicatur elem
illud tangens sz maioribus in ablucione
Ita et in actu sacrali ad manifestand
actus illos applicatur ordinate quantum non e
maior ex parte leuitas sicut sanctum v. | ar. iii. mo.
di reducitur sicut ad supplemtum huius | ¶ Si
tm presbiter interrogat confitentem et ille
ad interrogata respondeat sufficit
quamvis aliqua de quib9 interrogatur nisi sit
talis qui prius dimittitur confiti qr
ad ipso confitetur pecm | hic n. qr supplebi
a esset de pe. di. i. usque fi. ¶ Ro. Ha.
quid de eo qui no pt i. loqui a presbitero
Respondeo vel aliquid qr in illo casu non
tenetur prior confiti | nisi qr per signa
pt ostendere | sacerdoti | pnitentie
no confiti pt sed no tenetur nec uel

dicitur nec positiuus et tamen confiti sit ut
tm difficile no uidetur tantum plus
artare confessione quam penitentibus di
uinum et positiuum artetur | quantum ad plus
dicimus uel enim emergit elicit sang
uine sed Ruch. dicens eo quod scribit
sicut qr etiam talis confessio in magnum
periculum de poni ¶ Rcdiend etiam si co
dum no lz copia presbiteri cum sit te
ci per literam confiti | ¶ Respondeo qr
no tenetur tenendo ueritatem | qr ad hoc
homo no obligatur nec ut diuino
nec positiuo iure | et licet e laudabile fa
ciendo cum prime no e in uoluntate pub
lico ¶ Oct. sic scriptum iuxta presbiter confi
tentem diligenter examinare ut
prudenter intelligat quale debeat
ei consilium et remedium adhibere
ex de pe. et re. omnis | ¶ Si autem tenent
tenendo ueritatem absenti presbitero
confiti per scriptum imminet pericul
ut autem esset destitus in prodita ex
amatoris | aut desperatione penitentis
reuelatoris | ut lict facilis sint pers
aut penitentium maliciose aperi
¶ Aut penitentiam ignorancia tradi il
li cui committitur qui casus aperit | a
confessor sicut esset maliciosus pers
uadere confessionis uiri | contra penite
tem in manu sua probat tali pro
batione probabili | ¶ Absque hoc quomo
homines possunt inde deprehendi
et hec ultima ro concludit | qr sacerdoti
penitentibus qm in uobis ut inter
pt confiti no tenetur tenendo ueritatem
confiti per scriptum | etiam si sacer facit no
esset ueritate sed per cogitationes si
Ruch. | dicit etiam de 30. q. iii. d
libus qr prima admittit per scriptum e
recipienda et sic in sum. 17. ibid
sicut sicut primus no aut suspicit absentis per
fectum penitentibus uidetur appe
dare peccata sua per literas in prima
per consilio recipiendo sed sic
fiat ut dictum e ad prima parte
¶ Octauo debet esse confessio nuda et fal
sis uerbis ut nec de ... fallacia

sed quibus peccatum debet exprimi pro quo confessor noscere
qualitatibus turpe sufficit tamen exprimere
illud per honesta vocabula, ita tamen quod presbiter
possit intelligere manifeste, puta dicendo
immunditiam tali vel cum tali [illegible]
[illegible] confitente turpius loquente ut ri-
baldus debet eum corripere. [illegible] circumstan-
tie peccatorum que confessionem aggravant quam
maxime turpes et abhominabiles
et maxime illa que ponunt actum de alio
genere peccati, de pe. di. v. consideret. Octa-
vo debet esse confessio discreta et
dicitur primo ut distincte et sparsim
singula peccata confiteatur, sicut id psalmista:
Lavabo per singulas noctes lectum meum,
id est per singula peccata confitebor iniquitatem meam. Secundo
ut medicum peritum eligat de quo habitum
est supra. Nono debet esse voluntaria non
ut sit sicut confessio latronis. Unde Augustinus
qui sua peccata voluit confiteri dum
forte deprehensus fuit, sed sicut con-
fessio latronis in cruce per voluntatem
sacrificabis tibi et confitentem [illegible]
[illegible]. Decimo debet esse verecunda que
talis fuit confessio publicani de quo dicitur
Luce xviii quod stans a longe non etc.
Augustinus et habetur de pe. di. v. quem penitet
laboris [illegible] erubescentia
et quia verecundia magna pena est, qui eru-
bescit pro Christo fit dignus venia. [illegible]
si verecundia in confessione non [illegible]
ut scilicet non reddat peccatorem minus idoneum
potius absolvat eum in magna parte
a pena cuius debitor erat. Undecimo debet
esse integra, ut scilicet omnia peccata mortalia
simul uni confiteatur [illegible]
quibus alius non fuit legitime confessus
presbiter autem eum aut alicui quod a nulla
culpa absolvit, nullus autem presbiter ab-
solvit sed potius intendit penitentem
confitentem ab eo quod celat etc. Et vo-
luntate confessionem [illegible] nichil [illegible]
[illegible] absolvere confitentibus [illegible] in
[illegible] ubi agitur de [illegible] confitentibus
[illegible] confessionem [illegible]
[illegible] si [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] confitetur [illegible]

[illegible] sed quando [illegible] peccatum
alius se commisisse, [illegible] peccatum
prius aggravat [illegible] medi-
cinam temporalem [illegible]
medicus debet cognoscere [illegible] totam
[illegible] aggravando
alterius aggravatur et sic medicina [illegible]
modo [illegible] alterius [illegible]
[illegible] medicus [illegible]
[illegible] sit instructus ut Gregorius
docet in pastorali [illegible] ut [illegible]
omnia peccata que confitetur tenetur uni confiteri
alias non [illegible] confessoribus prelato [illegible]
Augustinus libro de penitentia et habetur de pe. di.
v. c. 1. caveat penitens ne verecundia
ductus dividat apud se confessionem ut di-
versa diversis velit manifestare [illegible] lau-
dare et ad ypocrisim tendere et semper venia
carere. [illegible] confessor tenetur ad
[illegible] confitenti peccata que scivit
vel audivit eum commisisse. Quando sacerdos
[illegible] aut probabile [illegible]
[illegible] confitenti [illegible]
si [illegible] quod confitens [illegible]
[illegible] laboret ignorantia crassa que non ex-
cusat vel non adhibeat debitam dili-
gentiam ad recolendum peccata sua [illegible]
[illegible] si parochialis presbiter [illegible]
[illegible] esse [illegible] impedi-
[illegible] matrimonio aliquorum suorum
parochianorum [illegible] tenetur eis revelare
in foro penitentiali. Respondeo
aut scit aut probare [illegible] impedi-
mentum illud probare possit aut non.
Si primo casu debet eis revelare ut vel
ipsi [illegible] vel se [illegible]
[illegible] presbiter de
[illegible] superiori vel [illegible]
[illegible] quia tamen sic
[illegible] tenetur ad illud [illegible]
In secundo casu non tenetur eis dicere nisi [illegible]
quod [illegible] ignorantia [illegible] quod non
[illegible] debet eis dicere [illegible]
[illegible] sunt [illegible] atque
[illegible] et alias
dicere non tenetur. [illegible] Duodecimo
debet esse confessio secreta [illegible] confitear

vni soli presbitero z inperfecto peccata sua
nisi sit peccatum adeo enorme quod totam
commouit urbem uel eciam totum orbem
quia tunc debet publice confiteri ut in
publico sollempnis penitencia imponatur
z reum se cognoscat z fateatur prout
de lege quia confessio debet fieri inperfecto uni
sacerdoti sicut expresse dicit decretalis
omnis utriusque sexus quod si esset publice
fierent infinita mala oriretur contra
ipse infamie z discordie. Videtur
confessio valde sit honorosa ignominiosa
z periculosa ut patet. Non obstat illud
Augustinus nemo dicat se occulte penitenciam
ago quia loquitur de occultatione respectu
presbiteri. Item si penitens prius pluri
bus presbiteris confiteatur z ab eis ab
soluatur numquid tunc recipit sacramentum
penitencie. Respondeo quod non. Ideo eius
modi repeticio confessionis absolute
uel actus absolucionis in singulari uel
in particulari de necessitate requiritur ad
esse sacramenti secundum Richardum. Licet tamen
penitens pluries uni presbitero confiteri quod
magis est consilium quam de penitencie foro
debet seruari. Quia unus pluribus confitetur
quilibet pluries presbiteri ita obligatur ad
celandum peccata confessa sicut unus
solus. Si pluribus confitetur simul non
ita stricte obligantur omnes ad cela
dum peccata alterius. Credo tamen quod si
penitens velit duobus simul confiteri
ut omnis confessio habeat ab ambobus quod
alias soli duo presbiteri audientes vnum
confitentem z simul absoluentes peccant
quia faciunt contra consuetudinem ecclesie
z contra statutum secundum Richardum. Item dicunt
quod sacramentum penitencie susceptum non potest nec minis
trari nisi in foro secreto quia in agitur
de occultis conscientie presbiter in eorum re
putatur quam de omnibus. Unde dicunt quod
a pluribus presbiteris simul confiteri sacramen
talis confessio non potest dici. Et quomodo
penitencia sit consolata. Quia confessio sacramentalis
secretissima debet esse. Decimus debet
esse lacrimabilis z amara sicut intendit
dicitur quod torrente lacrimarum per diem

ac noctem. Expositum de pe di. j. la
trina lauat delictum quod non potest pu
dor confiteri. Et quia tunc pudor z
uerecundia confitendi. Psalmo Recogitabo tibi
omnes annos meos
in amaritudine anime mee. Unde
cimo debet esse festina. Ecclesiastici v. Ne
tardes conuerti ad dominum z ne dif
feras de die in diem. Subito enim
veniet ira illius z tempore vindicte
disperdet te. Coetum autem peccator statu
tum potest tenetur confiteri habitum quod ipsum.
Duodecimo debet esse fortis ut non
vincatur pudore sicut enim patet in maria
magna. Tredecimo debet esse ac
cusatoria ut dicat se commisisse p
ter et opera malicia se fortiter ac
cusando non pretendens excusaciones
de peccatis sicut prime parentes quorum unus
alter per aliud excusatur quod ipse. De
cimoseptimo debet esse parata parta.
Augustinus ponat se penitens omnino
in iudicio sacerdotis ut paratus in omnibus
ut omnia iubente eo paratus sit facere
quod recipienda uita alia quamuis fa
cere penitenciam corporis morte de
pe di j. consideret. Impedimentis vero
confessionibus contra illi quod
superfluit quod debeat esse mora sed
ut non dicatur peccata in iusticia sicut
computatur tempus nimis sed
cum mora z deliberatione ut confitendo
deuotus attendatur z maior contritio
z uerecundia habeatur si est magis requirendum
de tempus quia de necessitate. Decimo
quinto confessio debet esse uniformis
sed tantum. Item sacramenta quedam
ordinata sunt ad graciam acquiren
dam ut baptismus z penitencia. Quedam
ad graciam promouendam siue augen
dam ut confirmacio z eucharistia.
Duo quoque sic. Et sacramenta non
habent efficaciam nisi in suscipientibus cau
sa sicut z dominus suis quod hic ...
eucharistia ... ...
quod uerius ... ...
secundum probabilitatem ...

e attricio quia sepe in confessione et ab
solucione efficitur contritus per gratiam ut
contricio fiat/ unde sufficit quod homo proba
biliter se disponat ad gratiam per
omnium peccatorum detestacionem/ quod si non
facit sed cum voluntate peccandi acce
dit mortaliter peccat/ quia homo
sacramento iniuriam facit quantum est in se
quod non est sine contemptu/ ut dicit de pe
di. iii. in ultimo ca. et c. sane quod dixi/ quod sicut
penitencia dicitur penitencia vera sic dicitur
dicitur palliata et ficta/ unde tenetur veni
re ad sacerdotem et petere absolucionem
Sed quid tunc requiritur in confessione.
Respondeo quod sicut opus sacramentale
ad iustificacionem ordinatum/ Cum enim
confessio est ad absolucionem ordinata
non tenetur ergo quis confiteri ex caritate
sed tenetur quis confiteri vel ex caritate vel
disposicione ad caritatem sufficiente secundum
veritatem vel secundum probabilitatem ut bona
et convenit Ray. dicens quod si quis
cum proposito peccandi confitetur/ iterum co
fiteri tenetur/ et hoc credit esse verum quando
confitetur alium qui alias eum
non audivit/ vel eciam primo fuit obli
tus quod audivit/ sed alteri primo qui adhuc
meminit non tenetur de hoc sup. c. t. §
vi. ubi tenetur/ Sed si non obicitur quia perfectus
eius sacramento tenetur se disponere ad re
cipiendum effectum eius alter ficte accedit
et mortaliter peccat/ sed effectus confes
sionis non est in primo habente caritatem
ergo tenetur homo confiteri in caritate
Respondeo nec recipit eius effectum non
habeat caritatem saltem in principio confessionis
vel in medio vel in fine/ aliquis forte
non habet ut habetur credunt primum non
minuitur offensa sed acquirit graciam
Secundo minuitur offensa licet non acquirat
graciam/ Tercio acquirunt veram secundum bonum.
Aliqui non dicunt quod licet confessio sua
in mortalitate seu in mortali peccato
facta non valeat ad remedium am
plius/ tamen adhuc cum sit quod
talis non est precepti transgressor/ Si enim
in actum precepti non sit tenemur

excepte caritate admittendum dominum
tamen licet sine caritate actibus non mereatur
premium/ unde talibus non tenetur necessario
eadem peccata iterum confiteri presbitero quia
licet tunc non recipiat fructum absolu
cionis/ recedente tamen ficcione incipiet
percipere/ sicut et in aliis sacramentis et
qui fictus accedit non tenetur iterare
confessionem sed tenetur confiteri postea suam
ficcionem/ et hoc sufficere facit quod quod de pe
et re. quemquam quilibet qui venit ad
confessionem et non penitet/ quod ceterum
confessio est admittenda/ et tribuere
salubribus monitis que prima diligenda
dicenda/ absolvendi tamen non sunt vel
si absolventur non recipiant nec consequi sunt
sacramentum nec a confessore nec a confesso
obstat eciam quod non est de pe di. iii. c.
ulti. hoc eciam sentit Petrus Tho. pe
et Bon. sup. dist. c. quamquam et quod/ Decet
aut est de contricione et satisfactione quod
sunt deo sed confessio fit homini et
deo de racione illarum est quod homo sit per
caritatem unitus deo non aut de racione
confessionis. Sequitur De effectu confessionis
titulus decimusnonus

Deinde considerandum de con
fessionis effectu/ circa
quod queritur primo utrum
confessio liberat hominem a morte peccati
Respondeo primo in quantum est sacramentum
prestat penitencia in confessione/ quia peccator
ministris ecclesie se subdit/ qui sunt sa
cramentorum dispensatores/ contricio non vo
tum confessionis annexum habet/ et satis
faccio pro iudicio presbiteri/ cum sit confessio
tacita quia in sacramento est et gracia
conferendi per quam peccata remittuntur sicut
in baptismo/ Secundo eodem modo confessio quod
absolucionibus coniuncta culpam remittit sicut
et baptismus liberat a morte/ non
tamen secundum quod actu percipitur sed eciam secundum
quod in voto habetur ut in illis qui iam
iustificati ad baptismum accedunt/ et per quos
obicem non prestat corpora sunt que ante
baptismum graciam consequuntur remittens peccata
que prius non fuissent remissa/ Scribi.

[illegible]

Item et de confessione adiuncta absolu-
tione quod sicut quasi in voto penitentis pre-
cessit a culpa liberaverat / postea non in ac-
tu confessionis et absolutionis gratia au-
getur et etiam peccata remittentur si prius
dolor de peccatis non fuisset ad contritionem
et ipse tunc obicem gratie non poneret / et non
sicut de baptismo dicitur quod liberat a morte
ita de confessione dici potest / Sed obicitur
quod habetur quarti sententiarum distinctione xvii quod per con-
fessionem fit veniale quod prius erat mor-
tale / sicut hic non videtur quod per confessionem non
remittatur sed prius a culpa remittitur in culpa
Respondeo veniale non sumitur hic pro culpa sed
pro pena debita excepiabili / veniale
enim tamen dicitur unius ex gratie ut [illegible]
[illegible] Alio modo ex causa a misericordie
omne causa sunt ut peccata ex simplicitate
et fragilitatis exceditur et sic sumitur hic / et ideo per
confessionem sic evenit scilicet quod de preterita
culpa remanet [illegible] Utrum
confessio liberet aliquo modo a pena / Respondeo
/ Una confessio simul cum ab-
solutione habet vim liberandi a pena eter-
na virtute clavis absolutionis / et sic liberet
confitentem in voto a pena eterna sicut a culpa
/ Et quod peccatum est pena dampnationis
et eo facto commutatur / a qua liberatus est
sicut mors obligatur ad penam temporalem
sicut pena est medicina consumens et
purgans / et sic pena restat in purga-
torio patienda / etiam sunt qui a pena in pur-
gatorio sunt liberati / et quod pena est in purga-
torio nata omnibus penitentibus in hoc mun-
do [illegible] / sed per virtutem clavium tamen dimi-
nuitur quod similiter commutata vilibus penitentia
tamen in hoc mundo [illegible] / Itaque sa-
tisfaciendo in hac vita purgatur sed etiam
Nullo modo diminuit penam [illegible]
naturaliter actum confitentem qui penam
sic [illegible] / et ideo quanto
quis plura de peccatis confitetur magis
pena minuitur / Sed contra voluntas [illegible]
computatur sicut ergo hoc tamen [illegible]
et propositum confitendi / quanto confitentur et
totum per voluntatem confitendi nichil de
pena dimittitur per confessionem / Respondeo
non intelligitur in hiis qui sunt ab aliis ut

in baptismo sed in hiis qui tamen sunt
ab homine et etiam quo ad sui
essenciale non autem quo ad penam
morbi et ideo in specie quorum [illegible]
[illegible] actuale et sic quod et non con-
fessa et absoluta [illegible]
[illegible] quod confessio tamen sed [illegible]
confessio generalis sufficiat ad delen-
dum mortalia oblita Respon-
deo sic aliquo modo / Nam confessio
operatur [illegible] contritionem et culpa
delet et sic confessio et culpa delet
et ~~confessio~~ [illegible] ad dimis-
sionem pene / et quod fit [illegible]
tencia quam habet ex vi clavium
sed confitentibus [illegible] / contingit aut ali-
quid ex contritione precedentem peccatum ali-
quod deletum quo ad culpam sine [illegible]
[illegible] speciali sed cum [illegible]
non habetur et ante confessionem illius
peccati quis sit obligatus et confessio gene-
ralis sacramentalis [illegible] ad dimissio-
nem pene ex vi clavium quibus se subiciat
confitentis nullum obstaculum [illegible]
ipso est ponentis / sed ex ipsa parte qua
[illegible] confessionis peccati pena
dimittebat a pena [illegible]
quis [illegible] non [illegible]
non sed dimitta sit ergo per confessionem
generalem tamen generali contritione remittitur
peccata oblita / quia deus ab homine
non requirit ultra illud quod potest / de
oblitis autem quamdiu oblita sunt
homo impossibile non potest confiteri
[illegible] intelligendum quod de [illegible]
[illegible] oblitorum sufficiat
generalis confessio non sacramentalis
si homo [illegible] et facultatem
confitendi / quia sunt habitus tene-
de mortalibus oblitis generaliter confi-
teri et ab [illegible] absolutus Utrum
confessio generalis delet peccata
[illegible] commissa Respondeo
non excusat quia ipsa peccatum [illegible]
facti corrupit / [illegible]
[illegible] peccata [illegible]
ignorantis [illegible]

a fictione excusatur aut si nesciret
eam esse peccatum propter ignorantiam facti
in particulari ut si cognovit alienam
quam credidit esse suam vel si oblitus de
casu peccati habet ignorantiam facti et ideo
excusatur apud fictionibus in confessione
et quando absolutionis et confessionis
impendit fructum hec thomas. Quid utrum gene-
ralis confessio valeat ad venialium re-
missionem. Respondeo venialia non
apponuntur dimittere tantum quod non continue
a deo sed indirecte quia disponit ad
aversionem hominis et quod non requiruntur ad de-
letionem eorum nove gratie infusio ut primo
spiritualibus unde sufficit ad eorum dele-
tionem contritio et confessio generalis hec petrus de
tarentasia aut quod confessio generalis
communis et quedam sacramentalis que fit
in presentia sacerdotis de quibus singula-
rium et non de singulis generibus. Et hec ut
extenditur ad remissionem venialium quantum
tamen ad culpam et etiam penam vel ex-
imple vel in toto secundum contritione con-
fitentis humilitate confessionis et operatione
sacerdotis inquantum est quedam persona
ecclesie clavium. Credo autem secundum non
sacramentalis quod scilicet fit publice
coram multis et tunc multe ibi eticam
et tunc est efficax quo ad deum per se et non
ex quarto. Et ideo etiam non publicus et in fine
completorio absolutio non sufficeret
hominibus divitiis si tenderet dicere vel nisi
vult vel cum presbiter deus etc. hec thomas.
Capitulum de sigillo confessionis titulus xxx

Postea considerandum de sigil-
lo confessionis et quia hic sequuntur
plura. Quid utrum sigillum con-
fessionis sit dicere ne. Respondeo quod per
hunc ergo sic. Eadem persona secundum naturam
ne affirmare potest aliquid loquens in persona
alterius et non negat loquens in persona
propria unde angelus loquens moysi
in persona dei vel dixit ego sum
dominus deus tuus qui eduxi te
de terra egypti exodi xx et non ne-
gasset loquens in persona propria. Ergo apud
homo confitentibus in persona dei in suo.

confessionis ut potest aliquid affirmare
quod est secretum confessionis quod loquitur
ut persona propria quod genus non negat
unde quo dicit se audivisse vel scire
quia ad notitiam eius non devenerunt
in persona quantum reputabant persona
dei. Ergo est secretum confessionis dicere se scire
audivisse vel scire mentitur sed intrare
mendacium et debere natale ergo ideo
fessionis sigillum. Sed contra hec contra hec
sic arguitur sicut statim sic quod et eos qui
adducunt perditionem contra et fieri iniquitate
ut probatum postea. Sed peccata in confessione
detecta omnino dicere et in particulari
non relata ad personam confitentem hec
etiam patet per illud quod est de pe et re
affirmare ubi primo in quo tradit eidem car-
dinali legato qui scripsit si quedam
casus que in confessione audierat et re-
ferret consilium respice tamen papa non redar-
guit de revelatione illa in omnibus talibus
etiam personas scriptura. Et tradit qualiter
tali persone confitenti sit consulendum
hec etiam patet quo quod ipsi confessorum
episcopi etiam in quod simpliciter et per iudicare
dicit aliquid talis casibus contingit et a-
qua persona fuit vel sic grauiter tribue-
re vel significare. Confessor licite potest
dicere extra confessionem quando sibi
detectum in confessione illatum quod nul-
lo modo relatum ad confitentem personam
ne possit devenire in notitiam eius
sed si ex predicta valet hoc non licet. Sed
mentitur probando quia non sciens par-
ticulariter nisi predeterminato singulariter
nesciat aut illud singulare cum nescit
sit particulare illa. Si iste non scit ali-
quam personam fecisse tale peccatum vel
quod est persona sibi confessa et hoc pro-
pter confessorem ergo fuit mentitus de hoc
et hoc quia nescit quantum et de alia
vero presbiter in confessione non audit
nec loquitur in persona dei sed in persona
propria. Sed auctoritate dei et ut minister dei
sed non in aliis sacramentibus unde mini-
ster dei baptizat et confirmat et ut
homo in persona propria scit se baptizare

Et prime medicaro pt dice pe baptyzac
Tenendo & q confessio pt de iure ne
prit assignare de hz alie rones Pri
prima sumitur ex ratione caritatis et a ex
rone fidelitatis Ta ex rone utilitatis pma
q talis lege nature de caritate prima
exprimitur Mathei vij omnia quecumque vol
tis ut faciant homines vobis et vos
facite illis, sup hoc eciam de lege et pphe
Et luce vj prout voltis ut faciant homines
vobis et vos facite illis / Patet eciam
dz intelligi ista ppo q voltis a q de
betis velle sm rectam rone / Ex de lude
d ista ppone ista ppo ppo regula Mat
xxij diliges proximum tuum sicut te ipsum
Sz quilibz sm rectam rone dz dilige
rectam famam proximi / Cum igitur alt relacio
pecti confessi et penitens confessor dz
eam dilige et velle ipm confessum Sz reve
lacio a confessione tollet famam ergo etc.
Et a de talis quilibz de lege nature dz servare
fidelitatem proximo suo qua ipse vellz et
dz velle sibi servari Sz quilibz committens secretum
magnum alteri vellz sibi servari et dz vel
le tamqua secretum / ergo alter cui committa
tur illud servare Sz Racio / tamquam pu
et qui ambulat fraudulenter revelat
archana / qui aut fidelis est celat cum
commissum / Tercia racio quilibz de lege nature
tenetur servare promissum licitum Sz confiten
secretum mandare in confessione detectum et
pnis explicite vel implicite promittit
se servaturum / ergo pro tali promisso saltem
subintellecto non committet sibi tale se
cretum ergo etc. Sz Racio pt exempli exo 10
Sbs. lacitu veritatem committit sed
proximo suo / Non solum autem celare
confessionis est de lege nature Sz eciam de
iure positivo et divino / quia pt patz exemplis
Sz ebrimus nos dare te contrariorum alterum
quam rvorum a lege positiva / Sz lege divina de
confessione facienda pecto tactum est prius
vbi agitur de institucione eius / ergo quilibz
lege ppd tenetur nos retrahere aliquem
a confessione facienda / Sz revelans ro
fessionem occasione data retrahit a ipsis
a confessione ergo etc. / Est eciam de iure
positivo ecclesiastico. ut extra de pe et re.

omnis / Utrum in aliquo casu liceat re
velare revelare secretum confessionis
quando ipse in nullo casu licet sive pec
cantis peniteat sive non sive confi
tens peccatum iam ante perpetratum sive
perpetrandum sive sit peccatum criminis
sive infide vnde falsa / ymmo hz
De hereseos tamen ipso nichil confessio celat
gravi probari pt auctoritate et rone primo
auctoritate extra de pe et re omnis utrum
Caveat sacerdos ne verbo vel signo vel
alio quovis modo prodat peccatorem sed si
prudencioris consilio indiguerit illud absque
ulla expressione persone requirat
Sz eciam pillud e de pe di vi
Sacerdos ante omnia caveat ne de
his qui ei confitentur peccata alicui recitet
q pecti infore prime solum q tanta
prohibere generaliter ratione multiplici prima
e quia pecti baptismus q sacram
tum quis fictus accedit / ergo
q diminuendo aliquid de essenciali
bus sacramenti / Ita et confessionis
depinit esse sacramentale licet con
fitentis emendacionem non proponat Se
lo nichilominus celandum est unde tale
confessionis sigillum contra caritatem
militat / quia caritas non requirit
qui remedium apponat peccati eius
tali modo / quod aut homo ipse confiteatur
sit quod nescit / quia non sit illud ut
homo Sz ut deus / Tercia racio est q
si liceret revelare confessionem vilis
redderetur et minus in frequencia
haberetur et per hoc trahetur ab ea / Quarta
e quia verecundibus aperire tum cum
multum celare homines in confessione
multi mali scelestos audirent
ut apertius laudarentur ut possent
postea premonire et ignorare / Tercia
ta e quia si liceret revelare confessionem
celare confessionis de iure nature non
esset / et impedirent penitentes et probatur
Ad auctoritatem forma prima enim for
exteriori confirmare / Sz tu cum
tui maxima diligencia
ne peccatum precidentium in confessione
sit detectum

ne per heresim corrumpatur. Potest etiam dici pla
cent diligenter inquirat super circumstantiis peccati
observata tamen discretione ut nullo modo
dicat vel faciat aliquid per quod verbo vel signo
de aliquo confitente prodat vel aliquam
malam suspicionem vel opinionem de eo ali
is faciat. Summa Pisani. Respondeo dicitur per
quod ratio non videtur dicit quod confessor non
tenetur celare peccatum in futurum ut heretici dicit
quod confessor tenetur celare peccatum commissum non
autem committendum. Hostiensis autem contrarium sentit
Extra de pe(nitentiis) et re(missionibus) c. Omnis utriusque sexus. Item utrum
eum scilicet et quam omnibus doctoribus. Quid
si precipiat sibi confessor quod dicat illud
quod per confessionem scit. Respondeo non tenetur
sibi obedire quia confessor non tenetur
celare confessionem de precepto ecclesie sed
etiam de iure naturali et divino ut dictum est
supra, super quod mandatum non est parendum. Unde si precipiat
sub pena excommunicationis late sententie
quod dicat illud non tenetur quod debet exequi intentionem
precipientis intendat quod dicat illud
si sciat ut homo. Si etiam excommunicetur de
confessione dicere non debet nec excommunicationem
timeret quia non est subditus suo superiori
nisi ut homo. Quia autem non scit ut homo
sicut Deus. Thomas. Scotus [illegible] illud dicunt in
[illegible] et super Summa Hostiensis. Item utrum si
presbyter haberet aliquod peccatum mortale de
quo confiteri non posset nisi confessione
sibi facta revelaret. Respondeo quod
non debet confiteri illud peccatum durante
in tali casu sibi sufficeret de illo peccato
contritio cum proposito confitendi. Quod posset
fieri hic facere sine revelatione persone
sibi confitentis et sine quocumque prejudicio
sigilli confessionis. Et formaliter vinculo
ligatur confessor ad celandum quam penitens
ad confitendum. Ricardus. Item
ad sacerdotem aliquem contigerit
in festum presbyterium cui agente
nemini [margin: presbyter nemini] quorum omnibus ac nemoribus
ingressum prohibuit et confitetur illi. Non
quod ille presbyter nemini ingrediendi providere
quia non ingrediendo videtur revelare
confessionem istius confitentis aliis
non ingredientibus. Respondeo potest

dici quod sacerdos ille multis aliis
sicut potest intrandi nemus. Aliam
ab ista sibi per latronem detectam et
adinvenire multas alias potest cogitare
et dicere nolo hic vel illud facere ad istud
vel istum locum declinare. Unde quia frequentia
ultimus et per eo tali actione allegat
videtur dimittere tunc non videtur sic
revelat confessionem. Si autem non potest
aliam actionem dimittere tunc videtur
sic revelat confessionem quod apparet
illis aliis per confessionem dimittit
et nisi sic revelaret confessionem. Dicit
quidam quod debet intrare nemus et per
ponat se morti sicut et quoniam ista casu
ut sinat legem de sigillo confessionis
et per modum sic moriatur martyr. Aliter
dici potest quod non debet reputari revela
tor confessionis nisi faciat aliquid
quod contra sua prodat peccatum confessum
scilicet dimittere nemus non est hic proprie
singularitate dici potest quod signum quod
facit sacerdos ad signandum tale
peccatum fuisse confessum vel non fuis
se. Licet aliquo modo sit signum et ideo
ex aliis presumptis non est proprie signum
revelativum confessionis nec per quod
licitum simpliciter confessionem. Hostiensis et Scotus.
Item si presbyter compellitur dicere utrum
de aliqua persona sibi confessa audi
visset aliquid. Respondeo in isto
casu debet dicere se nequaquam audivisse
et quod de hoc nihil scit. Et primo dicunt
ut quod per solutionem prima consideratio hujus casus
non est dicendum ut quidam dicunt
quod presbyter interrogatus utrum aliquid
peccatum debet dicere se tacere quia potest
capi ex hoc quod per suam taciturnitatem
vel fugam respondendi sibi confessa
mala presumptione graviret. Hic [illegible]
Potest etiam dici quod de eo nihil scit
per confessionem scilicet revelandum sicut dicitur
Marci xiii de die illa et hora ne
mo scit neque angeli in celo neque
filius hominis. Et subintelligitur quod nihil
scit quod sit revelandum vobis. Scotus.
Credo etiam quod si quis confessus de sua

pro confessione gerit grauius obiurgari
deberet. Aduerte quod in hac confes
sione dicitur aliquis quod non est verum secundum
sonum sed quod illud quod nouit homo
per confessionem non nouit ut homo.
Item cum aliquis detegit confessori cri
men in confessione aliquod quod periculosum est
communitati quod nullus alius scit nisi ipse
tenetur eum saluis uitare nisi quod sit
quod de penitentia quod sacerdos tacuit ab hoc.
Respondeo quod non ut credit illa dece
dicit enim sic a quodam qui consciens est sacrilega
manum in confessione mulierum audiendo
cum mulieribus omnibus sed de multiatis
commisit dicens abstinere, nisi forte illud
tibi soli qualiter cognoscis etiam tam pri
uato cognoscimus euitabit, homo ab hu
ius potest in eius aliquis per aliam viam quam
per confessionem scilicet Rubrica De hoc predi
ctos scilicet quod illud et cauendo ab homine
non loquitur exponere quod nouit per confes
sionem aliquid communitatem vel per viam
sacerdoti sibi commissi. Sed de eo quod nouit
probatum scilicet sic scit pro communitate nescit
vel communitatem nesciret credit et sic sic
sed uitare periculum quia non est de
bitor illi aliud hunc tamen scientie.
Sed quid si est tunc per viam confessio
nis quid faciet. Respondeo si potest eum
uitare per aliam viam quam communitate
perdendo eius communicationem sed uitare
sui aut non tamen uitare non debet, quoniam
hoc uitare licet, quia uitatio tunc est
de iure positiuo et cetera. Sed ille tenetur
non prodere de iure naturali positiuo diuino
etiam et cetera. Item presbyter sciat per id
quod aliquis alieno dampnum intulit
quia eum hoc facere vidit vel ab eo in
confessione audiuit quod faciat si dap
nificatus ab eo requirat quod consuli
tur. Respondeo sit in communitate quod
dampnum sine aliquo declarare di
cendo sic Item cuius fecit tale sunt
sit et communitatis, non sed eum notatum tunc
quomodo prius sed sciens mouendum se
ingerat quoniam quia non potest ueritatem a
quo non remouit ex de officio ordinarii. Si
sacerdos Item cum sacerdos sciat per

confessionem quod aliquis dormiuit cum
tua mulier aliquam nisi potest hic episcopus
reuelare. Respondeo quod non et ex hoc statim
quod etiam femina polluta est et compla
da quod illud intelligi potest quod est diffa
matum aliquis potest presbyter ille palam et
statim celebrare ut extra de penitentia et re
non ab homine. Et dicendo quod plurimis est
quod hoc reuelet episcopo in genere dicendo hic
etiam reconciliare ecclesiam ut de adulterio
significatum. extra de officio ordinarii, si sacer
dos. In hiis omnibus non plus testes
inducit et deterre est de confessione et
praetereo loquitur indistincte in consilio.
Item cum prelatus abbas vel aliquis
alius prelatus scit per confessionem ali
quem subditum suum male uti officio
suo vel etiam scit per confessionem alicuius
fratris sibi subditi qui comitem tunc
inducit eum ad ruinam. Utrum eum
remouere potest. Respondeo quod non quod pla
tus remouendo ab officio subditum a
lium. Et si scitat utilitate cuius fac
tum dampnum communitati, quia aliquis
clarum remoti ab officio scientes
quod per suam confessionem remotus esset
a suo officio ad non confitendum re
deuntur communiter. Et ideo ille nimis
reuelatur confessionem et minor esset
ad peccandum peccatorum relatus, ut sine
lesione esset potest prelatus dimittere
peccatum quod punitur quod fiat ut dicitur vel
sine aliquo remedio, quia non te
ad hoc remedium nisi cum quo
differtur ad eum unde in hiis quod diffi
cile ad eum in foro sine medio
sed quamuis potest remedium adhibere si
ut eum moueat et tamen perdicto quod
fieri sine peccatorum consequatur recognoscit
vel saltem quod bene se habeat et a malo
se caueat et hiis. Si tamen superior
possit illum ab officio remouere si hoc
quod ille vel quicumque alius suspicatur
possit eum plurimis quod dixit in confessione
ab illo officio remotum esse
ordinarii ut dicunt aliqui ipsum
remouere. Rubrica. Et
ille resignare nollet

nisi sit tali religio in quo subditi
consueverunt mutare pro nota infamie
et hoc Et queritur cum consuetudo Item
si quis per confessione alicuius que
audit contractus accipiat excipit, et dig
nitatis precatione Item quid si per sua inesset
in mercatori cuius tenebitur tondere et
uide q no per condere videtur de spiritu
superiorem inducere et quodammodo con
fessione revelare Credo multis
aliis causis et quibus indignus pla
tone qua expresserit ex defectu scie
ntie vel alicuius huiusmodi Et ideo q
conderit ut dictum est ne superiorem quid
in confessione revelat hoc Tho. ro.
Item de presbitero cui sit per confessionem
duos familiaritate contracta per
fornicationem assistentem esse et postea
eos velle inire contrahere matrimonium in
facie ecclesie Item etiam de decano
qui audit confessionem clericorum inscriptorum et
de ordinandos epo puttat
Respondeo presbiter confessor dis
suadere debet et similiter decanus clerico
et ille potest differre debet et nisi
per superiorem cogatur vel per scandalum
vitandum non debet hoc ipse non debet
hec matrimonium dividere nec il
los clericos promovere sed tunc aut pr
quia non ipse sed ecclesia facit quando
talis fuit ex hora Consilium tamen
est quod utrumque faciat per iuramentum tamen
propter confessione illorum occultatam sed
propter causas huiusmodi et tamen faciat
ipse non credo quod peccet Sed tamen non
ultro se offerat sed coactus se excusat
Thomas Item si quibus revelet presbi
ter in confessione ea que debet et ea
que debetur et ipse recipiat omnia
sub sigillo confessionis Item etiam
si quis habeat pecuniam aliena in
deposito receptam sub sigillo confes
sionis si fiat inquisitio de predicte
[illegible] a presbitero predicto aut de
[illegible] depositario quid faciat
[illegible] quod si quibus confitetur presbi
[illegible] pecuniam per furtum ad ea

ipsima vel aliis cum quod sic presbiter
celare tenetur Si quis autem ea q
debet vel si debentur dicat presbitero
non debet illud recipere sub sigillo confessionis
Si tamen per industriam susceperit non
tenetur celare nisi quodammodo consilii vel se
cretis et uita que similiter revelan
tes confessionis non extendunt nisi
ad peccata Item si auctoritate epi vel iudicis
propter hoc potestatem habentis rogatur presbiter
utrumque vel dicat veritatem de huiusmodi debito
sibi taliter revelato vel depositarius
de pecunia apud se deposita te
netur dicere veritatem quandoque non iuste fiat
inquisitio per iudicem vel ecclesiam
huiusmodi debitorum aut rerum deposi
tarum et quia cessit bonis suis cui
debitum debet vel aut qui depo
suit aut alia iusta ratione constans
aut accipiendum huiusmodi bona non obstan
te quod promissione sub sigillo confes
sionis talia sunt recepta quod qui
sic recepit debet tamen non cogitavit
de se cogitasset vel etiam intendisset
quod in huiusmodi casu non revelaret iura
mentum esset illicitum Sed non esset
sicut quando alteri in preiudicium Si
but presbitero vel tyrannus huiusmodi debi
tum vel depositum contra iuste requi
reret confessionis huiusmodi debiti vel de
positi requisitus debet tacere vel ad
sermonem transferre vel sophistice re
spondere Tho. Ego satis credo quod q
cumque dicit confessori in confes
sione sacramentali ea celare tenetur si
confitens hoc intendebat et vole
bat et exprimebat hoc etiam velle
sentit Henricus et Tho. ut patebit
infra de illa questione contra confessionis
sigillum et Item presbiter de lumi
confitentis confessionem revelat pro
Respondeo illud quod presbiter scit scit
tamen per confessionem nullomodo dicere debet
Sed confitens ei per aliud modum instru
mat presbiter quod facit dando ei licentiam ut
dicat Sed nichilominus debet scandalum vitare
propter quod tenetur non confessor sed propter
vitandum scandalum et propter sacramentum

qd quasi de essentia sacramenti est celare
sacramentum confessionis et hoc tollit qd licentia
confitentis sit privilegium remanet et
ideo ubicumque timetur scandalum non debet
uti licentia tali. Cur autem potest scandalum
timeri quod presbiter potest quia quod presbiter
confessionem revelet. Unde si dicat ei con-
fitens quod peccatum suum alicui revelat sentire
ferat presbiter debet confitentem inducere
ut confiteatur non se in mente inducendo facere
et vitat scandalum et intelligatur hoc
tamen in supposito quod nullum quod peccatum alicui
nulli est manifestandum nisi ei qui prodesse
sibi possit et non velit obesse. Intel-
ligatur etiam hoc de propriis peccatis non de
alienis. Aliena enim peccata non potest di-
cere nisi de penitentibus alterum committentibus
forte in capitulo in.... Deberet ipse dicere
et melius quod aliud quam ipse post illius
bonum providendo semper adhibita cau-
tela et non scandalizet etc. ut supra
.... Ille cui revelatur peccatum ex
aliqua causa de licentia confitentis tenetur
illud celare sicut etiam ipse. Deinde
.... nisi forte peccator velit quod ipse stat
et absolute et libere. .... Utrum
presbiter si per confessionem sibi factam revelet
sibi quod omne secretum peccatum quod audivit
in confessione dicere quod audivi hoc in confes-
sione. Respondeo secundum aliquos quod sola verba
audivi hoc peccatum in confessione et huiusmodi
inducunt peccatum mortale nisi tacendo reve-
larentur ut cogniti eo modo quo reve-
lare non licet. Unde caveat presbiter a modo
narrandi sed ne narrat hoc tamen
sibi dictum eo modo quo revelare non licet.
Sed contra arguitur .... illud quod con-
fessionem narratum dicere quibus ille vult
et non sequitur specialis narratio quod hoc quod dicit
hoc esse sibi confessum. Et licet sic dicere
illud. Utrum sciens per confessionem et per
aliam viam aliquid teneatur illud celare.
Respondeo .... multiplex posset
esse modus secundum ... in questionibus ma-
gis consonum quod si quis sciat aliquid
per viam confessionis et per aliam viam
ut quod vidit vel audivit eodem modo quo
scit per confessionem ... et ... debet ce-
lare quia scit ... ut ... Et
non modo quo scit per aliam viam potest

debet revelare si rogatur. Ut quia est
superiori ei preceptum vel veritati ...
cognatur non tamen debet dicere quod hoc audivit
in confessione. Sed tamen sic ego audivi
et non aliter non debet nisi compulsus propter
scandalum vitandum. Preterea etiam si
confitens potestatem in confessione
non debet illud celare. Item quia potestas
illa coniuncta cum revelandi ....
aufert ipsum .... scandalum
.... et hoc cum eo ....
.... omnibus .... alius
quibus aliquid ....
... recipit illud celare tenetur quod aliquid
.... multo magis ut videtur si confessor
quibus aliquid sciat et postea .... sub
sigillo confessionis recipiat celare tenetur.
Respondeo quod quando aliquis in secreto aliquid
recipiat et illud celare promittit obli-
gatur et .... communiter .... secundum ... de con-
fessione .... promittit celare ....
Credo etiam quod si confessor celare pro-
mittet nisi ... vel ... propter
utilitatem revelare possit et promissio
vel iuramentum nullum est. Unde si in
.... talis quod
... dicit .... secundum ....
dicit non absolvat primo dicetur
et pena facienda est de pluribus ...
quod contra iustitiam ... et huiusmodi
.... Et hoc autem quod dicendum presbiter
debet .... revelandum vel ....
de facili .... sit per confessionem ....
confessionis sigillum ....
.... ut .... vite .... primo
etiam dignitate .... ut de eo tollatur
omnibus ... ne ... contemptum ...
sacramentalis confessio .... Tamen
si confessor dicat sibi aliquid confessum
de peccatis magnis vel multis ....
Respondeo talis revelator confessionis
.... dicat aliquid sibi confessum de
.... confessio non sit ....
de peccatis .... manifestat quod ....
.... magis .... dicat ....
.... non ....
.... etc. ....
sigillo confessionis ....

confitentis consilio se peccata fecisse. Ad
primum primo declarando quod aliqua sunt
secreta quae perpetrantur et tertio quomodo quaedam patet
quaedam sunt sacramenti confessio secreta. Circa illud
celanda quod admittit confessio latens sacramenti patet
quod peccatum penitentis non possunt alteri sine peccato
... notificando personam cum
qua peccavit ut dictum est supra. ergo persona
illa sub sigillo confessionis cadit.
Secundum declaratur primo quod personas positas
in ... confessionis illius secundum ... a
liquo ... ... confessionis
... ...
... ... propter brevitatem.
Circa tertium sciendum quod peccata ipsius pae-
nitentis in relatione ad ipsum cadunt sub si-
gillo confessionis directe et absolute
... directe et ... et quod ...
... ... sub sigillo con-
fessionis ... directe et absolute non
... ... et implicite
... ... aliquibus peccata
aut ipsius paenitentis non ... ea
ad ... personam sicut ... aliquis
dicit ego audivi talem quid ... +
absolute ... ... exempla
... ... possit ... vel
... dicere vel indicare aliquid ve-
recundia vel ... vel ... mala
vel aliquid aliud nocumentum illi qui
confessus est ... ...
... ... Utrum confes-
sionis sigillum non tantum extendat se
ad ea quae sunt de confessione ut sunt peccata
sed etiam ad alia ut sunt illa quae nar-
rantur ... Respondeo sigillum
confessionis non extendit se directe nisi
ad ea quae cadunt sub sacramentali confessi-
one sed indirecte illud quod non cadit
sub sacramentali confessione pertinet etiam
ad sigillum confessionis ut illa per quae de-
... posset ... et ... nihil
... illa sunt ... studio celanda
... scandalum ... ... puta
... ...
... ... quae pertinet
... ...
... ... sigillo

nec circumstantiae peccati potentes dici
... manifestatae confitente puta
... quod ... ... in qua sunt
bona blada vel aliud ... non cadit
sub sigillo confessionis nisi de congrui-
tate ... illa non debet in-
telligere confessor ... illa velit celari.
Utrum confessor qui dum aliqua se-
creta sibi quae ipse recipit sub sigillo con-
fessionis celare teneatur. Respondeo non de-
... ...
recipiat ex permissione celare tene-
tur ... ... non ... sicut
sub confessionis sigillo. ... et ... ...
... ... alius a con-
fessore audiens ex proposito vel a casu
peccata confitentis ignorante ... alius
a confessore audiat sua peccata celare
teneatur illa. Respondeo quod sic ... ...
... ...
patet per rationem ... ... dicat quod
homo debet alteri illa facere quae sibi vellet
ab illis fieri ... ...
... ... quilibet homo debet velle quod si
a casu vel ex proposito alius a confes-
sore audivit peccata eius dum confi-
tetur quod celet ea. ergo quilibet debet ce-
lare ... ...
... ergo quilibet peccata proximi audiens
dum confitetur tenetur illa celare sive
illa audivit ex proposito vel a casu. Item
patet per Luc. vi. quod ... ut faciant
vobis homines et vos facite illis.
Dicitur etiam ... ... frat-
... ... plus ... audiet
Luc. ... ... sed quilibet ... vel-
let ut alius sua celaret peccata homo
dum confitetur corrigit se et ad correc-
tionem se disponit ergo homo quantum
... illa peccata illius ... dicere
facit contra ... illud ... ... patet
per ... qualiter ... ...
debet ... ...
aut ... ...
... ... postea pub-
licavit ... ergo ... ... confes-
sione corrigatur aut ad correctionem dis-
ponatur nulli ... peccata ea ...

dicat licitum est illa revelare nisi confes-
soribus confessi. Quod illud preceptum quod da-
tur de celando peccata confitentis est
de pec[cato] et re omnino dampnum et infamiam
confessoris et confitentium. Sed si sit regente se
suspecta confitente a proposito vel actu et
peccata eius audienti licet illa revelare
ut precaveat impedimentum et bonam famam
confessoris et confitentis. Et sic tunc licite pos-
set confitentis propria confessione infa-
mari. Videtur ergo quod quamvis illud precep-
tum primo et directe respiciat et principaliter li-
get confessorem, sic consequenter et implicite
ligat quemcumque tamen peccata confitentis
audientem, et eam per viam aliam nescien-
tem. Require et vide cum eo statutis.
Esto quod duorum presbiterorum quorum uterque
est presbiter in parochia cuiusdam parochie,
omnibus clam vel ex proposito audiat
confessionem alicuius parochiani sui con-
fitentis sacerdoti suo proprio quem misit sibi con-
fessione eius absolvat penitentem.
Numquid ille qui sic audivit eius con-
fessionem potest eum absolvere. Respondeo quod
non. Quia deficit intentio in primo et intentio
intentio recepte confitentis et absol-
ventis. Tamen ergo confitentis cum nullo
intendit alii confiteri. Aliis nullo
modo potest eum absolvere vel ligare a confes-
sione sua alii. Sed videtur quod possit de eo iu-
dicare sicut differentias in iudicando con-
venit vel precio vel per confessorem ita
quod non fuit facta coram eo ut coram
iudice in foro illo. Dato etiam quod
libet sit curatus in parochia sua, ergo ille parochi-
anus confitentis confessus est sibi illud
peccatum confessione in suo foro ligare et
solvere. Require. Utrum ille cui con-
fessor revelat confessionem alicuius tene-
atur celare. Respondeo quod sic. Et si ille qui
diceret hoc sibi nesciat illud nisi
per confessionem. Item quia homo scit per con-
fessionem sacramentalem sive mediate sive im-
mediate celare tenetur. Licet ille qui scit
immediate magis obligetur ad celandum
quam qui scit mediate. Sed iste cui
confessor revelavit confessionem scit per con-
fessorem immediate, ergo celare tenetur.

qui ingerit ad commonendum et inducendum aliquem
[illegible] [illegible] conspiciat vel eum [illegible]
sed ille qui confessionem revelat defama-
tor penitentis [illegible] et ille cui
confessio revelata est publice com-
[illegible] defamator commonet pe-
nitentis. Talis ergo [illegible] confiteri
tenetur qui sibi revelavit penitentis
confessionem. Tenetur ergo eam celare quia
tenetur non [illegible] minime [illegible]
et quemcumque cum eo stare. Utrum peni-
tens teneatur celare peccata sibi a con-
fessore in [illegible]. Respondeo quod aut
penitens mandato peccata sibi in vita
a confessore faceret prejudicium fa-
me absque aliqua utilitate, aut faceret
prejudicium confessori quia forte tale
invenit. Ex qua confessor ab aliqua
vel aliquibus [illegible] malivolorum
[illegible], ut puta quod inducit mulierem quod ab-
stineat a familiaritate alicuius vi-
ri cuius familiaritas erat sue castitati
periculosa vel aliquid aliud in quo
aliquis offenderetur contra confessorem
[illegible], aut etiam penitens mandato
[illegible] prejudicium fame [illegible] con-
fessori vel alicui prejudicium generaret.
In primo casu penitens tenetur [illegible]
celare quibus enim tenetur famam
[illegible] non ledere sine aliqua
utilitate [illegible] Require.
[illegible] habere de bono nomine. In secundo
casu tenetur eam etiam celare [illegible]
illud quod confessor imposuit vel [illegible]
[illegible] bona fide [illegible] pro salute
anime sue [illegible] revelarentur [illegible]
[illegible] confessoribus. [illegible]
[illegible] sigilli [illegible] [illegible]. In tertio
autem casu [illegible] non tenetur celare [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] sibi magis placuerit.
Require. Utrum solus presbiter habeat si-
gillum confessionis. Confitentur enim ad
non nulli per [illegible] [illegible]
[illegible] necessitatis. Respondeo [illegible] sigillum
confessionis [illegible]
[illegible]

debitum confessione celandi. Sicut clavis
... potestatis absolvendi [illegible] tamen aliquis
qui non est presbiter, aliquo casu percipi-
at aliquid de actu sigilli clavibus con-
fessionibus, ita tenetur celare. Licet non liceat lo-
quendo ipse confessionis sigillum, quod tamen fa-
ciendum est in primo. supra eodem titulo et
hostiensis ibidem. Et addit quod si talis peccatorem
prodat licet pena ibidem posita non liceat lo-
cum quia non est presbiter, tamen arbitrarie
puniendus est. extra de offi. dele. de causis
Tunc sit differentia inter sigillum confes-
sionis et sigillum secreti. Raymundus dicit quod sunt
se sicut superioribus et inferioribus. Sigillum
in confessionibus est sigillum secreti et non
omne sigillum secreti est sigillum confes-
sionis. Cum enim unus petit ab alio con-
silium et ille bona fide sibi consulit re-
commendans sibi ut hoc celet vel persona
a qua hoc consulit pro nunc et ille qui con-
silium petivit obligatur ad celandum si-
gillum secreti. Quod tamen non est sigillum confes-
sionis et quicumque franget quodlibet illorum
sigillorum mortaliter peccat et crimen pro-
ditionis incurrit. Tamen multo gravius
peccat franges sigillum confessionis. Nec
est estimandum quod homo revelans illud
quod dictum est sibi soli in aliqua frangat
sigillum secreti. Tamen si ille qui hoc sibi dixit
adiecerit: Ego credo tibi hoc sub se-
creto et alius sic recipit. Tamen si quis
ab alio consilium petit et ille bona fi-
de consulit in secreto [illegible] consules
non adiecit dicere alii quod si non consulit
nisi consilium recipiat in secreto. Item
iste cui consilium datum est providebat
quod ex revelatione persone consulentis
consules notabile detrimentum incurret
et revelet, crimen proditionis incurrit et
sigillum secreti frangit. Tamen magis et
magis ex negotii [illegible] quod ille cui
fideliter consilium datum est persona con-
sulentis in casu predicto sub secreto debet
[illegible] peccat ceteris paribus
[illegible] consules [illegible] sibi
sub secreto [illegible] et ille ad tenendum
sub secreto [illegible] obligasset. Ille
[illegible] predictum consilium ha-

quod sibi committit consilium petens sub
secreto tenere debet. Quid si quis et quantum
tum eo sit. Que pena est fa-
cientis sacerdos confessionem revelans.
Respondeo ut in glossa. Ber. extra de pe-
nitentia et re. omnis. talis presbiter ab officio
sacerdotali deponendus et nihilominus
imponendus sibi quod omnibus diebus vite
sue ignominiosus peregrinando pergat.
De pe. di. vi. Sacerdos. Sed hodie
per Innocentium tertium alia pena imponitur
extra eodem titulo omnis, scilicet quod deponatur et in ar-
to monasterio ad agendum penitentiam perpe-
tuo retrudatur. Hic autem intellige secundum Gof.
non quod cogatur ad committendum motu suo
penitentia pro tanto crimine compelli debet ad
perpetuo penitendum. Loquitur etiam de re-
velatione expressa. Eadem in eodem titulo con-
fessione et scitur. Item non hostiensis supra
eodem titulo omnis intelligi debet pena quod ipse
peregrinaturus quamdiu est in penitentia talis
ut usque ad vii vel ad x annos et
huiusmodi. Sed hodie pena est limitata per quam
a pluribus delapsus est ad monasterium
detrudendus ut ibi penitentiam perpetuam a-
gat ut in eodem titulo omnis et supplementum huius
summe probatur. Et addit quod hanc pe-
nam ordinarie presbiter neget peni-
tentie. pariter et indicto quintusque. Si autem
presbiter neget confessionem nec ille probare
possit nec etiam presbiter probare possit
quod ad eius notitiam non pervenerit nec
convinci possit ipsum procurandum de
crimine tunc arbitrarie puniendus est. extra q. ii et
iii. et c. placuit. etc. **De satisfacti-**
one titulus xxii

Quia sequenter consequendum est
de satisfactione. Et primo
de eius quiditate. secundo de
eius possibilitate. tertio
tamen satisfactio ipse fiat. quarto
de eius qualitate. quinto de partibus
eius. sexto de mensura sive qua-
litate. septimo de canonibus penitentia-
libus. Circa primum scilicet quod iustitia
non tamen ad hoc tendit quod inequalitate
remedium presente auferat. Sed quod ad plu-
rem culpam. Sed etiam in futurum equalitate

custodiat cauendo culpa futura. vn
sm pl'm iiij. dist. 4. q penitencie medi
cine. vnde 2 satisfactio q est iusticie actus
opera inferendo se in medicinam curans
peccata preterita recompensando 2 preseruans
a futuris cauendo. Et 2o quia homo sa
tisfacit preterita i. compensat, 2 de futu
ris cauet. Et sm hec potest satisfactio
duplr diffiniri. primo in respectu culpe
preterite quam recompensando curat. 2
sic dr q satisfactio est voluntaria illate
compensatio sm iusticie equalitatem. 2 ad
id dicit eadem diffinicio anshelmi in
li. cur deus homo. satisfacere inquit est
honorem debitum deo impendere vt
consydere 2 ibi debitum racione culpe eo
amisse prelata cum deo reddit i. soluit
debitum racione bonitatis recepti. Satis
factio vero deo debitum reddit racione
peccati i. eum quasi iniuste reddit siue impe
dit i. restituit vero tamen soluit. Alio
modo in respectu culpe future a qua preser
uat. 2 sic diffinitur ab augustino q satisfac
tio est peccatorum causas excidere 2 eorum
suggestionibus aditum non pretermittere. pro
suarum amoris corporali sit per ablacionem
causarum q modus concreta facit eius
n. oblatus non potest consequi morbus
Sed in morbis spirituali non est ita. quia libe
rum arbitrium non cogit. vnde causis
presentibus potest tamen licet difficulter
causis amotis per virtutes 2 ad inpatis
factionis diffinicionem duo ponit scilicet ab
scisionem causarum q ad primum 2 retentionem
liberi arbitrii ad primum peccatum
quo ad 2m. Et 2 ab iste sanctus 2 sed
peccatorum actualium qui in hac vita
abscindi non potest. non ergo bene dicit augustinus
ibi causas peccatorum excidere. Respondeo cau
sas vocat radices nutritiuas 2 productas
scilicet libidinem et consuetudinem vel actu pec
candi relictam. 2 reliquias peccati scilicet dif
ficultatem ad bonum 2 similiter actiones
nos vocat aptitudinates et instinctas
scilicet tempus locum societatem mala. 2
tales cause per satisfactionem in hac vita
tolluntur. fomes autem causa est remotissima
2 generalis q quod per satisfactionem in hac
vita non totaliter tollitur sed minuitur tamen.
De possibilitate satisfactionis ti. 229

Summa.

Sed inde consequenter de possibi
litate satisfactionis 2 contra
hec quidem 2 plura scilicet vtrum
possit deo satisfacere. Quantum
Primo homines satisfacere deo potest intel
ligi. aut cum adiutorio alterius
aut simpliciter. primo modo dico q homo po
test satisfacere deo in virtute scilicet meriti xpi
tamen preceptis q credam fidem. Nec
homo deo satisfacere potest non potest. vnde sic
augustinus in enchiridion. 2 eius fine. incantacionem
quicunque mistorum preter fidem xpi salutis
potuit ? venire. homo enim per se deo non
potest equale respondere nec habet eo exigit.
Sed si fecerit illud quod potest plus ab eo non
exigitur. Sed contra quia quodlibet peccatum ac
tuale mortale quia originale. Sed nullus
homo per se satisfacere potuit pro origi
nali. sm augustinum 2 li. cur deus ho
mo 2c. Respondeo licet peccatum originale
non sit ita grave sicut peccatum actuale mor
tale. Sed tamen magis generale. quia infi
cit non tantum personam sed etiam naturam
ita q personam et naturam infectam
2 ideo pro illo satisfacere non potuit nisi
respondentibus toti nature humane. quia post
concludit anshelmus. 2 li. cur deus ho
mo vij. Sed contra quia satisfactionis
causa est per primordium peccati quod oportuit
esse per se deum et per se hominem pu
rum. homo toti humane nature
ponderosa non potuisset. potest tamen
aliter dici scilicet q peccatum originali plus
satisfecisset. vnde a nobis ulla
requiritur satisfactio pro originali sicut
baptismi. cum recepto. Ideo quia homo post
efficaciam preceptis meriti xpi requiritur de
lege quod aliqua satisfactio peniten
non propter inpositionem meriti xpi sed quia
deus vult racione 2 propter suum honorem
2 propter bonum nostrum ut plus q vo
tate propria quasi committimus vel committimus
voluntate propria satisfaciamus aliqua
faciamus. Et Respondeo sm formam
adulterium hoc q sit satisfactio
liter perfecta cuius est n. r
bonitatem equalentem
ti. q potest reddere per
voluntate propria q
facere

patz pp se satis/ peccatu sit indebiti pz
ꝙ alias si esset debitu no satisfiet pro
[illegible] ppositu sit dici ꝙ deus de pot.a ab
soluta pt dedisse gratia qq attrone
tamen pq d ipposito congrua remedio
de congruo/ gratia ꝙ qua eius motus
fiet contricio/ 2.o pt satisfactoz pt dimissi
e peccati s. p actu reddente deo dilectionem
deus illi bono ꝙ abstulit peccatu qm a
quanto malum fuit peccatum aufere a deo
tm bonum natum fuit i esse alicui deo
tm/ 2 no plus abstulit peccatu mortale ab
bonum pt esse in actu no 2.o p illud actu
reddit eu a deo A d pot.a inordi
nata no disposuit deus dare gratia sine
motu gressione [illegible]/ q fuit sine peccato
2 p ea de pot.a ordinata no e possibile
satisfi deo de peccato/ impt d virtute passionis
xpi/ sz sine gratia dimo nulla pt ee satis
factio/ qua nt alp mo eualent nt d accep
tacione diuina ut supra M contra deus pos
sit remitte sine aliq satisfactione/ R.n.o
de remissione peccati quemt loq duplic
cant de lege gnali aut spali/ primo sm
omb indigna dimitti actuale mortale
sine aliq satisfactione/ q ad ls ff rquid
actus compuntendi magis pm bri pos satisfac
tionis consistit/ C no dicunt etia multi
ꝙ nullo actuale peccatu mortale pt a deo
sine satisfactione remitti/ ꝙ deus tale
peccatu no pt dimitte sine d fusione gratie
2 p homo inde prendo oculo amic
clamsit/ ro hnc gratie ad eu infra no pt
/ msi apia p actu pnitendi/ peccatu nec
hmoi solus pt donum infra msi apia
fonte spin/ 2 p hac opinione inde esse
auga sup ps omilia sz sup illud ps.
ppm maiora hora faciet/ deus in ee
impio fit iusta salte opa q d illo/ sz
no sine illo. 2 anselmus dicens li.o p.o
Cur deus homo c. xxv. Si peccatu no pu
nit indornatu dimitti/ 2 sz tn hic
aliq arguunt sic omniq effirm ꝙ facere pt
deus mente eo effinitum 2 4 facere pt si
[illegible] illud/ sz [illegible] gratie qua msi sat
pnitentes sz pudor a deo mente
[illegible] pnitentes q e sz ta ea/ Q pergit
[illegible] s. p. ꝙ multa indo si
[illegible] illa pt deus facere

impetrare no mente aliq actione ip
pius penatoris/ pnd sine pudicio iib
ꝙ spius hominis qua dimte macta peccatu
mortale peccati remitti no possit/ tu hod
ab dezmdeti in peccatu mortale deus possi
p uellet habitu caritatis infundere 2 s
peccatu dimitte/ 2 cnd sz cm ſz d peccatore
dermiaete bonum e excepta deformitate
peccati q nichil aliud e qua carentia boni
debiti impo lutate ut d 2o lio supra e
Nullu aut bonum prohibz nisi sustipe
caritate/ 2 lz in alq actu no lz lz pus
peccator pruat se bono debito prohibeat
dum durat illius sustipe caritatem
carentia boni debiti appositi/ s pt a
gens constituat/ peccatu nt carentia huius
d ae pt prohibe alicui a suscepcione
huius no sol inradiat/ Alias enim pu
eri no reciperent debitu iusticia ꝙ
an baptm carent/ 2 pse deus dor
mienti peccatum dimittet/ nllaz d iusti
ciam faceret ut in id probit/ Auctoritates
no ꝙ alia pte adducte intelligi pnt
de remissione sm lege gnalz/ S sz sup
posito ꝙ nt imperrabe nt d a lis
ꝙ eo esse pnitu peccatu/ aliq aut face
re ꝙ missione spali 2 rao iusto ordini
nt derogat/ ꝙ tu quimo sm derogat
/ eni si quis rex nt oudat plenitudinem
sue pot.e 2 benignitatem sue clementie
ut magis timeat 2 dilig q gerit a quo
homo celerato no derogat iusto r
gimini sui regni/ unde confert quis ꝙ
tu sepe sm derogaret/ Atqz etiam
iuste 2 micaud pre pt filio scelerato
/ eius pr volutate molem sustinuit
p utilitate regni/ Ibi dico ꝙ si deus
ad ostendendu sua omnipotentia 2
sua bonitate magis aliqn dimitteret
alicui sine satisfactione peccatu/ nulla
d iustitiaz facet ꝙ sicut dr anselmus ꝙ
solus cum ad deum tu punis malos
iustu e qa illorum meritis quemt/ Cu
vo parcis malis iustu e no ꝙ eorum
meritis sz quia bonitati tue condecens
ꝙ ita facis ꝙ deus/ p sine bono
/ sic/ itaqz ꝙ ugnadia sine iuste punis
2 iuste parcis nt sic p tendo remg tet
peccatu totat impunitu/ sz pt no tm

pro peccato originali sed etiam pro propriis ac
tualibus secundum philosophos et sequentibus
videtur sufficiunt. ¶ Si obiciatur de beato
Paulo qui ait ego instificavit deus
dum esset in actu persequendo ecclesiam
dei quod non fuit cum gratia [illegible] data per
apprehendi proposito restituit et ita perfe
cerunt quod quoad statum caritatis et remis
sionis peccatorum, ad hoc dici quod in accipiendo non
fuit sine lege quem sequitur completo [illegible]
¶ Utrum unus possit satisfacere deo
uno peccato sine alio. ¶ Respondeo non quia sa
tisfactio non tantum dicit tollere causam pene
[illegible] remissionem [illegible] continet et
licet primum peccatum de culpa una sine
alia non tamen remittitur tamen propter connexionem
virtutum et una gratia quae delet omnem cul
pam mortalem tunc habeat quae omnes
virtutes, tum propter divinam largitatem quae non
semper partem gratificat, immo omnem offen
sam condonat, tum propter peccata mortalia quae
omnia conveniunt in aversione et contemptu
dei, et omnia sunt contra deum, et contra unum
[illegible] cum remittitur [illegible] amicitiae [illegible]
[illegible] Unde dicit Gregorius
qui pro uno peccato plangit ut alia committat
[illegible] agere aut ignorat aut dissimulat.
¶ Utrum unus satisfacere possit pro alio.
Respondeo satisfactio est propter duo, scilicet ad faciendam
[illegible] emendam pro peccato, et ut sit remedium
[illegible] peccati medicamentum, quae duo in
cluduntur in descriptione satisfactionis
superius posita. Quia peccatum [illegible] causas
[illegible] additur non indulgere
[illegible] Tunc [illegible] non potest satisfacere
pro alio, quia [illegible]
[illegible] non [illegible] ut per elemosinam
et orationem [illegible] ad similia bona
assuescit [illegible] quibus
bona quae facit pro alio [illegible] tenetur de eo
genus augmentum gratiae, quia facilius
assuescit ad bonum faciendum, et ad ma
lum vitandum. Sed [illegible] non est
[illegible] satisfactionis [illegible] ¶ Quantum
ad [illegible] pro aliis
satisfacere utrumque convenit de caritate
et debito [illegible] satisfacere non [illegible]
[illegible] in hac vita [illegible]
[illegible] convenit
de caritate [illegible] satisfactorium pro aliis [illegible]

[illegible] de caritate, quia [illegible] bona facta in caritate [illegible] quae possunt
[illegible] satisfacere [illegible]
[illegible] vita [illegible]
opera quae aliquis facit [illegible] non satisfacit [illegible]
[illegible] ipsum possunt [illegible]
[illegible] de congruo [illegible]
[illegible] satisfactorium [illegible] penitentis opera
[illegible] ipsum [illegible] pro alio. ¶ [illegible]
[illegible] homo [illegible]
quam [illegible] maior [illegible]
pena de satisfaciente pro alio quam illa
quae satisfaceret alium quam pro satisfaceret
pro se ipso. ¶ Caritas in satisfactionibus [illegible]
[illegible] caritate illius pro
quo satisfacit quod oportet ipsum ad
satisfaciendum pro alio solvere penam ma
iorem quam alius solvit si satisfaceret
pro se ipso, quia tanto apud deum magis est
satisfactorium [illegible] quanto ex
maiori caritate procedit. [illegible]
[illegible] fieri [illegible] contra
[illegible] ¶ Sed aliquis [illegible] dicit quod
oportet quod maior pena imponatur ei qui pro
alio satisfacit quam imponeretur [illegible]
quia [illegible] satisfaciendi [illegible]
[illegible] caritate quam [illegible]
[illegible] maior caritas [illegible]
hoc quod aliquis satisfaciat pro alio quam
pro se ipso satisfaceret, minor pena
requiritur de eo qui pro alio satisfacit quam
requireretur [illegible] ¶ Unde [illegible]
[illegible] propter caritatem [illegible] qui [illegible] facit
caritate ductus [illegible] pro
[illegible] non [illegible] alius [illegible]
[illegible] ¶ Sicut etiam quod non exigitur
[illegible] ad solutionem debiti pro illo pro quo
fit satisfactio [illegible] impotens ad satisfa
ciendum, quia etiam si potens esset alius
satisfaciente [illegible] a debito.
¶ Sed hic requiritur [illegible] pena sa
tisfactoria [illegible] etiam non
[illegible] ut [illegible] agat [illegible]
pro eo [illegible] appareat [illegible]
vel corporalis propter quae sit [illegible]
ad [illegible] spiritualis [illegible]
ad portandum penam [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] pena [illegible]

statim euadit | Pro quo tn̄ pena cp̄tz
q̄ scoria pctī oīno purget ṫ tercia q̄z
nullus paradisum ingredi^r donec fit exto-
rie debitu ita q̄ nec ipe sit debitor
nec aliquis p̄ eo | Obiect^r q̄ tunc deus
puniret bis in idipm | quia et moriens
punit^r in purgatorio et aliis punit
p̄ peccato in hoc mundo | Respondeo ꝑm e q̄z
ꝑmq̄ n̄c tn̄ eius satisfacit tn̄ eius libera^r
computat in parte pena et ūtisq̄ | Resolu-
luto aute debito | id q̄ postea fit q̄
p̄ peccato dicitur eius qui facit | ord eum in
pmo suo quantit^r et sibi nō eget quanti-
tate et dō ecctie | Item Sz Si nō qui possit se sa-
tisfacere p̄ s̄ ipso p̄ eo illo nō facit tunc
uel q̄ e debitor | una p̄ premissa alt p ob-
iectum | ꝑm tho | Pro uteo iste satisfaciendo
p̄ alio etiam satisfaciat p̄ se ipso ꝑm
vide^r ab aliquis q̄ nō | quia tunc tanta
pena q̄ essz minima p̄uis sufficeret p̄ duobus
vtrue patz q̄ ꝑtibus | ut patet | et d^r tempus
| q̄ essz contra iusticiam tu q̄ iste satisfaciendo
p̄ alio me^r etiam augmentu p̄ merito suis p̄mij
q̄ multo plus vz quam pene remissio si
dicat q̄ cu ho nō possit mereri p̄ aliquo
p̄ multis meā^r q̄ p̄ se ipso | Item q̄ p̄mium
spale e bonum quod q̄ p̄ gratiaz nō mi-
nu^r | sz remissio pene e bonum ipsum bonum
aut ipsum pluribus qualitatum in quo cuius esse
| Item vide^r dicendum q̄ licz vel q̄ sitz fat p̄ alio
q̄ ipse nō sit ex dictis satisfaciendum si
p̄ se ipso satisfaciendum q̄ debitu magis | Sz ꝑm
alios q̄uis nō sit satisfaciendum p̄ se ipso
p̄ modu soluendi | Et q̄ hoc modo satisfactio-
nem patz tn̄ satisfaciendum p̄ modum uiti d^r
ꝑtus | Vide ꝑ ecct. | Require | Cum satisfactio
fit dz tu q̄ requirit |

Postea quando sitz cum dz fi satisfac-
tio | Sz utrz sit ecctie uel deo | Respondeo
deo | Et ratio quia qui peccat deo et
nō se pena obligat | cu aut
...mia d̄i iustificat | remittit ei omne
culpa pene etne q̄ uis p̄p̄ar adhuc uel
... | Sz q̄ p̄ iudicare nō p̄ iusticie eius
...mala punire | Proptea absoluto ab etna
pena ... remaneat obligatu ad ali-
quam ... pena tpale | Sz quod deu offen-
... pena ... eius ... compensatum est

tempit deo in dicta causa potestate sue
p̄ b̄ros ecctie siue ecctie | et ideo q̄uis
fit tamq̄ in arbitros qui eius vo-
luntas p̄ penitentibus p̄ p̄b̄ros mandat
et pena impo^r | Et satisfaciat deo p̄
ecctie qui in satisfactio fit deo
ecctie p̄ ꝑtem et in ecctia | unde ꝑm ꝑm | Dicit
q̄ satisfacere est honorem deo debitum im-
pendere ut dicitur e sup^a | Sz obicit^r quia
tanta pt esse contritio q̄ aliquis q̄ remit-
titur et culpa et pena | et tunc deo nō
exiget satisfactionis | Item ecctia remittit ad
confessionem satisfactionem imponed^r gaudet^r
q̄ satisfactio nō fit deo sz ecctie eius
sponse | Respondeo ꝑm e q̄ tanta pt esse
contritio q̄ totum remitti^r sz q̄ hoc nō
constat ecctie | Ideo dz imponi aliq̄
pena satisfaciendi a p̄b̄ro | Si aut p̄b̄ro
constaret omnis sibi satisfactionem reputa-
ret in aliqua pena imponeret sz ab-
solutio eum ostenderet | Hec aut ecctia
i aliquibus decipi^r sz hunc decepto
tn̄ fructuosa q̄ p̄ cumulat^r in ita et
ecctie imponi etiam ipso satisfacienti
| q̄ deus deus nō vult ultra se vindicare
ligum a ecctie thesaurus depmi^r | Item
| Require de qualitate satisfactionis ti. 2o.

Deinde considerandum de qua-
litate satisfactionis | Et p̄mo qua-
lia opa debeat satisfactio fieri
Et tunc hic queri^r plura sz utrz debeat fieri
p̄ opa penalia | Respondeo q̄ sic q̄ patz p̄ hoc
q̄ aug^s dicit q̄ penitere e pena tene-
re | Item q̄ opus penale dupr pt i-
telligi | Uno modo ex genere opis | et sa-
tisfaciendo sz q̄ p̄mo p̄ opa penalia et
ꝑm emendacoz culpe p̄terite | Secundo p̄ p̄se-
uacoz a futura culpa | culpe eum debe^r
pena | pene etiam ꝑm ꝑlm 2o ethicorum
t iiij^o ... contraria sunt | nō tn̄ curatiue
sz etia p̄ seruatiue | Et alio modo vt ecce dicitur
et nō dz et satisfactionem p̄ opa penalia
q̄ frequenter opa quedam est quae pos-
sunt penalia vtrue fuerint caritate
| In operante fuit ei delectabilia | Et sa-
tisfactio etiam si ecce opera contra ut dicit
mfra i de satisfactionibus in epla p̄ p̄mam
p̄ alias | Sz q̄ satisfacere ut dictum est e d^o
debitu honorem impende^r | Sz aut fit p̄ opa bona
opa ... penalia ... | Respondeo

debitum honoris venit aliquis bono col-
lato· ut debetur propter gratificationem vel
commendationem 2o debetur propter obedientie
subiectionem vel commaiestatem imperio
3o propter adorationem aliquis propter premissorum
4o propter commotionem et hec in satisfac-
tione| Utrum flagella quibus a deo
punimur in hac vita possunt esse satisfac-
toria| Respondeo recompensatio pro-
te offense potest fieri ab eo qui offendit
et ab alio vindicatoris magis quia sa-
tisfactionis rationem habet| quod autem ab eo
qui offendit| ratione satisfactionis habet
|secundo per flagella quibus pro peccatis infli-
guntur a deo sunt| aliquando ipsius pa-
tientis ratione facientis accipiunt| sunt
autem eius magis cum ea acceptat ad
purgationem peccatorum| libenter et non patienter
|sunt autem talia flagella materia sa-
tisfactionis sed formaliter ipsa satisfactio
consistit in actu voluntatis| Si autem eis
contra per impatientiam dissentiat non sunt
aliquo modo ~~eius~~| et ideo habent tamen rationem
vindicationis| unde Gregorius sicut ex eo-
dem igne aurum rutilat et palea fumat
~~dat~~ | Ita eciam eisdem flagellis et boni
purgantur et mali magis per impatientiam
inficiuntur| Et Augustinus libro de civitate dei
c. 8 | Cum deus adversa me
recogitat quia vita corrigat a peccato
castigat et ideo licet flagella sint ma-
teria satisfactionis tamen tunc est bonorum| Sed unde
quod flagella que deus immittit maiorem
efficaciam habent ex voluntate inclinati ad
bonum| quia ea que non dimittit sed remittit
permittit| Dic ergo flagella punitiva a deo
sunt omnis opera intentionis| et non sufficiunt
ta| Et cadunt a deo secundum voluntate patiente
|vel sed ergo illa a sed de formata cari-
tate| et tunc sunt meritoria| ut de bonis| Aut non
et tunc non sunt meritoria nec satisfactoria
ut in malis| nec obstat id Naum 1 non
iudicabit deus bis in idipsum| quo-
niam videtur quod flagella punitiva in mun-
dum| Ad quod dicendum quod Naum intellexit
de iudicio sufficienti sed de pena temporalia
|Vel dicendum quod pena temporalis non consumma-
etur ad augendum eternam| sicut iusti pu-
niuntur in hoc seculo per nullam quantitatem ...
eternam| peccatorum ac utriusque debitor-
nam et postatum mortis iuste eorum pena

eterna pustruntur commiscentur magis tollere
tur ad vitam iuste autem eorum omnem pe-
nam temporalem in posterum amore pa-
timentur| Unde autem dicitur in ... quod de
genere humano diluvio preteritas
ignis ... Egyptios mare ... et ...
... et illos ...
temporaliter punisse ne mecum puniret
quia non iudicabit deus bis in idipsum
|intelligendum est de ipsis qui inter ipsa
flagella conversi fuerunt ut ipse met ex-
ponit Dist. iii· libro| Item opponitur Jeronimus
|Utrum pena mortis diminuat aliquid
de pena pro peccato actuali debita| Re-
spondeo secundum Thomam· quod non in morbem naturalis
sed pena quibus originale peccatum .1.q.1.a.
de natura ~~culpa~~ peccati originale primi et
ideo per mortem naturalem non purgatur a-
liquid de peccato actuali| sed per mortem
illatam paciens sustineat eciam per
alios eiusdem sit illata| vel ad diminutionem
pene| et eciam ad liberationem pene et
eciam ad liberationem a tota pena secundum
quantitatem culpe et passionis et contritionis
|Utrum satisfactio possit fieri per opera
que sunt in peccato mortali| Respondeo quod
non deus enim ... omnium bonorum ...
non egeat opera hominis non acceptat
tamen remuneratione digna vel tamquam
satisfactoria nisi acceptat operante ...
Genesis iiij dicitur respexit dominus ad
Abel et postea ad munera eius sed
deus non acceptat hominem existentem in mor-
tali peccato ergo in statu existentis dei
|ergo opera existente in mortali peccato non
sunt deo accepta tamquam satisfactoria ex-
pone dei acceptatione non possunt esse sa-
tisfactoria sicut dicitur 1 Cor. xiij Si
distribuero in cibos pauperum omnes fa-
cultates meas| et si tradidero corpus meum ut
ardeam caritatem autem non habuero nihil mihi
prodest| Sed obicitur non ... sit
utrum ... digna sit ...
vero ergo si non potest satisfacere ... sit
de caritate nec ... satisfacere ...
... ut videtur| Respondeo ... homo
peccato utrum caritate ... ut ...
inpatisfacimus| ita eciam ...
... satisfecit ...
tantum peccatorum ...

cogitur quod homo propter huiusmodi metum satis-
faciat iterum si confestim moriatur post non
habet. Licet enim non expectet penam pro huiusmodi
satisfactione, non meretur tamen premium quod amisit
homo ex satisfactione neglecta, quod ad
hec vitandum non requiritur certitudo sed
sufficit certitudo probabilis coniecturalis. Utrum
opera in caritate inchoata et in peccato mor-
tali completa sint satisfactoria. Dicitur quod pec-
catorum primi operis et interiorum virtute
bone intentionis per quam fuit inchoatum,
exemplum: si homo inchoat satisfactionem in cari-
tate et postea moritur ante complementum
in virtute principii totum est idem est satis-
factorium. Preterea opus inchoatum ex bona inten-
tione meritorum et in virtute eius nisi interrupta per
actum contrarium, ita quod illud quod sequitur non continue-
tur, ... secundum actum ... secundum
habitum ... tali interruptione illud quod sequitur
quod actum contrarium non est meritorium in virtute
prime intentionis. Satisfactio autem inchoa-
ta in caritate et peccato mortali interrupta
ita quod illa opera que sequuntur non continuantur
cum prima radice secundum actum nec secundum habitum
nec merito nec innocentie. Utrum
opera satisfactoria extra caritatem facta vivi-
ficentur adveniente caritate et deleant
computationem impositam. Respondeo: quidam
dicunt quod opera in caritate facta quedam
viva sunt meritoria vite eterne et satis-
factoria respectu pene dimittende, et que
precedunt caritatem sequente opera extra caritatem
facta vivificantur quantum ad hoc quod sunt
satisfactoria, sed non quantum ad hoc quod sunt
meritoria vite eterne. Sed hoc non potest esse per
utrumque. Sed ex eadem ratione sicut ex hoc quod deo
sunt grata cum prius caritas adveniens
non potest ea gratificare quantum ad unum ita
nec quantum ad aliud, nam caritas non potest
vivificare nisi actum vel a se elicitum vel
a se imperatum; opera vero facta in mortali
non sunt a caritate elicita nec imperata,
ideo non vivificantur ab ea. Super quibus illa remanent
que mortificata sunt, vivendo peccata
... facta sunt. Prima tamen quanto
... contritio, tanto magis in
... et quanto quis plura
bona fecerit ... tanto magis
... dispositus ... ad gratiam et quod sit

debitor pene in duobus et ideo postea
... dimissa penitentia sed tamen
non obstat pro dictis quod supra illud Leviticus
XXV: Si attenuatus fuerit frater tuus,
etc. dicit Glossa: quod fructus bone conversationis
computantur deinde ab eo tempore ex quo post
... intelligitur si statim in ...
contritione ... tunc opera sunt sa-
tisfactoria ab illo tempore etiam antequam ab-
solvatur a sacerdote vel computatur fruc-
tus quos ex post experientia ...
quod multo illorum fructum non trahit ad
multa ... (?) (?) ...
Est quod alium quod penitentibus diuturna
fuerunt ieiunia ... et in peccatum re-
dens perseverit ... cum iterum con-
fitebitur ut iterum ... Respondeo aliqua
satisfactiones sunt ex quibus manet
aliquis effectus in satisfacientibus etiam post
quam satisfactionis actus transit ut ex
ieiunio manet corporis debilitatio ex
elemosinis diminutio ... et tales
non ... iterare quia quo ad id quod de eis
manet ... penitentiam sunt accepte.
Que autem non relinquunt aliquem effectum ex
quo iterum ... sicut est de oratione et similibus, actus
etiam interior qui totaliter transit
nullatenus vivificatur sed oportet quod iterentur.
Sed Thomas Scotus autem dicit sine preiudicio
quod qui necesse semel penitet et recepit penitentiam
condignam impositam ab ecclesia sine cla-
ve errante quantumcumque postea
recidivet non tenebitur pro illis peccatis pro
quibus penitentiam illam recepit nisi ad illam
penitentiam sibi impositam et si impleat
eam in caritate non tamen solvit penam
sed etiam meretur gratiam. Si autem impleat
eam extra caritatem voluntarie solvit
penam sed non meretur gratiam. Si non ab ea
pena absolvitur extra caritatem cogitur. Precedens
solvitur licet ipse non solvit sed prius
de satisfactione simpliciter ... contemplatione
et placatione. Non est satisfactio quia
voluntaria redditio etc. et non sunt quia
nec recompensatio nec placatio. Dicitur quod satisfactio
ultimum quod non exigitur ulterior peccati. Dicitur omnibus
sufficit quod si magna parte satisfactionis implet
impositum et post mortem ... perficiat
de peccatis ... satisfactionibus propriis.

preteritis de quibus ipse satisfecerit licet ex
caritatem sed tamen de peccatis novis. Ratio
huius est quia pro aliorum offensa in regem cor-
respondeat prestitum secundum legem abscisio manus
pro ista offensa quia conferit offensam divino abscindatur manus
satis pateret a satis fieret regi suffic. quia secundum
iusticia exigere non debet ab eo ulteriorem
penam. Cum non redierit eum in gratiam et amiciciam
multis rationibus sufficit possit contingere quod rex
sed ab pena dicta infligat sed licet non ad
gratiam vel amiciciam regis offensi. Decimo in
libro super dicit capitulo xv prope nonum primo
quod sententiavit damnationem aliquis tota
sentencia reposita sed completis sentenciam dimisit
non pena correspondere illi quod non fuit sed sol-
lutum in toto spectata sed usque ad tempus dum
quod duratur tempus secundum plenam ius-
ticiam complementa semel sed deposita pena
temporalis ille propter quod de quo non puniuntur
inde si peccatis propter illo pecco delebitur in specia
temporalis et illa soluta nulla sed precedit.
Utrum opera extra caritatem facta sunt aliquid
boni meritoria saltem temporalis. Ratio in-
ducit quod dicitur actio que fit ut ei qui agit
sit iustum aliquid dari et iniusticia dum pre-
dicitur omnino non propter sed quod respiciat ex parte
recipientis aliquo quod plenitudinem quod
respiciat debitum ex parte dantis. Aliquid
enim dictum dantis datur quod recipientes non
sed debitum recipiendi est iustum dicitur decen-
cia divine bonitatis sicut Augustinus dicit
quod deus remunerat eum peccatoribus sed decet
eum et secundum hoc etiam meritum dicitur dupliciter.
actio qua fit ut agenti debitum fiat
recipiendi. Hoc vocatur meritum condignum actio
bonis quod fit ut sit debitum in dante
secundum decenciam eius et hoc sic meritum dicitur
meritum. Tercio autem per aliquid quod contra
datur prima ratione dandi sicut amor in
parte sed aliquid tale sibi debitum faciat
quod amicicia tacet et hoc remota temporalia
bona et eterna ex sola liberalitate nobis
dantur nullus argumentum per recipiendi de-
bitum aliquod contra nisi per caritate dan-
tis. Et ideo opera extra caritatem facta non sunt
meritoria ex condigno alicuius boni et
eterni nec temporalis apud deum sed quia
bonitatem divinam decet ut ubicunque invenit
dispositionem addicat perfectionem. Ideo ex
merito congrui dicitur aliquis mereri

aliquid bonum per opera extra caritatem facta et
secundum hoc illa opera valent ad tria
bona. Scilicet ad consecutionem temporalium et ad dis-
positionem ad gratiam et ad assuetudinem
bonorum operum. Ecclesiastes vero Super
lenibus et audiatis me bona terre come-
detis. De 2º Reg. vi ubi dicitur quod Iracabu-
dn noluit gravem rem Dei propter bona
multorum fecit. Item de 3º tertio. Bonum
est viro cum portaverit iugum ab adoles-
cencia sua. Ergo opera bona extra caritatem
facta merentur bonum merito de congruo sed
solum de congruo. Quia tamen meritum congruum
non dicitur proprie meritum. Ideo magis conce-
dendum est quod huiusmodi opera non sunt alicuius
boni meritoria. Et quod sunt hinc dicit
Augustinus quod peccatorum non est dignus quem
quo vescitur meritum in congruum quantum
merito caritatis dignum et importabile
sicut lumen suppeditat. Et tamen aliquid impe-
trat deo de peccatore admissum. Et de eius
amore ad amorem caritatis et de nullo
ad meritum. Utrum huiusmodi opera prodeat
valeant ad inferialis pene mitiga-
cione. Sed de dimensione pene infernalis
sibi intelligi potest dupliciter. Uno modo quod
quis liberetur a pena qua iam meruit
et sic tamen nullus liberatur a pena nisi per
absolutum a culpa quia effectus non mi-
nuitur neque tollitur nisi diminuta seu
ablata causa. Et opera extra caritatem
facta quod non tolluntur dimittunt vel tol-
lunt possent infernalis pene mitigationem. Alio
modo. Alio modo per meritum pene
impeditur et sic huiusmodi opera minuunt
penam infernalem. Primo quia tanto ab impio
ius evadit quantum huiusmodi opera perficit. Ideo
quod huiusmodi opera aliquo modo ad bonum dis-
ponit scilicet ut homo minori contemptu etiam
pro dona faciat et etiam multis peccatis opus huius-
modi opera trahuntur et dicit Augustinus in
enchiridion quod ad hoc proficiunt ut sint
plena remissio vel ut tollerabilior fi-
at damnatio. Si ergo huiusmodi opera va-
lent ad diminuendam pene eterne non dicitur re-
decte sed debere quod non eorum vel ex
quibus sicut digna mala
aut vel dilatarum pene...
huiusmodi opera sicut dicit ...
...

Sequitur de partibus satisfactionis li. 2. c.

Sunde considerandum de partibus satisfactionis et primo in generali, secundo in speciali. Circa primum queritur que sunt, scilicet quot et que sunt partes satisfactionis. Dico quod tres, scilicet oratio, ieiunium et elemosina. Ad cuius evidenciam sciendum quod de istis [illegible] malis quedam sunt partes integrales, quedam principales, sicut fundamentum, parietes et tectum; quedam vero [illegible] quasi partiales ut lapides et ligna. Partes satisfactionis tamen predicte sunt partes integrales et principales. Quedam vero alie sunt secundarie que scilicet ad ista reducuntur, ut in [illegible] disciplinae; et omnia opera iuste ad elemosinam, omnia vero spiritualia ad orationem. [illegible] quod [illegible] [illegible] sunt tres [illegible] oratio [illegible] in [illegible] ad aliquid [illegible] impetrandum vel [illegible] [illegible] de [illegible] comprehendit omnem actum [illegible] dicitur glo. 1 ad Tess. v. [illegible] orat qui non cessat benefacere. Sub ieiunio [illegible] dicitur [illegible] afflictio et [illegible] vigiliis et flagellis et ieiuniis [illegible] quecumque [illegible] abstinencia ab omni malo. [illegible] 18. [illegible] ieiunium [illegible] dissolve etc. Sub elemosina [illegible] apud pietatis impensum proximo [illegible] indigentia corporalem [illegible] omne apud pietatem proximo impensum sive corporale sive spirituale [illegible] apud [illegible] sive proximo [illegible] sibi impensum [illegible] augustinus [illegible] elemosina [illegible] [illegible] [illegible] misere [illegible] tue [illegible] deo. [illegible] dicendum quod [illegible] tria predicta dicuntur partes satisfactionis [illegible] [illegible] et distinctio et sufficientia earum [illegible] sive [illegible] apparatione et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] radice [illegible] [illegible] concupiscentia carnis et [illegible] ieiunium. Concupiscentia oculorum [illegible] elemosina et superbia vite [illegible] [illegible] apparatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alieni [illegible] [illegible] elemosina [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] operibus penale aut ordinat nos ad deum et sic est oratio aut ad nos et sic est ieiunium, quia macerat corpus nostrum, aut ad proximum et sic est elemosina. Secundum aliud [illegible] [illegible] sobrie iuste et pie vivamus [illegible]. Cuiusmodi satisfactionis partes sunt tamen predicta. [illegible] [illegible] quod [illegible] efficacia omnis satisfactionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] complete [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Elemosina [illegible] includit [illegible] virtute orationis et ieiunii duplici ratione. Primo quia constituit [illegible] [illegible] debitorum [illegible] et faciendi alia bona que [illegible] [illegible] [illegible]. Secundo quia elemosina [illegible] [illegible] data est quasi quidam oblatio deo facta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] aliquid [illegible] deo [illegible] [illegible] aut deo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] elemosina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtute [illegible] ieiunium [illegible] [illegible] [illegible] virtute [illegible] ieiunium [illegible] [illegible] intellectum ad deum debilitate corporis [illegible] [illegible] [illegible] elemosina completius [illegible] satisfactionis quam oratio et oratio quam ieiunium [illegible] dicitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad modicum utilis [illegible] [illegible] elemosina magis [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] quam alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pietatis ad omnia valet [illegible] [illegible] disciplinae [illegible] [illegible] et pietatis [illegible] istorum [illegible] magis satisfactorium [illegible] apparatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] satisfactione [illegible] [illegible] augmentatione [illegible] [illegible] pene [illegible] [illegible] satisfactione [illegible] [illegible] [illegible] ad primum [illegible] oratio quia facit quibus amicos sibi quod impetrat [illegible] ieiunium [illegible] fit [illegible] elemosina [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] satisfactionum

non curatur nisi in oratione et ieiunio. Redditur sa-
tisfacere et medicina propter nam appetitu fu-
turi et temperans appetitu. Licet elemosina
sit viam temperandi quamvis pertinet per
tamen non tamen sit sit virtus firmandi affectus quo-
rumcumque peccatorum. Quia oratio et ieiunium proprie
nam quosdam affectus non tam per modum
iniusti quam etiam elemosina facit. Sed etiam
comparandi contra assuetudinibus. Et dicitur
Matthaei xvij hoc genus demoniorum non eicitur
nisi in oratione et ieiunio. Et glossa ibi dicit ieiunio
sanantur pestes corporis, oratione pestes
mentis. Et sic hic intelligitur quod aliqua pec-
cata tam ieiunio quam oratione sanantur. Utrum
restitucio sit pars satisfactionis. Secundo illud
opus penale est satisfactionis pars per quod
secundum divinam iusticiam solvitur vel remittitur
pars pene debite pro peccato secundum Augustinum
li° pppl' d. c. Iusticia modo sub du-
plici ratione consideratur. Primo dicitur iusticia
dei concordia bonitatis eius. Homo
rectitudo voluntatis in volendo unicuique
quod retribuendum secundum merita. Dico ergo resti-
tucio est aliqua pars satisfactionis per com-
parationem ad iusticiam primo modo dictam. Quia
cum divine bonitati aut homo satis-
facit actu quod deus precepit, non tamen
pars sed actu remanet ad initium gracie. Sed etiam
per hoc sibi remittit aliquam partem pe-
ne pro peccato debite, sicut videmus quod re-
libertatibus multi pro se reconciliato de-
ligato tamen ad aliquam emendam propter
aliquid fecit sunt quod fecerit aliquid re-
mittit partem emende propter quod fide-
liter sibi obsequium quod alias impendere
tenebatur per comparationem ad iusticiam
secundo modo dictam restitucio non est pars sa-
tisfactionis. Nec enim secundum rigorem iusticie
potest satisfacere homo per illud opus
ad quod faciendum erat obligatus. Etiam
si non peccasset, vel si totam penam pro
peccatis debitam exsolvisset, ut Anselmus
libro Cur deus homo c. xx. Cum
reddis aliquid quod debes etiam deo si non
peccasti, non debes hoc computare pro de-
bito quod debes pro peccato, ad plus autem te-
ille qui ea exsolvit. Sed tamen quod pro
restitucione deus remittat, restituat
aliquam partem pene pro peccato debite
iuste facit et iusticia compensante

valorem mutuatorum et ab habente potestate
capitur aut nichil distrahatur vel de-
tineatur sicut ponitur quod restitucio est pars
satisfactionis comparatur magis quam ad
iusticia. Licet autem restitucio pro comparationem
ad iusticiam secundo modo dictam non sit pars
satisfactionis, tamen est quoddam preambulum
ad satisfactionem, non enim sufficienter potest
homo satisfacere pro peccato quamdiu non vult
rem alienam restituere, unde etiam qui non
habet unde restituat, tenetur habere voluntatem
restituendi si posset. Sequitur de
elemosina ti. xxix.

Postea considerandum de parti-
bus satisfactionis in speciali
et primo de elemosina,
secundo de oratione, tercio de ieiunio,
quarto de restitucione que licet non sit pars
satisfactionis aliquo modo, est tamen sal-
tem est preambula ad satisfactionem.

Circa vero elemosinam primo consideran-
dum de eius quiditate. Secundo de eius dif-
ferentiis. Tercio de necessitate faciendi ele-
mosinam. Quarto de quibus bonis sunt fa-
ciende elemosine. Quinto quorum
elemosinas non dare. Sexto quibus ele-
mosine sunt dande. Septimo quomodo
dande sunt elemosine. Octavo de ele-
mosine fructu et utilitate. Nono de
elemosina per comparationem ad satisfactionem.

Circa primum sciendum pluralitas quod de
elemosina sunt diffiniciones. Prima ele-
mosina secundum quod dicitur ab aliquibus est opus
in quo datur aliquid compassione indi-
genti propter deum. Dicitur enim elemosina ab
eleos quod est ... quod imper-
atur vim patiens quasi eleyson id est misere-
re ago eleos id est vina. Item elemosina
quedam est quedam redempcio. Sed elemosina
creditur ... illi qui sunt ...
iniquitas autem in ... sunt ...
quibus in ... appellat iniqua
... ita ... misericordia ... moveat
ab alio ei subveniendo sed ...
proximo ... et ...
... [illegible]
... [illegible]
... omne ... [illegible]

elemosine secundum quod intendit ipsam cum
miseria aliena que est motivum eius. Tamen
quandoque causa dicitur indigentia. Miseria autem que
nascitur in nobis ex aliena tristitia misericordia in
quantum est ex compassione. Nunc vero effectus in
relevando alienam miseriam est opus de quo
aliquid datur. Sicut causa et efficiencia eius est e-
lemosina secundum intentionem dantis ad medendum quod datur
et tunc medendi tamen in proprio sensu diffinitur
autem elemosina secundum quod significat ipsam
rem datam. Secunda virtutis et actus elemosina
quia dare. Secundo quia actus liberalitatis
comparatur non omnis liberalitas indigentiam
attendat illius cui dat. Tertio una species
cuius hic attenditur. Sed illa est una cuius
actus est elemosinam dare. Et tunc liberali-
tas sit quodammodo principalis iustitie. Dicitur
elemosina magis videtur pertinere ad iusti-
ciam quam ad aliam virtutem. Nam etiam
misericordia est effectus caritatis ut dictum est supra.
Quoniam dare elemosinam et actus caritatis
mediante misericordia. Ad quod facit illud quod supra in
dicitur habent substantiam huius mundi et vide-
rit fratrem suum necessitatem patientem et
claudit sua viscera ab eo quomodo caritas manet in
2: illo. Sequitur videre de 2o articulo scilicet de
distinctione predictarum elemosinarum.
Et circa hoc queritur plura. Primo quot sunt
elemosine corporales. Secundo septem que
continentur in hoc versu. Visito, poto, cibo, re-
dimo, tego, colligo, condo. Visito scilicet
infirmum, poto sitientem, cibo esurien-
tem, redimo scilicet incarceratum, tego idest vesti-
tu nudum, tumulo idest sepelio mortuum.
Sed obiicitur duobus modis. Inter opera mi-
sericordie non enumeratur sepultura mortuorum.
Respondeo quod duobus eminat elemosinas
illas in quibus maior indigentia apparet
nec videntur appareat misericordia indicante
semper quod sub pro elemosinis non minimat
mortuos quod etiam sepultura excipiat. Et tunc
in aliis sepulture locis talis elemosina
commendatur. Sicut patet de Thobia et in
... Machabeis qui continentibus et fra-
... sepulturam fecerunt. Et sic edifi-
... et de Ioseph qui cor-
pus domini sepelivit et inde laudatur.
... non ... alie necessitates. Et

pauperitas septem ... nam cecitas et
... et claudicatio sunt quedam defectus in-
firmitatis. Cum dicere cecitas et susten-
tatio claudi ... ad visitationem
infirmorum. Subvenire autem homi-
ni quantacumque persona ... extrinsecus
illata reducitur ad redemptionem captivorum.
Secundo queritur quot sunt elemosine spiri-
tuales. Respondeo quod septem sunt septem que continentur
in hoc versu. Consule, castiga, solare,
remitte, fer, ora. Consule idest docere
ignorantem et dirige dubitantem. Intel-
ligendum inde super spiritualis elemosina
scilicet doctrina et consilium. Castiga delin-
quentem. Solare idest consolare tristem. Re-
mitte delinquentibus nobis. Ratio quia magna
elemosina nichil est maius quam ut
quod ex corde dimittimus quod in nobis quis
peccavit. Fer idest porta infirmitates
aliorum etiam gravamina. Ora pro aliis.
Tertio utrum elemosine corporales sunt po-
tiores quam elemosine spirituales. Respondeo quod compa-
ratio elemosinarum potest attendi duplici-
ter. Uno modo simpliciter loquendo. Et secundum hoc
elemosine spirituales preminent triplici
ratione. Primo quia id quod ex parte ... sit
nobilius est. Scilicet donum spirituale quod pre-
minet corporali. Secundo ratione eius cui sub-
venitur quia spiritus nobilior corpore est. Unde
sicut homo sibi ipsi magis debet providere quam
sui et spiritui quam corpori.
Ita et proximo quod debet tamquam seipsum
diligere. Tertio quantum ad ipsos actus quibus
subvenitur proximo quia spirituales actus
sunt nobiliores corporalibus qui sunt quo-
dammodo serviles. Alio modo possunt comparari secundum
aliquem particularem casum. In quo quedam
particularis elemosina aliena spirituali
preferenda est. Verbi gratia magis esset pascendus
fame moriens quam docendus. Sicut pauperi
et indigenti secundum philosophum melius est ditari
quam philosophari. Ut sit per inclusum.
Sequitur videre de 3o articulo scilicet de necessitate faciendi 3
elemosinam. Et circa hoc queritur plura. Primo
utrum dare elemosinam cadit sub precep-
to. Respondeo dare elemosinam cadit sub precep-
to legis nature et lege divina et lege prophetie.
Lex naturalis precepit ut diligere proximum
non tantum affectu sed etiam effectu. Quia non est

Terius assignatur in sequentia essentia se e pg sp
quod ego indigente sub non sub uel non
naliter eius dilit. Ex vobis omnes b. Ja. dt
I. cand. c. iii. Filioli non diligas verbo neque
lingua tantum sed ope et veritate. Ex hoc etiam divina
lex precipit quia ut dicitur Mt. xxv. Ite
miserabilis regibus maxime de sta
opponentes ex non facere iusta opera nec ca
dent sub precepto reducitur aut omnibus sub
neuro proximi ad preceptum de honore
parentum sic ii. Lapis in sapta i. Thi. iiii.
Dicitur pietas ad omnia valet promis
sione habens vite que nunc est et future. Quod dicit
quod in precepto de honore parentum addit ut sis
longevus ut pro longeuus super terra sub
pietate aut complectitur omnibus largitas
elemosine. Sicut in me eius demum pressis
eius. Dicitur SG. Sicut unum dicitur de quo
quod largam manum habet veritate
parentibus offerat aliena inopia pia
tatis quod si non habet opus ratione non habet
et in eadem di. non satis est pascere sic
dicitur enim in pascendo homines suac
potius si non pauis occidisti. xxxvi. q. i. Qui
dicit quod qui negant metas faciendas
indigentibus et veritate parentibus sup
sum proximum negant quod est ma. Sed non
sit preceptum affirmativum obligat semper ut
cum quod est sed pro loco et tempore. Considerandum enim
est facultas habentis et inopia indigentis.
Si enim homo habet aliquod quod non sit necessarium
sustentatione sue nec non illorum quibus
ut tenetur providere sicut sunt uxor filii
servi et ancille et sit notabilis necessitas
seu indigentia quod apparet illius cui dandum
est quod iminent probabilia signa extreme
necessitatis nec appetit in proximum eius sub
veniat. Tunc habens tenetur ex precepto sub
venire indigenti non enim est expectanda
necessitas ultima quia forte nunquam non
posset fame vel siti corrupta. Dicit
n. Ericus super Job: non est pauperem vel
fulante de precepto vocare. Si etiam
habeat aliquid superfluum non tantum susten
tandi nature sed etiam decencie sui
status tenetur de illo elemosinam facere
indigentibus etiam si non inveniret ta
les qui essent constituti in necessitate predic
ta et plures essent predictam indige
tes quibus omnibus subvenire non posset
tenetur illis pauperibus magis indigentibus sub
venire. Sed sic quod considerat ad omnes ca...

qui possunt instrui ante dictum autem esset de
christiano cogitate quod dicit philosophus in vi
Sed dominus dicat de superfluum et necessarium
ea quod debilibus et in pluribus accidit.
Sed obicitur quia licet omnis ratione pia
homo facit elemosinam de suis proprie
homo non dat elemosinam quod vivi non
esset si dat elemosinam sub precepto cadit.
Secundo quod superfluum sustentacioni sue nec
respicit tamen proprium quantum ad dispensa
tionem seu auctoritatem administrandi quantum
ad usum illorum est magis videns probabilia
necessitate proxime nisi subveniat
eis. Ex ipso aliquis dicitur de superfluo
dicere sui status esse indigentium quam
predicta necessitate. Unde omnes illos qui
de superfluo modo predicto indigenti
bus subvenire volunt dicitur di. xl. i. Sed
... ... est quantum detinens multo
... ... rebus ... in ...
... ... et absolute ... quia in
... ... et in hoc apparet quod ele
mosina dare eo modo quo cadit sub pre
cepto multum pertinet de ... ac
iustitiam et ... super id Mt. v. Ideo facere
elemosinam dicitur quod elemosina est pars iustitie.
Et quomodo hoc preceptum transgressos non puni
unt lege humana quia de lege
divina sic in ... Augustinus I. libro de
lib. arbi. multa dicuntur iuste ... tamen
quando lege humana quod tamen iuste vindicari
lege divina. Sed sicut non quod spiritus dare
elemosinam corporalem non cadit sub precepto
obligato nisi propter necessitatem extrema ta
men in necessitatibus vite subveniat. Ista ad
doctrina aliquis non obligatur. Homo per
debitum officium vel nisi quod pertinet ad inde
salutem et quod non esset qui instrueret vel
quando aliquis ... videret errare et non
esset aliquis qui teneretur illud facere. Alias ad
docere tamen consilium et supererogationis quedam.
Quartum ille qui incessus habet obligatur ad danda
elemosinas. Secundo multe tamen domini sunt
in manibus et manum. Deut. xv. precepto
tibi ut aperias manum tuam egeno ...
... compassionibus ... ...
... ...
dulcibus et consolationibus ...
Nomine ardorem ...
... melius ...

Hec sepe. Si videris animum esurientis
te iacere sub bono non pro turpibus sed
sublevabis eum eo. Ad primum non tenetur
manens pauper cum non habeat aliquid
ad manum quod possit dare sed tenetur
tamen ultima ploro et huiusmodi. vide etiam in
glosa si decepit facultas da affinem vel
obsequium vel verum quod allegavit. Sequitur
de alio scilicet de quibus bonis debeat
vel possit elemosina fieri. Et tunc sciendum pluralia
sunt. Primum possit fieri de suis. Secundo necessarium
duplex. unum sine quo aliquid esse
non potest et de tali elemosina omnino dari non
debet. puta si aliquis de necessario astrictus constitutus
sit ut solum cum eo possit sustentari et filii
vel uxor vel alii pertinentes. De singulari
autem elemosina dare sibi et suis vi
tam subtrahendo. Et dico nisi forte
talis casus intueretur ut subtrahendo
si daret alium magnae personae sibi daret
ne periret et suos laudabit periculo
mortis exponeret. Est secundum quo ipse
sit perfendum. Sic tunc fieret ipse perfectio
nis non necessitatis. Alio dicitur ad esse
autem sine quo non potest quedam vita ty
agi secundum conditionem vel statum persone proprie
et aliarum personarum quarum cura ei in
cumbit. Huiusmodi necessitas non determinatur
constitutionibus multis additis non potest
diminuta esse ultra tale necessarium et multis
subtractis adhuc remaneret unde possit
aliquis quodlibet transire secundum proprium sta
tum. De huiusmodi ergo elemosina dare est
bonum et non cadit sub precepto sed sub con
silio. Inordinatum autem esset si aliquis
de bonis propriis tantum subtraheret ut aliis
largiretur quod de residuo non posset vitam
transigere quoddam secundum proprium statum
et negotia occurrentia. Nemo enim quodlibet
vivere debet sed ab hac tamen sunt excipienda quo
rum primum est quando ab statu mutat quia religio
ni se ingerit tunc enim omnia sua propter
Christum largiens opus perfectionis facit se
in alio statu ponendo. Secundum quando ea quae sibi
... et si sit necessaria ad quietam vitam
... rarius restaurari ut videtur qui maior
... Tertium quando est ea necessitas
... persone vel ecclesie magna necessitas

vel publice. In huiusmodi casibus laudabiliter
potest aliquis permittere id quod ad decen
tiam sui status pertinere videtur ut maiori
necessitati subveniat. Item elemosina fieri
potest de illicite acquisitis. Sciendum tamen
potest esse aliquid illicite acquisitum. Uno modo
quod illicite ab aliquo acquiritur et debetur et quod est
acquisitum nec potest ab eo retineri quod acquisivit
sicut contingit in rapina et furtu et usuris et
de talibus tamen homo tenetur ad restitutionem
elemosina fieri non potest. Unde Augustinus de verbis
domini. Nolite velle elemosinas facere
de fenore et usuris. Et de pecunia tamen taliter
acquisita potest elemosina facere proposito
restitutionis aequipollens et propter illa ele
mosina non fiat impotentibus. Alio modo est
aliquid illicite acquisitum quod quidem ille qui acquisivit
tamen non potest retinere tamen debet ei a quo contra
iustitiam accepit et alter contra iustitiam dedit
sicut contingit in symonia in qua dans et acci
piens contra iustitiam legis dei agunt. Unde non
debet fieri restitutio ei qui dedit sed in elemo
sinas erogari. Et eadem ratio est in consimilibus
per accepta vitiosa Christi prelectionis ubi a
gitur de symonia. Et eadem ratio est in similibus
quibus dans et accipiens sunt contra legem dei.
Tertio modo aliquid illicite acquisitum non
quidem quia ipsa acquisitio sit illicita sed
quia id ex quo acquiritur est illicitum sicut meretricium
vel lenocinium et huiusmodi quod vocatur turpe lucrum.
Mulier enim quod meretricium exercet turpiter
agit et contra legem dei. Sed in eo quod accipit
non agit contra legem. Unde quod sic illicite ac
quisitum est retineri potest et de eo elemosina
facta non autem fit de eo sacrificium vel ob
latio ad altare propter maiorem tamen
propter scandalum tum propter sacrorum re
verentiam tamen propter hoc non solum sed videntur
deus in non offerebatis in eadem consti
tutione meretricis. Et tunc. Constat hic quod
quod lucrum est lege prohibitum ut in usu
ra. rapina et symonia et huiusmodi dicitur
lucrum non tamen turpe sed etiam iniquum.
Quod autem actum quod per ipsius lucrum est lege
prohibitum non autem ipsum lucrum ut in meretricio et
similibus tunc vocatur turpe lucrum. Sed etiam quod
meretrix sit occulta vel publica potest

T eius oblacio recipi nec pitubo desp̄et.
(2 hic conformiter ex° dni qui prestat
a magdalena lotione 2 unctione
ungenti lux vii ... abiit ...
vij dnr̄ ffacite vobis amicos de
mamona iniquitatis mamona est
diuicias go de diuiciis d iq acquisitis
pt aliquis ṗd spualeb acquirere amicos
ul face elās largiendo ... q̄ ...
aug dt ... dnm male intelligendo
rebus alienas rapiunt 2 aliquid de pau
peribus largiunt putant se face qd prep
tum e intelligitis iste corrigendi e omnes
aut diuicie iniquitatis dnr ut ipse dt
in lio de q̄onibus eoy q̄ no pūt diuicie
nō d iqui qui ī eas spem constituunt
... amb° iniqui mamona dr
quia vanis diuiciarum illecebris mros
teneat effectus / vl q2 d plurib poteres
tribus quibus prīmo successit a quib
rapitur / qui d iniuste usurpauit ali
ena que tu nescias ut laphus dicit
ul omnes diuicie dnr d iniquitate i ie
qualitate / q2 no equaliter pūt omnibus
distribute / uno egente / 2 alio supfla
bundante ... ille q obiuat alicui
paupi necessitate exīme paciēti furari
possit ut ei subueniat ... alieno no pos
sit de suo ... incessitate ar
ticulo omnia sūt cōia ... ei q tale
necessitate pat acceṗe d alieno ad sua
sustentacom / p̄d d uicīat q sibi de necess
... vel licet hinc aliqd d alieno
de hic elemosina dare / q̄ ... 2 accipe
q alit subuenire no possit tale ne
tate pacient / ... ſi ... pme puerulo
paupis ... dnd coste / ... licet
dedit ... no ... pauṗi d ultra
necessitate exstiti / impi etiā ille cui d
in pimis necesse esset / quia et tunc
etiā ... tene ... nichil ab eo
... 2 qui ... tali d alieo
no tene ad restitucoz ... glo
... aut ... q pme con
... dnd faciat tene ad restitucoz
... no dno p ... restituat ...
no ad p̄ub no ... restitue tē ... ad for
tuna ... / 2° ... esse ...

habilius ... de multiplicatione ...
... restitua male ablata ...
... obligato q obligat ... indigenti ...
q te no dno / 2 ro satisffaciendo paup no
satisffat no dno ... paup ... dm ...
... ut ... dnd illud ...
obiit q ſi talis paup accipiet nolente
restitue / ... q ... 2 de ... 2 de ...
q paup accipit q e ... fuit accipit q
no ... no ... dnd ...
... dm / ... Exequit nunc de quibus ...
quis elemosina face possit ...
quid pluā ... qui sunt ī ptate co
stituti aliq elemosina face possunt ...
... qui e sub ptate alterius constitutus
... supiorum ptatem ...
... ordo ...
... supiora ...
... supiori ...
qua ei sit a supiore ... ille
qui e sub ptate constitutus de re ... qua
... supiori elemosina face no debz
... fuit a supiore ...
Si quis no ... aliud ... ptati su
piorib no subsit ... no e eius
ptati ... elemosina ...
... 2 de hic ... elemosina face
... religiosi elemos
face possit ... q2 nc ... quo
... q 1 nolo 2 ... 2°
... e de ... nulla ...
... ho face de li
... ul ... abbatis
de ... q 1 placuit ...
... homines ...
tunc ... face elemosina ... abbatis.
... pauper / ... tali ...
... abbatis ... q ... q ...
Si vo ... no ...
... pape e quamplurib erogare ...
... q 1 ... 2 di 86 ...
... sit ...
statutum e ... necessitatib ...
... ul ...
... religiosi ...
... vadat de lmo ...
... face ...

declarauit ipsum iudex ei concessisse quod
omnia faciat bona que honesti prelati et
peregrini consueuerunt facere arg. de offi. de
le. pastoralis. de reg. iur. l. ij. contrarium per
fecit moderate conformando se illis inter
quos viuit secundum dictum illa que hosti. et ray.
¶ Utrum uxor sine viro vel elemosinam fa
cere possit | Respondeo si habet res parafernales extra
preter dotes potest et debet inde elemosinam
facere etiam non consulto viro. C. de pact. que fuit
legem si de rebus quibuscumque vel scilicet de pane
vino et similibus s. que bono et approbato more
consueuerunt ad dispensationem uxoris pertinere
potest moderate dare pro deo secundum facultatem
viri et maiorem vel minorem multitudinem et
necessitatem pauperum conformando se consuetudini
quam magis decet hic status hoc licet de facto
te aliquid per hunc solent in aliqua mari
ti talia prohibere ad terrorem ut non
toto sic tempore procedant | possit etiam s
consuetam formam et qualitatem pauperibus
deus dicit quod si maritus eum videt et po
niget arg. extra de oblig. c. ex de libe
ris. placuit | Et etiam de lino vel posset
facere et de industria | Si autem maritus
omnibus dicit quod marito displicet si det
nisi possit [illegible] conformare | tunc dolet
quod dare non potest intellige ut dare s. de ea re sta
dale vel sic intellige xxiij q. v. quod dono
et alia vero que videt contraria et viij vi
videt pauperem fame morientem tunc enim
potest elemosinam facere de lino suo prompte sed
de marito dicunt et supplet dicunt quidam
omnes doctores | Quod autem dicitur de negatiuis
secularibus dicit quod multum etiam latent mo
deratas dat elemosinas apparet et vis pro uite
gendo que negotium non peccat | licet credat quod
viro displicet si sciret et sufficit quod contrariam
quod non negat eum presentem vel quod ei non
scandalizat | Et non quod pecunia de rebus mari
ti magnas non possit dare elemosinas quia de rebus
de talibus [illegible] sub marito | C. de re ven
dit. C. de iur. dot. in rebus tota
[illegible] ame dato si ne eum dede
[illegible] dicitur si non dedisse for
[illegible] in re temporale etiam quod
[illegible] contra eos committit | Et legitur

de obstitibus xxxi q. ij. si qualibet h
hosti. et ray. | Utrum monachus uxor facere potest
elemosinam incompetenti affinis uel de rebus
quas hic exponit uicem quod eum uult lucra
|Respondeo decretiste dicit quod potest
et etiam Petri et thomas | moderatas | Sed
Simul autem de multitudine plenius dicit
distinguens quod aut de rebus illis se ipsum
sustentat et victum aut pro se habundauit
| In primo casu non potest expensis facere elemosinas
si sublato sustentatione vel deinde sequitur
quod magis tenetur vir quam alii | In secundo potest
etiam non consulto | et hoc dicit de parafer
nalibus | Utrum filius familias elemo
sinam facere possit | Respondeo quod de castrensi et quasi de
castrensi peculio elemosinam potest facere
| non quoniam ad id quod filiusfamilias pertinere
dignus admittatur. l. j. § si de adductio
aut profectitio quamvis principaliter sit quod
ad proprietatem patrum quod ad pecuniam successionis
et intellige quod dominus dominus verum pertinere
etiam vincere pro intellectu iusti | De hoc
quali. ff. ij. § si primo potest vero de elemo
sinam facere ut supra notatum est de uxore
et marito [medietatem] et de illis casibus magis potest causa
de maritis | hosti. et ray. | Sed autem multi
dicit quod sine preiudicio filius familias potest
facere modicas elemosinas sine consensu patris
non autem magnas uel notabiles | Si uero
ei commissa esset procuratio uel villicatio posset
facere ampliores quod tenent in preiudicium
patris | Et idem si filius esset in scholis uel
in peregrinatione et itinere | Respondeo ray. et hosti.
quod fit de lino patris potest etiam dispensatio
et perfectio elemosinas dare per ff. de marito.
l. C. Item si filius | potest etiam de marito
dicit et supplet | Utrum seruus et alii de fa
milia elemosinam facere possint | Respondeo quod modo
sine elemosinas dare de rebus domini sine
consensu eorum vel de pane et similibus que non
ferunt ipsi nocumentum | et propinquis etiam tamen sit dispensator verum
potest dispensator et precipue alicui nisi / non tamen pauperes
[habent] domini si quis teneret eam de voluntate domini
hosti. et ray. | Sed de multis | Et quod
sine consensu domini expresso uel presumpto
uel ratihabitione sua de rebus domini facere eas non
possint magnas sed parvas non et omnia sile.

Dejus 2 filius familias, quia licz ?p
no aiu dnaz tn licite erogat necessa
dnaz. Deptio aut fini fruitij constat
q pt elemosina dari. Require infra de
fepto sz quibz. Itz elemo a danda. Cc
tunc lz fiui glna. Itz vtrii aliquis pt
elemosina facere sibi. Rndet glosa pt
ops me pont mano a ipe aipe ff p
quandam ptitudinem ut dicit 2 4.20
Ita etiam ipe lodo nullam elemosina fat
sibi nisi facta ex parte alterius ut tn qs
pom elemosinator distributor. pt 2
ipe accipere sibi si indigeat eo tenore
q no alius inscriptat. pot etiam distingui
q elemosina dupr pt fij scz primo p
collacoz alicuius ri temporalis 2o mo
nullus p elemosina facere pt. In p carnem
alicuius actij spiritualis vel corporalis. 2 qz
homo tn pt diuisam proui inscipiud
ago pt. primo aia mouet corpus. 2 una
pt anime alia. 2 una pt corporis alia
cond tale elemosina p aquis facere pt. ff
quia ad subueniendum sibi o corporalibz
na pcitibz inclinat, io dcltis no apparent
dari preceptis sz pom ad subueniendum anime
ad q no ita multi declina. Item eam
O inysterie one tue placeb deo. Utrum
tam bonis quam malis pt elemosina fa
cienda. Rndet qpr sz si indigeat strim
tuitu justentande nec ?n? scriptura bonis
benefacere 2 dimitte pctis bona spiritualia juste
tantum 2 fulcimto pot natus recal
q e huiusse ordinata ad deu. q z si quitzer
tur agitare necq?ua tu a o ferme de
ipa dn vinit. mo tn e danda elemo
mal obtuitu foueda? mali, qz sm au
gus pt diligendi pnt homo ut no diliga
eorum errores. 2 exhibitio benefici. Quis
libz tn q elemosina pnt e satisfactoria
p bonis inscriuda. ut multis eorum quius
conshipit relacior liberata eorum apud
aqs consteret. Fiat elemosina fiat u. i. tntu
liberatis apud dcta sz sine liberalite
ipsius dantis. Itz q tn fiat dicit. pt 4. qz
dat elemosina 2 operatores sz testatur dnr
eligere bonos qs consinent vel indiuos
ad exponendum 2 liberalitatz apud. Itm qz insti

ubeuntes firmant pctas quis dignitas fin
cis elemosina qua dinisti. tn q ords anni
pnt effitacis apt dini dicitur qo q
danda e elemosina bonis 2 malis dudum
pnt indigentes qz o digenti no subuenire
o qui? e vnd ambo. fi id lucem ho
mines ples fuit ag 2 dimabi. vnz ino
tis q time tolle tanti quatu poss
2 habundans pts indigentibz denegat
ut ho di e l. Qd enim p indigentibz
dz fi indistincte. De mal tn disting
uendum q a pnt o statu 2 volute pccandi
aut no primo no e distribuendum ne do
eis fomentum pccandi nisi ex causa nolib
nedu lemqe ff a ne subuenia. Unde augus
86 di. qui decernatoribz qui venatoribz
dant que dant. Cui dat histrionibz 2
meretricibz que dant. Ino nec vattedis
no caritas opis di fi nequitiab opis
hominis pt v. q v. no omnis. qui tulig quit
enti pauis tolli pt dcabo fcrug inistis
negligat qua q penitenti pams frangit
ut divisit pe duct a atqmestat. In e qm
tn dicc qz 86 di. no satis e guste
ops d laqui. De qpuente admodum sz
v vo pnt o voluntate dimittendi pccam
tunc dari pt. Rndet xy. Si quidem in
cus tuis ciba in a facere carbones 2gs
sz amaris dnn agcs pup capte time
ams. Utrum elemosina licite dari
possit histrionibz. Rndet histr dicunt q p
aliq instrumentum vel corporis gesticulacio
homines inducunt. Puocare ad vanam risus
2 ad ineptam letitiam qui ob hoc a dat
ymolat demonij. i. peccat 2 pt de se
criminibz 2 histrionibz dare instead a
e quia demonibz ymolat. Itz si deci
pt indigeat bonum et tunc si datur ei a q
velle ad compaloz ne o fine 2 de
solatz no e peruiexum de dand q
bonum pruniebat qui spus malis a ca
qricebat paul. Re xvi bonum ego largi
enbz fi puffiag. Gal vi. Dnt tpt lz opr
bonum ad omnes sz qz no sufficis
addi magis ad domesticos fidei
tenm q generis 4 cor v
inixe domesticus

infidelibus et infideli detior. Ad hoc non
apparet dicit 82 di. § 1. qualiter
danda est elemosina pauperibus et quibus
subvenire non possunt pro maiori quam in labo
rare possit se diminuat elemosinam impa
tientibus redigit in servitutem. De danda valida
l. 1. Dicit glo. ibi iustis scilicet superioribus
iniuste exigentibus quam sibi debetis.
Quibus magis sit elemosina danda. Ad 7
primum magis benefaciendum sit ut dicit Philosophus
9 ethicorum non facile determinare quod mul
tas diversitates habet et incommoditates. Est tamen quod
magis magis ei reddendum debitum quam beneficium
impendendum ut ipse dicit ibidem. Unde potest aliquid
aliquis habere vel ut rationabiliter vel utilitatibus et re
partibus et propinquis et benefactoribus et omnibus
quorum spiritualia bona quibus autem magis
debet facere elemosinam si indigeant et ceteris
paribus mulieribus magis et magis extrem
digentibus et magis utilibus ad bonum ecclesie
Verumtamen magis propinquo egenti utilior
magis est elemosina danda quam propinquo non egenti
proposito multum quam ex hoc magnus tamen spe
cialiter diminueat et multum non indigeat
et propter hoc rationes conveniendi 32 q. 2 vel e
magnis constitutus sed congruit utile minimum
et debitum. Assignatur autem in parte quid
unus alii preferatur quia conpar est preferendus
duobus quod attendendum est pro causa finite et
non cadunt sub arte. De hiis at unctio deque
inspicere. Utrum magis quo potest temporale
dandi magis diminuere quam potest prebere
dare elemosinas diminuere quam prodesse
quia melius quam opus imperfectionis. Ad hoc quod dicitur in
opere perfectionis quod melius est opus imperfectionis
specialibus personis pro modulis ad perfectionem
diminuere quam quibus ad perfectionem nunc quibus
diminuere potius quam diminuere deceat non propter
hoc sed stultitia est. Ad hoc autem etiam quod
in terminis d. 1. c. 2 q. 1. et 2 ut
magis bene. Titulus de septimo scilicet de d
modo dandi elemosinam. Circa quem modum pri dan
de elemosine debet esse multa scilicet
...onum. Unde versus 7. 8. eadem
... et 2 unum augustinum ... 12
... ut cadat ... non ut ... fiat
... indigentie. ... multum perdit.

benignitas vi. et 17. per liberalitatem ardens
refrigerabit ros. Item et viii. unde habes quia
datum habundantia dati 4 ethicorum. In
multum tamen sint habundantis tenue. Et 2o
ethicorum ut Dum pre feminas pre et me
tant hilaritas dantis et 3 q. 7. Quomodo da
te hilarem fac vultum tuum et 2 ad Corinthios 9. hilarem
etiam sicut a deo reddit. Hilarem enim datorem
diligit deus. Humilitas dantis. Proverbiorum 28
Qui despicit deprecantem sustinebit penu
riam. Mystice et 12. Da iusto et ne dederis
peccatori. Continuatio et 2. ii. mane semina
semen tuum et vespere non cesset manus tua
Accelaratio. Proverbiorum iii. Ne dicas amico tuo
vade et revertere cras dabo tibi cum statim possis
dare. Predicatio Matthei vi. Cum facis
elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera. Pietas
4 ethicorum iii. Qui tristatus est in medio ubi pi
etas aut ex extenuatione. Caritas 1 Corinthios 13.
Si distribuero in cibos pauperum omnes fa
cultates meas caritatem autem non habeam nichil mihi prodest
Septimus modus de octavo scilicet de utilitate ele
mosine et est frequens primus. Utrum virtus
elemosine magis consistit in dato et tradito
quam in affectu interiori. Respondeo elemosina habet
efficaciam et ex ipso faciente et quantum est in da
to opus meritorium et ex ipso attendit de quo
absolvit animam ab illo quod elemosinam dedit
Dico ergo quod ceteris elemosine efficacia attenditur
sicut maior efficacia et maiori dato consistit
In quantum pro pluribus et magis debitoribus
efficiens. Si autem ex parte dantis sic et vo
primum essentialis efficacia elemosine magis pe
satur ex affectu quam ex dato. Secundo primum attend
ut remissione penarum alius hic magis
pensatur efficacia elemosine ex magnitudine
dati. Unde ex parte aliter inde vel magis
ex hoc dati respondet. Sicut enim de ea in
tenta voluntas quod ex omni pena absolvit
et rectum sit de contritione dicit. Ad
hoc duo sunt equales in caritate et ele
mosinas faciunt equales sed alter cum gravatione
alter cum hilaritate quis horum magis meretur
quantum ad diminutionem pene. Respondeo pugna
me illud prodest ex caritate animabus
vel de reliquiis ex non quilibet magis satis
factoria sed unica expressit ex parte reddere

ex quo no dz quomodo reperatur. Dicat
venia[t] ex radice compassionis pre
magis e satisfactoria. Et intentio quam addi
missione pene eo fit magis penalis
Ubi cum hic obiectio quod ipse ecclesie hilarez da
torem diligit deus. Dicendum quod hic
intelligitur de dilectione qua deus eum remune
rat in futuro dans aliquod gaudium speciale
sed quo non qui dat eum gravamine vel per
dici quod hilaris pro quanto voluntarius ex pro
tantum quod etiam dimittit aliquid non cum
murmure solicitudine non per leviter remunera
Dicitur ut melancolicus non per levi da
re. Item daniel de iniquitate. Ad hoc non quod
multe sunt utilitates procedentes ex ele
mosinarum largitione vel quod hic sunt
in tertio iiij capitulo ad omnia valet quod
hic quod exitus. Item psalmum cum iusto co
finat et plangat pro. Habens qui intel
ligit super egenum et pauperem et postea
dicitur: ex parte sua ille super levium solvit
Item spalia augmentat sanctum ij. Cap. Dedi
que sunt adiuctorum sunt. Et percussa li
berat. Luc ij. Date elemosinam et ecce om
nia munda sunt vobis. Item habacuc defendit
contra dyabolum eccles. xxix. super scutum po
tentis et super lanceam pugnabit adversum
inimicum tuum. Item extinguit ex pro eccl. iij. Ig
nem ardentem extinguit aqua et elemosina re
sistit peccatis. Item illuminat intellectum et sanat
affectum. Ysa. lviij. Frange esurienti panem
tuum egenos et vagos induc in domum tuam. Sicut
tunc erit illuminatio intellectus. Dominus tua
citius orietur. Item sanatio affectus. Sanitas
consistit tua ecclesie elemosina quod pro sed par
tibus eius eo egrotantis homini qui compulsa
consuabit. Item a morte etiam liberat et non
patietur ire in tenebras. Item ad gloriam perducit.
Ut venite benedicti. Item ex pro sua quod
eum et de ea de. ysa. lviij. Frange esuri
enti panem et gloria domini colliget te.
Ubi aut utilitates magis ex eo et debi
tis circumstantiis vestita intelligendum est
quod elemosina vel quod predicta non quod sunt
necessitate sed sunt quantum disponitur et plura
etiam modo illud et unibus super id quod in tertio
iiij capitulo ad omnia vel spectare super
se lubricum carnis per quem vapulabit sed non
publice quia prior quod in operibus spectat sui
bus vacat opus in proprio modo sicut
ponit ad quod est ut non facile permitta
impeditum. Item Eciam inde de ultimo
de elemosina per comparationem ad satisfac
tionem. Et non sic quod elemosina plura sit ex ele
mosina fit satisfactoria. Item dico quod elemosina vel
sit intentione publicandi unde presumitur
et c. j. opus unde vel comparatur debitum.
Debitum offense dei et c. et operibus iustitie
quod satisfactorium non primo pertinet
ad meritum vite. Item secundo remedium dampnosum
Utrum quilibet elemosina corporalis sit satis
factoria. Respondeo, apostolus de penitentia de ex
sentia satisfactionis ut ex predictis patet
sed et preambulum ad satisfactionem pertinet
fundamentum. Item pertinet ad opus penitentis corpo
ris non facit quod facere tenet igitur quod illud
opus aliud facere tenet non est de essentia sa
tisfactionis sed preambulum ad eam vel ad
ad elemosinarum largitionem quia opus
tenetur quod non ut patet supra constat quod il
larum elemosinarum largitio ad quas
quis tenetur non est pars satisfactionis. Item Ad hoc
per eum sunt opera bona et specialia quod
exigitur ad opera satisfactoria in primo n.[?] quod
non tunc ex affectione corporis sed etiam ex
subtractione rerum. Item Nota quod aliud tenet
bonum dicitur quod etiam elemosina ad quas
quis tenetur sunt satisfactorie ex divine unde
largitate. Utrum elemosina ad hoc quod sit
satisfactoria sit debet divitiis. Item Dico quod utrum
duo due super vel sunt ut certitudine vel
sunt vere evidenter quia. Si dicit primo
non tenetur ut dicit compositione qui precant
quia hic de peccatis operum quod totum vir
dominant a corpore secundum sunt vi quam sunt de
statu peccatis. Item eo si fiat elemosina sed de
quod super est in victu et sed est satisfactoria
Dicant autem quod dicitur. Et secundo de post augu
stinum natura probabiliter si sola natura tra
ctetur sit quod satisfactoria et superfluo no
lunt tunc no sit quidam de vir
iustitie cum ideo et quod divine unde [illegible]
et tanta quod totum acceptat [illegible]
nos salvat. Item bonum [illegible]
vel alienis vel [illegible]

elemosina suam requirit sufficit. Si autem ad opus
divinum sufficiat sequitur quod ad hoc quod elemosina
sit satisfactoria meritoria quod quis eam dat ex proprio
iusto tytulo scilicet retinendi et possidendi ita
scilicet quod aliter tenetur pauperibus reddere quam dare.

Thomas. Sequitur de oratione titulus xxviii

Deinde tangendum de oratione et
primo de quidditate eius. Secundo
cui conveniat orare. Tertio cui
oportet orare. Quarto qualis debeat oratio. Quinto
ad quid in oratione debeat peti. Sexto pro quibus
debet orari. Septimo de orationis utilitate
et efficacia sive virtute. Octavo de oratio-
nibus nocturnis et horis de divina laude que in
orationibus inseritur. Decimo de devotione
qua oratio virtuosa redditur. Oratio autem
[illegible] devote [illegible] dicitur ut
dicit augustinus. Circa primum quidem [illegible] 1
[illegible] oratio sit actus [illegible] vel
voluntatis. Secundo quod oratio dicitur [illegible]
desiderium obtinendi aliquid a deo quod
deprecantes ordinate [illegible] ipsa oratio
[illegible] quedam actus [illegible] intellectus ad deum
[illegible] ut [illegible]
[illegible] ut [illegible] Thomas [illegible]
[illegible] intellectus ad deum
[illegible]
[illegible] fide [illegible]
[illegible]
ad orationem [illegible]
[illegible] oratio [illegible]
[illegible] postulationes et gratiarum
actiones et [illegible]
[illegible]
[illegible] oratio qui [illegible]
[illegible] oratio [illegible]
[illegible] loquendo ad deum [illegible]
[illegible] non [illegible] supplicatione
[illegible] actibus [illegible] voluntatis [illegible]
[illegible]
[illegible] oratio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] religionis [illegible]
[illegible] orando
[illegible] subivit

ad conferendum orando se indiget [illegible] bonis
[illegible] auctorem. Sed tamen pertinet ad
virtutem religionis cum ut dicitur [illegible]
[illegible] et honorem debitum deo exhibere.

Sequitur videre de secundo scilicet cui conveniat orare 2
[illegible] conveniat deo et etiam sanctis eius
[illegible] v. Ad aliquem sanctorum [illegible]
[illegible] deus [illegible] sancti [illegible]
deus [illegible] ut [illegible] illud quod petit imple-
[illegible] Sancti autem [illegible] petitio-
nes [illegible] quas ad ipsos dirigimus [illegible]
quod [illegible] videt [illegible]
Sancti [illegible] in purgatorio
non [illegible] ut possit ea que nos
cogitamus vel dicimus cognoscere [illegible]
orando sanctorum suffragia [illegible]
[illegible] non autem sanctorum [illegible]
purgatorio vel [illegible]
[illegible] colloquendo. Ad hoc [illegible]
[illegible] personali [illegible] sit [illegible]
[illegible] magis [illegible] petit [illegible] petat [illegible]
quod aliquid ab eo petatur quamvis etiam
etiam aliquis oratio dirigatur ad ipsum licet
non [illegible] loco orandi [illegible]
ut [illegible] Sequitur 3
videre de tertio scilicet cui conveniat orare. Circa
[illegible] plura scilicet [illegible] conveniat
[illegible] Secundo quod [illegible]
[illegible] de oratione. [illegible] Tertio [illegible]
[illegible] orat pro nobis. Secundo [illegible]
[illegible] orat pro nobis [illegible] non [illegible]
[illegible] orat pro nobis [illegible]
[illegible] non [illegible] oratio [illegible]
[illegible] nobis [illegible]
[illegible] nobis [illegible]
[illegible] filii [illegible]
[illegible]
[illegible] filii [illegible]
[illegible] filii [illegible] sancti [illegible]
[illegible] pro nobis [illegible] qui sunt
in purgatorio [illegible] pro nobis [illegible]
[illegible] Sequitur videre de 4
quarto scilicet qualis debet oratio et quid
de [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] complura [illegible] oratio debeat

Est vocalis. Primo quia cum semper oro
sequitur et singularis. | Communis est per
ministros ecclesie in persona totius populi toti
us fidelibus deo offertur | et ideo oportet quod innotes
cat toti populo pro quo offertur, quod non posset fi
eri nisi vocalis esset | Et ideo etiam cantus
sunt ab ecclesia instituti (unde Aug. de c.
scripsit quod flebat solemniter hymnis et cantibus
suave sonantis ecclesie | et quia voces
ille influebant auribus et liquabatur veri
tas in cor eius) | Oratio vero privata offertur
agenti persona quamvis sine quacumque sine pali
us orantis | et de huiusmodi orationibus necessitate
non est quod sit vocalis | Iungitur tamen ei vox
multiplici ratione | Primo ad excitandam in
teriorem devotionem unde dicitur cum verbis
et huiusmodi signis utendo | quamvis prodest ad
excitandum intus mentem | Secundo non multum
sic distrahitur vel qualitercumque impediatur
a talibus cessando | quod praecipue est in
devotis mentibus et huiusmodi signis sufficiunt ad
devotionem parata | Tertio quia ad debitum reddit
ut homo deo serviat secundum totum quod a deo
habeat id est non tantum mente sed etiam corpore
quod praecipue competit orationi secundum quod est satisfactoria
Quarto redundat ei ex quadam redundantia ab
anima ad corpus ex vehementi affectione
secundum illud ps. letatum est cor meum et exulta
vit lingua mea. Et hec tria causa tamen alius ad hoc
tangit ubi supra concludens | Intellige tamen quod semper que
vocalis oratio | ut torpor mentis excitet
devotionem | ut cor nimis et proximos
edificet | lingua laudem opificem demonstret
et fugiet | Sed obicitur illud Matt. vi tu
autem cum oraveris intra in cubiculum tuum etc.
Non quod pro dictum est | Christus dominus non prohibet
orare manifeste | sed prohibet hic sive tali inte
tione ut ab aliis videatur | Ideo sanctus nichil
novum facere debet quod aspiciat homines vel
clamando vel pectus percutiendo vel manus
expandendo | Utrum oratio debeat esse diutur
na | Resp. [illegible] de ordine progressu
loquitur [illegible] secundum [illegible] | quod sit
et dependunt caritate ex qua procedere debet
oratio | quod in nobis debet esse continue vel actu
vel virtute manet in vita huius debet in
omnibus que ex caritate facimus ad gloriam
dei | Oratio autem quam agimus debet [illegible]

caritate debet fieri ut sepe [illegible]
hic oratio debet esse continua (unde Aug.
ad probam nos ipsa fide spe et caritate
continuato desiderio semper oramus | Alio
sic debet non sit assidua | quod non oportet ali
is operibus occupari | sed quibus et intra
durat quantum est utile ad excitandum
interioris desiderii fervorem | tamen non ista
mensura excedit | ita quod sine tedio
durare non possit non est oratio ulterius pro
tendenda | ut etiam vult Aug. ad pro
bam | Sic quidam ostendens sanctorum qui
in Aegypto [illegible] dicitur insuper fratres
in Aegypto habere orationes crebras | sed
brevissimas | et quodammodo raptim iaculatas
ne illa vigilanter erecta quo orantis plu
rimum est necessaria | per productiones morosas
evanesceret atque hebetaretur | intentio ac per
hoc etiam ipsi satis ostendunt aperte inte
rione petendi non esse obtinendum pro dura
re non potest ita per [illegible] non esse rupe
dam | et propterea hic est attendendum in oratione
singulari per comparationem ad intentionem o
rantis | Ita de oratione communi per comparationem
ad populi devotionem | Et non tale eius quod
dicit dominus luc. xviij oportet semper orare quod a
quibusdam continue orat vel per continuitatem
desiderii ut dictum est | vel quod non intermittit
quin orat temporibus statutis | vel per effec
tum sive de orante quam post orationem remanet
vigilanti devotione | sive etiam in alio ut cum a
quibus pro benefactis aliud procurat ut
pro se orent etiam quam ipse ab oratione cessat
Sed obicitur quod hic quod sit quod debet esse aliquando diutina
| Matth. vi. Orantes autem nolite
multum loqui | Respondeo per dicendum Aug. ad pro
bam | Absit ab oratione multa locutio sed non
desit multa precatio | si fervens perseverat
intentio | Nam multum loqui in orando est necessa
rium superfluis verbis agere | plurimum autem
negotium plus gemitibus quam sermonibus
agitur | Utrum devotio orationis sit quantitas
tamen | Respondeo quod attendendum in praecipue hic loco
de oratione vocali | Aliqui quidem dicunt non
vocalis in praeparationem ad actum [illegible]
[illegible] sic effectum | vocalis oratio [illegible]
dicit non [illegible] [illegible]
esse vocalis [illegible]

vna mo qz qsi mes q̄ puenit ad fine
vl attenco nūa absolute ē orōni
alio mo pnc qr res no pt rongq̄
fui effem. Est aut̄ tplex effus ving
qui omībq actibq informate caute
sz meretici, et ad hur no ē nūa atteco
qstam orōne. Sciūs prie attecoīs
qua alqs attēdit ad sanctū reddit
orōne intētoiā sicut ī actibq aliis in
tōne attendit. Alius ē ei qz pus stm
petractic et ad h' etiā sufficit pma ite
co qua deus pui attendit. Si aut
pma intētio depit ad ul intētoia ē
nec impfectina. qlla n deq orōz no
audit cui alqs no attendit ut dr gg
Sed p assit atteco debita et actual
qprima orōnis vocalibq et intētoia
et impfectina p vtute pme intēco
nis ut pq 9 intēdit pat' q p rōnia in
tenrez sicut cū aliqs incept peghai
uel elemosina faret tota acto sequēs
qzintōis virtute virtute pme intēcōnis
lz respet sua intētio actualis. Scdus
et q pntipar' efficit sz qdā spualis
pfectio mētis et ad h' nūa ē attenco
v orōne i tōre pui. Si orē lingua tm
mes mea pne fructu ē. Tepe tū atteco
ad h' pt orōni vocali. Una vis nc
quis i eis erret. q a fini uborū. Ja
fini orōnis sz dei et ei pqna orōs
qmapēnitia qua etiā pnt h'c ode
etiā etiā quiz bndat. Vltīa at
tenco qua mens fer' intēm ut ead eius
aliorū obtimūtar ut dr hugo de sancto
vic. et q sz ystotū morū assit intens
no ē defficax ad satisffaciendū orōn
nr rputanda i attenta. Vtrū ag' sit.
orōne uage mētis. Scdo q ex ppo
sito euagat mēte in orōe ē pctm
et impedit orōnis fructū et cōn hoc
aug' in xbi sunt tū altib pb ypp
nis q ūnct' in orōe vs pferti i
euagaro no pter ppositu orāis
fructu tollit. vū baplio p debilitatē
... noster orāe quantitatē po
... ignostit. q no ex
... no potes ut

oz appst' rord ex. Si no obūt i dr
hugo de sancto uicē. si qn orōz
siendiq aliud qz in orōe usum q et si
illud bonū sit a culpa libez no sing
Uidm qz h' mte' qn alqs ex pposito
mēte ad alia distrahit dorando h'
cindpnc culpa no ē. Et ptinc si i
alius sponte se atripat q mēte dis
trahūt ut sunt ociora opa et si ad
tonum mēs euage' culpa mortalis
est. si aut h'r qz ptripam mēs
ad alia uage' ut tantz culpa ul venia culpa
impstōnis cogitato ex qua gt tal
euagaro durat ex inculpa h' thoi iiij°
Utrū atteco necdat orōm. Ra at
tenco ut orōn ē melior qua pma
et zā qua zā. Vnd hugo de sancto
uictore de udtute orōnis pma intenco
ē qn ex habundancia deuocōnis mēs
ita attendit ut nisi ad id postulatua
gintil q amoris eius magnitudie
etiam petiōnis sue oblimistar'. Hgn
et q talia no pt esse uehemeter affecta
ad orōn. Sdo pma attenco nō pt
ut pt inner orōnis fructu. sz 2a atte
sz euacuat. Vnd 2a pcella orōo tol
lat si no exinpo. Sz attenco qua ar
ripiendo no obest si multu podest ut
etiā ex pssdute. Sz unde hu i sad h°
pt orōni semela meditato ē nūa ut
orōo āmo pfirā expr negat. si ad medita°
aut no pinite' aut no pcedat atte°
sibi pma sz q ē ad ipa uba suffirit
q pt tanta quadz sufficit ad integrū
pnunroz ūborū. al' sp pt nimia eē
orōnis impedimentia. vnd q homo
ex pt' q cū vot' nis impetire cogitac
de ubis prima ocurut ei a danda est
impediat etiā intētōnē sp'q et 2a at
Sequit' uidere de l° sz quid i orōe
sit petendū. Et cā hr qrūr' q plura
sz vtrū in orōe sit aliqd determinate
petendū. Scdo q' sit quo pt. Ut vj dormit
determinate pete ea qz tme' d dun
ta orōne quasi aut determinate
pete illa bona qz no gt male uti
et q malū eucitu hre no pnt. Sz aut
sunt qz bndiromn' et quia bndtone
indent' q quia orando sū abso'te

petunt spiritum illud ostende nobis faciem
tuam et salui erimus et c. item de dur
me de semitadinam tuorum | Talia al
pertinentia diuitias et honores peti possunt
subque distinctione sed si deus sciret esse uti
lia | et hoc docet nos Augustinus quia ut dicitur
q. 23 viii quid oremus sicut oportet
nescimus || haec autem si determinate pete
nus ad ... primo ut ... ad
aliquid determinatum quod ... [illegible]
nocua | 3° ut nobis innotescat nostrum
desiderium quantum deum confitemur | 4°
ut frequentius petamus quia bona quae
te ... [illegible] ... tanto frequentius
contemptibiliora | Sicut patet Prosperi ...
de declarationibus temporalibus | vnde Augustinus
... ad deum ad probam | ...
... [illegible] ... etiam nobis ...
... [illegible] ... ut illis ...
nobis ipsis ... quo ad
... et quantum ... ipse ... confitemur
nobis innotescat quo ad ... et ad hunc
... nobis ... actibus ...
quo ad ... | Utrum homo orando debeat
temporalia petere et dicendum quod ...
... virtutum ... ut Augustinus
ad probam sufficientia vite non indecen
ter vult quod non amplius quam quod non
appetit propter ipsam sed propter salutem ...
et propter congruentem ... personae ...
| ut non sit in ... cui ... quis viuere
... | Ista ergo ... ut teneat ...
... ut ... etiam
dicit ibidem licet ... quod licet ... de
... temporalia aut licent ... considerationes
quod ... ut ... fine constituat
| ... quandam ... quibus in
... ad ... ... in
quantum ... vita temporalis ...
| Et ... ...
... | ut dicit Prosperi ...
de oratione dominica ... petitione
... hanc primo ...
... excellentia | Et ... correspondentia ...
... ... et aliis ora
... oratione dignior ... ab
... ...
... ... in ...
... ut ... ...

... frequentius ... et ...
| ... profundior quia ...
... petendorum vnde Augustinus ... de
orando ad deum ... omnia ...
sanctorum ... quam ...
... quod ... ista ...
et concludat ||| Ubi ...
... adeo ... ... ad impetran
... efficacissima | ... modo efficacius
impetrari ... quam ... oratio ...
... || Quantum ad ... ... ipsa
oratione ... primo ...
| ... captatur beniuolentia ibi pater
| 2° additur narratio ... ... indigentiae
ibi sanctificetur | 3° ponitur ...
qua ... confidentia ... dicit
ergo ... ad ... | Pater ...
| ... qui ...
... ... nobis
| postulandi fiducia ...
... nobis | ... ... ad nos caritate
qua ... bonum ... | ...
quo ... excellentia qua ...
... qui ... | ... sanc
tificetur ubi ... indigentia
| ... ... ut ...
... ... | ...
illa ... ...
... ...
vel cogitet | ...
| petentis ... acquirere ...
et ... ... | Adueniat
regnum tuum | vel ... | Fiat volun
tas tua | vel ...
... amo ... mali ...
... dimitte nobis | vel ...
... nobis ... ibi ...
... nobis | ... bono et ...
a malo ... sanctificetur nomen tuum ...
... tuum ... honor et nota ...
sanctificetur ... nobis ...
... integritate ...
caritate | et ... ...
... nomen tuum ... ...
... imitatione et ad ...
... regnum tuum ...
... ...
tuum gloriae ... ad nos ...

in operibus apte. Fiat voluntas tua sicut
tuorum preceptorum et consiliorum adimpletione
sicut in celo et in terra. id est sicut fiat in cor
poribus celestibus ita fiat in terrenis. vel sicut
fiat in ecclesia triumphante ita fiat in mili
tante etiam. Panem nostrum cotidianum da no
bis. id est quo cotidie indigemus. vel supersubstantia
lem supersubstantialem sic autem intelligitur hic de pa
ne spirituali cuius cotidianus usus efficit
hominem ... quo etiam intelligitur omnia spiritu
alia et de pane corporali ut per panem integra
omnibus sufficientia intelligatur. Unde Augustinus ad probam
eucharistia est supersubstantiale sacramentum et pa
nis est supersubstantialis corporis unde et quotidie spiritualem
exponit. Nostrum id est supersubstantialem. vel sic dicitur pa
nis supersubstantialis et panis corporalis quia supersubstantiam
corporis addit. et panis spiritualis
quia est substantiam corporalem excedens dig
nitate sanctitate et potestate supersubstantialis dicitur.
Da tu qui dare potes. nobis secundum indige
ntibus. Hodie. id est continue vel quamdiu indigemus.
Et dimitte nobis debita nostra. id est peccata quibus
obligamur ad penam. vel debitum pene
pro quibus obligamur per culpam. Dimitte con
quid condonando offensam relaxando vin
dictam non expetendo. Sicut et nos dimittimus
condonando relaxando debita nostra. vindic
tam non expetendo debitoribus. Augustinus si de hac
petitione ... nulla est ...
... non quod ille quod dimittit sit ... aliquid aut
dimittat illa oratione ... et cum di
cit pot non ut puta sed ut ... dicit
... persona sua et tunc exponitur sicut et
nos dimittimus. id est sicut et nos dimit
timus debitoribus. et tunc ... si non
dimittimus indignus ad gloriam. De contingenti
... gratiam. Et ne nos inducas
id est induci permittas in temptationem. id est in
delectationem et consentionem peccati. temptatio
enim est ingratitudine ... id est delectationem sed
induci ... consensum. temptatio est bonum ...
... et inducere ... malum. Sed ... non
petit amoveri sed ... Sed libera
nos a malo. id est culpe et pene. Amen.

Utrum ... de ... sit ... probandum
... plura secundum ...
... ...

ut salvemur. Illud non dicimus ... sancti
petere quod dicimus consideratione ... desiderat
re autem dicimus bona non tribuenda nobis
sed etiam ... hec enim pertinet ad ...
dilectionis quia mereri dicimus ...
... caritas requirit ut omnes ... salutem
... ... oratio ... rogat
... caritas ... dulcior autem
... ...
tat ... caritas ... ...
... ...
... ... ut ... ut ...
... ...
... ...
quia ... ...
... ...
Nemo potest corrigere quem deus despexit
... autem est ... ...
multorum ... ...
... Dimittere me ... ...
... ... non ...
... ... ut non
... ...
... ... ut ...
multos ... agant ... ...
confert ... ... utilitate
... ut ... ...
... ... caritate ut
... ... diligere
tenemur ... oratio ... ...
... ...
... ... non ... ... autem
... ... non ...
... ... sicut ... ...
ut dicitur ... ...
Apocalypsis vi. Usquequo non vindicas sanguinem nostrum
de his qui habitant in terra. ...
Augustinus ... ... vindicta
martyrum ... ...
... ...
de quibus ... novum testamentum pos
tulant ... vindictam non voce sed re. Sicut
sanguis Abel clamavit de terra ...
... ... vindictam
non ... ... iustitia. ... etiam
... ... impugnare ... ut ...
... ...

Etiam licz orando petere aliqua tpa
lia mala diminuere ut contingit pro
racio et spacio nec enim con Utrum sit
sanus p suis q pstant i spm scim Re
ng non Dicitur Item Johis e quinq
morte ppeccato nō dico ut quis orat Ps
prīm ad mortem dic sm plitudine
ad morte corpis In hac aut pmt ta
sz amissio uite corrupcio dispoñis
corpis ad recipere anime et impgtas
comis sustantu nac Uno ad pm
ome pcm in quo e auxio a deo dic
esse mortale pnc ad mortale Uno ad ym
pcm i spm scm dr ee ad morte qz
tollit disposicoz ad recepcoz uite q con
sistit i pma Uno ad ym dic tepcom
ee ad morte ince quis corpus mori
Intendit go Johis sz q pco q moi
anpro mori nō e orandu q e i pro
ad morte Dico pma mō et ȝo mō n
phibet orare sz ostendit q moio q
dicat ee audiend p pximo nō no
optet ro om ypsorum qui spare
opprimo q unib oronibs euidenti
h boy ȝo lio pulri di oj dicit
Sequitur de amo p de utile sine
efficacia pi vel oronib Et circa hoc grō
plura sz utru sit congr et utile dm
orare Pūs sic Primo e utilissimū ut
nos disposicio diuine aformemus ad
n nō ut eo oronibz eius deus de
nris indigentiis uel desidis instruat
uel eius dispō d aliquo inmutet q
fuit error quorūda antiquorū sz ut
impetrem illud q deus abetno dis
posuit orondo patibus sz factis sz
ut nos postulando merea accipe q
deus disposuit abetno nob donare
ut gyg dr i l Dial q qua ut dr au
gg v. lo. de pcti prouid forte sic pdes
tinati pnt aliquat nib oribz co
cedant Aug Sub dina n pruide
tia nō tm tadit qui effcus fiant sz
etiam quod a causis ex q ordine p
ueniat Et ȝo utile sz nob dm orare ut
sauciandur d ad dm accipiat sz et
eum honoris cerusum actum iū gnosiat

Ud Crisostomus compida quanta feli
citas e tibi concessa oronibz cum
deo fabulari eloquia tua cum xpo misce
re uel optare q desideras ? postulac
ȝo ut ab oronibz effra e multiplex q
fequm meleb eius corpis ? anc sa
nat ta uel orp fidei allemabt dsuc
Unde semma fanat pestes corpis
ordine pestes inte In bello corpali et
spuali triumphat Dapilus exo xvij
Cum moyses leuabat manus uince
bat ysrl Et ȝo ypidoru Si quis ab
uiciorū impugnacoz cotigunt vita
plongat ysa 28 Audiui oroz tuā
et uidi lacrimas tuas ecce adicia pu
dies tuos xv annos Albofsitiis et
mete liberat ut patz th oc iij et qu
famad dan xij Intelletu illumiat au
gg orone melius soluunt dubia qua
inquisicōe alia Et dn regit luc ix
Ihu hapte et orante apti zz celū Ded
cuntigat uis thos ij gl q oro deu
leni lacrima cogit et cp pussum ad pub
Utru oro sit satisfactoria R q oro satis
facto respicit culpa pcitam primo ossē
sa compensacoz facit et culpā futura
d quo iij sz medicina pssuas Et sic duo
sunt oronis Primo eius omis pco
sz pupbia sicut offense cōpensacio
coz facit et additu culpe futue tol
lit tadice amputae et uta sz oro
plene cops satisfacōnis Ex pc be
oro vocalis metalis et media sz
illarum e satisfactoria Cūm ad semige
mecia scm q oro pure metalis e
qn labia nō mouet sz cor ad dm le
Uocalis e qn homo nichil cogitat
de hijs q dicit n mgnali n mpnali
Ita q efcale mtencz uborum ad finē
sz cudarat cast fabricat Et me
talis piuper vocale opea dz me
ſz qn homo orat metalit ? uocat
et tunc aut sib impediatur affcu
d pfcdmalz q d mediate s
et tali melior dz metalis
nant et tur melior z d media

pro inventa / et sic generaliter sunt ordines
maxime de illis qui sunt speciales ad
quorum effectus procurandos instituti
sunt ordines vocales / Sed contra quia ordo
sit satisfactoria / Respondeo dicendum quod omnis
quia nulla est unquam licet non laboravit in
virtutes cardinales et quando spiritus delecta-
tur sepe caro tabescit et virtutes cardinales
unde etiam regnum corporis sunt infirmior / Ideo
glossa super ecclesiastes Dominum fortitudo a
mortis dominum infirmatur fortitudo carnis
unde nervus feminis Iacob qui luctatus
angeli marcuisse dicitur / Et sic intercedat
alia est satisfactoria magis / unde lex ad
gemitum tendit / Et exaudivit in illa magis
delectatur / Unde quia illud est gratie spiritualis
non exponitur apostolus sed preambulum ad
illud scilicet oratio vocalis / quia non est status
devotionibus secundum ordinationem et intellectum / Sicut
est quod dicit Augustinus in libro de diversis
non multum loqui mittit ab oratione vocali ad
mentalem / Et etiam glossa Gregorius dicitur oratio
secundum amoris de compunctione gemitus non verba
componit / oratione / Et dicitur est quod est
prima oratio quod scilicet omnis oratio est caritati
tate fratris et servitute penalibus / et potest
esse satisfactoria / Quia inquantum est ita de
lectabilis quod sit aliquomodo contra penalis
secundum antecedentem vel quantum ad consequentiam
/ Illa tamen precipue inter omnes est satisfac-
toria que magis cum gemitu edita / Et qua
maior est clamor cordis ad deum pro
peccatoris venia / hec autem de aliquibus
est mentalibus et nec nullibi vocalibus etc.

Utrum oratio sit meritoria et etiam impe-
trativa / Respondeo quod super illud psalmi oratio
mea in sinum meum convertetur dicit glossa
si nobis non proficit proficit ego tamen
non sum frustratus mercede mea / Merce-
des autem debetur nisi merito / Oratio enim ut
dictum est est proprie fructus effectus / duplicem
secundum virtutem scilicet merendi et impetrandi
virtutem merendi habet prout est quilibet actus
virtutis in quantum procedit ex caritate
/ [illegible] quando procedit mente religiose
tunc est actus virtutis est ad religionem
[illegible] / Non caritate non

pertinet depends / Et tunc est plenitudo pe-
titionis / Fides autem necessaria est ex parte dei
sicut credat ab eo posse obtineri quod petit
/ Humilitas non necessaria est ex parte ipsius petentis
quia suam indigentiam recognoscit .
/ Est etiam devotio necessaria secundum quod ad religio-
nem pertinet tunc est principalis aliquo nimis
ad omnis conspectus ut dictum est libro 2° / Est
aut impetrativa oratio ex gratia dei / Quod etiam
nos ad orandum inducit unde Augustinus de verbis
domini non nos hortaretur ut peteremus nisi
dare vellet / Nondum autem quod quamvis pro in
aliquid respicit multum orantis quia ad
illud quod petit / Ordinatur principue inter
tum ad beatitudinem secundum petitio orationis
directe se extendit quod ad aliam pro ergo
illud aliud quod petit aliquis si conferre possit
ad beatitudinem ei utile / Non merebitur illud
scilicet quamvis hoc petendo et insistendo multum
[illegible] si petat a deo concomitantem ali-
cuius peccati / Quod est non pie oratio / Quamvis non
non est necessarium ad salutem aut manifeste
saluti contrarium / Et tamen licet aliquis possit
orando mereri vitam non tamen meretur id
quod petit / Unde Augustinus libro de sententiis / Fide-
liter supplicans deo pro necessitatibus
huiusmodi vite et misericorditer non auditur
/ Quid enim infirmo sit utile magis novit
medicus quam egrotus / Et ideo Paulus
non est exauditus de amovendo stimulo
carnis / Sed non illud quod petit sit utile
ad beatitudinem hominis quod pertinet ad
eius salutem meretur illud non solum orando
sed alia etiam opera bona faciendo / et
ideo indubitanter accipit quod petit sed quando
oportet accipere quoddam non negatur sed ut con-
gruo tempore dentur differuntur / Unde Augustinus
dicit super Iohannem quod tamen impediri potest
si non perseveraverit impetrando quando
hoc non potest / Alius mereri vitam eterna
ex condigno ut in 2° libro dictum est / Ideo
ex congruo necessaria quod pertinet ad vitam eternam
potest aliquis aliquid alteri mereri ex con-
digno / Et ideo non semper auditur orans pro alio
ut super dictum est / Et ideo ponuntur quatuor con-
ditiones quibus concurrentibus semper in
petitur quod petitur scilicet ut pro se petat /

ventia ad salute qui ea pseucant
Non tame ille q̄ or qdicones r̄sin
ad efficaciam impediri quasi nichil im
petret p aliqua dept qua r qd sta
quib orans p alio audit sz qua
his qditē ore ff r efficacia i pe
trando Tho d iiij q ii d etia qtinis
qdicones q requirunt ex pte orantis
d quatuor e oranb incluđr mh q
dicit que puta q̄ oret fidelit ja i
postulet fide nichil hesitans
hesitat pō rpce it moriz hesitans fer
uent vn aug ad pbam dignior
ē effus qd feruencior pcedit affecti
Nota q ois quam ad efficaciam inendi
dnit pu̇r rantati quam no ad effica
cia impetrandi pun̄r fidei qua p fidem
hz homo noticiam impetre z inde sine
ex quib impetrat oms q petit sz
Tho d p̄mis utrum peccatores impetret
orando aliquid a deo R aps vn Eris
ostom sup Math Omnis qui petit ac
cipit i siue iustus siue peccator Aug
dicit sup Jo Si peccatores deus no
exaudiet frustra publican pr dne
assiste deus ppicius esto m peccatori
Impetrat ē in pct duo consideranda
sz na qua deus diligit z culpa q̄
odit Si g orando peccator aliq petit
inquantum peccator i fm desiderium pc
cati de hoc a deo no exaudit p mi
sericordia sz exaudit ad vindictam
quia ad vindicta pmittit deus pecca
tor Vnde hunc amplius ruere in peccata
Deus n qdam negat ppicius q̄ con
cedit iratus vt aug dicit Orationes
peccatoris ex bono n̄e desideris pcede
tem deus audit q no q ex iusticia
q peccator no meret hoc s pura in
Desiñuale in ppr predictis qdicionibz
sz m q petit aug dicit aliud vm
fuit ceca ad hunc i vnctis i mo p
fte illuminati z ideo ex ratis licz possit
in sicut fuit intelligi de peccatore
inquantum est peccator sm q̄ mod dict
ē ppi pun̄ Cum dormiat audiam
qua ne audiat lege oro eius e exe

crabilis Sequitur inde de actiua
decenitate orationis Et circa hoc qrunt
plura sz Vtrum oracio sit actus cadens
sub precepto R ps qr oportet vj ap
tite z dabitur nobis luc xviij oz
sp orare z no deficere Oportet aut ut
dicit q ostendit oracio no est expsse
intelligendum q homo tenet orare
e d cond q̄ precepto affirmato q̄ ē p
semp obligant no tamen q̄ ppetrat aut
orō sub precepto z determinate z inde
terminata Determinate quidem aliqs
ordines ex precepto tenentur illi qui ex
officio suo ponuntur medij inter ecclesiam z
Christum constituti ut sunt ministri ecclesie
vnde ex officio incumbit eis preces ad
deum pro persona totius ecclesie fundere z
id dicit tenentur horas canonicas consti
tutas Indeterminate no oratione tenentur
quilibet xpiani qui tenentur ad bona sp̄ua
lia pro se impetranda que no nisi diuinitus dantur
vnde aliunde impetrari no possunt nisi a deo pe
tantur Cui ecclesie etiam q quilibet tenetur diligere
pximum suum sicut seipsum diligere n̄i ut
tantum tenentur benefici ee no tm per cor
porales elemosinas sed etiam per spirituales
quarum vna e oracio ut dicitur e
q sub sz z omnibz etiam qui ministerio
fungitur ecclesie pr libertate dictatu
tempus orandi statutum ecclesie p sin
gulos tenentur diebus festis diuinis
officiis interesse ut ministris orantibus
p populo sua intencione consinnet sz
Tho q̄ Sequitur inde de nono articulo
de laude diuina Et circa hoc queritur
plura sz Vtrum deus sit ore laudandus
R ps pr sup li ij q̄rita medium et
effectus laudantem pro Sacrificium laudis
honorificabit me z illic iter est Et
affectus auditus ps semper laus eius
i ore meo z postea subditur audiant
mansueti z letentur Comparant aut q
de deo dupliciter utimur loquendo vno
quo ad eius essenciam z sic
incomprehensibilis z ineffabilis
e omni laude vnde z
efficacia q ap

maior aliquis et melius. Debetur autem ei secundum
illa comparatione reverentia et laus honor
10 ificentia secundum effectus eius quos ordinat in
nostram utilitatem. Et sic deo laus debetur.
ysa. lxiij. miserationum domini recordabor
laudem domini super omnibus que reddidit nobis
dominus. Utrum cantus sint assumendi in laudes
divinas. Respondeo quod ut infirmorum animi magis pro-
vocentur ad devotionem. Unde Augustinus in x confessionum
adducor cantandi consuetudinem approbare
in ecclesia ut per oblectamenta aurium infirmior animus
in affectum pietatis assurgat. Non autem propter
ostentationem et delectationem provocanda.
Unde in x confessionum Augustinus: cum mihi accidit ut me
amplius cantus quam res que canitur moveat
penaliter me peccare confiteor et tunc
mallem non audire cantantem. Quia tamen nobilior
modus est provocandi homines ad devotionem
per doctrinam et predicationem quam per cantum
ideo diaconi et prelati quibus competit per doc-
trinam et predicationem animos hominum pro-
vocare non debent cantibus insistere ne per hoc
a maioribus retrahantur ut dicit Gregorius et habetur
in decretis di. xcij. In sancta romana ecclesia.
Secundum Thomam illa tamen prohibitione dicitur aliqui-
bus in romana ecclesia locum habere. Preterea patet
dictum in sede hac, si hoc tamen de cantibus intel-
ligitur. Unde non dicit hoc generaliter esse dy-
aconibus prohibitum cum inducti sint ad
legendum evangelium. Preterea hic quod dicitur
in [illegible] et causa huius constitutionis
fuit honestas ut habetur in glosa ibidem. Non
autem assumit ecclesia ad dei laudem musica
instrumenta utpote citharas et organa quia
magis movent animum ad delectationem quam
formentur intus dispositionem bonam. In veteri
autem testamento eis utebantur tum
quia populus magis erat durus et car-
nalis unde erat per huiusmodi provocandus
sicut et per promissiones terrenas tum etiam quia
huiusmodi instrumenta aliquid significabant.
15 Sequitur videre de decimo scilicet de devotione
et hic querit primo utrum devotio
sit actus specialis. Respondeo quod dicitur enim
devotio a devovendo unde devoti dicuntur qui se
[illegible] devovent ut eis se totaliter
subdant. [illegible] alicuius [illegible] ec

quedam voluntas prompte tradendi se
ad ea que pertinent ad dei famulatum. Manifestum
autem est quod votum prompte faciendi — votus
que pertinent ad servitium dei est quidam actus
specialis voluntatis secundum Thomam. Et prompte huic
contrariatur desperatio devotionis que ponitur
a quibusdam [illegible] quod devotio est fervor bone
voluntatis [illegible] non valens [illegible]
manifestat interius. Utrum devotio sit
actus religionis. Respondeo quod sicut ad eandem virtutem
etiam pertinet velle aliquid facere et promp-
tam voluntatem habere ad id faciendum quia
utriusque actus est idem obiectum. Opera autem ea que
pertinent ad divinum cultum pure famulatum
ipse pertinet ad religionem ut [illegible] dicit [illegible] libro
[illegible] unde ad eandem etiam pertinet habere promptam
voluntatem ad huiusmodi exequenda quod est de-
votionem. Et non quod devotio que habetur ad sanc-
tos tendit in deum inquantum scilicet in sanctis deum
veneramur. Devotio non quam subditi habent
ad dominos habent temporales est alterius rationis
sicut et famulatus eorum distinguitur a famula-
tu divino. Sed dicitur quod devotio est dominus
et ad hoc pertinet quod aliquis se deo tradat.
Hoc autem fit manifeste per caritatem. Unde dicit
Dionysius iiij de divinis nominibus quod amor divinus
extasim facit quod non sinit amantes sui ipsorum
esse sed eorum quos amat. Ergo devotio est
actus caritatis non religionis.
Respondeo quod ad caritatem pertinet immediate quod homo
tradat se deo inherendo ei per quandam
spiritus unionem. Sed quod homo se tradat ad
alia opera divini cultus hoc immediate pertinet
ad religionem mediate autem caritati que est
principium religionis. Utrum hoc non quod pinguedo
de corporis [illegible] naturalem et ipsum [illegible]
talem [illegible] caritas
tamen causat devotionem [illegible]
[illegible] aliquis [illegible] ad [illegible]
[illegible] per devotionem caritas [illegible]
[illegible] et quibus continua conservatur et augetur
[illegible] amicabilis [illegible] et medita-
tio. Utrum contemplatio sive meditatio
sit causa devotionis. Respondeo quod scilicet causa
intrinseca ex parte nostra meditatio [illegible]
quod devotio est quidam actus voluntatis ad
hoc quod homo se tradat divino obsequio

Omnes autem actus voluntatis precedit ex aliqua consideratione eo quod bonum intellectum est obiectum voluntatis. Unde augustinus dicit libro de trinitate quod voluntas oritur ex intelligentia. Ideo meditacio est causa devotionis, inquantum scilicet per meditacionem homo concipit quod se tradat divino obsequio. Ad quod quidem inducit duplex consideracio: una ex parte divine bonitatis et beneficiorum eius, ps. michi autem adherere deo bonum est, et hec consideratio excitat dilectionem, que est proxima causa devotionis. Alia ex parte hominis considerantis suos defectus, ex quibus indiget ut deo innitatur, secundum illud ps. levavi oculos meos in montes, et hec consideratio excludit presumptionem per quam quis impeditur ne deo se subdat, dum sue virtuti innititur. Causa autem extrinseca principalis est deus, de quo dicit Ambrosius super lucam quod deus quos dignatur vocat et quem vult religiosum facit. Utrum leticia sit effectus devotionis. Respondeo: per se quidem et principaliter leticiam causat ex consideracione divine bonitatis, ex qua principaliter procedit devotio, secundum illud ps. memor fui dei et delectatus sum. Per accidens vero tristiciam causat in hiis qui nondum plene deo fruuntur, secundum illud ps. sitivit anima mea ad deum vivum, et postea sequitur fuerunt michi lacrime mee panes. Consideracio vero proprie defectus causat tristiciam, sed tamen devocio secundum quod nata est facere, sanctam tristiciam per accidens vero leticiam, scilicet propter spem divine protectionis. Et patet quod devotio primo et per se causat dilectionem, secundario autem per accidens tristiciam, que est secundum deum.

Sequitur de ieiunio [illegible]

Postea considerandum de ieiunio. Primo de eius qualitate. Secundo de eius utilitate. Tercio de eius obligacione. Quarto de eius tempore. Quinto de hiis que frangunt ieiunium, scilicet [illegible]. Circa primum queritur primo quid sit ieiunium. Respondeo: ieiunium ut videtur secundum Prosperum [illegible] virtus abstinencie que ciborum. Ad cuius evidenciam sciendum quod ieiunium dicitur dupliciter, scilicet ieiunium nature et ieiunium ecclesie. Ad primo dicitur quibus ieiunij inquantum cibum [illegible]. Secundo dicitur ieiunans quia ordinatur abstinencia per preceptum satisfactionis, abstinencia [illegible]. Satisfaccione autem peccatorum [illegible] quod homo abstineat ab illis quibus virtus corrumpitur, sicut dicit Prosper, ymmo vero quod eciam abstineat ab illis quibus alitur salva virtute, licet non dicatur abstinere.

Utrum secundum ieiunium sit actus virtutis. Respondeo quod sic. Unde Ieronimus dicit quod ieiunium est fundamentum virtutis. Et sic est actus alicuius virtutis, quo per racionem ordinatur ad aliquod bonum honestum. Sic autem facit ieiunium. Unde Augustinus in sermone de ieiunio et oracione: ieiunium mentem purgat, sensum sublevat, carnem spiritui subicit, cor contritum et humiliatum facit, concupiscencie nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit, castitatis lumen accendit. Item Ieronimus: voluptatem non amat, divicias superfluas reputat, superbiam contemnit, humilitatem commendat, prestat homini ut spiritu intelligat quod sit corpus infirmum et fragile. Ad hoc tamen quod ieiunium sit actus virtutis, oportet quod cum ieiunando ab omnibus dissolucionibus abstineat. Unde non prodest ieiunare vestibus et luxoriantibus venacionibus, abstinere a cibis et extra [illegible] operibus, di. 5 c. [illegible].

Cuius virtutis est actus ieiunij. Respondeo: abstinencie. Tamen attendendum in cibis in quibus medium est [illegible], dicitur non racio recta sed secundum quam medium virtutis, ut patet [illegible], quod homo intus sumat de cibis, quod sibi competit secundum statum suum, ut per aliquam mala vitanda et bona prosequenda. Tamen dicitur racio de cibis tantum subtrahere ut non possit natura consumari, vel eciam ut possit opera debita exercere. Dicit [illegible] quod nichil refert utrum magno vel parvo tempore te intendas, et de crapula holocaustum offeras, qui vel ciborum nimia egestate vel manducandi [illegible] consummendo corpus affligit; [illegible] homo dignitatem [illegible] cum racionem vel [illegible]

2. Sequitur videre de 2°, scilicet de utilitate ieiunii
et circa hoc queritur plures sunt utilitates ad quid
ieiunium sit utile. Respondeo quod patet ex supradictis
supra in illa questione utrum ieiunium sit actus virtutis
et hic adde gradus brevitatis. Utrum ieiunium sit
satisfactorium. Respondeo quod sic, Mathei xvii. hoc genus de-
moniorum non eicitur nisi in oratione et ieiunio. Est
enim satisfactorium quia et pro libidine peccati
subtractione delectationis recompensat afflictio-
nem eciam addendo et futura peccata impedit
et concupiscenciam debilitat. Utrum eciam ie-
iunium quod sub precepto cadit sit satisfactorium.
Respondeo preceptum legis nec non implet de eo quod est
necessarium ad salutem. Et ideo quod sub lege est precep-
to cadit non est satisfactorium in se sed per exigit
ad satisfaccionem et similiter est de elemosina que
cadit sub precepto. Sed preceptum ecclesie ad id
ordinatum sit ad quod satisfaccio ordinatur.
Et ideo ieiunium quod sub precepto cadit ecclesie
potest esse satisfactorium secundum Thomam. Utrum quale ieiu-
nium sit satisfactorium secundum Thomam. Respondeo in ieiu-
nio duo sunt scilicet vicium quod debet domari et
natura que debet sustentari. Ieiunium ergo quod naturam
servat et vicium domat est deo acceptum et
satisfactorium, aliud non. Et attendendum autem secundum
Bonaventuram quod si esset ieiunium tale quod induceret mor-
tem sine motibus accelerationis hoc autem est
contra intencionem et esset peccatum mortale secundum
... utrum prius tempore vel magis
continuabit ... est supra sicut pro
intencione et tunc a dando operam rei
licite ... aut dando operam
rei licite vel utili ... vel ma-
le et sic est peccatum. Alii tamen dicunt quod absti-
nencia non accelerat mortem sed secundum Bonaventuram
3. ... accelerat penam. Consequenter vi-
dendum de 3°, scilicet de obligacione hominum ad ie-
iunium et circa hoc queritur primo scilicet utrum sit
ieiunium in precepto. Respondeo ut patet ex dictis
ieiunium est ad vitanda mala et prosequenda
bona ... aut convenit ... tene-
mur ieiuniis uti ... ad
... Et ideo quod ieiunium cadit sub precep-
to legis nature sed determinacio temporis et
modi ieiunandi secundum convenienciam et utilita-
tem populi ... cadit sub precepto iuris
positivi quod est institutum ab ecclesia.

ad quos pertinet statuere pape ad quem
utilitate fidelium inspicientibus omnibus et ex
ieiunium ecclesie de consecratione di. v. per totum. Sed per
Sed obiciunt quidam dicentes propter mor-
tale peccatum sequitur ergo ieiunium institutum ab ec-
clesia cadit sub precepto. Item si quibus con-
dicionem contraheret frangeret mortaliter pec-
caret ... Respondeo
precepta ... magis obligant
condicione latoris legis quam ex ip-
sis verbis et ideo transgressor talis precepti
magis est puniendus ... obviat intencioni
legislatoris quam ... aliquo
ab ordinacione legis ... aut la-
toris legis obviat qui contemptui vel
sine aliqua racionabili causa ordinacionem
non servat. Si autem aliquo casu ordina-
cionem non servet ... quod si
legislator adesset eum obligare non vel-
let talis transgressor precepti reputandus
non esset. Et ideo non est verum quod ... quidam
dicunt ab ecclesia institutum ieiunium ob-
mittit mortaliter peccat ... esse
et omnino sine peccato contingere aliquando al-
... mortaliter vel veniali aliquando eciam cum
mortali ... quibus
homo inducitur ad ieiunium frangendum
secundum Thomam di. iiii. Utrum omnes teneantur ad
ieiunia ecclesie. Respondeo ieiunium acceptum
non secundum quod est actus virtutis ... ut
eius quod sub precepto cadit statutum ecclesie
non est de iure nature ... de iure divino
sed de iure ... Tali autem
... talia que
aliquando bene vel male fieri possent sicut
autem supradicta est statuta ...
secundum ... legisla-
tor in eis statuendis attendit ... quod
plurimis accidit ... aut ... ca-
... ex ... statuti
... intendit tale
... statuti observancia obligare. Unde et
de observancia ... non pubia-
... ut de consecratione di. v. ...
... tamen est distinctio ...
secundum Thomam ... causa per-
sonarum ... statuti observancia

ptracte ex pristina consuetudine infici-
entes. vel si non possit de facili ad su-
periorem recurri pro licentia. Si non sit causa
dubia. Sed ad superiorem recurrendum qui potesta-
tem habet de talibus dispensandi. et
hoc est observandum de ieiuniis ab ecclesia in-
stitutis. ad que quamvis omnes obligentur
nisi in eis fuerit impedimentum aliquod spe-
ciale. Dicit autem Hostiensis super c. consilium quod
nec dispensatione superioris non sufficiat
unde simpliciter presbiteri. etiam cum ista
causa nisi sua auctoritate immineat
ita quod ad episcopum sine periculo non possit dis-
currere pro licentia. Sed ut ipse dicit causae sufficientes
ad dispensandum sunt infirmitas sive de-
bilitas, laborum rusticana sive permuta
vel paupertas. peregrinatio. Labor et par-
tis magis nimia ut de fratribus magis no-
bilium et huiusmodi. Sed obicitur quod Christus dicit
Luce v. Non possunt filii sponsi ieiunare
quamdiu cum ipsis est sponsus. Et autem
cum omnibus iustis sponsus in eis ha-
bitans. unde Mat. ult. Ecce ego
vobiscum sum usque ad consummationem seculi.
Ergo iusti non obligantur ad ieiunium. Responsio.
Dicendum potest exponi [illegible] secundum Chrysostomum
qui dicit quod discipuli qui dicuntur fi-
lii sponsi adhuc erant inbecilliter dis-
positi. unde comparantur veteri utri
et panno corporali. et ideo magis erant
fovendi in quadam dulcedine quam
opprimendi in ieiunii austeritate. et secundum hoc
est magis quam ut dispensetur de ieiuniis
cum inperfectis consuetis. qua cum anti-
quioribus et perfectis ut dicit glossa super id Pro-
verbiorum ablactatum [illegible] super matre sua etc.
Secundo dicit Glossa secundum Ieronimum quod de lege
veteri de veteribus observantiis. Unde pro hoc
dicitur quod apostoli non erant in veteribus ob-
servantiis detinendi. quos oportebat
gratie novitate perfundi. Tertio secundum Augustinum
qui distinguit duplex ieiunium. quorum
unum pertinet ad humilitatem tribulatio-
nis. Et hoc non competit perfectis. qui dicun-
tur filii sponsi. unde Lucas dicit non possunt
filii sponsi ieiunare. Mat. vero dicit non
possunt filii sponsi lugere. aliud autem est quod
pertinet ad gaudium mentis in spiritualia
suspense. et tale ieiunium convenit viris
perfectis. Utrum pueri teneantur ad ieiunium.
Respondeo quod non. Quia in eis pueris imperfectis necessarium
est propter nutrimentum ad quod est ieiunium in-
stitutum. Secundo quod indiget multo cibo propter
necessitate augmenti. quod fit de residuo ali-
menti. Tertio propter naturalem debilitatem. ex quo puer
qui indiget frequenti cibo et non multo
simul assumpto. quia virtus naturalis illud
digerere non posset. et ideo dicunt quidam augmento
quod secundum philosophum est in pluribus usque ad
... usque ad finem tertii septenarii non
tenentur ad ieiunia ecclesie. quibus tamen con-
venit etiam in hoc tempore se adieiunandum ex-
citare plus vel minus secundum modum etatis
sue. quandoque tamen magis tribulatione omnibus
urgentibus prime contritionis etiam pueris ieiunia
indicuntur. Unde Iohel ii. Dicitur sanctificate
ieiunium. Et postea sequitur congregate par-
vulos et sugentes ubera. pueris etiam de
Ninivitis legitur Ione iii. homines et iumenta
et pecora non gustent quicquam nec bibant aquam.
Utrum dementes et invalidi regulari-
bus seu monasteriis vel religiosis. Respondeo
secundum Thomam super ... ieiunio. vel non potest
venire tenetur magis dispensari. aut dis-
pensacionem priorum prelatorum acquirere
quam ipse indicat. Utrum pauperes te-
neantur ad ecclesie ieiunia. Respondeo quod non
sed qui simul tantum habent non possint ha-
bere comestionibus. quod ad victum totius diei
sufficiat quamvis modicum. vel etiam qui ex paupertate
in eadem debilitati ieiunii quamvis
non possint sufficere. Utrum peregrinantes
et viatores teneantur ad ieiunia ecclesie.
Respondeo propter tales peregrinationes vel viatores
que differri possunt sine dampno ...
differri. si simul sicut simul non
possit ieiunare. Si autem peregrinatio vel
viatio non possit differri vel quia
tempus ieiunii praeoccupat homines in via
vel quia dies festivus alicubi imminet
vel quia homo ex devotione propter [illegible]
vel quia modo imperata propter periculum
vel spirituale vel corporale. Tunc secundum dis-
pensationem superioris solvere ieiunium

ubi ita est compunctus quod etc. Hoc ipso quod prelati
dissimulant annuere uidentur. Hostiensis. Hoc
tamen intelligitur de illis qui adeo affli-
guntur itineris labore etc. quod simul cum ieiunio
non possunt itinerare. Nec obstat quod preceptum
consilio debet preponi, quia intendentis
dantibus huiusmodi preceptum non est excludere
alias operas et maioribus necessitatibus causas.
Queritur etiam de preceptis legis nature que obli-
gant semper et ad semper et maxime. Queritur
de temporibus. Respondeo quod tempus est
ipsius contrarium quod non permittit simul
et ieiunare et corporis precepta ieiunium soluant.
Quid uero messores tam dominis suis de aliquo
loco. Vel etiam qui modicum uadunt ie-
iunare dubitare forsan diminuat eis
uires grandibus quia ut comedere possint
etiam grauibus diebus nam iam ita ar-
ripiant ieiunium soluant. Hostiensis. Queritur de
manualibus operantibus tenentur ad ieiuna
etiam. Respondeo si ieiunando possunt uictum tam
petere habentes propria persona et famili-
arum eius incumbit etiam pauperes possunt
dimittere pauperes ymmo de meliori labore ie-
iunium potius compatiendo possunt uictum sufficien-
tem consequi ieiuni. Si autem aliquis
non possunt tam laborare quod uictum suffi-
cientem acquirat nisi ieiunium frangendo
possunt secundum dispensationem sui presbiteri ie-
iunium soluere et laborare. Secus nisi si quod
tenendo maioris lucri non uictui. Non excusat
eos a peccato si ieiunium frangat. Nec
illi possunt ieiunium caueri quod uolunt opera-
rios conducere nisi tali pacto. Sed quod
ieiunium soluat nisi forte sit necessitas ta-
lis que festinaria operis propter laborem
compostat etc. Queritur de illis qui sunt
sine dimensis nobilium dominaque pre-
stant. Respondeo si causa necessaria precedat
aliquantulum habeant comedendi tempore to-
to comedendo uel modicum postulando
ne deficiat in finibus et hoc faciat
in precepti mensis uel parum ante
cum dimittunt tempus deliciat seperata
in sermone una missione cum quod petere
potius ut present [~~...~~] qui sunt mensis
domino propinare qui pergunt domina

Dubium prohibent ut ad eum uadant. Vel quod o-
mnia deficiant et uidentes aliunde
aliorum comedere. Hostiensis Raymundus. Queritur de hospi-
talibus qui lege dant ad mensam refec-
torum. Respondeo idem dicendum quod de similibus na-
bilium et dominorum dummodo hoc faciat lucr-
ari. Possunt etiam pre bona spirituali. Hoc
facere forte regulares qui hoc sunt priuilegio
confirmata a sede apostolica, quod si non sunt
aut non est etiam timere faciendum de sima
nisi sit rationabilis causa. Hostiensis Raymundus. Queritur de
grauitantibus excusentur a ieiuniis etiam.
Respondeo quod sic, quia cum in eis natura est debil-
litata ... data eis una ... simul tamen
quod ... gustatio nec grauatur natura.
Et si pluribus uicibus datur conforta[tur] et ui-
gorat. Et idem illis infirmis dubium in quibus
abstinentia consistit adiecimus non tenentur.
Quantum autem infirmitate uel debili-
tate possint ieiunium absumimus
debilioribus operantibus secundum Raymundum et sim-
tamen arbitrio boni uiri quia secundum aliqua
doctrina generalem. Queritur senes excu-
santur a ieiuniis etiam. Respondeo quod sic, quia
eis calor et uirtus et debilis et licet sint
pleni siccitate opposita humiditati naturali
habundat tamen in eis humiditas actualis
ex indigestione tanta. Vnde si totus
cibus quem corpus natura requirit ex
die naturali sumeretur simul ab eis nimium
obtunderetur in eis et grauaretur calor naturalis
et non posset cibum digerere conuenienter. Hostiensis Raymundus.
Et Innocentius super textum ex de obseruatione ie-
iunii. Idem dicendum de senibus et de infirmis
et debilibus. Queritur uxores pro uiro
uel consibus dimittere debeant et etiam
ieiunia ab ecclesia. Respondeo secundum Innocentium ut
supra quod non dimittere debent tamen ieiunia uo-
luntaria preceptum que uoluntatis maritum et tamen for-
te etiam in ieiuniis debitis possit presbiter
propter uel scandalum dispensare ar. l. di.
ut constitueretur. Hostiensis super glosa. Queritur mu-
lieres excusantur scilicet pregnantes a ieiunio
etiam. Respondeo quod sic primo quia dant alimentum
non tamen persone sed etiam concluso fetui.
Secundo quia pregnantes solent habere uaria et in-
ordinata desideria ciborum, et temporum et quia ita

intempa. qui nisi aliquo modo possit satis
facere appetitui quendam prelitatam nisi fe
tus possit esse. cond sim Ros. pregna
tes mulieres que timeant probabiliter de pericu
lo carnis que iam inciderunt vel defectu vite
vel de pueris aduberis non tamen possunt.
Xiii pide — si etiam tenentur ieiunium soluere. Sequitur videre
de quarto. scilicet de temporibus ieiuniorum. et
circa hoc quaeritur primo. si statuta debeant esse con
stituta aliqua tempora ad ieiunandum. deli
berata. Respondeo quod congrue. ratione primo
ex parte temporis. quia unum tempus est aptius
ieiuniis quam aliud tempus. 2o ex parte ef
fectus ieiunii. ieiunium enim ad duo or
dinatur. scilicet ad deletionem culpe. et ad eleuationem
mentis ad superna. et ideo illis temporibus pre
finit ieiunia indicenda. in quibus oportet homi
nem a peccato purgari. et mentem fidelium
in deum per deuotionem eleuari. 2o precipue
imminet ante pasce solempnitatem. et
ante alias precipue solempnitates.
ad quas deuote suscipiendas. oportet nos
per ieiunium preparare. magis etiam dicitur. quia pre
tenimus gaudium. quod festa specialia figurant.
et tribulationes hinc inde quas sancti
passi sunt. propter quod. Sed contra predicta
di. — videtur. quod post statim ieiunium debet post
epiphaniam. quia baptismus christi celebratur. quod
post. in iii. le. statim post baptismum in deserto
ieiunium inchoasse. Respondeo quod non ieiunat.
quia ieiunio indigeret. sed ut ad suscipiendum
gratiam nobis exemplo suo ieiunium preparare
ret. et ideo post baptismum suum quia non petentu
decimus gratie sunt declarata cuius testimonio
patris et spiritus sancti. et Iohannis declarat
quod ieiunium suum nobis proponens nobis
aut quod ieiunium ut preparemur ad susci
piendum gratiam eius. et patientia gratie
eius precipue speramus in festo pasche.
Ideo videtur ante ipsum festum complecti
ieiunium debere. quia tempus veris quo incipit
terra productiua post fructus. aptum concupiscentie.
et etiam quia significatur quod ad gloriam resurrectionis
omnes peruenimus per tribulationes uite
presentis sicut post passionem christi. Sed quare
predictum ieiunium est institutum in uno post die
ta. Respondeo primo ut supra nobis precipue.

quia eodem modo ieiunatur. 2o quod dominus insti
tuit seruauimus. primo enim quod tamen deci
ma decima soluimus. sumus enim 36½ dies
diebus. quorum pars decima est 36. itaque
per quinque dies remanet in decimatione.
decima autem non est diebus integris
non diebus. additur ad complendum numerum
quadragesimum. et assuefaciendum adse
quens ieiunium. Sed quod per decem dies po
sterius ieiunia. Require di. v. sed quod dicitur
post pascha obseruare quadragesimam ut ieiunium
in ea praeter dies dominicos nisi quem in
firmitas impediat. nullatenus soluat.
Item ibidem. ieiunia ubi dicitur ieiunia a
patribus constituta sine necessitate inevita
bili non soluat. Exquibus patet quod ieiunium
potest ut videtur est sub precepto. et sic sunt
videtur esse dictus inter diuersa nomina
nisi utique in corpus christi. Sed quod dicitur quod hos
ti. quod quilibet tenetur in quadragesima ieiunare nisi
causa rationabili excusetur. Item solet
solui ieiunium die Iouis scilicet Cene quod
di. 3. non licet. et c. non oportet. Sed quod
tu hosti. quod si quibus tenetur ipso ab de
uotione in cena domini aliqua medicina sed
una hostia uel aliquod simile sumunt
ieiunium non frangunt. Ar. di. 2. quamuis
(inchoat) — Sed numquid a. sic ieiunium uidetur quod sic
di. v. statuimus et duobus c. sequentibus.
contra videtur de cons. di. iii. sacerdotibus.
Respondeo dicunt quidam quod prima c. sit ab
rogata. alii dicunt quod secundum consilium in
telligitur. sed non hosti. de presbiteris
loquitur. ar. 1. q. 1. vilissimus viii q.
prima qualis. et c. nec sufficit. Item
statuitur etiam inqualibet quarta parte anni
scilicet uere estati autumpno et hyeme
diebus ieiunandis. scilicet die mercurii die
ueneris et sabbato. Itaque tempore medio
ieiunium ueris sit in prima ebdomada
ieiunium estatis. ebdomada post pentecosten
ieiunium autumpni in 3a ebdomada mensis septembris
ieiunium hyemis in ebdomada decembris
di. lxxvi. c. 1. et c. statuimus. et haec ieiunia
constituta sunt ad exspiationem [illegible]
gula et quatuor et ad [illegible]
[illegible]

mata dnoi vt dicit nota q̃pia ſcͤpꝰ
ꝯtaſeia ſz obiicit̃ con̄ hic q̄ dicitur e
q̄ ieiuniũ fit i ebdoma penteceſtes
q̄ma tempibꝰ letic̃ nõ conuenit ieiunare
ꝑpt qd nõ ieiunat̃ i vigilia aploꝝ
phi i iacobi ſz infra octauã penth̄s
durat adhuc paſchalis feſtiuitatis tͤ
ſꝫ ut dicit leo ppa z hẽr di 16.
ig̃r hic ſtatuĩ e vt ſi quibꝰ forte in ipa
feſtiuitate gaudia negligentiꝰ libertate
z luxũ in moderata aliqua ꝑrupiſſet
abſtĩe cenſura caſtigetur ē tñ ieiuniũ
ꝯſultatõnibꝰ q̄ illi qui ſpm̄ ſcm̄ ac
ceperũt ꝯuenit cũ tm̃ gaudio ſpũali
ꝗ̃ ſe compati afflictio corpalis vnde
i iõ ieiunio nõ fit genuflexio. z al
leluia cantat̃ qd̃ i alijs ieiunijs nõ
fiũt ut ĩhs d iiij Eſt etiã ieiunan
dũ vigilijs oĩm aploꝝ. nõ obſtante
conſuetuĩe contra. niſi ſanctoꝝ phi z
iacobi quos ſolempnitas ē infra ſo
lempnitatẽ paſchalem. z ſancti io
ewangeliſte. cuius feſtũ infra nata
le dnĩ celebrat̃. z ſancti barnabe
qͦ de obſuã ieiunij ꝯſiliũ ſom gaff.
z ber ꝯqui͂t oĩbꝰ doctoꝛs dicunt.
q̄ i iſtis illi ſunt inſufficientes. qͥa nõ
ꝯtinent ſufficit aploꝝ. inquãtũ vigilia
ſꝫ ieiunand̃ ſcꝫ ſimonis petri z an
dree pauli cũ ſimone iudas ut
ieiuniũ q̄ nõs amantis aliꝫ mattheus
hoſti tñ ꝑſtringit iſtas ꝯpꝰ diuiniꝰ.
qͥ i vigilijs aploꝝ. quoꝝ nominã
ſunt ibi tangi ꝑnt ꝗ̃ oĩbꝰ ieiunare
tuĩ g̃nalr̃ tenear ꝙ alijs nõ ſta
dum ē ꝯſue iur. eodẽ de cel̃ miſ
ſ̃ pmiſſis ē deſcen. eo pte eodẽ c.
conſiliũ ꝯ ſꝫ de illis miſ ſacer dotꝰ
i ꝯparſimi ꝑcipiat contrariũ. qͥa ie
iunia ab hijs indicta nõ ſunt ꝯ nece
tate inſtante ſoluenda de ꝯſe di
3 ieiuna ꝗ hoſti. Ieiunandũ ē etiã i
vigilijs natiuitatis dnĩ. penteceſtes.
aſſumpcionis bte marie. ꝯmunis na
tiuitatis b. io. bapte. ſancti lauren
tij. e feſti oĩm ſanctoꝝ. z ſi ſolemp
nitas huiꝰ vigili ieiunanda ſit i 2ª
feria ieiunãd̃ e in ſabbato eodẽ de obſ
ieiuniorũ conſiliũ ꝯ ſtatue Item ꝯſue
tudo approbata obligat ut hẽr di 1 ꝯ
ſuetudo. z dicit ꝯ ceſariẽ z s in hijs
rebꝰ ſꝫ i aliqua regione ſũ dicit
ſi ſit aliquod ieiuniũ ꝯſuetudinis ꝗ̃ nõ
e ꝑ ꝓpriũ ꝯpꝰ ſpem̃ inuſtilog ab.
ſentibꝰ ibidẽ z obſeruand̃ Iſta in diebꝰ
diebꝰ rogacionũ an aſcencioẽ
dnĩ debꝫ celebrari de ꝯſe di iij ro
gationes ſunt glo dicit ibidẽ hr̃ nõ
ꝑcipiat̃ ſꝫ ſuadet. vͥ tñ e ꝯſuetudo approbata
eo ieiuniũ e ꝑ eualencia ſub precepto
ꝯme tñ ſicut ꝗ hoſti. Iudere etiã
inuenim̃ q̄ ieiunandũ ꝫ fiã ꝗ̃rta. q̄
dnꝰ ea die fuit traditꝰ. q̄ iudeis
illa die cogitauit traditoꝛ. z vi q̄
dnꝰ ea die fuit paſſꝰ. z ſabbato
q̄ia inclaic̃ mt̃ iſtoria dñice paſſionis
z leticiã reſurrectionis de ꝯſe di iij
ſabbato z c ieiun d. cadũq tñ i ſabbato
ꝯ a carnibꝰ abſtinẽ. q̄ ꝑcepꝰ religio
nis ꝯme deſideat eſſe miſi feſtũ
nl̃ in ſolempnitas impediat de ꝯſe di v.
diebꝰ in hĩ inquit tamẽ ꝯſuetudo regionis
ē ſuanda. ut eo eodẽ ꝯſiliũ ſ ſꝫ de
illis ꝗ hoſti. vnde in ſabbato abſtinendũ
a car nibꝰ ē ꝯ iſtis. vbi ē talis ꝯſuetudo
aliter nõ niſi de congruo. vnde glo dt
ibidẽ q̄ ꝯſiliũ ē vt ꝗ ꝯſuetudo ſit ꝙ a
carnibꝰ abſtineant tunc ē ꝑcepꝰ ſꝫ
eodẽ de ieiunijs ꝑfecte ſerie. ſcũdo nõ ē
neceſſitatis ut dicit̃ inno. z hoſti. aliter
nõ licet cyſtercienſibꝰ ſolue ꝗ. Secundo de
aduentu dnĩ. Scdo hoſtienſ. q̄ circa hoc
conſideranda ē ꝯſue regionibꝰ ſm̄ q̄
eũ ſunt rome romano viuito more
eũ ſunt alibi viuito ſicut ibi. vnde q̄
ꝗ aduentu dnĩ ieiunant rome. eodẽ e.
ꝯſilio. Scd̃o i ꝯme ieiunandũ ē ibidẽ de
ſoꝛte nõ ꝯuenit ꝯſue͂dõ ē in dicto a
epõ ꝗ. licꝫ honeſtũ ſit q̄ ieiunat etiã
z magis ꝑfectiꝰ Tercio ieiuniũ ſit aliquo
tpe interdictũ. Sedo ieiuniũ q̄nꝰ de ſe
nõ tpe ꝫ ꝑſitiũ. ꝯ ſauda ſꝫ in q̄ dt ꝗ
ad hec ſunt ſtultũ. extima inq̄ oĩ tpe ie
iunare poſſe. vnde dt ꝑdoꝰ ſtũ ꝑrãs

d' ē fer

Sabbato

ō sa

aduentu

in dicto tempore paschali ieiunabunt propter
quod dominica resurrectionis. Et quia tota
ecclesia letitie festum agit, unde non est quibus
quod aliquibus illo die operibus afflictionis
intendat, quia turpis est omnis pars que non
convenit suo toti, ut dicit augustinus confes-
sionum libro iii c. [illegible] refert quod
presbyterum dominus misit beato benedicto dicens
se dies resurrectionis non licet tibi hoc
abstinere. Et quia dominica singulis diebus
memoria resurrectionis agitur, sicut dicitur
secundum quorundam ecclesie consuetudinem non ieiunatur
de consecratione dist. iii. Nec quibus et ieiunia
instituit in sextis feriis dominica ieiunium esse dixe-
rit studiose non creditur catholica esse
ex quo ut ubi sacerdotes et presbyteri primam
a sacerdote accepta sunt non alia
fecit sicud manifestum est contra... dist. iii
et ubi sunt. Et similiter feria quinta qua
deus celos ascendit propter quod nullus ie-
iunat ut de consecratione dist. iii. Jeiunium sabbati
de consuetudine non fuit, uno illa die
non distincte ieiunatur. Et quidam post pasca
et penthecosten non ieiunabant, ex quo est con-
silium xx q. i. ab. di. v. non autem. Et ratio
quia totum illud tempus est tempus leticie
in quo agitur de resurrectione et ascensione.
Illo enim tempore sponsa gaudebit de
sponsi presentia et ideo non fuit sibi timendum
quia asperitas intercedat. Sequitur tamen
quod dies rogationum ut prius dictum est de con-
suetudine, vigilia penthecostes et in
quibus tamen predicto tempore observatur et car-
nibus maceratur volunt ieiunare non impediunt.
Apostoli vero paulus et heremite alii ieiu-
nabant toto tempore illo nisi die dominico
ut di. i. c. nemo rescriptis et si quis
ieiunium qualitercumque dicit esse omni tempore
licitum precatus tamen potest esse ieiunium
alicuius in die festo illicitum, puta si
adeo ieiunium perpetuacius tenet quod non
dicit propter devotionem festi utile ieiunium
compensari posse. Ut supra et c. Et ideo obser-
vare secundum augustinum de agone christiano et ut patet
ieiunium afflictionis. Ita est ieiunium exulta-
tionis. Si ieiunium exultationis magis convenit
tempore paschali et in diebus dominicis in quibus

dicebatur

memoria resurrectionis agitur, in quibus de-
cent esse aliqua ieiunia instituta.
Pro ieiunium exultationis ex instinctu
spiritus sancti procedit, quia spiritus libertatis
est. Et ieiunium eadem sub precepto non debet.
Jeiunia vero per ecclesiam instituta sunt ieiunia
afflictionis que non competunt in diebus
leticie et propter hoc non indicitur illis de-
bitum. Sequitur de quarto scilicet de hora
qua ieiunium debet solvi, et circa hoc quaeritur
preliminarie scilicet utrum anticipans horam nonam ieiunium
solvat. Respondeo quod ieiunium est ieiunium
ordinatum ad culpe deletionem et prohibi-
tionem, unde esse aliquid additum propter consu-
etudinem. Ita tamen quod sit non multitudine
natura. Est autem debita et quantitas compe-
tens comedendi hominibus circa horam
sextam. Tamen quia non esse completa
digestio nocturno tempore naturali calore
intus revocato propter frigus noctis circum-
stantis et propter compunctionem naturalis calor
intenditur. Tamen etiam propterea non est completa
humore per membra diffuso calore
naturali usque ad horam sextam propter
evocato et operante calore diu
usque ad punctum solis ascensum quo com-
pletur circa horam sextam. Tamen etiam
quia temporibus propter naturam corporis
humana indiget cibo non considerato
calore aeris nec humores intus
ordinatur. Et ideo ut ieiunans aliquam
afflictionem sentiat propter culpe satis-
factionem convenienter hora comedendi
taxatur ieiunantibus circa horam nonam,
unde de consecratione dist. i. Solent quidam
calendonce dicit. Et quoniam nullatenus ieiunare
conveniendi potest qui ante comedit quam
vespertinum officium celebretur. Et quia hoc est
per horam nonam dicitur, convenit etiam quod hora in qua
completa passionis christi et completa fuit
hora nona, qui capite inclinato reddidit
spiritum. Jeiunantes autem dum carnem suam
affligunt passioni christi conformantur
secundum illud gal. v. qui christi sunt carnem suam crucifixerunt
cum vitiis et concupiscentiis ad [illegible]
Nota quod in dicto c. [illegible]
de ieiunio per [illegible]

quartum pro paschale

Sub hora vero nona comprehenditur et
tempus tertie. ab hora vero nona exclusive
et ultra non oportet. aut horam post sextam horam
nonam accipere. Dicendum ~~aliquando~~ non tamen hora
ante horam none comedere. non propter hoc
ieiunium frangitur. videlicet illi qui come-
dunt statim post horam sextam detrahunt
aliquam portionem ieiunii. non tamen frangunt
ieiunium eius quod multi magistri contra
consuetudinem communiter loquendo co-
medere statim post horam sextam. non enim
tamen mutatur de ieiunii observatione
hora predicta. propter quam tamen semel
Hostiensis. Sed obicitur quia antiqui testati
ieiunabant usque ad vesperas. De consecratione
distinctione i. Solent plerique affligentes animas suas
et quadragesime tempore usque ad vesperas
tela et vita quoque etc. Respondeo status ueteris
testamenti comparatur nostri statui. non no-
vi dicit secundum aliud. romanos xiiij. Nec per
totum diebus aut annis. Extra de vitio in ueteri
testamento ieiunabant usque ad noctem.
aut et nona testatur. Utrum quia ad
ieiunium quod hoc dicitur tamen semel. Respondeo ie-
iunium a beata ecclesia pro concupiscentia refrenanda
institutum est. quia naturaliter solvitur. et ad hoc
aut una comestio sufficit. unde propter quod
homo non satisfaciat. et aliud quam inuenire
detrahat. Extra de statutis et moderatione
etiam ut comedat a ieiunantibus tamen se-
mel. Mediis quod de familia quam Hostiensis
tat ubi cum domos. Responde primo
quod non soluit ieiunium. Utrum potus ieiunium
soluat quod dicitur ieiunium vero indirecte
quod ad potionem ecclesie. et sic solvit
per que licet potus. etiam aqua constat a-
liquid ieiunium etiam. quod dicitur ieiunium ieiu-
nantis et non soluit nisi per ea que ma-
nifeste nutriunt. Unde ieiunium
non ut intendit aut indirecte abstinentia
potius. quia magis pertinet ad alterationem
corporis. et ad digestionem pertinet
cibi. quam ad nutritionem. licet aliquo mo-
do nutriat. et licet in ieiunantibus pluries
[illegible] ante cibum post pa. ut etiam dicit
[illegible] quibus aut potum vero non mo-
[illegible] [illegible]. [illegible] mutuo pote.

Sicut etiam si sumat cibum commode et
una comestione. Hostiensis et secundum sententiam de bono
tamen et cetera carendum est a potu magis et
maxime quia multos. quia potus per se
non sumptus siti subueniat et digestione
iuuat in quantum est potus facilius et
quandoque differtur cibus ad primum me-
dium sumptus aut ieiunia stomachi.
ut per dictum notet Hostiensis. Richardus. Utrum sumptio
electuariorum ieiunium soluat. Respondeo elec-
tuaria et si aliqua nutriunt non tamen principaliter
assumuntur ad nutriendum sed ad digestionem
ciborum. unde non soluunt ieiunium. sicut nec
per sumptio aliarum medicinarum. nisi forte
quis in fraudem electuaria sumeret
in magna quantitate per modum cibi. Hostiensis
secundum sententiam et Richardus. Utrum esus carnium
ouorum casei soluat ieiunium. Respondeo
propter hoc ieiunium institutum est ab ecclesia
ad reprimendum concupiscentias carnis. ideo
cibos illos ieiunantibus etiam interdicit.
qui concumbendo magis delectant. et ad
uenerea magis prouocant. cuiusmodi sunt car-
nes lacticinia et oua quantum ad quibus propter eo
quod humanis corporibus maxime conformantur.
unde dicit de consecratione distinctione v. Denique pro etc. ut qui his
diebus a carne animalium abstinemus ab
omnibus quoque que sementinam trahunt originem
carnis ieiunemus. a lacte scilicet caseo
et ouis. quod quod dicitur in ordo e. Denique de
caseo et lacte et ouis non est necessarium ob-
seruare nisi de ieiunio quadragesimali. in quo consuetudo
abstinere ab his in quibus ieiunare etiam.
Hostiensis. Richardus. Sed obicitur quia magis concitat
concupiscentiam potus uini. quam carnium quantum
aliqui pisces etiam delectant magis. sumpti quam
carnes. ergo etiam non debuit magis interdici
carnes quam uinum et pisces. Respondeo
magis prohibentur carnes quam uinum
tamen quia difficilius est a uino abstinere
quam a carnibus. Item per uinum prohibe-
retur concupiscentiis prouocatur magis fuis-
set forum quia ieiunium ecclesia sepe
concitat. et uinum cor hominis letificet
secundum psalmistam. magis prohibent etiam carnes
quam pisces quia carnium ut in
plurimum magis delectant. quam quam piscium licet

in quibusdam alit[er] se h[ab]eat. leges d[icun]t[ur]
s[ecundu]m ea q[uae] i[n] plu[ri]bus accidu[n]t. Item q[uod] p[ro]
nativitatis v[e]n[erun]t in vi feria. Item illi q[ui]
ex voto vel obs[er]vantia regulari ad tar-
num abstinentiam s[u]nt astricti tali die
s[ecundu]m co[n]suetudine[m] ecc[lesi]e g[e]n[er]alem carnibus
p[o]t[er]unt uti. tamen h[ab]entes co[n]p[re]hendendi s[u]nt
qui observatores volunt abstine[re] et ac
ieiunare. ex[tra] de obs[er]va[tione] ieiu[nii] c. explicari
ubi no[tat] q[uod] dicit ibi in no[tabili] p[er] s[u]m[m]a[m]
glo[ssa] q[uod] illi qui vovent[ur] ut no[n] come-
de[re] in p[re]d[i]c[t]a feria no[n] d[ebe]nt tunc comedere
carnes. quia q[uod] sine co[n]dicione vovet[ur] s[ine]
co[n]dicione solve[n]d[um]. xxxiii q. ult[ima] c. ult.
quia ex quo voto emisso no[n] exce-
perunt. g[e]n[er]al[ite]r tenet[ur]. ar[gumentum] ex[tra] de sepultur[is]
quia tunc. Item non intelligit[ur]. xxxiii q[uaestio]
iiii di[stinctio] de[n]iq[ue] q[uod] qui a carnibus absti[n]e[n]t
in aqua sumptuosa quia bellua ma-
ris co[n]pararet. Item de bono et eq[uo]
quia consu[etu]m[en] de co[n]suetudine tollerat[ur] na[m]
qui nimis emungit elicit sanguinem.
Item de ovis et lacticiniis. P[ro] q[ui]b[us] h[ab]et[ur]
dicit[ur] ieiunantibus interdicta s[u]nt ex
animalibus orta. carnes licitis sunt
carnes quibus interdicit[ur]. quia ipa
un[de] etiam alia ieiunii ieiuno[rum] sol[ent] ex sol
[?] tam quadragesimalib[us] contrah[unt]
Item quia ad celebrandum devote mis-
sa redemptionib[us] inter p[lu]rib[us] p[ro] ipsum
disponit. Item in quib[us] ieiunio carnib[us]
e[ss]e[n]t interdicti. ex qua aut ecc[lesi]e interdi-
cunt[ur]. vel etiam ova et lacticinia. de
co[n]se[cratione] di. iii. no[n] o[portet] tunc quos ab abstine-
ntiam dalib[us] ieiuniis dum se co[n]suetudinem
co[n]stituit apud quos. quas quilibet s[er]vare
d[ebe]t s[ecundu]m modum eorum. Item quos quidam
ut hoc dicit de co[n]suetudinibus loqu[unt]ur vna
que provincia habundant in sensu suo et p[re]
cepta maior[um] leges apliras arbit[ra]n-
tur. Item in [?] notavit
host[iensis]. co[n]fer etiam modum abstinentie dum
que illa p[ro]cedit obs[er]vantia contra co[n]-
suetudine[m] s[er]vare debent p[ro]ba[tur]. xiii di.
p[res]b[ite]r. Item nota q[uod] s[ecundu]m host[iensem] commun[iter]
concedit[ur] opus suor[um] et causa et intel-
ligit[ur] co[n]cessum q[uod] [?] s[ecundu]m p[re]t uti.

ar[gumentum] lxxxii di. p[res]b[yte]rum et p[ra]cticus illa
[?] s[ecundu]m cistercien[ses] et alii quidam co[n]-
ventuales. Item nunquid de voto p[re]cepti
dispensari. Responsio ar[gumentum] qu[ae] de voto
et i[n] p[re]dicta p[er]sona et redemptio. et
utrum redemptio ac ieiunii debeat ma-
gis placere et s[ecundu]m h[oc] dispensari alio
dispensetur. ibidem ut magne. Item etiam
episcopus dispensat in q[ui]b[us] in minimis
ut maioribus[?] magis periculum maior
de co[n]se[cratione] di. v. c. plur[es] t[em]p[o]re [?]
qui in q[ua]dragesima carnes co[m]ederunt s[ecundu]m q[ue]m fa-
mis inedia agerent eos penitendo
no[n] e[ss]et. Item tunc si cura a p[ro]videntia
ne imputet[ur] ipso quia bon[arum] mentium
et ibi culpam agnosc[er]e ubi culpa no[n]
est. ut ex[tra] de co[n]sanguinitate. Sed contra h[oc]
dilatio[?] host[iensis]. Item et m[u]lieres
pro tunc quadragesima abstinere non possunt
redemi pecunia vel aliorum, vel etiam vel
non debent ieiunare. Subsequenter ieiunium aut
voluntarie redemi p[ossun]t auctoritate p[re]-
latoris. etiam p[re]mittendo q[uod] prohibit ieiuna-
re. Item quod alii p[ossun]t utile. lxxxii di. c. si quis
[?] est de ieiunio p[er] p[er]sona imposita. ar[gumentum]
ex[tra] de voto. c. i. di. lxxxii. p[res]b[ite]r in si-
gnem. et host[iensis] praedictis in glo[ssa] p[er].

De restitutione Ti[tulus] xxx.

Postea considerandum est de
restitutione. Et primo de q[ui]b[us]
et s[ecundu]m quam ad dampna
illata inducere quibus re-
s[ecundu]m q[ua]m ad acquisita
deliccio alcazi. Item circa principium primo
quid et quid sit restitucio. Item sit n[ecessari]a
et q[uod] debeat restitui. Item magnum debet
restitui. Item qui debet restitucio fieri. Item circa primum
queritur plura. s[ecundu]m utrum restitucio sit actus
iusticie commutative. Responsio quod sit ipso
tunc non est iterato debite restitucio impossi-
bile domini vel plus. Item ita attendit[ur] ubi
equalitas iusticie s[ecundu]m recompensationem
rei ad rem q[uod] p[ert]i[net] ad iusticiam commu-
tativam. Utrum restitucio sit n[ecessari]a [?]
Respondetur dicendum est restitutio e[st] actus
commutative ad observandum [?]
nam [?] [?]

vita ablata iniuste secundum aug. in epistola ad ma
cedonium et habetur xiiii q. vi. c. i. non remittitur
peccatum nisi res ablata restituatur si restitui
potest secundum augustinum. Et primo potest restitui, debet restitutio
fieri in equali si fieri sit possibile. ergo nec liber
pen. dicit in nouella carta ii. Si non equales
debet non possit teneri quod dampnum intulit
restituere quod potest ad arbitrium boni viri. vide
2 Sequitur videre de 2º p. ar. hic quidem
plura scilicet utrum dampnificans aliquem in membris
uel corporibus teneatur ad restitutionem. Respondeo secundum
hostiensem li. iiii. de pe. Dampnificans in cor
pore aut infert ultimum dampnum scilicet mortem
aut aliquod dampnum citra ultimum. Primo dicitur uel
irremediabile aut remutabile aut remedia
bile ut in vulneratione uel alia lesione
curabili. Et si in mutilatione dicitur uel quia
est enormis quia ex toto impedit aliquem
actum humanum qui competit homini secundum
statum pro tempore amputata ut in amputa
tione manus dextre quod aufert omnino actum
humanum naturaliter competentem secundum illa manum
uel non enormis et non impediens actum
humanum ut est amputatio digiti uel ali
cuius partis eius. Et de istis omnibus dampnis
videndum est primo quid sit iuste statutum. 2º
quid statutum est. Et de primo dico, statuta legis
legis talionis in omnibus istis dampnis iniu
ria est. quia non est facile ut tali dam
no illato fiat recompensatio equalis per
aliqua bona fortune. Et 2º non est possibile.
De 2º scilicet quid statutum est dico quod pro
dampno et maiori scilicet vite ablatione statuitur
in multis ciuitatibus statuta est lex talionis
ut homicidio moriatur. et racionabiliter quia non
possunt hic competit lege mosayca et racio
nali. Sed etiam approbata est et confirmata in
lege euangelica a christo. Mt. xxvi. Omnis
qui gladio occidit gladio peribit. Et pro
quanto lex talis de uita perdenda punita
statuta est. et debet patienter solui illa. ubi
alicubi non sit statuta nulla debet ea sibi
... quia nulla debet esse homicida
... spiritali mato dixit ... ut
... scilicet in causa iusta causa inimi
... restitutione facienda alii cuius
... tanta restitucionem.

facere uelit non potest omnino esse immunis
a restitucione. Sicut quidam absoluunt ab
homicidiis non ostendentes eis restitucionem
nimis iniuste quasi facilius possit
transire homicida quam ut ita dicam
tamicida. quasi aliquis occidisset bo
uem uel tamen eorum non absoluetur sine
restitucione. Et ergo ad restitucionem perfecte
faciendam eque pollentem uite quam abstulit
sicut potest esse equalia et talibus nec hic preter
sanctificatis prestitutis aliis. puta pro
et uice uel proximis teneatur inficiens
omnibus illis ad tanta restitucionem secundum
eis abstulit per interfectionem illius pe
Et quia non digne possit aliquis reco
pensare parentibus quod abstulit homicida.
et expediret similiter anime cuiusque talis
absolute per passiones voluntarias uel
pariter prestitutas ut scilicet occidens. per
homicidio. Et ideo optime prouisum est sta
ti ubi statuitur lex talionis in tali casu
...(prout) eum quantum deus detestatur
homicidium in dauid qui propter hoc edificare
templum deo prohibitus est a deo quia fuit
effusor multi sanguinis humani licet iu
ste occidisset. igitur si iniuste ... noar
... ad cultum diuinum iniustus et appe
bit. Et hoc aut quod deus est de iniusto ac
cidente. Et de alia dampnificatione scilicet vul
neratione enormi et non enormi quamuis
in eciam non est statuta restitucio nisi pe
cuniaria. Et ista debet respondere non solum
dampno quod quis incurrit per mutila
tionem pro toto per tempore futuro quo usque
caret membro abscisso. Sed etiam expensis
appositis in curatione. Et hoc dicit e. s. capitulo
demum in dampno dato. Et ultra pla
catione ipsius lesi consistit ut non esset
talis mutilatus et desolatus sicut ipsius
afflicti. quia perpetua desolatio est
de tali mutilatione. plus etiam pon
deranda est mutilatio pauperis quam diuitis
quia magis indigebat pro tempore abscisso
ad uictum eum querendum et ideo plus fuit
sed ipsius pro illa ad uictum prouidenda
licet specialia pro talia conditio perpen
dendus scilicet dignitatis per se. Sed hic pars
respondeo pro conditionibus ... omnia sentencie

2 desemper mutilatione

LI

Si non secutus est mortem vel mutilationem
sunt multi tamen tenetur operas eius
amissas recompensare et medicinas et me-
dicinas restituat qui percussit extra de
iniuriis c. i. Alterum dampnificatus quis
in bonis anime tenetur ad restitutionem multo
magis quam dampnificatus in bonis
corporis quia bona anime sunt multo
meliora illis. Unde vi q. i. Sed plerumque
multum dampna mortis distant a
dampnis rerum temporalium. Nullus autem aliud
dampnificatur quis in bonis anime
nisi dispositive scilicet eum inclinando verbis
vel exemplo ad peccandum. Et ideo talis
tenetur ad restitutionem scilicet eum disponendo pro-
ut potest ad bonum. Bono ipso verbo
per consulendo vel saltem per oracionem impetrando.
Alterum dampnificatus aliquis in fama
tenetur ad restitutionem. Unde secundum Thomam
si aliquis aliquem diffamavit vel ei
falsum crimen imponendo. Et non verum crimine
tamen occultum non servato ordine iuris scilicet
in publico proponendo. Et non verum sed
non occultum sibi in publico impo-
situm negando quia negans mentitur
notat imponentem de calumpnia. Et inpe-
tandum dicit quod restituenda est fama primo
retractando verum quod vel quod sibi impo-
suit crimina alias non servat iustitiam
reddendo proximo quod suum est. Et proba-
bitur quod magis tenetur reddere fa-
mam suam quam alienam. Non autem posset illi
reddere famam retractando verum quod in
se ipsum diffamaret. Et tamen quod quilibet
debet magis diligere famam eius cui
potest iuste competere quam illius cui non
potest nisi iniuste. Ita est hic quia accu-
sato de falso crimine iuste competit fa-
ma. Sed accusanti per talem accusationem
non competit iuste sed iniuste. Non solum
quia mentitur et in accusando. Sed quia
publice mentitur est iniquus. Et contra
dicitur diffamat se. Et ideo potest dicere
ostendens innocentiam alterius iniuste
in hoc et mendacii nocentiam suam non
ipse diffamat se tunc sed amorem suum
suam laudat quia ipse per accusationem
mendacem est dignus [illegible] a quibus fit

accusatoris mendacii [illegible] indictibus illi postea de-
famatus sunt. Non defamat eum sed
ipse met diffamavit se. Nisi [illegible] isto pub-
lico quia [illegible] committendo quodcumque
tamen crimen publice [illegible] legis
dignitate. Et amittit famam quantum
[illegible] est [illegible] non [illegible] illa [illegible] notificat
illa [illegible] aufferre sibi famam [illegible]
[illegible] sunt [illegible] magis publicum
quod [illegible] illo actu commisso [illegible]
simpliciter publicum. Et si quaeras a quo
non imponitur in publico tale crimen a
[illegible] sed murmuravit vel indiscrete loquitur
vel alicubi coram multis narravit
non tamen sibi [illegible] sed sic se audivisse
[illegible] tenetur restituere [illegible] fides
est quia [illegible] multa loquitur [illegible]
dicens se [illegible] audivisse [illegible]
dicendi ostendat aliqua maiorem [illegible]
[illegible] quam [illegible] non [illegible]
[illegible] alicuius [illegible] alios
famam isti quia [illegible] illi sunt [illegible]
illud [illegible] sermo [illegible] laudi
sunt quia [illegible] cito [illegible]
corde. [illegible] tamen quia scandalo
pusillos [illegible] illud apostoli
[illegible] si [illegible] scandalizare non
manducabo carnes [illegible]
sunt tales pusilli [illegible] ad [illegible]
mala [illegible] et talia audita
[illegible] esse [illegible] sic
malo [illegible] ledendo illum [illegible]
sermo non est [illegible] qui [illegible]
caritatem. Et ita est [illegible] mortale [illegible]
aut fiat [illegible] talibus [illegible]
tudine [illegible] quod [illegible]
[illegible] venialis quia lingua [illegible]
[illegible] posita est [illegible] qui non offendit
verbo [illegible] vir. [illegible]
[illegible] quod non tenetur [illegible]
[illegible] quod [illegible] in publico [illegible]
faciendo [illegible] stat [illegible]
quod [illegible] in publico esse [illegible]
non tenetur [illegible]
reddendum [illegible] sed tenetur alio [illegible]
reddere sibi famam [illegible]
non [illegible] [illegible]

sibi dixit vel fatue quia non probato crimine
... proprio in ... publico quod ... publicum
... persuasio si non reputatur ... bonorum
... quibus ... bonis ...
... quoniam id quod de ... ne fa-
... humana ... dignum esse
non ... dignum ... debebat · Si iste
non est probatum malum coram iuste ... proprium
... si ... reputet eum indignum ... ma-
... in libro dicitur plus quod non tenetur retractare
... quod negat in publicum ...
... quod non tenetur ad statum ... confiteri
... eum non ... tenetur ... sola
... restituere famam illi
... iudicio ... de calumpnia di-
... forte ... se posse ... inter
... fuit · Si ... negat ...
... probatum in publico ... in ...
... mortis · Et quod ... puniendo ...
... proponere accidenti quod ... notatur ca-
lumpniator · ... non ... quod ... promittit
... quod non dicitur
... ... si ... fama
... negans ... defendit ... nota
... publico ... non est notorium ...
... fuit ... dif-
ficultas an ... ...
... quibus ... ab uno ... publico
tenetur ... salutis ... illud ...
publice ... statim se exponere patibulo ...
... dicto ... non tamen
ad penam ... honestum ... non ...
... honeste ... consil-
... tali iudicio ... plus est qua
... ... sufficit
sibi ... fama quia ... in ...
... tanta ...
... ut ... quod si
... in ... quod ...
publico et ut publice ... sic autem
... negare ... non posse
probare in publico · Ray. ... iudicio negat
eum ut confiteatur ... vel publice ne-
get · Raymundus ... quod ipse credit sufficit ad ex-
cusationem ... ab ...
... ...
... est · ... non intendens
... ut ... est ... ut publice
... confesso ... male

... ipsum fecisse quia licet in publico audiunt
... in alio foro ... tenetur iste negans ... ia
negatione puniri · Ray. de bonatis ... in de-
... agnoscit ubi ... di v · ...
... ... in ... cum tuto ...
tale negationem puniri ... distincte
tamen de tali qualis est puta sub tali
distinctione si mortale est tamen ...
tali si veniale tamen de veniali
... ... et ... etiam ...
... de ... infamia · ... ad de-
... ... aliquem ...
... ne ... aliquid bonum quod
... in ... · Ray. ... equali-
tali dampno ... quamvis est ...
... in actu ... autem ... digna
... ... illud ... ...
vel ... · ... ut ... habet
... illud quod ... ablatum ...
... est ... restitutionis ut
... est · tenetur tamen ... aliquam
facere secundum conditionem personarum et negociorum
... secundum hoc qui offendit ... non tenetur
satisfacere ... est ... non ...
... ... vel ... · Tho. ...
De eo qui impedit aliquem a consequendo ali-
quod beneficium eciam · Ray. secundum ... et ...
... aliquis facit ... non ...
... honorem vel ... utilitatem ut si
... proponere ... digni
et tunc in nullo tenetur ad aliquam restitutionem
vel ... · Aliquando intendens ...
utilitatem ... etiam non tenetur ad aliam
restitutionem · ... intendens alterius ...
... vel vindictam vel aliquid
... · et tunc si impediat ne digno
detur antequam sit firmatum quod ei detur
licet non tenetur restituere valorem beneficii
... est ... bonum
in actu ... magis quam ...
... tamen ... dampnificato
ad arbitrium bonorum · Si autem iam firmatum
sit quod ei debebatur et ... habitum ...
et ideo tenetur restituere equale secundum ... sua
facultate · Exemplum si ... venabi-
... ... quas ... ad
... alterius intentione nocendi sibi
tenetur dampnum restituere · Si autem

hoc faciam sine fraude compulsus utilitate
cause eo scilicet quod est utile in muro facere, et non
per consequens fundam sive venas illas perscis-
sione non teneor aliquid restituere, quia non
dampnificavi alium dimisso, quia ius hoc
faciendi debitum habeo in fundo meo. ff.
de novi operis nunciatione l. iii. et patet ff.
de iniuriis l. iniuriarum. Nec dampnum facit nisi ille
qui hoc facit quod facere ius non habet. Item
si causa mei edificii defendendi edi-
ficium vicini ab incendio dissipasti, nunquid
teneor reedificare? Respondeo non ut dicit
Ulpianus et probat Labeone qui dicit
tam in ff. de incendio et ruina l. iii. §
quod ait pretor, vel dicit Labeonis probatur
ubi iustus non fuit metus, puta quod adhuc
non pervenerat ignis usque ad domum vicini
quam destruxi, tunc enim teneor quod simpliciter
act. l. aquil. Si vero pervenerit vel iuste
dubitabam an perveniret quia tunc temporis
ventosum erat, secundum Longobardum quod Ulpianus dicit
neque enim dampnum dare videor quia periturus
edibus ut ff. quod vi aut clam l. alius § est
et alia ... Si vero edibus etiam non pervenit
si iuste tamen putabam ignem perventurum
ad sue cessat actio, ff. ad l. aquil. quia
si uno § quod dicitur sic intelligitur ut supra.
Sic etiam potest dici qui propter metum pirate rem
naviculariis alienas proiecerit in mare, ut ff. de
peric. nautis qui sine naviculariis. Item quandoque
a civitate dicitur contra domus vicini
contra incendii causam, pro una civitate consulo
indici ut hoc officio suo fiat, faciat ff.
ad l. aquil. de iactu l. i. § Et Hostiensis.
Et Hostiensis adhuc non quod ad hoc contra
qui dampnum dedit vel iniuriam irroga-
vit nec tenetur sine culpa intervenire, alias non tene-
tur infantes et furiosi tenentur, si dap-
num dederint, a publicis et dolo capax non est.
Tenetur non etiam de culpa qui ad opus de
persone et iuridice et dampnum dap-
num dedit, non tunc aut quod dampnum dedit
vel iniuriam irrogavit, si etiam quod ope-
tulit tenetur. Item sine culpa sine in-
peritia sive negligentia dampnum quibus dedit
vel iniuriam irrogavit tenetur. Si quis
etiam ad negligentiam minimus fecit adhuc
dampnum dando potest tenetur. Item non tenetur

quibus pugna adversa fuit, sic potius potuit
ex facto suo contingere libera vel in-
iuriam, puta non nolle perire sine iudice me
premisse aliud imputatur, nichil quia dili-
gentiam debitam non adhibui. Item causa quod
de iniuriis si de culpa in te ... dispensat.
Item si quis in vinea alterius conduxit foveam
in qua cecidit faciendo quod mortuum est
si forte estimatorem dabit. ff. de iniuriis
l. ii. quia qui dat occasionem dampni tenetur
dicitur ad le cor. ut in textu. Sic aut viii. sum.
ibi glo. Item si fecit dolo manifesto
per dubitato ubi talia fieri solent dicitur ad
l. aquil. quod foveas. Item si boves mei
corrupta est quia non custodivi ad bove-
tum occidit reddam bove pro bone si mor-
tuus est mecum ... si boves. Item si agri vel
vineam tuam ego vel animalia mea dap-
num dederint estimatorum dabo et si le-
sio ... sic aut intelligitur sum. Hostiensis. Si animal
meum contra naturam sui generis dampnum dedit
puta boves corrupta est qui quantum
domesticos esse etiam reddam estimatorum
vel aliter pro noxa tradam et si ... quod si
animalia, de animalibus vero feris sic non
sed locum quia tale animal est liberatus
si in ... tenetur si diligentiam de-
bitam non adhibui si ... si nichil
de contingentibus admisi ut in illis.
Item de eo qui dampnificat aliquam
religionem ab ingressu vel religionibus aliquam ad
utilitatem. Respondeo sum. Hostiensis contra talis si quis
aliquem de religione iam obligatum ad
religionem obligatione professionis te-
netur ad restitutionem ut sic ille redeat ad
religionem. Si vero si aliquem dispositum ad
intrandum retraxit ne intraret quamvis
est in ... dispense, quod non tenetur ad integram
restitutionem religioni ad quantum si fuisset
de religione sed ad aliquale puta ad
introductionem alterius equivalentis ad
officium illius religionis, et sic intelligitur
supra, retraxit intentione dampni
di religione. Si aut intentione ...
di utilitati quod sine fraude ...
religionis, sic in primo ...
persone quam ...

aliis bonis temporalibus. et est sententia il
licitis bonis de quibus nullus extrahendo
dampnificaretur. ¶ Quid de eo qui famam
parauit alicuius iniuste. Respondeo sicut dig
nitatem eius opponere de homine opinione ma
culauit per illatorum contumeliis iniuriis re
parabit eam per exhibitionem reuerentie. ut
hic. ¶ Vtrum homo teneatur ea restituere que
conuenit a fortuna. Respondeo quedam sunt que nec
omni iure naturali ut volucres non domes
tice et pisces maris et similia. conceditur de
dampnificatore et cetera. et quidam capere bestie et
talia inuentes restituere non tenetur vnde c.
s. dicit quilibet conuenit occupatur ce
ditur. ¶ Quedam sunt communitatis et quedam sunt
priuate singulorum et hec duobus modis vel
dicitur pro quibus ducitur restituere tenetur
rebus quantitatis quantitati. et vel pro quibus aliquis
scire cuius sunt restituere possit cuius sunt. Si
cuius sunt sciri sine conueniri non possunt
ea restituat eum de iure publica cura in modo
ut dicit Raymundus ut dicit Ray. supra modi
cum tutum consilio et auctoritate sui prelati
vel si superior dispensare talia nituntur periti
neant et pro eo cuius fuit erogat pauperi
bus erogeret. et sicut inter alios illud Augustini vi.
q. v. si quid inuenisti et non restituisti rapu
isti et viiii. q. v. mala. ¶ Secundum nos potest
res inuenta tradi de consensu publice
custodie ad loca publica portare ut
dominus eius conuenire eam possit. Et si post
talem declarationem dominus apparet pauperibus
restitui debet. ¶ Quid de eo qui accepit cer
te de bonis alicuius sui debitorem soluere
nolentem. Respondeo sicut quotalibet perit per
modicum recipiendi tunc restituere non tenetur
ut dicit viii. q. v. non sane. ¶ Quid de me
retrice utrum restituere tenetur quod datum est
sibi propter fornicationem. Respondeo quod ex quo non pretium
suppone aliquem ex ore suo quod fraude aliquod
cum ei aqua huius restituere tenetur. Augustinus
quid si de tenentibus columbaria et guarena
nas. Respondeo de tenentibus columbaria di
cunt aliqui quod si non possit tenere sine plu
rimorum dampno mortaliter peccat quod tenere
[illegible] et dicunt quod columbe plus
[illegible] quasi [illegible] scilicet

et mala fama quod inde enim qua alii
notabat vnde non videtur tutum super hoc aliquid
quod affirmare. ¶ De tenentibus guarenas
dicunt aliqui quod dominus agrorum vinearum
solebat agros cum tanta libertate possidere
quod non oportebat eos custodias agris
suis ponere et fatis adhibere propter anteda
hinc et alia guarenarum periculum mo
talis qui huius guarenas de nouo con
stituunt et plurimum et dampnum aliorum et
tenentur quod faciunt eas dampnificare et de
¶ Sed eas dicunt de veteribus guarennis quarum
altere ex quo extat memoria non probant
prima. Quod aliqui tenebat vicinas huius
guarenas ad illius illarum guarenas
acceperunt extollendum. sicut sunt guarennes
guarenarum. et quod liceat capere et multiplicare
lepores et alia. quia omnis vineta et prata
suis et dampnum et faciendo. Si quis grauis
non probare possit. Respondeo quod equum multos
quomodo est consensus et peruenerunt ex pos
modis illius habitantibus iuxta eas vel
quia iniuria prepositorum possunt de talibus
vicinis guarennis quia de multis
remote. et forte inimicos et releuantur
de vno alterum est consensu guarennam
de alio scilicet donum seruandi propria pu
raptione vel lepore hic malum. ¶ De ve
natoribus qui conculcant agros et vineas
aliorum quorum canes acciderunt agnos et
oues et agnos pauperum. dico quod tenentur
restituere et tractatorum dampnum vel peccant
mortaliter si non restituant. Item ita modi
cum dampnum esse quod probare non curaret
illi quibus fiunt. ¶ Item dicunt quod principes
qui occidunt vel mutilant homines propter
lepores et huiusmodi mortaliter peccant
si faciant libidine vindicte vel amore huius
modi. ¶ De libidine venandi huius et alia
quod nullius sunt hominis. aut propter tantum actum
hoc faciant eum non deceant ita sicut prete
rea de nisi tanti conspectus. de talia. Et dico etiam
quod si sit consuetudo loci illius. quod pronus
actu infligat tanta pena quam consuetudo
iniqua non est obseruanda et obseruantes eam mortaliter
peccant ut dicunt ¶ Et hoc tamen et de rapi
ratione qui condunt leges vide q. ¶ Sequitur

De furto sequestratio de restitutione | et cum sic
committitur plura sed contra sufficiat restituere
simpliciter quod est iniuste ablatum | Secun-
dum a quibus recipit iniuste rem aliquam
duo sunt de quorum uno est in equalitas
contra quod quisque est diuina utrumque iniu-
stitius. aliud est iniuste culpa | quod pre-
terea esse in equaliter et ut in a quibus
intendit iniuste violenta | sed non plura
licet cum ad primum addit et medium pena
tamen iniustitus pertinet ad iudicem | et ideo
antequam sit condempnatus iudicio non
tenetur plus accipere restituere quam accepit
| sed post condempnationem tenetur plus pena
Et sic quod dicit glossa tractatus de primis ante
res in vetera duo quod restituat pro [illegible] du-
bitatur sed et tamen sit custodiam et inimicitias
circumstantias rei | quia autem dixit dominus
Zacheus luce xix. Si quid defrauda-
ui reddo quadruplum | dixit illud quod prius
exegerat | vnde et sequitur Ecce di-
midium bonorum meorum do pauperibus | Et
concordat Ray. supra § de pedagiis
diuinis quod si quibus faciat aliquid prohibitum sub
pena corporali uel pecuniaria non est in-
gendum cum in foro penali quod soluat legis
penam | imponitur cum condempnatus aut est
ad illam sed sufficit quod soluat interesse ad
arbitrium boni viri dampnum uel iniuriam
passo | Et sic dicit Innocentius extra eo. de e-
minentiate quod apposuit | quod condempnatus ad
aliquid iniuste non tenetur aliud dare sponte
licet parte dedit prius | Utrum ille qui
dampnum intulit non habens unde restituat
dampnum teneatur facere seruum ut restitutione pos-
sit | Dicunt quidam quod dampnificatus aliquem in
iniuste in propria libertate scilicet iniuste priuando
eum de seruitute uel digi | tenetur facere seruum
pro eo si non potest eum aliter restituere liberta-
tem | in qua facte essent talis conditio persone qui
intulit dampnum quod sic notabiliter redundaret
in quibus bonum prouidentium inquit [illegible] non te-
netur se facere seruum | quia ut dicitur de reg.
iur. libertas inestimabilis res est | Illa
autem lege extra. eo. [illegible] Si non habuit furtum quod
ex furto reddat | reuindabitur licet tamen obli-
gatur uetus non obligat sed nobis quod non

fuit in uale preceptum | Similiter potest dici
de legibus illis in quibus precipiebatur quod
restitutio excederet dampnum | Sequitur
unde de quarto | scilicet quando debet restitui si
Et circa hoc queritur plura | sed principaliter
tamen restituendum | Nam potest rapere rem
alienam et facere eam iniustam ita etiam de-
tinere eam | pro quo quod ab inuito domino detinet
rem alienam cum impedit absque re sua
Et facit ei iniuriam | in ea dum autem quod inque
in medium tempus licet in peccato moratur sed
quibus tenetur statim prout debere summi d
secundum uero | contra. Infamie calumpnie fugere pre-
catum | Et ideo quilibet tenetur statim restituere
quod sibi non possit statim ipsa in proficua
absoluet cum ab instanti restitutione
facienda | similiter etiam talem absolutiue resti-
tutione sibi sit omnino impotens | sed supponitur
penalium petere remissionem et dilationem ab eo
cui debetur | Et hinc non sunt stare quod non licet
aliquo tempore detinere aliena domino inuito
et nolente | et sic in re rerum nolle debe-
re | et propterea restitutio statim sit debet sicut
statim cessare debet a peccato | in modis
non etiam contendi sed etiam inferri | Sed in talibus
licet quam contendere restitutionem differre pro-
pria tamen inter restituendi voluntate quam
accident circumstantie opportune | quam quidem tamen
sub hac re ut continentur scilicet licet detineri rem
alienam quam ille debet nolle rationabiliter eam
detineri | ut quod restitutio illius incesset
de preiudicio quantitatis uel temporis [illegible]
uel etiam infamia uel etiam in magnum
dampnum restituentis | de eo quod non sunt
nisi in nolle uitare pro dilatione restitutionem
sibi faciende | quia uitare prius in quamuis
dampnum uel illud ut uideatur ille tamen qui debet
alteri sed ea domino nolente et si non actu
elicito tamen actu debito | quia dominus
illius debet nolle quod sibi in pena teneat
ea donec oportune reddere possit ipsum
Si dicatur quod trahat alienum domino inuito
cognoscit quod trahat rem suam etiam proprius
quantitatibus modicum | dicendum quod [illegible]
in male et inordinate uolenti [illegible]
debet restitui [illegible] et tamen [illegible]
licenti est etiam [illegible]

strictissima lex habet de rapi(?) licite petere
nec donno dicto. Ordinata (?) validata
Multa alia de restitutione non sunt de quo
hoc singula capitula qui diligens lector inveniet
potest de pluribus causis libro titulo Qui(?) C 93o 3o
de (?) ad restitutionem atque
predictorum (?) alearum et taxillorum (?) sunt
plures (?) materia tractetur (?) primo
utrum talis ludus sit licitus. Secundo que sit pena
eius. Tertio utrum ad restitutionem teneatur propter id
quod quis de tali ludo acquisivit. Quarto utrum illa
que quis lucratus est de tali ludo restitui de-
neat in ministerio (?). Circa primum sciendum quod
ludus alee communiter dicitur omnis ludus qui
committitur fortune victoria ut dicit Ray. Omnis
autem talis ludus est prohibitus ne fiat per se
nec ullo omnibus et maxime clericis imperatoribus
tamen ut prohibit (?) de alea-
toribus (?). In auctoritate de sanctis episcopis
(?) Di. xxxv. Episcopus (?) de vi-
ta et honestate clericorum. Clerici (?)
(?) tales sunt utroque (?) simul
et conversio (?) constat quod peccant in
causa qui ludunt tali ludo. Vel etiam (?)
sunt (?) non sunt (?) episcopus (?)
(?) mortaliter peccat (?) quod (?) ut
dicit Ray. (?) Clauduntur (?) stant mortaliter
(?) dicit de consuetudine peccat etiam
(?) venialiter imperfectus ludi ut dicit
Ray. Gravitas autem huius peccati (?)
quia de cupiditate aliena lucrandi
que radix est omnium aliorum malorum i. ti. vi.
(?) cupiditas (?) rapina (?)
eum spoliare proximum (?) publice. Tertio (?)
(?) vult eum spoliare cum eo quo
(?) bibit. Quarto quia de magna
(?) vult eum eo spoliare etiam (?)
(?) Brutis (?) non facerent
aliqui latrones (?) de nemoribus
spoliantes. Quinto quia de contemptu (?)
hoc prohibente (?) etiam (?) multis aliis causis
malis que proveniunt ex talibus ludis (?)
(?) gravitate. Sexto etiam lu-
dus (?) licite (?) capitulo (?)
(?) sepe committitur. (?)
(?) que sit (?) pena. Quia
(?) etiam (?) ut dicitur de
Tertio. Constituta causa ut (?) quinque fa-
ciendo (?) de alea (?) vel. Quarto (?)
(?) non (?) cupiditatem sed (?)
(?) causa (?) et sociabilitate. Quinto tales
(?) quia non licet ludere vel solis
(?) etiam (?) multis. C. de eps.
alee (?) quia (?)
(?) ut non fiat tempore licito
(?) in (?) vel (?) in ludis (?)
impedimenta non (?). Sexto licitus modus
sit ut sine dolo ludat (?) contra
ludi legem non faciat ut ludentem (?)
(?). Septimo (?) quia (?)
ludi non debet (?) de vita et honestate cle-
ricorum. (?) Quinque pena (?)
(?) alcati (?) imposita sunt (?)
(?). (?) non (?) quod (?) ludi
(?) et (?) bono (?) non (?)
(?) de furtis (?) furti actione (?)
(?) de (?) (?) quod (?) di-
cat (?) faciat (?) bona (?)
(?) vel (?) pena
(?) alea vel taxillos (?)
(?) de ludis (?) vel (?)
(?) non (?) non (?)
(?) ut (?)
(?) de legibus (?) de
(?). Circa secundum sciendum quod pena
(?) Di. xxxv. Episcopus. Episcopus
(?) aut presbiter aut dyaconus alee
vel ebrietati deserviens aut desinat aut
(?) dampnetur. Subdyaconus aut lector
et cantor similia faciens aut desinat
aut (?) laycus (?)
(?) desinens colligitur quod (?)
(?) consuetudine non dicit pena (?)
non (?) etiam mortaliter peccat et
(?) ludendo. (?) non (?) dicit desinat
(?) consuetudine (?) debet (?)
(?) de (?) (?) pena (?)
(?) et (?) (?)
(?). (?) aut quod dicit dampnetur
et (?) dicit (?) (?)
quod tale peccatum sit mortale et quod (?) ta-
les pene sunt non imponende (?)
(?) q. iii. Nemo et c. Nullus. Ray.
(?) etiam (?) de (?) platores (?)

Dilectis q publicus aleator a communione
repellitur. sed videtur quod primus sit emendatus cum
quis in ... xxxv di. c. i. sed hic dicit
... obtento. aliter est non obtento
quia multa impediunt tales ludos
quia quod lucratur restituere tenetur. item de hiis
postea querit ... cum ludi imperfecto
... aliqua quia ... canonistis
dicunt ... de sanctis episcopis et
... et de tabernariis quia hos
per ... lusores ... [illegible] probabilis
ff. de alea l. i. et quod si quis eum apud quem
est alea lusum verberaverit vel dampnum
ei dederit vel aliquid quod lucratur subtractum
dolo fuerit ... non datur actio ... secundum
... hoc c. de eo qui ... lusores alee
... emolumenti tenentur ... secundum
... apud aliquem ludere. Item emens
rem ludentis ... non ... vendi...
quando ... non datur l. ii. § i. Item ...
... in alea ... non tenetur
de emptione. Contra Gaufredum quod ... di-
cunt Hostiensis et Raymundus quod ... doctores se-
quuntur omnes tenentur quod aliquis in ludo ale-
arum vel ... perdit ... repetere
possit. et probant hoc ... de alea l. ult.
... et per l. ... alearum ludus ... dat
repetitionem amissorum in tali ludo usque ad
... annos. Et ... dicit de amissis
... prohibitis ... sed ...
fuisse. Contra eum ... ... quod
... in tali ludo restituere tenetur ... in
... secundum ... quod primo ... ludo ... ludo
... quo est prohibitus quod non ... talis
ludus. ... acquisito ... ludi
... ad hoc ... in glo. et ... de
alea l. ult. Item de vita et honestate cle-
ricorum ... in glo. ... tali ludo
sit prohibitus ... quod ... et
... ludus
non ... secundum leges nulla ... titu-
lum ... bona fide ... acquisito
... titulo ... ludus
ff. de ... l. ... nulla et male fidei
possessor dicitur qui ... legibus ...
C. de ... quadmodum ... aliquando
quia talis restitutio non ... canones

... ... non tenetur ... civilitate
... aliquibus legibus imperialibus ...
... talis restitutio ... alibi ...
... approbata et ... non ...
fuisse ... Alibi autem ...
et probaretur quod talis restitutio ... canones
... ... canones
approbat leges. quod ... ...
... canones ... aliquid ... contra ...
... abrogate ... iiii de capitulis ... c.
quibus et duobus c. sequentibus. Raymundus
et Hostiensis. Et ideo ... bona ... distin-
guunt ... quod ... aut ... voluntate
... cupiditate ... non ...
... ... restituere ...
... aut ... aut ...
vel ... ... oportunitate ...
... amisit ... ... in ...
non tenetur restituere quod restitutio non competit
illi qui perdidit ... vindictam ...
... pauperibus erogare ... ad hanc
distinctionem ... q. v. non ... de
... iii ... ... dicit
... ...
... quia ... fecit ...
... accepit ... ... et dolo
amisit ... distinctio ...
... quam ... et ... De illo
autem qui ... non cupiditate ... sed
... ...
... quod ... ille qui amittit non
notabiliter ... modico ... ...
... ad ... ...
... ... ludo non
facit ... prohibitum ... ...
... ... ludi ...
prohibiti ... ... tali casu
aliquis non tenetur ... ...
salute restituere ... illi qui amisit ...
... dico quia forte ... ... vellet
... ... vel amittere ...
... vel pauperibus erogare et forte ...
vellet ... ... ad ...
... ... restituere si ... ...
quia ... talis ludi ...
restituere ... tali casu non ... intelligi ...
... ... non ... ... aleator

districtis iure non tenetur ad restitutionem nisi
dolo fecerint fraude. Ratio quia ubi partes
pacto et conditione interveniente quod utraque pars
currit et utraque ad hoc se obligavit, et ideo
qui amisit de iure potest repetere nisi quis lu-
crum non tenetur restituere, et de hoc est opinio ma-
gis videtur consentire aliquis de lomb[ardia].
Sed propter pericula animarum sit quod pacto
et conditione interveniente et tunc potest dici quod id
pactum non tenet cum sit contra legem [illegible] penderet
pena vel mandato vallatum fuerit contra
legem vel canonem non tenetur. Item est peccatum dig[estis]
de pactis [illegible] § finali. Item nota
non secundum Ray[mundum] et Hosti[ensem] quod sunt quedam persone
quibus indistincte tenetur quis restituere quod
quid ab eis est lucratus in alea ut fuit dictum
prodigi, minores xxv annis, et maxime pu-
pilli, mente capti, furiosi, muti, et certi mor-
bo perpetuo languentes, quia tales per se
non [illegible] sibi [illegible] dandi sunt
tutores quantum ad pupillos, vel curato-
res quantum ad alios predictos. Instit[uta]
de curat[oribus] § fin[ali]. Et [illegible] secundum mente capti
[illegible] de [illegible] manentes extra
[illegible] liberi et filii familias qui non sunt
[illegible] castrense [illegible] de [illegible] non habet
[illegible] et de administratione [illegible]
[illegible] et pluribus [illegible] cum tal[is]
administratio [illegible] sit multiplicitatis
[illegible] culpabilis [illegible]
[illegible] non [illegible] quod [illegible]
[illegible] forte esset [illegible] reddere
[illegible] debitas [illegible] restituere
[illegible] restitutionem [illegible] predictis
[illegible] et ecclesie. Require

De iniungenda satisfactione. titulus xxxi

Et inde considerandum est de iniun-
genda satisfactione, sive qua-
litate iniungenda a confes-
sore. Et circa hoc queritur primo
primo an satisfactio temporalis sit taxan-
da secundum quantitatem culpe. Responsio. peccato
culpe dimisso exigitur ad duo:
primo quantum ad debitum, quod quantitas
[illegible] respicit quantitatem culpe
[illegible] de ea aliquid dimittatur [illegible]
[illegible] [illegible] et plagare

madit [illegible] secundum [illegible] peccatum cum quanta
sint [illegible] pena [illegible] remitti
[illegible] aliquid non remittetur vel solve-
ndum restat, quia quanto contritione est
de pena dimissum, tanto per confessionem
et satisfactionem minus restat dimittendum. Secundo
quantum ad [illegible] vel [illegible] quod [illegible]
vel aliorum [illegible] minori peccato
maior imponitur pena vel quod peccatum minus
difficilius potest resisti quam peccato [illegible]
[illegible] maior [illegible] pena [illegible]
[illegible] quia [illegible] minus peccaret vel
quod peccatum est periculosius in eo ut de presbytero
quam de alio, vel quod multitudo gravior est
ad aliud peccatum, et ideo pena [illegible] sit a
[illegible] pena [illegible] prout quod
ad utrumque est [illegible] et ideo non [illegible]
peccato imponitur pena maior. Item magis
[illegible] de layco quam fornicatori
[illegible] quia [illegible] que [illegible]
peccatum aggravat magis exigendo personae
et [illegible] secundum canones imponitur presbytero pena
[illegible] pro fornicatione quam homicidio non
[illegible] layco non quod illud peccatum sit
maius istis quia presbyter cum maioris
[illegible] suo et aliorum peccato [illegible]
[illegible] aliorum scandalum [illegible] quod [illegible]
[illegible] alias [illegible] tamen [illegible] maior
[illegible] in [illegible] quod est [illegible]
[illegible] non debet [illegible] de debito tanta
[illegible] in purgatorio non exigitur ab eo
pena [illegible] purgatorii [illegible] ad de-
bitum solvendum, quia non maculavit ultimus
[illegible] peccandi, et ideo illa pena taxat[a]
[illegible] secundum quantitatem peccati, considerata tum
contritione quanta et confessione et ab-
solutione [illegible] aliquid de
pena [illegible] et a presbytero iniungenda satis-
factione sunt consideranda. [illegible] pena
[illegible] iniungenda a presbytero secundum [illegible]
[illegible] vel secundum proprium arbitrium. [illegible]
sunt duae opiniones. Una est quod omnes pene
sunt arbitrarie, id est arbitrio presbyteri [illegible]
[illegible] secundum quantitatem et qualita-
tem [illegible] dignitatis, officii, conditione
[illegible] infirmitate, [illegible]
[illegible] et devotione

qualitate loci et temporis qualitate personae et aliis c
circumstantiis supponitur. Et de quibus circumstantiis
et similibus. Innocentius de pe. di. v. c. i. Hanc
opinionem facit Leo papa xxvi. q. vii. ipsa et
Nicolaus xiiii. de his qui paenitentibus multa
alia. Hostiensis etiam facit quod doctores
antiqui tenent poena scripta in medio
criminali et contendere nimium possent quo
hodie nunquam videtur esse concedendum quia in medio
paenitentiae. Alia opinio est quod paenitentiae sunt pro
penalibus canonibus imponendae, nec debet preter
a forma ipsorum recedere nisi propter causam
et ideo consistit arbitrium tantum scilicet propter qua
vel pro quibus circumstantiis quadam et contra
gravi vel minui poena canonica possit. Et
hanc opinionem facit de pe. di. mensuram
nisi nisi pro pluribus culpis modo paenitentiae
impositae sunt. Et xxvi. q. de pe. di. v. dicens
falsas paenitentias dicimus quae non secundum auctoritates
sanctorum pro qualitate criminis imponuntur
et de pe. di. iii. Productior dicit quod prolixi
or debet esse paenitentia quam fuit culpa. Sed prima
opinio communiter tenetur licet difficilior sit paenitentia
dolor et ea approbat consuetudo. Et hic
quando fuit, unde non tenenda quia nec paenitentiae
modo hodie sunt arbitrariae et patet secundum paenitentiae
praeter ipsa paenitentia. Hostiensis Raymundus et Hostiensis
Illud autem xxvi. q. falsas et cetera intellige nisi ex
causa vel consideratis circumstantiis prima
tempore. Illud vero c. Productior intellige
de prima intentione. Intelligendum vero quod
paenitentiae sunt arbitrariae id est ad arbitrium bo
ni et discreti viri moderandae et graduanda
bili medio non prohibito. Unde presbyter ca
veat quod sit discrete arbitrando quia peccat
non autem et peccat auctoritatibus etiam nec
pietas clavium contemnatur. l. di. absit
Sunt autem secundum Hostiensem paenitentiae arbitrariae
de criminibus occultis non de publicis.
Nam extra de pe. et re. qui presbyterum et c. fig.
fecerat. Unde regulariter quod debet sacerdos moderari
imponere paenitentiam xxxiii. q. i. predictum
nisi maior vel minor videatur exigere ne
cessitas et de xxvi. q. ii. paenitentiae sunt publi
cae ut paenitentia publica non maior nec
minor quam in paenitentia est imponenda nisi
dispensetur ex magna causa extra de
pe. et re. quaesitum. Si vero sunt occulta tunc

in dissimile imponitur arbitrariae ar. de pe.
di. i. medicina et di. v. consideret. Sed aut
maior tamen dispensandi de paenitentia canonica
reputetur in crimine publico quam occul
to. Et hic est causa. Nam maior gratia per
ponitur. Hostiensis. Consulit tamen ut presbyter
sibi dicat: Heu tu fecisti tot et talia
peccata pro quolibet deberes sic paenitere sed
forte vita tua ad hoc agendam non sufficit.
Iniungo ergo paenitentiam tibi talem pro omnibus pec
catis cum tibi quod quotiens vel sis dimis
sionem praelatorum tibi fecerint quae ali
as non fecisset. Extra de pe. et re. quod au
tem et omnia alia bona quae feceris et ma
la quae patieris tollerabis tibi prosint ad re
missionem peccatorum tuorum. Hostiensis, Innocentius
et Goffredus. Hostiensis dicit paenitentia est illa
satisfactio sacramentalis quamquam virtute
clavium et expiatur culpae quamvis prop
ter quas fuerit quod vincit presbyter vel
duplicem paenitenti, scilicet opus et omni
clavium, unde illud opus omni clavium
amplius valet ad expiandum peccatum quam
si ipso actu hic fecisset. Unde bona opera
sunt in vita quamvis extra talem virtutem an
quirunt maiorem vim ad expiandum maiora
culpa praedictam, licet non sit maior vi
ad placendum Deo non culpae futurum.
Notandum autem quod sunt quaedam crimina de quibus
non potest agi paenitentia nisi restituatur vel
mutetur, sicut cum potest quod male acceperit in
illis casibus in quibus non transfertur dominium
accipienti. Aut non competit repetitio est
si dominium transfertur. Ubi autem transfertur dominium
et non competit repetitio, licet peccatum mor
taliter accipiendo, ideo plus potest agi de
honesto quod non remaneat illud sibi sed
pauperibus det. Ipse tamen non est receptor
talis acquisitionis penitentiarius dispensare
cum paenitente si videtur expedire. Hostiensis
Item inquirit quod quia secundum [illegible] criminaliter
reus incurrit peccator aliud paenitentiam sed
contra responsionem cum pro
ut proposito verae et humilitate. Quia
in opinionem largitatis paenitentia largitatis [illegible]
abstinentia luxuriosi ieiunii [illegible]
et si videtur expedire [illegible]

scrutatorum ut supra eodem titulo mane(?) · Item restitutione
ad detractione memoria fit · ex agitur · leia
de presentatione inquo(?) cum qua ipsum est ro
missum · di · 81 · valet · xx · q · 1 · mihi(?) · Item
ad imponendum satisfactionem congruam et dis
tinctionem inter ea que sunt peccata mortalia
et que inter ea que venialia · Sunt autem sic
precepta que dicta sunt · de · v · li(?) · vel ad pus(?)
notandum sufficiat quod licet multa enumerat Aug(ustinus)
di(stinctione) xxv · Cum ecclesiis · dicens quod peccata mor
talia sunt · Sacrilegium · homicidium · adulte
rium · falsum testimonium · rapina · furtum · super
bia · invidia · avaritia · iracundia · ebrietas [longa]
assidua · Venialia sunt excessus in cibo et
in potu vel verbo ac taciturnitate · exaspe
rans pauperes · comedere abstinentibus sine
necessitatibus · alius tardius surgere ad ecclesiam
ad ecclesiam venire · in cenam(?) preter se cum aliis preter
tempus reddendi debitum · tardius visi [quidem]
tare infirmos vel incarceratos · tardius
concordare ad concordiam discordantes · exas
perare uxorem vel filiorum vel sororum ac
...(?) excessus · blandiendo · adulando
delicatis et sumptuosis pauperibus dicere
...(?) verbis in otia vel extra vite
deriorando vel de cautemate et non in
solemnitate quod ... contra via veritatem est
mare facile · et temere maledicere · Ex
...(?) autem ubi ... in minus prompta
...(?) peccata mortalia · nisi constet tibi
...(?) · potes dicere esse pr(?)
...(?) et inducere homines ... de
talibus · Alias non tuto posses homines
...(?) · Quod · Ray(mundus) · Item non debet
imponi pena in ...(?) ...(?)
... plus ... de pe di 1 · §
...(?) · et ... de voto · ubi de [...]
singulo(?) non ... imponere · ... preterea
...(?) ... de regularibus
...(?) · et de ... illorum · Item pena
... iniste pugnanti per
... pugnandi modo ... et
de pe et re ...(?) ubi de hoc ·
Nunc si aliquis peccatorem pueniteat vel
peniteat(?) se dicat et agnoscit de certo ab
... (?) · non tamen velit suffitus(?) omnino
subire penam · Quid si tenere valde debeat(?) tum

vel male ...(?) vel similem · Quod
talem debet presbiter inducere ad subeundum
sufficientem satisfactionem · ... debet
utilia ...(?) · quod si ... talem
satisfactionem imponat quam implere ...
valeat vel potius illam quam sponte
vel ... ...(?) voluit suscipere · ...
... quod aut nullam vel paucam ei ...
... quod ... circulum ... et
inobedientie · et quod concedat ei quod licet
... aut ordine ad elemosinam
et quecumque alia sibi ... noluit
...(?) · Ad hoc ... que ... qui
... ...(?) ... ...
vade et amplius noli peccare · Johannis
viii · Item ...(?) · Item nolite mittere vinum
novum in utres veteres · Vinum novum vocat
laboriosa et dura penitentia · Utres autem veteres
peccatores · id est ... veteratos · Item Cinea(?)
super illud ...(?) allegat omnia genera
et imponit ... ...(?) ...
...(?) ... dirigendo · Pone
...(?) de ...(?) ... qua de
...(?) · Tibi presumi ... et largius
dispensatur non debet esse ... · ... ...
...(?) ... appare ...
...(?) xxvi q vii allegant · Et sic
aut ...(?) laboret ut ... causas
et ... conveniens et ... per
... tollat · quia ut ... et ...
satisfacere et causas ... precedere ...
suggestionibus aditum non pre(bere) · Item
... presbiter gaude de ...
liberatione · gaudeat ... ... libe
ratum ... ad purgatorium
...(?) · Ex(tra) · Ray(mundus) et Gof(fredus) · et ...
Host(iensis) · et ut ipse dicit presbiter ...
peccatorem ... committe(?) ... ...
quia presbiter qui ... denegat ...
... xxvi q vi · Si presbiter ...
... ...(?) · Innoc(entius) super c(apitulo) Omnis
... et sic super iiii sen(tentiarum) di(stinctione) xx ·
q · Quid si presbiter credit eum non
facturum ... q si ipse ...
...(?) eum absolvet ... si
... vel illud ferat · Respondeo presbiter ne
...(?) ... ...(?) modo

ab eo exigere promissionem quod vestitum vel ma-
nicum de alia pena faciendum, in presenti casi-
bus expressis a iure sed sufficit quod dicat se
generaliter propositum faciendi quod iniungitur, et sic poterit ei
conditionaliter absolvere, facta tamen protestatione
si sufficientiam habeat quod nisi restituat vel faci-
at ea ad que tenetur dum possit, frustra sibi con-
fessionis et absolutionis euacuabit.
Hostiensis. Casus autem de quibus tenetur absolve-
re sine iuramento sepius non fiendum sit quoque
sequuntur ... et cetera. de sen. ex. de excommunicato vel
interdicto ... quam vult, quod premissum vel
hereticus extra de purgatione canonica, vel so-
lutionibus, vel huius aliud necessarium, et cetera.
Queritur de eo qui confitetur, tamen non vult
imposterum penitentiam accipere et abstinere ab aliquo
abstinet, quia in aliquo incidit, et nunc quomodo
istorum confessionem presbiter accipere debet. Responde-
tur quod debet eis dicere consilium et consi-
lium, et licet non sit nunc fructuosa, quia non
admittitur etiam talis penitentia, admittenda
tamen et credibus et salutis monitis et
iniungenda a ieiuniis et orationibus et elemo-
sinis et similibus, extra de pe. et re. quod quidam.
Talis non fortior alia opera de genere bonorum
quod consilio presbiteri faciet tamen consilio devo-
tionis et timore dei, licet sine caritate qui-
bus non valeat admittere etiam de premeren-
dum valet tamen ad alia bona ut dic-
tum est supra de qualitate satisfactionis quod.
Utrum opera extra caritate facta prosint in to-
alicui hominum? Raymundus. Utrum qui ex-
pectet satisfactionem vel iniuncta in morte tamen sibi
condigna sit totaliter absolutus. Responde penitentia
condigna quantum ad deum, aut secundum taxationem aliquam
ministerii, et deus sepe punit citra condig-
num, aut secundum taxationem hominis, et ista ex-
igit, ideo sic potest esse duplicit, aut in-
mediate presbiteri, et presbiter iniungit non exigit
penam condigna, aut in mediate
penitentie et sic dupliciter, aut penam in toto
aut etiam absolutione exteriori ... primo
penitentia taxata propter contritionem remanens
de condigna, et de hac remittitur ad ... prima
virtute clavium, secundo modo penitentia remanens
post remissionem virtute clavium facta est
condigna et hanc non absolvit, et tandem

dicatur apud deum quantum remittitur virtute
clavium. Contrarius autem vel malitia iniunc-
tum nichil diminuit de efficacia sacramenti
tamen. Unde sive presbiter dixit se esse
in iniunctione penitentie sine non nichil di-
minuit secundum efficaciam absolutionis con-
fessionis et contritionis, sed secundum magis et minus
ad quantitatem eius penalitatis, et respondent
valent hic eo ab eo, in purgatorio exigere.
Secundum Tho. de pe. di. 1. S. Cuiusque dicitur
quod penitentibus preparata penitentia apud ple-
rumque inmeditata, sed hoc intelligitur quando confes-
sor prudenter sufficientem imponit tunc
eam penitentiam expleta statim evolat ad
deum, ut Tho. et pe. Utrum presbiter penitentiam
condignam dimere diligens se peccet.
Respondeo non. Et quia non potest determinare quan-
titatem pene debite cognoscere, licet aliquis
presbiter quantum in peccatis presbiter determinare possit,
tamen etiam quia quod ex industria minorem
penam imponit, magis prodest penitenti quam
noceat, quia forte magnitudine pe-
ne desperasset imponendi penitentiam agendi propter
debilitatem virtutis adhuc in eo de novo
concepte, et intelligit deponendum magis
nutritum magis, et sic dum amor paula-
tim confortatur in eo invitabit eum ad
complicanda opera penitentie sponte peragenda quam
presbiter sibi iniungere quantitatem diuturne po-
tuisset. Et ita Tho. Utrum presbiter alicui
iniungat quod missas celebrari faciat, nunquam
contemnitur propter huius missas oblatum potest recipere
et missas illas dicere. Responde quod non quia il-
licitum species et est de vita, et hoc dicitur non
ab omni. Sed huius tamen non iniungat vel
si iniungat ei dicat quod per alium ipsas cele-
brari faciat, et pro hoc quod si vult non re-
debit, non ergo presbiter parrochialis presbiterum vicinum qui
sit moribus avarus laborat propter pecuniam tunc
salutis anime sue quod facit penitentias non imponat
quia sunt timendum, ne penitentibus avaritia sit causa
... dicitur, et de tempore [illegible] dicat
quod presbiter gravitatis monet ipsum quod forte
penitentibus non potest perpetuum in ieiunio
aliquid facere non orationis ...
... per alium non suspendi ... dum
... in eius ... [illegible]

stom ep̄s p̄p̄p̄m offert paupib;
erogare studeat. Hostien. ſ. ꝫ inq̄ro
ſitent aliq͡ȝ offerre p̄ſb̄ro tē quod ſibi
conſ̄te | Rnd̄o quod ꝯ regaꝛ̄ m̄itꝰ ꝯ
ꝯm̄ ē tm̄ q̄ ꝫ talib; inſignū auaricie
cordib; ep̄oꝝ ſanctoꝝ qui n̄ ad ꝓp̄has
n̄ ad ſacerdotes p̄ne m̄ūie attendebant
ſicut lc̄ de ſaul ꝛ ꝑoe | Iesboam 191
Iudicetur ad idē ē q̄ ꝫ offerre ſacerdo
tibus m̄ūg amore p̄p̄eꝛ d' pc̄dis
i que p̄nitē | In tamē aliubi ꝯneꝰ
ſuetudinib; ſcꝫ ubi ē talis ꝯſuetudo
quod eciā ſub̄diti p̄cipue diuites ſi ude
ꝛ̄ge ſi expedierit ab ep̄o ep̄o de p̄nia
ma ac ap̄lica | etc tē quāꝫ ꝯne ſam
citatē ſcꝫ p̄nis p̄ſb̄ri | ꝛ dixit iſto ꝯꝯ
ꝯ p̄ intelligit xvi q. i. apoſtolicis. Hostien.
Hostien. | Vtrum p̄nitens teneā dicere
tempe ꝛ ꝯple p̄niaꝫ ſibi i iuncta a ſa
cerdote | Rnd̄o q̄ nō ſi p̄ſb̄r iniūgit p̄e
niteā irracōabilem ꝛ indiſcretā quia
p̄ſb̄r abutit̄ tunc claue ſc̄e ꝛ po' ē
Si nō iniūgit p̄niaꝫ racōabilem ꝛ diſ
cretam ſic p̄nitens m̄ro tē ea ſuſcipe ꝛ
ꝑnitus ꝯple | ꝯmatur p̄ſb̄r utit̄ cla
uibus ſc̄e | Similit̄ aut tē ſu m̄ditis
iuſtā p̄niaꝫ obſeruare | unde ſi p̄nitēs ta
lem p̄niaꝫ ſtienē ꝯ deliberatoe ꝛ abſq̄
q̄ lētā cauſa eā dimiſit ꝯple mort'
peccat | Si tamē p̄nitens ſentiat
p̄niaꝫ ſibi iniūnctā que ꝛ ad obſeruand'
ꝑiculoſā ſua ꝯ firmitate ꝯpenſata | ꝫ
ad illū eund' confeſſorē ut ad aliū
poteſt ſi p̄mo nō pt̄ habere humiliter redire
ꝛ alleuiatoꝫ ꝛ ꝯmutatoꝫ petere ꝛ eo
ſuper dꝫ eid͂ eſt dic | etiam ſi uideat
q̄ p̄nia alleuiā nō ſufficiat ꝓ peccata
ſatis plenarie | tunc n̄ ē reſiduū p̄nitē
tē purgatorio ꝑuiendū | quia ipm̄ ex
ꝯone ꝑiculo cadendi demorē p̄tm̄
ꝯ p̄ p̄ne tranſgreſſioꝫ | ꝛ expedit q̄ cōfeſ
ſor ſic tm̄ p̄nitenti ꝯponat h̄ ānꝰ
... uideat ... ꝯ p̄ quia uideꝫ
... ꝑcatis magis ex tarde
... exponeꝫ | Ricardus. Notat eciā
... q̄ p̄nitens adimple
... p̄niaꝫ impoſitā ſi claue nō

errante | tē inq̄ua ſi uelit ſeipſ ſub
mittere ſcꝫ ſacerdoti | ꝛ quātū ad ab
ſolucoꝫ tuſ p̄e ꝛ quātū ad ſuſcepcoꝫ
ꝑne tp̄alis totalis | correſpondentis
p̄nia tūc obligat̄ ꝓ p̄cepto ecclie cui ſe
ſubmiſit uoluntarie | Si aut̄ uelit ſe
ſubmittere h̄ ſolū quātū ad remutatoꝫ
ꝑne eterne | ꝛ nō quātū ad relaxacoꝫ
ꝑne tp̄alis | ſꝫ quātū ad iſta uult ſe
ſubdē manui dei | uel h̄ uel in purgatorio
| nō expediret talem dimittere ſine ab
ſolucōe tūc eē cet deſperatus | n̄ uidet̄
ꝯ p̄ uoluntate iſtam ſ eē ꝯ p̄cto mortali
ſi ꝯtra d' p̄cto | ꝛ p̄nitē uelit ꝑna
condigna | licꝫ nolit eā infligi ab iſto
ſacerdote | n̄ ipe met uult ipe ut
ſit m̄ſter ꝑne infligende | Ricardus. Sed eſto
q̄ clauis ſc̄e errat nō tamē ptas cla
uis | nūq̄ arbitriū ratificat̄ in celo.
Rndeo ꝗ clauis ſc̄e errat ꝗ nō exigit̄
ꝛ examinat̄ illa q̄ ꝑtinet ad iudiciū
| puta quando inquirit̄ circūſtancie ꝯ ꝯuanbꝰ
alleuiates ſi ſpem plācetes auibꝰ
ꝯfeſſorib; ꝑiuriatib; ſi nō inq̄uat de
attricōe confitentis | ſed ſolū audiat
eum ac ſi narraret unā hyſtoriam | ꝛ
ꝯ p̄nia q̄lib; aliud fiat nō faciendū ſi
... omittat q̄ eſſet faciendū
| ut ſi circūſtancis nō intendis
inquirit̄ inq̄rendis | pt̄ ſed certū iudiciū
| Sꝫ eius omiſſa ꝯ quiſpiam diſplicet
confitenti nō pt̄ ſequi certū iudiciū
... | Si aut̄ p̄nitens ondat
ſe dolentē ꝛ nō ſit fictus ē | ꝛ tūc re
dat aneā p̄niam ꝛ cū nouo ꝯtrito mortali
n̄ clauis ſc̄e errat | ꝛ tūc ratificat̄ uerbū
ſacerdotis in celo | Sꝫ ꝯ p̄nia fecit q̄d p̄nd
erat q̄manet homo nō ꝯtotiut uide
ret niſi ꝯ ſigna exteriora | ſi nō ratificat̄
quātū ad eum ſuſcipiendū quando eſt
capax illius ſicut ſe oſtendit capacē | Sꝫ
eſto | ꝯmiſit aliq̄ nīt̄s fecit a capi
uſtrum pn̄cꝫ nūq̄ ratificabit̄ in celo
Dicit q̄ ſi quātū ad ſuſcipiendū ſi nō
ſit fictus ita q̄ ſufficiat ſi p̄na imple
ſi nō ratificat̄ ex ꝑte confeſſorib; | cum ipe
ꝯteret erundo | ꝛ iſtomo ꝫ diſtingue

quod archiepiscopus cum ratificaverit exceptis utriusque
scilicet sacerdotis et suscipientis. Alii ex
parte altera dicunt quod sicut dicitur in 9. Item numquid
commissa sine satisfactione communis iniuncta co
mutari potest vel relaxari a quocumque con
fessore. Respondeo quod commutari non potest nisi
ab eo qui eam iniungit vel ab eius superiore
vel etiam ab equali suo in quo fecerit ex de voto
quod super hiis [illegible] iniungit ubi dicitur
singulis si sub e causa. Ad maiorem tamen in
telligentiam distingue quod si penitens petat
penitentiam commutari vel relaxari per eum eciam
qui sibi iniungit eandem vel proprius sacerdos
suum potest quandam commutari vel relaxari
ab eo qui eam sibi iniungit vel eius successor
suum, et idem dicendum de superiore eius qui iniungit
si sit ordinarius utriusque penitentis. Quo ad
hoc dico quia archiepiscopus licet videtur
ordinarius esse quo ad forum penitentiale
subditorum suffraganeorum suorum ut ar. ex de eo
licet non sit eorum ordinarius quo ad forum
contentiosum nisi in casibus exceptis ut notatur extra
de officio ordinarii [illegible] pastoralis. Item
petat eam commutari vel relaxari ab equali
ei qui eam iniungit aut sunt ita pares
quod sunt comparati eiusdem episcopi vel sunt ambo
presbiteri de parochia et in solidum de consuetudine
curam habent de eadem parochia. Vel sunt
duo episcopi in quorum utriusque diocesi penitens
habet domicilium scilicet ita quod est parrochianus
utriusque et tunc si penitentia publica vel
solennis fuit iniuncta, non stando aliquo
privilegio confessor reputatur astantibus eius
vel successoribus eius si facile possit haberi
[illegible] maxime si penitens publice [illegible]
[illegible] fuerat penitentiam sibi iniunctam a presbitero.
Si autem non possit recurri ad de facili, aut
etiam si penitentia iniuncta esset occulta pos
set confessor suus eam commutare vel
relaxare non obstante subtilitate in
[illegible] quo dicitur de duobus comparatibus
in solidum datum, quod melior est conditio oc
cupantis, quia in loco habet iurisdic
tione contentiosa non voluntaria. Item
ita pares sunt quod uterque confessor sit
presbiter parochialis vel episcopus, et penitens
habet domicilium de parochia in

qua parochiam vel diocesim in diocesi
suum sibi confessor potest commutare vel
relaxare penitentiam a primo sibi iniunctam non
obstante quod solet dici quod penitentiam unius
episcopi non potest alius episcopus relaxare quia id locum
habet in penitentia [illegible] et suspensionibus et hiis
ad forum contentiosum pertinentibus non
ad penitentiale. Non enim sunt omnes penitentie
contenciosa et voluntaria in dicto eum
ut [illegible] possit relaxare penitentiam quam
iniungit. Item [illegible] si autem ex de voto c.
ex. quod super hiis [illegible] quibus i
[illegible] adeum [illegible]
illa penitentia commutari non potest nisi [illegible] vel
ab eis qui super hoc auctoritate pape suffra
gium. ex de voto c. [illegible] Item quid si papa
vel eius penitentiarius vel episcopus iniungit
penitentiam et petitur relaxari vel commutari
per inferiorem. Respondeo si penitentia est iuncta
de casu reservato superiori, inferior non potest
commutare vel relaxare eam sine licentia
eius qui eam iniungit nisi necessitas ur
geat aut utilitas suadeat [illegible]
[illegible] quod superior in hiis casibus [illegible]
acceptet si casus non reservato superiori in
ferior relaxare et commutare potest. Nisi [illegible]
sit quod superior hanc relaxationem vel commu
tationem reservaverit. Item quid si [illegible]
penitentia potest episcopus diminuere penitentiam quam in
[illegible] 33. q. ij. latorem [illegible] sunt
penitentia [illegible] illi dedit [illegible]
et magis [illegible] Item quid si presbiter i
ponat penitenti maiorem condigna penitentiam
[illegible] tenetur ad eam. Respondeo duplex
forum [illegible] est scilicet dei et ecclesie [illegible]
[illegible] absolutum esse in uno [illegible]
in altero nam [illegible] absolutus in foro
ecclesie et non in foro dei. [illegible]
talis [illegible] iniuncta est penitentia maior
condigna in foro ecclesie tenetur ad [illegible]
in foro autem dei non tenetur nisi ad condigna
[illegible] dei est de foro ecclesie [illegible]
[illegible] tamen [illegible]
[illegible] ad forum dei penitentia condigna [illegible]
penitentia sustinebit [illegible]
[illegible] debitum [illegible]
[illegible] medium [illegible]

ab eo tota s. pro[?] quantum sufficit ad
debitum soluendum. Si penitens sacerdos
semper intendat conuenti familiaritate
cum amicis. Quod autem illi amici sunt uel
amici hic est amici dicuntur huiusmodi sunt
diligentes personam propter amorem et secundum deum. Vel
illi amici sunt uel amici cuiusmodi sunt
diligentes personam propter delectacionem illicitam aut propter
aliam causam, quam dicunt cum penitente et cum
sit honestum sacerdos interdicat familiaritatem
cum amicis primo. Tribus addunt clamare sicut
ut dicitur quod penitens illa prima recipere teneatur.
Si autem cum amicis secundo modo dictis, penitens
recipere et obseruare teneatur. Similiter quo ad dis
cendum, quia omnibus pertinentibus causas uel confes
sione punientur et non sunt cetera cum quo sicut
primo ad separacionem ad qua disponit tercia
non debet sacerdos iniungere ea que augmentat me
lancolia et tristicia unde talibus moderatum
risum et cum sanctis personis et honestis
solacium concedere non debet. Vide infra.

De canonibus penitencialibus ti. 32.

Postea considerandum de canoni
bus penitencialibus, ad quorum intel
ligenciam prenotandum est quod sicut
est in peccatoribus semper penitencia que
uiuunt ut in opere primo in particulari ex inc
tus et duobus. Primo autem in uniuersali se
cundum titudinem sed cum applicatur incipit quando
sub multitudine, ut quando considerat circum
stancias particulares operum deuiet quia
si contulisset sicut medicina et scientia mo
ralis per est intelligendum in proposito quod canones
instituuntur in generali quo est pena impon
denda sed destringunt ad singularia peccatoribus dis
cretis relinquuntur qui considerant circum ab
stancias attendentes ad canones sed
ad regulas doctrinales, quia si canones
canonem imponat non recte imponunt
nulli cum peccatoribus licet aliquid facere
posse pena regulis obuiare di. 3 d. nulli
in canonibus autem magis determinata pena
quo ad tempus magis quam quo ad modum,
quia illa determinacio certior est et quicior.
Sed quia sciendum qualiter debeat
[?] presbiter, nota quod regularis
[?] est sup. [?] penitentibus est imponenda

pena penitencialis et nota quod tempus deus
tale sed magis propter significacionem. In ueteri
enim lege maria soror moysi lepra per
cussa separata fuit extra castra septem diebus
num. 12. Maria significat penitentem, quia per
amaritudinem maris. Hic puniuntur 7 diebus
sed nunc puniuntur 7 annis, quia sicut dicitur
eze. 4. Diem pro anno dedi tibi. Si queritur
quare hec pena est aggrauata in lege
noua sicut lege mosaica. Respondeo hic est maior
ingratitudo propter maiorem graciam et maior
contemptus propter maiorem dignitatem noue
legis in qua christi sanguis est effusus
et quando peccant propter statum peccantes quo
perfectior debet esse. Et in ueteri satisfactio in lege
noua debet esse perfecta ut in perfectione reducatur
et quia pena sol[?] una die non reddit, id est
[?] sed uerius dicitur quia erat domini
saluacio quia perfectum remedium et in no
na lege, ideo annis multiplicari debet
per septem, quia septem dona spiritus sancti
in uno [?] et quia septem dotes s. anime
3 et 4 corporis obtinebat. Nunc autem
pena non est omnibus imponenda non
cum est inspiranda sed determinanda ut ostendit.
Constat quod minus est culpa. Si uero simpliciter
aut singulis peccatis criminalibus sit
statuta talis pena debet imponi
magis uel minus arbitrio, sed maioritas
uel minoritas criminis cum circumstanciis
cum hoc proposit ut in capitulis patet.
Si presbiter nec suspensus pro diuini causa
in quibus propter personam dignitatem uel
criminis enormitatem dicitur pena at
aliquando et ex uariis causis minor
[?] quod presbiter citra penas dis
pensando arbitrio arbitratur. Modi sunt
[?] sicut canones circa penitentes quod
s. canones te presbiter sicut ut deum 3 s.
Sunt autem isti: primo quod si presbiter for
nicatus fecit, primo propter amorem sa
cerdotis et hoc modo sicut quod sit in causa sine
arcius in aliquo loco remotus, sacre in
[?] et hunc prostratus ueniet. Si inigit
implorans, omnibus de membris [?]
[?] aucupa [?] geme [?]
[?] excepto dominicis et festis [?]

in quibus modicum vino, pisciculis et
leguminibus vescatur. Elapsis autem sex
annis primis in quibus de illo scelere exe-
at, non tamen in publicum procedat ne po-
pulus in eo scandalizetur. Et de hoc intel-
ligo quod de publico sine ecclesia. Post hoc
resumpto aliquantulo viribus, anno et
medio et dimidio in pane et aqua exple-
at, exceptis diebus et aliis praecipuis
festis in quibus vino, sagiminibus et
caseo contentus utatur. Finito sic primo anno
et dimidio, quattuor tempora sit exceptis diebus et
ad pacem et ad post tamen ultimus finitis
tamen dominus ultimus de choro recipiatur. Altar-
ium tamen altaris accedat sed minoris ordi-
nis tamen officia gerat. Deinde usque ad
completionem septimi anni tribus legitimis
feriis, scilicet secunda, quarta et sexta, exceptis
diebus paschalibus qui sunt inter quadra-
gesimam, in pane et aqua ieiunet. Secun-
da tamen feria uno psalterio vel uno denario
pro pauperibus redimere poterit. Et tamen septem
annis completis, sic cum episcopo ad
pristinum gradum recipiatur. Statuit quod de quibus
annis septem sine ulla redemptione
omni sexta feria in pane et aqua ieiu-
net. Et eadem poena est imponenda
de omnibus aliis peccatis quae depositionem
inducunt. Quaeritur si eadem sit de presbytero
per fornicationem. Et intelligitur quod de
simplici fornicatione. Alii vero dicunt
secundum Raymundum. De adulterio et incestu, quoniam
quam cognovit coniugatam consanguineam
vel affinem. Item canon est quod si presbyter cognovit
filiam suam spiritualem quam baptizavit
vel in baptismo vel in confirmatione tenuit
vel sibi confessa fuit, debet quindecim annos
xv annos poenitere, deponi et mitti in
monasterium. Et peregrinando xv annis, ipsa
non mitior sed omnia sua relinquere et
suis pauperibus dare, et quia in mona-
sterio usque ad mortem serviat, 30 q. 1.
Si quis sacerdos et c. Non debet. Quid
est quod quorum filiam suam spiritualem vel
uxorem cognoscit, poeniteat vii annis
et plus et consentiens, 30 q. iii. Non
oportet. Item est qui contrahit cum aliqua
quae fuerat de parte alia desponsata et

ipsa dimissa xl diebus ieiunet in
pane et aqua, et septem annis vii
poeniteat. Extra de sponsalibus duorum cap. prima.
Tertius qui cognoscit duas commatres
vel sorores sive uxor vivat sive non,
admodum vii annis poeniteat, licet plus
debet, 30 q. iiii. Si presbyter. Sextus qui
cognoscit monialem sive devotam, vii an-
nis poeniteat. Et si ille ipsam sibi formam
tradidit, 27 q. 1. Si filia et c. Devotam.
Quintus primo et c. Si quis filiam episcopi vel
presbyteri vel dyaconi cognovit sive ipse
contraxit matrimonium, non admittatur ad
communionem nisi marito defuncto poenitentiam
egit. Si autem conviventes secesserint et poe-
nitentiam egit et communionem petierit, tamen
fine vitae accipiat eam, in 20 c. dicit quod de-
vota profana non est recipienda. De ecclesia
nisi se penitus deposuerit et diu egerit
poenitentiam pro annis, postea recipiatur ad communionem
et antequam communio admittatur adorator. Et
nullis communio ... mulieris accedat.
Septimus quod si quis cognoverit cognoscit du-
as sorores aut uxorem et filiam vel amitam
et neptem, poeniteat xii annis, sicut statu-
tum in concilio Toletano 24 q. ultima. Si quis
cum duabus. Octavus est quod si ducit domi-
nam illam quam polluit per adulterium,
poeniteat v annis, 31 q. 1. Si quis viduam.
Nonus est quod contra naturam peccavit,
si sit clericus deponatur vel religionis in
pro incorrigibilibus appareat ad agendam poeni-
tentiam peragendam. Si non sit laicus a cetu fide-
lium usque ad condignam satisfactionem debet
sequestrari. Extra de excessibus praelatorum Clerici
cum maius est quia cognoscit mulierem 32
q. vii et c. Aug(ustinus). Adulterii malum
vincit fornicationem, vincitur autem ab incestu.
Incestus ... in qua cum alie-
na uxore concubitur. Sed horum omnium est pes-
simum quod contra naturam fit, ut si vir membro
mulieris ad hoc non concesso uti voluerit.
Aug(ustinus). Quomodo inter ista dicitur copulatio
atur ... quam inter virum et mulierem
ordinate in vase debito ... con-
naturaliter ... iudicatur ut ...
Decimus est qui coierit cum bruto ... poeni-
teat plus ... vii annis ...

xxxii q. ii hec ipsum et c. sequenti. Non-
decimus est quod presbiter qui interest clandes-
tinis nuptiis triennio suspenditur et
si culpa exigit gravius puniatur extra de
clan. despon. cum inhibitio. Duo-
decimus est quod qui vestitum simpliciter vio-
laverit peniteat tribus annis xxvi di-
st. Tredecimus est quod qui excommunicatis
celebraverit tribus annis peniteat et fiat
ca ga et septa omnino a carnibus ab-
stineat xi q. iii de hiis. de pena non deg-
radati celebrantis l. di. l. accedens.
Decimusquartus est quod homicida voluntarius
sine spe restitutionis deponitur et peni-
teat vii annis l. di. miramur. Quindecimus
est quod homicida casualis peniteat quin-
que annis et hec secundum Raymundum si culpa casum
precessit alias non nisi forte ad cautelam
di. l. eos et duobus c. sequentibus. Sede-
cimus est quod si homicidium quis fecit ex ne-
cessitate evitabile peniteat duobus
annis l. di. de hiis. licet si devita-
bilis esset sibi non imputatur l. di. si
quis viii est quod ad culpam sed bonum esset
quod peniteret quo ad cautelam et in more
etiam sua conveniendo de homicidio
c. ii extra. Et secundum Raymundum forte distinguen-
dum est in homicidio non posset casu
puali sed ubi culpa precessit necessitatem
tenetur ar. di. l. de hiis extra de ho-
micidio. Quia suscepisti. Item et si quis pro
fame committit homicidium non impu-
tatur iii q. v. vexatus. Item non eva-
nitur disciplinam clerici propterea
de accusat. deponitur extra de homi. presbi-
terum. Item et qui ligatum latronem inter-
fecit deponitur extra de homi. suscep-
timus. qui autem latronem occultum occidit
quem vivum potuit comprehendere xl die-
bus non intrat ecclesiam et alias peni-
tere debet di. l. ex ea causa.
Decimusoctavus est quod matricida peniteat iii
annis secundum formam satis asperam extra
xxxiii q. ii latronem latorem. Uxoricida
gravior pena est imponi. Item
et qui clericum occidit penitentia gestat
in ... gestat ... ut medium co-

trahit usque ad quatuor annos carnes non
comedit nec vinum bibit. Et alia quam hic
xxxiii q. ii admonere et c. quicumque. Item propter (matricide)
aut pena maior imponitur quam non
quod illud peccatum gravius fit ista. Sed quia
homines commoretur sunt attendendi uxo-
ris quam interficiunt cum peccatum est
et non quam imponi ut de hoc
responderem et quere gravius doctores et ha-
bitum est in ii° libro. Hostiensis non contradi-
cit quia ... ex eo quod uxoricide
imponitur pena maior quam alii homicide
ar. extra de mutuis cum plus magis pena aliorum.
Sed quale pondus agere debet qui filios
occidit. Hostiensis aut est id quod suppeditet
interfecerit scienter et tunc sed eis impo-
nitur pena maior quam alio homicidis ar.
extra c. e c. ult. item et in glo. et de homi-
cidio mandato et in hortatu causa vir uxori
et uxor abmaculat. et ip-
sa pondere agat secundum arbitrium episcopi
et tamen quod si habeat alios filios patrifice
gubernare possit eos ut extra e. intelleximus
quod per virum non liceat induci debet ut religionem
intraret ad quod si non potest induci tutius est
ei dare licentiam nubendi ut extra e. venien-
tibus et hic quod timere de incontinentia alias
non ut xxxiii q. ii in adolescentia et si presbiter fu-
erit tunc ab officio altaris est perpetuo ab-
stinere et ei quam gravior quam layco non
tamen publica nisi veniat in publicum licita
pena est imponi ut extra de pe. consuluit
aut clericus est quos interficit neque in
culpa fuit sed casu fortuito contingit
et tunc distincto inter nullo tenear ar. extra
de homi. ex litteris et c. et c. ult. nisi
velint ad cautelam peniteri in dubio tamen
presumitur quod non ex ita sua sed parvus quoniam
cura convenit extra de presump. affectus aut
tandem est quos exhibent omnem diligentiam quam
potuerunt et debuerunt et tunc culpa precessit
tamen et tunc gravius culpa ut si posuit pueros
de medio utrique imponitur pena quinque
vel vii annis secundum arbitrium penitentiarii l. di. si
qua femina et c. seq. et c. si quis sponte.
Occulta fuit occultum publica fuit pub-
licum et a ... sufficere quod si in cunis

et maior presbitero quam laycus et extra de penitentiis c. ultimum et licet dispensatur quo ad penam que est arbitraria ut ibidem non tamen quo ad ordines quia per homicidium quod est delictum enorme non dispensatur l. di. mirror. Si autem culpa que precessit casum fuit levius ut si proposuit quiescendi modicum locum longe tamen a pace imponitur penitentia trium annorum vel ut sic intelligere extra de infantibus. Mulieres sub penitentiis extra tamen tenellos secum vel vno non collocent lecto ne qua liber negligentia interueniente opprimantur vel suffocentur ii q. v. consuluisti et sic modis tigunt hosti et be. extra de infantibus. Quid de illis qui filios suos vel etiam suos suos infantes vel etiam adultos languidos religata pietate exponunt in extra exponunt ante ecclesias ut alicui moti misericordia colligant eos. Pro talibus quemadmodum plerumque ignorare sepe sanguinitas expositorum conthere sit matrimonii cum sorore vel consanguinea. Pro expositis de his pro tenentur suspicione et penitentie et e puerorum sepe exponuntur sufficient ut tali conthere pendere extra de officio secundum hostiensem. Talis etiam secundum Ray. tamquam homicida iudicandus quia homines ita sibi quidem periculo mortis exponit quia dantur tamen et infirmitatibus et inter deliquerit mortis secuta fuit vel non fuit pena modicanda erit. Erunt autem tales irregulares secundum ray. si mors inde sit secuta quia licet sint in culpa eos exponendo vel aliunde ne gandus tamen secundum Rode. si nulla culpa fuissent quia forte ut elemosinas quererent vel alie eos alii pro irregulares non essent ut pererent. Decimanona est quod presbiter inflictus penitentiat septem annos extra de pe. et re. omnis c. iii. De pena tamen eius clericus monachus subdiaconus vel diaconus lectore xvii. q. iiii. qui occidit.

De pena eius qui machinatur in mortem sui domini vel magistri eius lectore xxii q. v. si. querimus. Decima nona est quod qui iniuste aliquem de morte accusat xl diebus in pane et aqua penitentiat et cetera si accusatus sit occisus. Si non tamen in ore

[margin: q'r fiat]

prodidit termino penitentiat extra de accusatis hosti no. et pe. de eadem legimus quod presbiter penitentiat per vii annos ieiunio qualibet anno xl diebus in pane et aqua et ultimus xx per tres annos. Sed vel diminuendi intelligit prout litera magis sonat sed presbiter ieiunabit xl diebus in pane et aqua prout quinque sed non ex pro late et per annos vii etiam non ieiunabit in pane et aqua sed arbitrium presbiteri et ultimus non per tres ex pena a natale domini et a cum pascha et Ray. secundum Goffre das in destituit secundum petrum secundum ratione mortis lectore. Ieiunabit autem tunc in pane et de aqua probat. Sed secundum tempus sa q. v. i.

Vicesima est quod presbiter in quadraginta diebus in pane et aqua ieiunet et septem annis sequentibus penitentiat. Et ff. de extra pena secundum inferiori vi q. i. quemcumque. Vicesima prima est quod qui compulsus conditionem autem non scienter conivat si liber sit xl diebus de pane et aqua. Et secundum glo. intellige et quod omne vel unum solate penitentiat et ff. et vii annis sequentibus non tamen de pane et aqua ut dicit glos. Si non finiis sit eius qui coegit eum tribus xl et semibus feriis et a et a et vi a xxii q. v. de ropul sub. Vicesima secunda est quod qui iurat in manu episcopi vel in criuce consecrata penitentiat tribus annis si in cruce non consecrata penitentiat uno anno. Et non coacte et igno rans ignorantia inutilis et per quod ad cognosce penitentiat tribus xl xxii q. v. et c. Si non coacte pro vita vel membri vel qualibet causa necessitate penitentiat et sequitur plus quod anima diligit tribus xl et querimus coacte. Alii inducant tribus annis et vino exceptis in pane et aqua. Vicesima tertia est quod qui sciens falsum iurat vel aliud iurare cogit xl dies penitentiat in pane et aqua et vii sequentibus annis et numquam sit sine pena sed in inferiori. Alii si fuerint plures penitentiat xxii q. v. querimus quicumque. Alia de periuro require supra in prima ii. Vicesima quarta est quod qui imputat de falsa mensura xxx [illegible] et aqua ieiunet [illegible] me fiet. De pena [illegible]

habet ep(iscop)us c(ontra) abundantiam| Quia ad sal
vandas |2 de usibus pignorum| Interroget(ur)
confitens qui frangit pignus solenne
sive reddendo ad certam portam vel plura
vel recipiendo ad negotiatorum vel ad milici
am secularem| quae si fiat interdicta
| sola intra ecclesiam fidelibus ordine co
niugali ratione suspendatur| et catho
licorum quinquies separatur| competit ante de
bent per vii annos et quinquies in fine vite
33 q. ii de his vero de pe. di. siquibus
Interrogetur 69 et quis qui missas cantat et
non communicat ... annos peniteat et interim
missas non cantat de conse. di. ii
relatum| Interrogetur ... quod presbiter qui
mortuum clericum involvit in palla alta
ris peniteat per annos et in lepris qui
... diaconus vero tribus et dimidio de
conse. di. i. nemo per ignorantiam| Inter
rogetur 89 et quis qui committit sacrilegium
ecclesiam violando et ... seu calicem sa
crum pollutis manibus accipit vel si
milia sacrilegia committit peniteat vii
annis| primo anno extra ecclesiam quod vio
lavit consistat| Primo autem ... fores ec
clesie| 2° in ecclesia| minori tempore car
nes non comedat vinum non bibat nisi
in pascha vel in natali non offerat nec com
munionem accipiat| ... annos ieiunabit et
quadragesimam ... et ... feriis ... abstineat
et vino abstineat ... ieiunio xvii q. ii
decimo| Comburens autem ecclesiam xv a
nos peniteat et ... restituat xvii q.
iiii ... siquis et ... ubi ... | de pena
vero raptoris ... filiis ... ecclesie et
de pena furis et effractionis ... eccle
siam ... c. q. ... si quis
... | Interrogetur ... quod si parentes
frangat sponsalia filiorum actione ... re
mo ... et similiter filii ... vel
parentes filii ... promissione ... contra
erint ... ... quo ad penam
... non quo ad ... de ...
... 31 q. iii si quis ... ar
de pe. di. ... | Interrogetur et quis
blasphemavit publice deum vel aliquem
sanctum et maxime ... illi ... episcopus

... primas ... | ut septem diebus
dominicis ... in ... festo
dum missa cantatur ... et ultimo il
lorum dierum ... pallium et calcia
menta deponat| et corrigiam ... circa
collum ... et vii precedentibus
feriis in pane et aqua ieiunet| ... mul
... | et quolibet die ... tres
pauperes vel duos vel saltem unum ...
... | Et ... quod ... alia
... | quod si renuerit ... interdicat
sibi ecclesia et ... sepul
tura| ... de maledicto statuit| ... blasphe
mus si dives fuerit xl ... vel
xxx ... non sufficiat ... solidorum ... usual ..mulctet
monete pena multiplicetur ...
... habitantium ... | ... salvat
... quos ... non ... per civitatem
... alia temporalem| ... aut
pena solvetur illi qui condempnat ... pote
sti secularis| ... pena secularis ...
... per potestatem temporalem quod si neglexerit
... | ... hostiensis| ... aut ...
ta pena locum ... quis blasphemat ...
... vel ebrietate vel dementia| ... tunc
... benignius agendum ii q. iii ... ...
c. ... | ... hostiensis et ...
ta ... qui ... blasphemat ...
| ... aliquis ... blasphemat deum
nisi ... tanta ... ...
... ... illud quod dicit goff.
... | ... qui ...
caput ... vel capillos| ...
hostiensis quod ... affirmando vel negando
non ... locum ... pena| ... et ...
detestando ... vel ...
| Item secundum goff. et host. ... de
pena temporali ... fuit ...
criminali ... | In ... autem ...
presbiter ... mollientes rigorem ...
... potius ... pena ...
... xxv q. vi ... hostiensis
| ... blasphemia ... presbiter
... ad ... postulanda quod ...
degradandum ... | ... quod
blasphemia ...
... non ...

Italis [illegible] no canone antiquum et liq̃ e de
g̃tradandis et laycus excõmũicandis . xxxv q.
i. Si quis p capill. hodie no laycus .
ag̃ pudet sup̃ dictis sz illiq̃ canonis
statuũ . xx q. si publice p blasphemat
. sin occultens pudetbit publice ut pu
to . et liq̃ no hoc e corrigendus pena ar
bitraria et consulta . Si aut rebellis fuit
ul sepius hoc cõmisit lom . lz pena leg
ut laycus decapitet̃ i foro ciuili . Et i
canonico anathematiz̃ . i. ecctie ingsss
sibi interdicat̃ . et i morte puet̃ eccias
tica sepultura et liq̃ no degrade . h . hosti
ensis de maledi . Ca. 19 e de presbitero q̃
reuelat confessionem de illo e sup̃ sa
tis habitũ t de sigillo confessionis
Ca. 52 e q qui in dicendis horis ca
nonicis et aliis officiis diuinis discre
pat a consuetudine ppe metropolitane
ecctie . vi mensibz a pena quõne si hoc
accidit ex contemptu . xv di . c . de his
Ca. 53 e q episcopus qui ordinat sine cta
insta clerici duitio ul pretas certio
ab te suspendẽ anno . S . c . di . c . i . Ca.
e q episcopus qui corrector de necdum dya
coni ministerio supplebat duobz mensibz
ix dyaconi . iiij subdyaconi et reliqui ad
incdiuis ordines penite dñt . l . q . i . q .
q dupibilis Ca. 49 e q sortilegis xl
diebz peniteat . ex de sortilegus et
cõmissio Ca. 69 e q qui credit i astralabio
peniteat duobz annis ex de sorti
leg . cõtrar . Ca. penulti e de stilla
sanguinis altaris cadente sup tam ul
aliquid aliud Ca. 89 e de sordiu eu
karistie pebetate ul praitate Ca. 99
e q in mũs cadit corpus xpi . de his
aut eius hostia z sup li . 2 . ti . de
eukaristia ti de defectibus contingenti
bz i altaris sacrifitio . Ca. ante penultim
e q qui domum ul area volumtae
accedit publata ul intersa omnia q̃
stituat et zbz annis peniteat ex de
in iur . Si quis domum . Canõ h . di
q̃ si e[illegible] ul i via hoc fecit excomunicat
us absolue doñ satisfecit et incra
ueit q igne de tecto no apponet . dep̃ .

aut sibi ut ihrosolima ul in hispa
nia uadat inde i seruito anno inte
gro moraĩ . Si quis archiepiscopus ul
episcopus hoc [illegible] dampnum re
stituat et ab officio epi paruũ absti
neat . c . z . q . viij . excõmunicat hoc aut
postquam sunt denunciati no possunt
citra sedem apostolicam absolui . ex de se
ntentia nos . dimittis intellectu loquit̃
de incendiariis manifestis . postquam sunt
publicati . et ber . [illegible] dicit excõmunic
et glo . [illegible] ex de sen . excõmunicatus
Re tit . Sciendum aut lego q̃ in
ciuitate data opera incendium fecit
pu[illegible] . huiles puniat bestiis . sunt i
aliq̃ gen decapitet̃ ul i insula rele
get̃ . dig . de incen . rui . d au lege . si
Item no aliter ut i uillis ul castris
[illegible] illud . cedes [illegible] si hoc
dolo fecit comburẽ . et hoc e intellig̃
sm hosti . sunt huiles . Si aut h copia
neglia contingeret refornet dapnum
ul si ingnas ydoneus sit leuit castige
et nou [illegible] eiusm contineat
ut ibidem . l . qui [illegible] Ca. 49 e q de
dit ul accipit quodm abstetio et
ueste hoc esse phibitum aberita et
p q a intelligit peniteat anno . Si
aut sciuit et neglexit peniteat p
annos . ul sm quosd annos sm ali
os quindz . Item no cõmittit hostias
missas celebrare in ecctia fratris sua
[illegible] uni peniteat xl diebz si
pus [illegible] cuius p anno peni
teat . si p dampnacoe ecctie fratris sue
et presumpcione roman p[illegible] ab
ecctia sicut hostes sunt impunites
aliqui peniteat p annis . Si aut re
licta eccia absentes exigeret ul
inscripcit et alios coepit ut in ipsis
peniteat xv annis iiij ex certis iiij
diebz audienda [illegible] excõmunicacõne xv anno
a communione pure oblacõne priuat ex
q . i . si quis de[illegible] sitis no [illegible]
ad hereticorum scisma ul apostata
sup xx no Ca. 29 e q qui pro in
qui reb ecctie [illegible]

xxxi q. vii filius. Rex ubi est qui omni do
mino pia cum magis sanctis illustri
vel alius facit vel qui cum hoc copulatur
annis quinque peniteant xxxi q. v. qui
dormitat dominatores et c. non liceat
Nemo est qui pater tamquam pernos suos
non facit irritat · nos penitat et ad patre
rediat xxxiii q. iiii qui sacrificio Rex
est que ex pluribus adulteria ac homicidis
dum penitentia regularis vii annorum et plus
fornicatore licet non ita appellata pena in
ga. xxxiii q. i. prudentiam 334 ii hoc
ipsum et ubi sequitur Rex est qui sciens in baptismo
tria vii annis peniteat et finalis 2a 6a
de pane et aqua iennando · 3b plus fa
ciat et hoc pro certo illud per eorum introducitur
de ..... ii ... modicitatem · pro salute corporis
obtinenda ut ex de apostatis c. iii item
annis penitat · de conse di iiii quibus.
Et talis qui bis baptisatus vel contra
...... sit defensor ecclesie et cogitur fieri regula
ris di 81. Verum est de pena .... talium
habetur de conse di cos ..... caplo se
.... permittat cum brevitate · et de har
.... hec ... c. de iterationeque sa
cramentorum · Rex ipse est qui vir uxorem
alterius cognoscit ..... peniteat et
annis peniteat 32 q. 1. sequitur · et qui
.... cognoscit eam prudentem ..... pro
... facta · duobus annis peniteat et
..... quibus · Erroneum ne ..... sit
pena mulieri ..... alienis ...
de non ... conceptam hec extra de pe et
re. officii · Et dicitur infra hoc eodem li
bro 39. Canones regulas et penitentias imponendas
nendo per studiosum indagator que de
... penas ... . canones
imponendas · et ex causa considerantis ..
circumstantias ut dicimus est supra moderari po
terit eas · et licet ab ipso omnes circumstantie
sint diligenter attendende · precipue tamen qua
litates persone · et plura ... utrum sit pa
... alicui aliquo vinculo ......
...... tales ...... cum ipse ...
...... talem ....
...... illis ... fuit astricti

.... fiat major est ... ...
Unde .... permanent
obediens domino in ....
.... xxxiii q. v. qui co
... obedire ... non ... ...
... xxvi q. iii ... Sicut volun
... ... alius
xxxiii q. 1. qui ... ... in
... ...
non est in culpa alius ... ...
.. de pen. ... relatum · Si non liber fuerit
... ... canonis ... ...
xxxi q. vii ... ... ex causa
potest ea presbiter moderari · Consuetudo ...
... ... sit pena nova in ....
in fide ... pena .. in ... .. de pe et re
.... et plus ... .
....
brevitate · ... ...
... ...
presbiter de conse di iii ... ...
ut dicitur ... ...
... ...
in pena non ... pane · pro loco panis
leguminibus et ... ...
... ... illud ... ... de pe et re
... et ... · ... non licet · Nota
... ...
none ... ... de
... ...
... ... dicit ... ... ut ...
... ...
... ... · voluntaria
... ...
... ...
... ... quo
... ... arbitrio
presbiteri ... ... ut dicitur
est supra ... presbiter arbitrabitur eam
... ...
.. di de ... ... de homicidio c. ii et
multe alie ... ... de
... ... · et de ... ...
... ... · De ... ...
differentiis ... · titulus 39.

Q ... ...
... ... in generali

ro in speciali | Circa penitentiam que plura sunt scilicet
Utrum penitentie distincte sunt aliqua per subst-
antiam sive species | Respondeo quidam per Bonaventuram super Aug-
ustinum de penitentia et super de penitentia di. 1 per sub-
actionem una est penitentia ante baptismum de
qua dicit ibidem Augustinus nullus sue voluntatis
arbiter constitutus potest inchoare vitam
nove inchoare non potest | Altera est
penitentia de mortalibus post baptismum | Tercia est
penitentia post baptismum de venialibus | Et sunt
ille per substantiam penitentie distincte non penitentie
sacramenti quia penitentia prima non pertinet ad
penitentie sacramentum licet alie due pertinere possunt
Thomas | Utrum penitentie sacramenti sunt ali-
que partes subiective sive species | Respondeo quidam
iii scilicet privata que non fit in aperto pro pec-
catis occultis | Publica que fit in ma-
nifesto pro manifestis | Et sollempnis que
fit in capite ieiunii pro enormibus | Sequitur

De penitentia publica titulus 34

Deinde considerandum de speciebus
penitentie in speciali | Et primo de
publica | Secundo de sollempni
Privata non penitentia et partes
penitentie ... sufficienter intelliguntur ex supra-
dictis et dicendis de penitentia in genere
quod non requirit capitula specialia | Circa
autem penitentiam publicam plura sunt | Item
Que publica penitentia | Respondeo publica penitentia
est ipsa illa que fit in facie ecclesie ut cum ali-
cui iniungitur peregrinatio vel pro multo tempore cum
baculo capitali vel scapulari vel veste
alia consueta induitur de pe di
vi sacerdos | Et dicitur publica aliqua pub-
lice fit ut quia coram ecclesia publice | Et
ideo dicitur etiam quod penitentia publica sollemp-
nis quia publice fit | Quibus potest eam
imponere | Respondeo quilibet presbiter parrochi-
anis suis iniungere aliqua ecclesia consue-
tudo ecclesie et multo fortius episcopi
penitentiarii generales | quia licet non inveniatur
sibi prohibitum super | Ray. Goff. Hostien-
sis ... de his ... l. di. penitentes
| licet illud aliud quoniam episcopi 3 30
di si quis presbiter | et xxvi q. vi ... c.
sunt Guill. Durandi | Et tenetur quod parrochialis
presbiter eam imponere non potest ... de conse.

pla. accidentibus | Cum potestatem imponendi publi-
cam non aut ... de pe de
pe di vi sacerdos super | Raymundus ... super ...
presbiter publicam penitentiam agere potest quod
episcopus et publicam ... xxvi di presbiterum
| quia penitentia publica ... quibus penitentiam posse
presbiteris publice ... de pe xxvi c. 1 | ...
tamen quod quia de ... episcopi ut sta-
tuta sede ut ... di c. c. iii q. iii
... peccatum | Hanc ... sedes
apostolica ... ubi est ... ibi
etiam penitentiarii ipse eos quod ...
norma ...
vel plus vel unica | pro omnibus ...
de penitentia et ... et non alibi ...
mittuntur eos ad suos episcopos ...
circumstantiis eis indicatur penitentias saluta-
res | licet quidam ribaldi sepe ...
tiant sibi tales penitentias esse ...
esse a sede apostolica | falsas penitentias ...
confitentes | Guill. Durandi | Quo
tempore est imponenda | Respondeo non est imponen-
da pro ... enormi et manifesto de penitentia
di. vi sacerdos et de pe ...

Sequitur de penitentia sollempni titulus 35

Postea querendum est de penitentia
sollempni | Circa quam que-
runtur plura scilicet | Utrum ali-
qua penitentia debeat publicari
vel sollempnizari | Respondeo quod
sic propter quatuor primo ut publicum pub-
lica habeat medicinam | Secundo quia maior
confessione confusione est digna quod commi-
serint pessimum scelus | Tercio ut sit aliis ad
terrorem | Quarto ut sit ad eorum ...
... quam ... quibus ...
| Sed non penitentia omnes ...
ad ... ut dicit Ambrosius | sollemp-
nizatio non impediat ut presbiteri
que non sit sollempnizanda | Respondeo ...
omnes ... in ...
... restituitur in ... dignita-
tem | ... non ... penitentia publica
licet non potest ...
... ad superiores ordines
ut ...
ordinari ...

compenitentibus, nisi forte utilitas ec-
clesie illud requirat vel consuetudo
terre vel dispensative recipiantur ad ordines
minores aut ad partes l. di. Pla-
cuit. Et de hiis vide infra ti. pro. c. de pe-
nitentibus sollempniter. Que est forma pe-
nitentie sollempnis sacerdotibus iniungende. Responsio ut
Hostiensis l. di. In capite. Tales penitentes qui talem penam
suscipiant vel suscepturi se putant in
capite quadragesime cum presbiteris decanis seu archi-
presbiteris et rectoribus presbiteris episcopus civitatis an-
te fores ecclesie sacco et cinere vili veste induti
nudis pedibus demissis vultibus reos se
verbo et habitu protestantur, et episcopus coram
consilio decani presbiteris penitentiam taxet. Et inde eis
in ecclesiam deductis episcopus intra prostratus
cum omni clero vii psalmos penitentiales cum lacrimis
pro eorum absolutione dicat. Et postea eis sur-
gentibus imponit manum, aquam benedictam
aspergit, cinerem capitibus imponit, cilicio ca-
pita ipsorum cooperit, et eis lacrimabiliter de-
nuntiat quod sicut Adam eiectus est de paradiso
ita ipsi de ecclesia eiciuntur, et postea iubet mini-
stris ut eos ab ecclesia expellant, clero eos pro-
sequente cum responsorio In sudore vultus
tui etc. ut sic ipsi videntes sanctam ecclesiam pro suis
facinoribus tremefactam et commotam non parvi
pendant penitentiam. Sunt etiam tales peni-
tentes sacco induti etc. di. et not. Hugo. Et penitentiam
facit deponere coram ar. de con. di. iiii
Dominica in ramis dicit male sensisse. Interea
autem diu ut dicit ibi glossa quousque dominica apud
decanos et penitentes presbiteris in ecclesiam reducun-
tur vel usque ad octavam pasche. Item si
quando audiant in parte ar. per vix ab oc-
tava aut pasche dominica ecclesie tenentur esse
extra usque ad diem cene reputent. Admittatur
sed quolibet anno usque ad non est eis aditus
ecclesie interdictus et si bene penituerint post eis
anno vel 3° ingressus ecclesie redditur, quamvis
etiam usque ad finem vite maneant extra ecclesiam
Unde aut dicunt et quod quidam in-
telligas nisi fuit eis concessio, quia
communio quamvis differatur pluries quamvis minus quam
usque finem pene quamvis usque ad mortem secundum
arbitrium episcopi xxvi q. vi de his 33 q. ii
Admonere et latorem xxvi q. vi si quibus

de consecratione de pe. di. v. si quibus. Non dicit
ibi sollempnis penitentia, licet non ita expresse quamvis
aliquis invitus ad penitentiam agendam trudatur
in monasterio l. di. Si quis. Sed a quo debet
talis penitentia imponi. Responsio ab episcopo tantum l.
di. In capite quadragesime et c. precedenti et per
intelligitur. Guillelmus Durandi extra de ex-
cessibus prelatorum accedentibus xxvi q. i. pervenit et c.
sequenti licet in litteris dicit de publica
et sollempni et quod ipso l. et l. di. si quis
Et in aliis c. huiusmodi non penam imponi
ab illis dumtaxat presbiteris penitentes esse ad
episcopum mittendos ut l. c. xxvi. Unde secundum
eum simplex presbiter non potest eam impo-
nere nisi de speciali mandato episcopi. Bernardus
ad episcopum pertinet eiectio et reconciliatio
sollempnis que fit ultra sed tempore pene
completo vel etiam ante si infirmus fuerit episcopus
xxvi q. vi c. i §. presbiter sed simplex
potest sollempnitatem pene et sollempnita-
te reconciliationis de mandato episcopi ipso ab
sente exhibere per nomine hoc l. di. penitentes et c. in capite quia utrumque tenetur. Guillelmus
Durandi de sollempnitate que fit in eiecti-
onibus et reconciliationibus que sunt singul-
aris infra tempus iniuncte pene sed hoc
negat de sollempnitate pene eiectio-
nis et finalis introductionis que in utraque
dicit hoc esse ordinis non iurisdictionis ut
xxvi q. vi c. ult. et § i. et ii et huiusmodi
pena sacramentalis ut in capite. Unde
per inferiorem episcopo committi extra de con. ecclesie
vel altaris c. de sacro contradicunt. Fiat. Dicit et
huiusmodi quod archipresbiteri committitur eis in neglectis(?)
modo satisfaciendi sed de criminibus in
peregrinationibus et aliis bonis operibus quamquam
tamen secundum questionem et consilium episcopi debet esse pro
peccatum enorme. Bernardus Item multi fratres
minores et predicatores quibus episcopus dedit
auctoritatem audiendi confessiones penitentibus huiusmodi
penas sollempnes iniungere. Responsio non possunt
nisi speciali mandato nisi ubi est consuetudo
quod huiusmodi penitentiam generales iniungat pa-
rochus vel minoribus huiusmodi penam pro quo
in multis mandatis eorum prelati pereunt.
Et tunc de talibus imponere quod in capite
quadragesime se coram episcopo representent ut procedat.

de mandato eius speciali debitas sol
lempnitas fiat ¶ Sed Rembus e
imponenda ¶ Rndo tam vris quam femi
is et mihi non tn coma deponunt qua
eam i sequm subiectionis sunt 30 di c
nn deponet aut eam vel quia amodo
(e)mitet i habitu clericali sit non indigo c
pniten(ti)bus inglo lib ¶ Item est imponenda
laycis non clericis propter scandalum. Et patz
l. di incapite § sunt 2e c in ffirmando
cum duobus c. sequentibus ¶ potest imponi clerice
depositis l. di ffirmandum et glo sup(er)
illud pnitentibus ¶ Ergo quia hic statutum
est propter dignitatem clericatus ¶ unde aliqui
posse concludi quod nec laycis personis i
signibus nec religiosis debz imponi propter dig
nitatem status ¶ Item non est facile impon
da iuuenibus propter etatis fragilitatem vel
decrepitis propter debilitatem l. di pni
tentes inglo ¶ Notauit etiam hugo quod
quod aliquis cogi potest pro peccato tam sus
cipere solempnem penitentiam propter spontane non
sit subire. quod quamuis sit magnum et
publicum et generat scandalum ¶ Quod
est imponenda ¶ Rndo pro crimine pub
lico et vulgatissimo quod totam commouit
urbem vel aliud locum xxvi q. vi c. ult.
¶ Notauit etiam hu quod pro crimine debz quod sine
occulta pro pniten(s) voluit aliter non
ar de conse di iii de pnitentibus et quod
etiam pro crimine ali pro petat nam pnia ci
rems sit quibus pnite(r) pro voluit et pe
nitet aliter non ¶ Quo tempore est imponenda
Rndo quolibet tempore tamen solempnitas pro
prie dicta in capite xl est hic l. di et sic fre
ce glo sup(er) i(ll)o c. in capite et supra illud
prescripsit ¶ Quo quando tempus sit im
ponenda ¶ Rndo hugo dicit hic pende
ex arbitrio pniten(tis) et indulgentie quod quandoque
pro anno quandoque pro biennium quandoque pro perennium
¶ Clauis est effectus pnie huius ¶ Rndo quod
tam exigit sit layeus non debz ad cle
ricatum promoueri ¶ sed et clericus non debz ad
superiores ordines promoueri ut dem
et supra ¶ nec debz in suscepto ordine mi
nistrare nec debz etiam inde modum contrahere
¶ Si tamen fecit tenebitur ¶ Si tn inuen

fuerit imposita non prohibebit contrahere uxorem
debz nullicia assumere ut 33 q ii penite(n)
tibus q c et antiq c et in adolescentia
c et de his ¶ laycale etiam habitum
debz deponere l. di c ulti(mum) secundum regulas
ecclesiastica omnis pnie de pe di v c
tractum et c sequenti c et ffas ¶ quoddam
est etiam sub ecclesiastico iudice pi q i a
liud de pe de di i a ¶ Solempnis pnites
sit i fannis non tacet fine sed tac. tam
pro peccatis publicis et non potest ordinari
l. di pnitentibus ¶ sic dicunt quod talis
pnia impo... quod prodz indicta securius
ex auctoritate quibus officium publice pe
nitentie pnimat sinod fecit eamdem 2 io.
baptista summa hostiensis ex de officiis ar
chipresbiteri c ii ¶ Utrum solempnis pnia
possit iterari ¶ Rndo quod iterari non debz
summa ind antiqua l. di quamuis 2e
propter tamen primo et secunda ne contentionis vilescat
ut ibi di ¶ ... propter periculum quod est signum
exercitationis hominis de paradiso tamen
semel fuerit l. di incapite ¶ quia
solempnizatio est quod a exempto pro ce
tua pnia sinandi ¶ et io iterato sol
lempnitati resistit ¶ Sed postea pena
nit non clauderet ei locus pnie ¶ Sed pnia
solempnis tamen non debz eis denegari con
de ipa dicit augustinus quod ex gemitibus clau
bus semel tamen quod locus pnie summa tn
quecumque aliquis eamdem iterat ¶ pna
non pnia potest iterari quotiens placet publi
cam potest sed non ita frequenter iterari debz pe

¶ De clauibus que sunt inter pniten(tie) sa
titulus 33 ¶

Ostquam computantur 2 sepe dicte sa
cramentum pnie que detracta
uerbis aperiuntur ¶ Circa quod primo
videndum est de ipsis clauibus ¶ 2o
de indulgentiis ¶ Circa primum respondendum
¶ primo de entitate et quidditate clauium
¶ 2o de effectu ¶ 3o de ministris ¶ 4o in quos per
usus clauium extenditur ¶ Circa primum que
ritur q. quid sit clauis ¶ Circa quod sciendum
summa hostiensis quod clauis hic sumitur metha
phorice clauis materialis ¶ hec autem ...
possimus ad mediatum ... aperiendi et ...
dendi hostium ... mutuare ...

celum aperiendum et claudendi est propria ei
aperire vel claudere celum. Et hec auctoritas
sive potestas sic predicandi que est quasi ime-
diatum instrumentum predicandi, ipsa dicitur clavis
celorum. Concedunt autem auctores predicandi sive
claves scilicet triplicem. Una est sine principalis et que
soli deo, et alia est non principalis scilicet sed participa-
lis, et hec que competit quibusdam auctoribus in
predicando principaliter et communicaliter dominus
iudicandi, quia omnia nuda et denudata novit
cum infallibilitate iuste predicandi. Et ipse est
[illegible] conferunt divine iustitie. Tertia est
particularis quoniam ad causas cognoscendas
et debiles quoniam ad penas ferendas, et hec
episcopo committitur. Et in ipso sunt tres
[illegible] sicut probatis. Matthei xvi tibi da-
bo claves regni celorum. Dicitur autem ipse est
quos [illegible] penitentia remittendo eis et
quod [illegible] sicut legem di-
vinam scilicet prima [illegible] indicabit
sunt autem [illegible]. Ista potestas data est
[illegible] cognoscendi, quia magister [illegible]
[illegible] prime sine [illegible]
[illegible] collatione prime intelligitur
collatio secunde [illegible]
potest etiam dici clavis, quia est [illegible]
aperiendi [illegible] prima vera
clavis potestatis, quia auctoritas iudicandi
dicitur potestas [illegible] presidente. Et duas
claves [illegible] non [illegible] actualis vel ha-
bitualis [illegible] sicut sententie [illegible]
[illegible] dicit [illegible] cuius
non potest sine [illegible]. Utrum potestas clavium
sit etiam ad confitendum [illegible]
[illegible] sit [illegible] multa
[illegible] potest dici quod una
[illegible] ordinis sacerdotalis
et potestas confitendi, et potestas clavium [illegible]
[illegible] ordine [illegible]
[illegible] distinguendi [illegible]
[illegible] potestas confitendi [illegible] ordinandi
[illegible] confitendi potestas clavis
ad aperiendum et claudendum regnum [illegible]
[illegible]. Quia potestas una data fuit a-
[illegible] sine alia, fuit enim eis data [illegible]
potestas [illegible] [illegible]
[illegible] potestas non clavium fuit eis data
[illegible] remiseritis
[illegible] etiam [illegible] dicit Accipite

potestate celebrandi [illegible] dans ei calicem
et quibus [illegible] ponens manum super
caput eius dicit Accipite spiritum sanctum
quorum remiseritis [illegible]. Si queratur quo se
habeat [illegible] sacerdotalis ad claves
[illegible] dicit [illegible] habeat sicut
dispositio [illegible] quia [illegible] per
[illegible] potestate conficiendi corpus Christi
[illegible] dispositio [illegible] ad [illegible] po-
testate ligandi et solvendi super corpus
[illegible] mysticum. Utrum sit tantum una clavis. Secundum
[illegible] et sunt alie [illegible]
[illegible] et iudicandi scilicet una in radice
scilicet due in effectibus, sic tantum est clavis una
in radice et sunt due in effectibus. Clavis
[illegible] potestas iudicandi animam [illegible]
potestas integra ex duabus, sicut [illegible] pote-
state discernendi in causa [illegible] et dif-
finiendi in causa [illegible]
[illegible] et iste claves [illegible] quia
[illegible] ordinis [illegible] potestas [illegible]
et a pena, quia [illegible] etiam dignos
[illegible] et indignos [illegible] potestas
autem solvendi et ligandi in foro conscientie
non est clavis [illegible] quia [illegible] non [illegible]
ut dicitur [illegible]. Secundum autem [illegible] due potestates
clavium sunt [illegible] distincte [illegible]
[illegible] absolute [illegible] tibi da-
bo claves, et possent de potentia [illegible]
ab invicem separari, sicut aliquis prelatus
committit alteri potestatem predicandi [illegible]
[illegible] dicitur una clavis scilicet virtute
ordinis, quia ad unum actum ordinatur
scilicet aperiendi. Secundum magistrum preter potestates
duas claves sunt alie claves in [illegible]
[illegible] sectis et ad ista pertinet due
claves. Clavis est publica, et in [illegible]
[illegible] dupliciter potestate
sicut ad [illegible] iudicium [illegible]
[illegible] in illa causa et [illegible] et iste auc-
toritas pertinet ad forum publicum [illegible]
[illegible] claves. De hac auctoritate [illegible]
[illegible] dicit episcopo petro. Si peccaverit in te
frater tuus, sequitur [illegible] ecclesie et si etiam
non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus
et sequitur amen dico vobis quecumque ligave-
ritis super terram erunt ligata et in celis. Hec
[illegible] quod deus approbat ligationem et solutionem

eccle(si)e | (secundu)m m(in)istro publico qua(m)diu to-
leratur h(abe)ndus e(st) sicut et h(er)eticus (et) publi-
ce concubinarius h(abe)t foro claui(um) et(iam) (et) quo(modo) si
delin(quens) p(er) excom(m)unicat(io)ne(m) (et) capit(ur) p(ro) absoluc(io)ne
ab excom(m)unicat(i)o(n)e vel p(ro) (con)templac(io)ne | Et ex
h(oc) p(atet) q(uod) ille claues no(n) su(n)t eede cu(m)
clauib(us) p(re)dictis | q(uia) sep(ar)at ab illis
u(idelicet) i(n) h(ab)ente m(inores) o(rdines) siue ordine (et) p(ri)ncip(io)
sacerdocij | sicut mat(er) h(abe)t diaconus | Et
quibusda(m) aliis (et) q(uib)usda(m) | Et tu(n)c d(ici)t(ur) q(uod) quib(us)
p(res)b(yte)ris quib(us) no(n) e(st) data p(otes)tas excludi
d(icitu)r ab eccl(esi)a vel reco(n)ciliari | (Scotus) in iiij
li. di. xvij | Scl(iceti) de effectu (et) v(ir)tute
clauiu(m) (et)c. ...

P(ost)ea (con)s(ide)ra(n)d(um) de effectu clau-
iu(m) (con)t(r)a h(oc) q(ue)r(itu)r p(rim)o ut(rum)
p(otes)t p(otes)tas clauiu(m) exte(n)dat
se ad remissio(n)e(m) culpe | Resp(on)d(e)o
d(icitu)r Jo. xx. quor(um) remiseritis
p(e)cc(at)a remittu(n)tur eis | s(ed) h(oc) q(uo)modo su(n)t
du(o) (con)cedu(n)t | Vna e(st) q(uod) v(ir)tus clau-
iu(m) v(idelicet) ad remissio(n)e(m) culpe | no(n) quid ad
effici(endum) | s(ed) t(antu)m ad ostende(ndum) | (con)u(enien)t sc(ilic)et ab-
solue(n)s . i. absoluc(io)ne te ostendo | Et h(abe)t
esse op(inio) mag(ist)ri sent(entiarum) li. iiij d(ist). xviij
| s(ed) (con)t(r)a h(oc) e(st) q(uod) s(ecundu)m h(oc) sacramentu(m) noue
legis no(n) efficit quod signat | Alia e(st)
q(uod) v(idelicet) no(n) p(otes)t s(ed) v(ir)tute di(vi)na cooper-
ac(i)one coassistente (con)op(er)ando sicut sup(r)a
d(i)c(tu)m fuit li. iiij t(ituli) j ar(ticulo) iiij de effectu
sacramentor(um) (con)c(lusi)o(n)e p(ri)ma | (et) e(st) p(ro)babili(us)
v(ide)l(icet) | (et) v(ide)t(ur) h(ab)ere op(inio)nib(us) fuisse
bon(aventure) iiij li. d(ist). j q. iiij | (et) Scotus li. iiij d(ist).
xix q. j | Vnde dicit ibid(em) Scotus q(uod) suscep-
tio sacramenti p(ri)me (et) (con)t(ri)c(i)o(n)i q(uam) disposic(i)o
efficax (et) n(ecess)aria ex statuto d(omi)ni recip(ie)n(dum)
recepcio(nem) g(rati)e | instrumentu(m) aut vel disposi-
tio p(ri)ma no(n) e(st) signu(m) efficax alicu(ius) p(re)-
te(r)iti s(ed) ut futuri | (er)go collac(io) sacr(amen)ti p(ri)me
ad h(oc) q(uod) digne fiat | n(on) o(port)et q(uod) sit signu(m)
absoluc(io)nis d(i)uine p(re)cedentis | q(uia) dig-
ne p(otes)t recipi ab attrito | attric(i)o no(n) suffi-
ciente p(er) mod(um) m(er)iti ad g(rati)am recipienda(m)
m(er)ito illius attric(i)o(n)is | (et) si no(n) fictus
recipiat g(rati)a p(ri)ma m(er)itis 10 confert(ur) | et
absoluc(i)o e(st) signu(m) efficax illius abso-
luc(i)o(n)is sequentis i(n) ultio d(i)ci (et)c. h(oc)
Scotus | Et(iam) e(st) q(uod) v(idelicet) p(er) mod(um) (con)ferente (et)
impetrante | no(n) h(abe)t p(er) mod(um) impetrac(i)o(n)is
cu(m) signu(m) (con)ferat absoluc(io)nis p(er)mitt(it) oro

p(er) mod(um) deprecat(i)o(n)is e(st) sub(iunctiu)a absoluc(i)o
p(er) mod(um) indicat(iu)a | (et) deprecac(i)o g(rati)am
impetrat | (et) absoluc(i)o g(rati)am (con)t(r)a p(ro)po(situm)
m(er)itu(m) n(on) (con)ferit | qu(i)b(us) absolucio
quo no(n) p(er)mittit q(uod) ad eos absoluc(io)
e(ss)et | q(uia) (er)go p(otes)tas sanat p(er) mod(um) (con)t(ri)-
tu(m) (et) impenitentib(us) (con)ferens | v(ide)t(ur) e(st) q(uod) p(otes)tas
clauiu(m) q(uan)do se no(n) extendit sup(er)
culpa(m) | (et) h(ec) e(st) et(iam) op(inio) bon(aventure) in (con)c(lusi)o(n)e
ista v(idelicet) i(n) iiij° (con)t(r)a | Et h(ec) op(inio) a(liqui)s
no(n) placet p(ro)p(ter) hoc q(uod) plus v(idelicet) oro boni
layci qua(m) mali p(res)b(yte)ri (er)go si(mi)l(ite)r et
absoluc(i)o q(uod) plus e(st) | Q(u)arta op(inio)
e(st) q(uod) v(idelicet) (con)struu(n)t(ur) ad g(rati)a(m) (con)tinue i(us)tificac(i)o(n)is
disponendo | no(n) ip(s)am g(rati)am iustifica(n)-
te(m) i(n) me(n)te efficiendo | sicut ex(em)plu(m) ab eo (con)du-
c(i)o(n)e exemplu(m) v(idelicet) a(li)q(uod) absoluc(io) ita
ad emu(n)dac(i)o(n)e(m) culpe actual(is) v(idelicet) sacerdo-
talis absoluc(i)o | q(uia) h(ec) sacra(mentu)m h(abe)t p(ri)-
ma(m) actu(m) iustificac(i)o(n)is (et) v(ir)tus clauiu(m)
aliq(uo) m(od)o ad culpe remissione(m) vel d(i)c(tu)m
[illegible] ex (con)petenti v(ir)tute (con)t(r)a-
c(i)o(n)e di(vi)nam v(idelicet) actu (con)cedat (con)tin(u)e gr(ati)am
assit ac p(ro)cessit | Vnde dico q(uod) attritus ad
confessione(m) accedente v(ir)tute absoluc(io)nis
sacerdotalis sicut (con)struu(n)t(ur) ad ip(s)a(m) dis-
ponit(ur) d(e)i g(rati)a iustificans (con)t(r)itio no(n) d(icitu)r
augme(n)tu(m) g(rati)e | Et h(ec) no(n) v(ide)t(ur) op(er)ari ad
iustificac(i)o(n)e(m) | q(uia) e(st) remediu(m) ad ultra
m(a)g(is) (con)tra n(ecess)aria p(ro)ce(de)ns (et) h(oc) op(inio)
s(ecundu)m Pe(trum) de T(arentasia) | p(re)dictas op(inio)nes (et) ma-
g(is) placet m(ihi) [illegible] v(ir)tute diuin(a) q(uod) m(odo)
remittend(um) (et) i(n) t(un)c d(ic)is culpis illud m(odo)
h(oc) celebrant sacerdotes q(ui) olim h(abe)ba(n)t
pu(b)l(ic)e lege legales | intelligit q(uod) h(abe)t i(d)
(et) plus q(uam) illi ostendebat mu(n)datos a
lepra t(antu)m signo | isti no(n) alio(s) [illegible]
[illegible] ad remissio(n)e(m) pene
Resp(on)d(e)o s(ecundu)m h(oc) s(ecundu)m du(o)s mod(os) d(ic)e(n)di
(con)modu(m) d(ic)e(n)di q(uo)r(um) (con)uidet (et) ma-
g(is) (con)sonu(s) fidei pietati e(st) q(uod) p(res)b(yte)r q(uod) v(ir)tute
clauiu(m) absolue(n)do remittit alicui p(ar)te(m)
pene | ad qua(m) deus obligat p(ro)p(ter)
p(e)cc(at)a absoluc(io)n(e)m accusat | (et) p(ro) illa p(ar)te
m(a)g(is) p(ro)ducit in p(ur)gatorio n(on) dub(ium)
| sed p(ro) alia p(ar)te a(liqu)a(m) no(n) absoluit vel
h(abe)t suffic(ienter) ac in p(ur)gatorio | Et [illegible]
intelligi v(idelicet) (con)uin(...) n(on) vic(...)

Ideo in iustificatione que est opus divine dei
sic remittit culpam ut non permittit iustic-
ia non debetur debitum obligatum ad penam
alia autem pena condignitatis divine iustitie et
ubique meritis proportionata et nobis ignota. Sed pre-
dentibus vero dicit In una constituit arbitros sa-
cerdotes quibus dedit potestatem arbitrandi et penam
taxandi et manifestandi et partem pene
remittendi. Hec autem remissio fit virtute cla-
vium de thesauro ecclesie qui sub clavibus
quasi thesaurus integratur corporis scilicet passione ex
merito fidei et caritatis totius ecclesie. Unde
dicit Augustinus quod peccantes eternaliter non potest suf-
ficienter cum virtutibus ecclesie. Sed quomodo
super erogationibus meritorum passionum Christi exper-
superabundanti merito passionis Christi et ammi-
nistranti sacerdotum quorum sunt prelati minis-
tri. Sed obicit quidem: Cum ergo dispositis
ad recipiendum effectum clavium quamvis quan-
tum quod qui magis. Ergo tamen remittetur de
pena debita maiori. Sed ex una parte plus
habuit se pro illa parte. Et ex alia ita mag-
nis quod tota prima debita peccati mortali
non est maior quam pro illa quod remittit de
de pena debita pro maiori. Ergo illud magis
quantum remanet in futuro quia in quibus. Item
pena divina non extendit multum sive infinitam.
Ideo divina quod subicit sibi in infinitis non
tempore in eis multum corporis. Et remittit aliquis
partem illam. Non quidem secundum absolutam
comparationem sed secundum proportionalem ut si ei qui debet
c. remittit decem et ei qui debet decem remit-
titur unum. Et ideo quando magis placeant deo peniten-
tes ad magnas gratias actiones et huiusmodi
bonum. Sed aliquis tamen ratio non placet quia
quomodo videtur satisfacere argumento. Quia prima
decima pars pro ratione quod ex alia et ideo videtur
sibi dicendum quod in medio pro pena que remittitur
virtute clavium unanimiter. Sed tamen fuit illa
pena invincibiliter mortali debita. Sed dicitur
quod una absolutione possit remitti tota
pena debita uni venali non tamen hic
peccatis quia omnia corporibus ita plene satis-
facit pro omnibus cunctis quod ipse Christus sub
sacramento speciali in virtute medii corporis remit-
tit alii tota pena. Non propter hoc dici potest
peccata sine pena remitti. Et ita respondet
Richardus. Queritur dicit presbyter non remittit
culpam quod penam de pena sed secundum quod
quia penitens meruit sibi remitti sed sufficienter

cetur propter quod peccatis secundum quod sic debet
inventum. Et hoc est opinio predicta
a confessione iterata remittit aliquid de
pena. Pena singulis. Infra eodem de qualitate
confessionis ubi dicitur quod confessio debet esse frequens.
Utrum presbyter ligat per clavium potestatem.
Sententia apparet quod presbiter in usu clavium est
confessor. Sed opinio eius communis dicit
eum secundum opinione et culpa et pena quia
culpam ad absolvendum quod dicitur
magistrum obediunt dicit Deus gratias non lar-
gitur. Secundum in pena huius opinio dicit quod
adulterii pena ad penam potest et pena
in illegitimi. Preterea ergo et presbiter. Et si secundum aliquos
dicunt in absolvendo communiter clavium liberat
aliquis opinionem ordinata ad culpe dimis-
sionem. Non dicitur super in responsione. 1 q. v.
Et non clavium se extendat ad remissionem
culpe in ultima opinione. Non tamen ligando sed
aliqui opinionem in culpa nisi dicitur ligare
in quantum non absolvit. Sed ligatos ostendit.
Sed in pena secundum potestatem absolvendi
et ligandi solvit in a pena quod dimittit
sed ligat quantum ad penam que remanet. Ad
hunc autem ligare dicit dupliciter. Primo re-
servando ipsam quantitate pene in qua
non ligat nisi in quantum non solvit sed liga-
tum ostendit. Alio modo quando pena
ista vel illa determinate. Et ligat ad
penam imponendo eam. Ad hic nota quod
est respondendum secundum Petrum et eius doctor-
ibus predictum est quod deus dicit quod dat in
communibus. Et hoc predicat. Alia duo tempore
dignitatis et officii et iudicium presbiteri
quo potestate clavium ligat vel solvit in
terris. Et potest hic sic communiter sed approba-
tionibus eius celestibus. Unde quod ponens
secundum Raimundum ligat. Super hoc scilicet peccatum medio
iuste est ligatum et in celis scilicet per approba-
tionem eius celestibus. Et hinc intellectum est.
Bonum quod et hoc primo questio vide. Et
xxiiii q. ii. mactatum. Utrum presbyter ligare
possit et solvere secundum proprium arbitrium.
Vide post per hoc. titulo de quantitate satisfactio-
nis. Tractatus de ministris clavium ti. 38.

De inde considerandum de ministris
clavium. Circa quod primo querit
potestatem clavium super omnibus. Quod claves

Hinc est q̄ hīt eās ī novo testamēto p̄sbri
episcopi p̄sbri / q̄m̄ dīt̄ ī ordine sa
cerdotali / tunc eo ē dīna i̇stitucō / sz
aut institucōis cogruitas / p3 eo
hoc q̄ ip̄is p̄lib dc̄ p̄tas confirme
di vel tp̄ibus xp̄i q̄ est caput cor
p̄is mistici / secundo / q̄ ambo lapsi de
p̄tate ligandi et solvendi dicentibq
eam h̄r iuib p̄sbris ē p̄missum h̄z
p̄sbris q̄ medē sunt mediatores q̄ usu
clavium int homines / tercio expresse / Quart
utrū ep̄is h̄eat aliq̄ nova clave
p̄ter claves p̄sbri / R̄n quod dignitas ep̄alis
nō dicit p̄priu ordine s3 q̄ddā emine
cia ordinis / et io nō dr̄ illa nova cla
uis s3 amplia p̄tas iur̄ dicōis ad
corripiendū / et tunc p̄gitur dī ei baculus pas
toralis / ḡ h̄ret / Quinto / p̄sbr uti possit
p̄tate clavium ad suū libitum / R̄n q̄ nō
na p̄sbir ī absolucōe op̄at sicud ī strū
tu nō q̄d mortuum sicut securib / sed
vivum sicud h̄nus / ad rem nō requirit in
strumēti ta execū / sed ī mīnd ē instrūti
vita dispositio / sicut ē uīe p̄ s; cor; in
c̄ditub inotaib / illa securibus impp̄t acu
ta nō scindet / ac si nō h̄eat maz p̄por
cionatā sz lignea / ac si nō moueat
ab aliquo / R̄ndet in absolucōe p̄sbri
dnt cocurrē tres upib sue p̄tatis / separ
p̄sbr p̄sbr / rx vitib dei inotaib / quor
aliō deficiete frustrar effectus / Sexto ind
g̃malis p̄sbri h̄nt claves / R̄n q̄ p̄t na
ī ordine dat p̄tas clavium tanq̄ donū
gr̄e gr̄tis datē / q̄ q̄d culpe nō oppon̄
cū culpa corrupt̄ et x̄tine / R̄n q̄ grad
grātum faciēs ad bonū usu clavium / sz
illud culpe oppo / et io cū culpa nō
corrupit ur x̄tine / q̄ dc̄ ad usu r̄one
eī q̄d sue h̄ar h̄ue upib s; nō p̄do
neus / aliqui nō p̄t h̄ri aliq̄ certitudo de
absolucōe sicud ur de misti bonite
R̄z ob̄ illud ad sz q̄ sp̄us s̄cus re
mittit p̄ta ac p̄se ud columbe mēbra
i. p̄ homines sanctos / R̄ndeo q̄ dc̄
remissione p̄ccōr̄ sm̄ q̄ sancti hoīes
p̄pent ad ea nō ex vi clavium s3 ex
mēto cogrui / ul p̄ columbe mēbra in
telligit hoīes ab ecclia nō p̄scisos.

Ubi etiā q̄ ī collōne clavium dm̄ ē
ap̄lus / Io xx / ecciā dicit in ordinacōe
et tp̄e p̄pm̄ sc̄m et quarū remiseritis
p̄cca et̄ c̄dite q̄ q̄rm̄ illis dc̄ p̄tas
remittendi p̄cca q̄ si ip̄m̄ sc̄m acciperut
R̄n dcō dūs determinabit ea q̄ ē dimitt
nō tam ad usu p̄mp̄ s3 ad usu ydonei
Utrū p̄tas clavium ordine sacerdotali
inseparabilr comitet̄ / Ita q̄ omēs sacer
dotes ea h̄eant daunp̄bilr / R̄n q̄ cla
mū p̄tas dupl̄ p̄t considerari / aut q̄
ad essencia sic radicalr ē i aīa et
indelebilr sicud et caracter / et q̄
nō pt̄ differri / sup̄ sm̄ q̄ a declarōe
ut p̄us dc̄m est / secundo sm̄ h̄r se tamq̄
cū ordine sacerdotali / aut q̄ ad usu
eius requirit duo / s3 statū viatoris
et auctē iurisdiconis / de p̄mo p̄; q̄a
sicut h̄o moriendi nō queat cantari
statū mendi / sic ur p̄tas d̄ complanti
et sacrita ministeri / sup̄ ī statu eccie
militantis / et ita p̄ mortē h̄mo p̄tas
ip̄ius p̄dit ī aīa separata / De 2o eciā
p̄atz / p̄sbir n ē mediator int̄ deū et ho
mines et sm̄ h̄r ē ds inferior / et p̄a
tente sup̄ior / et ideo et iudex constitut̄
hōm̄ loco dī / ad p̄cendū sue solvend
et p̄niteōt / talis in iudicōe ī ē sup
iurisdicō aliqua ī eū qui iudicat / q̄
nemo p̄t aliq̄ iudicare nisi sit eius
iudex constitut̄ ab eo q̄ p̄t / et io iurisdic
q̄ tamq̄ uis motiua ip̄ius clavis sup
manq̄ / h̄ac aut deficiēte / et p̄ asi etc
uis nūq̄ ap̄iret̄ / et amittit̄ / sicut
cessat clavis exercitū / h̄ aut dup̄r amit
tit̄ / ac p̄ ablacō; subditor sm̄ cui ut
ī scismatic̄ h̄etic̄ p̄sbr̄ / sicut excomunicat
notorie / et eq̄ uitate / et sim̄ ac p̄ ablacō
cōne sm̄ cui / et sp̄emant iurisgraciā
q̄ubq̄ auffer̄ sue sp̄e sc̄ipandi / ur
h̄etici et excomunicati dm̄ sūt manu
ligata s3 degradati amputata / io
dico q̄ ē sic claues qm̄ ad ec cons̄
ordine tamē h̄m̄ deces̄ coss̄
statū et iurisdicō / q̄ h̄ret / De ho
. in quob ip̄ius clavium
p̄t tp̄s zq

P

Ostea considerandū est
mag ip̄ius
t

Utrum presbiter possit uti claue qualibet qui-
libet hominem. Respondeo quod ipsa clauium duplex
potestas scilicet scientia et potestas ordinis, et hec
est equalis in omnibus presbiteris respectu omni-
um; et potestas iurisdictionis, et hec non est equalis nec
respectu omnium. In hac enim ut patet ordi-
nibus oportet esse prelatum aliquem supremum in
quo resideat potestas omnium, et sub illo pre-
latos medios, et sub illis particulares uel
infimos. Ita enim durat mundus sicut
dicitur angelos angelis, homines hominibus,
demones demonibus prepositi ubicumque sunt
prelationibus, quia oportet esse supremos, me-
dios et ultimos; quia licet quilibet presbi-
ter habeat potestatem ordinis plenariam,
sed non potestatem iurisdictionis limitatam. Ideo
uti non potest plena potestate contra homines sed in
eum qui sibi iurisdictione aliqua uel ordinaria
uel delegata singulariter subest. Solus quilibet
presbiter habet execucionem clauium super suos subditos
... capitulo quoniam dicitur 3 super ar-
ticulo in presbitero de confitendo. Unde dicit
quod nulli sacerdoti licet parrochianum al-
terius absoluere uel ligare. Utrum presbiter
possit semper subditum suum absoluere. Respondeo
potestas ordinis quantum est de se extendit
se ad omnia peccata remittenda, sed quia
ad usum potestatis requiritur ut dicitur est iurisdictio
in determinatis casibus maioribus in feriores des-
cendit, ideo superior potest sibi aliqua
reseruare, et quod inferiori tamen non committit,
tamen alius simplex presbiter iurisdictionem habens
de quolibet absoluere potest. Utrum presbiter ab-
soluens aliquem de peccato ab illis peccatis
aliquando non potest absoluere de mortali peccat
mortaliter. Respondeo quod absoluens potest aut hoc
facit ex ignorancia iuris aut facti, in neutro
hoc facere sibi non licet. Si uero secundo modo, et hoc
facit ex deliberacione mortaliter peccat
sicut non ex deliberacione, Racio sibi pote-
state abutitur contra prudenciam aut ab utitur, et
mortaliter peccatum. Sed potest absoluere potestate
sibi concessa abutitur contra prudenciam aut quod
quod potest absoluere. Apostolus dat ei intelligere quod
absoluta est dum tamen non sit, et confirmatur
... ponit contradictionem ... quod
absolucione cadit in maledictum sicut scripta sunt
... maledictus qui errare facit
... Si autem ex ignorancia uel ex

et est illa ignorancia affectata adhuc mor-
taliter peccat, quamuis non ita grauiter sicut
ille qui hoc facit sciens. Si autem est ig-
norancia crassa, adhuc credo quod mortaliter
peccet, quamuis non ita grauiter sicut hoc faci-
ens ex ignorancia affectata. Sacer-
dotem enim officium suum ignorare non
licet, ad ipsos enim pertinet subditos suos
de lege instruere. Unde dicitur Aggei 2: interroga
sacerdotes legem. Unde potest absoluens ex
ponit se ad maledictum illi quod uenit
super filios Heli de quibus dicitur 1 Regum: erant
filii Belial nescientes dominum neque officium
sacerdotis etc. Si potest absoluente et
absoluto tali absolucione contingit ut
per ignoranciam dampnabilem uel probabile
corruptum dicit potest illud Ambrosii. Ait ex-
ceci ceci caecus ceco ducatum prestat ambo
in foueam cadunt. Nam ille per ignoranciam corrumpit
qui magis sollicitus est querere consilium ipso
emptore uini uel uestis qua pro salute anime
sue. Utrum prelati mittant in capitulo maiores
quam simplex sacerdos ad superiorem committat.
Utrumque est de hiis de quibus est solempnis
penitencia respondendum, quia ex instituto episcopus
est episcopus ut dicit extra de penitentia et remissione capitulo Sunt casus in quibus
inferior presbiter absoluere non
potest et episcopus potest quia solus mulieres
et priuates qui dederunt cause de decreti
one manum inicientes episcopus absoluere
potest et alii soli quibus specialiter hoc ab-
solucione committitur. Item Raymundus. Item casus in qui-
bus qui dicunt ut incestu contractus sed
non potest absoluere episcopus pro satisfacere
nisi sit non tamen possit dispensare cum
eo super irregularitatem ex precio sed ad episcopum mit-
tendus penitentes uel ut ipse dispenset
cum eo super hoc uel cum suis litteris mittat cum
ad papam. Quartus est de incendiariis sa-
crorum locorum magis publice racione
quod uidelicet quibus in ex sen. extra contra et so-
... Quintus est de crimine publico sicut
de blasphemia secundum se in maleficiis
statutum. Sextus de uoto ... de uoto
r. 1. Septima cum casibus confessorum
audiunt de aliquo peccato ... si inferior
habens sacerdos potest habere Raymundus non potest
ex ... primo. Item non credunt de homicidio.

et mediocris mutilatione proprii quam ulterius si
quibus dicit quod in obprobrium criminalibus et inte
dum excessus dominus contra episcopum et eius pa
tiffaciant. Addit etiam dispensacionem in
irregularitatibus dolosis vel metu extortis
et dubiis in aliis delictis quod oportet eum e mala
metu allectum ex inimicis quasi aucte per
commis. Sed quod est dubium ampliare licitum
tunc pro aucte superioris non sed commis
Si etiam sit aliqua consuetudo aliquo
spatio prescripta non episcopus audiat vel
plures alios et eos ramen retineat sicut ab
consuetudo in multis terris de perituris qui fili
os opprimunt de homicidiis de sacrilegiis
gis de falsariis de violatoribus ecclesiarum
et ecclesiastice immunitatis libertatis de sorti
legiis de usura contra naturam maior credit
de incestu de corruptione monialium
de ablatoribus sive subtractoribus vel aliter
illicite acquisitarum decimarum de periurio
de clandestinis consensibus et aliis e
normibus consuetudo quidem episcopus ista
libere reservat episcopis quorum etiam aliqui mittunt
ab episcopis ad papam propter enormitatem et
de aliis mittuntur in qua non devenit vere sed
de episcopi prudentia et voluntate. Hostiensis.
Remissio si episcopus aliquibus committat vices
suas alicui circa peccata vel iniungendas in
sua dyocesi, numquid talis absolvere poterit
etiam in hiis specialibus. Respondeo credo quod episcopus
non intendit in simplici de legatione
delegare in maioribus nisi expresse dicat
et depingit pacto et ad eius cordi tamen
videant specialiter pertinere proprie dispen
sationes et absolutiones excommunicationis in quas
incidunt in mandata sed de sexu mandato
dato ecclesie vel alio faciendo vel non
faciendo. Item etiam restitutiones in qua
quia tamen iusta sub exceptione et tunc alicui dis
creto et perito committeret qui personas
qui quoslibet et fortuna et de commissionibus
fuerit circa et de homicidiis ponit dignum
fore ray et hostiensis. Remissio sed numquid ille cui sic
committitur potest alteri illud sub delegare.
Respondeo videtur committi quanto ut extra de
officio delegati c. ulti. et tertio. Remissio quid
si dicit episcopus committo vobis potestate mea
in foro penitentiali ut possitis absolvere
quibus possim. Respondeo licet qui summa

dixit nichil excipit extra de ? ? ?
nos non tamen tutum ? ? ? comissio
ne generalem accipere ea que inte
sunt specialiter episcopo reservata impetrat
episcopus per ? generalia intendit
committere ? specialia certum quod episcopus
geruerit sibi in ? ? satis
et quod per ? generalia debet intelli
gi esse commissa. Hostiensis. Absolutio tamen
quae fiunt a pluribus saltem excommunicationem
et suspensionibus et damnationibus quas ignorant
auctores tamen non extendit tamen ad forum
penitentiale sed quo ad quidem ab solutione
tacita vel lata sit sententia et admisitam
passi dampnum non sunt intelligenda
delegati per ? generalia permissio
factum ut absolutionis excommunicationis in
foro iudiciali sequitur mandatum a premendum
aut possessum. Hostiensis. Remissio numquid
etiam generaliter expresse committat episcopus alicui
vices suas non tamen ille pro sue eius specia
li mandato minuere vota et relaxare iura
menta. Respondeo quod possunt licite
observari. Sed de ? voti iam
facta et de periurio penitentiam iniungere possit.
Hostiensis. Remissio si episcopus subdito con
cessit ut confessorem sibi ydoneum
eligere possit numquid electus ab illo in ca
sibus episcopo reservatis potestatem habet.
Respondeo quod non quia illa in generali non venit
concessione quod episcopus ? non concessisset
in specie extra de pe. et re. c. Remissio de offi
ciali episcopi. Respondeo hostiensis dicit non quod episcopus
sed penitentiis iniungendis habeat potestatem
sed in ? tamen in illis aut in ?
et ? consistorium quod ipsius episcopus
ab ? ad ? non potest appellari vi
de appellatione romana et hoc ? ?
appareat quod episcopus hoc voluit committere
puta quod hoc expressit extra de ? ?
? ? aliud episcopum ? ?
generalem ad alia ? ?
? ? ? ?
sit ? quamvis constituit sibi ?
potest ? ? ? ? ?
? ? delegatus extra de ?
? et de offi. le. excommunicationis. Remissio
propter mulierem quod com[illegible]

pro dicta mulier presbiter concubinatur cum presbitero ad
sacerdotem suum accedet ipse timens eam forte
licitacionem aut sentit se ita fragile quod
presbiter timet ne forte illi sacerdoti instiga
retur stimulo concupiscentie propter recorda
cionem dilectionis nephariae qua cum illo fuit
delectata. Et in isto casu non tenetur isti con
fiteri nec peccatum illud nec aliud, quia propter
inexpertos sacerdotes propter ignorantiam multo
sciencias propter malitiam periculosius esset nimis
ei prudenti et expertos concedere cum
ad penitenciam inducere, quia si nesciat sibi con
sulere, dum tamen petere licenciam aut facere peti ab
illo sacerdote vel superiori ut alteri possit con
fiteri quam si mala concepta licentia daretur et recusaret
si non prohiberet quod illa mulier per alterum
sacerdotem aut mulier presbiter dat quibus excepta
sacerdotibus non excepte suum diminuat periculum
consilio confitendi eidem tunc tenetur illi confiteri excepto
casu quod cum eo commisit et ipse potest eam absol
vere prout de aliis. Hostiensis. Aliqui tamen
dicunt quod de tali casu nec presbiter debet audire
confessionem illius mulieris de illo peccato, sed debet
ad alium mittere sicut voluit. Sed contra
presbiterum et in eo quem non aliter modo et eo per
supremo mandata nec illa debet ei confiteri sed
debet petere licentiam ad alium eundi vel ad
superiorem recurrere si ille licentiam denegaret cum
propter periculum tum quia timor verecundia que
ei prima pars magna aliis neccesse est ea
nunquam dicat. Decimo idem illud dicit
quod conscientiam cognoscentem integre et ideo et ibi
dum de omni peccato in quo presbiter consentit
et conceptus fuit Ostiensis absolvet absque
licencia tamen dum modo non consentit adesset.
Hostiensis prius dixit titulo de sponsalibus et conse
quenter per quos dispensacione non potest in primo
commissa cum ipsa quia dispensacio et dig
nitatis absolucio nunc eum et tamen non tamen
facile quibus potest potestate absolucionis
sicut dispensandi. Confessor de
muliere que de adulterio filium suscepit
vel peccatum aliud supposuit. Nunquid tali
mulieri denegandus est penitencia sicut absolu
cio hic dicitur non audeat suo viro
revelare ut dicit de pe. et re. officii. Sed con
tra talibus mulieribus dicunt tales esse viris vel

filiis heredibus indicandum. Summa Hostiensis. Sed in primo supplica
cione. Primo quod hic esset instructio quod non
eum predicetur sibi propter presumptionem contra
quod tamen conveniens modo propter quod presumendum quod filius
sit exceptus natus. Secundo de illis qui
suum vel aliorum non sunt filius. Tertio quia hic
esset periculosius propter inde esse homicidia
et plura alia mala consequenter. Sed contra
quam tamen de consensu Hostiensis et Raymundi. Hostiensis tamen
dicit quod similiter donec vir eius non confitetur
de eo quod possit ei secure dicere quod inde
faciet quod voluit. Si tali casu presbiter
eam compellet per quod hic viro revelet. Et
sequitur consenciet. Quarto ad restitucionem est
mulier absoluta, quia contra eius plura
disponendo secundum plures. Cum de indiciis non
separatis aut nature vel supposite mulier
indicare debet per se ex proprio districto confessor
et ipse sumat cum eo et recepto quod consen
tire suadebit ab eius indicato quod
non calumpniosa procedat apud eos. Et quod sibi
sextum hereditatis suppleat presumat inde non
sequi periculum. Si parum fecit, ut presu
mat quod sibi iudicavit ab hereditate
abstinebit. Quia forte modo ipsum dominum
timent et consequentes consuetudinem esse qui
aliena possidet in vita sua vel eius et eo
suadet quod intret religionem et se transferat
ad aliam longinquam regionem. Si aut presumat
in periculum sequi posse, quia forte filius
est malus vel stultus non sit vel alios eodem et
aliud sciret tacere, tunc non indicet filio sed
presumat quod si indicavit non acquiesc
tur etiam non indicet. Sed quicquid potest satis
faciat heredibus de sua dote vel aliis
bonis suis proprie vel palam sit diffundi et
cautum quatenus quod caute fiat nec aliquid ma
li vel suspicio mali inde proveniat.
Et ideo faciat si filio indicavit et ipse
credere vel acquiescere noluit. Idem per Hostiensem et
Raymundum. Non tamen tenetur credere nisi per fac
tam fidem sibi quod eum de suo viro non
suscepit. Quidam autem senciunt mulier in
omne suum non debet dicere filio spurio, quia
non debet se exponere suae diffamacioni
apud filium propter incertam credulitatem filii
quia non est et si non credit mala sequentur.

scilicet quia ipsa diffamata est et ille here-
ditatem inde prolibus tenebit. Non debet eti-
am dicere quia non debet exponere se tante
diffamationi et capitis vite mortis vel
saltem odiis vel discordie. Et ideo peri-
culo [illegible] propter metum bonum hereditatis
restituendo. Debet autem mulier filium spurium
diligenter inducere quo aliis honestis causis
ut hereditatem heredi non dimittat puta
quod fiat religiosus vel clericus. Et si propter ad
hoc inducere non potuit laborare debet ingres-
sum per constitutionem vero heredi et
[illegible]. Non tamen tenetur restituere equivalens
toti hereditati quia multum distat inter
habere et spe esse. Ille autem nichil habuit here-
ditatem licet fuit spe habere secundum Innocen-
tium. Ratio numquam quia equivalens sufficit
restitui. Illud autem numquam quod equivalens suf-
ficiat restitui. Illud autem numquam determinetur
ad arbitrium boni viri secundum Hostiensem et [illegible]
Sed numquid tenentur tales proles de acquisitis
bona fide. Responsio puto quod non ar. C. de
rei ven. l. [illegible] et mulier hic tenetur secundum B.
Hostiensem. Ponitur quod vir non habeat aliquos
consanguineos qui sibi succedere de-
beant ab intestato. Responsio nichilominus
peccat scilicet impediendo ne libere fiat
testamentum. C. si quis aliquem testari prohibe-
bit c. iij secundum B. Debet etiam de suo pro pre-
tio ad compensationem sufficientem ero-
gare pauperibus pro anima viri de consi-
lio confessoris secundum Hostiensem. Item dicit
Innocentius de pe. et re. [illegible] officii quod talis
mulier satisfaciet illis quibus intelli-
gitur quod sua reliquisset vel si nescit
hoc pauperibus erogaret. Dicit etiam [illegible]
[illegible] quod si illa mulier non habet unde resti-
tuat [illegible] prelationes [illegible] quas
[illegible] a campano [illegible] per eas
adducere debet nisi [illegible] malum
[illegible]. Intellige tamen quod talis mulier
[illegible] in mortali [illegible] au-
[illegible] ut puta tales [illegible] ad pe-
nitentiam tamen debet admitti. Debet tamen ei [illegible]
non esse fructuosa sibi quoad vitam eternam
[illegible] [illegible] officium. Ber. De
Indulgentiis titulus [illegible]

Quomodo et quantum indulgentie de
indulgentiis [illegible]
valeant. [illegible] quantum valeant.
Tertio a quo fieri possunt. Quarto
de causa fieri debeant. Quanto quibus
valeant. Primo queritur utrum indul-
gentie valeant aliquid. Responsio [illegible]
aliis etiam [illegible] et
[illegible] esset. Valet autem ad remissionem
pene residue post contritionem confessione
et absolutionem [illegible] non suffi-
ciat [illegible] non quidem [illegible]
do sed aliunde solvendo et [illegible]
sando scilicet de thesauro ecclesie qui scilicet
[illegible] integritate [illegible] scilicet ex
multo fidei et caritatis totius ecclesie
et ex multo supererogationibus [illegible]
[illegible] et ex [illegible] superabundanti multo pas-
sionis Christi [illegible] sacramentis ope-
ratur tamen eius efficacia in eis [illegible]
sua infinite efficacia [illegible]
[illegible] non [illegible] aliquam vel
aliquorum determinate [illegible]
toti ecclesie. Opera vero [illegible] sancti fe-
cerunt ad honorem Dei et utilitatem ecclesie
[illegible] autem [illegible] multitudini
distribuuntur singulis [illegible]
[illegible] multitudini [illegible]
[illegible] prelatus ecclesie qui [illegible]
habet thesaurum [illegible] pro honore
et utilitate ecclesie de ipso thesauro [illegible]
[illegible] expedire [illegible]
[illegible] remissionem penarum [illegible]
satisfecerunt [illegible] etiam [illegible]
[illegible] altius [illegible] distribu-
Notatur tamen ad hoc ut indulgentie va-
leant requiruntur duo [illegible]
[illegible] et causa rationabilis scilicet [illegible]
utilitatibus. Duo [illegible]
pertinet ad remissionem cause [illegible]
scilicet cum confessione [illegible] aliquid ad
collationem cause [illegible] scilicet [illegible]
[illegible] cum effectu in forma indulgentie
[illegible] [illegible]
[illegible] alii duplicatur [illegible]
[illegible] etiam [illegible] indulgentia [illegible]
[illegible]

pro intentione facientis et pro indulgentias si assit legitima causa quia cum intentione qui operatur et pro utilitate ecclesie ad istud continuat. Et pro quibus eius operatio satisfactoria eadem applicatur ut dicit Thomas super quartum in
.2. di. 20. Quantum valeant indulgentie. Circa hoc queruntur plura. Primo utrum valeant quantum sonant. Respondeo quod ut dicit Thomas diversi diversimode locuti sunt de indulgentiis et contra quosdam sunt intelligentia sufficientes. Quantum pone- tur. Devotionem dantis et operis quantitatem cause que movet dantem et indulgentie dicitur quantitatem. Secunda quod dicunt quod indulgentie valent secundum ducentes mensuram sufficiente et secundum quod intendit ibi causa valent non quantum sonant. Alii dicunt quod scilicet secundum mensuram auctoris ad causam, unde quanto est prefabricata ecclesie quam magis ducit secundum suam facultatem plus habet. Alii dicunt indistincte quod valet tantum quantum sonant et tantum valet unicuique danti quam parum danti et tamen de ipse quanto de loco remedii. Et videtur esse opinio prima Ray- mundi et Bonaventure et tertia Thome. Et alius non placent prima quia tunc etiam dato ecclesie non valent indulgentie nec tertia quod illud habere non potuit. Ideo etiam dicitur videtur etiam verisimilis. Ideo alii dicunt quod tantum valet quantum sonant non tamen equaliter sed plus vel minus secundum quod ipse se disponit ad eas maiori vel maiori prudentia labore dati quantitate tamen quia duorum equaliter ducunt quorum unus dat unum denarium et alius decem ille qui minus dat obtinet remissionem pene unius anni sicut ille qui plus datur et pro hoc quod remittitur unum de pena adeo taxata quantum alii quia prima unius anni in hac vita non tamen scilicet illi qui eam facit ex maiori caritatis prudentia et devotione sicut illi qui eam facit ex maiori et expensa. Tamen autem dicitur misericordie indulgentie quibus dantes elemosinam pro tali redemptione habentur pene unius anni sicut et intelligendum est scilicet quod habeat remissionem tantum pe- ne adeo taxata quanta remittitur alii pro pena unius anni quam faceret in hac vita. Ideo illi qui plus dat ex maiori prudentia habent ad hoc sufficientes pene quam illi
plus
quamvis plus remittitur de pena adeo taxata quam alii et tamen talibus scilicet unius anni pene in hac vita. Alius videtur dicendum quod quo ad remissionem ex tempo- ribus pene pares sunt ille qui minus dat et ille qui plus dat sed hic misericordia te indulgentie. Sed quo ad remissio- nem in tempore pene et quo ad premium dis- positionem recipiendi augmentum gratie impares sunt quia de istis duobus plus consequitur ille qui plus dat. Insuper in tan- tum minus datum esset maius pro con- paratione ad dantem sicut patet in parva- bula de qua dicitur Luce xxi quod plus misit vidua in gazophilacium quam omnes alii. Istos duos modos ponit Arch. quorum primus etiam a pectore approbatur etiam probabilis valde videtur. Innocentius autem ipse hic non videtur adhibere dicens quod qui aliquam remittit unius anni de iniuncta penitentia intelligitur quod tantum minus punietur in purgatorio quam minus punitus esset si unius anni penitentiam in hac vita fecisset. Hostiensis autem Innocentius super hanc indulgentiam qualiter non minus teneris agere penitentiam in hac vita. Sed obicitur quia si indulgentie tantum valent quantum sonant videtur ex hoc vacare debet opus iniunctum aliis operibus dimissis. Respondeo non, et quamvis indulgentie multum valeant ad remissionem pene, alia tamen opera satisfactoria sunt magis meritoria respectu premii essentialis quod est melius in infini- tum dimissione pene temporalis. Obicitur quod alius dat indulgentiam quod qui fecit amplius ad aliquam ecclesie fabricam eius- dem consequitur tertiam partem remissionis peccatorum. Ergo indulgentie tantum valent quantum sonant. Tunc qui primo dat unum denarium et secundo alium et tertium plenam remis- sionem consequitur omnium peccatorum quod videtur ab- surdum. Respondeo secundum aliquos quod quando indul- gentia indeterminate dantibus ad hoc amplius intelligitur tale amplius quod sit conveniens ei qui dat amplius et secundum quod accedit ... secundum hoc plus et minus de indulgentiis esset ... ab paupe-

dans quid dicamus de confessis indul
gentiam consequi. non aut dimittes quos dederit
ad opus tam pium tam parvam dare. Preterea
non videtur repugnare facere amplius alium sola
ret obolum sibi et hec est ratio Thome. Alii
non dicunt quod non sit remissio equalibus
dantibus sed pro utilitate consequente hinc
consolacionis. quia ecclesia magis respicit fer
vorem quam datum. Et hoc videtur per Thomam
contra non dicit et Gaufridum in summa. Quia in
dulgentia consistit in datione. tunc pro quolibet
denario indulgentiam quibus habebit si plures
dederit. Et hoc idem dicunt Hostiensis et Raymundus. Non est at
tendi debet quantitas sed magis caritas
dantis benignitatis. de hac materia sed dantis
largam indulgentiarum ponit plures opiniones
nobis hic Gerardus de pe. et re. quod patet in glossa.
iii. Nota hic non quod concedendo dantibus
indulgentiam a papa quantum dictum est
pro indulgentia dimittitur sed non secundum ordinationem
dimittat. Itaque homines ecclesie principibus illo
ab operibus penitentie excusare competat sibi per
indulgentias tales. Inter alia modo quibus
indulgentiam consequitur plenam. Thomas. Et
non videtur superfluum ne contemnantur
claves ecclesie. extra de pe. et re. cum ex eo
et c. si abfuit. Nota primo ecclesia
et presbyteri ecclesie consequantur talem indul
gentiam quantum dimisit. Respondeo sicut secundum
quosdam quia remissio non proportionatur
labori sed in dantibus quam dispensantur sed qui plus
laboravit amplius plus acquirit. Hoc
autem intelligendum quando indulgentia datur
indistincte. quando enim distinguitur sicut
papa in generalibus [illegible] aliis
laborantibus transeuntibus mare dat quando
non transeuntibus minus et hec alii. Unde
et hec est opinio Thome. Credo non alios
non venientes a remotis sit magis dispo
sitis quam ad multam remissionem per
dicit quia plus laborant et hoc patet
quibus plus vero illi illa indulgentia aliquibus
omnibus valeat quam consequantur ut dictum est
supra et hec est opinio Pe. Nota illi cum
dimissa a penitentia septem annos et per
[illegible] et indulgentia vii annorum
[illegible] Respondeo dicunt aliqui
quod [illegible] sit pro indulgentia [illegible]

missa non est transgressor si inde face
ret de ea. Ubi si non faciet pro impletione
ia quod sibi pro indulgentia et remissionis
[illegible] tamen aget si eam faceret
Raymundus. Licet in dignitate non teneatur
penitentiam sibi iniunctam facere quia per hoc
indulgentia consequitur iniuncta satisfactio
tamen pene eternalis. extra de pe. et re. cum
ex eo. Et ad hoc cum sit tamen necessitate
[illegible] presbyter iniungit sibi penitentiam debitam
satisfaciens et [illegible] non respondeat indulgentia
ad alia iniuncta. Nota quoniam consequitur quis
[illegible] infra tempus indulgentie [illegible]
ab utroque [illegible] indulgentia [illegible]
tempus eam consequitur. Respondeo sicut aliquos
quod indulgentia est estimatio temporis ut
cum dicitur quadraginta [illegible] ad tale
tempus ad ecclesiam talem habet tunc [illegible]
indulgentiam intelligitur tamen [illegible]
aliqua ecclesia sit per [illegible] indulgentia
sicut in ecclesia sancti Petri et indul
gentia [illegible] tunc quocumque [illegible]
[illegible] indulgentiam consequitur et hinc sine
Thomas. Unde autem minor et Gaufridum in summa
quod indulgentia consistit in [illegible]
[illegible] tunc pro qualibet [illegible] quibus
ad ecclesiam istam [illegible] indulgentia
consequitur. Nota in generali remissione omnium
[illegible] quam papa facit omnibus [illegible]
[illegible] terre sancte vel alias bellum sus
[illegible] contra hereticos et quaslibet ali
os infideles et mittentibus pro pugna
[illegible] iter statim [illegible] assumpta
[illegible] postquam iter arripuerint decesserint
habebunt illa indulgentia plene ita
quod [illegible] purgatorio nulla patiatur pena
pro peccatis [illegible] [illegible]
non habeat [illegible] indulgentia illa valet
[illegible] tamen nobis [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] pene [illegible] indulgentie [illegible]
[illegible] ex sola voluntate sed [illegible]
estimatio minor indulgentie. Unde [illegible]
voluntate et effectum indulgentia plene
consequitur [illegible] voluntate [illegible]
[illegible] multum magnum [illegible]
[illegible] consequitur effectum [illegible]
[illegible] ad formam indulgentie
et ad intentionem. [illegible]

ce sz ppola susceptione crucis z ppo
to pficiscendi | z qquato labore pc
onatonib assumpte | Et qquata mo
ra i expeditione negocij faciendo co
sequat quis indulgentia illa | z e huiq
gnalis indulgentia latissime intelligenda
da ppterm cu eo magnitudine fide
z caritatis qua qre de videat q quis assequat
huiq peccatorz tot z tantis pecunialis
plena Rno | sequent cu eo tho
in q da qo dequalz | Quid si pg assup
to cruce om iter arripuit ul i ipo
itine quis morlit perveit | omq de
illo pro teneb ad pmam spalem
Rndo q sic sicud etiam ingressus religione
d pro qpostea qmissa teneat ad pmam
spalem | Mor tamen pma e ubi in
sufficienda | Rndo Ad hoc nota q catho
lici qui crucis signati innal heriticos
estimac indulgentia z privilegiu ad
terram sanctam eundum qui ex de he
ticis excommunicam | Queritur de rtio sz
a quo valeat indulgentie fi z cur hec
quo sz ulti epi pnt indulge
tias fare | Rndo ad huiq evidentia sciend
e q indulgencie effectu huit sm qpapa
satisfacia vim q alri computa | no eo ui
caritate si eo ui te operantib | Aliqo
dicta additum | Intellis aut aliquo
plicatum dign tpr sz d inspiguid
sz vnquis qpalis estimate satisfaciat
z quis pt alri bona pia quitatis
inspali ut cu quis adl p congregatione
pia suis familiaribz z benefactoribz
z ad hor ct ordinat opa pia satis
factoria | z sic ille qui pest congregatione
pt illa opa quitate | Ali applicat
do intentionez eorum qui ista congregatione
adhuc | estimate | Aut ingnali
ut cu quis ordinat opa pia ad bonu
que ingnali | z sic qui pest crucem pt
quadr opa illa quitate applicando sua
intentioz ad hic ul ad illu | Et qua
hoc z pb congregationib z congregatio e
ib eccl̄ia in intentione publici boni
[illegible] bonu quis inclit | z boni coitis
[illegible] qui pest crucem pt quitate
[illegible] [illegible] z huiq hominis
[illegible] [illegible] [illegible]

dic indulgentia | sz za gpr duo pono
qua pgratiaciones illas lz homo
solnat a culpa pene quadm ad dm
no tn solut a debito faciendi satis
fco dnictam ad qua e obligat
ex precepto ecclie | sz per zo homo
etiam ab hic debito soluit | sed qua d
vna pna ul d vna congregatione no
e indeficienter mutat ut sic r omnibz
aliis valere possunt | pcud e i etia
roma qpr multu opl | no solus iq
pficit crucem pt indulgentias facere | Poti
aut crucem pficit solus papa zio ipe
solus hz ptatem plenaria pp ta
lem gnitatem d qua fuit indulgentie
| Aly no epi limitata | ipe n solus
hz plenitudinem ptate exo de pe z re
eo co | Alij no pnt uocati d ptate
sollicitudinis | no ipe solus hz pta
tem ubiq gnalit dandi peni dz z
tu q̄m uoluit | Aly no no | scdm
contessione | q z no epi pnt quare
pontificale officij ovo e soli ab eo
fieb vocant | sz cu no filij no solu eis
ipe fare indulgentias iudo e con
cessum | Epis qud conc amite fare
indulgentias in dyocesi sub | Archi
epis no in puincis sub | no dnictam
indulgentias dat ult vnu anno v
consecratione eccliaz ul alys ofbusa
qz capibz sub ab vno pnc a plubz
fiant | In anniuersario no consecrationis
z alys capibz talibz | no dz dar
ult pl dieb | Siue ab vno pnc a
pluribz fiant exo de pe z re indo ubi
de hic z c cum ex eo q ult | Si tn
epi faciat cont illud mandatu inutil
omniq indulgentia valz cu no dicit
d q no valeat pcius fiat pcdere
dicit inglo sup dom c. cu epo ar
exo de epos pla tn ad quosda | ne
tu oppositu e q talib orat no vz
contra in vi de pe z re indulge
Rz infirmi saltem d eo q dar po
tuit tenebit indulgentia | Rndo po
an pp dom c dicit q p c quam regu
lariter utile p inutili no uitiat
exo de regul iur utile | Aly dicut

q; nos quia qui privilegio abutitur et c. xj q.
iij privilegium sed dic quod licet perdere mereatur
non tamen perdit. Conceditur etiam a
iure legatis de iure speciali facere perpetuas
indulgentias in provincia sua. Et quia
facere possunt statuta perpetua extra de offi
del. c. ult. in fine et glo. extra de pe. et re
missionibus in glo. Dic ergo episcopi et superiores concedere
de iure possunt facere indulgentias. Alias
autem inferioribus prelatis non competit nisi
confessionis tempore prout in d. c. nostro et glo.
Quando ergo sic eadem domum consecravit episcopus
et dies et archiepiscopus alios xl dies
et una et eadem die legitur hinc inde
lectio in uno et eodem loco unusquisque dans e
lemosinam habebit lxxx dies. Secundum hosti.
quod si procedet obtentu utriusque quia neuter
excedit ut in eo c. nostro cum ubi. Item abba
tes qui collegia habent possunt facere in
dulgentias. Respondeo non ipse non ut etiam
patet extra de excess. prelatorum ar
tuitibus. Tales enim alia sunt auctori
tas vel locorum sui collegii non tamen et committi
ipsi episcopi dispensando commisit ... prout
extra de ... episcopis non non sunt auctoritatem plenam
vel thesaurum ecclesie et ideo tamen bona sui
collegii possunt communicare non autem pot.
relaxare quia nesciunt utrum sufficia
bunt et voto sive lege potestatem quod
ut dicit sufficiente plenitudine propter quod
non est in episcopis. Adhuc actu non
autem possunt dicit plenitudine compelle
re ... in exemplo ... plenitudo potesta
tis et auctoritatis secundum host. Item pro indul
gentia recipit potest indulgentiam alia al
teri dare. Respondeo quod non licet enim aliquis
dare posset alii quod non dat ... dationi
destinatum alicui precium una missa quam
... dedit motus tamen si eas
... ... retinuit ac alii dedit autem
tem sua ... non potest ... quia
recipit relaxationem ... non potest eam alii
dare quia et si enim debitum eius a
... ... solvit non propter hoc ei potestate ...
quod ipse pro alio solvet. Et ...
sit debitum isti non propter hoc iste ...
te potest alii quod deo debet. Secundum host. Item
aliqui non sacerdotes indulgentias facere pos
sunt. Respondeo potestas indulgentias faciendi

consequitur in ... ut ... superius
... et alii non presbiteri possunt ... in
... ut commissa ut de legatis et ordi
nationem ut electi confirmati non possunt in
dulgentias facere licet ... possunt
non potest absolvere quia ... ordinis sa
cerdotalis ... ar. extra de ... et c. quod autem
extra de eler. ... Hosti. tamen dicit quod
... confirmatus ... facit ... non
dat indulgentiam ... non sit presbiter.
Item episcopi facere possunt indulgentias in alie
na diocesi. Respondeo quod quia indulgentia pro
relaxatione dicit thesauri ... et etiam
auctoritatem episcopus in aliena diocesi ...
... bona sua subditis alienis ...
magis sue diocesi et relaxare non possunt in
dulgentias non potest nisi subditis suis vel
relaxationes vero possunt relaxare ...
subditis si contingat eas ... illud
... quod dicitur alienis non subditis ...
possunt ... quia relaxare ...
... abbates ... ... con
... bona sui collegii nisi ...
fiat ex consensu et voluntate ... epi
extra de pe. et re. quod autem ... et ita
... non ... ... ligare valeat
et absolvere in ... ...
... arbitrium ... ut ... ... indulgentias
indulgentie sunt ... hosti. Notat autem ...
... et ... ... intelligi
... quendam ... quia inferiores pre
lati indulgentias facere non possunt ut ...
et alii ... ... presbiteri
provinciales ... possunt subditis suis
... indulgentie valeant quia ...
non ... indulgentia ... ... in
dulgentie date ab episcopis ... possunt
eis ... absolutione penitentie ...
... ... modos ... ...
et ... ... hosti ...
Guillelmus vero ... dicit ... et ...
... ...
... et ... ... sufficiat ...
... metropolitani ... ut ...
Notat etiam ibidem Guill. ... episcopus ...
... ... indulgentia statuit [illegible]
... sua concedere ... quod indul[illegible]
... etiam ... [illegible]
alienis non tamen [illegible]

ab aliis epis in eius dyoc. concesse va
leant. Primum enim patet per illud c. quod autem no
aut. 2iij et c. 10. quia per illud et non is
tud. Ex primo antecedentis illius quod do
sordeniis sortiunt(ur) ar. c. de foro compe
tente li. vj. 1. in c. p. his sta
tuta indulgencijs eius excedunt. In 2o nos
dyocesani alienam tamen aduocat non ut in
dicta ingerat q. vij. legem et hec
dulgencie non valent aliter per aliquos episcopos
indulte. s. duos solus et in pluribus sol
concede ep. in d. re facere potest epi. ec
in epo. q. esse no. de eo q. vj. de us. cos
dfine ep. de primo Tertio. Quero de hiis
qui deferunt literas episcoporum dicere et
loquuntur omnibus in eodem loco assistentibus quod talis
episcopus fecit talem indulgenciam et talis
talem. Respondeo de aliis inde quod datur cle
pua habebit indulgencias omnium episcoporum
Respondeo patet ex predictis quod non habebit in
dulgencia nisi epi sui. nisi forte habeat
licenciam a suo epo quod tales indulgencie
ei prosint. c. de foro compe. sigitur si hosti
Utrum eius mysterio mortali possit indul
gencias facere. Respondeo indulgenciam facere
committit ad iurisdiccionem quam homo per primum
non perdit. Et ideo indulgencie equivalent si
sunt ab eo qui est in mysterio mortali sicut
si fient ab homine sanctissimo. Et sic non re
mittant penam ex meritis suorum. sed
ex meritis ecclesie concedentis in thesauro
ecclesie. Sed obicitur quod maius est facere indul
gencias quam recipere. eius autem in mysterio
mortali eas non recipit. ergo nec facit. Respondeo
maius est quoad potestatem sed minus est quo
ad propriam utilitatem. Et ideo. Quero de que
storibus qui discurrentes per ecclesias cum
literis remissionis absolucionis predicant eo
me[illegible] et relectatibus vocant. Respondeo
sunt hec. ep. de pe. et re. cum ex eo quod ta
les non sunt recipiendi sine literis pape vel
epis dyoc. ut permittendi dicit quod pro eo
q. i. ubi continetur. non dicit etiam festa et
vacaciones quibus quis facienda indicat
ipsum admittere quibus questoribus a collec
toribus presumpta ecclesia sua agere co
ntra. c. f. quia intelligimus abusus
Religiosi... [illegible] indulgencias ep. ipsi

concedentibus locis honeste et caritative reci
piant. quia fideles ad eorum exhortaciones
debeant commorari. Sed licet ipsi
et vicaccres eorum. non teneantur de vili ius
in hospitiis hospicia sumptibus recipere vel
preciare vel quaestores huius facere
predictum ipsarum indulgenciarum. et quamquam
huius questores sunt ipso iure excommunicate
ut e. c. predictis et e. clemens. ait. Sed
non quia cum talibus indulgencie se ap
ibidem habent et recipiunt ibi. quia aut ad q.
vendas elemosinas destinant. modesti
sunt et dyscretionis in tabernis et aliis locis
incongruis hospitentur. vel inutiles faci
ant aut sumptuosas expensas. vel
false religionis habitum gestant. et ibi
in glo. de tabernis expressit tales publice de
linquunt in tabernis. propter adhoc puni
liter sunt exempti. ep. de pecul. tua re
Sequitur inde de iiij. scilicet pro qua causa
habeat fieri relaxacio sive indulgencia. Et
circa hoc queritur plura. scilicet Utrum pro pali
vel speciali subsidio. Respondeo secundum ut in re
publica et quantitatibus h. ut ius ecclesie
sanctis re publice propter duo maxime sub
eius forma et generali scilicet propter principis
gloriam et honorem. Ideo faciunt reges
tuales et sicut assuescunt habent. Et
propter quantitatem neccessitatem et utilitatem ut
quod quantitas legi requiritur stipendia
et donatiua militibus pugnatoribus
Sic et thesaurum ecclesie ab hiis qui habent
dispensare duplici de causa ab
solui. Primo ad dei gloriam et laudem
quod per ipsum luce de sanctis eius. Secundo
eius honorantur in constructione basilicarum
et generaliter utiliter plurimarum que fit in ip
sius orationibus sermonibus et pluribus aliis
indulgencie date sunt. Tercio propter quem utili
tatem quod scilicet e defensio terre sancte de
fensio fidei et promotio studii et plura
Et ideo est causa talibus fieri debet. Sed quia
consistunt in actibus exterioribus et ex
actibus exterioribus maxime fieri datur in
dulgencie. Sed obicitur quod inde ibi
esse premium non dei sibi spirituale pro temporale
Respondeo hic est de quo penam committit in
indice et residuum ecclesie passio de gracia
soluit vel non dat indulgencias pro eleemosyna

ceptidei considandis dato s̄ sicut qua
ex radice bone voluntatis procedit vel
non datur ibi spirituale pro temporale s̄ pro spiri-
tuali quia non potest fieri indulgentia pro tempora-
libus s̄ pro temporalibus ad spiritualia or-
dinate. Utrum indulgentia fieri possit
etiam pro operibus spiritualibus. Respondeo quod sic et
cuiusque sit sicut quibus orat pro rege
Francie habet decem dies de indulgentia
apostolica Innocentius 4us et predicantibus cruce
datur quia eadem indulgentia que accipientibus.
Utrum indulgentia fieri possit pro dimissione
dominice vel eius quod sic quia iste clericus
spiritualibus est dignior elemosina cor-
porali. Respondeo quod in donatione indulgentie
non consideratur quod illud sit in voluntate
vel necessitate sit etiam quod capabile
sit etiam aliquomodo generaliter et in anima
considerat qui indulgentiam prestat. Sed
saltem primo deficit in proposito. Item.
Utrum pro ingressu religionis indulgentie
dari possint. videtur quod sic cum hoc
sit pretiosius Deo omnibus quam accipere
crucem. Respondeo sicut indulgentie non sunt
dande indignis ita etiam dari non debent
indigentibus. Videtur autem religiosi qui statum
assumunt perfectionis peccatis aliis [illegible]
spiritualia dant quam aliud de mendicitate
unde sunt magis [illegible] illud actus [illegible]
beatius est dare quam accipere. [illegible]
libus autem non est [illegible] nisi quod dantes de
[illegible] labore et accipientes accipit
[illegible] Item. Sequitur modo de
quanto sint quibus indulgentie valent et
circa hoc quaeritur primo utrum valeat
existentibus in mortali peccato. Respondeo quod non
quia valet [illegible] ad dimissionem
pene que nulli potest dimitti [illegible]
dimissa est culpa. Et dominus [illegible] in dul-
gentiis dicit vere contritis et confessis.
Si autem fiet quantitas sic modo faciendo
te [illegible] [illegible] [illegible] vel
[illegible] congregationibus vel [illegible]
spiritualibus valet potest ad merendum aliqui
ei qui est in peccato mortali. Si tamen
aliquis talis faciat illud quod con-
tinetur in forma indulgentie procedentis

facit quia bona facta in peccato mortali
preparationem aliquamodo disponunt ad
gratiam. De congruo et illa mediante ad
[illegible] remissionem pene [illegible] Item.
Utrum indulgentie valeant religiosis.
Respondeo quod sic omnibus valent existentibus in
caritate et [illegible] eas que indulgentiis
indigent. Item non religiosi magis sunt [illegible]
[illegible] multis aliis qui seculares et
licet non habeant [illegible] nec pro voluntate possint
[illegible] loca sancta quae [illegible]
[illegible] tamen potest eis dari [illegible] [illegible]
[illegible] loca sancta [illegible] dare. Nota
[illegible] indulgentias [illegible] non
[illegible] observantia regularis quia religiosi
[illegible] magis [illegible] religione [illegible] quo
ad [illegible] vite [illegible] quia indulgentias
[illegible] [illegible] magis quo ad dimissionem
pene quod est magis [illegible] [illegible]
indulgentias dimittitur pene iniuncte
in capitulo quia [illegible] [illegible]
[illegible] magis quam penale [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] tenet [illegible] absolutus
a pena iniuncta vel debita [illegible]
penale. Item. [illegible] [illegible] etiam nota quod
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
imponit et concedit ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] illi valent
ad relaxationem iniuncte pene. [illegible] non [illegible]
non confessi non valet ad relaxa-
tionem pene iniuncte quo ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] alia bona [illegible] pene [illegible]
[illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible]. Utrum [illegible] possit [illegible]
gentia dari ei qui non facit illud pro
quo indulgentia datur. Respondeo quod quia
[illegible] [illegible] conditione non sequitur illud
quod sub conditione datur non obstat quod [illegible]
valanciapad. [illegible] [illegible] [illegible] quia hoc
intelligitur quo ad [illegible] [illegible] non
quo ad aliquam [illegible] [illegible] [illegible]
est dimissio pene vel aliqui [illegible]
etiam [illegible] tam nobile [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

q(uod) ex(tra) Utru(m) vnus p(ro) alio possit indulge(n)
ciam accipe(re) | R(espon)deo sp(ecia)l(ite)r p(er)m(ittitu)r p(otes)t q(ui)b(us)
applicare p(er)imitenone cura(n)d(u)m volue(ri)t et
id p(otes)t p(ro) q(ui)b(us)cu(m)q(ue) volt satisfacere | s(ed) indulge(n)
cia no(n) p(otes)t applicari alicui nisi (con)ferente(m)
ne dantis indulgencia(m) | ita (ta)m(en) ip(s)e appli
cet ad facientem et dantem hoc vel illud
ille qui hoc facit no(n) p(otes)t ad aliud (con)uer
tere indulg(enciam) | nisi (qua)n(do) fiet indulgencia
sic q(uod) ille qui faciet vel quo fiet (tantu)m
indulgencia h(ab)eat | valet ei p(ro) q(u)o fieret
(ver)u(m) tam(en) ille qui facit hoc spi(ritu)s | dat
alii indulgencia(m) s(ed) potius dantis indul
gencia sub tali forma p(otes)t uti | et volue(ri)nt
(ta)m(en) pet(rus) t(homa)s | Utr(um) valeat possit (con)ferri
b(us) impurgatoris | R(espon)deo sicud expedit
(con)ferri relaxacio p(er) indulge(nciam) collata viuo
s(ed) p(ro) t(homa)s eccl(es)ie (com)municaciu(n)e | et (ta)m(en) h(abe)t qua(n)
dam iudicale absoluc(i)o(n)em | sicud eciam ego
p(os)s(u)m tolli eo de p(ro) p(er) (con)tra q(uo)d aut (con)p(u)l(er)i(n)t
t(u)m q(uon)iam ex thesau(ro) eccl(es)ie et ip(s)i(us) po
t(est)atis p(r)elati | et illi qui sunt impurga
torio (pro)p(ter) caritatis su(n)t p(ar)ticipes sp(irit)ualia
bona ip(s)e (con)ferre p(otes)t eis eccl(es)ie bona (con)mu
nicare | q(uam)uis aut ad au(ctorita)te(m) iudicandi
(ta)m(en) ip(s)i iam exierint eccl(es)ie foru(m) et iudiciu(m)
v(ide)t(ur) q(uod) eis s(ic) no(n) possit absoluc(i)o nisi p(er) mo
dum deprecac(i)o(n)is cuius (pro)p(ter) loquendo
no(n) fit eis relaxacio | Utrum valeat indul
gencia (con)ferre facienti | R(espon)deo (con)munit(er)
dicit (ta)m(en) eciam (con)sentit Hostien(sis) in s(umm)e
q(uod) no(n) q(ua)ndocu(m)q(ue) faciet aliud p(ro) quo in
dulgencia dat(ur) C nequis dicta sua l(ibro) i § | ..... p(ro)p(ter)
deplu(ri)b(us) inquisico(n)e | (con)t(ra)rius vis in s(umm)a
dicit q(uod) prelatus no(n) p(otes)t (par)ticipare indul
genciam s(ed) dat | s(ed) indulge(n)cia data aliis
ip(s)e sub eadem forma p(otes)t uti | et h(abe)t (ta)m(en) pe(trus)
t(homa)s | Hoc obstat q(uod) eciam soluit et li
gat q(uo)d q(ua)m motum | ex(tra) de pen(itentiis) et re(missionibus) c(um) ex eo
R(espon)deo q(uia) v(el) fit absolucio ad co(n)templac(i)o(ne)m
vinc(u)lor(um) et absolut(i)o motiua a (con)d(emna)c(i)one et
vel absoluta fuisse (con)t(ra)r(iu)m ratione inuita
ligato no(n) sine (con)dempnac(i)o(n)e fit ad con
(tem)pl(acion)e(m) vinc(u)lor(um) a ligato s(ed) (con)dempnato
dum vincit fuisse inuita | s(ed) in p(er)so(n)alitate
..... motiuos michil op(er)a(tur) | ar(gumentum) (con)t(ra)
..... | ex(tra) de qualib(us)

ut vbi fit absolucio (ta)m(en) quo ad vinculu(m)
et iudiciu(m) eccl(es)ie militantis a (con)d(em)nac(i)one q(ua)
dam (con)t(ra)q(ua)m (con)dempnac(i)o(n)e(m) no(n) sit motiua p(ro) p(ro)p(ter)
(con)munitate(m) | nisi (con)stet eum esse absolutu(m)
... . q(ua)ndam | cum
... absoluit ergo eciam tale p(ro)p(ter) mo(r)te(m)
no(n) quo ad effectu(m) | s(ed) relaxat q(uod) no(n) obstante
vinculo (con)d(emna)c(i)o(n)is om(n)ib(us) p(ro)p(ter) libere
... | vel (con)dempnat motiuo a relax(acione) q(uam)
..... | q(uod) (ta)m(en) iudiciu(m) no(n) p(otes)t est
..... s(ed) ...... fallit et fallit | ut ex(tra) de se(ntentia) ex(communicacionis)
a nob(is) ij | in motiuos s(ed) (ta)m(en) vinculos astringit
qui subsunt eccl(es)ie militanti | Hostien(sis) | Si
.... large dicit relaxacio (con)munitate (con)p(ar)
... impurgatorio et honore eccl(es)ie (con)u(er)tatur sit
eis s(ic) p(otes)t relaxacio s(ed) h(ab)et no(n) tam(en) modu(m) iudicii
s(ed) potius suffragii | Relaxacio p(ro)p(ri)e dicta est
eciam ulti(m)a aliqua (con)mutatio p(er) penam alias
voluntarie (con)dem... assumpta | et h(abe)t p(ro) ...
o(mn)ib(us) indulgen(ci)is | h(abe)t aut(em) esse no(n) p(otes)t
q(uo) ad eos q(ui) sunt i(n) purgatorio | q(uia) sunt ex(tra) statu(m)
vie | q(uo)d possit eis p(ro)p(ri)a v(e)l voluntaria et
deuota pene alia assumpta | Unde (con)munib(us) i(n)
purgatorio no(n) (con)ferunt indulge(nci)e | dicta (ta)m(en) p(otes)t
eis p(ro)desse magis (con)munib(us) ubi caritas sunt
p(ro)p(ter) .... indulge(nci)e maior ....
de indulgencia sub hac forma | q(ui)cu(m)q(ue) fecerit h(oc)
vel illud (con)ferre vel p(ro) aliis impurgato(r)io (con)ferrib(us)
dat tot dies indulge(nci)e | S(ed) si addit(ur)
no(n) (con)fert eis nisi p(er) modu(m) suffragii no(n) p(er)
mod(um) auc(torit)atis q(uam) prelat(us) h(abe)at sup(er) eos
et addit(ur) eciam ut sic valeat eis rac(i)o(n)e
form(e) indulge(nci)e (pro)p(ter) q(uia) alias no(n) possi(n)t
... ... sine indulge(nci)e in p(ro)p(ri)o ...
(con)ma ... no(n) e(st) applicari ad alios (con)u(er)
.. eccl(es)ie | p(ro) q(ui)b(us) (con)munitat(e) unita eccl(es)ie (con)qui(ri)
v(e)l indulgen(cie) h(abe)nt et valent (ta)m(en) eo
(con)t(ra) Raymu(n)d(us) t(homa)s ex(tra) e(odem) q(uod) aut(em) | Utrum
ip(s)e p(otes)t eos qui sunt impurgatorio absolue(re)
salte(m) p(er) mod(um) suffragii | quia ergo no(n)
absoluit om(n)ib(us) solo d(e)o ut talib(us) sit
magis (con)paracio | R(espon)deo s(ed) deus p(er)se ip(s)e
sit mis(ericordi)e ut (con)suevit ten(er)e iusticia(m) ind(e)
tofor(mi)b(us) s(ed) t(ame)n mister fac(er)e debet
Unde dispensacio bonorum eccl(es)ie dist(ri)b(ui)t
et (ta)m(en) mandat(ur) e(st) facienda et nisi ita
fiat deus no(n) acceptat | ... bo(na) sp(irit)ualia

non pro dissipatione ut tamen dicit [illegible] circa prelatos distribu-
entes bona temporalia possunt non tamen dispensationem
unde etiam de facto dissipationem committunt ubi dicendum
diceret esse aliud faciendum. Hostiensis bonum consequenter
tamen textus. Sed quibus autem contendunt propter
textus iudicialis potestate hec super eos qui
sunt in purgatorio non est a multum impedire
resistendum. Summa tamen hec dicat ratio et auctoritas
manifesta quia tamen in laqueum disputationis
alterius ponentes hec sana fide intelligens
et teneas quod dominus contulit plenitudinem potesta-
tis suo vicario et tantam utique potestatem
quantam decet dari homini puro. Tertio de edi-
ficatione corporis sui secundum communem opinionem super hec non
iudicat sed deo gratias plurimas dominus agat
greg. hostiensis bonum. Sequitur de extrema unctione
titulus 40

Consequenter considerandum de sacramento
extreme unctionis. Et primo
de eius signo et causa. Secundo
de eius institutione. Tertio de materia.
Quarto de forma. Quinto de efficacia et utilitate.
Sexto de ministro. Septimo de eo qui recipere debet et in
qua parte. Octavo de iteratione. Circa primum

Utrum extrema unctio sit sacramentum.

queritur plura. Primo utrum extrema unctio sit sacra-
mentum. Respondeo quod sic quia continet adiunctum mor-
bi peccati ut patet [illegible] quod est effectus principaliter
intentus a administrante sacramentum. Secundo
quod ibi signum et causa. Respondeo signum est tam
unctio exterior rebus tamen sed venialibus pecca-
tis ut patet [illegible] Respondeo non est signum
[illegible] vel [illegible] a causa corporalis
seu spiritualis [illegible] quod est quedam
spiritualis unctio. Tertio utrum sit unum sacramentum.
Respondeo quod sic propter actionem unam sunt ut [illegible]
est super [illegible] sacramenti. Quarto
fiet si presbyter [illegible] plures
unctiones. Respondeo aut presbyter [illegible]
quod in unctionibus que restat faciet et non [illegible]
[illegible] prima unctio in eadem parte iterata tamen
ut ac si [illegible] hostia que [illegible]
[illegible] est [illegible] quod unctio specialis
forma [illegible] ordinatum [illegible]
[illegible] tamen [illegible] in [illegible]
tamen ministrorum pluralitas tollit uni-
tatem huius sacramenti [illegible] tamen opera-
tionis ut in multis martellorum unitatem tollit

opus fabri. Sequitur unde de 3o scilicet de in-
stitutione huius sacramenti circa quod illud
quod dictum est supra de institutione sacramenti
[illegible] et secundum opinionem [illegible] posita [illegible]
[illegible] quod hoc sacramentum fuit a Christo [illegible]
sed quod [illegible] discipuli ab ipso [illegible]
[illegible] oleo ungebant infirmos et
curabant. Neque est dubium quin hoc facerent
ad mandatum eius. Fuit etiam a spiritu
sancto inspiratum a [illegible] apostolis insti-
tutum et a Iacobo [illegible] promulgatum. Secundum
de 3o scilicet de materia huius sacramenti [illegible]
materia huius sacramenti est oleum olive ab
episcopo consecratum ut dicit magister in 4o [illegible]
de [illegible] materia eius sacramenti [illegible]
de eius [illegible] effectum. Effectus autem prin-
cipalis huius sacramenti [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] introductus [illegible]
[illegible] quod obstet ad [illegible] eminentem sa-
nitatem mentis et [illegible] [illegible]
sufficit [illegible] qui oleum [illegible]
[illegible] plage et [illegible] oleum olive
[illegible] [illegible] [illegible] olei quam
[illegible] alio oleo. Materia huius sacramenti est oleum
de olivis. [illegible] quia balsamum [illegible]
bona fama. [illegible] [illegible] cum balsa-
mo ad [illegible] quod [illegible] sani-
tate mentis et [illegible] non sufficit [illegible] fama
[illegible] [illegible] et [illegible] quod [illegible]
designat. [illegible] de [illegible] c [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] eminentia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Sequitur
de 6o scilicet de forma huius sacramenti
que [illegible] actum et intentionem ministri
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] non tamen in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible]
Ungo hos oculos oleo sanctificato
In nomine patris et filii et spiritus sancti.
Sed huiusmodi forma non [illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] forma huius
sacramenti [illegible] [illegible] ad formam
[illegible] [illegible] [illegible] ad actum
[illegible]. Est autem alia forma [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] forma est [illegible] [illegible]

unctione sua et piissima sua misericordia indulgeat tibi dominus quicquid per visum peccasti etc. Et tangit etiam scilicet sacramentum istud quod per istam sanctam unctionem et illud quod operatur hoc sacramento scilicet divina et efficacia principalis scilicet remissio peccatorum et hec forma in omnibus eius et de ratione huius sacramenti quod scilicet exponit verba et cetera quod tamen verbis deprecativis utitur in collatione huius sacramenti in eo quod divina [illegible] institutionis huius sacramenti tamen eius efficacia attribuit oracioni et quod non exprimunt verba deprecativa fiunt tamen cum fidei. Quando autem quod sit uniformitas verborum orationis sit tamen in spiritu idem in forma quando sit scripta expresse opportet cum tamen verbis variis explicite quod etiam utique pro eius forma sit expressum complete sicut et plura alia que non explicite sunt scripta in scriptura sacra. Dicunt tamen aliqui quod sint aliqua circumstantie ut forma indicativa possit concedi et quod modus exprimendi per modum imperativum deprecativa et indicativam non sit de veritate sacramenti. Sed Richardus dicit quod forma huius sacramenti magis exprimitur per modum orationis quam forme aliorum sacramentorum. Ratio huius principalis potest esse institutio. Institutionis ratio potest dici fuisse congruitas completa modi curandi qui est per devotionem et elevationem anime ad spiritualia ad quam pertinet per orationem excitatio. Et iterum de quanto scilicet de efficacia huius sacramenti et utrum huius plura scilicet utrum quod hoc sacramentum sit ordinatum. Ratio quod sunt et ordinata ad remedium peccati et hoc scilicet ex eo quod institutionis eius est ut dimissis peccatis sit dimittere ei et hoc etiam tangitur in glosa et cum non sit contra originale neque contra mortale constat quod sit pro contra peccatum veniale et contra peccatis quibus et de quibus Richardus et Bonaventura non de veniali peccato eloquium dicitur aut peccatum quibus in statu nunc spa pare inesse in primo modis et quasi imperabilis et quedam [illegible] venialibus et non debuit [illegible] aliqua medicina specialis et propter [illegible] sacramenta scilicet ut [illegible]

cuius curationi sunt plures et magis contra modo [illegible] sine curatione et sic tamen anima possit transire statim ad talia venabilia quibus intra gentes ad gloriam institutum divina misericordia et medicinam quod omnia curari possunt quantum ad remissionem culpe et etiam pro penis sed et sacramentum in corporis expune. Redundat curandi veniale peccatum in sacramentis intercedens infirmitatibus veniale autem peccatum quantum animam deprimendo corpus sicut non tendat in domino devotionem et amorem pro eo quod scilicet in [illegible] amorem dicitur sicut dicit Augustinus libro confessionum et ideo curatio eius fiat per contrarium per illud curatur quod anima aggravata sursum per devotionem ad sensum elevatur. Et quia corpus quod corrumpitur aggravat animam et ideo illud sacramentum sit ad elevandam animam per devotionem in qua anima recipit vigorem quendam contra quo scilicet est debilitatio venialium sicut in anima et quibus respersio molestias corporalium sicut expedit ipsi anime et quod illud sacramentum per devotionem et elevationem anime et alleviationem infirmitatis spiritualis scilicet peccati venialis et sacramentis scilicet ad curationem et alleviationem infirmitatis corporalis quam tamen robustior aliquis quam regit corpus. Et Bonaventura autem confert secundariam curat per se et ratio tangit infirmitatem illud sacramentum sic digne suscipitur quod expedit effectum principalem sacramentorum. Richardus Bonaventura obiciunt quia ad remissionem venialium sufficit sola prima unctio quam habere possunt quid supplent remedium huius sacramenti. Ratio quod pro sacramentum prime contrario sacramenti forme actio pro certioris sicut et cum huius sacramenti conformationis ad [illegible] sufficiens venialia dele venialia quod scilicet cum huius sacramenti suscipitur et tam debilis ut non sufficiat plene remittere et per huius sacramenti susceptionem pene pro venialibus debite remittuntur si digne suscipiat. Richardus quod videtur scilicet sit sacramentum sanat corporalem infirmitatem. Ratio quod et ratione effectus huius sacramenti non est equaliter infirmitatis corporalis curatio est sicut expediret effectum principalem scilicet alleviationem. Quod dicitur tangit quod propterea. Aliis

mete ope natiue inquantum alacritas men-
tis intior natura per quandam redun-
dantiam operatur ad corporis melius dis-
positionem vel male dispositionis eius mi-
tigationem. Et Ricardus dicit quod in isto sunt plures
unctiones in qua unctione fit eius ef-
fectus. Dicendum quod quia sunt actiones multe ad
unum effectum ordinate ultima est for-
malis respectu omnium precedentium et agit in virtute
earum, et ideo in ultima unctione infundi-
tur gratia que prebet effectum sacramenti. Et Utrum
hoc sacramentum sit necessarium ad salutem. Dicendum quod
non eum modo dicitur ut ... et contra defectus
quibus spiritualis vita tollitur, scilicet contra ori-
ginale et mortale, sed contra defectus quibus ho-
mo spiritualiter infirmatur, puta contra veniale vel
contra reliquias peccati, sicut dicitur in primo ... Magistri
distinctione 23. Hoc sacramentum ex contemptu vel ne-
gligentia obmittatur periculosum est. Sed tamen accipe-
re ... non est tamen quelibet negligentia
est dampnabilis, sed illa que ex contemptu
procedit vel contemptum inducit. Quod autem
de hoc sacramento et eukaristia. Et Utrum hoc sacramentum
debeat dari ... Utrum
quod solum ... hoc sacramentum ... solis presbiteris
...a vel indurat presbiteros ... accipit pro
... presbiteros ... in ...
hoc sacramentum ... sit oleum consecratum ... non dicitur
administrari ut contingit ... quia magis
hic consecratus et talis est presbiter. Et ideo non
se extendat ... ad solos e-
piscopos ... hoc sit sacramentum ...
quia non sunt ... prelatos ... magis
episcopis ... hoc ... prelatos
... dicitur. Quod dispergunt ... spiritus
sancti quod datur a presbiteris etiam infirmi-
... aut in ... vngi a presbiteris ...
... a presbiteris ...
... quod intelligitur ... ibi
in ... Et Utrum ... ... scilicet ...
... hoc sacramentum ... Respondeo
... hoc sacramentum ... et ...
... plena ...
... ad incorruptio-
... lege
... quia ... et ideo hoc
sacramentum ... non ... in ...

... sit ... similiter ...
... et ... defectus ...
... imperfectus et ideo ...
... defectu solo constitutis
in periculo mortis. Hoc sacramentum conferri debet
ut dicit ... Et Utrum hoc sacramentum conferri
debeat furiosis et amentibus. Dicendum quod ef-
fectum huius sacramenti recipientis ... debet
... et ... consensu ...
... totius ...
quod forma huius sacramenti ... deprecatis ...
Et ideo dari non debet illis qui non ... cog-
noscere ... devotionem ... et ... furiosis ...
furiosis et amentibus qui possunt ... ut
... in ... sacramenti ...
nisi lucida intervalla habentes in quibus
cognoscere ... conferri ... Et Utrum ...
aut ... conferri non debet amentibus ...
... preceptum ... ...
... Utrum conferri debeat omnibus infirmis.
Dicendum quod non debeat conferri nisi infirmis non
habentibus obstaculum impediens sacramenti effectum
et ... et ... ad ...
habentibus ... potest ... qui ...
male ... qui in non ... obsta-
culum ... sacramenti ... effectum sacramenti ...
... non ... ad
sacramentum et ... non est veniale ...
... actualis. Hoc sacramentum non
... in ... illud ...
... ut ... Et ...
... quod hoc sacramentum ... solis
infirmis ... in ...
... tangit ... status in-
... infirmitatis ... periculum ...
... ...
... ...
... Et ...
... sit ... ...
... Et ...
illud ... infirmitatis ...
in ... et ... infirmis ...
... quod ... infirmis ...
... ...
... Et ...
... et ...
agendi et ... actu ... aut ...

et digerens scilicet vis cogitativa. Et tres eius
imperans scilicet vis appetitiva. Tres eius esse
quens scilicet vis motiva. Omnis autem virtus
cognitionis ordinatur a sensu. Et quia [illegible]
prima [illegible] in dextro ungitur. [illegible] in ungi-
tur quinque loca sensuum scilicet oculi propter visum, au-
res propter auditum, nares propter odoratum, os vel
lingue propter gustum et [illegible] propter [illegible]
[illegible] sed cum duo [illegible] ligna ut
[illegible] anima, magis propter tactum [illegible]
in pulsibus digitorum, propter appetitiva non ungitur
a quibusdam [illegible] propter generativa
pedes autem propter motiva [illegible] principaliter
[illegible] principium est [illegible]
cogitativa [illegible] ab aliis [illegible]
quod de unitate [illegible] sensibus. Alie
non due non [illegible] ab omnibus quia appetitiva
et motiva [illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible] qualiter [illegible]
[illegible] illas quibus [illegible] debet
quia licet non [illegible]
tentias anime [illegible] illis deberet
saltem [illegible] et intus [illegible]
[illegible] illas licet non [illegible]. [illegible]
[illegible] particularium membrorum [illegible]
[illegible] potuit [illegible]
8 [illegible] de [illegible] scilicet [illegible]
[illegible] et [illegible]
non [illegible] infirmitate [illegible] infirmitate status
quia non [illegible] finis [illegible]
[illegible] mortis [illegible]
[illegible] infirmitates quae non sunt diuturne
[illegible] patientem [illegible]
[illegible] statum [illegible] periculo mor-
tis non [illegible] a statu illo [illegible] infirmita-
te [illegible] iterum [illegible]
[illegible] infirmitas alia [illegible]
[illegible] iterum [illegible] infirmitas sit
diuturna ut [illegible]
[illegible] non [illegible]
ad periculum mortis [illegible]
[illegible] eadem infirmitate durante
iterum ad [illegible] statum [illegible] infirmitate
[illegible] iterum [illegible] alius sta-
[illegible] infirmitate licet non sit infirmitas [illegible]
[illegible] concordant doctores [illegible].

[illegible] huius capituli [illegible] astexanum [illegible]

Sequuntur tituli libri 6ti secundum astexanum

De clericatu et tonsura 1
De partibus ordinum 2
De eo [illegible] temporibus sit ordinandum 3
De collatione ordinum 4
De scrutinio ordinandorum 5
De numero ordinandorum 6
De monogamia 7
De sobrietate 8
De prudentia 9
De pudicitia 10
De ornatu 11
De hospitalitate 12
De doctrina 13
De modestia 14
De eo qui ordinandus debet esse non litigiosus non cupidus domui sue bene prepositus 15
De eo qui non debet esse neophytus 16
De eo qui debet esse non [illegible] 17
De irregularibus 18
De obligatis ad ratiocinia 19
De servis non ordinandis 20
De corpore vitiatis 21
De filiis presbyterorum 22
De adulto dente baptismum [illegible] 23
De peregrinis et ignotis 24
De etate ordinandi 25
De impedimento sexus 26
De impedimento infamie 27
De ecclesiis edificandis et dedicandis 28
De consecratione ecclesie altaris et cimiterii 29
De immunitate ecclesie et aliis pertinentibus ad ecclesias 30
De sepulturis 31
De parochiis 32
De prebendis et beneficiis et qui sunt conferenda 33
De residentia clericorum in ecclesiis 34
De decimis et primitiis 35
De peculio clericorum 36
De alienatione et permutatione rerum ecclesie 37
De dignitatibus ecclesiasticis in communi 38
De papatu 39
De legatis 40
De patriarchis 41
De archiepiscopis 42
De episcopis 43
De dignitate pallii 44

T

De officio iudicis ordinarii 67
De vicariis 66
De regularibus vel religiosis 61
De privilegiis et consuetudinibus privilegiorum 68
De iurisdictione dubiorum 69
Ne clerici vel monachi se immisceant secularibus negotiis 70
De dispensatione 71
De obedientia subditorum prelatis 72
De censibus exactionibus et procurationibus et visitationibus 73
De excessibus prelatorum contra subditos 76
Subditorum contra prelatos 78
De symonia 77

Expositis titulis in generali nunc restat videre de unoquoque in speciali, et primo de clericatu et tonsura. Tytulus primus

Expeditis que dicuntur generaliter, ... quantum pertinent ad partem primam et conventionibus communibus, Consequenter de sacris ordinibus. Et primo de quibusdam antecedentibus ad ordinem, scilicet clericatu et tonsura. 2o de ipso ordine. 3o de consequentibus ordinem. Circa primum primo queritur quomodo aliquis fit clericus. 2o quis conferre potest clericatum. 3o quare tales nominantur clerici et utrum conveniunt temporalibus bonis. 4o utrum episcopus teneatur clericos providere. Circa quintum qui clerici habent tonsuram portare. 6o qui clerici habent officium dicendi. Circa primum.

Quis aliquis fiat clericus.

Dicendum quod clericus fit hiis modis quod premissis quibusdam orationibus ab episcopo episcopus facit cito primam cum corona ipso episcopo canente in psalmo Dominus pars hereditatis mee. Et ipse postea complet ~~dicendo~~ subdendo Dominus pars hereditatis mee et calicis mei. Tu es qui restitues hereditatem meam michi. Idem dicit episcopus quando ordines celebrantur. Hoc patet in ordinario ac di. 23 psalmista. Circa 2m

Quis conferre possit clericatum.

Dicendum quod conferre potest clericatum preter episcopum. Ministratur quod duo precedunt accipiendum episcopus ut dicit in eius ultimis quod primi dicuntur... Abbas etiam monasteriis preter suis proprie, Item ... nec sibi subditis in monasterio suo conferre potest clericatum et etiam hostiariatum et lectoratum ut ... vij di c. 1. et ij. dicit Innocentius extra de etate et qualitate preficiendorum c. abbas exorcistatum et acolitatum conferre non potest nisi hoc habeat ex privilegio. Hec Innocentius. Aliis autem in alio loco conferre non debet ar. 69 di c. 1. Sed in his habeat tamen conferre intelligitur de abbate qui est presbiter et cui episcopus imposuit manum sive in manus benedictionis abbatum ut dicit ... hec glossa in Rome. Item presbiter clericus et abbate sicut episcopus diffinit Bernardus in constitutione hec glossa de etate ... Extra de etate et qualitate preficiendorum. Item conferre abbas clericatum quando facit tonsuram cum corona laycis conversis. Extra de etate cum contingat in texto et glossa. Item in glossa 69 di c. 1 abbas in imitatione potest etiam alicui monasterii monachos ad monasterium ... Secundum quod conferre potest ipse presbiter. Raymundus et Gofredus. Respondit quod sic presbiter qui curam habet ecclesie non alius maior presbiter archipresbiter vel plebanus. Sic intelligitur primum di presbiter et ex pres. Ubi dicitur quod psalmista sive cantor potest officium cantandi sola iussione presbiteri. Non quod exponunt officium id est officium ordinis. Et Huguccio etiam prius fuisse videtur Innocentius et Guillelmus. Dicebat quod presbiter primo hunc ordinem conferre potest in die dominica vel alio festo, et quod in ecclesia presbiteri primi et maiores archipresbiteri conferunt ordinem. Alii dicunt quod non intelligunt presbiterum ... non de ordinibus collatione sed de ordinibus collatis exercendis. Unde exponunt officium id est officium exercendi. Hec fere omnia sunt ... ordine presbiter ... Tu quod primo presbiter ordo ... clericum faciendum ... primo presbiter ... et cum ordinem ... tonsura primo dicitur ab episcopo ... tonsuram potest ... cantor ... instituta fuit ... officium ...

[illegible]

Quare nominentur clerici [illegible]

[illegible]

Utrum episcopi teneantur clericis providere.

[illegible]

epos inf(ra) co(m)plures qui sunt i(n) sacris ex(tra) de
p(re)ben(dis) ... s(ecundu)m ap(ostolum) ... Secundo no(n)
hosti no(n) tene(n)t(ur) constituti ... e(m)mon-
bus & intelligit q(uod) ... liceat no(n) fa(cer)e
at clericos de clericis in ... de h(oc) vide in
fra de q(uod) ... p(re)latus. Itaque
successor tene(tur) ... successori no(n)
quenia(tur) ex delicto defuncti. Tenet ex
delicto defuncti l(ite) ... ne clerici
... mendicare cogat(ur) ex(tra) de cle(rico) e-
(gro)t(o) ... vel ... q(uod) non ... succes-
sor ... no(n) ... i(n) tali
... ep(iscop)o ... non ordinat ...
... co(m)pu(m) ... pu(n)ire ...
... delinq(ue)nti no(n) i(n)sistit xij q. vij ...
& h(oc) intellige ... accedant. Si a(utem)
alii ... ipsi tene(n)tur ...
... ex(tra) de p(re)ben(dis) ... s(ecundu)m ap(ostolum) ...
nullo ... h(oc) l(ibr)o ibidem. Dicunt ...
quida(m) ... ex(tra) de p(re)ben(dis) ... sufficient
... ep(iscop)us qui co(n)cedunt ... a(n)nuos
...
et d(e) p(ro)p(ri)o p(at)rimonio ... vnde ... pos-
set ... non ... successor cogi
... ex(tra) de p(re)ben(dis) de
... ultra ... Sed
... ut infra ... q.
... archi... Utrum quid(em) q(ui)d(am) p(re)la-
ti ... etiam no(n) beneficiati ... in sacris co(n)-
stituti tene(n)tur portare tonsuram. Resp(ondeo)
etiam tales aut publice ...
... statui ... no(n) ... talia
... no(n) portando ... tonsuram
no(n) ... magis ... portando per
... Et tales ... moniti ab eo
... spectat emendare ...
... privilegio clericali ...
... ex(tra) de ... ij. Si vero
no(n) ... talia ... no(n) faciendo
... tonsuram ... & ad ...
... cogi ... intelligi illud
... ex(tra) de vi ... clericorum ...
... Ricar(dus). Secundum aut(em) ... clericus ...
... tonsuram ... no(n) ... illa ...
... privilegio ... h(oc) ... viij ...
Hue(s) ... Raymu(n)di ...
moneat ... copula ... layca

di ... defecerit ... s(ecundu)m ... mortalis
peccati. Utrum etiam ... bigami
tene(n)tur portare tonsuram. Resp(ondeo)
etiam tales aut ... privilegio cleri-
cali ... no(n). Si sic tene(n)tur ...
ex(tra) de vi(ta) et ho(nestate) cleric(orum) ...
Secundo aut(em) h(oc) ... ut declinat ...
... ex(tra) ... de ...
... facilius ...
talis aut(em) h(oc) ... volunt ...
tales ... sufficienter ...
... aut alia ...
cogi ... ut tonsuram ...
... publicant ...
... cogi no(n) ... intelligi ... ex(tra)
de clericis coniugatis ...
... Ricar(dus). Secundum aut(em) ...
illud ... clericorum ... coniugatis
... tonsura intelligi ...
... & h(oc) ...
...
... ex(tra) de vita & ho(nestate) cleric(orum) ...
... intelligendum ... nulli ...
... clericalem tonsuram ...
... volenti religionem ...
... ordines ... s(ecundu)m ...
...
...
... Utrum
bigami tene(n)tur no(n) portare tonsuram.
Resp(ondeo) etiam bigami ...
... no(n) portare ... clericali p(ri)-
vilegio carent ...
... sub anathemate
... ex(tra) de bi(gamis) ...
... no(n) ...
no(n) ... ut ...
... illa ...
...
de bigamis ...
aut sunt religiosi ...
...
... bigamos ...
...
...
... no(n) ...
... tonsuram ...

Utrum clericus ... propriam tonsuram ab ... dimittere ... tonsuram post absolutionem excommunicationis.

Utrum clerici ... p(re)lati ... tene(n)tur portare tonsuram.

Utrum bigami tene(n)tur portare tonsuram.

Utrum clerici q(ui) beneficiati vel in sacris constituti tene(n)tur portare tonsuram.

curatus per absolutionem ab excommunicatione
quod sentit Henricus de Gandavo in quolibet suo quod
non, quia prima contemptum facit aut contra
omnes clericos in ordinibus sacris sit ordinibus tantum sed
exemplis scismaticis et excommunicatis exceptis
eam simul ordinibus. Item quod hic effectum illud
quod facit sic. Si quis excommunicatus temporalis est
temporalia et ideo quod absolutus non dicitur ut terre
curialis. Si autem hic sit in ordinibus. Idem Henricus
non quod facit et ratum, quia per hoc nulla
prohibitio est facta scilicet quod temporalia excommuni-
cati nichil recipiat. Utrum vide de 6o
.6. scilicet de obligatione clericorum ad divinum officium
et in hoc quero plura scilicet primo. Utrum clerici
teneantur dicere canonicas horas. Respondeo secundum
Hostiensem quod obligantur etiam, quia et etiam eis
obligantur ut pro parte quod beneficia recipiunt etiam
in aliquibus et expresso, quia etiam eis obligantur
quia ipso primo quod sacri ordinis suscepto
obligantur etiam. Unde asserit secundum Hostiensem quod
quod clerici in sacris ordinibus constituti tenentur
ad horas canonicas ex officio. Unde non sacris
ordinibus tenentur beneficiati ex beneficio, in sa-
cris ordinibus constituti et beneficiati tamen
quolibet. Et dicit in canonicis et concordat
Summa Abbatis et hoc per dictam ... de p
... Concordat hiis
primo ... extra de cele. miss. Dolentes
ubi dicit quod presbiter dyaconus subdyaconus
vel quicumque beneficiati tenentur dicere horas
canonicas. Et intelligitur beneficiati secundum
aliquos qui ad effectum percipere possunt fructus
suorum beneficiorum in toto vel in parte. Secundum
vero alios antequam qui non habent recipiendi
... Concordat etiam Henricus de Gandavo
... in quolibet quod tales tenentur dicere quia
peccant mortaliter omittendo eas nisi ex
infirmitate vel alterius cause legitime impe-
diente. Unde extra de cele. miss. dicit ... presbi-
teri in virtute sancte obedientie ut divinum offi-
cium nocturnum pariter et diurnum ...
diu devote studiose pariter celebrent et
devote. Propterea autem obligat ad mortale
peccatum etc. Potest etiam addi superioribus quod
etiam beneficiati sunt obligati ad dicendas
horas canonicas sine tamen consuetudine
... consuetudine ... ut ...

Qui clerici teneantur officium dicere, scilicet horas canonicas.

sunt aliqui quia laycis secularibus deserviunt
eis redditibus, cum ipsi implicati assidue
negotiis secularibus non possunt intendere
divinis, ipsi nisi etiam ... super
placentur ... Utrum clerici qui
tenentur horas canonicas dicere teneantur eas
devote dicere. Respondeo devotio potest dupliciter
intelligi: uno modo pro actuali mentis elevatione in
Deum cogitationem, ... et hec
... vel ...
... dicitur actualis ... boni operis
... ut ... aliquod bonum con-
... quod illud facit propter Deum. ... dicitur
habitualis ... ut ... quibus non
cogitatur de Deo ... bonum ...
que hic ... dicitur quod propter Deum ...
devotio est ... cogitat ...
... tenentur dicere horas dicere tenentur
eas devote dicere saltem ...
devotione ... Dole 6.
devote. Utrum debeant dicere horas atten-
te. Respondeo ... quod ut melius sunt facere
eas dicendo ab omnibus aliis ... nisi
necessitas ... licet ...
... attendere ... propria ...
... non tamen mortaliter peccant
quia iste modus ... excepto
... quod non obligat nisi ad ea
que ... cadere ...
... exteriores non interiores ...
... ar. ...
... ordinibus ... quod sit
attenta. Utrum sint dicende singule
hore singulatim singulis horis. Respondet
Henricus de Gandavo quod sic nisi rationabilis
causa subsit. ... occupati
dicunt quod ... simul dicant ...
... et hic observant ... et cardina-
les, quia ... multa negotia
expedire et melius ... quia
... et illud ...
quod dicunt ... completorium ...
... usque ... vesperam ...
et completorium ... magna
necessitas non urget ... matutinum
... de nocte et ...
vel saltem ... prima. Utrum

Utrum clerici qui tenentur horas canonicas dicere teneantur eas devote dicere.

Utrum sint hore dicende ~~devote~~ attente.

Utrum sint sint dicende singule hore singulatim singulis horis.

canonicis dicit Innocentius papa et doctores quod
in fine ecclesie adeo si probabiliter vide omnibus
obesse et obediendo sicut dicit
in eodem principio. ¶ Item quid de religiosis. Respondeo
religiosi professi non tenentur ad horas ratione ordinis
regularis professi ut religiosi laici sed ratione or-
dinatus et impetrare uel constituto religio-
nis tenentur omnes clerici obligati ad non or-
dinati. ¶ Item quid de clerico scolari stude-
te in theologia. ¶ Dicit summa hostiensis de gam.
quod tenetur dicere horas suas canonicas secundum
modum competentem. Tene nisi assit causa
legittima. quod admodum absoluitur ratione
studij, nec recompensatur; non absoluitur ut
patet adeo. ¶ Unde Innocentius papa clericus ...
ordinis et prelati sunt circa ab officiis quod
de causa dimittere absque ... melius
tenentur horas canonicas dicere absque
culpa quod et defendi ... ignorantia
et mortale. ¶ Nota secundum Rod.
ti de apostolicis ... studij occupa
tione uel maiorum occupatione ... a
dicendis canonicis horis ...
propter talia dispensare potest episcopus uel ar-
chiepiscopus cum suo clerico ut abbas cum suo
monacho. ¶ Item si is qui tenetur officium
dicere aliquid de officio pretermittit. ¶ Respondeo
summa hostiensis de gam. in quolibet si talis unus
cum alijs canit et legat et dicat non
dicit articulum uel aliquid talium. Idem quod
dicitur ... secundum quod dicit Innocentius ibidem. ¶ Si-
militer si aliquis ex malicia et sine legittima
causa non intersit suis horis uel penitens non
secundum summam hostiensem de gam. ... accipi-
at ... ¶ Hoc propter comunem
caritatem ... illud quod ab alijs fit
qui sunt unum corpus cum ... ab ... repu-
tatur secundum ... quasi ... et ...
et alius alium reputatur quasi ...
... multum ...
... tenetur supplere ...
summa. ¶ Abbas dicit ... si quis ...
... in alijs ... aliqua ... psalmum uel lectionem ... uel
aliquid tale et non potest ... supplere
nisi ... melius est tacitum ... officium ...

dimittere quam ... non perficit ...
... talium ... et consuetudinem ... horis ...
a dimissis. ¶ Item si quis ... admittit ...
quam horam ... uel ... non
tale ... si ... quod
tunc illa negligentia ... supplere
uel illud quod omisit uel aliud equale
sicut ... melius. ¶ Item quod non est ab
modus specialis officij ad quem omnes
tenentur ... quod ... aliquis ...
horas secundum ... forma non dicit
equalens cum ... psalmos uel ...
... mortaliter non peccat ...
... dignum ...
... quia alij ...
... domestici ... officiis
... ¶ Item ... qui tenetur dicere
horas suas canonicas dimittens causa
dicendi uno die propter studium ...
... alio die mortaliter
peccat. ¶ Respondeo secundum summam hostiensem de gam. ...
dimittat absque legitimo impedimento ...
... ignorantia ... peccat mortaliter et
... potest esse ...
impedimentum ... horas ...
... ¶ ... quod ...
... talem ... studij quod dicendo
horas diuinas ... et scandalum ...
... propter ... dimittendo ...
... pro illam ... non potest ...
... ¶ ... non peccat dimittendo horas quas ...
dimittere ... propter ... maius
malum ... ratione ... plus
... tenetur ... scandala ...
... precepto quia dicit horas ad
quas tenetur ...
¶ ... dispensare ...
... dicendo horas ...
... scandalum et ...
dicit ... ¶ Si autem non propter talis ...
possit dimittere ... studium ...
tune ...
... autem potest ...
... consuetum ...
... horas ...

[Marginal note, left:] ... si aliquid de officio pretermittit

[Marginal note, left:] ... in fine

Si tamen ecclesia non ligat ad Innocentie de
dicendis horis, quia est semper transgressor
et negligens ignorantia de dimittendo
ea atque sequitur sub pena mortalis
peccati. Si unus est in officium dicere obligatus
dominus in duabus ecclesiis. Responsum est,
quod in aliqua illarum dicat officium eius
dum tamen non sit absens ab utraque. Videtur
quod dicat officium illius in qua obti
net maiorem dignitatem. Si non sit pro
canonicatu in utraque, videtur quod dicat offi
cium ecclesie dignioris. Si non sint ecclesie
dignitate vel unius vero officium dicere potest
ecclesie in qua voluerit. Utrum clericus beneficiatus
existens in scolis teneatur dicere officium mor
tuorum. Respondeo clericus beneficiatus, si ipso quod
beneficiatus est dicere tenetur canonicas horas,
Sed neque in beneficiatus est ut habeat ecclesia te
dicere secundum modum istius ecclesie. Hermannus
quod officium mortuorum cum dicere mortuorum
pro ordinariis precipit, preterea ad offi
cium ecclesie secundum ius de animabus, et cum
libet ecclesia consuetudo super hoc, puta
de aliqua quinquies ebdomada dicitur semel
officium mortuorum vel alias secundum consuetudinem
Et ad hoc tenetur quilibet beneficiatus de ali
qua ecclesia etiam de scolis existens, pro hor
satisfacit mortuis quorum recipit beneficia
aliqui vero dicunt officium mortuorum de ali
qua ecclesia est ordinate propter aliquam rationem
exigente, ex parte prelatus alicuius persone
vel huiusmodi. Credo quod non tenetur clericus existens in
scolis si ibi in qua habet. Quid de sus
pensis excommunicatis degradatis. Respondeo
Raymundus de pe. circa finem, quod tales si
sunt ordinibus sacris, aut tenentur
ad horas, tenentur etiam postea quam dimi
serint beneficia, non ut sint immunes
ab his que sunt mei, propter suum proprium
deliccium excommunicatus. Sed
suspensus vel degradatus dicit horas so
lus vel cum aliis, non officio etiam non
sed dicere debet submissa voce, pro in illa vel
ad dignitatem eius pertinentia. Excommu
nicatus non debet cum aliis horas, quia
non communicandi. Sed quod prelati propter
peccatus quod dicere tantum horas prima.

tum. Respondeo secundum Raymundus ibidem quintali man
dato quamvis excommunicator confessor vel alienus
teneatur obedire, nisi confessio fiat contra iustitiam,
de quo in capitulo. Habet tamen prelatus. Utrum
sacris constituti vel etiam beneficiati ob
tenentur continue dicere missam vel audire.
Respondeo secundum Raymundum quod nullus ius ligat
aliquem ad dicendum vel audiendum missam
omni die, scilicet precipitur sacerdote, dicit in ecclesia
capitulo de cons. di. i. missas quidem non
precipitur omni die faciendas, et singulis
laicis singulariter eius solus ordo nisi
speciale ut habetur.

De sacramento ordinis

Postea respondendum de ipso sa
cramento ordinis. Et primo
nisi secundo qui ordinat pri
mo de eius collatione. Tertio de
ordinatorum qualitate. Circa primum primo
querimus quid est ordo. Secundo quot et qui sunt
ordines. Tertio de diversitate ordinum et
sacramentorum. Quarto de eius effectu et virtute. Circa primum, secundum quod ordo secundum hic
sumitur et secundum Hugo de sancto Victore, quoddam sig
naculum in quo spiritualis potestas et officium
traditur ordinato. Et stat ibi signaculum
secundum perfectionem significans presentem intuitum;
secundum vero beata stat et preterito signaculo
de eodem divinitus impressa. Circa secundum sciendum
quod ordines sunt septem ut dicitur Magister in quarto
sententiarum di. xxiiii. c. i. scilicet hostiari
us lectoratus exorcistatus acolitatus sub
dyaconatus et dyaconatus et presbyteratus.
Ratio numeri tamen impossibilem veritatem habet quod sunt
ad finem et ideo quem est necessaria ordi
num sunt septem. Ordo autem ordi
natur ad corpus Christi verum conficiendum et
dispensandum ad utilitatem corporis Christi
mistici. Unde ordo sacerdotii est status in quo
est presbyter potestas. Unde id quod confertur ut potes
tatis conficiendi corpus Christi verum et
ad complendum ministerium. Sic aut ordo no
bilissimus ordines hic scilicet subminis
trantes sibi secundum exigentiam dicte potestatis.
Unde quidam sic ministrant ad corpus Christi
et hi sunt ordines sacri, sacri, scilicet
dyaconatus et subdyaconatus. Subdya

Cuius Ecclesie officium dicere debeat obtinens beneficia in duabus Ecclesiis.

Utrum clericus beneficiatus existens in scolis dicere teneatur officium mortuorum.

Quid sit tenendum de suspensis, excommunicatis, degradato.

Utrum in sacris constituti vel etiam beneficiati teneantur continue dicere missam vel audire.

Quid sit ordo.

Quot sint ordines.

Tonsure cum materiam sacerdos finivit apposito
confert dyacono | dyaconus non offert
presbitero | Et presbiter deo consecrando | et isti
qui nominantur ut dicit Ysidorus | Sed dya-
conus est minister | Subdyaconus est sub
minister | Alii autem ordines inferiores
deserviunt disponendo corpus Christi ministerium
ad digne sumendum corpus Christi quia [illegible]
[illegible] impedimentum removendo vel aux-
ilium conferendo | Impedit autem quis [illegible]
[illegible] malus homo | Ideo contra [illegible]
ordinatur hostiarius | Et etiam dyabolus
ad quem expellendum ordinatur exorcis-
ta | confundit vero auxilium illuminando intellectum
Et inflammando affectum | Ad primum ordi-
natur lector | Ad secundum acolitus | Et ideo ad
excitandum devotionem [illegible] | Patet
autem quomodo ordo alius sit [illegible] magis de-
[illegible] ordinatur ad sacramentum eukaristie
[illegible] alius omnibus [illegible] presbiteratus | Deinde
dyaconatus | Deinde subdyaconatus | Inde
inferiores [illegible] ordines [illegible] acolitatus
qui [illegible] ministerium [illegible] sacra-
menti [illegible] quandam [illegible] | Deinde exor-
cista qui recipit sacerdoti quandam ad actu-
[illegible] ligare et solvere
[illegible] homo totaliter a servitute dyaboli li-
beratur | Deinde lector qui recipit [illegible]
non ad actum [illegible] secundum legem
evangelium [illegible] legis veteris
testamenti | Ultimo hostiarius [illegible] ad-
mittere in templum | [illegible]
[illegible] | Et inde [illegible]
quod ordines sunt novem [illegible]
[illegible] ab [illegible] vii [illegible]
[illegible] ordinibus alii
duo scilicet psalmistatus et episcopatus | [illegible]
[illegible] multiplicat | aliquid enim nominat
[illegible] ordinatorum ut [illegible]
[illegible] et prelatos et subditos | aliquid
officium ut [illegible] ordo [illegible] vel potestatem
aliquam dignitatis ut ordo episcoporum ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ aliud potestatem sacramentalem
ut ordo presbiterorum et ordo dyaconorum
aliud statum religionis ut ordo mona-
chorum | [illegible] potestatem [illegible] dicendum quod non
est ordo [illegible] scilicet prout ordo dicit
potestatem sacramentalem | [illegible] officium [illegible]

[illegible] episcopatus [illegible]
[illegible]

debet [illegible] potestas sacramentalis [illegible]
[illegible] tamen [illegible] ordini [illegible]
[illegible] deputatur ut [illegible]
[illegible] psalmista [illegible] psalmos can-
tare [illegible] alios [illegible]
[illegible] | Et hoc ut [illegible]
dei laudem [illegible] laudes [illegible]
[illegible] ordo [illegible]
[illegible] deputatur | [illegible]
[illegible] ad audiendum [illegible]
lector [illegible] et officium [illegible] or-
dini lectoris | [illegible] ordo
[illegible] | [illegible]
ordo | [illegible] nomen ordinis ad
officium [illegible] ordinis [illegible]
[illegible] ordinatur | [illegible]
[illegible] dignitas [illegible]
[illegible] | De episcopatu non dicendum [illegible]
[illegible] ordo [illegible] scilicet prout dicit potestatem
sacramentalem | [illegible] in ordinibus [illegible]
[illegible] ordinatur ad dispensationem sacra-
mentorum [illegible] | [illegible]
[illegible] ordinum [illegible]
[illegible] sacerdotum [illegible] ordinis
[illegible] ordine contingit
[illegible] distinctionem dignitatum [illegible]
| ut archipresbiter episcopus ut [illegible] | [illegible] episcopatus
[illegible] ordine sacerdotii [illegible]
[illegible] | [illegible] distinguit [illegible] sacerdotum dicit dig-
nitatem quandam vel officium [illegible]
Et dicendum quod episcopus [illegible]
[illegible] ordo [illegible] ordinibus eminentia | [illegible] dign-
itas [illegible] manet [illegible] caractere sacer-
dotis etiam ablata [illegible] | [illegible]
[illegible] caracter non imprimitur [illegible] nova
potestas [illegible] potestas data scilicet ligandi et sol-
vendi ampliatur [illegible] eius [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] ordine novum [illegible]
[illegible] vel [illegible]
vel aliquid plus [illegible] sacerdotalis [illegible]
[illegible] sacramentalia [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible]
[illegible] episcopatus [illegible]
Et [illegible]
[illegible] episcopus [illegible]

Utrum episcopatus sit ordo

|| [illegible] non admittere

Illa aut aut cordinis. Et hec h[ec] ypom
aut inordinatis certur pt auffri s[e]p[er]pie
c[om]p[re]h[en]de q[uo]d p[ro]b[atur] q[uia] co[n]secrato aliq[ui]d cu[m]l
tonnor consecratione ep[iscop]i n[on] pt tolli q[uia]
semel co[n]secratu[m] maneat. ff co[n]secratu[m]
l. c. de co[n]se. ecc[lesi]e aq[ua] inglo[sa]. Alij n[on] dicu[n]t
ut p[re]dic[tu]m e q[uo]d ep[iscop]atus n[on] e ordo. ip[s]e d[ic]it q[uod]
m[e] i[n] caracter imp[ri]mi[tur]. Itz p[re]d[ic]ta auctores p[er]
mut sac[ri]m[e]n[tu]m sacrame[n]tali co[n]sulta e vane
mi[s]se alta[r]i[s] p[er]r[e]star. Vtr[um] ep[iscop]atus sit
delebilis cu[m] sit cu[m] ponere. et n[on] de
lebilis. Ep[iscop]us consecrator in qua co[n]sec[ra]t[ur] q[ui]a
o[mn]i[bu]s in e[cclesi]a m[ag]na p[ro]p[ri]ior[um] pt ad
t[em]p[u]s suspendi et e[ti]am simplicit[er]. sz ec p[er]pet[uo]
t[em]p[or]e tolli. Circa 2m sc[ilicet] q[uo]t ordo dis- *Quadrupli-ces sint ordines.*
tingu[un]tur ordines sacri et n[on] sacros.
Dicitur aut ordo sac[er] dupl[ici]t[er]. vno m[od]o simp[lici]t[er]
et quilibz ordo e sac[er] p[ro]pt[er] q[uo]d sa
cru[m] p[ro]ferat vel sit. Alio m[od]o dicit[ur] q[uia] h[abe]t aliq[ue]m
actu[m]. Et sic ordo sac[er] qui h[abe]t aliq[ue]m actu[m]
circa aliq[ui]d iam co[n]secrata. Et sic sunt tn[m] 3s
ordines sac[ri] sz p[res]b[ite]r et dyaconus q[ui] h[abe]nt
actu[m] circa corpus xpi et sanguine[m] co[n]secr[a]
tum. Et subdyaconus q[ui] h[abe]t actu[m] circa va
sa consecrata. Itz i[n] e[cclesi]a eis iudicit[ur] p[er]
co[n]tine[n]tia ut sint s[an]cti et mundi qui tractat
talia s[ecundu]m illud ysa. lii mundamini q[ui] fertis *a ordine*
vasa d[omi]ni. Circa 3m sz q[ui]d efficiu[n]t
virtute sacri ordinis. Q[ueritu]r p[ri]mo vtr[um] *Vtrum ad. grati facien-te regratur.*
ad susceptio[n]e[m] ordinis g[rati]a g[ra]tu[m] fac[ien]s
in ip[s]o suscipiente p[er]exigat. R[espon]d[e]o q[uo]d sic
sz de co[n]grauitate ad h[oc] ut digne
suscipiat[ur]. P[ro]pt[er] q[uo]d d[icitu]r levi. xxi h[omo]
de semine aaron qui h[abue]rit macu
lam n[on] offerat panes cora[m] d[omi]no
n[e]c accedat ad ministeriu[m] eius. P[er] macu
lam intellig[itu]r o[mn]e viciu[m]. Vn[de] p[ro]p[ter]ea
d[icitu]r tales ad ministeriu[m] eligan[tu]r q[ui] dig
ne possint sacra ministeria p[er]trac
tare. Si aut[em] sine g[rati]a g[ra]tu[m] facie[n]te
n[on] p[ro]pt[er]ea n[on] tn[m] p[er]exigit[ur] d[i]c[t]a
q[ui]a sine ea suscipi pt licz n[on] dig
ne. Imp[ro]p[ri]e forte cu[m] h[ab]eo co[n]sciencia[m] p[ecca]ta
criminalis n[on] credit i[n] mortali se
esse. Et tn[m] e q[ui]a p[ri]ma g[rati]a n[on] e for
mata. Et pt q[uo]d co[n]ting[it] q[uo]d p[er] susceptio[n]e[m]
ordinis sacri sufficie[n]s attrito sit c[on]tricio

Respondeo. Vtr[um] in collatione ordinis co[n]- *Vtrum in collatione ordinis conferatur gra[tia] grati[fi]ca[n]s.*
ferat[ur] g[rati]a g[ra]tu[m] faciens. R[espon]d[e]o q[uo]d sic
p[er] digne suscipie[n]tib[us] ad ydonea exe
cucione ordinis executione n[on] sufficit bo
nitas qualiscu[m]q[ue] sed r[equiritu]r q[uo]d bo
nitas excellens ut sicut illi qui sus
cipiunt ordine[m] co[n]stitu[u]nt[ur] sup[er] plebe[m]
gradu ordinis. Ita sicut sup[er]iores
virtute
merito sanctitatis. Et io pro[u]t p[rius]
igitur g[rati]a q[ue] sufficiebat ad h[oc]
q[uo]d esset dign[us] c[om]m[un]itate in plebe xpi
sic confert[ur] in ip[s]a ordinacione g[rati]e
mun[us] p[er] q[uo]d ad maiora redda[n]t[ur] ydo
nei. Supposito s[ecundu]m q[uod]d[a]m q[ue]re[re]t[ur] v[e]l
ore[m] opinione[m] q[uo]d in q[ui]libz ordine
caracter imp[ri]mat[ur]. Q[ueritu]r vtr[um] ille *Vtrum ille qui coactus ordinatur characterem accipiat.*
qui coact[us] ordinat[ur] caracterem recipi
at. R[espon]d[e]o q[uo]d sic si coactio sit co[n]dicional
ut si fiat comi[n]at[i]o mortis v[e]l c[er]ciatq[ue]
nisi se paciat ordinari. ar. di. xlv. vbi
ista q[ui] di de iudeis 14 q. quod
in tali casu cau[sa] e vbi saltem in
dux[it] q[ue]q[ua] aug[ustinus] noluit facere. 32 q.
1 inito. Si a[u]t[em] sit coactio absoluta
puta si omio dix[it] tene[re]tur sub manib[us]
ordinantis n[on] recipit ordine[m] sicut n[ec]
i[n] tali casu recipit baptis[mum]. ex[tra] de bap
tizandis ma[io]res c. di. c. p[res]b[ite]ros. Et
Ray. 3 q[ui] eciam co[n]cord[at] doctores alij.
Vtr[um] tenetur co[n]tine[re] qui sacru[m] or
dine[m] recipit coactus coactione co[n]dicion[a]li. *An teneatur se continere, qui coactus coactione condicionali sacrum ordinem recepit.*
R[espon]d[e]o q[uo]d d[icitu]r quidam dicunt q[uo]d q[ui]a licz h[ic]
n[on] debuit cogi ordine[m] recipe[re] recepto
tame[n] e[st] coacte tene[tu]r suscipe[re]. ar. di.
l. 7. de iudeis. Glo[sa] v[er]o dicit q[uo]d n[on] s[ed]
metus v[e]l coactio sit talis q[uo]d cade[re]
possit i[n] co[n]stante[m] viru[m] al[ia]s sic. Ex[tra]
de his qui vi v[e]l metu ca[usa] f[iunt] p[er] latus.
ex[tra] de etate et qualitate or[dinandorum] in di
lectis filiis. Integritas eni[m] c[a]rnis
casti n[on] p[er]cepti 32 q. 1 integritas q[ue].
Ray. ti. de etate. Responde[o] q[uo]d q[uo]d n[on]
tene[tu]r co[n]tine[re] q[ui]a sunt tales metus q[ui]
potuit in co[n]stante[m] viru[m] cade[re] n[on]
gaudebit p[ri]uilegio clericali. Respondeo s[ecundu]m *An possit vti priuilegio clericali, qui coactus ordinatus est.*
Ray. vt[rum] q[uo]d sic. Ex[tra] q[ui] alias clerici
co[n]tinere ar. di. 33. sz q[uo]d io ep[iscop]i e

G L

cedit in presentibus pro tempore ad co-
tractum actum ut si duxit viduam
aut corruptam [illegible]. Si de quinque
non dicendum aliter sed quod si prius bigamia
irregularitatem habebat illa parte qua potuerat
uti. Et ita intellige per lucidum quod
per eunte. Secundo ipse continue vellet et
ipse nollet privilegium clericale non haberet
si aut ipsa nollet et ipse vellet quam-
vis esset privilegium haberet per alias
clericalis convictum ut dictum est supra ar. vii
q. ij multarum. Quarto non bigamia irregularitatem
non habebat per ipse continue teneret ar-
illius et de necatis. Raymundus ibidem secundum
Rod. prima solutio est penior et beni-
gnior et ideo tenenda. Utrum caracter
unius ordinis presupponat de necessitate
caracterem alterius. Respondeo quod non de
necessitate superiorum ordinum quamvis
minores ordines prius habeat quia
sunt potestates distincte sicut et caracte-
res sunt distincti quia non requirunt alia
in uno subiecto. Et ideo etiam in primitiva
ecclesia aliqui ordinabantur in presbiteros
et per ordines inferiores non suscepe-
runt. Et tamen sunt omnia que sunt inferio-
res quia inferior potestas virtute con-
prehenditur in superiori sicut [illegible]
et dignitas in regno. Et tamen dicitur
quod actus potestatis et ordinis inferioris
aliquando per ordinatum et perigit ad
actum superioris. Propter quod ecclesia constituit
etiam quod ad maiores ordines se non
ingerat qui prius inferioribus officiis
non se exhibuerat. Et inde est quod qui per
saltum ordinatur secundum canones non
reordinatur sed illud quod obmissum fuerat
de precedentibus ordinibus ei confertur
dicitur cum sollicitudine. Et ecclesia de cetera per
saltum promotus est debet. Talis autem qui
per saltum ordinatur non tamen peccat si per
ordinem contra statutum ecclesie suscipi-
ens. Sed et exercitio illius ordinis
de iure non licet sicut tamen ex post et tunc
habetur. Talis in ordine suscepto
de missa ministrare permittitur et dicit
de missa quod ad hoc dispensatio requiritur.

Utrum character ordinis presupponat [illegible] de necessitate characterem baptismi.

hic secundum Thomam [illegible]. Utrum caracter or-
dinis presupponat de necessitate caracterem
baptismi. Respondeo quod sic quia ut dicitur
bene non baptizatus in fundamento non
existente nichil potest superedificari. Baptismus
autem est fundamentum et ianua omnium sacra-
mentorum. Unde quamvis sit per ipsum receptor
aliorum sacramentorum. Et ideo sine baptismo nec
ordo nec aliud sacramentum suscipi potest. Secundum
Host. Unde si quis non baptizatus
se baptizatum esse credens ad ordines
accedat. Respondeo talis per ad sacerdotium
promovetur non est sacerdos nec conficit potest
nec absolvere in foro penitentiali. Unde talis
in presbiterum ordinatus si se deprehenderit
non esse baptizatum secundum canones debet baptizari
et iterato ordinari. Et de presbitero non
baptizato decens. Et si presbiter in episcopum promove-
atur et aliquos ordinet ordine non
habent. Sed tamen dicit per quod quantum ad ultimum
sacerdotum effectum summus sacerdos
defectum supplet. Et quod [illegible]
non permittet quod [illegible] ecclesie pe-
riculum. Per hoc Host. [illegible] concordat de
de presbitero non baptizato [illegible] aliud
capitulum dicens quod ille qui presbiterum
se esse dicebat et non erat ac populum
sacramentum conficere sibi et recipientibus
ab eo ut credo proficiebat. Utrum ca-
racter ordinis supponat necessario carac-
terem confirmationis. Respondeo quod non secundum de-
cretales [illegible] per quos ordines promove-
suscipere nec eius actus pagere. In per
confirmatus sit.

De eo quibus potest ordinare

Deinde considerandum quibus [illegible]
ordinare. Et circa hoc querit primo
quibus potest ordines conferre.
Secundo dato quod episcopus solus qui [illegible]
[illegible] utrum episcopus [illegible]
[illegible] Quarto utrum episcopus de-
gradatus. Quinto ponitur quod dubia de or-
dinatis ab heretico episcopo. Sexto utrum episcopus
qui resignavit [illegible] possit ordinare.
Septimo de illo clerico qui recipit ordines
ab episcopo [illegible]. Octavo [illegible]
sed prius [illegible] alienus potest ordinare

Utrum caracter unius ordinis presupponat de necessitate caracterem alterius.

Quid si quis non baptizatus se baptizatum esse credens ad ordines accedat

Utrum caracter ordinis presupponat necessario caracterem confirmationis

Nono quibus pertinet consecrare episcopos. Decimo quibus pertinet consecrare virgines. Circa primum quaeruntur plura. Primo utrum solus episcopus possit ordines conferre. Potestas conferendi ordines aliquibus pertinet dupliciter, quia vel ex ordinaria potestate vel ex speciali commissione. Ex ordinaria autem potestate maiores ordines conferre pertinet quidem non episcopis. Quod concordat ecclesiae qui tenent episcopos. Et primo quod ex potestate ordinaria conferendi quoscumque convenit episcopis solis. [illegible] dist. xciii. ... Praeterea episcopus [illegible] efficit presbyteros et levitas. Ipse omnes ecclesiasticos ordines disponit. [illegible] Huius autem ratio est institutio divina. Quia autem institutio patet ex sacra scriptura, quia cum Deus duo genera discipulorum haberet, quosdam in numero duodecim, et quosdam in numero septuaginta duo, primos apostolos vocavit, quos super se ecclesiae eos constituit fundamentum, secundos non simplices discipulos appellavit. Apostolis primo collata fuit potestas imponendi manus et confirmandi, non autem simplicibus discipulis, ut habetur extra glossa ar. viii. Et quia apostolis successerunt episcopi, discipulis vero simplices presbyteri, ut habetur di. xxi. [illegible] patet quod actus ordinandi et manus imponendi secundum formam ecclesiae primitus apostolis competit, in apostolis secundo tempore primo [illegible] manus impositio imponere. Praeterea autem divinae institutioni sunt rationes congruae, quia sicut ad solum principem pertinet non tamen ordinare in exercitu viros bellatores, sed etiam exercitus ducere, sic ad episcopos solos qui sunt in ecclesia principes non tantum pertinet ordinare homines ad certandum contra fidei persecutores audacter confitendo fidem Christi quod fit per sacramentum confirmationis, sed etiam constituere duces exercitus ecclesiae in fide confirmando sacrum ordinis [illegible] [illegible] Utrum solus presbyter ex commissione [illegible] maiores conferre cuius auctoritate commissionem sine [illegible] facere. Secundo solus ipse [illegible] pertinet. Et [illegible] pontificalis potestatis

completione pertinet committere non episcopo eam quae ad specialem pertinet dignitatem. Secundo non pertinet ad verum corpus Christi [illegible]. Et quia committere presbytero simplici potest ordines minores conferre et etiam confirmare, ut supra dictum est, non autem presbytero; in utroque presbyter potest conferre ordines maiores qui habent immediatam relationem ad verum corpus Christi, supra quod consecrandum ipsa non habet maiorem potestatem quam presbyter simplex. Extra. [illegible] Secundo dicendum autem quod ipsa committere potest [illegible] quod conferat ordinem quem habet, puta diaconus; non autem ordinem quem non habet, puta diaconus quod conferat diaconatum, non autem presbyteratum, et huius sine fuisse [illegible] de tempore [illegible] cum non est ut [illegible] sed potius [illegible]. Circa secundum utrum episcopus excommunicatus ordines possit conferre. Respondeo quod ordines excommunicatus conferre non potest, quia eam non habet et quam non habet conferre non potest [illegible] [illegible] statim [illegible] vii. [illegible]. Quid de eo qui a tali ordines recipit. Respondeo quod ignoranter recipit [illegible] primum episcopum dispensari potest quod [illegible] possit ex de eo qui [illegible] [illegible] in suscepto ordinibus [illegible] [illegible] non distinguit [illegible] sciens per ipsum dispensari [illegible] de scismatico [illegible] quod [illegible] non dispensatur cum eo. Circa tertium quaeritur utrum episcopi haeretici ordines possint conferre. Respondeo episcopi haeretici aut sunt ordinati et consecrati in forma ecclesiae, aut non. Si non, vere episcopi non sunt et consequenter ordines conferre non possunt. Si sunt vere episcopi et non habent executionem officii sui, quia omnes haeretici sunt ipso iure maiori excommunicatione excommunicati. Et ex quibus ab omnibus actibus legitimis suspensi. Et ideo episcopi haeretici executionem ordinis conferre non valent, quia executionem non habent [illegible] ab eo qui [illegible] ordines conferunt, praesumptione debita forma ecclesiae fuerint [illegible] tamen intentione debita fecerint [illegible] ordine non

Utrum episcopus excommunicatus ordines possit conferre.

Quid sit tenendum de eo qui a tali ordines recipit.

Utrum episcopus haereticus possit ordines conferre.

Utrum solus episcopus possit ordines conferre.

vtrum hereticus ordinē recipe possit.

ferunt quantumcumque fuerint ecclesie forma mortaliter peccant in ordinando quia ab execucione officii sunt ipso iure suspensi. Illi autem qui sciunt a talibus ordines recipiunt mortaliter peccant licet veri ordines recipiant ut hostiensis.
¶ Queritur utrum hereticus ordinē recipe possit. Respondeo quod sic de facto non tamen de iure. Unde licet hereticus per ordinationem in forma ecclesie verum ordinem recipiat, recipiendo tamen mortaliter peccat ut hostiensis.
¶ Notandum autem quod episcoporum hereticorum quidam receperunt ordinem episcopalem in ecclesia id est ab episcopo catholico et in fide katholica postea tamen sunt lapsi in heresim vel scisma. Quidam vero receperunt eos etiam id est ab episcopo heretico vel scismatico. Episcopis et ipsis perdurantibus in heresi vel scismate. Ordinati autem ordinatos a prioribus et inter ordinatos a secundis. Non ordinati a prioribus quod fuerint puri ignorantes susceperunt clericos agi in dispensatione tollerantur in ordinibus receptis. Ad superiores autem ordines promoveri non debent nisi necessitas vel utilitas magna illud efflagitaverit et eorum conversacio sancta meruerit i q i c. ii et iii. Ordinati non a prioribus aut scienter a talibus ordinati sunt et tunc nequaquam tollerantur. Aut ignorantes et tunc tollerantur si se probaverint quanta quod erant pueri vel absentes quando ordinator corruit in hereticis. eos de his qui inde accipiunt post et si vel forte fuit in civitate romana professi licet ipsi tamen maliciam prebuisse absolutum eos de sponsa [illegible] in apostolica i q i ordinationes et tunc ista distinctione intellige. vel ipsa plato ab ecclesia profitentes. ¶ Goffredus et hostiensis ¶ Quod dicunt est de ordinatis ab hereticis puta dicendum de ordinatis a scismaticis et vere ordinati scienter solus papa potest dispensare ut dicit extra de scis. [illegible] ar ext de elec. quia diligencia et [illegible] ordinati vero ignorantes potest episcopus dispensare ut
¶ Utrum ergo quando episcopus degradatus conferre ordines possit. Respondeo aliqui dicunt quod non quod degradati non tamen sunt suspensi ab officio et

Vtrum Episcopus degradatus conferre ordinem possit

execucione sed etiam sunt dispoliati episcopali dignitate non remanet episcopus. Alii non dicunt ut Vincencius et Tancredus sed quod omnes consecrare possunt de facto non de iure. Et non omnium ordinum execucionem quia degradatus non est dignitate ablatus sed perpetua suspensio est a dignitate eos sed consecrationem ut glossa dicit quod impossibilis unctio et character est signum et unctionis vincionis et ordo qui perpetua est non potest amitti licet ipsi execucio suspendatur. ¶ Extra de obligatione q i c. quidam. Si opponitur autem dicit quod degradatis episcopis potestate largiendi sacros ordines non licet. Respondeo secundum glossam ibi licet dicitur non quod conferat ordinem sed quia non confert ordinibus execucionem sed ut licite possit suscipiens in suscepto ordine ministrare. ¶ Hostiensis ¶ Nota autem quod est potestas fundata super ordine ut potestas conficiendi que super ordinibus eminencia ut potestas ordinandi que super iurisdictionem ut potestas iudicandi ac etiam inter que super ordinem et iurisdictionem simul ut potestas absolvendi in foro penali. Prima non potest auferri sicut nec ordo ut c. 24 q i. omnis potestas que datur cum consecratione non potest auferri. Cum ergo manifesta consecratio data non consecratio et tunc non potest auferri. ¶ Tercia quod heretici excommunicati symoniaci et omnes scismatici deposuit suspensi vel interdicti degradati veri episcopi et consecratio et veri ordines et alia vera sacramenta conferunt in forma ecclesie generi 14 di. si i q i. hinc declarabat et c. quod quidam de conse. di iiii. ordinati. Unde talium ordinationes perfecte rate sunt quo ad caracterem sed irrite quo ad execucionem i q i. Si qui a symoniacis
Ergo qui formam ecclesie non servant nichil agunt quia eos etiam in eos ecclesie formam non est locus veri sacrificii i q i. extra catholica ipsi talium ordinationes perfecte veritate fore dicitur eos de scismaticis [illegible]
¶ Contra quod ut sic q. 93 c. de ordinacione abhiu[illegible] episcopis [illegible] plura [illegible] [illegible] ecclesia in ulla [illegible] hereticus [illegible] scismaticus

Dubium. Quid si hereticus episcopus [illegible] vel scismaticus occultus [illegible] et ipse ad ordines [illegible] [illegible]

occultum per penitentiam non percipimus. Et ipse ad
ordines me rogat, numquid ab eo que-
ram me promitti ordinari? Respondeo non po-
tius promittam me, quia etiam quantum est de se
est inquantum ipse talis, cum executionem or-
dinis quam non habent conferre non pos-
sunt, i. q. i. Dyabolum. Et idem dico de prela-
to qui est suspensus ab ministerio [illegible]
secundum Goff[redum] et Hosti[ensem]. Sed obicitur quia secundum
hoc [illegible] de omni prelato qui sit
constitutus in mortali peccato, et ille
suspensus est et peccat mortaliter celebrando
[illegible], quia non habeat ordinis executionem.
Respondeo omnis qui est in mortali con-
stitutus quantum ad se, non quantum ad illos est
suspensus, i. q. i. sacerdotes omnes non pre-
[illegible] tamen non per [illegible] symoniacum
est de symo[nia] tantum. Quod intelligo de offi-
cii [illegible] non de [illegible]; et alibus aliis
expositionibus [illegible] ubi dicendum
[illegible] de symo[nia]. Et hoc intelligo de
prelato peccante [illegible] non pro se aut [illegible]
intelligo de prelato constituto in mortali
non enormi, sed mediocri, non tamen notorio
de [illegible] vel de secundo. Enormia aut[em]
ta [illegible] pro [illegible] [illegible] et mediocra [illegible]
impediunt executionem quo ad se et quo
ad alios, ut de [illegible] [illegible] [illegible] de
[illegible] [illegible] ult. secundum Goff[redum] et Hosti[ensem]. Quid
si sciam meum episcopum esse fornicatorem
notorium vel symoniacum in ordine et [illegible]
[illegible] quia dedit pecuniam pro ordine
[illegible] numquid recipiam ordinem a tali? Respondeo
[illegible] dicit quod pro ordinum collatione ac [illegible]
[illegible] ex. q. ult. c. ult. Sed Goff[redus]
dicit quod isti sunt suspensi quo ad se et
quo ad alios. di. 32 nullus et pre[illegible]
[illegible] et maxime symo[nia] in ordine. [illegible]
non debeo ordinari, i. q. i. per quibus apparet
ex de symo[nia] per totum. [illegible] pro ordine
a tali non recipio executionem, quia or-
dinator non habet executionem ex de symo-
niacis. Et qui non habet eam, alii dare non
[illegible] i. q. i. Et [illegible] potius debeo permittere
me [illegible] quam ordinari ab eo ex
de [illegible] [illegible]. Sed numquid [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]

ex [illegible] possunt eum symoniacum esse, quod planum
apud Goff[redum] et Ray[mundum] Hosti[ensem] et [illegible] [illegible]
tuas. Respondeo non sentit in titulo de sy-
monia quod debeo ordinem recipere
ab eo si possum vitare sine scandalo.
Et debeo me potius permittere excommuni-
cari, si sit symonia manifesta. Alias secus,
et [illegible] excommunicari sine dispensatione
[illegible] secundum aliquos; vel etiam [illegible] ordi-
nati secundum alios, quod magis approbat Ray[mundus].
Quid si episcopus meus sit symoniacus
in ordine et ego hoc ignorans ordinor
ab eo? Respondeo indigeo dispensatione
quo ad executionem et ordinis de
testatione, i. q. i. per quibus apparet secundum Ray[mundum]
Goff[redum] Hosti[ensem] [illegible] per totum. Quid si
cogar ordinari a tali? Respondeo autem [illegible]
pro executione, i. q. i. constat [illegible]
quia magis constat de voluntate co-
acti quam ignorante ex de symo[nia] per to-
tum. Et hoc intelligo de coacto con-
ditionaliter et [illegible] qui cadet [illegible]
stante [illegible]; nam coactus absolute [illegible]
[illegible] non recipiet ex de bap[tismo] ma-
iores et de his que vi fiunt l. [illegible] pres-
biteros, secundum Ray[mundum] Goff[redum] et Hosti[ensem]. Aliqui
tamen concedunt quia ordinatus caret
executione et hoc [illegible] de [illegible]
symonia. Similiter [illegible] ut dicit [illegible]
[illegible] dispensatione quam [illegible] ignorante.
Sed numquid talis sit symoniacus in or-
dine et suspensus quo ad iurisdictionem
sicut quo ad ordinum executionem, ita
ut non posset aliquis excommunicare, sicut
non possit executionem ordinum dare?
Respondeo [illegible] quod talis sit quo ad ea
que sunt ordinis per symoniam obtenta
est suspensus, et non quo ad ea que sunt
iurisdictionis, quod pene non sunt exten-
dende. Quid si sciam vel credam meum
episcopum esse symoniacum in collatione ordinum
sive beneficiorum? Respondeo laborabo posse
acquirere [illegible] ab eo quod [illegible] licentiam or-
dinandi ab alio. Et si non det et ad or-
dines me rogat, secure ordinabor
ab eo, quamdiu tolleratur sicut [illegible] [illegible]
[illegible] sunt occulta, [illegible] obstat si [illegible]

Quid si sciam episcopum meum fornicatorem notorium vel simoniacum

Si Episcopus meus sit simoniacus [illegible] in ordine et ego hoc ignorans ordinor ab eo.

Quid si cogar ordinari a tali.

An simoniacus in ordine sit suspensus quo ad iurisdictionem sicut quo ad [ordinem].

Quid si sciam vel credam meum Episcopum esse simoniacum in collatione ordinum seu beneficiorum

repugnat conscientia quia erronea primo
di minus ex quo in tunc illata licet sit ar.
con. ff. de libera ca. l. i. § q. m. abmat
etiam aures illa scilicet omne quod contra conscie
ntiam edificat ad gehennam lxx q. i. §
ex his. Illud debet intelligi de eo qui fit
contra conscientiam informatam non erroneam.
ut dicunt et sic goff. et host. Sed nunquid mo-
nasterio obstante episcopo de sua potestate ad.
quod dum quidam monachus ille non cogebatur
ordines assumere sed cogebat eum abbas
quod talem se sciebat ordines assumere
postea ipsum non audebat magis coactus ad
suum set difficultate orta. Dicitur quod ista mo
tio erronea inipossibili. Quod nisi alii primo
dicto sicut ipsa monachus ille non primo
in ad ordines superiores. Et quod non
humilitate ordinis sed amplitudinem cari
tatis acquiretur dignitatem et cetera de temp. or-
di ad aures goff. et host. Consilio
potius consulendo quam precipiendo dicit
quod ille monachus non recipiat ultimos or
dines ab illo episcopo quem audierit esse
monachum contra conscientiam omnino penitus depo
nat eam. Et secundum quod videtur preterea non
est ille episcopus symoniacus vel ordine
hic hoc modo et contra . aliquis non pro
distinguendum scilicet quod ipse cum quibus ordinatur
a symoniaco alius quam in ordine. Ille
symoniacus et occultus aut pene occul
tus et sic recipit executionem quia talis
symoniacus et suspensus tamen quo ad se
aut notorius et tunc aut recipit scienter
voluntate et non recipit executionem sine
dispensatione speciali aut coactus et ignoran
ter et sic recipit. Item tamen dicunt
quorum symoniacorum scilicet ipso iure suspe
nsus ar. i q. i. reperiuntur et c. quoddam cum q
infra unde est hoc extra de symoniacis. Item
ab. n. ar. extra de aetate in quibusdam
primo q. i. et si quis ordinati quicunque
non a quoque symoniaco recipit ex
cusatione. Circa hoc quid de eo qui
resignavit episcopatum queritur utrum ordines
possit conferre. Dico autem dimiserit
locum tamen aut locum et dignitatem primo
tunc remanet episcopus nullius tamen episcopus

Et eo potest ordines eius omnibus conferre
cum quacunque dignitate dicitur scilicet in aliena diocesi
sine tamen voluntate diocesani loci in quo
quidem est ipsa ubi etiam legato exemplo de or-
di ab episcopo quamvis episcopo c. i. Si quis
autem postea lima(?) sui episcopi recipit ordines
ab eo executionem tamen quando est de regula
iuris pertinet tamen eo reperiunt dispensatione.
In 2o casu ut in verbis ordines et in ma
ioribus potest dicitur nunc conferre ut goff. Quid
si quis ordines a tali qui resignavit
locum et dignitatem recipit. Dico quod recipit
a tali etiam sicut ordines minores ...
lima episcopi dispensatione potest illis
desinere. Item in eo potest ... episcopus dis
pensatione de inde tamen quod debet deponi tamen
non apud episcopum se fecit ordinari. Si in
recipit ex lima sui episcopi non egit dispe
satione. Si vero sicut maiores ordi
nes recipit executionem officii non habebit
et solus papa cum eo dispensat. Si autem
ignorabant ipsi etiam vel supina ignoran
tia sine dispensatione quanto ad executionem
tamen eo de extra primum potest extra de
ex qui ut episcopus c. i. secundum goff. et dicit in
probabilis ignorantia quod excusat. Item
dispensatio necessaria quia tantum ordina
tor executionem officii primum non habeat talis
eum conferre non potest i q. i. statuimus
Vel etiam quia recipit ab episcopo non pro
prima tamen ratione scilicet melior secundum b. extra de
ex qui ut ex c. i. Tunc autem probabilis
bilis ignorantia excusat tamen secundum hoc
quod renunciavit dicunt sic venientes
dicit quod non renunciavit dignitati
set etiam non tacuit quod renunciavit.
Ad hoc non quod renunciavit episcopatui
renunciavit pro omnibus consensus et tunc
etiam propter renunciasse i. non tamen loco
sed etiam dignitati ar. vii q. i. in scripturis
quia de episcopo dimittere per superiorem. Aut propter
aliam causam ut forte propter ecclesie utili
tatem et non propter personae defectum [illegible]
sub distinctione quia aut dignitati [illegible]
cedit etiam. Et tunc non de dignitati [illegible]
ordinibus executionem [illegible]
dicit scilicet cedit episcopatum. [illegible]

Quid si quis a tali ordines [recipit]

Utrum Episcopus qui resignavit episcopatum possit ordines conferre.

cedere. quum his duobus casibus et eciam
quando de causa quacumque qua cessit constat
non prius fuisse indistincte cessisse sed
loco et honori. ut hostiensis. ¶ Item vtrum facienti
his permittitur exercere pontificalia ei
quum cessit loco tamen quam ei qui cessit
loco et dignitati. ¶ Quando episcopus dicitur pure
sine cessisse. fuisse quando episcopus debilitate
vel ex alio iusto impedimento vel saltem
amore contemplationis. ¶ Unde vide
renunciasse consequenter eundem episcopus dicitur
cum translacio sed ultra ... sunt plures
cause propter quas cedendi licencia pe
titur. extra de renunciacione. nisi cum pridem.
ut gloss. ¶ Item vtrum permittitur eis qui re
nunciarunt loco et dignitati in aliis
ordines conferre. ¶ Dicendum quia est licitum
ordines sed in aliis conferri. ...
epis ut habetur est supra. ¶ Extra de ingressu
... clericus grecus episcopo latino sub
iectus ... ab episcopo greco ordinatus. ¶ Dicitur
fuisse ... de licencia sui episcopi impedi
non ... ab administracione ordinis
suspendi quando dicitur talibus modis ab aliena
... qui episcopus latinus ... et
qui ipsum a greco ordinari permisit ...
si sine licencia eius susceperit ordinatus
ab execucione est suspendendus. extra de
tempore ordinationis quum translacionem. ... ibidem in
glosa ... modus iste non tollatur. ... extra
de officio ordinarii. quum ... forte ...
scandalum et ... tollendum
habetur alicubi extra de tempore ordinationis sine
¶ Extra ... qui ... ordi
nes accepit. ¶ Quum quod episcopus ... sue dy
ocesanus ... sine dyocesani ... ordines
... tamen ... clericorum ... ad
esse ... c. ... episcopus
consentit ... episcopo ... con
... aliquid hic hodie de consuetudine
non ... alienis ... episcopi ... conferuntur
ordines ... non tamen execucione
... de tempore ordinationis quum translacionem. nisi non
... execucionem nisi ... celebrandi
in alienis dyocesibus ... civitati ...
si ... in ... metropolitano ...
... nisi hic ...

de consuetudine episcopus de officio ordinarii romana
... sunt ... hic ...
... specialem in quo eciam consensus ar
chiepiscopi ... diffinit re
... quo ad usum pallii. extra de usu pal
lii. cum ... sunt ... comenda
cias de ordinacione clericorum alienorum ...
dyocesi ... ubi ... di ...
... ad ... archidyaconis illi
ibi ... non sufficiunt. extra de officio archi
dia. ... ut gloss. notandum ... quicumque
sed episcopus sine prior sine abbas cle
ricos alienos ... alios qui
non ... ... novis sed volunt
talia fieri sicut ordinavit ...
ordinacione affectata ... alio quocumque
... sine licencia superioris ordi
narii ... suspensus ab execucione ordinum
... extra de tempore ordinationis
... pena statuta con
tra ordinatos ... duratura ...
... vi de tempore ordinationis. eos qui ...
et glosa quod ubi ... quod nullus confe
rat alicui ... dyocesis alieni sine
superioris licencia ... qui
... sit ... suspensus ipso iure ...
... execucione eiusdem. vi de tempore ordinationis. nullus
¶ Et intellige ...
vi de electione. ... dicitur dyocesi alie
ne ... non sine ... johannes andree quod
eciam ... essent alieni ... sine
... ordinare. ¶ ... sub
... licebit tunc ... tempo
rum ab episcopo alio ... non ...
... johannes andree.
¶ Item quis est superior qui per illam
licenciam dare. ¶ Dicendum per illam dare episcopus
de cuius dyocesi est oriundus ... vel ille quod
... ordinari episcopus in cuius dyocesi be
neficium obtinet ecclesiasticum ... vel ... do
micilium ... alibi sunt natus. episcopo
autem agente in partibus ... per eum
dare eius vicarius in spiritualibus generalis.
... vacante ... tibi
... administracio
spiritualium. ... non potest illa dare offi
ciales episcopi nisi ... super hoc speciale

Quare fuit hic ... aliquo ... exerceres.

Quare fuit ... renunciantem loco et digni...

Quid si clericus grecus ... episcopo latino subiectus ... ab episcopo greco ordinatur.

Quis potest dare licentiam ordinare alicui dioecesis clericos.

mandatum vel inferiores prelati religiosi
et alii nisi sint per speciale privilegiati
et sup. secundum Goff. an. vel in hoc liceant contra
predicta consuetudine quod possunt suos cleri
cos vel subditos aliquo voluerint episcopo
facere ordinari religiosi aut per suos su
periores impediatur quominus exempti de
putati possunt et eorum servitores sint diu
morantes ibidem a locorum illorum diocesanis
ordinari licet non sint inde oriundi ut extra de temp.
or. nullus secundum Goff. in aliquibus dioc.
habet domicilium in pluribus locis eque diocesanis
dicitur in quo est vel sint in multum se adeque
collocaverit ut ibi dicit alias ibi dicit
habere domicilium ubi maiorem partem rerum
suarum ¶ Ubi sic ut clericus ordinatus
aliena aut ordinatur sine licentia su
perioris secundum glo. ibidem et quod eorum ordi
natio non est rata ¶ Et hoc quod ad executionem
nisi ordinatis eorum liceant ad rata
enim superius ordinatus subditum alienum
spem ponat irrathabitatione episcopi
ipsius illud quod factum est per suam ratihabi
tationem potest confirmari aliter non ut
q. ij. ¶ Sed que gesserunt extra dispositionem et
quorum de rigore iuris in utraque casu
scilicet scienter sive ignoranter scilicet suspensi
vel alia causa tollerantia vel
dispensatione indiget vij q. iij. episcopi
maiores ex q. ij. episcopi ¶ Et secundum Goff.
ibidem ordinatus cum suo episcopo non est
ipso iure suspensus tali suspensione
indiget irregularitate ¶ Et est suspensus
per decretum extra de temp. or. quod si translatus
videlicet celebravit antequam ei indictum
noverit irregularis licet quidam contrarium
dicunt unde per sedem suum episcopus dis
pensare et hoc est opinio melior eius
extra opinionis et dominus Hostiensis et Goffredus
¶ Et secundum glo. et dominum et eos quem ordinans
aliquos aliene parochie presumit
hoc scienter facere nisi ignorant probetur ¶ Ita
quilibet tenetur scire quem ordinat
ut dicit xxxiij di. quod Et hanc igno
rantia per Goffredum incurrit probabi
liter vj de cler. ut c. ¶ Et quid si du
bitatur ¶ Respondetur ignorantia affectata

quid presumitur presumitur ¶ Et Ricardus Singl.
ibidem quod equa iudicatur sic ignoran
tia scilicet propter alteram scita vel affectata
ignorantia quas dicit compelle
evidentiam ut vel per dictum probabiles
probabiles ex decreto c. iij. ¶ Et
sup dictam decretis eos qui suscipiunt de pa
rochia talium suspendi eorum quod eorum
dispensatio sit mala ¶ Voluerint
ordinari sine eorum licentia, in signo i. secundum
glo. ¶ Dicitur sunt et hic suspensi ¶ Sunt
clerici episcopo ordinatus scilicet in prima
diocesi secundum Goff. ¶ Alias in canonice i.
secundum quod presumunt canones scilicet statuta
hec consuetudinaria et iura cum manifesta
operatur quod alias scilicet nisi sint manifesta
non dicunt contemptum neque dimittit sed
¶ Sed qualiter constat eorum suspensio manda
¶ Respondetur quod per evidentiam facti quia scilicet
evidenter ordinatur clericus alienum sine
evidentia iuris quia scilicet dicit confessus
vel convictus vel iudicio confessus ¶ Signa
tio aut committitur secundum glo. superius
aliquem ordinari quod quod dominus ita
stolarius esset quia non est nedum aut
nisi vocare dicit vel contracta ¶ Et episcopi
ipsi et nec per clericos studentes pe
ritos ordinare sine licentia qui de
decretum ordinarii si ipsi presentes per p
nos fuerint ibi morati quia constat
et non an intelligitur habere domicilium
ibi ¶ Ut de medio q. ij. ¶ Hostiensis extra de
off. or. quod clericus ¶ Sunt aut predicte
glo. super te. predictum eos questiones sup
te de appellatione ¶ Item ad or
dinati appella in diocesanos non sunt
ab eo excusati vel curia romana si
cuius licentia q. i. filium ordinare aut
appella in suis diocesanos non sunt sine
licentia eius ab alio ordinari predicti
superiores ordines promoveri extra de
temp. or. cum in distribuendis ¶ Et spe
cialiter per excellentiam ordinatio
ut ibi dicit inglesi ¶ Licet aut
dimittitur et honor quam
talis per dictum ab episcopo sponsi ¶
constructa dimitti ¶

q. vi. g'nus licz alios conducat. 2o quia
no pt ab alio quam a papa effectue pus
peni. ut hosti de tpe or. c. q translatoni
Tertio quia no nisi septem testi
bus pt qmui. ii q. iiij. psul. z c. nulla
4o quia no pt ab epo recipe ornes
regi. ar. ix. q. iiij. c. ulti. Secundo qz
maior honor debet sibi quam alij
eps d'maioi. z obediencia. ut hosti de
temp. or. cum a distribuendis. Nota
etia q si subdyaconus epe de licia eq
ab alio recipiat dyaconatum uel pres
biteratum potest ex privilegio eius que
fuit potest uocatos prias plurium ar
eps de offi. dele. sup. q°. h' si no du
bio. ut hosti de maioi eps et obediencia.

Circa ix q° q'd e de speciali con De consecratione episcoporum li.
secratione. no q epus exemptus
consecratur dz a papa uel alio de eius
mandato. no exemptus uel cum meto
politano uel primate uel patriarcha
suo uel alio de eius mandato. et
dicit debz eius consecrator conuenire omnes
epos prouinciales. et si no pnt omnes sal
tem tribus cum aliis epis suas litteras in
consecratione eius consencientibus eps
de tempor. or. uel epis z c. si arcepus
di lib. p torum. et dz illa consecratio fieri
ad minus a tribus epis tribus astantibus
consencientibus. scz metropolitanus uel de
mandato eius ab alio epo. et duos
alius epis. ut in c. si arcepus et c. ut
epi. ubi dicit q arcepus no ordinet
epum sine 3bq uel duobq epis. Et at
tendendum secundum Ray. z bl. uel fine ab idz
primi i ecclesie. In i alis tribus i clu
arcepus alis uide. quinq pt arcepe
quam epus. cum sit apparet ex 3bq epis
nisi arcepi. Ut tres pnt de sbstro
secratione. ut dicit hosti goff z ber
ibid. et no esset consecratus si essent
pauciores. ut dicit ber di porrecto. Ut
... pirdr pt consecrandq. sed dicit
etiam hosti li de sa. unc. q ... ung
... consecratorum. aliter ualet
... z duo ... cum ... z

dz promittunt. 3a ut dicit ho quia
omnes 3b sunt consecratores. Dicit
epus esse consecratus si sine arcepo.
et sine eius mandato dz se putat
ipsi infra 3 menses. alioquin electionis ll. alioquin ... [illegible]
di l. pagnay. uno sm ... alioquin q [illegible]
plurationis ut di li c. di qui. q si no
fecit quarum priuatus. expectabitur ad
hunc duos menses infra quos si no
purgauerit modum arcepo sui in dicto
redat. uel postea consecrabitur. Et hic ii
sunt lectime expediti di l. q. quid.
Arcepus no primates et patriarche
consecrati dicit ab omnibus suis suff
raganeis saltem absentibus omnibus ceteris
alias ex sonalit ad consecratione conue
nientibus uel saltem si lectime expediti ue
nire no poterunt litteras se consensitibus et
consencientibus ita q si secus con dicat
eius consecrationi saltem obtineat
consensus plurimorum alias consecrator no
valet. sm ho. di lib. arcepis et c. por
ro eps de temp. or. si arcepus et licz
itapt de uel doctrinet tn de conuenience
sic fit uel ut dicunt Ray z goff q ng
sum pdere consecrari nisi a papa uel ab
alio de mandato eius. ar. 2 q. 1 pu
dentia. Papa no consecratur dz ab epo hostiensi
cui ius hoc fungitur uice metro
politani et ab aliis cardinalibus epis
23 di in noie dni. Dubitatur aut
de hoc q dicit in illo capitulo pallegato
lib. di porrecto. scz Jacobus Jerosolimita
nus epus apostolus. Jacobus et Joseph a
postolis e ordinatus epus. Ut enim q
hic nasit vim dicit ipo iam omnes apostoli
essent epi. gen. illud jo. dicit dimiserunt de
exponunt sed ad epus di pr q sius
sic ordinatus epus. uel quia fuit insi
de epo intronizatus. uel quia fuit spe
cialiter Jherosolimus deputatus. uel sm
hos q fuit i uisibili uel inuisibili unc
tione vncta. perfecto sibi solet i consecra
tione epor. uel dicit naa uel ipse uel alij
epi fuissent i uncti unctione visibili
sic tn i uisibili spiritus sancti. Circa dictum
q° e quis consecrare pt virgines. no q Quis consecrare possit virgines.

velum consecrationis sollempniter imponitur
a solo episcopo soli virgini sollempnibus die-
bus scilicet epiphanie et nativitatis et in mincte re-
ligionum aut diebus consecrationis [illegible] non professi-
onis quia corrupte non consecrantur.
Quolibet tempore a virgine vel corrupta professi-
onis autem professe. Utrum autem accipiat illud
de altari vel de manu alicuius non infert
multum xx q. i. vidua que, et c. vidu-
as. Si vestem religionis virgo vel cor-
rupta susceperit a presbitero vel cum sacro
xx q. i. vidua. Item autem quod in iure ca-
nonico fit mentio de quatuor velis. Est
velum consecrationis de quo dictum est
et hoc imponitur in xxv anno xx
q. i. placuit, licet dicit Hostiensis quod
obtinuit consuetudo quod ipse conse-
cratur in anno xii, male tamen observatur
ut ibidem dicit glossa de virginibus que ad
etatem devotam. Est velum professionis de
quo etiam dictum est, et hoc imponitur in anno xii
xx q. i. c. i. et q. ii. audivimus. Item puella
velum ordinationis, et hoc olim da-
batur dyaconisse de xl anno xxvii q. i.
dyaconissam. Est velum prelationis quod
dabatur olim abbatissis de lx anno xx
q. i. viduitas. Glossa Hostiensis [illegible]

De collatione ordinum

Postea consequenter de collatio-
ne ordinum. Et primo quo
tempore sint conferendi. Et in quo
loco. Et cum quo ordine et de
modo conferendi ordines. Quando dicenda
conferendi ordines quoniam ad eadem que [illegible] quia
ordinum unum vel plures. Tertio in quo
sit caracter unicuique ordinis imprimi.
Circa primum sciendum quod ordines conferri pos-
sunt. Et dicitur in quatuor temporibus et in sabbato
quatuor temporum et in sabbato me-
diane ebdomade quadragesime et
cantate sitientes. Et in sabbato sancto pasche
conferre potest subdiaconatum et omnibus
dominicis et aliis festis precipuis di. lxxv
Ille, extra de tempore ordinum. De eo, et i. Quo-
niam ut dicit Hostiensis credo quod quolibet
tempore conferre possit quemlibet ordinem pro
et quolibet tempore pallio potest uti. Extra de usu

Quo tempore ordines
debeant conferri.

pallii ad honorem. Et plus in die prime
consecrationis et ordinat episcopus de clericis
precipue non est dubium quod hoc facere possit
si non recipient, ut Hostiensis de tempore ordinum.
Ordines autem ordines licet minores episco-
pus diebus et aliis festis precipuis conferre
vel duobus. Et etiam sunt aliquos si
glossa Raymundi et Bernardi plus pluribus quam duo-
bus conferre. Primo non videtur ordi-
nationem generalem facere episcopus de tempore ordinum
i. et ii. Et ideo primo, supra de eo Hosti-
ensis dicit ibidem quod hoc dicit fere quod episcopus
posset tunc pluribus duobus ordinare
non est tutum. Quoniam in re dubia tutior
est desistere viis. Secundo dicitur de specta-
toria actione l. i. § si locus. Prima
tonsura omni die conferri potest, ut dicit
Hostiensis extra de tempore ordinum, et glossa
non videtur velle. Et secundum aliquos quod
quod tamen in diebus dominicis et aliis festivis.
Greci autem in conferendis et recipiendis
ordinibus non servant predicta tempora extra
de tempore ordinum, cum sint in tempore. Et inquantum presbi-
teri et latinis quod de certo sciendo ipsorum
non fuerint ut ibidem. Et Greci qui
latinis conformes extra de baptismo licet
Grecos. Dignitates non sunt conferendi
specialis tempus, sed in ea die sicut in domi-
nica. Et hora et in una tali die et tali hora
spiritus sanctus igneis linguis apparuit.
Et tali die Barnabas et Paulus or-
dinati fuerunt quam imposuerunt manus
l. xxv di. quod die de con. di. i. nocte et
presertim et episcopo in sabbato ordinationem
proferendo et induta sequenti conferat
episcopum. Consecratur autem presbiter in missa
an ympnum angelicum et postea ipse
incipit et perficit missam. Et plus
in die prime consecrationis ordines con-
ferre potest. Alios autem episcopum inter epistolam et
evangelium consecrat. Et etiam ce-
lebrant consecrantur et ordines co-
ferre non debent ne dividat misterium
fatis. Item consecrator cum presbitero consecrato
in missa perficere debet extra de [illegible]
precipue si cum officium missam [illegible]
consecratus incipit simul [illegible]

alios ordinaret dimidiatim ministerium mis-
se illius in qua consecravit quod non
est, sed quia debet interesse toti misse ut
ibidem in glossa. Si tamen tunc ordinaret
corrigendus non deponendus esset ut
ibidem in textu. Sed si finita illa missa
aliam celebraret tunc ordinare pot-
est ut ibidem in glossa. Con-
secrari autem virgines fieri potest in e-
piphania, in albis paschalibus et
in tota septimana pasche, in festis
apostolorum in langore detente petant
aliis temporibus ordinari inducuntur et in
aliis precipuis festis xx q. i. Devote
extra de tem. c. i. hec gaufridus. Notandum
autem quod hic dicit quod omnes sacros ordines
sacri consueti sunt in dominica et vespera
sabbati trahitur ad mane dominice et sunt
in vespera sabbati sive in mane dominice
ordines conferendi: quia in dominica confi-
ciuntur. Alii vero quibus assentiunt raymundus
et gaufridus hic et primo extra de tem. or. c.
litteras dicunt omnes ordines in sabbato
conferendos et in mane dominice continua-
to tamen ieiunio tam ab ordinatore quam
ab ordinandis ita scilicet quod nichil come-
dant neque bibant illa die et sequen-
ti nocte nisi scilicet corpus et sanguinem
domini celebret in sabbato continuatio enim
ieiunii de duobus facit unum et illa con-
tinuitas ar. xxiii q. i. illud. Et secundum istos
mane dominice sequentis trahitur ad
vesperas sabbati precedentis et ita sunt
in vesperas sabbati sive in mane dominice
conferuntur ipse fictione canonica in
sabbato conferendi et primo est sine ficti-
one aliqua. Unde vespere et mane
ad unum diem referuntur secundum illud
factum est vespere et mane dies unus.
Hanc ultimam opinionem approbat
videtur omnia iura et consuetudo ge-
neralis ecclesie. Secus enim necessaria esset
ieiunii continuatio secundum eam est prima
opinio et enim et si ordinator in
sero sabbati comederet nichilominus in
mane ieiunus esset. Unde sequitur
tunc conferret. Ita etiam potest secundum illam

opinionem ordinari. Illud vero c. Sicut
dicit quod die dominico quam maxime intel-
ligitur secundum opinionem lecture in con-
secratione episcoporum. Et hoc patet per exempla
ibi posita de apostolis qui fuerant in
dominica consecrati. Est etiam pro secunda
opinione ratio congruitatis quia cum qui
ordinatur in ordinibus sacris quasi tra-
sit ad sabbatum id est ad quietem a secula-
ribus curis. Et quibus curare tales etiam spe-
cialiter dicuntur non sicut alii in temporalibus ordinibus
quibus uxores accipere licet. Et ideo
hinc ordines conferri sunt alio die
quam in sabbato. Ista enim ratio adaptatur
dominice que successit sabbato. Et ideo contingere
per huiusmodi quia convenit. Et ideo alia ratio est
melior secundum hostiensem quia scilicet sabbato
ieiunatur non autem in dominica. Et ideo est
maior opportunitas celebrandi or-
dines in sabbato quam in dominica.
Dicit autem innocentius super c. litteras quod non
impedit ieiunium si continuatio terminatur
ea ordine conferre nisi necessitas asserit
sicut quia forte eum infirmitas impedit
vel tarde venit. Ita quod ordines con-
ferre non potuit. Dicit etiam quod in nocte
pasche sunt ordines conferendi quia potest
missa celebrari non sicut in aliis noctibus.

Sed nunquid tempus est de substantia ordi-
nis. Respondeo quod non extra de temp. or. sane
unde sicut temporibus aliis quam supradictis
ordines conferentur caracteres imprimuntur.

Que est pena recipientium ordines sa-
cros extra statuta tempora. Respondeo quod pe-
na est suspensio extra de tem. or.
dilecti, sane et c. cum quidam et c.
litteras. Et dicunt aliqui ut innocentius quod non
sunt ipso iure suspensi sed sunt
suspendendi. Et huius opinionis
est raymundus v. ar. et hic in c. litteras et secundum
hoc secundum hic huiusmodi exponunt
illud capitulum scilicet c. quidam dicit debet
exceptos reddere scilicet per sententiam secundum hos.
vel reddere id est redditos tenere secundum
alios quia suspensi sunt ipso iure
per hec capitula sunt primo eis impo-
sita prima compilatio et in sustepte

Que sit pena recipientium ordinem extra statuta tempora.

mistret ordinibus dispensare eps de
temp ar consultatori mitepo et anglo
mifine credit aut reddi quo possit
dispensare ut no promoveat cu dicta
dec non loquat nisi de dispensacoe
facienda in ordinibus receptis glo sn
predicta dicit quisquis per dispensacoe
tum talibus no distinguens in suscep
tis et no e contra sr illud qd licet eps e
cu quadam et c dilectus et c litteras ubi
ipsa sibi retinet inde loquitur dispensa
tione qua loquitur de irregularitate iuris sm
Ros et sm glo sup c consultacoi et
illa ē alia contraria infra loquitur cum plurium ordinum conferri possunt vel recipi post proximum
ipsa sibi reservat dispensacoem coram quo ...
stia ut magis clarius liceant et ... pn
ma quam aut sup hic sentiat hostiensis
inde tu destructio infra finem ubi
hi qd incipit Sinsup ¶ Nunc de pena
conferentium ordines extra tpa statuta
Quod sit pena conferentium ordines extra tempora debita.
Quo pena cor e qui illi prorant potest
conferendi ordines quos illicite con
tulerunt privatur inquit no ipso iure
sed per sentenciam ext de tempore or sane et c
litteras et c dilectus nisi et unde cum dicit
in c litteras nolumus maneat suspensos
tenens inquit quo ad ordinatores qui no
e suspensus ipso iure sed suspendendus no
tene quo ad ordinatum qui suspensus e
ipso iure hostiensis sup c litteras ¶ Quod ordi
Plurium ordines possunt tamen in missa conferri, ita quod similiter fiat de sacris ordinibus.
nes possunt tamen in missa conferri ita
quod missa sit de sacris ordinibus Raymundus sm
notat xx et di ordinaciones et sed licet
eps de clero qd sic quod missa no e de sacris
ordinibus sed de solempnitate et unde or
dines omnes sm ipsos sine missa
possunt conferri licet hic no debeat fieri nondum
si quis conferret eos sine missa ipsi tū
ordinati essent promoti quia facta
contra ordinacionem ecclesie ff contra illud ar
eps de tpe or sane et c litteras et c ulti
non est contra hic dictum ē de ordinibus tū
dicit ho de consecracionibus Inquit et
sm qd si consecraret et alia missa cele
braret consecratus esset licet quod sic
no debeat et de hac materia nota xx di
ordinaciones episcoporum ¶ Aliud vero ut Ray
Et goff missa conveniat ut illa de quibus
nescit ¶ Utrum sit de ordinibus sacra Ubi
dicit goff in hoc et in aliis quod mandet
in ordinacionibus observari ut constat quod
pertineat ad sacra ut solempnitate
ut per aliquam materiam vero qd omnia de
beant suppleri dicendum e hos omnes
ordines no conferri et hoc intelligitur
sm intelligentiam itaque quia no intelligitur
esse statutum quod ambigitur esse sm eps
de pf no habet vero ut Greg di
pres ¶ de consecr di i per solempnitates
¶ Utrum ordines conferri possint et recipi
sub silencio ¶ Quod sic dicit quod ordines
recipit et confert simplicibus Et id dicit
in quolibet alio sacramento preter eukaris
tiam quia no debet confici in abscondito
de con di ii liquido ¶ Et hoc sentit
et goff dicunt quod sicut episcopo decreta
nam ut ibi dicitur Domini per ceteras di
cipulis corpus et sanguinem tradidit
licet ibidem statuatur ne presbiter con
feriat aut simplicibus recipiat Ray aut
lenum ordinandum et ordinari potest
in alia de quibus nescit unde patet
2 sacra ¶ Sequitur de 2o scilicet in quo loco
debeant ordines conferri in ecclesia epali
ar xx di c ii et c et c viii deinde eps
lad hodie tamen de consuetudine epi
conferunt ubi volunt ut habet Ray unde
res ubi ordines conferre potest episcopus in
quacumque ecclesia episcopatus sui di xx in
pal epi aut consecrati dicit ubi me
tropolitanus elegerit nisi sit de assista
consuetudine ad observandum c ii di
c ulti et fine unde tropol primates
et patriarche a suis quibus inspirato
tas dedegat et consuetudo assista
indicat ar hoc di quanto preterea
in nomine domini ipso no misa ecclesia
si hic per sed aliqui in quacumque ecclesia
etiam eps ut ibi inter ut in c in nomine
domini sed goff et Ray ¶ Sequitur
2 scilicet quo ordine sunt ordines conferri
et recipi et quo officia ... [illegible]
quod scilicet quod eo ordine [illegible]
et recipi quo sunt preeminentie ¶ Ita quod

cipiat gradatim ascendendo ab i[n]fima
usq[ue] ad sup[re]mu[m] ex q[uo] p[ro]ba[tur] di · c[apitulo] q[uo]ni[am] p[ro]ffi
cit[ur] di · xl · c · j · Si tame[n] aliquis p[er] sal
tum p[ro]moueat[ur] i[n] uno uel pluribus ordi
nibus p[re]t[er]missis aliq[ue]m ordine[m] sup[er]iore[m]
recipiat · caracterem recipit · nec aliud
impediat ut habitu[m] sup[ra] · Verumta[men] si
quis ordine[m] i[n] ep[iscop]um p[re]t[er]misso sacer
docio · R[espondeo] quod 3ª ext[ra] de cons[ecratione] p[ro]la
cerlib[us] in fine q[ui]a no[n] r[ecipitur] in eccl[esi]a consecra
ndus · Goff[redus] et Ber[nardus] ext[ra] de c[lerico] p[er] saltu[m] · dicit
q[uod] nullus recipit ordine[m] ep[iscop]alem n[isi]
sit p[re]sb[ite]r · ext[ra] de ex[ces]s[ibus] p[re]la[torum] · c[apitulo] ult[imo] · i[n] fine
Et tu q[ui]b[us] p[re]sb[ite]r ep[iscop]us lic[et] inferiores
ordines no[n] h[ab]uit · ordine[m] i[n] ep[iscop]um re[ci]pe
re · si i[n] ordine q[uo]d no[n] h[ab]uit confi[cere] no[n]
p[otes]t · ar · j · q · j · q[uo]d q[ui]a · Queritur · et · b · q[uod]
litteratur ordo confer[tur] · sive gradatim
sive p[er] saltu[m] caracter recipi[tur] · Si uno
recipiens sit baptizatus · no[n] tu[n]c ep[iscop]u[m] ·
Et ideo q[uo]d obmisso si caute supplet
et dispensandi ut sup[ra] p[ro]ba[tur] · c · j · et · di · l ·
licitudo ext[ra] ead[em] · c · ij · Nec obstat ext[ra] de
cons[ecratione] p[re]la[torum] · c · lib[us] no[n] n[on] negat quin ca
racter ep[iscop]alis confer[atur] · si q[uod] ipsum cons[ecra]t
no[n] p[otes]t · q[ui]a u[bi] e[st] actus p[ri]ncipalis con
ferre ep[iscop]us talibus · nisi · j · in sacerdocio p[ro]
motus sit lic[et] ipse caracterem recipit
ut sup[ra] · Quam pena[m] patiat[ur] · R[espondeo] ut
ab administratione abstineat · alias si mi[ni]s
trauerit in cadit in penam no[n] ordinati
ministrantis · cum no[n] sit rite ordinatus
si ut de eccl[esi]a abiciat[ur] · Et nunq[uam] ordine[m]
superiore[m] ex[er]ceat sine d[i]spe[n]s[ati]one · Fuit ext[ra]
de no[n] ordi · min · c · j · et · ij · de qua pena
tene[tu]r · cir[ca] fine[m] huius capituli · Quomodo
talis excusat[ur] · R[espondeo] in toto no[n] excusat[ur]
p[er] ignorancia[m] · tamen pena minuitur
lic[et] no[n] omnino p[ro]babilem · ext[ra] · eo · c · p[ri]mo
Et si dubitet · an omnes gradatim rite
susceperit · di · vicibus hon[es]te ante quos
e[st] consecratus ut ibid[em] · Si h[abe]t vbi · quo d[e]
penset[ur] · R[espondeo] si sciens p[er] saltu[m] p[ro]mo[tus] ·
... ministrauit · p[ro]ut sibi demgat[ur]
... supple[tur] · et ep[iscop]um ext[ra] · e · de
... c · j · Et si ministrauit si
... p[er] gradatim p[ro]motu[m] fuisse

... cum ipsum ... p[er] ... rabi[...]

Lic[et] accessat omni[n]o conferendi tam
iste p[ro]motus in etate minori si sit ... q[ue]
ciat · et post annos suppleb[it] et dis
pensa p[er] quod diriget · Et aliud q[uo]d si fu[er]it nes
cit · Iterari no[n] videbi[tur] ex[tra] · e · t[itulo] · c · uno · Si
tamen sciens p[er] saltu[m] p[ro]motus de ordine
non gradatim recepto ordin[em] ministrauit · incidit
in pena[m] no[n] ordinati ministrantis · Et ex
no[n] potest tunc eo uti p[er] suam dispensat[ionem]
ut dictum est sup[ra] · Et hostiensis · Item q[uo]d ordi
nes minores conferri possunt omnes vno
p[ro] pone eadem die · nisi contrarium obtineat
consuetudo eccl[esi]e · q[uo]d no[n] fuerat starenda
lum quod · p[ri]ma no[n] tonsura · Et sacros or
dines minores cu[m] eadem die conferri no[n]
dicit · ut dicunt hostiensis · et Innocencius ext[ra] de t[em]p[o]
or · de eo · c · cum contraria dicit si · de alma
... aut ordo sac[ri] cu[m] inferioribus
uel duo sacri ... no[n] debent conferri
eadem die · nisi pe[r] sone · nec nisi dispen
sacio p[ro] eo aliquis in dalmaticu[m] p[ro]p[ter] q[uo]d
h[oc] e[st] q[uod] sup[ra] dictu[m] ut dicunt in[nocencius] · et ho[stiensis] · ext[ra]
de temp[ore] or · dilectus · Si confi[r]mari debet sin
guli p[er] se et circa mistica temp[or]is · di ·
lxx · in singulis · et c · quoniam · ext[ra] de eo
qui fur[tive] or · suscipit · c · uenientes sunt · et de
temp[ore] or · lias · et · c · dilectus · Et lic[et]
plerumq[ue] contingat q[uo]d ordinator ie
iunium a die sab[ba]ti usq[ue] ad d[omi]nica[m]
continuat · ut illi qui no[n] potuer[unt] ordi
nari · die sabbati · suscepto ordine[m] in
mane die d[omi]nica · di · lxxv · c · q[uo]d a patri
bus · no[n] tame[n] illi · iste qui in sabbato
ad aliquos ordines sacros sunt
p[ro]moti · postridie d[omi]nica ad alios p[ro]
moueri · sed tantum illi q[ui] no[n] potuerunt die
sabbati ordinari · Cum enim p[ro]p[ter] continua
cione ieiunij post sabbatu[m] et mane d[omi]ni
ce fac[iunt] diem vnum significat[ur] · si or
dinatus in sabbato ordine · i · d[omi]nica
iam bis eadem die ordinatur
q[uo]d absurdum e[ss]et · et dicit hec ar[chidiaconus] ep[iscop]us
ho[stiensis] ext[ra] de tempor · or · vt ab · si con
p[ro]dictam formam ordines recipiat[ur]
fuit tunc recipiu[n]t · Item cum q[ui]d di[ci]t[ur]
quibus ordinat[ur] furtive · respon[deo] s[e]c[un]d[u]m
eo quibus c[on]tra ... ep[iscop]i p[ro]p[ri]i sine

examinatore primo [illegible] extra de [illegible]
in quo casu non potest hic archidiacono
in extra de offi. archip. [illegible] si quis
minoribus ordinibus quo non contentus
eadem die subdyaconatum recepit extra de tem-
poribus [illegible]. vel cum duos sacros simul recepit
extra eo. innotuit. [illegible] cum gradum ob-
misso saltum facit extra de cle. per saltum promo.
in quibus casibus non obediens [illegible] sui
[illegible] excusatione extra de temp. or. cum di-
lectus cum superior tamen maior plus
delinquat. Item magis [illegible] procedunt
extra de translatione nisi corporalia. Sed ut
hic. Item circa penam recipientium ordines
contra predictam formam. Secundo ut si de
rigore iuris in dicta excessus ordi-
nis recepturum extra c. innotuit in dig-
[illegible] potuit ad maiores. Item [illegible]
[illegible] qui una die recepit omnes
minores or. et unum sacrum vel duos
sacros simul ut dicit c. Item hic [illegible]
dispensatione tali. Secundo aut fuit pro-
hibitum hic sed ne quis fuit recte
per ordines sub comminatione anathe-
matis et quis fuit anathema ita ex-
ponit. [illegible] ut hic anathema-
tis constructum intelligitur. Et tunc non
[illegible] symonia non per aliquem
[illegible] dispensationem nisi speciali aut non
fuit excommunicatio lata. Et tunc per
episcopum cum eo tam de susceptis
quam de suscipiendis ordinibus dis-
pensare potest suo arbitrio iuncta sibi
penitentia competenti. Sed et per [illegible]
symonia committit [illegible] cum eo si re-
ligionem intrat dispensari. Sed episcopum
auctoritate [illegible] non sua tam de susceptis
quam in suscipiendis ordinibus. Et
sic solus papa dispensat extra c. c.
in textu et in glo. Item si religionem
non intrat in minoribus ordinibus
dispensat episcopus ut ibidem dicunt t. et
glo. [illegible] di quod
si religionem intrat potest cum eo
suus abbas dispensare si viderit
expedire extra c. cum [illegible] et hic [illegible]
[illegible] recipit per ordines [illegible]

et unum sacrum simul ut di. ibi
in glo. [illegible] ordines extra
[illegible] recepisset. Abbas hoc non potest
extra de [illegible] Item intelli-
gitur quod illud c. cum hoc intellec. de ab-
bate [illegible] aliquid [illegible] episcopus [illegible]
[illegible] et abbas [illegible] vel forte de
eadem [illegible] secularis et regularis [illegible]
extra de iudiciis tamen [illegible] intelli-
gas [illegible] Si non duos sa-
cros [illegible] recepit simul episcopus
non dispensat [illegible] cum eo [illegible]
sit ad religionem [illegible] laudabiliter
[illegible] cum eo episcopus de speciali
dispensare. Sed ut in susceptis [illegible]
ordinibus extra eod. c. innotuit. [illegible]
[illegible] de illa lingua [illegible]
[illegible] cum eo dispensare ut ad sacerdo-
tium promoveatur ut dicit in glo. Quid
aut hic extra e. c. i. [illegible] furtive
ordinatus [illegible] de
facili non dispensat nisi religionem
intrat. Item quid de eo qui episcopus [illegible]
excommunicatione fuit ordinatus. Respondeo
dico aut talis [illegible] secularis aut
regularis. Si secularis aut fuit
[illegible] et tunc [illegible]
[illegible] in susceptis ordinibus [illegible]
[illegible] glo. [illegible] et addit [illegible]
[illegible] viij de rigore iuris [illegible]
cum agatur in foro iudicii aut non
fuit memor [illegible] excommunicationem
incidit aut [illegible] sed [illegible]
[illegible] se fuisse [illegible]
[illegible] in hiis duobus casibus
si religionem intravit abbas cum
eo dispensare potest [illegible] grave et
notabile fuit. Si aut non intrat
papa solus dispensare potest. Si vero
fuit regularis aut hic fuit [illegible]
tunc [illegible] ordinibus sus-
ceptis et officii [illegible] suspensus [illegible]
[illegible] de rigore iuris [illegible] ignorat
[illegible] memor vel iuris ignarus [illegible]
[illegible]
[illegible] regula [illegible] abbas [illegible]
potest dispensare [illegible]

vel etiam per .. is qui hic fecit adulter
fuit et dispensatus. Et violentus contra obliviosus
vel ignorantia presumat hoc fecisse
et secundum Raymundum hic intelligitur cum agitur
contra eum in foro iudiciali. Dicendum si
ex certe confitetur hic a prima tu cau
de pro facto credatur in confessione
abbas potest dispensare. Et hic si non
fit suspensio quam in confessione ma-
nifestum. Et istud distinctio hoc est de
de sen. excommunicatione illorum a ordinibus l. 2
hoc ibid. abbas dispensare potest cum
ignorantibus sive incidit ex quorum
ante ingressum religionis sive post
quia nec textus distinguit. Hostiensis
vero magis sentit alibi cum hiis qui
dicunt hoc tamen intelligi de hiis
qui inciderunt ante ingressum. Et hoc est
secundum Raymundum quod illud dictum est de tractante
excommunicati recipientes ordinem vel
ministrantes in execucione intelligitur etiam
de suspenso ordinem recipiente
vel etiam a suo ordine ministrante
et hoc sunt simpliciter suspensus ab execucione
ordinum. Si autem specialiter
sit suspensus ab execucione alicuius
ordinis et superioribus non contulit
irregularis ministrando a aliquo ordine
inferiore illo. Hostiensis quod illud quod predictum
est de irregularitate celebrante vel ministrantibus
intelligitur vel in suspensione in-
telligitur ut hic est de cle. excommunicato
applicatur nisi probabilis ignorantia
eum excuset. Ita quod sit eius ignoran-
cia crassa et supina et erronea. Ve-
lius dispensat iure specialiter. Et secundum Raymundum
hic intelligitur de ignorancia probabili
sicut pro quibus iniustum esse quod fuisset
instructus ad cavendum. Et item quod emulator
impeditus non apparuit ad diem assig-
natum fuit tamen quam diu excommunica-
tus ipse tamen hic nescius celebravit
et tunc ergo dispensare. Secus si
de ignorancia crassa ut si certus est
diem peremptorium ut recte mitteret
excommunicatus celebrat. Ita non scimus de
.. quibus prelati dictum

de excommunicato et de qua .. qui de a si
sit nulla ... quam iuste potuit excommunicatus
celebrat inquam de dispensare se committit
hic Raymundus. Sed quid de apostata a religione
suscipiat ordinem talis contra hoc est ex-
communicatus ipso iure extra vii ne clerici vel monachi
ut periculosum .. talis apostata a dor-
dine promovendus non potest xvi q. i. legi-
t. l. di. c. ultimo. Si separatus ordinem re-
cepit quamvis et suo abbati reconcili-
atus fuit et penitentiam recepit in ordine
sic recepto sine dispensatione sedis apostolice
ministrare non potest ut extra de aposta c. ultimo.
Si autem ad religionem aliam transisset
et ibi ordinem recepisset sine
dispensatione in ordine illo ministrare
potest extra de temp. or. excepta quorum ordinem
in apostasia non recepisset. Et hec extra
de apostatis c. ultimo. Et ideo puto hodie idem
si in apostasia recepit ordinem non
sacrum quia est excommunicatus ut supra dic-
tum est. Distinguit tamen super l. .. ex-
cepto de eo qui recepit ordines
in 2a religione et redit ad primam
quam 2a religio aut fuit arctior et sic
transeundo non peccavit. Et potest ministrare
in ordine recepto deinde. Quod si laxior
lapsior et tunc peccavit mortaliter peccavit
ministrare non debet sine dispensatione.
Sed Innocentius dicit quod talis non est apos-
tata qui nullo .. contra eam quam fuit
de professione religionis. Et ideo recepit ibi
ordines non sit irregularis. Et ex
... dicit ibidem quod apostatat
nisi quando ad seculum redit. Item pena
consentientis ordines contra formam superiorum
... pena eius est ... suspensionis
hic facit nisi forte cum in casu si ..
... dispensaverunt. Di. lx. qui aliquos
di. l. i. cunctis di. lii. c. ultimo. Ipso iure
obligatur quod non examinat ut debuit
privatur potestate conferendi ordinem conferendi
di. xxxvi. qui autem. Et extra de temp. or-
dinandi c. di. dilectus. Hostiensis Raymundus tamen in glosa
procedunt c. dilectus dicit quod confirmat sibi per eos
ordines sacros est suspensus a potestate ordinandi
di. .. eo ... sunt dispensati

Ab hiis non sunt li. et Ray. qualibet in episcopum
sabbato prius ordinatur presbiterum. Et in divina
de episcopo consecratur, primo secundum Host. quod alio
ieiunio sabbati die dicta prius in maior
presbiterum ordinatur. Et secundum Gofredum et episcopum
consecratur. Sed hic primo negatur quod nec
ordine nec consecracione dicit tamen quod sine
missa. Item die dicto aut duabus mis-
sis inique celebrat. Item si non
ordinatus alicuius ordinis vel etiam
ordinatus ordinibus quod non licet officium ad-
ministrat. Ray. in eo de officium aliquod ex-
ercere tamquam ordinatus, tunc non solum
non dicit epistolam dicit tamquam subdyaconus
cum non sit et eodem modo de aliis offi-
ciis. Nec etiam baptizat tamquam presbiter
aliter ab ecclesia abiciatur. Et magis in eius
ordine scandali nisi tamen ipsa fuit cum
eo dispensatum extra de cle. non or. mi.
c. i et ii. Host. Ray. autem dicit quod ille qui
nullus licet ordine excepta aliquo ordinis
officium si fuit contumax sed ita quod cessare
non velit dicit excommunicatum. Ille non qui a-
liquo licet excepto officium sed ordine in ordinis
quod non licet excepta officium officium dicit deponi. Item
sed licet faciat maliciose. Aliter non autem
suspenditur ab ordine quod licet suspendi nisi
cum eo dispense. Et addit Rod. quod
tollere de eo quod in se dicit lite ordine
quod non licet vel tamquam scismaticus ingerit
se officio ordinis quod non licet sicut fecit
tempore episcopus. Item qualiter talis excusatur.
Ray. in eo pena locum habeat quod dicit
aliquis tamquam in officio constitutus quod
nondum rite recepit ut dicendo episcopus si di-
cat epistolam tamquam clericus non teneat
manipulam in manu quod nullus est in
subdyaconus extra de vita et ho. cleri-
cum quisque presbiter. Item si baptizet
in necessitate sicut quis in casibus bapti-
zent non presumendo officium presbiteri de
quo di. iiij constat. Item etiam si quis
dicat in specto evangelium. Item et mo-
nachis aliquando dicit ipsum scilicet in matutinis
xxvi q. i diaconi. Item excusat ignorancia
etiam a tonito ligno tota extra de cle. per-
sal. c. i. missa aut neque publice nec privatim

celebrando dicit nisi a presbitero ordinato
extra de con. di. i c. i in fine secundum Host.
Item si tamen etiam presbiter subdyaconus ac-
cipit intendendo bona sine presumpcione
superbie epistolam legit parte aut missa
maior ubi consuetudo talis habet
et inde ignorancia ut dicit Rod. Item hic ma-
etiam quod dicta presumpcio extra de ui. et ho. cle.
ut quisque in glo. et q. non secundum nec
periculum esse credo. Et ideo ea hic pone
non tamen tamen plurimus quod timo si die
Item quid si numquam eo dispensari pos-
sit extra secundum Host. Goff. Ber. Ray. solum ipse
et ad maiores ordines ascendat per
episcopus cum tali dispensatione ut in ordine
suscepto remaneat. Ipse tamen primus
iniuncta arbitrium eius bycnio vel
triennio vel secundum quod ei placuit suspendo
et beneficium potius retinendo sed sim-
plex cuius ... non licet ut dicit Ray.
Sed tamen sibi dicta pena coniugata ita
quod in seculo valeat sed mane-
re licet ei tutius ad salutem religione
intrare extra de cle. non or. mi. q. i secundum Host.
Item tamen dicunt quod etiam episcopus per
dispensatione ut talis possit ad supe-
riores ordines ascendere cum hic non
prohibeatur sibi expresse. Cui apud con-
sentit ... extra de cle. non or. mi. quod bene
Item de clericis ordinum maiorum qui
in officio subdyaconum ministrant in
novis missis causa solempnitatis. Ray.
dicit quod non credit rigorem superiorum
ad eos extendi peccant tamen talia
faciendo licet sic sine malicia faciat
sed tamen teneas hic illud quod dixit
Host. supra. Item si quis faciat coram
isti Ray. secundum nequius sed in culpa
extra de hiis continebatur non tamen eandem
istam penam debeat pati nisi solemp-
nitatem fuit licet aliter dicit secundum
xv q. i illud in fi. sed sic quod voluntas
distinguit maleficia extra
cum voluntate Host.
qui non ordinati
minorum ordinum

non spectat ad lectoris officium sicut etiam inde
modo non consecrata dicitur per missam licet
consecratur ad hoc etiam ut missa dicatur
in ea. Sequitur de glosa scilicet de modo con
ferendi ordines de quo dicitur in ordinariis
episcoporum et in decreto. Dicitur primum presbiter cum
reliquis et usque ad et presbiterum. Diriguntur
de ipso ad instructionem aliquorum ordina
torum ut convenientes ad ea que hic dicun
tur magis providi efficiantur agendorum
in receptione ordinum. Sciendum autem de eo quod
dicitur ad ea que sunt supra singulorum ordinum
ab infimo viii ordine gradatim ascen
dendo usque ad summum. Ostiarius enim cum epi
scopo hostiarius ordinatur sicut in or
dinario dicitur episcopus ad suggestionem
archidiaconi tradit ei claves ecclesie
de altari dicens sic age quasi redditurus deo
rationem pro rebus que hiis clavibus reclu
duntur. Aliqui non habent nisi sic age
quasi redditurus et cetera. Deinde archidia
conus hostium ecclesie tradit ei. Lector
vero cum lector ordinatur ab episcopo tradatur
ei liber divinarum lectionum dicente sic
Accipe et esto verbi dei lector relator
habiturus partem si fideliter et utiliter
impleveris officium ~~officium~~ cum eis qui
verbum dei administraverunt ab initio. Alii
non habent nisi Accipite et cetera. Exorcista cum
autem exorcista ordinatur accipit librum
exorcismorum de manu episcopi dicente
sibi Accipe et commenda memorie
et habe potestatem ~~super~~ imponendi manus
super energuminos sive baptizatos
sive cathecuminos vel in pluribus sunt qui habent
libros Accipite et cetera. Cum vero aco
litus ordinatur accipit ab episcopo vel ar
chidiacono candelabrum cum cereo
dicente sibi episcopo Accipe ceroferarium
sive candelabrum cum cereo et scias
te ad accendenda luminaria ecclesie mancipari
Accipit etiam urceolum vacuum ab
episcopo vel archidiacono dicente sibi
episcopo Accipe urceolum ad suggerendum
vinum et aquam in eucharistiam
sanguinis christi. Alii vero aliis verbis ... . .
Accipite et cetera. Subdiaconus ordinatur

accipit de manu episcopi patenam et calicem
vacuum. De manu vero archidiaconi urceolum
cum aqua manile et manutergium
episcopo eum monente et instruente unde
dicit ei Vide cuius ministerium tibi traditur
Et si usque huc fuisti tardus ad ecclesiam
amodo debes esse assiduus et cetera ut
in pluribus sunt plures videte et cetera. Deinde
episcopus ei tradat manipulum
dicens Accipe sermone signum celebra
et dei etcetera in nomine domini ihesu christi.
Sed nunquid debet super manus imponi
cum sit ordo sacer. Non videtur
ex possibus dicitur quod nec in subdiaconatu
manus non imponantur. Non est itaque de
ordinibus sacris sed quod fuit ob ministri
carentiam supplendum. Sed contra dicitur primum
subdiaconum dicitur quod subdiaconus non
recipit manus impositionem. Respondeo hic
enim est quod postea dicitur manus im
positio quoddam benedictio et illud est sub
diaconibus licet de manus impositione
contradictoria quod non subdiacono imponitur
Cum vero diaconus ordinatur solus
episcopus qui eum benedicit manus super
eius caput imponit. Deinde ben
dictionibus ab episcopo dictis ipse episcopus ei
stolam imponit dicens Accipe
stolam candidatam de manu domini
ab omnibus viciorum sordibus purifi
catus in conspectu divine maiestatis
ut omnibus inter conversationis tue ex
emplis qui dicata sacerdo
nomine possit imitando te imita
tione acquirere. Illius tamen super
leva eius candidata stola datur
ei episcopus evangelium dicens Acci
pe potestatem legendi evangelium in ecclesia dei
tam pro vivis quam pro mortuis
in nomine domini amen. Cum autem quis
presbiter ordinatur ordinandus modo
diaconi indutus episcopo presentatur
et ipse inclinato episcopus et omnes
presbiteri qui assunt super caput eius
manus imponunt scilicet tangendo.
Deinde dicit orationem super eum

tenentibus manibus elevatis prope suspensas sicut quando dantur ordines in missa sic et alii omnes presbiteri sed non tangendo Deinde dicit aliis ordinibus peractis episcopus flectit orarium id est stolam super humerum dextrum eius dicens Accipe iugum domini Iugum enim eius suave est Deinde vestit eum casula dicens Stola innocentie induat te dominus Accipe sacerdotale per quam caritas intelligitur potens est enim deus augere caritatem et opus perfectum Deinde dicit versum Veni creator spiritus etc Deinde in [illegible] benedictio dicatur qua completa ipse episcopus oleo cathecuminorum manus eius A pollice dextro usque ad indicem sinistre et a pollice sinistro usque ad indicem dextrum in cruce et totas per palmas inungendo ungit dicens Consecrare et sanctificare digneris domine manus istas per istam unctionem et nostram benedictionem ut quecumque consecraverint consecrentur et quecumque benedixerint benedicantur et sanctificentur in nomine domini nostri ihesu christi Amen || Hoc facto accipit patenam cum oblatis et calice cum vino dicens Accipe potestatem offerre sacrificium deo missam celebrare tam pro vivis quam pro defunctis In nomine domini nostri ihesu christi amen | Deinde datur benedictio ab episcopo peracta communione episcopus dicens || Pax domini sit vobiscum et commendat se orationibus eorum | Debent autem hii sacerdotes esse scilicet abbates archipresbiteri prepositi | decani | et alii beneficia cum cura animarum | tales ii moniti si non fuerint congruo tempore facti presbiteri possunt [illegible] extra de etate c. || et de elec. c. cum in cunctis | nisi obstent canones ut in c. cum in cunctis | nam secundum glo. ibidem cum quis est impotens ad ordines aut hic est per culpam eius et tunc potest non dicitur [illegible] | preter abbates vel prelatos regulares | qui ex tali causa moveri non debent extra de [illegible] | aut ex culpa eius et tunc potest dicitur quamvis dicitur [illegible] publica labo[illegible] bona fide | Sed contra extra de etate | [illegible] constitutis ab [illegible] in moribus constitutis | ita quod non ascendat ad ordines maiores [illegible]

in regularis etc | Sed illud fuit sine dispensatione ut dicitur ibidem in glo. | Presbiteri non consecrati [illegible] sunt presbiteri [illegible] ordines [illegible] ipsa tamen [illegible] di [illegible] episcopus [illegible] di c. 1 extra de sacris non iterandis [illegible] | Dicit autem [illegible] in [illegible] glo. de [illegible] confectionis qui est liber qui super caput ponitur consecrandi episcopi dicit episcopus secundum goff. et hic [illegible] consecrandi [illegible] quod dicitur est super | Sequitur de modo conferendi [illegible] ea que sunt [illegible] ordinum omnium vel plurium [illegible] sed [illegible] | Quando sit [illegible] [illegible] obmittendo in canonibus in forma statuta || [illegible] super hoc sunt [illegible] opiniones | Sed inter alias ego eligo tutiorem secundum Ray. scilicet quod intelligas omnia illa esse de [illegible] de quibus non est [illegible] in [illegible] quod non sunt de [illegible] tamen quod fieri debet unde [illegible] sit obmissum sit ordinatus ordinatus scilicet [illegible] quam nichil sit actum [illegible] [illegible] quod nescit esse [illegible] di [illegible] presbiteri de con. di. 1. [illegible] | Si autem sit obmissum aliquid [illegible] de quibus est [illegible] quod non sunt de [illegible] non [illegible] ordinatus [illegible] sed [illegible] quod nichil sit actum [illegible] obmissum est [illegible] statuto tempore ad ordines contra [illegible] extra de sacris ordinandis [illegible] presbiteri [illegible] glo. [illegible] de [illegible] | [illegible] integra quia [illegible] [illegible] || Est autem [illegible] non esse de [illegible] ordinis [illegible] extra de temp. or. [illegible] di [illegible] [illegible] de [illegible] c. 1 | Item quod ordinatus in presbiterum [illegible] impositionem manus [illegible] manum super caput suspensa sed tactu corporali | Item quod [illegible] ordines recipiat [illegible] debitis [illegible] et non simul recipiat extra de [illegible] c. 1 [illegible] | et de temp. or. [illegible] c. [illegible] | Item quod a latino non [illegible] ordines de temp. or. [illegible] | secundum Ray | et in omnibus [illegible]

goff' 2 hosti nisi q' impositioz manus sunt
dut no esse de suba / opinio no hoy e
pet' fuit q' impositio manus e d' sba
archidiaconi ut uidet' i c. sequenti / Sunt
autem alia sm Ray de quibus nescit utrum
sunt de suba aut no ut missa et ieiunium
ordinantis et ordinandi et hmoi / Sed de
de substancia intellig' in q' tam no est s
sum i uenia ut dem e sup' / Et sunt
hn nestes porreccio calicis duaxe e de
suba / de missa sub dubio derelinquit
ez d' hac ma' dem e sup' e ti ar 1.
finali / Quod aut' i ordinacione sit necia
manus impositio cu' tactu corporali
de hoc sunt opiniones / dicunt n' qda q' no
sufficiat sola manus extensio cu' dep
de capiti possibi l' q' in° / Alij dicunt
q' necesse e l' tactus corporalis qd' de pa'
no it' ex uis' hmoi opinionis e goff' 2 hos
Quid si sit manus impositio obmissa
ceteris rite peractis in sequenc' ordinatis.
Resp' hosti 2 b' q' sic / quidam opecuruz no
sunt / dent' impositio manus sit supplenda
tn caute supplenda scz tpe statuto scz
hmoi ordines conferendi / vn' gra qn' eps primo
qn' epus alias ordinabit erit desim
parens simul cu' illis alius sollempt'
patris / 2 q' i nostramus ego stabit / nec
est intendo epi ut epus ipius ut orares
iam dud' itere' sup eum / si epi ad locu'
veniet ubi manus imponi debuisset tunc
manu' sibi imponi debet sic tamen q' si ei
vor circumstantibus i notescat / Et sic uidi
mr' alios cum hmoi ordinis imponere sibi ut
magis doler / Sed etiam epr sibi dixit
qd manu' imponat sibi porta in libro
et aliquid aliud ut alij dicunt q' ego hac
imposuit si manu' / et cu' epus sibi
pararet et bonis serietc vocatis in sua
capella prone or celebraret et imposuit
manus supple / Et id in plibus fiat tn
di plicitudo / intelligi ps sic est de sa
cra no sint pastoralis / et s' pbr hi i sua
hospi h de eta / et mglo sup' r pbr / Primo
[illegible] dt q' sm mag impoi° supple'
[illegible] dicant. q' dnt diaq' sm mag
[illegible] / sed adhuc impoi manus et sit ibi
[illegible] / Sed sup' alig ordib sit ob

missa acapite emendanda / Sed tamen i
ordinibus multe esse ordines q' nopuit d'
suba vni pale ordo itime sit celebra
tq no opr sic itabit' / Sed si tn vna
manus sit i vincta vnctio tn manus
alterius q' supplenda / Et ubi i ordie mag
dicitur implere dicat' in singulari / Et si fac
ta esse i aliq° vnctio sine ordine ac
eius de repeti utrasq' / quia no sit
actu dnci cum i ordinibus de unctione
mencio fiat / Et hmoi spiritualis tactus in
strumenti ab eo qui ordinat' sit d' ncte
sacramenti / Preterea dicunt aliq' q' no epua
n pbus ordinib' accipi a mest° no
ama / Sed porreccio mt' mag' e d' necu'
sacramenti qua tactu forma tac' vna nidet'
onde q' tactus mt' e d' necesse sacramenti
quia ibi dr accipite sl' ut id sic hic.
Quid si plures epi manus imponat
et alt' epus ut pbr simpl' benedictioz
infunderet / Resp' quia vz qd i agit'
cetera di quozpa sacra cum certa
sunt ditars et diuidi no sunt de
q. di ij epua quassus cetera q. j leg'
Vz hmoi obstat uidet' q' in de° e q.
[illegible] dr gradu sacerdocij uel le
uiticiorum / q' pus adepte sunt
amittant / no ub s' sfm respiciunt
utq' tue ademptis sunt de facto at
tamen amittant de facto / Non ob q' vij
efficiat ordinatoz totam / Na si vnus
faciat ptem vna et alius pte alia
nichil agit' / sicut si vnus bapti
zando i mergat et alt' vba dicat uel
si vnus dicat ptem vna illoz v'
borz ego te baptizo / Et alius a
liam nichil agit' / non sic in hiis q'
precedunt uel sequunt' canonem misse
q' sunt diuidi et p plures expleri
vij q. 1. in hic goff' / Sed ego dico d'
suba 2 in destrac' clemita / Sed ubi eius
comunit ordinat' ut i acolitatu p'
epus dicit vba et archidiacon' eius
exhibet ordinandis scz candelabrum
cum cereo / Si cetera acolitus / Idem
aut hmoi e de sa no. Sed pbr
si q' de obmissu no sit supplen' / Resp'

qui ordinauit per aliud suppleri potest
Et si episcopus in ordinando ex simplicitate
defecit per eum postea uel per alium in
eodem ubi ipse dimisit inceptum sunt
aliqui sed in hoc [illegible] ut unctio
uel oratio | secundum primo | Et quamuis eadem hos
ibidem | Item si duo episcopi simul ordinent
ita quod simul omnia verba proferant | Ad hoc
puto eundem ordinem simul conferri ab
utroque | simili dico baptismum conferri
cum duo simul conueniunt | et simul verba profe
runt | Et similiter eandem [illegible] uel capitu
bus [illegible] simul plures iudices uel ar
bitri simul pronunciant de v. arbi. l.
Item si unus C. Item si plures ff. [illegible]
Sequitur de forma et materia ordinis
Primo hic ad [illegible] per [illegible] infra patet
de dicendis de impressione caracteris
in quo ordine et cum traditione
instrumenti | per forma uero episcopo verbi ~
[illegible] hic nota quod quia hec sacramentum [illegible]
[illegible] imperiale tradita et potestas [illegible]
[illegible] quod notificatur [illegible] pac
tus | [illegible] in forma ordinis imprimi
[illegible] ordinis [illegible] per modum imperatiuum
ut debet intelligi quod ille qui potestatem ha
bet [illegible] illius potestatis [illegible] spe
cialis de negligentia [illegible] reprehensibilis
esset [illegible] ad [illegible] ac
tum | [illegible] secundum hostiensem [illegible] omnes
obseruatur quedam [illegible] que [illegible] fuit
obmissa tamen [illegible] [illegible]
quorum [illegible] intellige [illegible] si
caute suppletur [illegible] caute fuit obmis
sum | Et [illegible] sit suppletum [illegible]
[illegible] ac [illegible] solutus
[illegible] non dubia [illegible] uel [illegible]
[illegible] tunc [illegible] eligere [illegible]
[illegible] obmissorum [illegible]
[illegible] esse suppleta [illegible]
[illegible] supplenda [illegible] dicendo [illegible]
6 Sequitur de [illegible] caracter [illegible]
oris imprimi | [illegible] quod [illegible] tempore
[illegible] caracterem [illegible] signum ca
racteris [illegible] ordine [illegible]
potestas [illegible] ordo [illegible] episcopus sig.
[illegible] episcoporum [illegible] alium [illegible]

[illegible] episcopus qui [illegible] episcopus
[illegible] quia [illegible] potestas quam
[illegible] ordo hostiarum significat [illegible]
[illegible] claudere [illegible] quia [illegible] alio
quod [illegible] | Et potestas [illegible]
episcopo [illegible] traditur liber [illegible]
potestas [illegible] quod de manu episcopi [illegible]
accipit [illegible] | Et potestas [illegible]
[illegible] quod accipit de manu episcopi patenam
et calicem vacuum | [illegible] imprimitur [illegible]
[illegible] caracteres [illegible]
ordinum imprimuntur | quod autem [illegible]
[illegible] potestates [illegible] episcopus
significat quod [illegible] diligenter
considerandi de actibus et officiis [illegible]
ordinum [illegible] | [illegible] | De acolitu
tu [illegible] due [illegible]
ab [illegible] de [illegible] actu [illegible]
cum dicens quod actus eius [illegible] et [illegible]
cereos | significatur [illegible] potestas a
coliti [illegible] quod [illegible] candelabrum
accipit [illegible] | [illegible] caract
imprimitur et [illegible] opinionibus [illegible]
[illegible] | [illegible] alios [illegible] quod
[illegible] actus et ministrare [illegible]
[illegible] | [illegible] signatur [illegible] potestas [illegible]
quod accipit urceolum [illegible] imprimitur
[illegible] caracter | [illegible] intelligi
[illegible] ab episcopo [illegible]
[illegible] | [illegible] obiectio
quia [illegible] caracter
imprimitur ut [illegible] iiij di
[illegible] acolitus
[illegible] fuerint ab episcopo [illegible]
[illegible] officio debeat agere ab archy
acono suscipiunt candelabrum [illegible]
et urceolum vacuum | [illegible] tali traditione
non imprimitur caracter | [illegible]
instrumenti fit caracteris impressio [illegible]
traditione que fit ab archydiacono sic
potestatis collate [illegible] | uel [illegible]
[illegible] ordinibus [illegible] est [illegible]
[illegible] quod [illegible] episcopus [illegible]
[illegible] qualiter [illegible] officio [illegible]
debeant agere | [illegible] accipiunt [illegible]
dyaconos de episcopi manibus [illegible]
[illegible] acceptione [illegible]

qua aliquis instrumenti tradicio principali
us est ab episcopo quam ab archidiacono
secundum Ricardum vel potest dici quod archidiaconus
est episcopi princeps ministerii. Ideo omnia
que pertinent ad ministerium ipse tradit
sicut ceroferarium quod acolitus fuit dya
cono ante albam ipsum ferendo et urceo
quo fuit subdyacono. Et similiter dat
subdyacono ea quibus ordinibus supe
rioribus fuit. Sed tamen de illis presbiteratus
tus subdyaconi non consistit. Sed
hic quod episcopus etiam materiam sacramenti et non carac
terem accipit nisi ex eo quod datur calix ab
episcopo. Sed acolitus accipit ex quibus episco
pus. Nisi ex quo accipit postea ab archidiacono
no secundum Thomam. In ordine autem dyacona
tus datur aliquid imprimi caracterem per
manuum episcopi impositionem. Primo ex duobus
primo ex hoc quod apostoli ordinabant dya
cones per manuum impositionem. Unde in .vj. ca.
iiij li. di. iiij. c. vij. hic ordo ab
apostolis est celebratus, quando ut legitur in
actibus apostolorum .vij. viros plenos spiritu
sancto ad hoc officium elegerunt et oratione
premissa manus eis imposuerunt. Secundo quia
maius est organum organorum, quod magis
operatur potestatibus conpaciendi potestas. Et in hoc
ordine confertur excellens potestas sub
sacerdotio. Et hoc est opinio Petri et Bona
venture. Alii non dicunt quod imprimitur caracter dy
aconi in tradicione libri potestas enim dya
coni est media inter potestatem subdyaco
ni et presbiteri. Subdyaconus non habet pota
tem tangendi vas misterii presbiteri con
secrandi corpus et sanguinem Christi. Dya
conus autem etsi non habet potestatem tangendi
corpus Christi habet tamen potestatem corpus por
tandi in patena et dispensandi sang
winem in calice. Et nisi est eius proprius
potestas, quod quidem non potest exprimi per tradi
cionem vasorum tamen ut dicit Petrus
datur sibi vasa cum corpore et sanguine
Christi presbiteri qui superior est non tradunt
corpus et sanguis sed vinum et hos
tia. Ergo potestas dyaconi non potest ex
primi nisi ad suum proprium actum. Sed
exprimitur quando ad eius actum tradimus quod

in tradicione libri evangeliorum et similiter
potestate intelligitur aliam et ideo sic caract
imprimitur. Cum ei ab episcopo liber evangeliorum
datur et hoc est positio communis secundum Thomam. Secundum
modum quod secundum imprimitur tamen ecclesia apostoli
spiritus sancti inspiratione consignabat
per manuum impositionem tamen tradit
sacramentum confirmacionis per confirmatione
in fronte unctionem. Sic etiam eadem inspi
racione ordinabant tunc dyacones
per manuum impositionem tamen ecclesia nunc
semper et hoc quod non per impositionem ma
nuum episcopi fiat talis collatio potestatis
secundum Ricardum. Ad illud quod illi dicunt quod maius
est organum organorum. Dicunt alii quod
episcopus non tamen magis imponit illi quod tamen
ordinatur in dyaconum sed etiam illi quod or
dinatur in presbiterum. Ad illud autem quod est de
duobus ordinibus non videtur imprimi carac
ter in alio illorum ordinum secundum Ricardum. In
ordine autem sacerdotali dicunt aliqui
caracterem illi qui ordinatur imprimi cum
episcopus manus sibi imponit dicens Accipe
spiritum sanctum et cetera. Quia dicunt tunc Christus dedisse
potestatem sacerdotii discipulis suis post
resurrectionem suam dixit Accipite
spiritum sanctum quorum remiseritis peccata et cetera.
Et est opinio Bona. et Petri. Alii non videtur
eis imprimi cum accipit ab episcopo cali
cem cum vino et pathena cum hostia, primus
eius actus presbiteri est eukaristiam consecrare
sed est quasi ſumma ſunt crux et ſalutem
do et plurimis dispone sicut autem magis
exprimitur potestas presbiteri quo ad eadem ac
tum per manuum episcopi impositionem placade
verborum Accipe et cetera. Et tamen quo ad predictum actum
magis exprimitur per hoc quod ei calix cum vino
et pathena cum hostia datur. Unde dicit magister
sententiarum li. iiij. quod sic sibi dantur ut per hoc
sciat se potestatem accepisse deo placabi
les hostias offerendi. Et hec est opinio Ricardi
et Thome. Sed tamen non quod primi possunt allegare
Tradent et cetera quod etsi post resurrectionem
suam dedit discipulis suis ordine
et religione potestatis sacerdotalis. Sed se
cundum eadem actum. Sed tamen in cena quando sub preces
sione sui corporis dixit discipulis suis hoc

sancte matris quam meruerunt dedit eis potesta
tem quo ad actum eius principalem
Adhuc non est alia quam in ordinatione
fuerunt scilicet benedictio, manuum impo
sitio, consummatio vel olei unctio, magis
pertinet ad solempnitatem quam ad es
senciam sacramenti. Quod episcopus in ordi
natione presbiterorum non tantum tradit eis po
testatem consecrandi corpus Christi potestatemque eis ordi
nandos preparat ad eius susceptionem eos
de officiis suis instruere debet. Et tunc eos ad
cooperandum ut sint ydonei accipere
potestatem. Preparatio autem consistit in
prioribus predictis, scilicet benedictione, eum ordinandis
dignis obsequiis mancipat. Benedictio
exteriori per manuum autem impositionem
organum organorum, manus, per illius effectum
operandi potestas maior gratia et potestas
danda significatur. Signa sunt ydonei ad
digna officia sua exsecutionem. Solebat
presbiteris et dyaconis fit manuum impo
sicionibus capitis facere dispensacionem.
Cum sicut principali alio sicut in istro
ad que digne exsequenda requiritur
maior gratie collatio. Dyaconis tamen per
solos episcopus, presbiteris vero episcopus et presbiteri
assistentes manus imponunt ad signi
ficandum maiorem excellenciam gratie et potesta
tis, ad signandum unionem et concordia
cleri. Et nota quod et si sint multi assi
stentes sufficit tamen quod tres manum im
ponant ad cautelam vel habundanciam. Ne tamen videatur
credulitate sacerdos secundum Bernardum, secundum vero
Hostiensem sufficiunt duo ut extra de temporibus
ordinandorum c. Quando clericis, et scripti libro di. pertinet
Unctione aliqua sacerdotum tracta
de ~~ordinatione~~ ordinandi significat unctio
illorum tamen manuum unguntur, quia presbi
teros ordinari quod corpus Christi propriis
manibus tangunt, sicut etiam unguntur ca
lices quia continent sanguinem et patena
quia continet corpus. Pontifici vero
fit unctio in capite, magis significat gratie
habundanciam quam prelati debent habere in
excellencia. Et hinc est quod magis presbiteri un
guntur alios sanctis. Quod caput pontifi
cis consummate ut sic est quod me est esse

excellencia vite nec prope digni quam in
administrationem. Et in comparatione ad omnes quantum
ad famam. Ut habetur libro. Item vestium tra
ditione significantur ydoneitas ad actum or
dinis exsequendum. Habuerunt autem
ordinum predicta scilicet benedictio, manuum
impositio a patriarchis, ut Genesis xxvii
et ultima unctio ex figura Levitici viii.
ubi unctus est primus sacerdos. Vestes
vero ex vestibus veteris testamenti sunt.

De scrutinio ordinandi

Postea considerandum de preparatione seu de scrutinio ordi
nandorum. Et tunc sic quod prela
tus quod fit scrutinium. Hoc quod
aliud est quam examinatio sed preparatio ad
quod spectat nam si fiat per alium non
vero scrutinium est de officiis legis sic
facere fiat non ad pluralium sed admi
strandum et applicat per superiorem episcopo de
ab constitutione. Et tenendum sic de scru
tinio quod sit de antiqua consuetudine ordina
tionis. Istud duplex. Unum est quod fit circa or
dinationem feria quarta proxima ante sabbatum
in quo ordines celebrantur. Aliud est quod
fit in ipsa ordinatione scilicet ante altare cum
episcopus dicit scitis illos dignos esse et
et dicit quod episcopus et c. unitis. De quibus
de sic scrutinio. Non per archidya
conum tamen et extra quem dicit presbiter et
si indignum presentaverit qui celaverit se pre
sentavit teneatur et dicit sic significat episcopus de
presbiteris, cum sic quia non est. Ordinator
etiam tenetur episcopus de etate et qualitate
vel quia tenetur inquirere de facto archidia
coni sicut exteriori [interl.: exterior committitur] nam de facto primum inquiri
digni episcopus ac libro. Item inquirens ac episcopus de
officio archidyaconi et quamvis vel quia deputatur
specialiter archidyaconum contenta sunt
quod item examinari debent secundum Gaufredum et
pluribus in clericis scilicet prima per archidyaconum
quarta item per episcopum examinari. Episcopus ab presbiterium
tamen secundum apostolum et c. quod in mena. Non
tantum de aliis sed etiam de eis inventis
eius solis examinatoris ...
de proxima gratia an dignus sit ...
superior tenetur episcopus de ... ...

ex. de eta. ar quā mgl. e. sup. h. ce
qui et uacatus a posita(tib). no. proinde
ipse ul alij superiori qui nunq. ex. adhet
eum qui petit ab eo beneficium quia ad h.
te ex. offi. ex de cler. no. ul. o. hinj
Spulic. ut. ex. de off. le. lig. quia et
et om̄ī mod. accusationibus sup. d. prindz
e modu aut exceptionis seques qui
pt. ex. de testibus testiom. canon. h.
mit ut hosti dicit q. no. n. pmotor
bus dicat imputar. p̄om dicti
Ciend pl ar dyacong̃ requirer aliq.
ad t. m. prodiri sin sz ordinadi iu
nullu licat ul unq. pcessimus. predy
acono sit stetire et qui ignoran̄te
Resp. dicunt quida q. imputat. etsi
so q̄ia no pt. ignorā allegare ex.
de rept. ab eq. indicato. Tercio e trar
victu manda pa. pri. di. cliq. ar ex.
de eta. et q. a acerpunq. alij dicunt q.
agi pt. cum effectu ne roga mediate
cate ignoranci eliciatq. argz aut
ē ī dicto diaconi p̄ario loco quia
dolus eius respondeat culpe ordina
tis ff. ad l. aq. l. Item p. ob. stito
si p. ille quide no p̄cepit agit in p.
p̄on̄ com. ep̄m sm goff. ar. dig. de
dolo clausula. Et paulte. Quicu ē forma
primi scrutini. Respondeo forma
illius ē q. ep̄s z. continuos dies sab
bato precedentes ordinandi dilige.
examinet de gne. de patria de etate
de institutione p̄mi ti. ad que ordinabit ē
de loco ubi ē conuersatus de sua fide
talis de quibus iuxta dict. in scripti
bus capitulis in quibus agit de qualitate
ordinandorum et p. illi quatri put. sab
bato putiri ep̄s. p̄om. di. quarti
Quicu ē forma 2. scrutini. Rndo q.
sz q. in romana eccia per dyaconos
et alias eccias maior dyacong. ul ar
chidyacong. dicit ap. altare postu
lat sancta mr. eccia hunc dyaco
num ul presbyterum ad onus dyacon.
[illegible] buratq. assumi et ordinatz
interrogantur si sit eu esse dignum. Rnd
[illegible] tamen si agilitas ad modus

sit. Rndo. Unde eum q. potius dicat
dz se nichil scire de eius dignitate
ul indignitate. Sed sm l. q. q. eo
q. uidz eum cum ab omnibus habet
unde notitia quandl. et de clerici scia
Rndo quia ab aliis audiunt p̄om q.
v. li. vide li. ber. ul ipsi una vice
no pcat. dum tamen constantiam no respo
deat aliquid com. 2ª q. 1. § 1. ex. de
presb. quando q. que nescit indignum dz
p̄sumi fore dicimus infra. plect. quum
ex. de presump. dudum. Hoc tamen fallit
in magnis capitulis primalibus ubi p
sumitur non ydoneus infra. p̄be. ydo
neus. C. de p̄bat. l. ex p̄sona. Item
indubio p̄sumitur quis ex quietate
ex. de sen. ex. cu(m) de p̄des. s. sede. Et
p̄mo p̄sumitur fornicatio quam in ho
ut. xx. q. v. c. ij. Et maxime fallit in
his in quibus ē de periculo ut p̄sumi
aliq. esse paganu ex. de bap. c. 1.
et etiam no consecrata de con. di. 1. ecce
et aliquis no ordinatus. 6. & di. presbyteri
Quicu p̄l archidyaconus remoueat con
scientia. Rndeo studeat hic ordinator
servato muniac cuiqua ueniat ad
hic scrutinium ex. e. c. 1. Et addit primo
ibidem in glo. q. nisi tamen p̄l ordinatore
nollet desistere p. bono modo pt. se de
bere absentare. q. p. uno pt. p̄nesta
dulo dice pt. t. dz. illa via ut inst
ecce qui no indicat dz occulte et id
his ibidem in glo. Quicu p̄l archidyacong
impedimi maliciose servate attulit
Rndo. grauiter peccat et no effugiet ca
nonica ulcio. ex. de cla. depo. cu(m)
illis. Et si ordinator dz diligent
tamen nec desali ibidem in hosti. Quicu
im p̄l quibus pene examine fiat or
dinatio. Rndo p̄pter ignotas lic. alias
pt. dignitatis et deponentis p̄om di
c. ult. et sit hic modus ipsius talis
ordinatis ar. hoc di. c. ult. ex. de
p̄b. eu. sim. h. licet. Si no sit ignotus
et indignus multo fortius ē deponendus
cu. q. est p̄ examinatione promotus cu(m)
no pdidit eius poene ul impedimentu

·29·

l. di eopmentibus Sicaut sit notz
et dignus et ii lo petat /nsi cum no
sunt examinandi ar extra nulli
falliit h' i consuetudo qui licz sit no
sub examinati extra di qui epus sm
goff/ qua cura maior adhibetur circa
him et di inmoralis Dicit tam host.
h q sempe e examinatio facienda
ut sibi uidetur epo de eler et l. ex 1
s 1 2 ii Et si notz sit et indignus
e repellendus/ quia no gdit eme su
it ut dicitur c 2 ad illud epo de eime
ut sic cum pdem S ed psume/ q in
telligas de ome qui/ sicut de lenn
c 1 di c ult q aut eme dicat qu
ne ul leue dicit insequendi ti Et
q quae fiat expositio/ Respo q pr
quionem no p ordinatom ar epo de
et de qui/ dicitur cimc na ordinator
e i cansa depositionis 1 q 1 sequi
epi et host. Item si ordinandis in
impedimentum sedidit et ordinator
no intendens dispensare cum eo u
nichilominus ipsm ordinat/ Respo p q
modum de tacito impedimento non
aspiciat ordinatus et e reponendus/ sic
cum e de causis Alti/ di di si qui
sine examinatione Item si p modus
institutionis sine examine impediri sen
vitatem/ Respo uidetur contenendus
quia examinatio qua sit impetrata
di/ ut extra di qui et c ult/ et sic
uidetur q quilibz i iure constitutus
te eme sine d q no agit sup eo fuit
interrogatus ut extra q ult c 1 et fuit
q h' eodit tam i iudicio q moz
dinatione/ Dicit q si quis aut interroga
sufficit q dicat ingne se ordinasse
et petat dispensationem/ h' si specialis
interroga ut debit se ponitum esse
se/ uel no respondebit quia specr
interrogatus magis uidetur fugere q
et ar epi stig de q l. Si qui
sequi/ Et cum d pe di S hiis autem
ius formidis nonn dico ut tep
dat impubertati/ Res io Septitue
qui si no cogit pde se/ sicut i ordi

nando q si no pdat sicut no potest dis
pensare dz ego pdere se cora plurib
quia pde i impubere dicit iq.
1 si potantur/ sicut eni epus m
solus no audit ex q. vii epus si
ut solus dispensabit/ aliqn q
lib preconizati dispensatio inter cora
pluribus fiet no ti e plancta q
d scismatici fenitati/ Ulterius
q neque i iudicio neque examinatione ordi
nis te quis se pde si prohibuit/ quia
deus occultat sicut pox pnatz
extra q 1 apud l. z sicut licet i donum
sanguis sine qualitatibus pt ii q iii
sz notandum/ sicz Hermannus sum/ Host.
no sic distinguit q enorme delictum
pdi tenetur in ordinatione/ Sine aut
pq pnatz dumo occultum pdenda no
te/ quia no egz dispensatione/ Enor
me aut indigz ut uidetur insequen
tibus tenere/ sicut si que sit nota
riu aut sine ingne sine insise gra
sic pt respondi/ si h' de quo quis
quns/ at si mortale pectum pnatz
uide egi fm goff q di talia pena
ni sunt dimissa p pnatz/ Sicu
lic inqiste sit temerarius epo d pta
accepuina/ quo ll appit eu mt ma
nifestum et simpliciter legalem no sit
dicta apud dm extra q 1 inimici
Ideo dom q si quis notarium fuit
ter illud semper pde et dispensationem
petere/ Aliogn nel tacebit extra q 1
nequis/ at dicit pohit scti de
augustino quia nisi quia nisi questio no
accusat ex q iii scti/ Ll n sufficit
dummo com cistitam no loquitur epo e
c 1 Host. in summa/ Sicaut lo
epo de corpe uiti sup c exposuisti
dicit q ordinandis sine pmonandis
ad aliquam dignitatem te constitutionem
notoria nisi al fm si cu eo fuit dis
pensatum l. di eopmentibus te enim
pde quia sine enormia sit q
pq pnatz exceptio in
homicidium z pna

aut no te pdcā quia no impedit
ex de temp ordi c. fi. Si aut fraudulent defectu plurālit no tēt ex
ceterorum ministeri nec ordinib sic recepti
ex de clerico n̄ ord pmo. Si excommu
nicatis goff gl. de fi de temp or
si primo supra c. cum pdcm et addit ibi
q si reconsilie et cum eo dispense
tur erit ut no acuset al secus
3 l di c. fi. Quid si interrogatus or
dinandus respondit sup aliq mortali pt
se illud cōmisisse et pmdie no cōmisisse
mediis talis confessio preiudicat sed
ut possit inde puniri Respondeo secundum hos
ti et goff non nisi tunc melior sciz ut in
ordinem ut exempli di q in. Hostiar et
ex de excep. denique si vel nec obstat
ex de cler per inquisitionem qua locum
ubi p̄ sit sz sit generalis inquisitio
nec illud ex de excess prelat. grave
qz loquitur quando clericus nulla necessitate
compulsus ex iudicio de suo crimine
gloriat. Hic aut loquitur in foro anime
to sc ptum iudiciali et ptum p̄ma
licz p̄ma no mihi expelli quia p̄ma
no punit nec publicatur nisi quibus se
publicavit. Quid si vult et petit
promoveri clericus et no vult eius platus
quia sit forte eum sciat commisisse
aliquod crimen peccatum vel ppr aliquam similem
causam. Respondeo aut e clericus et regu
laris et talis no promovebitur contra volu
tatem sui plati ut loquitur ex de temp
or ad aures. Aut e clericus secula
ris et tunc aut no licz ius petendi
ordinari ut nota eum eius or
dinare nec ordinari facere Sic etiam
posset intelligi dicta decret. Aut licz ius
petendi rone dignitatis vel benefi
cii cum annexa est ordo et no pt
eum eius prohibere ut l ex de temp
or ex tenore vel etiam l. in vellos se
cularibus secundum goff tunc ptm no ea
ignoc [illegible] secundum hoc pt notu
[illegible] crimine occultum mediocre
manifestum [illegible] crimine enor occultum

ut lz plenius ibidem c. quantum pro re
distinctionum et eas ponit goff et ber
super illud c. ex tenore. Utrum promo
vens indignos ad ordines peccat.
Respondeo a dno describitur servus fidelis
qui constitutus super familiam dni sui
ut det illis in tempore mensura
tritici. Et ideo infidelitatis est reus qui
dnica tradit aliorum sub mensura eis
qui aut pmovet indignum licz sat
et ideo crimine mortale committit qz dno
suo infidelis persistit necnon ligat in
detrimentum ecclie et honoris dei qui
per bonos ministros promoveri esset
enim infidelis servus qui poneret
aliquos inutiles defferens eius hoc
pterea e indignos ad sac ministra p
movere qui iam pmotos no corrige
Sz heli mortaliter peccavit no cor
rigens efficaciter filios suos utz i
Reg. iiij. ergo multo fortius peccat episcopus
promovens indignos. Unde admiror
quid qz ordinans inordinandos crim
aliquod esse sanctitati nesciat et est
exigit ut secundum mensuram ordinis vel of
ficii iniungendi magis apponit ut cer
titudine de qualitate ordinandorum
salte ex testimonio aliorum habeat et hoc
e qd dicit apostolus ad thy manus nemi
cito imposueritis. Etiam aut ordi
nat indignum ordinandi ius ulterius
no habebit. xv i q. ij. Si qui episcopi
hic aut e iiij secundum goff qui sciens
promovet indignum scz cui quod e in
crimine notorio alias repelli no pos
set ab ordine confidendo ex de tp
or ex tenore. Sed no dicit qz in eod
ordine conferendo possit alios sic
quia pena no dz extendi. Hic aut
dicit qz nullum conferre pt. Sz no dz
qz casus qz ordinatus est indignus
et ordinator. Sz di tenentibus et c. da
niel hic e iiij secundum ber ex de eta et qu
pt arg. qui ordinans per quam
ordinandum no pro alium. Sz cum illiq
no sunt striaz nec strictus interta. sz pur

esse utiles ad temporalium ordinationem vel gubernatorem vel propter potestatem temporalem secularem vel propter industriam naturalem. Secus est in istis indiget non tantum propter dispensatorem spiritualium sed etiam propter gubernatorem temporalium ut supra eodem. Secundum temporalia non sunt attendenda nisi propter spiritualia. Unde propter bonum spirituale debet esse lucrum temporale contemptum et tamen semper quomodo negligi. Si dicatur quod episcopus in suis sufficienti ministros ydoneos invenire non potest. Si talem ydoneitatem in eis requireret qualis deberet assumitis. Secundum hoc dicunt multi ita deserit ecclesiam qui ordinatur ydonei ministri sufficientes ad necessitatem ecclesie. Et promovendi digni et non indigni. Et si non possunt inveniri tot ministri quot priusquam melius esse habere paucos ministros bonos quam multos malos, ut dicit beatus Clemens et habetur extra de etate. Item sit. Secundum indignus quin reputatur dignus ad unum ordinem reputatur pro indignus ad aliud. Secundo pro. Si ordinatus cessavit pro aliquo vel dicit capitulum ex quo vel capitulo. Si autem per semetipsum ab aliquo ordine repelle non potest nisi quia ordinatus fuit indignus se reddiderit extra de etate accepimus secundum glossam. Item secundum beatum ibidem qui ordinavit aliquem non potest ei tunc aliquam irregularitatem obicere nisi nova causa supervenerit. Si tamen promovendus ad alienam dignitatem potest quod eum excipere pro diversis consuetudinem ut extra de electione scriptum non autem accusare extra de accusationibus ... et plures qui collocaverunt aliquem in officio vel dignitate minori pro tamen eum reprobare non accusare si eligatur ad maiorem. Secundum hoc. Quid si episcopus eos quos ordinavit per se ipsum alibi vel removere vel repellere potest. Videtur quod non contra illos quos ordinat reputat dignos ydoneos extra de electione accepimus et post ibi eos presbiteri ... Secundum quibus verbis statim quinto. Item dicitur quod cum episcopi tamen non potest aliquem recipere contra talem ...

tamen pensata conditione ... dicimus ... non potest nisi ... capitulo ... contra ... rationes ... cum ... extra de filiis presbiterorum. Secundum hoc ... vel propter defectum ... removere eum vel expellere ... secundum propter ... ydoneitatem et acceptationem ... considerare ... utilitas et honestas. Ideo videtur hoc ... extra de excessibus prelatorum. Secundum hoc ... non quod hoc ... omnibus episcopis quod considerant ut facient ... quia non ... multos faciunt ne laqueo se suspendant. Absolvant ergo ad cautelam ordinatos publice ... ab eo vinculo ... et ... super omnibus ... dispensent ... et ... canones. Secundum autem absolutio et dispensatio etiam ... ab episcopo prelato ... superior ... prelatus in eodem dispensare potest. ... omnia alia videntur esse sibi commissa ... non potest ordinatos ... extra de officio delegati ... super non secundum ... quod prelatus dispensare in casibus illis in quibus ... posset ... si mandatum eius ab inferiore ... puta quod ordinatus ab episcopo ... sine eius mandato de ... de temporibus ordinationum ... Secundum quod ... episcopus ... ab episcopo qui ... alius ... extra de temporibus ordinationum ... eius ... delinquere non potest dispensare ... contra ... delictis. Secundum ... ordinato potest etiam ... ibidem ... vel intelligere quod in omnibus casibus ... post factum ... necessitate vel utilitate ecclesie exigente potest episcopus dispensare nisi ... vel ... tunc ... super ... extra de ... sed ... consultationem super illud ... Alii dicunt quod ... non potest dispensare ...

mi' omn̄ ꝛ inpositꝫ ꝑ natē. Et sic
intelligi ꝑt qd̄ de tempꝰ or̄ ꝰ ī quadā.
Ex eo mortuo successor dispensat
ut inc consultacōni Ethō ti de
temp or' Item aut quiñ or̄ sunt cas
in q̄s dispensacō ē omīo phibita ñ
ipse: primꝰ ē in eo qui se fecit bis
in eodē ordine ordinari j q. vij sa
lubriimū. Scdꝰ in eo qui se fecit
bis baptisari de conse di. iiij eos
et qui bis de quo cāū dicitur est
li iiij ti j ar j q. ult. et ꝑ ꝑfe ibid
etiam hēr' d'cāu primo. Tercius casꝰ
ē in eo qui se symoniace ul' a symo
niaco fecit ꝑmoueri j q. j. ab ex
cōicatis d' quo hēr' infra vj li. ti lo
de symo'. Quartus ē in eo qui ad
submissione fidei heretici ad heresi
tum cultē contemptꝰ a se ab eis ordi
nari fecit j q. vij. quemcūq' d' q°
inde supra ti iij ar iij. [illegible] Qui bis
ordo datur baptismi repetitur
ut sine vita [illegible] status ordo petat
[illegible] ꝑpe' ut [illegible] symo oper'
ut dispense' [illegible] [illegible] [illegible] he'
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ti. lo. iij.

De innocencia ordinandi

Deinde considerandum ē de qua
litate ordinandorum. Que vero ad
esse debent docet apls j thi
iij or̄z in q' epm̄ irreprehensibile
esse unius uxoris virum sobrium pru
dentē pudicum ornatum hospitalē
doctorē non vinolentum non ꝑcussorē
s; modestum non litigiosum non cupi
dum sue domui bene ꝑpositum non
neophitum licet aut apls istam doc'
in epo ponit. Scdm aug' tn̄ ꝛ
ambro' ē extendenda etiā ad ali
os ordinandos d; di apls ꝫ ē di
q̄uestas d' vno qd' go cāū regule
ꝑdicte ꝑ ordine sigillatim aliq'
dicte sunt dicenda ꝛ ꝑcienda
[illegible] dici sunt ꝑlima. Circa primū
[illegible] [illegible] sz utrum in ordinandis
[illegible] q' sit irreprehensibil. sic dicitur
Rndeo q' sicut aut apls ad thitū j. Ecce
d mortali constitutus ꝑmoueri non
d; ꝑ illo tempore quo tenet. Item
ad aurē: insup̄ in declinacōnes q
hēr' hic ibid queritur. Vtrum aliq's
d mortali peccato ꝑmotus possit sine
peccato uti ordine suscepto. Rndeo
lex ꝑcipit ut homo iuste ea q' sunt
iusta exequatur. Et ideo quicumq; hoc
q' sibi conuenit ex ordine facit i
digne, q' iustū ē non iuste exequitur
ꝛ contra ꝑceptū legis facit ac ꝑ
mortaliter peccat. Quicumq; aut in
peccato mortali aliq' officium ꝑtrac
tat sacrū non ē dubiū quin indig
ne illud faciat unde p; q' mor̄r
peccat. Secundo si ex officio teneatur
uti in q' erit ꝑplexus. Rndeo non
ita q' necessitatem habeat peccandi q'
pt actū primo dimittere ul' officiū
resignare. Sequo ad execucōz or' ꝰ
obligat. Vtrum ꝑ ꝑ aliq'm sēn
dispensare quod licite uta' ordine.
Rndeo non qua hoc sz q' homo ste
sancta sancte ꝑtractat ē de iure
naturali ꝛ de iure diuino q' quide
sz indispensabile. Vtrum quilibz
actus ordinis que facit quis i
peccato mortali. Rndeo quicumq; talis || sit ꝑmissio
exibet se in aliquo ut ministrum ecclie
peccat mortaliter ꝛ tociens mor̄r
peccat quociens singulꝰ actum
facit qua ut dyo' dicit j c eccl'.
ierarchie indignis ul' symbola
i. sacramentalia signa tangere phas
Unum quod tangunt ipsa sacrāta
q' suo officio utentes mortaliter
peccat. Secus aut esset si actus
sz necessitatis contingeret aliq' ul'
expediret in illo casu quo eciam
laycis licet, puta si baptisaret
i articulo mortis ul' si corpus
christi casu in terrā collegisset
Utrum homo ē q' di pl' ante ora
inebil ē in hac uita difficilibus
laboribus ꝛ periculis epi a ꝑbri

aut diaconi officio | Sed capitulo Di-
lectus beatus pro eo modo miles
quo iure imperator iubet | Sed nichil
est iustius si negligenter fiat | Contra
peccat mortaliter qui petit vel recipit
aliquid divinorum ab eo qui est in peccato mor-
tali | Extra quod dominus inster(?) ... qui est in
peccato mortali sustinetur ab ecclesia subditi
eius quod recipere ab eo sacra quia ad
hoc ei obligati | Sed tamen si necessitatis
articulus non esset tutum alicui quod induceret
eum ad consequendum ad omnibus pendi
renitenie(?) quod talis | scilicet quod ille qui est in pec-
cato mortali quod tamen exponit se ex gratia
et purificatur ... instanti | Thomas Sed
esto quod homicida pendens egit medicinam
canonicam et ordine suscepto uti potest
Raymundus ... sic fuerit ... dimisse
quibus ad penitentiam obmissis | Item quod
sicut sed dicit Extra de tempore ordinationis capitulo
Vestra contra promotos et promovendos
secundum hug. et raimundi | quatuor sunt
considerandae | primum est qualitas criminis
utrum sit enorme vel mediocre | Item
qualitas criminis scilicet utrum manifestum vel
occultum | Item modus publicationis scilicet
utrum per opus evidentia vel iudicem
penitentis aut confessorum ... spon-
tanea | Item satisfactio penitentis scilicet
an exegerit penitentiam necnon vel perlata
|| Si ergo crimen sit enorme secundum goff.
hostien. et ray. indistincte sive id
crimen sit manifestum sive occultum est
post peractam penitentiam promovendi non sunt
et exercitium ordinum susceptorum
impeditur | Extra de tempore ordinationis capitulo
Sed iste ubi primo vos | Secundum vos hoc dis-
tingue quia si crimen sit enorme et
manifestum deponitur | Item nunquam restituitur
post quadragesimum penitentiam l. di. minor
| Si non sit enorme et occultum | pro-
movendus est quod nisi abstineat ascendere
ad ordines superiores non prohibe-
tur uti ordine suscepto | et non
cogendus quia solum deum habet ultorem | quia
latentia peccata non habent vindictam

xxxiiij. di. Cui bestiant(?) xxxv. q. v.
Christiana | Item peracta penitentia sibi impo-
sita vel eius parte dispensat(?) volunt potest
officio suo uti | et ad ordines maio-
res promoveri ut in dicto c. Contenere(?)
Et de symoniacis excipitur praeter reos ho-
micidii Extra de tempore ordinationis capitulo ubi
exemplificat talia crimina scilicet adul-
terium periurium falsum testimonium homicidium
Hostiensis | et per symoniacos hic non scilicet ho-
micidium et symoniaca etiam post peracta
penitentiam impediunt ordines exercen-
dos et beneficia retinenda | ut Extra de accu-
sationibus c. Inquisitionis | Extra de sup(plenda) ne(gligentia)
secundum goff. | distingue tamen de beneficio
ut supra in ti. l. iij. ar. iij. et in ti. l. 10
quod incipit nomen(?) aliquod exordium(?)
Extra ... xl | Et quod dictum est scilicet
quod clericus qui de crimine enormi
crimine occulto movendus est non prohi-
bendus a prelato intelligitur secundum hostiensis de
secularibus | secus de regularibus Extra de
temp. or. | Ad aures quia non habent proprie
voluntate(?) xx. q. i. Non dicatis et notandum
et iam promoveri non potest si conditionat(?) pre-
latus eius qui novit illius secreta
eum repellere potest | ar. Extra de spon-
salibus | Item ut hec distinctio habet etiam
super ti. precedenti quod quando suum vult
et petit | Si vero sit mediocre et no-
torium | non potest etiam si penitentiam egit
sine dispensatione promoveri nec
ordine suscepto uti | in textu supra
in dicto c. capitulo | Sed post penitentiam ille
prime potest ex causa per superiores
dispensatio est ut habetur Extra de biga-
mis | quia | et de eta. quadrage sa-
ne ij | Si non sit occultum et non
egit penitentiam movendus est ut absti-
neat ab ordine recepto | non tamen
cogendus ymmo relinquitur sue conscientie
ut Extra de tempore ordinationis capitulo In quod
si penituerit et xxxiij di. Sed
iste | potest ... ad superiores ordines
ascendere | Et dicto prelato | ...
religiosa | vel sine dispensatione ...

si suspensus habetur vel aliud beneficium
consequatur ordinem clericatus, sic intellige
extra de temp. or. ad aures et de eta-
te c. i. Sed si peccatum vel parte penitentie egit non
reddere et ut abstineat a superioribus
licet utatur susceptis, non tamen est cogendus
extra de temp. or. cum sit ita quod papa post acta
peccatum circa eum tenetur. Sed non egit
dispensatione, cum sunt occulta sunt
sic intellige peccatum illorum qui dicunt
possunt celebrare posse post peccatum
sine dispensatione, sequitur ad aliud
dispensatio quia sed non potest de isto
[illegible] accusari 33 q. ii admonere extra
de filiis presbyterorum extra tua. Hostiensis et
tamen extra Goffredus Hostiensis tamen plenius di-
stinguunt. Vos distingue de medio no-
torio, quia si sit notorium extra [illegible]
et in iudicio convictus vel tamen confessa
[illegible] confessionem 81 di. si quis
[illegible] etiam dicit Ray. Si vero sit
publicum per operis evidentiam vel con-
fessione spontanea tunc [illegible] peccati
extra [illegible] agi plus vel minus
secundum quod episcopus suus viderit vers. ult.
si quis presbyter l. di. presbyter. Et hoc
intellige secundum eum egit peccatum
[illegible] et non [illegible] quia prelatus
[illegible] restituet l. di. non restituet.
[illegible] Ray. autem dicit quod si sit mani-
festum per confessionem [illegible] sponte
[illegible] et non metu probationis non
deponetur ita [illegible] fiet [illegible] v. q.
viii qui amiserit et [illegible] presbyter
ubi dicitur quod talis [illegible] sacerdos non
cantet missam vel diaconus [illegible] le-
gat. Alios autem ordines exerceri
potest. Notandum quod [illegible] confitetur
publice etiam [illegible] se commisisse cri-
men quod [illegible] in aliquibus infamia est p-
[illegible] puta [illegible] virginem
[illegible] se deflorasse vel [illegible] licet
[illegible] dicant confessionem [illegible]
[illegible] regulariter non [illegible]
consistenti. Ille tamen debet suspendi
ab officio et beneficio extra de exces. pla-
[illegible] Ray. Si non sit manifestum

VI

per infamiam deficiente accusatore
et probatione legitima indicetur ei pur-
gatio quam si [illegible] absolvetur. Si non
in ea deficit deponetur extra de ad-
ulteriis [illegible] et de purgatione canonica.
Ex predictis constat quod leve delic-
tum sive occultum sive notorium
non deicit [illegible] vel impedit
[illegible] premissa distinctio [illegible] sicut
Goffredus et Hostiensis extra de temp. or. cum
c. [illegible] Et non dubitate [illegible]
[illegible] Goffredus et Hostiensis ex una parte et B.
ex altera, quia illi non distinguunt
de peccato enormi utrum manifestum vel
occultum [illegible] sit [illegible] illi non dis-
tinguunt [illegible] publicationis peccati me-
diolo [illegible] non sit [illegible] ad hunc non [illegible]
[illegible] istam quod [illegible] sunt et
tenetur dicit quod [illegible] occultis peccatis suf-
ficit absolutio presbyteri [illegible] clavium [illegible]
vi q. i illi qui [illegible] dispensatio
aliqua ut suum officium exequatur
[illegible] licet si [illegible] abstineat [illegible] capitulo
[illegible] tale crimen
quod impediat executionem officii
etiam post peracta [illegible] et [illegible]
[illegible] Hostiensis [illegible] capitulo. Sed quid
hic vocatur delictum enorme et
[illegible] quid mediocre et quid leve.
[illegible] enorme delictum vocat
hic secundum Hostiensem homicidium l. di. [illegible]
[illegible] sanguinis [illegible] per [illegible]
[illegible] q. i [illegible]
[illegible] abilitationibus [illegible]
[illegible] ordinariae
extra de [illegible]
[illegible] et [illegible]
ordinibus. Sunt etiam quedam alia
delicta que dicuntur enormia non tamen
illo [illegible] alio [illegible] et [illegible] in-
dispensabilitate. Symonia [illegible]
beneficiis de illa non [illegible]
[illegible] extra de symonia
Mathei [illegible] dispensatio [illegible]
141 ergo [illegible] dispensare tamen non

pmot[illegible] licet pmote pmotis ex
de pmo[illegible] de irregularibus v[illegible]
petionis Si quis ex prudentia [illegible]
tu clavium celebraverit ex de cle[illegible] ex
qui[illegible] [illegible] infamie [illegible]
delictum quod inducit ipso facto eius ce
infamia vi q vii [illegible] ex de his qui
infamia descendentes ex de cle[illegible]
de [illegible] vi q iii [illegible] colligitur
[illegible] Remedium aut notoria medi
ocre delictum [illegible] de [illegible]
tum scilicet adulterium periurium falsum testi
monium fornicatio fraus quam scilicet do
lum [illegible] non enim omnis fraus
et dolus ut cum quis decipit [illegible]
non intencione vel voluntate fallendi
sacrilegium furtum et mortalia que spe
cificantur [illegible] di qui [illegible] aliqua [illegible] di
[illegible] cum [illegible] quibus apa
[illegible] alius di [illegible] decreti
[illegible] homicidium quod [illegible]
voluntarium [illegible] enorme est ut [illegible]
[illegible] ex [illegible] periurium adul
terium falsum testimonium sunt peccata enor
mia [illegible] sunt [illegible] ipota
Leve non delictum [illegible] minimum [illegible]
male de quo [illegible] multa [illegible]
dicto [illegible] aut [illegible] diminuta
est [illegible] venialia [illegible]
li v ti xxxi [illegible]

De monogamia

Postea [illegible] de 20
capitulo regule apostolice que
oportet ordinandum esse v
nius uxoris virum i mo
nogamum [illegible] monos quod unum et
gamos quod est [illegible] di [illegible] Et
[illegible] plura [illegible] quo istud
intelligitur [illegible] negative vel affir
mative [illegible] non plus
sicut [illegible] more duorum [illegible] non
[illegible] de testibus [illegible]
[illegible] bigami ab ordinibus arcen
[illegible] primo [illegible] sacra
[illegible] ordinis [illegible]
quibus minister aliorum sacramentorum
qui non alius sacra ministrare debet

nullum in sacris [illegible] debet
omnino [illegible] defectus [illegible]
sacramenti est quia oportet integre
signum sacramenti convenire [illegible] aliquo
[illegible] non significato matrimonii
[illegible] coniunctionis [illegible]
[illegible] quibus [illegible] pluribus
[illegible] amplius [illegible] in eo quod deficit
sacramentum xxvi di [illegible] ex de big
[illegible] signum [illegible]
[illegible] sicut [illegible] forte
dicit ambro[sius] quis erit orator vidu
tatis qui coniugia frequentavit xxvi
di una [illegible] progratiam ordinis
ut in dicto [illegible] una [illegible] Inquot
casibus [illegible] bigamia [illegible]
est cum quis diversis temporibus plures
[illegible] legitimas uxores [illegible] am
bas [illegible] cum quis diversis temporibus
plures [illegible] una de iure [illegible] de facto
et cognoscat ambas [illegible] talis
bigamus non [illegible] sacramenti cum in
[illegible] non sit bigamia [illegible]
intencionibus cum ope [illegible] ex
de big [illegible]
bigamia [illegible] intelligi
de illo solo qui sciens impedimentum
et tale [illegible] de facto [illegible] Secus ignora
rans impedimentum contraxisset [illegible]
fide bona [illegible] illa de [illegible]
illa [illegible] q est ibid [illegible] loquitur
de illo qui ante sacrum ordinem contraxit
cum una [illegible] sacrum ordinem cum al
tera sicut [illegible] illa decre[illegible]
[illegible] de [illegible] Et [illegible]
primo [illegible] forte [illegible]
et de eo qui non [illegible]
[illegible] excusabile facti ignora
[illegible] amplianda [illegible] est qui eodem tempore
plures [illegible] una de iure alteram de facto
et cognoscit ambas [illegible]
[illegible] in neutra [illegible] de iure [illegible] de
facto ut [illegible] eodem
[illegible] cum utraque [illegible]
matrimonium tenet ex [illegible]
[illegible] de facto [illegible]

temporibus. Ad hoc tamen unde constituendo quod quibus ducit aliquis puellam de partibus illa vivente vel mortua ducit aliam de facto. Secundum Thomam est hoc non sit irregularis, sed cum propter carnalem copulam ad primam redierit statim irregularis fit cum debitum reddit. Quarta est quando aliquis habitat sive de iure sive de facto cum vidua ab alio marito cognita et eam cognoscit, sicut si posset uxor relicta. Quintus quando contrahit sive de iure sive de facto cum corrupta a quocumque scienter et ignoranter et eam cognoscit. Sextus quando contrahit cum ea quam cognoscit scienter vel ignoranter prius quam ab alio cognita et omnibus istis modis dicitur quod est super eo in glosa. Septimus est quando post votum sollempne continentie contrahit de facto licet non possit de iure matrimonium et consummat ut in glosa predicta. Sed talis non est irregularis proprie defectum sacramenti in parte vel non sit de sacramento, sed propter statutum est. Ideo quod cum talem presumitur de ingratitudine et ut sacris ordinibus fraudetur maior reverentia.

Distinguitur vel insurrectum quia talis aut sollempnizavit votum aut per ordinem sacrum suscepit, bigamus est proprie vel eo dispensare quibus secundum quod dicit in glosa sane. Secundum Richardum sub pretextu vel virgine alterius aut per religionis professionem tenetur est bigamus. Extra xxxiii q. 1. quippe cum cum eo dispensare non potest quibus ut dicit glosa ibidem. Supremus casus predictorum vii est bigamia proprie et vere, in certis large et interpretative, et licet aliquando casu non sit sacramentum matrimonii est tamen cuius similitudo, et potest quilibet deforme capitur, sed proprie speciale vel materiam, sed propter brevitatem obmitto.

Sed queritur magis noceret quis ad peccatum irregularitatis contrahendo quod corrupta sive ab eius alio quam quod ipsemet sit corruptus cum alia, cum magis noceret debeat sibi cultura propria quam aliena. Respondeo. Est secundum quosdam quod contra fuit vidua quam nupta adultero non nisi uno sponso. Sed sponsus ecclesie aliquis fuit synagoga quam concubina, et ideo quandoque matrimonium cum muliere prius corrupta ab alio magis tollit significationem matrimonii quam quando vir corruptus consummat matrimonium cum muliere non prius corrupta. Sed hec ratio aliquid nulla videtur quia ut ipsi dicunt sicut fuit una fides antiquorum et modernorum. Ita et una ecclesia unde sancti patres veteris testamenti iam pertinebant ad unitatem ecclesie. Ideo talis concubina non debet dici fuisse concubina sed sponsa unde et a prophetis sponsa vocatur. Quod si posset dici quod illi dicunt copula fornicaria esset saltim una synagoge cum deo, quod est absurdum. Et ideo dicunt alii quod nostra non distinguitur secundum speciem a compositione a primo ad finem ad quem, et ideo consummato matrimonio cum non prius corrupta licet sit a viro prius per fornicationem corrupta cum alia non fit defectus ab integritate significationis coniunctionis Christi et ecclesie, sicut consummato matrimonio a viro non prius corrupto cum muliere ab alio corrupta. Ideo mulier si esset susceptibilis ordinis fieret irregularis per consummationem cum viro non prius corrupto licet ipse fuisset ab alio corrupta per fornicationem. Secundum Richardum et Thomam.

Sed quare bigamia de matrimonio non consummato non facit irregularitatem sicut in consummato. Respondeo quia maior est defectus significationis in matrimonia consummato quam in non consummato, propter eum sunt ponderandi defectus in rebus consummatis quam in his que non dum venerunt ad consummationem. Richardus.

Utrum iste qui defloravit aliquam fornicarie et postea duxit eam in uxorem sit bigamus. Respondeo quidam dicunt quod non quia unitas unitatem et cetera quoniam cum duxit carnem suam in plures quam uxorem sufficit. Extra de bigamis debitum et breviter in quadam q. 16 c. vi de clerico coniugato et cetera. Alii dicunt

continuo quod sequitur hostiensis quia virgo debet esse sponsa quia matrimonium contrahitur et consummatur aliter vero deesset sig-
naculo sacramenti quia carnis putat, sed non ecclesie etiam que est virgo non habens ma-
culam neque rugam de quo supra eodem capitulo e
debitum ex eorum quod non tamen societas
dicitur ergo desponsata virginitate preter
quam qualis ut virgo desponsata in vir-
ginitate et tamen virgo debet esse in contu-
bernium in X. dicitur mandat et per
ciperimus pro tamen ex eorum virgo id est non ab
alio cognita sed hanc expositionem
admittit hostiensis. Item quid si quis credit
contrahere cum virgine et invenit illam
corruptam. Respondeo non debet propterea
hoc dicitur qui de aliquo loco in proemio de iis
etiam requirit non voluntate poterit
tamen ultra. Item si maritus accusat uxo-
rem de adulterio et pendente accu-
satione eam cognoscit etiam ad preces
tamen eius in quo casu exhibere sit irregularis.
Respondeo quia quod veritas sepe contrahitur
solo facto et absque voluntate ut dicitur
eius quoddam tamen habet excusationem quia
quia virgo gratis quod agit et propter bo-
num obedientie ar eorum quod ipse quod
culpatur in fine et quia mortaliter
peccat si non reddat debitum ex eodem
dicitur lepro e n quod ultra sed hic nichil
dicitur quia si consciat hanc potius usque
ad finem litis excommunicationem sustinere debet
ar ex de sen ex cum inquisitor et potest
sic absolvi. Ad hunc non consulo quod
cognoscat nisi invitus fieri velit ne
peccat tamen ob adulterium commissum post
exceptionem ortam eam impellat de hoc
iterum infra tamen de matrimonio et de
divortio hostiensis. Sed ray vide contra in me-
dio eius. Sed quod tenet reddere debitum
quia non debet cum eum pendens sua pos-
sessione spoliare et quod id est et dicit. Item
bigamia dicitur ordines ea aut
terem recipiat. Respondeo quod ar dicitur l. quod
sustinens nam bigamie non annexa
est irregularitas de iure naturali sed
de iure positivo ut tamen est esse bi-

ordinibus quod non sit bigamus. Item
talis etiam habeat excusationem omnis
que accepit. Respondeo si talis ignora-
cat se esse bigamum excusationem habet
ad minus quod adest iusta et probabili
ignorantia excusatus ar ex de
or ab ex eius fine. Item nec eum
de e sed a sacramenti ex de presbitero
non bap aplidatis. Sed si sciebat vel
ignorabat quod ipsa recipiat ab execu-
tione abstinere tamen ex de presbytero non
bap videns hostiensis. Item utrum biga-
mus gaudeat privilegio clericali.
Respondeo de hoc fuit altercatio antiquitus
dicitur in dicitur quinquaginta et tamen decretum ex
de bigamis alteratione per quam decer-
nitur quod bigami sunt omni privilegio
clericali denudati et cohertione fori
secularis addicti id est astricti consuetudine
contraria non obstante. Et ecce ponitur contra
de ap addictos de e astrictos et hoc
dico sive sint bigami vel sive interpre-
tative. Item numquid hec eum de cleris
constitutis in sacris. Respondeo non vel
de als lonis ex de bigamis ab de con-
stitutis vel in ordinibus iuxta intel-
ligentiam illud et altercationis et illud
quinquaginta hostiensis ibi. Item utrum cum bi-
gamo dispensari possit. Respondeo quod
ex ipsum et quod qui plurimi una prima pro-
pter plenitudinem potestatis pape
licet eum ipse dispensare non possit
contra ius naturale nec contra divinum quia
utraque iure est inferior et utrumque talis
fundamentum supponit tamen quod est pro
tempore pet primatus apostolici
habet potestatem equalem petro et inferior
obligari non potest superiorem nec par
parem. Sed ipse de plenitudine pote-
tatis dispensare potest contra statuta que
cumque apostolorum. Item tamen communiter habeat
ex communi natura vel divinus dicitur debet presbiter
Item mia excepte in tamen dicitur apostolicus non
possibiles dispensare sed ut de iure ad
les non esse quomodo de vii lucia
minor mira ex que fuit bigamus dispens-
dicitur in X. liber dictus. Item utrum ergo legitime

ipsa lic non posset sine non licz de facili lic
facere, propter reuerenciam sacrandi apostolorum
decreta i. non cogitur sue potestate
sic exponit glosa de statu monachorum ad monachos
in fine et 2 q. v. Si paulus sic in
telligere vel dicitur. Et illud 3 e di lector
videtur quod bigamus dispensatiue
potest promoueri usque ad subdyaconatum
inclusiue, exigente necessitate intel
ligere secundum statum ecclesie primitiue, secundum quod
subdyaconatus non erat de numero sacrorum
ordinum, sed hodie de facili non dis
pensatur ut ibi. Conueniunt tamen eo quod
omnibus doctoribus. Et aliqui non dixerunt
quod et papa non posset dispensare cum
non bigamo quod recipiat dyacona
tum et sacerdotium, quia tempore Christi et
apostolorum fuerunt ordines sacri, quare non
potest dispensare contra doctrinam sacre
scripture. Si tamen talibus ordinem reci
piat et raciocinio et papa dispensare po
test cum eo in execucione illorum ordinum.
Utrum episcopi possunt cum bigamis dis
pensare. Respondeo quod secundum quod dicitur
de minoribus ordinibus vel dignitatibus ij.
quia tales in ista non recipiuntur ut
ad officium predicandi. Unde dicitur non
conuenit in talibus, spiritualiter de facili
de consensu di ij tibi. Si quis bigamus
ad sacros ordines promouetur ordi
natus ab execucione et ordinator ab
ordinum quos contulit secundum Bernardum collacione
suspendetur, quia ubi causa quod apostolum
dispensare non licz cum bigamo, licz
tamen ordinate possit episcopus e supra eo.
Remunda tamen dicunt quod episcopi possunt minores
dyaconatum dispensare propter necessitatem
ac promouere lectores et subdyaconos et
sepultum in terminum e glosa de bigamis nup
et supra eo, ubi de lic in glosa si et di
vel per quos viduam. Remunda etiam di
cunt quod episcopus potest dispensare etiam de
maioribus ordinibus in illis quod vocant
[illegible] de fornicatione propter utilitatem eccle
siastice [illegible] ut de tempore ordinum.
[illegible] promissa. Remunda magis
[illegible] episcopis dispensare cum eo in suo

quam cum bigamo, cum utique quod sit contra
apostolum. Respondeo quia quamuis episcopi
ordinati propter crimen lic aut secundum penitencia
purgati, et per quos secundum quod in pristinum
statum restituti, unde tamen contra
quod bigamus ordinari prohibetur propter de
fectum sacramenti quod non per penitenciam purgari
non potest et io et in tercio tractatu de
glosa de episcopo et supra eo lic. 8.

De sobrietate IX c

Deinde considerandum de tercio
capitulo regule apostolice scilicet quod
et ordinandi esse sobrium
et colit vel id tamen eo quod ibi
dicitur iusta non vinolentum. Intemperancia
pancia enim cibi et potus de quali
bet uitanda, unde apostolus roma. xiij. non in
commessacionibus et ebrietatibus et pri
cipue clerici, et glosa de uita et honestate clericorum.
et capitula. Propter quod inhibemus ut autem
secundum omnes gradus quilibet sibi cum est
sacerdotis talibus semper uigil esse de
beat et tenemus ut lic et e di quod sed.
Vos qui vina bibere prece inebriati sicut Loth
et patriarche. Nota quod ebrietas
dicitur triplex: primo dicitur ebrietas
pena et oblivio mentis, et hec non est
peccatum per se quia non facit. Secundo dicitur
quemvis actus bibendi. Tercio ut dicit
Augustinus est veniale peccatum, nisi sit
assidua, tunc est mortale, et maxime
si nouit vires vini et non vult
apponere aquam. Item di v. Item
Tercio dicitur quod dum dispositio mentis
et studium i. studiosa consuetudo in
ebriandi se de facili. Et hec semper
est mortale peccatum 35 di ante omnia.
Item non deberent clerici intrare
tabernam nec ibi comedere nec bibere
nisi forte causa necessitatis scilicet in
peregrinacione, ut di non oportet et
non liceat. Addunt etiam quidam
quod clerici non deberent habere tabernas in
quibus sit personaliter ministrent
aut ubi exerceant inhonesta
secundum Raymundum et Hostiensem. Item non deberent
clerici ubi laici celebrant conuiuia

in symbolis vel conviviis vel a comes
sabg ut in tabulis dictis | nisi forte
causa preadandi (?) pauperes ex di si
quis desipit | Itm no dnt pmitte
fri quinia de ecclia nisi ex necitate qz
Vniait etiam alia honestas quinia d
fri possent | puta quinia ad opus hos
pitu susceptum ply di c prult. z ult
Itm no dnt se dare ad potus eqales
ut qz de in z hones cle. crapula
m | ne et amo aliquorum sanctorum vel
aliorum pinti bibe | vel se ingere gilare
| ne publicis quinis quibus ut fiunt io
culatores intesse de vise di v. ng z c se
cpti | ydr q elia spectaculum q i nuptiis
vel cenis contem intesse no dnt | Et sur
qs de quinis z alberte andy ingredia
temelis ioculatores | ut ray | pena de
hiis qui ebrietati e qui epus vel pbr
vel dyacony amoniti no desistant d
pona | Subdyacony z inferior si lay
tus sine elitus sit quonec plic px d
cpuis | Si no semel ebrius fuit | aut
30 dierum spatio pub monent ad respali
supplico subdant 35 di an omnia | c s
a primo quemodq sic mo no satisfect
ab officio z beneficio suspendat qz de
uita z ho cle acpula | hodie no
sm hosti ubi vi d pub dyacono a dya
cono ar. qz de fruis no admiran
| Et z hic capus mqo prandi mdale
cno indueit depoponet | vel amonity
no desistat | alia si injuriis ripit
pbr epus aut pbr | Itcum si de
fuit ab officio continuo | qz di c ulte
sm goff | Et tn no ff indicto penam
morte ppr di f als | Multi aut
ppr ebetate morte si rostico amili
tiarus dry de re uuli | Omne de
lecto f pult. h hosti ze q.

De prudentia

Postea consequens ex isto capitulo
regule apostolice scz de prudentia or
dinandi | Circa quos notandum quod ordi
nandis debet habere sciam ecce scriptum est 36
di ex toto | Et ec ad subditorum animas
informandas | di 36. c ij. h erit z
h si quis vult | z io statum e lig male

fuit ut in ecclesiis metropolitanis mgra
theologica | z qz clici quidam pro
ciam sua ad audienda theologiam pro
cunt integraliter stipendia | ymo si no pof
ficiat sic sua z honesti sunt z bene
dispensant dz etiam si i matriculam scripti
qz de iniquis qz nonulli z c super spe
cula | Non aut requi. sm ray goff
hosti c ths | qp ordinand habeat sciam
eminente | sz sufficit qz habeat competente
a sufficiente ad suum officium exequend
qz de elec cu nobis olim | Debz etiam
ordinandus habere sciam secularem con
tinuam 37 di h. sz eq z e tm bde
| Fror ut pm a falso dysme stiat z
vitam ad sciam pietatis habeat | no
aut ad voluptate adstat 37 di
c cur go | z por solum comitabiles
toto capitulorum cunsti di io statuimus e
ut mq libz etiam cathedralium habe mgr
lium artium qz | de iniquis c.j. z e qz
no nulli | admittere tm de liberalibz
q habilitant ad sciam pietatis | no de
quadrivialibus | q sint | cum lz ise
contineat utilitate | tm no ducit ad pie
tate i ad sciam pietate vel ad cultu
dei qui consistit in fide spe z caritate
37 di si quis grammatica | z dicit sciam pie
tate sm comment | nescit loqui sciam
z intelligere apostolas i ad alia in cd e
pistolas no ignorare | ut mito sgs
| Auctores etiam gentilium z hmq libelli pnt
eadem ra legi quia z sentitalis | Et si
qz bonum legere i eis inveniat tanq ppm
summat z ad bonum non quietat no re
aucto sz qz e inse bonum 37 di tur
bat c qui de mensa c si quis vel | Relatum
nisi | Et cum scrint paula ieron augg
z alii sci | leges no z phisica clici prim
audire debet ino no ca cupiditatis vel
voluptatis ar 37 di c i c legimus z
c vt | Et z vm si nisi sunt monachi
vel regulares | vel sacerdotes | vel habe pbias
a dignitates z decanatus archidia
natus vel nisi sint hcs prelati
si audierint nisi infra spatium duorum
mensium ab audiendo | destiterint ipo iure

p(ar)tim equitati eps̄ nec clīa vel moti
sup(er)specula h(ab)et (secundum) goff. Debz ēt ordina
dus h(ab)ere noticiam scularium negocio
rum quia non tm̄ spūalia sed etiam
tp̄alia dnt subditis et nutritate ha
bentibus ministrare p(ro)pe di p(ro)t(er)ea
eps dicitur vel s(u)p(er)positus. Ad di fi(nem)
Si vero lapsus omnes litteras ignorans
tradatur recipiat s(e) ordinem. Non q(ui)
quia eque baptisati et susceptibiles et
tingis sacerdotum baptismi sit ianua
omnium sacramentorum c. 32 di. ¶ Enim etiam fine
et facit ad hoc 1 q. 1 vetitum et sed dicit
hoc expresse Ray. goff. host. et summa.
Similiter tu contrarium dicit propter illud
quod habetur 38 di omnes scilicet quod publica predi
cacionis et eloquia diuina tradita
Sed hoc refertur ad competentem ordinis
quamque licet sit non s(um)pt(us). Ad hunc non
quia propter simplicitatem respellitur quibus ab
obtinendo spiritualia vel alia admitti
sed renuntiare e(st) ibi non dicitur ab ob
tento. Immo dat(ur) ei coadiutor c. 39 di
pro hoc vij q. 1 quia frequens de cler. eum
denunciatis. Ray. Ray. contrarium tu et ex
pressum eps de eta et qualitate. Quibus
ubi episcopus minimus propter defectum traditur
quod etiam prohibere consuetudo clericalem
tonsuram illiterato. Et qui contra fecerit
sit confessus et ponitur suspensus a
collatione eiusdem tonsure de tpe ordinum
Item propter illiteraturam potest episcopus petere
repugnandi licentiam eps de rnunc. vel
ignorantia et cum eps quis petat
ab alio coadiutorium ipse dicat alios et
docet 36 di si quis autem 1 q. 1 reliquimus
viij q. 1 licet. Immo et dicitur in quodam clericis
sicut cum comparatur ceterorum gregis diriman(tur)
pe v. di si (qui)n(que) aute p(re)sse. io

De pudicicia

Deinde considerandum est de 3° capitulo regule apostolice scilicet quod ordi-
nandum esse pudicum scilicet cum ordinandus
esse pudicus ut scilicet moribus et verbis pu-
dicicia iuxta cantica undatur. Et dicitur
pudicicia scilicet alteri turpi la-

cerimonias et ludos faciat filios ipse
Item media genialis ponit natales cle
ri non qui sunt adeo impudentes quod
preferunt ioculatores seu goliardos
aut bufones ipso iure cadunt omni
privilegio clericali. Sed si ad illam ar
tem confluerint et tamen multi non resipue-
runt. Ibi dicitur etiam in his clericis vel in-
minis ioculatoribus et histrionibus clerici
attendant ut eps e. ti. clerici ludos
theatrales ut carnales ad extra fi(gurat)
possint ut ibi d. e. decore. Ubi di-
cit ingl. quod prohibentur e etiam eis ludi
brie monachali vel alio religioso
habitu uti et quod puniuntur qui hoc faciunt
Item aut de sanctis episcopis sunt in ultimo ti(tulo)
exhibentur ne predicacio fiat sed hic
eodem magos. Ad sepulture cum compunctionem
equitur ab eis festis cum singuli exhibit
ad devotionem ar. de cons. di ij semel
Item etiam quod nota hoc an prope illud
etiam clericis non reprobatur facere aliquid ioculare
amplitudinis vel alterius honesti usus. Et
facit ad hoc quod nota Jo. de nichaldstis
et aliis quod utitur vocibus instruere 86 di
donare. Caveat aut clericus cum mu-
lieribus. Ita ut cum eis non habitent. Item
Sed cum viris habitent femine non decet
vituperium diaboli ut eas propter
respectum vigiliter perim. q. ij. p(ro)inde sa
et ear tactu abstinere. Unde quisque fugiat
tactus impermitabiles atque hos pro
vita ne moriaris ita. Ubi refert
Ber. quod quidam presbiter sua sororem di
ligens eam ad hospite causa ad se
ipsum accedere non sinebat c. 32 di
quidam presbiter. Sed cum mulieribus licet clericus ad
quos habitare cum feminis. Item quibus cum
aliqua scilicet cum amica matre sorore a
mita matertera filia fratris vel sororis
neptis filij et generaliter cum omnibus que sunt
consanguinee per lineam transversalem usque ad
4m gradum inclusive ar. 81 di cum omnibus
Item cum his non quae sunt consanguinee per li-
neam ascendente et descendente usque
ad 10m gradum ar. eps de consang. et af-
fi. 81 di c. 32 interdixit 81 di. nolumus
Item absentibus in male fecit vel f. ...

ticus permittit suspicionem extra de cohabita. de
a nobis. Et hoc quia de hiis dicit c. i. quod
nullus presbiter retineat etiam eas quas
canones concedunt. Pro adhuc dominus
dicit quod c. i. illius tantum corrigitur per illud
posterius editum scilicet a nobis. Alii vero
ut Ray et Goff dicunt quod prius c. loquitur
de mulieribus que etsi per se non sunt minime suspecte
sunt tamen alias mulieres de quibus sus-
picio potest oriri ut di. xxxii. legitur. Illud vero
c. a nobis et alia similia loquuntur de
illis que nec sunt suspecte nec suspec-
tas secum tenent. Hostiensis autem dicit quod prius
c. loquitur de clericis suspectis et minoribus
et de mulieribus suspectis ar. di. xxxii. quorum
eundem. Contrarium vero loquitur de mu-
lieribus non suspectis. Hostiensis vero distin-
guit quod duplex est suspicio una que iuve-
nitur alia que convenientie ubi aliquis expe-
rientia non potest cohabitare ut i. c. i.
Si non necesse sit i. potest ut c. a nobis. Dum
personas suspectas non teneat secum
ut infra eodem c. tam sequitur. In mulieribus
etiam que sunt consanguinee ultra secundum gradum
de linea transversalis distinguit Ray
quod aut sunt suspecte quia iuvenes
aut non. Si sic non possunt clerici cum eis ha-
bitare si non potest. Et ff distinguit de an-
cillis et sic intelligit hoc di. secundum
di. xxxii. interdixit de fi. Moniales etiam non tol-
lerantur cum clericis extra de cohabita. c. i.
et breviter non debet loqui clericus solus cum
sola de di. clericus solus. Episcopus vero nul-
lam omnino debet secum habere mulierem ar.
di. xxxii. quorundam. extra de cohabi. [illegible] cum aliqua
same secundum Goff et Hosti. Secundum Ray
licet hoc esset tutum et honestius hoc quod
et de episcopo dicitur non tamen abstare eis
illa [illegible] quia illud c. quorundam loquitur
quando episcopus de modestia habet cum filia
familiaritate [illegible] a subditis vel
[illegible] et illud c. same loquitur de uno episcopo
quod omnino de religione intrat. Non
debent etiam femine quando divina officia ce-
lebrantur ad altare accedere nec presbitero
ministrare aut infra cancellos vel
etiam inter chorum ubi cantant clerici stare
vel sedere extra de vita et ho. cle. c. ii. Fe-

mine sancte non debent circa altare ministr-
portare de conse. di. i. ministrare. Sinodus et
hic nec layci debent stare vel sedere iuxta
altare inter clericos quando divina officia
celebrantur. Et hoc quod volunt adorare vel
[illegible] sunt possunt accedere extra de vita et
ho. cle. Nota etiam quod sicut dicit Hosti. ibidem
de etiam et quidam locus quibus qui dicitur
ecclesia quedam specialis psallentibus quod dicitur
chorus qui dividitur de cancellis ab altari
quidam quibus ministrantibus qui dicitur sacrarium
et nomen pars [illegible] debet contingere sacra
vasa de conse. di. i. [illegible] Nec etiam diaconi
quia diaconus [illegible] ministrat altari propter
di. non oportet. dicit presbitero de conse. di. i. in sa-
cerdotum. Debent etiam sancta sorore extra
de vita et honestate cle. c. i. Et hoc quia
pena parum et clerici cum mulieribus ha-
bitantes. Pro hoc [illegible] quibus [illegible] nulla. Sed
alii qui concubinam vocant pena
parum [illegible] de quibus distinguit Hosti. tales
clerici aut suspecti et aut notorii
aut penitus occulti. Si sit suspectus
aut [illegible] suspitione [illegible] scandalum aut
non. Si sic tunc [illegible] pendia propter gravio-
rem [illegible] postea vel postando de scan-
dalo [illegible] quietis. extra e. tua nobis di.
Si non tunc [illegible] monendus [illegible] suspecta
aliquo [illegible]
[illegible] notorius [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] possit [illegible]
[illegible]
[illegible] de sanctis episcopis presbiteris
aut diaconibus [illegible] Si non sit
notorius [illegible] ipso facto
[illegible] et ab officio suspe-
ndus ut xxxii. di. [illegible] c. preterea
extra eo. [illegible] c. tua et c. ult. [illegible]
et a beneficio secundum quosdam ut hoc dis-
[illegible] et c. [illegible] sacerdotum
Alii vero dicunt quod [illegible] suspensus ipso
[illegible] ab officio [illegible] beneficio
monendus notorius [illegible]
Notorius non [illegible]
[illegible] [illegible]

se no corripit epus eu dudum puac
poterit ut eps e penā ad eps stpamā
Et hic augē ne de teto faciat z eps
penis coge ut predictis pondz agat
Ipsi gindat e deponēdi, dz di psbr
z si mittat suspectus ad se ap z sem
ferat lras aplicas no ghttes porrexi
ri michil ppnit et ut eps e pns eo
nbi no etne cassat e opus quepls
z io si ad dimissā redit nl alia accipt
Itpea pt equmati i depomit eps e
clicos nl dz regi quib ut ibid dicit
abimtac gcubina | s8 e vnh de eo d
q pind cp maliciam no puct | alr seq
ut eps q clici nl eptuare | lici q8 cu
intelligat i uxore pr e 34 q vj ab
ista die || Respit tamē goff eps in
ueniis e cupiens penā habit cuidel
d domo mulierula z suspecta no e
formeato notoria tn ppnpta | si sm
hosti talis unde notorie sunt q pubie
zaudent penā detinet eam si eu
dueni eo suspecta duxi deffet eu
mdicac notoriū eu ppnptu nl post
modū ne stat ut equiparatis tolli
gi pt | si no sit penitet ocultat pat
pa penā quantū ad se quā d gtinē
ti e suspectus | similibz eu d moali
ostituty e suspectus ut eps d tep or
e si vj di testis tucgz om tolleret
ab ea pt z debz ab eo audi diu
z etiam ecia te gariu ta eps e vra
z e si | dz d hic tam no credit testis
i ubus simplicibz aliqz e | dz testibz
si mutatis vt eps e tua nob de hu
habitū e pns li iiij ti prij | dz no
ne formicato e penā morale pp
di p alias tmq d pena e dispēd
pp di e si. dz di | si quib clicq z
e vbiq | Nota dicut quida q plr c
g tinet rigore si illud e 32 di semi
tabit tinet equitate | q multo rigor
dz ppm l. di dsi eps de tusar e si
quo melius e duma qua d eru
delitate rodd rone 86 di no satis
| dz eps diauencius agi d fornicatore
q hostiensis ducent inuicē ab ea ut

dicut dectus e sentitatem | Multi aut
e penā eps de cli eo latarcs | goff
no notat q rigor puat pt de uire
si equitatis e dispensacione no obstat e
id sentitas se rē z dictis tpib mi
no patit hac mane respiz subaudi
sm goff rigidā z indispesabilē for
micari i generū sintū | Hostiensis cūspan
dz di psbri | dz ypocrisia cu pdit quib
dicitur eps de iure uire dicela eps
de penis tue | go ypr formicatoz ar
eps de tep or e si nl obstat q d que
micio eq ypr hic e magis opa eps d
hosti no credit q nisi e gnic stalu
pt indep opa rigore puac e pena
remitte z dispensac eps de tusar
e si | z e intellige si quidē dinod
accionis tue eu standu eet rigor
ut cetra e e supallegato | Inspiciēd
q si qui sq clicus mostia modalm
mp macta z rpbile causa frep
tac psūppsit pp penā arce z si
no destitit e minus ab officio sepd
dei si layci eq quidē eps de in z hp
cli mostia | dz equot victbz dicē
frequia | Nota sm glo ibid unde q
equabis ar op per j di vnatum nl
cpetita q venia eiu nl semel q
missa no hunt | C de epa audiā dz
hic go ult vice vnā firmacta z
vdabili cā illud il no licet q stat
pind malū | Nota pena paciā gn
bme cp clicorp cohitatē | Nota sm
hosti Concubina clici d e occulta
a publica | Si occulta pt puni tmj
d foro penali z e ppr clegio, zabul
tio ut pp vj q i q po | Si ut sit uxor
desto psbri pue clici d sacs ostituti
publie ducta ce sicb q pls d licj
plus pun z io ipe eqles eius d
sintute etiē singulle d clitib redi
gidū z e uendū nl redimi ut dz di
quida pt q ulti iu nlb sm | Ali no
dicut q si no ht ptem uendi | Hic al
het d sintute redigi ut dicitū e p cath
una | dz ecia dicit pt q z aicubina
clici publica e cogitada ut q d spen

eps si concubine qo fto / no absq aliq mu
lier nisi satisfcoe pmissa cu offesa
sit malta eps de albo pig. cepto / est
aut h satisfco q intrat mostrim ut
di z e frnitatis / z° r dige d frnitute mo
stij 32 di cos / qmda tn intelligi e
de frnitate qd h mlr gctit vls g
32 di siat xxxi q ij intgitas / vl
pt dici q supiora e dnt intelligi de
frnitute mon / z hnc qnd ma vocat
sup mori hosti udt pub gubna
no n pt mor ee ut c° d cld quigs fac
¶ Itd lyne nd q clicus qmittes vicin con
nat; scularis spom / ul subaudi r ligi
opus detrcius mon / nitz / ul ecpone
ud q et ad yftua pudz pagenda
¶ Dz lavrq cogundat eps de eccl pla cld
Bz ut dz clitus de sua dgtmd glari
alit q pr standalu z d fama ortu dz
ab offico z ot bifico suspedi / Bz ne
nta qnd dicit se ggnomisse dz cuis
ofessio pbndicad daliq ut c ti rg
sit gne / ¶ Bz q dyspctaco ad hbe ea
pbros ud clitos grubnalb / ¶ Rndo
sm goff z hosti nug ut no vimoueat
a bificiis ud officiis eps e piud z c
si aut / ad altiora officia tn no asce
dant ut po q xxiij hij q maior ut
ad maios orncs pmoueaz ut xxx
iiij di frnitatis mapima ut ad
dignitates ascendat ut 33 di hudsse

¶ De ornatu ij

P ostea considerandu dxij ca°
re apli sz d ornatu / dz
aut ordmad e e ornatq
pitius vtutibq z ofcius
bonis moribq ut sz sit i cibo z potu
tpatus / d qo h e sup 3° capl°
cuiqz r / ¶ In cadusarde honestq / d
quo dcm e d capl° pcenti / ¶ In incess
su maturq / gppos n copis qnale
indicat nitis ut dicit augq pli di
c ult / ¶ In ore z lede assidua h n
dnt esse apd cliroz / 36 di c ult / i
habitu rgulatq c siryca q hnd° eps
de uita z ho cli qnibq qui n statun
ofena nedentis cont / zspa e clia offia
xviij de uita z hones clicorn gby
¶ Item d uestibq conformat se clrico
suetudini rgionis z illis cu quibq
co uiut / ne supstiros z yporite
uideant q c° de conse di iiij c° s
si quis / viro / ul / ¶ pt tamen suando in
omnbq honestate / ¶ h h supr illa
z goff tn cornig cu amstromt ues
te taladry hcamt sm aaron xxx
di no liceat / ¶ Dicit tn ecam q pbri
no vadant sine stola induti i cap
pa ul supplicio z si sine stola pro
ce° simpla r dic / ¶ Sine stola tpla
r dz xxi q iiij si pbri / ¶ Itt sir
ligiosi dnse gfessionis pdicent
xvij di / z dnsitas hitus sustinz si
delibq scamlu / dnz se dnse confor
mar qua adenn supiori rgulas
hitu eps de uita z ho cli dz / ¶ Di
tu sunt mochi ul rgulars qmorat
in scolis cu stolas bus / no io dnt
depone hitu religionis / nc abbas cap
pr stolas hor ud cis de al dispe
sar / nc etia illi dnt ut ysta dispe
sarde si desto dispensaunt cu ob
h / Rod / ¶ Itt clia no dnt portare ar
ma si portauint dnt qmunicari eps
de uita z ho cli / spere comati no
destitunt pdut pulegiu clicatus
xxvi q iiij / ¶ Si quis suadete / eps de
sen ex / d audia / no dnt ingi se
sine uiste cra / ma si uisitant p loca
piculosa sic pnt ea ad hom lat°
iiij / licz no dnt pente xxxiii q in mi
h ns / sup dcm e clia inglo / Itt
ab officiis inderetibq qpescu° pa
nuysione pulegij clicalibus / xxi di
de ui z ho cli / dnsc caus / ¶ Itt hu
no q ra pegrnacoib sine tunicis
sine ueritatis ud alia ptd cu hoesta
licz clicu habitu cusformar z as
sumer hitu laycale ul pmalz ul
filem xxi q iiij eps eps d uita
honestate clicoz z c offic
¶ De hospitalitate ti pr

¶ De hospitalitate

Deinde considerandus est septimo
capitulo regule apostolice scilicet qualiter
ordinandus est hospitalis. Debet enim
ordinandus esse hospitalis, quia ut dicit
ysidorus Domus clericorum omnibus debet esse
xvi q. i. quoniam ad hospitalitatem certam non
potius qui domum suam hospitibus claudit
psi dist. § 1. Servauit quod hospitalitas
alia est violenta et ad hanc non tenentur cle
rici quod de eum ee. c. pro. Alia caritatiua
et hanc aliqui petunt quod condebito ut predi
catores et plati. Alii simpliciter sine propriis
sustentatione. Hospites tamen sub conditione
quia sciunt noti et constat eos missos
ac institutos ad predicandum uel ad pla
tinam recipiendi sunt. Si uero sunt ignoti
ac dubitant an tale officium sit eis
iniunctum debet hoc examinare et quia ita
sit scilicet ita manere periculum ubi non n. tm
das temporalia. Sed accipiens spiritualia ab eis
magis ubi magnum periculum sit ab aliis p
cipiendum quam ab illo qui dare pt ut ple
di questionum. Circa secundo tamen scilicet cum pecti
et sustentatione corporis sint sub distinguen
ue quia aut potest omnibus habundare aut
non. In primo tamen debet dare omnibus indigentibus
Inuitant nos ad hoc exempla loth et abrahe
qui omnes indifferenter recipiebant. Inter
omnes etiam recipere an loth incederunt in a
si non omnes recipisset forsitan inter alios
angelos expulisset ut in dicto c. questionis.
Commendare etiam ecclesie inter ut xxi q. 1.
quod dispensator etiam circa in quolibet peccata
tacemus de cibo scilicet iusticiam concep
natura de tali tamen periculum. Dt Augustinus
libris epidenti parcius tollit quod frangit
ut v. q. v. non omnibus. Sed si misericordiam negli
git et ad modicum expendit ecclesia alendus dis
di pasce. Circa secundo tamen cum non possit omnibus
satisfacere. Quatuor ambrosius esse consideranda
scilicet fidem causam locum tempus. Modum autem
in singulis propinquitate etate debilitate
ad uertetur sine nobilitate. Fidem quod fidelibus
expendus infideli. Causa quia illi qui
... capti ab hostibus sunt alius prendi
Locum ut si iniustis pro debitum etiam
... ... alibi suppliciis na

considerandus debere indiget misto aplius
tempus quia si tempore afflictionis fuerit
alie impetret si tempore periculi quod rapt
aniste ad mortem ceplus apud te peccata
tua utilia valerent quam uita mortem
non est leue peccatum. Modum ut non tam
omni neque simul opes effundant sed discrete
dispensent nisi aliquis ex toto uellet
relinquere seculum. Propinquitate ut propinqui
sanguinis equaliter preferant. Statum quod
scilicet preferant non in gratia .i. non debet
propter carnalem amorem sed pascat propter ne
sustentatores. Etate quod senes sunt iuuen
ibus preferendi. Debilitate quia claudi
ceci naletudinarii ceteris omnibus preferri
sunt. Nobilitate .i. uerecundia quam in
genuos facit natales. Preferunt alteri
de hiis qui ex diuitiis sine uiris suo
ceciderunt de egestate hec capitulum plene
86 di non satis.

De doctrina.

Postea considerandum de doctrina
ordinandi. Hec autem consistit in
corripiendo et precipiendo. Debet
autem corripere ex caritate cum discretione
temperate scilicet considerando medium ex remissione
et seueritate. Quia quod greg. et habetur xlv dist.
disciplina uel regula multum destruitur
si una sine altera teneatur. Sed ita alteri
expedit mollius et ut de nimia una
quam de nimia seueritate deus reddat
l. di pondere. Inpsi cum non potest leuitas
sucredere debet asperitas quam docet apostolus
ad thimo. iiij. Argue obsecra increpa
in omni pacientia et doctrina. Debet autem uigor
iusticie temperari ex pietate mansuetudine sed
ubi conscitutus sit tamen debet platus ~~negligere~~
inregere aspiritualibus ut eorum equitas suga
cetera multitudo peccatum. Si quis cessatores
corrigere etiam debet maiores dimittit
quam eligunt aliquos ad peccatum ex de
electo. Consolationes iiii. Tertio ex peccato in quale
quia de peccato debet digne et persone ex de
de officio delegati. Sanctus quod ex duobus etiam
uigor augetur scilicet cum peccatum defendere ex
de pe di vi c. 1. et cum iusticie pedag. 1.
recipiunt. Si autem platus negligat corripere

Hui⁹ peccat xj q. vij quum episcopus
cum deponendus est sed dictum. Si aut
excedit dum corrigit ex caritate non
rogi^t^ apud deum veniam postulare et
quatenus velit ex humilitate ne dum ma
gna humilitas regendi frangat aucto
ritas. Si quis placuit eo modo ex
cessit tamen veniam petere non v. Si of
fendit nunquam tamen cum al. 20 prelati in
faciliter prelatis qua privatis gemitus
quia dictum facilius vix iusta pro
ratu pro xev. di. qualiter. Considerandum
etiam perdicatorem prelati quod meo sit virtus
caritatis ardentis et quibus vita lucentis
studia sed fulcis exactis predicanda quis. Item dar
tum predicatio debet attendi pro tempus oppor
tunitatis 20 loci honestas ut scilicet predi
cetur in locis publicis et honestis et non
privatis ne suspicio nascatur contra hoc hec
ex di si quis pulsatur in locis privatis
dicere aliquid verba legis quomodo sic pluries
exhortator ecclesie de hoc tamen ex iuncto
pro discendere et auditorum qualitas ut
scilicet sapientibus dicantur alta sic pluribus
non xviij q. 1. ex. Item etiam quod non
debet cessare ardor predicatorum vel predicatorum
propter subsannatorem ex di. sicut 2 or
intellige quod aliquam bonum sit in ma
lis vel sicut omnes mali spes tamen
sit de correctione. Alias sicut omnes
obstinati et nulla spes sit de correc
tione. Immo forte fierent deteriora
cede peyores debet tacere et dicere tamen
Iudico xev. di. Solus sedebat quia
repletus amaritudine eram. Vel potest ad
alium locum se transferre ubi posset ali
quid fructum facere secundum illud quod ait primo
Si vos persecuti fuerint in una civitate
fugite in aliam et hanc de hoc pluria
vij q. 1. § hec tunc pensandum et sed cetera
et c. ibi et xlviij di. sit rector ij

De modestia

De inde considerandum de modes
tia ordinandi de qua dicit
apostolus quod oportet ordinatum esse
non percussorem sed modestum de qua etiam hec
xlv di. statutum. Et primo de modestia in uti

pliciter percussione et pena eius 20 de
homicidiis et pena eius 30 de homicidio
ligue et pena eius 40 de homicidio
iustitie et pena eius 50 de homo
necessitatis et pena eius 60 de homicidio
casuali et pena eius 70 de homicidio
voluntario et pena eius. Octavo de
quibusdam dubitationibus circa materiam istam
nono de dispensatione que adhibetur
circa percussores et homicidas. Circa
primum sciendum quod duplex est percussio una
spiritualis que fit malo ut virtuti fer
mone. Tamen sic se distinctus prelatus virtuti
sermone corda perculit ex sermone et hec
semper est licita quia mala di. plu
ribus. Altera corporalis scilicet que fit cor
poraliter manu vel flagello vel alio verbe
rando. Hec fit aliquando ex malicia vel
odio vel vindicationis magis timetur et
tunc prohibetur quia tunc scilicet primum mortale et
tale peccatum debet corrigi. Si se non
corrigit debet deponi. Ex de cle. pcus
c. 1. et loquitur de constituto in ordine
sacro xlv di. c. 1. et c. eorum vero qui dicuntur
percussionis semel commisse ad depositionem
non sufficiat ut dicitur de cle. vel enormi
lesione lv. di. si Galbanus. Aliquando fit
ex caritate et causa correctionis et hec
licita omnibus prelatis subditos suos
ditos suos. xxiij q. 7 di. xv omnia plu
di. tum. Item. Ita tamen quod debet disciplinare
subditos superior ut tamen pietas sub
ditis incidat disciplina rigorem
c. di. § hinc et alibi quia ceterum illud et
Episcopus autem nullus debet sine libera
manibus. Di. 86 non liceat. Item tamen
peccatus publice palam verberibus v. q.
v. illi qui non tamen secularis libere fecit
eum. Sed clericus sit verberandus ut hec
f. li. vij ti. 3 c. xvj. Circa vero publi
cos et cetera sic distingue scilicet quod aut
clericus secularis. Vel regularis si secu
laris aut est in ordinibus minoribus
et talis aclitis et pluribus [illegible]
licite verberari xlv di. § cum [illegible]
tamen hic fiat et cum adhuc [illegible]
saltem capital tamen voluntate [illegible]

cuibus et talis liberatio non est nisi in casibus maioribus enumeratis supra in eodem ti. circa principium
rum liberis. alioquin liberantur eo quod non
meruit. ac contrario semper eo quod prima
conditione voluntatis. Sed si quis non dicit hoc
vide infra li. vij. ti. 3. c. 18 et 19.
Si autem sit regularis talis secundum Ray.
non liberatur ex pluribus causis quod
de appellationibus reprehensibilibus sunt. Et de communi
qualiter et quod dictum. Vocantur enim prelati
regulares regulares per communitatem et
eorum ordinis disciplinae, liberant subditos
suos fratres vel conversos. Et hoc posse vel pa
lios regulares vel clericos seculares
nam si per laycum non conceditur scilicet quia
penitus sunt incorrigibiles. nec est si
per clericum vel religiosum. Et non contrariatur
vel saltem conforman distinctione ut cum cor
rectionibus et mandatis et vocantur ma
gis de congregatione. Et ille casus quod
ponitur extra de sen. ex. universitatis. fin.
Ray. ponit quod abbas vel prior licite non
clericum vel conversum causa disciplinae liberare
possunt mandare. Ray. quod scribit Item Innocentius
quendam monachum percutiendo sa
nasse. que contra monitione sanare
non potuisset ut solus dixi. s. salvum. In
telligit autem Ray. quod non sit tutum quod
prelatus regularis faciat subditos
liberare per laycos conversos. Et in dicto c. uni
versitatis non videtur sibi concedi quod hoc
faciat abbas. sed per clericum vel monachum.
Sunt et quidam alii casus in quibus licite
percutitur clericus a quocumque clerico scilicet vel
layco ut habetur infra lib. vij. ti. 3. de
percussione etiam vide illud quod non est
infra eo. vij. q. 2 et sequens. nec quod
2 non tamen et cetera. Sequitur nunc de secundo articulo
scilicet de homicidio spirituali. Et pena eius
quia eam ad percussione alii sequitur
homicidium. Et hoc secundum Ray. de pena hom
icidii. sed. Homicidium autem divisione
prima dividitur quod homicidium spirituale
tamen est quod homicidium quod committitur
animo et intelligitur et quod corporaliter
Primo modo committitur dupliciter scilicet obmittendo
et scilicet ut cum quibus videtur primum de quo

ventate et non subvenit cum posset subve
nire. Et xxv. dist. 86. Di. quia passe famem mo
riente si non pavisti occidisti. Et que
tenendo scilicet ore corde et opere. Corde scilicet
odiendo. 1 Jo. iij. Qui odit fratrem suum
homicida est. Ore dividitur scilicet detrahendo.
unde Sicut vos per detractores dicit de
homicidiis et malum suadendo vel con
sulendo. unde Aug. Si fratri tuo ma
la persuades occidis. Ille enim qui odit
in corde occidit quia mala vellet non
esse alio bono esse quod odit. Detractor
non perimendo occidit dextera altius et
qua vinciebat per bona voluntate et
proximum. Et postea de hiis tribus dispe
di 1. homicidarum dividitur inquietabis noli
puta. Opere autem committitur per primum sta
dia de criminali quia Ray. vel quod imposs
ibili dicit criminali prelati tot morti
bus rei sunt quos ad posteros per dicimus
et transmittit. Et quia omnibus quique
instiis admittentibus fui consummata
contingit homicidii pena perductore hom
icidii est prima. Sequitur de 3o scilicet
de homicidio lingue et pena eius. Hom
ines per corpus et corporis et vel committitur hom
icidium dividitur in actione et passione. Hoc
autem contingit dupliciter scilicet lingua et facto. 3
Primo autem dicendum de homicidio
quod committitur lingua. committitur autem lingua
tripliciter scilicet precepto consilio et defen
sione. De primo modo et 2o exemplum
patet. De tertio scilicet de defensione sed
exemplum cum quibus dissuadendo
retrahitur a bono proposito homines vo
luntate liberare aliquem a morte. Et
sic quodammodo indirecte fit homicida
quod est intelligendum si dissuadeat corrup
ta intentione. sicut si hic faceret ut
a periculo suo dampno illi placeret
sed etiam ponitur exemplum secundum Ray.
in defensione rei dicta criminali per
advocatum vel actor probavit tenetur
ad talionem. Quodlibet autem tamen
per dictorem modo committitur homi
cidium secundum Ray. esse mortale peccatum
sed hic intelligas sane scilicet de precepto

dnisto vel civib qui no ht auctte pu
piendi | z de ɔsilio dnisto siue cor
rupta intentione dato z de defensione
dnisto st intentione corrupta statuit
p dnd e talis si iusto precepto iudicis
vel potestatis iusto ɔsilio assessoris leti
ma defensione interueniat homicidiu
| non cmittit pctm | similr pctm q
non cmittit | sm ibid c illud | sm pctm
q ~~hereticum~~ hinc duas ad h de re
gistris | hmoi homicidiu pcca st quis
si legia e irregularis | q etia pq primaz
partem incipit mod z deinde etia
ɔmisit de pe di e pitulose | di l.
si quis vidua | sm aut q tid hs
micidiu cmittit ɔsilio | hic sm ray
cmitt dis ɔsilio pumes ɔdulitate vel ro
nis | primo no est c ad audiencia
.i. dicit q tunc quis ɔsilium vel mandatum
d morte aliq dedisse videtur qn hic
precepit vel rogauit vel mandauit vel
alias ɔsuluit utilitate eundo q ise
qui | Itemq d eo q no ɔsuluit hom
cidiu sed illud et quo sit homicidiu | ext
primo ext e ad audiencia a talis
fit irregularis | ut si precepit iactum machine
vel baliste vel q sic ad capiend cas
trum q no pt facile capi sine morte
homicidij | si ibi interueniat homicidiu
d capiendo castru irregularis est | secus
unde q bujus si mandet q poitore
vel fructuose capiat | tunc enim licet
illi qui ad hoc vadunt aliq occidat
consiliarius ppter hoc no est irregularis vel
visile esset q hic sit homicio fi
no posset | alij dicunt z forte me
lius q si in opus illicitu ɔsulat
est irregularis si mortis inde sequatur
ar ext e ɔtinebat | Itm si mandauit
aliq ulteriu quia satis e uisile q
se defendet | Secus si ɔsulit lici
tu opus ut q capitur malefica vel
alius similis | Item si mors in sequitur
q hic no ɔsuluit ext e ti fi · ptm
fit irregularis | Si dicte morte aliquis ɔ
suluit ext ne elatis | si mag me refert n
tz statim pq ɔsilium fiat homicidiu

vel pq longu tpus | nisi ɔsiliarius re
rit ɔsilium primo primo est necessariu
videtur q accidendo mdret q ɔcauar
nisi pbar edat q ille cui ɔsuluit
a proposito resipiscat | Item eos qui ppa
sua mandauit homicidiu sufficit
q tunc mandet ɔtrim vel parte cu
cidendo d eat | sciente eo cui hoc ma
dauat | Item dimittas hmoi q
qn aliquis vult mandato alterius
z pro aliorum occidere | unde q tenet ma
dato vel contra voluntate cui ad
beat cessare | Et qui pe tunc ille qui
ɔsuluit semper dz dissuadere z et
plus facere si constat dictat caute
tamen ne aliqs pdat | Et aut ille
cui ɔsuluit plus occidat quad aliq
ɔsilium etia si quis plus pmittit vel
q irregularis est | ~~ex~~ primo ext | z h ead pen
sti dg lo ibid | Item si alium ɔ
sulat q aliq occidat z ille occidit
ab eo quem occidere volebat | Ray sm
primo ext ibid st d r ad audiencia aliq
dicunt q irregularis e q ɔsuluit illicitu
opus | alij q qui no ɔsuluit d
morte hmoi sed alterius nisi stauiu
lent ɔsuluisset vel nisi pl ad occi
dendo mortis periculu est magis tu
unde primo potius cu ps z cash
fert host ibid | Item si quis ɔ
sulat alium q dimat se priuat
vel alias se inficiat | ext primo
ibid q sit irregularis sicut ille faciat ar
l. di si quis vidua | Item si aliq
custodies laborantem d qbus de
consilio alicq ictant cui pp aliud
latq ut creus mouat | unde hoc ɔ
sulens z facies sunt irregulares | Ray
sm ray | si ɔmissione tali circulis mo
ria quia forte auctolitq ma pli
vel ɔmisericordia motq apostolica vide
z sufficiat | ut cui eis pt per episcopum dis
pensari | licet dispensat possunt aplat
sius absolui | non sint seculares siue
religiosi | hic solus quia a [illegible]
pt absolui sint pt [illegible]
sibi retinuit ext | Et aut [illegible]

moid' fuit irreg' sicut eis sufficiat pe
nitere de pecco et mala intentione. Si non du
bitet eum non fuit mors subsecuta de
ponat ad arbitrium boni viri leviter et te
meraria asstrictus alis turbis eligat via
ar eo de pen inq pedum n° e tenendu
sufficiat aliq tale similiter sortilegium aliquid re
tule puta si pone sorcibus ad truf ino
nentis presertim circa mise tu tale vitu
te non habet sing sortilegia de pecco tu
dz agi pena. Item Ramundus de illo q vo
lenti sortilegie motis fugere consulit q
remaneret et ipse puer preciudet ei tu
illis volebant eu interficere et rema
sit et interfectus ab illis fuit/ nunquam ille
consulens est hic fuit irreg. Ram° consulens
ille tam fit probabile credendi q si ille
maneret periculum ei non imminet puta
tu esset per vel duos vel intimus amicus
sperent eu occide minime poterat presumere
posse eos ab illo proposito retrahi non fit
irreg aquibusdam fit si non habuit probabi
le credulitatem sed temerariam presumptionem
Ratio maior est lata fuit culpa vel ne
gligentia quod est dolus. Item Ram° si quis consuli
igne eum occide paganum sano licet
non animo persuadet sed proponendi quod de hic
sentiet. Hic licet videtur non credit rad q
esse hic fiet irreg licet ille confidens de
tali suspicione postea paganum occidit
erimus cu sic videndo errasset. Item
suader secularis copulat alicui pitu
Ram° clericus conscendo vindicte cede
dicte sit inferens incendium et homicide
sic dz puniri de vite contum v q v de
latoribus descendendo ad festum aliquis spe
cialem inter quorum consulere quod fugere
ventis opus fuga solet de qubus
h. i. s quam. Si tunc clericus stat vel credat
iudicem brve vocam se tam clamus de quo
fuit suspectus cauta declinet n pt rta
iusticia educere tam clamus ad inducere et sic
intelligitur per exemplum q vel pessima
[illegible] Item Ram° si clericus errant
[illegible] sibi iudices esse puniendos
ad mortem et inde secuta e eius suspect
et tales punitur ad mortem/ nunquam irreg est

qui sic rndit. Ram° plenius ille ipse
te inne consultus quoniam consuli consuevit
et vnde consultus distinguit si q credat
in apientibus inim et tu per vaide apios
de testes. Item sub apione sua inq
casum est aqui pto non est esse irreg
eu tu vndit super esse paradopu
enebri. Si aut erraverit agnica ista
et supremandu neq nisi puta quibus du
bitarent si que mors ex eius responsione
irreg est tu fuit i culpa lata. Si
no no repute nisi puta me medici prudt
ultimum puta si puer dixit id q de tali
bus sentiebat cu non presumeret n p
sumere deberet si sequtur eius responsione
mors est pr hic irreg si no respondit
d cau de facto. Si aut respondit d
caus sicut de facto particulari et e
hic mors sequtur est irreg cu fuit
d culpa sic rnd. Hostiensis. Item ar adul
teri vindicta de coes pla expletis
in tepore et glo. Item Ram° si quis alicui
suadet q se exponat se periculo pro patria
sua vel pro cive suo. Ram° sum summa
eo e. ad audiat non e irreg. Et i
merito ille cui consulit expon q in
periculis et sequtur sed si sistet. Item
mortuus tunc vr q fiat irreg et id
hostiensis ibid. Item Ram° si quis alicui consu
lat q se exponat morti in dubitat
pro honore vel pro fide vel pro statu eccle
Ram° sum summa ibid. non fit irreg
etsi mors inde sequatur. Quia per
subeunt mortem q nichil et statim mar
tires motiui sunt propo ibid. Hosti
ensis inquisitores hereticos excusat ab
irreg cum sciunt q statim eos procur
riant aliq esse hereticum dz occidi 23
q. vni legi v q v. si audieris sum
confessor. Item queritur inde de glo sed de sp
Item q committit de facto iniustie et
de pena eius. Item eum committitur hom
cidium q dicitur sed iniuste vocatur causa et
voluntate dequo nichil corpore de mite porne
et primo de homicidio q committitur iniustia
Circa q de scriptura quor sit tu index ma
lefactorum iniuste condempnat ad mortem

vel minister .i. officialis siue executor
sine iudicis a iudice iussus iuste con
dempnatum occidit / Item nunquid prelat[us]
dummodo non ex odio pronunciet / Dicitur quod de
licentia fundendi sanguinem nec amo
re ipsorum / ut pro sola iustitia
et obedientia cum cordis dolore et com
passione hoc faciat / Ypo[cras] ad idem pro
dei enim minister vindex est in eo qui
male agit sequitur de illo ad quem pertinet
facere iustitiam xxiij q. v miles / Item mi
nister / Item homo / et de pluribus aliis in eus
dem q. lxxxvi di. odio / l di. vel quod pro
homicidio aut iusto seu iniuste facto iusti
tia et retradimitione nulla dispensatio
prima concessio / Item hoc irregularis efficitur.
Item irregulares sunt quicumque in tanta causa
sanguinis fuerint iudices / assessores / procu
ratores aduocati actores / vel etiam ui
sum quorumdam / officialibus / testibus / notarii
quidam exceptis / vel scribentes / legentes vel
dictantes / attestationes / condemnationes
libellos / pro vindicta sanguinis destinandos
ergo nec clerici vel monachi fundere sang
uinis / et clericis / de eo quod est pro clericis eo libro
di. l j. aliquantos / et si quis presbyter
tidus sequitur mors vel effusio san
guinis per episcopum dispensatio ut in ... iure
Item si in criminali causa non debet scribere
testes in forma autentica / Si tamen scri
bat non in forma autentica non fit ir
regularis / Dicitur extra de immo. et honesti cleri ne
clerici vel monachi / quod qui scribit testes in
causa sanguinis non fit irregularis nisi
sequatur homicidium / Dicitur ibidem / Quod
quod si quis scribat quod aliquis capiatur
mutilatio accidit fit irregularis / licet scri
bens causam ignorat / Item quid de episcopo vel
alio prelato qui in ... dominum temporale
in aliqua villa vel castro / nunquid intro
mittere per se ... iusticiam faciendo
aliquo modo / Respondeo quod dicit constitutus
iudex persona secularis qui tales
audiat et puniat tales sanguinis cum pro
et debet precipere quod fideliter teneat iusti
ciam / Et si nunquid ille grauat ab eo quod
agi debet ... aliquo de ... in clerico

pro eo de ... sanguinis pena infligi
debet pro respondere hoc non potest ad me
dicendum an putibus / quod vero hoc est per
indicem ut vt ... supponit in potentibus
tunc debitum exequatur ut fiet ex hoc
irregularis licet puniat cum pena sanguinis
/ quia licet clericis non licet per causas
sanguinis agitare / licet clericis tamen cum in
... obtineat temporalem quam punire et
... per metum irregularitatis alius
delegare / et si appellatur ad eos item ali
is delegent / vide ne clerici vel monachi
/ teneant cum prelatus / ne ... inferior
... vel indicatum index intelligat
quod enim pena sanguinis punire de
beat ... de ... est pro clericis / Item nunquid
fit quibus irregularis ex hoc quod quibus ...
contra vindicta sanguinis / Respondeo prelatus
huius ... non debet interesse cause
sanguinis quamuis ... vt ... causa
depositionis / quamuis in ... interesse ... tam
quam auctoritate ... quod ... clericis
/ alius aut ubi prelatus ... sola ...
... vt ... vel ...
... aliquo modo ad hoc dedit ex
hoc non fit irregularis tamen grauiter peccat / Item quid
de iudice vel officiali / alio milite vel
aduocato qui ... sanguinis ... eius
huiusmodi tamen officia exercuit non fuit ea
/ Respondeo hic non ... Si si quis ... non
fuit irregularis / Iudex tamen qui causam sanguinis
exercuit / aduocatus qui ... scribit
/ et aduocatus qui ad effundendum san
guinem ex suo officio dedit / fiunt ir
regulares licet mors vel effusio sanguinis
inde secuta non fuit / et idem dicitur
qui ex odio operam accidendi aliquis
dedit / Sed tamen non accidit ut mutilatio
cum talibus tamen episcopus dispensare potest
Item de milite vel dicit hic quod si fuit in
bello et per eum non stetit quo minus
repellendo vim ... duplicitatem ...
... tali facto ... potuit / Item aut ...
non ... / vt ... operam ...
licet in fine non repellitur / Item ...
Item quid de clericis illis qui ...
zelo fidei et ... indulgenti ...

nerit signa p[ro]fectionis [con]uenie[n]tibus | Secundo si
u[er]o qua[n]d[o] tulerunt occupata fuit ad mor-
tem casus | sunt irregulares | nec dispensatur cu[m]
eis nisi p[er] papam | Si autem nichil fuit
occupata q[uia] forte motum fuderunt an[te]
q[uam] esset accensa | non sunt irregulares | aut saltem
p[otes]t cum eis ep[iscop]us dispensare | Si non
probabiliter dubitent utrum sic uel sic contigit
certum sunt q[uod] illa mater d[e]i ignem proposue-
runt ... et dimittat in cultu
non sine ipse dispensatione indicetur nec
[illegible] ep[iscop]us de tempore ac clamans di
de his i. uol. l[ibri] [illegible] Item secundum Ray[mundum] clerici
ludentes aequa pellentes uel sibi currentes
uel pugiles sunt irregulares si sequatur
homicidium | Item vol[untas] reddit [con]silium dicit
in quo dicitur [illegible] ac e[st] secunda [Post]
hec dicendum de quarto sc[ilicet] de homicidio
q[uod] [com]mittitur necessitate et decimus pena
de publice [illegible] Dicit Ber[nardus] q[uod] e[st] s[im]pl[ex]
distinguendum homicidium q[uod] [com]mittitur
defensione et secundum eundem | ibidem et
alios magistros qui distinguunt | quantum
necessitas illa fuit euitabilis | aut non
| Si primo quia potuit sine actione euade-
re eius et homicidium | et talis homicida
quandam agit dicitur | nec ad maiores ordines
ascendere dicitur | nec etiam in susceptis tollerari
| nisi ex magna dispensatione secundum aliquos
sicut Ray[mundum] et Ber[nardum] secundum alios non sc[ilicet] secundum Goff[redum]
per actam primam | de iure [com]mun[i] pot[est] esse
qui assistunt ordinibus iam susceptis sed
ad superiores non ascendat sine magna dis-
pensatione sic intelligunt de huiusmodi
extra de his qui clericum 1. 2. 11 | Si secundum Ray[mundum]
necessitas euitabilis nisi in tantum eo
quod tempore agressionis homicidium euita-
re potuit | sed esset reus q[uod] sua culpa ad
talem necessitatem deuenit | ut cum quibus ui-
debus exercitus veniret ad defendendum.
casu | cum fugere possit ..., talis ...
tum in illo pertinet ad eum et p[ro]pria necessitate
securitas | secundum Ray[mundum] si domicilium
[illegible] suas ubi habebat quas sibi
[illegible] | Si autem necessitas illa fuit
inevitabilis et occidit hominem sine odio
premeditatione [illegible] cum ad dolorem ut

se et sua liberet cum aliter non posset | nec peccat
nec penitere tenetur ad cautelam tamen propter du-
plicitatem ambiguum quod potest timeri ne
in aliquo excesserit | uel ne ex indignatione
uel iracundia | aut libidine vindicte
et non necessitate se defenderet motus
fuit | ut extra eo. ti. v. c[apitulo] ... et in
corde de semper dolere et quod simplex [illegible]
a scelere quod tanta necessitate incideret
ut sine homicidio liberari non potuit | quia ut
dicit Bern[ardus] in culpa agnosc-
ere ubi culpa non e[st] ut e[st] in [con]scriptis
q. v. di. ad eius in fine | Talis autem
homicida non e[st] irregularis ut expresse
extra de ... e. c. 11. et 111 | si e[ccle]siae lator
| Hostiensis autem et alii dicunt | dicunt quod qui
non potuit uitare | ut cum quibus fugere
non se defendit timens periculum et aliquem
cum scilicet iuste | ergo si iuste ...
quod dictat ... et quod dicitur e. c. 11 [con]firme
predicat [illegible] 1 penitere homine
si intelligit quod periculo corporis
iminet | secundum Ber[nardum] de ... timet ... | morte
et sustinemus | Alii non ponunt exem[plum]
tale ut Ber[nardus] quod e[st] ... in glosa
... quod ... tenebat gladium
in manu ad suam defensionem et pagani
irruerunt in eum | ita quod ... nullos po-
tuit euitare ... ille interfecit ...
... tenentes illud | Item secundum Hos-
tiensis homicidium potest dici actuale | Clem
aut ex... quod de homicidio ca-
suali et notorio | si fuerit ... quod si quibus
aliter mortem uitare non ualebat ...
... uel mutilet ... non sit
irregularis | Deinde dicendum de 6o sc[ilicet]
de homicidio casuali | cum [com]mittitur
... ut cum quis arborem incidit
et cadens arbor aliquem opprimit et
similia | Sed hic e[st] distinguendum secundum Ber[nardum] quod
e[st] secundum et etiam secundum alios magistros | quod
aut opera ... dat et debita di-
ligentia adhibetur | puta cum quis campa-
nam pulsat campana cadit et aliquem
interficit | ipse autem campanam non pendit
et quandocumque pulsat clamat caue
caue hic exem[plum] ponit quod e[st] | Item secundum

morte

Clem

6

hr intellige illud qd e dictum ca pla
alia hui 2 qd e lator ca plus quod
pugnasti 2 l. di hy. qui sepe qt pi
dno 2 tunc d nullo imputatur tm
nec pctm ibi qmittit nec irritas i
ordinibus suscepte uel suscipiendi
qm hr ut empibus pdictis Tamen qn
illicite dat ß diligentia debita
no adhibet utroq quis arborem pu
ta incidit Et 2 qd e sepe tm no clu
spit nec clamat tepestiue 2 alte
caue caue Et tunc si quis ea cad
ente arbore occidit illi imputat 2 c
pnc diligentia debita adhibeat
pnc no Et in his casibus irritas
contrahit d suscipiendis 2 etiam d suscep
tis ordinibus ind p ppm dispensare
ut qd e pcut 2 c qtinebat l. di cle
ro. 2 c si quis arbore 2 d pluribus
aliis c eius di 2 cp Quod de
clerico qui ludebat ad quem lucum cum lay
cis cuius ludi ad to pie dcp abstines
ludum computabat pom euat laicus eum
obtinuisset a plicuit sup clericum cqta
turus cum 2 tunc a falce illius clerici q
attintus casu vulneratus fuit ex quo
pg paucos dies decessit Quod
est de clerico ludente cum uno clerico q
ic cuius clerici ad tres quices aculter
lo qd ad latus ferebat qui vulnera
tus obcubuit Respondeo sp clericus ille
fit irritas ita qd nec ad minores ordines
ascendat nec i susceptis offio ministrat
no tpc i cum eo qd pp ppz dispensare po
tit tn d substractionatis offitio ministrare
ex ~~uno casu clericus ille~~ ep dispe
satione qd cum qtinebat In 2o casu
clericus ille 2 ordinibus habitis utet
2 ad maiores ordines pmouebit
Som aliquos de iure ciuili qp l andr
Som aliquos v9 ep dispesatione ppe
sit dusidie intelligunt dunsi qd e
lator Et cum c s tag vidit psy
2 2 ub qd e q tam dusidie d ipis
indicat Et l b c gl 19 c qtinebat
q v primo casu dabat opam rei illi
cite ludo cum laycis qui no liceba t ii

q. 7 laicus tamen no adhibuit ca diligentiam
quam debebat qz si tum sciebat falce
2 ludi qsiderat no remouit qz falce
cus in culpa fuit In 2o casu ludebat
cum clerico 2 ludo licito 2 no sperabat
ad mali futurum de cultello illo 2 c
no fuit i culpa si ille q pcutit cum
in tiram 2 qt tum pdixit bar. di pp
de his clericis Quod si quis lapid
pcuciat ludo pg aque 2 ille more
declinas lapis illum impingit pla
ged aliud ul al cadit 2 moritur
Respondeo si primo qd e qpsita tal e
irritas qm ille ludus e noxius
2 id tho n glo ibid Et 2 qz si talis
no qpr lesione qp tam qz no de
se mortifica si qpr impunia medi
ti 2 incuriam pcnes cum laboribus
2 sudoribus qpposito moriatur Respondeo n
q irritas si 2 ut v c qpsitas primo
tn intellit hr qd lapis qui pcut
no pstitit causa ruine alis secus
Quod de clerico qui casu lapidem
pnerum tam occidit Respondeo qd dispe
satione pt manere i suo ordine di
l. clerico 2 c v ui fin. Io si dedit
opam rei licite puta expellendo
porcos d agro no adhibuit cum dili
debitam alis i nullo pnict Quod
ludant aliqui cum pyla 2 pila ma
nu tondentis aliqui ita fortiter im
pellit q illum q tondit occidat Respondeo
si tondebat v ubi qsueuit ludi
2 ille qui tondebat stent fariebit
se v tondere imputat si stauit i
periculum ignorabat imputabitur ton
denti Sig ad l. aql. q mela.
Si quis impellat me d aliud
ut aliud drme 2 ille moritur instig
teor Ite aqui boult me pcutere
2 d eleuat ictu d gladio pcutit
aliud 2 moritur Ite ab me d pelle
dos recadit 2 moritur Ite aliquis
ferat equum 2 sedens sup [illegible]
st 2 moritur imp i his [illegible]
qp tu no tis moris [illegible]
hn. di l. sepe qz [illegible]

qm ad primos et tempus ut in culpa
qm ad ultimum tamen ℞ ff ad l. aquil. ¶ Item
si quis bestiam vel leonem quis aliquem
occidit. ℞ Sm. ymo est e. ad audi
entiam non inde q sit irregularis dummodo
non fecit malicia lateat culpa in
modo altitudinis non in ut q legens culpa
vel negligentia ei debeat imputari ut aliqui di
cunt q sit irregularis si hoc possit imputari
sibi ar. l. di. his in arbore et supra
et ead. reffert hosti. ibid. ¶ Item de
presbytero qui ascendit super equum ut iret
aliquo tumulo ad spaciandum q equus tu
pit sessoris arbitrio lascivaret eum ut
eum refrenaret frenos inde expulit
equum stimulavit fractoque freno
equus sub electus currens sessorem pro
iecit et puerum quendam oppressit ℞
presbiter ille in nullo culpabilis est quia non
voluit nec fuit accidit ut difficultate
operam dedit Sm. in nullo est irregularis
et est dilectus in de hoc et dist. de hoc q
culpa esset si frenum de levi rumpe
retur aut equus est fugit ut si propter eius
imperitiam equus lasciviret mitti ad
l. aquil. si in impetu quoque ex ibid. si propter
eius infirmitatem et imponitur ¶ Si non
sciebat propter vitium equi qui sic
currens vitia. aliquo sessor regnaret
et tunc non imputatur sibi et sic tunc
imputatur ei et fit irregularis q debuit
scire se non sufficere ad retentionem eius ut
in c. sign. ¶ Quod postea considerandum
est primo scilicet de homicidio quod committi
tur et de pena eius ¶ Circa primum
q tale homicidium est enorme peccatum
et committens graviter peccat q pro tali homicidio
Sm. tamen est indulgentia prima c. l. 1.
au. ut dicitur est sup. l. c. ti. 31. q
si fecit voluntarie si sit laycus excommunicatur
si aut sit clericus sive pro actu sive pro incu
ria sit convictus degradatur nec cum eo mi
sericorditer dispensatur ut l. di. ¶ Si quis
voluntate et c. si quis vidua ep. de
cima in me si et omnibus Sm. tamen quosdam nec
ibid. i. glo. quoniam pro magistrorum officio
et beneficio privatur ¶ Si aut deponi si aut

sedulit prudenter suscipiat michi locus
clericus deponitur sed ab officio et beneficio
ut ep. c. sicut dignum et de c. si quis
vidua etiam si paganum occiderit
ut l. di. clericus qui paganum nec
cum eo dispensatur ut infra videbitur
¶ Laycus autem ad ianuam ecclesie se iaceat
et de si ante sue conversionis accipiat ut
in c. si quis voluntate ¶ Sed inter Sm. si
deteffit quinquaginta prudenter compleverit
q peccatum eadem quod compleverit conversione post
ut 26 q. 6. si quis de corpore Sm. aut
leges alter et incipiunt deportantur
vel in locis non bestiis subiciuntur
ff. c. l. in si ul. et l. pruden. sacr. vel Sm.
hosti. si quis actus sit l. cor. depit et
puniatur capite prudenter quod actus sit
q homicidium inter fecit vel q peccatum non ste
terit ut inst. de publicis iudiciis §. item l.
cor. et sic de non homicidio quolibet ca
pite punitur Sm. id dici qui gladio per
cutit gladio peribit ¶ Sed qui accidit ex
eo q homicidium in se potantur committit
et qui constat de hoc pro magistrorum locum
hoc deinde ut dicit hosti. ¶ Quod autem
aut si l. ut dicit hosti. et goff. ti. de
his qui non sunt ab pena est ut regis sanguis
venientibus liberatis in eadem ut in sancto
rum cotti imputatus est tamen ratione.
vipa et simea dimicat excommunicado vel
in flumine proicitur iacetur si aut mare
ut flumine proximum non invenitur bes
tiis subiciatur ff. c. l. 1. habet aut
pena in locum dascendentibus in infin
itum et in quibuscunque collateralibus et qui
buscumque affinibus scilicet uxore viro inst.
gens vitrico privigno socero prono.
dig. c. l. 1. ¶ Item qui preciterint operam
eadem l. tenentur et omnia simulus prudenter
dig. c. l. presdicte ¶ Item qui venenum
emunt ut patri dent l. ead. tenentur sed
dare non potuerit dig. c. l. ii. d. si
¶ Item homicide reputantur Sm. le
ges qui invadunt alios capiendi et occi
dendi licet non occidant et dicit puni
ri tamquam interfectores vel si et non ste
terit nisi occidant actu ¶ Sed

qui ferit ope consil dando auxi
lium uel consilium uel fauorem alias no
faciens ut h. ex. de homic. pr dig
num. Sic ergo homicidium sit^r uoluntarium
impedit cunctis ordinibus execucionem
et receptionem l. di. amor 2 c. per^{p} in
cedit ' ongiti ff unitates preceptis nos p
unitates sacerdotum excepcionis tempore
ul conguitatis assignat pr | ga
quia deus noluit ' qr dauid quia
sanguinem effuderat multum edificaret
sibi domum sed salomon eius filius ut
habetur 2 Reg. 1 c. 7a quoniam referunt
ad cuius patrum esse patrum quasi
facte nobis per effusionem sanguinis
xpi homicidium non magis contrariatur
quam 2 homicida magis conformatur
baudentibus sicut ipso xpo assumpto
tum dixit omnes ministri peruerti sacramentis
conformati 7a propter detestacionem 2 horrorem
effusionis sanguinis | ppr quod deus
noe 2 eius filius prohibuit ne come
derent carnes cum sanguine ut habetur
gen. ix^o. Item cum ueritas homi
cidij tollat per baptismum habitum et suspen-
li^o x^o ti g^s ar. l. Adhuc non
qui homicidium quedam est simpliciter voluntarium
de quo premissum est | 2 quod
est simpliciter non voluntarium ut cum quis ca
rens usu rationis homicidium committit
| 2 talis sicut nullus nouum supplicium
meretur de homicidio non 2 tamen si fuit
compos non est uoluntas | quedam est uoluntarium
ut cum quis renitens non occidit si quis
moueat uiolenter manum eius cum
gladio | 2 pr cum quis occidit casualiter
si adhibuit omnem || quam debuit | pro 2
cum non est uolens quia ipse lodo non
est homicida | cum in occidendo non
agit sed patitur | sic non eius sed uiris
ut dictum est supra | Secundo est ptim
voluntarium ut cum quis posita est
necessitate vel inevitabiliter aut pr cum occidere
uel occidatur | talis enim non wlt occidere
ab/ te | wlt tamen occidere ne occidatur
de quo dicitur ut supra | ille enim quando
homicidium occidit non est dicendum dilig[r. 'diligenter' in margin: ‖ diligenti]

adhibuit occidit ptim voluntarie
in quantum debitam obmisit diligentiam
adhibere | 2 ptim involuntarie absque
nolebat occidere de quo habetur ibidem supra
Deinde querendum de cetamus et
de quibusdam dubitationibus circa
materiam istam quae sunt haec. Primo si quis
clericus tradat latronem iudici seculari
petens etiam cum protestatione ne condemnat
ad effusionem sanguinis 2 per quam
iudex condempnat usque ad effusionem sanguinis
quibus ergo | non sit excusatus quia cum
dicatur pluribus in clericos expoli
andi 2 trucidandi propter metum illorum
non audent conqueri | nec et neque possunt
eius ad committendum latronem sequitur
Item si pro^{xr} querelam deponat
de iniuriatibus sibi 2 ecclesie talis
et non possunt cohartari preter sanguinis
effusionem sit liber manifeste
ex c. tua nos de adulterio | 2 c. pos
tulasti | vij c. accepimus 12 q. 7 c. 1
2 c. primo 2 c. pena 2 c. nobis | Dicendum
quod si iudex illum suspenderit | 2 si cle
ro qui tradidit eum si dicte placet 2 ratum habeat | tunc hosti contra
ctus irregularitate 2 mandato con
parabitur quia sic de maleficiis qualiter
traditur. Dig. de vi 2 vi ar. l. 1 s
quoniam 2 sic intelligo cum esse si
gaudeat de morte p[er]sonne | cuius si
de maleficiis puniendis lete/ 2 deo
regratietur | 2 p[er]sone comparandus 2
de hoc quod commisit aliquid tale propter quod
ita puniendus considerare ar. ex. c. ij
2 c. postulasti | si. propter ratihabitionem
non fiet irregularis cum sine deficiat
de quo lege pro more dominus constituit 1 7 q 1 c
si. Nota etiam quod clericus alius potest reb.
puab. rumpere non tamen sine capere uel
ligare uel iudici tradere ex c. iuste
primo | si tamen furem teneat ne
cum rebus suis fugiat | quibus aliis
non potest recuperare donec iudicis
det eum uel eius ducere
‖ apud eum tamen non sine irregularitate
cortes ut predictum est | [illegible]

‖ non fiet irregularis si iudex suspendat ipsum et

quinque clericus agit de crimine simuliter vel de modo crimine quod non induxit mortem proximo illud accidat non necesse clerico extra e. postulasti. Item non dispensatur cum hic extra viii. nisi contendo esse in illa terra quod propter furtum mors infligeretur 23 q. 3 maximus. Secundum Ray. summarum et hostiensis super c. postulasti. clericus non scandalizat contra agere proximo vel de minori vel recipientes a tali modo agendi consuevit index pena sanguinis impleri. Item quod si inter clericos sit certa ut si intendat quod condempnetur ad mortem. Secundo irregularis erit si mors inde secuta fuit quibuscumque verbis prima intentione velavit licet per contrarium non [struck] si ei constitit per confessionem vel probationem vel quia inter se velabat sed hic apte dicebat sic intelligo secundum hostiensis summa de excessibus prelatorum ex litteris 23 q. 7 c. 2 et c. viii solum et de pe. di. 1 capitulis 25 placuit de sicientem vinculum sic consilio ut dicetur infra extra quod licet quidam aliter sentiant secundum hostiensis. Item clerico cuius domum fur ingressus et eum contra voluntatem pro quibus fur ille a servis illius clerici raptus et ad potestatem ductus fuit potestas vero inducias suas misit ad clericum ut exponeret si quis deprehenso fure [struck] stetit in signa qui clericus culte illud quod illi furtum abstulit et postulaverit ab illo fure de domo illius clerici dimissos inducias per dictus tradidit secundum super suo fure illius non amplius intromitteret et postea furis illius mors est subsecuta. Secundo illi clerico mors illius furis imputanda est extra eo. tua nos in de hoc alias cum ille clericus fuit inductus tamquam testis proxima necesse accessit ad proximam inducias quod fit de crimina libera autentica de testibus si quis in ... et si femina nec potest quod ille in signa tradidit et de furto convictus fuit non ... ipso fur quod ... de dignum ... de furtis

vulgaris si qui furti secundum in glosa et c. tua nos et ... Item quibus inimica inductus fuit et restituit quibus in fortuita maxime omnibus super quibus indicabantur homicide. Secundo quantum ad penam pertinet illi qui percusserunt et qui voluit occidi venerunt licet non percusserunt et qui venerunt ad auxilium occisoribus presentibus si forte alii violenter eos impellent primus isti tamquam homicide tenentur distincte tamen confessor dabit maiorem penitentiam primus quam ceteris quia ... Item omnes isti omnes irregulares secundum hostiensis excipit omnes repellendos et proprium secundum Ray. sufficiat in quod semper presumptum consilium quod alii ad aliquos licet alii interfecerunt ut extra de ho. sicut ... ecclesiastica licet non imputetur in ... irregularis interficiat medicato ... non volendo. Item vulneratur contra et dicitur necdum dubius repelle ... ut extra e. petitio non ob. extra eo. de tibi principis. Item intelligi quod constituit ... mordet eum quod proprie arma ... non ... ipse se repellat ut extra de ho. significasti. c. presbyter et ulti. Item non aut hostiensis satis pe ... quod utroque casu sit ... consilio sue. ... quod ille quod si distincte dicit quod coga abstinere si quod de hoc facere ... convenit ... quod in illo c. petitio constat quod percussit. ... secundum eumdem in utroque casu ... sue ... tanta laborat infamia quod generat scandalum convenit ut extra ... tamen faciet si in dubio se homicida reputet in ... abstineat ... nullum periculum sit abstinere ... non periculum est extra e. significasti. Item aut firmiter est tenendum secundum goff. et hostiensis quod si clericus non letaliter ... occidenti percussit ... ad occidendum venit ... alios pugnat et ictus ... distincte possit ... de corpore ... dicitur ... plus si alii percusserunt et occiderunt ut medio si quod si distincte. Item secundum hostiensis extra e. petitio super quibus ma

piat ripa et in ipsa male tractat
ppter qd amici eius commoti aliqs
mutilant aut occidunt sit irregs
scus e si dimitte compassus fuit nec
intulit ¶ Tercio si quis vadat
ad occidend aliqs et tu sciens eu as
socias nec tamen ad hoc eum inducis
s3 ex odio extrahis tuo tu volens ac
quiesce tibi times tu de eo inchil
omnis asso ab ipso et non te defende
di eu si quis insecutor ipsum et sic
parte associatus committat homicidium
¶ R° homicida est ut ex eo sic dignum
nisi potius premoni sic intelle q de
fensioe committ homicidium ex de
cli qui inde habitus et ille casus
non cadit sub alio modo distinctis
supradictis si hosti ¶ Item sm primo
et hosti ex e sup c. petitio si quis
associet aliquos ad bellum et eis p
stant favorem si bellum sit iniustum q
q sunt irregs si mors inde sequitur
secus si tamen eis invenit et necessitatem
inus ut alia causa iusta quando de
lege et neglia lata abesset arg ax
ff de l. com et ex potius ¶ Illud
quoque notandum q licet clerici possunt ad
bellum pro defensione reipublice
milites inducere ut 60 di adamus
et 23 q. et omnibus non tamen debent in ipsa
persona pugnare ut ex e c. pnult
¶ Et magis illis clericis imputatur si
quis ibi moriatur R° non ut ut 23
q. 1 de occidendis ex e c. pnult 3
sic ar q 20 quos qui et 23 q.
ult. c. ul ¶ Et magis epi et alii
clerici irregs sunt laycos hortando
et monendo ut eos invadere et arma su
ment pro fide katholica et etiam pro iu
ribus ecclesie defendendis et repellendis
¶ R° quia primo sm Ray talis p
latus committ peccat si preest ordi
lex sit vitor ¶ Primo si epus non pot
alr recuperare eius sumpsit illud dum
grede insuendi qui recupet ipsum
et hoc casus i qo non obstante suo
mandato per hunc modo acrnacr boa ecclie
ut ex de defendi c si ¶ Illud nota
sm ad clericos q bellum ad e iustum
aut iniustum si iustum tunc sunt ali
os hortari ad defendendum secreta
et advim ansiclend occidendum 23 q.
8 ¶ licet et 23 q. 1 li maxime
si aut iniustum fuit fiant irregs et
de rigore iuris sunt deponendi ex de
penitc quinudubiis ¶ Tercio non ad
laycos distigueri eciam quando aut de bel
lo iusto aut iniusto si iustum aut
aliqs occidit aut mutilant si non
sunt promovendi neutro fecerint o
pam tamen dilictis ad hoc deinde sic
promoveri sunt ex dispensatione epi
¶ aut inchil perditur tamen fecerit
sic sunt promovendi sine dispensatione
epi ¶ Si aut bellum e iniustum sic
fuit vocatus et si inchil tamen pdic
torum fecerint ¶ tamen epus cum eis
dispensare pot sm Ray et ego ille
dummodo nec mors nec mutilatio sit
secuta ¶ Tercio si epus sit prius i
bello et multi sepe inde occiduntur
inde et irregs R° ut asserit sm
Ray de vla ma rst opinio ¶ Talis
nec obstat ex e pacto quia sepe
tunc quibus presbiter cat gnut cum fide
libus de uaddba de sic tamen ts
e pendit sup notatum e q q sigs
impuna ¶ Tercio de presbitero qui
dixit insciente q eum ad flumen ty
pam ducit s3 aspectivo sibi facit
ac aut flumine intrant et submersi
sunt R° culpabilis e qr suspicari
debuit sic eveniet posse sicut im
putari debet qui non animadvert falce
quo actum est inde ludi que ne
stiet ut ex e continebat et presbitero q
non admonuit a corrigia cultellum cum
qua ubcabat familiam ut ex e ca
audiam ita q non promov nec ordinibus
iam suscepti ut ut ibid nisi in
ripum dispense ut in c. [illegible]
et hosti ¶ Tercio de illo
a morte li... potuit [illegible]
non e dominus [illegible] homicidi [illegible]

pericul digne i bello d. ar. 86 di. facie
lis 23 q. 3 non inferenda et c. qui potest
et q. 7 reos et c. qui cessat in ulciscenda
culpa de pe di. 1 periculose 23 q. 3
nul eciam c. sicut dignum et hoc aperte
intelligitur hic in iudice qui per hoc ex
officio defendere et per 1e sed sicut adhuc hic
quod precepto 23 q. 7 c. malos et q.
quia fortem est. Et completur secundum Goffredum et
Hostiensem quod quilibet eciam privatus hic faci
at si sine periculo suo hoc facere pos
sit. Iuxta premissa mala ad hoc facit
quod dicitur in li. ff. ti. 2o eadem 8o
Secundo quero. Responsio persone private si clare
quod possunt hominem ab iniusta morte
liberare solo verbo tenentur impedire alioquin
et ffo. credunt quod hic possunt sine su
periore periculo. Responsio Tamen magister in
decreto si ab liberare a morte iniusta
hominem tunc pro 12 per iis si non pascat
fame morientem tu occidisti et actibus
premortis inde sequitur. Secundo licet quis
sine peccato quandam lege promordiis sem
ignat 17 q. 1 si quis non iratus
Quero de illo qui irritatus aut iratus
patravit homicidium puta pueris alia in
ter talia et dicitur quod hic nolui vindi
care. Responsio secundum Hostiensem eciam ad audiam
talis et in actibus si non gaudet opposite
ar quod de primo amicabilis si non hoc
prohibuit opposite et eciam consensus est
et hic quod positum eciam c. pretextu ab
eadem deo tradit potestate consentit
et lege promordiis non se interposuit in
solo suo sed inmisto et mandatum probant
17 q. 1 c. si 12 q. 6 c. 1 circa fi.
Quero de eo qui procurat aut ictu
facit mulieris abortum. Responsio cum homo
constat ex anima et corpore non iudicatur
homicida licet quis procuraverit vel ictu
fecit mulier abortum si puerperium
non dum erat formatum seu animatum si
autem erat animatum iudicatur homicida
et irregularis et eo casu ipse dis
pensari non eciam c. sicut 12 c. si aliquis
ubi dicit hic in glossa 23 q. 2 quando
formatum et eciam. Secundo si autem

formatum vel datum sit aliquid ad potandum
quamquam quo possit generare vel concipere
aut parere tenetur ut homicida eciam de
homicidio si aliquis. Responsio dicunt quidam
ut dicitur ibidem et c. sicut ex litteris quod id
locum habet quo ad penam legalem sed quo ad
canones secundum leges homicida iudicatur
qui poculum amatorium dedit sicut in
textu ut dicitur ff. de penis si quis aliquid
et qui abortionis non tamen est irregularis
cum non homicidia ipse et sim. secundum alios
non est et ibi ingerenda est pena prout
sicut 86 di. pasce. Sed talis dicte
eciam secundum leges non dicitur ut homicida
sed in constatione nam si puerperium non
dum erat formatum te. l. aquilia ita
quod decrepito non tamen secundum alios
intelligitur dicit ad l. aquilia si preeunt seu
si mulier et l. qualis enim ingenium hic
eciam eadem intelligitur quod mulier que si vim
intulit cum puerperio formatum ne
pareret possit ultimo supplicio non
afficitur sed in exilium mittitur dicitur ad le
cor. de sic. l. si mulier si cum for
matum esset dampnatur ad mortem
Et hic distinguit in ancilla lege si
quis aliquid sic ergo lex et canon inter se
quamvis licet diversas penas infligunt
secundum Hostiensem. Quero si dubitatur si eciam
sit fetus abortus et utrum fetus esset
animatus. Responsio si ille qui percussit probar
dubitat vel credat quam diu dubitat
a ministerio et promocione abstineat ne
periculo se committat si autem levi
opinione et temeraria deponat si
procedat et sic potest ministrare et promo
veri dicitur non secundum Raymundum ar. eciam de sen. ex.
Quero si magister presbiter famulum
vel discipulum corrigendo vulneravit
Responsio sive vulnus sit letale sive non
si tamen ex eo mortem incidat ho
micida et irregularis iudicatur eciam quod mortem
dat causam dicitur dedisse mortem
unde nec ad maiores ordines promo
vebitur ut sentitur in minoribus eciam dis
pensari eciam ute. Si verus si decessisset
ex infirmitate eciam vulnere non

sciuto ut eo c. presbr c. de cetos r
c ad audiaz intxe r glo. Sextus eciam
si per media impericia vel per imneglia
ut in ista ditc. r eo dicunt a de ac
tasione intus intell. deippiq. sic
intell. ad. l. cor. de. sic nt
intest. secus de nota. non enim id
qui faber cultellos facit homicida
iudicat eo c. tua nos. que. i. r c. eo
sita. id tamen intell. r in nota ut
dicit b. eo c. de cetos. sed aio note
di fecit emendere alud ex adhibuit
eo eo presbr in se. Item quid prequa
qualiter recidiuat. Presbr tene
quia pro causa subsunt. De pe di ij
si quis semel eo eod. ad audiam
th. b. eo c. presbr. Item de medic
Res imputat pt eis aut sent mustos
r pq sent. aut sent ut q in intmitti
se de medicina vel pt iedecata. In
fidus ut eu pg licz sit pitus de arte vel
tamen sequit tradunaces artis si fa
ta est tapitur pq sent qz licet sit in
arte pitus r sm arte agat. non
adhibz tn diligz ut infirmus cu
todiat. sed tamen ut aut sent in infsto
nt pq sent. in culpa deprehendat non
imputat si sit ab infirmus fatuita
te sua vel aliena vel casu fortuito
moriat. contingit eo quilibz medi
cus ad suaz pcam. r si non mordeat
at eu pt pmoui ut eo decta ad
audes. r permota. ordines pecces
lit eo c. tua. si in hoc casu propter que
scandalum intell. eperuo sibi licz
in hoc non deliquit eo c. gestis. i.
Item ex qm dat goff quia
laudat host. sz pmoti r maxe
gmodi abstineant ab ape petita
r potissime cirurgico quia incisio
r adustione requirit. ut eo c. tua
eo c. ne clerici vel mo. quam sanguis
vel de nullo facillare debeat consci
entia pmodi ut di 33 laya
Dicunt vel Ray opa de phisica vel
licz clericis in sacris ordinibus constitu
tis sint ex c. modo. Ideo sit beneficiati

sufficit vel ostib pmisa licz sis id cap
libus vel consanguineis. ut et tue si per
esse pericula qz longe secus de alijs
filijs suadet. Quem aut contingit q
ducat de cupioz vel adustioz et si ad
exceptione talibus intell. eo ne cle
vel mo. sentz r c. sup specula eo
de postulando. c. i. eo c. tua nos th
Ray. sz tn b. eo de falsar. ad audiuz
clericis tale adustioz infligere sit q
ad effusioz sanguinis non procedat aliu
non. Item si apr defend vel confer
tione spe de medicis positiue de
sophisticez eq periculu in thesauro
sum spmo eo c. tua nos. si in mediz
debita diligz adhibuit inelige
dis speciebus q sp ibi contingeret
inculpabil erit r id host ibi et
glo. Item si quis incidendo vel
ligans debita dispositioz membrorum
venarum aut subito timore r timor
copulatis incurrit sup eu. Re. si primo
ibid si maior non erat in expe
ria vel dissuene alquiq non peccat
ut vicib fiet si ille decidet ipso tu
de aliquo dubitat quomodo dicitur q
incidat ibid host ibid. Item
de illo qui aliqz flebotomat vel
secat r moritur ibid. Re. si sit pito
de arte illa r adhibeat omnem dilig
q debz in aliquo non tenet qz potius
causa quia culpa flebotomati
vel secti mortis euenisse pr. 23
q. 1. de accidentibus. Item de illis
qui scrupulosam hnt conscienciam
de morte illorum quos custodierunt
de infirmitate. Re. de hijs q bona
fide sunt circa egros non de alquib
scrupulosas hre conscientiaz de facili
licz erraunt de aliq. ex dico sm
sit de lata aut eciam culpa aut
neglia dissoluta q est pe dolus r
si tamen scrupulu hz ad consiliu
alicuius boni vi depone de
impudo infirmitate qui nesciunt
ad hunc tamen modo medicis earum
nitorum vocatis. q. ex medici quis

facere solent vel quia propter p(ro)ditionem (com)munionis
vel suaviores minus eger toleraret
aut ei bibere aquam vel vinum lympha
tum dedisset. Idem non quia propter (com)pula
vel ebrietatem sive nimia vigilia obdor
miuisset gravatus sive p(re)cipitatus decres
sisset. Si autem ibi fuit lata culpa
vel dissoluta negligentia et etiam ex quo
in morbo evenit irregularis (con)stituitur.
Quia si eius eger fingitur vel fre
neticus dimittatur cum solus vel clude
batur implicita ...... vel alias opportu
ne illicite dicti. Aut cum ex nimia
(com)pula aut ebrietate non valens precipue
cum plus ad custodiam eius deputatus
esset obdormivisset, vel eger epilenticus
de loco se precipitans (com)fregisset.
Si autem non sit certum quod in morbo e
venit aut probabiliter dubitatur, secundum
iudicium medicorum, idem non sit prestabilis
nec debet ab officio et promotione si non
(com)ponat canonica (con)stitutione si potest. Cum
ministret et promoveatur. Ro(ffredus) ar(gumentum)
l. Si quis extra de homicidio c. sepe et plus
ista tit. pro dicitur dispensat secundum eos
(Questio) Esto quod abbas baptiset aliquem puerum
sive vel adultum in mortis periculo (con)sti
tutum. Sequendo modo ille baptizatus
dicit ...... ille qui baptizavit eum incepit
(con)tinuo ...... quod ille propter baptizatum
sua ...... sit mortuus. Respondeo
Statuitur quod talis (con)stitutio et fatua et ir
regularis ...... baptisavit ...... sic
debuit quod non multum nocet ......
...... aque ...... in capite de
aqua ...... tepida ...... talis sic
baptisavit talem non est irregularis ...... in
stante ...... (con)stitutio ...... se ......
tamen ...... quia ...... putat ho
micidium sive ...... illa ...... dis
pendium ...... non ...... fiat
...... Item de illis qui ......
alius ...... ad magancellos. Respondeo
...... lapide ...... aliquem ......
aut probabiliter ...... non ......
...... (pro)movea(tur) ...... dispen
...... pro de temp. or. ad

...... c. di ...... in forte di
...... quod si non liceat clericis contra hostes
pro pugnare licitum eis tamen ...... ad mu
tum impetum in ...... (con)pugnare
aut sufficere ...... non
intendunt non ...... impune ......
...... hec tamen (con)tingit propter corpo
...... et ...... quod tamen ...... est
...... esse ...... Ro(ffredus). Item
si pluribus iacentibus lapides et lapis
ab uno proiectus aliquem occidit nescitur
tamen a quo sit proiectus. Respondeo omnes illi
debent ab officio cessare ar. ...... est sig
...... ibi ...... de ...... tamen ...... de ......
...... est ...... quid si quis ......
Item de illo qui ...... lato
...... ad ...... per ...... sus
pectum ...... clausit ......
...... ut ...... et sic evadat
...... irregularis ...... si mortis secuta fuit
Respondeo ...... sic ...... admodum illius
...... fuit. Ro(ffredus). Item de
illo qui tamen iudex vel officialis ......
...... homicida fugientem ......
vel officiali ...... talem
vel talem personam ...... per eum
illo vel alium. Respondeo quod ...... quoniam
in eo fuit ...... instrumentum
...... ille irregularis est si mors inde
secuta fuit. Respondeo si sciunt vel
scire debuit quod persona talis q(ue)
...... ad penam sanguinis ...... ir
regularis si autem non sciunt nec suspica
ta fuit quod ...... ad hec ...... ad ad
...... irregularis ...... quo ...... tamen
...... corrupta non fuit. Ro(ffredus).
Item si sciam aliquem ...... ad mor
tem qui non potest fugere nisi per duas
vias ...... quod non fugit
per istam viam. ...... quod si ...
a ...... in alia via ......
...... vel inutiles ...... irregularis
...... implico quod fu
git per aliam viam ...... de ......
non ...... et tace ......
...... illud ...... custodes
...... Item

De clerico qui pugnat vel arma induit
Respondeo homicida debet haberi si quis ar-
ridet i ar. 23. q. 1. c. id. extra e. sic
dignum et appellatione armorum etiam
fustes et lapides intelliguntur ff. de
verborum significatione armorum. Quid
secundum Hostiensem de hoste communi clerici proprie
vel sui? Et si quis in bello iusto interfecit
hostem balista aliquem sic in tempore
sic ut se et sua defendit nec videtur
illum aliquid velle occidere. Si tamen se et
sua defendit non sit irregularis secundum aliquos
licet ille ad quem accedat. Turrecremata et dicitur
quod sit irregularis quia non licet clerico inmisceri
causa immediate de morte alterius. Extra
eo. de penitentiis et de iudiciis. Item si inmi-
sit lanceam vel ensem tamen ut se de-
fendat non est irregularis. Licet ille occidat
secundum Hostiensem. Quid de clerico qui latro-
nem in sacro capit et ligat et postea
fratres timens interfici a latrone ipsum
ligatum interficit. Respondeo irregularis est quia
sine licita defensione occidit et
tenetur par. quod est susceptum de
gloss. Item nota quod non tamen ho-
micida sed etiam percussor excommunicatus est a
plenitudine ordinis ut extra. di. q. pro totum
Item si quis ferro quis eum quod non licet
ut eum quod licet aliter quam gravis
sit percussit. Licet mors secuta non
sit et monitus se non compescit de
penitentia eo. de clerico percusso c. 1. et c. 7
di. c. 1. et ulti. Item si subsitio
sumo non habito vel ad ordinem de
tempore sacerdotis credidit ex quibus interfecit
et congruitati deberet homicida in
decretalibus ar. l. di. si qua femina. Si
autem post 40 medietatem vel amplius vel
minus inspicit et postea decessit
licet quod presumatur quod ex alia infirmitate
mortuus sit suspensus est et in hiis et
ceteris propter ex[...] ad duas
interventiones secundum quod viciari unde inspe-
cta persona eo. de cle. pugn. quod si ..
si non emendaverint deponantur ibidem
c. 1. Item quid de illo qui mandavit
aliquem verberari vel capere et habet eum

occidi et aliquo membro mutilari. Respondeo cle-
ricus est quia hoc evenisse presumitur ...
buit 6o. c. si quis. Item quid si quis
conflictu fuit expellendo vel faciendo
de quo mortuus fuit adeo. Respondeo suspe-
ctus per biennium licet secundum quod indebite vindi-
cti quo elapso digne fuit absoluendus
prius recepi ut eo. de cle. pugn. pre-
terea. Item quod idem c. continebatur ubi licet
religionem intraret non promovetur ad presbyteri
diaconatum ad hec autem eo. dicitur ut
ibidem quod si sumpsit arma sicut in cul-
pa ar. 23. q. 8. §. 1. non licet ut
subdiaconatu dispensetur non tamen
ulterius. Item item hoc non suffragat quod et §.
c. petitio lapides suppetit et excipiunt
quod impulsi quod ego dicto de illo. Sed continebatur
ad fugam et ille subaudi secundum Hostiensem
maiorem et quod ad subdiaconatum et diaconatum
et presbiteratum. Item in monasteria non promover-
detur ne in infamia scandalizaretur
laboret eo. e. petitio et ceterorum secundum
Hostiensem. Item dicit quod eorum continuatio secundum
et dicitur quod ut supra in causa tunc
in culpa est. Item hic nota quod ca-
stus maiorum Hostiensem eo. c. ad audientiam
ponit duas regulas quarum una
est quod in dubio non tamen ne in dubio vindi-
cat dei aliquid iustum ut in c. ad au-
dientiam ar. de pe. di. 1. §. pene
[...] est quod quilibet in dubio reputabitur
se dicit in pena ut i. c. ad audientiam in fine
quod aut maiorem ubi quibus de hiis
est infirmatio et tunc sic consulere
relinquenda eo. c. e. petitio. Item mor
est sup. c. ad audientiam de principio
dicit quod ad eos quibus inceptatum
in rectis et privandis homicidiis suffi-
cit in caute quod inciderit ut homicidis
plurium et ... et sine defensione
occidentibus. l. di. si quis in dubio
Item nota dicit de homicidio quod ...
scandalis sustinet ... homi-
deformitate aliquis sic
quo in dubio est si talis ...
in quo ... committi ...

ordinibus in susceptis dz tn ppr scandalum
aliorum cessare sz a promocione ad maiores
.q. Postmos videndum est de nono scilicet qua dis
pensatio adhibetur circa preinsi pos et ho
micidas iuxta ea secundum hosti suum qr
si quis aliis inficiendi aliquis volunta
rie licz nis sit motiuis sit vocis
sit et si vindictam sanguis duxit
si tn non puenian ad detruncatio
ne membrorum vel licz sanguis sit effusus
dispensat pt epus ad hoc ex c.
petitio de his qui ac. pn. in dn c. 1
Si non puenian ad detruncationem
membrorum sine homicidio dispensat
pt papa et epe solus ex c. de corpore vi
t. 1 et ii de milite qui de bello ct
ognitum ad ...ns et non agit
Sed homicida aut voluntarius non
licz dispensatur ppe ut l. di clerius
qui paganum i non decet ... tamen
vult pt ut ex de tercp p. ...
in sit homicida insticie cum ...
p ipsiz tollant in ordinibus habite
licz non dispenset ut ad superiores
ascendant ut l. di aliquotiens et ...
Item cum homicida voluntario pt
dispensari circa beneficium ut ex de
cle. qui ... Cum homicida non
notis enitabilis non facile dispe
satur si aut sit notis et enitabilis
... da que non ... l. di de
his clericis non tamen ...
si ... ordine tollatur ... et si
dispensatur secundum lau. ex lo. ex c.
c. a ... ut ... notatur e li e. ty
ar. ... S ... notis ...
De cum homicida casuali dispensatur
... superius ... gno
... sim 6 ... aut circa illum dis
pensatio ... ut promotus
ad ordines sacros non ... sed ...
... tollatur ex c. ... maior
... tollatur ex c. ...
... ut promoueatur ut ex e. lator
... Dicit tn ... q ipsa non
... homicidio ...
... indubio ... Sz

qr si quis ab infancia committat
homicidium ... secundum hosti ipsa pt
et dicit eum in hoc casu ... dispe
sare quia ... homicida
casualis quam voluntarius et circa
casuali dispensat ut habitum est
supra Nunc aut ... supra
de ... homicidio voluntario et
casuali Si ... aliquis
... aliquis
homicidii ... non
sit ... Ad hunc ... qr
si patronum vel aduocatum vel feu
dum vel ... beneficiati
aliquam ... vel
p alios ... vel
... patronatus
aduocati aduocacia feudati feud.
... et beneficiati be
... de ...
... corporis et ...
... talium p
... linea descendentes non admit
tantur ... collegio clericorum nec con
... platorum ... regularium
... dispenset ex de penis ...
... papa dispensat ... non ...
... tamen ... talis
ad papam mittere ... h. b.
... ibi ... dicit
posteritates ... pena ...
ad filios nascituros ... natos.

De eo quod ordinandus non debet esse
litigiosus non cupidus domum sue

P Ostea considerandum ...
de c. 10 ... capitulo 2 11.
... paup
tatem dicendum de eis
tamen ... quod ordinandus non
esse litigiosus quia cum talis ...
ad discordiam ... Discordes
ad ~~...~~ concordia ...
non pt ... tamen ... facere
dz ... di. f. 1 et ...
... non esse
cupidum qr radix omnium malorum

cum p dictas · i · thim 6° di ea bo-
nore ¶ prim̃ e q oz eu esse domini
sue bn pposit᷑ i familie sue s· ut
regat eu honeste ¶ Itm uso ipsa
cunctis adulutes eps ꝛ ru bs · e d
di uic ¶ Itm racio dz esse dupx
pma q no lz frontē reprehendi
alios qui corrige negligit suos
ut in dcto s· uite ¶ Aliaꝙ uelic
mes ppind q eu d tunc neglic
q adeo e magnum ¶ ut cis d pez in
durat di · di dtinꝫ ubi si sua
nulla familia mala ect q ꝯtina
gt inis fuit sufficit corri posset
ei no imputa ¶ nr pp hc a pmo
tone nr alius actibꝫ licitis i spelli
e d di no eu · i · ꝛ c · licet ¶ fine frit
pa parie q eu qstitit sit ep dom
pbz Omni · 28 · q · 2 · ꝓuenit ¶ 16.

De eo q no dz ee neophitus

Deinde consideandu d · c · 13°
tultimo s· q oz ord no
esse neophitum ¶ Circa quod
qrit plura s· qui dir neophiti
inde ¶ R° neophiti dur nouelli
fide a neos q e nouu ꝛ phitos
qd e fides · e d · di qm ¶ de nouelli
in religione ut ibid pred alim

¶ Quare neophiti phi ordinari
R° dupla ra ¶ una ne ibi supbi
ant putantes q fides diuina sue
religio multu indigeat eis · e d
di phn̄ · ꝛ c · qm ¶ Alia ꝙ q
non sunt expti statu eine rel i d
ligionis ¶ ꝛ io nesciunt de quibꝫ
e sig q tepite pdulsite subditore
e d di pred olim ¶ ¶ Sz nuq ipsi
ratis cessantibꝫ pa neophitus p
moud ¶ R° q si clausus seculare
ꝯtinuis pit binalis ꝛ instruct
d ua monachali ul alia no pt
eligi d abbatem ul rectore eine
relibꝫ ¶ nisi pit ꝓfessus ꝛ ꝯceptas
pitate e · ¶ ep de elec · eu eum
19 · q · 3 · i monasteriis ¶ Itm si qui
certum ordine no pfessi fuit i ab
batem assumpti dz ꝓlato appellas

ob statu · i moui ep de elec · cu
scim e · r · eu i · cuigm ¶ Qt̃ nunc
neophitus sm aliquos tempe inodecis
ordinis si no sacros e d · di qm
ꝛ r · sicut olim ¶ sm aliquos no nr
cit inordicis de uic si pbatus donec
sz insifde instlione ar · 19 · q · 3 ·
e mottis monasteris ¶ ꝛ h cap ·
ꝛ gaff pidis esse tedic destdi
pe tempe omis ¶ sm uo hosti pot
e causa ad ordines ꝓmoui neo-
phitus s· religionis non sedi i adhs
coni ar · 19 · q · 3 · monasteris ¶ ¶ Utrū
neophitus possit postulari ¶ R°
dicit quida q no nisi ꝓfessus
pud pt uolut bm petre ꝓpt
fragilitate humana ut inqt dyste q
lu aliore instsdom esset · l · di qm
¶ nr obstat de bto nycolao qui lay
cus ¶ ꝛ sco qui laicis elect
amb° qui neophiti fuerit elci bi
di s· hic omiby ꝛ r nepho neo-
phitus ¶ h r · sem fuit inspiratione
diuina ¶ ¶ De bto n · nycolao fuit
reuelatu cuida epo ¶ s· eu so sup capit
sedit columba ¶ Ambro° asstitit eu
e cathedra ¶ ꝛ io ijse sunt ad q
quedta tenenda ¶ als q° ambo pt
quis in ꝓm eligi an bapm qd
dicit esset ab sindsi ¶ Alii dicut
q id epa licz talis ꝓmoui non
debeat ex causa sz ne extollat
ut dnd e ¶ tu q h causa cessant
impedientibꝫ cancel ¶ cessant ꝛ ꝓhibet

¶ ¶ Concor do dic pt sm hosti q
talis postulacio facta sine causa
no uz ꝛ r intelligo sndr pdre ¶ si
aut fiat ob cadm iurgetem inostri
e admittenda ep de elec eu mo
nastriu ¶ R° intelligi pt 16 q 1 pt
benedi ¶ licz alit intelligatur amgh
¶ Ipe go cassat ep de elec offici pro
no postularet si teme eligerunt
eum quia timebat de ambito
simoa ꝛ de q̃sliby alis ...
periculis ¶ ꝛ r intellit ...
stare ¶ ¶ Item ...

R° si platus esset ep̄m postulari
pot si di. epus. ¶ Itēz monachus
posset eligi in platum alicuiꝰ eccle
vt si n̄m hosti. sic sup. officium p̄ duo
di postulatio ep̄ de stᵃtu mo. et dei
tim. ad sua corpus i. aliud lito e
corpus in capitulo. vnde monachꝰ
ep̄m pt eligi si di. bn. qd intel
ligitur post p̄missa postulatio et admis
sa abbas suus ut ex di c. i. z ij
¶ Itēz siqs clericus secularis pt esse
epus vel no. tamē pot fieri
vel abbas. ¶ Itēz qnia abbates z
priores platis monachorꝫ disci
plinis instituit. no epus tamē q
ignorat ea q ptinet re. id ḡo qlꝫ
alium monachꝰ ipe no punict ea
q maiorem requirunt discussionē ar.
ex de cler. tasmissa. vnd ad hoc
sic consueuit distinguendum. qꝫ ex de
cessu monachi agit. id infligat in
diuj. z tūc epus sedens p tribunali
agnoscꝫ z puniet. aut d̄ planis z
tūc abbas uel prior corriget sm mo
nastica disciplina. xi. q. i. d. sᵗ.
ex de officio ar. c. apto. ¶ Alij dicunt
q prima correctio ptinet ad ipsum abba
tem uel priorem. qꝫ lꝫ generale ut q
libꝫ platus habeat iurisdictionē ar. ex
de maioritate z obedientia. c. in
tantis eciam. z c. cum ec. no minꝰ
sm hosti z goff. Vnde hiis concuꝛdꝫ
dꝫ attendi q dat iurisdictionē ex d fo
ro con. c. contingat. i. q. 3. ex ista
si p̄mo appet de aliis maioribꝫ q
cognoscꝫ epus. ꝯtra saluandi. i. solꝫ
aliis monachi subiacent abba
tibus et prioribus. ex de trane
di eccl. i8 q. z. abbates c. i.
aliis p̄mo z remittunt ad abbates
vel ad ep̄m p nia p̄missa salus.
vo qꝫ dicit infra d statu monachorꝫ
capitulo eorum.

Vtrū ep̄s no dꝫ ad solempnit̄ penitētes

Q[uod] mediatib zꝫ ad apli.
respondeo de quibus alius
generaliter ordinaciōe z eliᵍ.

requiritur. sꝫ q no sit solempnit̄ pe
nitentibꝰ. no criminalis. no adiectione
obligatus. no furiosꝰ. no corpore
viciatꝰ. no de ptributo uel alio
illegittimo natꝰ. no adultꝰ in eg
ritudine baptisatꝰ. no peregrinꝰ uel ig
notus. no minor etate. no sera
uel infamis. d quorum singulis
ꝑ ordine est dictum. ¶ Itēz q̄stiō
q solempnit̄ penitentes promouen
do pt de iure di. l. e. penitentibꝰ
dispensari in minoribꝰ ordi
nibꝰ pr nocessitatē ecclie di. l. pla
cuit. ¶ Sed ꝑ ep̄m eq̄no no e ei
spar prohibitum ex de sen. ex. imp
no obstat di l. c. penitentꝰ ubi d̄
q epus sicut ordinat talem p
uat eum ptate ordinandi. qꝫ illud
intelligitur ordinat sine dispensatione
vel cum dispensat indiscrete. sicut di
li. qui aliquid ꝯtra dn̄ sunt ꝯcima
ut dicit sm hosti. i8

De criminalibꝰ. xix. i8.

Deinde considerandum d crimina
libus d quibꝰ plura q̄runtur
¶ Qui dicuntur criminales. ¶ Resp. crimina
les qui dicuntur quin omnes qui qua
cumqꝫ conditione sunt obligati crime
alicuiꝰ publice ptate. siue sint
milites. siue aduocati. siue iudi
ces. siue officiales sed ex historiis
p breuiter ꝯtingꝫ officium huius ho
nestum uel inhonestum di. li. c. i.
¶ Vnde no criminales sicut dicunt illi
qui portant honesta officia cure
ut decuriones iudices z similes
¶ Sed ꝯtra illi qui sunt officiales in
cā sanguinis. z dicunt isti criminales
a ꝯtinore. alij dicunt criminales a crimina
¶ Itēz omnes criminales prohibentur
ordinari. ¶ Resp. q sic in distincte cm
p̄mo sint absoluti di. li. c. i. ¶ Ncc
z z° pugꝫ no sunt a crimina absoluti
admitti. cum ꝯtione taliqꝫ aut
ꝯuenerunt sua ut officiales uel
milites qui prelatibꝰ obedo sanguine
fuderunt humanum. id turpia q. i.

honesta ut histriones 33 di. his duobus
capitibus promoveri non possunt di. li. c. i
c. 23 di. 26 clericus vel clericus secularis
de q. di. ij. condicione. Aut honesta
ut iudices advocati tabelliones
et tunc dum causa tractatur per secundam
partem admittitur indistincte di. 51
oppi. ad causam singulis compellitur
ut habitus c. ... ti. de professione.

Renatus carnales prohibent ordinari. Ratio
ipsius tamen primo quia aliqui corpore sunt vi-
les persone et sepe sunt inrisus et of-
ficio suo. Secundo quia etiam multum moles-
tare et dampna patitur propter tales qui
respectum. Tertio quia presumitur quod eos scilicet
quod non transirent voto religionis ad
clericatum sed ut fugiat vocacionia duode-
(...) di. li. c. i. 33 di. 73 lege.

De obligatis ad raciocinia. 19.

Postea considerandum de obligatis
ad raciocinia circa quod considera-
tur primo quid sit raciocinia. Secundo quare
sunt reddentes raciocinia et aliquis
quibus obligetur ex administracione rei
publice vel private. Sunt ergo raciocinia
alia publica, alia privata. Publica
sunt illa quibus obligantur officiales
tunc ex administracione aliqua ad rem pub-
licam pertinente, ut de episcopis et clericis. Privata
officiales. Privata sunt circa quibus
obligantur aliqui ex administracione rei
pertinentium ad privatos, ut tutores
actores procuratores et executores
ut extra c. r. vnque et id de tutoribus
§ ... primo non quia id i. non possunt
tutores quia propter quos tutela
raciocinia reddat, non prohibentur promoveri
nisi etiam promoti possunt eam recipere
di. 86 pervenit. Tertio quare raciocinia
impediunt promocionem et quare non. Pro quo
sciendum huius officium, aut presidentes
de officio a quo non reciperant in officio pe-
culialibus non inhabilibus et tunc non
possunt promoveri j. 21 q. 3 c. 1 q. ij
extra ne clerici vel monachi c. 1. 3. 2. Aut
in officio peculiari vel peculialibus in-
habilibus tunc et tunc promoveri possunt

nisi aliquid impediat di. 86 pervenit
di. 84 indicatum 16 q. 1 monachi
inhabilibus aut dicitur propter pauperes cu-
ratos pupillos viduas quorum tutores
et procuratores quod ex primo ab episcopo con-
stituti non impediuntur a promocione.
Si aut non presidunt in officio nec
manent obligati rei publice aut pe-
culiares si rei publice non debet promoveri
ante reddita raciocinia di. li. ~~...~~
Si obligati in rei publice et eadem
racione arcentur ab honoribus. Sed
si alias sunt debitores communem vel
aliam per ... debitum de minime et sponsio
respecto si debitores de episcopo et clerici offi-
ciales. Si aut sunt obligati persone
private aut de ipsa promocione quos eius
modo vel est mota a non reciperant mo-
do quod de perfidia vel dolo aut de culpa
lata primo modo promoveri non debet con-
sultum est ... di. 81 tantis extra
c. r. 4. Cum uero eo quod sine tempore
nacionis fames esset ... delictis
qui non in sua sunt propter ... et hoc
casu hic extra c. r. 1 ... quia
quemque potest ... ut non impe-
diatur promocio eius. Bonum est sine ...
quod iudice consideret qualitatem et merita
persone scilicet utrum is qui se opponit
sit amicus vel inimicus et extra de prima
sunt nobis et extra de episcopis ... peryscent.
Non tamen recipiat promotionem dubium est
... si negocium suspectum non
... assignet tempus in quo is qui se op-
ponit probat et probat quod intendit
in quo translato non audiatur extra
de episcopis. Pastoralibus. Si aut quevi-
ex culpa tunc promoveri potest non obsta-
te de creditoribus reclamantibus quia a
ab solutio et tunc est bonum aut concepcio
bis et tunc salute cedit bonis, ubi ...
agens hunc esset etiam per ordinationem
esset quia in animis et actis quod ...
de opinia extra de rescriptis ... olim.
Aut nulla quod modo ... et ...
sic bonum quod ordinatur ...
... ordinandi ...

spedalo instituende vel a .d. impedimento canonico / s. ꝑ officio expellat cum prius expellet eundem ꝑ eo defame ex q. j. c. in. 6. q. j. infames / alias sine illo impedimento durent / cum promoue potest ar. ex. de scrip. c. j. / idem est si honeste exposuit et racionem reddidit / non canonicum impedimentum obsistat sic intellige ex. c. r. vnico . et contrariis quibus dixit et / ¶ Item quid et veil indistincte videtur obligatus ad seruiciam vllam ordinare. li. di. proleptis ¶ C. de epis et cle. offitiis / et ex. c. r. vnico non distinguit sed dicit quod ordinare de talium causa diffamatur hostiensis non putat quod propter corpus vilis sit tamen sollemnibus et reddabilis quibus prima dicitur doctor curtella dalle ex. de elec. cum ij. § denique / Primo ex. c. c. pup. r. vnico dicit quod si quis gerat tutela vel curam li mag vel noradam a legibus si impor tam / et eum suscipiat / inhabilem personarum priuatorum administratoris / auctoritate episcopi non impedit eius promo tionem cum promotus suscipere potest ut in r. prouenit vel dicit quod clericis non sunt huius officia grata / hec et viij quod valet si non potest prouidere vel administrare vnum negotium et lay cos / ¶ Item quid de obligato ex causa pignoris / Respondeo secundum hostiensis non videtur quod promoueri possit cum redditus remane ar. ex. de pignoribus significate / et c. quod / ¶ Item quid de filiis usurarium / Respondeo secundum hostiensis / non debet promouere nec succedat in vicium patris / secundus si hereditate repudiat et dignus sit vel prius clamores emendet / ex. de usur. tua nos q. x. r. / ¶ Sed ille qui in dictis talium ad certum tempus solue vel seruire vel ad honestum facere / per ordinem factum vel admissum impleat quod inducit / Respondeo / et talis aut nichil habet et tunc dicitur cum vt dicitur si promissis aut non per ordines non manet vinculum obligatus quod adhuc tenebitur non sit

quod ꝑ hunc de causa. fuit promotus / non excipitur hic expresse sed bona sua cedent ei i solid. quamquam non suffitiant / secundus simil ex. c. teneret ei / sed si formaui vel ꝑ non tenetur ei quia ille non tenetur facere quod illud expressit ar. ex. de solu. c. odoardus / ¶ Sed aut vel ad opus honestum facere debet per ordines si secundum hec antea obligauit / diuinum non impe dicitur diuinum offitium di. xc. / xxj. q. j. clericus alias subroget alium loco sui / ¶ C. de epis et cle. quinimo ... tempore sequenti / hostiensis expedit hostiensis esse cum nisi sit cuius persone manus electa / alias secundus / sed si maluit quod serviet manu propria non licebit ei subrogare alium / nisi de consensu cuius cum maluit ar. ex. de of. del. c. fi. ¶ Item quid de eo qui est obligatus ad aliquod offitium non honestum ut ad ministrandum in balneis vel tabernis vel stagnis purgandum / Respondeo non debet ordinari nec licitum / donec soluerit vel alium supposuerit eque ydoneum ad huiusmodi exequendum / hec tamen non respondeo in transeunte ad monasterium secundum hostiensis / ¶ Item quid si talis velit religionem intrare / Respondeo per ordinationem voluntate vel potestate publicandi debitum hic faciat si quod caritate fluere vel sancti spiritus inspiratione / nec faciat in vindictam creditoris / quia excusatur. s. l. s. auctoritate xix. q. ij. due. ex. de regularibus / nam secundum aut tenetur ei satisfacere de bonis que ille contulit / quia nichil habebat / xix. q. ij. si qua mulier / ¶ Si vero nichil contulit tamen secundum arbitrium cum vt s. de clerico / ¶ Si aut per eius ingressum monasterium aliqua acquirit occasione illius / ut per professionem hereditatem s. vbi est consuetudo quod per ingressum monasterii succedit parentibus morientibus / vel per donationem inter viuos vel causa mortis vel per testamentum / tunc tenetur ei tamen causa monasterii obligatum quem acquisiuit occasione cuius ar. xix. q. vel si qua / ¶ Si aut non sufficit

nec monachus desolatus [illegible] mancipiis et possessionibus [illegible] de acquisitis [illegible] vel monachus fiat faciat in monasterio [illegible] tamen non impediatur ab observantia [illegible] ut in [illegible] de [illegible] de episcopis et clericis [illegible] vel faciat [illegible] aliud [illegible] de episcopis et clericis ad [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] qui monachus [illegible] faciet [illegible] [illegible] ne sit [illegible] nisi [illegible] [illegible] absoluti [illegible] [illegible] adclericatum nisi [illegible] manumissi [illegible] [illegible] ut de servis [illegible] qui [illegible] impedimentum [illegible]

[illegible]

[illegible] ex [illegible] infamia [illegible] difficilius [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad penitentiam ordinari [illegible] assignate [illegible] [illegible] infamia [illegible] [illegible] multa dampna [illegible] de servis non ordinandis. [illegible]

De servis non ordinandis

Deinde considerandum de servis non ordinandis et [illegible] impediat ordinari [illegible]

[illegible]

ꝯpetit. ꝗ̃nd͛ manumissio ꝯ libertatis
daris. ar. in quib ē i͂ ſuitute ꝯſt
dūm man̄ ꝯ ptāte. quid nō fit libtus.
. i. quid libtati tradit͛ hec manumitti
dicit͛ qz a man̄ ꝯ ptāte dnī liberat͛
vn̄ tūc dr̄ manumiſſus q̄i d̄ man̄
dnī dimiſſus uel quaſi man̄ ſue
ſue ptāti dimiſſus. inſt. de libtis
ꝑ prīd manumiſſus. aut ꝯ libtus eē
aut p̄ ꝑuatē. ſi eē p̄ ordinar
līz eciā q̄ manumiſit eū retineat
ius patronatus in eo. ſʒ q° ad hec
ut nō ꝯ iudic͛ eē nī cauiſet erʒ
nī teſtifice͛ q̄ illa. ſʒ q̄ plim̄. qz ei
ꝑpue tenet͛ cum ſit caput ep̄ d͛
v. ſig. eū elibi. ſeruꝰ ꝯ d̄ ſing͛ bꝫ
ꝑronis. 12 q. ij. qui manumittit͛.
Ecʒ tn̄ eciaʒ teſtificā nō p̄t ꝯpt-
cius prona. m̄ q̄ ēt uera impet͛
tant. ib. aliqz ꝯ ueterē ꝯ ſuitute
ep̄ co. de ſandlib. ꝑmo ꝯ tenet͛ ad
hec ſʒ ut nō ꝯ ꝑiudicet͛ eē. ii. ar-
uīt nī teſtidō ꝑ̄ eſſet ꝑ ſcno mr͛ ul
ſimr͛ manumiſſus. 12 q. 2. dyacom
ꝯ c. q. epūs qui manupnd. Sicut
ſit libtus ꝑſone ꝑuate ꝯmiam
nō p̄t. ꝑ. mſi ꝑius ꝯſeq͛ adno ple-
naitz pro libtatem. ita qz dn̄s
nichil retineat in eo. di. 1e c. 1. 2.
c. quicūqz. Vñ hec nō qz libti
eē dicūt alibtis ꝑſone ꝑuate
ꝯ quibuſdā aliis. quoꝝ vnū ꝯ q̄li
bet h̄ eē. ſʒ ꝑx ep̄ale nō p̄ſtitat͛ r͛-
nocari ꝯ ſuitutē ut 22. q. 2. dya
coni. ſeruꝰ ꝯ aliis libtis. C. de
lib. c. ſolo. Alterū ē qz filij eoꝝ
ꝯmaʒ obnoxij eē ſue ꝑſone
12 q. 2. de lib. ſeruꝰ i aliis libtē.
C. de lib. ꝯ eoꝝ libia. l. 1. ꝯ 2.
Tciū ē qz tenet͛ ſuīe eē. et ſi ma
ꝯpa fuit eis īmpoſita. ep̄ e. de ſa
mulis. 12. q. 2. dyacom. ſcða in
aliis. ita tn̄ qz diſtig͛ ꝑnd diſtig͛
ꝑuatoꝝ. ff. de opis liber.
l. 1. 2. ꝯptā. Item ē qz libti
eē ordinati ſm̄ aliquos. ſ. ſm̄
tan. ſʒ ꝑ collacōn nō ꝑnt ꝯ a°ob

tuiſſe. ep̄. de famel. ſeruꝰ in libtis
ꝑuatoꝝ inſt. ꝯſue lib. ſʒ ſm̄ ma
ſʒ ſʒ ꝯ ꝯpeſt reſpondet poſſet ar. c. de ſa
mulis. qz lz eē ꝯ hōib qui tēplacōe em̄
acquiſiti. ad quid q̄ ſʒ h̄m̄ ſue ul͛
eē ꝯ Ray. dicens. qz p̄t q̄ de teſta
mento ꝯ acquiſitis ualde ꝯuenit
ſue ep̄ de teſta. ꝯnob 12 q. 3.
c. 1. ꝯ ij. ꝯ ſm̄ lo͛ in cultibꝰ nō ſui
tibus ꝯgnatoꝝ. aliās tūn. 12 q. 2.
epūs qui filios. ul lz ꝯ manumiſſꝰ
eā ꝯcedē qz eis eciā ꝑſona ſue
cedat in totū. aliās et rebꝰ ꝯ ſiſt
ad alia loca tranſire ꝯnt ar. ep̄
e. eo libentius. h̄ ꝯpeſt 12 q̄ ſm̄a
cʒ uior ſm̄ b. p̄d c. de famel. qz
ſi ſunt ſim̄r libtati donati tūc
eis libertas ſacit q̄ſʒ polit ep̄ e.
eo. libentius. Hoſti nō approbat ꝯ
diſtincte dicēd tn̄. ar. ep̄ ꝯ ſue.
ab. teſt. ſto. ꝯ ſecūda ꝑ ꝯ que ꝑ
ꝑfeccōne facit ep̄ de lata ꝯ q. c.
ij. p̄ 1. Utrū manumiſſus ab
eciā ꝯ ordinatꝰ in ead̄ ꝯpetit
eam deſerere. ꝯ alij eē ꝯ ſue
ꝗ̃ ꝯ ꝑ ſit. mſi ꝯ manumiſſus eē ꝯſue
ama͛ qz cāe manumittēti ꝯ cli
rali offico ſuīe ꝑꝑetuo teneat͛
ut in c. eo. h. 1. p̄t tū ſuorabit͛ ꝯ
ſuitutē ſi hic ꝯſuaē nollet. ut
quid modicus ꝯ ꝯtnaria ꝑ ꝯdurat
ep̄ e. cū h. Ray. Itē q̄ pa
ꝑuata manumittit ſuīe ſue or
dinas ꝯ clicū ꝯpetit ꝯ manumiſ
ꝑone ꝯſiſone ep̄ſi dicat ſicut canoicas
ul faciat alias ſicut ꝑp̄ilē opas
ꝗ̃ ꝯ ꝑit. ꝯ ſi ſit hic ꝯpeſſū tenet͛
ad hec ordinatꝰ. qz ſi in ſue ſcđa
clatus noluit. degradari poteſt
ep̄ c. nullꝰ di. 1e. ſeqꝑs. Comda
tamē ut alanus. ꝯ ꝯ. aſſerit ꝯ con
ſenſu ep̄d h̄ poſſe impoī. aliter nō
q̄ſʒ ſm̄ ray ꝑbabile uidet͛. Cam
nō ſentit uidet͛ qz manumiſſꝰ p̄t
ſuīe opa ꝑꝑm retinēt. nō diſtigēdo
utrū epūs ꝯſenciat ul nō ar. ep̄
e. eo libentius. ſʒ dicit illa lo͛ ſm̄ ray

T decimus. Hostiensis aut dicit q si eo pacto fuit factus liber et ordinatus q dno suo serviret et eo servire nolente in servitutem revocatur et hoc sicut in c. fin. de ser. non ord. Quod si sic idem non gaudebit quoad dominum ultra illo privilegio clericali. Hostiensis vero dicit q talis degradandus est non aut in servitutem revocandus per c. ex ... lxxx di. Nec obstat predictis q de tallione clericalis q dicto non dicit apponi quia manumissio non est specialis licet sit destinabilis. Vel potest dici q talis quodammodo ... licet in ordinatione apponatur quia certa ... ipsa ... intelligitur esse specialis ... ut extra de cle. coniu. c. ... et de cler. conjugatis. Vel secundum Hostiensem ad utilitatem ecclesie ... ante ordinationem ... manumissione ... omnibus imponendum ... per ipsam ordinationem ... aliquis ... omnibus ... impositum declaratur. extra de cler. conjugatis et de purgatione canonica. Tenendum etiam dicit q si ante impedimentum aliquod manumissus ordinatus dno suo prestare tenetur ... non obstante ... de servis ... alias potius degradandus ... in servitutem revocatur. Item clausula ... ponebatur extra e. c. ... et sic fiet dno suo et sublata.

Tenendum si servus sui ordinatus ... adepta libertate. Item talis si sit ordinatus dno sciente et contradicente revocatur ad petitionem dni in servitutem, in quibusdam consuetis ordinatus etiam sacerdotalis di. ... alias autem ... tamen ... gradu ... ar. di. liiii. frequens et c. ex antiquis. Si tamen ... nullus ... ordinatus ... in ... alias tamen non gaudebit privilegio clericali. Si aut sciente dno et non contradicente ... fit ingenuus ... vel ... si servus sciente ... distinguitur ... ordinatus ... secundum Hostiensem.

et b. extra e. c. i. Si vero dominus ignorante et ordinatur ... destinatus ... sunt ... ordines ... liber tamen ... tenetur dno ... tempora ... et di. ... servus ... tenetur ... dabit ... alium ordinator et idem ... secundum Hostiensem. Hostiensis vero dicit ... putat tamen ... arbitrio ... puniendus. Sed ... scilicet ordinator et presentator ... ar. ... primo ... ordinatorem et ... presentatorem ... sciente ... ordo ... servus absente aut ... pena ... sit contentus ... de eo ... ar. ... in servus ... et l. di.

Si aut ... in ordinibus minoribus dno ... peculio ... vel ad ... damnum ... et subdiaconatus ... distinguendo ... ignorat. Si aut ... ignoravit ... ordinator et presentator ... ordinatus ... remanebit in ordine ... illius ordinis ... peculio ... dabit ... de peculio acquisito ... peculium ... et ... peculii ... auferri ... autem ... tamen dabit ... aliud ... domino ... remanebit in ordine alias revocabitur in servitutem ... ordinatum ... ordinatus ... hodie ... vero diacono ... extra e. c. ... ordines ... distincte ... institutis ... diacono ... et c. ex antiquis ...

¶ Si aut psbr no sit peculiu͂ et n
e qui ordinat eu͂ no dn̄o redde-
re eisinet inoffitiens ōibus et abs-
quibus honestis. no aut in inhones-
tis et dedecentibus ordine suu͂. no
in l. di. frequens. inist hoc facere si con
tumaciter renuat. spon͂ quod est ng
de fi. Si no patitur sibi facere sed nollet
in eo honeste conuincitur secundum hos-
ti. bonus iudex hic arbitrabitur inspecta
personarum qualitate et patrimonij ut
ar. ff. ubi pupilli educari debet l. i. et
ii. non n. p. cc. pp. minus iuste de
scripto i. q. iii. si quis prebendas. ab
illo aut debet habere tantum sumit quod de
preben. consistat. nullo uero nichil
habeat uel non habeat unde sufficiat
in expensis debet ei prouidere qui ipsum or-
dinauit nisi caute. ar. 93. di.
dyaconi pag. in cor. c. ¶ Si aut
dyaconus uel subdyaconus non habeat
uictum et non pt habere petitionem ad or
dinatorem secundum ipsum. sicut i. l. di. ex
antiquis. de eo ut no. ¶ Utrumque
ab eodem temporibus pl dns reuocat ser
uum ordinatum de eadem i. q. i. hec
ius inpetendi ... usque ad annum et
non ultra di. ... p. seruus scienter
te ille annus computatur ... atque
ordinacionibus. ... sum. lau. ray.
hosti. et gof. atque scilicet dum. ar. con.
q. 2. si quis de agnitus. ¶ Et secundum
innoc. c. de seruo non licebit dno
mag. ostendere aliud dicit ... q. e.
si quis suadente. ut pt ... contra
hec xpr ... fecisse fingitur
in ordinibus fac receptione. quod de
qui sunt et tonsuratus est p. ex ar.
26. di. ... in alijs aut ... pdule-
gis non gaudebit quod de cle. con-
iug. et de donat. quod aliqui sunt
oblatione pietate astricti ¶ Utrumque
creari si dns dicat suum ordina-
tum ... conducere ... ignorante
... ut in ... sunt ... eo
compellere ... talis or-
dinatus ... i. l. di. quos aut

legibus ... dicunt ... ut tobiez
siccum uo ... sicut ... dimit-
tuo ad recepcionem ordinum sufficere
sed eorum sed inhis sed inquina domino ubi
consciente ordinat no pro ordina
tione et ignorantia allegat ... quo
ad ipsum ordinatorem distincte
prudendum post dnd annorum ¶ Sz
ubi fuerit causa status huius or-
dinati ... si est impossibile seruitutis
remittenda uideatur ad locum eorum affi-
git. C. de causa status. l. ii. si aut
est impossessione libertatis queruentur
in loco inquo degit ut ibidem
l. 3. an aut sit fugitiuus uel no
et an est in possessione libertatis uel
seruitutis quod est ordinatus agere
et finire. antequam causa status
conuinat. C. de libe. cu libus
si l. ii. et l. ligt. si pt. Si aut no
fugitiuus reclamat uelit de liberta-
tem domini forum sequi. C. de statu
l. ... non ... e. de ... in
glo. sed secundum gof. et hosti. ... causa
indistincte agere coram ordina-
tore. et assistet ei qui conuenitur
sindicus ecclesie credit a ... ignomi-
nie eius clericus reuocat ad statum
ruralem. l. i. di. designata. et
prouenientibus et antequam ...
c. l. di. nullo ar. dig. de lib. ca.
l. 1. 2. 3. ¶ Eximat seruus cleri-
corum ... reddere domino et non
alia rebus ... i. q. ul. ...
duplici ... q d rebus
... non ... dolus ...
quia in eis ... et ...
fieri ... no de ... man-
... et ... q
no pt tangi 23. q. v. licite
¶ Circa aut deinde ... seruus
uel libertis ... non ordinat
... ab hiis ...
soluti. q ... ex eis ...
... ita etiam ... de as-
... ordinantibus et aliis quod
oblatione pietate ... sunt astricti

di · lxx · pquibus quibus aut leges qua
les admittunt · sr aut eorum impi
sunt eorum et libera nati quia tur
tu inuitis ecclesiis decant semper no
dixit impediri ex° e · dilectus filius r
o · Quando aut ascripticij quia per xxx
annos fuerint in mansione sua possidere
et qui proprium perpetuam et possessor as
scripti sunt solo colendo · l · de agro
et te · colonatis s · tu aut per j · Ori
ginarij dicuntur quinati sunt et scrip
ticiis in ipso solo · ut · ibidem l · ne
diuinis et tales sunt gleba i · solo
cultui sunt ascriptiis non pot uendi
nisi gleba per illis ut ibidem l · quedam
et licet isti sint liberi non multum dis
tare uidentur a seruis ut ibidem l · ne
diuinis ut s · finis illius l · di · lxx
pr̃imus stricte · Vbi dicitur quod tales dominis
diuitis sunt ipmoui ut ibi aut dum
coloni quod terram colere ~~pluret~~ sunt ascripti
tij non ratione cultura dominis diuitis
Frayelli aut qui sunt coloni
non conditione sunt sed uocabuli
ut dicit nota · T · ste essent quod sse dig
tas spiritalis et etiam sacerdotalis li
berat a fortuna simili et ascripticia
di · lxx · pr̃imus stricte · et h · tan
cta a fortuna sui vinculo cudali
quod probatur ex eo quod liberat a simili quod
est fortior di · lxx · frenis conatiquis
Vnde quod ad hoc non tenet · l · illa ·
pr̃imus stricte ubi dicitur quod non cuiudali
sine officiali fortuna liberat sac
doctrinam et quod ordinatur ex dicat
cudalis tam non dz ipmoui impi
ut habitus est supra · T · Ad hoc et non quod
sac ordo liberat a patria potestate
quod dignitas prinatis uel senatus
soluit ius patrie pot · ex quibus omni
gibus sac ordo qui ex diguor ar
ep° de ser et cu ualde · T · ep°
de eta uideatur ·

De corpore viciatis

POstea considerandi de corpore
viciatis et circa hoc quedam
explicanda sunt · dicitur corpore uiciati

Pro corpore uiciati dicuntur debilitati uel
mutilati · debilitatio non uoco
quod in membra habent · inefficace ut
oculum cecum manum aridam crus
contractum · mutilatio quod caret ali
membris · Vt talis excellenti
sunt ab ordinibus · Pro quod propter dif
formitatem ex qua timetur scandalum
et propter debilitatem ex qua timetur peri
culum ordinati n · et quadam dig
nitate psalmis constituuntur et ideo ·
eius ex quadam honestate requiritur
de nouitate precepti non tantum sanctitate
claritatis morum et etiam integritas et
sanitas membrorum ut sint idonei
exequi actus ordinum et honore
quod aliquis ineptus est ad recepiendum
ordinem propter impedimentum actus
uel claritatis sunt et ideo patiens
defectum membrorum repellitur ab or
dinibus · sunt talis defectus sunt qui nota
bilem maliciam inferat et quia pe
claritatis obstruit uel abstrusa na
si uel executionem actus ordinum im
pediat · aliter non repellitur · Id cum
euidentia temporis quod mutilatur uel
membris non apparentibus et talis fuerit
mutilatus per causam uiolentia uel
timorem egritudinis ut lepre pot
ordinari · si autem sponte non pro
uim rigore · dispensacio tamen
pro eius sunt membra sit magnum
sine primo dicimus sit potens pro
quod tamen castrati · Vnde pro dispensacio
cum religioso quod celebret cum
pede ligneo sum leges de corpore
lv · di · Si quis amputabitur et qui
partem et c · si quis absciderit · ita ut
de membris magnis et apparentibus
sunt etiam fiat causa uel uiolentia
uel metu morbi non promouebitur
lv · di · si eulbani ita magnum membrum
intelligitur uel magis ut pes uel
manus uel uiderit ut oculus uel
sunt tamen eius ex ea dispensacio
quod hoc possit ... uel
abbacia · ep° de etatua · spiritalis

sit psbr tollat̃ p̄ pt̃ q̄ in mĩstio altaris in officiis spũalib̃ in quib̃ʒ e potens ut i dando penitent̃ z h̃ q̃ 16 q. 1. adiciũ q̃ sic l. 2 d̃ cl̃icis egrotantib̃ʒ ps̃brum c. i. dilatori z ñ remouet ab officio ut in d̃cis c. R da' ci coadiutor si pñt abo epõ pñsentaũ s̃m host. aut c̃ membris p̃mis appntib̃ʒ ut in p̃te digiti uel unguib̃ c tunc q̃ pt̃ ci imputari culpa q̃ nõ sunt ut q̃ duellũ obtulit ul oblatũ sponte suscepit de rigore iur̃ d̃ʒ deponi. li. di. si q̃s sitn̄ q̃ nõ fuit sanguis effusus cũ eo pt̃ dispensari ut si fuit scĩa sz sẽ s̃m aucte pp̃e eps̃ e c. 1 de cl̃i pu. c. 1 si aũt nõ fuit i culpa z ip̃e sit potens frang̃e hostiam ut inducat difformitatẽ magna nõ impedit ut si cadat pars de digitis cũ quib̃ʒ nõ sit signũ claudicet frang̃e hostia s̃ ray. z h. eps̃ c. c fi. Si i nõ sit impotens uel nimis deformis impedit ut dc. psbite s̃ goff z host. z h' tũm e h. eps̃ e c. ul. Vnde si quis h̃eat sex digitos i manu s̃m nõ impedit gr̃ h' ordinat̃ qz talis nõ e morbosus z id h̃e sibi unguib̃ʒ de s̃m sit ad eum ait officiũ de s̃m membri ul augmẽtũ nõ gerat s̃ usũs impedimenti d̃g. de di c. dũ. edicto s̃ goff Vnde si q̃s h̃z oculũ unum grossiorẽ alto uel ultra h̃eat cõmiserit s̃m nõ impedit ut ibid. l. qui claudi § 1. s̃ goff z h. eps̃ e c. ij. Nõndum aut q̃ talia impedimenta subiti d̃ʒ inspeccione oculorũ superiorũ eps̃ e c. ij. Dicendũ est q̃ q̃ si mag cultulit nõ cõmouet z cõmotus dicit z ꝫ raro copp̃iũ q̃ omne mali audeat i aliũ qui sit designat ut ip̃m. d̃g. ibid. l. cũ aut q̃ cõpẽs z ex sui homicida z qñ cõe d̃ omniq. c. i. di. si quis abscidit. Talis ꝑ nõ e ñ homicida

sim. p. Sz d̃r homicida ppr piculũ homicidii q̃ł i pũenit pt. Tñ eo qui sibi membrũ amputat e causa uirtutis pũicia sine sit magnũ sine paruũ sed appntis sine nõ appntis pt̃ anĩe langilior nõ sunt causa inicisionis cas. 11 pñt da exercenda c. 1 q. 11 c. 1 z e q. 3. descendũ. Tñ aliis uero q̃ sine culpa sua ab alius cũ cau for tuito mutilat' i uirtutis causa e difformitas i membris appntib̃ʒ z non appntib̃ʒ. q̃ a deformitas uel debilitas uirtutẽ inducat e marbito supiorũ eps̃ e c. i. d̃ eo qui ulcia sibi pscidit ut sit castus. Rõ iuris e tamquã sui hõ micida c. 1. q. si quis abscidit si quis amediciis z lo deponendus. Vnde s̃m host. qui se castrat ul castrari sponte pmittit cõmoueri nõ pt̃ castratus nõ i uoluntate ñ conatitate ñ qui amedicis ul a barbaris ꝫ sectus pmoueri pt̃ de iure q̃ sine dispensatiõe eps̃ e ex pte uiter. z glo. nisi ex sua culpa sit castratus ut si quis pscidit ulcia cliro eũ uxore. Tunc dic obstat pñtis eps̃ e significauit ubi pont' capis de psbite qui se castrauit ut castus esset cũ ibi eo gra e dispensatõe pmittit illi psbris ministrare in ordinib̃ʒ misericordib̃ʒ sacerdotio z facere omnia q̃ ptinet ad offiñ sacerdotale p̃t offim̃ misse s̃ goff z h. ibid. z pt in h' cau epũs dispensare aucte sua i aliis amissa cũ i dicat q̃ aucte nra z tua ut etiã dicit h. ibid. Et aut contigna ma pmitti uidet ut cũ quis mutilet seip̃m ppr iustã causa z nõ ex indignatiõe sicut cyrurgicus non appbat ray. ꝑ ea q̃ dicta sunt sup. c. de corp. i. fi. ibi q̃ de medicis nisi forte sua necessitas urgeat ut alud h̃re pos

T.

Item de claudo qui debilitate pro[pria] tam [sic] lenem constituendo admittit in pre[judicium]. sit talis qui sine baculo stare non possit ad altare ar[gumentum] extra de corpore vi[tiatis] c. i. nullus. lxxxi. di. disciplina. Secundum Ray[mundum]. Item de ceco et de illo qui maculam habet in oculo. Respondeo ceco et habente maculam in oculo que generat difformitatem non admittit eque ut consulendo et ibi de eo qui manum ad dexteram habet pretamen habens in oculo maculam difformitate intret religionem promoveri potest alias non nisi dispensetur eo extra de corpore vi[tiatis] c. tum de tua dispensabit ad ipsa ar[gumentum] extra c. c. ii. Et si curia fuat secundum consuetudinem et gl[ossa] hoc autem de papa dicit quod qui talibus macula est maculam offert se visui sine deprecatione subtili auream faciat alias non. Item de lepro. Respondeo repellitur a ministerio sicut notatur in lxiiii di. § hinc etiam repellitur a communi cohabitatione multo magis ab ordinibus sacris. Item si non presbyter leprosus possit celebrare missam habitu et priusquam lxxviii. t. z. ar. ex d[icta] prima q. v. etiam tangitur quedam alia de hac materia. Item de gibbosis et habentibus digitos quintos. Respondeo talia et similia corporis vitia non difformitatem nec debilitatem inducentia non repellunt ab ordinibus impediunt tamen si est deformitas ut quinque aut sex digitos habet quia dicit talis difformitatibus ~~talis difformitatibus~~ non repellit si ueste vel sotularibus velari possunt. Secundum Host[iensem] sunt etiam alia vitia corporis quod veteres leviter repellebant ordinandos. Sed hodie adhuc non repellunt nisi deformitatem inducant. l. q. i. quantum ad sanctificationem spiritualiter intellecta repellunt etiam hodie inordinate dicunt di. xlv. § hinc etiam iii. c. sacerdotes. Sed tunc obmitto gratia brevitatis. Item quid de omni predictorum utrum et qui quando et sua culpa vitiato corpore repellitur. Qui non sine culpa sua non repellitur nisi sta[tu] valido tantum et quemmam difformitate

vel periculo quemmam debilitate. Secundum Ray[mundum]. Item utrum admittet clericus beneficium. Respondeo sic sunt distinguendi secundum diversos. Host[iensis] in digest. quod talis aut plebanus aut non. Si sunt non removebitur etiam propter lepram sed ei coadiutor datur tamen quibus porcio beneficium competens assignetur ut in extra de cle. eg[roto]. de rectoribus. dicit quos vocat per excellentiam episcopus aut est presbyter parrochialis ad minus inferior et talis propter lepram removetur et ei de bonis ecclesie providetur extra de cle. eg[roto]. tua nobis. Item lxxv.

Et presbytero parrochiali alibi magis removetur sed ei coadiutor et in eius dicit huius modum ut rectores magis approbat Host[iensis]. Et ii. de cle. eg[roto]. quia clerici extra c. c. c. supple. Item quare episcopus propter lepram non removetur inferiores non removentur. Respondeo quia episcopus difficile removetur ut extra de transla[tione] episcopi c. c. licet inferiores non facilius removentur. extra de cle. eg[roto]. tua. Item non de cle. eg[roto]. tua dicit ad utrumque constat quod quandam aliquibus clerici vel per in collegio suo sine scandalo et horrore non substituitur ei aliquis sin autem alius est ei substituendus in dicto c. tua et ille substitutus est platus tamen ar[gumentum] extra de cle. eg[roto]. de rectoribus et communiter est ei coadiutor quia curam habeat animarum et talibus in coadiutor et platus ex toto ut extra preterea quod dicit quod licet curam animarum et inferiore providebitur de bonis ecclesie ut in dicto c. et est speciale quod propter statum et horrorem. Item non est clericus dicit quod vinum magis et aliquibus substituendus nisi cum indictam vel remoto vel translato vel peracto mobilis et aliquis remanendus sed coadiutor et ei datur et quod dicit in c. tua quod presbyter removendus propter lepram ab officio administrationis reponitur ab officio quod dicitur actius sed quod ad ministerium officium deme[n]tibus. Item [illegible] tamen [illegible]

ppter infirmitates alias sz a lepra
non possunt comunicandi ... set
quorum coadiutor dandus est eis
etiam si sint qualiter ne tedeat
nolentes militare deo quod dicitur
ep. cum prosessio .c. pntt. z vlt. z
si etiam sufficere non possit utrique z
ille qui sunt etiam redditus habet
episcopus infirmo providebit. d. z. di
.c.i. .c.i. et .c. in c. de rectoribus
id est si sit factus impotens non ex
culpa sua ut ibid. c. iiij. secus si
ex culpa sua sz hec intell. ep. de
eta. c. i. z de cler. eu. monente
Et hic fere Sz abbas vimo sint
inutilis i. 8. q. z. si quis abbas
Clericus non solvunt pater vel
habet quena z cum nego. appa d
tenetur ... nichil ... possunt nisi si
...rit. super dicta quo de infirmitate
... intelligo non deficiat
itaque ... de re. ubi questio hic hoc
Sz adque pertinet dare coadiu
tores epis. Ro. ad solum papam
... de maioribus causis ...
epus senio vel infirmitate perpetua
impeditus de quibus pro tali vel
maioris ptis ... aucte aplica
unum vel duos coadiutores as
sumet z demes ... faciet ...
vel due pt. cuius Si non epus q
dicit talem non denovabit sed con
dicens epo z etiam fuerit ipse quando ...
potius intimabit Eidem faciet quia
epus demens ... coadiutores aut
pro demens ... suptos ... puentus
corporis eorum habunt ab aliena
cure ... quibus bonorum z ...
eorum abstinebit Redderent at
plures eisdem si sint fame ... ac
talis corpus Sententia suas sponsibus
sacra non ferent plenariis ...
... cetera pastoralis ... Idem
... similiter de suprioribus epis
uribus ... de ... v ... ad ...
... necessaria ... hic suado
... potius uidetur ... pam.

De filiis presbiterorum. ti. 9 22

P

Ende consideandum de filiis
presbiterorum z ceteris illegitime
natis z primo quibus dicatur
filius presbiteri z.o de multiplici ...
filiorum ... qui filii presbiterorum ...
ordinari ... quod dispensatio cum tales
ad hibere Contra primum secundum q 1
dicitur filius presbiteri is qui susceptus est
de legitimis nuptiis quia filius
est is quem nuptie demonstrant ...
de hiis qui sunt sui in filium ...
est is qui ... se filium esse licet
... illegitimus ... in ...
c. ij ... etiam quibus esse filius aliquis
... quod ille appellat eum filium
z ille eum patrem z quia ... filius
dicebatur z appellabatur ... de
... probatur ... z ... tali sta
... tenemus ...
... non ... ep. c.
michael Sz si quis neget
se esse filium presbiteri ... hostiensi
super ... quod ... habebat ...
... cum ea ... tempore ...
... probat se ... p. l. sup
dictum filium vel probatur filius ...
... de ... afferte ... de
in offi... tenetur ... stabit ...
... prebe ... demum
... si non constat quod ... cum
presbitero ... cuius filius ...
ep. ... filij sunt ... tamen .i.
in dubio non si nimia laborat i
fama potest se purgare sic intelligit
ep. de pur. ca. accedens filia
... illima ... non
purgatur ... admittatur
si per ... testes ...
sic potest intelligi ep. qui ...
le transmisse di. Contra tertium 2
... filiorum
illegitimorum sz naturalis ...
... naturalis ...
... natus ... de
... filia ...
... de ... tuab ...

dicitur qui de adulterio est natus spurius
dictus a nota id est fama quia iustum
affligit hominem, sicut etiam dicitur
nota febris quartana, quia multum
affligit hominem, et in talibus de pro
genie natus est fama sugillatur 23. q.
1. Cum in omnibus. Manzer dicitur ipse
de scorto natus. Spurius appuriacia
in quinterne dicta potest dici quia est liberis
illicitus vel spurius ipse potest dici qui
est conceptus vulgo id est in scorto quia propter
meretricem propriam ostendere nequit
et alpondit ut communiter ponit ff. de sta
tu hominum l. vulgo sunt conceptus et de co
mmuni nube non licita concepti filius illi
cius presbiteri potest dici spurius vel spu
rius dicitur qui de concubina est natus quam
non tenet in domo secundum Hostiensem nothus
est de nobili patre et ignobili matre
et tunc quinto est spurius quia nunc pater ge
nitus secundum Hostiensem et B. extra de eo qui de matri. in
Circa 3m scilicet quod loquitur de legittimis
filiis presbiterorum ante sacros ordines
susceptis de ultimo in medietate licite
promoventur ad quoscumque ordines
nisi aliud impediat et etiam promovendi
de cetero in quibus eorum patres sunt
vel fuerunt prelati extra e. ad hec. Dummodo
non ad illas dignitates vel prebendas
das quas immediate habuerunt pa
tres eorum extra e. constitutus. Item filii
illegitimi id est naturales dicuntur laici
geniti et maxime spurii id est de sa
cerdote geniti non possunt esse canonici in
ecclesiis patrum suorum sic intellige secundum
B. et Hostiensem extra e. tit. Dictum et e. ab ado
lendis et si scolaris promotus fuerit
non tamen quamvis scolaris presumpserit se
canonicos tales de ceteris fuerint sus
pendi a suis beneficiis ut in c. ad
abolendam promoverit tamen prius
possunt ibidem promoveri ad canonicatus se
pluribus quia e. extra allegata quod loquitur
de illegittimis secundum naturalibus et maxime
spuriis non dicitur nisi quia sunt canoni
ci patres scilicet in quo fuit captum ut id
est ad hoc quod loquitur de filiis illegittimis
dicit possunt vel fuerint et in hoc concor
dat Raymundus quod tamen illud maxime
proposito e. ab abolendam incipit
principium quod non apparebat Goffredus quia spurii
ne diudino ceteris patris scilicet non tamen
canonicatus possunt deinde unde dicitur de
se nuis pontificibus natis de presbiteris
Item 16. di. id est prius dicit inteli
quod suscepti sunt a patribus constitutis
in laicali habitu vel in minoribus
or scolaris super sacros 31. di. cum
terminum unde quod dicit Raymundus quod
spurii geniti in ecclesiis in quibus fuit
eorum patres sunt canonici inveniunt quod
alius possunt canonicari quod etiam secundum
secundum Goffredum vero dicit quod in ecclesia in qua
pater prefuit vel profuit non potest filius
in sinistre beneficium obtinere extra e.
ad hec canonicatum et non potest habere
et si sit legittimus et maxime spurius per
extra e. abolendam et maxime ibi
propositum quanto vero Alii dicunt
quod c. ad hec contingit extra c. abolenda
consilium est quidem quod alterius super
canonicatum patre suo dominum et
et hoc valet beneficium super dominum e. ad ab
olendam ar. a contrario secundum ibidem et 56.
di. c. 1. et extra e. c. 1. secundum Hostiensem
qui dicit c. ab abolenda de secular
ibus ecclesiis plaudi maxime natalium n.
e. ar. a contrario secundum predicta et extra de test.
ad hec. Oppinio autem Hugonis Hostiensis
super acceptior hominis alibi maxime
solvit contraria tamen mirum quod doctoris
quia secundum me tamen maxime propositum decretalis ad
abolendam tamen contrarie et in hac quanto
tum Goffredus tamen c. ad moros et in hac
quoniam tamen Raymundus scilicet ad intellectum que
lex super dicit e. ad hec scilicet quod filius legittimus
potest perfici in ecclesia in qua pater suus prefuit
vel profuit non tamen immediate decedenti
prebendam vel dignitatem vel eandem quantum
et utroque quoniam tamen beneficium quam dicit
super c. abolendam quod hec maxime
contrarie tamen e. extendi
significatione ubi
potest scilicet

ß alias illitimi ut puta naturales || Item
si pr in eius vita adiz fuerit nup
filius eius eandem uxorem duxerit d mede
here potest || Ratio non eo c ad si q s
pendit ß z si pr p renatum fuerit
filius eque natus eius post d mede
non habebit z expo q eo c e cste
tutus z c mich ad sing rato e
quia propter uitandus euaz hic caue
tius e uitandus eo de offi vita c si
vn hie ß hec perpetua uitandus non
pt hre alia eo de offi vita prim
decab 17 q 19 hie d eius perpetua
vitandi amonu non pt sine ea ut
ibid c. ad hec | alia ro fortior e
sm hosti qz licz unq sit per ut alt
vitandus eand tn cum hic intel
ligit impolidm quia pena z eud
vnq etie d corrupti cz d dimpe
2 q 1 loi dig. de capit libertorum
liberti d si | ideo filius eand eum
d mede pq prem here non pt | sed
mca p pena tollit uicem successio
nis p summpte eo c tusnuspta z
de cler cenad li ß pnlt d fine
non tamen noz si pr noie filii
vel tamqui conducto ministrauit eo
c cstitutus || Item quod hic pohi
bitio extenditur ad nepotes dig
d uibet sigone liberi | Ratio sm
ray cz goff ez hic d pena agitur
q re restringit qua pene legum
in pretatione sunt dictande | d pe
di 1 penencendo | vnd lz senator dut
ne possit duxisse filiam eius q in
uel que ludicra exercuit arte | put
tn ducere nepotem dig de ritu
nup. l. ß hec capite | ar 26 di
dne | ß si dig uid ibid | senatus z uir
q si res filior noie continentur etiam
nepotes | ubi d pl nuraius a
gl | z tauc ne tutor filiam pupil
lam suo filio det d uxo | z d nepos
noie filii continetur || Ratio non
hosti z ber eo c eud extendas
extendi ad nepotes | de iure in
hereditate succedendo | nam et nepos
cum rectus lineam descendentes ar d suis
de here qsi. ß sui secius d collatera
libus in quibus successio locum non habet ar
de offi dele. ex pte || Nota tn sm
hosti qz uiuente pre nepos d mede
primi pt d eaudem qz auus tenuit
| pre non mortuus non pt | ratio e qz
d prima eum cessat causa prohibitionis
qz si uiuente successionis habenti | nam
nepos ß pr succedit auo | d z°
non nepos tamquam pr ordine admittitur
|| Item si filius captat successionem
dispensatiue | uel d esto nuper filius
eius d mede pq cum eiusdem eand
here pt || Ratio sm hosti quia medie
d mede in q talis persona intr
media successionis vicem pur
get | ideo applicabit medie successione
d cst di eo de cler. venabilem
ß pnlt z hic u desto pq prem
fuit filius si dispensatione | ß si dis
pensatione fuisset inde q a succe
de posset || Item siquis natus
sit de dampnato coitu z pq a
pr duxit uxorem d uxorem | nuper
i c de iure d pt tamquam legitima
mouit || Ratio super potuit illa habe
uxorem habere tpe conceptionis | qz
nullo subeat impedimentum | z pq a
d uxorem d uxorem legitimatus e
filius pater genitus | ß sequens ma
trimonium | z ita succedit etiam in heredi
tate tamquam legitimus | ad omnes actus
legitimos admittit | hic etiam uxorem conce
do si pq natum filii uir alii
nubat | z de medie eo motus eu
crie filii quidam | uel ea si per cum alio
contrahat | quia mortua d uxor
uxorem filii ducat | ex hoc dicta d famoz
plus proxima ß posita | secius si qpr
aliquod impedimentum non potuit ce
ni p monium cum eos tpe concepto
nis | qz tunc hic pq a sublato impe
dimento ducat eam d uxor | non tn
legitimatur filius | eo q fi. ß le. tanta
d aut q mo na. ef. le | eam pmi
toll. vi || Item aut domini disparem

talem legitimatum quo ad omnes actus
legitimos, recipit quandam specialem
dignitatem ad quam promoveri non
potest sine speciali dispensatione pape. Hoc
etiam dicit Raymundus super c. eo. de elec. in-
notuit. Item permittatur secundum unam
lecturam. Item ex lege talis olim si quis in
electione infra quadriennium natus est quibus
electum non continuerit, dicebat quod
quando ecclesia pape electum continuerit, ergo per
quadriennium ut innuit ea littera. Et hec
clericus illius illicite nati cassata sit.
Hodie contra talem non est distinctio, et id ideo
c. hec [...] non preter tamen per alia
nota sunt, nam plus requirit quod
promovendi quod sit de matrimonio legitimo
natus. eo. de elec. cum in cunctis. Item in-
eo autem quod de coitu dampnato nas-
citur, et supra ad ius promovendi sub-
sequens non est preter hoc complis quod natalibus
restituit satisfaciunt. Primo dispensatio qua-
lis concedi non solet ad episcopatus et
archiepiscopatus eo. de tempore. [...] di-
lectus filius. Item et si omnino dicit ne
dispensacione favor nimium restringatur,
secundum Goffredum. Item ad hoc admittitur hostiarius
eo. qui filii sunt presbiterorum, et qui
matrimonium antiquum possunt [...] i. fi.

Sed quomodo quod tamen sit facere
impedimentum, numquid potest dispensari
per archiepiscopum. Respondeo quando episcopi sine
maiori iudicia, vel negocia reser-
vata sunt pape eo. de transac. [...]
nunc [...] secundum Goffredum. Item quando presbiter
genuit filium tempore ydiote, scilicet cum
coniugati cum esset laycus, vel mi-
noribus ordinibus constitutus, numquid
filius est legitimus. Respondeo Ray. dicit quod
sic cum favore, et ius ... quod culpa
patris non debet nocere filiis ar. 28
di. diaconi, et 1. q. 2. de multo. Goffredus
non dicit quod nisi pater eo. c. tractabit, et
id sentiunt. Rubrum et primo super illud
c. nec obstat quod de legitimo matrimonio
sit natus, quod tamen ille illicito sunt
28 di. diaconi. Et 1 di. cum in prohibito,
culpa etiam patris reddit filios

illegitimos. eo. de cler. coniug. in
nullo. Et quibus non [...] sacerdote
nubit, tamen cum tali et benignius quod
circa hoc agendum, et facilius dispe-
sandi. Hostiensis non distinguit sic
scilicet quod si vidua et ignota in hoc
fuit promotus. Item dicit Ray. eo.
de consuetudine coniugatorum quidam
et c. placuit. Sed nos ea consuetudine vel
dicit Goffredus. 22. di. celam. Item vel
si ea sciente et non consenciente ar-
gumento di. scilicet simul sciente. Item an
solus concubinatus mulieris tantum vel ex
parte sufficiat vel etiam requiratur
quod habitus multos dies tractatum de
matrimonio. Item filius tunc scienter natus secundum
Ray. et Host. quo ad successione
hereditatis reputabitur legitimus. Item an
tales possint ordinari. Respondeo propter tria:
Primo propter dignitatem ordinis, propter
quam de honestate et dignitate
requiritur in ordinando claritas sine
[...] quam obstinatur. Secundo contra discime
propter quod lex divina Deut. 23. prohibet
spurios et mamzeres intrare eccl[esi]am di.
usque ad generationem [...] eo. de elec. i-
notuit. Item qui filii sunt laici pro
venerabiles ad honores tamen secu-
lares admittuntur. ff. de decur. l. i. §
nullus et l. generaliter. Et tertio propter dete-
stationem criminis patris, parentes enim magis
puniuntur in filiis quam in seipsis. Et dig-
me ta uti. quando. Et quod filii solent esse
ymitatores paterni sceleris secundum
sepe solet filius similis esse patri.
6. q. 1. § verum. Circa quantum
quod dispensatio adhibere magis circa ta-
les secundum quosdam scilicet quod si ad religionem
transeunt promoveri possunt eo. c. i.
q. i. Si hic non admittit Hostiensis quod con-
stitutum ius cum [...] secundum Hostiensem illegitimi
religiosi fuerint [...] alias promoveri
ad omnes ordines de iure quando a[...]
placet, sed non possunt nisi dispensati
promoveri ut ibidem et eo. c. [...]
nec etiam quod ad curam [...]
ibidem. Item inordinate [...]

propter sic alias bonus fornicator adulter
triplex dispensatio scilicet magna ut
tales ordinentur et cum hoc alius a primis
ar. a contrario sensu extra e. conuenientibus maior
ut in primis in medio indirecte excepta
extra e. quotiens parua minima ut in
primis admittatur ut in medio sed
distinctio non placet Goffredus quia medium
membrum quasi i. quotiens non loquitur
de dispensatione sed de quadam ut ibi Se
cundum uero Hostiensem circa tales dicitur dis
pensatio magna fit ut ordinentur
in seculo ad ordines minores et prin
cipalia beneficia promoueantur extra e. litteras
maior ut ad sacros et mediis scilicet
parochialibus et dignitatibus et personatibus
inferioribus promoueantur extra e. c. i.
et uero vi. c. si quis omnia per ut pro
moueantur ad ... extra de corpore
viti. c. ii. Item quis possit dispen
sare Resolutio solus papa dispensat in ma
iori et maiorum cum filio presbiteri in
seculo mandate ut in c. praemissis. Et
minori scilicet magna potest episcopus dis
pensare quia licet contra extra vi. c.
si quis alia littera ubi quod quod episcopus
dispensare potest cum illegitimo quo ad
ordines minores et beneficium non
curam habens animarum nisi aliud obsi
tat ordinis sit tale pro quo per eum
posset ut ar. extra e. litteras quia licet papa
dispenset non tamen alius hic auffre
tur. Secundum Hostiensem quod dicit pro multis
sit pro innuptis esse ordinum sic extra de
ante ... et si ... in fine. Potest etiam
secundum Hostiensem in maiori episcopus dispensare
licet circa extra e. continua ubi inde
ad complutarum ut ar. extra e. c. i. et uel.
intelligitur de dispensatione media ista
ista tamen tollat ad illa et minus quod
... illis etiam in maiori cum eo po
test dispensare ut ar. extra e. c. i. et
dicit placidus non nullatenus habent
quod illud est ... quid in ista
... que secundum Hostiensem. Hodie non
... vi. li. e. c. ...
... ubi de ... ad ordines

maiores uel ad beneficia curam animarum
habentia non potest dispensare promoueri sed
dispensatione papae quia non non ad perso
natus et dignitates licet extra e. c.
si et hoc tamen ibi ... hic etiam uoluit
Innocentius et Bernardus Brixiensis ut etiam dicit
... secundum huius capituli et multo magis non
contra ad capitulum extra de elec. innotuit
. etiam extra e. c. i. et c. nimis dicit
quod etiam religiosi illegitimi promoueri
non possunt ad prelationem sine dispensatione
papae ... talorum. Item
si papa cum aliquo illegitimo dispenset ut
... possit beneficium habens curam animarum
numquid propter talem dispensationem ...
poterit plura talia beneficia Resolutio non
sed tamen unum quia talis dispensatio
derogat iuri quod est odiosa et
ideo est restringenda vi. c. si quis et si
talis in aliud dispensationem tanto
de ... impetrare oportet ut recipere
possit plura beneficia curam animarum haben
tia illa dispensatio nullius ponderis
est ... vi. e. ... tamen quod et ibi in eo
tamen quod dispensauit episcopus ut possit
ad minores ordines et primum beneficium
promoueri sed ... Item hic nota
secundum Goffredum quod ... ista sunt due
prohibitiones una est quod filii illegitimi
non debent promoueri et hic aliquando dis
pensatur ... alia pro
... ut habitum est supra et alia est quod
filii illegitimi non debent assumi ad illa
beneficia que immediate patres eorum
habuerunt et circa hoc dicit ...
et tamen quod episcopus et archiepiscopus potest
dispensare ... c. extra e. continua nisi
... ad compultarum et lo. de ...
quod secundum Goffredum hic ... quod non
... de dispensatione facienda sed
an facta sit tenoranda et dicit quod non
... iniuste quia remissio ... in ...
semel facta ... 23. q. ... s.
illis et quod tamen Goffredus dicit Innocentius.
Bernardus Brixiensis ... de ... et Hostiensis
... sed ... ut in hoc ... legato
dispensatur ... sicut ut ...

latarum quod de presbitero dilectus | in c. cum in cunctis
quia talis dispensatio esset contra apostolum
de q. i. aplicata | ymmo non sic ut c. quod de
si. c. ceterum | ad tuam consultationem respondemus
ponit consultatio ex qua consultatione in
respondemus que ex rursus ord. | quod de
voto de multa dimisit aut r. ceterum
nominibus que sic indulgentia continetur et
hoc patet per quod ibi si dispensasti dis
pensationis | et patet quod e. dilectus et c. in
omnibus | ubi habetur quod tunc prosumptus tunc ta
libus dispensari | et idem consultatio
ex supplicatione pos. ¶ Item si prepositus
ordinet aliquos in minore ad certam pr
uinam | ¶ Ro. hic facit de scienter aut
ignorant | si scienter non potest eum illa spo
liare gratia autem | ut supra sed tamen
illicitum ridiculum | quod fit imponendo apud
quem facit hic scienter ut de rescriptis tamen
at si | Si non ignorant tamen dum
enim de causa illa tollebit | Dominus ipsis de
alio beneficio providebit quod e. veniens
et c. proposuit | ¶ Haut ta. si hoc non co
nuncius que sic tunc dispensatorum
ne de rigore iuris talibus dispensari
ar. l. di. deprimi liberi qui sunt igno
rantes quod solempnium prudentibus
ordine depositi | et quia si non pdit
| et ei ipso causa propria propter culpam ipsius ad
eo dispensat | ideo degradi eum ad
tempus tollat ¶ Item si quis proba
bit episcopum hoc scivisse | ¶ Ro. ille qui in dubio
et allegat stat. di. plac. di. et
supposuisti | et presumitur quod episcopus qui et
clamat vel clamari fecit et x. di. quod
episcopus | cum uidetur quod ipse debet probare
seignorasse hoc b. quod e. veniens.
¶ Quamvis ille ex intimo pre. ¶ Ro. sed
et habitum ut c. et hoc de mandato
ipse | arguitur non esse pre. | quia prelatus
non dat potest ad tempus c. i. d. di. precep
ta | ¶ quod e. veniens | ¶ Si tamen vel
episcoporum tenet | ubi potest sic host
ti. qui c. ceterum | Duo requirendum | primum
e. ubi episcopi possunt inferiori dispensare
et secundo quod sit | Tertium deinde teneb. tali
a beneficio sic iudicandum | et ce. sic post ibi

quando contemplatur distinguendo episcopi de
talibus sit dispensatione | non remo
ves | et quod tibi respondemus epis
copi porcionis libras exceptione in presbiteris
presbiteri porciones libras | et subaudi maiore
quam dispensatio non dispensatio sicut
in monendi | et ex in dubio ponitur ibi
alios vero clericos et c. sine auctoritate
sine dispensatione | ¶ Ro. ob quod e.
dilectus | quia potest intelligi quod de
filiis laicis | ut potest quod e. ceterum
quod intelligitur in filiis laicis | non ob
stat c. aplicata et alia similia | quod prohi
bent successiones hereditarie in eccle
siis | quia locum hic quod quibus sunt proprie
sic non diximus si de vi et potest aucte
episcopi ¶ Ro. possessorum ingredi | libellum
porrigendo | tamen ambulantes et in
pluribus eiusdem predicat | quod e. consti
tutis | ¶ In modo hoc c. aplicata ut
intuenti | si eius de illo eum quo pre
latus ipso motu dispensat in istis
causa potest ex certe episcopus dispensare
potest i. sed ult. eum certa dimittere
aliquid potest eum expelle quod e. tuis nus
sed ¶ Host. ¶ Item si dispenset
cum aliquo illiterato ut ad cultum vel
ordines promoveatur ¶ Ro. sicut Goff.
Host. et hoc quod e. libras | vide de in
nominibus sicut ei commissum ar. 3. l.
di. litterarum | quia dispensatio detraheret
iuri quod | et io. permittitur resti
genda | sic sit odiosa quod de ges.
quod dilecto ¶ Item si cum aliquo dis
penset ut ad ordines promoveatur
et ad omnia beneficia | nunc ex hoc
promovere potest ad prelaturas et ad
dignitates | ¶ Ro. sicut Goff. et Host. prim
¶ Tertia cum dispensat cum aliquo in
uno non sic intelligitur quod dispensatio
de alio | Credidit aut ut ratio inter
et plurium questionum distinguitur quia
si dispensatio una vel ex prima
cum aliis fiat latissime dimensio
¶ Non summo interpretatio non ex
mentes in decretis dispensatio
ar. quod de ...

ad audiend[um] Si no[n] alij enorme p[ro]
ueniunt fiat scelestissime [et] me[n]t[is] p[ro]m
da ar[gumentum] ex[tra] de p[re]lat[is] porro ex de deci
suggestu[m] ip[s]or[um] etia[m] distinctione
c[on]f[er]t [et] c[on]tra c[om]mitant m[a]x[ime] ca[usa] r[e]p[re]sentant
Cuius ep[iscop]i p[re]dicta dispensatione po
tit fieri canonicatu[m] uel etia[m] p[ar]ro
chialem. Vo[lu]n[t] f[ra]t[re]s q[uo]d no[n] p[ro]sit dis
pensatio q[uam] ep[iscopu]m uel arch[iepiscopu]m quis
c[on]cessa no[n] lic[et] c[on] illis dispensare
ex[tra] c. c. si i[n] no[n] a p[a]pa uel a[li]quo
eius mandato int[er]ue[ni]t dispensatio
[et] impbe[n]t ex[tra] de p[re]ben[dis] cu[m] illoru[m]
et i[n] etia[m] p[ar]rochiali no[n] tu[m] collegi
ata ...[que] sol[et] p[ro]uideri p[er] elec[tionem] de[cer]t
tore ut ibid[em] c. si t[ame]n e[c]cl[es]ia non
collegiata sine cu[m] p[re]benis siue cu[m]
p[er]sonis sibi p[ro] quos s[ecundu]m sunt p[re]dicta
tus g[e]n[er]ali no[m]i[n]e b[ene]ficij c[om]p[re]hendu[n]t[ur]
et ib[idem] d[icitu]r sup[ra] dispensation[em] p[er] ad
quos spectat ut p[ro]uideat ei i[n] aliquo
b[ene]ficio c[om]petenti aut n[on] mi[ni]strat[io]
de f[r]u[ctibus] sicut dicitur ... Cu[m] q[ui]s dis
pens[atu]r cu[m] aliquo a p[a]pa uel ab alio
de eius mandato ut p[ro]moueat[ur] ad
om[n]es ordines et ad b[e]n[e]f[iciu]m ecc[lesi]a[sti]cu[m]
ita tu[m] q[uo]d si c[on]tingat eu[m] uocari ad
ep[iscop]atu[m] no[n] recipiat eu[m] nisi d[e] l[icenti]a
sedis ap[ostolic]e sp[eci]al[iter] nu[m]q[ua]m no[m]i[n]e b[e]n[e]f[ici]j
ecc[lesiast]ici c[om]p[re]hend[itu]r etia[m] p[ar]rochialis
p[er]sonatus uel dignitas. Vo[lu]nt q[uod] sic ut
etiam dicit Ray[mundus] aliis i[n] clausula
s[cilicet] i[n] n[ost]ro c[apitulo] d[e] inutilit[er] ponere[tur]. Vtru[m]
si q[ui]s papa le[gi]timat q[uo] ad dignitat[es]
possit d[e]inde ep[iscop]um p[ro]moueri et utru[m] si q[uem]
papa le[gi]timat simp[liciter] [et] in f[or]o ... in
telliga[tu]r le[gi]timatus q[uo] ad dignitat[es]
suscipie[n]das ... d[e] matrimonio ubi agit[ur]
de filiis le[gi]timandis c[um] ... Vtru[m] le
gitimatus ad actus ecc[lesi]asticos [et] sp[irit]u
ales intellig[a]t[ur] eo ip[s]o le[gi]timatus
q[uo]d ad actus seculares. Vo[lu]nt s[ecundu]m Ray[mundum] q[uo]d
nondu[m] p[er] q[ua]ndam c[on]seq[uen]tia[m] ex[tra]
q[ui] fi[lii] sint le[gi]t[imi] p[er] uenerabilem multa
... d[i]c[it] ... q[uod] no[n] possu[n]t
... de uerbis ... q[uo]d ... ex[tra]
de ... de p[re]sentia Dicit

ta[m]e[n] sola ... uel Ray[mundus] et fere om[n]es
canoniste q[uo]d no[n] e[st] le[gi]timatus q[uo] ad
successio[n]em de hac m[ateri]a h[ab]et[ur] plenius
et melius i[n] c. de filiis [et] le[gi]timandis
c[um] ... Cu[m] natu[s] ep[iscop]us sit dispen
sare cu[m] ... p[ro]p[ter]q[uam] cu[m] adult[er]is
no[n] aut[em] cu[m] paribus defectu orig[in]is
Vo[lu]n[t] q[uod] maior e[st] i[n]iquitas p[ro]cedentis
ex uitio orig[in]is q[uam] ex uitio c[ri]minis
q[ui]a no[n] p[ro]uenit ex natura s[ed] ex
accidenti un[de] et ea facilius dele[tu]r q[ua]
c[ri]mina q[uam] c[ri]mine p[er] p[eni]te[n]tia[m] purgat[ur]
no[n] aut[em] defectus orig[in]is talia
e[ni]m sunt i[n]delebilia. Cu[m] b[ene]ficia
d[icu]n[tu]r h[ab]ere cura[m] a[n]i[m]a[rum]. Vo[lu]n[t] q[ua]n[do] i[n]
sunt h[abe]nt ... p[ro]p[ri]e corrige[re]
reformare ... i[n]iuriis
pendere ... absolute et q[uo]d
talia ar[gumentum] ex[tra] de cler[icis] coniug[atis] ... ins
tancie ex[tra] de offi[cio] ordi[narii] c. i. [et] de
ac[cusationibus] ... § i. et de maio[ritate] [et] obe
die[n]tia c. ... i[n]st[ituti]o medicinalia ad
mar[e] ... Vtru[m] aut[em] h[abe]nt ... ho[s]
q[uod] b[ene]ficiatus ... respondeo q[uod] ... ex[tra]
ut ... [et] ... dispensat ...
ep[iscop]a ... ex[tra] de elec[tione] cu[m] nob[is] ol[im] §
si ... p[ro]motus § ... ad ...
ut om[n]ia circa ... usq[ue] ad
c[on]firmat[ionem] ... cadit ep[iscop]i dispensatio
... i[n] nata aliud p[ro]me[n]t ut cano
nica ... ad ... adeo
q[uo]d appella[tione] ... cadit
ep[iscop]i dispe[n]s[ati]o ... [et] uolu[n]tatem
s[ecundu]m d[icitu]r i[n] c. ... ar[gumentum] ex[tra]
de cler[icis] ... dispensatio
cu[m] alia c[on]suetudo ... solus
p[ri]nceps fac[er]e p[otes]t ... simpli
cib[us] [et] duplicib[us] ... q. ... 3.
... p[ro]uenie[n]d[o] ... ... leg
... alia ... no[n] ...
ut q[ui]d fit ... p[re]rogatiua ...
... plus p[ri]nceps ... du
plicib[us] ex[tra] de p[re]ben[dis] de multa
... [et] ep[iscop]us ... simplicib[us] ut dic
tu[m] e[st] supra ... alia ...
... p[ot]est etia[m] ep[iscop]us ... du
plicib[us] ut ... e[st] ... c. ... Vtru[m]

baptisti voluit quod eo indispensatione q fieri licet propter necessitatem ac utilitatem ecclesie eandem potestatem habet episcopus per c. quod de pe. de ualita [illegible] | quia habebant [illegible] per [illegible] ex. quod de p̄ben. di. l. 8. | illam autem quam fieri licet ob prerogatiuam [illegible] facit post papa | et consuetudine [illegible] de sacr. e. [illegible] nisi fieri [illegible] quod de eler. [illegible] ij. innoc. [illegible] c. [illegible] et de [illegible] c. [illegible] solus papa utraque facere potest | et per [illegible] | adhuc faciat huius de p̄ben. [illegible] c. [illegible] non pt. et c. [illegible] prelatis | [illegible]

De adulto dimisso sine baptismate usque ad consuetudinem

Deinde considerandum de adulto dimisso baptizandum usque ad defectudinem | Circa quod queritur utrum talis persona possit promoueri | Respondeo di. [illegible] | si quibus [illegible] quod proprie non uel parentes eius non eo [illegible] si ex necessitate scilicet mortis timore uidetur baptismus recte percipere et ita presumitur quod non sint ei peccata dimissa | ut di. c. si quibus | et de con. di. i. uel | Sunt tamen duo casus in quibus talis promoueri potest unus si per baptismum ex fide et uita probabilis apparuit | alius si raritas clericorum coegit ut in c. si quibus i. fi. ar.

De peregrinis et ignotis

Deinde considerandum de peregrinis et ignotis | circa quod queruntur plura | primo dicuntur peregrini et ignoti | Respondeo peregrini dicuntur qui sunt extra ciuitatem qui non sunt de capitulo ordinatos [illegible] sunt [illegible] ar. 3. q. 6. peregrina | 6. q. 3. c. i. ij | quod nullus talium ab aliquo episcopo recipi debet ad dignitates uel ordines | ad alia eciam [illegible] di. ij. p. tom et [illegible] c. [illegible] de preuechi. c. et 3 | Ignoti dicuntur quorum origo uita et ueritas episcopo sunt ignota | non distincta utrum sint de capitulo eius uel de alio | et hi eciam excluduntur a dignitatibus et ordinibus et cetera.

di. quod episcopus | c. q. i. [illegible] uita | et eciam a sacris de q. di. ij. [illegible] si tamen sit aliquis inter notos indignus et indignitas eius soli episcopo sit non | ab ordinibus excludi non potest | quod de temp. ordi. [illegible] et a sacris de q. di. ij non [illegible]. Quid autem uero consuetum ignoti et peregrini [illegible] consuetudine hodie derogatum in [illegible] uenire [illegible] abepiis alienis [illegible] sine litteris dimissorijs episcopi sui | Item tales repelluntur a primordio | Quo propter tales quod non licet episcopo ponere falcem suam in [illegible] in messe alterius uel ordinandos alienos subditos 9. q. 2. per tom | Item quod tales solent esse [illegible] magna [illegible] uel aliis uitiis [illegible] de temp. ordi. [illegible] | Item quod [illegible] ordines tamen non [illegible] uel [illegible] quam [illegible] | de con. di. [illegible] 14. q. 2. duo | Item [illegible] aequaliter admittuntur uel repelluntur | Respondeo si quibus litteris [illegible] ecclesiasticas sub testimoniales ubique recipi debent in ordine suo. ex. de cle. [illegible] | si non litteras habent episcopi sui | et sigillum sit notum ita quod de eo constet possunt admitti ar. ex. de p̄ben. [illegible] et detern. [illegible] | Si uero tamen [illegible] sigillum sunt ignoti non recipiuntur [illegible] nisi habeant sigilla [illegible] c. i. | Item habet locum licet ut dicit goff. [illegible] uel maioribus [illegible] ignotis | ut eciam [illegible] ibidem nam eciam [illegible] ordines non potest [illegible] | et licet [illegible] habeat sigilla uel sigillum episcopi [illegible] | et promoueri uelit ad ordines uel beneficia [illegible] ~~beneficio~~ suspensis donec eius [illegible] sit nota ex. c. [illegible] | Item [illegible] quod nullus sigilla ignota non sufficit quod non [illegible] plus fidei quam [illegible] ignotum | [illegible] | [illegible] neque falsa [illegible] | et non magis [illegible]

Gl.

sicut magis creditur pluribus testibus quam
uni, quia facilius corrumpitur unus quam
plures. Sed hoc non est sufficiens. Ymmo
qui falsat unum sigillum idem fa-
ceret de centum, quia ibi corruptio de-
pendet tantum ex parte unius scilicet falsan-
tis; de corruptione testium, quia de-
pendet non tantum a corrumpente sed etiam
a testibus corrumpendis. ¶ Ideo non dicit
quod nisi de sigillis aliter constet esse
eorum alia notitia habeatur non est cre-
dendum etc. pro [illegible] centum, quia eadem
ratio permanet quod est et idem in uno, et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et i di. gestis
si forte testis unus tantum singularis suffi-
ceret [illegible] secundum Hostiensem unius videtur.
¶ Potest etiam fieri fides de ordinibus per
testes, extra eodem titulo, ut refert secundum Hos-
tiensem. Sed faciat per instrumenta et
similia scripta ydonea, extra eodem titulo
[illegible] et dicit in [illegible] quod [illegible] [illegible] vel
iudicia sicut per testes, et de [illegible]
[illegible] vel ydonea carta portat sigil-
la episcoporum ut dicit idem, et licet nulla
faciat fidem, scripta tamen episcopo [illegible]
celebrare permittetur de mitte [illegible]
Hostiensem ut extra eodem titulo. Ymmo aut [illegible]
et tua dicit quod [illegible] talium [illegible]
iudicium fieret aliorum collationem [illegible] si-
gillorum [illegible] non credetur, nisi alias tamen
probaretur, et idem Hostiensem ibidem. Ymmo ibidem
[illegible] [illegible] dicit quod si sit alias bone
vite et habeat [illegible] episcoporum sigilla ig-
nota, si habeatur aliqua notitia per famam
vel aliud de episcopis vel [illegible], licet
aliud non sit sufficiens probatio, tamen
[illegible] [illegible] talis clericus admittetur,
et ibidem Hostiensem in glo. ¶ Et sic secundum Hos-
tiensem ibidem si constabit [illegible] aliquo per illos
[illegible] quos [illegible] [illegible] est, et [illegible]
[illegible] ut presbyter utique sufficeret [illegible]
[illegible] de presbytero non baptizato c. ii. ¶ Non tamen
[illegible] [illegible] [illegible] subiecte insti-
tui clericos ydoneos [illegible] [illegible]
[illegible], quod si faciant per eos
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
eodem c. si. Dicit aut. Ymmo extra eodem c.

[illegible] c. de nobis. Quod ubi licet excepto
[illegible] [illegible] non licet autem eis
recipere aliquem clericum peregrinum sine littera
episcopi [illegible] et pro [illegible] quod tamen [illegible]
[illegible] de [illegible] dimissoriis, et [illegible]
[illegible] eum plene dimissum [illegible]
[illegible] eum plene recipere licet. ¶ Item
aut quod in [illegible] debet esse clausula [illegible]
vel similis. Vide ad hoc ordinem
[illegible] [illegible] ut ar. 23 di.
[illegible] c. [illegible]. Et hoc ratio quia
de [illegible] [illegible] ordinibus [illegible]
[illegible] [illegible] ne forte sit falsum promota
[illegible] quia tunc [illegible] non haberet,
ut extra eodem c. i. de fi. ¶ Sed aut licet non
[illegible] testimonialis [illegible]
ibi quando [illegible] et [illegible] de vita et
ordinibus quos [illegible], extra eodem
tit. Sed non sufficiunt [illegible] ad hoc
ut ordinatus recipi possit, [illegible]
quod habeat dimissorias, nisi [illegible] sibi
appareat quod episcopus eum ad [illegible]
[illegible] sua dimiserit, et [illegible]
[illegible] [illegible] quorum valent [illegible]
di. [illegible] vel deputato ab [illegible] ut extra
de [illegible] [illegible] ut in [illegible]
[illegible] [illegible] sufficeret extra de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] alias licet
[illegible] [illegible] tamen
forte non haberet ut in c. quod ad [illegible]
[illegible]. ¶ Istas autem litteras non facit
episcopus nisi postulatus, ne [illegible]
[illegible] 12 di. c. 1. ¶ De abba-
tibus aut exemptis dicit Innocentius
extra eodem [illegible] quod si sit ita sunt
exempti quod dyocesano non [illegible]
[illegible] [illegible] ordinarius, litteras di-
missorias concedere possunt. ¶ Item
si dicat se litteras amisisse, [illegible]
[illegible] extra eodem c. i. [illegible]
[illegible] et quod sine [illegible]
[illegible] extra de [illegible] [illegible].
¶ Item aut quod [illegible] [illegible] causas
[illegible] quod [illegible] Italia aliquem clericum
[illegible] [illegible] ordinet sine littera
[illegible] vel sine litteris episcopi [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] est beneficio.

patribus interdum contra responsabilem quod
non ordinet eum si secus sustulit se fuerit
ordinatus et pena condigna puniendus. et ordinatus et suspensus
non potest cum eo dispensari. confirmatur
ista sententia eius supra li. 6. de temp.
or. sepe in fine et per Jo. an. ibi intelligitur
abbatibus italie sicut episcopis. propter
Set quod si episcopus ultramontanus or-
dinet ytalie. Respondeo per Jo. an. ibidem
dubitando tamen quod tunc non teneat ... de
re. non sit penalis et penis restrin-
genda et non expedit propter ... casum
6. de statutis et de re. di. 1. pene
Set si quis ... in casu et ... eius
episcopus qui non casu ... quod ultramon-
tanus episcopus in alia ytalia per-
mittit plenam audienciam episcoporum. et
saltem ... qui ... liberatus. preterea
... quod non sit sic de facili episcopus
ytalicus ultramontanus episcopus. Et ideo
hec non quod duo casus sunt decreto or-
dinatus et suspensus tali suspensione
quod celebrans incurrit irregularitatem ... in
... Jo. an. Item si laicus ultra-
montanus ordinetur ab episcopo ytalie
inclusum ... tunc ... habebit locum
sic sepe. ... quod non pena est penalis
et quia dicitur hic de sacris
Set contra ... de temp. or. ... eadem
... ubique ... et ... hic
credit ... Jo. an. ... locum
hic in casu apposito et ... legitur
faciendo punctum ... duas
... sic ... ultramontanus
et ... et est ... de sacris
... institutus ... generaliter ...
... sic ... quod ... ... lar-
gi sacris ordinibus ut ...
... de ... cum
c. 1. Alii dicunt ... hic non
... in ... possumus tractare
... possunt ... sit ...
... non ... episcopus sui. Item
... accidens
... intelligere esse sub
... et ... per

in sunt sub ... causis. extra
eodem de treuga et ... 27
De etate ordinandi. titulus 27
Postea considerandum de etate
ordinandorum. et primo de
etate ordinandi. 2o de
etate presentandi. 3o de or-
dine presentandi. Circa primum quid
plenam ... ipsi ... ipsi tacentes
tempore possent ornet. Respondeo per
prudentiam et alios ... quam ...
... tollit ... impedit. et ideo
illa sacra que actu ... ...
... requirunt ... de
... non ... ... minimum
et ... sed quia ... ...
... sicut et naturales sunt
acquisite acquisite sunt ...
... non tollit ...
Set omnia sacra ... non requi-
... de ... sacris ...
... aliqua ... data
... et alii ... tacentes
tempore sunt. Distinguendum tamen quod ... ordi-
nibus ... requiruntur tempus dis-
... de honestate propter digni-
tatem sacram sed non ... sacri
... ... alios ... ...
et ... ... sine ...
... annos ... ad ...
ordines ... quod ... non sunt
ydonei ... quod ... ...
tamen ydonei ... ... in
ordinibus ... maioribus ... ...
requiruntur ibidem honestate et ...
... ...
... ... et quia ...
... tractanda ... Set
... quo ... ...
... ...
... de ... ...
... ...
... Aliqui ... ...
... quod non ... ...
... ...
... ... et ...
... ... quod ...

qui caracterem recipiat ex quo est bap
tizatus hoc dicit quia predicta ubi hic
ar. extra eo de baptismo. ·iiij·. ex
hoc permittit et ult. ¶ Secundo aut
dicit quod ad omnes ordines minores re
quiritur de necessitate precepti sed decentie et con
gruencie nil autem non conformatur prima
opinio magis placet nisi videtur cum
multis et probabiliter ut dixi rursus in ad
ultis requiritur intencio recipiendi explicite
uel implicite interpretative uel condicionali
¶ Repellitur ergo quis ab ordinatione
et electione propter defectum etatis di. lxxvij
dictis eo. de elec. Indubitanter distinguen
tamen quia aut ab infantia tradidit se
quis milicie clericali aut ex adultus
qui petit ordinari. Primo casu
vij anno usque ad xiiij annum potest tonsu
ram et omnes minores ordines reci
pere. Subdiaconatum non nisi recipiet
minor 20 an. nec diaconatum minor 27
an. nec presbyteratum minor 30 an. et 28 di.
per totum. Hoc salvo quod longa institute
nunc potest quis fieri presbyter in 27
anno, quod hoc indistincte per con
suetudinem compleatur quam infra sufficit
di. lxxviij. c. si. eo. de electione miserie
hoc in fine. ¶ Sed nunc non notat lxxviij
di. c. si. quod potest quis diaconus
in 20 an. subdiaconus in 17 ar.
cum c. si. ut patet de 30 annis
subtrahuntur iij. ut institute nunc ordi
presbyterum. Sic eciam dicitur in diacono
et subdiacono quia eadem ratio est et
idem ius. ar. eo. de sen. tua. Ipse
hostiensis sentire videtur. Sed eciam secundum hostiensem
potest in 18 annis possit quis fieri dya
conus ar. ag. Secundum eo. c. ad hoc non
expone ar. extra eo. de tempore ordinationis
postulasti. ¶ In 2o scilicet cum grandis
nullus petit ordinari iusticia de
sic fiunt ut scilicet in duobus primis an
tiqua sunt clericus recipiat omnes
ordines minores di. lxxvij. quicumque
Hoc dic tamen propter necessitatem etatis
sed in xiiij anno in 25 an. et divini
dum omnes ordines recipiat modo non
inficiat annum di. lxxviij. c. si. Hodie
tamen huiusmodi institucia ex quo ecclesie non
servantur in terris ut dicit ray. tempus
ordinandorum preceptum tamen episcopis quod
dicit esse 30 annorum. ¶ Hoc aut
dicit quod ex ydoneitate potest et merite
eciam potest tempus ordinandorum aliquatenus
dispensatione episcopi anticipari. ¶ Hinc
aut extra. i. lx. de etate quod quis
in annis etatis sue 18 subdiaconus
in 20 diaconus in 27 presbyter libere
fieri potest ¶ Utrum favore religionis
minor 27 annis possit quis presbyter
fieri. Respondeo quod religiosi tenent quod sic ¶ hostiensis
sed ipse credit contrarium sicut notatur
hic lxxvij c. si. et maxime si hinc
etas suffragatur. ¶ Secundo si quis
minor 18 annis ordinetur in diaconum
Respondeo ordinatus a collatione ordinum et or
dinatus ab executione diaconi usque
ad completum xx an. in iniuriam or
dinantis et idem si ordinetur in subdia
conum secundum ray. eo. de tempore ordinationis non
est opus. Item et qui aliquem infantem
sub minori lx an. confere tonsuram
clericalem presumpserit nisi forte tolere
interfacit ipso facto a collatione eius
per annum suspensus erit. Hoc de temp.
ordinationis nullus. ¶ Utrum ordinatus ante
annos discretionis teneatur continere
cum venit ad legitimam etatem ita
quod non potest matrimonium contrahere. ¶ Respondeo
aliquis videtur quod non quia continere tenetur
non nisi precepti 32 q. i. integri
tas et in tali etate votum non tenet
eo. de regularibus ad nostram significatum cum
simili. Unde videtur eis quod contrahere
possint si ordinantur ante 18 anni
Alius videtur quod sic ar. eo. de cle.
per sal. c. uno et de temp. or. Nec
non est oppositum quia iste opiniones fuerunt hic
di. lx. subdiaconus quod puer
dicitur omnes ordines potest recipere
Nec ei preiudicatur quia si tunc est adultus
non ratificet quod suscepit ar. per
eo. extra eo. hostiensis eo. de bapt.
maiores hoc parte et ult. in fi.

Ad hanc etiam opinionem uidetur inclinare
Gofredus Hostiensis ti. de cle. pu. sal. et
ti. de temp. or. Huius etiam opinio-
nis fuit Innocentius in ti. de cle. pu. sal.
et po. i. q. i. estote dicens quod puer
non obligatur nisi sit doli capax. Sed
et si doli capax et uoto et facto se
obligauerit tamen non professione. Et
non opinionis fuit Bernardus extra e. de cle.
pu. sal. dudum ibidem ~~dicens~~ talibus eta-
tis antiqua ordinatur debuit co-
tradicere et nullo modo consentire. Sed ista
ratio friuola dicitur esse. Ut communiter
in tali etate ordines recipit magis
nunc talia non discernit. Secundum hanc
opinionem ordo faceret quod uotum facere
non posset. ¶ Circa autem non possit
nendum requiratur etas determinata quia
presbiter non debet depinui (?) minor xxx an-
norum completis magis non decipit dicebas cum
ratio est quia est incertum tempus quo in
tali etate baptismate et predicauit
Xo di. presbiter unde tu minor pre-
sbiter sed apostolorum gratia dispensatione extra
de cler. cum nobis olim ff. si cum
pluribus. ¶ Insufficientibus autem
indignitatibus et inferioribus et eorum
parochialibus requiritur etas xxv
an. ad quod sufficiat attingisse an-
num extra de elec. cum in cunctis ff. i
fidera ¶ Sed obicitur quod tales ut in
pluribus sunt curam debent presbiteri extra
de cler. c. i. et c. presbiter lx di. c. ii
et iii presbiter. Antiquos debet quibus sunt
annos xxx annos. Quibus tamen sacer-
dotii etatem in assumendis ad officia
quibus sacerdotium est annexum ut
in c. cum in cunctis secundum Goff. sed
de hoc dic ut notatum est supra.
In hoc tamen casu sed tam. et se-
cundus nullus nisi papa dispensat nisi
papa quia plus cum queritur tamen extra
de cler. inepte. ergo eorum pena
incidunt non habet potestatem dis-
pensandi ar. extra de dens. nec uxorem
et uxorem et si nate plenius de etate
potest dispensare nisi principibus. Ede

Sunt qui uel eta in pe. li. et ii
ego stando? t. l. ad canon. contradi-
cat quia et ipsis utuntur ubi defini-
unt canonicam xv. di. c. i. et sing
prime sunt etiam hec extra e. pl. po.
ud quod ff. quod plati in hoc dispen-
sare possunt quotiens hec uarietas uel
utilitas ecclesie requirit ar. extra
de elec. in decet et c. quibus cum
pluribus ff. si pluris indistincte dispen-
sam debet. Et secundum Goff. c. i. cum te
licet de uite quod sed c. inter ante
a quo possunt episcopi dispensare. Hosti-
ensis autem opinionem non consentit et eam
multiter fulcit sed quod extra de elec.
dudum ii ff. nos igitur. Sed Hosti. dicit
quod hoc c. intelligitur indistincte dis-
pensare et ideo dicit de omnibus defectibus
quos consanguinea non indicat quia nullus
solus papa dispensat cum in consan-
guinitate tollere potest extra de sen. et re. inter
cum te. Nulla non quod ea prope ad-
dunt. Redde Hosti. et primo ad iu-
ctus quod si ueda esset tunc etiam pro
ratione ecclesie in non simplicibus bene-
ficiis episcopus dispensare posset
contra et si ista indigne confecit
pendet extra de preben. quoniam quod esset
certum tamen quam scripsit quod in nouibus
dispensare potest ad. l. contra. Respondet
quod ubi statutum legi dicit aut leges quod
impuberes admitti non dent ad
honores etiam ecclesia ea ff. de iure immu.
l. ii. ff. puberes. Ergo a contrario sensu pu-
beres sunt admittendi ecclesia ea. ne
dicitur ea ff. de curs. ad tres ff. no
aliis et ita concordat. l. cum dere
aqua clero ar. agens sensu extra
de cler. de decretis. Nec obstat l. cum al-
legat tamen quia loquitur in administratione
rei priuate cuius fauor non est tantus
sicut rei publice. ¶ Hec ergo secundum
contra non. Circa potest defectum episcopus dis-
pensare non intelligitur facere
contra sed intelligitur tacite
prohibitione naturali excepta
sed legem extra de

¶ Hodie autem est expressum quod episcopus potest
dispensare cum scolaribus XX° anno
completo ut habere possint dignita-
tes vel personatus quibus cura non
imminet animarum, vi° de eta. et qua. tempo-
tum. ¶ Expressum est etiam quod regimine
ecclesie parochialis alicui conferri non
potest nisi attingit XXV annum, alias collatio
non valet, vi° de elec. licet. ¶ Item supra
dictum fuit quod minori etate quam assuma-
tur ad officium huiusmodi curatum. ¶ Quid si litteras
tales impetrate per taciturnitatem eta-
tis non valent, ut est in c. ad aures eodem titulo. Et quod
tali scienter contulerit, ut dicit esset, quia
in statum sacrilegii obtinet, dubitatur
an dignus sit quod predictus elegerit
[illegible] qui autem [illegible] supra e. ca.
¶ Esto quod puer tollatur, quod in multis
omnia fatetur, potest tamen maior
reddi, [illegible] ex eo est ex ratione, quod non
[illegible] est in debito, quia etiam quemadmodum
etatis impedit non possit alienare sine
decreto nec habet liberam administrationem
usque ad XV annum. ¶ De hiis qui
veniunt etate [illegible] nec habet ta-
lis in capitulo vocem. ¶ Item de prebendis
[illegible] etatis quod pueri non refutantur
ad prebendas ydonei, quoniam prebenda super
ordinata, de quo dicitur ut [illegible] ubi
agitur de preben. [illegible] regula [illegible] consue-
tudo [illegible] stat ad [illegible] ta-
li [illegible] ¶ Circa tamen sciendum quod ad ecclesiam
parochialem non debet admitti aliquis nisi
sit in sacris constitutus, in hac tamen et in
dignitatibus maioribus potest episcopus
dispensare [illegible], vi° de eta. [illegible]
non [illegible] non potest aliquis eligi nisi
sit in sacris, [illegible] in hac [illegible] papa
dispensat [illegible] multis [illegible]
[illegible] consuetudinem [illegible]
¶ Item nulla decreto [illegible] potest canonicis
[illegible] collectis secularibus [illegible]
[illegible] vocem in capitulo, etiam si hoc
[illegible] libere concedant [illegible] saltem
[illegible] subdiaconus, qui non [illegible]
[illegible] officiis vel prebendis quibus
[illegible] sunt [illegible] pacifice

ut obtinet in capitulo canonicus vel obti-
nuerit de futuro, nisi iusto impedimento
cessante ad huiusmodi ordines promoveri
se fecerit infra annum, recipiunt dominus
[illegible] nullam vocem habeant in
capitulo, careant [illegible] distributionem quam
[illegible] canonicis hominibus [illegible] sunt
medietas subtrahatur, non obstante aliqua
consuetudine vel statuto, vi° de eta-
te [illegible].

De impedimento sexus

Deinde considerandum de im-
pedimento sexus circa quod
sciendum quod [illegible] sexus
femineus impediat ordinis receptionem.
[illegible] quedam requiruntur in recipiente sa-
cramentum quod de necessitate sacramenti, que si de-
sunt non potest quis recipere sacramentum
nec rem sacramenti. Quedam non requiruntur
de necessitate sacramenti sed precepti propter
congruitatem ad sacramentum, et sine ta-
libus recipit aliquis sacramentum non rem sacramenti — sacramentum
[illegible] quod sexus virilis requiritur
ad receptionem ordinum utriusque, unde
et si mulieri adhibeantur omnia que fiunt
in ordinibus non recipit ordinem, cum
sacramentum est, quia sacramenta vim habent ex
sua institutione. Christus autem hoc sacramentum
constituit conferri masculis non feminis.
¶ Huius autem institutionis ratio
fuit ratio congruitatis duplex. Una
quia cum sacramentum sit signum, in hiis que
aguntur in sacramento requiritur non tantum res
sed rei significatio, sicut dictum est supra,
quod in extrema unctione requiritur quod
sit infirmus, ut signetur indigens
curatione. Ordo autem constituit
ordinatum gradum eminentie, et sic
aliquo modo significatur, sed ex eminenti-
cius quam ordinatur. Mulier autem
[illegible] statum subiectionis habet,
quod etiam competit ei ex sexus [illegible]
mulieribus natura [illegible] impetus
[illegible] sexus [illegible] illud [illegible]
[illegible] mulieres [illegible] esse [illegible]
[illegible] et Ambrosius [illegible] ubi dicit
[illegible] caracterem [illegible] debet
dyaconissa ordinari [illegible] [illegible]

[G]uitati, quia mulieres non recipiunt caracterem impressum sacerdotii et consecrationem. Alia ratio est quia officium doctrine convenit ordini de quorum dicitur ordo ordinatur ad presbyteratum, et in hoc officium est preteritum. ps. q. i. adiungit. et cetera diaconatum episcopo delegare, ut in ter. di. c. 27. presbiteris, vel secundum glo. predicator notat aliquem scilicet legere. Docere autem publice non competit mulieri propter debilitatem intellectus et mutabilitatem affectus, quos defectus communiter mulier notabilius quam vir patitur. Decet enim habere doctorem vivacem intellectum de veritatibus cognoscendis, et stabilem affectum in persistendo. De cuius contrario et iste due rationes ex verbis apostoli i. thi. c. 2. possunt elici. Mulier in silentio discat. Docere autem mulieri non permitto, neque ordinari.

¶ Et obicitur quod prelato committitur. sed et abbatissis. Dicendum quod non habent prelationem ordinalem, sed quasi ex commissione propter periculum cohabitationis virorum ad feminas, ut c. ... quibus possunt preesse mulieribus ad cohibendum eas, sed absurdum esset quod essent superiores viris. Licet enim beatissima virgo dignior et excellentior fuerit omnibus apostolis, non tamen dominus claves regni celorum commisit ipsi sed illis. extra de pe. et re. nova. ¶ Ex his patet quod mulieres quantumcumque sint docte et sancte et etiam abbatisse, non possunt predicare, nec docere publice, vel sacra vasa contingere, nec benedicere, nec velare moniales, nec confessiones audire, nec excommunicare, nec absolvere, nec iudicare, nec officium alicuius ordinis, nec aliquem usum potestatis clavium exercere, ut ... ut ... di. 23. mulier sacratas. 33. q. 5. mulierem. extra de sen. ex. de monialibus. et de pe. et re. nova. in textu et glo. et de maio. et obe. dilecta. in glo. nec ad altare serviunt. extra de cohabi. cle. et mu. c. i. ... non debet. etc.

temporalium. extra de iud. c. ... nec ... cas. de ... corona amputant ... c. ... mulier. Non potest etiam mulier arbitrium in se suscipere. extra de arbitris dilecti filii. nisi ordinaria iurisdictione ... esset. de consuet. quia te absente ... forte propter morbum vel etatem impedito. ff. de procura. et feudis ... de consti. ... dilecta. ... ad ... abbatissam ... ut ... ad ... consilio et ... mulieribus ... de ... vel ... extra. ... de pe. et re. nova. Possunt tamen abbatisse ... claustralibus ... non publice, sed in camera ... docere, et ad bonum inducere, ... obedientia et reverentia ... mandata et monita salubria. extra de maio. et obe. dilecta. ... presbiteris ... moniales ... obedire ... et ... regulari ... exempte ... conferant hoc ... et ... administrationem temporalium ... confir. ... dilecta. et ... rationem administrationis ... confirmatorum ... et beneficia conferre ... ecclesiis sui monasterii ... extra de elec. ... abbates ... et ... capitulo ... abbatissa ... extra de maio. et obe. dilecta.

¶ Dubitatur autem utrum abbatisse possunt interdicere vel suspendere. Dicunt ... quod sic, maxime ... quibus ... interdicere ... extra de arbitris. [illegible]

~~ultati p mulieb no recipiut ca~~
~~ractem~~ | in dicto c. dilca q pnt
ab officio et bnficio suspende cle
ros sibi subditos | et suas mo
nachas sibi inobedientes sed et
pnt pntar ad ecclas vacantes
q ee aliqn scripsit | Gui ibide
quasi i pmo pte glo. s ipse hic
postea correxit et ibi addidit
inserta in ead glo. | Ipse dicit q ab
batissa no pot suspende ab offo
et ~~benefic~~ interdice | quia et hic
ptinet ad claues ecce qd de
qbus pl tanta q spon uiri
no mulieb pnt tradite | qd de
pe et re nona | dicit hg ibidem hoc
q abbatissa clicis suis interdice pt
ne celebrent et pbenda i supiant
et illi peccant si no obediut hg
si celebrent no sunt irritu | ¶ ¶ In
sup no q lz mulieb sit indicare
no pnt de spualibus causis | de tpalibus
tame ut e quetudo indicare no
pnt ut nobiles dne de francia
et qd de arbitris dilci | ¶ Non
obstat aut suprdicts q8 le. 2A
q. 1. Diaconissa an annos xl.
ordinari no debz | statuimus | ¶ xc.
si quis rapiat | qz ibi dicit diaco
nissa no q diaconi ordinem hebat
s illa pnp. quam forte aliqui bn
dcto dicebat | rone cuius consuebat
aliqd bnficium | ut forte legendi bo
meliam i matutinis ut ibi dicit q
glo. vel ad aliud quiualibus ali
ud quod no licebat | ut forte di
c oez hz quidam expponat ibi
diaconissa .i. abbatiss ordinati
uelad | hodie aut huius diaconisse
iam no sunt s psertim offitium omis
modales cessate conseque | Non
obstat etiam illud di. xxx. presbiter qz
psbra dicit dr xx q. presbiteralis
... ee esset ordinata s quia erat di
... pcia | ... i capitli c. tales fe
... seniores vniuntur uel
... ... sunt habites.

~~eme instar~~ ~~inferius~~ ~~fama leas~~ | ¶ Item de
~~hermofrodito~~ | Pb si magis usat
d spon uiles quam muliez pt recipe
caractez si equo no pt xx q. 3 | ¶ Her
hmefroditus ordinari tn no debz
pue sit se hbeat pue ppter insir
mitate et monstruositate xx. di.
illiteratos xx q. di. c. ul si aut in
calescat eu spons uilis ut mulie
bris recipe non pt caractem quam
stas nec digna || 2A

De impedimento infamie

P Ostea consideand de impe
dimeto i famie | Et circa
hec ponit plura | Et notis i
famos d famia ma cuml
pnt expellendi etia ps pacta pe
mias ab ordine recepto | R° i fa
ma e illesa dignitate status inta
et moribus appbatus pr i famia e
qntu ad nos et mores lesa digte
status | et si effectus ma dici d fam
mi | sed ipso facto alia pue pro pmas
mrage | ¶ Sciend aut q quida
sunt d fames scdm canones non
tn scdm leges | quida scdm leges n
scdm canones. 6. q. 1. oes i glo. | tn
d ut d pluribus omibus fames scdm
le sunt i fa s canones | vn i dcto
c. de omibs d fames esse dicunq
quos secti d fames appellant
dicend ego q d fames ma cuml
hec ultimo modo sed p pnias mrage
sed ipso facto consulta | nisi sunt ab
eo q pt i integrum restituti omib
actibus | ipso ma pnali | vn expelle
di sunt no tn ab ordine recep
cone s etiam ab accusande et testi
ficande etia ps pnias pacta ab
illo cane || ¶ Qualis ma d fames
sunt esse || Item 10 2 et ca ptq
uira similia et comoda quedam
indicat aliquem esse d fame redeunt
inrepresentarde | scdm lz pnias e
git eu obpobrio et uile | et sicut
dicit qd de eo | pt. ma dilcus p
pnis uilibus et d dignis | post dignt

parte non decet. Item eciam tamen propter crimis
enormitatem ut est crimen symonie et
alia crimina excepta huiusmodi testes
recipiuntur de equitate in causa criminali
de illo crimine, non recipiuntur tamen super
hiis aliis amicabiliter et quod persona
[illegible] quia inducitur est male fame
ex de symonia per tuas in secundo responsio.
Item quibus potest clericus diffamatus
restitui fame ut ordines possit
recipere. Responsio. sicut dicit Hostiensis in summa extra de purgatione canonica § Hec
enim [illegible] hanc tollit. potest enim ista
ut voluit aliqui excepta abolere tan-
torum diffamationem et per cuiuslibet indicte
irrogatam. potest eciam princeps a lucro
predictam diffamationem tollere per resti-
tucionem in integrum. et debet habere eadem
que sequens penitencia ut notatur eadem ff.
extra ibidem eciam hec forma restituendi
Illud autem quod modo de hac infa-
mia abolere non possumus sed per pe-
nitenciam possumus tamen per restitucionem in in-
tegrum. Item potest Utrum diffamatus de
famia iuris canonici non autem civili
sunt repellendi eciam per penitenciam per-
actam ab ordinum recepcione. Responsio.
tales aut contrahunt diffamationem talem
ipso iure aut est eis irrogata per
sententiam diffinitivam auditam. Si primo
modo non credo quod per penitenciam aboleatur
diffamatio ita quod ordinari possit
de iure. Sed oportet ab illo qui potest hoc
restitui in integrum aboleri. Si
primo aut inciderunt eam per aliquod
illorum peccatorum mortalium que non
inducunt depositionem aut per aliquod
illorum que inducunt. Si primo sic sunt
aliquos non repellendi ab ordinum re-
cepcione. nec eciam ab accusatione et
testione in causa sive civili sive
criminali. quia ex hoc non sunt homines sunt
effecti. Si secundo hii aliquos sunt repel-
lendi ab ordinibus et ab accusatione et
testione in causa criminali tamen agitur civi-
liter. Item de tali hiis criminibus dicit
quidam intelligi debet quod dicitur extra de
testibus in testimonium. Unde quia [illegible] emenda

tus de crimine admitti potest ad accusa-
cionem et testimonium in causa criminali et civili quod
declarant postquam quod postquam deposuit
fuit emendatus de crimine statim
subdit ut eum non contingit diffamatio
et esto dicitur de famia que totaliter
per penitenciam abolere esse illam que
tantum per crimen occultum contrahitur
de qua nulla est diffamacio sed nec
potest probari. Sed hec non videtur aliud
ab illis peritis de quibus idem testis
non loquitur quorum crimen contrahit quod depositionem
inducit. Item preterea doctores videntur dicere
quod penitencia per quam abolebitur diffamacio
est intelligenda de penitencia abolevi. et probavi
et probatam aut que est sine de
occulto crimine non exigit probationem
cum id peccatum non contrahit infamiam.
dicitur ergo famiam intelligi de diffamacione
criminis vel de diffamacione facti. Item si
aut inciderunt per aliquod crimen quod de
depositionem inducat licet ecce diffamacio
per penitenciam removeatur quo ad accusacionem
et testimonium in causa civili et criminali
tamen agitur civiliter non tamen agitur cri-
minaliter ut de testibus. Item nec ad
ordinum recepcionem quia ordinandi
debent esse per omnia conversacionis nota. Item
extra hec videtur esse quod [illegible] omnis non dum
in glossa quod omnis diffamacio canonica
per penitenciam aboleatur. sed illud debet
de diffamacione canonica et [illegible] mortalis
de quo non et quibus per penitenciam [illegible]
natus. nec inducunt depositionem [illegible]
ducunt tamen occultum. ita quod [illegible]
non potest ex de tempore ordinandi c. ult. [illegible]
Item Utrum diffamatus diffamacione facti
sunt ab ordinibus repellendi. Responsio.
diffamatus diffamacione facti sunt quorum
aput multos bonos et graves per
aliquo crimine vel pluribus opinio est
conservata. diffamacio enim non facit
dicta paucorum vel multorum levium
personarum tamen fame apud [illegible]
et graves non potest opinio [illegible]
Item quod diffamatus diffamacione [illegible]
[illegible] non sunt [illegible]

ut eo de pur. ca. siquis psbr no
n e tm et quib infamia fit sicut
mr cz ecia qnz i fama aliqui
sine culpa i famia fit qua tn
i famia l q infamatu facit p.
sumpcoz aliqua ca cuib actg lum
sunt intdicendi alr dnt absolunt
d famia sica p c eo de pur ca
ex tnaz unde pgtale purgacoz
no sunt rpellendi licz l corz d fa
mia sepe i animos hom emanat
legit h text 28

De eccliis edificandis et fundandis

Quia sequitur dicendum de eccliis
in quibus huiusmodi ordinati mi
trare. Et pmo d eccliarz
fundacoe edificacoe reparacone et
unione. Et 2o de eccliarum alta
riu et cimiteriorum et aliorz hmoi
consecrcone ac de reliquiis et sanctorz
uenacoe. In eccliis consecratis et al
taribus pcipue solent sanctorz re
liquie poni et eis uenacio exhiberi
3o de eccliastica emunitate. 4to de se
pulturis que apud eccliias fiunt abor
dinatis. 5o de decimis primiciis et
oblacionibus. Eccia primo sunt plura
pretenda ut uenda. Primo eccia sit
aucte dni nouo edificanda uel con
struenda et i qsbenda eccia uel ora
toris uel quamlz domus religiose aucte
toritas epi dz interuenire. et primarium
lapidem dz ponere. de q di 1 nemo.
etiam dicit lex qd epus dz d orocz
primo facere et signum crucis adora
re et benedicere ponere. dant de
matris et dignr cu alia col. licz
licz sit longitudo qd epus hr mp.
qa faciat no tn e necessarium
de lina epo fi pnt p aliud pbre
ut intr s hn et eo ad hc 27
q 2 c 1 et c pbrm. Cathedr
ls eccia sit lima ipe no pot
d eo ne sede ua c 1 et fm.
intell. pnt ut corrigitur
q di 1 c 1 et ij et c. sep. de tna
[illegible] q no dz d uell

constituti eo de sitaab c 1. Videtur
no q fm glo 6 s di qnb licz
pbris instituere altaria ante q ser
tz eccia et d eccia consecrata non
licz ut de qssn epo ar eo c c. et
de q di 1 n 9 pbr. 2 e tue altaria
no debet destrui sine consensu epi
ar de q di 1 eccie plarime. Ter
si eccia d nouo solo sit qstructa
et consecrata. Ro si loci dns eat larg
et hr sunt et no qdicit sibi in
putabr ut q 7 q di pbr sed
si aut ignorauit ut condicit
constructor eccie dni fundi co
sensu tc i demolicone uel eoquib i
subsidiu p d eccia fiunt sputa q2
hr sunt et eccia no gaudet ar
eo de pben ad fm apls. Dicit
erat solo altius eccie lz qo
ad ius pronatg ei subesse 12
q 2 apliis 1 A q 3 qsti et hc.
Uerum hospitale pt edi sine
aucte epi. Ro pmo qs intellus qo
adr ut ecclia gaudeat libtate
et sit eccia inr qsulibz tn pt
facere domum ad recipiendum pau
pes et eccia usqz ad tpus. 2o et
locus pt emi uel uendi. nec
gaudebit eccia ca libertate licz
large intelligar religiosus sic intr
pt ut de noue. l religiosus // uerum dum
fm hosti. Item aut qmr ess
primarium lapidem dz epus ponere
nisi dote primus qstituta et as
signata et fundata. de q di 1
nemo. 2 si hr fuit obmissum r
staurare qscienciamb tpe eo de q se ee
tnm sicut. Dz qd sicut hr obmiss
prim lilz tpe. Ro. Dicit q
epus tunc te eccia l dotam sit
et tenes eccia q ordinat sine tn
consensu eo de pben. epus. Dn
possit hr sine licencia sue
eccie facere als non. nisi ipse
habeat sz deletu psone d eccia
dampnum no dz. Ez qsff et ps
l hosti dicit q fundatores tene[n]t

16 q. 1. quie metis / quoniam non sint psl
uendis. Dum autem esse dang' d' quem
dictis de eo quod pro que sint c. l. si
quis construxit honesti / dabit certe
mam uel quinquagesimam si quomodo
fit ut ex. de dom. ap. sedis. ¶ Congrua
deb esse dos. ¶ 2° patet monasterium debe
esse tanta quod hospitii quod presbyteri sub dyaconi
comi dyaconi cantores et clerici
esse possint in eo. d' aut. ut declara
tur sit mutis clerico c. 1. ¶ Ubi aut sit
alia eccl'ia deb esse tanta quod sufficit
ad luminaria et ad uictum ministrorum ut
in de c. nos pie metis ad nun
diuorum ut ex. de fund. presb. quod posuit
uel dec. di. 1 hec quorundam / et ad hospi
talitatem et ad recipiendum epos et eccle'i
bus ut ex. de supplenda negl. prelat. / et de
priori de monachis ¶ Debet aut eps
ipsorum nunc clericorum quem et aliorum ali
quod declinare / d' aut. ut nulli fab'
ret ea domum c. 1. coll. 7 ¶ Et si ad
h' dos non sufficiat nisi de bono
epi de et ep'orum aliarum eccl'iarum ut
ibidem ¶ ¶ Quae aut dom' et de qualitate
dotis pro hosti supr. c. ind. sicut quod
quantitas in hodie nimis esset
difficilis fundatio / Dicendum quod
quando sufficit unus mansus ar.
ex. de decim. c. 1 / ut talis tenet
hospita et fruat. / nec specialia ma
solue / ut forte aliquid cathedratici
noue / quam non habent ius ut talibus c
pistopu quiuadunt 4 q. 3 tamen
sed quousque ad fortunam perueniat
psalmorum ar. ex. de cons. ecc. di
cit ¶ Quando sequitur ecclesiam edifi
care recepit et non consumauit / Pro
patet oratorium tunc / perficere usque ad 7
annos ¶ Sed non fundatione uel sed
dotationem usque ad 6 annos d' aut. de
eccl'ia ti. c. sequitur edificationem h
¶ Ubi sunt noue ecclesie co
struende ¶ 7° in locis congruis de
quibus uideat epus ar. de co. di. 1.
ciuitas / similiter constitutis sunt no
ue ecce ut prea / ueteribus plurimi

non fiat ut 16 q. 1 eccl'ia et quando
aut / plures aut ecclesie baptismales in
una ciuitate non fiant ut 16 q.
1 plures / ubi tamen epus temporum
de una ciuitate fecit duas
et duas unam de nouo ut ex. de ep'o
rum eius unum non sunt pass
h' lic. et pro tempore / mus ex.
de iubus et non al' c. 1 ¶ Quod
plures aut de tau' ubi ecclia de
nouo construi ecclesia et plurium
antiquarum / Primo propter qualitatem tempus
2° propter incrementum plebis ut 1 q. 1
propter primum tempus ut 16 q. 1 propter
3° ratione mutationis ut si omnis
mutatio ad aliquem statum de nouo
fundatum dum tamen in sunt decem
homines habitantes / uel si reedifi
cent castrum 16 q. 3 unius 10 di.
sanctorum / d' quis tamen ubi capitum
alia eccl'ia propter paruitatem ut in
unius h' tamen non ubi epus fac
sine c. ex. de ecc. ubi unius / Item
propter distantiam uel difficultatem
itineris ad ecclesiam tunc enim ubi epus
prouidere de cappella construenda / asig
natis etiam sibi certis oblationibus
uel modiis decimis et ceteris an
tiquarum sanctitatibus ex. de ec. ed.
ad audientiam / et hoc intelligo quod ibi
loci nimis enormis antiqua eccl'ia
quod ipsa inmaz sibi quod fundatos a
bud sine sustentari / ad hoc quod
presbyterum potuit / prouideant ponit
loci / uel si eccl'ia iam q' structa
fuit uel nimis egeant / parochi
anis / epus prouidere deb. de q. di.
1 c. 1. ¶ 2° ratione autem specialis quod
e ad audientiam al' iure c. prima
d' eccl'ia non deb construi plurium
aliquo 16 q. 1 eccl'ia / quando ex
fiat de destruccione maioris eccl'iae posset
episcopus nouam initiare ut facta
facta ex. de ecc. ed. c. in c. 1
16° ratione sepulture q…
cum epo sine pr…
pria sepultura …

ex. de don. aplic. R° rone dcus
omib de hac causa cpt quilibet
pratus mastubia uel femia sibi
construe oratorium i ppa domo et
ibi orare missa aut ibi no licet
celebrare nisi de consensu epi / et qui
alit celebrat i dz deponi / et no dz
ibi celebrare nisi i festis precipuis n
de licencia epi et clericus qui alit cele-
brat i in aliis festis / pone dz pnai
di. 1. unicuiq clico. § siquis / ac est
ut oratorium liz sit i forma ecce
pre licencia epi de di. 1. nemo.
Tercius reparac dz eccia / R° si por
co deputata fabrice sufficiat ad
reparacionem reparacione ecce eis qui
recipit eam tene reparare ut 10. q. 1.
decernimus et q. 3. omnis ex. c. de hiis
/ no obstat predicta consuetudo / qz vitse
ex. de consue. c. fi. / nec n obstat prescrip
cio q salute aie ex. de prescrip. vigi
lanti / 2 c. fi. / et qo cu ecca reparata
est ad eum redibit predicta porcio
qui ea recipere consuevit / sic intelli-
gitur hosti. 12. q. 2. ab illo. c. de rebus
usqz ad id c. statuimus / Unde
no sufficiat tue vtor et q benficium
hunt i ea qui erunt reparabant eam
ut ex. e. t. 1. c. 2. c. de hiis. et si pfue
runt plura benficii dz quilibet pro ra-
tam sui benficii sm illud comoda q-
sentis negat onus emolumentis
ex. de hiis. q. fi. ama. p. c. ul. / i
contributa est reparacio ut dicit
hosti. laici reparant eccias scis sue
pens. ff. de consue. cu i precipiant
et audiant dina et maxime hoc
observandum est ubi male decimas
dant 16. q. 1. quoniam / et ar. q dz
cogi servare observantiam tlz. ex. de
symoniam ad aplicam / Si no sunt
aliq ecce superflue uel destructe
videat epus quomodo possunt sb
usse de q. di. 1. c. ij / si no reparant
uel predicto / uel sicut destruatur de
q. di. 1. ecce uel altaria / uel si prse
cipsse no possint alius cursus uni-

aut ut in c. omis dist. / et q pr hc intel
ligit cons. fo. di. pauciorem dist. / uel
aliq i fiat unite ecca q possit eas
epus sibi dare ex. de decimis qm
Ad hec no q. d. c. esse ad ij i c. ad
pristinam formam reduce / ff. de ecclesi
attu. l. 3. § i fi. / Nonu autem
opus fit / cum faries ri mutat
cum n usq ad fundatum domus ul
ecca destruab ecca eamque ut
ex eisd cymentis et lapidibus eas
reedificeb no e domus eas uel
ecca / sicut si reficiab nave ex eisd
tabulis q ea nav incipit ee
ut dig de ubo ob. l. int stipulate
§ sacram et de navib / cu n tota
ecca destruc usqz ad fundatum
aut. b epo e noua inreedificatio.
16. q. ul. si quis ultra / seq. si no
e tota diruta ut ex. de iudeis
consulunt et c. iudei / Quibus de
causis uni possint ecce / R° por
pter tpis fundatate qualitate
puctm barone ut 16. q. 1. et tpis
qualitas / R° pp duarum eccarum.
vicinitate ut ibid. / R° ppr eccie
paupertate ut p. q. 3. omnia eccia
fi. / R° ppr clamis deformita
tem sm hosti ar. ex. de sta.
mo. i singulis / Pone causa
no notamus doctores si loca hi
deponit q eta causa est de
solaco pene destitutos clericorum
pu mortuorum / ex. c. q monasterium
b sm hosti i e ponimus tpis
qualitas ul paupertas ut lra
dicit / Qualiter una eccia
uel unu monasterium unit alteri
R° unus mo ita q una alteri
subicitur / et tunc subiecta vivet
sm observancias eius cui subicitur
et sunt eius ute / ut ex. de sta.
regu. venerat ecclesiastica / illo nam
q consensu epi ar. ex. de eccis pl
sunt unius / R° una cura depe
deret diut ab altera ex. de eta
ca. tc. / R° mo ita ut altera

// Sacra? officia eccia? ;

teneatur alteri subiciatur. Si ambe pares sunt ut cathedrales et monasteria unite sunt cathedralis ac monasterii alterius, et omnia sunt communia et hic erunt quasi una ecclesia et quasi unum collegium et vincet sententia meliores observancias et consuetudines que ab antiquo in utraque viguerunt. Et videbitur uni episcopo vel diversis episcopis ut prius. Unde illi qui venerunt in illo loco videbitur episcopo illius loci in quibus in quo debebitur. Si illi qui in isto sunt episcopo sui loci si episcopos diversos habebunt ut communiter obtinet episcopus eorum ecclesie monasterium. Si vero non sunt uniti in hoc tamen ut habeant unum prelatum sui si ambe sint equales sunt uniti in hoc ut unum habeant episcopum, utrique tamen remaneat equalis et sunt duo episcopatus ut 16. q. 1. sicut qualitatis. Et si ille ecclesie subierant diversis archiepiscopis ~~[illegible]~~ episcopus archiepiscopo cuius subest cum episcopo. Et hoc alterius alteri episcopo de re li. di. cum monasterium episcopo ne sedes vacant in glo. 2. q. 29.

De consecratione ecclesie altaris et cimiterii

Postea considerandum de consecratione. Primo de ipsa consecratione cymiterii ecclesie et altaris. 2o de consecratione. 3o de reconciliatione. 4o de vestibus et vasis ecclesie. 5o de reliquiis et canonisatione sanctorum. Circa primum queritur plura sunt que consecrari debent ut ecclesia et altaria et alia que consecrari non possunt ut panes (?) et calix de cultu (?) divino cultu de puteo et ad eas in sancta que in eis celebrantur maior devocio quiescat et maior reverentia habeatur et etiam pie creditur quod eis hic scriptis secundum divina virtus assistat ad graciam infundendam et matth. 21. de domo dei et in loco in ipso quod fiet in celis habitaculum eminentur et excitant ut ibidem ultra in omni

expellat. Et hoc est causa quia sanguinis effusione aut semine homines polluta sunt reconciliantur per pro[...] ‖ ubi consecrationis aspersione aliqua operatio divina de cons. di. 1. Ecclesias. Unde quidam dicunt quod in ingressu ecclesie consecrate sequitur homo veniam peccatorum venialium. Sicut per aspersionem aque benedicte inducatur illud quod dicit psalmus Benedixisti domine terram tuam remisisti iniquitatem plebis tue. Item si nunquam celebranda missa consecrata. Respondeo extra de consecratione ecclesie [illegible]. Et de celebratio missa ecclesie consecrata sit et altare. Respondeo extra libro 3o c. 30. Et ubi consecratio conspicit solempniter. Ex collecta ibidem quo habet talia consecrari sive ab episcopo. de cons. di. 1. nemo. et c. bone. Et licet olim consecratio fieri non potuit sine mandato pape de cons. di. 1. de locorum cum c. s. quibus. Hodie tamen per utrumque alia c. ibidem sequentia et ex c. 2. et 3o. Item reconciliatio ecclesie sic fieri per episcopum dyocesanum alterius per alium episcopum cum hoc committat. Non distincto an ipse aquam benedicat et aliquis reconciliet ~~[illegible]~~ etiam per alium consecratio nec reconciliatio delegari nisi ab eo delegari episcopus consecrat. Quia episcopus ea que sunt ordinis sue dignitatis minori se delegare non potest. Item consecratio fieri debeat. Respondeo quod per se fieri in diebus talis solempnitatibus qua generaliter. Et c. 2. Item si ecclesia non sit consecrata ecclesia vel altaris habeat in ordinatione episcoporum sine missa fieri non debet de cons. di. 1. c. 2. et c. de fabrica. Et quod secundum ray. Et si missa est de speciale consecrationibus. Respondeo non debet non est de ecclesia. Unde secundum eum si presbyter missa cantet et episcopus consecret missa omni ecclesia erit consecranda. Licet sit aliud in ordinibus di. 2. quorumdam. Non debet etiam episcopus ecclesiam consecrare [illegible]

pone in[sic] ipi[us] ei dos sufficiens assig
ne[tur] a fundatore ut dictu[m] e[st] in c. p[re]ci
¶ Nota aut[em] q[uod] eccl[esi]a consecrata no[n]
debz inq[uam] aliquis pagan[us] e[ss]e se
pultus c[on]i[un]ctus ac[c]ione ut de
q. di. i. eccl[esi]is / et h[oc] intelligo. de
bendo z q[uod] o cunctato / si tamen ossa
infidelium distingui p[os]s[u]nt ab ossibus
fidelium / alt[er] nec[essa]r[io] sunt eicienda
q[uam] melius e[st] ea cu[m] ossibus fidelium
relinqui q[uam] ossa ipsa cu[m] ossibus fide
lium exhumari ut ex[tra] de sta
tu[s] supp[ositi] quedam / ex[tra] de sepult[uris]
sacris / quibus eni[m] eccl[esi]a no[n] co[m]municat
vivis n[ec] mortuis z x q. z c. i
lz ss[?] reconcil[ia]tr[?] fallat ex[tra] de sen
te[ntia] nobis ¶ Item i[n] eccl[esi]a in q[ua]
aliquis excommunicatus e[st] sepultus no[n]
licz celebrari p[er] distin[ctionem] p[rimam] de con
sec[ratione] di. i. eccl[esi]am i. z z in t[ex]tu z in
glo / z l[ibro] sup[ra] c. si eccl[esi]a ~~[struck]~~
ossa no[n] sanctor[um] no[n] expresse ex
humat[ur] s[ine] auct[oritat]e principis vel epi[scop]i
de con. di. i. corpus / ex[tra] de reli
quiis c. ij / Et id vide[tur] de ossibus
fidelium s[ecundu]m host[iensem] / z ex[tra] de con
eccl[esi]a intell[ig]e ex[tra] de cimiteriis ¶ Quid
fiet de corporibus mortuor[um] q[ui] sub
a[n]ti[qu]s matres sepulti z de panni[s]
z altrib[us] in quib[us] celebraverunt p[res]
byteri degradati / ¶ Dicit Ray[mundus] q[uod] h[ec]
n[on] q[uod] h[ec] sepulti debz ex humari
ut indumenta eccl[esi]ae vendi[?] n[ec] altaria
reconsecrari ex[tra] de sacra. ite[m] vel
non a nobis / ¶ Item similit[er] p[re]g
nans sepulta sit in eccl[esi]a vel cimi
terio inq[ui]rit[ur] si ex consecrata canon
eccl[esi]a / ¶ Ro[?] s[ecundu]m z sp[?] z goff[redum] dicu[n]t
q[uod] talis sit p[ro]p[ter] p[re]sumpc[i]one[m] sepeliri
ex p[er]iculo fetor[is] d[e] inim[?] por
si similit[er] nam z fetus e[st] p[ro]ss[?] ins
ter[?] de con. di. x. quicunq[ue] dig
denega[?] d[e] p[er]pe[?] l. i. s. i / z ideo sic
in mte[?] sepeliri ¶ Alii dicu[n]t
similit[er] dz studi z si p[ar]tus p[os]s[it]
baptisa[ri] si aut[em] sit mortu[us] ex[tra] ci
[?]tem sepelia[tur] / q[uod] cu[m] no[n] sit baptiz[atus]

no[n] e[st] i[n] sepeliend[us] / ut z q[uod] sup[ra] dict[um]
¶ Bernh[ardus] no[n] hosti si constat p[ar]tu[m] e[ss]e
mortuu[m] mulier no[n] scindi[tur] sed
cu[m] p[ar]tu sepelit[ur] / s[ecundu]m h[oc] h[oc] cu[m] dicu[n]t
p[ri]mi / z in q[uo] c[on]t[ra]rio c[on]t[ra]ria intelligi
dz de pagano sepulto ab utero
matris xpiane ut[?] l[?] sepultus fuit i[n]
utero p[re]gnantis ¶ Si aut[em] c[on]stat q[uod]
p[ar]tus vivit vel dubiu[m] sit tu[n]c o[mne]s
dicunt q[uod] i[n] / z h[oc] ap[er]te h[abe]t[ur] ff. de
mor. infer. negat ¶ Et q[ui]s q[ui]
me dicit consulat / ¶ Ro[?] s[ecundu]m hosti
q[uo]d[?] e[ss]e mortu[us] p[ar]tus / si dicat no[n]
causa pietat[is] ¶ Ros[?] sed metu ne
[n]ecessitat[is] / pone cito baculu[m] i[n] ore
femine z cirurgicu[m] p[ar]tu[m] c[on]sule
ex[tra] de hom. tua nos / si dicat mor
tuus e[st] z d[e] h[oc] sit c[on]st[at] dicu[n]t sic
q[uod] e[ss]e[n]t sepel[ien]di no[n] p[ro]hibeo / sed h[oc]
no[n] p[re]cipio / z tu etiam caute tibi
q[uod] si vivit tam q[uam] homicida puniri
deberes si eam sepelires ut etiam
dicit l. p[re]dicta ¶ Addo no[n] q[uod] p[ro] co[n]
secratione eccl[esi]e nichil pacti sit si
symon[iac]e in p[ri]vato. ex[tra] de symo[nia] a no
bis / Et aut[em] p[ro]curatio. dz e[ss]e mo
derata s[ecundu]m facultate[m] eccl[esi]e symo[nia] si
eccl[esi]a e[ss]et p[ro]curatio no[n] sit su[m]ptibus
suis ca[m] c[on]tra dz c. i. q. z ca
ve[n]dis i. q. i. placuit / eccl[esi]a vel
q[uod] sub pacto fuit c[on]secrata dici dz
potius execrata q[uam] consecrata
dicit eni[m] execrata i[n] aliu[m] c[on]secratur
ut dicit Jo. i. q. i. no[n] nocz ¶ Et h[oc]
intell[ige] s[ecundu]m eund[em] si pactu[m] p[re]cedat
c[on]secratione[m] c[on]trahunt[ur] contra symo[nia]
/ z tu[n]c consecratoz parisii sit de re[?]
ditibus admiss[is] / de obla[tionibus] z reddib[us]
eccl[esi]e si dandis qu[ia] eccl[esi]a sine par
to tene[tur] eccl[esi]a dare aliq[ui]d ep[iscop]o i[n]
signu[m] subiectionis. 18. q. z. clen
tium ¶ Nota etia[m] q[uod] si quis ex
c[on]sen[su] eccl[esi]a edificat ut medietate[m]
tam oblatione[m] recipiat / talis ec
clesia c[on]secrari no[n] dz / de q. di. i
si quis / p[ro]cedendum aut[em] q[uod] no[n] sunt
consecranda altaria n[isi] lapidea

de con di i altaria | dicit tamen quod alta
re lateritium et ligneum secundum hug[uccionem] ut
per sompnia vel maniches vel uelatores
ut sine reliquiis sunt altaria el
genda de q di i placuit | ut al
taria z c non oz eucos | per intellige
de altaribus fixis z omnibus ut bene
innuit glossa ibidem et in tabula de con
di i queadmodum | dicit tamen aquam sufficere
corpus xpisti loco adhibere | quare ab
plurima altaria sunt ab eodem tecto
.2. in i una ecclesia quod est contra ipsum | Que
ritur de 2o scilicet de reconsecratione | Circa
quod | quere quod consecratum non est iteranda
si sit facta indebita forma de q di i
eam | Primo simul est dupplex quam est quando
consecratio semel facta licet ratione
sine effectum quem est de dicitur addi
ditur | quia est quod sit quando prope
adeatum quis contra indistincta | sed ne
z hominac | fallit tamen a quibusdam
casibus de z n eccla reconsecrari secundum
B | || per se dubitatur an sit consecrata
quia de h[oc] non apparet aqua scriptura
i instrumento dotationis | vel in libro ecclesie
vel i columpna | vel i tabula mar
morea | ut est apparet omnis communis
testis de uisu vel est auditu de
q di i ecclesie solempnitates | 13 q
2 pane presentatur ut in partibus duplici
i columpnis ecclesie 23 q 4 c i ff
unde | z intellige tales scrupule
nas probationes sufficere | sic de eo
non esset quando propria ac tollere
probatio vel apparet quod tamen probationem si
de abesse non posset | scilicet quando al
teri prudentiam fieret | Tertio si tota
ecclesia sit destructa vel dirupta simul
vel maior pars eius de con di
i ecclesiis | si in tectis renouat z
est pictis illas pinnacent | z a s mo
dicum de pictibus sit distructum
non oz propter hoc reconsecrari z e
contra secundum h quod consecratio exhibet
adhesio non consecratum secundum hosti quod
e c i | Quarto hosti quod e c i re
dit hic quando in i hus q dimitte

comitterentur ut de reliquiis h vide
cato secundum eum in principio eius supra an
ecclesia intre de ar quod dig de i q
i e r ai per hoc non sufficit reconsilians
aqua consecrate cum missa de q di i
de fabrica | dicit tamen hosti quod de con
sequenti quod i b titulo de reconsilia
non est ecclesia aspersum tunc h e z de
ustibus fiat | Quinto si sit consecrata
ab heretico de q di i ecclesias et a dio
bus e sequentibus | quod hic est si non con
secrata i forma ecclesie | secus si sit
forma fundata secundum ipsum | hic si sine
dubio i nullo tempore capiunt gratiam
ita | Sexto altare possit recon
secrari | Primo quod per in membris altari
suis est primo sine tabula al
taris i ubi superior altare fuerit
mota i mutata secundum locum secundum
hosti quod e c i z oe intellige de ta
bula affixa | si non tabula non con
secrata q non est affixa de loco
ad locum transfertur ut tamen consecratur
tunc lapis non superior non separe
abeo tum compagine | si mensa
moueatur cum columnis sibi non
oz propter hoc altare consecrari ut in al
tari portatili de q di i quedi
mus | Secundo si lapidibus de lapidi
bus in mensa tangentibus fuit mota
secundum ho quod e c i quod intelligit con
de lapidibus positis ut superius l co
lumpnas fundata sit altaris me
sa et vna tantum fuit mota mensa
uestibus z manente i mota de
nuo de lapidibus pictis vel de ipso
picte cum latere compaginatum est
altare in quibusdam sanctis | quod propter no
uos illinis parietes vel lapides q
non reconsecrabitur altare si ma
neat i motu | Tertio si mensa fuit
enormiter fracta quod est i dubio
i ultra medium secundum hosti | si tamen non est
secundum hosti quod appareat deformitas
et putatur quod sit arbitrium
digenda | vel est secundum
tibus sunt fracta

fiet consecratio altaris. Item si lap
ille qui continet sigillum sine reliq
as qui est dictum sigillum altaris. Item si tu
to reliquie sigillantur moueatur fran
gatur uel auertitur dubitatur. Item si in
altari viatico lapis continens sigillum
reliquiarum moueatur altare reconsecre
tur secundum quosdam de hostiensis extra e c i. Item si
non altare maiori extrahatur cum con
secratio non adhereat ligno sed lapidi
non cedit. Innocentius aliud esse reconsecran
dum. Item nota etiam hic quod quidam quod al
tare est quoddam foramen ubi reliquie po
nuntur et aliud fit quod inprope superioris
quod in latere altaris. Item si fiat primo modo clau
ditur quod primo lapide. Item tabula
magna altaris. Item si 2o modo clauditur
tantum lap de quo non inde sed ille qui
nus lapis sed tabula magna non
debet reconsecrari de altari. Nota
etiam quod si reliquie sub latere sunt et sunt
sublate cum mensa amota debet reco
secrari altare si aut sine mensa
non debet reconsecrari de eo di i. de fa
brica unitate et glo. i c q e quod autem ad
ditur altare quod amittit forma quod
habebat quod forma rei est esse rei secundum
phil ar ph q . . . Eius quod probabili
us tamen uidetur secundum hostiensis quod est quod inde
bus et secundum quosdam quod per hic non debet con
secrari quod sacrum trahit eum se non sa
crum. Item q e quod dubitatur utrum sit con
secratio de q. di. i. etiam. Nota quod
quod etiam sit consecrata et reseruata sine
altari et est quoniam alia est consecra
to cum alia altaris quod est c e i et c
quod indubius. Item si etiam destruatur et
non altare etiam reconsecretur et non
altare sicut tamen uide de reconcilia
3 tione secundum hostiensis. Sequitur uidere de 3o
scilicet de reconsiliatione. Circa quod sciendum
quod ecclesia est reconsilianda in 6 casibus.
Primo propter pollutionem scilicet quando parietes
sunt intacti et exterius destructi
quod consecratio enim maior constat
quod in ... interius ... ma
... eius sit combusta sine igne

incompleta non est reconsilianda sed
consecranda. Item propter sanguinis scilicet hu
manum effusionem quod scilicet illa effusio
scilicet notoria magna et fornicatio
notoria non dico quia si fuit occul
ta non est reconsilianda secundum inno. et
secundum hostiensis ar. vi. o causa quia etiam
iudicat de occultis 32 di. erubes
cant. Item tamen hic quod est manifesta uel
de ea fama quod alias oporteret
ecclesias omnes destrui. Hostiensis non
dicit quod si ecclesia fuit occulta tamen
est causa reconsiliare ut scilicet quod fiet
hic confundatur et alii hic uidentes terre
antur et etiam maiori deuotione frequen
tur. Hoc tamen caute fiat ut ille pollutus
prodatur idem tamen dicit super c. si ecclesia
quod si fuit occulta satis uidetur quod non
indigeat reconsiliatione. Item dicit etiam
quod si ... quod si presbiter fiat professor et
ecclesiam esse occulte pollutam tunc
dicit ut episcopus rudelet quod omnes ... quod
talis etiam eget reconsiliatione. Item
tu ibi celebrare ... quod de sen ex
cum non ab hostiensis. Magna non dico
quod propter magnam humectationem non
esset reconsilianda. Fornicatio non
addidi quia si uir coniugatus uel
uxorem cognoscendo non est propter hoc
reconsilianda secundum hostiensis uel et hic de
con di. i. ecclesiis. Secundum tamen
hostiensis apparatu dubitatur tamen debet
consuli ... quod non sit querendo
de coniuncte reconsiliatione ... dicat
in summa quod si uir cognoscat uxorem
suam in ecclesia reconsilianda est quod
... et tunc ... quod est
... de con. di. i. decens et
idem uult ... et ... ar. vi. o e
secundum causa quia multa licita quod loco
sunt illicita et q ... accusatio et
similia est facta propter ... que ...
... secundum ... Item 3o
propter homicidium et idem intelligitur propter
sanguinis humani effusionem. Ita
tamen quod sit magna effusio cum co
piam ... scilicet ... fit modica

vel levius ut si quis contendit cum
aliquo in ecclesia et facto in eum impetu
offendat in nares eius vel cum ungu
libus excoriet aliquantulum eum et inde
exeat sanguis. Oportet etiam secundum Inno.
quod illa effusio sit ex contentione sive
iniuria facta. Unde si quis lapide
aut ligno cadente de ecclesia in ea
percussus fuit vel se occiderit non est
reconsilianda ut vult Hostiensis no. de
con. di. i. ecclesiis et id Host. quod est sicut
et etiam quod illa effusio sit execrativa
non consecrativa. Unde si martir
occidatur in ea non execratur sed consecratur
di. xxi. [illegible] an. [illegible] est si
eciam dicit [illegible] quia licet ecclesia
sanctificetur ex tali sanguinis ef
fusione passiva polluitur tamen ex
effusione activa secundum id actio dis
plicuit passio grata fuit reputa
[illegible] locum indistincte locus tamen
sanguinibus non lavabitur ut dicit.
Item si aliquis homo occidatur
sine effusione sanguinis puta cum
chordo ad collum. Ro. ecclesia est recon
cilianda propter causas homicidii secundum
Hostiensem de con. di. i. ecclesiis et Host. cuius
ratio est expressa ubi dicitur quod propter
homicidia et violentias reconciliatur
ecclesia nec distinguitur an in ea fuit
sanguis effusus vel non. Item
si quis in ecclesia letaliter vulneratur
et extra in domo sua moriatur. Ro.
secundum Hostiensem supra e. c. eius ibi dicit mor
tuus [illegible] tamen mortem accepit.
[illegible] intellegimus [illegible] si
quis extra ecclesiam letaliter vulneratur
et fugiens ad ecclesiam ibi moriatur
ecclesia violata non reputabitur.
Item si parietes sunt successive
mutati vel si ecclesia sit destruc
ta tota successive ut dicitur est supra
[illegible] si sunt [illegible] di. i. si motum.
Item si aliqui excommunicati sunt in
ea sepulti ut est c. consuluisti et
id et de aliis quibus est prohibita
sepultura et ibidem intellige de inimi

cis ut ibidem et si sunt sepulti de
[illegible] sunt radendi de con. di. i. ecclesia
secundum Hostiensem. Item si ab episcopo publice ex
communicato sit consecrata est
reconsilianda propter tumulacionem excommunicati
secundum Hostiensem ut est c. consuluisti. Item quid
fiet si ecclesia non consecrata fuit
[illegible] sive sanguinis effusione
polluta. Ro. lavari debet aqua
exorcizata ne divine laudis sus
pendantur organa ut est c. proxima et
[illegible] secundum [illegible] per simplicem sacer
dotem et sine speciali mandato
episcopi ar. ex eo quod dicit ibidem scilicet quod [illegible]
[illegible] lavari debet quod non fiet si episcopi
mandatum expectare deberet secundum
idem [illegible] secundum Host. ibidem scilicet [illegible]
[illegible] possit per simplicem presbyterum [illegible]
[illegible] dicitur quod alicubi episcopi est [illegible]
quo ad reconsiliacionem [illegible] qua talis
est polluta. [illegible] de con. et de Host. quod
est si ecclesia quod ecclesia illa [illegible]
dicta [illegible] Innocen. [illegible]
tanta dicit quod [illegible]
[illegible] organa sunt suspensa nec [illegible]
sit [illegible] qui celebrat in ea. Item
reconciliatio sive ecclesie consecrate debeat
fieri per episcopum ut dictum est supra et hoc
fit per aquam cum vino et cinere be
nedictam sicut fit in dedicacionibus.
Ut est c. vel. et id. et in cimiterio
secundum Host. ut est c. consuluisti. Item numquid
ecclesia reconcilianda propter furtum co
missum in ea. Ro. sic ita [illegible] tenet
consuetudo. Quia in talibus servanda [illegible]
[illegible] ut est de [illegible] principium [illegible]
[illegible] et id [illegible] quod qualibet
violentia [illegible] ecclesia [illegible] 1193
[illegible] talia non expiantur [illegible]
[illegible] ecclesia reconcilianda
[illegible] in hoc casu
cum non sit [illegible]
[illegible] quod fiat per presbiterum de manda
to episcopi licet [illegible] non
possit. Item [illegible] effu
sione sanguinis [illegible] polluta
[illegible] secundum Hostiensem [illegible]

idem dicendum de ecclesiis comunibus pollu-
tis et cimiterium consecratum ecclesie plus
gaudet quam cum consecrata ecclesia est coniun-
ctum ¶ Item eciam quod si ecclesia pollu-
ta sanguinis effusione aut seminis conti-
gat cum cimiterium sibi contiguum
censetur esse pollutum | unde si primus
[illegible] fuit non tamen [illegible]
sepelitur [illegible] sibi absque remotum
non tamen polluto cimiterio licet ecclesie
contiguo tamen ecclesia consecrata polluta
[illegible] dignum magis [illegible] accesso-
rium principale ad se trahit unde
[illegible] ¶ Item si duo cimiteria ad se
inuicem medio pariete [illegible]
lato alto [illegible] non alteri
imputabitur violatio | licet [illegible]
ad alterum per medium [illegible]
[illegible] de con. si ecclesia ¶ Requiritur
[illegible] scilicet de vestibus et vasis
sacris | ¶ Nota quod non quod vestimenta
ecclesie que divino ministerio honesta
debent esse et sacratata | et non debent
tractari ab hominibus [illegible] sacratis
et non ab insacratis | Et idem [illegible] de
vasis sacris | nec in alios usus
sunt assumenda nisi vendenda | sed postquam
sunt inutilia vel vetustate con-
sumpta sunt cremanda et cineres con-
di debent sub pavimento vel alio
loco tuto et honesto ne pedibus
intrancium conculcentur | idem est de
[illegible] de lignis [illegible] | pallis al-
taris | candelabris | velis | sine cor-
tinis et pelvi de qua lavantur cor-
poralia | de con. di. 1 altaris | ista
vestimenta | extra de reliquiis [illegible]
[illegible] omnium materia | et est
[illegible] deo dicata | ad usus
prophanos devenire non debent 12 q.
1 nulli [illegible] aliquibus ¶ Non
requiritur quod palla [illegible] vestis
[illegible] altaris [illegible]
[illegible] ubi corpus [illegible]
[illegible] aut et cortina [illegible]
[illegible] que pendet supra altare
[illegible] altaris | extendere [illegible]

[illegible] vel ea que pendent ad parietes
ecclesie ¶ Nota eciam quod non oportet
vestes sacratas [illegible] de novo
consecrare ut extra de con. [illegible]
[illegible] vel dicit
quod [illegible] vestis sacre remanet for-
ma [illegible] consecranda licet per plures
partes [illegible] vel plures [illegible]
[illegible] reconse-
cratione egere ¶ Construendo quoque
vel etiam vel hospitale [illegible] auctoritate
episcopi edificatur nullus [illegible]
de habitaculo vel de aliis [illegible] prophanos
usus | extra de re. [illegible] 19 q. 3
[illegible] 18 q. [illegible] in
[illegible] edificatum auctoritate episcopi
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] capellas ad opus in-
firmorum vel ad processiones suas fa-
ciendas [illegible] sua septa | ligna tamen
ecclesie destructe possunt donari
vel etiam in aliis usus [illegible] honesto
scilicet talis dormitorio vel simili de
con. di. 1 ligna [illegible]
¶ Oratoria quoque vasa corporalia
palla altaris et vestimenta [illegible]
munda [illegible] et nitida [illegible]
de custo. [illegible] sordida
[illegible] la-
vent ea ut de con. di. 1 nec
[illegible] quoque
[illegible] ea poni suppellectilia
nisi [illegible] hostiles in-
cursus vel [illegible] incendia [illegible]
quibus [illegible] debent
[illegible] loca [illegible] reliquie ¶ Re-
[illegible] scilicet de reliquiis [illegible]
[illegible] ¶ Nota quod sciendum
quod reliquie non [illegible] reverencia
habenda vel auctoritate [illegible] approbate
non debent [illegible] capsam ostendi nec
venales exponi | ut extra de reliquiis
[illegible] c. ii [illegible] sunt [illegible]
qui [illegible] venderet 1 q. 1 quod studiis
¶ Ad removendum aut [illegible] et in

sanctorum cathalogo ascribendus de quo
[illegible] 19 q. 3 [illegible] taliter puenit [illegible]
[illegible] non debet an illi de quo ca-
nonizatio agitur per vita testium probat
[illegible] laboribus iustis [illegible] moribus castis
[illegible] actibus [illegible] ut [illegible] di mirant
[illegible] qui debet de simplicitate
[illegible] humilitate ut [illegible] de [illegible] costudi
[illegible] simplicibus in humilibus dat gratia
deus [illegible] aut [illegible] an in vita passus
fuit [illegible] ut [illegible] q. 1 [illegible] qui
[illegible] fuit passus [illegible]
1 q. 1 [illegible] qui [illegible] miracul
facte in vita [illegible] post mortem [illegible] omnibus
[illegible] non fit canonizatio tamen [illegible] qui
miraculis [illegible] quia passi [illegible]
de con. di. [illegible] cap^m
[illegible] aut [illegible] aliquis sanctus
donec [illegible] sit [illegible] forma
[illegible] miracula sunt 1 q. 1 [illegible]
[illegible] quia [illegible] de usuris
[illegible] alia [illegible] miracula
[illegible] fuit [illegible] falsis vel fictitiis [illegible]
[illegible] decipiendi [illegible]
[illegible] de reliq. c. ij [illegible]
[illegible] alios sanctos [illegible] ca-
nonizari possit [illegible] de feriis c. ul.
de con. di. [illegible] aliud [illegible]
[illegible] sancte iam canonizatis non
sanctorum [illegible] festa [illegible]
[illegible] aut [illegible] || [illegible] canoni-
satis [illegible] sollempn.
[illegible] solemnis [illegible]
ut [illegible] de reliquiis [illegible]
[illegible] in letaniis [illegible]
[illegible] canonizatione [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] honor [illegible]
deo [illegible] accepta [illegible] non [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] de [illegible] debitum [illegible] de presbiteris
c. ij [illegible] licet [illegible]
alicui defuncto [illegible] presbiteris
porrigere [illegible] non possit [illegible]
[illegible] presbiteris publice [illegible]

vel officium sollempne dicere ut [illegible]
[illegible] de celebr.
ordine aut [illegible] modum canonizandi
[illegible] pape [illegible] audiungas 20.

De immunitate ecclesie et aliorum pertinentium ad eccles. ||

Deinde [illegible] de immu-
nitate [illegible] immunitate
[illegible] pertinentium
[illegible] immunitas [illegible] distinguendo
[illegible] distinguendo
de [illegible] ad immuni-
[illegible] ad quos
[illegible] immunitas [illegible]
[illegible] specialiter de feudis
[illegible] possunt [illegible] donari vel legari
[illegible] de pena violantium immunitates
Circa primum [illegible] immunitas [illegible]
[illegible] libertas [illegible] immunitas [illegible]
[illegible] immunia [illegible] data libertas
[illegible] vel dicitur immunitas [illegible]
[illegible] data libertas [illegible]
[illegible] immunitas [illegible]
[illegible] inde dicitur [illegible]
[illegible] de [illegible] ca. [illegible] Cir- 2
ca [illegible] possessionum cle-
ricorum [illegible] ecclesiastice
[illegible] decimis [illegible]
[illegible] oblationibus [illegible] porto
[illegible] ipsa [illegible]
[illegible] possessione [illegible] non [illegible]
ita ecclesiastice licet aliter posside-
[illegible] iuste [illegible] fuerint [illegible]
date [illegible] castris [illegible]
castris [illegible] || Circa [illegible] 3
[illegible] quedam sunt [illegible]
ut [illegible] stabularii [illegible]
[illegible] de [illegible] et [illegible]
[illegible] quedam sunt [illegible] honesta
[illegible] ordinaria ut [illegible]
[illegible] ordinaria || quedam sunt personalia
ut [illegible] cura [illegible]
[illegible] labore [illegible] non [illegible]
[illegible] ut [illegible]

[illegible] illa [illegible] ordinaria

vgib ad expensas vgib | et hec dicunt
angarie ut dignu. ibidem v°. ¶ Item
angariarum q̄ sunt dalia s. ia q̄ dant
p̄sbus ut tributa tempus certi ꝓ q̄ sm
na dica et annua possessionibus anq̄
| puta ꝙ quib' ꝯfundo i vinea dat
annuatim i natali aucam vnu uel
capone uel al̄ tale | et h̄ dicunt inne
ra ordinaria simplici noīe | et sunt
dici indicta i. regi imposita ¶ Sa
da sunt mixta sicut q̄ ꝯpellunt inter
ueniente cura ad et labore corporis
cum sumptibus ꝓpriis | ut cum quib' tene
ntur deꝯducere vgib sumptibus ꝓpriis
et h̄ dicunt pangarie | quā tamen h̄
noīa ꝯfundunt ff. angarie et pan
garie ut ex° de emn. cū nimis ut
glo angarie dicunt obsequia ꝓ bia
exhibita sumptibus ꝓpriis i negociis
alienis ¶ dicunt angarie ꝙ angarie
pecoris uel dig. ibid ff. p̄tio
¶ Numerum aut' r̄alium q̄dam sunt
ipsis rebus ut ꝙ talib' vinea dat
duos solidos annuatim mēro temo
| qādam inde v° pane q̄ca ut ut pcol
lecta fiat et quilibet sm suam facul
tate soluat ¶ Munerum aut' or
dinariorum q̄dam respiciunt utilitate
publicam ut cum exigit ad ꝯsilic
maritande uel ꝯ aliis similibus | q
pietate et quedam utilitate ut ea
q̄ ꝓstans ꝙ reparande pontum et vi
arum et defensione fidei et regni | et
sub h̄is numeribus tene ꝯparaciones
q̄ fiunt i mutatiōes ꝯ bono cōi.
¶ Circa pm sciendum ꝙ cetu et cete
ra dia mancipia sunt i rustici | cleri
coram nostrorum | filii et coloni | non
tene ad munia i nida 16 q. 1
ff. nouazo et ff. placz. 84. di in
diretum ℭ. de epis et cle. l. ij. nec
ad nida ordinaria sed sunt q̄ dicunt
angarie sunt mixta q̄ dicunt pan
garie ut ℭ. e. sup. ℭ. de epis.
ℭ. l. ij. ℭ. ℭ. de sacrosanctis ecc. l.
nemini 16 q. 1. ff. placz in glo | q
et intelligit in tanta necessitate ut

in eadem glo | tunc custodia puigilia
muroru excipit | at q nullus excusat
ex° c. puenit | nisi sit senex ℭ. de de
cimis iudicib' l. fi ult. l. p° | et hoc intelligunt
hosti et B' quo ad oms ciuitas cleri
n amatorum no sunt quoscumque
88. di. c. fi. ℭ. de epis et cle. quippe
nisi forte tanta necessitas i nimeat
q de ꝯcepto epi ad fiat ex° de
reg. imi. q no elicatur | h' aut ꝓ
laicu nullatenus distinguit de q̄si cind
sm hosti ¶ Non tene ecia cleri
ad munia cunda ordinalia realia
ratione possessionum q̄ sunt pmre
ecclesiastice et racione mansionis i. dote
q̄ dz esse oīo libera | de quo fit me
tio ex° de cen. c. 1 | et dicit mansus
sm vulgare ytalie quantitas terre
q̄ sufficit duobus bobus ad laborandum
in anno ut ibidem i glo | te
ne aut' racione aliarum possessionum
q̄ ꝯsistunt i castro et uillis ꝑ onib
et h'mo | nisi sup h' ꝓuilegio ob
tinuerit libertate h' ꝓban 23. q.
8. cue | ꝓuocat sm canones
tributum ex° de censibus c. 1. cond
sm hosti aut ecia aliq rendat | q
soluat | aut nimdet i ꝯmissu ℭ.
de epis et cle. l. nemo | et decar. et
tribu pedia dos. l. p° | aliq dicunt
ꝙ no ꝯmitte ꝓ loco pignoris
tene pr | donec et debito fuit
satisfactum | sic intelligunt dicta l.
pedia q̄ hec dicunt | aliq uo
dicunt ꝙ h' intelligit i domo im
periali quia i rebus ecclesie nulla
fallitur transactionis i. ꝯmissio
nis pigna | ℭ. de sac° sancte
ecclesie | placz | cum ꝓlati uel abbas
uasallus regis q̄ dominusque fel
loniam ꝯmisit eo uiuente ad r
gem feudum ꝓtinebit | h' eo mor
tuo rex illud eius successori resti
tuere debebit | ut in li° de feudis
de capitulis conradi c. si regis c.
ꝓlatus uel ꝯpus | et e ratio quia
delictum ꝓsone et 16. q. 6. si epm

Et si ep(iscop)us uel abbas teneat mag-
num feudu(m) ab aliquo p(ri)ncipe q(uod) ec(clesi)e
fuerit d(a)to mo(do) sim(p)l(ici)t(er) | s(e)z ei p(er)tin(et) s(i)m
t(ame)n eo m(od)o q(uo)d d(ebe)t exhibere | u(e)n(ien)te(m)
h(oc) casu lic(et) no(n) teneat(ur) d(e) iu(re) de collat(i)o(ne) ??
ure ar. 23 q. 8. § 1. debet t(ame)n mitte(re)
s(er)vi(ti)u(m) q(uod) e(st) solitu(m) aut no(n) teneat b(ene)fi-
ciu(m) ar. ex. de p(re)ben. cu(m) s(e)c(un)d(u)m. 2c. ex-
stirpande. | Et h(oc) intelligo si sit bel-
lum iustu(m) s(e)c(un)d(u)s si sit iniustu(m) | no(n) t(ame)n
p(ro)p(te)r h(oc) q(uod) no(n) mittit c(ausa) tali p(er)
feudu(m) p(ri)uat ar. ex. de p(re)sump. c. si e(st)
de q(ui)p(er)em(en)te c. fi | faciet et(ia)m iure fide-
litate(m) si consuetu(m) sit fac(er)e q(uod) feudi
q(ue)libet e(st) p(ri)ma(ri)? p(re)stabit | ex. de
iure iur. c(um) omnib(us) 2 c(apitul)o q(uod) e(st) ex(em)p(li)s
d(e) iure ex. de p(re)b(enda) c. 1. 2. c. si i.
nos n(ost)ras c(ausa)s alias s(ub) libertate
q(ua)m d(omi)n(u)s p(re)sc(ri)psit tued(um) a(d) sua liber
tate cit. | 2 x? si p(re)sc(ri)ptio sit bona fi-
de alias c(ausa)s t(em)p(or)is no(n) obstabit
ex. de p(re)sc(ri)ptione uigilanti c. hosti(ensis)
Non tene(n)tur t(ame)n soluere munus p(ro)p(ter)
inductu(m) i. tributu(m) de nouo co(n)stitutu(m)
q(uod) p(ro)p(ter) p(ro)uenie(n)te(m) ubtate no(n) impo(n)itur
t(ame)n ab imp(er)atore lic(et) sit munus or-
dinariu(m) c(ausa) 16. q. 1. § placet i
glo. q. c. in dictis § 1. 2 2 | Si
munera aut ordinaria n(on) respiciant
t(ame)n utilitate(m) p(ri)ncipis no(n) tene(n)tur
cl(er)ici de possessionib(us) eccl(es)iae n(on) de pos-
sessionib(us) aliis | nisi forte sub tali pacto
date sint eis | q(uod) cu(m) p(ri)nceps tenea(tur)
ut maritat filia(m) sua(m) | uel filiu(m) suu(m)
| facit militem | tene(n)tur talis e(st) q(uod)
illis bonis sibi datis expensas
faciat | in toto ut impte | uel ad h(uius)
s(imi)l(ite)r aut respiciat utilitate(m) que(m) t(ame)n
laicor(um) | sic et no(n) tene(n)tur. no(n) mag(is) | si
no(n) respiciant utilitate(m) que laicor(um)
simul et cl(er)icor(um) | ut 14 q. dam(nu)m preter
hoc ponimus | uel maior(um) ad p(ro)fessi-
sione fidei uel reguntur re(spon)d(etur) distingu(endo)
| q(uod) a facultates q(ua)ntitate ad h(oc) suf-
ficiunt | Et tunc cl(er)ici no(n) tene(n)tur | si no(n)
sufficiunt | Et ad hunc distinct(ionem) q(uod) aut
re(spon)d(et)ur q(ua)l(ite)r cl(er)icor(um) p(ro)p(ter) negotiis

illis ad no(n) | si no(n) re(spon)d(et)ur. et re(spon)d(et)ur p(ro)p(ter)
sine debito negotior(um) utilit(at)e a
quib(us) q(uod) p(ri)ncipes uel consules ci-
uitatis p(ro)uiderant si q(ua)n(tu)m ad min(us)
| q(uod) cl(er)ici co(n)tra talib(us) expensis dignos esse
habere debent | quia uident(ur) cl(er)i-
cos contempne(re) et honor(em) eis de-
bitu(m) no(n) impende(re) cu(m) sint laicis
digniores | et h(uius) iura no(n) sinu(n)t ei
iura sua sua(n)dia qui iura uio-
lat aliena | ex. de p(ri)uil. dilecti
filij nostri et ingls. 27. q. q. g(ene)r-
res debet ar. | Ad hoc ex. de
mutuo p(re)ti c. 1 | Si aut(em) re(spon)d(etur)
aut co(n)sentiunt et t(ame)n tene(n)tur plus
p(ro)ter sua(m) q(uod) ratione s(er)uata(m) ay no(n)
co(n)sentiunt q(uod) talia op(er)a fiant et
tur aut d(e) iure n(ost)ra necessitas | Et fac-
di | aut no(n) | si no(n) quia forte vi-
sunt satis bene et p(ro)b(us) et satis
sufficientes | tene(n)tur t(ame)n quia si co(n)tri-
buerunt una domu(m) que(m) et tu(m) uis
eam includere faciendi i(n) turri
et ea(m) no(n) co(n)sentia(n)t | si facias eam
no(n) tene(n)tur aliquis soluere | Si aut(em) d(omi)n(u)m
n(ost)r(u)m necessitas ut q(uod) e(st) p(ro)b(us) d(e)stitu(t)a
et iure p(ro)sunt tales q(uod) n(ost)ra cl(er)icis ad
ciuitate(m) comode ?? no(n) p(er)mittitur
si ciues talia faciant reparac(io)-
nem expensis p(ro)p(or)tionate ipsis op(er)i-
bus et facultatib(us) cl(er)icor(um) | cl(er)ici
tene(n)tur p(ro) p(ar)te sua(m) salte(m) de pos-
sessionib(us) uel ad q(ua)s p(er)tine(n)t leuitica
non co(n)sistit | q(uo)d uidentur n(on) e(st) quod
expensas cor(um) s(un)t quor(um) utilitas
e(st) omnis ff. ad l. rod. ~~si q(uod) ad
l. rod. cum de~~ de iactu c. de
sacros. ecc. l. administration(is) u(e)l
exp(ositi)o(n)e habe(n)tur q(uod) cl(er)ici tene(n)tur p(ro) p(ar)te
expensar(um) q(ue) fiunt p(ro) talib(us) op(er)ib(us)
| placet et(ia)m a quib(us) q(uod) tene(n)tur et(ia)m
r(ati)one sortis leuitice | Ex ob s(er)-
cos ut uide(tu)r q(uod) dicit ex. de cens. c.
1 | ubi dicit(ur) q(uod) r(ati)one talis p(re)stit(ionis)
no(n) tene(n)tur ad aliq(ui)d s(er)uitiu(m) ??
et(ia)m t(ame)n | q(uia) a d(e)b(et) soluendo ??
p(ro)p(ter) sibi utile et ?? ??

alias ff. sl. ipsis / et hoc tenet legiste / hoc
tamen aliqui canoniste non placet
xvi. q. i. placet dicit glo. cum non
teneat administrationem canonicam / vel
minorem quicumque lex d. iterat / ff. Ferri
alios in lege illa scilicet ad instructorem
non conveniat advocata et pluribus iuri-
bus dicant contrariis / item per dicta
glo. et coniuncta que videtur contradicere illi le-
ge sic dicit exceptum quod non repugnet
ei / item de intelligi in aliis casibus
de quibus dictum est et distinguendo / quia talis
non tenetur solvere etiam / videtur n. voca-
le quod etiam multa divites non tenentur
ad solvere pro opere quo quo proveniunt eis
utilitas magna et pauperculi laici te-
neantur quibus proveniunt inde utilitas
parva / ubi tamen cives essent multum
divites et clerici nimis pauperes videlicet
esset quod a clericis nihil aut parum
reciperent non curarent. ¶ Sed quo de-
cimi cogi possunt solvere munera ad que
tenentur / ~~ergo clerici cogi possunt solvere~~ /
aut ultra possessiones suas etiam alias
communes sunt possessiones alias
ut forte patrimoniales / que post eorum
mortem ad laicos revertentur / vel etiam
possessiones que ipsa concessio eis sunt
concesse / aut non sunt / si sunt / aut per
iudicem secularem possunt cogi solvere id
quod tenentur contra hos supradictis / quod hoc
non esset actio personalis sed realis / talis ii
obligata aut sequitur possessorem / aut
primo gratia possessionis / cum ille pos-
sessiones non sunt exempte a iuri-
dictione domini temporalis dictum possunt ibi
ponere manum super solvere debitum quod
sequitur possessorem / aut possessionem contra
possessionibus si possessor sit rebellis
de solvendo. ¶ Si autem non sunt pos-
sessiones alias / sed fuit de illis tem-
poralibus aliquis tamen solvere / non video quo
possint a iudice seculari directe
cogi ad solvendum coactione sufficienti
[illegible] sine clericorum vel etiam predic-
te possessiones sunt in iurisdictione
[illegible] / si sunt omnia libere ex de-

tem c. i. / et non est tolle ut aliquis co-
gatur a non suo iudice extra de fo. compe.
c. ii. et c. si quis contingit ego consules sed
ad ordinarium recurrere / quod debet clericum
ad solvendum cogere / qui si noluit ad
superiorem recurrat / vel si noluit hoc facere
quia forte non potest sicut quemadmodum licet
non possint clericos directe cogere suf-
ficienti ~~coactione indirecte sed ponendo~~
coactione / possunt tamen ut aliqui consuluit
eos directe vehementer inducere scilicet
ponendo assisiam super venalia a quo
clericis et laicis / hoc tamen faciendo
sine fraude sincerata proportione / hoc
in faciendo clerici non cogerentur sufficienti
coactione / quia non tenentur illa
emere / vehementer tamen inducuntur quia
dampnum magnum incurrerent si
non ~~emerent~~ emerent / et quia illa
venalia que per assisiam venduntur cari-
us / sic quod clerici illud indirecte sol-
vunt quod directe solvere tenebantur
ubi gratia exempli assisia tabernariis
sextarium vini vendere non poterat nisi
per xx. denarios / et modo gratia cui quod
quartam vendere possit per quatuor / et per
consulo / ita quod ille consulus sit quan-
titatis proportionem contra formatam canonicam et
civilem et consulum / sed de quibus ista sit
dicta sine preiudicio et temeraria
assertione / et si quid hic minus bene est
~~dictum~~ per peritiores corrigatur ~~hec Gui.~~
de quadam q. de quolibet. ¶ Ex
supradictis patet quod omnes etiam sunt
immunes a muneribus extraordinariis
quecumque sint illa etiam supradicta
/ excipiunt tamen aliqui maiores legis-
te ea que pertinent ad pietatem neque
refectionem pontium neque viarum eo
modo plurale quo dictum est supra
vel ad publicam utilitatem / sed cum
felix embola vel imperator fuerit
ut C. de sacrosanctis ecclesiis / placet
et l. in idem / hoc non putat quod etiam
a talibus etiam sint immunes ut vo-
lumus / ut C. de an. de cu. ti. C. sed hoc
et ut nulli in his C. nulli non liceat

Et hoc dicit expressus lex frederici ad
dens § Item nulla mag civitas
vel persona publica vel privata col
lectas sive exactiones angarias vel
parangarias ecclesiis aliisque piis locis
imponat aut dividat contra hoc si fiat
et perferri et requisiti ab ecclesia vel
imperio emendare contempserint
triplum restituant et nihilominus banno imperi
ali subiaceat ¶ Rectores et consules
etiam sine nullam molestiam patiantur
contraventionem duplum restituat et auth. de
sacr. ep. § postulaverunt collatores (?)
omnia iura antiqua et consuetudine videtur
corrigi ¶ Hoc autem sunt nova in add
aprotipe (?) mandat ¶ Si enim tales ex
actiones fiant auctoritate principis tenentur
eos solvere etiam ratione feudorum que tenent
in imperio ab eo vel a comite vel a mar
chione sub eo ut no. ob. quod et utique
quia illud nam sequitur legem imperatoris
ut hic ipsa facere dicunt et de iudiciis no
iurisprudentia enim ad imperatorem nihil
De decimis quod de decimis tua
sic ad ipsum nihil de feudis nisi ratione
violencie alterius ut in c. nonnulli
puta intelligi in c. quod c. no. mag
et c. adversus de bonis ecclesiasticis vel alibi
no de feudalibus in quibus etiam cle
rici sunt plures vel sunt incarcerato
res quod de vi et h. c. si ne
duceret aliquis c. de penis et feudalibus
legis imperatoris vel legis sicut in infe
rioribus quod si inferior imperatore pe
tat a clericis aliquid incertum vel
inordinatum hic auctoritate imperatoris
vel ipse faciat alias exegitur
etiam si violentia ingerat quod c.
adversus et in quadruplum restituere
cogitur quod accepit et de exerceri non
placet l. x ¶ Sed quid si pro inso
lencia dominus laicus exegerit petat
ab ecclesia vel clerico vasallo suo
Credo hoc esse quod tenetur ei dare quia
tenetur cum dominante perveniret
multos servicius illi sed tamen inde (?)
tuita sibi quod non ex debito sed ex gratia da

ne sibi conferatur prudentiam et c. ob id
c. adversus quia invenit quod violentiam
patitur ¶ Esto quod una civitas debere
sit gravata debebant consules quod
non expeditur et facilior solu
cio ita debita et quod fiat quedam appositio
super venalia sicut hic ut quod venditor
sextarium vini solvat denarium et qui
tati et adiutorium solvendi debitorum
civibus vel de aliis venalibus quando
ne privata non debet ¶ Et licet
cives hic facere cum ex hoc sequatur
quod clerici emant venalia carius
et sic indirecte iuvabunt ad solvendum
civitatis debita cum tamen nihil sol
vere teneantur ¶ Pro debita alia aut pro
contracta propter excessu et abusu so
lvendi et tunc non licet eis appositionem super
venalia ponere sed simpliciter
dicit ista ~~dicit ita~~ solvere aut propter
quandam utilitatem tam laicorum quam cle
ricorum et sic licet eis aut propter utilitatem
quandam laicorum dicitur non autem clericorum
nisi indirecte sed magis temporalibus propter
tas civium que redundant in utilitatem
clericorum ¶ Et tunc distinguo quod hic fa
ciunt ~~aut~~ aut in iuvandi clericos ut
sic ab eis per eundem extorqueant quod
aliter habere non potuit et sic non licet
aut non animo de iuvandi ex
etiam si non essent alii cleri qui
aliquid emerent nihilominus hic fecis
sent et sic licet eis moderato sua
to moderamine pro expensis necessariis
ad civitatem ita tamen quod fiat auctoritate
dominorum temporalium et consumata
sed quod ad rationabilem modo non ponunt
magis appositionem super ea que sepius
emuntur a clericis quam super ea que sepius
emuntur ab extraneis quam super ea que
a civibus nec magis super ea que
sepius emuntur a principibus quam super
ea que a diversis alias non licet ¶ Si
quod ponat appositionem predictam non cura ut
videtur non potuit iniuste cogere in
eum non cogeretur emere a civitate
eum emere posset in aliis locis
modo et ideo probatur

quod hec dicit. de nouo operibus nec ¶ Item in quadam q. de quolibet ¶ Quid si certe manupis quis ut d. e. p. et hec causa decem c. i. omnino debet liber esse | Vel scilicet sicut fuit | quia ecclesia alia de cuius iure participabat | Pro alanus dicit quod manupis ille fauore ecclesie liberatur ab bruto | et quod hic inducit et q. ult. secundum randiacum | Alia uero quod dicta data ecclesie non liberamur ab bruto ut extra de decem c. i. | Sed b. dicit ibidem quod ecclesia que participabat prius ibidem de cuius non debet propter hoc suo iure priuari. 16 q. i. ecclesie antiquitus | nisi forte in modicum lederetur quod de facili pati posset | et tale abutendi dici potest ecclesias tunc fuerunt ad quod etiam tenet ut ibidem.

7. ¶ Circa primum quod est in quantum et ad quas et quid emunitas ecclesie et immunitatem extendatur || Breuiter quod extenditur plus uel minus secundum quod ecclesia diuersas habet emunitates | primo quia in ecclesia et cimiterio secularia placita non possunt tractanda | possunt tamen ibi tractari causa ecclesiastica c. i. et c. cum ecclesia et q. et c. ult. | 6. e. decet. Si. Dominus meus | et nichilominus processum indicum secularium ibi habiti | et processus possunt ibidem placite nullatenus tenent ut in e. decre. c. si eodem | Item vis de causis ciuilibus ut dicit c. i. ar. extra de appellationibus q. Si fronte ¶ Quid ergo si alteri uel utrique parti sit ecclesie ingressus interdictus | Respondeo b.

ecclesie c. cum quod iudicis non possunt ecclesiam intrare | quia interdictum non extenditur ad hunc casum ar. extra de consue. cum et et de ecclesia edificanda | tua nobis | uel tunc extra ecclesiam tractetur ut interdictum fuerit | non enim est preceptum ut tractetur de necessitate sed de honestate ut forte propter loci euenditatem magis competentis et mendicantis caueatur. h. b. ¶ Item prohibetur ne in ecclesiis et cimiteriis fiant seditiones conuentiones impetus conuenticula et quorumlibet societatum que concitantur et publica placita negotiis et prophane nundinas ac forte mercimonia conuenticula ut extra decet | Item interdicitur non dicunt aliqui sepeliri nisi sint episcopi uel abbates uel digni presbiteri aut fideles laici 13 q. 2 nemo. | et intelligitur sic quidam de laico fideli scilicet quod quem macula sint a fidei ecclesie || Aliqui uero de quolibet fideli intelligunt propter fidei bonitatem fuerit mandatum aut hosti intelligitur de quolibet fideli in dignitate constituto | ut comite | rege | imperatore et de facto fiat | de iure uero quemque sit ille nullus dubitat de quorum sepulchro nam prelata persona debet poni.

¶ De paci. f. et l. ii | Item tamen aliqui aliter intelligunt scilicet quod laici intra muros non dicunt quod est viii. extra de [illegible] et hic. cle c. i. | Item non debet ecclesia incastellari nec impugnacula edificari | ut ibidem fiat guerra uel ibi recipiantur qui faciant guerram | et prophane personas | licet autem episcopo possit hoc fieri cum tempus imminet iusta necessitate | puta propter metum paganorum hereticorum piratarum et latronum et pro defendenda immunitate ecclesie | cum forte non inueniatur locus aliter ita aptus et in istis casibus et similibus | non tamen clerici ibidem refugium habebunt sed etiam laici innocentes | fidelibus et etiam defendentibus | ita tamen quod cessante necessitate de castellatio cesset | ar. extra de custo. eu. in liquide xlii di. c. penult. et ult. extra de ob. si re. | et ii. in penult. impotente ¶ Item laici non dicunt ab ecclesia uolentium hospitari tamen ex debito exigere non audent debet eis nec gaudi si petant hec sibi fieri a potestate extra e. c. i. et de p. ben. de moachis et 2 di. questionem ¶ Quid si domus aliqua uel possessio perueniat ad ecclesiam que tenebatur alicui facere ceterum et clamo | Respondeo ecclesia tenetur quia hec est seruitium reale ar. extra de decimis | c. tuis. c. i. c. dilecti

Item inter ecclesiam vel cimiterium
non dicit supellectilia ponit nec a
qua violencia committi quod potest
usque ad xl passus sicut ecclesia maior
sed minor xx vel usque ad xxx sicut
immo non capella xvii q. iiii sicut
antiquitus firmitatis immo et capel
le tamen que sunt inter ambitum mu
rorum scilicet civitatis castri vel ville
non ponunt terminum hostiensis in hac xxx pas
suum observatur xvii q. iiii quisquis
Hostiensis quid si aliquis maleficiens et de
linquens vel alius ad ecclesiam confugi
ens intra ambitum se receperit
tamen ecclesia eum salvat xxiii q. v si
ab [illegible] et [illegible] [illegible] ad statuta
presentium in urbibus fugientes reos salvat
de leg. [illegible] presenti ut reos salvat
l. i. § i ¶ ad evidentiam autem horum
distinguendum quod fugiens ad ecclesiam
aut est servus et tunc aut venit pro
criminibus sed ut servus dominum se subtra
hat et tunc redditur domino prius
tamen iuramento de eius impunitate cu
rus prestito extra eodem c. inter alia aut cu
criminibus et tunc [illegible] [illegible] C.
de servis qui ~~obligati~~ confugiunt ad ecclesiam
presentiam ¶ aut est videns qui fa
non obligatur et [illegible] non recipitur donec
debita reddiderit quemadmodum ut ibidem
l. i ¶ aut est liber persona et ibi
aut confugit volens vitare liti
gium [illegible] civilis debatur et ibi
recipitur nec est eo quo est inter fines
ecclesie respectivum iudicii et potest per
se vel per alium se defendere sicut
elegerit alias quod eum prodit
et bona eius signa habens [illegible]
hant et etiam hunc reddere tenetur
quod non est extra [illegible] eius ¶ aut
non maleficium commisit aut inter
ecclesiam vel [illegible] intendens per eam
liberari alias non committi [illegible] pro
homines occidit [illegible] vel [illegible]
ecclesiam et committimus [illegible] eam
et talem ecclesia non defendit extra
e. c. si [illegible] intelligit quod autem [illegible] mada

[illegible] sed [illegible] nec [illegible] et [illegible] compulit homi
das adulteros raptores virginum
¶ alii dicunt ~~ut glossa [illegible]~~ est intelligendum
quod illud autem corrigitur per [illegible] est inter
[illegible] raptorum et virginum ecclesia defendit
xxxvi q. i de raptoribus et [illegible] dicunt
[illegible] [illegible] sed illud intelligi potest ut
[illegible] qui rapuisset [illegible] ecclesiam [illegible]
illud autem dicit aut intelligitur [illegible] de
longe venit et insequebatur [illegible] ad ecclesiam
fugit ¶ intelligitur etiam [illegible] aut qui
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de
[illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] concordat [illegible] mente [illegible]
[illegible] [illegible] inde [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad adulterum et raptorem
virginum [illegible] quod intelligitur [illegible] [illegible]
[illegible] intelligitur [illegible] magis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] multis [illegible]
[illegible] ¶ si aut longe ab ecclesia [illegible]
norme commisit puta publicus latro
et qui quoslibet dies [illegible] [illegible] C. de
[illegible] [illegible] qui ecclesia [illegible]
[illegible] C. [illegible] [illegible] [illegible] l. i. [illegible]
et xxiii q. v cum [illegible] et hic [illegible] [illegible]
[illegible] ante [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
defendat [illegible] de homicidio [illegible] talis
non defenditur ¶ unde de tali [illegible] intelligi
quod dicitur in extra [illegible] si quis [illegible]
occidit proximum [illegible] et per insidias ab
altari meo evelles eum ut moriatur
[illegible] extra de homicidio c. i. ibidem [illegible]
agrorum vastator qui de nocte [illegible]
segetes vicinorum talis enim non de
fenditur extra eodem c. inter alia § et hic [illegible]
[illegible] quod [illegible] enorme [illegible]
commisit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sal
vare vitam et membra [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] extra de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et hic non [illegible] [illegible] xvii q. iiii
[illegible] [illegible] [illegible] et fideiussoria [illegible]
penali [illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
aut quod inique fecit et alias [illegible]
[illegible] extra eodem c. inter alia § liber
¶ et non quod dum maleficium [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
defendendus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

uesus nec victualia neganda l. c.
pndi ro. c. l. l. quod siquis attep
tauit facto stat se lesisse maies
tatis incertum crimine et ultimo
supplicio pnirit || Istam aut libertate
non tm habz sed etiam eo in 30 pass
sus ut adiungo requisite nec extrat ad
debita loca 17 q. 4 diffinit|| licz
hec cmunitas de facto sit in locis hoc
quam plurimis usurpata || Licz etiam
magis comprehendit duo pispdata qua
malefactores alij | ffi. do. l. eo c. si
d purgls vel | quia sunt forte de
temporibus quia plurimum inter illos
prudi || vtz si quis cmittat furtu
de etiam | inquid defendi et unde quo
quia fm augus nos ad supplicandum
ibidem admitti ne sacrilegium cmittit
16 q. 4 sup. 2 attep || Licz goff dt
q quia tm duo genera hom exprimunt
s. latro publicus et uastator agrorum
nocturnis | eo e. inter alia | Et ceteris et
personis ceteris serntas ignoredi glo
deinceps | c. de eps et clericis si quis
in hoc genus || tu fm hosti loco
personis fatur quod de quando cundoti
mandet || licz etiam no petit || nec
negat qui agere possit expete pma
ffi tonet. l. de iure. abstrate / et sm
tam petit quod iustitia fiat || licz sciamus
quod fm non possit sine sanguinis effu
sione ut habetur 13 in c. de prius / ym
fm hosti et ceter. gar qui cmittit
furtu vel aliud enorme de etiam in
cimiteriis non defendit | et de talibus
lo. eo c. c. si q. uo eo defendit.
excepti tm illis duobus de quibus
lo. c. inter alia hoc etiam dt. eo e.
c. si || Licz in hoc primilegium hic h3 etiam
medicina ro. qu. hoc n ouentia deo
debetur qui nec deliquit nec exerta
cuius | cui et si sine sua culpa in
tempore etiam | non e qr hoc uiolada
l. hosti et goff || Item quod ecclesia non
sit consecrata ro. inter hos et primile
giata eo e. etiam et de conse c. si
|| Item quod etiam inquino dum sit diuina
officia celebrata fm b. eo e. eade
unde quod non gaudeat primilegio dimudte
parte | quia non dum unde quod sic diuinis
obsequiis dedicata | unde non dicitur
sacrilegium d cmitti | appgi tamen d
deberet | putemus aliquod tempore d fon
d esset aliqua celebratio || ller
|| Item de castonis | pnatore ro
re sine forme cmunitate ll. esse et
hosti || licz cui etiam saluet cfu
giente ad se ut dicitur ecclesie hoc
etiam non facit corpus xpi | ma et si
dampnatus ad morte eripiat corpus
xpi mich. d. l. g. a. cadit licz putz hosti
et spabilis illa die iusticia de
fendatur et intelligit 13 q. 2 c. fi.
ar. dig. de penis pugnantes ro
fm hu. ll. hoc enim e quia ecclesia
e sic primilegiata non aut corpus xpi
| fm no hosti pt dici quod fugiens
ad ecclesiam ad eam liber uenit et
ideo roale tz quod etiam eu in illa liber
tate defendat d quia ipsum ducit
| corpus aut xpi datur ducto d car
cerem ideo libertatem in eo quam n
duenit non defendit sed eu i cap
tiuitate relinquit || Item quod si quis
ad ecclesiam fugiens ps ibro defendi
corpus xpi obuiet et ei adhereat
ro fm hosti etiam talem saluabit
licz h3 no exprimatur d iure et ideo
quilibz fidelis fauet | secundum statuta
pstd saluat ut dictum e sup multo
magis corpus xpi | nec obstat quod in
ducit quod hoc primilegium e ecclesie non
corporis xpi | fateor enim quod primilegium
cuius persone non extendit ad aliud
pndatur | quia nemo sibi debz hoc aut
toritate usurpare ut eo de primil. || ad
dei honorem et eius reuerentia con
cedatur de mente iuris e fm hosti
ut u e maior ratio multo fortius
extendit | et ratione dicitur domus po
tius quod tanto hinc deferatur
|| Item de confugientibus ad pal
latium episcopi nunquid defendit fm for
ma sed dicta ro. pt 17 q. 4 sed

|| causa porro in p[illegible] pinth

constitutum | et dicit Primore pup c
ter alia q h intelligunt quida p
plurib | alij q palatiu e inp cuts
ar xxi di c pmis | Iste rustici no pnt
curis rura deserere et aliis se
iusse co. e c z | q intellige secundu
glo. de ascriptis glebe co. de ind.
inferioris | Item quilibz pt i fine pua
uit relinquere | cont quamulti tyra
ni excogitant machinaciones diu
sas et ideo con hinc dicitur con
siliu generale co. de rebus cet. no ali
as cum laicis | et ff. de mortuorum
etc. i p anima relictis | de quibus
aliq statuerunt q cent i anu et
diem dispositat aliqs ipa auctorit
occupant relicta | con extra de pa et
cet | gli | et l. inbemus | ubi dicit q cun
libz licz rebus suis patrimoniales
intitula uel impte ac mortis vel
inter institucionis vel quoda alio
cum relinquere | ut in ronos donac
nes oz q donacionibus insinuare ut
ibid dicitur l. illud | Item transferri do
minium rei i ecclas vel ecclias sole pacto
i sola nuda promissione sine sol
lempnitate stipulacionis ~~et~~
ut et alijs cum in aliis personis pt
natu bono temporalis | extra de pa. et tra
cet. ut ante dixi | et ch fm Rod.
qui dat aliquid ecclie pt ipa ptune a tutu
ecclie | Item qui sunt emptu de
pecunia aliena ecclie adit dz ad
eam 12 q 3 et q 1 frau | etiam si
illa emptor furtiuus esset vel rapinis
sset vel depositum habuisset | Hoc qu
emptu sit noie ecclie qu noie cui
ex sine noie alieno co. de qe cle
c 1 2 c 1 ... | Certa sunt
q e defeudis quod uti ipsa
possint ecclie donari uel legari
Cr q no | qm no licz ea vendere ul
pignorare | nec p admia iudicare
ut quoniam no alienari pt
uo ad dni | ut i l. feudoru no alis
sine consensu ma dni impiale
h habita | Et si feudum sit de camera
dni datu ad tpus | tunc lom ipso

lex predicta et ples ea no sit p peti
uum ut hic ... | de tali etia
lex co. deuenerit vtru ... c imp
... etiam dni de feudo ... qua
feudi ... ~~no pt~~ et no patt
ar co. de offi. del cam | Si aut
feudu sit prim et reale sine ppetuu
et ppetuum si ... sit ubiq
tunc locum hz predicta lex qualis et ples
| et in tali ... filiis etia ppter re
ligiosis ut m aut de sac. sanc. et
ex et nulla coll | q antiquus co.
feudu qd ... pro memoria pt dari ec
clesie ... repugnet lig aliud pt
i nouo ex de feu c 2 | ... e ...
... | qm hosti q lib antiq
qui no ... i 1a l. impiale ista
clausula sz ... iudicare
| Quid ul ... vicinie | ut intelle
qui e p sonale ul tpale | ut ubi ...
... | uel etia qui fit in fraudem
ut eu aliquis ... quem ab eccla
rdam ... | z consiste se ut
predecessores suos damp mag de
dispse ecclie | Hoc consiste i fraude
tu ... filij no constitua ...
institutoz dampnaus dit ei
... retento sibi ipusfru admi
ta sua | et de hijs omnibus fiant li
bella ... ego iudico h... mea
ut iutz ... iudicium talis col
ludentis ... pt ... iudicare
... omnib collusio ... co. de collu
det. elia | Non e ...
tores ... qui ... qui lex
ia sz impiale facta fuit con...
sustinuisset ea ... impfta
~~fuit ...~~ sustinuissent | pulca q
sponte dedicat auferre potest
ex quo ... appbaucat 2 q 1
12 c. q. 2 7 c ... co. de consti.
ecclie ... | Breuit
tn q feudu transeat eu hone suo
co. de don inter vi 2 vi ...
| ... etiam cum feudu ... ul
legat publice debet ...

q(ui) p(rese)ntib(us) aliis ‖ Circa A(rticulum) q(uer)itur q(ue) sit
de pena violantium immunitatem eccl(es)ie
‖ R(espondeo) s(ecundu)m hosti(ensem) q(uod) s(i) eccl(es)ie violator
talis e(st) excommunicand(us) xvij q iiij Dece(r)-
nim(us) ut nullus quisquis deinceps
et effractor ‖ Et incendiarius eccl(es)ie s(i)t
ex(communicatus) ipso iure xxiij q viij tamen ita
ex(tra) de rap(toribus) in litteris et de sen(tentia) exco(mmunicationis) Co(n)-
questi et pena ... librarum argenti
examinati impo(nitur) xvij q iiij Quisquis
inventus et dampnum nomine compo(sitionis)
ut ibidem dicitur ‖ Sed si quis servum fugie(n)-
tem ad eccl(es)iam violenter extraxerit
(sacrilegus ...)
p(er) seculi co(r)rige(n)d(us) deponatur ut e(st) q(ui)s
quis contumax ‖ Idem in eo qui de
eccl(es)ia expulerit vel comprehenderit
vel in eccl(es)ia manus violentas iniecerit et
excommunicatus et omnia bona eius kathe-
drali eccl(es)ie applicantur xvij q iiij Si quis
deinceps et attendit ex(tra) de ... in
quibusdam ‖ Raptores vero rerum eccl(es)ie non
sunt ipso iure excommunicati ex(tra) de foro
competenti c(apitulo) questus s(ecundu)m Goff(redum) nisi
ratione exactionis vel tallie ex(tra) e(odem) non
minus et de quo vide infra eodem titulo c(apitulo)
x° ‖ Secundum leges committentes sacrilegium
ad eccl(es)iam subduntur crimine lese ma-
iestatis ut C de his qui confu-
giunt ad ec(clesiam) l. ij ‖ Qui vero in eccl(es)ia vel alio lo(co)
venerabili seditionem vel clamorem vel tu-
multum fecerit vel ingressus civitate
vel vico conventiculum collegerit vel
colligere attemptaverit ultimo supplicio
subiacebit ut ibidem l. de indictamine
‖ Item si quis prepositus ... ter-
ciptus institutor ... vel
... prout ... de fo. ... cum sit
... ‖ Item rectores seculares qui vel
personas eccl(es)ie ad solvendum debita
cogere ... ad ... causam
loci ... cogi ... ex(tra)
de foro compe(tenti) ... ‖ Item vio-
latores privilegiorum eccl(es)ie vel dis-
simulatores pena ... librarum auri
... C de epi(scopis) et cle(ricis) in causis
... venerabilis ‖ 31 ‖

De sepulturis titulus 31

Postea considerandum de sepul-
turis ‖ Et primo quid est sepultura
et quis ... funeralia
Item apud quam ecclesiam debeat
quis sepeliri ‖ De canonica por-
tione ‖ Quarto quis intendit circa
sepulturam ‖ Circa primum est sciendum
quod sepultura multipliciter dicitur ‖ Dicitur
enim locus sancta terra in qua fit se-
pultura ‖ Et si in tali terra nullus un-
quam fuit sepultus nec alias est
locus sacer ut est cimiterium potest licite
vendi cum omnia nostra de suo
facere possumus xij q ij Placuit et talis
locus dicitur purus C de relig(iosis) et
sump(tibus) fu(nerum) l. locum ‖ Si vero in tali terra
fuit lapideus aliquis sepultus de
voluntate eius cuius erat ... loca
sacra ut ibidem l. ij ‖ Et non potest vendi
vel obligari ut ibidem ‖ Et de tali terra
potest intelligi s(ecundu)m B(ernardum) ex(tra) e(odem) c. abolende
‖ vel de terra cimiterii que dicitur religi-
osa et sacra licet nullus sit ibi se-
pultus ... ex(tra) de ... vendi
a religiosis xvij q iiij Si quis quis
et talis terra vendi non potest xij q ij
Ista est ... ‖ Item super c(apitulo) abo-
lende ‖ Item dicitur sepultura
tumba marmorea vel lapidea
et hoc potest vendi si sit propria in qua nullus
sit sepultus ... ‖ Si vero sit ab
... sepultus ... facta et locus re-
ligiosus ... et sup(er) ... l. ij
xij q ij questi(one) ... vendi non
potest ‖ Item dicitur officium quod impen-
ditur sepeliendis et hoc etiam vendi non
potest ... tenetur ... s(ed)
... ab eccl(es)ia ... permittitur
si quid inde accipiunt ex(tra) de symonia
non satis i q i Dictum ... non
tenentur ... licet ... pro-
inde ... cum omnia de suo non
tenentur hoc facere xij q ij caritatem
ex(tra) e(odem) c. abolende in glo(ssa) ‖ Et de ...
... officium ... non potest
... tamen potest cogi ... et
laudabiles consuetudines ...

hic finit ex. de sym(m)oi(a) ad apl(ic)a i(n)
glo. b. | sic pz (per) t(ex)tu(m) (contra) morem ex. e.
c. ab olim | q(uod) si sit nas aliquod
stru(m) lapidem vel ligneu(m) p(ro) aliq(u)o
sepedo ue(n)di(tu)m ins(tructum) sit sitm sacru(m) p(er)
ep(iscopu)m vel ad hoc specialit(er) deputatu(m)
ex. de cel. domi. ad hec licet eni(m) a(n)quis
i(n) aliquo loco sit sepultus sine ep(iscop)o
| tn non cedit (?) esse locu(m) sacru(m) s(ed)
tam | licz sanus sit q(uod) m. l. d(e) c(on)s(ecratione) de
relig. | l. ipsi(us) ... loca sunt
sacra vel ad hoc deputa(ta) p(er) ep(iscopu)m
ea uende(re) no(n) licet | ut d(icit) c. abol. (con)sensus
aut fundandi c(on)uenio dec(imarum) p(ro)pe
e p(re)t(er) sepeliendi determino eccl(esi)e
z (et) e(x) ... (com)petit eccl(esi)is ut p(re)ue(n)i(un)t
eis ex ... (con)cessione ep(iscop)i ... tn
ep(iscop)us ... eccl(esi)is ciuiterio pl(?)
... assignare
| (com)petit tn etia(m) illis eccl(esi)is quibus
... e concesso ... ut i(nfra)
patebit | s(ed) aut tale cimiterium
assignare q(uod) sit etia(m) (con)secratu(m)
ut de con. di. i. nec ul(tim)o q. x. sicut
antiquitus | (con)ceda aut eccl(esi)as ...
no(n) ... ut capelle q(ue) sunt i(n) castris
(et) in ciuitatibus i(n) locis arctis ut
ut ... q. x. quisquis d(ic)i | ... quibus
eius cimiterium no(n) ... | alios
... q(ui)bus in eius
mortuos inferri | ut ... de
mor. d. ... | adhuc notat
(contra) morem sup(ra) c. abol. ... cimiteriu(m)
ordinare ... eccl(esi)e .i.a. q. x. sic
antiquitus | (et) ... esse ... (et) ...
... ut e(st) ... | non cedit ...
q(uod) aliam ideo religiosi hospitali
vel templo possit accedere sepul
tura | nisi ... | quia ... cimi
terium (con)secratu(m) debeat esse ut i c.
accede(re) ... i loco (con)secrato
no(n) (con)secrato no(n) p(otes)t accedere. ... i
cono cimiterio p(ote)rit plures eccl(esi)e ius
sepeliendi suos parochianos h(ab)ere
2 (contra) morem. Circa ... q(ue)ritur
q(ue) eccl(esi)e de(bea)t quis sepeliri | ...
q(uod) sepeliendus aut e(st) pub(er) aut i(m)pubes
| impubes p(ote)st eligere sepultura(m) etia(m) sine
filiusfamil. (et) etia(m) sine (con)sensu p(ar)entis
... e(st) ex. ... b. e. licet | talis q(ui)
sit i(m)puber | aut no(n) eligit sepultura(m)
| aut eligit | si no(n) eligit tu(n)c d(ebe)t se
pelli i(n) eccl(es)ia sua parochiali i(n)
qua diuina audiuit (et) sacramenta
recepit ex. e. c. i. | vel saltim in ea i(n)
qua sui maiores sepelli (con)sue
uerunt ab antiq(u)o si possit ad ea(m)
deferri sine piculo ar. b. c. ... q.
... q. z. ... | ex. e. nos (con)stituta
s(er)uitate | ... e. (con)stitutu(m) q(uod) de
cedat de ciuitate ad castru(m) ubi domi
ciliu(m) h(ab)et siue d(e) villa rurali ad qua(m) se
transtulit causa recreationis vel q(ue)
renda victualia d(e) ea | non eni(m) d(ebe)t
sepelli d(e)b(e)t i(n) eccl(es)ia illius ville sed
i(n) ea in qua sepulture sibi de...
... ubi domicilium h(ab)et | ... dico
si ad ea(m) sine piculo ... ibid.
| Si aut eligat d(ebe)t apud eccl(esi)am
sepelli apud qua(m) eligit etia(m) si sit
mo(na)ch(orum) religiosa q(uia) illa apud q(ua)m
d(ebe)t sepelli si no(n) eligat | (et) h(oc) ...
ex. ... b. e. ... quibus | licz ...
de h(oc) fuerit ... mag(is) inter
... ut(ri)z ex. e. fraternitate in
glo. | ad hoc tn ut ... teneat duo
requirit | p(ri)mo q(uod) ... etia(m) ...
consueuit diuina audire (et) ce(te)ra
recipe sacra(menta) detur porcio canoni
ca b. e. c(um) quis | alias no(n) valeret
q(uod) h(oc) sub tali conditione (con)cedit si
porcio canonica relinq(ua)t(ur) ex. e. c. i.
... i. | ~~si porcio canonica~~ (et) stat
ut ibid. sequit(ur) ... mathemate
p(ro)hibet(ur) ne aliter eligat(ur) vel forte
... ... ob(s)istit ... appellatio
(et) quilibz defensus ... ut
ex. e. c. i. ... | q(uod) sic q(uis) eligat
p(er) ... bona fide no(n) aut ...
vel ... (et) (con)temptu p(ro)p(r)ii
p(res)b(yte)ri | quia tu(n)c no(n) va(lere)t ar. z. b.
q. z. constitutus ex. de ... d(e)
p(re)dictis ... duobus (con)currentibus ...
... tenebit aliter no(n) s(ed) ...
ad (contra) morem ex. e. ... no(n)

maliose sepulturaz elegisse p ele
gat in eccia kathedrali uel i cano
nica uel i loco ubi bonum facit diceris
soluendo xar 13 q 2 ubicumque uel u
e psonis uel si eligat in loco pui
legiato sup sepulturis ex e in
nra 12 lxx pr psimma sitame co
ntrario pbante electio no tenet ex
e ex parte 2 c una sed h omnia
discretio iudici qmittitur ¶ Si aut
sit impuber si pr ei sepulturaz ele
gat i sepeli dz ubi pr eligerit
ubi talis fuerit qsuetudo alis dz in
pmis maioribus uel parochiali eccia
sepeli 6 c lz 2 fin Ho an onus
septure uidetur fuandus ut sz in pmis
maioribus sepeliatur 6 de electione
p quibus insto § 11 ad h 6 e ib qui
2 idem fin h ex e de iudic con
suetudo tu lz xiyam q pntes ul
amici sepeliunt in alteram illam q
uoluit ¶ Eez inquam filius decedens
i testatus sepelie in sepulchro
aui ul patris 2 aliorum antecess
orum suorum R° putaz pte deueniens
textum 13 q 2 § ioseph ex eo fin
aut Ho an satis uidetur qtra ratio
antiq sepulture aui patris 2 aliorum
antiquorum sorsus qua pene et h
pt ex e impune fenitate ubi dr
prim aliorum q puntu copulatio
26 c cum quis 12 c ib cui p hoc
q ibi dicitur ab antiq ¶ Ubi dz uxor
sepeli R° cum uiro pro si no eligerit
sepulturam 13 q 2 c mag q sue tn
tam eligere ut uult ex c de iuo si
plures habuit uiros successiue cu
ult 6 e ib q ¶ Ubi viator debz
sepeli R° ubi elegerit si elegit si
hab uidetur q sepeliendus sit apud
eccliam de cuius prochia moritur si
nimis apua prochia distet ita
q difficultate 2 fetore deferri
ur ex de ec edi ad audiaz si aut
desertis et pre fetore deferre pos
sit 2 cum suis pntibus tumulandus
ex e c 1 viator d sepeliendis

d eccia cathedrali 16 q 1 12 clerici
eccia cuius sunt clerici h omnia iudici
discretio qmittitur ¶ Utrum religiosi
sibi possit elige sepulturaz dicat
hosti q sic sed nunc expssum e q
no 2 q dz apud mon sunt monachi
sepeliri nisi sit adeo inde remotus
q ad id comode no possit depori
6 e religiosi n ab ex de exces plam
mis 12 de priuilegiis ut plurima ubi dr
q illi fres sepulturaz eligant p
12 fin Ho an no loquitur i certis
religiosis sed in hiis qui assumunt
d fraternitate ul intelligit nimis
remoti a mon 2 eccia 2 mo in
telligit Hmo qglo p c nimis 2
hosti c ut plura ¶ Nichil si quis
eligat sepeli unde ualet d aquo
mon 2 fco inde publico instro
iurat q numq conueniet si enim
alibi eligit sepeli unde ualz electio
sepulture R° legiste tenet 2 dicunt
q 2a electio non obstante iuramento
de dig de pactis ut gentium s
si paciscar C de legibus no dubium
d si 13 q 2 ult canoniste no dicunt
q obstat iuramentum ex de iur iur
si uo 22 q 1 flagitia 2 hab duas
sonnes tangit breuiter Ray i e
h dicens q lz de uiuis rigore
sine subtilitate tenet electio licet
contra eum edit s de iur 2 ca c
quitate ¶ hosti aut distinguit
sic s q si prima electio facta ppo
motu sine pluribus parochialis
ecclie cum relinquitur porro ca et
copula deuotione fuit inducta
firmata tenz n postea ualaud
nisi ex causa 2 sic intelligit oppio
canoniste ¶ Sec causa aut noua
post inductum certa d qua no co
gitauit ic qui sepulturaz eligit
tpe quo iurauit potest mutare uolu
ntatem 12 sepulturaz 2 intelligit
opinioz legistarum 2 uera pcib
introducta ut p in auten statq eg
qua sz fiub 2 epulis aut ~~cuespo~~

religiosis ar. ex. de excep. pastoral.
et si etiam mutet loci statum quia
scilicet commatr. vel separatur dissipatur ar.
ex. de in integrum abbate consimeliter in-
manendo condiciones ut notatur est
supra li. ... Si autem ecclesia parrochialis
spoliatore fuit vel eo contempto
ecclesie cum ceperit canonica non re-
linquitur. non tamen dicit supra hic in hoc
casu tamen tale pactum non manendum
ut ex. de pactis quam plures et de in integrum
~~...~~ secundum iura et intellige scilicet ad
hoc adductis et aliis plebes scilicet quod non
tamen valendum contra legem positum communem
et ... altius vel etiam unius publici
prudentum secundum host. Item autem con-
tra fraudulentias tales novo modo
prohibitas inutile obiecte et sub penitentiariae
maledictionis ecclesie omnibus et secu-
laribus et clericis cingendis sunt ~~...~~
conditionibus vel statuis ne aliquos ad
vovendum vel iurandum vel fide in-
posita vel alias promittens inducat
ut apud eorum ecclesias sepulturam eli-
gant vel iam electam non mutent et
si secus actum fuit electio irrita
erit et illi qui sic eligunt non po-
terunt sepeliri apud ecclesias sic electas
sed omnino sepeliri debent apud ecclesias apud
quas de iure sepeliri debuissent si se-
pulturam aliam non elegissent. Si
non iidem religiosi vel etiam predictos ...
... ceteris vel cum tunc sepelierint
infra decem dies integre ~~...~~ restituere
tam corpora sepulta quam etiam omnia acta
sive sepulture illorum pervenerunt quo-
modolibet quod si non fecerint ecclesie ipse apud
quas fuerint sepulti et cimiteria earum
... sunt tam diu suppositae interdicto
et admittuntur. Item supponitur sepe-
liri in illa ecclesia de qua sepeliri debet
si ab intestato decederet. Hostiensis et
Io. an. quod hoc indiget declaratione sci-
endum dicitur quod debent sepeliri secundum
quod illud quod dicitur in dicto c. ante
scilicet quod non debet sepeliri apud ecclesias sic
electas. Si non dicitur quando debet sepeliri
ibi ubi quod sepelietur. Ipse autem dici-

quod sepeliretur non obligatum compre-
sionis sed prius unde. Item nota quod preter
decem tempus x. dierum institutione cor-
poris tunc erit exequio petitio fuit
in restitutione non statim tunc ut
dicit Io. an. novella hic dicit ...
intendit ~~...~~ nimium si adde
ad decre. ex. de pactis plerisque in qua
pene aliqua petitione dicitur eos esse
obligatos ad restitutionem. Illud non
imponit tempus et penam. Item ...
non quod nec de pactis dicit quod monasteria
habentes libertatem ... sepulture
quod si parrochiani cuiuscumque aliorum
ecclesie quod non recipiant ad sepulturam
aliquos vel certos parrochianos
illius ecclesie. Cogi debent pactum servare
etiam pulli apud eos eligunt sepe-
liri quia per pactum id eorum privilegio
derogatur. Et hoc secundum Io. an. prius
pacto sit servata privilegium servatum
sit capitulum si non fiat de ... de
pacto ar. ex. de re. ... cum multiplici.
Item si presbyter parochiae eum qui ele-
gerit alibi sepeliri nolens recipiant
vel totus conventus vel maior pars eorum
... quod licet de mortuariis ammittit
restituit ut ex. c. cum liberum. Item
secundum hos si maior pars vel solus pre-
latus deliquisset quod delictum proprie
... ut ex. de excep. cum venerabilis
... intelligimus. Item ... quota
... quota pars ... ...
Ro. aliqui quarta aliqui tertia
aliqui media ut ex. e. c. i. 2. iii. et
c. certum propter quod varietas non est tenen-
da considerate loci si non sit determi-
nata per dominum papam ut ex. c. certifi-
cari. Vidi enim ... per dominum
papam diversimodo temporibus. Quam ad id
quod dare debent fratres minores et
predicatores ecclesie parochiali quod si con-
suetudo propria ecclesie non appareat
consuetudo ecclesie metropolitane
attendi debet ut ex. de sepulturis ...
tuas. quod si non apparet ecclesie ...
... ut ex. de cen. ...
divisa debet quota quia ...

religiosi ar. ex. de excep. pastoralis
et si etiam mutet loci statum quia scz
mat. vel spiritua. dispensatio ar. ex.
de ver. sig. abbate ancti. licz n. ma.
mentum condicionem ut habitum e[t] sup.
de l. j. Si aut electio prima facta
e[st] consuetudine sic vel ex contempta
cause sive cui parro canonica no re
linquit no vz de e. si n. mbi causa
vz tale pactum nec mandatum q[uod] lege
ut ex. de quetis [illegible] de in
quit ut dicit goff. a. bii sup. e. certifi
cari ar. dictum de arbi. dic s[upra] si plebs
Item quid si sit consuetudo q[uod] de[cimam] unq[uam] quar
quarta dicit hosti. q[uod] de h[oc] nullo m[odo]
exp[re]sse cavet[ur] diutius consuetudo sit p[re]
scripta ar. ex. de testa. officii. Sed quid
si sit consuetudo q[uod] nichil de[tur] Respondet
goff. quod no valet cum sit irrationabilis et con[tra]
ius ex. e. c. 1. ex. e. de consue. c. Dicit tamen
hosti. q[uod] consuetudo p[re]scribi p[otes]t diutius
titulus ex[cusat]. Item de quibus si porcio
canonica de[be]tur dari. Respondet hosti. q[uod] de
omnibus q[ui]bus qualitercumque p[ro]veniunt intuitu
sepulture ex. e. c. in nostra ubi contingit cir[ca]
vel ratione privilegii ut ibidem de[cimas] de equis
et armis relictis intuitu sancte p[er]sone
vel ratione cultus divini ut in relictis ex
b[e]n[e]ficiis libris et ornatis etiam sine ex
ceptis vestibus vasis et annuis sanctis in
ratione conditionis appositis attestatur
qui relinquunt aliquid et ex[pre]sse q[uod] p[ro] sua
mortuaria portio sub hac scz con
ditione ut ex contenta esse et de aliis
nichil porrigere q[uod] hosti. [illegible] intel
ligit verum esse nisi infirmus ad hoc
inductus esset ut per predictis lega
ret qui alias simpliciter p[ro]dima
reliquisset tali enim fraude d[e]z [illegible]
igitur etiam de illis porcio canonica
ex. de testi. offic. c. c. vel. s. hostie.
Item si quis assumat convertem
alicuius loci religiosi p[ro] oblatis sibi
retentis suis bonis et d[e]inde sepeliatur
Dicit goff. c. ho. quod libera a c[anoni]ca
porcione sicud nec eximitur a busp[i]
iurisdictione ut ex. de simul. cum complacare

de constatibus c. c. ut prelatis. Item
si quis intrat religionem et s[ub] septius
habitationibus in ea decedat Respondet goff.
ta. porcio prochiali et no debet
qua in religione decessit q[uonia]m ad hoc
detentus p[ro]ficit ut ex. de his et
e. mi. alia. Ray. no dicit q[uod] si quis
de sanitate vel infirmitate de qua
no moritur transit ad religionem
illorum de qua eligit sepulturam pro
chialis sacerdos no petere p[otes]t sec[us]
si de illa infirmitate moritur ex. e.
de his et ibide dicit si sit firmus in
una porrochia mutari fecit in alia
porrochiam et moritur de illa infirmitate
qua prima erat no p[ro]habebit p[ar]tem sua
ut ibidem ut dicit durans de eg[ra]tu[dine] nunc
etc. Item de leprosis qui domum in
trant leprosorum in qua nec presbiter p[ro]ro
chialis petere p[otes]t canonicam porcione
Respondetur no q[uod] no p[otes]t de iure quia
p[er]inde e[st] ac si transierunt sani ad
religione nisi forte moriuntur ex lepra.
teneri tamen debet consuetudo ar.
ex. e. de his ibidem tamen de in
egritudine decedunt. Item de hor
quod sit de quibuscumque religiosis scz q[uod]
etiam p[ar]rochialis de omnibus mo
bilibus q[ui] moriens relinquere p[otes]t de
testamento partem suam exigit et ecc[lesia]s mo
nachi de iure q[uod] presbiter relinquet om[n]ia
sua mobilia ut ibidem sua terra p[ar]te
libere possit. Item idem dicitur q[uod]
si in quibus cons[uetu]do no d[e]b[et] p[re]iudicare de iure
communi nisi p[re]scripta et longo tempore sit
p[re]scripta vel ex cont[ra]ctu vel indicto ob
tenta vel auctoritate sedis ap[osto]lice confir
mata nec ad hoc statutum ep[iscopi] sufficit
nisi subditorum consensus adesset
nec e[st] indirecte tenet obedire pres
biter de iure q[uod] relinquet omnia
sua mobilia sua nisi sicut predictum
est esse licitum p[re]scripta aut p[er]
app[robati]o confirmata vel devota subditorum
introducta. Item no q[uod] alicuius
eligit sepulturam de etiam quod sit
nichil ei relinquit alius tamen ecclesiis

Si
multa legaunt ... quid ... ecclia
ipsa aliquid petere possit Respon
sum ... ... q eligens
sepulturam ... ipsa ecclia relinquat
ad illa potest id petere ab heredibus
suis non in accionibus ut diffinitum
sepulturam ... hunc capitulum sed implo
rando officium superioris ... de
...mo ad aplicatum si non ... sit
...tum nichil petere potest ... tenere
... officio suo ... sepelire ... de
...mo ... satis ... tamen ... implo
rando officium superioris ad utrumque
heredes si deprehendatur dolus testa
toris vel heredum vel etiam compl
latoris aliorum et si eorum dolus de
prehendatur ... ... ecclia dolus
e ... 28 q 3 constituit
... ... de testa officii ...
Quando q defunctus ... relinquit ecclie
parochiali ... testatis ...
... ecclie ... eligit sepulturam
quod ecclia parochialis erit ...
illo modico ... non attingat ad ...
porcionem ... si non
... accepit illud modicum ... petere
potest integram porcionem ... accept
agere potest ad supplementum computato
eo quod est legatum et acceptum instar
filie ... ... porcio ... ...
ut ... officio ... illud ...
... nisi testator illud modicum
illud reliquisset ut contenta esset
... ... recipiendo illud modicum
debite porcionis ... ...
... de testa officii ... ...
... ... ubi absolute
et sine condicione modicum debitum
et nichilominus integram ... porcionem
... illis ... reliquisti ... testator
velle videatur ... ...
... ... vna ...
Sciendum ... non dicit ...
... non sunt ad ... ...
porcionem ... tenet ... ...
... appareat expresse q testator
voluit illud ... ...

Hic in margine: legatum parochiali ecclie et id modicum

Cui ecclie debetur canonica porcio ...
ut iam satis dictum est debetur ecclie in
qua defunctus ... ...
... ... si non ... habitabat
... parochiis ecclie ...
... canonica porcione 6
Circa quid quibus ... ecclia
sepultura ... ... aliqui
omnibus de eadem civitate ut ... ...
tota et mediecta ... ...
... ... fit ...
... ... vel ... officio
... ... paganus
... ...
de q ... ...
nullus qui ab ecclie ... ...
... fur ... ...
... ...
... ...
... 23 q 7 placuit hic intel
ligit ... ...
vel ... ...
si ... ...
... ... testamento ...
reliquit ut ... ...
glo ... ... institutum
... ... qui
... ...
... ...
... ... 12 q 2
... ... intelligit ...
illis qui sunt ... ...
... ... de male sta
tu ... 1 ... monachis ...
... ... de sta ... ...
... ... notum
... ... 13 q 2 non ...
... ... aliis ... ...
sunt sepulti ... ...
... ...
... si eorum ossa ... ossibus
aliorum ... ...
... ... reconciliandam ...
... ...
... ...
... ... [illegible]
... ... [illegible]

ar dig de relig et ven fu sunt proc
laui ut i c. i sacris in glo ff.
eum q dicit sunt habent locum i usuroris
peccatores eum occulti sunt sepeli
endi nisi forte essent heretici Tum
eum qui intanius vivus se vindicare demus
et mortuus ex c. ex opte et c.
sacris sed etiam locum i non reconsili
atis si eum confiteantur pendentibus
eis corporis quod credo et cetera se
pultura 13 q. 2 quesitum si etiam sig
apparuerit puta quod clamat presbiter
ad penam vel alia signa certa si lo
quelam amiserat tunc post morte
sunt absolvendi et ad orationes
et ad alia certa suffragia recipie
di et sepeliendi sed heredes ipsi
eis satisfacere tenentur pro eis ex c.
de penitentia et de rapto lib. et de
sen ex a nobis etiam nec admitti
de appellatio creditorum sepultu
ram impedire volentium ar. dig.
de appella. non recipi l. fi. et suf
ficit in hoc casu ut dicunt fere omnes
doctores unus testis probans hoc sig.
26 q. 6. qui recedunt et c. se.
Hic ergo quilibet reconciliatus est
sepeliendus fallit hoc i raptoribus
sive violatoribus ecclesie seu rebus mo
nitis et per impetitoria sua usque ad
mortem perseverantibus et tunc cautionem
ydoneam non prestantibus ex de rap. si
et et etiam hoc quod ab heredibus exi
gi potest ydonea cautio antequam tradantur
ecclesie sepulture ut ex c. pro viro fal
lit etiam hoc in illis qui moriuntur ad torne
amenta ex de tor. c. 1 in casibus pro
dictis et aliis pluribus sepulture vel venia
sepultura ecclesie interdicitur Item
de suspensis sepeliendi sunt si petuntur
eos 13 q. 2. c. fi. tamen quo ad deponendos
de patibulo forma secularis iudicii
respiciunt ne contemptum iustitia videt
Sic intelligitur dig. de cadaveribus pu. l.
1 et ij qui licentia negari non debet
ut enim ibi l. fi. Item de puella que
super ponte fugiens aliquem eam vitu

perare volentem cecidit non sponte ca
dens non sponte submergitur indignum
sepeliri Ratio quia cum ex iusta fugeret
causa ex c. ex opte Item si sponte
se precipitasset secundum Hostiensem ibidem quia
de omnicidio eius sepeliendi non esset et
23 q. 5 placuit si tamen credebat
se evadere posse et non imputatur sicut
si sponte se precipitasset ar. 13 q. minimum
ut hoc pleno facere modo si quod Tunc dicit
hic Nota duas regulas prima est
omni unio quantaminus et mortuus quantum
deinus ex c. ex opte nisi post mor
tem appareat quantum non fuerat quando
tunc videtur ut supra probatur. desiu
tum fuisse hereticum 2 x q. 2. presertim
Secunda cui non quantaminus vivus non
quantare demus mortuus ex c. ex pa
rte nisi post morte appareat
quare non quantandus erat vivus
ex de sen ex cum ij Item quilibet
cuiuscumque status vel dignitatis
sit obierit inter fideles defertur ad
locum ubi sepulturam elegit alias se
peliatur in loco proximo ad tempus ita
post corporis devocatur portetur ad locum
ubi elegit sepulturam Sed secus sunt
excommunicatos eius vel inbreviatio con
tudentes sunt et quantati nisi a
papa preterquam in morte sunt ab
soluti ex eorum non etiam cadat se
pultura Sed est destam detestande
de parochiis 329

De parrochys titulus 329

D Einde considerandum de pro
chiis et de parochianis
Et circa hoc plura sunt con
sideranda Primo quid est parochia
Parochia est locus in quo degit populus ali
cui ecclesie deputatus certis finibus de
putatus et prius hic parochia quamque
se extendit ad ius spirituale ecclesie
et i una declaratione non possunt esse
plures ecclesie baptismales immo dimi
dit et limitatio si limitatio fuit
in causa a decreto 23 q. 1 c. 1 sed
et capitulis parochia dicitur totum spatium

i divini enuciat non imputat

T
ex de rap. c. i. Quicunque constit
cius parochiale. Ro. secundum Goff. et Ho.
constituit in hoc scilicet quod omnes parochiani
diebus dominicis et festis missam et ceteris
horis audiant. de quorum parochianis
habitant ex e c i. Festa autem sunt
hec scilicet quattuor: natalis domini, epiphanie,
ascensio domini, penthecostes, natalis
sancti Johannis baptiste, et festa alie de
quibus loquitur ex de feriis c. fi. et per quem
et si qui diebus magis infestis loquitur
secundum Host. Item consistit in decimis
que a parochiali debentur ecclesie ex de
deci. ad apostolicam. Item ad oblationes, que circa
eandem materiam notandum quod tres sunt species
oblationum: prima est aliquid quod donatur
deo et ecclesie causa mortis sicut quibus inter
vivos. Secunda est aliquid quod donatur causa
mortis deo et ecclesie sicut quasi ad instar
legatorum hodie et reducta ut id iure
sit certius, ut instit. de don. § iii et secundum
Host. hoc nichil aliud videtur. Tertia de
quibus loquitur ex de testis officii et e
inquisisti. Quarta est cottidiana et vocatur
alia quia faciunt fideles ad altare
vel manum presbiteri. Sunt autem obla
tiones dande secundum Ray. dande per
rochiali presbitero quia ab ipsis offe
runtur et ipse ex officio pro eis orare tenetur,
vel si alii ecclesie offerantur, diocesan
prelato eiusdem ecclesie xvi q. i. quia sa
cerdotes sanctorum habent consuetudinem.
Ray. per intelligit quod non constituit
donare causa mortis donator aliud
voluisse. Ho. non loquitur q. dic. Ray. de
oblationibus cottidianis que fiunt ad pres
biteri manum. Item quid si episcopus ce
lebret in ecclesia kathedrali vel alia
parochiali, cuius erunt oblationes que
veniunt ad eius manum. Ro. dicunt quod
erunt sue quia sibi offeruntur. Aliqua
parochia, et non intelligitur sua
de cuius parochia ut ex e sup eo.
et de rapto c. i. Sed tamen apparet con
suetudo contraria erit servanda. Sed tamen
sua canonica de omnibus percipiat
aliquas ipsas oblationes faciat prius

nisi forte minus de uno loco sint et
ibi minus sepe celebret alias propter
diversorum in ecclesiis quendam instituit
et debebit alias arc. q. q. 2 c. i. 2 d.
Item quid si quis dicit sibi competere oblationes
ecclesie alicuius nunquam exigit. dicit quod de
decimis primitiis vel aliis que cum
mili vel in pelvae portantur per ecclesiam
et mittit ad eandem vel dominum presbiteri
debitum tamen ecclesie vel mortuorum. Item
de hiis etiam que ex causa constituit fiunt
videtur quod ex de v. sign. eum inter nos
solo in quo etiam de sepultis et ib. zo ib.
et hiis vide quod ut vide c. i. fi.
Ro. aliqui sic distinguunt quod talis a
compatronatus oblationum. Recipit de
oblationibus habebit suam portionem ut
in c. predicto. aut mortuarium recipit
non habebit de oblationibus ut ex de
ver. sig. ex parte ii. Recipit secundum istos
omnia predicta continentur nomine obla
tionum non autem nomine mortuarii continentur.
Sed hec non placuit secundum Ho. quia quid
patronatus oblationum omnium quia
de omnibus dicitur habere suam canonicam
et tamen nichil recipit de omnibus predictis
ut ex de testis c. fi. Ho. dicit
aliter quod scilicet de certa prima relicta pro
anniversario et similibus non deducitur
nisi fieri in fraudem ut i c. predicto
et ex de v. sig. ex parte ii in fi. sed
de oblatis in missis que celebrantur
in sepultis et huiusmodi porcio deduc
da. Et sic intellexit ex de v. sig. cum inter
nos § fi. Item secundum eum vero sedes
episcopi ac capellani predicte capelle
diversas personas et vos vel eam que
repente offerunt in missis que celebrantur
pro sepultis et. Item numquid tenentur quibus
offere. Ro. ad oblationes primas et
secundas non teneantur quibus aliter ut quia ab
initio sunt constitute si ex quo sunt se
mel sunt solvende et cogi debet alias
solvere cum fecerunt ipsas vel habebit
eorum aliquas si non solvant et maxime
oblationes defunctorum indicitur sed
decime 12 q. 2 nulli. et sententia 13 q. 2.

Marginal notes:
de mortuariis et legatis seu relictis
que appellentur oblationes
oblacionem

qui abstulerit / et egentium necato-
res et infideles 13 q 2 qui obla-
tiones et c. sequitur / De tribus non ob-
lationibus secundum articulus dixit hic quod non
sunt soluende et qui non soluerit
depost quod de con. dist. 1. Omnis
Christianus 26 q. 9 statuimus 3 et di-
piter hostia / Alii non intelligunt illud
c. Omnis de oblatione intelligunt sed
cordis vel oblatione bonorum operum vel
esse consilium / quod dicit / Alii non dico
mihi inde de oblationibus primus et sibi
quibus qui sunt ita fere / Inde tamen qui
omnis ut dicunt Ray. et goff. quod presbiter
pauper est et non sustentatur ha-
bet parochianos ad offerendum pro
tali de dominus offerunt rogare posset
quod viii. Summa Ros. aute non puta sed
quod quia ut apostolus 1 ad corinthios 9 ne-
mo tenetur stipendiis militare quod de
proprio cum presbiter tamen non. //
di. cui necatus magis et vestitum suo
artificio vel agricultura sine officii
sui detrimento pararet / sed hic intelligitur
presbiter qui parochiam pauperes sunt ut sibi
sit prouide sunt / Hostiensis tamen credit quod in
tali casu dicit in episcopus prouideat 12 q.
episcopus de de off. ordinarii cura / Intra pre
pro diui conscientia Ray. et goff. presbiter
parochiam alicuius ecclesie consueuerit
in certis festis offerre et rogari sunt adte-
nendum parochiam consuetudinem ne a
presbitero subtrahendo offerentes ab-
ipso nunc offerunt et in aliqua deplorandus
quod de symonia ad apostolicam / Ibidem non
Ros. in principalibus festis tenentur quod offerre
ferre et rogari presbiter maxime cum hic sit
consuetudo generalis et hoc quod de
con. di. 1 et quis et c. omnis
ubi dicit omnis christianus procuret ad
missarum solempnia aliquid deo offerre
et mores quod deus per moysen dixit
non apparebis in conspectu meo va
cuus / Nota quod dicit missarum sol
lempnia q. d. id est sollempnibus
festis[illegible] tamen missa audire
[illegible] de con. di. 1.

missas tantum et c. De aliis solempnibus
festis quod est in sustinentis non offerre ali
quid corporale / non in hoc intelligo
de oblatione interiori vel bono opere
primum tamen / quia ad illa tenetur quilibet
etiam sine missis / Ideo statutum est ut
in diebus illis non recipiat aliquis presbiter
parochianum alterius nec ipsa parochia
ibidem dampnificetur cum in diebus
illis non recipiat aliquis presbiter parochi-
anum alterius ne ipsa parochia ibidem
dampnificetur cum in diebus illis of-
ferre tenetur / hic considerandus est
de decimis / et potest intelligi sicut ex de re-
rum / quanto de fi. / et de his etiam
capitulis intelligi potest 14 / 16 q 1
statuimus 13 2 di. presbiter [illegible]
// De quibus rebus sunt dande ob-
lationes / Ros. quod de rebus illicite
acquisitis et possessis oblatio fieri
non potest quia ut dicit eccl. 34 immo-
lantis ex iniquo oblatio est macu-
lata / In veteri autem lege in qua
figure dei fuerunt quam pro sig-
nificatione in immunda reputabantur
que offerre non licebat et quorum
in dicitur tamen dicitur // Alia enim ma-
lia in immunda redimebantur et primo
genitum offerri potest sicut illud le
uitici vel si immunda est alius redimet
qui obtulerit / Sed tamen non offere-
batur non redimebatur / hic quia ydo-
latre tamen utebantur in sacrificiis
ydolorum vel quod fiat raritate
de qua oblatio fieri non potest / Sed hic ex
hibitio cessat in noua lege in qua
omnia munda reputantur ut dicitur
ad thi. 1 c. 10 quia in c. de re de
quolibet licite possessio potest fieri ob-
latio puta si non vergat in detrimentum
alterius ut si de qua fieri offerat in
deo vnde dicit in tunc putans quod deus
imperabat matheum // vel pro scandalum
vel propter contemptum vel aliquid aliud
simul vnde in veteri lege prohibetur
oblatio de mercede prostibuli propter deum
dicitur Deut. 23 non offeres mercede

vide
xv

gesti in domo dei tunc | Innova ac
lege ypocr scandalum nec sz etiam indecti
acceptatione si accipiat oblationem de luce
prec | Talem non ad illud quod dicitur
in alarchis ipso si offerabit clauis et lag
avidum inmemorabile est | Item quod ab
laico talibus aliis vendere illicita tali
Ymo qui ratione eius quod offerebatur
in alarchis similis si offeratis tenetur ad
commolandum imme mal est consecratio
aut oporteat esse in macelata | Ito
ex contemptu unde subditur ibi nos
polluimus non mensam in eo quod dicitis
mensa domini contaminata est et quod superponitur
contemptibile est | Tercio ex devoto
proprio ex quo obligatur ut inte
gre reddat quod vovit contra sibi
dicitur ibidem maledictus dolosus qui
habens in grege suo masculum et votum
faciens immolabit debile domino
et talis causa manet in nova
lege quibus tamen cessantibus non est illi
cita | Unde tria sunt circa in per
sone a quibus etiam non recipit ob
lationem dominus sunt detestacio | Primo
sunt ab invicem discordantes et
se odientes ut prius concordiam
renovarent | Secundo pauperes opprimunt
de pauperum oblationes offerunt
de bonis duobus q. 8. dicitur oblaciones
et pecuniam | Tercio sunt raptor ob
stinatus et inobediens extra de rap
tor eo | Quarto sunt sensualis
manifestus extra de usuris quia in ci
bus | Quinto sunt inductio pruta deut
23 non accipi inde gesti et ipsa non
accipi inde meretrice | Sexto excomu
nicato etiam violanti ut enim
dicit velit 11 q. 3 maior | Septimo sunt
hereticus | credens | receptor | et quod hic
denunciatus excommunicatus | et idem est
de quolibet excommunicato publico
extra de cle. excommunicato | 1 sicut credens
et sicut sancte eccl. | Octavo sunt sponte
et prius inducti rebaptizati abiiciuntur
| tales in oblationes bienno non
sunt recipiende extra penitent

Ut dicit q. dicit K cas et si quis plus
in venia sicut presbiteri indicti tempus suo
distinctione | Item sub Parochiale
consistit multa ut parochiam paroch
recipiant a suo parochiali presbitero
nisi de licentia eius vel sui superioris
communicaverint ad alios de pe. di. 6.
placuit extra de pe. et re. | Omnis
| Item consistit in rinitis et in pa
tientibus offendis et aliis officiis
celebrandis sub parochianis
que competit simplicibus presbiteris | Quibus
intellectus est parochiani alicuius ecclesie
| Secundo quando domicilium in limites eius
habet et in eo manet nisi sufficit
ipsum parochianum ait iq ecclesie ad
quam transferit extra de c. t. vel | Ter dom
si sit sufficeat totaliter et remanendi
aliis alias non constituit domicilium
sola domus possessio dicitur ad muni
cipales libertatem | sola | sed si indiu
sibi locus eius degit est parochianus
dictis ibi l. assumpto s.
recumbit | Viator non singulis etiam
locis quod venit parochianus demoris
dicit. de iudic. habet. absentis | sed
maior est illius etiam parochia in
cuius ratione eius dicit. ibi l. filii
hic quo ad spiritualia sicut sensus ad spiritualia
sed secus quam ad realia. De
nuncius in quo loco muniat l.
l. xo | Item de scolaribus | Sco
de licentia prelatorum causa studii ad
accedunt parochiam erunt illius
eius ad cuius curiam descendunt quod
erunt ibi vel dicit de iudic. [illegible]
longius c. l. et l. habet absentes et
extra de clericis non re. et [illegible]
tamen quando non sunt de foro eius
donec domicilium fecerint per x
annos | Extra de incol. l. j. l. x. [illegible]
erit hic quod loco illa non [illegible]
infero [illegible] quod et si per 3o annos
staret de clericis scolaris [illegible]
eius quam non fit de [illegible]
ut patebit c. de [illegible]
[illegible] tamen ad [illegible]

contempsit et complicando plures par-
ticulares sciencias eo recepit ar. extra de
sacra unctione presentis | et talis scolaris
statutis et primis capitulo ad que astrictus
ligatus sit factus iniuste [illegible] cum
eius extra de sen. excom. | imo tamen eciam
premissa summa speciali gratia ordinare extra
de offi. ordinarii presentis || et sic fallit ia. c.
quod sicut extra e. in q || Ro. [illegible] quia si
non recepit ordines nec sibi nec alij
[illegible] [illegible] eius recipere nec
[illegible] quod nota antiqui et presbyteri prelati debent
[illegible] extra de eta. [illegible] | sed offerendum in
diuinum reddi. diminutio dig. de verbo.
obli. inter stipulantem § i ¶ Alterius
fiet pronunciatum presbyterum ¶ Quero
quorum est statutum de non presbyteris
finibus ut 16 q. 3 omnes | non tamen
[illegible] temporalibus finibus ut 16 q. 3 [illegible]
[illegible] | sed eciam [illegible] parochiis
extra e. c. [illegible] eo. [illegible] aut sunt [illegible]
[illegible] fuit probati ut ibidem [illegible]
[illegible] finiunt [illegible] extra de proba-
cionibus ¶ hostiensis 33

De prebendis et beneficiis 2 q. 9 / [illegible]

P[ostea] consideranda.
[P]ertinent de quibus ordinati
[illegible] sibi [illegible] de
prebendis et beneficiis [illegible]
[illegible] de decimis et primiciis | ¶ Cir-
ca prebendas primo queritur quid sit pre-
benda | secundo an conferenda | tercio que beneficia
[illegible] conferri | quarto utrum aliquis
plura beneficia possit conferri uel eciam
plures [illegible] parochiales uel plures
[illegible] ¶ alia non pertinent ad
collacionem prebendarum dimitto [illegible]
[illegible] et quia magis competit ca-
nonistis ¶ Circa primum sciendum quod
prebenda [illegible] [illegible] percipiendi
prouentus tamquam uni de collegio | et
ob hoc ex canonia | [illegible] quibus [illegible]
canonia [illegible] habere debet et pre-
bendam | [illegible] quo canonicatus
[illegible] prebenda et installacio in choro
[illegible] ut [illegible] extra e. [illegible]
[illegible] | [illegible] [illegible] prebenda et

beneficium | et tamen non est canonicus extra de
insti. c. iij. Canonia non est nisi quedam
qualitas ex electione uel institucione et recepcione
alicuius in canonicatum et instalacione
siue accepcione [illegible] in [illegible] canonicorum
[illegible] | uel de nouo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] extra e. [illegible] ¶ priuator
[illegible] sicut et sequenti | prebenda quo [illegible]
consistit in fructuum percepcione | ca-
nonia non [illegible] de [illegible] extra de consti-
tucionibus in glo. ¶ [illegible] intelligere
nomine beneficij [illegible] nomine [illegible] [illegible]
[illegible] uel [illegible] extra e. [illegible] | [illegible]
[illegible] viij [illegible] hostiensis in [illegible]
[illegible] [illegible] iuri [illegible] ad quos [illegible]
pertinet ar. extra de elec. c. i | [illegible]
continetur prebenda extra e. c. illorum | [illegible]
[illegible] extra de verb. sig. [illegible] | uel nomine be-
neficij continetur prebenda et [illegible] quod
beneficium | quia illud continet fauorem
[illegible] a debitis [illegible] leuandis | et ideo
[illegible] ¶ Circa secundum [illegible] sciendum
quod conferenda est prebenda [illegible] persone
ydonee ¶ In hac autem ydoneitate
attenditur etas | qualitas | ordo | et sciencie
de quibus [illegible] est supra | et quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
ut extra e. [illegible] de [illegible] et [illegible]
¶ Utrum [illegible] possint conferri be-
neficia prebende [illegible] quod [illegible] ta-
les ordinari possunt | [illegible] singul-
[illegible] | et [illegible] digni sunt
prebendis et aliis beneficiis | [illegible]
titulo non possunt ordinari ut extra [illegible]
non liceat | Et ob hoc quod [illegible] dicit
quod [illegible] non reputatur ad beneficia dig-
[illegible] illud [illegible] intelligi de dig-
nitatibus ut extra de eta. et quali ex-
[illegible] 7 c. [illegible] | tamen [illegible]
[illegible] non [illegible] quando or-
dinat eos ipsis assignare titulum
alium extra e. [illegible] ¶ Si [illegible]
[illegible] ordinatio non habenti sufficiens
patrimonium [illegible] titulo [illegible] [illegible] quod
[illegible] uel quod si [illegible] [illegible]
[illegible] uel depauperet | ¶ [illegible]
[illegible] quod talis [illegible] [illegible] ibidem si

2

recipiat titulum unius sufficientem in
competentem scilicet hic | Hostiensis non credit quod
teneatur plus ei providere extra de praebendis cum nostris
ne ipsum specialiter arceat mendicare
diutinum clericalibus ordinibus arg.
extra de cle. egro. ... q. p. i. fi.
Non putat tamen Hostiensis quod titulus sit
assignandus clericis in minoribus con-
stituto arg. extra c. episcopus et c. cum secundum
legem apostoli. | nec obstat quod c. non
licebat | quia intelligit quod dicit
clericos in sacris | licet appellatione clerici
etiam minores contineantur ix. q.
i. de persona | et quibus tamen tales habet
laudabiles extra e. tit. in fine | et de
etate et qualitate accipimus. | Si autem
prelatus dedit non competentem scilicet praebendam
et contra. | aut uterque sciebat aliud ha-
bere ius in illo beneficio | aut non
| si sic dolus cum dolo compensa-
tur ff. de dolo. si duo | si ignorabant utrique
scilicet conferens et recipiens ignora-
bat | et tunc tenetur ut ff. de re.
dubiis arg. ad res dubitabiles | aut
recipiens sciuit aut non conferens
et sic a simili dicuntur ut ibidem.
ff. q. | aut conferens sciuit et non aut
recipiens | et tunc tenetur scilicet ad competens
simile beneficium extra e. tit. cum secundum
i. q. i. prudentia | Hostiensis | et eo co-
gunt expresse de duobus ultimis
membris tantum ... | Io. et Rl. ut extra
de praeben. cum secundum glo. ult. | et c. sine
extra in glo. ult. | Circa secundum quaeritur
qualia beneficia possunt conferri quibus
et etiam aliis in beneficiatis | Ray.
ad hanc materiam maiorem evidentiam
in beneficiatis | distinguit Hostiensis
beneficium ad religiosum | aliud secu-
lare religionem ad simplex | aliud duplex
Simplex est quod nullum requirit in cano-
nicum ordinem vel maiorem | et ad hoc
non est ydoneus et sufficiens extra
professionem in monasterio alio si religiosum vult
de illo extra de reg. domini c. fi. extra
c. quamvis etiam in clericis secularibus extra
de sta. mo. c. fi. Recipimus puer

aut ydoneus quo ad recipientem
tamen quo ad usum ut patebit in quantum
de religiosis | Duplex est ut prioratus abba-
tia vel aliud huius administrationis | et
ad hoc puer non est sufficiens arg. extra de
sta. mo. c. fi. | beneficiatus etiam de alio
monasterio non est ad hoc ydoneus nisi specia-
liter eo dispenset | arg. extra de fir. tu-
dinaria | Seculare vero beneficium ad
quod primum aliud est duplex | aliud simplex
| primum quod est curatus scilicet quod omnibus pertine-
lentes et ad hoc nullus puer est ydo-
neus extra de elec. indemnitatis nec etiam
beneficiatus de alia curata sine dis-
pensatione pape extra de praeb. plura et
similia | Duplex est ut dignitas vel
personatus vel cura vel aliud beneficium
huius curis anime ... de huiusmodi est
indicium extra e. de multa et de elec.
dudum ... tamen et ad hoc nullus puer
est ydoneus ut in e. c. cum in cunctis nec etiam
beneficiatus de alio plurali beneficio nisi re-
tinere velit utrumque ut in e. c. de multa et
Hostiensis de rerum ... | perimus quod dis-
ponitur || Simplex autem beneficium est
etiam multiplex aliud non tamen requirit con-
sensum maturitatem et per si canonica
sine praebenda | ut cum quis recipitur in
canonicum alicuius ecclesie | quia talis
non clericus scilicet ut notat Host. d. c.
et pro vocat talis canonicus speciales
et notabiliter ad omnes actus scilicet sim-
plex tractatum | recedit et nichil recipit
quia personaliter non residet et ad hoc
non est aptus laicus extra de insti-
tut. c. ij. | nec puer extra de eta. indecorum
et beneficiatus de etiam alia curata
sine pertinentibus | et etiam quidam per una
continuet quod ad hoc per locum in quo
est | et quia expedit ab extra de
... | si est ... hoc et eta. d... q.
... | compendicata etiam suspendenda sunt
aut assignata forte ... p...
tamen eo de c. constituto p. eo
...
... est consuetudo ...
arg. extra de consue.

requirit tamen obsequium assiduitatem. Secundo
dici pro prebenda vel pensio etiam que as-
signatur certo vel clerico assisso pro dicto
ab assidendo quia continue residere et
assidere debet de cle. extra de cle. non re[si]d.
ad hec. et ad hoc beneficiatus in alia ecclesia
vel consimili beneficio non est ydoneus
extra de off. vica. conquestus. puer tamen qui
quo accessit infantiam quo ad ordinem
primum et omnibus officium quod exequi potest est
ydoneus ar. extra de temp. ordi. nec non
est compatibilis vel quod laicus dum tamen ho-
neste vivat et communiter conversacionem
faciat vel ut custos hostiarius vel aliud
simile sicut notat Lau. extra de consti. c.
ii ar. xxxvi q. i. preterea ita patet.
Aliud requirit primum scilicet utrumque scilicet com-
plexionem maturitatem et obsequii assiduita-
tem ut canonica prebendalibus et ad hoc
non est aptus beneficiatus in alia ecclesia
puer sic intellige extra est supra in ordi-
nata. propter necessitatem ecclesie. vbi alias
ydoneus non inveniretur ar. extra de e. de
multa. maxime stante necessitate ma-
iori aut pro tempore et maxime in
ecclesiis in quibus tales sunt. ad deserviendum
sicut ad deferendum candelabra depu-
tati extra de consuetudine cum ad. Dic-
it ydoneus extra de rescriptis c. consti-
tutus requisitio tamen consensu tales suppe-
ditatur usque ad tempus etatis. Dicit de e-
tate [illegible] et moribus et licet i.
[illegible] de eta. et q. cum vide tamen
sufficit. ar. de postulan-
do l. i. § . vel saltem xviii extra
de offi. del. [illegible] vel pro dici quod
post xii annum erit arbitrium extra
de etate et moribus. Hoc dictis
patet quod alius est canonicus tamen alius
prebendarius tamen alius prebendarius
et canonicus. Aliud requirit pro-
prium fidele defensorium puta ra-
tione aduocatie assignatum ecclesiam
[illegible] vel etiam aliqua pensio
[illegible] aduocatie venit patrone
[illegible] predicto c. [illegible] et ad hoc
[illegible] aptus puer sed beneficiatus alia.

etiam non prohibetur. ymmo sunt quibus in
diversis ecclesiis sunt beneficiati et obligati
extra de renunciatione cum venisset contra
[illegible] tamen clerico qui semper comparat pro
[illegible] vel de non observacione pacti
[illegible] recepcione posset notari ar. [illegible]
c. tua nobis et c. bone i. Sicut tamen vna
illarum ecclesiarum litiget cum aliam tractat
de composicione nec aliquis offeratur pro
vi parti [illegible] pro cautela ar. extra de pos-
tulan. c. fi. alias ad habebit prime
q. zam [illegible] pepigit cum utrique
et prima. cite ut veniat citata longe
c. [illegible] Aliud requirit remune-
racionem ad [illegible] ut qui [illegible] extra
pro aliquibus [illegible] bonis [illegible] et hy
sunt et sint [illegible] et beneficiat cum
ad hoc extra de dona. pro tuabus et ad hoc
[illegible] ydoneus [illegible] maior infante
Aliud assignatur ad vite sustentationem
et hoc [illegible] multorum quia assignatur aliquid
causa pietatis ut hospitalitatis
ad quam tenentur clerici extra c. de [illegible]
quandoque causa paupertatis ut vide [illegible]
extra de cle. qui [illegible] et aptus
beneficiatus insufficientia et puer [illegible]
quandoque causa utilitatis scilicet ut [illegible]
[illegible] extra c. [illegible] quandoque causa hones-
tatis ut pensio assignata ei qui ser-
vivit non [illegible] extra de cle. deb. tua nobis quandoque causa
utilitatis ut illud quod assignatur [illegible]
[illegible] ut ibidem c. penult. et ultimus
quandoque causa gratia voluntate que [illegible]
casibus non [illegible] intelligi dicitur extra
est supra de ordinata. Circa [illegible]
[illegible] quibus potest [illegible] plura beneficia
[illegible] nullus [illegible] per [illegible] rigorem
vel plura vel curas parochiales extra c.
quia [illegible] et ad hoc [illegible] persona
de multa. [illegible] vel [illegible]
[illegible] aliquis [illegible] vel qua
[illegible] sunt quibus [illegible]
curiam [illegible] dignitatem vel [illegible]
aut [illegible] vel administracionem vel
aliud officium [illegible] quorum [illegible] non
[illegible] sunt [illegible] et prebenda

pnc dispensatoe se ap optinet ac
obtenta retinet. et con. premptu
a quo tunc anno currebatur 6. de con
puene querendo. et dicit de eo. an
q nos officij continet etiam tamle
gardia massalia iconeat. Sciend
aut prop hus mr pit quy ad dis
pensationem vide sup e c. in nobilis
qui incipit. Sciendum aut sicut aut
e de prebendis quem aliquis possit
here plures prebendas vide ad hoc
consensu parum plus allegatores
quia qui de uno gubi de alio con
cedit ut eo de premptione. sit n. ppa
tham coponere et tollat. go videt
apprehe. s. tan. ar. e. di. s. loges
Rx ppr hec eo e loges cum ia dud
ibi aut aliq aliud p miserit. nec
n. fruit p misso q sufficeret id hec
intelligas de pluralitate beneficiorum. nec ob
stat eo e prop ordinata. quia lo
incipiendo no incepit. vel respi
ad beneficia manuad sicut intellexit
ss. c. is hec no pati. nis ipuis ideo
intellige eam hui ea q dicta sunt
in queone precedenti. Est ergo a. in
quibus et inventis paratus aliud
imprebend. tunc vo e q sicut epus
intellexit eo sponsus ecclie. eo de
transl. epi licet. et presbiter ecclie sibi
commisse ut c. 23. q. 8. sicut. et inde
e q duo presbiteri pari no pnt ad
eand. eccliam institui titulari tamq
sponsi. nec pt here eccliam plures tam
quam sponsas. ar. de elec. no ve
quod no nulli. et e. eo. quemadm. por
nec mulier duobus sponsis. nec vir di
ueras sponsas. alias eos de famina
comitatur. eo de bigam. nuper. illos hus
duas et famicia vide. eo de elec
dud. (?) canonica. aut Romane
pnc sinus eo de elec. cu eccliastica
. eo ca que donna canadros
tamq plures sinctos here pt plu
res duas tpales sic et plures spua
les. Rx con eo de cle qui duo
16. q. 1. presbiteros. et sub lno p..... bnio

no sucs prebenda in facit quod in ecclia
residencia. ut no e statuto d aliq
eccliis. et sicut viceri in hoiis ca
nonicis. et tale quirit sufficiens
hec enim no sufficit causa quae p
benda negetur. et ergo e officij d ap
rum resspante. et ecclie sine possem
digna de quo hoc. e. i. q. pti
nente aut dicit q aliquis pot
plures pt. ideo. i. q. habeat vna ta
qua ti. sequente no tamqua ben
intitui et tamen quidata quaestio
collata aut ecclie ca facta sic
eaq et ea. eo de off. le. dilectus
Rx con eo de penit. eo. p. fabric
et de elec. cum gr. Item aut dicit
q aliquis pt locu here indistis
causis. et si cesses pt vacaretur vel
utilis. et hec eo dispensatoe cum
inbusiens in ea. et eo dispen
satoe. ppe. in maiorib ar eo
de elec. dud. (?) Eo. e. similiter.
Nec obstat. No. di. statuo quod illud
pt intelligi quod is de quo quia
no e necessarius vel utilis ar. eo
de eta. quib. Ipse pt quib esse ca
nonicus pnc p. ca. ut hoc e prop
et hec dicit in e. c. sanctorum in dicit
canonicus prebendarius non pt ... i
indistis eccliis q. di. si canonicus
no prebendarius pt. Rx con no
so. de rigore iuris nullus here pt
nisi vnum titulum. quid dicit cur ut
eo. e. eo tpe. hanc de c. prop d ordi
nata. de vno ac sufficiat ut eo
de eta. ca. te. si tn pt utilis ia nac
quib dumb ... pt ... cetera ...
et beneficium ei assignare ut ... eo de
eta. ... et dicit e. i. q. ... reg.
... ... dupl. etiam ...
... eo de ... eo d ...
et e. p. ... de elec. ... li. pt
ar. con. eo. e. ... et de ...
Rx dicit q ... cau
... consuetudo ...
... plu...
admittit. Rx

Notae: // Nota (left margin, line 14); // ... put (margin beside col. 2, line 33); plus ti ... dispe... (right margin, col. 2, line 13)

paciam tollat c. c. de c. ea iam. Dud. insid. omnia intelligas salua distinctione posita a q. potentia. Teneri aut goff. vtrique prebenda sua vacat ipso iure prima ut eo de conces. preben. uel cum no val. licas. Vnde q statuto de beneficiis cura animarum habentibus eo e de multa et in prebendis et quibus d. ad indicium eo de cler. Dud. ep. q. fine hunt curam animarum ut i c. de mi. et intel. de preb. et a recipit hm sum adhuc c. 1 q. Et si quis iam tusla eo de cler. cum munitum et intel. cum iure li e cum ha. ps. impe ut titulus ud ut ex beneficium uel stipem et dt q hm dicentes si dictibus blan dientes et inea palpantibus. Tenuit. prebendam de Repto. rapuent petrum no abstante q aab. benef. competit. Unde hec q si h3 vnu beneficium suffi ciens uel plura sine dispensatione obstabit excepto ar. eo. cum teclam et de Rep. postul. de h. prim. plura alia multi si dicat q hm sua defec. Vnde no. 3 q oppinat uel dz attendi q sit h3 illud q si dz ar eo de conpue c. f. h. ams et cler cum cam q e cum go. Alio titu de Rapt. Nec h. pluces pbe dab uel plura beneficia tie aliam l. et plures pby et tune posset q ma lunt. Vnde goff q no opina pm nam ut d. 3 f. hm eu et si utrique tune contenderit utrumque ca beneficium in c. de multa et ar. A q. 1. si q cps Iamn i nepta fuit acripiendo utraque pnnas. non dz hre alg detesta titulus tutor. Nec ob. eo referente qd dicitur qualiter sup per ca thus goff predecessor per ut apro ia lom. h3 f. uera ma f. h. lom. h3. Ez nluque epus dispensare pr implicitate beneficiorum. Et si pst cappis in ead. dyoc. Jo distore inde diuisis. Et pr. impqtes cum eta tarie debeat hnq. beneficia indiuisis cpatibus ut omnes

dispe ab vno eadem ratione et ab. alto. tene etiam utrique obedire q esse non pt. ratione et putet. sed hoc pplepitate plus pp pa pt tolli qm eo ipso q dispensat cum aliquo q possit plura beneficia de cpatibus diuisis habere uide concede q pos sit et maluit obedire. h hm Goff. ut in ead. ut indiuisis cpatibus pr h aliquis nisi ipsa dispensacionis cum dt ut ipse tenet ut ipse dt. Scienci aut q multis racionibus pt quis hre plures ecclesias. pro certo lcs. ul etiam plures comunes et qui etiam vna dependet ab alia eo de cler. Dud. g. f. ult. Et in quo h3 vna intitulata et aliam regimen cz ut ibid. Et z et v. q quanta possit sufficere q. nuc plo nis forte quanta esset ad certu tempus eo de como. c. 1. Item ubi etiam 13 te nuis aut redditibus eo de eta. eate et de preben. e. ipsam. Item ubi alia dig. nas innenian. eo 1. q 1. c. 1. Item ul. disp. et ipse ap ut i c. Dud. f. nos 1. Beatus ubi intelligit epi dispen. uti tenuitate ul necessitate eccle exigente. Ite q iusta causa hm Jo. et in c. si comite eo de conces. prebende cum infra et facit ad hoc eo de cler. in causis insi. Item no et sequatur cauis cu quibus co sentit h ar. 1 q. 1. h. B. e. c. th. et ptorum et h intrab cum disp pr necessitate ul utilitate ecce ul p sonarum eo e. expos. Item si pp prerogatiua meritorum eminentia tunc dispensat solus papa si mite eo e de multa in fi. et hic plane et plene sonant ma et ad hoc eo de cler. innotuit d fi. Item hoc Item no ipso an. epus dispensare pt cum alio ut h3 vnum prebendam uel offitium cum canonicatu et prebenda et hic not. h. de conce. qnes ibi ut vnitu Jo. hic in hm cu ayra epi nis posita p h eo de conces. q

‖ ecclesiis epi

litteras misi ut in glo. ibidem. et idem
dicit hostiensis ibidem. Sed si hec esset de sta-
tuto vel consuetudine ecclesie extra de rescrip-
ta cum teneri erat. ubi de archid. et canonicis
extra e. quia sepe et c. cum in te. et Item
cum de suppositis facta sit mentio
de sufficientia et insufficientia in mete
quantitate ecclesie vel beneficij. Queritur
ad manutenendum eundem quod beneficium sit
sufficiens. Respondeo hostiensis quod sufficientia
consideratur secundum consuetudinem terre et
habita ratione personarum qualitate
quibus terre parentes i. di. studeat et si
extra de cohab. cle. et mu. c. quia. Item ut
hospitalitatem possit servare. et quia
ad hoc magis sufficit manentibus extra
villas quam quia manentibus in
civitatibus. et eorum in expensis respondeo
16. q. 1. cum quinque quod extra de privi. p
ne c. ij. et secundum dignitatem et statum
et mores loci extra e. de vita. Ubi autem
capitulum de ordinato agente contra episcopum
de titulo prepositum assignando. Et statuta
sit certa summa ut in. Ubi autem pro-
sunt et in quibusdam statutis legatorum
sunt observanda et certa provincia
extra de fide et quibus. Si autem non
sit statuta. tunc victum et vesti-
tum tunc contentus sit. secundum arch.
Et si recepit magis sufficientem titu-
lum inmittitur sibi et prestat propriis mani-
bus victum qui. di. c. 1. et c. clericus
victum hostiensis ti. de iure. Utrum
manuale beneficium sit assignandum
omni clerico qua alias. Respondeo quod sit red-
ditibus nobilibus ... si imperium quod vide-
et hec committo arbitrio episcopi tunc presta-
re distribuere et aministrare guber-
nare 12. q. 1. episcopus et c. et c. p-
rincipi. qui dicitur addat quod
consue. et michi magis attendat mo-
rum honestatem quam sanguinis nobili-
tatem hostiensis ibidem. Utrum
petentibus litteras super aliquo beneficio
tenear mentionem facere de pre-
Respondeo hostiensis quod possit ordinatus
ad predicandum et de ipso non faciat

mentorum ordinator tenetur eum expe-
tore secundum hostiensem. Sed videtur si ordinatus
non sit ad id idoneus non sit sufficiens
hec videtur expressum 1. q. 2. pastor extra e.
episcopus et c. tuis non enim dicit-
ur quod ad titulum patrimonij ordi-
nem sed quod habentes tale patrimonium
ordinari possunt nullo alio titulo as-
signato et sic facit quod possessionem quod per
isto titulo vel alio nondum ordinati
extra e. cum secundum et de eta. accepis-
Utrum clerici qui sufficiens habent pa-
trimonium ad victum et vestitum licite
te possunt uti titulo seu beneficio pro
pauperibus concesso. Respondeo quod sit idoneus
honeste vivat ut propria intentione
dicandi potentes habent non spe
sub servitio. Nam ecclesie sunt quia
qui altari serviunt de al. et vivere
extra de pre. b. nemo militat [illegible] tene-
propriis stipendiis militare extra de
prebendis cum offi. que intelligo quod
non spectat summa ut sunt ut extra de
cler. non [illegible] ultimo. Ubi vero d
fructum non faciat et in malos
usus expendant [illegible] te-
ant actores. tales [illegible] quidem
[illegible] et propter abusione
talium q. d. de hiis que habentur
[illegible] ma. 2. vi. 16. q. 9.
cum quinque et secundum ambo. [illegible]
et [illegible] alios extra [illegible] di-
sunt et quod plura alia c. [illegible]
ut 1. q. 2. pastor et c. clericos
[illegible] tamen [illegible] quod hec et
similia [illegible] extra [illegible] ad hoc
[illegible] non [illegible] intelligendum ut [illegible]
c. et hec e. ar. extra de [illegible] postu-
lati [illegible] imper-
ta abordinata valeat [illegible] duo
[illegible] ut nulla habeat be-
[illegible] quod sit pauper ut [illegible]
[illegible] si non est pauper [illegible]
[illegible] ar. extra de consue-
[illegible] qui aut predicandum [illegible]
habet non est pauper [illegible]
[illegible] [illegible]

Vid. Am. 2 quib. pp̄ite d' p̄ edo
a c. postulasti pendet I. si ibi
2 p̄sidi bnficij subsidiu de q̄
q̄dam q̄ p̄cedent sufficient p̄d̄
p̄s q. ff. sext. ti. de off. q̄dam
ud. R° ff. 12 q. 2 cum ut q̄dict
sufficient. p̄o dno suo pre possunt
bona eccle. ita ut ea si sufficient
& ut pauperibus dent. alis ind
tali p̄ficient. Q̄ndo si stric
eligit canonicu cat. p̄ p̄sm de
canu 2 q̄ ceant q̄ teneat utraq;
p̄b. & p̄u. scient. ut q̄ stric putant
p̄muleratez p̄mittet. p̄m. mo
qua age. p̄ut can. eu. ut dimit
tat determinatu. R° q̄ nō 2 m. om
ouq. ex° de concess. p̄ble eidem p̄
p̄ bn. audit. q̄m demudiatos
ar de inst. mirado. q̄admodu
si didicis ebria monico p̄ceferit
ar. r. appell. ex° de accu qualit.
& corrigendi hi. obstat ex° e ti
no ignorres 2 plia. q̄ no fue
r. p̄ut q̄ssi canonici q̄ admis. fi
ret indicasset. 2 quia p̄mu
ul. cat. vnd. p̄mu p̄cedat q̄
indicasset. ud illud intell. q̄ p̄
mo q̄u de inutia omib. agit. R° ff.
Q̄z in quid peccat clericus retido
diuisa beneficia in diuisis diote
plus. Rndz goff. q̄ si lig. eum
stat p̄mu bndficiu vacatum re
cepto r° peccat in maiori. de
dum illud q̄d est peioribus deserit
et p̄gnantib. eligit. ut A q. 1 si quis
fue r. 2. c. si quis de ordine. pec
cat in contepnendo sim. epm du
eo contempto recipit ab alio benefi
ciu. R° Dz. mutio cauet q̄ quis se
libare posset p̄ secundi bnficiu r
recepto a suo epo. cum forte una
ut 2 aq. ordines recepit. Rn°
q. 3. vnij ep. de lma sui epi bn
ficiu stem. Aliqn. sp. primu ua
cat titulus bn p̄ceris caue diat
2 p̄ c. ab. ag. vel ecclia sua r. uacat
ut A q. 1 no oz. 2 c. Si quis
nō 2 q̄t d. occup. ecclam. de beneficij
vacatiu 2 sic p̄mu bnficiu vacat
ipso iure p̄t tamen locus nō va
cat ipso iure nisi declar. q̄ 2 p̄t longe
2 p̄mu bnficiu vacat q° ad reci
pientem. tamen nō vacat quo
ad ecclam vel q̄ m p̄terem infra 6
menses. tunc reuocare si uelit. H.
Goff. Quid q̄ 2 q. ex sub peccat
conferendo ei sufficient. scient. R°
s'm goff. Q̄ t. 2 ep. q̄ p̄ ipsi dictus cum
peccat nisi fiat de p̄mi p̄missi
one. epi q̄ eni vacat p̄mu bn
ficiu statute. c. d. pena ut p̄ dictis
2 dantis si eni ille non daret
alle nō recipet. p̄mu ho peccat
et p̄ p̄lo p̄lo ~~[struck]~~ qui eu eo re
pete posset negligit. e. c. e. 2 ind
qui sciens con. iura venit ex°
de cl. nō re. s. mutati. 38

De residentia clericorum r. eccl̄is

Deinde q̄z dictu e. ultra ad
principiu supradicti q̄ p̄ble
dic. caput e. conferenda
tali p̄sone qui possit
resid. R° ad plenam decla
ratione hui. n. de q. b. 2 q̄ R°
huius ti. de cl. nō resid. r. eccl.
vel p̄ben. q̄renda sunt aliqua de
residentia. P quib. clericus tene
resid. R° quicumq; bnficiu p̄be
dale siue sine curaqua titulo ob
tinet ex° e. c. ult. siue bnficiu
aliud sit maiori ut episcopatus ut
A q. 1 p̄uenerit. siue sit modicu
et si esset p̄o solidore ex° e. c. si
vente. n° sit titulo suo desc̄e
sine lma sui p̄lati ex° de r. mur
admonet. v. b. nō cui tamq; bn in
to assignant pensiones aliq
siue stipendia nō ten. residere
ex° de p̄ben. nisi ecc. It. inde talis
ad antidotu obligat ex° de te stib.
cum d. offi. 2 s. talis etiam tamq
bnficiu tenet. offendit. tamq
in s. illo p̄uiat ex° de postul
c. f. Certo clericus dz resid. R°

propria persona faciendo seruicium ecclesie
ex. e. nonnulli / et quia eadem ex.
de filiis presb. propositum / ad hoc bene-
ficia sunt instituta ut seruicium
eccl[esi]e ibidem fiat. unde qui non seruit
ea recipere non debet. ex. e. cum ad
[illegible] ei [illegible] propria presentia exhibe-
re [illegible] seruicium neglige[illegible] ex. e.
quia nonnulli. ¶ Unde in ecclesiis cathe-
dralibus et collegiatis distribuciones cottidia-
ne tantum presentibus qui diuinis officiis intersunt
eisque ecclesie rationabilem ordi-
nacionem [illegible] / quod non aliter de dis-
tribucionibus vel aliquid percipere de-
buerint nec receperint / ymo illud tene-
ntur restituere tenentur / nisi causa infirmitatis
vel iusta et racionabilis corporalis neces-
sitas / aut euidens ecclesie utilitas
excusaret / et intellige hoc de distri-
bucionibus que fiunt admissionibus de-
functorum / [illegible] [illegible] annua[illegible] c.
consuetudinem ¶ [illegible] obiter [illegible] vi. de cler.
non resid. / consequenter utili-
tate ecclesie non percipiunt distri-
buciones ¶ Ad hoc [illegible] quod canonici
non tenentur [illegible] talibus conce-
dere ut [illegible] concesserint illud
tenentur restituere ut in c. consuetudinem
¶ Alii dicunt quod c. cum non deceat
loquitur in absentibus ¶ [illegible] c. consuetudinem
in presentibus [illegible] dicit [illegible] Jo. an. / Sed
quid si illi quorum [illegible] [illegible] re-
debent remittant / [illegible] ibi quan-
ta [illegible] [illegible] liberaliter
[illegible] Jo. an. satis [illegible] quod [illegible] ibi
non dicatur / quod remissio non [illegible] ut
vi. de cens. [illegible] ¶ Quid de canonicis
qui non habent prebendas aliquas dis-
tinctas sed tantum omni die dantur
[illegible] certa quantitas panis et
vini [illegible] de aliis ¶ [illegible] Jo.
an. [illegible] c. [illegible] quod [illegible] de
talibus distribucionibus [illegible] panis
sunt prebende quam distribuciones
[illegible] [illegible] quod [illegible] ex. de preben.
[illegible] etiam dicit Jo. an. quod [illegible]
sunt prebende distincte / et [illegible] e.

[illegible] quam [illegible] glossa et [illegible] distribu-
ciones [illegible] c. consuetudine tantum
distributionibus illis et non [illegible]
[illegible] glossa ¶ Si quis tamen [illegible]
ta causa sit absens [illegible]
[illegible] ar. i c. cum [illegible]
[illegible] [illegible] utilis ad seruicium [illegible]
aliqua causa [illegible] non [illegible]
ex culpa sua [illegible] / et [illegible]
[illegible] [illegible] beneficia [illegible]
non [illegible] ex. de [illegible]
[illegible] / et suspensio. ex. de [illegible]
[illegible] / [illegible] nullum beneficium [illegible]
[illegible] absencia / [illegible] [illegible]
[illegible] consuetudo repugnet ex.
de consti. c. cum omnes / quamuis
statuto [illegible] tolli [illegible] etiam [illegible]
[illegible] destituta / [illegible] absentie
prebenda assignetur alium [illegible]
ex. e. c. [illegible] c. [illegible]
[illegible] c. [illegible] [illegible] / Sed si statutum [illegible]
facerent canonici [illegible] quod
[illegible] [illegible] [illegible] quod absens
percipere [illegible] non valeret ex.
de consti. [illegible] et [illegible] c. [illegible]
¶ Quo non residentes [illegible]
et quas [illegible] dicit [illegible] ¶ Non
[illegible] non residens aut [illegible]
[illegible] delicta / [illegible] aut non
[illegible] puta [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible]
vel alias [illegible] [illegible]
¶ [illegible] eius sit notorium
[illegible] statim [illegible] beneficium
[illegible] ex. c. [illegible]
¶ Si non sit [illegible] citabitur
ut [illegible] ¶ Si aut non [illegible]
[illegible] citari [illegible] debet
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut ex. de consti. [illegible]
[illegible] / et [illegible] si citatio [illegible]
sit ad eum [illegible] citatio mitte[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
¶ [illegible] absentie [illegible] [illegible]
[illegible] ut ex. c. [illegible]
[illegible] quibus ad [illegible]
[illegible] mitte[illegible] [illegible]

cedo sim [illegible] nolentes. ¶ Si aut cita
tus nulla causa ptendat et sit
absens de licentia ppter contumaciam
p annum tpus elapso careat pue bn
ficio consequenter. et h. hostien. ¶ Si
no fuit limitatus usqz ad certum tpe
tur cum si ult tepus id abesset
statim tpe id elapso poterat circa
pue bnficio posset insi pg tpus
illud ex iusta causa impeditus.
¶ q. 1. cuitum ex de clericis potuit
hm goff ¶ Si no non habuit li
centia contumacia ex 6 mensib
tm ut ex c. ex tue. inmia ipso tu
arbitrio erit ut infra dicet. no
obstantib appell. quod bnficium con
feratur ex c. relatum. nisi ¶ Si no
causa racionabilem ptendat et audi
endus et iudex eam no admisit
appellans ptest ibi assignabis
bnficium alii pe que desinat
p absente cmia. ex de app. pueniet
¶ Et quia causa dicitur rationabi
le ¶ Ho. hm hs. talis se absentat
dicit causa cupiditate sine licen ut
vide fecz est et timet de carcere
cmia facta et cmia ambita. ¶ q. 1.
s[illegible] quib ex de [illegible] quato
etiam si clericus sit [illegible] etiam ex
de vite amonet. et sic intelle
ex c. c. 1. nisi plena cmia cum
renotare uelit. ¶ q. 1. no oz. ¶ Aut
absentat se causa lucri sine licentia
ut causa negocii. et tunc est in
causa pcedenti et citandus arbitrie
sz si placet cum renotare. et intelle
quod clericus p una solam horam compor
tabitur ut gl. di. vel p tres septias delicta
¶ q. 1. [illegible] in clero vel p du
os menses aut ¶ q. 1. quantum vel
vel p tres menses ¶ q. di. quod quidem
vel p quinque menses ut c. di. quam
vel p an quatuor v. ac [illegible] ut
[illegible] c. ij. et c. ex parte et c. q.
[illegible] ¶ quatuor ad pluralitatem be
neficiorum ¶ [illegible] clericale privilegium
[illegible] si [illegible] incorrigibilis

apparente ut ex de ui. et hs. clito.
c. si ¶ Aut causa utilitatis ecc
lesie quia transiit ad aliam ec
clesiam ubi utilior erit ex de ren
p mutata quaestu et cetera no citat. ¶ Et p
crimine bnficium et consensu. si 6. me
ses computando a tpe eo quo et ad
optinet corporalem possessionem et pue
quia [illegible] et. ex c. inita ¶ Aut ca studii
et tunc si no hz licentiam plati gate
de ut supra in gone pcedenti. ubi
prius non habuit quia ut causa
studii sz abesse sine licentia ex et
causa rationabili ut ibidem. nisi forte
causa studii theoe ar. ex de mag.
sup specula ¶ docentes. inquo
et pcti. sz licentia lz no obtineat.
vel cum recurrendi et ad promiss
[illegible] si inferior licentiam negat ne
bonum obiec contemptum uocat ar.
ex de rebus. hz ¶ Si no licentiam hz
usqz ad certum tpus. ipso elapso
pcedi pt cm eu eo mo quo dictum
e supra in pcti. q. co. si aut citatus
est ultra illud tpus illud renotatur
non debet ar. ex de canonibus c. 1.
et c. vnr si superueniat noua ca
ex de off. del. insinuante. et aut
iusta ca quibusqz expedit circa ar.
ex de postul. p. bone. 1. vel pro
festam siue psam ar. ex de elec.
off. vel quia ecclesia mimis fructi
bus destituta ex c. ua ad h. in
quib cum causis urgentib. certe nauis
afferet et huius privilegiis impe
tratis ut ibidem non tm lz pivile
gium studentib et castris fraudulenter
ex c. tua. aut causa peregrinationis
et deuotionis quod non dz facere sine
licentia ple de q. dt. v. no oz. et
¶ Ho. si licentiat habeat sz expertum
quousqz sit finitum tpus si ars
potuit vidi ar. ff. de u. obli
continuus. quo elapso citabitur et fiet
ut supra dictum est si in illo. ut aut
si citatus ¶ Si no licentiat no hunt
contumacia citari pt et supportabit.

R vi mensibus et pretextu ut s. eodem c. i
io. b. | Et ideo non sunt | aut causa
rei publice ut quia est infirmus propter quod
episcopi et sic excusati sunt in duo ca
nonici esse et sunt cum episcopo et in super
esse possunt extra e. de cetero et c. cum
dilectus et c. cum audiatur | nulla tamen
illorum victualia percipere debent
sive cottidianas distributiones qui
tantum residentibus debentur | ut in
c. de cetero et extra de preben. licet et c.
dilectus | Idem dicit et absente cum le
ge ap ar ei in c. cum dilectus et extra
de off. le. c. i. | Idem et de eo qui
fideliter prosequitur iura ecclesie licet non
uocet cum ecclesie extra e. exposite i
Tercius aut est de subdito suffra
ganei si necesse ut recipiat cum episcopo non
enim videtur residens ar. extra de offi
or. pastoralis de exces. pre. sicut
sanie | aut gratia speciali ut privi
legii concessi et tunc excusatur non si
privilegium illud ex causa rationa
bili et cum alibi multitudo de
causa | ut quia ecclesia propter minorem partem est
opus sumptibus destituta | Ver
si est indultum a papa extra e. cum ad
hec | ut etiam dicitur e. supra ubi in s.
dicitur et aut iusta causa | opinatur tamen
indulgere quod non percipiatur beneficio
si alius qui loco absentis servat
subrogetur secundum Gosff. ut in c. cum
olim | aut causa consuetudinis vel
constitutionis ecclesie ubi hoc est in ea
statutum in ea in modo procedentis ar.
extra e. cum dilectus | et de constit.
cum omnes | aut causa accionis inte
ut rationibus | Et tunc distingue utrum
sit religiosus sive secularis vel
non in anno | vel non | per c. in extra de
rescriptis licet | et c. statuimus | De quo
dicit ut infra in agitur de rescriptis quando
possit epus et redempta ecclesia ad
se separatim vacare | x. q. i. hic neque
quam | extra de renunc. | pastoralis
| aut causa necessitatis ut quia impedimen
to iusto detinetur puta quia et ei

sumus extra e. ad audientiam nec pot
esse media moram et iii. maioris
x. q. i. pastoralis ar. extra de renunc.
ad supplicationem | Et nisi excusatus
licet impedimento cessante redire
ar. extra de custo. eu. c. ii. Si qua
vero clericus | Sunt etiam nisi oportet si sunt
contumaces contra cum ut dicitur e. supra
i. quoniam presenti et sublato nisi sunt et
sequentia | et sic intellige quod dicitur extra
e. c. si ubi cadit distinctio ista
et c. nisi quorum | hoc aut locum quo
ad inferiores episcopis | episcopi enim per ar
ctum coguntur per cognitionem et sus
pensionem | Et si nec illud proficit
vel alius demandato ecclesiastici
eos administratore removebit aliqui
di liceat debitis | Et hic intellige extra
e. ex tuo et cum cos. et c. ex consilio
et c. consulit. Secundum ivdopind ab plato
pro hanc liceat sic absentandi dicit
Ro sic et e. inferiores prelati et oc
vide intellige ibi de episcopis quod de
illo non ut in c. quatuor | Innocen.
vero et hos hoc intelligunt de venis
vibus plate per c. ii. rlatu ibi
platorum suorum | Et ad hoc ideo cum pre
missum instructor de absentia ca
studii quia eo quia non de ab
sentibus. Ad iure studium sine licentia
suum prelati sui est quia licentia non
est dari inter collegia nisi quod domicili
ar. ff. de inofficioso l. i. | Tamen
licet nec etiam mittendi sunt et ad
studium theologie dictandi et tunc studii
divitantum et mitti. mittens debet eos
Vtrum necessariis promissum extra de magistris
super specula | aliis aut ipsi vero in
docentibus sive de studentibus non
subveniunt ad inter cetera domibus ne
cessariis | sive tales per v. annos in te
gros percipiant fructus suorum presenta autem
se ap ut in c. si super specula | et
ibi contra consuetudinem vel statuta
dominio defraudari non debent
et vinea laborando ut ibi et i.
alius vero stienus (?) missis propter

ex debito assignata ordinarii gratia fiat
cui vel ut super hoc habeat iam collatam de con
suetudine speciali. ¶ Item nec studentibus in theologia
cottidianas distributiones percipiet
excepto de presenti licet ius speciali privilegio
impetravit ex deus per cum ab ordinario vel
dicendum quod in ecclesiis ubi quidem sunt dande plu
ribus distributiones ut in c. licet ¶ Sed
ubi fuerit omnia, quoniam estimabitur
extendi posset si presens esset
vel saltem dabitur que sibi dicitur proba
privatur illud quod perciperet si presens
esset et etiam cottidiane sunt distributiones
qui presentibus dantur licet non consistant
canonice hore licet intellige id
cum aliis al. in eisdem illud in quantum
communi plurium fuisset statutorum esset
in ecclesia cathedrali cottidianas distributiones que dantur
clericis qui intersunt horis canonicis in
horis interfuit vel super impetravit hoc privi
legio speciali ¶ Item eo fine indultum
ut in studio generali non speciali atque
ville vel castri ne fiat in fraudem ex
c. fi. de cle. non resi. ¶ Item insuper nota
quod omnes scolares ad quecumque loca
eundes causa discendi gaudent
privilegio imperiali ff. quod nullus iudex
ei dilatationem infra perimat in dap
num sustineat propter delictum alterius
hominis eiusdem provincie et temerarius
hi aut stationarii vel iudicibus per tem
poribus illius temporis qui hoc vindi
care neglexerit ipse iure a sua
arrogata res ablata in quadruplum
exigent et dignitate propria pro
pter turbatam ipso facto cadunt et si quis
litem contra scholares movere voluerit
detur electio scolaribus utrumvult
coram domino suo sive magistro vel
loci episcopo conveniri ¶ Si quibus autem
attemptaverit adducere alium
forte a causa sua cadet ex tali co
nvincione et si non iustitia ut in constitutione ff. Habita ad autenti ca
scolaribus et eorum privilegiis [illegible]

De decimis et primiciis

Eodem capitulo.

De decimis et primiciis primo

de institutione decimarum secundo de speciebus
sive divisionibus decimarum tertio quibus de
bentur et quis possit recipi et utrum quos
dam dimidi et utrum possit prescribi et
qua actione possit exigi quarto de quibus
decime debent dari quinto qualiter quan
do et ubi debent sexto a quibus dari debent
primo utrum possint aliquomodo alie
nari octavo de primiciis nono de utili
tate decimarum et primiciarum ¶ Cir
ca primum queritur primo utrum institutio
decimarum emanavit a iure naturali
Respondeo de decimis intelligi potest
dupliciter. Primo secundum determinatam partem
respondente puta quod esset pars aliqua
respondenda deo vel ministris eius et
sic prout de ratione cultus divini est hoc modo
exprimitur a iure naturali. dictat enim
ius naturale quod omnis deus sua gratia concedit
recognoscat secundum illud apostoli Et recognoscendum
deum de tua substantia et quod omnes mi
nistris dei sustentatio secundum illud mal.
iij. Inferte omnem decimam in horreum
meum et sit cibus in domo mea
et quod ministris spiritualia dant temporalia
ministrari ut dicitur i ad Cor. ix. si nos
vobis. Dignus est mercenarius mer
cede sua ¶ Alio modo potest intelligi
secundum determinationem certe partis re
spondendo puta partis decime vel
minoris et sic accipitur de ratione cultus divini
et sic modo non est a iure naturali sed
quod ¶ Decimam tamen partis non
minus dicitur non dictat ius naturale
sed ius sicut vult Hostiensis de sacramentis
p. xij. c. [illegible] et probatur per hoc quod iacob
vovit decimas dare Gen. xxviij.
vovisset autem non fit de hiis ad
que quis tenetur. Dictat autem illud quod
quod numerus decimas sit caracter cognitionis vel pecu
liaris numeri eius ex hoc cognoscendi
articulis numeri propter quia vovit quod de
narius ex numeris perfectus quia ab uni
tate numerus coordinatur et numeris di
versis et uniusquisque primus et per replicationem
unitatis et ceterorum numerorum ad ipsum
formatur quolibet alius numerus

et cessos eius homo sicut ipse dicit in
uni naturalis dicit esse honorandum esse
ut principium et actorem et ut consummato-
rem finem bonorum omnium in solutione
primiciarum protestabatur eum esse bono-
rum principium et actorem ex parte una
et sunt instituta ut per exhibitionem
decime protestaretur eum esse bonorum
finem et consummatorem et hoc eciam dicitur
exodi v. super illud exodi xxii
decimas et primicias non tar-
dabis offerre. Insinuatur eciam ad hoc
ex revelatione facta Paulo secundum aliquos
fuit raptus in extasi ad celum
angelorum ex quo notum fuit quod
angelica natura in ix ordinibus esse
distincta et humana natura in
decimo ordine eorum realiter esse
condita secundum parabolam propheti de decima
dragma luce xv. Ex hoc instituta
sunt ut per exhibitionem decime protes-
taretur ordine sue condicionis ad lau-
dem et gloriam creatoris secundum ex. alleg.
de anglia. Quando instituta fuerit
sive inceperint decime. Primo et dico quod
tempore Abrahe. Quia sine fide salva-
toris explicita vel implicita nulla
homini post peccatum potuit esse salus
ut dicit b. Aug. et b. gre. Actus xv
et secundum hu. li. de sacris. oportuit
ut secundum processum temporis formarentur
magis evidentia signa spiritualium
gratiarum ut eius effectus salutis extent
congruencius ... Unde secundum quod magis
ac magis salvatoris adventus ap-
propinquabit secundum hoc magis ac magis
eius persona innotuit et per alia
signa magis evidencia demonstrata
fuit. Fuit autem persona salvatoris
revelata primum quantum ad personam
et naturam divinitatis. Secundo apud ... abel
... quod honoravit eum abel primiciis
et primogenitis gregis in signum quod
ille qui dat principium creationis
et primogenitis dignitatibus est eciam
principium salvationis. Tercio reve-
lata fuit persona salvatoris quantum ad digni-
tatem quia mediator esset et obla-
cione et sacrificium placationis pro
hominibus deo offerret et hec revelacio
facta fuit noe ... quod innotuit eius
oblatione et sacrificiis ut Gen.
viii. Quarto quantum ad naturam humanam
in qua compleret officium preceptoris
et hec revelatio facta fuit abrahe
Gen. xxii. In semine tuo benedicentur
omnes gentes. Et ideo ipse honoravit
ipsum in exhibitione decime per quam
significatur humana natura secundum pre-
dicta. Patet quod primicie inceperunt tempore
Abel. oblationes in tempore noe.
decime tempore Abrahe secundum ex. alleg.
de anglia. Utrum preceptum de deci-
mis ... dicit Ray. in sum-
ma dissensio videtur esse inter iuri-
stas et theologos quidam iuri-
ste sensisse videntur quod preceptum
de decimis dandis erat ...
testamento morale et ... ad
exhibitionem alicuius partis in
sustentacionem ministrorum dei secundum eciam
quod ad taxationem partis scilicet decime
Unde secundum eos non est ... cere-
moniale sed pocius permanet et
eciam confirmatum luce xi ubi dicitur
ve vobis phariseis qui decimatis
mentam et anetum et omne olus
et preteritis iudicium dei et caritatem
Hec omnia oportuit facere et illa non
omittere. Sed non videntur sensisse
Ho. et Inno. qui inter canonistas
fuerunt preeminentes. hostiensis in summa
sua ti. de decimis quod ... [illegible]
... [illegible] ...
... ostendit quod decime dande
ex precepto ad hoc probandum adducunt
auctoritates veteris testamenti quod ...
tota adducunt nisi supponendo quod
preceptum de decimis morale pre-
... esset. Ipsi vero videntur
... sensisse ... [illegible]
decimis. Theologi vero dicunt
quod preceptum de decimis [illegible]
... [illegible]

non cerimoniale | quia non est scriptum simpliciter
in corde hominis | morale non preceptum est
in corde hominis scriptum ut dicit Augustinus
Sed etiam erat cerimoniale preceptum quia
non erat datum ad significandum aliquid
futurum principaliter | licet significaret aliquid
quod futurum cum prius fuit | Decima [illegible]
[illegible] facta secundum illud quod ad Corinthios
Omnia in figura contingebant illis | In
figura quorum etiam decimam dabat quam
pro se signat | eo quod denarius est quasi
[illegible] omnibus perfectus ut dicit ex
partibus sibi [illegible] retentis | Representabat
quasi in quodam signo se compositum ex
[illegible] perfectum futura per Christum [illegible]
tare | Et etiam quod salvator esset comple
turus officium humane redempcionis
consummatam nam pro decima dragma
signata ut dicit [illegible] et in hoc
conveniebat cum cerimonialibus preceptis
quod principaliter erant instituta ad sig
nandum aliquid futurum || Unde quia
ad hoc potest dici quod preceptum de decimis
erat cerimoniale secundum quod simpliciter erat
aut preceptum iudiciale | quia erat
datum principaliter ad servandam equitatem
mutue distribucionis ut esset equa
litas dati et accepti secundum quod posset
[illegible] intendentes spiritualia et dan
tem temporalia | taxavit autem deus
decimam partem et hoc congruit propter tres
proprietates | Unde propter condicionem illius
temporis quo lex dabatur | ille enim populus
in duodecim tribus divisus erat inter
quas tribus una scilicet levitica | que tota
divino cultui mancipata fuerat
possessiones non habebat | et ideo
congrue deus precepit quod reliqui
[illegible] partem decimam suorum pro
ventuum darent ut honorabilius vi
vere possent | Et etiam quia aliqui
dam futuri transgressores precepti
[illegible] fuerunt | Alexander de
[illegible] sicut patet de [illegible]
[illegible] | [illegible] magistro suo [illegible]
[illegible] | qui fuerunt magni doctores
[illegible] [illegible] sentiunt

[illegible] precepit de decimis || Utrum compelli
bus decimas non sit sub precepto — *Vide an sit [illegible] compelli ad decimas solvendas [illegible] sint sub precepto*
[illegible] ut dicit [illegible]
[illegible] sacerdotibus egipti [illegible]
[illegible] publicis [illegible] | secundum
[illegible] decime partem | Ante
legem autem in templis [illegible]
Iacob Genesis [illegible] ubi dicit quod Ia
cob votum vovit dicens | si fuerit deus
mecum et custodierit me in via qua
ambulo etc. et postea [illegible]
dedit michi decimas [illegible]
non tardabis offerre | Et numeri [illegible]
filiis levi dedi omnes decimas
[illegible] in possessionem pro ministerio quo in
[illegible] in tabernaculo federis | [illegible]
supra [illegible] secundum aliquos [illegible]
[illegible] preceptum de decimis erat morale
|| Unde secundum eos decime dari debent
ex precepto tam divine legis quam
ecclesiastice constitucionis | secundum [illegible]
[illegible] non est morale nec
cerimoniale | sed iudiciale || [illegible]
autem [illegible] ut [illegible] dicitur quia
precepta moralia fuerunt servanda omni
omni tempore | cerimonialia non observanda
tempore legis nove | Iudicialia autem
[illegible] tempore gracie non obligant | servanda
tamen [illegible] statuantur ab illis
quorum est condere legem [illegible] preceptum iudiciale
legis nove est [illegible] | quod qui fidelis
fuit [illegible] [illegible] oves quod
[illegible] statuat eius subditi
servare tenentur | [illegible] decimarum
decime partem tempore gracie per ecclesiam
constituta | scilicet ut non minus quam nove
legis ministris exhibeat | [illegible] tamen [illegible]
nove legis obligatur ad maiora secundum
illud Matthei v. Nisi habundaverit
iusticia vestra plus quam scribarum et
phariseorum | non intrabit in regnum
celorum | et [illegible] nove legis [illegible]
[illegible] dignitate ministris [illegible]
[illegible] ut probat apostolus i ad Corinthios
|| Patet ergo ex [illegible] quod homines
tenentur decimas solvere secundum [illegible]
[illegible] | scilicet [illegible] ad [illegible]

aliamque partibus, parrochianorum consuetudine et
ecclesie secundum quam ad exhibitionem partis
decime. Quod dispensative oportunita-
tibus temporum et personarum aliam partem
posset decimare. Item nota contra
ex aliquo decanum et capitulum tenetur
inquirere homines solvere decimas secundum
alleges decani cum petitur ab illis
a quibus debentur, et etiam primo pe-
titur ubi est consuetudo, ex quo est provenit
et c. de aliquibus. Et sic arguitur contra
illi qui non solvunt decimas in locis
illis in quibus etiam non petit eas
nisi forte propter hoc obstinatos ut ha-
bentes voluntate non solvendi etiam
si peterentur ab eis. Ut etiam contra mi-
ter quibus debet esse maior cura pro
movendi de ipso bona spiritualia quam
colligendi bona temporalia. Probant si
decimas non requirunt nisi prope scan-
dalo propter consuetudinem vel aliam
causam requirere non possunt. Sed obicitur
quod beatus Jacobus actuum xv. dicit
visum est spiritui sancto et nobis nichil ul-
tra imponere vobis oneris quam ut
abstineatis ab ymolatis simula-
chrorum et sanguine et suffocato
et fornicatione. Sed dare decimas
est honorare [illegible] et in modulis le-
ve tamen est fidelibus credentibus deum
esse [illegible] qui dicit malis infra
[illegible] decima inferendum [illegible] ut
[illegible] a m de m [illegible]
si non aperuero vobis cataractas celi
et effundero benedictionem usque ad habunda-
ntiam etc. Circa articulum quintum
de personibus sine omnibus decimas
queritur [illegible] quot sunt species sive dicte
decimarum. Secundo [illegible]
sed personales ut ille que debentur
ex [illegible] que proveniunt [illegible] pre-
diales ut ille que debentur ex [illegible] que
sic proveniunt ex prediis [illegible] ad
[illegible] et c. pastoralis. Et mixte
ut ille que debentur [illegible] que proveniunt
ex animalibus que gregatim pascuntur
de pastinis. Hec enim partim apparent

2

[illegible]

proveniunt tamen ex operibus veniat ad alia
ex quibus producitur [illegible]
[illegible] et c. pervenit [illegible]
ex adaptatione. Ponit tamen decimas
prediales et personales et decimas
[illegible] prediales [illegible]
eo quod [illegible] Ray. et goff. Sed dominus hostiensis
magis [illegible] Item decime
que dicuntur maiores [illegible] minores sive
minute ut [illegible] ex multiplicatio-
ne et c. [illegible] minute [illegible]
secundum glo. ibidem [illegible]
et omnibus et ortis. Item [illegible]
[illegible] decime [illegible] quibus
[illegible] decima et de
quibus etiam tangetur statim [illegible]
[illegible] de quarto non [illegible]
[illegible] tangetur infra [illegible]
3 ultimo domino pape etc. Circa
quintum articulum scilicet quibus dari debent
et a quibus recipi possunt decime [illegible]
[illegible] possessione et petitione
[illegible] scilicet a quibus debent dari
dicitur. Primo circa [illegible] decimas
duo sunt consideranda [illegible]
decimas [illegible]
illud debitum quod ministris altaris
ministrantibus spiritualia debentur temporalia
quod ad solos clericos pertinet cura
animarum habentibus. Et [illegible]
[illegible] Aliud autem est
[illegible] decima [illegible]
[illegible]
[illegible] ad laicos [illegible] ut dicetur
infra. Sed nota [illegible] quod
decime non debebant dari clericis
[illegible] pauperibus [illegible]
[illegible] ad [illegible] decimas [illegible]
[illegible] solvebat [illegible]
[illegible]
[illegible] comederent [illegible]
quibus deuteronomii xiiii. [illegible] pauperibus
anno [illegible] reddebat decimas
ibidem. [illegible] gratie [illegible]
sunt [illegible]
pauperibus [illegible]
[illegible]

q decime sunt tributa egentium animarum ergo sunt debite pauperibus | ut patet le uitis dant xx le ponit | quia ipse alia in possessionibus non habebant ut patet numeri 18 ubi etiam dicitur nichil aliud habebant decimarum oblatione contenti | Sed clerici non habent possessiones sunt | parrochiales quasi ecclesiasticas | insuper etiam recipiunt funerales oblationes primitias et mortuis ergo superfluunt eis decimas dare | Ad primum arguo dicendum quod decime consuebantur ad sacrificia offerenda | ut ergo cessauerunt huiusmodi sacrificia legis non sunt tamen nova ter re autem decime quas cum pauperibus debebant comedere remanserunt amplius plicate | patet hic quod dictum non tamen decima parte contentus sed etiam omnia superflua sunt pauperibus dare secundum Luce xi° dicens super date elemosinam | ipse etiam decime quondam sunt clerici dare quos dant pauperibus dispensare ut sanctus thomas et alios de anglia Ad secundum arguo dicendum quod patet quod quondam decime quales dabant leuitis non tamen pro corum sustentatione sed etiam ut ex eis pauperibus subueniretur | Hanc autem non sunt superflue | Clerici sub primorum pressuris ac aliis redditibus licite recipiunt decimas | Et secundum Ray. et Goff. et patet | si primum certe parrochia decimas percipiant faciant xvi q. i cautatem alias sacrilegium committunt | Et idem si si malos usus commutant i q. ii clericos et c pastor | Idem est de hospitalia e ut clerici quibus debe tur conuertere de eleemosinis | non sunt nostri licite decimas recipiunt nisi pro necessitate corporis dant et etiam aliis pauperibus dare | ut c tua nobis debetur pro deo et pro ... habitibus | ergo dicitur eis ... xvi q. i decimas et pluribus aliis ... clerici ne licite re ... abutantur | Sed autem

Sed postea quod ergo re ... quas dicit quod si clericus non faciat huiusmodi certe non dicit eos recipere | nec percipit notarius fornicator | laycus tamen non tenetur decimam dare sed premittere superiori qui debet eam in utilitate illius ecclesie committere | Nec obstat c tua nobis quia intelligitur de occultis | et hoc est dicendum super c tua nobis | Et ut dicitur c. cum contra prelati clericis dari debet decime quantumque sunt diuites uel mali ut in c tua nobis | Secundum magistrum Henricum allex. decimus clericus qui sufficienter habet unde posset uiuere secundum statum persone non debet decimas recipere ut procuratores in necessitates pauperum secundum utilitatem eorum | non autem in usus proprios uel malos commitendas | Unde si in usus proprios commutant sacrilegium committunt | si non in malos | indigne incurrunt | De talibus intelligitur illud Augustini ad bonifacium si enim parrochiali nobis sufficiat possidemus non nostra sunt sed pauperum quorum procurationem quodammodo gerimus | Et non proprietate nobis usurpatione dampnabili uendicamus xii q. ii | Et illud Ieronimi ad damasum papam clericos qui suis sumptibus sustentari quibus parentum et propinquorum ea subsidia suffragantur | qui autem bonis patrum sustentari sunt si quod pauperum est accipiunt | sacrilegium committunt | et per abusionem talium in dictum sibi manducat et bibunt | ad hoc est facit illud Augustini decime sunt tributa egentium animarum | Item ecclesie si curam ecclesie clericus decime dari | Et secundum Ray. et Ber. ergo c. cum sunt homines in gl. ii | Et innocentius ergo c. ad apostolice | Item proventus dari debent ecclesie parrochiali si capellis decimi quod id est illi ecclesie ministrantes audiunt diuina et percipiunt

sunt pertinencia 16 q. 1. questi 31
q. 1. § 1. ¶ predialibus non dant alii certe
in cuius parrochiam predia sunt sita
extra e. cum in ... aliud optineatur vel
de prescripta consuetudine extra e. cum sint
homines ad apostolice vel de conuencione
extra e. commultiplici peragitur vel nisi
sunt prescripte ut in dicto ¶ Decimis
non secundum hostiensem si apparet consuetudo
et fundamentum non appareret et animalia co
tinue pascuntur in pascuis ipsius parrochie
ipsi sunt dande ¶ alias vero quod dimidi
dentur cuius eciam de pascitur et quod alia pars
ar. extra de testibus relatum § ultimo. ¶ Ter
tiabile videtur quia ipsa dat pastu
ibus pertinencia ipsa decimas precipue de
cima ¶ ¶ Item non si extra e. ad apostolice
ubi animalia pascuntur continue ibi ipsi
solui dant decime ar. extra e. cum in pre
¶ Si non predictate in una ecclesia
et predicate in alia eorum eciam ut
in quibus dimidia ar. extra e. de testibus
relatum in fi. et 1 q. x c. fi. et ¶ quod
si iacent hic continue et pascuntur
vero continue ar. extra ff. municipales ar.
sumptis ¶ et ipsi si quibus hic iacent et
ubi laborant hic ¶ personales decimas
et oblaciones dimitte debet ¶ ¶ Alii dis
tinguntur quod aquis animalia pro
pascitur in aliena parrochia aut tamquam
advena et ... ¶ tunc soluet x ...
ipsius parrochie ¶ aut tamquam incola quia
michil soluet pro pascuis ¶ et igitur
ea continue hic ¶ et tunc communem soluet
quia quod ad hoc eius parrochianus
tenetur ¶ sic notat Hostiensis 16 q. 1. decimas
¶ et facit l. quod ... ¶ quod tum quod pascitur
soluitur communi eciam de eo decima
hic ¶ ¶ Item non hostiensis videtur tamen
dicere quod in utroque casu pascitur co
tinuatur sed ¶ Ray autem dicit quod si
pastor habet domicilium in una paro
chia et ouile in alia ¶ de lacte fetu
et lana eorum dabit decimam in cuius
limitibus sunt predia sita ¶ quia
sustinentur alimentum animalia ¶ et per
tales decime prediales ¶ Idem dicit

Calder. de cau ar. extra e. quamquam si
aut hostiensis concedit quo ad fetum sed
quo ad alia dicit ut hostiensis sed super hoc
¶ ¶ non dicit quod quia gregis fructus et
pascuis proueniunt magis videtur debere
decima gregis esse de cuius territorio
grex pascitur quam eius de cuius territorio
ouile locatur ¶ Ex predictis patet quod deci
dari dant ecclesie parrochiali 16 q. 1.
statuimus et c. de decimis ¶ ¶ ob. extra
c. quod et de prescriptionibus. Quanto pro
c. videtur quod decima debetur episcopo dare quia
loquitur de consuetudine ¶ non ab ex
extra e. dicto ¶ quia de petebat epis
copus ¶ decimas pertinentes ad eius
¶ quod agit nomine ecclesie parrochialis
sibi et subiecte eiusdem sit aliquis qui
agat extra de ~~...~~ dilecte c. vel
in fine ¶ ubi loquitur ¶ de decimis de
episcopi parrochia possibilis ¶ ubi loquitur
de decimis quas ... canoni
corum predecessor hic vindicet secundum hostiensem.
de hac materia satis in hostiensem extra e. cum
contingat in glo. ij et c. dudum in
glo. ij ubi super ¶ Sed vero quod decime
non pertinet ad episcopum et quod de
cimis parrochialium ecclesiarum non habet
episcopus aliquam portionem ¶ capitulo non quod
dant quartam decime dandam esse
episcopo loquitur de decimis ecclesie ka
thedralibus ¶ ubi loquitur de consue
non decimarum ¶ secundum quod hic extra e. cum
sint homines. ad extra et cum glo. ij
in decimis soluendis quicquid prestat
et hic super prescripta ... qui
prudicial vel semper de consue. ...
dicendus ¶ ¶ Sed quis decime dant
dimidi ¶ Quo dimidi dant decime se
quencia loci ut quibus dimidia vel
tercia vel quarta ¶ alia non prouentus
ecclesie habent alia x q. 1. aut quos
et extra e. cum ex de prescriptionibus quartam
¶ Si non apparet consuetudo [illegible]
inquiritur per ... ¶ vnacque alia [illegible]
bus ¶ et fabrica ¶ [illegible]
signe. xij q. ij [illegible]
¶ Quid si [illegible]

consuet(udine) percipiant om(n)es decimas al-
terius parochie, utrumque non ob-
stante consue(tudine) et potius presumendo quod non
sit ... conveniat ... competentes
assignando. Pro hoc facit extra e(odem) c. ...
... de prescrip(tionibus) ... c. cum ergo.
Item si quis consuevit una(m) ...
percipere decimam de blado et alter de
vino et alia terra que prius erat posita
pro feudo vinatoria vel ... Respondeo
illa ecclesia que primitus percipiebat
de blado debet percipere de vino
quibuslibet mutetur qualitas terre non tamen
subst(anti)a. Hoc est pro hoc extra eodem c.
... et sicut etiam dixi de prescriptionibus
... consuetudo ... vino ... sit
prescripta ab alia ecclesia, non tamen ...
debet ... consuetudo ad ... presumitur
quod de novo tollitur, extra eodem c. cum contingat
et c. ... extra e(odem) c. cum ... tua et credo
ubi quod predicte ecclesie consuevissent ab
antiquo percipere in eodem ... decimas
decimas annuales ... videtur ... hoc ...
... non possent, puta si ... loco
vel agro sit vina(?) vini et arbores
... hoc non placeat. Contrarium ...
per eius glo(ssam) in c. cum in tua. Item
de novalibus. Respondeo si sint infra li-
mites alicuius parochie et de hoc
non dubitetur, pertinent ad illam et al-
ia canonica ... indubie ... vel
... eius cui voluit ... ad
sibi ... extra eodem c. quod ... tamen
... novalia
totius ... tempore
... usurpare ... c. extra eodem c.
cum ... tua ... ad ... debita
quod ... oblationes ...
... 16 q. 1 ... c. cum
... et ... quia ...
... ut ... ap-
... dispensatur ... q.
... ...
... de novali
... etiam laici
... canonica ...
... percipiebat ... aliquibus.

percipiat et de ... extra de ... c. ...
... c. ... quod ... percipere
decimas de ... laboribus ... c. ...
... tempore decimas de novalibus
... ... nisi ...
... ... extra eodem c. tua
... tale privilegium sit ... extra eodem c.
... c. ... et ... contin-
gat ... super ... tua ... reli-
giosis etiam ... veteres decimas
... ... parochiis ...
... decime novalium ... ac-
... c. statuto ... c. ...
nisi alia causa rationabilis subsit vel
alia similis ut ibi ... contrarium
super c. cum contingat causa rationabil-
... vel transacta vel
alia similis vel specialis ...
in singulis agris novalium. Item
... dicit quod ... pre-
... decimandi ... debit
... novalium ... si ...
per partes. Item de predis que
non sint sita infra limites ali-
cuius ecclesie parochialis, sunt tamen
sita infra limites civitatis. Respondeo
extra eodem de parochiis c. ... quod episcopus ...
... decimas ... extra eodem c.
... saltem sunt in parochia
cuius non ... ut
tunc ecclesie sue parochiali decimas
solvat ... habeat a...
extra eodem c. ad apostolicam et c. ...
Item de insulis. Respondeo ...
extra eodem c. ... quod de illa ...
... et ibi decimas ... et
... de ... insule.
Utrum religiosi ... decimas ac-
cipere. Respondeo ... illas que ... con-
cesse sunt ... ecclesie, alias non.
... ... damnum ...
... ... vino ...
... de decimis et obla-
tionibus ... potuit re-
nobis ... impedit ... aut
... quod ... debeant
... ... si non.

// ... ... extra eodem c. ... contingat ut ubi ... habeat ... decimas

se debent clitis qui puaserunt se
puitatib; non q religiosi. & Sed q
religiosi i ordine leuitico repu
tant. ut a. e leuita tui queuit
18 q. 3. de leui deut. xxxiij. q.
dixerit patri et mri nescio uos et
fratribus suis ignoro illos. pedant
etiam spiritualia et p se eando et p ali
os minstros et pbros ydoneos in
capellis quos predem pnt istitue
do eis bnficium competens assig
nando q faciat no possidz decias
iuste h. de allex de an. Tad
hoc no q pruileg concesso aliq ha
ut pnt pcipe tm de decis quas
ad antea percipiebant forte prui
legis uel composicione uel infeu
dacione uel prescriptione uel quaz a
liona de decimis uetium pdiorum
no extenditur ad illas decimas qs tpe
illius priulegij alij possidebant sz
nec pro tamen debitas p dco. vj. e
statuta. Sz pt d. fm jo. an. si bona
fide possidebant sed ppetate nunc
no habebant. in pla bona fidei
possessio uel priuilegij impediat
si aut molesta e male fidei pos
sessio esset. q priuileg impedict
Henr. Jnno. & hoc qui no. h. e
de priuileg. c. ult. Jste priuileg
sup decim extenditur ad decimas no
ualium habendas tm i illis locis
inquibus habent eorum decimas uc
tm z or in illa gte et no ult. nq p
cipiebant decimas ultra cum. q priui
legium illud fuit impetratum ita
tamen q pi tpe date percipiebant de
cimas nectin talit percipient d. de
cimis no ualium ultra medietate
cistercienses et carthusien qui no
astringuntur. q possunt pcipe et
ult. medietate eor. e statuto §
ne alias et § sequen. Insuper no
q n p lhuq decimas alio quar
cme prochiales q eas i uere
congrue sustentari et comode uel
espalia exhibere no pnt. puat sunt

p ordinarios locorum p hmoi q pre
tibus eas q exinde competente
sustentacom hre nec alia possint
soluere atz honera supportare. vj. e sta
tuto. § ut aut sine § legatorum
iudicorum & ap collectas. Nota
Nota dno ppe deam aposteris ecclesi
bus decime decimarum. nota q pre qua
sunt 18. pcut leuitis pcipi dari
decimas a populo. ita q ex eis
pcipi q sdmo sacerdoti i ponti
fici decima decimas subdat. ipse sunt
pa pars precepti e summa ita n. 2 z.
Decimit qdam quod qd difficile e co
gnoscere decima decimarum ptem ha
uitate. Vnde eam ordinaunt quipe
dnis ipsa hrnt qm dnch cui pti
nq sunt decimas hz. hoc et in
regalia qui si contulerunt impa
tores vm suffir hcitur cibus
mo eius decima eciam bona eme sit
pia eccis accipere q plaz. Vnde
no spectent ad decima ptem capa
dnis nide q ipi deben decime
decimas spectat et eciam multas
hr quidem alias infidet et plus n
tenent h. e allegor. de an. sum
sidem tenet hoc. Vtrum laicus de
cima licite recipere possit. Qo aut
laicus sup hoc hz priuilegium rone
sedis ad tepus uel imppetuum aut
non. si no hrt. Dicunt quidam ut . .
q si pcepit a tanto tpe q no ex
tat mem. quiete et pacifice psi
mens e q ex q nisi ab an
tiquo concessa ar. e de d. sig
sup quibusdam §. p. 2. s. posset. dic
e c. tua. Dicim no hoc. sz
non e vm quia a talibz nq nisi
annos laicis defendit ex d con
sue. c. si. Alter ob pbati §. p. q
loquitur d tpalibz no eciam ab q
aliq mod. Dicunt de dcis ab an
concessis. sm goff.
quia intelligunt de decimis
concess. sm goff. [illegible]
intelliguntur de concessis ante [illegible]

urbanam ipsi, ecclesia eciam non potuerunt ab
episcopo aut uel abbate concedi | et idem est
de quolibet inferiore prelato in constitucione
feudi concessi per episcopum uel abbatem contra
prelatis uel abbatis | quod forte Ray-
mundus uideat cum scripsit hoc esse prohi-
bitum a tempore concilij Lateranensis extra de
e prohibemus | Si autem priuilegium habet
libertatem exigit et libertate ei salua sicut
in priuilegio continetur | quia hoc potest
prelatus concedere. Ut in textu extra e. c. cum
et similia et hoc tamen facere non debet nisi
ex iusta causa ut fauore fidei pu-
ta pro conceditur alicui principi quod
percipiat decimas omnium locorum paga-
norum hereticorum uel scismaticorum quos
potest subiugare et ad unitatem ec-
clesie reducere di. 63 || Item nullus
prelatus tamen ratione talis priuilegij
non debet sibi noualia uendicare extra
eciam in fine || Utrum autem milites cauam
percipere possit decimas illorum in terra que
non conuenerunt decimas Raymundus du-
bitauit || Sed Gofredus determinat quod non
quia tale priuilegium est odiosum et
ideo restringendum | arguitur extra de sponsa
duorum | Textus solum percipiunt
extra e. in tua | quia tunc est fa-
uorabile quia tunc ampliatur || Sed
obicitur contra predicta quod decime debentur
ex lege diuina ut dictum est supra | ergo
autem non est supra legem diuinam
ergo uidetur quod non possit in preceptis
de decimis dispensare || Respondeo
secundum Gofredum quod sunt quedam precepta de quibus
non uariatur aliqua utilitate priuata
uel temporali nisi quis committat
impedimentum alterius | ut in furto
et in istis talia sine peccato non possunt o-
mitti | Sed ad precepta diuina | uel
committi quoad necessitatem et in temporibus nec
sic preter papa | et sic dicit intel-
ligi uerba predicta || Aliqua non sunt
tamen uariatur aliqua utilitate priuata
et spiritualis uel (?) necnon euidentem
... | ... et non reddantur
ut in decimis | ... temporalitas prestat

ad curiam et ad dominum eius uicarius uni-
uersalis papa potest disponere et statuere
sicut sibi placet | extra de treuga c. 1 et
C. xxv. q. 2 cuncta per mundum | Secundo sine
decima aliquam ecclesie concedere potest
laicis | quod decimas alicuius loci perci-
piat et non persoluat || Ricardus uero dis-
tinguendo hoc modo scilicet quod in qua
parte intelligitur quod pars necessaria ad
sustentacionem ministrorum debet dare de-
cima est iuris naturalis | et sic super ipsam dis-
pensare non potest | quod homines te-
neantur decimas dare | quia non tamen
dispensare super iure ne in totum
aut accipere pro parte decimalia
scilicet secunda sunt de iure diuino quantum
ad ipsum ipso || Sed quantum ad alios
habentes possessiones temporales
est de iure positiuo | et papa dis-
pensare potest quia eciam secunda est
bona ecclesie | quorum papa est dispen-
sator principalis | potest de illis de
quibus racio exigit ut religiosis
et pauperibus decima dare | qualis
tenentur solui || Uide eciam extra e. c. auod
dicit quod ipsa non dat priuilegium alicui
de decimis non dandis uel
accipiendis || Sed concedit decimas
administracionem ut inde sustentacionem
sumat et residuum pauperibus tribuat
et concedit medias || ~~Sed concedit~~
~~decimas administracionem~~ || Hic eciam con-
cedere possit laicis | uel licet ipsa dis-
pensare possit contra ius naturale
remittendo alicui decimas precise
non tamen potest facere questionem per quam
tollatur preceptum totaliter | quia ius
naturale permanet immutabile
ut di. 5 principio || Ratio autem quod omnium
quantum ad sui totalitatem est hic || Uidetur
insuper contra hoc quod dictum est in primo
membro solucionis premisse quia
super id ubi uero || Si placuit intel-
lectus tuus et dicit glosa peccatur quia
sciens sine peccante uidetur et tamen
sicut qui peccati non indulget
et ego laici percipiendo decimas

pecca(n)t mor(taliter) / peccat g(e)n(er)alis eccl(es)ia
tacendo (et) non petendo u(e)l alte
dendo / S(ed) h(ic) dic(itur) e(xtra) (eodem titulo) q(ui)b(us) q(uod) laici
decimas detinendo ex co(n)suetudine non
peccant / sed dic(endum) q(uod) ecc(lesi)a p(ro)p(ter) scan
dalu(m) tac(et) timet n(on) ne si decimas
a militib(us) exigeret scandalu(m) eccl(es)ie
p(ro)ueniret / Non sicut dicit auctoritas
instā · ueritas n(on) e(st) p(ro)p(ter) scandalu(m) dimitte(n)
da / sicut u(e)l ueritas uite u(e)l doctrine
Si q(uis) de ueritate iusticie (et) q(uod) deten
tores eccl(es)ias decim(as) p(er) censura(m) eccle
siastica(m) ut eas illas reddere cogant(ur) / uide(tur)
q(uod) ecc(lesi)a n(on) obstante aliquo tene(tur) co
gere laicos ad restitutio(n)em decimar(um) (et)
si no(n) facit peccat / uñ q(uod) h(ic) n(on) faciat
no(n) e(st) co(n)tra ueritate(m) iusticie q(uod) laici pos
sideant decimas / No(ta) q(uod) ueritas ius
ticie non d(ebe)t dimitti u(e)l differri
p(ro)p(ter) scandalu(m) p(ar)ticulare / sed p(ro)p(ter) sca
ndalu(m) g(e)n(er)ale quo(d) s(cilicet) generare(t) scisma
u(e)l p(er)iculu(m) g(e)n(er)ale / Jn talib(us)
ut dicit Aug(ustinus) h(ic) seu(er)itas agitur
cond(icio) (et) uita ho(min)um corrigat(ur) / Aug(ustinus)
u(e)l i(n) scandalo non se(quitur) correctio
delinq(ue)ntib(us) u(e)l alio(rum) p(er)fectio(n)e
peteretur (et) p(ro)p(ter) scandalu(m) g(e)n(er)ale q(uo)d
seque(re)t(ur) si decimas a militib(us) ecc(lesi)a
p(er) censura(m) eccl(es)ie exigeret / Vn(de) Au
g(ustinus) ad Bonifaciu(m) ubi p(ro) q(ui)b(us) dis
iure hum. sensionu(m) scissuras / cuit illius sa
nus ẽ p(er)iculu(m) / scil(ice)t strages
plurimor(um) detrahe(n)d(us) (et) aliq(ui)d
seueritati / ut maiorib(us) m(alis) u(e)l fu
tura caritas subueniat · l · di · ut
constitueret(ur) a(d)fine / Et ideo ecc(lesi)a sa
lubrit(er) mutare decimas q(uod) detine(n)t(ur)
a laicis respect(us) cessat Gallor(um) de
anglia / Ad h(oc) u(e)ro q(uod) p(ri)uilegiu(m)
laicis concessu(m) de decimis p(er)ci
piendis in capit(u)lis plurib(us) ex(tra) priuat
p(ri)mo s(e)c(u)laris principis abuta(tur)
p(ri)uilegio s(e)c(un)d(u)m · impugna
do s(ed) q(uod) in p(ri)uilegio ar(gumentum) ex(tra) de
don(ationibus) · c(apitulo) fi(nali) / Jt(em) si non faciat p(ro)p(ter)
illud p(ro)p(ter) q(uod) priuilegiu(m) (est) co(n)ces
sum ex(tra) de don(ationibus) c(apitulo) dilectis / S(ed)

si sciente(r) remit(tit) co(n)tra p(ri)uileg(iu)m s(ed) p(re)sume
do · q(uod) eccl(es)ia ad qua(m) spectat p(ro)p(ri)at
p(ro)p(ter) t(ri)ginta an(n)os decima(s) laico co(n)cessi
ex(tra) de p(ri)uilegiis si de t(er)ra / Jt(em) si p(er) id
p(ri)uilegiu(m) ledat(ur) enormit(er) ius p(er)
sonale ex(tra) e(odem) suggestu(m) / Jt(em) si p(ri)ui
legio expresse renu(n)tiauit ex(tra) de re
gularib(us) statutu(m) l · q · (et) ex(tra) prim
cip(alem) / No(ta) q(uod) pauc(is) ep(iscop)i ius p(ri)mo ali
cui eccl(es)ie u(e)l loco religioso dedit
ex(tra) de h(is) q(ue) fi(unt) a p(re)l(atis) c(apitulo) apl(ica) uii°
si aliq(ui)s enorme co(m)misit co(n)tra eccl(es)ia(m)
a q(ua) feudu(m) tenebat / s(ed) occidendo
u(e)l mutilando p(ro)p(ri)a u(e)l p(er) aliu(m) rec(to)r(em)
u(e)l cl(er)icu(m) p(ri)uat(ur) ex(tra) de pe(nis) in q(ui)b(us)
(et) de h(ic) ex(tra) potest etiam a(lia)s ca(u)sa
colligi(t)(ur) c(apitulo) p(ri)ma h(ic) eod(em) c(apitulo) i fi(nali)
sciti ar(gumentum) / Q(u)id si laicus donat
decima(m) alicui eccl(es)ie ab antiq(ui)s in
feud(um) (et) eam alii eccl(es)ie uelit co(n)ferre
R(espon)d(e)t h(ic) q(uod) p(ri)mo mone(n)d(us) e(st) ut
restituat p(ro)p(ri)e eccl(es)ie cu(m) co(n)sensu ep(iscop)i
u(e)l ad h(oc) req(ui)rit(ur) co(n)sens(us) capit(u)li ex(tra) de
h(is) q(ue) a p(re)l(atis) sine co(n)sensu ca(pituli) c(apitulo) apl(ic)a
(et) c(apitulo) p(ri)ma u(e)s (et) c(apitulo) ultimo / s(ed) si dederat
eam iniuste mone(n)dus (et) coge(n)
dus (et) districte ut eam restituat eccl(es)ie
p(ro)p(ri)e ex(tra) de decimis c(apitulo) n(on) alii c(apitulo) i ubi
ubi tamen time(tur) d(e) scandalo tollerari
p(otes)t q(uod) d(e)t alii eccl(es)ie a(lia)s i(n) d(ic)to c(apitulo) cu(m)
apl(ic)a de h(is) ex(tra) c(apitulo) intellexim(us) i(n) glo(sa)
Q(u)id si p(er)mittat(ur) p(re)d(ic)ta moneri
quicquid tenebit alienare / R(espon)d(e)t ubi
q(uod) p(otes)t lic(e)t male faciat ep(iscop)us q(uod) p(er)
mittit eam / Q(u)id si laicus decima(m)
dare uellet ep(iscop)o consentiente cu(m) p(ro)
R(espon)d(eo) renu(n)tiat d(ebe)t ad a(r)chiep(iscopu)m ex(tra) de
ui(olentia) pat(ronatus) · nulla e(nim) auctoritas ep(iscop)i
req(ui)rit(ur) (et) ip(s)e non p(otes)t e(ss)e auctor
i(n) ca(u)sa p(ro)p(ri)a ex(tra) de decim(is) p(ro)hibem(us)
(et) a(r)chiep(iscop)us simili(ter) inducat ut eccl(es)ie
p(ar)rochiali decima(m) cedat salua
ca(u)sa ep(iscop)i / q(uod) si no(n) p(otes)t ad h(oc) inducere
o(mn)ino uel co(n)tra ep(iscop)o dic(itur) p(otes)t h(ic) q(uod) a(r)
chiep(iscop)o facere ex(tra) de h(is) q(ue) fi(unt) a p(re)l(atis) c(apitulo)
apl(ic)a / Si aut(em) [illegible]
no(n) inde uale(t) [illegible]

tum dilecta de s· R· hoc ¶ Sz tm sol
uant decimas psonales reges
et principes R° fm Innoc· ex° de
mais omnes soluent epo i cuius dyo
cesi domicilium principale s· si in dua
bus dyocesibus principaliter habitent ex
li inter duos diuident ¶ Item de
decima uenationis et piscationis
R° fm Innoc· ex° e· no e i po
testate talis decima nõ e psolib
qua puenit ex opere hois vnde dai
deceme ubi fauni proprietatis sacient
ta cez° z vm sequimus libe piscat
ul venat· qua si dabitur ptmi inde
ul patet inde q de illo pto ul pte
dari debent · vre eccie baptismali
qua tunc nõ ex industria homis
Sz ex eo q· et ita puedunt ¶ Item
vide q si quis capiat pisces i mari
et portet et portant ad stagnum et
vendat aliquos dicti decimas
dz inde hre eccia i cuius prochia
e stagnum ¶ Item vr de bestiis re
lictis ar ex° e· eis nõ ab homine
Alij aut dicut q pnt decime
psonales et dnt dari eccie ul pri
prius sacramenta ¶ Item si carbones
exstirpat de silua portet quis ad ali
quem portum ut ibi vendat carn
non dz solue nisi decima eius
q valebat i silua ul melius
deductis expensis factis inde su
redo decima soluet R° fm Innoc·
et [illegible] e· quousque ¶ Item si pas
tua venditur decima pcij dz solui
eccie parrochiali si aute dnus
fundi pacia gratis d bestias pas
tum herba transeat ad dnus pas
cui decime dnus bestiarum sz de
cima vale totius hre dnus dz
ff deqnr fruc ¶ Vtrm decime q
debi pnt R° q ab aliquibus non
[illegible] pnt cab perst ex° de
[illegible] causa ul nc si quoniã satis
[illegible] q pnt defen
dere ut [illegible] infra ul clictus aut
[illegible] prochiam [illegible] pt cab psbri

tpis prochia contr prochiam ex°
de psbr· de quarta ul nõ tn s· my[illegible]
q qui petit decimas d alia prochia
ecne psscriptionis qhac dz psbr
de singulis fructibus pse q pbatur
de vitinis non qntitate de aliis
Religiosi uo non hntes prochiam
non pnt cas pscribe q na nc pos
sed· 16· q· 1· placuit ul vno tenz sol
ue nisi pnt priuilegium ut dicit i ex° e
cum in glo· ta ubi patis de hoc ¶ Rec
tores tamen prochiar cas pscribunt
ex° e eccia contingit q na tn timetur ne
causa a laicis habuit titulum pre
dnt sic intelligi pt ex° e· inter
diuini i c· cum in glo· ubi patis
de hoc ¶ Ita e si laicus teneat rm
eccie ex° de pba· licz ¶ Sz prochia
secularis q prochiam secularz nõ
ht nec titulum ostende sic intelligi
pt ex° d psbr anglicani ¶ Sz in
quo eccia vniusce altus pt pscribe
decimas altius cpatus ¶ R° ut hs
ex° e cum pnt homines hic difficile
vitius vid ¶ fm glo· nõ e impq
qua qz nix fit tamen fit ff· de uide
nix certis nam dcie q pnt i ista
limites altius cne quatus nõ ad
hnt limit by pnt pscribi ordinis
habuit titulum ex quo causa hic
ant psbendi ex° e dict· et de psbr
ad auris sic intelligi Sz de
cime d limite posite i ad hentes
limitez nõ pnt pscribi [illegible] q no
pt sy ne fines cpatium cofundere
ut dici i c cum pnt homines et c
pscribe in cpato alis decimas edif
ficile quo ad aliquas tempq le
quo ad aliquas et id Innoc q
sup c cum pnt homines not B
hos de prochi sup co q sicut cpa
tum limites nõ pnt pscribi ita
nc prochie seculares [illegible]
aliter licz quidz aliter intelligunt
et id vr ¶ Item si archipr
aliqs decima ff retinuit R° fm
glo apo pscribit cont subditum licz

non habet titulum tamen per quadraginta annos possidendo dicunt de iure quod ut probatur ex de eo qui ex vendabilibus § si nec rebus ditus possideret contra eum habita co firmacione ap. ap. ex de deci. quam v. si. Tua actione clericus petit de cimas a laico. Respondeo si petas quasi percipiendi decima petet actione confessoria ut ff. de usufructu petat l. ut frui. Si vero petat fructus separatim petat actione quasi fructus ex dicto ar. ex de cepus. ex libris. sed petat per condicionem et l. sua. ex e. tua. ubi ille qui tenetur ad decimam cogi potest per censuram ecclesie ipsas ex e. cum sit. . . . . ex tua nobis. ubi etiam in prima glosa ponitur quod ista actio in laicis posset intentari ex de pre. canonica vi. ar. Circa casum qui est de quibus rebus de cime dari debent. Respondeo quod debent dari de blado de leguminibus tam magnis quam parvis de pastibus de pensionibus domorum de fructibus molendinorum etiam aduentum de piscationibus venationibus pro temporibus vel fructibus feno lana apibus furnis fullonibus argentifodinis lapicidinis metallis fructibus arborum peculiis omnibus artibus negociatione artificio milicia et quadrupedum Decima autem licito ex e. ex multiplici et ex e. tua. sequente et canonicorum cum duobus sequentibus, 16 q. 1 decime et q. 1 quicumque et omnibus debendum de ea etiam de tempore et ius di x quadragesima. Item utrum si de eodem agro etiam in eodem anno sepe pagantur etiam dividi utrique de omnibus fructibus dandum est decima. Respondeo quod sicut ex e. ex parte item utrum heres de hereditate legatarius de legato donatarius de donato decimas solvere debeat. Respondeo loco ex e. pastoralis in glosa prima et tamen heres de hereditate non debet decimam dare quia est debita sibi etiam nec nature et domus

etiam inuicte patrie iusti de heres quali et distum § si pre quando ex sola administratione de fratre probatur ff. de liberis et pastu l. puberis de herede non communes dicunt quando quod decima dari quia tamen est ei lucrum. Item dicunt de legatorio et donatorio. Alii dicunt et melius quod de re mobilibus non de prediis tenetur decimam dari quia res ad quelibet possessionem transit cum suo onere ut ex e. cum non sit hoc in glosa prima per aliis non tenetur. Item utrum doctor de collecta aduocatus de aduocatione medicus de mercede tenentur decimas dare. Respondeo loco per 16 q. 1 decima loco omnis artificio etiam hoc consistit § bene. Item utrum tenetur quis dare decimam de illicite acquisitis. Respondeo decime indistincte prediales solui debent a quocumque possidente predia non tamen iusta sed uiolenta uel clandestina non tamen catholico sed etiam iudeo heretico uel pagano ut infra dicetur secundo debito contingit § si . . . ut aliquibus l. . . . merces . . . delicto indulget ex de decimis in tellexeris quod personalibus . . . quibus ad restitutionem decima non debet dari . . . non dari de hiis que perueniunt de iusto bello de quo loquitur 23 q. 11 militare ex de cimis in . . . si iustum esset 23 q. v miles . . . non datur de hiis de hiis que ueniunt ex pugnatione prohibita furto rapina usura symonia iniusto etiam pedagio uel salinario uel ludo in pena iusta tallia uel alia . . . iusta pena falso testimonio . . . de hiis que indebite extorquet per concessionem . . . Si uero non tenetur quis ad restitutionem ut in meretricio et in histrionatu . . . loco ex e. tu iniusta debet decimam dari 18 . . . . . . tamen non debet . . . . . . rempe ne uideatur . . . prestare ar. 98 . . .

incidere. Hostiensis non distinguit quod si non tenentur
de institutione convenit tamen questus ex per-
tato notorio ut ex meretricio, publicana non
debet ecclesia recipere ne videatur probare. Ascip-
itur si occultum esset licet plures sic sentiant
ar. 23. q. v. Parvos quod de symoniacis
ubi consuluit tamen illi tali quod inde
elemosina faciat ut deus eam conte-
tat. Raymundus autem dicit quod ecclesia non debet
recipere quando dum ille est infamis, postquam
non accipit etiam potest predictas decimas
recipere ar. supra Si plures, et ideo dicit alleg.
diversus principalis et hoc infra c. e-
tiam extrinsecus. Item decime perso-
nales sunt sub precepto. Quod cum preceptum
de decimis sit affirmativum obligat
semper sed non ad semper. Quod si ex de-
cimis et hoc e. c. ad aliquos. Homines
tenentur solvere decimas personales quia
personales ubi consuetudo esset et etiam
ubi consuetudo non esset et insuper sic
presbiter a quo recipiunt sacramenta
indigeret et gratis petet. Sunt autem
aliqui civitatibus et insulis maris que tradunt
predictis quibus non dictum personales de-
cime nisi de negotio mediante
cum decimis datur. Item obiter quod
in hoc dum non nolunt percipere decime
nisi de predictis et de arboribus et ar-
mentis ut hec alleg. de de. quia
sibi non percipiunt decimas perso-
nales. Licet Hostiensis dicat sicut eos 22.
ubi vero dicitur decimas et primici-
as non tardabis offeres etc. 37. sancti-
ficata decimas tuas et per a altis-
simo sibi donatum etc. Si quis
dono dei possidentur omnia que iusto
negotio vel arte consistunt de illis
decime dari debent. Hic ex alleg. dicunt
vel etiam potest dici quod sunt de his spiritualis
sine conditione illius preceptis quia rationis
fuit datum verbum hec vetera preceptum de
decimis personalibus stilus quia omnis
alie res possessiones certas ha-
bent de quibus sufficienter leviter
[illegible] poterant. non erat in medio (?)
[illegible] levitis quoniam de operibus ho-
nestis [illegible] sicut et alii vide-
[illegible] legis. Et ubique per

modum diffusus cum plenam posses-
siones non habent sed de negotiis
aliquis vivunt qui nichil ad spi-
ritualem ministerium conferunt si de suis
negotiis decimas non solverint
industriis aut non. Et artibus vel
dictis qui negant negotiis
vivunt sed item aliud plus etiam nos
militantis dicit simpliciter negotio
secularis. Item non hec tenentur homines
solvere decimas personales sed etiam
respiciente ecclesie indigentiam mini-
strantium etc. Item Augustinus dicit et habetur
16 q. 1. c. ex. De militia de negotio
de artificio decimas reddes. Hic dicit
Hostiensis quod de militia decime
minute sunt in precepto sed quod
generaliter ab ecclesia sunt accepta consuetudine
vel sunt contra consuetudine constitutio
quod e. pervenit et c. ad aliquos in eo
plus nunc non petentur ut quod convenit
hoc et ab ubi ecclesia percipitur quod debent
et hic et tenentur quandam sunt ad decimas
minutas sunt alleg. De con. Thomas
etiam dicit quod homines non tenentur
de iure minutis decimas quod dat
nisi forte sint consuetudine patrie
et quando tunc eo quod sufficiens est honesta
tate ministrorum dei non obtinuit
ut puta divites in quibus esset
minima. Item circa divinum computatur
ut patet per Thomam in ethi. et libro lex
vetus non determinavit quod decime
dentur de hiis quidem minutis. Sed
hic remanet dubium utrum ad voluntatem
suam ad quam non computantur. Item
pharisei qui habentes super perfectam
iustitiam legis solvebant decimas
etiam de minutis ut dicitur de domino
reprehendendum. Item de hic quod precepta
maiora et spiritualia contempnebant
magis autem de hic esse commendabi-
les. Item habetur 23. Decimatis men-
tam et anetum etc. et postea. Hoc
oportuit facere et illa non quod admittere
quod tamen inferri debet ad tempus legis in
quo loquebatur ut dicit Crisostomus.
Vel potest dici quod illud quod oportuit

Pro decima sua [illegible] precepto

G.

ponat ꝯquenciam no͠ ı debitum re
rum ı ꝯquemes sunt hr de tho.

7 ¶ Circa quintum scʒ qui quales qua
liter ꝯ qn̄ ꝯ ubi decime dari dnt
ꝯ qualibus ¶ Rn̄deo nr cogim̄ solui
melio͠ nr solui dnt dec͠tiora / sed
sicut transeunt subuirga pastoris
q̄ decima fuit sanctificabitur dn̄o
ut dicit leui ult / quia absurdum
ꝫ offerre deo q̄ dedignarēt ho͠s ut de
con di c si / sufficit q̄ ꝯ dent
mediocra ar p q ii ēē ius / sm
hos goff ꝯ innoc extͣ c pastoral
¶ Qualiter decime sunt dande / Rn̄
sine alīq̄ diminucōe ꝯ ante q̄ sup̄tꝯ
tributum tempub / etiam de mixtis
no causa iutemon̄ ꝯ patꝯ / extͣ c
cum homines et c tua nobis / d' p̄p
na ꝯ nec tamen sunt ıª q̄ ꝓueniunt
ex negōc uel artificio / distinguendum
ē q̄ aut vendit ex pecunia dedicata
/ aut ex pecunia mutuata sup̄
mo ut cum quis tenens c lib det
ꝯ pecunia ꝓ eo / Dimandibꝯ sicut
molendinum / uel aliquid aliud ex
quo / aut emit illud causa negō ex
ꝯ luc / scʒ ut illud vendat ꝯ de
ducendi expense fiēt ꝓ fructibꝯ mo
lendi / ꝓmandis ꝯ tenendis / puta
magnis portantibꝯ bladum ad
molendinum / aut emit ea ꝯ medi
quia scʒ p̄cipe fructus eius ꝯ
tunc sine no deducet fructus ex
expensas quas fecit ꝓ fructibꝯ
ꝯ tenendis ¶ Si no ꝓueniunt ex pe
cunia no decimate sic no deducentur
expense extͣ c pastoralis ımb ꝯ glo
p̄a / ꝯ sec sm ho / ꝯ tertia sm glo.
ibidem ꝯ d. hr ē spāle ꝯ xima cum
17 al ib fructus / qui sine ꝯ deductione
expensis ff de pet / hr si a deo
ꝯ ratio aut huius specialitate ē t
butum 16 q 1 decime sunt tra
ributa / ꝯ tributum soluitur no deductis
expensis extͣ c tua nobis s uis
ꝯ s tum decimetꝯ sm goff ꝯ
ray ¶ alia ro ē sm ho ꝯ sm glo.
illius c pastoralis / vi͡ij / ꝯ

Ciuita similiter poss anx' ut q͠ debes
ꝯ munari de ꝯ renda

ꝯ stabs et expensas / dicubs ultra su
uel spante / et tum copia m̄p̄a
fiadunt eas / extͣ c non ē ı p̄ta
te / sum ꝯ go separato dei sit p̄p̄ie
tua / artificio aute simpl̄tꝯ deduci
d3 q̄ manus homines ꝯ tenue la
borat ꝯ similiter d negōc nec p̄e
cunia decime / item ¶ Sed expense ex
facte ı resecōe sine tutione ui
non deducuntur quia ille expense
manent d patrimonio / ꝯ tene in
telligitur ille decime ē p̄dia
les ut in c pastoralis ad fine
ꝯ ꝯ glo si tñ aliquid emerit
ut venderetur ꝯ fiunt aliqui sump
tus ut illud consuadeatur / sumptꝯ
illi bn̄ deducuntur ut in glo 16.
c cuius h̄etur ¶ Sed ꝯ quid de
duci dnt expense delucro aduo
cationis / Rn̄ quidam dicunt q̄ sic
maxime cum talia lucra mixta ꝯ
aliqn̄ sufficiat ad expensas.
red' no credit q̄ no sicut nec
locantibus suas opas deducit ex
pensas / ¶ Utrum semine debeat
prius dm̄ deduci / quia decima
solui / Rn̄ q̄ no sicut nec in tributo
deducit semine extͣ c tua nobis.
¶ Item d3 decima dari scʒ utrum
prius quam soluat colligentis
tenuati / Rn̄ satis dici p̄t sm
ho q̄ in h̄ d3 consuetudo seruari
ar extͣ de sepul certificari sibi
colligentis ꝯ tenuatis si prius
velint satisfacere debent dnt tum
ꝯ ipso decima dare solaris suo
ar extͣ tua nobis s ꝯ crede tue
tis / Dirigod uerū statim fructibꝯ
collectis decime dnt solui plus
ꝯ aliud inde de alium / extͣ cum
homines d statim fructibꝯ colle
tis a sm glo cum ibidem quanti
tus ꝯ competenciꝯ solui sunt
quia penam ꝯ tardius dan
q 1 decime / q̄ qui no facit sta
tim intelligitur illud ꝯ mandat
periculum decime specialit a deo
extͣ de commodato c vno

ꝯ

quod si psbr tunc recipe nolit / tunc
non e puniend eius ff de solu q dote
si tn postea psbr voluit eam re
cipe tunc r ustitu i mora incipit ce
ff quod legatos l ii § ul sm in
glo pdcta || conplures aut decime dari
dnt in fine anni q utilius e eccle
tam recipe decimas cir de puile ping
eo leus s sm s sm ber ho 16 q 1
rdtanm | de capitor lacte
1a5 si quis tn annua velit dare non vr
q possit renuere quia hc non e eo
pssum inimice sm ho s innoce
co c pastoralis circa fine / dicit
aut pe de sm q venti solunt
i morte decimas em mobiliu
ro q ll alb non solunt / Ubi de
cima dari dz sm ho respicie
pt mihi sua tame de rigor ur
dz ad eccliam deferri / ro dicit
malach ii inferte omem decima
ad horreum / ad id ii palo c z
16 q 1 decimas / hc n sua in
feuta annona fund dspstit
multu ib cuius c de annonis
e ibn onus suo c hc vult inge
nuans i decimis cpmit sptu
alia feuta qd e tua nobis
6 Circa sm arm qui c sz aqsby
decime solui dnt / quid plura sz
vtd omis laici teneat decimas
dare / Ro quere / ro sive sint dites
sive pauperes / ro i signud vlis
dnm pnt omis tenpe dare dni
tepali vn exo ipa 16 q vi de
cimas exportunt ab omni populo
accipe tenet nngn sive sint
exempti spali puilegio quippe
qui pt tale puileim dare ut ibi
tunc e psp / Cid com dene
sunt feuta ogeand admazt ut
dicit Aug / Itp siquis sit ita
paup qd illud q hat sufficiat
sibi e filiis suis psbr non sunt
sup habundz / Vr p hoy paupib
omnib dz esse decima q psbri
Vnd sm pdcta rau paup tene
decima psbro dare / e ipe psbr
eam dz ut ur donanda recipe qz
ipse tc pauper de qua sup habu
dantia sustine sustenta hc allegat
d am / Item clica tenea decimas
dare / Ro non sz de dote ecclia
16 q 1 questi sed y de pdcis pat
monialibus e alius eprouento lici
to alicitis tenet alii ecce decima
dare cui debebat antequa ad eos
possessio puenderit c siquis cli
cus ut laicus / ro sive sint clia
quir coniects sive alii ut eo e
nomi / nec ob q dnt xv q 1
decimas s q clia qui coniectos
no tenet decimas dare q pub
ausi dz mas e sm goff / quia
ur alii clia tene / ro ex vii de
dote eccle ut dom e / de qua illud
e nomi sm glo ibid / q dnt
solue de pdcis eccliis sive ia sint
ingssa p ecclia ipsorum cliorum
sive i alia pt scimtelli fun
dat r sm glo ibid d cli qui q
spualia recipiunt aclias alius q
de s cli qui dnt / ro ca incipit
quida 16 q 1 siquis laicus / hoc
no intelligit e nomi q clia
d ipsis bonis dare decimas tenet
sicut hoc qnis sub sunt non aut
eqnalibus / vn ab eis non recipiunt
ecca sacramenta / vr ab eis subsunt
ar eo e c 1 cupidis / vel sm
hom / Si de simili ecclie cui de
bent ille dene non tenet ab tenet
sic pt intelligi illud c nomi i
Utrum religiosi tenent decimas solue
Ro cisterciens hospitalar / illo
solum templar non tene dare
decimas de laboribus quos colunt
d manibus sive sumptibus ppris
d possine eam repelund generale lateran
concil argo / Ucdefunt ud q p q
illud repelund eis concessis collata sit
ut p monasteriis d nouo fundandis
emerunt tenet decimas dare ep
ppriis manibus vel sumptibus eprolat
illis eccliis quibus ance pdictores

plucbat plus quam peruenit ad
eos. nisi tn eis cum aliis alit duo
erint componendo talis nisi super h'
speciali indulto vel priuilegio fuit im
muni. Aliter in eo quod mobiles no
uel fundantibus non licet eis
emere possessiones tales de quibus
prime eis debent possent tn eis
ecclesie signatibus eis dare extra de
ecclesie abbates. c. xvj. e. statuto.
S. tertio. Alii uero religiosi sunt
exempti no tenentur dare primas
de noualibus que propriis manibus excolo
lunt ut de ortis et nutrimentis
animalium i. de fetibus quos anali
annuatim. De omnibus uero aliis
possessionibus sunt tenentur nisi super hoc
sunt speciali priuilegio tute uel prescrip
tione muniti extra e. c. excepte tua.
Et hoc tenendum est de mendicantibus
mugentibus et canonicis fratribus et aliis
religiosis minoribus de quo Archidiaconus
dicit 16 q. 1. primas. et de aliis mini
bus antiquis. Ray hoc notat quod hoc
monachi decimas soluere dant qui po
pulo no serunt ubi no sunt primas
recipiunt extra e. dilecti suggestu
et id sentit Innocentius ibidem. Hoc hoc
gloss replicant et ho. pro eo quod nichil
omnino tenentur dare primas secula
ribus clericis nec etiam aliis religiosis
si infra limites parochie sue praedia
possident nisi priuilegio uel prescrip
tione legitima sunt muniti extra
e. ex parte a. et nobis. de prescrip
tionibus. Que sunt noualia
a quibus omnes religiosi sunt ex
empti. Ro sm h' extra e. commissa
illa sunt de quibus non extat memoria quod
fuit culta extra de u sig. et quod no
uale et que prius dant que in utilia
ut montana et palludes unde par
rochialis ecclesia nichil inde percipi
ebat uel ita modicum quod pene respi
cere illud omittebat. Item et sm
quod dicit extra de priuil. c. fi. terra que se
mel fuit nouale semper fuit nouale

sm ad hoc quod decime dant sm
Gof si nouale appropriatis religiosis
ad alios transportet que etiam priuilegio
simili gaudent nouale esse desinit
extra de priuilegiis c. fi. et idem est si ad
primos redierit. Item priuilegium
de noualibus intelligitur de noua
libus terre ipse non aliene quod
ducit scribo si in emphiteosim
uel alio iure proficuo habetur. Item
si non est qui uiderit locum ali
quem fuisse cultum apparent tn
aliqua signa ut antiqua edificia ut
locus et uicinius aliquis castro
destructo de quo ad probationem de
cimarum sufficit pro culto ff de u sig.
ag. hoc glo. Ubi leprosi tene
antur decimas dare. Ro
excepit praeterquam de ortis et nut
rimentis animalium extra de ec. edi cum
dicat quod uerbis intelligit tn de
leprosis conuiuentibus de quo unde sm
eum si leprosus conuiat solitarius
de domo sua magis dicunt no
gaudebit priuilegio. Utrum
infideles inter xpianos degentes te
neantur decimas dare. Ro quod sic
habebunt eas te solue quilibet ad
quem predia peruenit quamdo
cumque ante suo transit extra de
decimis cum no sit ecclesie no aut pro
sonales quia no sunt de eccla
ut ibidem in glo. Item dicit Innocentius
super cum de iudeis et ho. titu. de
par. Item pono quod uicini parrochia
aliquis emperet emendo praedia et
domos que solebant aparrochi
anis inhabitari numquid eccla
potest petere a iudeis quod tunc sol
uere consueuerunt. Ro. quod
dicunt est petere pro omnibus decimas
praediales et quod tunc propter solebat
parochie pro eis et sm ablones
etiam decimas personales petere
potest sm Ray ti de iudeis
ad hoc extra de iudeis. Respondeo
De usuris quanto ...
Ubi ... De ... personalibus

16 q. 1. decime. Sic tamen plerique
doctores concedere noluit. ¶ Utrum
compositores possessores ad fictum tenean-
tur decimas dare. Respondeo quod sic. Secunda
dantes ad fictum ex quo e. quod cum sit
tum decimetur. Et percipiens fructus
quod dat decimas, solvat pensionem
domino tenetur. quia alias tu pro one. tenetur
ex quo tu non sit. nisi aliud pactum tene-
re possessorem vel conductorem ex de
pactis pluribus. ¶ Si non per decimes so-
lutionem solvat pensionem, dominus non
tenetur. quia indecimatam minime
ei prestata. Idem tamen cum duobus parte
aliquota et medietatem fructuum ut
tertiam vel quartam vel medietatem per-
cipit. ¶ Si non sit certam partem ut tum du-
os vel tres corbes colonus domino red-
dat, quantumque colonus ipse percipi-
at tunc dominus tenetur de illis deci-
mam, quia per illa non est decima-
ta nec diminuta, licet ab alienato
decimato descendit ex quo est tua nos
in glo. quarta. ¶ Sed tamen dare debet deci-
mam de corbibus illis patris dici
sit ut dicitur ibidem quod cum sit predial
dare debet illi ecclesie cuius territorio
predia sua sunt sita, licet descendit
ab altero vel decimata. Secundum si quis
dont alium corbem. Cum de-
cimatum ille tamen tenetur ibidem decima
solvere qui ergo licet sit colonus
aut quas corbes alios solvit
tanto minus sit solvere patronatus li-
bere de toto anno ut dicitur ar.
ex quo e. cum sit et hec equum videtur
ibi habita. ¶ Quid si ille qui te-
netur ad decimam, agrum indecimatum
alienet, numquid ecclesia ab empto-
re potest vendicare. ¶ Respondeo sic quod
transit ad eum cum suo onere
ex quo e. cum non sit, et si ab eo
sumit non petat auditorem hic
tum non patitur bona fides ut ibi
bis obligatur ff. de regulis iuris ut in
bona fides. ¶ Quid si periculo
et non sumit ab emptore ut ipsi te-

est insolvendo, redibit contra ven-
ditorem et quod sit tutor vel curator
in anthentico tenetur ei pro actione solve-
re redde contra emptorem, quia cum
sponte per petet hic que necessaria
sua dampnet ff. de administratione
tu. l. si plures, et idem in emptore
male fidei, secus si bona fide
emat, Gof. ¶ Sed quid si procurator
mentiens dicet intelligere venditor
quod acuius dat decimatur. ¶ Respondeo
ad hoc, non cedet ei actio quia re-
cepit pretium rei ff. de usur. et qui
pro[ ] ¶ Quid si emptor solvit
numquid venditor ei tenetur. ¶ Respondeo
si emptor bone fidei fuit, et de-
cimam solvit venditor ei tenetur
nisi sit expresse dominum, et cautum fuit
utrique tamen agere potest de pactis de
dolo et q. fuit, quia celetur autem
decima in vita domino, in foro tamen
penali tutum e. quod si emptor
decimam solvat venditor si reddat
nisi forte in cause secundum si emptor
non inveniatur deceptus ultra quod
ad hoc bis valet pretium sic ut alleg.
decan. et Ray. ¶ Quid si quis
violenter extorquat decimam, numquid
ille cui extorque tenetur. Respondeo talis
aut decima reddit propter metum et
timet non excusatur a restitutione sed
metus attenuet primam in ingressu
ex quo e. quod metus tamen factus
aut violenter fuit extorquata et tunc
si dat in modum puto quia requisitus
per eum tamen longo tempore dare noluit
tenetur ad totam decimam actu solvere
dampni ecclesie, etiam tamen dabit sua
contra violentum ex quo de posito ii
bona fides, et aut tempore congruum
ex quo vetilatum fit grimum nam
et ante separationem residet penes ec-
clesiam domine. 16. q. 1. modera-
mine et c. decime et secundum Ray quod
non approbat et Ho. quia hic non
plene sumit in c. iiii et quod statim
collectis fructibus decime debetur

pluit vel in alio casu decime que est in
horreis. Si vero non est in mora quia
non audebat tangere fructus donec
venisset decimator, non tenetur quia inno-
centia eius ff. de commodati ad eos
agat ergo ecclesia contra predones ut
ff. locati et conducti si lege. et quidquid in o-
mnium Ray. et per magistrum ecclesie dap-
num erat. Quia tunc quicquid porta-
verit in dampnum ecclesie ad minus usque
ad supplementum decime, super quo
dicit Ray. quod si plus vel tantum ap-
tatum est quam valet tota decima potest.
Si vero minus illud cedet in dampnum
ecclesie et specialiter volebat dare
rustico licet reddi fructus tenetur
restituere totum dampnum. Aliqui
non distinguunt quod si ecclesia est in
mora aut per moram illa incipit
rustico suo et non, si non sed quia
sic evenit, ecclesia tamen de residuo
decimam percipiet, precipit decima tota
cedit in periculo ecclesie quia ecclesia
non sic lucra suo dampnis debet
pete hoc quod alleg. de con. Bilud
distinguendus super tempestate
vel pluvia vel aliud casu fortui-
tu domus presertim corrupta vel a-
missis ut ff. locati et conducti
conducto. sed et forte rustici in
monasterio tenentur. Ecclesie decet et dicit
ut s. q. ubi debeat decima dari
et hoc teneo, quare ratio quod modo ultra
noceret ei per que sit ff. de usuris de-
bitor. Item Utrum consuetudo
excuset homines a prestatione decime
predialis et sic quod vel ut vel minus
decima solvatur secundum hoc habeat con-
suetudo. Respondeo secundum Ray. sola con-
suetudo non excusat. Sed compo-
sitio facta auctoritate ecclesie cum
ab ecclesia cum illis qui dant prima
vel ecclesia remissio vel commutatio
facta ab ecclesia excepisse vel tacite
sunt prescripte, quod sicut ut prescriptus
tempus non constat meo quiete et
pacifice sustinuit quod dicit michi
conscientia quod minus decima solvatur.

excusat. Ita sed quod nec isti tene-
antur nec ecclesia potest petere contra probi-
tatem compositionem vel remissionem
in ecclesia ad memoriam redigatur.
Vel nisi hoc fiat auctoritate pape contra
scientia constantibus quorum vel con-
suetudine tantum. Sed non hoc quod
est in aliquibus videtur quod consuetudo ex-
cusat, si per prescriptionem acquisita prescripta
esset aliis non obesset quod de con-
suetudine c. ult. Sed non est consuetudo
qualiscumque quantumcumque longa
non potest firmare quod de prescriptione quoniam
omne, et non ita potest hic bona fides
esse quia debent de iure divino
et naturali predictis presbiteris. Si dicis in lai-
cis ecclesia satis invenit cum predicte
in prima et quod est in aliquibus dominus
quod multi consuetudo multum valet pot-
est forte per prescriptionem esse approba-
ta vel per compositionem amicabilem sine
convenientem auctoritate superioris sub-
sequenter tunc firmam. Ray. non dicit
quod dicta potest quod nulla decima vel
minus decima solvatur fingit autem
quod domini prediorum bis in anno
solverunt decimas ecclesie et ab
ecclesia redonatas constituunt predicta
recipere vel partem quam consueverunt
recipere minus decima. Innocentius
dicit quod est in aliquibus quod multi c. quod
decima non solvatur vel minus sol-
ve solvatur nulla consuetudo in
16 q. i. quicumque. Et quod non liceat
pactum vel compositionem contra hoc
facere quod de consuetudine utili re-
nabiles. Utrum consuetudo
excuset a prestatione decimarum
plenus. Respondeo Ray. videtur consuesse quod
decime prediales tamen non personales
sunt prestite de veteri lege
enim decime personales sunt tamen
de novo postmodum ecclesie non in
positum per consuetudinem abro-
gate vel in totum sunt generaliter
in secundum leges vel mixte sunt
prestitae di 13 consuetudo. Sigo

decime personales preceptis non dispensat ho-
minum debent quod a beis pro conpacte
gratiis liberentur et ad hoc dicunt extra mul-
tum non pro illud extra de quibusdam tamen
tamen dicit quod hoc diffinire timeret et
prius hoc magis inclinaret uellet
qua autem. Petrus extra dicit quod hoc orbis
ne inter hoc per ipsa conpacte consuetudo
hoc etiam hoc id sentit ut de sua pri-
ma ti de decimis quod ut ibi consue-
tudine conrupte a prestatione decimarum
hoc intelligit sine illius causa aliqua
hoc etiam ibidem hoc sentire uidetur de
consuetudine per ipsum approbata et pre-
scripta. Innocentius autem super ti. de
decimis hoc concedat et dicit quod de-
cime indistincte debentur quia tam pre-
diales quam personales et hoc probatur
per testamentum uetus et nouum et
per multa canones 16 q. 1 reuertimini et c.
decime 17 q. 7 quicumque et omnis
et plura alia. Quid de illis qui
soluunt decimas militibus cabar-
tiptictibus iniuste tamen dissimula- (in marg.: ...)
te inquid tenent eas ecclesie de re-
dditus dare. Respondeo non dispensant ex-
cusat eum per dispensationem ecclesie
dummodo sit inuita uoluntate sed quod
si ecclesia peteret libentius ei quam
militibus ~~dare~~ daret hoc de
aliis dicam et conuenit cum eo.
Rod. Ray. non dicit quod si sciant
quod milites illicite recipiant de-
cimas non liberantur pro tamen propter me-
tum soluant excusantur a peccato non
a debito sicut tamen 23 q. 5 ita ne
eos pro uictu tamen satisfacient. Utrum
in decimis inuenientibus possit co-
positio siue conuentio. Respondeo quod sic
saltem inter personas ecclesiasticas extra
e. suggestum et c. inter abbatem et
si auctoritas episcopi interueniat melius
erit et perfectius tenebit extra de
transac. de rebus. Ac personalis
erit et tamen dum durabit tamen
dum ille cum quo fiet compositio
superstes fuit illa de qua extra e.

de multiplici ut dicit glossa et sumit hoc
quod ibidem non simoniace componat cum
plebanis super decimis quia super et quod
et hoc intelligitur de omnibus predictibus
et futuris siue in posterum acquirendis
extra de prebende quia super extra inter eos inueniue
inter laycos et clericos amicabilis
compositio super decimis et aliis spiri-
tualibus interueniente pape auctoritate
extra de consue. uenerabilis pro tamen
utilitate ecclesie uidetur auctoritas episcopi
sufficere quia pro consulit ecclesie ar-
e. de hiis que fi. a pre. cum apostoli
h. ber extra de trans. c. i et illud ho.
e. ti. c. statuimus et addit hoc hostiensis hoc
quod contra quod contra qui solitur de trace et
parrochianum eiusdem dyocesis quid non
inter episcopum et parrochianos eius requi-
ritur auctoritas archiepiscopi. Quid
consules illis qui longo tempore ste-
terunt quod decimas reddere non sol-
uerunt siue aut corde compuncti
ad penitentiam ueniunt tamen forte suf-
ficit ad satisfactionem. Respondeo
confessor quod ei debet iniungi quod ei reddat
illud quod debet ut 16 q. 7 quicumque
pro ipso quod ei remaneat unde uiuere
possit quia quicumque sunt clerici pau-
perum est 16 q. 1 quoniam quicquid inim
ponitur ei etiam quod totum reddat si ad
pinguiorem fortunam uenerit ut extra
de solu. odoardus sed etiam hostiensis de be-
nignitate tamen potest ei fieri remissio
maxime si sit pauper ar. 16 q. 1
de fi. dispensatio 12 q. 2 aut et cum hac
sola auctoritas episcopi sufficere uidetur
cum per hoc conditio ecclesie melioratur et
uis sine reparare ar. extra de hiis
que fi. a ma. pre. ca. cum apostoli sine
auctoritate Sed numquid potest etiam si dimictat
sit pro ei dimittere gratis ul. intorem
uel impetrem quod male acquisiuit ergo
non cessare tempore et eundem suo in
restitueret et hoc pro episcopus propter utilitatem
ecclesie prouincialis etiam si cum ber
de rebus ecclesie non alie ut super
possessionibus et aliis redditus assignatis

De

ecclesie possunt pro decimis subtractis sue
recentibus tamen quantitatis talis non vi-
detur admittenda questionibus ex de re. primo
et ult. et textum et glo. consuetudo. vi. et quod
dictum est de eo quod decimas retinuit. Sicut
etc. ray. de eo quod iniuste retinet. Item
siquis laicus qui decimas alteri non
solvit nunc ad eorum redient decreto sol-
vere velit numquid ecclesie parochiali vel
alii quod possederit eas alteri precipit
reddere debebit. Solutio. Dico quod ecclesie
parochiali et non illi alii quia possessio
eodem ipso ex eo tantum contingat. Item
hic solum est quod privilegium concessum de non
dandis decimis cessat in pluribus casi-
bus. Primo si lesionem enormem induceret
iuri parochiali ex eo est suggestum et de
de pig. ex parte sua novale. Secundo ex parte pactorum
sive amicabilis compositionis. ex eo
multiplici ubi monachi composuerint
cum quodam clerico quod sibi decimam daret
ut qui postquam impetraverunt privilegium de
decimis non dandis per illud privile-
gium non solvunt illud pactum cum de con-
fratre in lectione. Tertio ex parte contractus per
se spem puta quia privilegiatus solvit per
post aliquos annos ex de privile. si decima nil
fortius servitium pro volentibus et attendenti-
bus. Quarto si privilegiatus predia aliena
conduceret ex eo est dilecti. Quinto si privilegiatus
predium alii locet ex eo est licet. Sexto si
sententia lata sit contra eum a qua non appel-
lavit nec privilegium ostendit sive non
ex de sen. ex. et re iudi. inter ceteros. et tertio
sequenti. ¶ Circa materiam quinque de a-
lienatione queritur de pignoratione et infeu-
datione decimarum. Quid possit utrum
decime possint vendi vel emi. Responsio dicenda
per ... in percipiendi decimas et sic non
potest emi vel vendi. Ratio quia est annex-
um spirituali officio scilicet seminandi spiritualia
ordinatione papali et divina. Quare est ut qui se-
minat spiritualia metat carnalia. Item
sicut corpus spiritus et inpartiabile fit
... ad hoc ... ita et ius percipiendi de-
cimas non potest emi vel vendi sed pre-
tium quod pro re venditur non ... emitur

nulla est quia ius percipiendi
hec nulla et antiquum spirituali ... non
compulsi quia illi redditus sunt annexi
spirituali ex accidenti. sed ... decima
fructus quidam pro decima et sic non potest
decima vendi et emi. sic allegatur de em.
et vendi. de locatione ex de locato in
integrum et glo. ¶ Item a laico male
detinente decimas recipit ... sue spi-
tuali decime redimere eas sine vitio
simonie. Item alius casus non posset rumpi
re. Responsio secundum goffre. et ho. ... et hoc
convenienter auctoritate episcopi ex de ...
impetravit de re permuta c. i. et sic non
intelligitur ... mali ... quia dicit
illi quod adeo detinet eas ... iniuste
sunt spirituales quod etiam non possunt redimi
nisi et ... auctoritate sua
... simoniam quod ... committere
propria ... ille ... pro iure
situat ... parochie gratis ...
simoniam committere ... et pro
... ex parte eius purgare ...
potest et sic de simo. Responsio ...
quod non est necessaria auctoritas episcopi ...
libet ... ius redimere ... symoniam
... de temporali pro spirituali sed
pro temporali scilicet pro fructu ... qui
percipiebat iniuste. ius non spirituale
penes ecclesiam remansit ... nec
... petiverunt ... alius ...
non committit ... symoniam
forte voluntate et intentione sed si
intendat vendere aliquid spirituale
... etiam alia ... parochie
redimere velit ... non est
auctoritas episcopi et sufficit ... sine ...
~~episcopi~~ capituli ... redimere alicui de-
cime eas in feudum ... concessi
... sufficit ... concessione
ut ex de his que fi. a pre. sine con. ca.
... ¶ Item episcopus licitat ...
tas ... impugnare ... Responsio
non ex eo est in decimis ... glo. ... alia persona vel etiam ...
pertinet decime quod vel privile
... spirituali vel ... donatione ...

† si vero hoc tempore ut gratia modo dicto licet post ibi requirat

pro decimas a laico iuste vel iniuste
detentas in pignus recipe, quia cum
recedit eas tamen non teneatur fructus
in sortem computare extra de usuris c. i
et si fuit causa predicta c. ut procede
ratis ‖ Accipe tamen quod cum distinguitur
quod si clericus faciat illum contractum hac intentione
ut quicquid contingat de redditibus
illis per medias habeat, et ille contractus
erit usurarius, non erit. Hostiensis etiam
dicit quod consilibus predicta fuit facta quia
nunquam vel ad minus spes usure erat propter
quod creditor aliquid ultra sortem recipere in
tendebat nec aliis mutuasset ‖ Item
si laicus detineat decimas alicuius ecclesie
in feudum ab antiquo sibi concessam et alie
ecclesie velit conferre. Item etiam si laicus
decima dare vellet episcopo consentiente
capitulo suo requirere supra in tertio articulo
‖ Item si clericus detentas a laico
iniuste aliquis pro eo. Alia abbatia ad
quem pertinet recipit in pignus sine
auctoritate episcopi cum prohibitione predicta
dictam ‖ Respondeo credo quod tenetur
omnes fructus quos ibi recipit re
stituere non illi laico sed ecclesie ad quam
pertinet, vel cum ea componere bona
fide, ita quod nichil retineat nisi de eius
spontanea voluntate. Si vero laicus
decimas tenebat iuste, ipso scilicet laico
restituere debet ‖ Item si miles de
consensu episcopi dederit proprietatem decime
aliene retento sibi usufructu cuncto
quid etiam illa recipere potest in
pignus aliud usufructum, non com
putatis fructibus in sortem. Respondeo
credo quod eque si donatio est inter
vivos facta, ita quod proprietas iam esset
acquisita cum usufructus due
proprietatem regularitatem consequitur, si vero
miles aut ecclesia pertinuit usufructum
et pro illo ~~usufructum~~ in pignus
recipe fructibus non computatis in sor
tem quia ecclesia non recipit nisi
illud quod est suum ‖ Si autem auctoritate
episcopi ecclesie episcopi illius et militi sit
concessa usus fructuum eo ipso

possideat illud iuste tenetur ecclesia
fructus in sortem computare si recedit
illud in pignus ‖ Item de possessio
nibus emptis de fructibus decime percepte
iniuste, in quibus etiam, ad quam pertinet
illa decima, sed et illas in pignus recipere
fructibus non computatis in sortem. Respondeo
Raymundus quod sic, et addit credo quod
si est plurium ecclesie sicut quod res empte
acquiruntur ecclesie, sicut dicitur in simili
et inducere ut notatur est supra de emunitate
ecclesiarum ‖ Item decime data per
laicis in feudum. Respondeo antiquitus decime
et alia bona ecclesie dabantur in feudum
laicis ut eas defenderent, et adhuc
eorum successores eas possident ista
non eas recepimus prohibitum fuit expresse
ne decime laicis in feudum dari
possent, sicut nec clerici etiam hoc extra est
prohibemus et de hiis qui sunt aprec
tum capitulo extra de feudis c. i. fructus
tamen decimarum laico concedi potest
ex causa in vita eius sicut etiam licet
possent ad tempus extra nec prelati vices
suas, non tamen concedi possent et sic
transit ad heredes ‖ Sed decime non
est ad hec ‖ Sed non perpetuo concedi
secundum hoc non potest concedi laicis in
feudum nec ad tempus. Sed etiam in aliqua
constitutione quia est mere spirituale quod in lai
cum non cadit, sed tamen ei competit
quod in spiritualia habent 13 q. 1 § hiis
hoc licet extra est quadam et plura alia
de hac materia ‖ Alii distinguunt secundum Hostiensis
tamen Raymundus et hii quod decime debentur
ecclesiis dupliciter uno in primo debitum di
vini obsequium eis prestiti extra est nona
et hoc ius non potest mere spirituale non cadit
in laicum extra est de iure patronatus c. ij et de prestip
tam quod ‖ Item ut in pignus dominalis
dominum extra est tua nobis. Hoc iure non
potest civile quod decime laico concedi in
quantum ad proprietatem sed quantum ad fructuum percep
tionem et ad tempus non ad imperpetuum
et ita quod non transeat ad heredes
ut extra est ad quod et hoc fit pro pietate
causa et pusillanimitatis proponere sed di.

‖ capitula

T L

si quis non ¶ Alii non aliter dicunt quoniam
qua laicis decimas dare potuerunt
in feudum, etiam antequam ad ius temporale pe-
rtinere ita transirent ad successores
eius intellige, ius spirituale penes ec-
clesiam residere, sicut alias corporis
sine anima non potest vivere ita nec spiritualia
sine temporalibus, ut i. q. i. si quis
prebendas extra c. ad hec, et si quod ius vi-
detur intelligi de concessione que
est de facto non de iure ¶ Ita dicit allexander
dominus et etiam ray. et hoc videtur sentire
extra e. quamvis et videtur expressum in pre-
dicto ca. ad hec ¶ Sed sicut secundum ab eo
respondi potest quod ius spirituale non videtur
remanere penes ecclesiam ex quo ei in
[illegible] debitum fructum reddit ¶ Primo
autem extra ead. hec dicit quod non licet conce-
dere decimas in feudum nec in emphiteosim
sine licentia et locatione ad longum tempus
et de rebus ecclesie non aliena ad fir-
mam aut ad certum tempus concedi potest
extra de loco et capi c. ii ¶ Item si lai-
cus detinens decimas in feudum uelit
eas in aliud locum transferre, numquid
potest hoc de consensu episcopi facere ¶ Re-
spondeo extra e. prohibemus quod satis videtur
quod possit ei in feudum de consensu episcopi
dare sicut ipse hoc in dicto capite te
in feudum dare eas ¶ Hic intellige extra
de sen. c. ii ¶ Si non accipiens possessor
de feudo nec laicus nec clericus potest
eas etiam de consensu episcopi transferre
nec extra de his que fi. a pre. sine con. ca-
pi. extra prohibemus ¶ Aliqui tamen
contradicunt ut in [illegible] opinio contra-
rior secundum hoc in glo. ibid. ¶ Item nonne quo-
modo laicus decimas hic quas volet
dare religiosis sine exemptis sine
aliis, et non se hoc ab illis in feudum
per instrumentum fingit nec tamen restituat
eas eis sine consensu episcopi, numquid
talis fictio prodest ¶ Respondeo non quia non po-
tuerunt eas vendere, accipere vel recipere
sine consensu episcopi, sicut aut talis a
religiosis de manu laicorum recipi vel
acquiri decime et quod illo loco spectio

8

concesse fuerint ante concilium lateran-
ense statuto. Sane de isto concilio
habetur extra de privilegiis cum et plantare et
spectus quia secundum per tempus ut
extra de his que fi. a pre. c. i.
¶ Item pone quod decima laicus quia
licet laicus ille sit de decimis datis
ante concilium vel de decimis de novo
datis post concilium ¶ Respondeo
quod tempore ex quo [illegible] in
laicus [illegible] et antecessores eius
quiete et pacifice tenuerunt recog-
noscens ea ab ecclesia vel [illegible]
et reddens debitum obsequium eidem
vel alii nomine eius presumendum est benig-
na interpretatione quod sit de antiquis
ante dictum concilium illa alia ut presumitur
quod etiam teneat iusto titulo ¶ Sed non [illegible]
talis etiam presumitur concilium laterani [illegible]
ad rationem ecclesie ¶ Item quid si ex
feudatarius decessit sine herede cuius
decimas quas ille in feudum tene-
bat alteri infeudare ¶ Respondeo
quod sic scilicet heredi eius vel consorti
si non habeat heredem vel etiam si ius
feudum alienatum sit a feudatario
ita quod ex quo facile recuperari non
possit, episcopus forte potest illas alteri
laico concedere quod idem [illegible]
et abbatia recognoscat, arg. extra de
sen. ex parte et secundum [illegible] per idem p
habet dici de illis decimis quas tenet
a laicis a tempore ex quo non
extat memoria, nec eas [illegible]
recognoscat ab ecclesia scilicet potest laicus
eas in feudum concedere, arg. predicti
c. ex parte et sic per eum [illegible]
utilitas ecclesie quia possessio de
[illegible] per hominem infeudationem
restituetur ecclesie ¶ Item dominus ar-
guit de [illegible] quod plura sunt
in [illegible] privata sit sub
precepto ¶ Respondeo sicut supra dictum est
de precepto de decimis [illegible]
et distinguendum de precepto [illegible]
tibus [illegible] [illegible]
tum de decima [illegible]

z enim de z semper servandum secundum vero
determinationem ordinis, puta quod
decime de primis fructibus z personis
talibus scilicet ut primicia prima pars fru-
ctuum domino consideramus et decime
naturali et per quas naturaliter scilicet preceptum mo-
rale est eius deus honorandus ut pro-
ductor z auctor bonorum, dando ad
honorem eius aliquid de fructibus
mediis z ultimis z personis aliis
¶ Non erat etiam preceptum cerimoni-
ale quia non erat datum principaliter ad fi-
gurandum aliquid futurum, licet figu-
raret aliquid consequenter, scilicet quia
primicie erant in signum rei iam
facte scilicet liberationis ab egipto
per interfectionem primogenitorum
salvatis primogenitis israhel
erant etiam in signum rei faciende ut
scilicet dicunt quidam doctorum a liberandi
de actione cum bonorum, erant enim
in signum returne de celestis here-
ditatis animarum, que est ipsa primo-
genitorum, z quia ad has significa-
tiones dicit pertinet preceptum de pri-
miciis figurale fuisse ante
adventum christi dicitur sic non esse
servandum. ¶ Erat autem similiter precep-
tum iudiciale, quia datum ad
utilitatem rei publice. ¶ Iudicialia vero
precepta auctoritate ecclesie sunt relicta
ut scilicet eius arbitrium servetur vel
detineretur vel mutentur, secundum quod
expedit utilitati. ¶ Quod sicut quo ad deci-
mas. ¶ De decimis quidam ad tax-
ationem ordinis, erant enim lege
in consilio, in lege dantur in pre-
cepto exodi 22 ¶ Decimas z primi-
cias non tardabis offerre, et exo-
di primicias frugum terre tue
deferes in domum domini dei tui, ipse
vero que sunt in precepto secundum de-
terminationem ecclesie, determinat ac
ut dent secundum consuetudinem approbatam
ecclesie quod homines primicias solu-
ere consueverunt vel tales vel indigent
ministri ecclesie quando debent, probatur

petendum vero 16 q. 1. decimas et
primicias ipsa quas decimas z primicias
quas me sacerdotum esse scimus
ab omni populo accipere, 32 di. preter
hoc 16 q. 1. ultimo. ¶ Et alexander
de ariminum concludit etiam esse dicimus
quod talibus personis, aut de fructi-
bus primis homo de rebus a deo
sibi datis ad eius honorem
exhibeat. ¶ Et quod antiquitus dictum
fuit determinatum in veteri lege et
nova autem lege diffinitur per doctores
ecclesie, que quia homines obligantur
ad solvendum primicias secundum consue-
tudinem patrie z indigentiam mini-
strorum ecclesie. ¶ ¶ Decimum autem ali-
qui dixerunt ut refert idem alexander
quod preceptum de primiciis etiam erat secundum
determinationem ordinis et de iure
naturali simpliciter, et quod deus est ho- || et morale quia de iure naturali
norandus de rebus ipsius tam quam
alia, ¶ quod autem obliti in oblatione
primiciarum secundum rem, ut dicunt unde dixe-
runt quod non cessaverunt sed potius
ampliatum remansit, scilicet in oblatio-
nibus cottidianis que fiunt ecclesie
¶ z maxime in quibus precipuis festis
scilicet natalis domini, pasche z pe-
tecoste. ¶ Et quia eadem ratione dici
posset quod preceptum de decimis
remansit ampliatum in possessio-
nibus z redditibus ecclesie qui sunt
maiores quam erant decime ve-
teris testamenti et in redditibus aliis servare
preceptum de decimis aliis, sicut preceptum
de primiciis dicitur servari in
oblationibus quod est falsum. ¶ Ideo
ratione vero dicte positionis dicitur
quod non sequitur, quia sicut z de
iure naturali deus est honorandus
cum omnia in ordine distributionis
sed ita de mediis et de fine sicut in
principio, quod autem primicie incipiunt
reddituum et deus vero quod omne incipit
pro. ¶ ¶ Cui dantur primicie dicit pro-
prie per rationem z hostiensem presbiteris parrochialibus
16 q. 1. decimas modo due. ¶ Cui

Geciam ps dz p p(ro)uincia dari p(ro)
hec in libris moysi non d(i)c(itu)r
expressum 2o c(on)c(ordat) racionar(i)um s(ecundu)m tho(mam)
q(uonia)m p(ro)uincie dan(tur) p(ro)p(ter) modo ob
racionib(us) decime racione e q(uo)d
detur sponte 3(o) d(icitu)r q(uod) q(ua)d(am) tradi
cione maior(um) intra ductu(m) ē q(uod) q(ui)
plurim(um) p(ro)p(ter) p(ri)m(ic)iam dabant q(ui)
uo media sex(agesim)a(m) 4o aut(em) x(ri)s(tus) 2
tiam offerri licebit p(ro)lim te
offerentib(us) 4o in aridib(us) 2 liq(ui)dis
ex(tra) e(odem) t(itulo) 1 in festibus uo dabat(ur)
p(ri)mogenitu(m) 3 d(ici)t(ur) hu(m) p(rese)ntanti
hec esse durum dixit q(ui)d(e)m ut da
dum e(st) vmd 2 si q(ui)b(us) tot capita
non s(un)t irracionab(ili)ter extimare
p(ri)m(u)m dz q(uia) l(icet) aut(em) 2 q(uod) s(ecundu)m dixerit ē
centesima(m) h(oc) aut(em) dixit p(ro)
cuib(us) esse standu(m) d(e) (con)s(ue)t(udine) no(n) t(ame)n
i(n) aridis 2 liq(ui)dis s(ed) etiam de
aliis q(uonia)m de similib(us) ad p(ri)m(ic)ia
prec(e)d(it) Secundu(m) uo ray(mundum) 2 goff(redum)
e c(on)s(uetu)do standu(m) ut s(upra) glo(sa) circa
p(ri)m(ic)iam c(on)sue(tudi)ne s(er)uet(ur) si l(ice)t 2 si no(n)
l(ice)t ad c(on)sue(tudi)ne(m) circu(m) vicinarum
rectorat(us) si diu(er)sas c(on)sue(tudi)nes
habeant illam seq(ua)tur q(uam) magis
ad mediocritatem tendit uel q(uam)
pluribus obs(er)u(a)t(ur) ar(gumentum) ex(tra) d(e) sepul(tura)
certificari de c(on)sue(tudine) cu(m) olim
in fine uel etia(m) s(ecundu)m goff(redum) q(uod) e(st) c(on)tra
p(ri)mam maiori q(uonia)m i(n) ea om(n)es c(on)
uenint ut ex(tra) de cens(ibus) ex p(ar)te
2 d(e) sepul(tura) certificari in glo(sa) fi(nali)
S(ecundu)m t(ame)n ray(mundum) p(ri)m(ic)ia tenuis esset
n(ec) p(res)b(yte)r h(ab)eret vn(de) sustentari
possit illa c(on)sue(tu)do eligi debet
q(ue) amplius uel salte(m) mediu(m)
inter illas soluet ar(gumentum) ex(tra) x q(uestio) ij
c(apitulum) c(um) plus Innoc(entius) uo d(icit) ex(tra) e(odem) t(itulo) c(apitulo) 1
q(uod) ex quo no(n) inuenit(ur) expressum de
quantitate cui(us)libet maritib(us) op
cione ut det quantu(m) uelit n(on)
c(on)sue(tu)do c(on)trarie p(ro) lia(?) uel ex
i(n)ga(?) p(ro) p(ri)m(ic)ia non soluet ex
cusant a p(ro)p(ri)o s(e)c(un)d(u)m c(on)sue(tu)do
Vbo pue c(on)d(ic)i(o)n(em) sunt obtenta
atq(ue) ex quo no(n) c(on)stat mo(do) a
Circa no(m)i(n)a autem qui e(st) de
vtilitate solui(?) decimar(um) 2 p(ri)m(ic)
iar(um) Sciendum ē q(uod) dans bene
2 fidel(ite)r decima(m) remunerat(ur) a d(omi)no
quadrupl(ic)it(er) p(ri)mo in fructuu(m) uber
tate 2o in corp(or)is sanitate vn(de)
Aug(ustinus) 16 q 1 Decime 3o decima
dederis n(on) t(antu)m habundancia(m)
fructuu(m) accipies s(ed) etiam sani
tate corp(or)is consequaris 3o om
p(e)cc(at)or(um) remissione 4o meritis
glorie bt(?) vn(de) Aug(ustinus) ibid(em) q(ui)
p(re)miu(m) ē p(re)parare aut peccator(um)
indulgenciam h(abe)re desiderat de
cimam reddat 2 de nouem p(ar)tib(us)
elemosinar(um) pauperib(us) dare stu
deat Qui aut(em) non dat decima(m)
puni(tu)r a d(omi)no multi(pliciter) vn(de) d(icitu)r p(ro) ma
lach 3 q(uonia)m ui(n)de non redisti(?)
x(ri)mas 2 p(ri)m(ic)ias ide(o) in fame 2
penuria uos maledicti estis 2
Aug(ustinus) 16 q 1 ma(io)res eni(m) n(ost)ri
ideo decimas h(abe)bant 2 eccl(es)ia
p(ro)pter meri(ta) g(ra)uia dia duplici
tem benedicti(on)em fraudib(us) 2 sub
trahis s(ed) h(ic) n(on) s(e)q(ui)t(u)r ista durissima dei
vicissitudo ut si ei decima no(n)
dederis ad x(ri)am reuerteris s(cilicet)
a mittendo nouem p(ar)tes talis
e(st) raptor vn(de) id postea subd(it)
decime ex debito requirunt(ur) 2
qui eas dare noluit aliena
inuadunt s(ed) etia(m) sacrilegiu(m) vn(de)
x(vi)j(?) c(ausa) q 2 glo(sa) d(icit) amico ra
pe aliquid furtu(m) e(st) eccl(es)iam
fraudare sacrilegiu(m) e(st) eccl(es)ie a q(ui)
subtrahit om(n)em p(ro)uinc(iam) credu
litate(m) p(re)parat e(st) etiam homicida
Vnde Aug(ustinus) p(er) p(ri)m(u)m d(icit) vi a
d(e) mediate subdit quanti 2
quot paup(er)es in loco vbi h(abi)
tat ille decimas non dans
fame mortui ~~fame~~ fuerunt
tot homicidior(um) reus erit
q(uonia)m d(e)n(ariu)m pauperibus delegatu(m)
a d(e)o sibi usurpabit(?) usurpauit

dt hic z plura alia de hac ma in
ext c dudum e 16 q 1 adutum z
q vij maiores | Ad hoc nota q d
religiosi omnes quotiens ipsis predica
bunt in prima dnica qdra z ultra
xme z in festo ascensionis post
nativitate beati joh bapte z as
sump z nativ bte marie audientibus
eos ipse dicere si respecti fuerint ab
eccliarum rectoribus vel vicariis aut
loca tenentibus eorundem | ut ad et
ipsius quorum confessiones audierit
consciam facere q ipsi non absolvant
z si impedirando hoc facere sciunt
obmiserint superiores eorum ipsos
p obedientiam punire teneantur
Qui vero scienter pretermiserint co
sciam facere confitentibus scriptis de
pluribus ipsis ab officio predica
tionis tam diu sint suspensi
donec ipsis confitentibus si hoc si
facultate dicendi habuerint co
sciam fecerint | z eo inde sint co
mendati si predicaverint predicta
negligentia non purgata | z hoc
non extenditur ad religiosos non
mendicantes vel ecclesiarum omnes p
cipientur h omnia sunt p de
privilegiis excipientes · 36

De peculio clericorum

Post consideracionem de
rebus clericorum sive de
peculio eorum | z circa
hoc queruntur plura | Sz quid
hic dicatur peculium | Ro peculium
dicitur uno modo primo quemadmodum pu
modica pecunia seruo a domino
vel filiofamilias a patre concessa
z seorsum a re dni vel patris
posita ff de peculio deposito in
peculium | Sz sive pecunia dicitur
fragile ff de leg ~~fragile~~ iij o
si chorus § 1 | dicitur etiam xo
res personalis ut ff de inc do
... § de tibi | 3o dicitur here
ditas ut p ... C de epis
... z cleris siquis presbiter z pic

sus hic | unde dicitur peculium | Ro a
pecunia a pecoribus quia antiqui
bona sua pecunia erant in pe
coribus ut 1 q 3 com | z sunt
mutuo ~~quo~~ potat eum | z uen h 1
| Quot sunt eius species | Ro
sm h respondeo quatuor | prima est p
fecticium sz quod quesitum de rebus pris
z acquiritur pri quo ad proprietatem
z usufructum | | Adventicium sz
quod acquiritur ex donacione alicuius ul
alter aliud de proveniente ut proprie
tate fortune provenit | ex hereditate
ab imperatore vel augusta donatas
| quasi castrense indicatur
C de bonis q liberis et multa p
ulterius | | Tercia castrense quod sz mi
lites in castris acquirunt ff de
castre pecu p tom | sed hodie ta
les milites non inveniuntur | quia non
servant condiciones quas illi serva
bant | Quarta quasi castrense
sz quod filiusfamilias de ~~consilia~~ sua acquirit
occasione administracionis militum pub
licorum plane hoc C de inoff test
l ultima | Sz hic peculium dici
tur dupliciter | uno o illud quod pervenit
ex rebus ecclie | 2o pt dici quod de
proprietatem | quia de eo clericus regulariter
testari non pt ex e x 1 z 2 hoc
sz uni de immobilibus sm goff | nam
de mobilibus bonis eccle pt clericus
agnatis amicis familiaribus z
pauperibus dare 86 di · non satis
| sive sit sanus sive sit ut ibid | sive
infirmus compos mentis ex e
de testa cum sui in morte ex e x re
latum ij § hz licet | | Alio modo dr
hic peculium illud quod pervenit ex ar
tificio vel etiam a homine ab aliis v
tutum persone | z hoc sm alia dicitur
adventicium | Sz dici pt sm hoc quod
est quasi castrense propter eo quod de ipso
clericus testari pt etiam propter in
pietate preis ex de testamentis | ma
nos | inhic etiam peculio clerico suc
cedunt ab intestato pauperes eius sz

q. i. sunt manifeste | Sed et inuitis
potest facere suam voluntate extra de
de sup abuntes c. i. || Regulariter
tamen illud peculium censetur quasi castrensium
quod clericus non acquisiuisset si
etiam non fuisset ar. extra de
testa. requisisti et illud 12 c. 1. c.
|| Quid quod de oblacionibus depu-
tatis esse peculium profecticium ar. ibidem
|| Sed congrua racione ordinis non
etiam offeruntur vnde presbitero offertur
peccatum non licet || Quid non ob. quod
hoc quia nulla sed admittit par-
rochianum alterius extra de par-
rochiis | ut dicitur || Quid de obla-
cione viatoris | idem dicit hostiensis ar-
gumento 2 q. ff. de iudi. heres absens.
|| Item clerici peculium possunt habere || pro
quantum clerici non [illegible] intrauerint
possunt extra de testa. c. ij. et de sta-
mo. cum ad monasterium ad finem
q. quam [illegible] non vendicassent et
habere possunt castrensium racione adminis-
tracionis ut ibidem s. monachi
et quid vero || Quod peculium donac
potest et inter viuos et causa mortis
quasi castrense non autem profecti-
cium utputa de supradictis || Quidam
dubitant an sit castrensium uel quasi
castrense | Respondeo si non licet eadem
profecticium quasi castrense ar. C. de
vsufruc. l. fi. ex quo licet eadem
profecticium esse profecticium extra e. c. 1 | secundum
hostiensem glo. ibidem cum presumpcione ista
admittitur probacio 12 q. x. c. 1 || Et
hic non quod presbiter emens predia de
peculio profecticio sed emit et inde
scripturam facere nomine ecclesie non
nomine proprio | ut alieno in fraude
extra e. presbiter | et res acquisite reliqui
dicuntur ecclesie extra e. ut vniusquisque | si
enim emat alieno nomine sacrilegium
facit extra e. inspiciendum | Sed secundum glo.
sacrilegium large ponitur et talis pu-
niendus erit | et etiam sic empta
venditione potest | licet non sit pena
et hic ex speciale in cetera ut i. glo. [illegible]

Hic habet quod peculium [illegible] castrense quasi non intrauerint non

Si tamen quis de rebus suis et de
rebus ecclesie emisset pro rata por-
cione diuiduntur inter eandem et heredes
si de hoc constaret 12 q. ii. c. 1.
| vnde etiam ex parte sua sed facere
testamentum | et tunc [illegible] quod non
faciat mencionem que sit separatim
hic in glo. illius c. 1. [illegible] || Et
si clerico possessio uel amministra-
cione non habenti fuit aliquid a
cognato uel comite datum uel re-
lictum | et eius peculium intelli-
gitur intuitu persone relictum nisi
probacio in contrarium appareret extra de
testa. requisisti et illud || Item
si presbiter clericus infra ecclesie vineam
uel agrum fecit | illud habebit
quamdiu vixerit post eius mor-
tem eius ecclesie erit cuius tamen
forte si vellet ipsam possessionem
alium clerico pro beneficio assignari
culta eius pro fructibus ecclesie pos-
set | 16 q. 1. possessiones et hic [illegible]
hic de terra que prius erat in-
culta quam ecclesie et vineas illius
quorum labore facta est fertilis
extra de re. et non ~~[illegible]~~ al. addan
tes vel de terra prius culta
clerico pro beneficio assignata extra e.
e. si clericus ut et glo. 3

De alienacione et pena [illegible]

Postea quia res temporales
ecclesiarum de quibus super
est supra non sed in pri-
oribus capitulis et sub certa forma
substrahi | considerandum de causis
et de forma earum alienandi | et
ad maiorem [illegible] magis
i. specialem considerandum | non tamen de alie-
nacione in speciali quia est in permuta-
cione et obligacione et potissime
de illa que in contractu prauo
|| Primo quod videndum est hic quid sit
alienacio et vnde dicitur | 2o
quod possunt alienare 2q. non | 3o
de forma alienandi res ecclesie
| 4o de pena [illegible] alienantis

[illegible] de alienacione

rebus ecclesie. Item de pena recipientis
rebus ecclesie quam debitam formam. Quarto
qualiter rebus ecclesie aliena
ta possunt formam iuris recuperari.
Circa primum sciendum quod alienatio
stricte sumpta vocabulo quo
omnibus actibus per quos transfertur
dominium, ut C. de fundo l. i. Sed
tamen quibus sumitur scilicet ut comprehendat
quoslibet contractus, ut [illegible] non trans
fertur dominium ut [illegible]
ypotheca emphiteosis quod etiam
prohibentur extra e. c. nulli § alienationis
verbum intellige de conditione perpetua
ut extra e. c. ad audientiam. Nam ad
tempus prohibetur ut extra ne prelati vi
ces suas c. querelam. Sed quia vocabulum per
petuam vero quam concedit autem
et heredibus eius. Nam usque ad
xxx annos possunt locari non ultra
[illegible] de re non aut emphi. § si
non aliquibus coll. ix. Et si potest
fortius illo si loquitur quia in ad
[illegible] de qua dicitur § i. Dicitur
etiam alienare qui usucapi
permittit, et qui non petendo
servitutem amittit ff. de verbo.
significatione alienationis.
Secundum videndum de quo scilicet que res
possunt alienari et que non. Circa quod
sciendum quod quadruplices res ecclesie prohibentur
alienari indistincte ut extra
e. c. i. et c. sequentibus prebende
sive possunt de mensa episcopi sive
de mensa capituli sine dubitatione
sunt de hoc an possunt sine hoc sine
communicatione quod possunt sine hoc ut extra e.
[illegible] c. possessiones
Item non rebus religiose ali
enari non possunt tamen vendendis
ff. de consilii emp. [illegible]
l. demonum licet transeat cum
universitate ut extra de iure pat.
ex libris. Item cum in rebus ecclesie ab ig
norante agitur de contractu ad
[illegible] ff. de consil. emp. l. x.
Tertio sacra vel sacrata ut calix
et patena non conflata reddi
possunt in sua forma alteri ecclesie
conflata autem cuilibet xii q. ii
aurum et c. in eadem de similibus
puta de palliis altaris bene
dictis et aliis ornamentis secundum Ray
et Goff. Item presbyter dummodo su
nobis ecclesie donet vel ex indus
tria propria eius acquirat, pro vin
[illegible] ecclesie quod non multum ma
[illegible] ut extra e. c. conquerens. Sed
qui rebus suis non attulit [illegible]
animum non inferat extra e. c. episcopus
Item bona mobilia scilicet qui aliquod
insigne [illegible] fecerint ecclesie
manumitti potest de consensu episcopi
[illegible] xii q. ii sequentibus. Et hoc quod ma
numissor eis cum libertate
confirmet firmiter [illegible]. Ita tamen
quod non excedat valorem xx sol. ut
e. q. [illegible] aliquibus or
dinem ad titulum priorum [illegible]
sine consensu episcopi illud alienare
[illegible] priorum
et summam quod dotale [illegible] extra de don.
inter virum et uxorem [illegible]. Res
autem mobiles ecclesie que [illegible] do
nari non possunt sine aliquo [illegible]
[illegible] alienarentur et ea quam magis
expedit distrahi quam donari
ut alia [illegible] vestes
[illegible] fructibus arborum ut e. [illegible]
[illegible] opus non e. l. ult.
Sunt tamen plures casus in quibus
licet rebus ecclesie alienare. Primo
causa necessitatis ut cum debitum
urget x q. ii hoc ius. Secundo causa
pietatis ut pro captivis redime
ndis vel pro alimonia pauperum
tempore famis vel cladis vel ecclesie
edificande vel propter cimiterium
ampliandum xii q. ii aurum et c.
gloria xvi q. i quid quidquid
et summa [illegible] xii q. ii sacrorum ecclesia
non potest repetere permutatio quia
dat pro redemptione captivorum
ut ibidem. Redemptio tamen probatur

G L

opem ecclesie pro quibus causis. Ca.
captiuis l. ij. || Si vero prelatus det
pecuniam pro redemptione alicuius cap-
tiui respecte patet ut supra. Item l. ut. Tercio
causa utilitatis. xij. q. ij. sine
exceptione. extra. e. ut super. et c. ult.
|| Quarto causa equitatis quo
certa concedi possunt infeudatione con
philosophi ... que facte sunt
arabiles ... vel heredibus eorum
quorum labore facte esse dig-
noscitur ut tunc tempore contractus
secundum alios aut vicinus ad alios
possunt transferri cum maioris utilitate
ecclesie ut extra. e. ad aures. || primo si
laborauit vel eius heredes vult dare
tantum quantum alius || preferendus quando
si non vult tamen repelli. || Sed tamen
pro labore satisfaciendum videtur
ne defleat se laborem et diligenciam
adhibuisse. ar. extra. de testi. c. cum
c. || Quinto causa commoditatis vel
maioris utilitatis. xij. q. ij. terru-
las. admittitur etiam contractus
precarium. || De quo infra dicetur
possunt etiam alie cause assignari
ut xij. q. ij. aurum. Sed omnes ad pre-
dictas possunt reduci. || Sed hoc. Sed
nunquid pro ecclesie substat conditione
donetur. c. ne alienetur. al. i. nunc
|| nunquid poterit alienari pro casu
necessitatis imminentis alienandi
ut debitum vel redemptio captiuo-
rum. || Dicitur quod sic quia capitulum isti concipi-
untur aurum. xij. q. ij. c. hoc ius. Et ar.
extra quod expressum est quod non excepto
plus hoc donator. || Dixi de
alienatione et emphiteosi. Sed de stipu-
lationibus. || Ad hoc concessit tamen et quidam
alii dicunt quod intelligitur capitulum
res que ecclesie donata prohibetur alie-
nari si etiam ista non habent
possessiones alias. || Si vero vero
habet alias non prohibet nunquid capitulum
intelligitur secundum stipulationes quod ut
dicit eadem res talis alienatur
pro captiuorum redemptione ut con-

q. ij. aurum || Alii dicunt simplici-
ter sine quod res que donata non
prohibetur alienari et pro redemptione
captiuorum ut dicit c. ult. de
stipulationibus. || Nec enim inuenitur
expresse illud tamen aurum non
loquitur de talibus rebus sed
tamen de ... loqui uidetur extra.
de rebus ecclesie non alienandis. c. i. || Et
dicunt quidam quod res immobiles
ecclesie ab imperatore date non possunt
alienari aliquomodo. Sed contra
C. e. q. ij. c. hoc ius. || non sit
Deo ... quia tale pactum est contra
legem. xij. q. ij. aurum || Respon-
deo ... de ...
apponatur expresse quod non alienetur
etiam in casibus illis talibus con-
dicio tamquam turpis pro non ad-
iecta habetur ... alienatio
alienatio. ut extra. de con. ap. c. si.

3 || Sequitur uidere de tercio scilicet que
sit forma alienandi res ecclesie
certa quidem secundum quod res que sunt
de ... non possunt alienari
sine aliqua sollempnitate ut dona-
tio. xij. q. ij. terrulas. || Sed alie cum
sollempnitate. et aliquando quidem
... de ... episcopis intrabant
et de causa alienationibus cog-
noscebant et prescribebant ut
q. ij. sine exceptione. Et si res
sit modica et uilitas magna
non requiritur consensus. ar.
c. ut c. q. ij. terrulas. || In rebus
autem monasteriorum alienandis
requiritur consensus abbatis et
capituli et episcopi. xij. q. ij. abbatibus
sed hec non seruatur ubique. et ideo dicit
Goffredus quod credit sufficere sollep-
nitates secundum approbatas loco-
rum consuetudines. || Hostiensis non
placet quia possent esse ex-
cepcionis ... ar. extra. de con-
stitutione. c. i. || Si vero prelatus ...
parrochialis requiritur etiam
consensus presbiteri xij. q. i. placuit

alienacio aliter fieri nulla est ipso
iure quia non intelligi in
eius detrimentum unde si sit eius
lesa restituitur extra de in integrum restitucione c ad nostram presbyte
rum mortuo per episcopus alienat
a° 16 q 1 statuimus 2 c sed ex no
ta in c 1 in glo et secundum hostiensem si
episcopus alienet preciosa bona mobilia
eciam in ista licet ... de
fensionem et nisi faciat hoc pluries
tractatu diluto puta quia etc
et dicit quod quilibet quod plus sibi videtur
et cum congnicione cause et habito ex
presso consensu capituli alienacio
...ad tempus non requiritur solempnitas
talis et sufficit tacitus consen
sus capituli 12 q ij sine exceptione
Et hoc intelligitur de immobilibus p
ropter ... de hiis que fiunt a prelato c ij
et c tua in glo ‖ Sollempnitas
aut ... que habetur 12 q 2 hoc ius
hoc non servatur secundum goff ‖ Et et
in multis aliis homines dere
linquunt et omittunt ‖ unde secundum
hostiensem de alienacionibus preciosis sol
lempnitas est servanda ut in decreto
... et non tantum sollempni
tas predicta ‖ Sed et ulterius re
quiritur quod totus clerus consenci
at et alia de quibus causis sup
dictis merito et hoc exigat et
possessio clericorum interveniat
et nullum incomodum domus dei si
at 12 q ij sine excepcione et quod ex
mobilibus non pro debito solu
cio sed debitum urgens debitum
canonicum scilicet ... causa ...
... 12 q ij hoc ius et secundum goff
Et solempnitas de consensibus tantum
maioribus et matricibus observanda
... ar ... q 1 non dicatis de
... videntes illi
matricibus tamen eius est
... maior ... ad hoc
... inquisicio de alienacione
... eius possessiones
... auctoritate sufficit ca-

consensus ut in c sine excepcione
in hoc tamen capitulo loquitur de
possessione et quod dicitur de
clericis intelligitur de canonicis
non enim debet quidare ...
ecclesie cuius ipsi sunt inti
tulati nec ... quilibet
eorum alius licet percipiat fruc
tus eius ecclesie secundum ... episcopus
vel eciam concedere alio nec tamen erit
canonicus 16 q 1 possessiones
¶ Secundum vero hostiensem ipso c dudum
solempnitas illius non continua
dudum sine forma 12 q ij
sine excepcione et 12 q ij c 1 adsunc
et extra de hiis que fiunt a prelato c ij nec
obstat quod lex illa canonibus
est inserta hic enim sancitur
ut ... qualem assensum principes
ad eandem habuerunt certa aut
eam non approbaverunt nec servari
precepit nec de ea aliquis ca
non mencionem facit ‖ Jo. vero an
dreas super illud c. dudum quod illa
solempnitas in desuetudinem per
contrariam consuetudinem ... abiit
... leges ‖ Distinguerunt
autem hoc sine laudacione hostiensis
et hostien in decreto autem
consensum sine laudacione ‖ De
cretum est ... quia index co
tractum fieri iustum esse faci
decernit autem interponendo
vel aliquam in possessionem mitte
... mittendo declarando ff de
damp infecto ... finita et
interponitur ante contractum ff
de rebus eorum l magis § non
passim et § sequenti ‖ Auctoritas
est auctorisabilis consensus com
petens sibi ex officio publico
vel administracione legitima ut
sunt tutores et procuratores
ff de aucto. tu ‖ Consensus aut
sine collaudacio est voluntas
multorum ad quos pertinet res
simul iuncta ‖ Sicut ergo ... quod

alienacionem vel certe non requi[ritur]
decretum predictum, si cause cog-
nicio, auctoritas episcopi et consensus
cleri. Sed numquid valeret con-
sensus canonicorum non habita
inquisicione, extra de hiis que fiunt a prela-
tis c. ij. et hic eciam communiter
c. q[uod] a pre. sunt approbare extra de
concessione prebende. Secundum Goff.
extra de hiis que fiunt a prelatis, cum a
pluribus in summa eiusdem tituli
dicit contrarium, quia licet inveni-
atur de electionibus capitulum requiratur
consensus omnium extra de cler. in
generali, secus tamen in alienacione
est, ut in nobis et c. eciam eo queit
li. vj. c. eodem, amplius de glose
Jo. an. ibidem dicit quod prima o-
pinio non est vera quia non precessit
tractatus, ut ibidem. Sed si precessit
et deliberaverunt alienare, si
pinguior consenciat valet con-
sensus, et hec locum opinio.
Item ad hoc nota quod in ecclesiis col-
legiatis et cathedralibus, si
bona episcopi sunt distincta a bo-
nis canonicorum, et episcopus ali-
qua de sua mensa velit alie-
nare, ipse tamen tunc summarie
intersit. Sed alienacione facere
et canonica pergat dicit sine con-
sensu predicte, et primisso debi-
tractatu alienacionem summarie sub-
scribere, et prius pro secta mensa aliqua
sua mense velint alienare,
ipsi prius alienacionem sua faciant
et episcopus prius auctoritatem suam
consensum prebens, et sufficit si
consensus huiusmodi prestetur in ipso
contractu vel post contractum,
extra de hiis que fiunt a prelatis, nobis ne-
ve de hoc in glossa circa alien-
acionem li. vj.º de rebus ecclesie non
alienandis. Secundum eciam Hostiensem, excepto
rem ecclesie sue alienat ac epis-
copus auctoritatem interponat, et hoc verissime
inter et quod di. dixi quod Item

quod vide de quarto secundum quod est
pena male alienantis rem
ecclesie. Circa quod scito quod pena eius
est deposicio, si episcopus hic extra vel
xij. q. ij. monemus et c. apostolicos
imperialem restitucione velit
peticione propter se sibi, et eandem
penam patitur clericus iniuste
subscribens ut ex premissis, et de
restitucione rerum non determinata
ff. commoda l. iij. §. j. celerem
restitucionem intellige secundum Hostiensem
ibidem, antequam ecclesia ledatur
ex tali alienacione vel secundum
Hostiensem per interpellacionem ecclesie
sine mora. Sed eciam alienator
interpellante ecclesia opponit eum
possessore ita quod rem redimat
vel restituat ecclesie vel saltem
agat contra possessorem, quod ei licet
extra de hiis que fiunt presbiterorum
admissa tamen sibi accione ab
ecclesia, et imposito in hoc presbiter
ecclesie vero esse in mora. Item
autem per compendium mora et
pena deponis de qua dom-
inus supra, et episcopus de qua quod
est presbiterorum vitabit
secundum Goffredum et Hostiensem, nam et presbiter
rem alienavit, et de nove pe-
nam reciperavit pena excita
vitabit ff. de ali. iud. mu-
tand. sua l. ex officio sicut presbiter aliena-
vit. Item ad hoc nota secundum
Hostiensem extra de rebus ecclesie non al-
ienandis, quod subscribens vel ad
auctorem contractus subscripcio
desiderat consentire videtur
et hoc intelligas cum dicitur ista
secundum quam aut subscribit nomine
alieno, et tunc non obligatur
nec consentire videtur ff. de insti-
toria ac. l. ult., aut nomine pro-
prio vel sciente et tunc oblig-
at consentire videtur, ut in
c. presbiteris vel ignorat et
non vero consentire intelligitur

C. de donationibus inter virum et uxorem. ¶ Sequitur
videre de quinto scilicet que est pena recipie(n)-
tibus res ecclesie contra formam premis-
sam. Circa quod sciendum quod pena eius
est ut clerici vel ecclesie sub fructibus et re-
stituat et preterea ab ecclesia repetere
non valeat, per quod infra hoc titulo et habetur
expressim quod alienante presbitero pos-
sessor bone fidei quod est ad an-
dream, et huius opinionis fuit
hu(gucio) et go(fredus) hostiensis et goff(redus). Et est ro-
ut prelati metu pene caveant
ab huiusmodi vendicionibus hoc sibi.
¶ Aliqui tamen dixerunt quod scilicet quod
quis accepit mala fide rem eccle-
sie non licet actione que alienata
non est nisi per cautione et de evic-
tione premissa sit ut C. de evic-
tionibus. Sufficit tamen huiusmodi opinionis
est videre. Et est ad andream in
glossa 3a. ¶ Sed primum et verius firm-
o. ¶ Sed ficit quis vel re-
cipiat ecclesie bona antique venditio
haberetur et videre tales excludi a
ctione ecclesie cum res donata
auffert quod est qui res. ¶ Item
et provenditio sit fratri ergo potes-
tatis layce quod est vel laicis.
¶ Item nullus religiosus mo-
nasterio prioratu ecclesie sed
administracionem eius presidens.
¶ Item circa redditus aut
possessiones eiusdem ad certum
tempus vel advitam recipientibus
pro aliqua pecunie quantitate
quamvis non concedere prout circa lo-
corum evidente proverio necessitate
et utilitate, et sine consensu
speciali conductus. Si autem si non
habeat conventum prelati proprij
fiant aliqua concessiones ie
quas non tenent. In nullus ius re-
ceptoribus acquiritur, et concce-
dentes ab officio fuit sus-
pensi. Hoc tamen prohibitio non
extenditur ad locaciones vel ad
fructum aut redditum vendi-

et tempus modicum faciendas. Ex-
de rebus ecclesie non alienandis
monasteriorum. ¶ Sequitur videre de vi(o).
Scilicet quid et quare res ecclesie alienata
preter formam iuris repeti possunt. Ex-
pro quelibet prelati male ecclesie scilicet illius
ut dicit glossa alterius, et etiam pre
prechiamid prelatus successor et
cum fructibus quod est sequitur in
fine. ¶ Unde potest peti per electos in
ecclesie et canonicos et patronos et
filios et nepotes ut ibidem ut 16
q. 1a ~~...~~ filius, et etiam in
merit venire que quod est de his que
fi. a maiori parte c. 1. § penultimo et
ultimo, quia non fuit indempneta-
ti providia quia fuit indefinitione
eius ecclesie ut ibidem et de quod salut
quod est de preben. de multa, potest etiam
peti per successorem quod est et quod in
fine non obstante aliqua pena quod est
de pactis c. ij°. ¶ Etiam non tamen e
res illa agere potest qui alienavit vel
successorem. C. de sacrosanctis ecclesiis
nibeniu § ultimo, et q. ij applicos
quod est de pignoribus c. iij in textu et glossa, et
contra recipiente ut dictum est supra.
¶ Sed non saluente alteri liberatur
ff. de eo per quem factum est l. 1. § si
plures, et cum plures deleant cumque
puniatur ut potest petere ut actiones
sibi cedantur ff. de cauti tu si plures
unsi. ¶ Etiam potest petere quemcumque
unicumque et quemque potest
alterius. Ratio potest non emptor per quem veritione
solam sed pactum actio tollitur ff.
deposita l. 1. § si apud. ¶ Etiam
si potest in in integrum consequatur
libertas. Ratio tamen omnia consequitur ab
alteris ff. de eccl. acti l. i. ¶ Etiam
si compensat cum omnis et eius vendi-
tum faciat ut eius compare rema-
neat. Ratio tamen omnia consequitur ab alio.
¶ Sed unde eius potest repetere
rem quia alienavit iniuste vel
quod non est ipse de eius tenetur.

G

et que tenet ecclesie [illegible] cuius agen-
tem repellit exceptio C. de eius
exceptione | Sed replicabit idem
ecclesie sicut et mulier replicat se
et mulierem esse et io p. vel [illegible]
[illegible] competere ff. ad vell. Si autem
[illegible] hoc et cum eo [illegible] ber ex
e. preiudicio ¶ Utrum abbas eccle-
siam quam de manu laici accepit
retinere possit Respondetur 16 q. 7
c. 1 et c. nullus et c. sequenti et 18
vide in decimis et aliis rebus
cathedralem [illegible] sine consensu
valebit e. q. sicut ipso et c. de
[illegible] de his que fiunt a prelato [illegible]
[illegible] decreto et c. illud ¶ Utrum
in rebus ecclesie aliquibus detentis ad
[illegible] ecclesie [illegible] reducendis
sufficiat alicui episcopo [illegible]
ta puta laicus detinet decima
ad parrochiale ecclesie pertinentes vel
eam transfert in aliam eandem
¶ Numquid possit hic de consensu
episcopi tamen Respondetur sic de his que fiunt
a prelato in capitulo 16 q. 1 c. fi. Sed
[illegible] ecclesie alie
nari quia transfertur ab una
ecclesia in dominium alterius ecclesie
Respondetur licet in se [illegible] alienatio-
nibus quo ad primam ecclesiam [illegible]
sunt | tamen concessa illa non [illegible]
[illegible] quia res ab ecclesia alienatur
et sic intelligitur quod dicitur [illegible]
ubi [illegible] alienatio tollatur ut [illegible]
magis [illegible] | quia [illegible] ab
illa ecclesia cuius sunt ablata tamen
[illegible] | et sic eam [illegible] ecclesia que est
unita et sic utilitati [illegible] ecclesie
[illegible] ¶ Ad hoc nota quod [illegible]
qua ecclesia vult impetrare in-
tuitu quod sibi liceat talem [illegible] ac-
quirere | sed addi [illegible] clausula scilicet
[illegible] ecclesie [illegible] cautione quod [illegible]
ad pigniorem fortunam [illegible]
[illegible] | [illegible] sibi
de [illegible] satisfactio ¶ [illegible]
[illegible] de [illegible] scilicet [illegible] ||

qui [illegible] [illegible] ecclesie | primo
[illegible] quo [illegible] prebende et
[illegible] ¶ Item quod [illegible]
[illegible] compensatur
[illegible] | Sed iste [illegible]
[illegible] quibus Sed capitur [illegible]
[illegible] principium [illegible] | et
[illegible] Sed iste [illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible] concedi
[illegible] prebenda [illegible]
[illegible] personalis [illegible]
[illegible] prestatio que conceditur ab
ecclesia [illegible] usque ad mor-
tem eius ¶ [illegible]
quia non [illegible] in [illegible]
[illegible] motem [illegible]
[illegible] usque ad [illegible]
annos dare [illegible]
[illegible] aliquis [illegible]
[illegible] | Conceditur prebenda [illegible]
legem [illegible] laicus [illegible]
unam vineam valentem [illegible]
et [illegible] ecclesie ad [illegible]
| dabit [illegible] ecclesia duas vineas
equalentes | et [illegible]
statim possessione [illegible]
et [illegible] | Si
[illegible] vel [illegible]
[illegible] | dabit ecclesia [illegible]
vineam unam equalentem [illegible]
laicus [illegible] duas vineas ad
[illegible] C. de [illegible] et [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ecclesie | [illegible]
quos [illegible] una vinea [illegible]
[illegible] | [illegible] duas [illegible]
| et [illegible] duas [illegible]
[illegible] x q. ij prebende et
non [illegible] prebenda [illegible]
[illegible] ecclesia 12 q. ij prebende
| [illegible] quibus [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] | quia [illegible]
12 q. 2 [illegible] ubi [illegible]

pstario z reb que recipit a laici
co non dz tributis grauari ma
gis quam illa quam laicus recipit
absoluta | ff de sacrosanc ecc. a. hi
nis prariis ¶ Si aut prcaria fi
at monasterio z reuocari pt p suc
cessorem non obstante pena apposita
pcaria p psalum ut contractus
datus est extra e. c. ijo ¶ Est aut
monasterio fcta p dentz z b vinee
quas msi transfert vinea pria
hic sm l. cum hi concedunt ut
dein z ul forte cum laqueus
incipit senex ul debilis uel
paup quia tali dz eccia etiam
de gpo subuenire 16 q. 1 quod z
nota q prcaria o [illegible]
tur ¶ Certius opus e iste pre
magis psuit pglossam ve pe
renastens ¶ Contractus qui dr
prcarie inplendali cum tn ma
gis durat quam in homo uiuat
transit n. in heredem | tn d qn
que modo quandocumque dz reuocari
extra e. c. 1 | z puto qd pstatur
sub cto tempore quia forte hs
utilius z dabit aliam rustico
usque ad quinque annos cuiuq labor
meliorabit illa terra extra de reb
ecc no alie | ad aures ¶ Si
ad contractus i sic quandocunque
reuocetur nichilominus reuocatus
intellige ex e ro ne pdat ecca
ius suum | quia transit in herede
prelati sepe mutant etiam
defacili ius suum pdere posset
16 q. iij cum ¶ Est autem
contractus sz contractus quod dr
prcaria e contractus qui dur
prcarie | non pnt reuocari pro
recipientis voluntate extra e prca
rum | l. ult in hoc similis co
modato extra e de comodato c uno
¶ [illegible] sub z cum sicut e mod
[illegible] sicut actor | i. con
tractus qui dr prcarium conc
sicut e qui concedit solo ma

tur quia concedens quandocumque potest
eum reuocare pt | et sic ergo prca
rium exptibus pcte in concedere
intendit | quam diu patitur qui
concessit extra e. c. si | Et nota q
precario quis potest prcaria ut
ff quod dimidii | uel quod di
midendo. s. int pdones | Et
aut ver q tamen ponderatur de
prcariis extra e ta c. a. p quibus co
tedunt prim cum lapius de
prcariis | tem de prcaria z in de
prcario ¶ Ad maiorem decla
racione nature contractus p
cau ... quo differt ab
aliis a donacione quia q dot
pe dat n. reuocet | quandocumque
placebit ut extra e c. 1 ¶ Eum
commodato conuenit | quia nec
comodans nec prcario concedens
facit rem accipientis ff. e. l. 1 ¶ Sz
differt quia comodans ad certum
usum concedit nec reuocare pt
nisi usu illo completo extra de co
mo. c. 1 | retinet etiam possessionem
de comodate ff comodati. xi | precario
no concedens no pmittit certum
usum z ideo reuocat quandocumque etiam
placet extra e. c. 1 | z possessionem no
retinet sz potius recipiens pos
sidet naturaliter ff. e. s. penultimo
Duo n. de solido prcario possidere
non pnt | ff. e. duo | concedens
tn possidet ciuiliter ut ibi | Et a lo
cato uero differt quia locatio
non e gratuita extra de loca. p
totum | prcarium uero sic. g. ut ex
pdictis ¶ Differt etiam ab em
phit. quia illi concessum ius
sit pt i aliud domino requisito
extra de loca potuit | quia e non
contingit prcario nec talibus actibus
pdictis ¶ Soluitur prcarium quinque
modis | primo pria voluntate eius
qui concessit ff. e. l. 1 ¶ Secundo mor
te eius cui e concessum extra e c.
si ¶ Tertio alienatione rei prcario co

[margin:] quibus [illegible] qd dat
[margin:] qd dat si precario recipit ut reddit ut recipit

ressessibus cum rem alienam uellet re-
uocare ut ibid. ¶ Item finito tempore usus
ad quem res erat concessa ff. commo-
dati. ¶ Item debitore soluente pe-
cuniam creditori soluitur precarium
pignoris ff. e. si debitor. Hec
glossa ho. et b. extra e. ti. ¶ Con-
sistit autem precaria in rebus mobili-
bus et immobilibus et incorporalibus ut
seruitutibus ff. e. l. ii. § ult. et l.
iii et iuncta glo. i. li. ber. extra e.
t. ti. glo. i. 28.

De dignitatibus ecclesiasticis et primo etc.

Utrum in beneficiis sit attendenda dignitas.

Consequenter considerandum de prelationibus et dignitatibus ecclesiasticis et primo in generali, secundo in speciali. Ad primum sciendum primo quid est dignitas. Secundo utrum in beneficiis sit attendenda dignitas. Tertio de potestate donandi.

Quid sit prelatio seu dignitas

¶ Circa primum sciendum quod prelatio seu dignitas secundum ho. est quedam preeminentia in gradu et hec aliquando uocatur personatus uel custodia extra de iusti. e. ti. seu officium uel ministerium [illegible] extra de consti. cum accessissent extra de preben. ut essent. personatus dignitas appellatur. Unde archidiaconus decanatus primiciatus et huiusmodi nominibus ostenduntur et prout est omnibus hec proprie uocari eo quod quandam prelationem [illegible] habent extra de [illegible] et quibuslibet huius administrationem dicitur preter [illegible] i q. 3 saluator etiam episcopus extra de dona. fra-ternitatem. et prout hec esse an-tiqua diuisa diuidas articulos huiusmodi sicut copiosius hec plura in-terim. et ad unum locum pertinent omnia lxxxix di. singula. itaque in ea etiam uel in diuersis et non per aliquos tamen officia extra de preben. [illegible] et etiam dudum. ut etiam plures ecclesias parochiales ut ibid. de quo dicitur ut dictum est. ¶ Preeminentia autem

ad aliorum preesse multi. ¶ Unde ue-ritatis sunt ministrationibus quia prest archidiaconus archipresbiteris extra de offi. ar. presbiter c. i. ¶ Item ratione ordinis quia prest presbiter dyaconus lxxxxiii di. olim nunc ad hoc et fine. ¶ Item ratione consecrationis quia prest episcopus presbitero lxxxxiii di. ad hec autem. ¶ Item ratione antiquitatis ut prior habeatur qui prius fuit ordinatus extra de maio. c. i. ¶ Item ratione ordinationis ut scilicet maior habeatur qui maior fuit ordinatus extra de maio. et obe. ¶ Circa secundum queritur utrum in prouisionibus beneficiorum debet attendi ratio dignitatum ut scilicet plus percipiant qui sunt in potioribus ordinibus constituti et secundum gradum dignitatum meliora stipendia consequantur. uidetur quod sic xii q. ii. nobis nobis xxiii q. i. in militari extra de maio. statuimus ubi dicitur quod qui maior est digni-tate preposterius sit acceptus debet in percipiendo [illegible] ¶ Sed contra omnes qui de una ecclesia familia sunt eque percipere debent extra de consti. cum omnes [illegible] et cum in [illegible] statuimus. ¶ Item aliquando considerari nobilitas persone sua debet. scilicet ut qui sunt magis pollentes nobilitate persone sua consequantur ab eis qui commouent eos ad plena beneficia. et maiora dicitur etiam eos qui sunt in eminentia consuetudine esse ut plus percipient dignioris quam minores secundum quod dicunt [illegible] si [illegible] consideratur magis consuetudo cuiuslibet ecclesie secundum quod uolunt una gratia [illegible] datur etiam uidetur [illegible] ad consuetudinem [illegible] extra de [illegible] tamen quid non est [illegible] minoribus [illegible] consuetudo sit [illegible] dicit [illegible] statuimus scilicet quod qui maior est ordine

pt potior in suscipiendo portione
exponit^r potior p(er)d(ic)t(u)r sz ut preparat
prius ee^c finali pt ubi p(re)benda
nõ sunt distincte cū vo sunt dis
tincte quilibz p(re)se papit(ur) dit(ur)
[illegible] ¶ Et vo dr^r impapienda
portione exponit ho. i. inpa
piendo p(re)benda qua p(re)benda di
ci non debz q(uod) de p(re)ben maioribus
q(uod) d(i)cta q(ui)b(us) §. i. dicit simp(li)c(ite)r
q(ua)m i(n)d(ic)e(n)tes volentes ordinari nō
[illegible] p(re)sentan(tur) e implendo e
[illegible] ar q(uod) d(e) p(ri)n(cip)ibus [illegible]
Et h(ec) (con)stitutio gradib(us) ut d(e)cla
tur q(uod) de consti c. fi. [illegible]
[illegible] sunt d(e) cottidiane dist
[illegible] tom ex. [illegible] h(ec)
inductio ut clerici reddentur ad p(re)
cipiendum ordines p(ri)mores di
ac c. si. d(e)finie e(t)c. p(re)rogativa or
dinis p(re)fer(tur) etiam p(re)rogative
antiquitatis in p(er)cepcione p(re)be(n)
darum ~~p(re)fert(ur)~~ p(re)fert(ur) enim q(uod)
[illegible] racio ordinalis i(n) p(er)cep
tione b(e)n(e)ficij q(ui)a si q(ui)b(us) recep
[illegible] auctoritate ip(s)e p(re)fert(ur) auct(oritat)e
[illegible] legati ut ep(iscop)o vel ca(us)a
[illegible] a maiori [illegible]
[illegible] ¶ Circa (con)sequentia — *De potestate donandi.*
[illegible] ad p(ri)mus potissime
[illegible] attendere in[illegible]
[illegible] descendit et — *Papa*
descendit e(t)c. [illegible] dignitas su(m)
p(re)minentia e(st) maior et minor
papam superior [illegible] omnib(us) [illegible]
[illegible] e(t)c. [illegible]
legatus q(uo)d ad [illegible] — *Legatus.*
[illegible] gerit vice p(a)p(e) ¶ De inde
p(ri)mas sive patriarcha q(ui) est [illegible] — *Patriarcha*
archiep(iscop)orum suffraganeorum suorum
¶ De inde archiep(iscop)us q(ui) est [illegible] — *Archiepiscopus*
orum suffraganeorum [illegible]
[illegible] ¶ De inde ep(iscop)us [illegible] — *Episcopus*
[illegible] archidiaconi [illegible]
[illegible] archidiacono [illegible] — *Archidiaconus*
[illegible] archipresbiterorum — *cong.*

¶ archipresbiter p(re)sbiterorum parochianorum — *Archipresbyter.*
et h(ec) d(i)c(t)a gradum [illegible] adiun
[illegible] e decretum [illegible]
sit in quoq(ue) ordine [illegible] n. me
brorum varietas p(er) diversa officia
e robur corporis [illegible] e pulch(ri)
tudine [illegible] ita p(er)sonarum
varietas p(er) diversa officia [illegible]
distributa e fortitudine e ve
nustate [illegible] manifestat [illegible]
q(ui)a [illegible]
[illegible] alij
alij de dominio sive p(re)sidencia
[illegible] ¶ Utrum p(otes)tas sit a deo — *Utrum p(otes)tas sit a Deo.*
[illegible] non est p(otes)tas nisi a
deo [illegible] bo(n)e
[illegible] in hac p(otes)tate [illegible] consp(ec)
ta [illegible] effec(tus) eius [illegible]
ordo superioris ad inferiorem [illegible]
[illegible] bona [illegible] a deo [illegible]
ordine instituit deus ad laudem
bonorum e vindictam malorum ut d(icitu)r
[illegible] ¶ Secundo [illegible]
[illegible]
[illegible] a deo [illegible] p(re)siden
tib(us) e [illegible]
ut p(er) industriam vel violencia(m)
[illegible] ad [illegible]
[illegible] talis p(re)siden(tia) [illegible]
aut est ad bonorum [illegible] aut
ad malorum punitionem [illegible]
[illegible] ad [illegible] p(re)sidentib(us) [illegible]
[illegible] a deo faciente [illegible] ordi
nante [illegible] quos [illegible] — [illegible]
facit [illegible] a deo p(er)mittente [illegible] aut
[illegible] ¶ [illegible] Oz(ee) viij^o [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] distinguendo [illegible]
[illegible] iusto mo(do) [illegible]
¶ Utrum p(otes)tas p(re)sidendi sit bona — *Utrum p(otes)tas p(re)sidendi sit bona.*
[illegible] p(ate)tz ex responsione
[illegible] immediate p(re)cedentib(us) ad
maiorem tamen evidenciam sciendum
[illegible] Augustinum [illegible]
sunt bona [illegible] maxima [illegible] ut [illegible]
[illegible] malo

vtitur (alia ancilla ut sunt pauca
bona sine quibus pluribus recte viuitur
et quibus pluribus male vtitur et me
dia ut pote ad[illegible] sine quibus non
recte viuitur quibus tamen fieri quibus ma
le vtitur potestas aut dominandi ut
velit hoc et dicitur ij. et opus bona
fortune que sunt in bona prima et
media magis bonum est capitulo ij. dicitur
3 politicorum principatus non tamen et
nihil sic etiam expediens sed
si in rebus puta non vtitur Vnde per
quod potestas talis est bonum expediens
et necessarium ad salutem reipublice ut ciuitate
et regnum est maius bonum quod est
est necnon aliorum particulare quia bonum gentis
et ciuitatis quam bonum particula
re ut .3. ethicorum non tamen simpliciter quod est
absolute maius bonum est vel illi
quod subici Et sub conditione scilicet si
sit ad hec ydoneus ¶ Vtrum
potestas temporalis dominandi bona temporalis
quod hic possidentium subiectione
talia etiam temporalis que acquirunt per
electionem ut principibus substitutorum
vel spiritualis qui sunt archiepiscoporum curia et
vnum temporalium administratorum prima
licite potest acquiri et appeti quia naturaliter
regnis eciam ipse distinguit non
potest per alios exequi Tercia licite
potest appeti a diuersis conuenientibus Sed quia
.3o. poli. ¶ Sexto ex inquit sic nos
principatus principales principatus
tamen hec primo amore consistere
policia dicitur perfectam maxime
optimam principatus etc. ciuitatis et iusticia
vna quam policia etiam que ad po
liciam licet aut aliquibus sciencibus
sit hec possit propter vtilitatem reipublice
licite principatum appetere non tamen
dicitur petere vnde .2o. poli. .3o. non bene
statutum est ipsum petere quem principa
tu dignificabitur ¶ Sed si spiritualis non
potest peti nec licite potest appeti vnde Augustinus
.7. lxix ¶ Locus superior sine quo regi
regi non potest et si non dicitur ad ministrandum
indecenter tamen appetitur ¶ In hac eciam

potestate attendo tria scilicet celsitudinem
honoris habundanciam et admi
nistracionem temporalium et operacionem spiritualis
spiritualibus propter primum appetere prela
cionem spiritualem est presumptuosum et
a deo reprobatum Vnde potest Amant
primos accubitus in cenis et cathe
dras in synagogis et vocari ab
hominibus rabbi sicut apparet et cupi
ditatibus signum quia tamen pot
minus bonum sine vel melioris
prelacionis vel spiritualibus est maior vel
temporalis Vnde dominus in mathei primum
querite regnum dei et hec omnia ad
dicientur vobis ¶ Hinc apparet quod
probat dominus .3o. vltimo dicens per
.2o. paste oues meas non te
¶ ¶ per 3m apparet est fatuum quia
fatuum est aliquid appetere sine vel
periculo cum hic potest sine periculo hos
placionibus et ideo fatue placionem
appetit ut bene operari possit vel
subditos sed sine se potest deperire li
cite non aut primatum honoris
vnde Crisostomus super mathei operibus de
siderare bonum est primatum aut
honoris concupiscere vanum est
vnde arguitur cum non potest appetit pre
latorum et et cum scilicet propter bonum opus
animarum aut credit se addiscere dignum
et tunc est presumptuosus et videtur
dignus aut indignus et tunc est
fatuus et superbus quod qualiter ipse ap
petit aliquid concupiscit Sed
illud quod potest qui animas suscipit
sapientis est Vnde non dicitur quamvis
aut tamen appetit si quis suscipit .i.
cum [illegible] curam est et obligatur in
suscepta suscipit et veniam et omnium
non ut honorem capit et spectat
quia et obedientibus ut dicitur sum
ergo quod loquitur .5. cum scilicet per oues
ipse ut custos et pastor in[illegible]
tur qui suscipit benef[illegible]
aut sine potest [illegible]
sublimius regnat ¶ [illegible]

sicut dicit glosa in pastorali | tunc
erat laudabile episcopatum querere quando
per eum non esset dubium quin ad dig-
niora supplicia pervenire possit. Nunc
enim quibus ad hoc invitabitur zelo
caritatis divine, et propter hoc illo dicit
apostolus i ad thimo. iii. qui episcopa-
tum desiderat bonum opus desiderat.
Nunc prelatorum circa dominos in
subditos | Primo quia sic potestas eius ecclesie
consistit in eam a papa si nominis
io. primo | De plenitudine omnes
accepimus gratiam pro gratia potestas autem
est sicut potestas divina sicut illud | ii. ca.
io. Nos vos mortalibus in nigre et
dne et benedictis sed eternum | quo po-
testas prelatorum ecclesie et divinum
Secunda autem dominorum tempore ipsius potestas
subiciendi sibi aliquem ...
Tertio dominium dicit ad servitutem | quidem
quam coarctat libertate | ratione
et ideo dicitur vel et sunt obedientie pro
omnia nisi ... carnalibus. | iiii. o.
quarta dominorum potestas imperandi alicui
preter naturam contra voluntatem | et
talis et potestas prelati de religione | quinta
dicitur dominorum potestas construendi ex pub-
lica utilitate | et sic dicitur dominorum po-
testas vigendi medicina | unde quo do-
minum incute debet subditis timorem
sicut dicit sapiens contritus sunt ...
nisi et suppliciis emenda-
tio dicit sic dicit ... ut dicit ... ad eos
qui a ... fecit eos ... | ...
dicitur ostendere debet subditis amo-
rem quia caritas fecit eos ...
... debet esse humilis ut sit pre-
omnibus ex quibus sicut illud eccle.
rectorem te posuerunt noli extol-
li | sed esto in illis unus ex illis
... dominorum ex nitidine ... potestate
... subditorum | alii timorem
... alii amorem ... sicut
... pet. ii. ... ... in ...
... malefactorum laudem ... bo-
norum.

De papatu |

39

Deinde considerandum
de dignitatibus eccle-
sie primo de papatu scilicet
de dignitate papali
2o de dignitate legationis | 3o
de dignitate patriarchali | 4to
de archiepiscopali | 5o de episcopali | 6o
de usu pallii | 7mo de aliis dig-
nitatibus inferioribus | Circa primum
primo de excellentia dignitatis
papalis | 2o de hiis que sibi soli
reservantur. Circa primum sciendum
est aliquis unquam ... ...
sit et esse debeat in ... reli-
gione ... obedie-
ntie | ... ligamini-
bus ... ad subiectionem obedie-
ntie obstricti | sicut illud apostoli ad
Ro. 13o omnis anima potestatibus sub-
dita sit | et hec sunt ... qui
domino officiorum ... et omnes
tamen ... hec ... ad unum primum
... principale respi-
ciunt ... et ad
... ... mediatorem dei
et hominum ... ad eius vicarium
... ostenditur per ... testamenti
... et per ... et per instrumentum
et per ... documenta | de
quo primo pro ... testamento | scribitur
enim deu. 17o si difficile et am-
biguum apud te iudicium perspexeris
... | ...
et ascende ad locum quem elegerit dominus
deus tuus | qui autem superbierit
... obedire sacerdotis imperio
... illo | ... hic ap-
pellandi ... facultatem | ...
colligitur quod ... erat unus sum-
mus pontifex ad quem ...
erat ... obediendum
ab omnibus | si ergo hoc erat in lege sic
multo magis hoc debet esse in lege
veritatis et gratie ... maior e-
... quam tunc | in pontificatu

iste mortis illos | Ad hoc etiam pertinet
tantum nomen | Dicitur enim math.
12 tu es petrus et super hanc petram et cetera
usque ibi erit solutum et in celis | Sed hoc est
quod ei qui potest omnes ligare et solvere
omnes debeant obedire | ergo deus
per eandem instituit scilicet quod omnes
obedirent uni | Sed ecclesia per est
regenda prout fuit a deo instituta
[illegible] | Io. ult. | dicit dominus
petro | pasce oves meas || Sed
oves christi sunt omnes qui per viam
salutis incedunt | ergo omnibus tali-
bus platus [illegible] petrus | ergo fuit o-
mnium pastor. cum ipsi sint sub
ditione eius | Sed ergo [illegible]
et [illegible] omnes debent obe-
dire uni ||| Io. pluribus canonicum quod
tamen fundatur super verbis domini
ut [illegible] di. in novo quibus | et di. 22.
omnes sacrosancta ||| Ad hoc etiam
deus [illegible] in omni [illegible]
Constat ex verbis dominis | oportet
esse aliquem principem de quo di-
citur per tenendum in uno | sicut in [illegible]
porc [illegible] et ala | et in machi
na mundi [illegible] corpus super [illegible]
tem elevatum | sicut celum | primum [illegible]
tutis [illegible] elementa [illegible]
[illegible] | unde cum etiam sit unum cor-
pus mysticum ex diversis mem
bris officiis | et statibus consti
tutum | oportet ad conservationem huius uni
tatis esse caput unum | sicut [illegible]
[illegible] | sub quo omnes suum
debitum proportione [illegible] | ut
sic conformetur ecclesia militantis
ecclesie triumphanti | [illegible] 7. q.
de consecratione [illegible] c. 13
| non videm [illegible] hanc formam
quam inferius [illegible] forma [illegible] in
celo | videat hic qui dicebat | vidi
[illegible] civitatem sanctam descendentem

de celo paratam || Sicut enim
in seraphym et cherubin ceteris
ordinibus ordinantur sub uno capi
te scilicet deo ita et hic patriarche ar
chiepiscopi et episcopi et reliqui sub uno pon
tifice summo | nec est parum pendendum
dum et quod domini [illegible] aucto
ritatem | quod de celo dicit [illegible]
Sed ergo quod omnes sunt subiecti
et tenentur obedire scilicet [illegible] scilicet
clerici in spiritualibus et temporalibus de
con. di. [illegible] | et laici in spi
ritualibus except[illegible] de maio. [illegible]
et de [illegible] novit | sic etiam [illegible]
omnes debent obedire imperatori laici
in temporalibus | et clerici qui recipiunt
ab eo temporalia ex de maio. [illegible]
hic no. c. [illegible] venit [illegible]
et Sed contra illud quod dicitur
petro math. 16 tibi dabo claves et quod-
cumque ligaveris super terram et cetera
Dicit etiam aliis apostolis math.
23 | Amen dico vobis quecumque
ligaveritis super terram erunt ligata et in
celis et cetera | ergo patet sunt potestas pe-
tri aliorum apostolorum ergo et [illegible] | [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
in potestatem equalem sacerdota
lem | Et non est necessarium ad salutem
quod omnes [illegible] obediant uni [illegible]
[illegible] | ergo nec quod omnes [illegible] uni [illegible]
[illegible] ratione [illegible]
[illegible] apostolatus [illegible] et
[illegible] ad [illegible] et [illegible]
quos tradit | in primo fuerunt
omnes apostoli pares | Sed quod omnes
acceperunt auctoritatem immediate
a christo [illegible] glo. ad gal. 2o
et quod paulus par erat petro
| in 2o [illegible] non erant pares quod
licet omnes acceperunt potestatem
[illegible] [illegible] equalem [illegible]
illud tibi da. cla. | [illegible]

fuit datum petro et aliis apostolis in a-
petro diuisim et singulariter fuit
datum quia in eo principaliter et sine-
plenitudo potestatis erat collocata
aliis uero dedit fuit partialiter cum pi[illegible]
gaudiis super et quia uocati erant
in partem sollicitudinis ¶ Ex his in quo
patet in capitulo suo scilicet omnes apostoli
potestatem clauium unicuique acceperunt
a christo potestatem tamen iurisdictionis
acceperunt mediante petro et quam in-
iurisdictionibus inseruit, unde sicut scilicet
dictas pro eis quam in requiritur ad hoc
quod potestas clauium exeat in actum
¶ Usus illius potestatis usus medi-
ate dependebat a petro et id dominium
de potestate corporum propter temporalium ad solum
¶ Ad rationem uero dicendum quod non
est simile quia non est ex statuto
ecclesie concedit sceptrum regibus sicut
clauis pontificibus lex non ecclesiam
generat scilicet spiritualibus unde reges eg-
lator ad spirituale pontificium non
ad carnale imperium intendunt, sunt
sicut etiam dicit hugo de sancto victore, quia sum
dignitate utraque potestas in papa
concurrit, iam reges non sunt summi
sacerdotes dei sed inuicem et reges
utrique sunt. uicarius enim di-
uinus utramque potestatem ab eo
accepit, unde utrique gladius con-
ueniunt, unde bernardus ad eugenium quod
uterque gladius scilicet ecclesie scilicet spiri-
talis et materialis ¶ Sed iste per
ecclesiam, ille uero exercendus scilicet ab
ecclesia, ille sacerdotis, ille manu
militis scilicet ad intuitum sacerdo-
tis et iussum imperatoris ¶ Sed
tamen non soli petro fuit pleni-
tudo potestatis quare papa se
scribit agere quod agit auctoritate
apostolorum petri et pauli ¶ Respondeo paulus
propter magnitudinem sue sapientie unde
dicitur inter alios apostolos excellentior erat
nec contentio inter successores

pergebat simul scilicet deuante spiritu sancto
ut uterque scilicet petrus et paulus de ciuitate
romana deuenissent, in qua etiam simul
morientes pontificatum romane
ecclesie fundauerunt ut ecclesie omnibus
contraria repararet, non paulus
nichil addidit petro pontifici
quantum ad plenitudinem potestatis
que fuit in petro ¶ Sed quantum ad
euidentiam ut obstruantur ora loquen-
tium et maxime glorificanti qui
de parte uirtutis ualebant cum ro-
mana ecclesia, quia ergo papa in
bullis pontificalis plenitudinem exprimere
debet, non tantum uerbis sed etiam
euidentibus, non tantum sufficientibus sed
etiam habundanter, non autem
exprimunt utrumque ¶ Sed quid pa-
pa et prelatus cum sanctorum me-
diatus uel immediatus ¶ Respondeo prelatus im-
mediatus dicitur dupliciter scilicet uel secundum
ordinem uel secundum uirtutem, dicendum quod
de papa licet distet magis secundum
ordinem maxime ab infimis, est tamen
immediatissimus omnibus secundum in-
fluentiam uirtutis et auctoritatis
eius est sicut causa prima immediata
de qua manent omnibus et singu-
lis ad eam sub spiritualibus con-
tendant ¶ Cuius ductus error scilicet
pape uel imperatoris, cuius quibus
in suo libro de maiori et absolute
ubi dicit quod sicut sol
maior est uirtute lunari, sic potestas
pape est excellentior imperiali
¶ Sicut etiam ecclesia perinde uidetur corpo-
ris potestas pape quam est spiritualis po-
testate temporali ¶ Sed tamen imperato-
ris iuris est potestatem eligendi pa-
pam et sedis apostolice ut habetur di. 63
ego lodouicus, otto etiam primus
rex theutonicorum illi potestati sibi
confirmate resignauit ut in e.
di. tibi et sequenti c. ¶ ex quibus
et unde resignare debuerat
tamen quod tales potestas non conueniebat
sicut non conuenit corpori dicat ordinem

Sed equipollent quia etiam de ne
cessitate persecutionibus compul
sa tales eis consenserat potesta
tem quod eius subvenirent chal
satis tebam. Item aut imperator
est ro. duo mata sed tamen tempore
approbationis debitum formam
habet. Sed dicit . alterius tempore co
ronationis utriusque quorum de m
andatur fidelitatis declarat. vii
de iure iur. romani ubi etiam potest
.2. forma sed in manifesto. Extra
em super illa sunt quod sedes apostolice re
servabit specialiter de quibus non
debet intromittere sine mandato
eius specialiter etiam sunt legatus a
latere mittatis. Hic aut sunt multa
etiam ult. 60 quod ponit ho. dist
versibus continet quod pg. exponunt
No. v. Est et catholicus papa non iudi
catur ulla. Erigit et subicit ca
thedrales et dividit unit et mutat
vota veteris restituit exponit
ad se maiores cause referuntur
legitimat promovet appellare
quis vetat professis confitet. Depot
transfert superiorem quod indicat illi
populus et exemptos exemptio iniurans
anathema. Vel prime vel legati
vel lex utrique. Reges pluribus
et sponte salutat. Et una
canon dampnat si soli qui re
servat. Solvit a papa ac comes
vero dampnat. Addas suspen
sa causa tum fertur ad ipsum. Re
spectu fidei dubium confert ho
plura. Irritat infectum legem
condit generalem. Approbat in ipso for
mat deponit et iungit. Consi
lio generale facit concedit quod sanctos
Est non esse facit non eius facta pal
lea semper quietat concedit legem
subtiliter. Appella ad generale
ius indicumque. Et pro lege sumitur mo
nasterio renovat vinculum. Magis
ad ultra solvit gradu. Artat et
lapsum putavit sponsis non ordinat
eos. Tpa dando sacrum promotum

promovet eos. Ordinat alii die
qua consecrat et ipse. Vinculis
solvi concedit invicem superat. Supe
rari laico sacerdos donat. Sua mi
nistro. Eadem sedes. Sedet
plenitudinem vicarius capitat. Est
catholicus papa non in ulla
non enim advocat aut iudicatur per
ab alio nisi de heresi ex. di. si
papa et roc. et romam nisi subiunt
tat alterius iurisdictionem sed q.
si nos ipsemet etiam per de
ponit et in di. iure aut. Erigit
sed cathedrales 16 q. 1. c. fe
et subicit catholice. sed episcopales
ex de offi. leg. c. pstufacione et
alios inferiores quod facit non per
etiam legatus ex ap. licet
ad forma quid contingit h
per ap. confirmat ex de confir
uti. c. si. Et dividit et recipe
cathe. episcopales unit sed casu
ex de excess. p. sicut unire Mu
tat sed cathedrales ex de transl.
epi c. 1. vota veteris sed mutat
nullus ut permutat per voto
terre sancte vel redemptionem illius
capiatur nisi ipse solus vel cum
mandaverit ex de voto magnis
restituit sed degradatos ex de cle
non ex. reptus exponit sed ip
sos et alios 16 q. 1. fr. in. Ad
se maiores cause refert ex de transl.
ep. c. 1. licet hoc generale iudica
tur maioribus tamen causis etatis
etiam index ad maiorem per appel
lare sed quamvis aliquis ut q. l.
nullo medio quod et specialibus
ut probatur ex de appel. ut debitus
medio. Legitimat ex qui si sunt
legitimi provocabilem promovet
sed insufficientes sed etiam de
fectu patientes vel bigamos
illegitimos vinculos sic papa admi
tatur ad patriam quod etiam nullus potest
dispensare nisi de ... ...
intelligunt ... aliquid dimidiat

dignitatibus ß de hiis omnibus q.
inde q nō hic. sup̄ p̄monet
etiam ad epadtq illos qui nō ft
infamēs q alius facere nō pos
ft ar. ex̄ de cler. dudū § i.
et de eta et qualita. a multis
etiā dici pt mediatibus alius ap
pellare vetat. dicit primo quia
nullus alius pt eius committere cū
appellacion remota excepto pn
cipe ff. quibus app. nō licet
l. i. nec etiam delegatus p̄um hic
nō pt ex̄ de offi. del. sup̄ quom
§ ij. quia ab eo non appella
tum nō licat superiori ex̄ de
cler. excōicatū vitanda § fi. et hic
e spale in papa. licz utrqz sū
t p̄t sitque phibz p̄fitē licz
vo regularis qualibz etatis lite
possit in q̄libz religione p̄fitē
tamen in insulis .xviij. annū p̄
constitutū phibz recipi. ex̄ de
regu. quia et insulis. intrans
etiā religionem pt libere exire
i anno et p̄fitat an p̄fessionem
nō vz ex̄ de regularibus nō solum li vj
Deponit sz epos in q. vi c.
nō transfert sz epos ex̄
de trāsla. c. inter. q. ij. et c. iā nulla
gra de elco et confirmato ut
ibid. Supplet sz defectū ex̄ de
trāsla. c. i. Ideoqz tū dic d co
firmacōibus beneficiorum appon̄
h clausula sz supplentes de
fectum siquis e d plenitudine poti
ex̄ de cler. i. cottidiana. Et
quilla pt de iure sup̄ iis
dispensare ut ex̄ de cōces.
preben. nl eme nō curati. Ap
pnt § ulti supplet ex̄ def
tu regibus curante impio
ex̄ de fo. competenti licz § i.
Remuriat illi sz pape p̄ful
ex̄ de trāsl. inter. Et exempta
r̄pete renunciat illi ex̄ de
renunc. dilecti. rcius in trāsla.

c̄ sui pt auctoritate legati ut
ex̄ de conque. cū venabilis
fr̄m nostr. ß qs ibi dicit intra
curas multis pribus tunc
gerebant intelligit h̄o q̄ ad
hō d quo q̄z d spalit. al. con
ex̄ de off. le. q trāslacione et
mutacō c. dilectus. quibus in ad
dit ronē quare aliud d trāns
lacoū quā intuiciacom. Ite
quia regularē e q nullus re
nunciare pt nisi d mambus
sui plati. ut ex̄ de renunc. ad
monet. Primus iudex absa
solut. hic e dicit qui ipse solus
dispensat cū symoniacis et
audi. ordine et maioribus be
ficiis ondistincte ex̄ de symonia
calis. sicut. § adulterium. item
vir in minoribus beneficiis ex̄ de
cler. p. aliqui. Iurans iudex
solut. a papa q tpre eo pom
pt. primo quia q dubitat
utrū iuramētū sit licitū vel
servandum discussio ptinz ad pa
pam ex̄ de cler. p venabilem.
2o quia cū iuramēto intelli
gat aut. ipse excepta ar. ex̄
de iur. iur. venientes § i. vi
q pt absolu. iam qui iuravit
q z vim intulerit clericos. z indistincte
utz ex̄ de ap. dilcos. 3o qz inl
laicos etiā in temporalibus z q nō
absolvit ois rclaxandi ipse
dicitur ad tēpus utz j q. vj iura
tos ex̄ de peniten. c. ult. aliq tn
dicunt ultim. tam nō reputant
spalem. Anathema vl excom
iudex solut a papa q. d. nullus
pt absolui excōicatū a papa
nisi solus ipse vel cui ipse spa
demandavit. vnd intelligitur cum pe
tit absolui a quocumqz creditis
ex̄ de cler. venabilem § rurombus
in sint quoz ~~legati~~ ul dele
gati. cuius legati ul delegati iuris-

ut legati in parte ...
thū ... solui ...
et si audi ul delegati

dictio sopiranit et tu nullus
putesset nec cogitatu a tali
nullus absolvere pt nisi ipa ut
eo de offi del quoniam || Unde
nec legatus pt pudam delega
ti dum ipse i iuorare aut vlaque
uel impedic lz ead possit con
firmare sic expom de tren.
et pa c. 1. § 1. et extraui eo de
offic leg studuisti et c vacoque par
ispartino lz imperium eo de elec.
innotuit || De lege ulusque f. ta
legati quid ipse indere solut
a papa q. d. si lege huius ulterius
esset obstinat legato sit finita
nec aliquis legatus missus est
decans prudiam et si qua de
dispensatione saltem i causis illis
qui sunt se ap. reservati. Preterea
ad solam ipsam declaracio uel
dispensacio neque participans sz
excommunicato a papa expressa sentia
et diuinis officiis inde soluit a
papa ut eo de sen. exo significavit
Aliqui tamen hanc de tale
alii intelligunt textu ea no
respuit et si quid sponte salutat
Iunge solui a papa si eum eo
ecta sua aliquo excomunicato salu
tauerat uel aquibus eius participa
uit excomunicatio qui eo ipso illiud
solue uelit eo de sen. exco si alius
nec obstat quod forum absolutionis
no fiat sz ita inde quod dicit eo
de sen. exo. cum desideres § fi. quia
d pt quod principes sola voluntate
absoluit sicut et sola sorte vdunit
tit ff. de ma ap. cum. Sine
tamo dampnat .i. suspenditur uel
excomunicat si soli quis fiat soluit
a papa et i. d. c. de constitutionibus
finem prorsus legatorum expo lega
to finita fuit || nec legato aliquis
successit cum in talibus no sit superior
nisi papa et iste casus sub se gtz
plura membra quia i multis casibus
absolutor et dispensator vtitur

sibi papa || Nec iniqua regula
dampnat respecte soluit a
papa q. d. Si quis in irregula
ritate incurrat non pt cum eo
dispensari nisi per papa expo
de sen. exo. cum illorum et ille cas
gtz membra multa cum i multis
casibus irregularitatis contingat
Addas suspensum quam dicit
a papa absolui suspensus pro
quod exterius sacramenta contra inis
trabat || talis enim cum se ab
solui no pt ut eo de sen. exco quum
tamen utrumque tame clericu || Sau
tem sz addas cum fertur ad
apum sz papa respecte solui
a papa .i. ad ipsum pertinet
examinatio et diffinicio || Et sic
per appellatorem defertur ad ipsum
ii. q. 6. decreto vel alio quoli
bz modo || pt tamen talis appel
lationis legatus examinare
ut premiserit sint magis
instructa remittat eo de ap
constitutus || Rescriptum addas
q. d. si de rescripto apostolico dubitatur
soluitur a papa || sz quod ab alio
solui no pt ut in eodem quad
licet eo de offi. del. c. ii. et hic
intellige de rescripto tali ino
so ut ubi et de grosso sz puncto
ut eo de iudi. cum venissent
sed diffinitio eius cum in ca
nonica eagente eo de fide
instr. pastoralis || sed . clerico et
sic expom pt de rescripto l.
Fidei dubium q. d. si de fide du
bitatur solui a papa et di pre
tis || Confert bona plura et
plura beneficia cum cura uel
plures personatus cum cura eo
de cl. dudum ii. § uobis et eo de
preben. de multa i fi. quopus
no pt fieri quosdam ...
Irritat inferiorum ...

clerio ne pme puisiod q no du
estat si fi contingat in cita
z daminit ex̄ de cler inmotu
s fir dep̄dey int recta p non
puto aliud fare posse qua te
taty futu tpib no ptinet ad
fiom nodite inh rasu ff de ipud
l. i. § i. de legati go in quorii
iuris drom lrad no appont h
clausula stz ipa ita ptrupsint
abutud int vz qz allegant stz
q̄ omnia reim ḡmissa et ex̄ de
offi del p. c. bey pt alt ex pe
dic | Legem condit gnale ut ex̄
de consti c. i. | appt impiū i cler
tu impatorm | firmat i gfirmat
clerom ut infirmat | Repontit
stz impatorm | Erugit i confert
dimpatorm iz ley quatuor casy
pu ex̄ de clerom ianabile | Co
siliu gnale facit ss di p totu
Celebrat quez sanctos z cofir
mat appbat z canonisat | z coy
noia sanctoru cathalago scbi
facit ut ex̄ de reliquiis c. i | Vns
no esse fat i de dyno fat non eē
mutando ut ex̄ de q̄cess pla
tanta de clamb | Non enis fac
i de nichilo aliq fat ex̄ de tns
ac c. i | pallia semp portat
z stz ubiq ex̄ de vsu pal. ad
honorez | Concedit stz palliu
enim instant petenti ex̄ de cler
significasti | legi nc subiacalli
qua prutepb | appellaz. de sre pr
medio sine i mediate p̄uie
omissa mco ex̄ de appell sicut ij
ij q. puenit | legato hi id p̄miile
qd inde. hēc ut ex̄ de offi le
c. i. q simpo obtinz de conpue
q̄s aly ptinent | hz aut quida
dicant hc esse speciale p pa
lliom ta het ... z alius i
Qd p aspna epi una pars
appellat ad legatu | altra ad
archiepm | ... ... ipa ftra ad legam

sicut dicit in ppa ex̄ de app si
duos | z oc intellige si inde tinda
te legatio gmissa | quia tuc
e plenissime mrsetaro faci
enda | ar ex̄ de dona cu di
lcus | al aut no dz sub eo epi
aut ne respondeat coram epo
z c no gtradicit ex̄ q. i. puenit
z oc intelligas nisi specia
ptitum esset ad ipm appella
re posse | na z glusod de lega
te stonce plus quibusdz inq
c. z i q. i. gravatis | Iudicium e
p lege suu | na cuis suia fat
ius ex̄ de sen z re iudi. intans
Monachu revocat sendiciate
nam abbe z monachio gdice
tibq | pt papa mochu d'mo
stio trahe | z epo z principi as
signare in porim | uel scru tene
ex q. iij q̄ respstit | nc mirz ma
siu quosq de monachio no mo
nachu pt fare | non gsuenit
ex̄ de sta monach cu ad mo
nastium | Cauns adultio solnit
gnar | hc n. c. rgulare epo i
adultys z moribz valent dis
pensac | ut ex̄ de ind. at sicha
utrudq cu fallit in casibz a q
noty infra de dispen. | Dispat
z lapsat quitq pmptis nocet
i impedimenti mrdinoy cata
quq rstringit z admi ch lgt | stz
dilatat | utz ex̄ de consang | no
dz | Ordinat ex̄ de tempa da
do facie | stz ordine i ipe solus
pt dyaconu fare ex̄ quaor tpa
infestinis diebus puta dnicis
ex̄ de temp. or. § fi. | Promotu
stz subdyaconu p papa pmo
het id stz papa | z no alius | stz
nisi de mandato suo ex̄ de tep.
or. cu nditdum | Ordinat atz
die qua consecra z ipe ut ex̄
de cler. q sicut § p. | Vnctis q.
lom conce | mq n aliq pt con
fese bustum nodu vacans ex̄

de conces pbri c primo | et ipse pvat
pt jure scz auferendo vni et
conferendo alii | vii et pt venie
etiam con consilia ex de cler
significasti quo pt legatus
ex de pbri. dilectus et s. tunc
ergo | Insignit i. insignia
epalia concedit aliquotiens
abbatibus et inferioribus ut mi
tra anulo baculo pastora
lem sandalia et similia | alia
quibus platus facit communi se
cruce portare quod tamen fieri non debet
cuiuscunque provincia nisi legati utenti
insigniis | Largos fac donat
i. spiritualia concedit vel eligendi
ex de in pat nobis pro certissi
cas decimas exigendo ari ex et &
de deci tua || Crisma ministro
i. concedit presbitero quod possit i
fantes in fronte crismate vn
gere quod tamen dei puenit | quod a nullo a
fiert ex de consue quanto
Bidima sedis sedi scz de alia quod
dubius sibi impona pot specialiter
elegit ut ex et qui si sunt sed
ini preuendabilem s. combus v
sanc | Ideoque summus pontifex
dicitur | plenius vicarius eptat
quibus tamen eptus e xpi vicarius
si papa sit vicarius. qualibet
tamen bis conputes inpraedictis v
sibi cum capus specificatos et expli
citos pt inclusos et implicatos
ducimus || Has tamen non pt sibi
usurpare | etiam nisi legatos nisi
velit conferendi ex de usu pallii
cum per intelligas hic ipud vsur
pare nisi licat plenitudinem potestatis
speciale ar ex de plenius sanc.

De legatis ||

P
Ostea considerandus.
de officiis et dignitate
legacionis | et circa hic pro
inveniendo quid sit legatus | secundo de
officio legati | tertio quanto tempore durat
et qualiter fiant secundo de prelloncia
late pro || Circa primum | sciendum
quod legatus est cui certa provincia vel
provincia committitur gubernanda
ex de ap nouit | per licus quia
de sua legacione recognita fa
ciat fidem C de man vel pu
l. vna | Est autem cuius iurisdictio
ordinaria | ex de off lega le
gatos || Et quid si quis se gerit
pro legato cum non sit | dicitur hic
quod valent eius sine si contra
ad eum ut ad legatum bona fide
ar ff de off [illegible] | barbarius
|| Circa secundum sciendum quod legati offi
cium aliud est cum ingressum in pro
vincia sibi decretam | aliud
post ingressum | aliud per egressum
consistit o voluntaria cum
dicione scz impedirando i absol
uendo excommunicatos per dictorum
manuum iniectos monachos
ac guisos ex de off legati quod
translatorum et ex de se ex ad
[illegible] | circa tamen hic expla
gimus legatorum distinguere et de
de hic ut s. et secundo tractatur ar iiii
quod cum si quis absol pt | pol
etiam legatus ante ingressum pro
vincie demandare iurisdictionem
vel ipsa | ut dantem de coll s.
antequam vel coll. pe. expi
ut ullum supplem et absque
iudiciali licencia pt quod le
gatus non pt committere causas de
possessionibus ac prescriptione adminis
trationis | amotus non dicitur absen
tis ex de off ex s. que certa non
pt || Ingressus autem provinciam
scz salutis et edificacionem exple
cie etiam vos et excommunicatio vacare
nisi debet in procuratoribus subdi
tos gravare ex de cen cum apostolus
| et agit omnia quae agit i. e. que
tunc misit ipse ea quae [illegible]
nam et quia [illegible]

Quid sit legatus

sed anoli qd facere non pt

i gressum

Non pt se etiam intromittere de
rebus que sunt a papa spa[cia]l[ite]r aliis
commissa nisi super hiis mandatum
receperit speciale | Similiter tamen illorum
rationabiliter latas potest vult pt con-
firmare et confirmare et executorem
mandare | ex° c. c. iiij ut eam dicit
dn ber. delegatus debz a suppli-
cante non eum coge ut sua sententiam
exequatur | quia forte non ita bene
pt per aliud executorem mandare | pr
quod dicitur quia pt sententiam confirmare
non causis sed ad finem effectum
ut vult host ibidem | Item legati
officium est audire causas que pro
rie que deferuntur ad ipsum per appella
tionem ex° c. c. i. et ij. q. vi. decreto
¶ Sz numquid eadem pt deffi
negotia per querelam et quando etiam
c q si . sicut quibus conquaritur de aliquo
d. mete sibi subiecto x i q i puct
¶ Betus pr alius ut in c. puct
quidam tamen hoc capitulum intel
ligunt in defensione non de legato co
gente subditos et etiam se congri
ordinarys prmissis et tote ptis
Dicunt autem quod ad legatum tamen de
ferri valet per appellationem et per q
relam | obmissis medius ebus
et hinc opinionis est host ex° c. c. i.
etiam eam concordat consuetudo
Firmat etiam etiam ratio quod lega
tus fungitur vice pape ad quam 3~7
deferuntur obmissis medius per q
relam ex° de fo. compe c. ul. et
similiter per appellationem ex° de ap.
per duobus | Sz impugnat eum id
tm puenit | Sz ad illud quod dicitur
per ea quod legatus fungitur vice ipse
¶ Ad fungaff endi | hic non
c cum in multis in quibus papa ex
cellencia dignitatis fungitur
ius quod ut in c. maior. Sz quia la
nbi cause defferuntur ad papa
pmissis medius | non pt aute
legatus se intromittere de causis
defferendis ad papa nisi forte
eis fuerit commissum | Sed magis.

misticenta ad superiorem tuum mit-
tat et sc pa ~~tufferat~~ defera[tur] p a~~
ex° de ap. constitutus | sicut per re
lationem ex° c. lez | per querelam
ij. q. vi. quotiens | Idem in
postulatione | Pt autem legatus
abbates et mete eius ab subiectas
transferre ex° de consue. eum ve
nabilem | ¶ Sz numquid legatis
consilium facere pt | Ro consilium
pt particulare sive provinciale cum
epis sive prudentes facere | et in eo con
stitutiones et statuta que perpetua
erunt | ead. ex° c. c. ul | ar. ob. et
q. vi. io. quod videtur contrarium dicitur
quia non potest de consilio generali quod
fit hic dicitur per provinciarum epis
convocatis binis | ¶ Numquid lega
ti pnt exemptos suo officio ex
tere | Ro hic legati sunt commit
titur de latere pape nisi papa eos
retinuerit | ¶ Alij vero legati hoc
non pnt nisi contineatur hoc in suis
legibus suis | sicut in c. ex° de q
translationem | sicut legati pnt q
noscere de causis que mouentur contra
exemptos | non obstantibus suis
legibus suis | quia per illa committitur
a iurisdictione tamen eporum non spe
cialiter eius legatarios | pnt eos ab
solvere ab excommunicatione | quia indi
tia eorum spaliter sibi non fuant
¶ Circa et instituendum quod durat
legati iurisdictio usque ad tempus
sibi prefixum vel usque ad suam
revocationem | finitur aut quatuor
modis sz tempore sibi prefixo.
finito | revocatione | morte ipsius
mittentis | et regressu eius de pro-
vincia sua non revocatus | de pe. d. i.
Dimortuus | Quomodo tamen non
dicitur durat iurisdictio de mandato
in causis iam ceptis | causas
iam ceptas intelligo per cola
tionem vel per aliud actum
iudicialem ex° de c. ul. et c. gravant
et de offi. dele. gratum | Sed
numquid finitur per morte ipse

Tertio notat q e legatos ut eum dici
ibid iurisdictio legati e ordi
naria et sequit hic decretum in
distincte de omnibus leg ut dt
Jo an licet mittat leg cardi
nalis nec distinguebat an ille lega
tus fuerat ingressus prouinciam
tpe mortis predecessoris uel non
uel per et alius ordinarius non m
specialis mors instituentis ita
nec isto nec mirum quia legatus
ipse dicit se leg ap q non mori
tur q ij liberti li vi de statu
sigrosse || Card tu notat q in
d sedia hinc ter || Item utrum va
cante sede cardinales pnt re
uocare legatum forte a papa et
cardinalibus quiter deputatum
Jo pot ex de esse dicit tu ex
lus et b inspe e ti et Joan
consentit supra c legatos q hic
ex magna et euidenti ca facer
possit alias non debet || Circa q in
nota q legatus missus a latere ipse
excedit legatum qui fungitur lega
tione ex priuilegio ecclesie sue in plus inbus
primo q prae ipso alius non est
legatione ob reuerentiam eius ex e
volens Tertio in absolutione excom
catorum ex e c penult et de hic
infra li quarto ti iij ar iij q iij Ro
d collacione beneficiorum vj e c i
Ro in confirmatione exemptorum vj
d prebendis... de eler fratribus
Vo in cognoscendo de causis excep
torum et in pendente corp vj c de v
sig c i excedit in priuatione non in
ita priuat ille ordinarius qui
consistit in domo sua sicut mis
sus de hoc dicetur i ti de excepibus
agitur || Item legatus qui de
latere pape transmittitur excedit lega
tum q transmittitur non de latere in exco
municatorum absolutione ut etiam
infra dicetur li vij o v sup excedit
etiam forte in hoc sz go ff ex
no a veniunt q legatus ex priuilegio
ecclesie aponere non debeat legatorum

impendite leg ex latere pape tra
smisso de hic ir loquitur ex ero
lentes De patriarchis ||
Sunde considerand e de dig
nitate patriarchali
ad quam sciend q post
dignitas pq dignitas
papalis est maior || Sunt enim
pape patriarche ipsi minores et
archiepis maiores sunt aut q
sm rem patriarcha et primas
di qq condicie || Vel patriarche
dnt ipse quatuor principales sz co
stantinopolitanus alexandrinus
antiochenus Jerosolimitanus et sm or
dine primissio ut hos quatuor
maioritas dignitas ex de
priuilegiis antiq et 23 di renouantes
Olim tu alexs cat primus
ut ibid aly co ipse dnt prima
tes ut aquilegien gradens
bituricensis et similes liz
etiam isti q nominent pa
triarchas. Habent in quatuor
predicti principales tm priuilia
specialia Primo q pallij
receptionem a se ap conferunt
suffraganeis suis pallium
et recipiunt iuramentum fidelitatis
et obedie a metropolitanis sibi subie
ctis ipse et ecclie Ro || Aliud e
q ubique faciunt ante se deferri
reuerentis uexillum nisi sz ubi
papa esset uel eius legatus
signis papalibus utentis et in
urbe roma || Item e q de o
bus prouinciis sibi subiectis ad
eos appellari ptt etiam medio
primissis al priuilegium non ptt
fet ut i c antiqua renoua
tes || Item etiam consuetudo de
ponit epos sibi subiectos ut
quidam dicunt ar 3 q vi q prae
dicti || Item pri dall
vig mos e antiq
qui primas su

Te[rtio] archiepiscopus est iudex suorum suffraganeorum tamen non habet primas preterquam archiepiscopis nisi competat ei consuetudine vel ex antiqua consuetudine vel ex privilegio sedis apostolice extra de off. ordinarii c. q. 3 conquestus. Item non habet iurisdictionem in suffraganeos episcoporum nisi in casibus quibusdam. Primus est cum causa defertur ad primatem per appellationem di. [illegible] c. duo. Secundus vacat ecclesia metropolitana et petit primatem ut ipse disponat de rebus pertinentibus ad metropolitanum. Tertius cum obtinet aliquid ex consuetudine ut supra dictum est ix q. 3 conquestus eciam de eo c. duo. Quartus dubitatur super arduis negociis [illegible] per diffinitionem in provinciali concilio ipse primas est compellendus. Sed per metropolitanum di. [illegible] de conciliis de. [illegible] multis. Quintus cum metropolitanus est negligens vel remissus ipse supplet pro eius defectu q. q. iii cum primas. Sextus cum sequens conqueritur de archiepiscopo primati esse eius iudex [illegible] sequens electus. Septimus quando subditus [illegible] de iniusta archiepiscopi excommunicatione et absolutus per primatem non vult archiepiscopo parere, tunc non ipse primas eum reducet de excommunicatione extra de offi. ordi. ad reprimendam [illegible] tamen non loquitur de primate sed archiepiscopo et subditis suffraganeorum [illegible] utrisque secundum Ray. Octavus cum non est notorium mandatum archiepiscopi esse illicitum vel iniustum pro declaracione subditum a tali mandato licite appellasse extra de ap. sollicitudine. [illegible] non dicitur de primate sed de archiepiscopo [illegible] utrisque secundum Ray. Nonus cum aliquid in [illegible] notoria [illegible] committitur [illegible] impeditur [illegible] committentes [illegible] de penis romana. [illegible] non de primate sed archiepiscopo. Et [illegible] Decimus cum receptat [illegible] extra de privilegiis ex eo. Undecimus indulgencias facit extra de pen. [illegible] tamen [illegible] de primate sed de archiepiscopo. [illegible] esse in [illegible] Duodecimus cum

quis delinquit in diocesi primatis [illegible] q. iii c. i. Tertiusdecimus cum licet per eum [illegible] eius extra de fo. compe. [illegible] et isti duo casus omnibus [illegible] sunt quos [illegible] Quartusdecimus cum episcopus iniusta causa [illegible] causa ad superiorem admittit extra de ap. cum speciali [illegible] Quintusdecimus cum archiepiscopus [illegible] cum capitulo suo non [illegible] debet [illegible] prelati extra de rebus ecclesie non alienandis c. i. [illegible] archiepiscopus auctor esse [illegible] archiepiscopus cum alio [illegible] confirmacionis sufficit [illegible] non super [illegible] [illegible] de indulgencia speciali [illegible] alienanda [illegible] superiore [illegible] Sunt forte alii casus preter predictos quos diligens lector invenire poterit de sequenti [illegible] casibus [illegible]

De archiepiscopis etc.

Postea dicendum de dignitate archiepiscopali. Et autem archiepiscopus idem quod metropolitanus [illegible] pro celebracione concilium provinciale [illegible] et absente primate [illegible] di. [illegible] episcopus vacans [illegible] possent [illegible] intelligi de [illegible] que non habent primatem [illegible] tamen dicit Ray. [illegible] di. 18. de conciliis. Sicut autem primas iudicat [illegible] pro [illegible] provincie [illegible] archiepiscopum non tamen suffraganeos eius nisi in casibus [illegible] archiepiscopus iudicat [illegible] episcopum non tamen eorum subditos suffraganeos nisi in casibus [illegible] et cum subditi [illegible] omnibus officiis a consuetudine ecclesie metropolitane [illegible] di. de [illegible] intelligitur [illegible] quod non [illegible] consuetudine [illegible] turbata [illegible] ad [illegible] metropolitane extra de cen. [illegible] eciam [illegible] extra de offi. ordi. pastoralis [illegible] iste casus

sint locum nisi ... ron. et
et rationabilis consue. do optinent
ex. adu. prdi. aliud dicunt tenet
etiam omnia suffraganea sua
sententia uel dicti qua met ro
litana etiam suat. Item si clericus
laicus conquer. archiepo de iniusta
epi cognitatione ex. de off. ordi. ad
replicendum. Item cum causa sinodal
inter epm et suum clericum agitat. tunc
ad causa deduci debz in sinodum
in qua preest archiepus ex. i. q. ii. c. i.
Item cum clericus hz causam civilem contra
suum epm xi q. i. Siquis clericus
Si non epus et clericus debz eligi
arbitri per quos finiat. ut ibi et
cogi eum epus ad arbitros elige
dos ar. ex. de fo. compe. si quis cle
ricus. Item cum epi negligentia
ptas eius devolvit ad archiepm xi
xvi q. iii cum simus. ex. de offi. ordi. ad
reprimenda etiam si epus sit negli
gens ad executionem ultime volun
tatis de test. c. si ante prudenti
con et sequen. tolle ypo. tristi gaudio
multa. Item quod si epus exco
tatus nunquid eius ptas devolui
ad archiepm. non in de sup. neg. pre.
romana et cetera sim e ut dicit ibi
Jo. an. quantum ad causas quas hent
inter se subditi epi quia devolui ad
eam ar. ex. de maio. et obe. sinis
quam ...cause que sunt inter subditos
epos et epos pertinet ad archiepm
xi q. i pervenit et c. si quis cum cle
ro supplet non archiepus intus epi
defectus negligentia non aut in culpa ut
in c. romana. Item cum canonici
contemptum epi sui interdicunt eccam
cathedralem sine causa rationabili nisi
hoc de consuetudine sunt ex. de ap. di
lectis. et cognoscit inter eos archiepus
tamquam delegatus a papa. ex. de
off. ordi. irrefragabili § excessus
et § cetera. Item cum vacat eccam
suffraga. et non supersunt canonici q
sit custodiat bona mense epalis

ac super sunt et sunt negligentes
vel suspecti ex. q. i. non liceat
Item per contentiosa electionem
di. c. i. et c. ult. pertinet ad archiepis
copum etiam alii casus pertinens
ad primatem. posuit in c. pertinentis
predictos aut et supradictos ca
sus quasi l. omnes ponit ho.
summa et in glo. ex. de offi.
ordi. pastoralis. plures etiam
ex eis ponit ho. ibi. Item hic
nota quod archiepus constitue po
non potest officiales in dyoc. suorum
suffraganeorum. etiam ex statutis
causis per ap. alioquin devolueretur
nisi liceat hoc de consuetudine et
tunc etiam tales officiales ex
citare nullum habere non potest. Item
archiepus vel eius officialis
non debz suffraganeum excommunicare
suspendere vel interdicere propter reve
rentiam ordinis epalis vi de
off. or. c. i. Item quid si conquer
rent. nunquid subditi tenebuntur Ber
et Jo. an. ibi quod quia sperna
... instituit ... quod in iuste
late ligant xi q. iii c. i. ex.
de sen. exco. sacri. sed quod quia
tamen hoc fecerit ut ibi et idem
dicendum in delegatis archi
episcopis epos sim. Jo. an.
Item nunquid archiepus vel
eius officialis potest excommunicare
officiales epi. Ro. quia officialis
epi peccat in his que sunt
iurisdictionis tunc archiepus pu
nire potest eum sicut epm quia
ibi est consistorium utriusque
ex. de ap. romana. Ro. i. Si
vero aliquid possideat vel faciat
ut privatus tunc eum punire
non posset nisi sicut alios
subditos epi in causis superioribus
et hoc puto ex. de fo. compe. ro
mana § ii. et ult. Item
archiepus causas quas papa...

vel al' inr' metropolitico defend' ad eum non d3 audire vel etiam an tecedas gmitte' aliqua i sua cam̃ vel dyoc' al' i sub inqrimbȝ appella tum fuit aut cause iste consiste' dmostr' insp' q' aliud de consue' ne competat in hac pte R° de hac pte de offi or ut litigantes Sed pone q' arcepus de consensu prim causa audiat vel audiendam amittat alicui in locis pdictis indquid id q' agi' valebit videt' q' sic i fauo rem litigancium introductum illi dimittat' pnt epo de cuius arbitrio appellatam qd consensit Jo an dic ms arcepus vel eius delegatus lendam licet epo illius dioc' ut d' p' tribunali sedere postit al' no ut q q x c i imp' acceptandi aim' p' consessis Item arcepus p' q ius sue puincie loca exemptata pens aut ea diuertens facere pt ante se cruce deferri populo be nedice' dinia officia priuatim et publice ibid audire et ea in pontificalibus celebrare et insua sua puincia face sine pontificali bus celebrare quouis priuilegio co trario no obstante epus in locis eis sue dioc' pt ppls benedice diuina officia audire eam etiam ce lebrare et celebra' in sua puincia fac ita tame q' epo' ipsis excep tis ac aīt' hr' priuilegiate nullum al' prudicium gnec' R° de priuile pla tor' arcepus

De episcopis

Deinde considerand' de dig nitate epali pmo q'quibusq' dubitabili bus circa ista materiam R° de officio epi R° de duab3 le gibus qui sublimiunt ecce epo R° de canonica porcioe q' debe' Circa pmu q'ritur plura ut sup' sublitadinsit in etiam

ptate aliqua R° ut sup' li' co' hic c iiij Utrum epatus sit ordo R° ut sup' Utrum eim epor' sit aliquis supior in etiam R° ut sup' de dignitate papali pima q' utrum liceat epatum appetere R° ut supra de dignitatibus cardinal' i qua q'uis Utrum ptas dnandi sit ap petenda de consecon epi etiam dini c sup' h c l p c b ad fine Utrum liceat epatum d' uictum uino t'upac R° p'no In assumpcion u' epatus duo sunt considerand' sc3 quid decet ho minem appete fin' ppriam vo lu tatem et quid decet face ad al terius voluntatem Homini quidem prm' insiste ppe saluti Sed quod saluti alior' intendat hic quod ex dispositione aliorum ptate hntib' in p'cedis ad ordinatorem volunt' ptin3 et aequus ppo mo tu feret' in hoc alioru' guber natorem pficiat ita etiam q' aliquis omo q' supiorib' preceptu finar hic vtupet' Ic c et cont' humilitate et con caritate s3 ex timore Unde a quo accedat p'sg q' opa tua mat videt' etiam depedanit nec clatoe aima suscipiatis nec blandiete depidia repuatis nec inim' otiu utilitatibus ecce ppnatis Ex aut contingit q' ille cui dirigit' pla tonis officium nisi aliquid fecerat p' quod no liz ei accipe hic aut pedimentum q'z pt remoue' sup'ind' uiet ut p' fz peccandi ppositum q3 pt deserer' et io non excusat' qui finaliter teneat' obedie plato in urgenti q'z p' platum in urgete dam ut sup' irregularis vel excogi tatus et tunc debz hic d' urgenti ostende quia si illud remouit tene' obedie q'z p' neutz remoue pt ut p' arcepus sup' irregulari tatem non pt dispensare et

¶ q'm' igi' ad alia voluntas

timet, tenetur ei debet obedire ad sus-
cipiendum episcopatum vel etiam or-
dines sacros ¶ Hostiensis quod verbis
conatibus pollicem incidit ne pos-
biter fieret / istud cum sit contra bonos et aliquod
impedimentum ponere et omnis contractus
quod sit ¶ Quo sumere episcopatum non est neces-
sarium ad salutem ex precepto supe-
rioris utitur ex predictis / hijs autem que sunt
necessaria ad salutem per aliquod licite
impedimentum apponere antequam
fiet aliquod preceptum / alioquin non
licet transire ad religiones incapaces.
/ nec potest impedire a susceptione
episcopatus vel sacris ordinibus / non licet
autem in hijs que sunt ipse de necessitate salutis
cum b. marcus non egit [illegible] propterea
sibi digitum amputando / licet sit
credibile cum instinctu spiritus sancti
hoc fecisse sed quod non licet aliena
manu sibi inicere h. [illegible] Secundum
quibus maret vel commeat se inmerita
futurus episcopus / Et hoc distinguendo secundum
hugonem quod talibus autem intendebat quod in
nullo casu fiet episcopus etiam instante
necessitate / et tunc non est servandum ut
q. 1 in scriptis / aut intendebat quod
non fiet episcopus nisi magna instan-
te necessitate / et tunc servare debet nisi
necessitate urgente extra de voto et voti
reddi xxi / 22 q. 4 illicitum / nec [illegible] re-
pellere quia tale iuramentum non in-
rogat insidiam / Et tamen [illegible]
6 q. 1 infames / primo [illegible]
pena omnis absolvitur 22 q. 4 [illegible]
sacro / Sed dubitatur quo [illegible]
debeat / debet intelligi quod hic ultimo modo
intendebat / quia benigna interpre-
tatio fienda est extra de regulis iuris [illegible]
te ad [illegible] extra de iureiurando ad nos-
tram iij secundum hugonem quod [illegible] nulla
necessitate instante / quia eo melior
et magis ydoneus meritis [illegible]
et ei papa precipiat quod episcopatum recipi-
at / ¶ Quo per hic [illegible] diversa dix-
erunt [illegible] obe-
diret ei si potius dominus supremo

spiritus xi q. iij sciendum quia
ex dicto innuitur est de naturali
iure et divino / extra q. 1 si petrus
papa tamen talem absolue
per assumptionem precia et abnusitan-
tia quo ad eorum / ac perinde
non compelleretur ab aliquo actu
publico sed ad municipales / im-
peratores ¶ Alij dicunt quod obe-
diendum est pape ar. 17 q. 6
auctoritatem secundum hostiensem semper
et obediendum pape / nisi consistet
necessarium de divina volunta-
te [illegible] quia auctoritas eius
[illegible] non est voti trans-
gressor qui auctoritate sedis ap-
ostolice [illegible] de
voto non [illegible] extra de voto et voti
redemptione ¶ Item quia non
intelligitur hic [illegible] auctoritate suo
[illegible] sed [illegible] papa
[illegible] extra de translatione
[illegible] corporalia et duobus c. seq.
/ [illegible] quantumcumque [illegible]
[illegible] non vovit [illegible] esse [illegible]
quod [illegible] fiet episcopus eo [illegible]
te / nec se negabit [illegible]
8 q. 1 In scripturis / extra de elec.
qualiter [illegible] electio
[illegible] intendent
non debet se denegare / quia nec [illegible]
[illegible] spiritui sancto [illegible]
et xj q. iij [illegible] / electionem
aut [illegible] nullatenus
consentiat [illegible] declaratione q. [illegible]
resistat / et specialiter [illegible]
declarationi non [illegible]
nullatenus [illegible] non
posset ¶ [illegible]
[illegible] esse [illegible]
electionem ¶ [illegible]
decretum quod sufficit eligere [illegible]
nec debet eligere electionem [illegible]
assumptionem [illegible]
aliquid [illegible]
te / et aliqui [illegible]

dz sicut lr̄ diuina ministra dispē sac̄
ad utilitate eccie sm̄ illud sad cor
.x. in edificacōm eccie querite ut sha
bundetis | z io ie qui dz aliquid
i eccia assume ‖ melioris se puto
qz e sm̄ caritate | sed melioris qz
ad regime qui sz possit eccia
instrue z defendere z pacifice
gubnare ‖ Assumptis etiā n
requiritur qz se reputz alijs me
lioris | hoc cm̄ esset supbium p
sumptuosū | sz sufficit qz nichil
inse i ueniat p quod sit ei illi
citū assume placōnibus offerend
‖ Unde petr̄ requisitis an dīmpla
ceteris diligert | nō ptulit se ce
teris | sz simpr̄ qz amaret respo
dit | quādiu eni aut deus de
dilcōne amplio ad ostend
qz nō i germ̄ aliquis hō ydoneus
ad regime eccie pripue | sz in eo
attende eminēcia dilcōnis
diuine ‖ Non enī obstat pdicte dn̄i
sunati ipse | velissimus computa
dus inquād e insi scia z sancti
tate pcellat | qz pstancior dig
nitate | quia hc intellr̄ qm̄
ad studiū iam costituti i dig
nitate | Debz n ad hc intende
ut ceteros scia z sanctitate p
cellat ‖ Utrū clericus
deopm ignarus d sacra sptura
z requisitis vtrz sciat vetus et
nouū testamentū z sub scestic
mortal peccet ‖ Respondet
Ricard' i suis qo. disputate dis
tinguendo hc mo | sz qz talis
aut e ignarus ex toto in sacra
sptura | aut i parte | qz licet
non sciat sacra sptura sicut
illi qui sunt puecti i scia
theolog | tñ aliquo mō i gnā
mandata z articulos fidei
virtutes z vicia z sacramenta
... illi

respondendo ex delibacōm mortr̄
peccat | qua sciente z ex delibe
racōm vincit mendacio pnicio
tuosio | qua tale mendaciū e
i pudiciū vtilr̄ audientiū qz suo
regimi cōmittitur | si talis respō
sio sit nota ad hc ut sua pmo
co nō impediat ‖ Si vo sit
ignarus z ideo nō audet dice qz
Ric de mortal peccet | qz con
suetudo qz sm̄ | ius e optima
legū interpres ex de consue
tu dilcōs | sic optimum ut ista
qz sic intelliga sz utrz sciat
vetus testamentū z nouū qm̄
ad ea qz nota e suo plato z h
sunt i a sn̄ quorū scia nō pt
excipi competent officiū suū
‖ Unde si sciat ista talia de veti
z no. tes. tunc respondendo vīm
respondet sm̄ intenōz qua dz
hc contis ingrediens cōe ietz
z io nō mentit | Si aut nesciat
de veti z noui testamento ea qz
sunt nota ad executōm offici
sui | tunc talis respondendo ment
mendacio pnicioso i pudiciū
audientiū | z mortal' peccat si talis re
sponsio sit nota ad pmocōz sua
‖ Sz pbabit qz si talis mortal
peccaret resignare tenet | ut vr
ex ptatū p aliud mortale pctm̄ ob
tentū | sz nō dict qz talis teneat
go zc ‖ Ro talis aut p gnā re
cepit ex ptatū didicit de veti testa
mēto z nouo ea qz sunt nota ad
executōm sui officii | aut nō si nō
credo qz resignare tenet | qz quilibz
tenet officiū resignare ad mare suo
quod ea qz sunt ad executōm sui of
ficii necia | z illud officiū i pmo
tū reare suo regimi cōmissarum
ad salutem ipse detinentur ‖ Si
aut p q didicit ea qz sunt nota ad
executōz sui officii | credo qz nō tē
resignare licz mortal' peccauerit

respondit ꝙ sicud aliquid eius est pro
mortali acquiritur ꝙ tamen resigna
re non tenetur | sicut mulier . ideo ꝙ de
meretricio lucratur resignare non tenetur
¶ Alii tamen dicunt ꝙ talis resig
nare tenetur eo obtinuerit non tantum
tacita in veritate sed etiam expressa fal
sitate si talis responsio sit necessaria
ad hoc non ut impediatur promoto
sua ex. de rescriptis ¶ Utrum peccet qui
tali clerico munus confirmationis im
pendit | Respondeo ꝙ secundum Ricardum in quadam
questione si scienter confirmavit illum
qui non sit de scientia sufficienti ꝙ ea que
sunt necessaria ad exequendum officium por
tat || Si vero ignoraret eum talem
esse | si non habuit diligenciam debi
tam ad sciendum de sufficiencia eius
etiam peccavit | quia debet diligenter
examinare per se vel per alios viros
bonos ar. ex. de elec. cum in cunctis
ex. de eta. c. ul. | ubi dicitur ꝙ promo
tor talis debet deponi ex. de elec.
nichil est | ubi probatur confirmator electi
insufficientis vacuetur | et confirmans talem pu
serit hoc ex negligencia | suspendi
debet a perceptione proprii beneficii | si vero fe
cit hoc ex malicia debet pene subi
ci gravioris ¶ Utrum episcopo liceat ad religi
onem transire | Respondet Thomas ꝙ non
nisi ex causa | positus in statu epa
lis cuius hoc consistit ꝙ actibus ex
dilectione dei se obligat ad hoc ꝙ sa
luti proximorum insistat | ideo tamdiu
obligatur ad retinendum curam epa
lem quamdiu potest subditis commissis proficere
ad salutem | quam debet negligere non
debet | nec propter divine contemplacionis
quietem | sed a pluribus propter iniquitatem sub
ditorum a contemplatione vite fu
ture sed difficili pacienter tolleracione
secundum illud apostoli ad Philippenses primo coarctor
enim ex duobus desiderium habens dissol
vi | et esse cum Christo | multo melius est
permanere autem in carne magis necessarium propter
vos | nec etiam propter quamcumque adversita
tem vitandam vel lucrum acquirendum quia
ut dicitur Io. x. bonus pastor ponit
animam suam pro ovibus suis | multi ...

¶ Utrum sit princeps vel consiliarius vel
...

¶ Latius episcopus omnino propter suam
salutem impeditur | quia propter de
fectum scientie conscientie ut si sit irregu
laris vel Symoniacus vel cum ...
ad eorum regimen vel irregu
laritatem vel si sit bigamus quia
propter defectum subditorum in
quibus non potest proficere | unde Gregorius
in ii. libro Dyalogorum sepe agi
tur a ... prelatorum ꝙ cum sine
laborent esse sine fructu conspi
ciunt in loco quo ad labo
rem et fructum migrant | quia
ex parte aliorum ut si credat
plurimum aliquis cuius scandalum
oriri ... ad tempus si esca
scandalizat fratrem meum non manducabo
in eternum | propter scandalum
ortum ex malicia aliquorum
volentium fidem vel iusticiam
eorum conculcare non curandum
tales abmittendi | secundum illud
Mathei xv. sinite illos ceci sunt
scandalizabantur de doctrina
Christi sinite ... | sed tamen ꝙ ... plus
aliquibus assumit eam pro
vidententia sapientibus ... periculum cau
sis predictis deserat sus
ceptam ut dicit Innocentius in
ex. de renunc. nisi ... propter
tamen cessantem ... impedimento
incepto ... nisi propter cul
pam sit depositus et in mo
nasterium detrusus ad penitentiam
agendum ut ... xvi. q. i.
... unde etiam si sit promo
tus eo nesciente si se
ad religionem transtulit potest
iterum ad episcopatum alium promoveri
secundum Thomam ¶ Utrum liceat episcopo propter
persecutionem alicuius tiranni deserere
gregem sibi commissum ¶ Respon
det secundum Thomam in quolibet ob
ligatio distinguenda ... principalis
est ... obligationibus obligatur
autem episcopus ad exercendum
pastoralis officii [illegible]
[illegible]
|| Ex ... vero propter [illegible]

+ quod non ... dicit ... deputata est ad com
mune ... peculium ... aliis

sufficient' exigit penuria psone
pastoribus non psonat deserere
gregem suum | nec ppter aliq temporale
commodum nec ppter aliquod psone
periculum imminens eciam loq
pastor animam suam pone tene
atur pro ouibus suis | Si vero sub
ditorum saluti suffr' possit in
absencia pastoris p aliud pro
videtur licet pastori corporaliter
psone ppter aliq eciam commodum
vel psone periculum deserere | vnde
augustinus in epistola ad honoratum fugi
ant de ciuitate sui pe xpi corpore
quisque specialiter a persecutoribus q
non ab aliis indigent non dese
rant ab illis quibus essent ipse eum
principio cum nauta in tranquillitate
nauis deserere quanto magis in
fluctibus ut dicit michael
... ij q ij | Utrum episcopus licite aliq
suum possidere | Respondeo sic non enim in
ordinacione sua ad hoc se obligat
ut absque pprio viuat ut constat de
ex necessitate requisitum ad officium pas
torale vnde xij q i episcopus dernat
Utrum episcopi mortaliter peccent
si non largiantur pauperibus bona
ecclesie que percipiunt | Respondeo bono
rum ecclesie domini sunt ... pntca
ut ... tamen | aliis pbita lar
giri ... possunt peccare si
sibi plura conferunt quam opor
tet et aliis non subueniant secundum
quod exigit caritas | non tamen te
nentur restituere | bonorum eciam ecclesie sunt
dispensatores ac procuratores
vnde augustinus ad bonifacium si p
uatim possidemus que nobis suf
ficiat | non illa nostra sunt sed illorum
quorum dispensacionem gerimus | ideo
dispensacionem aut requirit bon
fides secundum illud ad cor. i. hic
iam queritur inter dispen. ut fide
lis ... inveniatur | Sed aut bo
... non tenet in usus pauperum
... [illegible] ... v ... de

ministrorum ecclesie expendenda ut
xij q ij de redditibus ecclesie | vel ob
lacionum fidelium episcopo vna pcio
emittatur | que eciam fabricis
et erogacioni pauperum pndet
aprobiterio sub periculo sui ordinis
ministrare | ultima clericis constringu
lorum meritis diuidere | Si ergo sit
distincta quid debet in usum episcopi ce
dere | et aliquid sibi retinuit
de aliis contra fidem dispensacionis
agit et mortaliter peccat et ad
restitucionem tenetur | Si deputatis spe
cialiter usui suo | Tunc dicendum
est de ppriis bonis dicendum est ut scilicet
ppter immoderatum affectum vel usum
peccet | ut si immoderatus ex
pensas sibi retineat et aliis sub
ueniat secundum quod requirit debitum cari
tatis | si eciam aliquid de hiis re
linquat sibi subtrahens et consanguineis
ac aliis dare non peccat si fiat
moderate id est ut non indigeant
non ut diciores fiant | vnde ambrosius
libro de officiis | Est approbanda liberalitas
ut proximos seminis non despicias
si egere cognoscas | non tamen ut
illi diciores fieri velint ex eo quod
potes conferre inopibus | Si vero
non sint distincta | distribucio
eorum eius fidei committitur | et si in mo
dico superhabundet aut deficiat
ppter hoc fieri absque bone fidei de
trimento | quia non ppter hoc fieri
si non sit multus excessus non
potest latere | vnde dicitur bone fidei re
pugnare | ideo mortaliter peccat
Contra obicitur quod sancta illud si
ad damasum papa | Quia ... pe
accipiunt bonis sustentari possint
si quod pauperum est sacrilegium
incurrunt | Ergo a fortiori magis
mortaliter peccent | si ea que de bo
nis ecclesie eis superfluunt egenis
non exhibent | Respondeo quod sicut patet ex
dictis quomodo bona ecclesie sunt
pauperibus largienda in ... arti. lo

/ accipiunt

Gi-
nitatibus in quo etiam precipitur
capitulorum et aliis universitatibus pau
perum vaga cultum divinum dictata dis
trahunt. et dat tunc peccatum in
clericis si vellet de rebus ecclesie conver
dividendo hoc est pro dimidium ergo converti
posset. ¶ Nota etiam quod bona ecclesie
in usibus pauperum sunt distributa
necesse non in iminente providendi
pauperibus de hiis que supersunt ex
provenientibus ecclesie possessiones ecclesie
mater vel in hiis anno deponat
ad futuram ecclesie utilitatem et paupe
rum necessitatibus laudabiliter facit. Si
vero facit quod necessitas immineat pau
peribus erogandi superflua vel de et
deordinata ut quibus infuturum co
fuerit quod dominus providebit. mathei 6. di
cens nolite solliciti esse de crastino
etc. ¶ Utrum religiosi qui
in episcopos promoventur teneantur ad ob
servantias regulares. Respondeo scilicet
ad illas que non impediunt officium
episcopale. Et magis valent ad per
fectionis custodiam ut continentia
paupertas et huiusmodi. Et per quas tene
antur ad proprium potandum pre
religionibus que sunt huiusmodi obligationibus
segmentum et de hoc habetur 16. q. 1. ad
alias autem non est sollicitudo pla
cendi et aliis vigilie vel abstinentie
[illegible] ex quibus impotens corpore
redderetur ad exequendum officium
suum. Et cui sunt in pre dispensatione
esse sicut quod requirit necessitas persone
vel officii et condicionem temporum
ad quibus servit. Et per modum quo etiam
prelati religiosorum in illis fecit dispe
sat. Et sic intelligitur 18. q. 1. monachi.
quod autem dicitur 18. q. 1. quod sacra ordinatio
de monacho episcopum facit. vel intelligitur
quibus proprie a hereditatem et statu
tenet. Et intelligitur quod hereditate vendicare non
[illegible] sed quasi debitum ecclesie
[illegible] etiam ubi pro quo dicitur. Extra de [illegible]. Test
amentum autem non facere per episcopus
de rebus ecclesie quia ei dispensatio

La
catum tradit inmitti quia forte si
ntur [illegible] testamentum ut dicit hostiensis. quod si
expressione pape testet [illegible]
intelligitur facere testamentum sed
apostolica autem intelligitur esse am
plicata potestas sue dispensationis
ut eius dispensatio valere pos
2 sit per mortem. ¶ Quod episcopi nec de
[illegible] scilicet quid est officium episco
rum quod licet episcopi subsunt ar
chiepiscopis et nichil possunt statuere vel
disponere de hiis que spectant
ad generalem statum provincie absque
archiepiscopo sicut nec econverso archiepiscopus
absque consilio episcoporum sed specialia
que pertinent ad suos episcopatus sine
archiepiscopis in ipsa diocesi [illegible]
episcoporum ita episcopi licite possunt fa
cere singuli de suis episcopalibus sine
consensu archiepiscopi di. 10. [illegible]
[illegible] 9. q. 3. [illegible]
episcopus. Si autem nullus. Similiter al
tare consecrare ecclesias et vir
gines et clericos ordinare. Al
taria in ecclesia consecrata esse
i Unde quia consecrare pertinet episcopo
presbiter quod voluit altaria facere
baptizatos in fronte crismate
crisma conficere. solvere pe
nitentes reconciliare. litteras di
missorias dare. [illegible]
[illegible] nullus presbiter
[illegible] non oportet [illegible]
presbiter [illegible]
[illegible] 9. q. 3. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in
[illegible]
6 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
de conse. [illegible]
etc. edificandi

pri q ii c ul xiij q ij placuit/ le
palem synodum celebrare et 8
di qui/ tenentes abusq; vero
pliac ex de hereticis abolendam
/ermone late pene quo ad sub
ditos suos conde in q ij nq
inter/ et alia q difficile esset enu
me/ id ipse sit per ordinator in
cunctis xxiv di prelatis/ hic non
dz pssunt ab ministrationibus epus et i
in apostolis e orruendia uel eprm et
inferiores prelatos/ ¶ Tercio at
utrum epus possit uices suas de
legare/ Ro. fin ray ea q spectant
ad epalem ordinem si forte sit cra
stina impeditus/ alij epo delegat
ut consecrationem ecclie uel ecco
siliationem uel virginum ordinationem
cleric et plura/ causas eciam le
clericos imq agitur ad depositione
non pt alij delegare nisi iusta
ca impeditus/ et tunc no committet
cause diffinitionem C de pe. cancellis indi
3 q 2 et si quis aliquos pt alij
epo committe cum hec no sit prohibitum
sibi/ ¶ Sunt eciam qdam alie cause
quas ppter excellentiam suam/ licet
no sint criminales/ no dz delegare
nisi iusta causa impeditus/ et tunc n
nisi ualentibus et quibusq personis ut
e causa matrimonialis et similes
ex de consan. et affinitatis/ no debet
etiam committe potestatem dispe
sandi cum irri ibq fin ray uod'
ut dicit q hec pt quia lex no e
prohibitum sibi/ absolutionem aut ex
communicatorum pro iniectione violenta
manuum in clericum pt alij committe
in casibus sibi concessis aut cum
uiderit expedire/ ex de off or
dinis/ alias uo causas eciam maiores
et spirituales ut de decimis et de matrimo
et similes pt delegare/ elige tamen
iudic' decimas/ quanto pe
... no causas pt primo
... iuste delegare

etiam laicis ar xv q i te quem
etiam in deo e decimus ing lo.
¶ Sz quid de iudice delegato uid
quid pt causa sibi delegata alij
delegare/ Resp. ray ti de peis
q hic no pt regulariter/ nisi
duobus casibus/ unus est si ptes
contestantur coram eo/ pt intelli
ex de sen. et re iudic. cum bertoldus
¶ Alius est quando uniuersitas causarum atq
ecclie est alium delegata/ tunc
eam pt unam causam uel duas
alij delegare ff. de iud. de pretor'
¶ Innocentius aut dicit q etiam pt
omnes causas committe/ fallit h
etiam in delegato a principe qui pt
alij delegare ex de off. del. quoniam
/ille tamen cui ... committit inq
sitionem uel prouisionem eciam de
plato aut ministro alius faciendam
/hic alij committe no pt quam in
talibus industria personarum pone vi
detur eligi/ ¶ Ite cum committit ele
potestas et quando curare aliquos/ uel
absoluere cum irregularibus dispe
sare/ ut pendentibus iudicijs/ non pt
hic alij committe/ nisi esset legatus
quia no suam iurisdictio sed etiam min
terium e commissum ex de off del
quoniam et ¶ Sequitur uidere de 3o scilicet de
duabus legibus ecclie quibus subsunt
episcopi/ circa quantum dicendo quod hec due
leges sunt lex diocesana et lex
iurisdictionis/ ¶ Ista consistit in cathedra
tico exigendo/ ut in x uel in ex
pte obliando et hac lege subsunt
epis omnes ecclie pt monasteria
16 q i cum pontifice/ licet tamen lege
subsunt capelle monasteriorum ex de off or-
dinis conquerente/ ni monasteria essent uel
capellis exempta ex de priuilegijs
quoniam/ xc fin hic notatur/ et alij reli
giosi non cogere ad synodum ve
nire nisi habeant/ plin alia ca
pellarum no exemptarum pt intelli ·3·

ex. de priuil. cum / vel vbi sit consue
tudo vt admissa publica vel
ordines sacros recipiant 28 q. ij
duas q. ho. // prestabunt tamen mo
nasteria etiam exempta sinodalia
que consueuerunt ab antiquis prestare
18 q. ij sinodum / Item statu
tum 18 q. ij clerici hic / Item le
git in decretis quedam in quibus ex
quo licet episcopus omnia sacra con
ferat / de causis que conmisse delicta
cohibeat / hic lege quibus sint omnes
ecclesie site in dyoc. tam secula
res ecclesie quam monasteria l. si
accedentibus / et eciam capelle ex. e
consequente / // Ad hec non obstat
pendente due leges distinguat et
sepe tamen vna ponitur pro altera
ex. de prescrip. auditis. de regulari
bus ex parte / et dem inde resp.
auditis / Omnes archipresbiteri sub
sunt episcopis ex. de offi. ar. c. ex so
lite / et subarchipresbiteris et episcopis assur
gendum / ad eius inpetrare locum ve
nerabilem assignare vt ibidem.
// Sequitur inde de eo scilicet de canonica
porcione / et de hac queritur pluribus scilicet
vtrum canonica porcio debeatur episcopo / Re
sponsio et hic primo plura doctorum
secundum quod episcopo percipere debet partem aliquo
tam omnium oblacionum / et redditum
vndecumque prouenient / et secundum aliqua de
creta videtur quod terciam partem / ut 10
q. ij de hiis c. decimas / secundum vero
alia decreta videtur quod medietatem
10 q. i antiquos / et secundum quedam alia
decreta videtur quod aliam partem ut nota
12 q. ij nobis c. concesso / de medio
quod sinodus debet recipere quartam ut 12
q. ij nobis. c. sequenti. cum quatuor
e prima quia ista iura sunt pos
teriora ex. de cog. spi. c. 1o / Item quod
a ca prima omnia iura cum sint ff.
de arbitris / dicunt pro se quod ipse plures
Respondeo quia quod est minimum est tenendum

ex. de decimis ex parte // Respondeo quia hic
licet glosula dicat quarta pars hic
pro responsione ex. de offi. ar. cum
querente / et de prescrip. de quarta
et de decimis cum olim. pro vero
prescripcionibus vel consuetudinibus dimit
ta / vel media / vt ex. de n. pen. ex
parte iij / et in aliis pro allegatis
// Sed numquid racione prescripcionis
vel consuetudinis dari potest
porcio minor c. iij ta / Respondeo
hic forte talis consuetudo esset
racionabilis tamen quia hic nullus
ex presterea tamen contrarium et de
cela de consuetudine tamen
quia multis racionibus ut dicam
contra / puto tamen quod esset
tollerabilis dum tunc esset pro
scripta ar. ex. de sen. exc. ... ind
quod ad consultacionem sunt detenti
bus olim ij / et de testibus offi
// Sed numquid eciam racione nulla
dabitur / Respondeo non similiter quia
talis consuetudo omnino esset ir
racionabilis / et leo nona archipresbiter
de consue. c. vl. / Innocencius vero dicit
quod consuetudo prescripta quod nullus
soluat michi habebit ar. ex. de
prescrip. de quarta // Sed numquid per
sebi pre / Respondeo similiter quod ordinem
tamen titulus allegatur et probatur
ex. de deci. dudum / et premittitur
ex. de prescrip. de quarta / vbi comunis
quod prescripcio tum possidente est
quod tum probet / pro quo talis prescrip
cio tollerabitur aliis sufficit tum
allegare // Aliquibus ista canonica
porcio petatur / Respondeo aliquibus dicunt
quod racione supra iam dicta intelligen
dum de cathedrali ecclesia / secundum vero
hic peti potest ab omnibus ecclesiis i
suam dyoc. constitutis ut 16 q.
constitutum sine sint capel
nachorum vel aliorum
vel monasteriorum

vel si incepit quotidiana aliquis
alia infra civitatem vel extra, ut
ex superioribus colligi potest, et patet
extra de offi. or. cum contingat, et de testa-
mentis officii, et c. requisiti, non obstan-
tibus quibuscumque privilegiis a papa
exemptionibus vel aliis, per de iure
diocesano et cuius preiudicio fiat
expresse mentio, ut extra de decimis
duo c. ult. Si enim etiam aliqua
corporis assumptione in suo pa-
rochialis de omnibus relictis ca-
nonicam suam habet, ut extra e. in rta
quae nos et c. quibus vere sui iuris
diocesanam, ut extra de testa. c. ult.
in qua dicitur tota sua parochia cen-
setur, ut extra de off. or. significavit.
Nota tamen quod si aliquis relinquitur
contuitu personae, videlicet eius, deducitur
quia relictum est potius carna-
le quam spirituale, alias sequitur
quod de relictis laicis deduci posset,
quod absurdum esset. Si vero obten-
tu loci vel ob salutem animae cuiusque
pro loco relinquatur, relicto tamen
vero cum vicariis de quibus 33 q. v.
mulieri, hec et quod predictorum curi
fieri quanto magis convenit quod
vicarius et his qui altario aliquid
corporis relictum assumitur. Sequitur De
quibus deduci debeat portio ca-
nonica. Et quidem de oblacionibus et
breviter de omnibus, id est attributione
altaris provenientibus, quia licet
laicus videatur c. supra allegatum
contra communem de canonica portione
unde de donat. inter vivos vel
exigeret, ut ar. extra de sepul. de
his, quod multo minus de emptionibus
alicui honeste acquisitis hac par-
te de honeste acquisitis spiritualiter
indistincte debetur, sive ea mor-
tuaria appelletur, ut extra de off. or.
cum contingat, vel oblationes mortuorum
quod etiam mortuaria continetur
... eo inter sive mobi-

ae ut extra de sepul. c. ii, vel legata
vel relicta pro anima, in infir-
mitate de qua obiit vel causa
mortis pro anima vel quacumque ultima
voluntate. Quid tamen obstendunt
sive ob devotionem eius vel per
loco relicta fuerint. Secus si ob-
tentu personae licet ecclesiastice.
Quid si non fiant in fraudem, per
extra de sepul. c. i. et ii. et extra
de testa. officii, et c. requisiti, et
hec sive sint mobilia sive immo-
bilia vel quibus aliam in et de
omnibus debetur. Hoc potest hoc
et expressum extra de sepul. in media
c. talem, excepit relicta pro xx
et xxx vel quibus cum arcuit
relicta si in fraudem et proprio motu et
propria devotione defuncti, sed aliena
instigatione in preiudicium ecclesie,
ut in med. c. et extra de testa. c. ult.
ergo breviter nisi pro ubi vel similem
canonica exigitur, ab sit exempta
de omnibus et ab omnibus exigi po-
test portio canonica quae debetur
episcopo. Utrum portio canonica episcopi
impediat canonicam presbyteri pa-
rochialis vel econtra. Non quia
sunt diverse et diverso iure et diver-
sis debentur. Episcopo enim debetur sua ca-
nonica iure episcopale quod sibi in-
cumbit, presbytero vero debetur sua
propter ius parochiale quod sibi et
quod episcopus de hac portione synodali
omnino intra suam diocesim re-
lictorum, licet ex supradictis portio lib-
ere presbyteri non exigeret, sed aliquos
nisi a beneficia in qua sunt par-
rochiani eligit sepulturam, ut
extra in media c. pervenit, de eius sunt
hoc. Non utraque canonica, sed presbyteri
quia episcopalis de omnibus et ab omni-
bus exigitur, quia et hec, scilicet parochial-
is, de relictis intestato debetur, ut in-
venitur extra de sepul. c. i. et c. cum
super, et c. cum in media c. talem

et quod primo episcopalibus deducetur
de remissis / quia dignior debet
esse postea parochialibus ¶ Et no
tandum sacramentum parochialis
primo fuit deducta / tunc episcopus
percipiet quartam de parochialibus
et canonicum aliorum quam in tali reddit
¶ Hoc hic videtur absurdum / sed quia
due partes de remissis detrahuntur
quia super iactantibus iniquitatem eorum
sepelire et ante uiderit cui relinqui
tur inquantum episcopus et presbyter par
rochialis habet totum et hic de rigore
iuris in quibus fuit dictum ut supra de super
oribus et ibi quam sicut palam cum
sequitur conqueritur / et pro de benignita
te principum dicere quod iste aliud
possit facere / et tamen non potest con
queri iuste / quia certe episcopus acci
piat de omnibus medietatem de
iudicantibus saltem cui pro mandat
¶ Quid iuris super parochiam eligit sepe
liri extra diocesim suam / Responsio iste casus
forte in iure non est determinatus / di
cendum tamen quod consuetudo approbata
est tenenda ut extra de decimis cum sint
homines et c. ad apostolicam / alioquin episcopo
in cuius diocesi rebus est sita restituenda
est quarta canonica / sicut et ecclesie
in cuius parochie limitibus est sita quod
sit in iure aliena de aliquo pluribus
non potest / in multis enim in morte extra de
sepulturis defunctis / sicut quod de ecclesia
ista tua cultura de illius ecclesie de
tractare / et ubi cultura est decimatur sic et hic
propter ergo in talibus non est quod
de persona sed de re / ad hoc extra de
decimis tua nobis § i. Et dicitur de
cimatis secundum Thomam et cetera.

De dignitate pallii

Postea considerandum de dignitate pallii quod etiam aliquibus episcopis / Et circa hoc inuenitur quid sit pallium / et quid in eo consistat et significat / Et cui ipsum conceditur et nunquam sibi competit
conceditur et quibus locis et tem
poribus eo sit utendum / et quis pal
lio sit episcopus uti ¶ Quantum igitur
ad primum sciendum / quod pallium est in
signe ornamentum archiepiscopi ut
ipse sumptum de corpore beati Petri
ut extra de elect. significasti / In
pallio autem plenitudo ponti
ficalis officii / et etiam archiepiscopalis
nominis appellatio confertur / ut extra
eodem / Nam licet sit in episcopum con
secratus / ante tamen pallii recep
tionem non est appellandus archiepiscopus
ut dicit ibi glossa / Item quamdiu
pallii receptionem ecclesia diu
viduata ut in dicto quod
sine pallio expediri non possunt
ut extra de elect. quod sicut § preterea
Non enim licet archiepiscopo sine pallio
conficere quoquam / crisma conficere
basilicas dedicare / clericos ordi
nare / episcopos consecrare ut ibidem
in glossa quibus consecrare extra de elect.
suffraganeis in glossa et ca. tam
... in clericis in archiepiscopo
firmatis pro omnia que sunt ordi
nationis et non que sunt admini
strationis in confirmatione consequitur
omniaque sunt in ordinationibus con
cedit confirmato pro beneficia
conferre extra de elect. nosti / clericos
confirmare / extra de translatione epi
scopi illo / Nec obstat extra de elect.
suffraganeis ubi dicitur quod clericis
archiepiscopum confirmatum / potest man
dare suffraganeis suis ut
clericos suos in ordinationibus de iure con
secrare / licet hic non possit facere
non enim sequitur potest alius mandare
ergo potest hoc facere / quia potest enim alium
episcopum mandare quod subditos
suos ordinet ipse tamen eos or
dinare non potest / Respondeo dicendum
est quia potestatem de mandare
... committit eius ipsius
exordine ...

… sunt possit per desunt mi
q' illi non sunt de sua nus
ditione hoc ext. de trans. in
epalis nigilo ipsa tamen refert
sup hoc plures opiniones ibi
dem. ¶ In papa autem palli
um designat plenitudinem po
testatis ut ext. e. ad honorem.
¶ Concedit aliud pallium alicui
plato in curia existenti uel leg
tinis uel remittit aliud pallium
papa cum sanctis romane curie
ut ext. de elec. significasti e. di
pallium. ¶ Est autem pallium ptinens
persone prinsipale. Unde cum
persona pape ut dicit io. no debet
alium pretere ext. e. ad hec c. u.
¶ tamen est locale quia si transfe
ratur ad aliam sedem epalem
sicut ubi archiepale in enim eo non
transferuntur sed manet ibi
ext. de postulatis deinde in fu
turo ext. e. c. dicitur in glo.
¶ Concedit in autem pallium istis
verbis ad honorem dei omnipote
tis et beate marie virginis be
atorum petri et pauli. Et dominus pape
nostri ¶ et romane ecclesie sunt no etc.
tradidit. ¶ Tamen hoc pallium de cor
pore beati petri sumptum ple
nitudine pontificalis officii cum
utaris eo uti etiam infra ecclesiam
diebus que exprimuntur in privilegiis
ab ap. sede ei concessis. Et autem
datur pallium cum conuersione
privilegii noui uel renouatione an
tiqui ut e. di. c. si. ¶ Concedit
autem pallium archiepiscopis omnibus
et episcopis aliquibus ex gratia speciali
ut ext. de privilegiis cum venerabilis
…competit pallium debet in
…petere ipsum e. di. prisca
…ipsum petere … menses
…ante confirmationem …

vel atque confirmationis sed for
te iam erat consecratus. et nisi
petierit ipsum impedimento legitimo
cessante ut ext. hoc attusat
et a dignitate removeri di. e. quin
ext. e. c. r. et quam recipit ipsum iura
re debet fidelitatem et obedientiam
eccle. ro. e. di. prisca. ¶ Utitur autem
pallio semper et ubique alii autem
plati nec semper nec ubique quia
in plenitudine potestatis illi in
partem sollicitudinis sunt assump
ti ext. e. ad honorem. Unde illi
infra ecclesiam et equaliter ecclesiam
sue provincie sicut archiepus uel
sue diocesis sicut epus utentur pal
lio certis diebus cum in solemnitatibus
sue ecclesie continetur ext. e. c. 1.
¶ Alii tamen ex speciali concessione
licet a sum ext. sua provincia uel
diocese uti pallio principalibus cele
brandis et suffraganeis conse
crandis et clericis ordinandis et
dummodo fiat de permissione eius
in cuius diocese celebrat ext. e. ex
tuarum. non de uti nisi pallio suo
quod cum ad eum pertinet uadit
cum sit personale ut dicitur e. ut
in c. ex tuarum in glo. ¶ Intel
ligendum autem quod sic uti pallio tunc
concessum solempniis e. di. con
uenerem et tunc uti eodem sed
sicut contingit eum indutum uestibus
sacris extra processionaliter uel
p… tunc pallio non utitur ext.
e. c. 1. ¶ Notatur etiam hoc ext. e.
c. ad honorem quod sunt illi
dies in quibus pallio est utendum
et dicuntur quod sunt isti scilicet natiuitas
domini festiuitas sancti iohannis
et sancti stephani circumcisio
epiphania dominica in ramis pal
marum cena domini sabbato sancto
tribus diebus resurrectionis petri et pauli.

ffestu Johannis baptiste et
om apostolorum festa beate marie
et om sanctorum dedicacio ec
clesiarum principalia festa eccle
sie ordinarie electorum conse
cracio episcoporum annunciacio sue
consecracionis ac ad h' epo defer
c ut de con di 3 pruncia
dum et ipsi sunt isti prelati
nostri p'stice qui sunt die bellici
ut dicit ibid ex e tua et virga
aut annulus pastoralem dari
quilibet archiepiscopus ubique v'missa
p'lata 23 di clericos In eis
non significat plenitudo offi
cii sicut in pallio Non debet
autem ut aliquis utatur pallio
suo et non eius ad eum q' p'inua
nadit cum sit personale ut dum
e supra et habetur in glosa ex
c Si quis successor eius
qui transfert ex ipso q' confir
matur pallio q' conuenit ibi
Ro non sine speciali licencia
pape ut dicit ber sup illud c
bone memorie et papa si unum
ei faceret si denegaret similiter
gen q' habuit eius predecessor
ff de aqua con et esti li g
§ penultimo De dignitatibus et
earum officiis inferioribus non est
sequitur quia fere quot sunt
ecclesie tot sunt dignitates quoniam nec
nec ex de consue cum olim et
fine ex de excess prela ad hoc
sequitur tamen scilicet sic quod
nota de talibus dicitur legat
et di clericos et di plebis et
ex in titulis specialibus ptam
et de offi archipresbyteri primicerii et mag'
lencia pia 63 di q' 1 Sy ro
et sequen in prima constit di
ponitur int eos et epos dicta b'ex
Sequitur inter alia tytulus ex

2 sacrifice de concupis causa permitto
qui sunt hodie ab eccia remoti

Gloss (left margin): vtit' — de offi arch — cap

Gloss (right of left column): e — ⸗ — ⸗

Nota ordi mai

De officio iudicis

Deinde quia diximus de
prelatis qui sunt ordi
narii consequenter con
siderandum de officio iudicis
ordinarii et primo quis est iudex
ordinarius 2o quis eum consti
tuere potest 3o quod est eius offi
cium et que potestas eius 4o quibus
modis ordinaria iurisdictio impe
ditur At sunt Circa primum
sciendum q' ordinarius constitue
potest princeps ut papa in spiritua
libus instituit prelatos archiepiscopos
episcopos et imperator in secularibus
duces marchiones comites
et huius communitates et facit iudices
ordinarios ex de iudic deciniis
consuetudo etiam et lex dant
iurisdictionem ordinariam ut
de eccma l 11 et ff de iurisdic o
om iudi et l quia et go dici q'
omnes ministri ecclesie qui prelati
erunt ordinariam iurisdictionem
habent et quos administracionem con
sequitur iurisdictio conceditur
q' eradicionem ho sum ex prelatis
les ordinarios iudices facere non
possunt in aut de ma prin §
eos inter coll iii Notandum
non sum g' aff opcleus i epm f
confirmacionem sortitur in nobis
iurisdictionem principaliter ea que
destitissio maiori excipiunt
unum consecracionis et quando
ut ex de elec transmissam hoc
tamen fallit in duobus capitibus
in quibus electus administrat ante
confirmacionem et ipsa iuris
dictionem sine electione in qua
qui administrat 23 di [illegible]
ex de elec licet L

Gloss (left margin of right column): om — hic

concedi ultra ytalia constituto
rectore vel in urbe subiecto | ut extra actu
alienandi extra de elec. nihil in fine | et
similibus intelligit goff. extra de iudi.
decimus 27 q. 2 c. 1 || Attendunt
autem in qualitate iudicis ordinarii
scilicet condicio | sexus | etas | distre
ctio | fama | condicio ne scilicet sit servus
3 q. 1 § tria | sexus scilicet ne femina
30 q. ult. mulier | etas ut sit maior
ff. 20 de ... ff. de ar. cum ... | vel
adminus 18 ff. de mi. ... iudi. quod
districto scilicet ut sciat districte iudi
care ut 3 q. 1 § tria | fama scilicet
ne sit infamis 3 q. 1 infamis § tria
... licet infamia faciat ne ordi
narius iudicare possit quantum ad
de iure inter ... tamen iudicis
infamis ... nec potest re
pelli ordinarius propter talia audi
tando ... tolleratur in officio suo
viij q. 3 nonne secundum goff. || Queritur
autem an episcopus sit iudex ordinarius
iudicis monachorum | Respondit
goff. quod sic licet habeant medios
interesse ut abbates vel priores ad
quos pertinet primo monachorum cor
rectio | sedeat non corrigentibus vel
forte corrigere non valentibus suc
cedunt episcopus extra de e. quanto || Queritur
etiam an archiepiscopus sit iudex or
dinarius in tota provincia sua | Re
spondit | quod quantum ad subditos est iudex
ordinarius et competens episcoporum
suffraganeorum 9 q. 3 metropoli
tano x q. 3 ... cognoscimus | cor
ante quam suffraganeis ... sunt
et iudex ordinarius ... competens
nisi in certis casibus s. de quibus dic
tum est supra t. de dignitate archiepisco
pi extra de pastoralis || Queritur quid
... episcopus ... subditos pre
latorum quos ... subest ... diocesis
... subditorum | ... prelatos
medios quasi per gradum transferendo
... sicut supra dictum est in archiepisco
po suffraganeorum | Respondit goff.
| ... causis subditorum tractari

dicit apud episcopum quasi apud manus
tribunal extra de offi. archipresbyteri cum pa
tibus | et hoc eum sententiat ... tam
... | excipiuntur tamen exemptos
ut dicat || extra de privil. ex parte
| contra alios autem procedit episcopus nisi
impediat eum longa consuetu
do vel indulgentia specialis | tunc e
nim cognoscet | nisi per appellationem
deferatur ad eum | vel aliquibus de certis
casibus ... | sic intelligit
extra de excess. prel. c. ij et privilegia | con
suetudines aut prescripta non obest
... extra de off. ar. cum pa. in glo.
|| Alii vero ut ber. et lauren. dicunt quod
si prelati inferiores episcopus per electionem
et confirmationem seu per consuetudinem
habeant ... ordinariam iuris
dictionem | episcopus cognoscere non potest de
causis subditorum suorum episcoporum nisi
per appellationem | vel alio legitimo
transferatur ad eum ut de archiepisco
po dictum est supra || Secundum autem goff.
ita hic est attendi antiqua approbata
consuetudo | sic plerumque in compluribus
| salvis tamen eo quod dictum est supra
de abbatibus circa monachos || Si
vero non appareat de consuetudine
standum est opinioni prime secundum ho.
|| Sequitur videre de 2o scilicet de officio et
potestate iudicis ordinarii | circa quod con
siderandum quod officium eius est cura
subditorum habere viij q. 1 quod episcopatus
| singulos ... 8 q. 1
clemens et ... inquirere et ca
stigare ... secundum statuta can.
... extra de c. c. 1 | quod non debet negl
... punire ... vel gravari
aliud ... | extra de ... irrefragabili
§ si | Distinguit autem secundum ho. | si
quis sit accusatus et convictus | certa
pena ... vel ... infligi non
minor ... iudex sit infamis
| ne ... ita ... 8 iij in fi. | quod
intelligo nisi causa subsit al. ...
ff. de penis | ... ubi vero
non est statuta certa pena vel ex offi. 2

rneo inquitur indep prelat debz
equitate suata semp impleri
humaniore declinando scz q pro
loca z tpa uident postulare ex
de transac ex parte non tamen
dz leuare penitus excoicaa
q intelligit ho. fu qd detinet
sibi z sic loqu' ex de penis lz
et q i pbr z similia nisi for
te ubi statutu e p quib tale
comiserit solugt tm tunc n pt
leuare z sp retine Sic loquit
sm quosdam ex e dilectis tm statu
tu tale no uide' irroabile sm
ho. regulariter aut quantu pz
ad correctione credit ho. q ista
pena e infligenda q inde e
tinenda ut ex li. no contes
cm frequent peccatores ecclesi
tas celare debet sine hoc stat
ut psbr ex e c. ii sine homo
ex quo non pt pbare vi q ii s
tm z c. placuit conparet eis
quos punict & q. di. ut iusticia
Versatur aut potestas ordi
naria circa tu scz correctione iudi
tui z punitone z hr satis quet
hba cau coherce corripe ex
munica degrada coherce mo
nendo corripe impendendo z hr
ordo longh aliquz sm goff cu de
bet quis punire contumaria sepe
r aprime tunc in pena incipit
a degradacione z finitur excoicacon
hop pi di de ma ex de iudi cu no
abhominac contraria no incip
ab excoicacon z finit in deponc
z q di quoniam Adhc nota
q ordinarius ptatem q sibi com
petit ex officio absoluendi excoi
cantes pp pam prussione cle
ricorum in aliquibus casibus pt altri
delegare ex e c. ult. Iste qui
ptinent ad ordinaria iurisdicom
loqt ex sequente Sequit inde
de zo arto s. quibus modis ordi
naria iurisdictio impedit uel

etiam finit circa qstiendu qprint
tradit goff uniuersalit impe
diatur dupliciter scz p ipsius
ordinarii a ab officio suspensione
z p excoicacone z q i audiuing
In spalibus uo negotiis pone
causis impedi' aliis modis scz p
appellacone recusatione religione
ad supiorem negotii reuocacone
pstam alii comissione z pali
os modos quos potest p se nore
quilibet studiosus Finit at
ordinaria eundem quadrupr
scz morte depositione transla
tione dignitatis renunciacione z c
qo ad prima remanet tamen pe
nes capitulum uacante etiam n
tamen i omnibus quia no i col
latibus prebendarum ex ne se ua
illa remanet dq de concess sm
hostr goff q corrigit drnt q cm degd
nire z alegat hanc inclusionem
unde z fate pt constitucom sic
uniuersitas sic collegium licitu
no tm lz excoicare se ua Adhc
nota q p supior mandet ordi
nario ut faciat illud q al fare
posset ex officio non tamen ipe
ordinarius semp exequi' ut
delegatus racione mandati si pli
inde ut ordinarii ihunc ordinarie
ptatis ut ex eliceat z c. grauis
Itepem ordinarii prumt sibi
mandari ea q ipso iure suo fare
posset ad suam excusacom pl
di. quib nesciat non tamen sm
ho datur ppr hc talis potestas
sup exemptos ut in c. graue
in c. quia iure derogatur ut in c
licet Ipo supior sepe no intent
committe sed remitte supiorl pt
cognoscere ipe etia alti delegare
goff ff ipsi sepe. & De uicariis

Habito de his qui
cetis uoie ppo
z de his a...

alieno scilicet de vicariis. Tertio quo officium eius. Quarto quid perpetuarium deffinire. Quinto quod licet vicarius in ecclesia in qua sunt tam possint plures vicarii haberi. Sexto de officiali episcopi sive vicario. Utrum sit iudex ordinarius vel delegatus et an ab eo sit appellandum ad episcopum vel archiepiscopum. Circa primum sciendum quod vicarius est qui alterius vices gerit sive in officio quasi extra facto ut extra de electione sive contentioso ut extra de officio eius qui in alios gerit potestatem. Non licet autem aliquem instituere vicarium qui ius habet in re sine auctoritate episcopi. Potest tamen servitium tenere cum magistro suffragari. Vicarius vero episcopi constituitur et destituitur per episcopum sine causa et ipse eadem persona ei contemperatur ut hic dicitur. Secundo probat consuetudo que in talibus est servanda extra de simonia sive apostolicam nostri. Quarto licet vicarius autem vicarium constituere non potest extra et clericis sicut nec delegatus delegatum nisi datus esset a principe. Vide de iure audire extra de officio delegati super quaestionem. Hic tamen fallit in archipresbitero quicumque sit vicarius in quibusdam specialibus extra de officio archipresbiteri ministerium et si aliud tamen vicarium dare potest ut ibi. Tertio officium vicarii secundum formam ecclesie et personarum extra de prebendis et eam curam suscipiat ut admittatur extra de ecclesia vel presbiteri fient et hic cogetur extra de clerico non residente. Circa tertium scilicet quid vicarium perpetuarium deffinire scilicet in his quibus si ex indulgentia speciali competat alicui non resistere. Secundo si consuetudo non corrumpet et prudente et quamvis dependet exponenda ut extra de prebendis extirpanda. Extra de si persona sine culpa incidit debilitatem ut deformitatem sive morbum et ut patet de [illegible] non possit. Quarto quando imminet [illegible] ut extra ea que peremunt

ac voluntaria tamen utilis et honesta ut studii vel peregrinationis causa de licentia prelati ut de consuetudine et non ex causa vel in consimilibus casibus. Sexto scilicet vel scilicet cum occupatus in utilitate ecclesie vel in servitio episcopi vel proprio insistens et est ubi absentes dicuntur residere quia sunt ecclesie vel in loco vel talibus in quibus consistit bonum publicum vel etiam ecclesie propter bonum exercitium inducere. Circa quartum sciendum quod vicarius licet habere ius in ecclesia scilicet quod si de consensu prelati sit institutus removeri non potest a persona que instituit eum nec successore eius extra de ecclesia ad hoc et de arbitris. Unde cura habet ad iura extra de ecclesia vel plures habere in eadem et non habens una vicariam habere potest et alia extra de prebendis. Vicarius in una intitulatus non potest de alia vicaria retenta extra de ratione postulasti et intitulatus de una non potest vicarius fieri in alia extra de ecclesia. Item allegare potest commune nomine ecclesie extra de fide instrumentorum. Super quo petitur quod omnia vicario competit locum habent talibus non suo nomine possidet sicut is qui conduxit ab hominibus non modo ad imitationem ut ff. si ager vectigalis vel emphiteoticarius. Ultima distinctione et non nihilominus possidet per eam personam quia is possidet suo nomine possideret extra de spoliis. Quo vero competat extra de officio. Ad hoc nota quod vicarius ius habet percipiendi assignari sibi de redditibus ecclesie cum fuit congrua portionem si magis habeat competentem. Si vero non habeat talem quod ibi valeat commode sustentari extra de ecclesia ad hoc. Finis huius. Nota etiam quod vicarius perpetuus non potest extra in beneficiis concedere nisi eadem specialiter concedatur extra de ecclesia. Tria finis huius. Ultimo vicarius habet omnia que pertinent ad iurisdictionem eius cum ad ut gerit extra de officio eius cum non in ea et in [illegible] licet preterea que non transeunt sine mandato extra de officio legati quod [illegible]

T
ho b[e]r[e]x[um] tua nobis || Circa
t[erti]um s[e]c[undu]m q[uod] s[e]c[un]d[u]m gof[redum] ut[rum] i[n] sua
summa et h[uius] officiales ep[iscop]i sunt
delegati et a sua ma cor[um] e appel
landum ad ep[iscopu]m h[oc] no[n] tenet
cont[r]a ad ut[ru]mq[ue] et ei[us] sume
sunt C[om]muni. g[e]n[er]al[iter] d[i]c[itu]r a. 2 / Io.
an[dreas] Unde s[e]c[un]d[u]m eos officiales ep[iscop]i
e ordinarius / nam consisto
rium ei[us] et ep[iscop]i id[em] censet[ur] Unde
l[icet] iurisdicto[n]e[m] ordinariam q[uo]d co[n]
p[ro]batur ex[tra] de ap[pellationibus] romana Et
C. k. i. 2 / 2 / et cum ead[em] p[er]sona
censeatur cum ep[iscop]o / ab eo sicut
ab ep[iscop]o e appellandum ad ar[chi]ep[iscopu]m
/ l[icet] ab archidiacono et ab inferioribus
eorum quod officialibus sit non
ad ar[chi]ep[iscopu]m s[ed] ad ep[iscopu]m app[ellan]d[um] / n[isi]
sit consuetudo in contra[r]i[u]m ut ex[tra]
de ap[pellationibus] romana / 2 l[i]bri f[acere] officia
les esse ordinarios s[e]c[un]d[u]m a[liquos] i[n]st[itu]t[io]
rum d[e] quib[us] loquitur ex[tra] de in[te]gr[um] resti
t[utione] f[eria] delegati / non l[icet] illud alit[er]
intelligi possit / a delegato sed
officiales ep[iscop]i p[os]sunt appellare ad
ip[su]m officialem vel ep[iscopu]m / cum
idem sit utriusq[ue] consistorium ut
d[icitu]r e[t] ad h[oc] ff. quib[us] et a quo
ap[pellatur] l. i § ab eo / q[uo]d aut[em] / idem
sit consistorium ep[iscop]i et officialis
sui com[m]unit[er] e declaratu[m] / vi[de] de eo
sue no[n] putam[us]. &c.

De regularibus sive religiosis

P[o]st consequenter habito de
p[er]sonis eccl[esi]a[sticis] secularib[us]
est considerandum de p[er]so
nis eccl[esi]a[sticis] religiosis / et quia religi
osi sunt in statu p[er]fectionis ut i[nfra]
dicetur / so p[ri]mo considerandum de
statu p[er]fectionis i[n] c[om]mu[n]i / ||2o de t[ri]b[us]
quibus in quibus p[ro]p[ri]e consistit
status religionis / 3o sp[ec]ia[liter] de
obedientia religiosorum / 4o specialiter
de paupertate religiosorum / 5o de
placitis eorum / Sexto de quibus
dam ut ei competunt eis / 7[m]o
de compe[tentia] religiosor[um] religionum

ad inuicem / 8[u]s de religionib[us] in
gressu / 9[n]o de apostasia religi
onis / Decimo de domib[us] reli
gionis ut ep[iscop]is sunt subiecte
/ 11 de capitulis monachorum
/ 12[m]o aut[em] sancti p[ro]fessionem in reli
gione habitu et statib[us] p[ro]p[ri]a
li. t[itu]l[o] i. ti. de voto / p[ro]p[ri]e ar[ticu]lo
11o et 17o / 13[m]o aut[em] conuendi
et habitu et t[em]p[or]ib[us] e[t] iusticiab[ilibus]
religiosorum / 14 in singulis et con
stitutionib[us] et ordinacionib[us] co
mmunem uel non / et ex[tra] de sta
tu mo[nachorum] quod dei / cum ad monasterium
in singulis c[apitu]lis / Iste vii c. ti
ne in ag. / ubi statuitur q[uo]d de mo
nachis ib[idem] nigris et c. ad certum
q[uo]d moniales annis singulis p[er]
tentur || Circa primum q[ua]e de
statu p[er]fectionis i[n] c[om]mu[n]i q[uer]itur plura
s[cilicet] utr[u]m p[er]fectio vie consistat in
preceptis / 2o aliquam d[istinctione]m ponitur
ut tho[mas] q[ui] s[um]ma p[er]fectio in via
p[rese]nte et eccl[es]ie consistit i[n] duob[us]
preceptis caritatis q[uo]d e[st] finis d[iuin]e
legis / || Tercio aut[em] et rusticani
talis consistit i[n] aliis precept[is]
et consiliis q[ue] ordinant[ur] ad carita
tem / p[re]cepta n[on] ordinant[ur] ad re
mouendum contraria caritati cum
quib[us] caritas esse no[n] p[otes]t / consilia
uero ad remouendum impedimenta
actus caritatis / q[ui] t[ame]n no[n] con[tra]riant[ur] cari[tati] /
/ s[e]c[un]d[u]m aut[em] q[ua]e d[e]mandat / perfectio
h[uius]modi vie consistit p[ri]ncip[alite]r et essent[iali]r
no[n] t[ame]n in preceptis caritatis sed
etiam i[n] aliis preceptis moralibus
et consiliis q[uia] moralia precepta
no[n] p[ro]ponunt in[st]itutes quas
sunt p[er]fectiones p[er]sone p[ro]inde act[us]
et ad[ducu]nt no[n] et ex te sunt p[er]fectiones
&c. / 3 p[ro]hibent c[on]traria / sic consilia
m[ore]m p[er]fectionis aliud consuluit / p[er]par
q[ui] i[n] ip[s]is consistit ec[iam] p[er]
fectionis i[n] via / consist[it] [illegible]
i[n] strumentalit[er] i[n] [illegible]

tribules et opa [illegible]
p[er]fectionis

a caritate et opera exteriora sunt per-
fectionis. Et nihilominus sunt instru-
menta cooperancia et ordinata
ad ulteriorem perfectionem caritatis etiam ubi
est perfectio et nihilominus instrumentum
ad bene ordinatum. Unde est tamen
quod perfectio attenditur primo secundum caritatem.
Unde quia quis ex eo dicitur esse perfectus
inquantum attingit finem suum qui est
ultima perfectio rei et caritas est aliarum
virtutum finis unde que est ultimus
finis hominis quia primum maximum et deo
meo. Ad primum. Unde ad tollo in-
super omnia caritate habere que est
vinculum perfectionis. Sciendum
autem quod duplex est perfectio una sufficiencie
et necessitatis que primo consistit in
observancia preceptorum. Alia habun-
dancie et supererogacionis que con-
sistit in observancia preceptorum primo et
consiliorum secundo consiliorum. Et unus fig-
nus est quod ingredientes religionem
primo ut in ipsiusmodi intencionem sua
dirigunt ad observanciam consili-
orum. Ad tertium perfectio et maioris
multi observancia consiliorum quia
preceptorum aliorum scilicet a caritate. Quia scilicet
ex hoc opera consiliorum sunt magis
ardua quia sub precepto sunt et ma-
gis voluntaria opera enim consili-
orum observantur quia sunt consulta
opera non ex precepto quia precepta di-
vina ex lege nova habet de mandato.
Utrum quicumque est perfectus sit in statu
perfectionis. Ad quartum sic procedit. Special-
status in hoc precipue attenditur scilicet
secundum illud quod agitur interius et
secundum illud quod agitur exterius primo
attenditur quomodo ad[illegible] quod ad
etiam est nunc loquimur de statu
perfectionis quia non ex hoc quod habet actum
dilectionis perfecte si qua obligat
se perpetuo cum aliqua sollempnitate
[illegible] que sunt perfectionis. Continuat
[illegible] se obligant quod non ob-
[illegible] aliquis adimplet ad quod se
[illegible] et non nihil perfecit

aliquos esse perfectos qui non sunt in
statu perfectionis qui non sunt perfecti.
Utrum episcopi et religiosi sunt in sta-
tu perfectionis. Ad primum. Ad quintum sic proceditur. Dicendum
est ad statum perfectionis requiritur obli-
gatio perpetua ad ea que sunt perfectionis
cum aliqua sollempnitate. Quorum
utrumque convenit religiosis nota
se constringunt ad abstinendum
a secularibus quibus licite uti ut libe-
rius deo vacent. Unde in alio con-
sistit perfectio hominis. Item obligant etiam
se cum quadam sollempnitate pro-
fessionis et benedictionis. Episcopi etiam se
obligant ad ea que sunt perfectionis
assumentes officium pastorale
ad quod pertinet ut animam suam ponat
pro ovibus suis ut dicitur Johannis x. Unde dicit
etiam sollempnitatis quedam conse-
cracionis simul cum predicta pro-
fessione. Unde dionisius v. c. Ecclesiastice hierarchie perfec-
tione attribuit episcopis tamquam perfec-
toribus et vi c. attribuit religiosis
tamquam perfectis. Sed quia obiciatur
quia status perfectior debet respon-
dere statui perfectiori, autem inveniuntur
mendacium quod non tantum est in verbis
sed etiam in operibus simulatis ut ambro-
sius dicit in quodam sermone. Sed
multi prelati non habent interiorem perfec-
tionem caritatis. Ergo etc. Ad primum quod hoc
statum perfectionis assumunt non quod
profitentes se esse perfectos sed quia
profitentes se ad statum perfectionis tendere.
Unde non est mendax eius vel simu-
lator qui statum perfectionis assu-
mit ex hoc quod non est perfectus sed
ex eo quod ab intencione perfectionis ali-
quando revocat. Utrum omnes pre-
lati ecclesiastici sunt in statu perfectionis.
Ad sextum dicendum solis episcopis et
religiosis perfectionem attribuit. v. q.
ecclesiastice hierarchie. Presbiteri autem et decani
curati archidiaconi ex parte
ordinis obligantur ad ea que sunt
perfectionis in ministeriis tamen etiam
in suscepcione sacerdotis committitur

contineri voto | quod ad perfec
tionem pertinere videtur etiam si in duce
ret etiam ad curam susceptam obli
gans eo vinculo perpetuo voti
possunt tamen deserere intransferendo
ad religionem etiam sine licentia episcopi
ut habetur 16. q. 1. Et etiam cum
licentia eius potest quis archidi
aconatum vel parrochiam dimit
tere | et simpliciter sine cura prebe
ndam accipere quod nullo modo liceret si
in statu perfectionis esset | quoniam nemo
mittens manum ad aratrum
et respiciens retro aptus est regno dei.
|| Ergo autem quia sunt in statu per
fectionis non tamen eo ipso possunt
sunt eiusdem spiritualis deserere et con
trariis tamen ut dictum est supra || Utrum
status est perfectior scilicet prelatorum vel
religiosorum | Respondeo singula de ma
aliquo modo est perfectior status pre
latorum | et aliquo modo religiosorum dicit
enim augustinus li. primo de lib. arbitrio plurimo
rum dicitur cuiusque perfectio in reddi
tatur | videndum est ergo quod status pre
latorum autem et dignitate et officio
perfectior quam status religiosorum
et hoc constat | sed autem multo sic vi. 2 pro
et quod sunt plures quod etiam multorum | de
talium sit bonus prelatus secundum ex
igentiam sui status | nichil enim obmit
tens de essentialibus contingen
tibus statui suo | et complectens in sta
tum et aliarum circumstantiarum que
faciende sunt secundum essentialia non
secundum accidentalia et secundum bona in
sequentie non secundum mala | Non
prelatus salutem animarum sibi commis
sarum procurat ut decet docendo pub
lice et privatim orando et offerendo
dona et sacrificia pro peccatis populi
et aliis eius [illegible] sine querela
vivere probat non mortibus con
cernit religiosus perficiat esse ta
lis sui status vivendo in obedientia pau
pertate et castitate | Unde sicut dicitur
communis est plurium prelati quia

religiosi | quia status prelationis
maiorem requirit perfectionem in
perfectionibus suis ut dicit glosa
super illud Iacobi | quod non obsunt
iniuriam et omnem etiam insuper quam eo
cupiscit possessio | ex hoc sunt argumenta
status qui decet congruus requirit
meliores et perfectiores personas
congruus requirit meliora et per
fectiora opera | aut ut supra opera
sunt maiora et perfectiora
multa quam de religione dicto
quam est de exigentia eiusdem vel
status | Salva tamen parte et
grado prelatorum videtur quod status religi
onis possit dici perfectior quodammodo
quam prelationis | scilicet in quantum pro
fessores suos magis habiles disponit
vere quod ad comparationem ad perfectionem
quam prelationis suos propter maio
rem et distinctionem et disciplinam
tum sub debitum religiosi et elonga
tionem a mundo et occupationibus peccata
torum per hunc signum est quod illi qui
de religione assumuntur ad prelationem
et in prelatione sic laudabiliter
se habeant | statu religionis statum
prelationis preferunt et statum in
quo sunt plangunt respiciendo
dimissi sicut legitur fecisse beatus gregorius
|| Unde de se ipso in dialogorum
prologo conqueritur admirans
comparationis sue perplexitatem et
ne meminit quando in monasterio
fuit de hoc et plura de se ipso post
illi pauci qui de statu prelatio
nis transierunt ad statum reli
gionis et in eo sicut decet
fecerunt statum religionis statui
prelationis preferunt | Denique in
morte nisi sola consideratione
et constituta multorum compulatur
nulli aut paucissimi inveniuntur
de prelatis quia de religionibus prius
probaverunt eius aptos non m[illegible]
tota vita sua m[illegible]
prelatione suscepisse ||

facit ad quendam statum religionis aut
ut philosophus primo ethicorum. Consequenter
quia maiori necessitate sunt oppor
tuna maiora eis qui senectu
te constituuntur. Secundo considerandum
de 2° scilicet de hiis que per
tinent ad statum religionis. Et
circa hoc queruntur plura. Scilicet utrum status
religiosorum sit perfectus. Respondeo
quod sicut nomen religio est quedam virtus
ut habitum est in 2° scilicet per quam ali
quis exhibet aliquid ad dei servici
um et cultum. Et ideo anthonoma
tice religiosi dicuntur qui mancipant
se totaliter dei servicio quasi holo
caustum [struck] offerentes deo
de quibus Gregorius super ezechielem sunt
quidam qui nichil sibi reservant sed sig
num sensum linguam vitam atque substantiam
quam perceperunt deo immolant. In
hoc consistit autem hominis perfectio
quod totaliter adhereat deo et sic patet
quod status religiosorum est perfectus.
Utrum religiosi teneantur ad omnia
consilia evangelica observanda. Respondeo
quod non tenentur nisi ad ea que nun
quam sunt professi. Propterea ut
in habitacione vel subditis et in
pollentibus exprimunt quod obli
gant se ad ista tamen que sunt super
erogationis qualia sunt consi
lia evangelica non tenetur aliquis nisi
ex obligacione propria. Ad non nulla non
alia evangelii consilia eo magis
tenentur religiosi per quanto ceteris
parati quos se mancipaverint totaliter
servicio dei. Et hec responsio confir
matur per papam innocencium in decreta
lium regule fratrum minorum. Utrum
religiosi teneantur ad omnia consilia
evangelica observanda. Respondeo te
nentur nisi ad ea. Utrum con
venienter et sufficienter quod perfectio religi
onis consistit in hiis tribus votis
[illegible] voto paupertatis et voto castitatis
[illegible] et voto obediencie. Respondeo quod
[illegible] status religionis

perfectionem consideraverunt uno modo secundum
quod est quoddam exercicium tendentis
ad perfectionem caritatis. Ad hoc re
quiritur quod aliquis a se removeat
illa que impedire possunt ne eius
affectus totaliter in deum tendat in quo
consistit perfectio caritatis. Hec autem ta
lia sunt: primum cupiditas exteri
orum bonorum. Unde Augustinus x confessionum
ad deum loquens dicit minus te
amat qui aliquid tecum amat
quod non propter te amat. Karitas autem non minuitur sed auget
possessione rerum temporalium. Unde
Crisostomus super matheum dicit quod
appositio divitiarum flammam maiorem
accendit et vehemencior fit cupi
ditas. Et 2a est concupiscentia delectationum
quarum vehemenciores sunt precipue ve
neree. Unde Augustinus i soliloquiorum nichil esse
sentio magis quod animum virilem ex ar
ce deiciat quam blandimenta femine
corporumque contactus ille. Tercium est inordi
nacio voluntatis humane de quo
Genesis viii sensus et cogitacio cor
dis humani in malum prona sunt
ab adolescencia sua. Alio modo con
sideratur status religionis [struck]
ab exercicio quarumcumque solicitudinum
quietat animum hominis sollicitudo
autem [illegible] hominum precipue circa
tria scilicet quorum primum est dispensacio
rerum exteriorum. Secundum est gubernacio uxo
ris et filiorum. Propter quod i Cor. vii
primo dicitur qui sine uxore est sollicitus est que sunt
dei quomodo placeat deo
qui autem cum uxore est sollicitus est que
sunt mundi quomodo placeat uxori. Tercium
est disposicio actuum propriorum. Tercio con
sideratur status religionis secundum
quod est holocaustum per quod quis
totum offert deo ut dicit
Gregorius super ezechielem. Secundum autem philosophum
primo ethicorum homo habet triplex bonum
scilicet rerum exteriorum corporis proprii et anime
et secundum hoc voluntatis per quam utitur
omnibus potentiis et habitibus anime

z | ideo status religionis habent eg-
z uotum paupertatis | castitatis
z obediencie | nam per hec tria patet
intuenti patz z illa que impediunt
caritatis perfectionem | z illa que inge-
runt sollicitudinem remouent z
z etiam omnia bona hominis deo
offerunt | Et quidem de perfectione
paupertatis dicitur math 19 . Si
vis perfectus esse vade z vende omnia
que habes z da pauperibus | Et
de perfectione castitatis | Eunuchi
enim qui se castrauerunt propter re. ce.
z postea subdit qui potest capere
capiat || Unde per dampnatus est
vigilancius qui diuicias adequa-
uit paupertati q z | Jouinianus
qui nuptias adequauit virginitati de
perfectione obediencie mat 16 . Siquis
uult venire post me abneget se
metipsum z c. | Omnes autem alie
religionis obseruancie ordinantur
ad tria predicta puta aliqua | siqua
sunt instituta ibidem ad procuran-
dum victum | ut labor mendicita-
tis | z alia huiusmodi referuntur ad con-
seruationem paupertatis || Alia uero
tamquam corporis maceratiua ut vigilie
ieiunia | z siqua talia sunt
huiusmodi | ordinantur ad conseruationem
castitatis | Alia uero que ordinantur ad
dilectionem dei z proximi ut oratio lectio
| infirmorum visitatio | uel siquid
aliud est huiusmodi | comprehenduntur
sub voto obediencie | quod pertinet ad vo-
luntatem que secundum dispositionem alterius
ordinat actus suos | Determinatio
aut habitus pertinet ad omnia
tria vota tamquam signum obliga-
tionis | Sed obicitur quod votum paup-
tatis | illud quod glossa dicit super illud
i ad cor. vi . Iudices autem aliqui contemp-
tibiles hiis contenti sunt | Non
tamen abiicienda sunt huiusmodi
temporalia | Dicendum quod sunt
abiicienda ex necessitate voti | Ambros.
i de offi . Deinde non ... ex necessitate

precepti penitus opes effundi | Sed
dispensari nisi forte ut cum eg-
bonus accidit z pauperes pauper-
rimos que habet | ut non nulla cura
domestica teneatur | Sed non obicitur
illud Actuum Beatius est dare
quam accipere | Dicendum quod ab-
dicatio diuiciarum comparatur ad lar-
gitionem elemosinarum | Et vnum
sale ad particulare | Et holocaustum
ad sacrificium | vnde gre. super ezech.
dicit quod qui de rebus possessis
egentibus subueniunt sacrificium
offerunt | quia aliquid deo immo-
lant | z aliquod sibi reseruant
holocaustum offerunt quod scilicet melius
sacrificio | Et ideo ad reprehendendum er-
rorem vigilancii dicitur dicit li°
de ecclesiasticis dogmatibus bonum est facultates
cum dispensatione pauperibus ero-
gare | Sed melius cum dispensatione pau-
peribus erogare | Sed melius est pro
intentione sequendi dominum simul donare
z absolutum sollicitudine cum christo egere
| Sed obicitur quod votum castitatis
quod aliqui religiosi utuntur vxoribus
| Dicendum quod illi non sunt proprie religiosi
sed secundum quid scilicet inquantum participant
cum aliquo cum religiosis | Si
obicitur quod votum obediencie quod illa sentencia
maxime placet que fuit libera-
lis z non ex necessitate | Secundum illud
i ad cor. c. non ex tristicia aut
ex necessitate | Dicendum quod necessitas co-
actionis facit involuntarium
excludit rationem laudis | z meriti
Sed necessitas consequens obligationem
non est necessitas coactionis sed
libere voluntatis | Inquantum homo
vult obedire uel forte non vellet
illud quod mandatur per consideratam im-
plere | z ideo quia necessitati fa[illegible]
aliqua que sibi se non pl[illegible]
homo se subiciat [illegible]
tum obedientie

deo accepta etiam sunt in decima quia nichil magis potest deo dari quam quod suam voluntatem alterius subiciat voluntati | unde augustinus ad armentarium et paulinum Non te vovisse peniteat immo gaudeo tibi iam non licet quod cum detrimento licuisset felici necessitate que in meliora compellit | Quid dicendum quod aliqui heremite et aliqui prelati religionum non sunt professi ordinem | Dum potestates tenentur obedientie superioribus vel saltem deo quod professionem [illegible] in illis que sunt communia aliis sed etiam que specialiter pertinent ad disciplinam religionis | Utrum requiritur ad professionem religionis quod hec tria scilicet paupertatis continentia et obedientia cadunt sub voto | Respondeo dicendum religiones pertinet que sunt de statu religionis professionibus ut dictum est ad statum autem professionibus requiritur obligatio ad ea que sunt ~~quedam alia~~ professionibus quod quid sit deo pro voto | unde etiam tria predicta pertinent ad professionem vite plane ut habitum est requiritur quod ad predicta tria obligetur ex voto | quod votum etiam quod ponitur ut tria predicta vota | Respondeo summo quod votum obedientie precipuum primum aliquid maius quod deo offertur scilicet voluntas quam per alia vota [illegible] | Secundo quia de voto obedientie continentur etiam alia vota sed non convertitur nam et si religiosus tenetur ex voto servare castitatem et paupertatem cum hec etiam sub ea cadunt sub obedientia | Tertio quia votum obedientie proprie se extendit ad actus proximos finis religionis | quanto autem aliquid est fini propinquius tanto est melius et inde est quod votum obedientie est religioni essentialius | Si enim aliquis sine voto obedientie voluntariam paupertatem et castitatem etiam ex voto servet | non tamen pertinet ad statum religionis qui preferetur ipso virginitati [illegible] voto servate | unde augustinus de [illegible] nemo quantum puto | [illegible] virginitate preferre monasterio

| Utrum religiosus semper peccat mortaliter transgrediendo quemcumque eorum que in regula continentur | Respondeo quod non | non enim equaliter obligatur ad servandum omnia que ibi continentur | sed sunt magis et minus secundum quod diversimode tenentur | nam in regulis sanctorum patrum continentur aliqua per modum precepti et inhibitionis | aliqua per modum statuti rationabilis | aliqua per modum monitionis et exhortationis et huiusmodi | Hec patent de regula sancti francisci | Religiosus ergo transgrediendo illa que continentur in regula sue professionis per modum precepti et inhibitionis peccat mortaliter | transgrediendo vero ea que continentur ibi per modum aliud non peccat quandoque de virtute mortaliter nisi forte ex [illegible] libidinibus ut contemptus alias per sancti patres religiones instituentes aliqua regula equaliter obligat ad omnia contenta in ipsa frustra deferunt secundum diversitatem dictorum modorum tradidissent ea et hec responsio confirmatur per [illegible] Innocentium [illegible] et alios [illegible] qui declarando regulam beati francisci dicunt non obligari fratres minores ad illa nisi ad ea que in ipsa preceptorie vel ex inhibitione sunt expressa

| Utrum probicitur facere contra votum est mortale peccatum | Sed religiosi voto professionis astringuntur ad regulam et per consequens ad omnia contenta in ea ergo peccat mortaliter transgrediendo quecumque contenta in [illegible] | Respondeo concedo quod religiosi voto professionis astringuntur ad observandum omnia contenta in ea non tamen astringuntur ad observandum ea equaliter ut dictum est sed dicunt | sed quia ibi traduntur dicunt scilicet precepta ut precepta | statuta ut statuta | monita ut monita | hec [illegible] intendit qui [illegible] condit

hoc etiam intendit vel intendere
debet quando regulam aliquam vel con-
tenta in ea vovet. Et ideo
non sequitur quod religiosus semper pec-
cet mortaliter transgrediendo quod-
cumque contentorum in regula qua-
si tamen contra transgredi illud quod
eo professe preceptum vel prohibere in
ea. Si dicatur: fac quod voto
est mortale peccatum. Dicendum quod hoc verum
est quando aliquis vovet aliquod
intendens se ad illud faciendum
obligare sub mortali. Hoc est obligationis
necessitatis ita quod contraveniendo
peccaret mortaliter. Hic autem vo-
vens aliquam regulam non inten-
dit se obligare ad observandum
ea que continentur in ea per aliud modum
quam per modum precepti vel inhibi-
tionis. Unde in regula beati Benedicti
c. de disciplina fratrum suscipiendorum
dicitur quod noviciis habita secum
deliberatione promittat se omnia et
cuncta in regula custodiri sibi ...
piatur a congregatione ... no-
luit. Secundum regulam beati Benedicti promit-
tunt custodire omnia que
continentur in ea et tunc esset quod pec-
carent mortaliter transgrediendo
quecumque ipsorum. Benedictinis quod non sub
hoc dixerunt quidam dicentes
quod religiosi in professione se
regulam servaturos vovent agendo
contra quecumque eorum que continentur in eo
mortaliter peccarent. Ex hoc autem
moti sunt ulterius ad dicendum quod
ingredientes religionem non de-
bent regulam profiteri alias facerent
ingressum caute sed potius dicunt profi-
teri vitam secundum regulam obedientiam
secundum regulam. Sed hoc est plane con-
tra. Et de regularibus et trans-
ad religionem ex parte tua ubi
dicitur mandamus ut quod preterito mo-
nacham duas cum eis ingredi non
renuntiur (?) per quam per annum gusta-
verunt habitum monachalem

regulam secundum formam ordinis professi-
tam. ~~Et hoc in quantum~~ Et fuerunt
etiam ... epistolas ... quod
professionem quod ingredientes aliquem
ordinem dicunt illius ordinis regulam
profiteri quia dicit regulam secundum for-
mam ordinis professionum. Postea
etiam quod dicit quod per quam per annum gesta-
habitu monachali. Quia quod forma pro-
fitendi in ordine monachorum
est professionem regulam et quo sequitur quod vide-
re autem professione profiteri regulam beati
Benedicti et consistit communitatem
morum secundum illam. Quia quod forma
profitendi constituit beatus Bene-
dictus. Utrum religiosus eo-
dem peccato communis peccet quam
secularis. Dico primum quod a religio-
sis committitur plus esse communis peccato
seculari, cum sit speculum et splendor, eo
sunt quod nota religionis ut sit
religiosus formetur. Secundo peccat grave
tunc peccat quia ex hoc inde est
ingratus divinis beneficiis quibus
est sublimatus ad statum professionis.
Tercio propter scandalum quia admitta-
tur ex professione plures. Si non
religiosus non ex contemptu sed
ex infirmitate vel ignorantia
peccat aliquod quod est contra votum sue
professionis committat absque scan-
dalo putat excusato. Peccatum levius quod
levius peccat eodem genere peccati quam
secularis quia peccatum eius si sit
leve quasi absorbetur a multis
bonis operibus que facit. Et si sit
mortale facilius ab eo resurgit
primo quidem propter intentionem qua
... ad deum et devotionem quod si ad ho-
rum inclinatur facilius ac pre-
tina ... ut dicitur
in psalmo cum ceciderit non collidetur. Unde
Origenes iustus si peccavit ...
penitet et peccatum ...
nescit. Justus autem ...
dante sit ...

nescio hominem paulo post cum
conspectus fuisset a domino flevit re
pit amarissime imitatur etiam apo
stolus ad resurgendum similiter illud
canticum 9o super omnibus te ab altis sublime
tur ve soli quia cum ceciderit non habet
sublevantem se. Et de predicte
hanc oscendunt quod religiosus in
cadendo cito resurgit et corrigit se
facilius et citius causa instruc
tionis et adiutorii maioris quibus
est mspite tamen ut inde alius non
ostendunt quod peccant levius quam
parvus quod potius ex ipso quod religiosi sunt
magis districtius sequitur quod peccant
gravius quia status et circumstantia
aggravans non tamen alleviant
peccatum huius ex ipso quod est religiosus
ad ea quae sunt professionis obligatus
tenetur magis vitare de bono sal
tem de bono et equo etiam pec
catum tale quam secularis. unde
inde quod religiosus peccat gravius
ceteris paribus ratione status quia
status et circumstantia aggravans non
alleviant peccatum. Si obicitur quod
pecca religiosorum essent graviora
peccatis secularium. Religiosi essent
peioris condicionis. dicendum quod re
ligiosi non de facili peccant ex
contemptu sed quando labuntur per eum
aliquo ex ignorantia vel infirmitate
aliquo de facili relevantur. Si aut
ad hoc perveniat ut ex contemptu
peccent. efficiuntur pessimi et ma
gis incorrigibiles. secundum illud Jeremie
confregisti iugum disrupisti vin
cula dixisti non serviam et dixi
colle sublimi et sub omni ligno
frondoso tu prosternebaris meretrix
vide augustinum in epistola ad Vincentium
ex quo deo sumere cepi difficile
sum expertus meliores quam qui in
monasteriis profecerunt ita ut pe
iores quam qui in monasteriis
defecerunt. Sequitur
secundum obedientia re
ligiosi quaeritur explicat

scilicet utrum religiosus teneatur obedire
prelatis suis in omnibus quae non sunt
contra deum. Respondeo si loquimur de obedientia
secundum professionem sic extendit se ad
omnia quae non sunt contra deum et regulam secundum
quod dicit Bernardus quod perfecta
obedientia fine nescit. Si aut lo
quamur de obedientia secundum necessitatem ob
ligationis sic scilicet non est immen
surata sed certis terminis magni
tudinis. Et dicit Bernardus in libro de dispen
satione et precepto quod subditus nec ultra promis
sum est inhibendus nec ultra
cogendus per legem obedientiae et ideo
distinguendum est. quia aut enim quod prelatus
precipit aliquid quod est contra regulam aut
quod regulam aut supra aut infra
Si secundum regulam tenetur obedire. Et
secundum regulam aliqua dicuntur esse ex
plicite ut obsequia communitatis
et negotia ordinis promove
da. sine quibus salvari non
posset ... regularis observantia
etiam in hiis quam dictis tenetur
obedire Dicuntur etiam secundum regulam ali
qua esse quae faciunt sub regula
per modum observantie et in hiis
etiam tenetur. Verumtamen quod
si prelatus talia precipiat in lon
go tempore debet hoc facere de consensu
subditorum vel eorum qui sunt ad
capitulum. si etiam sunt infra regulam
tenetur ut si precipiant aliquid levia
puta refectionem corporis sui sicut
sit contra regulam scilicet quia eorum opposita
non precipiuntur vel prohibentur aut
in eis potest dispensare prelatus
aut non eo quod regula vel consuetudo
contrarium sit certum quod non potest subditus
ei in talibus obedire non debet. Si
vero sit dubium quod potest accidere dubium
an possit obedire tenetur. ar. de
dist. 23 q. 1. Quid culpatur. Si
aut sunt supra regulam aut preter
puta ultra regulam precipit continuatum
puta quod subditus ieiunet in pane

z aequa quia platus videt nat
cius p'mam adhuc'o videm' z e nō
tenetur n' capi s' qz nō poss'
alit' mutac' pariū | mt p'pi m'
impensa p' gravissi s' tene'
| aut i augm'tu m'ti ut i p'e
martini z h'm'gdi z p'e nō te
nentur | Circa ea nō q' sit post ve' ut
sit ea q' n' d'gtine. n' ad illa q' ibi q'
tine' expedi'nt ut ordinant'
| ut levare festuca vel h'm'gmo'i
aliud | e dup' opinio | ut dicit pe
trus i q'uas q'one de quolibet
|| Quidam enim dicunt q' nō te'
Alii dicunt q'tra z recrimb' | p' nec
in leviorib'z nec in gravioribus q'
sunt omo p' r'am tene' obe're
| q'ma non tene' nisi quatin'
obligavit se p' p'fessione || Utr'
omnis inobedientia religiosorum sit
mortale p'ctm | Ro s'm guil.
q' nō in h'is q' sunt regularis
disciplinae q' sit p' rec'pron
| s' tn q' fit sicut c'trm suf
ficienti deliberat'o | vii l' de dis
z prop' l' xi | non qualis'cu'q' ma'
dati p'tio dampnale v' obediae
facit s' repugnare z nolle obe
dire | z d' l' dicit | s' vni loco vel
tp'e silentii p' oblitio subi'sem'
fuit q' p'tepim | venia' facile q'
meretur | q'ma p' mo p'am
reputabitur | id | z s' mulie
|| vbū te s'emoi me p'le | clabit' eu
me esse fateor | s' venialiter
|| Si vero ex contemptu sciens z
deliberatus sponte i v'a p'rup'o
p'varicatore me constituo ac'
mualit' q' aut' eo dicit p'l' xi l.
b c. Omnis inobedientia excusabi'r
q' culpabilis | intelligendo est
r' religioso mortalit' vel venia'r
|| Cuius plus peccat subditus
vel platus non solvendo q' d'
dicit n' ber. de dis. z p'. li n' sit
regularis p'fessio quasi emi or.

subdit maior eq'ue obligat
p'lcrm | q'mis n' p'actu utrius
q' n'ccitate vdr tem' | q' si duos
p' alt'nis sponsione alterutrius
debitores | cum fidelis cure
alt'm h'n'diat obedire || Ro s'm
Guil' sic az unde' : in quibus con
sistit cura plati | z obia subdi
ti | fidelis autem cura plati
i p'prio cui' libz subditi e' in
z bus | q'ma cum subdit' re
ligiosus suffagiat plato q'm
m'dicum p'pria voluntate et
relinquit p'pria possessione
| tene' platus s' i nō docet'e
p'mo in exemplo | q'ntard'
dus honeste qua volunta
te eius alliciat ad bonum et
s'm statu q' posse sui d' tpa
libus p'm'e p'te | vnd ber
p'lo' dicit paste illos z vbo
z tpali subsidio p'providentia
torius collegii d' ca stilus
errac' | corrig' bonas consue
tudines z conservare ordina
tiones | delectare in honore non
in honore | de p'mo z 2o h'n
in epo' v' || Augustinus p'
lati constituti sunt ut erra
ta corrigant | bn' ordinata
custodiant | vita z moribus
ditorum verbo z exemplo
ponant || De 3o h'n ibidem
platus quia delectat omis
nō honor | caritas nō ptas
fruitus alius impensa nona
alius susceptata | officium aute'
sunt debitum subditi est s'm
h'n' obedire similiter obedire
h'ns q' sunt sup' i'm p'pia nō
p'pria || Dicendo p'grom
pando aliqua mole p'
in lacim subditi ad obm
aliqua plati in h'is
subito non e' ..

quibus eorum magis peccet | sed licet
se peccat ut excedencia et excessa sim
rariis condicionibus et mansionibus | loquendo
tamen in quantum ad statum suum vel in
plus peccat prelatus non intendens
fidelem curam | quia subditus plus
fidelem obediam | aggravatur enim
peccatum prelati primo racione officii | quia
debet verbo et exemplo lucere subditis ita | si
cut sol in mundo | unde sicut casus
solis de celo esset maior defectus
in mundo quam unius stelle | ita ma
ior est casus prelati quam subditi
2o racione adiutorii quia prelatus habet
adiutorium in maioribus suis gratie et obse
quiis subditorum suorum obsequiorum et
omnibus ipsum iuvantibus | de primo quan
tum debet prelatus iuste subditum
corrigere | quia pastor gregem | et bo
nus 3o quia amplior gratia data prelato
tempore 4o racione maioris dampni
quia sicut maius dampnum est
corpori infirmitas capitis quam
pedis || Sicut defectus prelati non
~~est plus noc plus~~ tollere quam
unius subditi || Utrum religiosus
tenetur abnegacionem ~~plu~~ desiderando propriam
voluntatem | Propria voluntas pre
dicitur ..., unde ...
excludit conformitatem cum divina
voluntate | et sic dicit Anshelmus
Sola propria voluntas est causa de
mnacionis | sicut etiam dicit ... quod si a
voluntas ardet in inferno || Dicendum
propria voluntas tunc est cum est contra
voluntas divina | vel superioribus in
iubendo vel prohibendo | tunc quod
vult aliquid indebitum | tunc non ex
cludit ac includit voluntatem dei
ad suis superioribus | et in talibus propria
voluntas sine ... dicitur quia,
quis precepto voluntate superioris
non sequitur | 2o ... dicitur scilicet d
sensualitas non condelectantis
... condelectantis si
... non repugnat obe
...tate ... | aut racionis

non appetitus vel sequi videtur
qui precipit | quia est adiutorium ut
appetentis vel sequi volentis
quod precipitur non quia precipitur
sed quia appetens ut conveniencia
placidum ... | 3o propria voluntas
repugnat ei in quantum est su
perioris debita | ut cum volu
tas racionalis renuit | aut inc
tum et iusticia ut cum voluntas
racionalis appetit non quia precep
tum sed quia bonum sibi conveniens
|| Hodierni patet quod propria volu
tas repugnat obedie et quo non
religiosus tenetur in obediendo
abnegare propriam voluntatem
|| Utrum confitens obediam sicut
abnegat propriam voluntatem et
supponit eam voluntati prelati | ita
etiam debet iudicium suum suppone
iudicio prelati | ita quod sicut dici
tur quod non habeat propriam voluntatem
ita dicitur prope iste non habet proprium
iudicium || Arguitur non quia est
liberum arbitrium est facultas vo
luntatis et racionis | et in ipsa elec
tiva racionalis adeo est coniuncta
voluntati motive | ut quod quis
ipsa eligit | eligitur | statim et
solum vult moveat aliud quod
ipsa motiva | ergo si remanet
libertas sine precetus electiva
| non abnegasset ille professus propriam
voluntatem sua non renuit
sed voluntati prelati supposuit
ita etiam sive iudicium iudicio p
lati supponere debuit || Con
tra sancti benedicti prohibet omno
equum carnium omnibus exceptis
debilibus | et egris | et licet sunt
contra regule carnium quadrupe
dum omnino ab omnibus abstinea
... | preter omnino debiles et
egros || Esto ergo quod abbas dat
istum esse debilem | et ideo pre
ceptis ei precipit quod manducat carnes

| aut si ea professe abne
gaverit | ... pro voto
sua

Gustaverit sit et firmiter credit
se non esse debilem vel egrum
signo huius tamen conceditur si
corporibus carnium quod non conceditur sibi
si comedat quod gustavit sanct[us] et pro
peccato omne cum quo non confide-
batur et [illegible] secundum glo[ssam]. Et
quod tamen gustavit sicut prius licet
comedere, licet aut[em] si totum suppo
suisset iudicium suum iudicio prelati
ergo etc. Respondet allegator an ad
quod iudicium humanum est multiplex
et quoddam iudicium circa cognoscibilia
tantum ut cum iudicatur quid verum
quid falsum, et de tali iudicio non
oportet quod obediens supponat suum
iudicio suo prelati. Est et aliud
iudicium non tantum circa cognoscibilia
sed etiam circa facienda, et istud est du
plex quia quoddam est tantum delibera
tivum et istud etiam consuevit iudicio
suo prelati non sit contentus etc volu-
ntati, quod voluntas moveat
ad omne illud quod istud iudicium de
liberat, sepe enim aliquis subditus
deliberat vero hic et aliud sit fa
ciendum et tamen per quam delibera
tionem movetur ad id faciendum, sed magis
facit illud quod precipit prelatus propter
aliud et iudicium [illegible] que facienda
non tantum deliberativum. Est etiam dif
finitivum et istud ita quietat voluntati
tati ut per quam preeligendo alterum
diffinivit esse statim illud mo
veat voluntas ad illud faciendum
Verum obediens hic iudicium ab renun
ciare debet sicut et voluntate
et hoc quando ad causas quantum ad
quod reliquit propriam voluntatem et de
hic procedit abiectio al[ias] [illegible]
Si quis autem quid debeat facere
monachus subditus in causa predicta
quando propter presumptionem probabi[lem]
de eius debilitate vel infirmitate
quia contingit aliquem quod aliquam suam
de eius extrinsecum homine magis
attendit eius attenuatum vel eius

debilitate quam ipse vel etiam ipse
propter nimium fervorem vel etiam in
experientia suis laboribus non cog
noscit sicut etiam debilitationem
sicut alii magis expedit, per hoc
in tali casu obedire prelato. Si
autem cognoscat se debilem non
esse, ut abbatem hic et aliqua pro
babili presumptione credere movente
ut dicitur ei in tali casu obedire, pro
ut suum iudicium diffinitivum debet
propter ad hoc iudicio eius suppo
suisse secundum voluntate volu
ntati quantum ad illa que sunt con
formia regule secundum eam vult
licet et prelatus, subditus tamen semper
cum profiteri subditus prelato ita ut
ipse in desperata possit aut debeat
precipere contrarium regule et prius pre
cipiat non est obediendum. Utrum
potestate per abbatibus sit mutare ob
servantias spirituales et dicitur sic abe
diendio ei proprietatium [illegible]
[illegible] per sic quia dicitur in regula
omnia in dispositione abbatis sint
ac stant spiritualis sive adeo omnia
q[illegible] nichil excipit maxime cum sta
tuta ab homine ut videtur licet pos
sint mutari, sicut sunt mutare obser
vantias, non tamen carnales sed
spirituales et etiam que obediendum in
mutaciones statuta sicut et illatum
Respondet allegator an quod sicut videt[ur]
licet pro quod spiritualia que abbas con
mutare non presumat quod nichil
habent admixtum de corporali ob
servantia ut tamen proprie hec aut
et spirituale sit tamen per aliquibus vel
dimissis vel contraria hec vel
illud contraria in quibus sunt de abbate
dispositione ut etiam videtur ipsa
non tamen est inpossibilibus dispensationem
sive quod voluit mutare si sunt
bonum quod viderit expedire
bonum et equum non licet
mutare ipsa despicit

Licet quandoque sint in dispositione abbatis res singulares, reliquo non patet quod est in corporalibus observantiis. Nunc ita in eius posita voluntate ut eius voluntati serviat, sed potius tantum in deliciis solis et non de penis spiritualibus intelligendum est. Cum dicitur omnia in dispositione abbatis sint. ¶ Utrum obediendum sit abbati precipienti contra observantias carnalibus. Utrum si iste monachus multum laborat. ¶ Respondeo: absolute cum quadam distinctione. Et enim quando videtur sibi precipit ei ut comedat carnes, nec precipiendo abbas potest quod precipere, et ille tenetur obedire. ¶ Videtur quod sic, quia omnia sunt in dispositione abbatis, ut hic dicitur in textu. Maxime de carnalibus et corporalibus observantiis. ¶ Postmodum Alexander an quod sit observantia sit carnalis, prohibentur tamen omnibus esus carnium, exceptis debilibus et infirmis. ¶ Unde dicitur: esu carnium omnino debilibus ex longa reparatione conceditur, ut in meliora si fuerint a carnibus more solito omnes abstineant, quia quod quantumcumque abbas subditis permittit, regula tamen prestat abbati. ¶ Item quod inhibitis dicit quibus ea concessit potest vel prohibere non potest in notarium, ne quod ipsi mutari, sed obediendi in perpetuum ea permittit. ¶ Unde cum dicitur in omnia in dispositione abbatis fiant, intelligitur de illis de quibus regula expresse non prohibet vel precipit. ¶ Si queratur utrum abbas isti qui valde laborat precipere possit ut carnes comedat. ¶ Item quod servata lege caritatis et institutione regule et cogitata necessitate possit hoc precipere, potest aliter non, quia videtur [illegible] quia diu militat [illegible] [illegible] fixa sunt ipse [illegible] [illegible] ta scilicet quod mutari omnino [illegible] [illegible]tibus sunt offensa sunt

Quando aliquis non intrat claustrum videlicet monachos comedere carnes, cogitat quod illud bene potest sustinere, et postea fuerit inventus vel forte non potest, sed si reddet illicitum sibi non esse comedere carnes, maxime quod non iste peccabit comedendo carnes. ¶ Respondeo secundum Alexandrum an quod consuetudine potest et potest rationem et non consuetudine. Unde qualiscumque consuetudine inveniunt monachi, per quam professus est, tenetur a carnibus abstinere, licet corporibus de supradictis non enim qui prohibuit carnium quadrupedum concessit carnes volatilium. ¶ Unde cum iste sint delicatiores, prohibendo ista multo magis intendit prohibere illa. ¶ Quid quod videtur concesse prohibitionem quia priusquam praedictis licet debilibus et infirmis non licet comedere carnes. ¶ Unde qui aliter faciunt sunt transgressores, specialiter maxime cum eam dominus papa sive illa in tentione composuit. ¶ Si obiciatur quod aliquando intendit se obligare ad non comedendum carnes. ¶ Respondeo quod possibile explicite non intendit implicite tamen obligavit se profitendo et volendo regulam in qua licet tamen continetur et profitetur quod ipse nesciebat, licet in ea contineretur, imputetur sibi qui providere debuit ad que se obligaret. ¶ Utrum separatis priori abutendo vel ceteri carnium precatum comedendo carnes. ¶ Respondeo secundum Alexandrum an quod primi abutentes quod sciebant hoc non esse faciendum et ex propria voluntate sive concupiscentia illud fecerunt, gravissime peccaverint. Nec trahi potest autem in precedentibus quod aliquis sub abbatibus permiserit aliter edere carnes et cum ab eis sint permissi, hoc non quod non erat in illo. ¶ Et negligentia tamen mala in malum, non scilicet quod illud non sunt primum

illam z ipe dns multa mala p
mittit sij postea aut sequaces
qui ex spiritate sua sicut seru
ti sunt aliquid ponunt z sunt inter su
quid peccauerint qui aut ex
ignorancia tm 2 no ex spiritate
c sinn tamen no peccauerint
tum debent sicut quod tenent
obseruare || Utrum liceat subdito
iudicare de precepto plati | pt simili
ter sij sm comparatoe ad pci
piente | aut ad obediente | aut ad
id qd precipitur | primo mo no pt
subditus iudicare de precepto pla
ti sui | prout iudicat qui dicit
preceptum de superastum expedio
|| q platus q enim gerit d animo
aut q precipiendo intendit mala
causa | hic enim e detrahere. vn
dicit euaristus || sunt nonul
li qui prepositis suis prius se ip
therendunt sunt pecti extiterit
ipsius molesti || Scdo mo iudi
care e imperfecti | hic n mo
precipe z iudicare e uelle discer
nere utru platus hic potuit
ei precipe | ut sciat utru mihi te
neatur ei obedire | 2 dicit ser
li de prec. 2 dis. quantum pabile
z monachis ad singula prec
ipsa | de singulis velle iudicare
sed c monendum sm centurionis
math. viij°. | hinc vade z vadit
etc || Tercio mo lz cuilibz iudicare
obia enim sunt dz esse prompta
p voluntate sic dz esse discreta
p iudicium racionis || Vn dicit
no te moneat dicentibus auctori
tas ut quis dicat si quid dicat
attendito || Scdo mo iudicat qui
discernit utru homo precipiat
contra legem dei vel non | ut si contra
legem dei | no obediat | Si aut
no q obediat || Hz illud math
z1 non obedio precepto regis s
legis || Item aliud e iudicandu
cum aliquid precipit contra regula
q platus facere no pt q m e inp

cum aliquid contra pcipi aliqs contra
obseruancias regulares qui int
nit platus z m. quibz pt qm
maxima vel utili dispensare || Utrum
obia q sit aliquid de suo sit meri
toria | Pro sm thom. obia sicut z
quelibz alia virtus dz hre prompt
tam voluntate ad suum pprium ob
iectum | no aut ad illud q e ei
contrariu | aut obiectum obedie
e preceptum q ex alterius volu
tate procedit || unde obia reddit
promptam voluntatem hominis ad
implendum voluntatem alterius
sz precipientis | Si aut illud q
ei precipitur sit ab eo ppter se volu
tum sine racione precepti ut accidit
no in prosperis nam ex ppria volunt
tendit in illud z no uide illud
imple ppter preceptum s ppter ppria
voluntate | Cum aut aliquid
precipitur i illo mo e sm se vo
litum s sm se consideratu e ppe
voluntati quanti ad id est in aduersis
tunc omo sit manifestum q non
imple nisi ppter preceptum z io dicit
gg ultimo | moraliu q obia q hz
aliquid de suo in prosperis e nulla
vel minor | quia sz voluntas ppa
non videtur tendere principaliter ad
implendum preceptum s ad sequendum
d pprium volitum | vn dicit ibidem
cum locus superior prosperatur quando
precipiens obedit obedie sibi uir
tute euacuat || s hic ex ppo an
helat in aduersis aut vel difficili
bus e minor | quia sz ppa vo
luntas aliud nichil tendit quam
in preceptum | vn dicit ibidem q obia
tanto magis sz in odia z lau
dabilis quanto min hz de suo
sz in prosperis | q e intelligendum sm
illud q exterius apparet |
|| Scdum tm dei iudicium qui con
dicunt contingere pt q
in prosperis obia aliquid
suo. no ppter hic sunt

~~quanto magis sz de suo est~~ / sz sz
ppa voluntas obedientis non
nunquam deuote tendat adimplen
dum voluntatem precipientis
in aduersis aut quanto plus hz
obediencia de suo tanto magis
e laudabilis / Unde dicit ibidem
qui obedire spu amittit minime qui
ad ea que desperata sunt nititur
volens qua descendit / Utrum
ppt obedienciam pmittitur pt aliquod
bonum / R° sm sanctum thomam duplex
e bonum / e quoddam bonum ad quod facien
dum homo non tenetur ut intrare
religionem et huiusmodi / e aliud bonum
ad quod homo non tenetur ex necessitate
sed tale bonum nullo modo dz pmitti
Sed nec bonum dz homo qui dz pt
mitti ppr obedienciam ad quam non
tenetur / quia non dz homo bonum
facere aliquid incurrendo culpam
et de tali bono loquitur glossa ulterius mo
dum / cum dicit quod nunquam p obedienciam
dz malum fieri / aliquid aut dz p obedienciam
bonum quod agitur pmitti / Et tamen
ut dicit glossa ibidem bonum quod pmittitur
p obedienciam et alia bona pervompe
rat / Utrum religiosi teneantur ma
gis obedire suo patri spirituali .i.
plato quam patri carnali / R° sm
sanctum thomam aliqua sunt in quibus filii pa
rentibus carnalibus obligantur de
iure nature / et iure diuino / sicut pre
ceptum intelligitur ut glossa / et illo
precepto honora patrem tuum et
matrem tuam / et respectu horum ma
gis tenentur professi in religione
obedire pro loco et tempore patri carna
li quam suo plato / professio enim
in religione nullum absoluit
a dicto precepti obligatione / adhuc
non obseruant consilia ut perfectus
obseruent diuina precepta / Unde ad
[illegible] religiosorum professorum obseruant
[illegible] consiliorum / non magis
[illegible] obseruacionem diuinorum p
[illegible] ordinat dei ei z i

Eciam qui filii parentes maxime fide
les desinuerint cura sine diui
cultus / et non pq debitum hono
rem parentibus reddiderunt anathema
sit / Aliqua non sunt in quibus
non obligantur filii parentibus car
nalibus nec de iure nature nec de
iure diuino / et in his eorum plane
e quod religiosi non magis tenentur
obedire patri carnali quam suo
plato / Sz contra predicta uidetur esse
illud mat. 19 / Omnis qui reliquerit
patrem et matrem propter nomen meum
centuplum accipiet et uitam eter
nam possidebit / R° illud intelli
gitur quando parentes ashmis non indigent
honorari et maxime quando filii in
clinat ad illud quod est contra precepta
saluti / parentibus nec de iure nature
nec de iure diuino / Cui magis
sit obediendum sz inferiori uel
superiori potestati siue plato / R° dis
tinguit loquitur de potestate superiori
et inferiori / nemo sicut quod com
paratur ad summam potestatem et ag
fluunt sm ordinem quendam ut
potestas ut consulis immediate a
potestate principis ut imperatoris
et potestas tribunis a potestate proconsul
et potestas prioris a potestate abbatis
et potestas inferioris a potestate superioris
et sm quod potestas superior et inter
efficacior / et ei magis est obediendum
quia potestas ut uoluntatis et uoluntate
inferioris preceptum / Homo putat
comparatur ad summam potestatem
ut aq fluunt immediate ad regimen
aliunde pp / Sz contra quia su
perior fluunt ad aliquos effectus
potestas et spirituales / sz inferior fluunt
ab eadem ad quales effectus sm
eiusdem ppm / et talis sz potestas ar
chiepiscopi et episcopi super subditos episcopi
quia utique fluunt a summa pota
te sz pape / Sz contra quia epis
sz in suo episcopatu subditorum suorum

Item dicit sz dici quod intelligitur in illis quibus filii non obligantur

Tunc

cause spiritualia ad ipsum ex. de off. ord.
cum sac. Item episcopus non licet sit
ordinarius iudex et competens
ipsorum suffraganeorum suorum, qui
quasi in quadam congnomine non tamen
est iudex competens subditorum
suffraganeorum suorum licet sit
ordinarius eorum. Item non intro
mittit se de causis eorum iurisdic
tionibus in quibus est iudex compe
tens ipsorum ut ex. de of. ord.
pastoralis. Tercio nunc considerare
de quarta scilicet de paupertate re
ligiosorum circa hoc queritur primo
scilicet utrum summe perfectionis sit vili
ficare se ipsum. Item pro quia
hec non ad humilitatem acquiren
dam et reprehendam et perficiendam. Item
super Jo. xiij. vos debetis alter
alterius lavare pedes ut dicit
glo. qui ad pedes inclinat ei
humilitatis affectus genitus et pre
ei iam inclinat. Confirmatur humili
tatis effectus. Item Ber. in quadam
epla ad virginem humilitatis adquam
utique dicit est humiliatio totius
spiritualis fabrice fundamentum si
quidem humiliatio est via ad humi
litatem sicut paciencia ad pacem
et lectio ad scientiam et hanc humi
liationem vocat vilificationem
et sic patet quod humiliatio promo
vilificatio et opus perfecte virtutis.
Utrum summe perfectionis sit abun
dantiae proper deum omnibus tam
quicquam privatis. Item spiritualiter
respondeo quod hec sunt bone et summe per
fectionis non tantum sufficientie
sed etiam superhabundantie. Item
cum dupplex sit vita ad quam dis
ponit gratia scilicet activa et contem
plativa. Primum autem elevat
nullus autem ad hec et magis ut
devenit quam ille qui penitus est ab
omni temporali exonoratus. Item ille
autem qui perfecte abrenunciant

omnibus propter christum. Item non talibus autem
est qui perfecte ... per fundamentum
sui edificii collocatum scilicet meritis
Et hinc scilicet quod per sanctum dicta
te domino talem modum vivendi papa asserunt ex. de exces. pre
latorum. Item
minus perfecta. Unde hinc con
tra omnino nulli licet sentire quod
confitentes talem modum vivendi
videatur stulte agere se periculis
exponere et deum temptare. Item ra
tione talis dicitur infine ...
beati Francisci ubi paupertas
huius confirmatur nulli ergo om
nino hominum liceat hanc paginam nostre
confirmationis infringere vel
ei ausu temerario contraire. Tales
etiam multa dicit Augustinus in libro
de eclesia quod dimittere brevitatis
gratia. Item hoc apparet evidenter
quod omnino universaliter per christum ab
renunciare non scilicet culpandum sed
potius tamquam culmine celebrande
perfectionis commendandum. Item
hec autem sufficientissime astrue
dum una sola auctoritate epis
copi consulentibus dimittere omnia
que habes et da pauperibus est
sufficientiam etiam si nulla glosa
nimium dicta expositorum et sancto
rum nec videretur esse contra autem.
Augustinus ad paulinam de
videndo deum. Aiunque scriptura nostra
scriptis canonicis coequabis
quasi nullo ergo cum divina
auctoris sic quod expresse dicit omnia
dimittenda ei qui consistere
vult ad perfectionem evangelicam
patet quod. Item istud ita cathedi
naliter debet teneri quod ei non possit
sine fidei periculo obviare. Item
contra. ... in inopia
ti delinquerint ... quod
ducens in culpa[m] ...
perfectionem ergo etc. ...
in inopia scilicet ...

cõmentib de fcm̃ ꝛ ꝑuitate ꝛ
occaſionem ad peccandũ ꝛ volũ
taria q ẽ ad metam ſufficien
ciam ſcꝫ illud ad cor viſita
quam nõ hn̄tes ꝛ omnia poſ
ſidentes Tercio ſupponit admiſ
ſionem pſtam quia metem
eleuat ꝛ facit eſſe opus bo
num ydoneũ ſic eꝫ radix
omĩ maloꝝ ē auaricia Sꝫ
mendicare ꝓpter xp̄m ſic ꝑ
ãte pſtomib Tercio ſcꝫ hon q
ſplex modus mendicandi ꝯ
ꝑuenit ex neccitate ne ut qs
manducat nõ tantũ quia
paup ẽ ſ etiam qꝛ debilis uel
infirmus ꝛ hic mõ ẽ tolla
bilis ꝛ miſerabilis ſꝫ ꝑ pacie
ciam ſit meritorius ꝛ laudabil
ſicut i lazaro mendico luc 16
Alius ꝑuenit ex curioſitate uel
pce ut quis mendicat ut po
cio fouendo ut plures rapta
do ꝛ hic modus ẽ vituperabilis
ꝛ omnibus ꝛ ꝑcipue i illis qui
ſanctitatis ſpem hn̄t de q̄ q
dicit Aug li° de ope mona
choꝝ nullatenus decꝫ ut mona
chi ubi ſanatores ſint labo
rioſi fiat opifices acioſi vnd
conſiſtunt modũ mendican
di ꝛ editus i e liber Tercius modus
ꝑuenit ex ſupererogacione
iuſticie ut cum quis medi
cat ꝓ xp̄o ſimulando ut alba
gelizando ut ꝑ utroq ꝛ iſte
modus ẽ valde laudabilis ꝛ
talis mendicans ſe xp̄m vili
ficat ꝓ xp̄o ad bonum ꝓuocat
deo liberius vacat ꝛ eſſica
cius qꝛ nõ tm̃ vo ſ etiam
ſto mundi ꝯtemptum pdicat
hic ſe modo appetencia vilis
applicant etiam ſti vii ut fraſ
..ib diuerſis benedictus ꝛ allex
..ꝯ utꝫ i eoꝝ legend
i nc nõ cum ꝑ ꝯ

meus ꝑſona dicit ꝓpheta
ſcꝫ glo ego aute mendicus
ſum ꝛ paup paup ẽ cui ꝓp
non ſufficit mendicus qui ab
alio petit Non obſtat ꝑdic
tis illud deut° 17 omnis indi
gens ꝛ mendicus nõ erit
inter vos quia ꝓhibẽ nõ ꝓhibꝫ
alit mendicare ſꝫ ꝓhibetur
diuitibus ne ſint tacentes ut ꝓpt
hoc aliqui egeſtate mendicare
cogant Nõ obſtat qꝛ lex ꝛ de
valid mendi i ponit pena
validis mendicantibus qꝛ impot
illis qui nõ ꝓpter neccitate al
utilitate mendicant hanc qſti
one tractant pleniſſime bo
nauentura in qſtionibus diſ
putatis de paupertate Secund
ẽ maioris pfectionis in religione
ſꝫ uel nichil hre nec in ſpẽ nec
i cõi uel nichil hre in ſpẽ ut
ꝛ aliquid hre i cõi In hoc
dubitant pmũ ꝛ maioris pfecti
onis ſi agitur de paupertate ꝯſtat
ꝗ illa ẽ maior paupertas Si
nõ agit de pma qꝛ pfectior ẽ pma
ubi omnia relinquunt ꝛ etiã in
cõi ꝛ i ſpẽ quam ubi ſufficit
tm̃ nõ ria i cõi De hic dicit gſt
domic ẽ ſup ezech dicens q
totum dimiſit cuſpas ad pias
liberius inflectibus conſpicit
Ergo paupertas ꝛ pma ſunt
i pfectionis ſequit qꝛ hre pt ſuf
ficienciam i cõi quãtũ diminut
de paupertate ꝛ pma tm̃ dimi
nuit de pfectione Si aut agit
de caritate ſcꝫ illud aug
de doct xp̄iana li 3 c. tanto qua
to magis regnum cupiditas de
ſtruit tanto caritas augetur ꝗ
aug Sꝫ conſtat qꝛ cupiditas
magis deſtruit in religione
in qua ẽ omnia ex ꝑato qua
in ea in qua ſaltẽ i cõitas nõ
reperitur ergo quãuis ẽ dicendi de

statu9 caritas erit pfacior hic est
religio paupior. ad hec etiam
pbandu facit id potissime qz
dns dicit mat x. Nolite pos
sidere neqz aurum neqz argen
tum neqz pecuniam. Ubi inde
dns phibere apostolis quos
voluit dns esse maiorib p
fectionib ne aliquo mo posside
at scz neqz i cui neqz i spali
ter tpalia. et qz opus pdicta
vel duplici pfacie habere ex
pssi ex textu evangelii. Dr
in math x sic habet i misit ihc
hos pcipiens eis dicens i math
x c. 1 et pg paupe nolite possi
dere. et marci 6 pcepit eis ne
quid tollant i via et hec etiam
vult dns super hi li vg. et qz
iohe 12 ihc petiam inquit et
sacculu portare phibuit sup
tus et alimenta ex eis portare
concessit nam sequit i ead at
domo manete edentes et bi q
aput eos sunt. luc 10. Et obi
pdicta x. quia hec aliquid
i cui e conforme paupati
opus u hec ex dicunt lc n
io xij qd iudas hebat loculos
inquib ea portabat q mitte
bant ideo et c. ad hec adm qz bg
de causis inuenit opus loculos
huisse et nota cuiusse. pmo
ad subuencionem paupum. io xiij
aut ut egenis aliquid daret
Sedo ad usus suos et suorum ppt
necessitatem. lc. io iiij. qd dy
cipuli eius no introierunt ciui
tatem samarie ut emerent nota
samaria tn erat in hospitales
iudeis. Tercio condescensione et dis
pensative ppter infirmos qui pea
bant talia incer qsituna sicut
dicit gl sup id psal ij pdicte
scrum in. Secundo null tum pdic
torum madez et pt argeti qz hre
aliquid i cui sit pfectionis.

in reb religiosis si sicut sunt p
lati qui bonorz ecclie sunt dis
pensatores et pcuratores no
dni simplr. Nc ex hoc illud c qz
sit quam qz dum ppt nctte
simpr qz dum ppt necessitatem
e onagib simpl fectionib quia pfec
tionib ut dd et pueri eius necs
sitate famis compulsi come
derunt panes ppositionis quos no
licebat ede nisi sacerdotibus. Reg.
lib. 21. Simr aut sunt panes
ede illicitu erat laicis ut pfec
nib. Secundo nc ex 3o mo illud n
q tamen sit ppter infirmos ut
plurimum. Simr si et simr e in mgr
imperfectionib quia pfectionib puta
cu platus dispensat cu infir
mo sprualiter vel corporalit ma
gis qz e com observancia bonis
in religione integrum ut ex ut ede
carnes aut ede bis omni die. com
muni pudet tame com necitate
instante. hec qz ppter infirmo
rum supportacionem sunt pfec
ionib. hoc tame facit simr
absolute imperfectionis impo
hec ad opus sufficiat. Et de char
ma gra breuitatis tractat ac
cam valde diffuse et plene
fr. G. de marca in quodam o
pusculo suo. Sequitur de
de quinto scz de plationibus mo
nachorum et regularium et talis
qrunt plura scz utrum pdicto
remoue possint superiores alia
sunt pt electionem canonicam in
stituti no possint causa racio
nabili ordinare remoueri. ex de
stat mo c 1 in fine scdm vel
consuetudine vel decisionem ordinis
ex de sturrogata. Alii aut p
ores qui no sunt eligibiles sed
p abbates sicut voluit m
tur de facili remoui
primo pleriab i sua.

collacon aliquas porrectus aliqu
onus impone possit Resp non
quod vi de regularibus cum psone
abbates debent porratus pure
conferre pnce ptio et p omn par
to nec abbas pt aliq onus in
pone poratum cu vacat nec spe
tus nec ad tpus nec p ptaliq talle
impone inferioribus institutis
Item monachi pfici pnt eccis
parrochialibus Resp sm goff et ho
ti de sta monachor Ubi epus pnt
sm albim consens 16 q ij 1 dc est
Item in eccis q spectant ad monachos
pleno iure exo de pfip neq p
pnt exo de pben de monachis
In illis aut q spectat ad eos no
pleno iure sufficit abbatis con
sensus 16 q ij visis et psbi pnt
instituti pnt pro baptizare
et alia officia psbri facere 16 q
1 c eccie et hic usq ad c hijs
omnibus alit no qe huiusmodi offia
16 q 1 p totu apnd usq ad
c eccie in hic. Nota sm ho
q epus non dz monachum
pficere abbm inco ntinete inqu
obie qua pro hoc fugeret et statim
ad abbatem fugeret nec corrigi
posset cui deret hoc considera
uerunt uera q dicit q monona
chi pfici no pnt in seculari ecca
hec tn sint permanentes pb abba
tis obedien ut no pnt pfici
epo inuito Ad hic no sm gof
quam monachi ad plationes
transeunt seculares absoluunt
a quibusdam obseruanciis ut a ie
iunio silentio et vigiliis que ut
dicit 16 q 1 nemo pt ecclesiasticis
deseruire et monastica regula or
dinate pficere ut distinctionem ono
... teneat q ecctie i nostro
... pmanent alibi at
... ut in habitu continue

tia et pura no huiusmodi Sz nunquid
absoluitur ab obia abbatis Re
sm goff sic si transeat ad eccam
epalem 18 q 1 c iste Si uero
ad alia uniuatm aut iam subiec
tarius pabbi aut non si hoc
tn quo ad tpalia tnc eximitur
ab eius obia quo ad spiritualia
16 q ij satis exo de cap mo c 1
Si uero sit ei subiecta in
spualibus tunc translatus re
manet omnibus abbati subiec
tus et sernabit omnia sicut p9
pficiunt in silencio et vigiliis
q mecum secularis fuam non
pnt ut sup dixi Si aut o
nullo sit ei subiecta tnc ipse i
nullo tenet 16 q 1 in parrochia
nec poa ceteris tn sm officiu
monachale quia ad ieiunia et
etcetera uenerit eius qpectudine
seruabit 12 di 1 Sz nunquid
talis ad esu carnium comittitur ara
monachali Respondz goff q
ne cogitur illi eni quibus uiuit sta
dalipantur 21 di quicunque et se
lz monachus episco inuitus fiam
quo ad esum carnium obseruabit
exo de sta mo q dilu infinug
sit de con di 1 carne aut ena ut
sm ho ... epa qui fuerit ab
bas eximpante Nota etiam
sm ho ti de statu mo q affirmo
ptoris in hic sz pulegiatus
sit ne pona in tria parochiali
monachus solus pro spacio eiusdem
ordinis Et loquitur q de sta
mo q altimos licz hic fratribus
concedatur canonicis regular qe c
de laxiar Quamuis no pro deum
tn que dt q monachi no pt p
spacio eccis canonici regulares pnt ibid
Ber no exo de cap mo c ul c
magis sentit q nec monachi nec
regulares canonici pnt i ecctis ee

soli. ¶ Utrum monachus sit posse
canonice in ecclesia seculari. Re-
spondeo secundum Goff. et Jo. hoc sic non debet
quia non debet curam cum bone-
stamento nisi dent homines professis
diversa sit suum esse extra de cler-
icis cum causam quae inter 16 q. 1 c.
nova. non debet quod monachus pre-
cum secularibus nisi ex certa causa
maxime iniqua hic et specialis sunt
in secularibus debet regularibus pre-
uni clerici seculares non esse ipse
proveniunt de certa regulari. nec
tamen ut parte in casu ut ex certo eius
licet possit in ea prius beneficiari
secundum Hostiensem. ¶ Quid faciunt mona-
chi de ecclesiis ad eos pertinentibus
quo ad temporalia in quibus vel
prius duo vel tres monachi ha-
bitabant cum presbytero parrochiali
quia non sufficit ecclesie. Responsio secundum
Hostiensem presbyter de ecclesia debet habere suste-
tationem congruam non ab aliqua pre-
sumptione vel consuetudine contra
extra de prebendis extirpande. et siquid
superest et hoc monachi poterunt ha-
bere et secundum portionem. et multi tamen
debent eis de temporalibus respondere
extra de prebendis cum et plantare
et in ecclesiis extra de prebendis relatum
Si vero nichil superest et nichil
potest haberi ff. de fur. itaque si illo
Si autem decepit aliquid diversa a
nobis tenere per iudicem ut notatum
est supra. ¶ Quid si in tali ecclesia
sive capella possunt esse plures
monachi retenta presbytero cum
congrua portione. Responsio secundum Hostiensem tunc
potest abbas illuc monachos suos
mittere et hii sub imperio abbatis
sui remanere et tenere ordinem
monachalem sinatur secundum quod dictum
est supra. ¶ Set quid erit de divi-
nis officiis in huiusmodi ecclesia presbyteri
intendere sequi officium capituli ideo

ribus officium monasterii. Responsio
secundum Hostiensem si monachi habent suum
oratorium in remotis quod voces
non confundi separatim faciant
officium suum et tales divinis ab
offensa non parrochialis causa
et impacate remaneant magis pluri-
bus gaudent ut extra de excess. pre-
la. nimis iniqua nimis prava
et sic plura. et sic habere possunt
campana ex privilegio speciali
ut in c. nimis iniqua. non tamen
campanas sic luna quod quod perfe-
buit. et quibus sic hic corrige. extra
extra de privilegiis patentibus. ¶ Si
vero non habent oratorium celebrant
presbyteri et declinant cum aliis vel
postea faciant officium suum
ad sui metu cognitionem compelli
compellere possit. extra de sen. excomm.
hic autem male fiunt monachi
volentes presbytero cedere quod illud
dicit q3. a subdiacono quod sit in
huiusmodi exemplis. expedit autem
oratorium facere sed decepit in commo-
dum habitare. xvi q. 1 non quia
si debet appellare se segregare xv
q. 1. si cupis et sequentes. ¶ Utrum
monachus professus possit regularibus
Responsio secundum Hostiensem ex parte dumtamen ab
batis et episcopi consensu habeat 16 q.
1 cum pro utilitate et c. doctos sic
in prelatura ecclesia seculari ut dictum est
supra. ergo multo magis in regu-
lari. unde autem est expressum ipso
de cler. cum vacaverit. quamvis
religiosis in prelatum alterius reli-
gionis vel habitus eligatur et sic
petitur presumitur sit utile et mane-
eligi tamen sic religiosis quam
secularibus ut cum generaliter regu-
ntur ut ibidem. ¶ Utrum ex certa causa sic
possit abbas monachos. Responsio secundum
quod sic extra de cler. cum monachi
ieiunio non sunt clerici

¶ Nota hic non quod religiosi mendicantes
qui de uno mendicantium ordines
etiam auctoritate apostolica de facto tran
sibunt vel etiam usque nunc transie
runt licet nunc prioratus administra
tiones aut curam animarum talis ipsi
nunc quomodo obtineat si vocem vel
locum in capitulo non habent etiam si hic
alii sibi concedant vel de facto ad
prioratus vel administrationes vel
quaecumque officia quaevis assumi etiam
tamquam vicarii seu ministri vel loca
aliorum tenentes vel animarum curam
regimine prout per se vel per alios exercere
quidam nec in eum attemptatum fu
erit contradictio ipso iure quoniam p
rivilegio non obstante de regularibus
ut professores et hic constitutio non
extendit ad ordines absolutos men
dicantes ut ibidem. ¶ Sequitur
videre de vi capitulo de quibusdam actibus
sive officiis et occupationibus utrum
competat religiosis. Et circa hoc quaeritur
plura scilicet utrum religiosi teneantur
manibus operari. ¶ Quo ad maiorem
evidentiam primo videndum est utrum operari
manibus sit in praecepto. Et dicit quod secundum
sanctum Thomam quod unumquodque debet qualibet
puniri de secundum finem ad quem or
dinatur. labor autem manualis
ordinatur ad ... esse utilis scilicet ad otium
tollendum corpus domandum et vic
tum quaerendum quorum ... ob
mitto gratia brevitatis. Et etiam quia
satis per se patet. Si ergo consideretur la
bor manualis prout ordinatur ad
duo prima non est in praecepto sicut nec
alia contraria ad illa duo ordina
bilia ... otium sit tollendum et corpus
domandum per aliquod exercitium bonum
non tamen praecipitur in speciali de hoc
exercitio vel illo. Si autem consideretur
secundum quod ordinatur ad victum quaerendum
sic videtur esse in praecepto unde et
de salomone operamini manibus ...
... praecipimus vobis nec
...pto in ... etiam
...li ad quod homo inclinatur

natur ex quibus naturalibus sicut
aut per ... ipsa dispositione cor
poris homo naturaliter est ordinatus
ad opus manuale. ¶ vii Job.
v. homo nascitur ad laborem etc.
¶ Notandum autem quod duplex est praeceptum
legis naturae quia aliquid ordinatur
ad tollendum defectum singularium sicut
illud Genesis ii. De omni ligno pa
radisi etc. quaedam ordinatur ad tol
lendum defectum totius speciei ut Genesis
i. Crescite et multiplicamini
etc. quia ergo labor manuum per
quem subvenitur defectui proprio
et alieno est quod quodammodo est sub
utroque genere praedictorum praeceptorum.
¶ Praeceptum autem quod ordinatur ad tol
lendum defectum corporalem non
obligat nisi defectu ... ...
... aliquis qui posset vivere
sine cibo non obligaretur praecepto
de comedendo. Si ergo praeceptum de
labore manuali non obligat sin
gulariter secundum quod ordinatur ad tollen
dum defectum ... alio modo
nisi defectu ... et ideo qui habet
alias unde vivere possit non tenetur
manibus operari. quia etiam non est aliud
unde iuste vivat tenetur manibus
operari. ¶ Nota etiam quod quodcumque
negotium homo agit de quo licite
victum quaerere possit sub labore ma
nuum continetur. ¶ Ex his verbis patet
responsio ad propositam quaestionem dicendo
et enim quod illi qui tenentur obligari ad
laborem manualem qui non habent alias
unde vivere possent et illi qui fa
ciunt opera spiritualia et possent
aliunde licite vivere quia de manua
li labore non tenentur manibus la
borare. ¶ Distinguendum tamen
videtur in operibus spiritualibus sunt n
quaedam opera spiritualia quae ad ...
... pertinent facientes quaedam
non sunt quae ... bonum commune
... aut qui in operibus spiritualibus

occupemus ad utilitatem quemadmodum per
tinentibus. Dicit Abbas quod quo
rum desinunt utilitati. I ad Cor.
9. Si nos vobis spiritualia seminavimus
etc. Dimittant quia eorum opera spiritu
alia quibus preest omnis et reipublice
eis stipendia debentur. Primum est
occupatio in causis prout iudiciis
circa exequendo dicitur ad Ro.
13 de potestate seculari que secularis
iudicii ideo tributa prestatis scilicet
iudicibus. Ministri enim Dei sunt in hoc
ipsum servientes scilicet nobilibus. Unde et
Aug. li. de ope. mo. se excusat
a labore manuum quia iudiciis circa
occupabatur. Tercium predicacio qua
salutis animarum procuratur [illegible]
[illegible] 9. Dominus ordinavit hiis qui
evangelium annunciant de evangelio vivere, non
solum autem vivere possunt de altario
illi qui predicant sed etiam hii qui eis
ministrant ad hoc officium eis [illegible]
quod patet ad Ro. vi. Si enim spiritualium eorum
participes facti sunt gentiles, de
bent etiam in carnalibus ministrare
eis. Glo. eorum scilicet iudeorum qui miserunt
predicatores ab Ierosolimis
et sic etiam qui predicatores mittunt
de fructu [illegible] vivere possunt.
Tamen 3 ordines qui sunt in homini
bus catholicis ad salutem fidelium
[illegible] dicit I ad Cor. 9 qui altario deserviunt
cum altari participant. Unde de hiis duobus
temporibus dicit Aug. in eodem libro
qui celebrant et ministri altaribus habent
hanc potestatem scilicet de primiciis
fidelium vivendi. Quartum
de elucidacio sacre scripture [illegible] etiam
vacantes sacre scripture ad instruc
tionem aliorum. Et de hoc labore spiritu
ali vivere possunt. Unde I ad Thymo.
Qui bene presunt presbiteri duplici
honore digni habeantur maxime
qui laborant verbo et doctrina. Glo. in ex
hortacione scientium et doctrina
nescientium duplici honore scilicet
[illegible] ut [illegible] eis obediant.

et potiora [illegible]. Patet ergo quod
qui predictis operibus spiritualibus
vacant non tenentur manibus
laborare. De illis autem qui
vacant operibus spiritualibus que
dicte non cedunt in bonum que
sunt in bonum facientibus ut ordines
solitarie viventium. Et huiusmodi disting
wendum [illegible] scilicet quod tales aut ha
buerunt in seculo unde vive
rent preter laborem manuum aut
non. Si sic non tenentur manibus
laborare ut dicit Aug. de ope. mo.
li.° [illegible] non consueverunt la
borare manibus tamen etiam si
bona temporalia que habebant paupe
ribus erogarent [illegible]
[illegible] factis in monasterio [illegible]
[illegible] Unde Aug. de
talibus dicit quod laudabiliter agitur
si manibus operentur quod si nolunt
quis eos audeat cogere nec refert
quibus pauperibus sua dederint [illegible]
[illegible] rei publice.
Si vero in seculo fuerunt opifices
opifices de labore manuum corpus
[illegible] volentes in monasterio vivere
et tales peccant. Unde dicit Aug.
in libro predicto quod tales nisi opera
de infirmitate corporis se excu
sare non possunt [illegible]
[illegible] aut [illegible]
[illegible] amoris
quo ad opus contemplacionis
[illegible] et tales
Dei agantur non peccant [illegible]
[illegible] Unde super
Math. vi. Considerate lilia agri
[illegible] quia
[illegible] et [illegible]
[illegible] nichil agant [illegible]
placione degunt [illegible]
[illegible] disputatibus tractat
[illegible] valde [illegible]
[illegible] brevem quantum
potui. Convenit [illegible]
Ad hoc non quod religio[illegible]

quorum monasteriis ac ecclesiis a quibuscumque fidelibus collate sunt fa
cultates ex quibus sustententur possunt
et de eis licite vivere sine hoc
quod manibus laborent et cum etiam
est eos de elemosinis vivere. Item
sunt in alia bona ipsorum ex li
beralitate donantibus vel etiam si sunt
pro aliqua bona mobilia vel alias
a fidelibus conferantur de eis licite
vivere possunt. stultum est enim dicere
quod aliquis possit in elemosina
accipere magnas possessiones vel
aut panem et pecuniam nisi quod huiusmodi
beneficia videntur religiosis esse
collata ut liberius religiosis ac
tibus insistere possint quorum parti
cipes esse concedebant qui eis tempora
lia subministrant redderetur eis
ipsis propositum donorum illicitum si
desisterent a religiosis actibus quia
sic quantum in eo esset defraudarent
eorum intencionem qui talia beneficia
contulerunt secundum Thomam. Item
super nota quod invenimus apostolos quosdam
manibus laborasse. Respondeo quod fuit
necessitatis utique quia victum ab aliis
non poterant invenire. Unde super id
ad Corinthios. laboramus operantes
manibus nostris glossa. quia nemo dat
nobis. quod patet sumptum per erogationibus
ut patet per illud quod dicit apostolus. I ad
Corinthios .9. quod non est operis potestatem quam
habebant vivendi de evangelio
quod tamen non faciebat apostolus non
poterat cotidie predicare ut dicit Augustinus in
libro predicto non tamen tenentur religi
osi in hoc apostolum imitari cum non te
neantur ad omnes supererogationes. cum
nec alii apostoli manibus operabantur.
Utrum liceat religiosis vilioribus
vestibus uti. Respondeo quod propter hoc habe
bat aliquis in melotis et pellibus
caprarum glossa. ut Helyas et alii. Item
… vilis habitus considerari dupliciter
… ut est signum contemptus
… tionis humane secundum id

datum propter … vilibus hominibus imitat
de eo et secundum hoc vilitas habitus
est quandoque signum tristicie quando sig
num contemptus diviciarum et status
mundani et secundum utrumque convenit
religiosis vilitas habitus quia
status penitencie et per quod tristicie de
peccatis et contemptus glorie secularis.
Si autem hoc aliquis significare
velit alius convenit propter tale scilicet
propter suam humiliationem ad exemplum
aliorum et propter inanem gloriam. Unde
Augustinus de sermone domini in monte
super illud Math. 6. tu autem cum
ieiunas unge caput et dicit quod
in sordibus luctuosis potest esse iac
tancia et eo periculosior quo
sub nomine sub … Item dicit quod pro duos
modos viri vestibus vilibus et lau. le
3° modo et vice … quod sicut
ad negociam vestes nigras ex
tat ut candidas ornatus et
… pro … fugiendi sunt
Unde ad Colossenses. aliud glam …
dolet maxime autem hoc religio
si ex ambitione facere non videntur
qui vilem deferunt habitum qua
si super professionis signum quo
profitentur mundi contemptum. Item alio
considerari potest habitus vilis
secundum quod procedit ex avaricia vel
negligencia et tunc etiam pertinet ad
vicium. secundum Thomam. Utrum liceat reli
giosis dare per se talia hominibus
facere. Respondeo hoc facere licet pro dur
… ordinarie in ordinibus
secularibus presbiteris et prelatis curam
habentibus administrandi. alio modo ex
commissionibus prelatorum possunt religiosi
sed que committuntur eis ea que sunt
in ordinibus ab ordinariis et secundum
has duas vias loquendo complete
dixit in id habitum 16. q. ptom.
Item de hoc habitu et supra martilo
potest uti quod nullus hodie aut conce
ssit … moribus et predi
cationibus praedicare confessiones

audie(n)t (et) sepultura(m) eis qui elige
runt sepeliri in locis eorum de(tra)ctio(n)e
Sunt tamen h(ec) ita a(n)te ea q(uod) ita p(er)missa
sunt statuta | ff(?) de sepul(turis) dud(um)
¶ Utrum liceat religiosis secularia
negocia tractare | R(espondetur) q(uod) non nec mo
nachis nec clericis xc(vii) di(stinctio) te(ne)tur (et) supi
ditatis s(ecundu)m illud | Nemo militans
deo se implicat se ne(gotiis) secula
rib(us) tamq(uam) caritatis se talibus
p(ro)pter angere cu(m) debita mode
racione s(ecundu)m licencia(m) sup(er)ioribus
ministrando (et) dirigendo | Addit(ur) lxxxviii
di(stinctio) decrevit s(an)c(t)a del(e)gat(ur) ma(xim)a laicus
dicit(ur) q(uod) ti(bi) necessaria vel mo(nasterio) ne
cesse sit in mo(nasterio) | ¶ Ad hoc nota q(uod)
frequentacio(n)e pallacia (et) regum p(ro)p(ter)
quam delicias (et) gloriam uel cupi
ditatem | non conveniunt religiosis
si ea adire p(ro)pter pias causas q(ue)
licenciat eis | vii (et) R(espondetur) l(iber) q(uod) disput
heliseus ad sunamitim unde q(uod)
h(ab)es negocium (et) vis ut loquar
regi principi p(ro)p(ter) sunt | apl(ost)a at
ad Ro(manos) ult(imo) sepulture (et) etiam ad
reges arguendos (et) dissuadendos
sicut Jo(hannes) bap(tista) arguebat herodem
math xiiii | ¶ Utrum religiosi de
beant (et) possint detractoribus
resistere | R(espondetur) s(ecundu)m Rich(ardum) in quolibet
de quolibet hoc sustinere | p(ro)p(ter)
p(ro)pter conservacionem fame | (et) sic licet
religiosis dum tamen fiat lici
to modo ecclesiastic(us) xli cuiam ha
bere de bono nomine | R(espondetur) p(ro)pter
zelum iustic(ie) sic etiam eis licet
dum tamen fiat licito mo(do)
qualis ip(s)i debeat iudic(i) s(ecundu)m
eius quam alii prede | ¶ R(espondetur) p(ro)pter
zelum vindicte sic non licet eis
aliis (et) multo minus religiosis
¶ Utrum religiosis licet vim vi
repellere | R(espondetur) s(ecundu)m Rich(ardum) in quolibet
(?) aut pati(?) vim in execucion(e)
bonorum spiritualium eius | sicut di
vinum officium facere | predicare (et) confes
siones audire | (et) ministrare in possessi=
one temporalium aut in p(ro)p(ri)o cor
pore | s(ecundu)m primo n(on) tantum licet

eis sed etiam vim vi repellere | sed
vim illam non possent repellere
p(ro)p(r)ia humilitate (et) supplicacio
nibus amovere non tamen debe(n)t
q(ui) p(otes)t sed tamen iam vim ma
nibus p(ro)p(r)iis repellere | maxime cum
habent facultatem ad eum(?) eos
qui potestatem h(ab)ent sup(er) aliis
qui vim inferunt | tunc non vi
illam repellere debent | Si aut(em) pa
ciantur vim in possessionibus tempora
libus tunc etiam eis vim vi re
pellere licet cum moderamine in
culpate tutele | non zelo ulcionis
sed iuste defensionis | (et) licet eis ¦¦illa
vim vi tamen repellere non tamen quam
infert(ur) | Et etiam p(er) a(r)g(umentum) ex
de resti(tutione) spo(liatorum) olim primo non tam
dicit illam p(ro)p(r)iis manibus repelle(re)
si sine cum periculo suo iudicium tempore
opportunitate principe uel pla
tum | qui potestatem habet super inse
rentes eam | (et) eos repellere velit
sic tamen non velit | tenetur tueri
utraque eis etc. | maior presumo
esset si amore dei vim illam repel
lent | (et) i(n)(?) supplicando se
humiliando (et) sic etiam sic eam
repellere non possent | eam amore
dei sustinuerunt | p(ro)pter verba
p(er)fectionibus doctoris math v dicit
ego autem dico non resistere malo et c(etera)
¶ Sed religiosi paciantur iniuriam
in corpore p(ro)p(ri)o | sic etiam licet
eis vim vi repellere in p(er)p(etu)um(?) et
semper cum moderamine inculpate
tutele | (et) maxime si tale vim
paciantur in quia sit periculum mortis
uel mutilacionis | Sed propria
dum iniuria transiuit | illud esset q(ue)
ulcionis q(uod) non licet | dei(?) xxiii q(uestio) i(?)
culpa | p(er)fectiq(ue) tamen ag(er)e(?) si in
in corpore p(ro)p(ri)o amore dei paciencie
(et) humilitatis sustinent si(?) [illegible] ad con
¶ lineam(?) & p(er)fectionem patienter (et) sustin(ent)
q(uod) autem vim vi repellere licet
cum moderamine inculpa(te)
hoc(?) ff de tutele [illegible]

|| Et licet esse maioris perfectionis pri-
non vi expelle maximum et ideo et
¶ Nichilominus tamen credo religiosos
ad illam perfectionem obligatos esse
nisi secundum quod aliquid simpliciter vel
ex simplicitate spadonum obligassent sicut predictum est
¶ Queritur utrum de primo scilicet de
comparatione religionum ad invicem
secunda quod queritur plura scilicet utrum religi-
o vacans vite active sit potior
ea que vacat vite contemplative
Responsio secundum Thomam Opus vite active
est duplex unum quod ex contemplationis
plenitudine derivatur ut doctrina et
predicatio unde Gregorius in omelia super
Ezechielem dicit quod de viris sanctis
post suam contemplationem redeuntibus
dicitur memoriam suavitatis tue eruc-
tabunt et hoc preferetur simplici con-
templationi sicut enim maius est illu-
minare quam lucere solum ita maius est
contemplata aliis tradere quam solum
contemplari ... et propter hoc magis bonum
spirituale ... ut omnibus utili-
tas spiritualis utilitati ... tamen in
tempore doctrina silencio sollicitu-
do contemplationis labor quieti
¶ Aliud opus vite active consistit
in occupatione exteriori
ut eleemosynas dare hospites reci-
pere et huiusmodi que sunt minora operibus
contemplationis quanto sunt spiri-
tualia sunt corporalibus preciosa
nisi forte in casu necessitatis unde Thomas
dicit Luce x° Optimam esse partem
eam que signat contemplationem
¶ Sic etiam in religionibus tenent
primum gradum ille que ordinantur ad
docendum et predicandum secundum tenent
que ad contemplandum tercium que occu-
pantur circa actiones exteriores et est
perfectior religio scilicet in conventu in
societate vel viventium in sollici-
tudine ¶ Responsio secundum Thomam solitudo
convenit religionibus ad contempla-
tionem ordinatis ... Considerandum autem
... quod solitarium oportet esse perfectum
... ad vitam perfectam ista sol-
... convenit contemplativis qui

iam ad perfectionem pervenerunt duplici-
ter uno modo ex solo divino munere ut
de Iohanne Baptista qui fuit repletus
ex utero spiritu sancto et quod
tum ad hoc esset puer erat in
desertis Luce i° Alio modo per exerci-
tium actus virtuosi secundum illud ad
Hebreos v° Perfectorum est solidus cibus
qui pro consuetudine exercitatos
habent sensus ad discretionem boni et
mali ¶ Ad exercitium autem huius-
modi indiget homo societate aliorum
dupliciter ... quo ad intel-
lectum ut scilicet instruatur in hiis que contempla-
dis unde Ieronimus ad Rusticum mo-
nachum michi placet ut habeas sanc-
tiorum ... ut ipse te doceas ... sec-
undo quo ad affectum scilicet ut nocivi affec-
tiones reprimantur exemplo et correctione
aliorum quia ut dicitur Gregorius ... in mora-
libus super illud cui dedi domum in
solitudine quid prodest solli-
tudo corporis ubi non est sol-
litudo cordis ... vita socia-
lis est necessaria ad exercicium perfectionis
solitudo autem convenit perfectis
¶ Sicut Gregorius dicit perfectionem iam ... vel
... ad perfectionem ita vita soli-
taria si debite assumatur vite
perfectum ... socialem ... Unde Augustinus
de opere monachorum dicit illos
esse sanctiores qui ab hominibus
separati nullo aditu prebent accessu
... et magna continentie
oracioni ¶ Si autem sine precedenti ex-
ercicio vita talis assumatur est peri-
culosissima nisi per dei gratiam sup-
pleatur quod in aliis per exercicium ac-
quiritur ut de beato Antonio
et Benedicto et ne credas talem
vitam scilicet solitariam agentes non
esse aliis utiles dicit beatus Augustinus
... de moribus ecclesie ... qui ta-
lem ordinem ... multum nobis ... ad
... Et vita ... ¶ Utrum
... religio potior scilicet ... communem
... in propria ... et sup-
... ¶ Queritur utrum de duo

scilicet de ingressu religionis. Et
nota hic queruntur plura. Scilicet utrum
possint ad religionem quouis
tempore non de preceptis exeunti. Respondeo
utrum ex superuenientibus statibus religio-
nis secundum quam in eorum spirituale
ad consequendum perfectionem caritatis
quamquam sit quasi per obseruancias
religionis auferuntur ipse impedimenta
perfecte caritatis. Sunt autem que impli-
cant hominem circa temporalibus. Et
huiusmodi non multiplicacionibus
tamen caritatis perfectio impeditur
etiam ipsa caritatis que perditur scilicet
omni per ordinata disposicione ad
bona temporalia utitur actus mor-
talis peccando. Unde patet quod per
obseruanciam religionis tollitur im-
pedimenta perfecte caritatis. Ita etiam
tollunt occasiones peccandi
[illegible] ingredi ad religionem expedit
[illegible] tamen caritatis ut facilius pec-
cata vitent. Perfectionem. Unde domi-
nus tamen vocauit adolescentem
innocentem qui dixit se precep-
ta seruasse a iuuentute. Sed etiam
Mattheum peccatorem. Et tamen iste
secutus est vocantem non ille quia
facilius conuertuntur peccatores ad
religionem quam de sua innocencia
presumentes. Unde Christus dicit
publicani et meretrices vos pre-
cedunt [illegible]. Utrum pueri possint
in religione recipi et an
voto religionis se possint obligare.
Respondeo secundum Thomam duplex est reli-
gionis votum. Unum quod simplex quod
consistit in sola promissione facta
deo ex interiori mentis delibe-
racione procedit. Sed votum habet
efficaciam ex iure diuino. Quod
tamen dicitur tolli potest. [illegible]
per defectum deliberacionis ut in
furiosis quorum sunt debitum [illegible]
[illegible] per defectum pote-
statis ut in infirmis [illegible] pueri.

anticipata plenius usus scilicet racionis in-
[illegible] emittat non ob-
ligatur. Sicut [illegible] ante
annos pubertatis obligatur
quamuis ex suo voto sed obligatur
[illegible] per patrem [illegible]
potestate ad hunc [illegible]. Aliud
autem est votum sollempne quod facit
monachum uel religiosum quod sub-
ditur ordinacioni ecclesie racione sol-
lempnitatis annexe. Et quia
ecclesia respicit illud quod est in
pluribus. Professio ante tempus puber-
tatis facta non facit aliquem
esse religiosum quantumcumque habe-
at plenius usum racionis impedit
ordinacione. Quod primum ut implo
[illegible] ante tempus non sunt illud
licita patet. Utrum quis ingressus reli-
gionem intrare teneatur in religione
perpetuo manere. Respondeo non obligatur
in voti consuetudinem procedit
[illegible] et voluntate intrare
fertur obligacio voti in quantum
extendit se intencio et voluntas
vouentis. Si igitur vouens in-
tendat se obligare non tantum ad
religionis ingressum sed etiam ad
perpetuo remanendum tenetur perpetuo
manere. Si autem intendit se
obligare ad ingressum religio-
nis causa experiendi cum liber-
tate exeundi uel remanendi
manifestum quod non tenetur rema-
nere. Si non cogitauit simpliciter
de ingressu tamen cogitauit inde
obligare ad ingressum religionis
secundum formam [illegible]. Et ut ag-
grediendo detur [illegible]
unde non tenetur perpetuo in religione
remanere. Secundum Thomam. Ras autem dicit
[illegible] exire potest libere
[illegible] ante [illegible] de [illegible] sta-
tim [illegible] et tamen [illegible]
[illegible] reddat suum votum [illegible]
[illegible] et [illegible]
ne emissam [illegible]

causa nec per papam ex professione (impromissi)
facta ex magna causa secundum
hunc dispensatum licet hic cadunt
hec glossa ‖ Quid si quis eger core
et sanitas in mente vovebat religionem
intrare numquid de hoc tenetur ‖ Respondeo
quod prout extra de regularibus presertim et
sicut nobis ‖ Item sed contra extra de
voto et voti redemptione c. penultimo
ideo dicunt quidam quod si timore
mortis hoc faciat et si fuit cito
qualescumque sentit convalescat
non tenetur ut in c. ultimo ‖ Si autem
non convalescat ratificatum votum ut in
simulibus et in consimilibus et illi dicunt
quod si quis vovet timore
mortis aut hic faciat timore mor-
tis aliud tunc timet ex consuetudine qua
... forte illa dedit ut ...
et tunc votum tenet et timore mor-
tis corporis scilicet ne in eternum cru-
ciatur et tunc non tenet ‖ Item tunc
non est per divinam inspirationem extra
de penitentiis ... c. i. ... viris sum
... ‖ Utrum propter obsequium parentum
aliqui debeant a religionibus in-
gressu retrahi ‖ Respondeo ut supra li. i. ti.
x° preceptum honorandi parentibus honora-
dis ‖ Utrum debentur patrimoniam
alicui propter religionis ingressum ‖ Respondeo
secundum sanctum Thomam obligatus alicui de-
bitum non potest illud licite permit-
tere facultate ... ‖ Unde si quis
sit obligatus ut alicui rem po-
natur vel certum debitum reddat
non potest hic licite permittere ut re-
ligionem intret ‖ Dicit ... praeter
hunc ... tamen permittat aliquid
debeat et non habeat unde reddat ...
faciat quod potest scilicet ut bonis ... et
ditor ... ‖ ... tamen permittat
non obligatur secundum leges ... penalitatis
hominis sicut ... ‖ ... libera ...
pro bonis ... religionem ...
tenetur ... manere ‖ Ut ...
de debito reddat ‖ Utrum obli-
gatus ad matrimonium ad ingressum
... licite possit

induci ad ingressum religionis
maioris ‖ Respondeo secundum sanctum Thomam
quod sic scilicet nisi sit aliquid speciale
quod impediat ut infirmitas vel
spes magis proficiendi in religione
minori quia in maiori meliu et
nisi obligatus non voto ad ali-
quam ad ingressum maioris
licite non potest induci ad ingressum
religionis minoris nisi ex aliqua
causa speciali evidenti et ... cum
dispensatione superioris ‖ Utrum
iam professus in minori religione
tenetur implere votum simplex de
intrando in maiorem ‖ Respondet
Thomas quod non quia votum solempne
quia obligatur in minori et fortius
quam votum simplex quo astrin-
gitur ... maiori ‖ ... contra hic
in simplici voto solempni votum de
... non autem ... simplex ... quod
voto tamen non completo est
... imponenda ... de re-
gularibus quam ... voto ‖ Et hic
nota quod ... dicit ... quod tota
regula legi debet intrare volenti
et si dicat se posse sustinere reci-
piatur alias non ut ... quod
spectat episcopum ... quia talis
... ordinationibus episcopum ‖ hoc
tamen de consuetudine non servatur
‖ Insuper nota quod ... solum
abbati pertineat ... mona-
chorum eo defuncto non potest
... monachi ... ‖ Al-
ioquin ... corporum ... sper-
tet adulterium ... de regularibus si
... ‖ Multa alia unde ... supra li.
i. ti. ... de voto vi ...
‖ Sequitur modo de novo scilicet de
apostasia religionis ‖ ... in-
... sit apostata ... c.
supra iiij° li. ti. de aposta-
sia scilicet perfidie inobedientie et ir-
regularitatis ‖ Dicemus etiam de a-
postasia irregularitatis ... de

Ui apostasia pside habitu e sup
li ij ti de apostatis | de aposta
sia uo nobis dut ? inf lio
tio q de obia q debet platis a
subditis in fine | de apostasia
go irregularitatis quid e quinq
modis fit quid pmo etiam de
quibusque dubitalibus circa aposta
siam || Est go apostasia irregu
laritatis ut habitu e id prima ratio
e glossa qui quis a statu religi
onis assumpte recedit | ut cum
apostatat clericus uel monachus re
ligiosus uel canonicus l. di c. si
Fit aut apostasia multis modis sm
varias glossas primo tonsuram et
corona abiciendo ex c. c. | Re
cta ad negotia secularia quicun
que ex de uita et ho. cle. ex hiis
Tercio uxorem ducendo sz si in sa
cris sit qui contrahit | ex de cle
coniuga ex parte || Quarto religionis
habitum abiciendo ex c. e si tota
Quinto aut apostasia irregula
ritatis sm tho. dic quia qui s
ea persistit ab accusatione et testi
monio repellitur et e infamis
ipso iure ij q. si. aliena | nec ad
dignitatem pt promoueri uel ch
ericus et clericus anmini pse cor
erit e deponendus 21 q. e sine
ornatu et credat sublis clericali
ex e c. 1 || et licet hec locum si con
stet de apostasia || Et si quis
fuit cum de hac infamatus
deficiente pbatione | ad purga
tionem canonicam pueniendus e et alie
pastica tempia tagendibus ex e
tue | Ex quo aut apostasia co
stiterit et habitum male dispe
nsa et pcedens omnibus uel blam
diciis non pt reduci | pt sub
custodia carcerari | ita qui tres
uel mta supra sibi | et tene
donec resipiscat ex e ancilla
Sexto || Item clericus qui apostatat

a clericatu de quo quadrandi non
e tamen ipso iure priuatus ex
e ne cle. uel mo. cum uis cad
dignitate ut dicitur e uel etiam
ad ordinem pmaneat non pot
l. di uel. sacramentum sacrum or
dinem apostasia recipit et
sab abbate suo reconciliatus fuit
e pmdam recepit | sine tamen
dispensacione ipse ministrare non
potest in ordine sic recepto
ex e c. ultimo || Rectus sic trans
it ad religionem aliam ordinem pfessi
tum ordinem ex de temp or
ex parte || Uerum non clericus qui
prima tum tonsuram accepit
et duxit eam portare cogi pos
sit et si plura alia | de hac materia
uide sup in c. xi li tio l. i li
d. c. de impedimento ordinis
Idem in feud aliqui de monach
Terno qd aliquis uidet monas
terium aliquid dissolutum sollemnis
comedere bona et induimenta sua
et pmilia cogitat ipse haur
eum ibi passus sustinere et pc
intrat apud eum sed cum inquisi
tionem monasterium reformari
et omnis ad seruandi regula co
git cogitat ipse non eodem
sic respondent ultima pmis
hanc austeritatem non posse ?
uare || Uo et uide inquid pt
Primo sm aut sent professione a
nos sic intellatenus redire pt ad
seculum aut ibi remanere co
gatur || Distinguendo qd talis aut
e impositus et tunc tenetur relam
tenere quia uidet se obligasse
ad illud | quia sciebat sic de
iure | uel debebat terrorem expo
sic sciebat ex de cler. coniu
uinnisatis aut pmp ex et percata
et tunc etiam si sit sunt et pub
et explantata regula
sionem uel pt 2 dis

turum eum tenere servare | Si vero
dixit quod se nolebat obligare ad
aliquam vitam ducendam qua
ibi ducitur tempore suo ingressus sub tra
here potest ad laxiorem vitam | Si
vero nichil dixit cogi potest ad re
manendum et imputetur sibi quod plene
non examinavit | Item eciam potest
ei etiam si dicat se dolo ad hoc inductum
fuisse | Ratio est quia intelligitur
melior sua condicio eius extra de
quod metus causa secundum Raymundum | Si vero
professionem non fecerat expresse sed
tacite in religione stetit tenetur ad
faciendum eam | extra de regularibus statuimus
| Quam propter tradere vult michi
omnes tamen cogendi sunt
et professio si transeat | secundum vero
professionem ibi ab initio institu
tam faciat et religionem servet
... | In quo vero defendit
abusus ... vel ...
| Et intelligi potest extra de clericis conjugatis
causa ... extra de testibus c. i.
| Si vero in loco quem intraverunt
religio servabatur | prius cogendus est
ad professionem faciendam per districtionem
regularis discipline | Et
intellige illud c. statuimus
quantum servare poterit extra de re
gularibus c. si | Hostiensis | vel dicit secundum Raymundum
titulo de voto et voti ... quod
de ... pena ...
simplicitatis ... intra
... non corrumpentur ut dicitur et c.
| Item quid si omnes qui sunt in monasterio
deficiant ab observancia religi
onis | Respondeo secundum Hostiensem titulo de statu monachorum vel
monialium ... sunt
... incorrigibiles de mo
nasterio ... et alii alterius
ordinis ... per quos
religio servetur extra de ... vel
... | Et si illi simul
... loco mutari in
... extra de ... potest per

religiosos seculares et conversos et sic
potest intelligi extra de regula. Sed ultra
quatuor | Item quid si quis ve
let esse monachus sub condicione
scilicet quod sibi liceat propria retinere vel
fructum aliquarum rerum | Respondeo Raymundus
titulo de voto quod talis contractus
vel monachatus non valet | Dicit
... quod tamen auctoritate | De
consuetudine tamen abbatis potest ali
quid ad usum sibi retinere in quo
... | Item adhuc
nota secundum Hostiensem extra de con
suetudine ... induit ...
| Quod si in ingressu dicatur vobis debetis
servare regulam beati Augustini | Si vero
potestis comedere carnes | tunc
licet vel regula | vel communitatis con
stitutio prohibeat vel quod hoc aliquis
sibi imputari posset | Item sta
... esse et tunc mutari
locum aliud posset | Et secundum Hostiensem ibidem
licet ei in hoc casu edere carnes
nisi constaret ei de constitutione
vel de consuetudine illius mo
nasterii quod ei licet omnibus notorium
esset | Postea addit idem secundum
Innocentium | Alii dicunt quod ex quo se
submittit obedientie alicuius non
obstantibus huiusmodi promissionibus
tenetur servare regulam et con
stitutiones eius 19 q. 1 non
dicatis | secus si dicatur sibi
vos debetis servare regulam
beati Benedicti | et tunc secundum eundem
quidam debeant carnibus ab
stinere imputatur ... fa
tuitati si credidit ei qui sibi
promittebat quod ei liceret edere car
nes | Item quid si quis qui eli
git transitum spiritualem ad
... transeat ... debet
sua bona que secum ...
| Respondeo dicit Hostiensis titulo de regularibus quod ...
... diversis dicta ...

Ipse uero [illegible] hic potest distinguit scilicet
quod talibus aut est secularibus aut in
regularibus / si secularibus indistincte
dici potest ut occupat ea ut domini
a parte extra de clerico qui quod alicui in
[illegible] potest dici ad saluandum o-
piniones quod si bona tacite secuta
sunt / sequuntur ut ad tacitate secuta
quia sunt [illegible] donatio inde
conditione tacita [illegible] scilicet ut dicit
[illegible] ibi procedente instar
dotis extra de dote post diuor[tium] [illegible]
[illegible] donatio inter [illegible] / et in
hic [illegible] potest intelligi extra de
[illegible] ex transmissa / Si autem
expresse contulit [illegible] sua [illegible] pau
[illegible] qui non [illegible] / unde [illegible] / tunc
etiam de benignitate canonica
[illegible] occupat
ar. 86 di. non satis / 12 q. 2
glo. [illegible] potest intelligi [illegible]
[illegible] / Si uero [illegible] aliud unde
sustentari possit / non occupat
[illegible] dedisset sine [illegible] / 12 q. 2
[illegible] [illegible] nisi [illegible]
[illegible] / et in [illegible] capitulo [illegible] potest
illud est [illegible] extra ex transmissa
[illegible] non sufficit [illegible]
[illegible] de [illegible] ap. [illegible]
[illegible] non sufficeret nisi expressa [illegible]
C. de [illegible] / Si [illegible]
[illegible] / quia [illegible] non
[illegible] / C. de don[atione] [illegible]
[illegible] / et [illegible] intra[illegible] [illegible] in-
trat ecclesiam secularem tamquam
[illegible] / si tamquam canonicus non
sequitur [illegible] tacite bona / sic
etiam [illegible] tenet [illegible] / si
aut [illegible] ante professi-
onem occupat bona extra de
regularibus / non autem [illegible] unde
[illegible] intra [illegible] / [illegible] extra
transmissa / si autem exit [illegible] professi-
onem [illegible] / licet intret a-
liud mon[asterium] [illegible]
[illegible] / [illegible] sine [illegible]
[illegible] recipit eum [illegible].

[illegible] intelligitur autem de mo[nacho] [illegible]
[illegible] colla. 1 / Si autem
exit cum licentia uel [illegible]
[illegible] tunc [illegible]
[illegible] contulit mon[asterio] / primo debet
[illegible] ad quod transit [illegible]
assignari / [illegible] ne
sit onerosa / sic intellige 18
q. 1. Si quis rapuit / [illegible].
Quaeritur de monachis fugiti-
uis acquirunt in fuga constituti
Respondeo [illegible] et [illegible] de aposta-
[illegible] acquirunt mon[asterio] suo [illegible] et [illegible]
[illegible] 18 q. 2 abbates / Quaeritur
si abbas nolit recipere mona-
chum fugitiuum [illegible] tene[tur]
salua ordinis disciplina extra
de regularibus c. fi / Respondet
[illegible] de infantibus / et dicunt
doctores / [illegible]
et aliquod lucrum [illegible] monacho
[illegible] extra de
infan. c. ul. / [illegible] admitti [illegible]
[illegible] totiens quotiens delinquit
[illegible] persone [illegible]
non [illegible] 16 q.
6. si [illegible] / [illegible] tamen [illegible]
[illegible] alios de apostatis / Quaeritur
de bonis que [illegible] monachi de
mon[asterio] [illegible] / Respondeo [illegible]
extra de [illegible] c. [illegible]
tamen / [illegible] acquirit / [illegible] contrarium
[illegible] de mon[asterio] absoluti [illegible] pos-
[illegible] acquirit [illegible]
[illegible] absoluta [illegible]
[illegible] / Quaeritur si monachus
[illegible] mon[asterio] [illegible] 16
[illegible] que ille [illegible]
[illegible] acquisiuit / Respondeo [illegible]
[illegible] de apostatis [illegible]
[illegible] licentia abbatis [illegible]
[illegible] mon[asterio] [illegible] 16
q. 6 de lapsis / Si uero [illegible]
licentia abbatis [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible]

et neglexit bona eius redeunt
monasterio recipiunt et frater eius
professo non acquirit domino
primo et apprehendenti eum ff de
stipulat. servorum quod sunt ¶ Si vero
monachum primum non neglexit eum
vagabundum sed reperit tunc eius
bona redeunt ad eundem priorem vel monasterium.
De fugitivis ergo monachis ¶ Sed
numquid dominum non cogetur recipere mo-
nachum fugitivum ¶ Respondeo secundum goffredum
sic 21 q. 1 preterea nisi per invo-
tatum sit suspectus tunc eum
detrudere in monasterio cautiori
vel aliquod tum bonis quae obtule-
rat primo et 21 q. 1 In qua
monasteriorum non tamen vel bona dam-
da sunt monasterio Redeo nisi
quo adversus eum in vita de
transla 17 q. 6 de lapsis quod
mortuo redibunt ad monasterium
primum secundum goffredum et eadem secundum tho.
ut dictum est supra ¶ Quid si
monachus fugitivus primo re-
dituus sit cum recipere noluit ¶ Respondeo
secundum goffredum sub gravi custodia
recipietur extra de apostatis a nobis
¶ Et hic nota secundum goffredum quod si mo-
nachus vel monacha pluries re-
linquunt ubi eius recipere coga-
tur 21 q. 1 preterea quod in talibus
secularium non contingit extra de di. cum
iusta et cum et fugitivum de quibus
tamen quod sit de termino interim
extra de statu monachorum in singu-
lis sunt investigandi et ab illis
eorum recipere sunt cogendi salva
ordinis disciplina de qua hec
extra de de regularibus c. ul. quod si secundum
glo. i. imposita eis pena secundum
quod fuerint et precipit ordinis
illius regula ¶ Et potest subdi in
dicto c. quod secundum eum recipere talium
ordo regularis non patitur quando
sunt ut ap. extra de monachis in locis
competentibus si fuerint quam sta-
tu sunt et aliqui et aliis de
domibus ad agendum

penitentiam mittantur et talibus mi-
strentur hic in predicto et 3 secundum glo.
abbatis primi ordinis ut monstrabit
et dicat ibidem Innocentius in glo. quod
tales etiam recipi possunt ut non sit
aliis monachis sed infirmis hospi-
tiam exponunt quod dicitur ibidem
locis competentibus vel ergastulis et
carceribus vel fortibus tamen
ne inde possint exire ¶ Addo etiam
consilium dicti ca. quod si huius fugi-
tivi vel electi non obedierit
eos eo quidem et etiam dum fa-
ciant a prelatis exemptis publi-
ce in manu ¶ Domus ad eorum ma-
datum sicut vel revertantur ¶ Se-
quitur de xvi° scilicet de religiosis do-
mibus videndum est quod dicitur domus
omnis religiosa et una auctoritate sit
constituenda etiam et in quibus sunt
subiecte an ad usus seculares
possint fieri et quod religio constructa
dicitur asserere ¶ Quibus locis dicuntur
religiosis domibus 3 supra in the
lo. ti. de sepul. sed hic secundum tho.
religiosa sacra domus ut patet in
hic domus religiosa quod generale
ut includat loca religiosa con-
secrata et non consecrata ut
hospitalia secundum tho. secundum autem goffredum
religiose domus dicuntur omnia
loca ad pios et religiosos usus
deputata quocumque censeantur
extra e. de sepulturis ¶ Sunt
autem domus religiose constituende
auctoritate episcopi sicut 16 q. 1 quicumque
in sollempnitate etiam hec
de con. di. 1 nemo hospitali
et tamen quilibet facere potest aut
toritate propria ar. instit. de re. di. omni
se religiosis ¶ Vi tamen extra eadem
hic dicitur quod nemo sine auctoritate episcopi
talem locum construere possit et
e. vii secundum tho. quod de talis locus non
reputatur religiosus ad hoc ut
intelligatur esse de corpore ecclesie
nisi auctoritate episcopi interveniat vel
ubi quid ideo vel postea fecit ¶ Quid de

Quibus quidem fiunt hospitalia et
mutant habitum et accipiunt per
modum claustri et aliquam hospitali
tatem exercent vel non tamen habent et propria
tenent quidquid tales et domus
ille censentur religiose et religio
si quidquid tamen de tales personis
conditionibus defendere. ¶ Ex sum-
ma ti. de regularibus. Tales autem fa
ciunt cum auctoritate episcopi et per
defendi debent tamen persone quam
domus ille. Glossa quia intelligunt
religiose, extra e. ti. iij. et iiij. nec
obstat quod tales licet ubi quod intelligitur cas
te vivere ff. 31 di. interna sed
ea mortua non debet aliam ducere
nec etiam obstat extra e. c. si quia
religio est appellata ut in c. de
xenodochiis vel illud intelligitur
quando fit pure auctoritate episcopi. Nec obstat
etiam quod proprium habent quia illud
habere potest ratione administrationis
extra de sta. mo. monachi et c. q.
religioso si quibus in manu episcopi promi
serit caste cum uxore vivere et
ea mortua aliam non ducere
et proprio renuntiaverit et obedientiam
promiserit vel in manibus rectoris qui
forte ex consuetudine ibi sunt
plures fratres in hospitali, tales
censentur religiosi, non tamen potest
quidaliud administrationem habere. ¶ Et
hic nota quod hospitalium gubernatio
non debet committi laicis habentibus filios
vel uxores ex qua templum possit
filios procreare. Immo de domino r
[illegible] quod etiam quaelibet alia ad
hospitalia pertinentia statuitur.
¶ Sunt autem tamen domus que dicuntur
religiose illi episcopo omnino debent
consurgunt ut in c. de xenodo-
chiis, nisi sint exempte, prius
extra e. constitutionibus vel praescriptione & privi-
legiis. Sunt autem eis subiecta
secundum legem diocesanam et secundum l.
iurisdictionis ut dictum est supra ti.
de ordinario. Utrumque tamen l. episcopo
committere potest extra e. consti. dummodo
hic faciat cum consensu capituli.

extra de don. pastoralis et ad hoc
in quilibet ergo religiosus praeesse
episcopo nominis diocesani plus
hoc et [illegible] secundum Goff. quod de cetero
decimis exactum. ¶ Sed si vis scire
ad monachalem ~~[illegible]~~ exclusus et
interdictum vel etiam excommunicatus
deberet saecularis civitatibus sed
et episcopus ille tenendus est quum quo
libet annis incolatis confirma
verit. ¶ Hoc intelligitur extra e. c. capitulum
autem tamen pluribus testibus fa
ciam. extra de proba. ¶ Sed
non annullat eumque possit de cum
tibi apparere forte per litteris
domini. [illegible] si ambo episcopi sunt
[illegible] archiepiscopus [illegible] de
hic cognoscere extra de foro compe
tenti et potius cum voluerint grati
ficari vel sibi [illegible] extra de
decimis quam. ¶ Sed nonne possunt [illegible]
provinciarum [illegible] facere [illegible]
vel papa ut [illegible] ¶ Ad hoc
nota si abbas vel prior alicuius
monasterii potest consensu [illegible]
committat [illegible] episcopo loci [illegible]
monasterium potest exemptum vel [illegible]
praescriptione [illegible] non [illegible]
eis. extra e. cum dilectus filius. ¶
Goff. Non sunt autem religiose domus
ad saeculares usus quum extra e. [illegible]
quatuor [illegible] tamen deputa
ta saecularibus deputatae per re
ligiosis de consensu episcopi et capitula
[illegible] quibus [illegible] in
sua [illegible] hic [illegible] extra de eccle
ficandis [illegible] ¶ [illegible]
¶ Constructa autem domus debet [illegible]
[illegible] religio [illegible] de [illegible]
extra e. c. [illegible] non [illegible] mo
nachi sine abbatis [illegible] con
[illegible] habitaculo. [illegible]
ordinis [illegible] vel [illegible]
vel [illegible] monach-
[illegible] monasteriis possessi.
xi ¶ Sequitur videre de.

monachorum et aliorum religioſorum
ſcꝫ quod inter monachos et alios re
ligioſos habeant in eccleſiis quas perdi
rigere ſimilis ti de offi or ſcꝫ
quod capelle ſunt religioſorum ſcꝫ
duplex ſcꝫ edificatione et donacione
ſi edificatione monachi habent
temporalia et epiſcopus ſpiritualia ex e
c. i. Si vero donacione facta ab epiſcopo
aut a patronis per abepiſcopum aut
preſcripta forma aut eciam monachi
aut ſimiliter. Si ab epiſcopo prout ecian fore
habent plus iure in capella a quo
qua continuat forma ff de pact
int diuidem. Si per donum inter
tunc habent in temporalium et ſpiritualium
adminiſtracionem preſbitero inſtitu
tum in ueſtitura fidelitatem obe
dientiam et reuerenciam et q alia ex
de maio et obe ib quia ſi intel
ligitur quod capelle pertinent ad
religioſos pleno iure 16 q. ij. ſi
ſi vero non cogimur preſbiteros epiſcopi
hic tamen prudentie ut ad epiſcopi ſenten
ex de preben inſtitutione ex pro ple
no iure et michi locus epiſcopus ē
deprius in priuilegium uel preſcripcio uel
comuia conſuetudo obſtet ſi in
nus ei remanet in ordinacione
inſtitucione uel ordinis inſtitucione
conſecracione altarium conſecracione
cathedratico et hiis q. q. 3 per
ſingulas. Si aut epiſcopus contulit
eam ſimiliter nullo adiecta et epiſcopi
in ea perpicebat etiam fructuum
percepcionem uidetur tamen illam co
tuliſſe ex de dona paſtoralis
Si vero nichil percipiebat uidetur
omnibus prouentibus conſenſiſſe ut
ibid. Si aut a patho conſtat
de conſenſu epiſcopi uel ab epiſcopo de co
ſenſu patroni uidetur utique quod pui
e dediſſe ut ibid donacio aut
eme facta a patrono ſine conſenſu
epiſcopi non valet. Si aut inter patria
[illegible] conſiſtet donacio tenet ſi
[illegible] ex de iure patronatus
[illegible] nullubi ſcꝫ etiam do
[illegible] facta iuſtum titulum

preſbitero transferat ex de iure
pat. cum non tamen pleno
iure niſi conſenſu patrum eccleſie inter
cedat ex de hiis que fiunt a prelatis neque per
hoc pleno iure pertinet eccleſia — q̄ ſi apl & nra ſcꝫ i hiis
quia ad monachos ſpectant temporalia et
eiuſdem curacionem preſbiter uicarii tamen
qui non dantur ab epiſcopo recipi niſi per
monachos ei preſentatos ſufficientibus
aſſignet expenſe et pro hoſpitibus recipiendis
et iuribus epiſcopalibus per
ſoluendis ex de preben de mo
nachis quod ſi neglexerit facere
epiſcopus hoc faciet de pleno iure ex
de ſupplenda negli prelatorum x8

De priuilegiis et excuſatoriis priuilegiorum

QOnſequenter poſt titu
lum de religioſis con
ſiderandum de priuilegiis
que ſolent concedi re
ligioſis et primo quid eſt priuilegium
et unde dicitur ſecundo quot ſunt ſpecies
priuilegiorum 4 quo quibus poteſt concedi
priuilegium quarto a quo poteſt concedi
quinto quanto tempore durat 6 quo
priuilegium operatur 7 quo quibus admittitur
8 de permutacione hiuiuſ priuile
gium exemptionis 9 de conſuetudinalibus priuilegiorum. Circa primum
ſciendum quod priuilegium ſcꝫ huiuſ modi ſunt
genera ut lex priuatum ſicut hec quod
nus que indultum non eſt iure priuilegium
niſi aliquis indulgeat ſpe
ciale ex e in hiis plenum quod
ſum ut dicit ſi illud quod de iure
quod competit indulgetur ut ex
de ſpiritua quia in cauſis et de
uiciniis ſi pro finali. Sed
tunc dicitur exceptionem indulgencie i.
indultum eſſe concedendum uel
opera quod magis pertinet tunc quod
ſpecialiter tamen quod competit in
indulgetur ex de elect ſi aduſus.
Dicitur aut priuilegium quod priuatum
legum quia legem dicunt priuata
vel dicitur priuilegium leges priuatorum

2 quam prelatorum privilegia, i. cuius probi
exceptorum ut et similia. Contrarium
sunt privilegiorum. Aliud est generale
aliud speciale. Generale secundum hos est quod
continet in se plures articulos vel
quod pluribus personis vel ratione
plurium personarum vel universitati con-
ceditur, vel quod per ipsum generalibus po-
testas conceditur. Speciale quod uni
persone vel uno loco vel unius articuli
conceditur. Potest etiam dici idem privi-
legium generale et speciale diversis respe-
ctibus, ut dicam generale ratione specia-
lioribus, et speciale respectu generalioribus, et
hec per se patent. Item secundum hos
privilegiorum quoddam est reale, ut id
quod ecclesie, dignitati, civitati vel
alicui loco vel aliquibus personis
ratione loci vel cuiusque rei conceditur,
extra de rescriptis, c. frequens, et tale
privilegium est perpetuum, et adheret rei,
nisi forte res perimatur vel destru-
atur, sic intelligere [illegible] q. ij. c.
i. et contra, vel nisi conceptis dei-
licatur per aliud sequens privilegium,
extra de off. or. Duo privilegia in
eodem ex causa eliguntur, [illegible] q. ij.
Ita nostrum vel amittatur, extra de sta-
mo. volentes § i. Quoddam
autem est singulare vel personale, ut
id quod alicui vel aliquibus personis
expressis nominibus expressis conce-
ditur, extra de offi. le. volentes
et talem personam sui conceditur, extra
de offi. le. volentes et talem
persona eius sui conceditur, non
egreditur, etiam post obtentum dig-
nitate concedatur, extra de supplend.
ad hec. Inquis etiam cum per dig-
nitatem aliam adipiscatur privi-
legio concesso non utitur, extra de
privileg. bone § ij. Sed tale etiam
ad successores non transfertur
nisi exprimatur, ut sit extra ut li-
pen. c. i. Quia cum persona ex-
tinguitur nec ad alios extenditur, extra
de conces. preben. vel ad alios
extenditur constitutum in vita.

specialis favoris legati, sic ap-
aliud dicatur, extra de off. dele. quam
§ ultimo, sic fieri. Quoddam
est quod continet personale, ut illud quod
certis personis continetur, extra capitulis de re-
in articulis conceditur, expressis nomi-
nibus non expressis, nisi quod ponitur contra
de minoribus [illegible] cum quidam
dicunt privilegium personale et testatur vel integrum
ff. l. i. et contra sunt etiam de hoc
plura alia extra a i. corpore. Usus
quidem est quoddam et singulare
et generaliter corporale, ut illud quod
alicui universitati corporali col-
legio conceditur, quod quilibet sunt
de universitate, sicut tali privi-
legio singulariter se iuvare
extra de pen. contingit. Quoddam
est etiam quod continet corporale, ut puta ut
illud quod convenit universitati quod
potest etiam nomine allegari, et quod
ipsa universitas potest et non eius
singuli, se iuvare, sicut per q. in p.
mandati. Ergo privilegia collata
dicuntur hec ea que sunt concessa
universitatibus corporalibus collegiis,
puta fratribus minoribus, predica-
toribus et similibus, et tale privile-
gium cum collegio perit, nec con-
ceditur quamdiu collegium sit
extra de ex. cedi. ad audientiam ij.
Item privilegium aliud est perpetuum
aliud temporale, ut extra praedictis et
quod est perpetuum ad successores transit,
extra de rym. [illegible] in similia. Item
aliud limitatum, scilicet quod terminos
suos non transgreditur, extra de sepe
c. i. ad finem. Aliud indetermina-
tum, quod scilicet semper et ubique licet,
nisi aliquid detrahatur. Consi-
derantur autem limites ex qua-
tuor scilicet ex persona, ex loco, sive re, ex
causa, et ex tempore, secundum extra
de loc. Quod autem et qualiter est
privilegium non aliter generaliter
apparebit extra de p[illegible]

instrum. c. 1. 2. 3. et sequentibus
in quibus tenor epistole prestetur. olim
extra. eod. per aliud instrumentum ibidem
sumptum ut ibidem extra. de fide instr.
c. ij. Circa 2m sciendum secundum Host. quod
concedere potest privilegium papa vel
imperator qui sunt supra ius
et nullis legibus ligantur extra. de concess.
preb. proposuit. et C. de legi. et consti.
digna vox. Dominus papa in spiritualibus
Imperator in temporalibus regulariter scilicet etiam tamen licet papa quoad
ad temporalia. Imperator vero
nunquam aut quo ad spiritualia ut
extra. qui filii sunt legitimi per venerabilem. tamen imperator privilegia concedit civitatibus et collegiis.
ut extra. de emu. per etiam privilegium concedere episcopis et superioribus
extra. de ces. cum venerabilis. dummodo
tamen hoc faciat de suo consilio voluntate secundum Goffr. ut extra. eod. olim pro
Breviter quicunque cum quoque et quibus
potest constitutionem facere potest privilegium
et indulgenciam dare. Et sic et maioritas dignitatis potestatis superioritas
prestabit. ut privilegium quod supremus et consuetudo inducit privilegium sine lege
probatam. Hec Host. Circa 3m sciendum
quod privilegium potest concedi regulariter subditis non aliis. Et breviter illo
quoque qui concedentibus arctatur potest et aliis
cui quoque qui non artatur. Sed hic etiam
ale. ut extra. de divor. gaudemus.
Et de uxoribus post tom. Circa 4m
scilicet duracionem privilegiorum sciendum quod prius
hic dicunt doctores duplex modo
dixerunt inter quos Host. in summa
ti. de consti. sufficienter distinguere
videtur. scilicet hoc modo privilegium vel ius
aliud puta rescriptum impetratum
ab aliquo impetratum quandoque etiam
ad indicium aut ad secundum ut certa iudi
ut aut ad agendum aut ad excipiendum
... non puta ad respondendum de
... nibus inquantum exigentibus tamen
... quanto tempore durat
... privilegium indulgencie

que non est dissimile principe vel
legatorum actionibus privilegium in
mutare ar. C. de inoff. test. si
quis. extra. de elec. cum a. § in demum.
Si aut ad excipiendum aut est limitatum ad non. Si perpetuum puta in perpetuum ne trahatur in causis creditoribus
usque ad certum tempus. videre in eo
edit limite assignato. C. de
preci. Imp. of. l. quociens et l.
sequenti. Si vero non sit limitatum
aut aliquod imputari potest excipienti puta negligencia vel dolus
aut meo. si super puta ut potuit
perpetuare exceptionem. sed hic ex negligencia vel dolo non fecit exceptionem
amittit. extra. de prescri. si aut e contrario
parte si nichil et nullibus agit
contra eum perpetuare durat. quia que
sunt temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum. C. de except.
seu pactum. Si non aliquibus aliquibus agat et non expirat. Si quis
ad actum illum tamen de quo agitur
prudicat. ff. de procu. pomp.
§ rati. extra. de offi. or. dilectus filius
§ penult. et ult. salvo eo quod
supra dicitur ubi dicitur si aut ad
non faciendum. Si aut aliquibus
contra eum agat de iure illius contra
super quod privilegium est concessum
ipse per privilegium exponat. Ar. i.
ideo exhibeat. Et inde exprimat et
contra ipsum privilegium restituisse vel
ipsum. Si vero non exhibeat aliud
preceptum privilegii de novo reperti non debet prima retractari. extra. de
sen. et re iu. pastoralis § si. Et sic
perpetuum prudicium consistit appellatum ut in insinuatur ibidem. Si
vero privilegium sit certa forma aut est impetratum ad faciendum vel non faciendum tollitur decreto. ff. de iudiciis. l. i. si aut ad non faciendum
aut papa sicut vel alii derimit
aliquid vel inutiliter venies contra
privilegium non prudicat licet quibus

T

ipse familiariter tangit et induciae
valeat ar. ex. de arbitris cum
tempus et com. inter praescriptionem spacio e an
praescribitur ex. de praescr. ad audien.
Si aut nichil aut e consessum
filiorum etiam aut personarum
Si certe sunt de luctu per redu
dare non dum in dampnum ecclesie
ex. de instit. cum venisset ad fi.
Sed si negligentia obest et redo
etiam aut admittit privilegium
si platus tanto tempore continuerit
quod completa sit praescriptio xxx a.
ex. e. si de terra et c. auctoritatibus
Sed obicitur quod praescriptio quod contra
dicit esse per xl annos ex. e. illud
ad quod dicitur quod privilegium quia quod
in his que conceduntur civibus admit
titur quod ad res de facili ad pristina
turam et in his si concessum vel utiliter
ex. de censi. cum vendibilis ibi
ne intelligatur et c. sumptum opus et
intelligi ex. de praescr. sanctorum
Si aut favore personarum et tunc
contra actum etiam unico tollitur
ex. de consti. cum accessissent
in fi. et per ben. pro illo et non ab.
contestatione ex. de constit. cum
M. s. vero li. sco. Circa vero
strictum privilegium operationem secundum
sco. quod privilegium contra illud quod pro
natum quod non potest fieri nisi per inspe
ctionem etiam scriptorum quod consulta ut
ex. e. quod de cetero vero nisi contine
at iniquitatem apertam et nisi
sit obscurum et si non possit inter
pretatio citra eum qui concessit
quia tunc est interpretari eius est
condere ergo quousque ille qui con
cessit respondit negationem suppe
dere ... de sen. excom. alia
dent aut diligenter tenor privi
legii ex. e. porro et in magis est
inspiciendum et intentionem qua
tionibus ex. e. marchion. vero
sed per fi. latissime interpretandum
ex. de don. cum dilecta ad si nisi

privilegium alienus nisi contineret re
ductus ad ius que scriptum sit ex.
de tempus cum dilectus. Item prerogativa
et si dum aliquid expetitur aliis
enim non esset privilegium ex. e. in his.
Sed numquid in dubio privilegium
pro regularibus civibus quibus concessum
sit ipsum ex. de sen. ex. nuper a.
Regulariter aut tenet quod per privi
legium sive indulgentiam in
dispensatione nullus sit prejudicium
intelligitur nisi de ipso specialiter
caveatur ar. ex. de dec. dud.
et fi. ex. e. pastoralis nisi cum
plures una ecclesia requiruntur et
quod ex. e. in his ubi licet nisi pluris
sine consensu episcopi et hinc de
usitatibus casus est quia per privile
gium illud pastoralis specialiter cum
per illud ex. in his similiter pre
dicatur ut intueri li. sco.
Item nota quod privilegium gene
rale alii operatur exemptorum ut
cum dicitur in pluribus quod prestetur
ad iudicium propter libertatem aliis
ad tamen exceptione ut cum i
dicitur quod prestetur censibus a
... propter exceptionem ut ex. e.
recepimus et p. oc. ultimum dispen
sans nullus sit aut prejudicium
ut ibidem li. sco. Circa vero
admissionem privilegii semper privile
gium amittitur non ... a contrario
contractu et c. ex. de decreto lapso
... spatio xxx vel xl an.
... tempore limitationis elapso
... per predictum ... modo consid
erationes per ex. dictis supra
... quanto tempore durat
... per eum fatentur mentione
pressam de primo ex. de praescr. nemo
sine ... et cum eminentia maio
rem sciendum quod sine quoscumque in
... prejudicare nisi postremum
fecerit mentionem ar.
venientes c. 27 q. ii

6
porro
Attende

tom tu sm hso ti de Rescrip spe
ciale derogat gnali tunc specialia
privilegia spalib sit posterior ar. c.
de fo. compe. dilecti. si pdr. ar.
c. de fo. cpe. dilectus tunc pdr. ar.
c. de deci. commibus licitum auctoritate
armine derogat speciei gnri.
ff. de re iu. in toto. 27. q. 1.
c. ult. ubi oz. Unde dum q aliqs
habet specialem detraheret gnali
licz de ipo no faciat mentionem
no tamen totaliter absorbetur
ar. c. de sentb. & dcensi quanto
quid enim pallium ablatum dicetur
plurim gnale ut communitatib monas
aliorum provincie privat & abso
lutib exigat & in copiis gib con
tat Unde aliquis de eadem
parrochia diversitate impetret
non sta mentione de illis privilegiis
ar. c. iz c. de deci. annobis Ecce
casus spale nimis ledi contra
geret gnale Ro q no valet
no tamen illa ratione quia mentionem
non facit de gnali. quam consi
deratam intentionem principis Continua
ci n augus Ez si utriuszq sit gna
le ul speciale no valebit pos
terius n de primo faciat mentione
nec de the sine mitato ul impte
per intellige ma q aliqui inducunt
indistincte c. de rescrip. ecclesie
27. q. ii. mstdib & ptom & hc
sub distinctione quia refert utru
utrumq sit modeste iur clausula
tunc posterius corrigit ul dcl
inat primum c. e. de decib. ex
pte & comp. ul comprit meor
pore iur & altium no sit & tunc
semp ea q e ita prudicabit et
iprium no prudicabit quia poste
rius iudic primum in bruciave
ff. de testib. cum Idea cum impe
trat q plurim castrich. ar. de no
vid. deciab. intelp. iur clau
c. de decimis ex pte no
ipo plurio fiat i meto

tam sufficit q i copina or de c.
de rescrip. cum ordine. li alium
intelligunt illud cum cum tenu
prout ti capitib ing q non valet
nisi fiat mentio cum q impe
trat cum gnm ut in c. no ulli
ul latinie. c. de sta mo. c.
penult. ud dico de quolibz iur
inquo spalit he cause. l. ips
qui unc ordo putat c. de rescrip.
causam q & qui inquitate
ptinet manifesta ut e ti cu
Ez camissa ipso expectabit
& ci partib in e alia medie
dant de man est ondr c. de
inde tall iij Ubi no primo
plurim gnale no clausula iniciare
iur & anz & rescriptio etiam
spale inquam deroga primo
nisi d ipo fiat mentio ut c.
de rescrip. constitutus & alio
clausule instar plurium obtinent
maxime si plurim c. na sua
fine odiosum sic intelligi pt
c. de rescrip. c. i. Item prudi
cat ubi plurim e abhomidabi
le ar. c. de si pp. ex tua & de
direnis tuum nullo iur derogabit
gnale Retinet plurio gnali ut
spali nisi de ipo faciat me
tione ubi aut privilegium est
posterius Respectu prius in
impetratione & citatione imp
derogat rescripto nisi de ipo
& actib & citatione iur faciat
fiat mentionem c. c. penult.
q si citatio rescripti no pcessit
privilegium impetratum sufficit
q in prima citatione allegatur
c. de rescrip. olim & infra co
petentem tim ostendit c. c.
cu olim ecclesiis & tr nisi p
uilegiatum cuius in fraude
sit cap. ex quo sciunt rescrip.
q sit impetratum ar. c. de rescrip.

constitutus | Si non utriusque sit re-
scriptum sed unum generale et alterum spe-
ciale semper derogabitur generali
licet prius per speciale posterius | non
requiritur quod de illo faciat aliquam
mentionem extra de rescriptis pasto-
ralis § quia vero li. vi. || Septimo
privilegium amittitur per procedentibus
collationem ff. de iudic. iudicium sol-
vitur | quod tamen non debet nec in circum-
stantie vel levitate assignatur | quod
nemo de re minime quam semel quod extra
de cle. qui dimisit | et tamen tunc
debet et potest | debet si revoca-
ri quod lesione enormem inferre
incipit aliis | tunc si religiosis con-
ceditur privilegium de non dandis
decimis propter nimiam paupertatem
deinde si tamen ditetur possessio-
nibus quod proinde enormiter le-
dantur | et etiam ipsi sident decimas
de suis redditibus pro commode
sustentari | cessabit privilegium
tamen propter scandalum et propter enor-
mem lesionem iuris parochialis | tunc
prima causa privilegii cessat | sic in-
tellige ar. extra de decimis sug-
gesta et c. super || Item quando
petentibus non servat privilegia pri-
oribus | concessa et subditis eius
sed non servatis privilegium merito
derogatur i. revocatur extra de dila.
|| Item si concedatur privilegium ali-
cui canonico quod fructus prebende
sue in absentia percipere possit
sed prius concedatur 2o 3o et 4o
et 5o. qui de singulis ita quod etiam
iam incipiat de statu servi-
cibus sue ecclesie sue admi-
sit sue etiam [illegible] apta sint
talia privilegia impetrari | Sunt
enim quod privilegiis ad servitium ecclesie
[illegible] extra de cle. non res. cum
ad hoc | quod tamen dicit de ap. c. inde-
geneintibus | intellige quod hoc fit de
speciali mandato alias quam extra de
iudic. cum venissent nota super.

prior confirmavit indulgentia
inferioribus | non puto quod inferior
eam postea revocare possit sine
consensu superioribus | ar. extra de
ele. cum constitutus § si || Octa-
no tollitur per vindicationem [illegible]
extra [illegible] | extra de decimis vel
eam inferior | intelligas [illegible]
quos ad vos tangens vindicare
tamen | Secus si tangat papa
vel aliam || Item nisi [illegible]
ciare [illegible] ~~fore~~ et privilegio
ut extra de off. [illegible] competenti diligen-
ti | Con. non amittitur per abusum i.
[illegible] puta aliquibus et privile-
giatus ante aliquas decimas
in quolibet anno ab eo petimus
et quolibet [illegible] cedat [illegible] talibus
[illegible] privilegium amittitur quam
[illegible] abutitur potestate xj q. iij
privilegium | nisi [illegible] ad hoc quod com-
pleta sit contra privilegium prescriptio
xxx an. extra de prescriptionibus cum
[illegible] per xl an. extra e. accedentibus
§ quod | Ad hoc nota quod illa de
quorum exemptione non constat
vel qui non sunt dum impetrarentur
exemptionibus tenentur quibus [illegible]
de illa privilegia quibus dicunt se
exemptos esse in loco [illegible]
vel aliquos prudentibus [illegible]
petitis ab aliquo deputatis ab episcopo
si non fecerint et episcopi contra tales
[illegible] fiunt sua [illegible]
natores eorum non sunt propter hoc [illegible]
ipsos episcopos gravamen | et si gravi-
bus de facto contra eos fieret non
valet | Sed an privilegium [illegible]
hibendi ad legem [illegible] intelligitur
[illegible] enim persone in quo [illegible]
[illegible]
[illegible] | Dicit [illegible] quod [illegible]
nor [illegible] posset esse [illegible]
litigandi | Item [illegible]
[illegible] legi ne [illegible]

artarent articulis de quo co
tenditur in ex simplici littera
oriet² materia litigandi sicut
ex transsc scpto ff. ps an ma
tum cum pone ¶ Sz quid sipulule
qui alleget ut ostendit² sed
ibi cui ostenditur non acquies
cit forte quia e potencior sz
ho. etc no ff ei imputandu
ff comodati ad eas non potest
ob q pcedatur q no sint usq
aq sim e ceni qui cum pulio
utet² nisi alleto e de ipo fide
faciendis etc. si ia fecerit impu
tari s no poterit nisi forte p ma
tou eum fecerit et no appella
ret ex de sen z re in. suboru
is qui querunt gfa aucte e te
meritate z qui pudendis ex
e dilo ¶ Qui pulle i qui co
cepit comuenit ¶ Ro hys p
pulegii semel tenuit ut narrat
no pt accomodente in pena
pfaciat lz in causa ff. de rei
uir. actis ¶ Vtru aut pu
par z quis papa sit ipe punden
dus iudicat ro q n alioz e
sequeti idem sz ubi pone aliq
mod cumittendi pulegiu ¶ Sed
pulegiu eam aliquo indute al
lega² z ostendi² obici² aut q· ordinarius
non lz uel iniquid iudex
istar pone iudicare no potit
uel etiam delegatus iudex² q no
ut ex de iudi. cu ecclesiasticum sit
aut pe intelligi pt p um goff z
ho. c. q tm de iur. dignitatem a
liqua ordinam nuc qui recta
dicat se exempta z domino pa
pe imediate subesse et pducit
pudiam et de tali puleo no po
tit iudicare nisi p papa z ipe
alius fuit iudicatus nullus fiet p
udiciu dno ppe ut ex in de tegr
... eum remissis ex de sen. z
... suborta ex de elec
... tam e z pponte.

Volunt no pt pulicatub s in spe
lenda emunitate pulus uel
indulgenciis libertatibus que
monasterio uel ecclesiam indi
cant adiuu z pfectatem voue
nie pertinent ut ex de ar. licit
in tpe ¶ Et pt dici sm ho z
goff. q ubi uba pulegii sint a
bigua ordinarius ul del de
ipo nuc iudicare no pt ub u.
interptari ul iudicare declarare dz
puleg qui concessit ex e ti
ut pulia z ar. ex de sen.
ab hic ex de sen. excoi alia
quibus legatus aut plati respp
sum dni pape ut ex de postul
ad hec cetus si uba sint clara z
indubitata qui indicant ma
nifeste ecclesiam fore exemp
tam iudex indicare potest absol
uendo uel si uba pulegii sint
contrariis z exemptionis po
tit cognoscere ut ar. ex de
pulegiis recepimus fateor tam
q papa potest uis suum q sequit si
uelit ut dicit in dec. suborta
insine ¶ Et no q ubi de pulegio dubitatur
q uba illius sunt inspicienda
ut e ti porro z c. recepimus se
ad quia ex testimonio q sieret
ut ff de transac. de limitatione
plius mete attende de mag quia
uba ut 191 c. maz in c. xxxviii.
di. sedulo ¶ Sz si pt sm ho.
q pulicatus abutit² pulegio qui
male utit² eo sz quia uel facit
q intencionem concedent ex de
pestula gratum uel q ... uita
qui stetit no pt pulegium
allere ex de sta. mo. id etc nis
s. i z de cu. pig. abbate ad fine
¶ Vel quia non sunt contenti t
nuc finib uno q pulegii tenorem
excedunt puta quia q crinalib
ta ceriminalib de mand cau sine
consensu epi recipiunt uel alia

8 similia facunt ¶ Circa viij m sꝫ
punicionem exemptoꝝ queritur
Cūꝫ exemptus sꝫ delinquat i
sta dyocesim alicuius epi pun
ire possit ab epo illo ¶ Et dico
tam. q aut exemptus notorie de
linquit et tunc puniri pt per ordinarium
ut ex c. patentibus et c. tuaꝝ aut
occulte. et exprssim inde de
sup. neg. prout nob. §. fi. et ista
mo insingulis §. ordine ¶ Sꝫ
ete peccantur q loco ne diu
in occultis sꝫ etiam in notoriis
h responsio applicatur ¶ Et aut
dys. vtrum exemptus delinquit
circa rem in qua est priuilegiatus et tunc
puniri non pt nisi per papam pu
males fuat bona monasterij de
lapidet et id hoc satis innuit
ex de sta. mo. ca q. §. hic eque
¶ aut circa rem non exemptam ut ex
emptus prelaticia mda et tunc pu
niri pt por. ex c. tuaꝝ et ut
h distinctio probatur per goff. et pun
ca ex c. cum capella c. quando
p confessione. applicatur aut ex c.
patentibus ubi delinquit in ista
re exempta et tamen punitur circa
eo c tuarum §. tuarum ¶ ubi vero
delinquit circa rem priuilegiatam sꝫ
ut mtuis mitte possit pclemo
punis colligendis et tamen pu
niuntur ¶ Sed quid hic dico est
quia puniuntur ambo ¶ Sꝫ h respon
sio non pdest amb. nam et epo
et ubi nec unum prochiali et circa
eo publice parat puniuntur hic
non licꝫ etiam sepit notorium utꝫ
ex de sup neg. pte c. ij nam
institutio et destitutio pbri de
qua d no pt ee notoria ar ex
de cler. bone ij §. i. et ij ¶ Sꝫ pt
dici quod sic hs. indistincte pexemp
ti non pnt dici similes. puniri
p inferiorem pp. ar iij q. i. sed ut
et ex de sup neg. pt. prout nob
et inde cassat punis tantorum dec

torum ¶ Hic glo. si q aut conti
nens impriuilegio exempti exprsse
q quantumcumque delinquat
a nullo nisi per ap. indirecte
vel punietur vel alia commissa ca
plica ¶ Et exprsse contineatur
et tunc stant ꝫ priuilegis prout so
nat ex c. porro sic intelligi
de sup. nec. pt c ij et eodem mo
pnt intelligi in aplica aut
hic ibi cotinetur non exprsse et tunc
inde q indistincte possit puni
ri nisi talis specialis dignitas
tueatur. ¶ In quibus de cau
li. ij §. et hic pt subdistingui q
et q hic in priuilegiis specialis non
continetur sꝫ pniter excommunicatur si quia
de priuilegiis q prece al tempore alicui
concepte libertatis indulta ut ex c.
et recepimus tunc delinquit circa
aut circa rem priuilegiatam nonp
indirecte ¶ Sꝫ aut notorie aut
occulte et circa rem priuilegiatam
sꝫ puniendo priuato et cum ibi recte
tenet ꝫ papam et loquitur de sta
mo. cum q §. h cum et pr pri
uilegiatus remanet in libertate p
cepta. ¶ Si vero indiuertit priuilegi
et sm hic pt intelligi ex de
sup. neg. c. ij quia p ecclie
ille sint exempte quo delinquit
inde puniatur. nec epo subsunt
etiam pnt aliqui puniri quando
¶ Sꝫ circa alij puniuntur et pula
pure notorie delinquat con
gi pt q male facit pre ex ex
ut c. patentibus et c. tuaꝝ §.
viij et c. ult. v. fi. ergo p excom
municacionem et suspensionem officij
et beneficij ut ibi dicit et pre ex
c. de v. pg. conventi q prin
cipium non tm per exemptum sic benefic
puatorum ut in c. ca q §. fi.
et de app. scandalum aliorum
torie delicto ut ibi ¶ [illegible]

preponere privilegium libertatem
non perdit impunitate ar. extra de
consue. c. fi. et de despon. impu. c. fi. Si
vero delinquat occulte vel etiam
manifeste non tamen notorie
contra se ap. ne criminaliter posset
ut puniri etc. intellige 16 q. 1
si vero in ipsis forte teneat capel
las non exemptas vere conse
quenter teneatur ad procurationem tur
puniri possit quo ad eas si non
faceret quod deberet extra c. exore
sed fi. Item hanc dis. unam saluatur
opiniones ad contradiccionem reducitur
et approbatur. Hec Jo. an. in c. volentes
¶ Item secundum goff. sunt quidam qui
tale privilegium obtinent scilicet ut non
possint suspendi interdici vel ex
communicari ab aliquo episcopo vel archiepiscopo
quod privilegium quod si recte loci concessum
sunt clerici delinquentes in loco privi
legiato vel etiam extra privilegiata
puniri ab ordinario non potest nisi
notorium esset delictum in quo casu pri
vilegium cessat extra c. tua. Cessat
autem in omnibus scilicet appellacio
extra cum sit romana et c. pervenit
et c. quorum appellacio non tenetur l.
ii. Item si alia beneficia tenent
vel alia loca in quibus vel circa quod deli
quat privilegium non licet committit extra
c. ti. in c. ap. et c. cum professi
onem etc. Hec secundum goff. tamen de
hic vide et dic ut distinctum est supra
similiter. et Jo. an. ¶ Item secundum
goff. clerici non omnibus temporalibus
romane curie sunt exempti. Item ad
aliis censibus solvunt ad indicium
libertatis alii ad indicium percepte
protectionis ut extra ti. prescriptionibus c.
¶ Iste per innovacionem privilegii vel
novi iuris acquiruntur. si vetustis tem
poribus ut extra c. ti. ex parte i.
... hic per implacationem officii
... et fiat. Item per conditum
... nouaciones si non debet ri
... omnibus audita ut extra

de consue. ut in eum casu. et extra
cum clerici. ¶ Item secundum Item probe
diam religiosi quando necessitatibus
subveniendi perpetrantur prelatis de
trahant vel laicos ab ecclesiarum
parochialium frequencia vel accessu
retrahant seu indulgencias
concedant indiscretas vel ceterum
testibus intervenerint attestacionibus
debitis aut legatis ecclesiarum matricibus
... faciendis retrahant capitulares
statuciones vel legata vel decreta
aut male oblata in sua sibi et
aliis sui ordinis fratribus vel
commodis aliorum prius debitum fi
mine erogati converterent vel ce
nitationibus sedis ap. aut locorum
ordinariis et prelatis quacumque
absolverint aut personas certas per
sentenciam canonicam iudicibus delegatis
a se ap. aut ... quod eos iniustaz
prosequentes vexant indebite. Ac
ad loca plura et plerumque multum
remota quemque pervenit ... qui
... premissa vel aliqua premissorum
attemptaverint, statuunt ... duos
... menses ... penis ... Item
eorum statuta quibus rubricis
solent imponi. Si ipse quando ex
manifesta necessitate cum
eis dispensari non potest ¶ Ceterum
prelati eorum ~~ex~~ ... in delictis
que ... premissorum excessibus
quos ... pervenerit tribus aut
personis ecclesiasticis dicunt in
... plene satisfecerint in
... postquam sunt requisiti
ab ipsis usque ad satisfactionem
debitam sint suspensi. Non
obstantibus statutis premissis
aut quibuscumque privilegiis. Cuius
... tenoribus constant. ¶ ... de p
... religiosis et aliis etiam ex
... religiosi in quibusdam
aliis excedentibus ut habetur
infra. li. vi. ii. cau. q. 1.

9 ¶ Circa nonum est c. de consiliato-
ribus sciendum quod consiliatores privile-
giorum possunt defendere a manifestis
causis violentis et similibus ut ex°
de off. del. Statuimus 1 et c. hac
constitutione ut quod decretal
e exposito illius decretalis c. statu-
imus 1 Unde tantum sunt cog-
noscere de manifestis et intel-
lige singulis Sed quae sunt manifesta
illa quae sunt notoria et ita pa-
tentia quod nulla probabili causa
possunt celari ut decretalis eodem titulo vi Red
quid si negetur offensa notoria
Respondeo dic quod consiliator reci-
piet probationes an sit no-
torium ut sic videat an sit in-
dicendum ut ex° de verborum significatione super his
alius eius officium esset inutile et
si sit notorium inveniet procedat
vel desistat et dictum est quod defen-
dere possunt ab iniuria sive offensa
hoc potest intelligi sed an de
commissa et de committenda
ut per distinctionem praeteritorum vel recognoscendum in
iniuriatores ut satisfaciat lesa
in 2ª perpendendo et persequendo
contra et puniendo Hoc dicitur ex
romana § conueniat et sic non
possent iudicem appellare per
sententiam eius Sed sunt licet super
hoc statuimus implorare bra-
chium seculare et nocentes alicui ex°
de off. or. c. 1 et c. qui impleas
quod insinuas quod prelatis secula-
ribus tenetur vel etiam coniunctae
potestatem hoc sit ad accessorium
necessario officium consiliatoris et
ex°. administratores ¶ Item
si ille qui fecit malefictum
bene confitetur illud Sed dicit
illud non esse notorium Respondeo in-
notescit super c. statuimus quod tunc
consiliator bene potest procedere contra
eum et quia sunt notoriis sunt
notoriis est offensa ut ex° de testibus tertio cum

vulnerando ¶ Item si dicat se
illud in[illegible] Respondeo in-
notescit tunc quod consiliator
recipiet probationes vel [illegible]
non possit aliquid excogitari in-
sultationem ¶ Item si probetur
testes de aliquo quod non fecit ma-
leficium sed non probatur quod sit notori-
um Respondeo Innocentius ibidem
in c. statuimus quod non notori-
um probatio talis et hoc est ratio quod
consiliator procedere non potest nisi
contra notorios qualis est iste ¶ Item
consiliatores exceptionem possunt inci-
dentalem indagine et cognitione
incidentem causae quae est dubia
sunt Sed an ut in c. statuimus
sunt tenet Innocentius in glossa ibidem
notorium posset eos quae dum no-
testatores et iniuriatores sine vo-
cati sunt interrogabuntur an
propositis molestiis et iniuriis
interrogantur et confessi sunt
quod sic procedetur contra eos quasi contra
malefactores ¶ Si vero negave-
runt et hoc facto fuerit dubia pro-
ceditur et sic processerint non va-
lebit processus tamquam excedens
limites mandati ar ex° de rescri-
ptis dilecti nisi forte adeo vel
de facto vel de iure maleficium
esset notorium quod in insistentia non
esset locus quia tunc contra tales va-
let processus ex° de testibus tua 2°
[illegible] Si autem vocati sunt contu-
maces tunc pro contumacia possunt
procedere contra eos sed si fecit certius sive
ut alia contra eos velalis decla-
ratio non tenet nisi esset manifesta
ut [illegible] nisi probationes iniuriae
in casu ista manifesta tenet
sententia si appellatur ab ea ¶ Item
sed eos notare quod vident de [illegible]
[illegible] non tenet quod sit contra eos
quae [illegible] esset prima [illegible]
quae forte tenent [illegible]

limites

illitare

notorium est effectum ut ex° de testibus tertio cum

ordine statuimus incita esset pro
difficultate declaranda. Item prela
tor eius et principibus eorum defen
sores. Sed nec contra hos valet
pena nisi fuerit manifesti ut hec
omnia [minores] multa etiam alia
de hac materia vide. Non sic conse
cuta et insinuacio de aliis quam
de manifestis iniuriis et violenciis
aut etiam de hiis que iudicialem
exigunt indaginem ipso facto per eandem
absque pena fuerint suspensus. vi° de of.
dele. hac constitucione et illud quod
agunt non valet et probatur quod hoc
permittat contradicta non poterit ab
solui nisi ei quem sic fatigavit
indebite plene de expensis satisfa
ciant integre. Item statuimus
in iubi. Item conservatores hinc
ex civitatibus seu diocesibus in quibus
fuerint deputati vel alibi quam
in civitatibus seu locis insignibus
ubi possit copia peritorum habere
quoniam nostri predicti aut aliquos ad
ultra dictam unam dietam ... a suis diocesibus
causis trahere non presumant. Item quod
quibus [quibuscumque] exceptis cita
cionibus et procuratoribus denunciacionibus
quas per alios valent exercere
nulli penitus committere nisi conse
tat hec eis ex obieccionibus licitis. Licet
nec tunc nisi infra civitates seu
dioceses in quibus deputati fuerint
et personis in dignitatibus statuimus
prebendis. Item conservatores
esse non possunt nisi episcopi et superiora
aut abbates seu dignitates
seu personatus in ecclesiis cathedrali
bus vel collegiatis eorum canonicis
[...] nullusque sic se conservato
ris sui conservatoris nec etiam
eius cui commissa subiectus iurisdictione
ecclesiastica vel temporali exceptis viri
... Expirat aut
... moriendo conservatore
... non ... recepta

post obitum concedentis et hoc
patet in c. hac constitucione.

De interpretacione dubiorum

Deinde post titulum de pri
vilegiis in quibus aliquando
proveniunt aliqua dubia
que indigent interpretacione. Consi
derandum de interpretacione dubiorum
primo qualiter sit interpretandum
secundo quibus possit interpretari
tercio quomodo interpretandum possit artari
vel extendi. Circa primum sic
distinguendum primo. Si queratur
de interpretacione rescriptorum vel
privilegiorum tunc magis est sta
dum intencioni scribentis
quam ... ita apparet. quia verbis
prescriptis est deserviendum supplendo ...
ff. de pecul. quantoque plu
ribus testibus ... testatoris et plenior
et potencior vox ff. de ...
... in fine. Si vero queratur
de verbis in iudicio habitis quoad
articulacionem libellorum et probaciones
iudiciis sit interpretacio pro actore
et quod ... ff. de iud. solemus. quod
de causa pos. ... sentencia
... si ... Unde
aut iudicium cogendus et tamen
actor quia ... peciit
et respondeat quod premeditatum sit
et admonicionem partibus adverse
et ad proponendum iudicium hoc dictima
... sit interpretacio con
cernens ff. de confes. ... Item
Aliquando privilegiatus non
fuit nec ei ... non decla
ravit dubium tunc debet interpretacio
pro eo qui possunt vel respondere
cum sit actor seu reus ff. de
iud. si quis ... ambi
gua sit ... pro eo ... con
tractum interpretacio facienda quod

de p[ro]batione. ex q[ui]b[us] in p[ro]p[ri]ete causa
sit fauorabilis ex p[ar]te actoris
q[uonia]m tunc fiet interp[re]tatio pro
eo. de sen[tentia] excom[municationis] c. re iudi. c. si
Ubi aut[em] certa dubitat[ur] in con-
tractib[us] habitis aut e[st] du[m]m[od]o q[uod]
non consenserunt et tunc non
est q[uod] agit[ur] ff. de contr[ahenda] emp[tione].
l. ven[ditor]. in vendit[i]onib[us] aut
dubitat[ur] utru[m] consenserint et
tunc aut utr[u]q[ue] intellectu[m] se[cundu]m p[ar]te
omnia tu[n]c et tunc sit interp[re]ta-
tio s[ecundu]m illam ut res mag[is] va-
leat quam ut pereat ff. de reb[us]
dubiis quotiens in actionib[us] q[uae]
et de v[erborum]. sig[nificatione] l. albe. § q[uod] fiat
aut neutru[m] s[ecundu]m intellectu[m] utriusq[ue]
et tunc e[st] attendend[um] illud q[uod] est
consuetum ff. de r[egulis] i[uris]. ob[scu]ris in q[ui]b[us]
et q[uonia]m conveniunt accidere et d[i]c[tu]m d[e]
de suratusane et q[uod] mag[is] est
veri q[uod] et eo de consue. cum dilecta
§. si ait sic intelligo q[ua]m enim q[ui]
potuit apertius dice[re] lege[m] ff.
de pact[is] veteribus Item vero est
et q[ui]b[us] sit exemptus vel
p[ri]vilegiatus q[uo]d non possit ex-
communicari vel interdici vel suspendi
r[ati]o q[uia] exemptus no[n] p[otes]t cogi
coram ordinario que[m] vi[de] p[ro]
legatis nec p[otes]t qui et si no[n]
p[otes]t excommunicari p[otes]t tamen multari
et possessionib[us] in p[ro]p[ri]one bo-
nor[um] suor[um] p[ri]vari ar[gumentum]. ex ut
lite. si no[n] contest[atur] tunc p[ro]fitet[ur]
§. si. et omnib[us] aliis penas p[re]ter-
tenp[ri]dam [cont]ra[ctus] q[uae] insinuat[ur] in dub[i]
tas potius formidat Item ra-
tio istam e[st] q[uia] interp[re]tatio in[ter]p[re]
rogat[ur] p[er] e[ius] extendi[tu]r r[ati]one fa-
noris ut si indultu[m] sit detine[re]
b[ene]ficia curata in sua eccl[es]ia
et fructus eor[um] p[er]cipere ac in p[ro]fu-
tione debitor[um] cum s[ecundu]m ecc[lesiam] q[ua]n-
to p[er] interp[re]tatione[m] extendi[tur] o[mn]i-
ne b[e]n[e]ficii ad fructus et b[o]n[is]

maioris ut ex. de p[rivilegiis] p[ro]p[ter] tal[ia]
nobis Item vero aliud quod
extendit[ur] ad omnia q[uae] quis reli-
giosis sp[ec]ialib[us] manib[us] et simplicib[us]
excl[usi] sunt ut ex. de deci[mis] ex p[ar]te
Item simili[ter] concessu[m] de o[mn]ib[us]
[com]p[re]hendendis extendit[ur] p[er] interp[re]-
tatione[m] ad nonalia ut ex. de
deci[mis] nib[us] ex p[ar]te et p[er] interp[re]tatione[m]
extendi[tur] donationes ut ex.
de don[ationibus] cum dilecti p[ar]te et si i[m]-
perator donet dominium et p[ro]p[ri]etat[em]
q[ui]d cu[m] omnib[us] iurib[us] suis [com]p[re]hen-
sis sub eo e[ss]e datum ut C. de
bonis vaca[ntibus] l. pign[or]is. li. p[ro]fess[orum]
facimus intestatis C. d[e] r[ati]one fa-
noris Unde si q[ui]b[us] legat[ur] vinu[m]
interp[re]tat[ur] et vasa vinaria fore
legata ut ff. de vino et tritico
et oleo legato l. si ti[bi] §. p[ro]x[imo]
ff. de penu leg[ato]. l. q[ui] p[ri]mu[m]
§. penultimo et ult. et l. nam
et q[ui]b[us] legatis et a maiore de
bet[ur] ut ff. de l[egatis] iii. q[ui]b[us] no[n] ti[bi]
testamentor[um] et diffinitiones
et destinatione tn. plures enim
abusive loquunt[ur] nomib[us] et
p[ro]p[ri]is nominib[us] ac vocabulis v-
tant[ur] ut ff. de l[egatis] iii ar[gumentum] p[ri]mo
Item ratione appellationis li-
bros intelligimus et legatos
cum mens testatoris voluit
urgeat ut in q[ui]b[us] sed o[mn]i
cartas in eadem missas q[ua]m n[on]
aliud quod libros habeat studi-
q[ui]b[us] studiosos relinquens ut ff.
de l. iii l. librorum tamen Item
p[ro]rogatur in interp[re]tatio vel
generalitatis ut in q[ui]b[us] obligat[ur]
bona sua et futura bona in-
telligi[tur] obligare ut C. q[ui] in
pig[nore] ob pos[tea]. l. ult. Item
q[ui]b[us] fundi obligat[ur] in-
cipiens ius patron[atus]

Cum etiam q[ui]b[us] ... [illegible] ... ut ex. de p[ro]fess[ione] c. i. al.
legatis ut ex. de p[ro]feni c. i. ... [illegible]
... [illegible] ...
... [illegible] ... ut interp[re]tatio ...
... [illegible] ... eo alleg[atur] ...
... [illegible] ... ut ff. d[e] l.
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... de rap.

in fundo sita obtineri obligare
videt' | Alij in impetratione arta-
tur in ut in ... preiudicare
in de compigenda | ne si granetur
ut C. de censi quanto | Ite
artatur ut exactionibus auare
no ute' ut C. de censi excepte
Item arta' edificiis ruinose ut cum
decime lauare reditu et in
ferre q male fit ut C. de edifi.
que sunt aq. priue q. ca. l. ru aplicat
In h' eo tamen occasione de iure
nis antiq no priua q ... mino
valeri uper fundo C. ut ut lib.
no sit extendenda lima sit parti
constringenda ut C. de deri. tua
dan pro imp...atore r constringe
da ut ff de lib' et pos. l. in q.
C. de confan et affi ... diler.
Item arta' vendito p' imp'ta
tori ut no videat' emptu vel
venditu aliter vendito de empto
q' nondicionibus tpe no constabat ut
ff. de contrahen. emp. et ven. l.
in lege sed ideo quia in vendicione
inspicit' tps contractus | Item
... rei sit ... ... isto
p' impetratorem | rei sunt ... le
gant ... et vestimenta de
quibus censent | tue fad' coler
tua ex pluribus | spectat' tempus de
prisa' impetrationibus de rude ... omnib
inquantum testator legatus est et
mes perfam ... | et legatarii dig
nitatis ut ratitas et virginitudo
Item preiudicant q' precedant et
sequunt' impetrata statuta ut ff.
de l. si fuerit plenum § ul. | q'
ut C. de his qui ... capi pos
set tunc lam lz ... dicit | ... indiq
m... ... legatis ex ... ora
na debere | ... neq' ex ... ene
... | neq' ... ... ione
... ut C. de contexta. testa
... appellare ut ff. de

lege iij. § enduq | q' io stringit
q' cum hec damp... sit in
... dare et aliquid non ap
pet | imp... e ... q' uelit
dare et se liberare ut ff. de leg.
iij. l. qui concubina § i. Jo.

Ne clerici uel monachi immisceant se secularibus negotiis ||

Postea cum dictum sit
supra de hiis que
competunt clericis et
monachis | conue
niendo de hiis que exhibent' eis.
Hic autem negotia secularia | isto titu
lo hic ponit' ne cleri uel mo.
secularibus negotiis se immisceant.
Videndum est ergo primo q' dicunt'
negotia secu'. | Sed q' e' pena se
immiscentium secularibus nego. in hiis
necessibus et prohibit' | Sed dicendum
spali de venatore | Circa pri
mum q' sunt q' negotia secu
dicunt' ... | Et no officia et q'
...ia q' sunt ... secularibus rebus
acquirendis emendis vel disp'
sandis | et hec sunt prohibita cler'
et mo | ut C. e. c. i. | quia int'
emendo et vendendo quin ... diffi
cile e' no ... ... | ut
de pe. di. v. qualitas | Dr'
autem negotium q' nasi negatiu
oci | no i causis negotiis | in
quibus negotiator locum habet
ut C. de s. d. significationis | fo.
... constat | de hiis go
officiis et ... secularibus dicit'
... officia vel secularia
... no expedit maxime
inhonesta | ut C. de vita et ho
ne. | ... honesto ... sibi
victum querere sunt ... modo
no desint obsequiis divinis ut
eti. di. clericus | Mo. etiam
istud negotium no e' interdictum
ppr novitates diversitates | ...

ut si tallaz q̄ eniit blasphemi, ut alias de
toto anno et supportat alius p̄t illius
causa q̄ cōmisit v̄endere ī magis ex
probant q̄ inde sc̄i q̄ si sunt ut ... supportent

Ti

bti bn̄dicti precipit iudici pro quorum
manibus negocia mo
nasterii committantur ut eo c. i. ¶ Intel
lige secundum ho q̄ tam clerici secula
res quam religiosi possunt ci
uibus cmt̄ et ceteris uendere du
modo non faciant hoc ex proposito
et hiis deditis psit quia tunc si
monitus hiis non corrigatur potest
priuari clericale ut eo de uita et
ho. cle. c. si ¶ Item diuinum negocia
secularia que cōnectuntur
in iudicio seculari et hoc sit int̄
dicitur clericis in maioribus ordinibus
constitutis etiam qui beneficia
non habeat quia compulsus tenetur
ab episcopo ut eo de pre. c. episcopus. ... pre
terea sicut apostolum ¶ ¶ Item et in
minoribus ordinibus constitutis
stipendiis ecclesie sustentatis nisi
pro se et miserabilibus personis eo
de postu. c. i. ¶ ut nisi pro uel
suorum iudicium compareant eo.
iii q. vii omnibus possunt etiam
et dicit clerici et monachi suscipere
tutelas miserabilium personarum
sed non mandatis prelatorum suorum
di lxxxvi peruenit ¶ possunt et clerici
in ... infra ... in subdito
uenientibus causis iudicandi in
ter eos ut eo de fo. compe. ut
clerici ... per iudicem ecclesiasticum
qui iudices seculares negligit
iusticiam facere preter summam con
queritur cum ad suam
iusticiam cogere ... defectum sup
plere et cognoscendo sed de causa
non tamen sanguinis ut eo de fo
compe. licet ¶ Item diuinum negocia
secularia ... procurationes predio
rum secularium personarum ac
et clericis penitus abstinendum
ut eo c. i. et c. ii. ¶ possunt tamen
clerici et monachi non pro se
sed ecclesie ac monasterio predia lai
corum ad firmas conducere ut eo c.

sum et hoc pro ecclesia ut non
sufficiencia ... predia non hunc
ab secularibus eo de deci. dilec
¶ Ibi eo sicut de te eo c. cui si
episcopus de ... debet presbiteris
et clericis suis ne fiant inst
... ut procuratores in
ipsorum ... ipsa conferunt
ecclesie illius administrationibus
propter eorum peruersitatem ¶ ... ...
... in ... dignitate
ab ecclesia subuenire ... si
aut quis intelligit quod tales
ipso facto priuati sunt priuilegio
clericali sed hoc intellige
ter. abiis ... et intelligunt
dictam decre. qui taliter amoniti
non desistit et ideo exigitur
eo c. si ut procuratores eo de
uita et ho. cle. eo ... ...
quod si politi ab episcopo pro ... amoniti
a secularibus negociis non desi
stunt sed ... diuinis offi
ciis talibus negociationibus in
terunt ... implicant de
suis facultatibus statutis et
consuetudinibus ... priuari
ant et non ibidem glo. q̄ dicit si
is propter hoc facultatibus ecclesie
non sit priuandus pro delictum
persone redimitur non debet mdp
in ecclesie xvi di. si episcopum etiam
diuinum hiis implicant ... dicit
si in hiis se non implicat priui
legio ecclesie gaudebit ...
suis ¶ Item autem ... ecclie
... clericorum et ecclesiarum ... si uero
hiis se implicat cessat priuilegio
... aliquis suspendere ... ...
tempore propter delictum ... q. ...
... si se eo de sen. ex
par. ... in ... dicta glo.
¶ Item autem hoc supra dicto
eo c. ii intelligit ...

quatuor priuilegi...
gaudet ... q. m...

publice denunciat in synodo
ne quis se intromittat de talibus
sub pena suspensionis clericalis. et quilibet
sit contentus quod eius prohibitionem
venit non defendet. et primo
eum certo loco et tempore inuentos
procedunt. extra de sen. ex. a nobis
Item si post aliquis clericus contra
ipso facto sit tamquam incorrigibi-
lis mandat se suspensionis clericalis quam
incurrit in formam dampnatam ff.
de re iu. ob contumaciam extra de cler.
con. aut vxoriatis. Item clericis
in sacris ordinibus constitutis debet
tabellionatus officium interdici. extra
ne clerici vel mo. sed intelligas de ne-
gotiis secularibus ut doc. hic in rub.
ea supra quod pena. || Clericus in minoribus ordinibus
conficiat clericis in his instru-
menta || Possunt hec apud te
et sollempniter sit ante dictum non
ideo quod valeat talis conficiendo
propter inobedientiam incurrat potestat.
arg. di. ut extra de eo. et contu-
macibus ad finem ante in articulo
neque venientes ad eum despiciant
qui causam non potest ignorare
extra de symo. cum ad finem || Sed
numquid in temporalibus potest facere in-
strumentum || Possunt hic. Et nisi alias
sit constitutus tabellio arg. extra de
iud. de cetero in eum ... et
et accessor. extra de iudic. cum contingat
|| Tunc quod fiet in casu || Possun-
hic quod episcopus constituere potest tabel-
lionem pro tota diocesi sua et etiam
commissa et que in ... tamen non
poterit de mandat. arg. ff. de
tuta et cura datis ab hiis qui dare
mandamus et ... auctoritate
cognita tamen tabellio potest ...
et nota alias ... constitutus quod
compleat quod ipse non potest com-
...mant de tabel. §. penult.
... sic fecerit notabilis
...ceta. fori ecclesiastici

talias dicit honeste personam subro-
gabunt. talis tabellio non habet
extra de exceptio. cum cau. falsam.
et intelligo quod clericus potest esse notari-
us episcopi. et de. in c. cum dilecti. falsam
talibus tamen non habet potestatem extra
de accusa. constitutus eum de ind.
gm. nec. l. si intimgo coten-
di potest notarium creare quantum
instituentis inferiorem. unde constitutus
statutus a papa quadrans conficiet
instrumentum in quantum cuncta per
mundum et c. per principalem potest etiam
dici quod quibus per similem tabellio
constitutus ab eo qui hanc potesta-
tem habet ab eo qui habet potestatem habet
ubique potest conficere instrumentum per
consuetudinem in lumbardia de sta-
tutis et consuetudinibus. l. si ... di-
cunt dicat ei do ei potestatem facien-
di instrumentum in tali dioc. vel pro-
vincia non potest esse penitus extra
illa || Nota etiam quod prin-
cipes seculares dant non potest con-
ficiendi instrumentum in spiritualibus
licet secus agrio quo ad pri-
um ecclesiasticum contractus addi-
tur ut in c. ... ti de fi-
lius ar. iiij. unde licet concedi
possit quod notarius ecclesiasticis
conficere possit instrumenta in tempora-
libus non tamen notarius laicus
potest facere instrumenta in spiritualibus
aliquando tamen dicunt contra consti-
tutus tamen nulla habet potestatem in
temporalibus || Non debet quod notarius
cum eius instrumentum facere in spiri-
tualibus vel secularibus in causa
quia causarum istarum debet esse
secreta et discreta. et quod ... pluri-
bus ... nota singulorum
in electionibus habet ipse electio ...
extra de elec. in causa ...
|| ... aut alia potest in foro
ecclesiastico notariis ... in ...
... ut ne causa sit ...

Ge

ex. e. sicut dam sanguis effuderint
vel dictaverint irregularitate
incurrunt ut ibidem et per totum
Insuper nota quod sunt pluria
alia negotia secularia supradic-
ta que sunt clericis prohibita ut ex.
e. c. i. breviter secundum hostiensem omnia
secularia negotia sunt prohibita
clericis nec prohibentur concessa in
rubrica ex. e. prohibendo tradit
spiritualibus Nam multo magis sunt
laicis spiritualia interdicta Item
vide de hoc supra de pena § i. mis-
centem secularibus negotiis in-
honestis et prohibitis Item quod isti
eciam qui tales sunt ut indigni
sunt declarari tonsure ex. de cle-
ricis coniugatis. Iohannes ut fiant de
clericatione tonsure ex. de cle. coni.
Iohannes ut fiant sed magiste
rio ecclesiastico cleric non sunt pro-
curatores laicorum ex. e. § peccata
tores Item excommunicentur ex. e. sunt
instituta et c. clericis Item ubi ponit
mercatores ab advocatione ex. e. sacerdo-
tibus Item et irregularitate incurrat
si sanguinis penam dictat ut
in loco in quo exercentur iudicia fuit
ex. e. sententiam Item unde si intimori
a extendit sicut laici et 3o nis
nisi non desistunt privilegium
clericale ac immunitatem primo
nisi amittunt ex. de in. Item hostiensis
cle. c. fi. et summa Ray dicit talibus
clericis negociis in foro seculari ut quod per
ipsum predictam formam fundit lu-
crati sanguinibus largiantur Item eciam
qui habentibus hic tamen dicit
Rod esse contra non consiliis non
de neutralitate maxime si huiusmodi
persone indigeant vel huiusmodi ex o
racione gravetur et si tamquam lai-
ci incedant conveniendi Item vt
tabellionatus officium exercentibus
Item non interdictum exceptio sunt in

sacris ordinibus beneficia eciam
subtrahantur ex. e. sunt § 2
summa hostiensis ibidem in glo. sed
de hiis qui non sunt in sacris
Item tamen et illi qui sunt in sacris
instrumenta conficient aliqui
eius docet ut dicit tenent al-
non Item Ray tamen dicit quod eciam
hii qui sunt in sacris si hunc
vel non sacre si hunc beneficia propter
frequentia cogi debent hoc officium
dimittere per subtractionem beneficii
Item ut religiosi dissoluti removeantur
et alii introducuntur Item ut habitu
et supprimantur Item ut religiosi audientes
leges vel phisicam infra duos
menses ad claustrum redie-
rint sicut excommunicati ab omnibus
evitentur Item et nulla causa pa-
trocinii id predicare volunt audi-
ant Item et in choro mensa etc. cultu
sunt constanti Item et si forte continua
sed ap. specm tocius quomodo
amittant ex. e. non magne
Item hodie vi. hic tamen ipso iure
religiosi sicut excommunicati et a suis
bonis et clericis personaliter hiis
de quo vide infra in § quot
primo li. ti. 2. c. 2 cum q. Item
vide de 3o § de venatore utrum
sit quod episcopus venatio § sed sicut
sua hodie et si semper et illicita
de qua dicit in gen. cepit vir ve-
nator esse robustus venator coram
domino. Item hodie oportet et sicut
sicut ut G. di. § hiis ita Item venacione
via que fit in arena ubi quis
locat operas suas ut pugnet in
arena cum bestia seu de ten-
tata demanuiecta hanc qui exer-
ceant peccat mortaliter unde propter
da et exceat hoc lapis 86 di
que venatoribus cum duob
quentibus ca. li. Item salvator
quod fit in illicitis et salu

+ ex. e. c. si. di. i. et hic plebi extitit

interdicta si fiat eo tempore quo dant
homines operam etiam esse ... p
sunt etiam sine peccato ... di ...
quitatis de con di 3 in religiosa
et di v ieiunia ... est illicita
non tamen in ieiuniis sed etiam in diebus
festivis quibus homines ad eccl.
dant vacare ... forte de necessitate
famis ingruente ar. extra de feri.
li. ... ...
fere segetes vel etiam vineas
... monachorum ve
nirent vastare ar. C. de feriis
l. ii ... quod est lici
tum aliis autem diebus est licita lai
cis ... et pellibus ...
...
tione ... ...
... ... de ... ...
testate ... Sed nunquid sin
... illicitus pu
ta ... illud primum ...
dei et eccl. ... debet
... non ... si aut
... licita ... a ...
non ... mortalitatem ...
ce ... et ... voluptu
tem ... ... nollet
etiam ... ... clericis
vel ... monachis ... illicita ...
te ... urgente ut ...
de ... etiam ...
venari causa ... vel ...
... ... appe
titum vel ... naturale cum
... et ... ple
tamen et modestius etiam ...
sunt ... ... quod non
... ...
... non ... ex.
de ... a ... ...
... intellige ... ne ... non
c. i ... ... non obstat ...
... di ... ...
... ... venationem ... omo
... non ... ... ille ... ...

tum venator ... contineas quod ...
ita ... erat negligens nec
de spiritualibus in aliquo ...
ut apparet ... in illa ... mor
... etiam ... ...
... ut ... colligitur ut
extra ... ... non obstat
ex. c. i ... quia non magis
... venatio prohibetur ... quam
aliis dei servis salva pena ...
qua dicetur infra ... illicita tamen
est venatio ... ... me
tem apponant ad venationem ita
quod etiam ... ... paciatur
in temporalibus vel spiritualibus ... ha
beant alios omnibus ut probatur extra
e. c. i et ii ... ...
c. i ... non ... aliquibus est
venatio illicita omni tempore ...
... est ut ... quod est
illicita omni tempore ... eis necessitate
urgente ... tamen ...
faciant competenti tempore puta
... ... sunt in venatione
... vel aliarum ... in
... ut ... vel
... non ... hoc
facere ... Sed ... quare prohibetur
venatio non autem piscatio ... Quia
quod venatio fit cum clamore piscatio
... ... venatione maior
delectatio quam in piscatione
... pena clerici vena
toris est ... mensibus
... ...
... ab omni officio suspendatur
... attende quod ... non ...
... magis ... vel ...
forsan aliam ... si ...
minimis ... non ...
... ... statuit
infra duos vel ... diebus ... pla
... ...
statuit ... ... est de ...
... ...

quia ex eo speciali gaudet quod de
cta e qua a multis || Hij autem
sunt inferiores sunt arbitrarie pu
niendi cum nulla certa pena in
ponatur at eo de off. deleg. decernimus
|| tamen omnibus modis sententia facie
da ut 12 q. 2 indigne ¶ et ff.

De dispensatione ||

Visum est de his que clericis et
monachis prohiberi
quia frequenter in ea
tis hominis labitur ac per
indiget dispensatione compre
rendum de ipsa dispensatione Et primo
quid est dispensatio 2º quot sunt
species 3º quis potest dispensare
4º quo dispensatio fieri debet
5º quis est effectus eius ¶ Circa
primum sciendum quod aliud est rigor aliud
dispensatio aliud ius || Rigor
est excessibus iuris et austeritas stra
ctura || hunc rigorem dicit
tamen quod non est dandus quoniam
etiam in fine nite huiusmodi qui deserta
runt accusatorem clericorum ii q.
iii si quis episcoporum et non ordinetur per
illo qui noverit presbiteri in
tutorem et testis filio suo di. 88.
Et iste rigor non est sumendum nisi
tunc etiam contra mali di. 47 si ad
quia rigor idem quod subtilitas in
venit ponitur exemplum de questione sponso
li pupillaris etc. in legibus ¶ Dis
pensatio vero est que in re placito
moderamine temperat eam de quibus
23 q. iiii ipsa pietas etc. sive
¶ Sed in qua dispensatio est ius
ut dicunt quidam quod sit quidam
quod non sicut cito dispensatio
actio i. sententia in dispensante
non est ius sed potestas a iure data
Dispensatio vero passio i. sentencia
est in eo cum quo dispensatur
est ius privatum i. singulare contra
sic quidam alium speciem faciunt

quod rigorem iuris. ar. ad hoc 33 q.
ii inter hec || Sub autem
medius via regia i. media inter
rigorem et dispensationem Est enim
ius equitatis ius sua communiter
tribuens bonis premia malis
supplicia Hoc est igitur in dubio semper
servare ut C. de iudic. placuit
di. 45 disciplina nisi ex causa
iusta fuerit rigorem vel faciat
dispensationem ¶ Circa secundum
sciendum quod dispensatio alia est de
bita alia prohibita alia permis
sa Debita est ubi multorum strage
dubium timetur di. l. ut constitu
eretur ¶ Item debita est certis
temporibus ut quando propter caritatem cle
ricorum concessum est eo laicis ut
monachis electis fieri i q. i.
notatur Quandoque ratione persone ut per
senectute ut c. q. c. tanta
Quandoque ratione pietatis ut de cope
rationibus et illicitis ut c. q. sig
quandoque ratione necessitatis sicut propter scan
dalum ut c. q. quodcumque c. quo
rundem quandoque ratione utilitatis ut de
filiis monialium raptorum propter
utilitatem vel necessitatem ordina
torum ut c. q. c. talibus quandoque ratione
eventus ut de laicis promotis in
episcopos de facto ut c. q. conveniunt
Et breviter ubicumque subest iusta causa est
debita dispensatio di. l. dno
sancto et c. considerandum || Licet autem
sit debita ex causis predictis et non
peccat prelatus in dispensando
ar. ii q. v. quanto nisi cum tamen
subditi non possunt petere nisi forte
supplicando sicut expressum melius
de ceteris viii q. i licet || Item
non potest quis petere ut infra e. q.
ut sentencias ¶ Prohibita est dispen
satio ubicumque non potest fieri sine
manifesta decoloratione
sicut in casu homicidii

Item ubicumque non subest iusta
causa dispensandi t(ame)n ut t(ali)
(con)p(ro)illa extra de cler. innotuit
(et) iniusta etiam videtur aliquis dis-
pensatio. di. l. si quis presbyter (con)p(ro)
forte potest intelligi quod aliquis
ad accusationem alicuius convictus
(con)fitetur ipse se vasa eccl(es)ie vel a-
liam rem ecclesiasticam tunc si subest
aliqua causa dispensandi per-
mittitur episcopo dispensare etiam
si forte convinceret accusator
Vel aut notabiliter teneatur quod
episcopus qui sine iusta causa dis-
pensat puniendus (et) propter indis-
cretam dispensationem pena
depositionis plectendus sicut accusatus
di. l. i. c. in fine (et) c. qui aliquo
fi. Circa tertium sciendum quod papa potest
dispensare potest ex plenitudine
potestatis in omni casu (et) impedi-
mento contra humana (con)sue-
tudines inductum (et) intellige
extra de concess. preb. proposuit. 27 q. 1
sunt qui dicunt. Alii tamen quod non
potest dispensare contra quatuor
concilia 15 di. Illud quod falsum est
ut plene extra de cler. Innotuit
f. quamvis. in c. ob. illud gregorius. 17
di. sicut sancti concilia suscipere (et) ve-
nerari me fateor quod illud est
intelligendum quo ad transgressionem
ad articulos fidei que ibi conti-
nentur contra quos papa dispe-
sare non potest quo ad alia non
intelligi debet quod gregorius loquitur in
in persona sua sed successorum suo-
rum quorum cuiusque non poterat
imponere legem. Sed in persona
generalis esse sine aliorum prelato-
rum (et) subditorum quia ad hanc
susceptionem (et) venerationem tenentur
non sine contra hec regulariter
dispensare. Sunt tamen casus in
quibus etiam papa ut quidam
... voluntatis di. l. minor
... maior casibus unus est
qui ordo . dicitur ab eo conscribitur de
quo require supra li. 3. ti. 1.
ar. 15. Alter casus est quod iterum re-
baptizatur de quo ibidem. Tertius est
quando modum excessit ab
(con)secratione ordinate de quo require
supra e. li. 3. Quartus casus
est cum quis ordinatur per simoniacum
tamen ... pro ordinatis quam
ordinatis de quo require 1. ti. de
symonia ar. 15. Quintus est
Simonia bis ordo datur sicut bap-
tismus repetatur. Hunc quintum
sibi statutis ordo petatur vel si
(con)stituitur ut utroque primo apetitur
ut dispensare probet invitum pres-
biter. Hoc autem intellige de cum
non quia dispensationem possit pa-
pa in istis sed quia difficilius
cautius in hiis quam in aliis.
Quibus autem vero dispensare
possit (et) in quibus (et) quibus supra
primo sed episcopus. Una de quibus potest
dispensare de adulteriis (et) et minoribus
vibus ordinibus et ceteris adulterio
In maioribus autem adulteriis ne-
quaquam nisi casibus in quibus quod
presbiter sic in eis dispensare potest
extra de iudic. at sicut vel ipso. || at pictici
de quibus sic concedi de ali
is tacite prohibetur di. 27. qual.
extra de transact. in c. r. quod derel
pone coppiam autem contra de
quibusque aut autem minoribus maioribus
adulteriis in quibus permittitur episcopus
dispensare ut in sacrilegio
di. q. l. si quis presbyter presbiterum
potest etiam dispensare in capita
libus criminibus occultis l. di.
de hiis vero Item in symo-
niaco quod in beneficio quam in or-
dine 1. q. 1. c. 1. ult. extra de
cler. paratus ... simonia || non dispensat
co. l. ut constituetur fine
Alia quia et episcopus potest dispensare

tonū dimitte nisi epūs prohibeat(ur)
aūt hic p(er) hanc di. 32. presb(yter)
de pe. di. 6. c. i. in p(ri)ncipio. sine co(n)
| Itaque pontifex ... ep(iscop)us desen. eo
amplius cum fine co(n)s(ilio) quia tamen
conditor | videndum est s(ecundu)m hanc
opinionem an quibus casibus et
ep(iscop)is sit dispensatio p(ro)hibi
ta | Nota quod papa non p(otes)t dispe(n)
sare cum homicida di. l. c. mi
ror | hic quidem intelligit indis
tincte sed tamen de homicidio volu(n)
tario quia candali | ... et tamen co
bor ... generali ... ut
dicit Ray(mundus) | Alii autem hic in
telligunt de homicidiis vo
luntariis | 12o ~~necessario~~ cum vo
luntario premeditato de quo refer
tur e. li. ti. de homi. articulo
6. 1o. | 13o nec cum eo qui excommunica
tus maior excom. vel pro iudicem
suspensus ab officio celebrat
vel aliud etiam officiat. vii q.
1. Si quis presbyter | desen. eo cum
illorum absolutio | quidam tamen di
cunt quod in hoc casu sed quod potest
ep(iscop)us dispensare ar. 11. q. 3. pro
causa | si non ex contemptu neque peccatum
ut dicit hostiensis | nisi ... sic
ob redderet ignorantia probabilis
facti sed comparatur | sed eo de
cle. excom. mi. apostolice | 14o nec
cum clerico qui accedit ad iudicium
principis in causa non concesso
contemptu et iudicio ecclesiastico | 11
q. 1. si quis episcopus ~~...~~ | 15o
nec cum bigamo eo de biga.
nimis | 16o nec irretito non ar mi
nistrante | 17o non monacho
saltem professo | 18o nec in eo
qui ordines furtive recepit
| quod vero xi et xiiii ... nequaquam ca
sibus ~~casibus~~ supra hic in eadem
ar. continentur in ... dep(ositis) |
dictis omnibus ... ...

| 19o nec ordinato quod tempore
vel ab alio tertio illicite | 20o
dispensationem optentam mistrate
sed in quosdam ar. eo de simo
nia ite c. 1. l. di. sollicitudo sed
ante non probant quod exhoc irre
gularitas contrahatur licet talis
peccat in capitali ... quo
~~...~~ ... dicta sed potius
interdicendus eo de temp. or.
qd. transeat | Dicit quod quod ep(iscop)us
cum tali potest dispensare ut
ibidem c. consultationi | nisi exe
cuto ab homine sibi interdicto
esset et postea celebrat pro
de dispensatio dom. e supra i cum
20o nisi papa vel alius de
speciali mandato cuius tales
suspendit ut ibidem c. cum quis
de electis | 21o in suspenso per
tantum a divinis officiis ut eo de
sen. ex. cum medicinalis | Et hoc
notandum fornicator celebrans
sit irregularis secundum hostiensem et
talis quia suspensus a divinis of
ficiis ut eo de cohabitatione clericorum et mulierum
Dicit potest intelligi eo de in et
ho. cle. c. si quis eo | Iste si
moniacus celebrans eo de
simonia tanta c. | Celebrans post
a pontificalibus quia suspensus di
cunt quod ep(iscop)us talibus tale ubi
pontificalibus non fiunt irreg(ulares)
| quia id non sunt de substantia quia
ex quibus potest quod licet offici
ex pedit | nec quia inducantur ab
irregularibus | nisi in venia opposita
ar. de pe. di. 1. pene | Celebrans
p(er) suspensus ab ingressu ecclesie hic
non est irregularis | quia et eo ce
lebrat ... in eodem qui excommunicatus
ordines recepit eo de sen. ex
cum illorum | 16o cum eo qui per
sanguinis dictat ac pro ... ...
in quo quod ... et pur...

vlgari et vindicte sanguinis
auctem vel benedictione presbiteri
et spiritualis prelatis prohibitis ut extra ne
cle. vel mo. prelati et de homi-
cidio et de confess. p. extra li. v.
Similiter tamen casibus continetur s.
16. continetur. Secundo homicidium
et membri diminutio non sequatur
vel quod episcopus potest dispensare extra
extra de cle. pu. c. i. Tercio de his
[illegible] de quibus fit examinacione
et ar. extra de clandestina despon. c. cum
inhibicio et sequens. Quarto in re-
ligioso leges ut physicam audi-
re ut innuitur extra ne cle. vel mo.
super specula. Quinto in religio-
so in apostasia commorato ut
extra de apos. c. i. et breviter sum-
mo non quilibet quin incurrat aliquam
irregularitatem. Imponitur maximus ex
[illegible] in irregularitatibus enim
est restringenda non dilatanda
cum odiosa sit et penalis de
pe. di. i. pene. ff. de penis. per.
[illegible] et propter irregularitates pre-
dictas sunt alii casus in quibus
episcopi non dispensant sed ut duo
presbiteri [illegible] eadem equaliter
xxi. q. ii. c. [illegible] in beneficiis
pluribus beneficiis curatis
[illegible] ut habitum fuit supra
in [illegible] presbiterorum nec in defectu
[illegible] etatis de his supra ti. de
eta. et or. in suspensione [illegible]
[illegible] in iniusta collacione beneficiorum
[illegible] nullus dispensat
nisi papa et super principales
prelatos extra de preben. Quoque
nisi in maioribus casibus [illegible]
tis [illegible] pape qui sunt multi
ut dictum est supra ti. de dign-
tate papali. Hanc [illegible] opinionem
tenent [illegible] lau. vin. tan. Jo.
[illegible] et hos. [illegible] extra de indic. at
[illegible] Dicit quod hec opinio est
[illegible] [illegible] de [illegible]

or. [illegible] ubi [illegible]
[illegible] dispensacionem sunt episcopi
dispensare posse et ponit [illegible] extra
de [illegible] ex. [illegible] et de electo.
[illegible] postulastis [illegible] vi-
[illegible] non concedit [illegible]
[illegible] episcopus dispensare ut in his
[illegible] [illegible] cum episcopi [illegible]
[illegible] canonibus non [illegible]
[illegible] nisi expresse concedatur [illegible]
q. [illegible] q. [illegible] c. i. et sequentibus.
[illegible] [illegible] dispensat extra
de symonia [illegible]
et extra de preben. [illegible]
[illegible] compara [illegible] q. i. [illegible]
[illegible] restituit [illegible] ff. de pos-
tul. l. i. [illegible] et c. i. non
[illegible] [illegible] si etiam [illegible]
[illegible] Circa [illegible]
[illegible] dispensacio [illegible]
[illegible] iusta et certa causa [illegible]
[illegible] consideratam [illegible]
[illegible] alii [illegible] non e
dispensacio [illegible] posset dis-
sipacio [illegible] nam [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] sacerdotes [illegible]
iusta [illegible] dispensat [illegible]
[illegible] [illegible] accusa-
tus [illegible] di. c. i. in fine [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] incorrigibilis
[illegible] [illegible] adhuc [illegible]
[illegible] [illegible] prelati
[illegible] extra de preben.
[illegible] [illegible]
deposicionem [illegible]
[illegible] [illegible] 34. [illegible]
[illegible] Circa [illegible]
[illegible] dispensacionis [illegible]
[illegible] multis [illegible]
[illegible] sacramenta
et [illegible] in [illegible] mortali peccato
constituta [illegible]
[illegible] nisi [illegible] [illegible]

Tercio ut iam quinto super offensam li cite coniugio quod non potest coniugio mortalis delinquit nisi etc. pro quo post dispensationem obtinuerit quia suspensus est quo ad hoc 2 q. 7 § quia ergo quinto quando quod intelli gi debet nisi super clericis ministris de sin gulis ordinibus. Sexto ut beneficium quod ali quis potest retinere licite retineat licita obtenta dispensatione quod declarat qui dimissis etc. ut supra 10 titulo supra quarto nostri esse dispen satione non possit quibus decreto attigit ut quod de acta d'lonis

De obediencia que debetur platis

Habito supra de platis et subditis consequenter de obediencia debetur a sub ditis scilicet primo quid est obediencia. Secundo cui et quibus prestare tenetur. Tercio sub qua forma debeatur obediencia prestari. Quarto ad quid obedire tenetur. Quinto qua pena feriendi sunt inobedientes. Sexto quare dicuntur et cetera. Circa primum sciendum quod obediencia secundum quod hic intenditur de ea sicut hostiensis dicit nuncupatur maioris ad mandalis ab initio canonice facta subiectio. Circa secundum sciendum quod minor tenetur eam prestare maiori ex prerogativa dispensationis nullus autem excusare potest ab obediencia alicuius episcopi saltem pape alioquin acephalus censetur 93 di. nulla Et tunc ecclesia sive exempta sit sed ad diocesanum in spiritualibus et aliis necessariis primo recurre quod de prescripto veniens contra alias nullus episcoporum contineretur tali probationem humanis ministerium preces qui in absentibus. Sed hoc glossa sic intellexit. Sed dicendo suum hoc quia fore plures standum erit de pluribus porro omnes qui sunt subiecti tenentur obedire.

pape et ecclesia quod in temporalibus et spi ritualibus de con. di. 1 c. romana et laici in spiritualibus quod est supra et de iudiciis novit sic ecclesia et quod imperator omnibus laici debet obedire in temporalibus et ecclesia ecclesia quia re cipiunt ab eo temporalia quod est solite hic notat quod est supra dicitur in 2 glosa. Circa tertium sciendum quod religiosi sunt etiam forma certam tradunt eorum forma et quia episcopus sub quibus prestaret habetur quod de in ista ergo a quibus ultimum forma illa non est aliquid exigendum quod de maio. et obediencia dilecto filii de forma abbatis legitur quod de symonia ne dei eadem. Item canonici fideli tate episcopo iurat quod de eo. sig in ecclesia gratiam et capitulum quod de sen. exc. et ne de cum in nobis et multa forma archidiaconis quod de excessibus platorum quocumque. Circa quartum quod debetur statuta sui debet vi vere quod non quod est legebatur seculi contrarium nullus episcopus attendatur licet eo legebatur quod illud cum et similia intelligitur de licitis et fidelibus sufficit eum quod tales tamen promittant obedienciam suis platis illud non cum nullus et similia in telligitur de illis de quibus ecclesia committitur ad Circa quintum sciendum ad maiorem reverendam quod obediencia con sistit in rebus scilicet in reverentia maio ris et precepto. Reverentia debetur a quo precedit ordine vel antiquitate ut 93 di. a subdiaconis sicut ut minor assurgat maiori nec sedeat stante maiori ut 93 di. nos et ut maior precedat minor sequatur incedendo subscribendo ut 93 di. et ut 96 di. bene quidem et de al bo sed c. 1 in inmitendis legitur hic consuetudo romane curie contrarium fuerit in ad maior

+ quo et cetera in c. statuimus

et minor sequitur. Item in adiectis
et honestis preceptis faciendis ut
xviii di. c. statuimus et de consec. di. v.
intelligitur de preceptis observandis in
officio divino ut scilicet quilibet ea
faciat que competunt ordini cuius
prout scilicet traditur xxiii di. subdiaconi
et c. sequenti. Hic fallit in duobus
casibus. Primo si minor ordine
et posterior tempore maior est potestate
vel dignitate ut archidiaconus
qui et si superior sit archipresbitero tempore
et ordine tamen illo maior est
et tenetur ei ab illo obediendum
ut xxv di. perlectis. Item fallit
cum minor gerit vices alicuius maioris
ut xciii di. c. fi. Item obedientia
debetur et precepti debetur
ei qui post consecrationem vel in
ordine vel alias prima eius sui in
dice lata et illi (?) monitus ut
xxvi di. c. at si clerici. Et si non
est inde preceptum et id in precepto
ut xi q. i. quia superioribus. Aut plus
efficacia precepti est per subditus tenetur
obedire precepto prelati sui cum
necessitate alias peccat mortaliter
Primo ariolus et idolatria videtur
obedire non victimis immo preferendum
quia per victimas aliena caro
mactatur ut viii q. i. sicut per intelligo
tamen superior precipit licitum et
honestum. Obediens autem
superiori acedit de omnibus que
ad divinum cultum obsequium pertinent
vel ea que ecclesiastice utilitatis
vel pacis presumit ut in pallio
c. viii q. i. quia superiori precipit
et recipiat superior aliquid contra deum
non est obediendum. Et tunc deo magis
quam hominibus obediendum
unde non semper malum est obedire
et obedientia non est servanda in rebus
illicitis ut xi q. iii. si dominus
non est et c. sequenti. Episcopus inde
per obedientiam malum committit
sed aliud est bonum quod agitur

[illegible] mittit ut xi q. iii. quid ergo. Si vero
precipiat aliquid quod non pertinet
ad eius officium non est ei obediendum
ut xi q. i. quia cum episcopus sint [illegible].
Sed quid si subditus dubitet utrum
sit licitum vel non quod a superiore
mandatur. Respondeo indubie obediat et
(?) et si fortasse eum faciat
superiorem iniquitas imperandi innocentem
tamen superiorem ostendit ordo serviendi
ut xxiii di. quid culpatur
nisi xii q. (?) dixi indubie obedie
dum intelligit quousque non dubi
tatio esset crassa et supina que
non excusaret ut si superior man
daret aliquid quod sit contra articulos
fidei, contra precepta et prohibitiones
contra generale statutum ecclesie in talibus
non excusaret dubitatio quia
nec ignorantia ut xvi q. i. si cupis
qui enim vestiunt a domino nec
[illegible] in quibus ignorat igno
rabitur ut xxxviii di. quicumque. Item et
si honestum sit quod mandatur est
perendum ut xix di. in memoria
et patientissime tolleranda etiam
iniusta correctio c. di. quis (?) [illegible] iure (?)
Item quid si aliqui episcopus mandat tractum || in probato
(?) contra aliquem [illegible] esse innocentem
Respondeo tunc si quando de
qualibet quod si mandat de [illegible] de
indiciet exequendum teneri de
[illegible] ex precepto. || Si autem
mandet quod exequatur aut est
dubium vel (?) et etiam sibi occultum
tamen eum esse innocentem et tunc
exequitur xxiii q. i. Item quid culpatur
aut est etiam manifestum ita quod
illud [illegible] probare potest et tunc non
exequitur sed hic tamen ipso probatur
et prius ad superiorem recurrat
Item quid si episcopus velit monachum
[illegible] instituere prelatum in ecclesia
secularem abbas noluit tunc magis
est obediendum. Respondeo episcopo quam
abbati, xvi q. i. cum pro utilitate

|| (?) [illegible]

cle. monachi c. i. de v. c. i. et ii.
nec obstat 16 q. i. nec quemlibet
dicit nisi iubeantur ab episcopo sup-
plere curam ecclesie abbatis. Sed fate-
or si episcopus hoc velit causa ne-
cessitatis secundum vetera iura et statuta
antiquum et di. per ista. si hoc causa
necessitatis ut in c. tamen et utili-
tate. cogendus est abbas consentire
et monacho licenciare vel per in-
ferioreem agendum. arg. ex. de ma.
et ob. c. nullus. vii q. i. omnes. Quid
si episcopus vocat monachum ad se ad
ministerium ubi intellatur, atque in eadem
positus religiosus et invito abbate absen-
tare. videtur quod sic ut ii q. vii. cum
pastoribus. sed puto secundum Goff. et Gla.
contrarium quia hoc est privilegium solius
pape quemlibet ad se vocare clericum
vel monachum ut q. q. 3. Et principa-
lem. Sed si papa vocat ad se
monachum et abbas contradicat
monachus debet obedire pape
ut viii q. i. q. in nocte. Quid si
episcopus precipiat alicui religioso
prelato vel subdito quod pro se vadat
ad papam vel regem vel quivis
aliquam causam et similia. nunquid
obedire sibi tenetur. Respondeo sed
supra ti. de episcopis. quod quamvis etiam
subditi sint seculares ei tenentur
in talibus obedire. non enim re-
ligiosi tenentur episcopo obedire ni-
si in salutis plurimis indulgentiis et
constitutionibus eorum. Quid
si prelatus velit aliquem religio-
sum ad preedicandum. ubi religi-
osus generalia statuta sui or-
dinis observare non potest. puta pla-
tus facit equitari et fratrem predi-
catorem seu equitem deviat
cum sit de generali statuto or-
dinis quod nullus equitat nisi sit
infirmus. et de hoc consulit Goff.
et Hos. ut ad claustrum proprium re-

vertatur ne periculum sint corpo-
ris commodis alienis ut l. 6. di.
sicut non suos. sed dici potest quod cum
illud statutum non sit de essentia re-
gule possit super eo prelatus dispensare
et credat subsistere viridere prelati
alicuius contrario constituto cum
sit de ipsorum generali statuto quod
malos non contingat. satis enim
absurdum reputo talem magis
ex contactu petere rubiginosa
sales fieri et frequentes in psalterio
calculo rationum. quia enim se-
cundis aut semper aut crebro
de iudicibus loquentem instituto
potius habeto quam modestia
ut ii q. i. si cupis. Et si tamen
de precepto pape vel si de su-
perioris ad hoc sit deputatum et
negat mandatum invenire necesse
est obedire. arg. de off. de l. si
quis secundum Hos. Nota etiam quod mo-
nachi et regulares magis sunt
astricti obedire suo abbati vel
priori tamquam qui renunciaverit
proprie voluntati. quam etiam secu-
lares suo episcopo ut 12 q. i. no-
dicatis. ex. de off. or. quanto.
Item clerici sunt magis astricti
quam laici arg. hoc si di. primatus
Quid si sunt duo domini equa-
les puta cum quibus obligatum fecit
duobus episcopis. Respondeo utrique tenetur
obedire sicut potest ff. de oper. lib.
duorum libertus alias obediat
ei cui primo iuravit quia primum
iuramentum licitum est. secundum quod ex
de iure iur. intellectio. nec potest
tale titulum nisi enim ex. de
preben. susceptum. nisi forte ratione
maioris beneficii translatus in-
telligatur. ex. de consue. preben-
tur enim debet ei obedire cui prin-
cipaliter subest. secundum Hos.

ri ex auctoritate pape et episcopi
sentencia suā ꝑ aliquibus intitu
latus in duobus locis et sub pla
tis diuersis | Respondeo tunc obedi
at ei a quo beneficium habet maius
et qui percipit utilius ar. extra de
testamen. cum in officiis et c. re
latum ij ad fi. | extra de pos. c. fi. pla
¶ Si vero utrobique sunt omnia eq̄
lia | locus est gratificacioni hoc
¶ Item si quis est canonicus archiepi
et suffraganeus eius | Respondeo quod est
ut quando in manibus duobus episcopis impo
quod archiepiscopus in suffraganeum ma =
= iorem potestatem habet ar. extra de off. or. pasto
ralis hoc ipso | ¶ Plerumque lo
sunt iudicibus ordinariis | Item
si duo delegati contraria alicui
demandent | tunc habet locum extra de
rescriptis cum contingat | ubi dicitur si ab
eis mandatum aliquid a talibus in
diuersis ne sit inter eos aliqua
contrarietas tunc exequatur man
datum et primo mandantibus | ut
primo innotescat ei de diffinitione
contra receptis ab eis communibus ma
datis | petat copiam litterarum ab
utraque dicentes | et videat an ex
hiis que in littera primas vel non
si prior obediat etc. | si non obediat
primis ¶ Si vero super hoc dubitat
non debet exequi mandatum hui
vel illius donec inter eos diffi
nitum fuerit copiam. ¶ Item si episcopus
precipiat clerico suo quod vadat ro
mam vel sextum pro negociis
ecclesie | in quo non excusatur clericus pro
curandum eius familiaris | Respondeo non quia
quamuis utilitas ecclesie preferenda priua
te extra de postula. prelat. dono | in
q. i. scias | hic tamen quia nemo te
netur cum quo quod negocia pali
cius et detestabilis est. qui s. iij
¶ Ad hoc dicendum quod ius istud
militia probant quod nemo enim
relinquere utilitatem priuata
ꝑ aliata ror. [illegible]

| clericus quo tenetur obedire nisi pro
sit in alimenti gradum optineat
ar. extra de off. del. c. quamquam
nunc ergo quod episcopus reueleret cle
ris detrimentum hoc ipso | Item
si clericus ille dicat quod alii sunt
magis ydonei vel pociores eo
in quo non excusacio iusta est.
Respondeo non quia ordo in legatione
bene non sumatur ff. de l. scilicet c. pe
nultimo hoc ipso ¶ Item quod episcopus
precipiat alicui clerico quod det libros
suos nepoti ipsius episcopi | vel quod
vendet beneficium vel aliud ple
| in quo non obedire tenetur | Respondeo
Raymundus de pena precepti | quod non quia
hoc non pertinet ad officium eius ar.
xvi. q. i. quia tunc fieret | et hoc ipso
ti. de pena xx | dicit tamen ibidem
quod si clericus ille suos libros sit
diuidens | et episcopus precipit ei quod prestet
eos alicui apto non ad studium
in scolis et ad consilium mittit uidetur
quod ei sit obediendum | et non moratur
eum racio sit utilitas communis ar-
m c. q. fi. extra de magi. super
specula | et hoc intellige de libris
de bonis ecclesie vel occasione ecclesie
acquisitis fi al. et extra de testamentis
requisisti ¶ Ad hoc nota quod in
nocentius extra de tempore. appellacionis ordi
si ad hoc dicit quod in superioribus
in dubiis semper est obediendum extra
de tempore. ex. ad aures | si episcopus | sere
interdicatur ab ingressu ecclesie aut a pos
sessionibus | vel suspendatur ab officio
ecclesie tamen quam a temporalibus
| quia in hiis non si appellet eciam post
suspensionem | non abstineat ab
eis | et hoc ipso in glossa ¶ Alii tamen di
cunt quod | istud quod in dicto casu in
dicto et suspensionem | non suspenditur
in dicto appellacionem sequente
quia in hoc dictum non distin
guit ¶ Item quando prelatus cogit
ꝑ ad ordines recipiendos cle

cos mutatos | Ro(bertus) secundum gar(ciam) et Jo-
an(nem) et consequenter Ray(mundum) goff(redum) et hos-
t(iensem) et ber(nardum) ex(tra) de eta(te) et qual(itate) | cum enim
cogitur a prelato ad ordines | aut s(cilicet)
beneficium vel dignitatem cui est an(n)e(xus)
ordo cum (con)ditionibus | aut non | s(cilicet) quia
iusta causa excusat enim irregu-
laritas aliqua incidit post adeptum
beneficium incidit sine sua culpa
ut quia perdit oculum vel manus
et tunc est cogendus ut resignandum
ex(tra) de cler(ico) egro(to) c. i. cunctis § hoc
tamen | si autem culpa sua incidat
in talem irregularitatem amit-
tere debet beneficium | et sic intelligitur
ex(tra) de eta(te) c. i. | 1a intelligas
¶ Si autem ante adeptum benefi-
cium incidat in illa irregularita-
tem qualitercumque sine sua culpa
sed non | quamvis sua commode
non debuit illam tacere ex(tra) de cor-
pore vitiatis expositus ... c.
et c. ult. ¶ Si autem iusta causa
enim non excusat | aut ... pa-
et tunc elapso uno anno est priva-
tus iure | si non moneatur
ut vi(o) de cler(ico) ... | aut est alio
beneficium et tunc premonitus non
vult promoveri est privandus ut
ex(tra) de cler(ico) ... § inferio-
ra | nec patiatur aut non respondeat mo-
nendo si sufficit negligentia electi
per tempus a canonibus taxatum ut ex(tra)
de eta(te) c. 1 circa fine(m) ¶ Si vero be-
neficio sit ordo curatus annexus
et ecclesie utilitas vel necessitas hoc
non exigat | ... cogi non debet
... cum cogitur suspensus
est ... celebrare ...
... debet deponi ...
di. c. 1 et ii et c. in ista ¶ Si aut(em)
necessitas | puta quia ecclesia indi-
get ministro | non est ibi alius
ydoneus nisi iste | respondet quod cle-
ricus compelleretur | sic ... excus-
... ... quod se
... dicit | aut aliud impe-
dimentum proponit | itaque incidit

ex culpa sua episcopus tunc promo-
vere debet considerans ... cum
... penitus ammonere ...
beneficio | ... valde
... vel utilius ut ex(tra) de
eta(te) et qual(itate) § ubi autem ... pretendit
impedimentum temporale ut infirmi-
tatem vel ... ex(tra) de delicto
pueri non ... | ... non
cogit episcopus cum si etiam ...
excusationem non admittat poterit
ab eius gravamine appellare ...
... appellat ... excusatio
... non admissa
ff. ... l. i. § ... tuto
¶ Si autem sola voluntate renuit
ordinari nulla causa pretendens
... non vult debet cogi a pre-
... per subtractionem officii et beneficii
di. ... c. 3o et ... ¶ Secundum ...
dicat proba excusationem quia non
sufficit dicere nisi probetur ex(tra)
de ... § ... super quo ... | Ro-
sm ... necesse probare
ex(tra) de eta(te) et qual(itate) ... 1 | ibi ...
... dicentes 1 ...
... | nam si ... judicialiter ...
... di. c. ult. | et est notandum ...
ex(tra) de cohab(itatione) cler(icorum) et mu(lierum) c. ult.
sm goff(redum) | hoc autem non ...
... | quia ... tale ...
pone ... nulla
... | ar(gumentum) ex(tra) de ... p(er)
sacerdotes | unde sm eu(m) dicta
non tamquam sacerdoti ... tan-
quam iudici ... ex-
cusando ... de eo ... precipitur
| non tamquam iudici sedenti pro tribunali
vel sedente sicut ... vel dic esse
glo. goff(redus) ad ... ...
et ... | intelligas tamen
quod ... pe... si ...
... nichil ... | ... etiam di-
... hic non consistit tamquam sacer-
doti ... tamquam iudici si ...
episcopo ordinatori q. hic

mit pemle sit mixtu et medili
ho. ti. de eta. ¶ Nono quis posset
aliquis compellere ad recipiendum
ordinem et ut faciat pro comodo et
archielamia ~~exigit utilitatis~~ ex
igit ecclesie utilitatis cum ordinarie
iniquo ille tenetur recipere ordinem
non ut quia episcopus non posset talem
preponere set pro comodo alia causa
inhonesta et compelleret cum
vel quia debet deponi, hoc utile esset
in ordinare ar. e. i. di. c. i. et c.
epum eo. c. de eta. ¶ tamen tunc iste
tamen debet parere ex quo non
est malum quod precipitur licet minus
utile ecclesie ar. xi q. iii quid
quid go. 23. q. i. quid culpatur
insti. 23. q. 1. manifestum.
¶ Ex predictis licet colligi quod
in quibus subditus tenetur obedire
platoris ut distinguitur secundum quod
distinguit hos. ti. de ma. et obe.
sed quod platus aut precipit aliud
quod non pertinet ad officium suum
q. i. quia tuis aut quod pertinet
et tunc aut est tale quod est bonum ad
pena et iustu aut dubium
et tunc non obediens aut pu
nietur et eo modo 23. q. i. quid culpatur
patet. si forte hoc non pudeter
non obediat dum tamen causam
probabilem dubitationis osten
dat ar. eo. de sen. ex par. in 2o
et non obediendo eo. de off.
del. pasto. ¶ Ad hoc nota secundum hos.
quod vacante sede et alio platio
omnibus respondeat eo. de ma.
et obe. hinc que ex de hereticis ab
olentem inspi. collationibus pre
dare eo. ne se. va. ia. cum non
et ne platus clericum liberat quod non
volt eo. de institu. c. fi. non potest
etiam precipere dare binum infra
mili et cel. prohibiti ar. di. secunda
attendentium cum res non pre aliis
12 q. 2. pro de rebus. multo

minus pponat ar. 12 q. i. precipi
et hos. ¶ Insuper nota quod in ab
sentia omnibus e pubitenendi
ignorantibus, inter eam non citatus
eo. de ma. et obe. inst. et c.
ult. et hos. ¶ Circa quintum quod
est de pena inobedientium ¶ Dicitur
quod ipsi sunt excommunicandi eo.
de ma. et obe. si quis inexitata
et si. contumacia exigat sunt etiam
non contulisse pellendi. eo. de ma. et
obe. cum in ceteris insinuet hos. hoc
gressores preceptorum apostolicos quos
videri infamies ibidem et illud
eo. de elec. dud. et hos. ¶ Circa
sextum quod est de modo recipiendi re
deuntes ab apostasia in obedientia
distinguitur ¶ Ray. quod tales aut
sunt pro hoc excommunicati et tunc
sunt recipiendi cum canonica
satisfactione de qua vide infra
li. iiii. aut non sunt excommunicati
et tunc recipientur ad penitentiam quo
tiens reversi fuerint ita tamen quod
in qualibet reversione pena aggra
vabitur quia ut dicit aug. in reg.
itam in tardius sanatur de pe. di.
iii. in manibus. ¶ Et visitatoribus

De censibus exactionibus procurationibus

Dicto de obedientia quam
subditi debent platis
consequenter videndum de
quibusdam aliis que
competunt etiam platis scilicet de
censibus exactionibus procura
tionibus et visitationibus ratione
quarum procurationes debentur et primo
de censibus et de hiis plura co
gitanda occurrunt ¶ Primo quid
est census. ¶ Ro. Census est quedam
pensio que de proventibus ecclesie
solvitur 1 q. iii quesitum infra
et ¶ preterea census dicitur quid
quid ecclesia ratione ... inquantum
est pendeat ff. de censibus etate — Quid sit census.

Respectu prelat temporibus respondeo alii
qui e argumentu subiectionis ex°
de temp omnib aia alicqui e indican
pstite libertatis aliquid percepte
pstationib ut ex° de pluribus rete
primaque sicud tempus imponat sig
ind e subiectionib licet al' certa
q prelat ipsum pluribus sit immuta
ar e di ct. in ecclesiis ex° de tempibus oib
Si vo a papa excit appet q
certa illa q temp soluit specialib
b'speciali constitut z ad indicium prep
te libertate imposita e temporibus ut
in e ibcq prim q z r plac exemp°
sm goff sm aut h'a attend de
bent ra privilegii de quo vide i
summa ti de pluribi ar vi ll Deb
impone pt tempo Fo quicunque inb
ch int [illegible] qma h'c pos
sit fare ut q pstatur inb i. de qui ut
institui de usufr. S. fine testo
Item usufructuarius s'i ibus
pt impone tempo q ultra uita
extendat cod l ius qsi licet mode s'
miat ut ibid S. finit Consit ind
tem pt perceptionem fructuum tras
ferre v aliud no tamen ius ff de
iure dictu S. si usufructus Cu
go clericus usufructuario equipar
no pt eandem ra fare tempora
lem ultra sua uita ar ex° de
arbi. pluerint qst e vetitum sine
auctoritate epi ex° de temp p
tea z c. cod clerici pt go de nouo
pstationib temporib impom ut an
tiquis augeri no auctoritate
epi ut in dictis ca. licet ipso z vin
si exigunt ra fiat alte no Dr
intellige ex° de temp significant
roc z vin int subiectos no e
ut subiectos accipiat a subiec
to s'i epus s'i no possit accipe
a subiecto ppa aucte uel cqua
abiurata imposita sint ex° de

temporibus prohibemus potest tam
h'c fare auctoritate metropoli
tani e ex causa ad h'c ff. de
admis. tu no cstuus cpt esse
v iusta causa qui e primo et
fructus remit ar ex° e quantu qs
go diuina plancrim esse prim
z vin ll Dz tamen cu hoc amis
trat intelligit gnalem z libera
hre administracoem temp s'i con
dicione a facta dectorem ex°
de restitu spo. in integ. c. i.
Dz illud certa s'tne debes q cepis
sine consensu capli yfitmant
no pt constitue temporale ex°
de h'no q fi ab pastoralis z
c tua ll Dz z epus pt in sua
diocesi certa qtum temp pro
soluendu impone ar ex° c qua
to ll Item quid de consilio capi
tuli confert ecclis aliquibus pro
lacs prop illud c in ex° de h'is
q fin. ap tua pt si certu tre
temp ul quod eccliam qonit ud
v immunes fiant z e q'ppter ex°
e cod venabilis ll Item de decimis
16 q ij decimis Item in s'o
pnt ut pij loci appellacione ut
ex° de regularib ll Item i pom
a simplicitate et auctoritate epi
ut ex° de in'e quit. prelatis Item
impona z ab aliis quibz certe
subsunt ut ex° e pi forte abin
chidiaconis quibz certe sunt s'i
recte ut ex° de off. archidia
diaconi ut ab abbatibus ut aliis
religiosis quibz certe seculares
aliq subsunt i tempore aliqui ut
dem e supp ti de religio aliq ec
ar pstitis certe sunt subiecte
v uir institucionis ut ex° de off
del supp com h'c intelligas ut
omnibz caslibz a uite epi
mente al no esse co

quod e pria nec cpns de consent
ie insi ex iusta causa Unde alr
censibus impositis iusta cuius qm
solui non expedit ut de transactr
decreto Nec talis n ettia p no
pnt celias qnales ppmit piaaur
tate c. ptium post deste. ptu puu
efficit censuales ut ex c ptes
censibus pt soluendus Ro sum ista
quanum ad eandem ptinet no e
soluendum sin auctoritate qui est
constitutus ut ab ea no retong al
enda censu augmentum ut de nouo
constitutum solui no tenet et pt di
ci nauius et quis pg illud co
plui qd e ptinet constitutus et
siquis atpe illius det asti iupor
separatio ad soluend talem censu
voluntarie e tale puendum ut
infra illud tali ptinet ac nauus
censibus et ille qui no fuit impo
situs tpe fundacionis dotacionis
conseruacionis et expromnis pt
annuitatis indulte pg a ex ta
sub eo te censibus uel impone
at offert Et quauis tunc requisitum
sit voluntarium pg modu tamen
transit i necessitate et debitum sicut
al hic contingit qd commoditati c. 1
Censibus aut ignorancie uel cuiug
causa ignoratur no e soluend
qd e puenit C de pactis si ex hiis
annis tantum ti na pagas pos
sessio obtinebit precensus sub
tractus fuit lz in alla causa
pbaretur qd de cler pullam Si
uo petitois ex agis ex tempore
sub ... ut in pponis contrar
nam tpus non est modus
durcende obligacionis C de exput
editor Et si pponas causam
ad quam ptinenda indurtas lo
g tpis spacium obtinebis si tpe
pfecti ff de aqua et fin arcen
... infine ff sin incra tam ne
... et pfecto longissimi tpis
... tamen de gratia quia si

pponas tam q sciam edificias ad
ecclesiam qd de pstp c si Ced
qo si aliquis censibus tanto tpe
sit pstitus q no extat memo[r]ia
qn ul ex qua causa fuit impo
situs ... necesse e soluendus fin
appz de causa Ro q pit ut
primi q in finem qd de el pig
pig quibusq c s Ceni si de
nouo subtrahat Dicq pos
sessio agat ut petitos ut dic
tum e supra Ceni si quar
to anno solutus fuit ut hic ha
q n pt causa institucionis Ro
id pmquntus exprimis ptece
Ceni si no sit completum tps
pscripcionis Respondeo no e sub
trahenda solucio ppa auctoritate
aliaqn spoliatus restituetur ut
qd de cler ptelaz Et in petito
rio obtinebit si pponat cont
apitm qd no tenet et no petit
ei ambo uti ne de recta petat ut
cogat iprdr proindruar q no
tenea de recto ad talem censu
pstand si intellige qd e qnet
Ceni si quis in qui de nouo
subtraxerit ex qua ad tunc hac de
causa sz ppa temeritate hoc
fecit Ro h si no obediat uel no obstante
appellacione si qua fecit pena
defendetur hanc subtraccione
nellet Ceni qo faciet uidex
ad que e appellam Ro si pba
to eo sit in presumptu de sua
possessione ul q nap tendemus
nabi ex quatatus ad pensioz
subtracta soluenda ex de cler
ptelaz c si et ad expensas hac
occasione factas si petantur ad
satisfactionem compellar atque
absoluat quia offensa e noto
ria ex de iud c 1 qua facto
in petitoris ptece petit ...
qui expoliatus fuit qo melius e

e qui ipsum no subtrahat scd indi
contrahat ut prius dictum e ꝑ unde
e puis habeat exceptione et hanc
infra 17 dies non ꝓbauit in
expensis litium condempnabi
e in principali in [illegible] ꝓcē
ut ex de testi. ꝓpo. frequens lo. vj
¶ Item ꝑtinens hanc pena
dicat no hsed ꝓbacionibus ꝑitis
plac qui absoluatis cum acepta
tacione . ergo tn eius possit aga
in quo audiendus ¶ Resp. que
ex iniquitate consentiete et etia an
tame in lite dum in expensas
non ferent et al ꝑa non int
sit et etiam ꝑmissit dummodo que
satisfacere offerat ar ex [illegible] de
sen. ex sac. c. cum et oportet q
ex iniquitatibus hic ratisficet cum con
do. ꝑa cephis melior fiat ar.
ex ff. de negtig. soluendo ¶ Item
ꝑ [illegible] timens litigii labo
rem et expensarum condempna
cionum ultra offerat pensionis
solucione et uelit petitori age
¶ Ro hunc audiend putat et cum
in lite exo qu et melior sit
ei condicio cui satisfit pure
litigio . quod intelligas si de ex
pensis satisfacere uelit ¶ Item
ꝑpendente iudicio ꝑius petitori
uenit dies solucionis uncy
e soluco faciendi ¶ Ro q sic
qua pendente iudicio nichil
de innitari uel alt possessio ꝑ
turbari ¶ Item ꝑ rusticus q
dno facit annu fructum dic
q de consuet dz hre prandiu
cum forte prandiu tantidem
quam fructum ¶ Ro q consuetudo
implecta sit impare et rustico
indicabis lez domin dicat q
degista pure ciuilitate q hoc
fuit ei [illegible] rusticus ꝑ
prim pt q dominum sicut eqo
ad hic c de agricolis et censi. li

tibus . l. xj ¶ Item ꝑ ꝑstali ꝓ
testacionem admissis fuit ad ꝑm
dend sz q de gra hic ficebat
¶ Ro fatuus est ꝑtalem ꝓtesta
cionem admittere nisi ipse ꝑli
caret q ipse intendit et gme
de ꝑ ius inutiq ꝑ resus
admitti ¶ Ro epus cum admittit
qui sibi placz ex c. cu mey lib
q intelligas q causa et de cap
ho ca. sin ex de hns q si ap.
tua et c. pastoralis admitti aut
sit et debz qui etia ad paupta
tem deuenit q no suffit ar
ex c. quanto sz qui etia illa
ad pinguiorem fortuna puenit
tenet ex de soluc odardus
¶ Item ꝑ nimia sterilitatem
admittit nisi ubertate sequent
anni uel ꝑ [illegible] ualeat re
pensare ff locati c. ex ꝑ ster
ilitatem sz ꝑ modicum damp
num non et lena ut ibid ꝑmor
tes c. ius maior ¶ Item ꝑ
tempus lapsum tacite tenet
ex c. olim causa hoc omnia de
ho ¶ Sequitur nunc de ꝑcuratio
bus etia ꝑ ꝑtinens q epis in
abbacia eius debz nisi canoni
nica et suscepta ut cathedratica
predictum e q que ad honorem
cathedre soluit ¶ Idem etia
dicitur synodaticum qua ꝑ in
synodo datur ¶ Item exigit
etia uel xmia ꝑ decimaco
nu et oblacionum ut x q. iij. unus
et ab hiis duobus libera e cui
monastica ut dcm fuit supra
¶ Item ad aliquem census de quo dic
tum e supra ¶ Et ad aliquam
ꝑtem soluend inde dedicacio
nis ut x q. iij. in omnib ¶ Et ca
nonica porcionem de his q offe
ruz gra sepulture de qua
dictum fuit supra ¶ Et ꝑca

de qua statim infra dicet. iusti
ne etiam pro multis necessitatibus
quae alias superveniunt ut puta manifesta
et rationabilis causa constitutio cu
raditate mediante ab eis ampliari
valeant postulare ut extra de const.
ap. sublimis. si vero nec ubi ... aut
sit rationabilis causa et alias non compa
rasse superioris arbitrio decidatur
ut x. q. iij. cumque cognouimus. Sed
ab famine ... in hoc non potest
... ostenderit sibi
licet xxx q. ij. c. penult. et c. fi. ¶ in
his. ¶ Item potest etiam sibi ... ¶
dicta ... quam ...
facit ... ralis cathedralibus
... sunt debitis onerata extra
de ... apli ... de off. ord. cong.
... ¶ Item ... sit ...
... ad metropolitanum ¶ Item
... subditus sit ... eligant ar
bitri ut in dicto c. ... et si sit
appellatio ... admittit ad
quem et appellatio ... de ap. ut
debito ... ¶ Item talias nec ...
... ... impone
... ut in c. cum aplus ...
... ab aliis ... medici
... et in nouitatibus ecclesie ...
... ut ... q. i. ...
nouaz de quamquam dictum est
supra ti. de immunitate. ¶ Sed quo
rum quanti debent esse cathedra
ticum respondet ... ... ti. de
... quod erit duorum solidorum
ut extra de off. or. conquerente. ...
noribus eiusdem quantitatis esse ...
sit ... olim. forte hic so
lidus appellatur ... ut
C. de sportulis ... ij. ... soli
di ... ... monete
... ut ... de l. iij. l. ...
... plures monete ...
... melius ut ... de ...
... ut mediocres ut ar

... ...
... ut ... ¶ Sed quid si
... ... si
... de ipsa ... de ...
... ¶ Si autem non appareat
... ... sed ... quod
... in parrochia sua et
... monete ... ...
... quam magis usualis est
et vulgaris ... di. ... hec.
Sed etiam ... ti. de off. or. debet
... consuetudo ... ...
quam inequalitate ¶ Item si
... de nouo fundata ... sol
uat ... quod est extra
... ¶ Item si moneta mutetur
respondet ... quam ...
... ut de ... ... sol
... quia ... ...
... ... intellige quod mo
neta ... ... ita quod ...
... non sit ... ... aliquando
moneta ... ... annos ...
... ... soluta ad
illa moneta et ... annis ... ...
mutetur moneta ad ...
... ... solutionibus
monete ... ... sit com
pleta ... intellige ... ...
olim ... c. ... ...
... plures ... ...
... ... satisfactio ...
... sit maxime ... ...
... ... de ... ...
qualitas ... ... moneta
ta mutatur ¶ Nam apud ...
... ...
... ... intel
lige ... forte ... in noua
... ... approbati
... de ... c. si ...
... ... romanos
... ut ... de ... ...
l. ij. ... nouissime ... ad antiquam
... moneta ... ... estima
tionem solui ... et ... intellige

¹ ... caueat

pro tempore bladi vini vel olei / de
betur vel etiam mensura / sine
mensura augeatur sine minuatur
secundum hoc qualis exactio fiat / Pro
sumptu hoc. § Et que requirit summa et in
ultra et infra facultatem ecclesie
quod etiam in procurationibus dicitur Hostiensis
extra de censibus c. cum ex officii / Leg.
pro sui exactio / Puta sumptu hoc exactio
pro quacumque communis utilitatis causa
hic exposuit papa vel plus con-
sulto pro laicis hic pretium et cu
lina eius / extra de censibus c. no
vimus et c. adversus / Veniunt quidem
nichilominus domus pape cum procurationi
bus 20 q. iij nunc vero et c. tuta
Ad hoc nota quod beneficiorum ali
quorum prima fructus ad tempus a
liquod concedatur et decima pro et
levare / taxatione prime ut ille
partibus concede conspecta et ad
moneta currente / Nec pro collecto
ribus levatoribus sive exactoribus
ipsarum pecunie / perit tamen calices
libros et alia ornamenta divinis offi
ciis deputata / ex causa pig-
noris vel distractionibus capi
distrahi vel quolibet comparari
vijo de decimis c. si ...
Sequitur vide de procurationibus et
de hoc sunt plura. Sed ex qua
causa procuratio debeatur / Ratione sum
ptus hoc visitationis ratione / et hoc
non prescribitur extra c. cum venerabil.
et c. cum ... / Sed tamen non
subiecta ipsam prescribere possunt extra
de prescriptionibus c. cum ex officii / Item
ratione consuetudinis 18 q. ij sicut
... / Item ratione pacti extra c.
quando / Item ratione privilegii
et iste tres cause sunt prescribi.
De quibus et dicta / Pro sumptu hoc
ab omnibus ... se ostendant ex
emptos esse adeo quod nec per episcopum
possit remitti nisi forte per papa

confirmetur extra de rebus eccl. non alie. c. cum con
stitutus / Et intelligitur de prima
procuratione scilicet que debetur ratione
visitationibus / quia alias debita
les episcopus nullas expensas
faciat per visitationem nichilo
minus recipit etiam / et cum ab exemp
tis ... extra c. venabili et c.
quia quia ... procurationes
... rationalia ... extra de
sepul. c. j / Sed in delegato extra
de iure ... eccl. cum ab omni
... quod non visitat non debet
extra c. ult. / Quibus debentur
et / Pro sumptu hoc / Legatis apostolice
sedis ... extra c. cum instantia
/ Item archiepiscopis procurationem ... extra
c. ... et c. cum ... / Item
episcopis archidiaconis decanis et
abbatibus / nam et hii visitant ut
extra de statu monachorum in ea quod
sufficiat una ecclesia pluribus visitan
tibus una extra c. procurationes et pri
ma pro ... ecclesiasticali
bus ... extra c. cum ...
§ penult. / debetur autem ... singula
tim semel in anno ut extra de of
archidiaconi / ... quis
... exigat plures ...
18 q. ij non ... visitandi ...
pro de conspicere ... extra c. cum
venabilibus / Qualiter procuratio
sit facienda / Pro sumptu hoc mo
derate secundum facultates ecclesiarum
extra c. ea que et c. ... / et utrum
prelati ... illo mod
... quod ... extra c. cum apostolus
ubi dicitur ... non ... ducat
ultra 50 vel 60 equitaturas ...
20 vel 30 cardinales et ...
... vel ... / Decani ij
sunt ... in quibus ...
... / non ... aut ...
... personarum ...
... / Et visitant ... /

tame legatus qd e pcuratones
pt aut epus p aliu visitare z
si no hz de quo pcudeat extene
sibi pcurac subditis pt intelligi
dictu e in pcuratones v abspm ma
infesta et necessaria causa alas
epus ei pcurac tene pt pt in
telligi ex d c off or. iuxta certa
l hos h et aut cu epus visitat
p aliu qua diuc dz illi i ne
cessariis alis pcurac scz i equis
vestibz familia et alis opor
tunis visitati vel eu visitanti
victualibz pcudebunt vi de of
ex de or. si epus z sm Jo an.
pdcto no intelligebat ii etia
intelligebat de victualibz
pcurac qui sine scandalo no
pnt asubdit l tm q etia Jo an.
no obstat scz tamen quia visitans
dz pcurac n. detensi c. i. s. offi
cia pcurandi no delegabit ex
de offi dele. c. si l ergo nc visita
Respondz Jo an. q s delega
pcurac ab eo q p aliu visitat or
dinarie ut in c. si epus sz no ab
eo qui visitat iure delegato ut
in cons speciale mandatu
ad illud habet ut vi de of del
l. ii. z c. s. l. vitet. l Item no
tandum i pcuratonibz graueret
et q acceperit reddat cum qualite
et tamtum de suis ut in si. c. p
curatoes. l Si vo in collationibz
grauec etiam iuncta dz colligi ex
cura o legati. s. s. l. s. cautus
quia quibz no sufficit z ipse
recipit aquolibz. xi s. vi l sm
quos recipit ultra quam debet
cogitur reddere cum et alios vi pam
pibz dare ex de cenu et quia
placitis l Si aut etiam q s excenuis
incet in quadruplum condemp
. . d. dr. qm quid hodie uelo
. . recepto visitanti recipe
re aliquis, picoz aliqui munera
quimcspt s qualit officialium
pmuniat et ipse excepti victua
libz moderate q si secit male
dico mon. vit aquarum duplu
restituat non liberatur et is ing.
libz visitaconi ut vi c. romana s
pcuratonib aut l Et nequid v
ipse pmunat sregerat vel si no
dicto sit q offer vide de hs c
infra l nec ti. de penis l Item
si no visitet l Respondz ligatur sunt
ia constare prout et vibib cum col
ligi pt apte l Item predicat
et celebret angua pemitit l Ro
indicium qd manducat z bibit ß
ipse z pene etiam maledictionis
suspcudet pena suspensionib vi
de cens exigit l de qua plenius
dicitur infra li. vi. ti. de mens
ar vi c. cu vn. l Sequitur nec
de visitacionibz vacare quare dem
pcuratoes l Sciendum q cu semel
tm i anno visitacio regulariter
fiet sm hos z goff ut ex e Ro
mana. l. d. qm z tunc pcurc
dicit pcurabit p q. m. iur certa
ante si. Sz tamen quia lib pcurabit
d annis ex e cu venabilib Ro
sm goff illa intelligit tu asfu
datione ong bine pcuratoinib
impositio datur vel facte pmo
nasti in illud qui erit visitac
a cunctis epis lib i anno ut
dicendo sm hos. q pma die q
venit pcurabitur visito z tunc
visitat pibitu z crastina die
i mac quod pplum z reddit
q dz z pt pmpto abo pndio
recedit z ad alia vadit, z sic
pcurater lib d anno niq libz
etiam l ut dicendo q pcurabitur
lib nec quat s quonb epus
fuit tm tam pon. cit z tocto
nacion indignit 18. q. ii visitadi

r c no semel || forma aut visita
di habet x. q. i. placuit | et vj c.
romana § tamen | sz et quo or
dine et quo aqm et quotiens
loca sue provincie per archiepus vi
sitare habet in c. romana i prin.
| Sz et hodie in tridentino archiepo sz
ut primo civitatem suam | et dioc
de inde provinciam ut ptem civis
civitates | et dioceses circueat
suffraganeos et eorum subditos
cathedralium | et aliarum eccliarum
capitula monasteria | ecclesias et re
ligiosas et alia pia loca | clericos
et populos visitando | exceptis
prima avo nihilo aliorum tum libere in
statib | et si archiepus non possit comm
ode ad quaslibet ecclias accedere | possit
tamen de plurimis locis ad unum
locum congruum clericos et laicos
convocare | et quo tamen convenit ubi
dioc | in quo possit ad eam eam visi
tandi venire | Sunt alie dioc
sue provincie | ut compleat | si sanum
possit accedere | et sua de novo sunt
visitate | potest tamen ad ipsam dy
oc. quam convenit si magis aliis
indigeat visitare | et archiepus
tamen diocesani rediit | ut de eo
silio et de consensu maioris partis
omnium suorum suffraganeorum | et ipsi
ma eodem cas venit | licencia a se.
ap. cum fiducia requisita | semel
tant. post visitacione completa
| possit et a pluribus fieri suffragane et
pluribus consilio requisito | et visitan
tibus redacta | diffinitione super hoc
habita. eadem ecclesias | et in qua agi
magis indigeant in hac | et a
visitacione visitet illas quando ipsi
non sunt visitati | primo autem
vero dei proposito | ecclesiarum de vita
et conversacione ministrorum deo ultim
ilium | nullo sacramento exac
to | intendentibus emendare et prava
suba monita | possit fieri | inde appa

|| et toto

| et ambo quod sperant
ad hec assensum
de pla
no

rent levia | si quos | infamatos in
veniunt de nimis | in cura
sui suffraganeo | quam inquirat quoniam
notoria | cum ex hoc de negligencia
platorum liqueat | canonice
puniat | propter autem visitatis
epus aliisque platis ordinariis
inter | exceptis religiosis | visita
tibus et illam formam stude
ant observare ut ibid. § hanc
aut de § cum hoc ad prima observa
re | § alii i hiis in quibus puni
eqm ipsos tangit ar. quod de
sta. mo. c. ul. | ad finem | constitut
hoc illud quod dictum est de complis
vel de assensu suorum suffragane
orum | non potest in episcopis cum non
habeant suffraganeos observari
| Sz et si dicat sua epus epiat
potius eum archiepum quem sibi
placuit eligendi | et non observato
locorum ordine visitare | vel
in quibus legatis ap. se. ordine
hunc i visitando servabit | Re
hoc quod non includitur in illa decretalia
| quia vices pape gerit non to
pueruit ex quo c. eius instantia | De
bet autem epus suo visitat mo
nasteria et secularia hospitalia
et religiosa | tamen ab omni gravamine
se pro cavere | ne forte quod religi
osi postea dicunt aliquid dis
sim ut religiosos quod secundum epo
non possit corrigere | sz debet hoc
ap. se. referre | ut ex de statu
mo. in singulis § porro ut
ecclia in ecclesia visitans cum subesset
epus ut ex de off. or. quasto
ralibus | ut provincialium ex de
plen. gravis § cum hoc | et in visi
tata monasterio non debet secum
introducere clericos seculares
nisi duos vel tres ex de off.
or. ut visitacio | Sz in quibus
epus visitando se cum suis
clericis suas civitates

et talo

porige. Ro q pr quia visitacoim
procuracio est annexa et c. cum
ven. lib. iii. ob. et q tantum q
ibi loquitur de visitacione subsidiari
a sz qn mortuo epo eccia ad
custodia alt epus in satis faci
debz qo expensas suas omnes
quas facit epo domum illas q in
ut sm hos. qo etiam de ppitate
debet eaq domum expenderet pt
videmq de io qui de mandato pri
cipis pstitut impone alia ut
dans de mandato prin ff. illo
Coll iiij. Nos aut hic loquimur de vi
sitacone. Item si epus existat
adducet iiij. qntum mancia
Ro dicunt quidam q si no pnt
expenditat non subditum qnia e
tenenda pi q iii c. i. et ii. sz contra
q sm hos. Item ut epo de offic p
ro ad quarundam qnideng
ut tenuit Hostiens. i. in ut. eccia
e tamen si epatio denegz de
negantib exigatur ff. epo e iniusta
na mea. Dubitatur aut de hoc
q sm pndicta legatus vel epus
epus archidiaconus aut prsbr ab
isti ppitant et cum equitatibus du
tum e pp. sz cte si oms isti ad
eandem eccia simul declinaverat
longi temporis victu breuius hoc ad
comprimet ipse e q una pq iii int
recta an medem. Ro sm goff
metropolitanus lz quam visi
tacionem impna provin. iuti sm lib.
an. provinciale complurie faciet
sm formam tradita ex de cen
sibus cum. dudeces aut suffra
ganeos nec visitabit nisi suf
fraganeis mortuis vel negli
gentibus visitare ar. q. q. iii. eqsta
Talis aut dicunt quidam q arcepi
scopus visitat quem pviucia ex
q. iii. accepit et hoc pt no obstante
aliqua pscripcione ut ex psum
de pscp. cum ex offic. sm
clemente innoc. e q ples

visitates admittant ut eccia di
sponitur vagas et vitia pingens
et virtutes inserunt arcepiscopus qo
visitabit si hic habeat de consue
posita epus qnt innoc. pq arc
epus de innoc. cum et lex. pda pa
cum papa non possit venire et con
tra pscripcio non curit. sz de pscp
cum no liceat ex. c. sue ex offic
in quo tamen sm hos. vgm etiam e
titulus et sic intelligit ex de pscp
de quarta et silia subditus aut
ex titulo concessionis qnt pla
lz. hic in pscribit non pt. vel
p papa concessio confirme
et alias confirmacionibus pscris
complecta qo de pscp. si diliti
sic intelligi ex de religi. do.
constitutus et silia. Sunt qo
pcuratio admittenda admitten
tur et etiam no grauia. Sufficiat
arcepo qcesse con ipsum pscriuat
non pnt pinsiores visita
alias ipse mit si qnudat e q
iij. tamen et sic intelligi pt
ex de offic. int. tecta et cum dic lz lo
ibi de expensis que sunt cum
equitatib et emendas reuestes et
similia. et q pscribi no tenens
nam et cum ei concedi et
impedit ps alius visitz ipse aut
epus si tempus qm no pt per
alium impedit accedat pronar
expensis qnb vadat no dicit
dnus arcepo. sz q ad Romano
defluct q non possit ipsum ipse
nisi ex causa puta si malas
fama audiat et suspit ne
gligens existat et tunc qnt no
expensis vadat vel de suo det
qtus etiam gravia. Hic si. de ex
clemente innoc. e q i nullo ca
si etiam gravat ex de cens
cum aptius. Et hic lz Regnit et

Ti. De excessibus prelatorum contra subditos et subditorum contra prelatos

Dictum est supra de impedientibus de
sponsalibus que competunt prela
tis. Cum interdum prelati
excedant contra subdi
tos et econverso, ideo videndum est de ex
cessibus eorum. Et primo generaliter
de pluribus excessibus simul. Secundo spe
cialiter de excessu simonie qui est grauis
simus inter alios excessus. Ita similiter
primo de excessibus prelatorum in subditos.
Secundo de excessibus subditorum
in prelatos. Circa primum sciendum
quod excedunt prelati dum nolunt ab
soluciones beneficiorum petita que non
petentes impartiri ut extra de symonia
c. audivimus, quod intelligatur secundum Hostiensem
cum petunt a beneficiis absolucionem
scilicet simoniacum, secus est si pro
pena pecuniaria imposita petant,
et si consuetudo sit quod pe
cunia absolute petatur, et non est
consuetudo talis, quia est irracionalis
extra de symonia non satis, secus si sit
consuetudo quod petatur pecunia
pro iure decimas [illegible] ar. extra de penis c. di
lecti, et c. [illegible] est de statuto et
[illegible] quo capitulis absoluit liberet
excommunicatos et eos absolutos cogi
potest ad satisfaciendum de pena, sed
nunc non potest cogi cum non sint ex
communicati propter illa, sic intelligitur secundum
Hostiensem extra de symonia ad aures et
c. audivimus. Excedunt etiam
subtrahendo et diminuendo red
ditus subditorum quos potius
defendere deberent et iuvare, ut extra de
[illegible] ipso consenciente, cogunt aut
exactionibus dampna ut ibidem c.
inter et primum sunt extraordinaria
pena. Recte grauida ut extra c.
[illegible] debent eos irreprehensibiliter
[illegible] inhoneste tractare, si tamen
quod filios et fratres fraterna caritate
[illegible] honorare extra c. i. Ex
cedunt etiam quod sepius instituunt
in ecclesiis sibi subditis vicarios quos
cito dimittunt ut extra ad audienciam.
Excedunt etiam denegando sa
cramenta maliciose et pro pecunia
aliquando tamen [illegible] quod aliquis potest
accipi ar. extra de sepultura c. [illegible]
quod et [illegible] impedulantes ut ibidem et
[illegible] concessi extra de regulari
bus licet, et de sepul. c. i. al.
quod extra de temp. or. ad audienciam et
quod [illegible] et de penis c. [illegible]
est ad superiores videndum ut extra
de iure patronatus nullus, si et aliqua
sunt quod immunitate a quolibet
accipi sunt. De con. di. v. [illegible]
extra de off. or. pastoralis § i. lig.
Excedunt etiam in ecclesiis sibi
dum imponunt tallias et col
lectas indebitas extra c. c. Ex
cedunt etiam quia dum ecclesie
romane vel eius legatis sub
veniunt [illegible] petunt quod
[illegible] in subiectis ut [illegible]
supra ti. de precedentibus ar. iii.
Excedunt etiam quia defun
[illegible] et pro ordine [illegible]
excommunicant et suspendunt [illegible]
excommunicacionis [illegible]
dampna [illegible] manifesta
causa sit non debeat in c. primo
et [illegible] causis ut [illegible] q. iii.
nemo et c. nullus. Excedunt etiam
malos clericos ordinant [illegible]
[illegible]. Excedunt etiam dum
exquisita et singularia cibaria
querunt ut xii q. ii gloria. Exce
dunt etiam quia dum [illegible] et
ornatui [illegible]
[illegible] apponunt et de [illegible]
[illegible] quos [illegible]
[illegible] c. dicentes [illegible]
tent [illegible] splendere [illegible]
[illegible] altare [illegible]
[illegible] nulla [illegible]

episcopi domum ab abbatibus et monachis in
aliqua exigunt contra ordinationem con-
stitutam ut extra de censibus c. Cum venerabilis. De
Simone deinde eandem in qua adi-
tione abbates episcopis subiecti sunt
ut etiam in hac parte c. abbates
ut extra de officio ordinarii c. Conquerente. Contra
episcopi indebita et insolita exi-
gunt possunt abbates in prima
denegare ut extra c. Cum venerabilis. Pla-
tus esset confessio aliqua pro eo
quod exigit tunc enim illud subtra-
here subito licet ut extra ut lite pen-
dente memoria. ¶ Offendunt etiam
religiosos quos indulgentiis et pri-
vilegia ipsa molestant ut extra c.
Nimis et c. Tanta. ¶ Offendunt
etiam quosdam multis aliis mo-
dis de quibus tractat liber quinto
c. Tam frequenter. ¶ Offendunt etiam pre-
lati nimis gravant monasteria ut extra
de censibus ad monasterium nimis. ¶ Offendunt
etiam in multis aliis quae
dimitto gratia brevitatis. ¶ Offendunt
quarto de eo scilicet de subditorum excessibus
in prelatos item quod superiores
diu qui delinquunt in superiores
subtrahendo se ab obedientia eorum quod
facere non possunt etiam auctoritate ar-
chiepiscopi cum non habeant potestatem in
subditos suffraganeorum suorum
ut extra de excessibus prelatorum c. Sicut unus in
capitulis. ¶ Offendunt primo prelati
subditos exigendo contra eos ter-
minare et alicui in quo causa pro-
vocationis insurgat contra ipsum
etiam et suo assignando si per se non
tamen sua beneficia per fidem
non servatam ut extra de iure iurando c.
reclamasset etiam a tota ecclesia ad
consuetudinem officii nullatenus
admittere ut extra c. Illud enim accide-
rit sunt vicariis ad servientibus ecclesiis
et personis et ut extra de officio vicarii. Ad
¶ Offendunt et archidiaconi qui
[illegible] fidem hominum prestiti et

debitam reverentiam episcopi dum
prius forte denegavit ut superiores
sub spiritualibus eum ad foren-
sem iudicare traxerit ut in summa
ipsius episcopi seu potius eius
consensu eius tum suus cum
pluribus causa ut consilium de-
derit tamquam membrum pro-
prium debet ab archidiacono tam
et etiam proprius remonetur ita quod
eius beneficia per illos ad quos
donatio pertinet ipsis omnibus donetis
conferantur ut supra eodem. ¶ Item offen-
dunt superiores qui sunt capitula
seculares in aliqua tale facta
fabricant de novo sigillum quod
antiqua consueverunt habere
quod non debent facere et si fecerint
uti non debent ut extra c. Dilecta.
Ergo archiepiscopi tamquam collegium con-
gregati sunt licet eis sigillum
habere ut extra de appel. Significavit.
Licet enim cuilibet habere sigillum tamquam
singulari et separato quia hoc est
laico licet ut ff de contrahenda emptione.
¶ Set si quis proprium sigillum non
habet alieno sigillare potest
dicitur autem expresse hoc modo. ¶ Item
quia ipso sigillo eadem tali
sigillo principes vel sigillum
ar. c. de testibus si nuncupatio et
quo statum vel aliquid sunt in
ecclesia tamquam singulares ut capitula
collegium habent proprium speciale sigillum
quando eis concessum sit apparet
ar. extra de elec. Sacrosancta quod
si non apparet considerandum est
corporis ecclesie personam ut in hiis
tractatibus habuerunt ut eligerent
ut pro indiviso responderunt ut
archiam quem vel sigillum
commune nullatenus habuerunt
singulares indicant ut extra c.
Dilectus si alias si hoc comme-
dita quod convenerit habere et expresse

collegium indicatur ut extra de elec.
c. i. et de postulatione c. i. Licet autem
singulares persone in preiudicium
prelati non possint per se ipsos colle-
gium. Et tamen hic si auctoritate
pape vel de consensu superioris
fuerint etiam iniuncto prelato infamio-
rem esse. Si autem ordinarii
canonici vel alii clerici patent enor-
me preiudicium ecclesie dalibus re-
stauranda [illegible] intelligo illud
cum sacrosancta extra de vita
et ho. cum [illegible] ho. [illegible]

De symonia tit. q. pars 2 ultimus

Quoniamque [illegible] de ex-
cessibus prelatorum inferi-
oritatis et equipollentium co-
rrigendis de symonie ex-
cessu specialiter. Primo quid
sit et unde dicatur. Secundo ubi accipit
principium. Tertio quot et quibus modis
committatur. Quarto qua pena symonia-
ci puniantur. Quinto de restitutione symonie
receptorum. Sexto qui dispensare pos-
sunt et per [illegible] quos [illegible] adhibe-
atur. Primo specialiter de symonia
quam committunt prelati inferiores
prelatis vel ecclesiasticis prelatis provisionibus
concedendis videlicet committatur
symonia si exigatur pecunia pro doctri-
na et doctrina [illegible]. Quarto de quibusdam
casibus dubiis circa symo-
niam. Decimo qui admittuntur ad accusa-
tionem symoniacorum et testifi-
candum contra eum. Circa primum que-
ritur primo quid sit secundum Thomam
et alios plures doctores in ca-
nonici. Symonia est studiosi-
tas sive studiosa cupiditas
emendi vel vendendi spiritualia
vel spiritualibus annexa. Et dici-
tur [illegible] descriptio magistrali
quam ponunt doctores sacre pagi-
ne. Secundum Raymundum studiosa vo-
luntas emendi vel vendendi
aliquid spirituale vel annexum spiri-
tuali et dicitur [illegible] nazarenum

i. q. i. Qui inquit studet commu-
nicare pro premio non potest
in ordine sacro. Obicitur autem con-
tra eam descriptionem quia ipsa in-
nuit quod symonia committitur sola in-
tentione, cum contrarium videatur per gla.
ut extra de crimine [illegible] ne
ult. et extra ut ecclesia beneficia ut nullum
[illegible] qui dicit tamen quod sola pactio
facit aliquem symoniacum. Hic [illegible]
videtur sentire [illegible] extra e. t. ul. et c.
consuluit ubi dicit quod non redit quod
sola voluntas [illegible] facit sy-
moniacum licet aliter. Sed hic dicit
concordando quod sola voluntate
committitur symonia quo ad deum
tamen quo ad ecclesiam ut extra e. t. nemo
mittere. Unde et talis symonia sine
signatione et restitutione [illegible]
taliter sine pactione [illegible] aliqui
ut [illegible] per peniteatur dele- [illegible]
e. c. ultimo. Et si obicitur quod inten-
tione sola committitur symonia ut extra
de usuris consuluit. Respondetur
quod hic non est simile in [illegible] individuali
ut extra de crimine i. [illegible] si impugna
induceret usurarios ad restituendum
sed accepta ut dicitur c. consuluit.
Si queritur quare etiam
hic non impendit non induitur abbas ad
restituendum et monachos ad renun-
ciandum peccata usurarios ad resti-
tuendum. Distinguendum quod quedam
sunt prohibita quia symoniaca ante
vel vendere sacramenta et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
nonnumquam testamento symoniacus
in hiis sufficit sola voluntas sed
ad introducendum penam sive stet
in finibus puris sive progrediatur ad
actum emendi vel vendendi vel
etiam paciscendi. Si non sufficit
ad introducendam irregularitatem
si non progrediatur ad actum paciscen-
di. Quedam vero symoniaca quod prohi[bita]

pertinuit et ea quibus renunciat sine
ecclesie hac condicione ut patrone
ut detur cui placuit sicut 2 ab non
obest sola voluntas sed requiritur actus
scilicet paciscendi ad introducendum per
tatum extra de off. del. ex parte et de renunc.
de multa non enim peccat qui vult
renunciare vel eciam actu renunc
ciat beneficio ad opus alterius
si dignus sit dummodo tamen pacto non
intercedat. Hoc nota in hiis que sunt
symoniaca propter prohibicionem ecclesie
sicut extra de succedendo beneficiorum
diuis quod erat prohibita in ue
ti testamento ergo hoc ergo est symo
niaca quia est prohibita. unde hoc
est symoniacum adeundem marcam gas
taldia yconomicatum ad vocati
onem extra est ad mensam 1 q. 1 sicut
episcopus et q. iii salvator et in hiis
non obest sola voluntas sed actus
scilicet quo adequam ut hoc predicta
tamen distinccio circa ea que sunt
symoniaca post gratiam adoctoribus mo
dernis et antiquis et ponitur a ber
extra de off. del. ex parte prima.
Hoc ergo eius ad questionem premissam
dicit quod illud quod fuit cum usura
quod utroque modo testator condempn
natur semiabsolvitur eciam in symoniacis
primo dictis et sic intelligitur
1 q. 1 qui studet et c. repperitur
et similia de symoniacis secundo
dictis loquitur extra de c. ul. non
videtur enim ipsum emptoris tali sicut pre
dictis scilicet pecunia habendi cle
ricum secularem ordinaverit et per
pecuniam quam recipiunt recipit in
dicti dz i. ut dictum est ut pecuniam
reddet et clericus qui eandem inte
ncione licet induci dz ne fiunt exe
quatur offerri quousque fuit secum dis
pensatum tamen quo ad eciam
celebrabit reddet eciam alia
ratione ipse hoc scilicet symoniacus
sicut patet per legem unde quantum
restituetur precium non

semper esset sed qui dedit usura
restituere sicut quia precium habet
Quod dicitur in hoc capitulo cum eandem de sponsalibus
quod innuitur quod sui studiosa cupiditate
te emendi vel vendendi spiritua
lia vel spiritualibus annexa non
committitur symonia quod est sicut infra
patebit infra ii predicta
hoc describitur symonia sic symo
nia est spiritualium vel spiritualibus
annexorum precium pacta promissio
nibus condicionibus modis sunt pro
ut temporalitatis receptio sive
donatio et solutio que dicitur infra
patebit. sic tamen describitur primo
proposita sine distinctione scilicet dicendo quod
studiosa voluntas dicitur et vo
luntas ad actum exterioris expressa
secundum glossam 1 q. 1 qui studet. ipse ac
dicit cupiditatis pacto expressa est in
clericis licet quandoque inclinentur ad hoc
ex infirmitate et ignorancia
Pro symonia dicitur voluntas studi
osa ut intelligatur esse voluntas
eligens non sufficit sicut nomine
emptoris vel venditoris in
telligitur ibi omnis contractus non
gratuitus unde eciam dignitas
ad plebendum vel alia ecclesiastica be
neficia permutari non possunt auctoritate
propria sine periculo symonie sicut
ut transigi extra de transactione super
eo. ii. tamen hoc potest fieri
ex causa necessaria vel utili extra
de rerum permutatione quesitum. Est autem
transactio de re dubia lite in
cepta [illegible] et non dum finita
non gratuita paccio. unde dicit
Ros. quod symoniaci sunt qui inter se
paciscuntur hoc modo facias quod prosum
sic tuo quod ego habeam beneficium tuum
et ego quod tu meum. sunt tamen sine
voluntatibus suis cum denunciare
scilicet liberavit esse in ecclesia
tua et ego receptus signare illud
ad eundem predicte describitur
ius unde quia dicitur spirituale.

et quidam annexum spirituali. Circa
quod potest dici duplex scilicet per comparationem
ad spiritum sanctum et per comparationem ad spi-
ritum humanum. Spirituale dictum primo
potest dupliciter scilicet per essentiam, scilicet gra-
tia et virtutes gratuite, vel per causali-
tatem et dispositionem ut sacramenta
continent quodammodo causam gratie et
donorum, vel per effectum ut ea que conveniunt
alicui ex aliquo dono vel gratia [illegible]
spirituali, ut prophetare, miracula fa-
cere, divinum officium celebrare. Tan-
quam annexum autem spirituali scilicet per compara-
tionem ad spiritum sanctum dicitur multipliciter
modo quia in communitate spirituale
ut vasa sacra, [illegible]
quia ex spirituali dependet sine
causa ut iura ecclesie [illegible] vel digni-
tatem ecclesiasticam vel canonicam
vel prebendam sive ad officium eccle-
siasticum vel ius percipiendi fruc-
tus provenientes ex predictis vel
ius percipiendi [illegible] vel primitias
vel oblationes. Item etiam omnia or-
dini clericali annexa sunt [illegible]
solis clericis conveniunt. Item que an-
tecedunt ad spiritualia ordinantur ut
ius patronatus quod est potestas presentan-
di ad officium ecclesiasticum. Possunt
etiam annexa spirituali dici lar-
go modo spiritualia. Spirituale primo
dictum nec de iure nec de facto potest
vendi. Spirituale vero secundo et tertio et quarto
annexum quocumque modo dictum
vendi non potest de iure, sed de facto
tamen quod probabunt plerumque instan-
tia. Et spirituale predictis modis
dictum non potest symonia vendi vel
emi, ita ut redimi vel resignari
pro pecunia ut extra de [illegible] i q i
nulla [illegible] non potest [illegible]
redimi [illegible] scilicet qui [illegible] perci-
piendum [illegible] redimi [illegible]
[illegible] de manu [illegible]
detinetur iniuste, et omnibus autem
predictis omnibus premissis omnibus
conditionibus, omnibus pactis, quomodo.

temporalibus symoniacam introduxerunt
ut extra de pactis c. ult. 21 q.
ii quam pio. Conditio tamen
licita est [illegible] extra de [illegible] appo-
ni extra de cler[icis] [illegible]. Spiritua-
le autem per comparationem ad spiritum
humanum dicitur [illegible] dum [illegible]
[illegible] q [illegible] vesti-
gationem et doctrinam humanam ac-
quiritur. Alio modo [illegible] vel
doctrinam predicatam [illegible]
nec de iure nec de facto potest vendi.
Unde [illegible] quod potest homo
stulto [illegible] divinitas [illegible]
possit emere sapientiam doctri-
na vero de iure nec de facto potest vendi.
[illegible] quos dicit ut [illegible] annexa vero
huic spirituali ut scole et libri ven-
di possunt et de facto et de iure quam-
vis [illegible] assignaret [illegible]
doctorum. Unde dicitur symonia
a symone mago qui voluit emere
gratiam a beato petro [illegible]
ra non dicitur ~~[illegible]~~ [illegible]
vendit gratiam sanitatis [illegible]
[illegible] R. v. i q. i
[illegible] patet quod venditor
spiritualium proprie dicitur giezita
emptor vero proprie symoniacus
usus tamen obtinuit ut uterque symo-
niacus dicatur. Item [illegible] ad
hoc emit symon [illegible] voluit emere pe-
cunia donum sed ut aliquis [illegible]
vendere [illegible]
ad voluntatem [illegible] emptoris
2 et venditoris. Sequitur videre de
secundo scilicet utrum symonia sit peccatum
quod sit etiam mortale valde
grave. [illegible] i q i qui studet [illegible]
tamen capitale [illegible]
tum est [illegible] vel aliquibus [illegible]
malus [illegible] quod [illegible]
supremam necessitatem empto-
ribus autem et venditoribus [illegible]
[illegible] rebus spiritualibus ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

cum autem ratio est quia prima est quia res
spiritualis non potest aliquis signum
pretio comparari sicut dicitur quod sa-
pientia preciosior est cunctis opibus et cuncta
que desiderantur huic
non valent comparari | et ideo petrus
dixit symoni actuum viii pecunia
tua tecum sit in perditionem quia do-
num dei existimasti pecunia pe-
cunia possideri | Secunda ratio est quia
illud forum est ibi venditionis quia
venditor est dominus | prelatus autem
ecclesie non est dominus rei spiritualis
sed dispensator secundum illud ad
corinthios i. c. iiii. Sic nos existimet homo
ut ministros christi et dispensatores
misteriorum dei | Tertia quia venditio
repugnat origini spiritualium que
proveniunt ex gratuita dei vo-
luntate | unde matthei x. gratis
accepistis gratis date | ideo aliquibus in
emendo vel vendendo spiritualia
[illegible] indulgentia debet [illegible]
bus dominus | ideo peccat pro re
religiositatibus | Comparatur autem
peccatis hereticis i. q. i. qui studet et
i. q. vii. c. Si | non quia sit here-
sis proprie sed similitudinarie quia
symoniaca opera ac si contra
fidem sentiret dominum scilicet emere
vel vendere pretio spiritualia intitur
Utrum in his que symoniam indu-
cunt auctoritas pape excusa-
ret a symonia | Respondet ber-
[illegible] hos de pactis cum pridem | Et in
his que sunt in prima symonia
contra novi testamenta ut vendere
sacramenta et huiusmodi spiritualia non
excusaret auctoritas pape in
his vero que per constitutionem ecclesie
symoniaca sunt excusat quia potest
in talibus dispensare | Et licet
[illegible] pape non liceat accipere pe-
cuniam pro aliquo spirituali sicut
nec aliis episcopis | immo tanto gravius
peccat quanto locum maiorem
tenet | licet enim res ecclesie

sint in ipsius ut dispensatoris
principalis non tamen sunt ipsius
ut domini et possessoris | et ideo
dicit Hostiensis quod si recipit pro aliquo
re spirituali pecuniam sive de bonis
ecclesie sive de bonis aliis | non ca-
ret vicio symonie | Sequitur videre
de 3o quot et quibus modis commit-
titur symonia | ad quod sciendum symonia
committitur triplici munere ut dicit gre-
gorius quod dicitur ysa. 33. beatus qui
excutit manus ab omni munere | Est enim mu-
nus a manu ut pecunia | aliud a lingua
scilicet favor | et ab obsequio ut servi-
tus indebite impensa i. q. i. sunt
non nulli | Et contra hec sunt ex
altera parte scilicet tam scilicet dantibus
vel accipientibus | quia equaliter
| quia excusetur ut cum utroque
ignorante clerico ordinandi
dat aliquid consanguineus ipsius ut pro-
mittit i. q. i. Statuimus si quis
a symoniacis | Est autem triplex
munus predictum | Tertium paren-
tes posuit quartum scilicet munus scilicet
sanguinis | unde dicit si confe-
runt eciam vel prebendam alicui
intuitu consanguinitatis et symonia
secundum aliquos ut alle de [illegible]
videtur quod hoc sit grave peccatum
non tamen symoniacum quod ubi nul-
lum precium datur vel accipitur quod
ad symoniam requiritur | si tamen
prelatus aliquis secundum ecclesiasticum
alium detur hoc pacto vel
intentione ut ipse suis con-
sanguineis provideret symoniacus
esset | et de hiis tribus muneribus sup-
radictis per ordinem est dicendum et
primo de munere a manu | Ubi no-
tandum ergo quod hic munus dare
vel accipere pro spiritualibus vel circa
annexis spiritualibus inducit per se
symoniam | immo est pro primo quod
non debet induci non promonentibus

G L

carum inspectis eadem tempore requa
litate a personarum etc. quod est si quod
nobis quia et cum si petitum non potest
possit alias quod est tua. 1. q. 1. quam placuit
ut nullum inditeris precipue dum appre
hendo quia quod per agant homines
intencio iudicat omnibus quo ad
deum extra de elec. cum dilectus in de
laudibus muneribus dandis atten
de quatuor ista quibus dantur
quibus ut petens quare quibus etiam
sit petendi quibus scilicet principal
diuersis quod vel prius magis vel
post potest addi unum scilicet tempus
scilicet in instante necessitate vel alio
tempore constant uectis eum
possibilium est nec omnibus nec omnia nec
ab omnibus ualde inhumanum est a
nemine uelle recipere sed et omnia
et ab omnibus auidissimum ff. de off.
pro. solent per plebi. et sed in tor
intencione et precipue pro dei mu
nera quantitatis personarum committatur
symonia scilicet quo ad deum quae
tamen pene resignacione expe
rientibus ordinibus uel beneficiis
collatis purgatur prima sola et sim
hic potest intelligi extra est cum in sim
g. off. ¶ Item ego quinto hic tonsura
uel recipere pro sepulturis aut ex
equiis mortuorum uel benedictio
nibus nubencium uel pro crismate
uel pro oleo sancto extra est cumque
enim ad nostram suam tamen nec pro
ecclesia consecranda uel consecranda
uel abbate uel abbatissa in sede
ponenda uel pro ecclesia inuestitura
uel pro consecracionibus episcoporum in
thronizacionibus eorum benediccionibus
abbatum ordinacionibus clericorum
et de corruptela sit taxa
tiuum quamuis sit isti uel illi tri
buendum ut extra est cum tamen sicut nec
pro aliquo sacro etiam uel etiam
pro pasto uel pastello uel aliquo

procare uel talium consuetudinem et
similibus est aliquid petendum
uel dandum extra cum ecclesia 1
et 1. q. 4. Si quis obiecerit in
aliqua consuetudine possessione uel
pro talibus aliquid conceditur extra est in
pactis et c. sequenti ¶ Si obiciatur quod
consuetudines laudabiles obser
uande sunt 1. q. in quo capitulo 12. di. de
eulogiis ¶ Dicitur finis hoc quod ex pacto
nichil recipi debet obtentu ali
cuius consuetudinis sed recipi potest si spon
te offeratur sicut tunc de ter. et pollicita
extra est dilectus filius ad. t. dicas
non statim interat uel eadem sim
ciendo sum aut hoc inclius sit
aut etiam cogitur a laicis obte
ntu consuetudinis etiam nec sunt
etiam cogitur a laicis obtentu
consuetudinis et tamen non sunt
etiam recipere pignoribus spiritualia
sed gratis sunt sepelire uel bene
dicere et postea necessitate coacti
ta per epm loci cogentur laicum
laudabilem consuetudinem ser
uare extra est ad apostolicam aut si
a laicis et isti pro petant ali
quid iniquo propter est priuata utili
tas uisitatur non uel ut in dictis
taliter capitulo de eulogiis ¶ Inquirendum
aut quidam capitulum a iure 1. q. 4. in
imus a manu recipere uel recipi potest
ullius quod sponte offeratur et gratis ex
et dilectus filius a minime si
aut dubitetur utrum gratis uel ex
pactione aliquo corrupta uolun
tate prestitum sunt attendi proba
tata in iure approbatur et sim ca p
primi potest quod uel tum sed in foro
causarum quibus dicitur consentit ex
distinguitur ... quando dat
temporale aliquid ... pro spirituali
precepit spiritualibus prius ... et pro si
1. q. 1. eos inferius et 1. q.

fit in foro conscientie attendit ...

Marginal notes (left): Si iusta consuetudo ... et prudentia ... ... propter ... et ... ff. de off. ... off.
Marginal note (between columns): Dicitur

pbendas aut nō pendet ī spal da
retur / et sic nō ē symō / ex ē et
signis ęcnēb / dicunt filius a
misne / de qua opinione dt vas
q inde diuia / sunt ratio ut im
qua hic contingere / qui ei epus
par intronizat q affidulatorum
zenon / consuevit ei dare dimidia
marcā / a quo aut accepit sibi
daret ut sic eum intronizaret
/ unde dicit q si sponte et sine pacto
fiat / non ē symonia / dicit etiā
q p aliquid dē / nō ut debitū
s; ut dat consuetudo non ē symō
ss. Rā. / Sciendum aut q id olim
pacto nō induxit symoniā nō
possessio dau pleut in / 1 q consuetudi
oratorium ut ex de cesti pbro ali
/ exhibito pacto dau pt tm̄ co
stituendi ipm ex de cen. quiatō
ar. ex e. ex impinuatione olim
talia cum pacta reputant spiritua
lia / sicut illud ex de pben. pq̄
/ e institutione sicut in quolibet pt
q sibi placz apponi pactum q
de qd ap. vin / S; casus est
in aliquid pbris spūalibus
aliam exhibito dat / sicut ad eos
nō nō tenet 12 q ij caritatem
/ cor z vin sibi hic nō erat / unde
viuat ut 1 q 1 indecens / z ar.
op. 12 q 1 illi / q nos pmabo
pat locare pst ad tpus ut
faciunt pbri conductitij / ut
quia male ponat ciuitatē dicat
ut subsidium ut ex ē plati in
ter c si / Symo ut dicunt
goff z hō. principale intentio
nem insat ut ad pecuniam / S;
ad optinendum ecclesiam / sicut ad
eas exposito / sicut puta quia ē
desponsata ut intitulatiq eccl
ut etiā obtentu suptum et par
te accipe debz / de con. di. ij sicut
/ symonia committit ut q
/ intentib / parochialiber

sunt sed supsiorum solue illud qd
consuetudo laudabilis intro
duxit ex ē ad apostolicam cum fie
/ et ad dand oblationes 16 q 1
statuimus / Si aut nō tenet et
habeat ad sumptus / aut debz
gratis concedere al aut refferre
al st facta p pecunia / aut
est symo aut auaricia / ut dt
goff z ray / licentia ut dicit Ray
forte nō esset symo / eo q nō
tene pus stipendiis militare ex c cū
pt cū sinus / z ibi tm pe / licentia
ut ad nūc lz spualem / sicut
mo distiguunt / Ray goff hō.
/ Rod. q exhibito sine indigeat pi
nō / pecunia dari pt p sumptus
eius nō camina factum / 1 sa
cerdotalis officij qd impedit
/ sicut dicit Hug q p pacis
osculum / z vas. m vellus suppli
cauit data sunt i usus eius
/ quia īnumia ppostie computanda
sunt 1 q 1 indecens / ut gratis
exhibit recipit pecuniam pro offi
ciando ad tempus certum / Ib q
notat causam sine qua non
/ ut causam ambulatiua / z nō
approbans officij ut cum laborem
quem lz in officio / sicut alipu
dic voluerunt / quia labor ie
ctus z annexus illi officio
q non dz vendi ut locari / sicut
ut offerendi ipi mysterii quesitas
altari sepe vendit et / unde
p omnia tam debz officium impe
dere gratis / sicut dicit aug
/ q apli gratis ab illis accipie
bant et sine quibus gratis pdica
bant / S; Rod. / Ergo non
dum q in aliq dicit tpale
dat p re spūali / Et ppo p
pt notat apparitionem sine
commutationem / dr non dz concede
di / Sed etiam notat ceter finale

ut efficiente ꝛ utraqȝ mo pt rōe
di ut sit sensus i e dat pecuniaꝫ
pmissa i appꝛ venatom̄ cmisse
ꝯmouet eum ad dandū ꝛ tunc
notat causā efficientē pt etiā
notare ad mīdtulacōm ꝗ est rōuī
ad causā efficientē ut tādꝫ libe
ꝛ talitem i e mīstrat pstito ꝓ
missa celebranda at i e dat p̄s
bitero pecuniam ꝓ eā officiam
da ꝛ sic pt contendi ¶ attende
ꝗ est ꝗ tpalia ministrantibꝫ spūa
lia dant ꝛ ab eis accipiunt tāꝗ
stipendiū necessitatis ꝛ sm̄
ecclīe ordinationē ꝛ approbatā cō
suetudinē ꝛ nō ut preciū mer
cedis spūm ꝗa ꝯtulit dantes
ꝛ accipientes cmittent symoī
am ꝯ nō absolute aliq̄ ꝯuenē
ꝗa ꝯpetendo nō pudicatur
māli ut dixi ꝗ ꝓhibz symo
nia vnd' i ad thymoth v.° sup
illud qui bn̄ psūt ꝑsbri ꝛc
dicit glo. augꝰ ¶ accipiant
sustentatoē a pplō ꝛ mercedem
dispensatōis a dō ¶ ꝯeuis tamen
ꝯ cum dat ꝓ uita eterna in re
missione peccatorum sm̄ illud dan.
iiiꝛ. peccata tua elemosinis re
dime extra de testat c. si. ꝛ 12. q.
iii adnec ꝑ quare nō ē symo
symonia cum ꝗ sint spūalia
¶ ꝓ elemosine dant pauperibꝫ
nō deo qui ē domīꝰ spūalium
nō symoīa nō cmittitur cum ꝯpit
cum platis qui nō sunt dñi
sꝫ dispensatores corꝑ quod pdca
tradunt sibimet ꝯ ꝯpetunt
nobis ut venalia ꝯ deo ex
pto ꝯ moneta dilectōis ꝛ cari
tatis nō ꝑ spūalibꝫ que
ꝓ ministerio conferunt ¶ unde
corporalis elemosina nō est
pciū eterne uite. nisi in quantū in
patur a caritate ¶ quartꝰ est
cum datur ꝓ redimenda uexa
cōne extra de dilectis filiis ut

¶ ꝗbus ꝯ ꝯtra me iniuste
uel mouetur auferre beneficium
quod possideo iuste uel ut re
dimas ius meū dando ꝑ pe
cunia ut ꝑ cedat iniusta ꝯuexatio
absistat ꝛ una testificat. extra de
ꝯfessione ut obstat. extra ē qualiter
ubi vñ ꝓhibetur ꝛ emi ꝛ vendi
ꝗa ibi exponitur redimi sanc
i ꝓ pecunia resignat. non de
etiam extra ē nemo ꝗ sanc
ꝛ nō redimitur uexatō sꝫ em
absolucōs ut pt etiam dici p
¶ ho ꝛc goff. extra ē dilectus
ꝗ ¶ si ꝗbus ꝯ ꝯmutatus
uel beneficium acquisivit iniuste
in utroqꝫ casu cmittitur. extra ē
nemo. i. q. i. nullus ꝗbus
redempto ꝯ uel spūalis pn
tibus vexata iniuste ¶ redim
tur ꝑ ꝓ ū negati ꝛ ꝑ uexa
cōnibus cessacione recipientis
tamē ꝯmutauit me iniuste
liꝫ non ꝑ pecuniam ꝓ beneficio
solucōnibus ei dare ul' ꝑ am
¶ liꝫ tamen ꝓ ꝑ ꝑ puctione
ueat aut absoluēt credes ꝛ
magis intendunt cupiditate
quam ꝯ psonm sꝫ uel ¶ ꝛc
aut sentētie iudicum ꝯ aut
ē ꝑ aliquid ꝓ renunciatōe in
iuste sm̄e detur ¶ unde sm̄
iniuste ꝯmunicatis etiam sup
congregatur sꝫ ꝗ dicitur ꝛ ꝑ
ꝗbus ꝯtenetur nichil ꝯ dan
indicā ¶ ꝓ ab absolucōe dicta
ꝑ emptis tamen quos scit ꝑ
ꝗ ꝯmunicacōe dedicatis ut
etiam uel ꝯ nō ꝓ ꝯ ꝑ
scito ꝑ ꝯ ꝯ ipse ꝯ ꝯ
absoluatur ꝯ ꝯ ut ꝯ nō ꝯ
ꝯ ¶ an alius ꝯ ꝯ
catus iniuste absolui ꝯ
ꝯ ꝯ ut in ꝯ
¶ c. extra ē cum ꝛ ¶

quibus i[n] eorum claustris debet peruenitur
absentia ut non impediat eius
electionem. Pro hoc non licet sibi ne
quam electionem necesse per se per electionem
non sit ei ius acquisitum extra
de elect. c. ... Si aut sit ei ius ac-
quisitum licet non conuenit per electionem
sit per uocationibus sue consistere re-
demptione extra de elect. c. ... sig. x.
Quid si aliquis de quo constaret
per electionem nullum ius haberet ne-
semper electio fieret et si impediret
ne de isto uel de illo electio fieret
tur forte tamen impediente ut
dare posset ... ut ille tunc
electionem impediret. Quid si e-
iusdem seruiat et uisitationes si
eius eius eandem consecrat ut
eandem uisitat pro procuratione
mediocri recipere extra de censibus
c. ... extra c. cum sit romana
et de ... officij x. q. iij
uel aliud et nichilominus inde sit
facere gratis extra de in ... et ho-
cu. ... abominandus tamen intelli-
gas quod exigat aliquid pro ipsa
consecratione al. q. i. q. i. statim
... pro labore uic. 12. q. 2. ...
talem ... si ... sit ... ut te
extra de censibus uenalibus. secundum goff.
secundum hos. ... cum talis la-
bor sit spiritualis quem prelatus ne-
cessario ... ex officio sibi iniuncto
tenetur subire. ... melius est dicere
quod hic ... excepit consuetudine extra
... ad apostolicam ... et ex equitate ut
qui seminat spiritualia metat et
temporalia ut per multa exempla
13. q. 2. ... in ... quando ... hoc
... aut extra de censibus ... ue-
nalibus. secundum aut ... et hos. in
glo. extra ... sit ... dicta ... prouidus
promissa est aut a ... tunc ...
licita quod non ... ...
... ante 13. q. ... qui per
... fuit secundum facultates.

... et alie extra de temp-
... ... et etiam con-
secrabit. 1. q. 13. ... placuit ... si-
gnare episcopo ... prouidus ...
etiam consecratione. Quod non per ... ...
ordinare ... cum ... sit labor
Pro presbiteris ordinare. ... in
spiritualia etiam et facile potest ... ex-pen-
sas ... in modico ... ... aut sit
tum aliam consecrat ... uisitat
eandem. Circa non nunquam ab-
obsequio ... talem nunquam
semper symoniam induat quod
... induxerit ... uel ... permitta-
tur eandem ut negociando ...
moueat ... extra ... cum
essent. Si autem non inueniat
... tunc sit distinguendum secundum goff.
et hos. ... super ... cum essent
... aut ... ...
... ... consecrationis ... ...
... gratis. et tunc non peccat
... c. i. ... Quid si ... aut
... ... ut consecrationis
... et ... gratis et tunc
... in quo ... sufficit
... satisfacere ... ut
dictum est supra. et secundum hanc dis-
tinctionem intelligitur ... est ...
nobis secundum goff. et concordant ...
... ... uel alie ...
distinguendi secundum ... et goff. et hos.
... obsequium aut ... aut
spirituale ... corporale et ...
... non inducit ...
non inueniat ... ut ... secundum
al. romana ... ... aduersa
... eius negocia ... et hic
... ... 1. q. 1. ...
non nullis ... nunquam ab obsequio
... ... indebite impensa
et hic intelligitur in ... digni
prestat obsequium ut ... ...
... dignus indignus uel indig-
nus dignus obsequium prestet ...
... non ... ut si ... ...

ad utilitatem consanguineorum eius
vel faciat aliquid huiusmodi. Eximun-
tur ab obsequio. Et est symonia ru-
sticana. Item quandoque est spirituale et con-
venit prout inducitur vicarius in p-
bendis vel ponitur personam ut
tunc a compositione huiusmodi quod unus
alium prebende. Scilicet ut qui eam ha-
bent dicat missam de beata virgine
vel aliud de prebenda. Significatio et
intelligere secundum Raymundum quod propter obse-
quium corporale et honestum dari
non debet beneficium. Sed dari obsequenti
meritis suis cognitis propter huiusmodi
obsequium. Quia ut dicit .. pa-
rum prelatorum sunt prelatorum cle-
ricorum. Item pone quoniam debet dicere ma-
ior alius minori et quod vult adiu-
tare quod unus dicat missam pro
alio. Et econverso numquid eis licebit.
Respondeo quod sic. Quia tamen iste impedit
obsequium spirituale pro alio spirituali
compensat ibi appreciatione. Sed admi-
nistratione. Quod ille non possit tamen
pro se non cantet ipse pro eo. Quid si aliqui
duo non sint baptizandi et unus dicat
alteri baptizabo te tali pacto quod
postea baptizes me numquid est
symonia. Respondeo dicit quod sic
quia in talibus nulla pactio est
inveniendo debet intervenire quod est tua
nobilis. Licet enim aliquid dare spi-
rituale pro sacramento et pro eo non
sit alligatur quod tot causis. Et sic il-
licitum est ad temporale. Tamen est licitum
propter deus scilicet quia ambo ambo dono
remittitur. Et quia contra con-
ventionem quod vendat. Dicit tamen
posset ego baptizo te et rogo te
quod postea baptizes me quod intelli-
go in tali necessitate. Item aut
cum aliquis. Scilicet quod hic numquam
dicit vel ipsa laudis distincte ad
favorem humanum quod . pro spiritu
tradat. Ex quibus favor humanus

|| vel precibus

acquiratur ad tempus vel vitam et ideo
precibus pro ad hoc intercedit symo-
niam committit. Videtur autem ad hoc
pro intendere ad preces compendi-
us. Scilicet quod alio tamen quia quod
huiusmodi symoniam comprehendit. Item est
ipsum stimum symoniacum. Item vel
pro digno non est symoniacum quia
subest debita causa quod ei aliquod
spirituale detur. Ipse tamen esse symo-
niacus intercedit sive non ad personae dig-
nitatem. Sed ad humanum favorem
attendatur. Secundum raymundum. Item quod
symoniam committit ubi beneficium
licet per consanguinitate conceditur. Item
si consecrationi quam precibus in suo
cordis amore vel precibus pa-
rentis et cetera. i. q. i. Quibus quod
est nemo et cetera tua quoniam en-
favor suum numquam favoris
magis. Favor est quod ordinatur in
sunt venalis. Item non. quod ut ex
bene ut mens. Secundum autem thoma
talis collo et carnalibus et illicita
non tamen symoniaca. Unum nihil
recipit. Item quod unus symoniam
committit pro digno quam pro ceteris
de eius. Respondeo. Item q. quoniam
bus quia in rogando nihil
datur et nihil accipitur et ideo ibi
nullum precium intelligitur. Sed quod
indigno magis committitur pro dig-
num pro ceteris de eius. Respon-
deo Item i. q. i. sicut quia in
rogando nihil datur et nihil
accipitur et ideo non nullum esse precium
intelligitur. Sed et pro indigno magis
numquid quia precibus est dest. Item
tatum. Ut secundum alios. De ein p-
rectis ordinarie ad notificandam dig-
nitatem. Sed primo admonendus
in ordinatione commendat sentit pre-
aut eius hic distinguibis secundum alios
pecca. Item quod commovere quia p-
aut possunt alicuius si
ad prelaturam maiorem

pro electorum et tunc symoniace committitur quia talibus videtur ambiciose et eo ipso indignus ex. de elec. qualiter i. q. i. sicut ibi. aut ad finem beneficium et tunc non committitur. Dummodo sit dignus ut ex. e. sua nobis in prin. Si autem committantur precibus alienis aut precibus temporalibus aut carnalibus vel spiritualibus symonia non committitur i. q. i. latore nisi prelatus consanguinitate trahatur i. q. i. ordinaciones et sunt non nulli qui dicunt quod preces prestendunt loco precii tamen tamen ca. et g. nap dixerunt quod nullo dato symonia non committitur i. q. ii. quod pio sed hoc intelligit de eo qui consanguineus et dignus tali ecclesia magis quam extraneo tenetur providere prelatus ar. ex. de rescr. ecclesia c. i. si vero sit indignus locum habet quod dictum est prius. Si precibus alienis et carnalibus aut committuntur ad prelatum aut ad finem beneficium. si ad prelatum vel iuste sunt preces maxime qui rogantur laicus cuius precibus timere potest ut ex. de elec. olim quisquis nisi forte prelatus non habito respectu ad preces admittat ex officio suo necessitate vel utilitate ecclesie exigente ut ex. de ecclesia et quali tutela. Si aut ad beneficium finem vel ille pro quo rogatur est indignus et tunc symonia committitur ut in c. de ordinatis. Si non nulli aut est indignus et tunc non committitur propter latus preces pro ... non sequitur i. q. i. quibusdam et ar. i. c. et hoc secundum Ray. non et hec ex. de eccl. nec tua quoniam in premissa debent esse distinctione in hoc secundum Gof. nisi quod in primo membro scilicet quando committantur precibus ... sic distinguebat scilicet quod quibus ... petere non potest eciam vel ... utilitate ad beneficium aliquod

habens annexa curam animarum ad hoc ar. b. q. i. institutionis i. q. i. ordinaciones ex. de iure patronatus per internas beneficium non sine ... prius non integrat et dignum se sentiat petere potest sine metu symonie ex. pro. ex. e. ad aures. Si vero sit indignus et eciam minus indigens peccat ut ibidem et i. q. i. clericos et hec dicitur beneficium simplex illud quod est sine cura animarum vel dignitate. Quod non videtur dicere quod clericus sit dignus vel condit quod aliquis possit petere potest nisi sit indignus beneficium curam animarum annexa ex. vbi quis dicit ecce mitte me. Dicit eciam quod ex quo quis est promotus ad ordines sacros vel et per ordinacionem vel quarum ... titulum petere potest certum beneficium licet habundet in temporalibus et quia respondeant eo quia iam ad statum esse pervenit et quibus reddit dicunt episcopi et ... de facultatibus esse putat opibus sic ... Sequitur videre de quarto scilicet qua pena symoniaci feriantur. Circa quod sciendum secundum hostiensem quod symoniaci puniuntur duplici autem et amittere cum nequaquam puniuntur ipso facto qui enim est symoniace ordinatus ipso facto est suspensus eciam quamvis ignoranter sit ordinatus secundum Ray. hostiensem Goff. et hec ex. e. c. at ... et symoniace promotus ex. e. tanta. Et quo absque ut se de pecunia ... executionem non sepe inhibitus et quo ad alios et ... scilicet in executione ordinis quod ... suum ... eius sit publicum sive occultum ex. e. tanta. Et vero regularis ... dominus symonie ... dominus prior sit in ipso celebrare potest. Sed dominus in ...

hanc cura

e

petor subaudi non prestitis tolle
ratus penitens pt etc sic subaudi
audi Sed hostiensis contra et ber ibi
por quia non presumitur abstentia pro
pendam iudicis ut cap. tollitur ob
lectio et de excommunicatis et suspen
sis qui excluduntur a participatione
sacramentorum || por. ius. qui dicit
penitens et sacerdotes hic tamen
ea non habet ut dicit goffredus de crimi
nibus etiam occultis non et me
diocribus notoriis et de iure ut
defectu huius cum crimina per par
tem prodantur impediunt executionem
ordinis || et quo ad se et quo ad ali
os ut extra de cap. or. c. fi. et de crimine
per eum || vn goffredus sic supplet
omnibus || et non pt tol. penitens
pt celebrare missa pt simatur
et pt alios delinquentes enor
miter etiam occulte ut mediocriter no
torie aliis etiam opponens ibi
ubi ponit glossa hic || nec obstat
predictis extra c. ex tunc ubi dicitur
quod est tutum || ... ordine ab
officio quia illud intelligitur quando crimine
est occultum ita quod prelatus non illud
sit nisi per confessionem et non
pt enim prelatus quem de facto officium
exequatur ut extra de offi. or. si sa
cerdos || Damasus dixit quod si
moniacus in ordine occultus est
suspensus quo ad se tamen notorius
non quo ad se et alios et quod c. ex
tunc loquitur de occulto et c. tanta
loquitur de notorio || Sed secundum hostiensis
sed dicit tamen aliquis doctor illud
quod dictum est prius scilicet quod tam de oc
cultis et suspensis quo ad alios
quando talis sit contracturus sententiam
sed licet quia non intrant per ostium secundum
quod dicitur ibi || qui non intrat etc.
i. q. i. ordinationes et ordo iudici
arius tenditur ut i. q. i. quod narra
tibus extra c. tanta quod ... hic in

telligitur quo ad executionem de iure et
secundum symoniacus sup. c. penultimas in
talis intelligitur esse suspensus
ab actibus omnium ordinum || non tamen
ordinis symoniace recepti et
percipiens administrationem in tempo
ralibus || hostiensis dicit ... et ubi
dicit de symoniaco in beneficio
notorio || prius aliquis sit symo
niacus quia in ordine ut beneficium
consulit fit occultum suspensus
ipso iure quo ad se ipsum et
quolibet temporis alios nos quo
ad alios ut extra c. ... absolutio
nis || veniens || ex tunc || prius sit
publicum prius notorium et ipso
iure suspensus quo ad se et
alios extra c. accusatio || quoniam
c. di. c. viii. hic secundum Ray.
Goff. non distinguit in eo qui
recipit beneficium symoniace sed
est occultum quod sit prius beneficium
secundum suspensus et quo ad se tamen
prius sit dignitas quod requirit ordi
nem est suspensus quo ad se et
alios || non quia tamen curam dignitatis
talis officium facti suspensi agit
et animas subditorum decipit
ibi dicit de beneficio tamen ab
... quod de bonis duobus ibi
Sed hic nota ut extra de elec. dil.
ecclesia || et de eta c. i et extra de fi.
pres. c. fi. hic goffredus || et consent
iens || simoniace aut extra c. sup. c.
penultimas in || De occulto symoniaco
in beneficio nota quod talis licet non
sit suspensus ipso iure tamen re
beneficium symoniace receptum non mi
trabit sine periculo nec temporaliter nec
spiritualiter || puta conferendo ordines
si erunt episcopalia ut dignitate
episcopalia ab aliis tamen beneficium
quod non potest symoniace suspen
sus erit || Sed queritur si ...

|| tollitur obstaculo de eo quod crimi
noti qui suspensus et quo
ad se i. q. i.

|| petor

|| symoniacum in occulto

|| pro ...

sup. in ... [illegible]

respondet quod hec et illa de
qua non constat per probationem vel co
fessione in iure factam. Item per evi
denciam que nulla possit tergi
versatione celari. Sed inquisitio de
eius crimine publicus, et ipse fo
excommunicatus unde extra de sen. exc.
ubi dicitur quod quamvis a spiri
tuali dignitate minus aliquis
detectus sint obtulisse. Ex eo
quod tempore se nomine anathematis
obprobrio condempnatum ac
participacione corporis et sanguinis
Christi alienum. Ex quo constat il
lum perpetrasse. Et ad id ibidem c.
quamvis sacris. Et c. placuit
Item dicitur quod talis non est excommunicatus
et d. c. respondemus secundum glo. anathe
ma non significat excommunicationem sed
separationem a corpore ecclesie. Item
non subditur in alia quod est 2 c. Et
enim quare per qualibet mortali
intelligitur hic specialiter inde
testacionem hominis dicitur tamen per quam
excommunicatus est et si eius condicia
est requirat. Et non quod si de
clinacio ex quo non declinat
hic non constat. Tunc talis de
inde suspensus alias ex quo eum
esse criminosum constabat. Et ar.
de elect. innotuit suspensus. Et
non declinat hic omnino perpetras
se secundum hic etiam occultus crimino
sus quod suspensus est ut ius. et glo.
predicta in glo. ij de c. quam
studet cuius omnibus dicitur quod quis
criminosus et accepto ordine
non debet ante penitentiam ecclesiam
intrare. Sed Ioh. ....
dicit quod quilibet ... peccator est
excommunicatus intrare per ecclesiam
ut ... divinis ... non
... hic non ... ...
dicendum etiam criminalis a iudi
... Ray. et gof. criminosus

in ordine qualitercumque sit indiretto
sunt sive criminosus accusacionibus
sive inquisitoribus sive denunciacionibus
episcopi et sit infamibus. Sed primo
ex de accusacionibus. Sed tertio de inquisitoribus || super hoc
extra de ... qui sequitur n. c. 2 q. vij
deponitur. Ray. et goff. Crimino
sis eius sunt ... c. ij q. iij c.
ult. et hoc est talis infamia quod
talis admitti non debet ad aliquod
beneficium. Ante tamen eo per penitentiam
dispensetur. Et in quo casu ...
...ma talis ar. ij q. iij § tales
tales. Et de excom. c. diligenti ...
penult. Sed aut dicit quod ...
... quod ... debet deposita
ut infamia quod ... de
... denunciacionibus per. et ...
tunc ad sola probacionem agitur. Et ...
... aut ... beneficio et dig
nitate secundum goff. ... accusa...
episcopi sed ab ordine et beneficio
... inquisitoribus non amovetur sed ...
... ... de cler. coniug.
... per denunciacionem et
... non possit agi ...
illud vel illud ... sed
dicitur. Sed aut distinguit
sic sed ... ordine per modum
accusacionis et ... qui ... ...
et infamatus ... eum iudex ...
tempus suspendere ab ... offe
cionem ... dicitur ...
sit aliud de ... accusa... ...
c. accusatio ... q. c. et ... se
...bus. Et dicit eum quod ... duo
c. ... intelligi de ... infa
matis. Alias non debet suspendi secundum
eum 2 q. v. ... si talibus ...
... sit suspensus ... ut
dictum est supra suspendere ... ...
a ... et ... secundum ... ex quo
sit occultus ... ...

& sic intelligi pt qd e sicut sy
monia ꝯ sunt si ꝑ accusatorem
pcd utriꝫ ꝯiunct sive ꝑ confes
sione sive ꝑ testes qr nō refert
quomodo ꝑſistitur clamet. i. ſ. q. debz
dispensari | & sic intelligi pt qd ſit
symoniaca. i. q. i. statuimus. i. q. iiij
c. fi. ¶ Si aut ꝑ modum ingressio
nis | aut id qd e ingressus e se
cularis | aut regularis | si secularis
qui beneficium sive acquisivit aut
ordinem | aut acquisivit id qd
moraverit & tunc si indiciarie co
gitur si dispensatione ut qd e in principio
aut sacerdotes & tunc dispensatione
quod de accusatione in quisitionibus | & idem
sentit hostiensis qd e de hiis | & id
tenet si vero erit symoniacus
cum ea ar. qd e in tractatu | si
non in bursa & ignorant commu
niam tenent | & de novo ꝯgrue
loco pro dimittat & in inferiori p
assignatur | ut ipso in alio loco
eiusdem ordinis collocatus | & qd e
de secularibus dicit | tum dicentes | &
recipientes sunt pena canonica
ferenti qd e prout tenentibus se pe
nitentia in fine ¶ Sed quid si ꝯsignet
quandam pensionem | aut nō ꝯsig
naverit et item recipiendis ¶ Res
pondit ꝗ sic recepti sunt re
manere si conditio ut pacto nō
intervenit | tamen ꝗ peniteat eius
de contrahentibus ¶ Si vero regulares
fuerint per modum simoniace
ad consensum veniunt | pena dispensationis
remittitur | recepti tamen in eo ꝯplum
generale | de mon. ꝗ taliter accepti
sunt symoniace | & in aliis monasteriis
strictioris regule includantur | aliis
vero qui recepti sunt in eo ꝯplum
generale | inquisitorum dispensatur
& in aliis locis eiusdem ordinis
collocentur | ut si nō possit p
in una ꝯmunitate sicut hic permittitur

ut in eodem modo ꝑ quas liberam ꝯsig
naverint ꝯmaneant ꝯmunibus se
dibus mutatis | & in sedibus as
signatis | sic hic in ipso qd e de
regularibus sit i. & consilium gene
rale | quando symoniace sicut hic dictum de
cimis aut sed super hic cum ꝯ
stando & hoc e ipsa constitutionum
de regularibus symoniacis ꝗ
licet utrumque dictum constet in
se sive executive ordinibus adipis
cendis agendis ꝯstituendis in modo
arctiori | tamen ab ꝑ novitate ager nō
possit ar. i. q. i. reputandis. | & eo
de accusatione inquisitionibus | & satis
intelligitur de ꝑpetua ad ꝑ
clausura morari nō dicit ꝗ
damnabiliter evagantur
c. de eo. cum ar. qd e de regula
si. ¶ Sed quid fiet de eo qui
recedenti si nō invenerit aliud
ordo tradat | dicit Raymundus
& hostiensis super id cum ꝗ ꝑ
veniat ꝗ mutatis dicat aliud
modum ab eo eiusdem ordinis
| quod si fieri nō potest commode fiat
salte ad tempus ar. d. i. valet
quousque eligatur de novo ut supra
& id fiat secundum hostiensem si nō potest ad
tempus commode mutari & collocari
ubi agitur de privatione ¶ Quod vero
intelligitur rigorem super dictum
statutum | in symoniace constituti
& in ipso pendenti | licet nō consistit
sic tamen in ipso iudiciali | quod
est edit. ar. de ꝑ illa dicit. cum
in symoniaca | quod nō licet de
quinque lit. quod dicit qui
rigor statuit nō dicitur in decime
in ipso iudiciali constet | ar. ꝗ
de electionibus filius | vel licet de inquisitione
sic est & cum receptis ꝯtra ꝗ
nō sine papa dispensatur
dicunt ut de monachis

abbates extendit, ns cogit tam
venditare monachi spualibus
mr abbates tpalibus habet inde ac
quisitis nullo pacto precedente
sed etia sola intentione ut etiam
dictu est supra. Vtrum ex certa
quacunq pmod ingressionis deg
da et non regularis. Rñ ho. q
vacio est quedam, quia in quisitione
secularis subtilitas non reqrit.
Et so in aliqui casibus exceptis des
tito non puniatur. Sed in quisitione
regularis de plano pcedit. Et
is de plano quaerit. Item simo
nastium non habundet sed est tenue
et depssum paupertate nimium
quid pecuniam dare pt et recipi sin
ne simonia. Rñ secundum goff. ray
et ho. q est nobis facit et c. qui pomo
matrimoniali tam conceditur pot
q possent h. et dicere illi qui
sunt exequendi volenti intrare
nos libenter et gratis te recipimus
admittimus, consortium spirituale, sed
tum bona nra non sufficiant
nobis et te portatorem unde pos
sis venire. Et sic pundas tibi
unde vivas. Dum tu h. non di
cant in fraude, et dicant si pro pretio
tunc enim si intrantes gferat
aliqua bona tpalia non committitur
simonia ar. secundum h. i. q. ii. qua
pio. si quibus per ho. thomas
aute dixit in pri. c. ingressum mo
nasterii non licet aliquid recipere vel
exigere q. pretium prime. Econtra
licitu pt accipere licet aliquis
aliquid si non sufficiat ad ho opus
monasterii. Similiter etiam licitum
est q aliquis pro devotione qua
ostendit mon. largas elemosinas
faciendo, faciliuses in mon. re
cipiatur, pcedit etiam licitum est quisq
hortatur aliquos devotionem monstrari
alia bona fiant pro inclinatione
... sum licet non sit licitum

exigere aliquid dare ut accipe
re ingressum monasterii i. q. i. qua
pio. Ibi non dicit q. parisi
ens talibus etiam si monasterium est
indigens non est simoniacum
dummodo tamen non fiat ppia ba
conferendis vel recipiendis sed
expensis faciendis vel recompe
sandis. Unde dicit q. licet q. prius
sine simonia et quantitate non ob
latorum, quia prior est tutior quia
hec ultima quia magis conveniens
vobis tamen vir ut quem doctorum
ut pquibus ea concedit non ob
aut pcietibus ex q est, quia ubi dicitur
paupertatis pretextu volentes
simoniam suam palliare. Hic enim in
telligitur secundum goff. et ho. qui non
sic caute pcedit, sed ins recipie
bat unt pretium et forum et ideo
committerent simoniam pretextu
paupertatis se excusare. Sed hic
pretextu non pietatis delinqueret
ex de dinor ex lib. Item ac
ray et hr. hic intelliguntur hic di
cebant in fraude, ut in qpelend
et ingredientibus quod intendant
dare per dum i. ne fiant dum o
nerosi. ar. ex. 16. q. vi. de
lapsis. Item obstat etiam q a
sufficientiis nimie fames
excusat de con. dis. v. discipu
los, quia tunc etiam sunt simonia
quidam si si non sit tanta necessitas
non excusat, in tantum pquibus est
necessitate. Item quid de mon.
ubi nullus certus numerus est
tam taxatus g. fratrum puella in
trantibus dz dare. Rñ secundum ho. q
talis taxatio reprobatur pout
pretio est. i. ind. in fine. Ibi pro pre
tio intelligitur. Ista de tali conven
tione simoniaca et simonia, ex c. ne cotes
ar. in tam non vo ceteris
sed ex pretiis recipiat et postea.

T

consuetudine sine hac rogatione extra eodem audi-
uimus et c. Jacobus. Si vero aut
omni queritione et omni tractatione
cessante illud quod est consuetum gra-
tis detur primo non committitur quo ad
eandem scilicet committitur quo ad dantem
hec extra eodem titulo c. si et habetur
et supra. Item numquid possit re-
medium super hoc adhiberi. Respon-
deo sicut hostiensis ut moniales puellas
gratis et sponte recipiant et si ita
pauperes sunt quod ei non possunt
in necessariis providere agant con-
tra eum ad alimenta ad que tenetur
ut dicitur infra eadem dominus vel
per eius mortem agant ad partem
hereditatis sue ut mandat desertan-
tes quod est nulla pena colligitur ix
Item quid si aliquis timens pati re-
pulsam dixerit abbati si nolle-
tis recipere dabimus mihi vobis terram
meam abbas habito consilio cum
fratribus recepit eum ignarus iuris
et cetera quia [illegible] recepit abbas
in [illegible] postea antequam
duit dat res suas totas ad
partem monasterii vel [illegible] primo et post
talis removetur. Respondeo credo
quod si intuitu alicuius promissionis
sunt recepti sive non symonia est
saltem ex parte consentientibus crimen
propter condicionem adiunctam spiritualia
pro terra recepit sicut dicitur
extra est. nobis. Nec potest iste remanere
de [illegible] mandatum nec data re perpe-
tuum sit intrinsece retinere tamen
ad aliud monasterium transire
[illegible] pia obligati sunt ad re-
ligionem ut puta si recedit et re-
ceptus est in monasterio [illegible]
et in fratrem. Quia hoc et quidam con-
fessio ar. extra de regularibus et trans-
euntibus ad religionem porrectum. Item quid
si confessa sunt quidam de tempora-
libus [illegible] receptis et recipiendis

D

et recipiendi omnino tacuit propter hoc
quod non daret. Si tamen postea [illegible]
de [illegible] utrumque non remanere debet. Re-
spondeo credo quod sicut non excep-
dente tamen quia tacitum intelligitur
non est nec [illegible] illicite pactum
transeunt [illegible] ei in saeculo
[illegible] tacuit quia
timebat repulsam [illegible]
Item quid si in persona [illegible] propter
recipiendi [illegible] ex parte abbatis
sed antequam recipiatur et antequam
ingrediatur petiit utrumque de
conditione apponendi et [illegible]
uerat, et iste recipi petit pro
[illegible] et illi consenserunt [illegible]
scilicet. Respondeo quod [illegible] secun-
dum tamen intentionis sit cor-
rupta. Si aut receptus fuisset
aut promissa receptio [illegible]
[illegible] renovatione [illegible]
[illegible]
sic fecisset. Item quid de regula-
ribus qui concedunt alicui quod com-
pleto biennio recipient eum si
[illegible] didiscerit artem [illegible]
ad [illegible] vel alia [illegible]
quod et [illegible] quod et clericus [illegible]
tum studuit in scolis theologie
vel alterius facultatis quidam
recipiunt talem sub predicta con-
ditione vel tamen volunt eum recipere
ad [illegible] elapso [illegible] com-
pleta conditione. Item quid de similiter
regularibus qui non vult [illegible]
[illegible] committant ei quod recipiant
eum [illegible] vel saltem [illegible]
[illegible] et illi ei committitur [illegible]
symonia et talibus. Respondeo credo quod
in [illegible] ultra symonia et talibus
[illegible] quibus [illegible]
[illegible] non [illegible]
hic et illicita [illegible] pacto [illegible]
[illegible] extra [illegible]
recipiens tali tempore [illegible]
[illegible]

ut recipiatis in utile consortium ad-
mittendo tale artificium vel tale
aut talem scientiam vel talem.
Queritur de eo cum fratres promis-
so de recipiendo ipsum ad certu
tempus vel tantum sub predicta conditione
tenentur invitare cum illi parti se
eum recipere. Videtur dicendum quod
promissum fecit votum ut se obli-
gavit illis admittendum. Sed promis-
sionem tantum fratrum acceptavit
vobis si tantum quando insinuatur
non tenetur intrare. Secundum vero fori
pendentibus in foro dicat causa de
hoc iudicabitur secundum presumptiones
allegatas et probatas. Item si quis
qui recepit promissionem vel ma-
ndatum ab ordinando quod non in-
quietabit super petendo titulo
presentandi quod simile secundum recipit
presentationem utrumque sed ... in ordi-
nacionem presentantis in presentatione
tenetur ordinato tamen assignare
extra de preben. episcopus. Non utrumque pre-
sentator presentator ipso iure suspensus
et per triennium a executione or-
dinum ordinator vero et ordina-
tus suspensi sunt sub presentatione
temporis a collatione et executione sunt
ordinibus sic suscepti. Dicunt Greg
se ap. meat. extra de eo qui per ... or-
dinavit et ... et intelligi secundum
hoc. Item decretum in foro penden-
tis in iudiciali quod de ... tancant
si ordinator et ordinandus ...
a presentator tale per ... in spe ...
et recipiunt quod licet consultum sit et
presentari non possit pena tamen ista
ipso facto a canone perimitur et per
ipso iure suspendit et. Item quero
licet remittere quod dat extra de etas
tamen ... vel etiam ... et iste ... pre-
satus vel ordinatus ... remisit in
... competet quod presentatorem
... ordinatorem ... pensionem

facienda quo modo quod non ...
tum suspendi sed etiam ...
ut extra de de hiis ... suspendit ...
extra de eo qui ... talis ...
remittit quia ... si adhuc
debet sed ... ... quod ac-
quireret si presentaret dicto mo-
do in ... remittere quod in
presentatore debetur et si iste sic re-
mittet tamen ipse quia ...
dispondet ... extra de
de hiis et c. ... et in merito
pena ... intellige
... sit consultum ...
... essent
suspensi et si dicant ... tali
promissione ... de
ponendo. Item si ... sine ...
non possit ...
... si de ...
tamen ... extra de hoc
... Item quero quod ...
non ... titulum et vult ordinari
episcopus non vult eum ordinare
quia titulo caret ... aut
alicui ... ut ... et eum ad
eundem ... titulum quod ille faceret
tenuit et ille promittit se quod si
eum ... non ... portionem ali-
quam in ... petet et illo
presentante ordinatur ille. Queritur
utrum ... promissa sit ... Res-
pondeo ... quod talis ... eo
... dispensatum
... ad ordines suspensos ante
... in suscepto ... or-
dini secundum rigorem ...
extra de ... et ...
...
... esset ut
... Item quibus eum ... dispen-
sabit ... quod solus
papa ... ordine
ordinatam ... collatione ...

ꝯ puniatur ab executione pdcim
inm nouerint se suspensos extra
e siquis ordinauit| sunt tamen
uero per eum eo episcopus dispensare
ut ministrent in ordinibus ante iam sus-
ceptis || Set numquid sit symo-
niace benefitium dimittere ad culpa
superioris| Respondeo ut extra e. de
regularibus| quod de regularibus te-
nent et quod dicitur extra e. c. [...] et sequitur
tum est supra| Et ut ammittat
non sunt per electionem pape| infideles
uel admittent in manibus suorum
prelatorum ar[gumentum] extra de renuntiatione c. 1.
et admonet| quod si nollent de ipse
[...] dare [...] quare non
dimittitur nisi ablatum restituatur [...]
q. vi. sicut|| Quero quod papa sit
symoniace electus| et probata sit
symonia numquid ipse deponitur|
Respondeo non ar[gumentum] ii. q. v. [...]
et [...] di. siquis pecunia| ubi dicitur
quod ille qui est in papam symoniace
electus non habetur apostolicus| quia
loquitur de eo qui non est a cardi-
nalibus sed ab aliis exigenti po-
testate non canonice electus est
non ipso c. siquis pecunia| intelli-
gimus tamen per cardinales
electi ut de sy. ut di. [...] consti-
tutionibus [...] predicta
|| Set numquid papa possit committere
symoniam| [...] ta-
lis [...] quantum in aliis [...]
consistit| rebus enim ecclesie non sunt
eius ut dicitur sed dispensator [...]
bus| sed [...] aliqua in spirituali re-
ciperet aliquam pecuniam de red-
ditibus ecclesie symoniam commi-
sit| et [...] pecuniam reciperet ab [...]
[...] ne de redditibus ecclesie || Se-
quitur nunc de [...] de resti-
tutione symoniace accepti| Circa quod
[...] et [...] que decipiens
[...] symoniace tenetur renunciare
benefitio et restituere omnes fructus perceptos

et quos percipi potuisset| stat possessore
sufficienti diligenti| [...]
sit res aliena extra de restitutione
spoliatorum| [...] est [...] sciente
et consentiente symoniace [...]
fuit| ut si [...] eum [...] non
[...] non de [...]
sed [...] de [...] tenetur et
[...] non [...]|| [...] possi-
dentis [...] tenetur ad omnia
dampna et fructus percepta et per-
cipienda| ff. de rei uen. [...]
[...] | et [...] titulo
[...] non [...] iusta causa
possidendi| ut tempore [...]
et similia [...] titulo [...]
talem quod pro titulo [...] ha-
bendus [...] si [...] legis [...]
sit [...] C. de ag. et cons-
[...]|| Hic autem intellige de
fructibus [...] sunt deduc-
tis expensis que facte [...]
[...] et [...]
di fructus|| [...] deduc-
tam [...] fidei quam male
fidei possessore| ff. de petitione
here[ditatis]|| [...] capitulo [...]| [...]
de fructibus intellige quos in
expendit [...] utilitate
ecclesie [...] C. de
neg. [...] sicut [...]
quibus|| [...] restituere pecunia
[...] symoniace accepta [...]
[...] ut [...]
[...] de restitutione debet [...]
dedit| sic intelligitur ex [...]
|| Si autem [...] duas [...]
[...] dereliquit| [...]
[...] data fuit [...]
intelligitur ex [...] de [...]|| [...]
[...] si [...] pecuniam dedit in
[...] non [...] sibi
restituere| [...] causa
quia [...] dedit| [...]
tamen [...] ecclesie| ut [...]
[...]

debz ei restitui ne sit onerosus
monasterio ad quod transit et hic
noi etiam sive sint ho. i su
etiam dicit etiam ho. i glo. sup
cum q de hoc q id nisi inde fit a
deo sit paup q no lz eius vi
uat. Verius si q sufficiat. Et
etiam ibid q si dans errant
i nisi subuenit ei restituit
ex e recentib. addit aut ray
et quent ideo lex ex e de hr
ust. ult. glo. q qui transit de io
mon. q simoniace intrat ad a
liud mon. in debz ei pecunia re
stitui semper et possessiones sal
tem quo ad usufructum illi mon. ad
quod transit ut sentit lz omnib ita
habeat emolimentum et loquitur i q in
simile 16 q. vi. de lapsis et i q
i si quib rapuit. Et ille usufructu
tus statim eo mortuo erit eo si
mili rediit ad ipsum mon. Sed
quid fiet si abbas et totum colle
gium sint inculpa. Respon. Ray.
et ho. q si sunt data pecunia n
dz remane penes mon. sed si mi
se fecit indignum eo sed sm dispo
superiorib et paupib vel alti
mon. danda. Si no possessio
sint data dz simili aucte su
periorib alti mon. dari et eius
precium paupib erogari. Si aut
no sint inculpa totum collegium
sed solus abbas et aliquib de col
legio delictum psone redimere
non dz in eius et mo. dampnu
sed pe illud quod datum fuit rema
ne penes mo. Ideo et psonam eo a
eius simoniace fuit acceptum ita
tam q quin pe si quos ille
sint i culpa illi qui habeant
quomodo q si quib elerg secular
dedit pecunia epo pro bene
ficiando uel ordinando eum de isti
pecunia sic accepta Sed
debet ei pro habendo bnfic

restituti dz de utilitate ecclesie
vel prebende quam sic habuit
ipso amoto et bnficio illo in su
facte. Item pro habendo pecunia de
dit aliquis secularis collegio
tunc eum debet sine dolo pro
dictum sunt supra de pecunia ab
bati et monachis data. Si
aut eam pro ordine habendo et
ipse no habebat bnficium eccle
pastorem ea pecunia dz dari illi
ecclie cathedrali in cuius ...
unig sint accepta. Si aut
habebat bnficium ad cuius titulum
ordinari gratis debebat aut
si dedit pecuniam pro aliquo bn
ficio obtinendo ab epo et alio
plato ecclastico tunc sicut supra
simoniace alius plati et
eius ut prebende sic acquisite
pecunia reddi dz pstim i usum
huius eccle et pstim i usu huius
eccle et pstim i usu huius eccle
et pstim i usu illius. Item
siquib eius ut mo. bona pia
semper offerat sine pacto hac tam
intentione sed ut pro his tpalia
adipisci possit spualia non
datum q alit. Item et indistincte
recipient eum in quo talis e
recepto eit simoniacus et insup
talit accepta erunt restituenda
Ro q tam illi qua isti sunt
simonia quia sola voluntate
committit simonia ut dictum est sup
eo pn in huius tituli. Et sm ray
ne ille sic receptus tenet re
nunciare. Nec sic recipiens talit
accepta tenetur tunc restitue. Sed
huius simonie mentalis ab
solutio digna penitentia speciali ex
e mandato. Nec sunt aliquos
qui accipit pecunia eius ipsa
plenam restitui dz ei q pecunia erit

Tertio in re data per dimitte. Item si aliqui alliciant aliquem per mancipes et fraudes ut intret monasterium ut faciant inde magna pecuniam licet in multis monasteriis recepta, tamen quia hec debilis sit descendantur qui potius res dant per illud. Sed cum sedi sic intelligunt xxi q. iii. constituit. ¶ Ad hoc non quod platus ex quo queris aliquid ab ecclesia pro symonia reddere debet duplicatum tum esset autem inmunitas censor quem vero non professione reddere debet quadruplicatum i q. i. conuenticulis. Conuenit dicitur quod pro obtentu officii sibi quemque extorquet a quod abi vito quicumque dato xx q. i. militiae. Quod si persolverit sit de pena clericorum. Tanti autem debet exigendum i q. i. sicut si quis episcopus

6

¶ Si queritur unde debent fieri quod dispensari et per quos tum symoniacos adhibeta ita ego sum. ¶ Utrum quis sit promotus symoniace vel symoniacus

¶ et symoniacus est

est symoniacus ut symoniace recipiens mitte fra in ordine vel beneficio symoniace promotus et non symoniacus est quibus ipsi alii pecuniam pro eo dedere vel promittente ipse tamen ignorante. Non per quam tamen ad eius notitiam peruenit habere et ordinatus vel beneficiatus

ratum

symoniace non promotus et symoniacus esse quod ipse vel alius pro eo ipso sciente vel per quam ratum habente est ordinatus vel beneficiatus. ¶ Cum promoto per se et symoniacus in ordine episcopus dispensare potest non esset est quod non inferius. ¶ Sed pluribus papa esset intrepretatum extra. Si quis et de ordinibus per tres liberos in glo. vj

¶ Sed unde papa dispensare

potest cum tali non dispensare ordinem male receptum nisi quam non quod symoniacus sint quod patitur i q. i. ordinationes. Item et innocenti non purgatum cum impotestatem ... quam non quod alienatis extra eodem per hoc potest dispensare quia venienti potest purgari re ... capitulo fuerit remanere. Sed de ... sit tamen ... non glo. alia causa ordinationes.

¶ Et unde fide pecunia symoniaca sit ... Responsio i q. i. non est pudenda inglo quod non de ... i q. vi. ... xii q. ii. ... ¶ Quando de pena symoniaca ... quibus ... de fi... facere potest ... Responsio i glo. predicta quod quod ... non ... fructus loco ... de ... ut ... ¶ Cum symoniace ... ordinato non symoniace potest episcopus dispensare i q. v. ... et de symoniace ... in glo. et ... sicut ... extra ibidem ... quia sicut ... se symoniace ordinatum ... ordinibus ... ad ... se ... symoniace ... i beneficio et ... alia ... putant hec locum i ordine. ¶ Si dicatur quod talis non ... executionem et nullus ... quod non ... Responsio ... in eo ... deponi ut ... aut ... ordinato non symoniace ... potest ... sit ...

cum ... alia i q. ... episcopus ... symoniace ...

epus dispensat ar. ex. e. tit.
Cum promoto non promouere
ad aliquam dignitatem non promo
motus secundum aliquos potest epus dis
pensare secundum aliquos ar. ex.
e. de regularibus secundum non ali
quos indistincte standum e. illi
ex. e. quam per opiniones pri.
esse secundum ray. quod verius secundum eundem cum
tali potest dispensare non tamen ep
ficiam aliquis platus e. ut
tam dum tamen ipsi non sunt
ptiores promouere tunc enim non
potest hoc. deberent primum ex. e. di
ctus non dicit eo casu sed p.
melius gradus scilicet promouere tunc
potestatem eligendi amisisse et
alii qui non peccauerunt acquisiuis
se ex. de eler. bo. me. Item
quid de eo qui per aliena sacris
religionem intrauit aut bn. secundum
aut ordinem obtinuit nec statu
eis statuit contrauit scilicet in or
dine recepto ministrauit et or
dine alio recepit quis cum
eo dispensabit Respondet host.
quod hoc epus possit cum tali non
e. promotus licet vero grauius de
liquit non tamen de abbate
vel ca. edit quod circa ordine dis
pensare possit quia hic eius
concessio non recedit Item de
forma ex non promoto ad ben.
sicut non promouendo distinguit
secundum ho. in sum. extra de eler. ex.
de vitae pro translationem recolo
pi. scilicet quod si benefactum illud erat
primus tunc pro libertatem eius
resignationem potest illud retinere
ex dispensatione epi vel ca.
tum consensu epi ex. e. de simo
nia e. de eler. Si alius v.
. . . vel potest dici secundum glosam
. . . ex ministratione quod cum
. . . pensat si dicit talem

per dispensationem epi quia epus
tunc eo dispensat de consue
tu. i. q. v. pn. et dicit ideo
quod e. si plationem dignitatis et a
liorum enim dicit simplex bndm
quod non scilicet curatis ordinare cum
nepotem ut supra vero ar. ex. tertio ca.
aut nunquam alius in glosa vel dicit
quod in cura scilicet huiusmodi curatum
ordinare cum nepote prius pla
tionem dignitatis potest epus in
hoc casu dispensare scilicet quid
pro dignitatis ei cum nepote non
potest ar. ex. de preben. c. ultimo.
Si autem est platio uel dign
tas subdistinguendum scilicet quod per ad
epum sine aliqua communicatione
venerit et proprio motu consenserint
huiusmodi postulantes ut eius consume
tiationem admittat sua renunciatione in superiore potest cum eo dispensare
epus sui Si tamen utilitas uel
necessitas ecclesie si hoc requirit ar.
i. q. v. preterea et c. quamuis ca.
pitulum et ar. ex. de eler. si aliquis
ad omnes sequi Si non in mo
do conuentum uel vacatus sunt
et timore probationem i. indirecto
confessus sunt non potest epus a
illa inter et i. illa narratione cum
eo dispensare Sed potest alia
inter ut ex. e. c. nobis ex.
de eler. si aliquis in prim. et
secundum hoc intellige i. q. i. erga
i. q. v. preterea et alia similia hic
autem dicit ras. esse ven. quod promota
aliquis e. ad plationem uel dig
nitatem per collegium Si eli
gatur per aliquem uel per aliquos
ius patronatus habentes credit
quod epus dispensare possit
quod per resignationem iterum eligere et
et ideo dicit si non constaret
de symonia nisi per confessi
one occulta in foro pnali
scilicet tamen confirmationem electionis

Vel dic breuiter secundum hostiensem quod in sim-
plici beneficio dispensat episcopus
cum causa et sine causa. Sed
tamen hic oppositum multa facit. illa
scilicet ex in summa de. Si aliquis in
fine. In dubiis autem dispensare
potest episcopus etiam illa parte si hic
acquirat necessitas ecclesie ut in c.
presumimus. Alias non potest in causa ut
in c. si aliquis in prima. Si autem
decretum antiquum presumitur declarat
quod in c. si aliquis. Vero constat
celestinus in c. nobis fuit in
¶ Cum symoniace non ad beneficium
promoto et symoniaco secundum
ray. gof. et host. solus papa
dispensare potest et non alius.
nec in eius beneficio nec in alio. sed si
remanet in seculo et cetera secundum
¶ Ray. extra de regularibus. secundum
go. gof. et host. ar. in c. nobis
fuit in summa tamen conferri non
debet secundum goff. ad curam prouidentiam
sine ad causa in curam prouidere.
potest. scilicet de symonia c. promoto
in quo casu est quod episcopus dispen-
sare potest ut dictum est supra. Sed
referri debet ad tamen de symoniacis
qui ponebatur in parte de sententia
decreta. quod intellexit [illegible] sed
ibidem secundum hostiensem episcopus in tali
casu in duplici nullo potest
dispensare. Sed in simplici
forte preter instante necessitate
ecclesie alias non. Symoniace autem
hac materia facit. nota extra de supra
de symoniacis. scilicet quod ignoranter
symoniace promotus remaneat
in ordine sic recepto per dispen-
sationem episcopi. 1 q. 1. presentium. Alias
aut ordinibus et beneficiis non
symoniace habitis et sine dispensatione
manebit et noua beneficia acqui-
rit nouos ordines recipere non
potest sine dispensatione [illegible] in ordine

symoniace habito. Sed salua est
promotus c. 1 q. 1 de ordine
a symoniace scienter ibidem
dicit et aliis in beneficiis aut
distinguit sic scilicet si quibus ig-
norantibus obtinuit symoniace pro-
latum non potest episcopus dispen-
sare ut habeat illam sed in priori
beneficio potest sed dispensare non
potest ut ad maiores ordines as-
cendat 1 q. 1 c. 1. Symoniace
et idem [illegible]. Item
episcopus potest dispensare cum eo
qui sua voluntate sine intentione
[illegible] occulte symoniace
quia non venit sed prohibitum
[illegible] ex [illegible]
etiam ex toto per [illegible]
[illegible] extra de mandato
Item secundum ray. episcopus dispensare
potest cum hiis qui [illegible]
prouidendis scilicet cum eo qui ordinem
uel beneficium obtinuit uel [illegible]
[illegible] symoniace ordinis [illegible]
[illegible] et cum eo qui carna-
libus precibus interposuit [illegible]
nulla interueniente conditione
uel pacto et cum eo qui recepit
ordinem symoniace et ordinis
etiam uite suscepti et cum
eo qui recepit beneficium symo-
niace per quod [illegible]
ordinum exercendo. Cum uero
fuit uel reddit consensum eius
ordine uel beneficium contulit
[illegible] principaliter pro obsequia
uel carnales preces interpositas
[illegible] uel ab alio pro digno
erat [illegible] quando
[illegible] illa symonia [illegible]
[illegible] quia tunc huiusmodi [illegible]
[illegible] alias pro digno [illegible]
[illegible] Sed penitentiam [illegible]
[illegible] 1 q. 1 [illegible]
non nulli extra de mandato
[illegible] in quo casu episcopus

¶ symoniace (margin)
[illegible] (margin)

recepit beneficium symoniace per
quam resignavit. Sicut in or-
dinum executione in ea et in or-
dinum receptione dispensare
poterit. Raymundus vero quod non vi-
ri non potest dispensare in bene-
ficio recipiendo, scilicet nunquam proba-
bile quod nec in ordine recipi-
endo nisi intraret religionem. Sed
cum favore religionis episcopus
dispensare possit si symonia
occulta esset. Si autem manifesta
vel diffamatus in illa esset, non
posset. Summa si diffamatus esset
hunc admissionem preter ut patet
quando diffamato iudice dicitur.
Sed nunquid episcopus dispensare
potest in symonia commissa circa officium
mortuorum, benedictionem nubentium,
sepulturas, confirmationes, vendicationes
fratrum, vasorum, sive vestium, bene-
dictiones et consimiles species
symonie. Respondetur hoc quod sic
secundum Ingenium, quia pacta
sunt cum quod non potest ut extra de
sen. ex. in ipsius in c. i q. i. er-
ga. quia loquitur de symonia
in dignitate, sicut extra e. nobis
insinuare. Secundum Goffredum autem dicitur de
supra dispensare posse debet
intelligi quod non simpliciter, sed ali-
cui fortiori eius ipso ignoran-
te fuit pecunia data, vel super
deliquisset preter dispensatione
indigna esset, ut extra de cle-
rico non ordinato i. et i. q. v. presentium et
hic ut dicit Raymundus dispensaret
papa vel successor illius episcopi
aut alius iudex ordinarius in
illa, puta episcopus in cuius diocesi est bene-
ficium, inferior alius episcopus vel
etiam archiepiscopus. Secundum Raymundum ad
huiusmodi dispensationem laicos generalis
sed hoc dicitur intelligi. Secundum Raymundum quod ar-
chidiaconus decanus etc. non possit
[illegible]tionis subditorum suffra-

gancorum audire, vel non. Quia
non sunt ordinarii iudices corre-
ctionis in casibus expressis in
iure antiquos non est iste. Ad
hoc non quod secundum Raymundum in symonia co-
fit quadruplex dispensatio, scilicet
prima quod non habeat laicam communionem
in quo dicitur laicus in parte nudarus
prelationibus magnis ut pro pe-
nitentia in ecclesia alia remaneat
in ordine suo maiori, ut etiam
in eadem ecclesia remaneat sed in
inferioribus ordinibus maior
ut est in maioribus in eadem exequatur.
Non tamen habeat prelationem i. q. v.
c. ii. Item secundum Goffredum dispensatur
alii semiplene, scilicet ut possit
in minoribus ordinibus ministrare, extra
de clerico ut. vo. c. ii. i. q. i. sepius.
Secundo plene, scilicet ut ad sacer-
dotium et non ultra ascendat extra
quod clero c. i. et i. q. vii. Conce-
dentibus plenius scilicet ut episcopus fi-
ualeat et nunquam ultra et di. nos
consuetudine, scilicet ut ad omnia dis-
pensetur, xxiii q. ii. ipsa pietas. plenissime
Queritur vero de quo scilicet de
symonia specialiter prelatorum
qua committunt circa subditos ut
circa suos per cuius annos concedendo.
Circa quod secundum Raymundum quod aliquis pre-
latus sua prelationem iurisdictionem
officium vices suas circa ea que sunt
spiritualia recipiendo non dicit
ex pretio concedit, nec locat. Huius-
modi autem vero est triplex prelationes
quia hoc nominant subditorum
et subditorum iudicio prout credit extra
c. iii. Item quod vicarius con-
stituit ei vicario admittat. Et dicit
extra de off. vica. c. ult. et illa
quod prevaricata pecuniam dat vel
accipit symoniam committit extra
de symonia ad nostram, spiritualia
enim vendi non possunt ut habetur ibi.

c' z iudicatis z spiritualibus l. q. in q.
cmulte sunt z uende gastaldio
natus uel yconomatum . C . sy
moniacus 1 q. 1 presquibus etc h
q in salua or | omnis eius ptas
omnis iudicatio adeo e z spil
esse uidet' | z e tercium | sm hec
q sequib' dct permutz ut yconomo
ucat' d imper ac ptate ac ro
re aliorum cuitatis symoniace
Circa tacio e qz cu platus q
tis debeat uendicare l. eq. d n
parte | medicum cenale constitut
in q dm z legem offendet pi
q in cum vice || Set con sic duo
sunt para quadam ad symoniaz
committenda, in spiritualia ppetua
rmitte ad tempus ce ex de symo
prelaz | z de cons eremeb | z in
spuale cum consensu epi pt sic
annos tempus iudicatoriu remitte
ex de rlig do constitut || Pro
platus similiter libertatis indul
gens p temporalibus que remit
tit tempus f retinet ex de re
ptis cum venalibz | quod symo
r redime pue rl redime pt p p
placet ex de temp quanto | p
temps i pro non inducat vicium
symonie | quia no simpor ut
iudicio remittatz | qz sic esset
symo ex de tusar p | Set ut
antiq subiectio compleat ex
de tens oib ana | z libertas p
stita ostendat ex de suplis r
reprimqz || Expdictis patz q
ls q in iudicium recipt permutz
pe ea dare no dz | Simo no lbq
iudicium aliam committit pt
q debz ei dare palam in equa
ta pte nisi l quota ar . oppos
sum ex de off. int recta z de
ap. puenit | z talis hebit cura
animarum z iudicatorz delegataz

s no ordinarium s ad tempus
no imppetuum sm vicarius
constituitur ac n ppetuum qm
tradiutor ppetuus dat' ut
l dictis ppi . c. || Set in qua
litz aliquam plato sua ecclam
aliam platu sub anno cens
concede | quod no uidet' p | Circa
quarta quinti lib' de ecclesia
sunt | z p eiusd scz zm sig
pendet' p eam cult ad sic
respondet' Ibid q in ecce
de multis | Dici n collacio ma
lignarium ps || Dimi ec mult
Dicitur etiam collacio fidem
de con d. 1. | Etiam etiam de
ambitu minori de con d. 1.
de fabrica | Dicit etia compo
p 1 q 1 l etia | Dicitur etiam pla
tua ipsius ecce ex e c. iij
cum predicta ysta | z ec no etia
pphibet' sub anno cens con
concedi ut ibid | z ex de s
non patit | quia n condicio
ls pphibit | Dz etia pr acq
cmitti d 21 q. ij. symonia
| Dicitur etiam ipse obuencion
appenence ecce | z ex
sue ex e c fi . z iste ueni
pnt ab ea qui lz eccliam i
titulata uel commendata
sub tempus certo | intuendi e
parat ut ibid | no ob . con
dicio statuto ut ex de lata
ura | z sic usqz ad tempus
certum z modum no imppe
tuum et ad tempus certum z modi
no imppetuum n ad tempus no
modicum | Dicimus certiaz no
tradat ad firma laico arg
de eta c vij | n medietas a
con tempus pt cam tradi s
culari clerico ex e nec cli sim
institutan | Set z mediante
pt monarchis ut ibid |

uendi pt etiam hr uo lauco r
ligioso ar c p sit e d de deri. q
uis sit qnus ordinis sz no hēat
spualem administracionem. quia
illam hēre no pt ex de consti
tucionibus ste mane. & de rebus eccl'
no alie. ita laicis. certas etiā
uel oblaciones recipe p. q. 1. qua
dolens. 2 2 c. fi. concluderet di
ci q talis puit i eo quod talia gradus
hec potestatē cum odibus laicis q de
spualib; re nullatenus intro
mittant ex de arbi. cotingit
sit intellige ex de deci. quamuis
2 c. quod decimas. uel cōsuetudine
aut ex epi uel alia pte ut de
sic go dic q fructus ecclie ve
di puit lauco. no tam admistret
si ponit alius a alius ponetur
qui h reddet ar ex de loca uera
cuius fructus et spualibus puē
niant iis ti puit spuales
vm puit uendi. ita ti no puit
c. uendicionem ps locacionem ista
nichil admistracionem spualē ex
d rep primo ad conclusionem. Item
si quis plis fructus ecclie sue ius
ad x annis statim percipiendos
cuius septenium recipiat & medio
pcq decedat. numquid successo
suos tenetur uenditori. Respondeo
quod sic qua. hec sūt p
sonalia. contractus de ipsis p se
nas concedentium no excedunt
ar ex de preben. nisi cum clericus
a perfectam uacācio compat. Item ipse
ex ōi quae tempus ultra suam uita
locare non pt. unde sic conducit
tor expensas circa rem ipsam
fecit. sibi computabit. quia illu
mod posse computare debuit. Item
loca. & conducit si quis domum
forte tamen ad hoc fructuaria
uel expense respecti al ex de
. . . et no alt ad audiam
[illegible] coll. Item aut hic. z.

Ser ex d c. quod. cedam si pecunia
in utilitatem ecclesie sit conuersa
nae ter uel reddat pecunia ut
locatio sit cassa. ar ex de sol.
c. 11. al. q. ex de prar. c. 1. & in
puts sibi is qui pecuniam dedit
nisi forte impetrauit ex apri
cipe spali priuilegio. ca forte
aliter uel peregrinacionis ter
sancte uel alia causa ex de
iugiter sup specula. Item si uero
aut sup. eccl'am dicit q si
locatio fiat noie ecclie & uti
lis successor tenet ex de solu.
fue c. 1. Item uerius si utiliter
fuit noie suo locauit no in
tendens ecclm obligare no
tene successor. si uel hec cuius
2 q. 3 vm. i. inst. ar pflato
cuius. Item q successor tene hec
rectū q. z ap decessor fecit. Item ca
nonicus cum. plebendarius numquid
locare pt prebenda ultra tpa
uite sue. Item quid si quis obli
gz fructus ecclie obuenciones &
omnia ad suā eccl'am ptinencia in
quod tenet gnod uincūtonis
preuisionem hēat etiam. Res
pondz ho. q sic nisi sit capitu
lum no debeat specia uendi
ut cum de cetera sit nec tamen tam unius
pstatis tenetur tacite & plura a
lia ut de iure. numquid plus po
test fructus ecclie uacantis re
dere. Re no. sz con. quia ut
dictum e hic pt intitulatus qui
e minor. ga & platus. Re no se
quitur. et & inhor platus e im
nor. na platus non habz ius
inre. i. infructibus ut xvi q ii
si quis eapis. & hz nota. e ginus
consule ex de preben. platus. Item
d pecunia dat. gratificaco
e ii monet ut inst. de mandato
Et fi. uel ut primo conpdat.

de c. penultimo intitulatus autem ius licet in re | predecessor quamdiu vivit potest vendere de re temporali tamquam contra extra de pre. c. ex. c. si | Secundo prelatus beneficium aliquod spirituale conferat alicui parentibus vel dantibus pecuniam | Primo si prelatus non petat ante donationem parentibus sed aliis & ex donatione recepit pecuniam eos per privatum symoniacum est | Si vero ante donationem prepositum tradat ipse an dictum constituit quod parentibus illius beneficium detinetur ad tempus per causa iusta & nota | Et hic licitum aut committit in beneficiato ut cum mediocritate quam conceditur parentibus & dicitur illicitum extra ut ex de vi pd. do. in consti. ut nunc i. fi. | Et si aliquid vero vel ecclesie prelato conditionaliter vel concedenti fructibus extra ad tempus concessum per pot committere | Recepit tamen tamen & pro aliquid patroe & episcopi auctoritate intervenire extra de off. ut adh. | Et tamen ne tum duo committendo extra de e. prim. ad gaudet | hic autem prohibetur & ne intelligitur xi. q. i. presumpsi | vide etiam quantum committi possit ad tempus prima modicum p episcopi auctoritate confirmandi vel ne cessitate dirimente extra de mag. quedam | quod forte potest admitti per unum diem ut per paucos dies | al. quod xvi. q. i. frequens | quia nec reditus ecclesie potest pignorari preter auctoritatem episcopi de con. di. v. | ne in totum prima in decem committere ff. de of. preside legatus | licet in quibusdam possit ff. de iudi. cum in preto. § i. ceptra | de primis | omnibus | Et supradictis colligitur quod vendi ac emi non potest ius percipiendi

fructus ecclesie quia illud est spirituale extra de symonia | non satis & de rebus ecclesie non alienandis | ad audientiam | sed ipsi fructum sunt temporales possunt vendi | non quod a prelato qui ius habet conferendi sed a beneficiato quamdiu ipse vivit ar. quod ut hic. ex. si dm. & si s. fi. | Ad hoc nota quod ubi quis iurisdictionem aliquam per pecuniam acquirit | ab officio sic adepto arceri & removendus quia non potest conferendi prelatum ut qui libet in eo in quo delinquit puniatur ut extra de mag. c. ii. l. | Et quia depone de ii. dm. qui ad tempus susp. dr. i q. i. quisquis
8 | Recipiende de dote ecclesiae sacerdotibus dicendum dicenda licet licite committitur symonia specialiter quando pecunia | & circa hic quare plura sunt ut religiosus & monachus possit & debeat vel nigrum assumere | Pro feminis talibus aut ingressum monasterii est appellandum aut mitti apud sepulchrum alimenta ab eo ad quem pertinet & c. & admittenda sunt i. q. i. moderna & c. sunt non sola | Dummodo tamen a prohibitis abstineat scilicet | cum enim specialiter prohibeatur religiosis de aliquo scientie extra ne cle. vel mo. magno | vide hic contra d'alius | extra de purg. nonne | maxime de theologia ad quam indistincte debet admitti superiores inducunt ad hoc extra de s. pres. specula. | hoc etiam exigit animarum salus & utilitas quibus et ibidem officii de prelatis symoniacis potissime de abbatibus monachorum obediencium ...

A. c. non ex. prl.

no tm cotilitas ppri monastii
s; gnalis ecclie 16 q 1 monach
chus | ptea si monachus pre
tus vite vite stie qz e ydoney
quare no ponet melius in ca
thedra q secularis cleriq co mi
nus ydoneus sit s. m. Gris ar
x. di. multi sacerdotes | Adm
sus p vi q 1 doctos | z in ca
sequentibus | maxe cum gtib do
ceant | z sicut tn eccie kathe
drales refundi valeant | vn no
sunt psit s. m. latan. z gnale
gplu x° de mag. c. 1 z pen
| non obstat q s. m. Ieron monachus
non docentis s; plangentis
hz officium | s; no dz grafe s; pastor
16 q 1 monachus | z mult c
sequentibus | q illud z com nisi
eligat ad illud offm | ultra ab
quum rdom aliquid petiuit
acquirit ab officio sit adepto et
acleo z ydoneum | concedens
pote consensum plua | ut qmlibz
co inquo delinquit puniat
ut x° de mag. c 1 z 6 | z qm
depont 81 di dem | qz ad tps
suspendit 1 q 1 quicunque.
| Vtz mgr a scholaribus possit
lenar collectam | Ro dicunt doc
tores indifferenter q sic si non
recipiat salarium de pubco | q
no tez ppriis stipendiis militare
ac 12 q 11 quumqz e c ex
clesiasticis | io statutu e q in
omnibus locis in quibus sufficiunt
ecce facultates siue sint ka
thedrales eccle siue alie pona
magr in gramatica q petentis
beneficium assigne | ubi fructus
unius pbende recipiat | no tam
ppr hz q testimonium fiat x° de
mag. q no nulli | s 1 q an
tiquitus in omnibus monasteriis
x° tit. om. de kathedr.

ex. statuitur sint x° de mag. c 1
| Intelligendum aut q mgr q pla
bore suo in gnarum scientia | pt
acc ipse petiuit | vn p ut z z
ratione ecclie | q tibi tamen dz dua
stiam aliquis qmittet symonia
| q studium z domum di | vn pp
epos | q possunt scbus i corde suo
dicit ibi q studium z domum dei
math x. dicit gratis accepistis gratis
date z pn z e di | noli vc
de psyrsum z doctrina z intelli
gentia | sic distinguebit allegata de
an | Vtz s. m. de scolis. de ic ut
gsuetudo colend non valet gre
de scholaribus colendis | in pe
cunia si data vel equo dictu
no colend concedit colendis
p pecunia | Nota rap q symoniam qmit
tit z addit rap q si mgr pe
cunia scholaribus consentitet
cessare aliq die a festo | a laborib
bus ppr recreationem | prout fieri
solet ab antiquis | no esset pro
s; lucrum turpe | Secundo si ab eo pur
ta recipiat aliquis mgr i cano
nicatum ut teneat scholas | vnde di
cunt hic esse symoniacum | q
omnibus pactis cessare debz vaca
te tam pbenda illud omnibus possi
si annecti x° de plbem pigno
hic nota ergo b. x°. f. eod no nullus
| s. m. h° notat q possit tali
pacto recipi q pmutacio | fiat de
spirituali ad spirituale pmu. adq.
| Nota quod ctr q sub vi nec
suo canonicatu qui pbenda
assignaunt mgro si no eli
gant | Rnd non ut di kor nec
tante gnaliter q nc beneficium vacat
di | s mag i x° c. q no null
lis ct cit si fructus ad tps
ti m supplear. x° ut beneficia ecclie
ut in m | Vnde sine pbenda.

paret. Et secundum Her. oportet
donum, patet quod de preben. dilectis
ij. Vel secundum Hos. quilibet decem
det tantum de suo quod faciat unam
prebendam ar. extra de his que fi
unt a pre. c. fi. Nec obstat quod de
preben. c. ad exemplum, quia in
telligitur quod aliquibus prelatis uo
lebat ecclesia capituli eximentibus in preben
dam assignari que defalcare
ex prebendis maiorum, quod c. in eodem
intentione respectu utilitatis prelatorum
aut publice que est prefatarum prefate
prebende. Item inspecto statuto de
quod in eadem metropolitana theolo
gus et gramaticus ponantur. Item de
ambobus nimis grauetur, et tunc
secundum Inn. et Hosti. potius theologo prouideri
debet. Item per aliud eiusdem similiter
vel dioc. gramatici et talentana
gesti clericis eiusdem ecclesie et eciam
pauperes commensales debent gratis do
ceri, sed ab aliis scilicet canonicis diuitibus
potest collectam leuare, quia nulli
quicquid est c. quia nonnulli. Item secundum
Her. magister debet esse in magister et prius
qui uel obligatus siue percipiat
salarium siue non, licet recipit
collectam, tamen eum scolares tene
antur elegi, nonnullis subuenire
multo fortius magistro. Item est quod
docentibus uanitas et leuanda
ut quod de magistris quia nonnulli, et ea
dem inspecta scientia, facundia et
labore, quod de preben. cum multa
et inspecta dignitate et facul
tatibus scolarum dig. ff. de annuis leg.
tamen plures quam [illegible] quia si nec
nulla uanitas conueniat magistro
et scolares salarium et eam beneficium
sufficiens ad uictum et uestitum
nichil exigere debet, quia tamen
que ibi ipse oblatum, ut quod de pre.
dilecto filius, et i q. i. placuit si

in eo beneficio salarium nec beneficium ad
sui uel suorum sustentationem ut si non recipit
instituens clericus ~~diet[illegible]~~ [illegible]
exigere potest ut dicitur, sed super
Ita uidetur licet [illegible] quod tunc non solum
ab ecclesiasticis sed etiam a laicis illius
ecclesie potest exigere, quod et ipse
quam subsidium querit a subditis,
scilicet si non indiget, et tamen recipit
a clericis ecclesie uel a pauperibus
primo. Item in nullo casu a pau
peribus aliquid debet exigere, tamen po
tius sibi debeat subuenire
ut extra de cen. licet. Item omnia intelli
gere secundum Hos. de [illegible] ~~[illegible]~~
aliquid potest exigi. Item de dote
di... Rainon. tamen in c. secundum
Graff. et Hos. non enim ibi uendit
Venumdatur spirituale ut spirituali an
nexum. Item est de concessionibus aut cum
A concessionibus tamen quibus pretextu
officii sui ad inuicem se contingunt
quod non debet et q. i. militare [illegible]
~~exigentes siue [illegible]~~ dig
nitatem officio ac beneficio
spoliari, quod est c. i. et c. quanto
Item [illegible] uniuersi. Item de Thaemos [illegible] conce
dere licentiam docendi ab eo qui pre
tendit licentiam. Item de ipsa uel pinulis
uel de consuetudine uel si aliquid
non appetit adeptum prius certa
prius [illegible] pretium, quod est quia [illegible]
nam. Item [illegible] si non est [illegible]
quia tunc iuste negaret potest ar
[illegible] c. i. Item et per quibus in locis
quibus ponere magistros distu
lerit negligentia insidiis [illegible]
[illegible], quod est prohibitum et [illegible]
quod [illegible] [illegible] exigentibus tur
pitudo [illegible] et si [illegible]
[illegible] possidentibus et de
[illegible] repetentibus [illegible]
q. v. si [illegible] [illegible]
tenti [illegible] ut [illegible]

Margin notes:
Item magister qui [illegible] apud [illegible] a [illegible] similiter pote [illegible] vel [illegible] hos.

... [illegible]

Item [illegible] [illegible]

committatur et petenti ut solutum
reddatur eos prohibeat. et hoc in modi-
cum exigentibus. vel post dictis
grossis quod versatur turpitudo ex
parte permittentis vel solventis. tamen
cum sit ydoneus. ut quia requiritur
eo. et c. i. et impediatur. vel non per-
mittatur facere quod permittitur. alias
licet ei per se vexationem redimere. eo
decimus. dicitur et hoc casu non potest
super hoc prohibeat. Quid si quibus
obtenta licentia legendi fecit expensas
et quamvis vel alias magnas ali-
cuius substitutus petit expensis ab
eo receptis. Videtur quod possit re-
spectu loci quod aliud possit sub-
stituere recipere pro expensis quas
ingessit. Sed tamen ille doceat
eius nomine sicut quando licet collatum
pro aliquo committere. si autem totum ius
suum in eum transferret. non debet
ab eo aliquid recipere etiam priusquam
esset. sicut scolasticus qui
scholas concedit. quod et substi-
tuto doceat loco eius non debet pa-
cisci cum ea de certa pro licentia
sine suo labore. cum non licita
contrahantur. et simile de tradere
etiam ad firmam quam huiusmodi be-
neficia pro sustentatione clericis data
Quid si ille qui potestatem habet conce-
[illegible] docendi velit in propria
persona legere. in aliquo potest et de-
negare. Videtur quod non cum
fuit valde ydoneus ar. extra de
off. archipresbi. c. ut. nam ad hoc
impedit docentem et existente
talibus eum audiret. forte alium
quam eum non audiret. amore eum
magis et modus docendi et elo-
quentia multum. in huiusmodi operantur. et
id etiam sentit Inn. super c. prohibe-
at. Ad hoc mandatur ut statuti
singulis theologie in singulis
[illegible] statuendis in vio

labilius observetur et ne propter tantate
angustiis se possent aliquibus ex-
cusare statuitur quod ab ecclesiis et prelatis
ad studium theologie aliquibus
docibiles. i. supra eodem. c. docere
abiles destinentur ex quibus doc-
tores habeantur. quibus si ipsa bene-
ficia non sufficiunt per predictos
scilicet prelatos et capitula necessaria minis-
trentur. Contra eos supra super specula.
et supra eodem. c. docibiles
de aliis aliqui et quorum constitu-
tionibus hinc inde. prelati et ecclesie
ad supplendum quod deest eis prout
tenentur. Sed tamen nichil horum usque
hodie observatur. Mandatur etiam
hodie quod in curia Romana pro-
sint homines catholici salariati. docentes
duas pro katholici. in hebr-
ea. greca. arabica et caldea lingu-
arum qui doceant alios. alias
linguas de ingenio. Item etiam ...
ibi per quos predictis dentur prouidi
Item super docentibus in theologia
et in scholis docentibus etiam ultra
v. annos et studentibus in ea licet
non personaliter missi sunt fructus
in integre per annos v. Item
percipiunt de lingua se ap. predicta
prebendarum et beneficiorum suorum
omnium non ob. [illegible] quacumque
statuta ut in c. super specula
et docentibus. per ipsos percipiunt de
lingua generali concessa auctoritate
huius constitutionis. unde ut dicitur
ibi licet non sit quod impetratur super
hoc alia indulgentia. Sed in executo-
ria si non faciant hoc talia
Item mandatur in decimario s. per
annos quod offertur etiam
ad studentes actualis clericos. non
in quinta magistris illi
quod ad hoc ut doceat non sit

etiam de eis mentio d. e. illo
ff. eodem ex. de ap. c. consuluit mar.
i fi. quia illa declaratio ponitur
i fi. symo. Item quid de episcopo qui
clericum dare noluit apostolos eius
nisi data pecunia sibi. Respondeo
Ray. et Ham. quod non est symonia
loquendo stricte de symonia, sed
turpe lucrum ar. i. q. i. c. providentes
Item quid dicit quod si dedit clericus tale
pecuniam de quinquennis aut tot
cessum est symo. Dic est super specula.
Si vero dat pro alio tempore cum sciat
respondere principalium et absolute
dum eum ad tempus vel imperpetuum
a spirituali officio quia etiam dicitur esse
symonia. Si autem ad modicum tempus stu-
dio faciendo tempore lucrum est, et
non symonia, credit tamen nostra quod
ille qui dedit aliud quod recepit pro
quia non est in turpitudine cum
ei reddiderit suum. Item quero unde
de ipso scilicet de quibusdam dubita-
bilibus utrum symonia et aliqua
et alibi superius dimittitur tamen
aliqualiter supplebitur. Et primo
proponitur aliqua dubia circa sa-
cramenta aliqua. Secundo circa digni-
tates et beneficia. Tertio circa quedam
opera spiritualia. Quarto circa spiri-
tualibus annexa. Circa primum
queritur primo utrum sit symonia
si pro intentione detur pecunia. Respondeo
est sacramentum consistens in dis-
pensatione ministrorum ecclesie et
non cadit sub venditione. Unde qui
pro benedictione nubentium pecuniam
exactam accipit symoniam
committit, et eodem modo si licet
pro eo pacto antepone spiritu-
dare et accipe secundum pro aliis offi-
ciis divinis et corporalibus. Item
quid si presbyter nolit benedicere sponsos
pecuniam sum allegat. De anima
benedicto ad scilicet infirmum de sal

simplicitate eum qui debet ab
eo constitutione ecclesie dicitur ad sim-
plicem curare qui si nolunt con-
gregare presbyterum tenetur. Et abstine-
re quam ei cedit pecuniam pro lege.
Item quid de presbytero qui duas de
diversis parochiis nimidiam
tenet, in dicere non vult clericum
alii presbytero de benedictione fa-
cienda nisi data vel promissa sibi
pecunia. Respondeo quod si presbyter ille
non intendit clericum benedictionem
faciende facere vel vendere sed sibi
super oblationibus et proventibus
qui eum contingent providere non
est symonia, licet forte plus ad-
dere vel promittere quia inde temporale
super benedictione sit tamen satisfa-
ceret quod presumitur nisi pecunia
contingens eum multo preterea
possit quia etiam illa clericum vendere
voluisset. Item quid de presbytero
qui non vult parochianos pro-
derit nisi pecunia clericum
alii confitendi. Respondeo videtur
quod talis symoniam committit. Item
presbyter nolit punire et ad mor-
tis baptizare nisi pro pecunia vel nisi
prius ei dare promiserit symo-
niam ut ff. de bap. c. xvii ad
finem. Item quid notarius pro
sine symonia recipere pro scriptura
facta de aliquo ordinatio. Re-
spondetur non ex. c. i. q. ii prius
capitulis. Sed contra quia nemo de
sua cogitur beneficio facere. Item q. ii
prelatus eo hic not. Item ex eo c.
i. q. ii. c. sunt aliquos optime
ubi notarius percipit salarium de
publico. Item non dicit quod
si nihil percipiat de publico
nihil de spirituali scriptura et tamen
quod committat spirituale et
symonie non sarcus

a pacto ut licet accipiat si sigillatim et sponte offerat aliquis et decessit adhuc

Ber. no. ibid. dicit quod ab exemptis sine omni intencione non credit quod notarius laycus peccat si recipiat aliquid ex quo tamen sit romana et expressum ut sicut episcopus h. Bern. tho. ibidem sup. c. sicut episcopus ita etiam dicens quod notarius non quod labore non spiritualia sed aliquid recipit si episcopus precatur ut scribat sine omni muneris acceptione

Item quid de aliquibus temporalibus vestibus ut talibus ut linthe aminibus benedictionibus. Dicunt quidam quod huiusmodi non est symonia nisi huiusmodi immineat expressum ut Ende. et estimate. bap. mo. quod Eukari. balsamo sepultura et basilice dedicacione 1 q. 1. dum placuit et unusquisque quod e c 1 ca. Hoc id scripsit ray. gof. quod in qualibet ministerio sit symonia committitur quod vicius computat ho. ut ex e c. admittit

Item utrum sit symoniacus vendere de aqua benedictionibus ut pane bendictum. Respondit alloquendo ray. quod sic quia in receptione talium confertur remissio venialium peccatorum. Item si quis recepit emendo ut ordinetur uel non ordinatus in ordine sumat symonia committitur. secundum bar. in quarta di. quod non quia in non sit tractatus super ordine sed super libertate uel super ipso suiecto sed per transactione 36 q. 1 de raptoribus. uel quod ibi magis symonia quia sequitur emere super servitutem consequenda ecclesia

Item symonia committitur si det aliquid ut quis non ordinetur uel non eligatur uel electioni non consenciat. Pet. 1 q. 1 c. si quis ... et c. sequente ad hoc quibus ... ne nos et non sequitur

prebendam per pecunia uel cingulum per consanguinitatem uel familiaritatis gratia alicuius predicti prelati celet et cum signa ut famos nisi digne penitente et consuluit uel etiam digne penitente liuore non consuluit ut c. nos antecessores et glo. et inn. innocencius ibid. in glo. qui relat per gratias alicuius similiter et di. Symoniaci quippe quomodo sunt symoniaci

Item quid de illis qui violenciam ut famos non prohibentur et alias ordinare. Ro. ho. refert quod ut quod ad ... indicandos 1 q. 1. Dicunt autem quod quamquam 1 secundum laudi. secundum goff. quod quamque in omnibus symoniacos subaudiens intelligit an violenciam inferatur quod pacto uel non

Item an pro dignitatibus et beneficia pro conferendo aqua dubia. sed uti an commutationem aqua tanto quod scripsit quod 1 q. 1 in medio quamuis sine vicio symonie. Respondeo et multo magis quod 1 q. pro tanto inimica pignoratiua ut fideiussoria sed supra per 1 q. 1 quamquam. Dummodo non propterea scripsit pactum al'. q. S. q. 3. ar. talibus postea non prestabit tantum cum voluntate quique conuene appellat. Et di. quia facta sit prelatus tamen an confirmacionem et per ... exigit debitam causam ... clero significasti auctoritatibus eius supiore plurimos vicio tollit quod de par. et pe.

Item nunquid superior exigit per cautionem an electionem sit symoniaca. Ray nota sentit quod per sic. rodo dicit quod non et dicit quod illa quam ray. adducit ad probandum quod per sic loquitur de iam electis et non eligendis. Ho. ibid. et tamen hodie quod ad ar. quod electi offitium

Item quid fide consueue sit quod symonia de novo receptibus et capa facta ut etia

quantitate petunt de his sabbate
etiam uel aliis huiusmodi pertinenti
bus ad cultum dei ‖ Respondeo
hostiensis quod secundum consuetudinem potest
quod non assignatur prebenda quousque
usque capam fecerit in hoc enim cau
pt dictus de clericis factis canonicis
quod sibi exigeret ut sic fiat quasi quae
dam communitas spiritualis ad spiritu
ale ut extra de rerum permutatione
ad quesitum et sic in hac exactione
probatur canonicorum utilitas et ideo
non putat ar. extra de consti. cum omnes
et c. ex parte ‖ Item de quadam
questione quae in plerisque ecclesiis dicitur
ad ducere perpetue primariis cano
nicis et nepotulis ~~forte~~ meos forte
adhuc etiam aliis placebit et de
meo et non placebit de tuo et c.
paristud puto est et symonia ‖ Res
pondeo Raymundus quod est in symonia quia
non debet esse ex pacto quia
non a quaerendo ‖ Item si quibus eorum
dicat nunquam me connumeretis fiet
aliquis canonicus 1 q. ij c. pro
in ecclesia ista nisi et quod quo regratio
fiat canonicus prius ut cum omnibus
respondet ‖ Raymundus quod est symonia per
in tali pacto ‖ Item si dicat
aliquis eorum consuetudo est quod
tu fuisti conauditus in petitione
una quod eo ... quam debeat ipse
‖ Respondeo Raymundus quod si petitis sint
spirituales non est ibi symonia ar.
c. j di. quia omnibus qui tenent domino
famulatur pro ad dum libertate
gaudet et pondus et pondus nunquam
et nunquam et extra de consti. cum
omnibus ar. contra ad hoc 1 q. c. 1
et ... q. 1 § hiis itaque sunt car
nales ut ex pacto quodam fieri
ut faciendo ... ‖ Item
si meus amicus dicat petenti
symonia clerico ut per quam cassatur
cassatur et permanet in suis ‖ Resp.

nichil michi nocet ne talis eo modo
quod dolo reportet quod est nobis
sicut tunc credit quod in
inimicus meus in meum preiudicium
episcopo daret et ... et ...
episcopus me ad beneficium uocaret
et constaret quod non peraccidens
nisi ... illud recipere non
deberet ‖ Item si aliquibus me
de nouo ut esse confirmandum
latent peruidetur ... quod
sit episcopo uolentis confirmare electionem
meam ut collatam beneficium
‖ Respondeo nichil michi nocet ut c. nobis
sicut et tibus sine me sciente et
patiente tunc enim dicitur nota
mea impone ... lege. cartho
... ... sic ... mea
volo saluare quod est in mattheus
... quod ... ... quod michil
michi nocet intelligitur esse ...
nisi ... consenserim peruidit
saluendo commissio ut redde
solutio ut c. sicut ‖ Item pone
quod ... ... aliquis ...
... peruidit non ... solus
... nunquam committo symoniam
... hoc non quod ... quod quia dicitur
sicut tam quod symonia non committo
tamen grauiter peccato ar. extra de
tua et in c. ... ubi dicitur solue
... ‖ Item esto quod peruidit
... ut ... quibus ... potest dispensari ‖ Respondet
Rod. quod ... quia nostri symo
niacus in beneficium recepto ...
notat tamen ‖ Hostiensis etiam ...
... c. ... illud ... dictu
... symonia ... quod ... michil
nocet ... imputari non dicitur michi
... ...
... et me ignorante et ...
mante confirmatore peruidit
... non ... esse
licet me reclamante ...

Margin (top): ‖ ... abbas ... ad ... a ... ... sighisti ... ... ad ... ut ... ... pt ... quaerendo

Margin (left): ‖ Tolerit ... ... fieri ... ...

dare non obesset quia per permutationem
eligendi si datus sit faceret contra
ivm. meum et iii nobis. Notat
etiam Innocentius super c. tanta
quod siquis obtinuit ordinem vel
beneficium alia permutatione dante
non tamen condemnatori non est simo-
niacus etiam si pecunia obtinuisset
ar. i q. vi. Si quis ipse ordi-
natus permutationem dedit simonia-
cus est etiam si ipsi pecunia ordina-
tus fuisset ar. i q. ii quam pio
et q. v c. i. Quid si quis servis
dabat asse asse super conpositione
faciendi in aliqua ecclesia impetret
pensionem annuam alicui vel ali-
ud beneficium vel reddiret literis
impetratis. Precipue est per
ex. de rescriptis ad audientiam et similibus in
nota etiam glo. et ber. et ho-
no est in symonia et dicit ho.
quod si ex pacto predicto fiat renunciatio
pro aliquo temporali est symonia-
ca si non fiat ex officio iudicis vel
mediantibus bonis viris et exal-
tata parte dare ei aliquid temporale non
est symonia ut colligitur ex. de rerum per-
mutatione c. ex venientibus. Pacta
pro pretio vel non assignatur benefi-
cium spirituale ita etiam quod ex pac-
to renunciatio non est symonia ut firm-
ant hic eorum ... et lictum quia
sunt in quo per mutationem spiritualis
ad spirituale ex. de permutatione ad
quesitionibus. Item quero ad hoc tercium et tractate
modo est hic condicio scilicet quod sunt impetrat unum
beneficium renunciet alteri contra vbique
de se prima non possit ex ergo ex.
de preben. c. iii. Non ignoramus
et sum hic expone quod dicitur in
hoc c. ad audientiam ueneritatis in
tali pacto renunciatione. Quid
si quis in similitudinem ecclesie preben-
dis statuat quod quicumque illi
... dederit in reddititus ann-

in perpetuum ut recipiatur canonicus et
aliud quod dederit habeat pro preben-
da. Respondeo ego quod si talis con-
stitutio fiat ad tempus et ex causa
certa augendi dei cultum et quod
dantes preceribus deuotionem prius
non propter donationem recipiantur tales in ca-
nonicos pro emendationibus de novo fun-
datis et similiter in ecclesiis statuti-
onibus quicumque dederit non sunt recipi-
endi in iure unquam accedit nunc
ar. ex. c. tua nobis. Quid quod
aliquis dignus beneficiari vel or-
dinari antequam det coniectus ut
eum adesperimentum permittat ad
petendum beneficium vel ordinem vel
electionis confirmationem in quo
talis est symoniacus. Respon-
deo ego quod non si non det intentione
corrupta scilicet ut per intercessionem
eius cum dat quesiuit intentio
simplex si abbas vel aliquis det ad
familie ... ne avarus videatur
aut magis placeat et facilius
accessum adeptum habeat aut
de liberalitate laudetur non est symo-
niacus non sit corrupta ut
dictum est. Licet talia opera sunt eum pro
ut si causa caveantur ar. quibus
quasi fiant. Quid si quis hac
condicione vel pacto det aut of-
ferat sua bona ut in canonicum
propterea admittatur et illa remaneat pro
prebenda. Respondeo ad hoc ex c. tua quod huius-
modi oblationes sive receptiones non
possunt fieri sine symonia quia in talibus
omnibus pacto aut conventione cessare
debet. Si non precedat sine pacto et con-
dicione qualibet offerat et equalis
similiter ut in canonicum admittatur
et sua bona licitat recipiendum pro prebenda
et ecclesie consentiat, acceptare huius-
modi potest sine symonia. Sed tamen
ibi quamlibet donationem fiat intendat

ut p tota tpalia q offert adi
pisti spualia ualeat zelici eo
infrem no otrpet mp como
da tpalia priret apud dm ct
pabiles induciam | Quid de
eo qui de bonis suis i aliqua
eccia qstituit pbenda ptate
pr vitiues conferendi etiam aliy
psone | Ro si instituit ea de
consensu epi pt institutoz
eius de consensu epi q firm
eius pipit ibi aliqm etiue ig
patrnatq uel impptuu ix ad
temp | Quid de monachis
qui dant aliquid de abbatiby
suis | pcuratoribus suis suos
indquid z symonia | Ro pm cod
fipt. q aliquid qd detur p tpa
li e symonia | si pnotet appa
tom sine causa pricipali | Quid
si qr aliquid det epo ne insti
ucat q vinos apparatu | videq
licz vendq i e symonia | edit ro
d q i qmittit symonia, iuxta
si uoltas ix utilitas sit q tal
amoneat | si aut sy muneribq
z obsequiis ix pribus eiusalibq
qparet pcepm ne amoueatur
cod nd utilitas amorez exiget
ii mtid corrupta esset vo
pecaret | Quid de eo qui
dat pecunia alicui ut recipiat
ad fructus i hospitali uel i lep
sia uel i elemosina | Respon
dz cordis q si talis eo h aliq
ius spuale consequat symoni
am qmittit | si aut recipiat tm
ad hoc ut sumat ad tpus uel ad
tpus i uita sua i coqua uel
alio officio no e symo | licz alis
tm pe sit aliquid q talibq da
uel accipe | Vtz p pecunia
alicq induci possunt ut intret
religione | videt q sic q e.

dilectus filius a de pac ul. xxij.
q. ij. quadpio | pecunia eni dari
pt ad hoc ut aliq conuertant ad
fidem xxiij q. e. penult. xxij q.
viij. q aut. | etiam sub tali
condicioz possumq duce a
liquam i uxorem xxiij q. vi. no
z n. talis | xxviij q. i. eciue dicu
etiaz pensioe possum aliq
ut comitati honoare xvi q.
iam no z n. talis q dico ho
sim ho | Hic nota q dileq si
a. | indiquid z symonia sideo
are bndiccio ut aliq det | Re
sp in pacto dicitz q de
plen dile | licz ti spe i ho
no e symonia q de pac. eod
pg hoc nt. q. q. i. ordinacioz
Pono q epus dat quandam
eccliam eo ordi suo, et lo-co r
ligioso | zeite pposito mor
tuus qstitut p abbate
eccia, epus nolebat ibi eu
instituere pposita sicuti i
dare ei pecunia | Rx. q. q. i.
q sicut, i ex. zglo. q talis da
cio e symoniaca ar. xvi q. ij
c. i. | Vtz esto ut q epus ille
ulr. xxx a. sumq redemptionem
a monasterio recipit | indiquid
p his reb aliqua acquisiti
epo | Ro q no symonie eni
z furtiue recipit | z io no p
scripsit | zlicz fuit symonia q
pte epi | io hic eo pte monasi
rius sine redimebat q faceret po
test. q. q. i. nullus | Quid de co
fraternitatibq ita constituit q
ad eas recipiat u qmittat uel
etia iuret q annuati x. dena
rios dabit | Rx. tam q si fiat
appr tam honesta ut q pau
pibq alendis captiuis redim
z hoi no z symo | sicut h

[con]claudendi et pri[n]cipi deputentur cum
et mathematizandi etc. et d. si quis
deputetur etc. ar. ib. q. vij. Sicut non
appostolica tamen indulgentia per privilegium primi
titulus simoniacus vel tale statutum sub
tali forma sequeretur non esset licitum
et concludit . . . sub
forma affirmativa esset li-
citum ut communibus receptibus fie-
ret. Dicit tamen. Item de presbitero
qui vendidit officium parrochie aque
benedicte per suam parrochiam. Re-
spondeo quod posita consuetudine quod hunc
tale officium retinere et per se et per ali-
quem de sua familia exercere
cum recipere non est symonia si
mittat ad firmam sicut est de
quibusdam ad firmam alias esset
symonia large sumendo symonia
exercendo turpe lucrum. Item
si aliquis sub pretextu religionis
a presbitero petat quod possit gratis
exercere suam in parrochia sua ita
quod ipse presbiter habeat etiam partem
in expensis in hoc committere symonia.
Respondeo quod sic quantum ad quemlibet
quolibet qui etiam presbiter in
sit quod sit speciale et ei con-
cessum et presbiter in tali casu est symo-
niacus presbiter et sacrilegus r. v.
dampnandus sibi quia . . . defraudans
elemosinarum contra intentionem dan-
tium ut exigentiam tenetur ad restitutionem.
Item si quis vendit officium
claudendi hostia vel pulsandi
campanas et huiusmodi. Respondeo
quod non est symonia proprio nomine
symoniae large sumpta et talia offi-
cia sunt spiritualia si tamen datum
sit alicui gratis officium huiusmodi
et consuetudo sit loci quod ponere
possit alium loco sui et locare vel
vendere vel ad firmam dare vel etiam
dare nondum sibi ad vitam ipsius
dantis proventus illius officii non
est symonia. Item vide de officio clau-
dendi hostia ecclesie dicit i. q. iij. c.
. . . non est satis innuens officium

sed tamen pro adiutorio et dicit glosa
contingit esse symonia aliquid
esse amministrationis etc. sed quod non
annexa alicui spirituali argumentum
pro eadem contra. Item de episcopo
qui committit sibi et alteri eandem ali-
cui quod permutant et ista iurat effi-
caciter et fideliter quantum ad eventum
causae. Respondeo dicendum quod tales fa-
ciendo contractum illicitum peccaverunt
quia non tamen ad effectum pacti non
pervenerunt pena depositionibus et
irregularitatis non devenerunt. Si tamen
per episcopos pro obliviscentibus partis. Dicit
ei tamen pretextu intuitu beneficium
quod pro suo studio recipiat id
quod fuit per promissum quia talibus
ut prelatus recessit a pacto re-
cuperare . . . Si videtur. Item
si episcopus alicui quod dare turpi
pacto committat contra beneficium etc. ar.
. . . committit per eum.
Respondeo dicendum quod tale pactum et
. . . clericus non sed recipiat de
beneficio tamen acquisitum etc. Item si
dicit episcopus alicui committo tibi per in-
. . . de beneficio competenti per
bonis suis et honestis talibus in
quantum ad eius eventum et honorem
etc. Item dicitur hoc non est symoniacum tal
[con]cessionem quod ponitur i. q. i. si quis episcopus
indicat esse symoniacos prepa-
tores et defensores ecclesie
subiectos sive per permutationem constitutae
intelligitur ubi nomine prelatoris
quibus amministrationis etc. ut pre-
posita ecclesia vicedominis nomine vero
defensoris intelligitur advocatus vel
gastaldus et iudex nomine subiectorum
episcopus archipresbiter archidiaconus canonicus
monachus et quibus officiis
ecclesiae magistratus i. q. iij. Salvator
sed quod dicit quod ita sit prepositus vice
dominus vicedominus. Respondeo dicendum
glosa quod tamen gradus generalis in e.
et aliter alia subiecta etc. de p. d.
et . . . quibus ut prepositus et yconomus

significant . vel aliter . d(e) eccl(esi)a eas
possessiones . vicedomini . et ille qui ca-
meram preest rebus eccl(esi)e ep(iscop)i . De
qui vulgum . De yconomis . rebus ca-
nonicorum . scilicet prepositus sive decanus p(re)est
alio . De advocatis ecclesie qui preest
causis eccl(esi)e tractandis . De hiis qui eccl(esi)e
sunt ad . sindicis . De advocatis
comunitatis . gastaldis . De qui cu-
ram habent rerum cotidianarum . qui ecclesie
ad maiores deducunt . in ... scilicet
episcopi sicut sicut in c(apitulo) ... .
Sed nunc laicus habet plura
beneficia ex privilegiis ... dic-
tis ... esse advocatos . gastal-
dos . iudices . et tunc nichil spiritua-
litatis habet annexum . quo ... in
aliis officiis committitur symonia
De hiis dico . . . q(ue) in admi-
nistratione ... symonia committi-
tur ... et symoniacum
... symonia ... committi-
tur . et qualiter ... intendit
... probabilius ...
quod tunc sit symonia . et admi-
nistratio ... et talibus que
habent aliquid spirituale annexum
alias non . Sed hic nota ... gl(os)a . 19 . c . sal-
vator . in ... ti . de symo-
nia dicit ... quibus ... pro ...
tibus suis ... dare ad
firmam ...
i non sit ... spiritualibus annexa
Sed nichil ... abbas quos ut
constituat ... vel yconomus vel
vicedominus . ... tamen ut
... temporalia ...
temporalia ... ad firmam ...
... et principes seculares . Verum
... aliqua ... spi-
ritualia ... dare ... tam
pro ... pro spiritualibus acti-
bus ut pro ordine . predicatione . De
laude . professione . Quando ... sy-
monia ... spiritualia ...
... et ad ... di-
ponunt . ... ministrum

... quos ... as-
... illud i ad ... quibus
... sub stipendiis ...
... non ... quod et in hiis spirituale
... aliqua
pro sustentatione ministrorum . ...
ordinatorum ... et competenter
... et ... quod de-
sit ... emendi ... et ...
... pro eorum sustentatione ...
... que sunt ...
... quandam
... gratiam . Sed spiritua-
libus ... gratis ... li-
cite sunt statuta . et ...
... abscisio ...
... et ...
... superiori
auctoritate . De ordine ...
... elemosinas ab
... ut impetret ab ...
ordinum suffraganeo ...
... ordines ...
pro gratuita beneficia ...
... ad ordinandum ...
... pro predicatione ...
... predicantibus temporalia
... ad sustentationem
... non ... predicationes
... emendi ... .
... quibus
... et ... ...
... caritatis
... et ...
... ut ... De
laude ... dicendum quod tempora-
lia ... laudantibus ...
celebrare officium ... pro
vivis sive pro defunctis non
... efficacius ... stipe-
... sustentationis eorum etiam
... et ... processionibus
... aliquibus similibus ...
... pacto ...
... etiam ...
... non ...

symonia. ¶ Quid si statuatur in aliqua ecclesia quod in funere alicuius processio non fieret nisi clericis pecuniam legasset. Respondeo Raymundus et Hostiensis quod tale statutum illicitum esset quia pietatis officium excluderet sed quod processio gratis et pro sola amore pro aliquo non fiet arg. de consuetudine. Sicut i. e. Sic statuatur quod pro omnibus etiam pecuniam legantibus talis honor fieret sed alias ad hoc non tenebuntur non esset symonia. Sed illicitum, quamvis intendat hoc ratione laboris tamen. Arg. extra. de pre. et dig. consuetudines quas ordinario specialiter licet ex actionibus. Arg. licet speciem contrahit contra compensacionis. ¶ Item utrum liceat ad certum pecuniam pannum ... celebrandis. Respondeo videtur quod non liceat pro hoc pactum facere de certa pecunia. Sed tamen ex devocione debent clerici celebrare pro illis quod pecunias dantur. Sed in quibus magis pro pecunia obligata. Symonia autem dicit extra. de pla. mi... super in prenotationibus. Item pro meritorum constituit redditus aliquos in aliqua ecclesia ut ibi fiat anniversarium alicuius. Et hec pro eos constituit propter quod vident anniversarium facere. Extra. de pleni significacionibus pro donatorum quia non licet ei condiciones apponere spirituales sed temporales ut redempcione captivorum ut 32 q. ii. aut. sed Hostiensis super id quod dicit quod eo nomine dicat quod hoc sibi non placet. Et quod pro hiis omnibus redditibus imponi potest quod tamen esse dicitur. i. hunc tali ecclesie annuatim pro ... super tali domus ... qui pro eo anniversarium intrent distribuendas et rogat pro illo sive capitulum sed quod dicunt ... ecclesie ut faciant anniversarium meum ut patronus est. ¶ Item si ratione symonia ab hereditas per ... de ... honoratis vadat. Sed quid ... symonia committit. Responde.

ipsa ... extra. de ... non residen. Hostiensis quod non. Et hoc extra. de ... sig. cum olim quod talibus non symonia non committit quia nulla pactio expressa intercedit. Item quod similiter peccat et pro premium ... extra. de ... nos et c. ult. ¶ Quid si clericus pro precio vigilet ad defunctum et dicat psalterium. Respondeo Hostiensis quod si certe pactum quod pro precio debet legere psalmos est symonia. Si autem vigilaret ad defunctum non est symonia. Licet ... quod debeat legere arg. extra. de pleni significacionibus. Ex hoc non spiritualitatem sed ... non temporalitate sive ex officio subiungitur pro uendere. ¶ Quid de hiis qui habent cimiteria dicunt sed quod nunquam non ponitur aliquis nisi pro certo mecum ... quod taxatum quamquam pro aliquibus communibus instrumentum ac ... cimiterio sepelitur. Respondeo symonia est extra. de ... sicut quando ... ut possint aliquid recipere.
¶ Quid si ... non portare crucem ... Respondeo Hostiensis quod hec sit symonia et ... symonia extra. de ... ¶ Quid si fiat pactum de ... redimendo precio certo ... corpus ... defraudatur. Respondeo ... et aliquid temporale ... uendi pro ... et donari et permutari ... facto. ¶ Quid si ... corpus sepelire nisi primo imposito pacto de ... redimendo. Respondeo Hostiensis quod hec sit species mali cum fiat pactum de temporali ad spirituale extra. de ... c. ult. ¶ Quid si portato corpore ad ecclesiam ... velint ... cum ... rapiant ... domum. Respondeo Hostiensis quod ... corpus ... et honorifice sepelire ... pro ... clericus ... redimere a ... anni ... pro ... restituere ...

talib[us] et laudabilib[us] et in hiis cau[sis]
et similib[us] intelligi p[otes]t quod est
ad apostolica. Utrum facere pro
eandem iusticiam pro pecunia vel
equipollenti sit symoniacum.
R[espondeo] sec[undu]m ric[ardum] et ray[mundum] loquendo
de iusticia ecclesiastica ut quando episcopus
vel alius prelatus reddendo iura super spi
ritualibus. Idem etiam videtur esse de
reditatis quod super temporalibus
sit persona ecclesiastica. Quia tenetur
reddere unicuique iura sine precio
sed non ex largitionibus. Alias committit
peccatum de hoc, id est qui vendit necessitatibus
iustis ecclesie quibus debitus est ut
dicit Alexander. An vero etiam in iudice
seculari vendente iudicium iustum sit
symonia. Quia hic committitur id quod
adhuc est spirituale. Utrum aliquis
occultare pro pecunia crimen alicuius
sit symoniacum cui ex officio
pertinebat illud revelare. R[espondeo] sic
quod et nemo. Ubi dicitur quod tam
innocentem accusare quam crimen celare temporali
sed etiam pro personis carnalibus
aut affinitatibus occultare peccatum
publicum subditi prelato est symo[nia].
Unde si presbiter non notificet episcopo
publice peccantem incorrigibilem
propter pecuniam, symoniam committit,
et in hoc spirituale quod sub precio ponitur
revelatio ad quam ex officio tene
batur. Utrum testificari pro pecunia
sit symoniacum. R[espondeo] sicut arch[idiaconus]
dicit super ... spirituale, et non licet sit in genere
peccatum. Sed sicut Alexander in causis crimi
nalibus symoniam committit si testimonium
vendatur, et alius committit peccatum.
Utrum advocatus committat symo
niam. R[espondeo] non est simile de iudice et
de advocato, quia iudex habet
redditum suum pro suo officio assignatum
et tenetur reddere iustum iudicium. Sed
advocatus nullum habet assignatum
redditum pro labore suo, cum sit pauper vel
non, et ad hoc tenetur ex officio. Potest
accipere salarium moderatum. Sed

dicendum de iure positivo quod datur
aliud. Sed quare non idem in teste?
R[espondeo] Alexander et arch[idiaconus]. Hoc est quia
vim testimonium est de sua ... tem
nandum omne ... sicut et
patrimonium ... admodum ... constitu
tum. Unde testes coguntur testifi
cari autem non in ... consilia
... ad hoc distinguebant.
Sed quid si advocati et consilia
vendunt scientiam committunt sy
moniam. R[espondeo] sicut Innocentius et ...
... scientia donum dei non autem si
vendunt laborem suum cum ad
hoc non teneantur. Iudex autem
et testes nichil possunt accipere
pro labore iudicandi et testifi
candi quia ad hoc tenentur. Hec Alexander.
Utrum aliqua ...
quedam spiritualibus annexa sed
ut ius percipiendi decimas
possit vendi vel emi. Respondetur
de dictis articulis primo. Utrum
licet cum annexis ius primogeni
ture. R[espondeo] quod non est modo sicut
erat antiquitus annexum spiritua
libus quia ut dicitur in glosa Gen. ...
autem habent omnes primogeniti
a Noe usque ad Aaron ponti
fices fuisse. Emit tamen Ia
cob Gen. 25. ... abeque ius id
... de hoc respondetur quia illud
ius debebat Iacob divina or
dinatione. Et ideo dicitur magister sua
iusta ... vendidisse
quia ius illud emisse vel potest
dici quod non sic erat de annexis
spiritualibus in lege veteri sicut in ...
sicut in nova. Quia sicut sac
erdotium illius temporis ... magis
fuisse signum sacerdotii quam sa
cerdotium. Et ita dicitur magister fuisse
signa spiritualibus officium quam
spirituale officium. Utrum liceat
... in hospitalitatis. R[espondeo] non sicut

hic enim esset symoniacus et de
iure pa. de iure sibi tamen transit
cum universitate et sic illa vendicione
rel[igionis] simpliciter comparatur ut c. ti. ex olim
et cum sua et transit cum ecclesia
ibidem et similiter iuris pa. non potest vendi
Ita etiam nec in feudum dari et si
illa maiori precio vendatur propter ius
pat[ronatus] esset symonia quia talibus ven
ditio aliquo modo attingeret ipsum
ius pat[ronatus] secundum allex. an. Sed
cui applicabitur pecunia data ex
emptione iuris pa. Ubi supra i. q. i. in
c. putaverunt in glo. et ex. de iure
pa. quia elia in glo. quia ap
plicabitur ecclesie et si huiusmodi emp
tio est nulla facta ar. ex. de
his et precium erit perpetuus pa
trona. Sed quid si ipsa ecclesia
etiam ius pa. emisset a patro
no penes quam remanebit ius
illud Videtur quod non penes ecclesiam
que emit ar. ex. de iure pa. c. ad
quia vendens non tenuit quia
spirituale et annexum spirituali ven
di non potest ex. de [illegible] et sic
remanebit apud patronum [illegible]
[illegible] restituta contrarium colligi
potest ex. de [illegible] c. clerici ubi dicitur
que empto spoliatur et non venditor
Sicut noluisset venditorem spo
liare sic dixisset de ipso sicut
de alio vel dic quod procedat [illegible] utrumque
sic non in glo. [illegible] et ulti
ma [illegible] approbatur Utrum
liceat vendere vasa consecrata [illegible]
calices patenas et huiusmodi Ad quod
talia consecrata ratione forme non
ratione materie et ideo licet ea vendere
ratione materie non [illegible] ad con
secratorem ita tamen quod prius con
flari non vendantur nisi prius in
massam redigantur Alii vero dicunt
vendi posse etiam in eadem forma
[illegible] i. q. ii. sicut [illegible] non
[illegible] de oleo et crismate [illegible]

secrato quia sic consecrata
manent Sed quid si ecclesia
sit de lignis que consecrata
non destruuntur Respondeo ut dicit de con.
di. i. ligna dicuntur igni combu
ri vel in usus alterius ecclesie con
verti vel ad profectum fratrum [illegible]
poni et sic non dicuntur secundum glo.
Sed in locis religiosis ut in
[illegible] ratio non autem [illegible]
[illegible] pastinandis nec
[illegible] in usus laicorum [illegible] ut
ligna [illegible]
Utrum liceat vendere terram in usus
sepulture Videtur quod non quia empro
[illegible] agrum in
quo erat spelunca dicitur in qua
mortui sepeliebantur [illegible]
Respondeo ad questionem [illegible]
in principio tituli de sepulturis
[illegible] secundum alios an
[illegible] dicunt [illegible] illo
vendito transit [illegible] spelunca et id
potest [illegible] sicut etiam
in iure pa. cum villa vendita transit
aliquis [illegible] quod etiam
ipsa spelunca vendi et emi po
tuit [illegible] quia non erat ad se
peliendum benedicta vel consecrata
et secundum utrumque [illegible]
[illegible]
[illegible] ut [illegible] emphra
[illegible] gratis [illegible]
[illegible] vendidit [illegible] hunc
[illegible] emphron [illegible]
[illegible]
[illegible]
dicebatur autem ipsa spelunca duplex quia
in ea duo [illegible] erat superior
in qua sepeliebantur viri et inferior
in qua femine Restat videre pro
ultimo quomodo admittatur ad accusa
[illegible]
[illegible] symoniacum admit
[illegible] etiam [illegible]
[illegible] non [illegible] ut [illegible]

ſpurator | et ſi p accuſatus ſit
clericus male fame ſeruus ſiſit
bone fame ut eo e tanta q.
q. i. in ppriis | non tamen accuſator
non pbet ſi teſtes multi ad
accuſandum admittuntur qui ad teſ
tandum o repelluntur et non recipit in h
et aliud ut eo e lit. C. penult
i fine ¶ Item an admittantur
ad teſtificandum | dotem p decta.
eo e ptuab | quia quando admi
ttim euidentia multiter diſtin
guit | primo quantum ad modum agendi
utrum agatur de crimine ſynoniace ciuil an
criminaliter | et ſi ciuiliter agitur utrum
de rigore et equitate | ſecundo diſ
tinguit quantum ad perſonam | ~~primo quantum ad~~
~~modum agendi~~ | ita quia predi
utrum ſit regularis an ſecularis
et ſi ſit regularis | utrum ſit infe
rioris gradus an excellencioris dig
nitatis | et an ille ſit bone
opinionis uel male fame et
utrum etiam poſſit puniri de facili
an ſine ſcandalo non poſſit
contemptui | ¶ Tercio diſtinguit
quantum ad perſonas teſtium | utrum ſint ho
neſti et emendati de crimine a
ſe commiſſo | et an ipſi teſtifi
centur ex caritate uel odio | quarto
etiam que crimina obiciuntur teſtibus
utrum ſcilicet uel maiora an paria uel
minora | Quinto an ſint con
alia amminicula que adiuuent teſtes
et colligit illos quinque modos
quantum ad alteram partem dicendo
ſi per teſtes criminoſi et maxime
emendati de crimine | que aliis ammi
niculis fulciuntur | et concedit nomine
ho | qui ſunt criminoſi non emendati
aliis non | maxime non proficiunt de zelo
et minime zelo iuſticie teſtificantes
quibus maiora crimina opponuntur
ut ſunt adulterii quod ſunt minora
ſymonie admittuntur quod ratione inferioris
gradus infamatus | cum ſine ſcandalo.

pt facile remouere | et quia agitur
ciuiliter et ſecundum temperamentum eq
uitatis | non ut deponatur ab or
dine ſed ut amoueatur ab admin
iſtratione | et ideo tales contra tale
talis admittuntur | quia ex leui
oribus cauſis remouentur et ſicut
quorundam religioſorum approbata
conſuetudo depoſuit ut ſi
minima plan eo e ptuab | pre
tamen aut diſ. dicit lys. ita
ſcilicet ſinandal quod ſi nullus eum
deficiat teſtem repellit et
uidetur uelle ſentire et ſcilicet in glo.
ita et lys. ſi non admittat
criminoſos ſine amminiculis etiam
in crimine ſymonie | et etiam con
ſpiratorem gradus inferioris
etiam illos cum non zelo iuſti
ſed malignitatis ſomite teſ
tificantur ut inimicos capitales
et conſpiratores ut e ptuab
i. § nos non etiam admit
tit predictos ſi agitur ad de
poſitionem aut gradus | et pre
ficietur crimine aliquo ad hoc
ut quis amoueatur ab admin
iſtratione quia tunc ſecundum iuris rigorem
procedi debet | ¶ Item non proba ad
mittit ſi ſecularis accuſatur
uel regularis ſuperioris gradus
ut epiſcopus | uel inferioris gradus
bone opinionis | uel quamuis
non ſine ſcandalo remoueri po
ſſint | dicunt quod iſta decretalis ptuab
i. corrigitur per c. eo de teſtibus
teſtan | ſed lys. reputat abſur
dum cum ipſa ſit poſterior et
ideo dicit decretalem intelligendam
ſecundum predictam diſtinctionem | ¶ Item
de ſacro ſine mediatore in
ſymoniaca | utrum indifferenter admittantur
quia actores ſymonie | ¶ Hoſtien.
ſicut cauſis tum criminibus et non
niſi admittantur quia cum
paragatur tamen ciuiliter | ſ

cimus ac minimus no admitti
si etiam agat similiter vi de
testibus mediatoreb ꝛ fin
so an. hr etiam intelligi de me
diator no de emendato de
crimine al expssi spale in hr ꝯ
e ti testim vel pt dici q e
mendato intr ꝛ hn ꝛ spale
q mediar admitti ꝛ quo
intellige sacrius pnc pceps c
unbus n. accusaty dicat no
poteb cont. me testificari qsp
tumus meus in coscientia sinsti
qdempnabi ut confessus ut
cp ꝛ confes. c. i si no dicat
no fcat qd impo in ꝯsfcas
son no poteb esse testib tam
ꝯ eas viro laborantib sic medi
ꝛ loco non dots medi c. 23 q. 2
qui peccati sm aut ꝛ nasoy
cui consentit ho. dicet por
corpis con te ꝯ dico te cime
illud qmisisse ppq nib me
accusare vel testificari ꝛ p
quib non fce audiendi ꝛ q ita
sit offco me pbarim sicut in
dep exceptiom talez no admi
tat appellabr iuste ut cp de
ap. interposita ꝛ dẽ ꝛc.

Explicit finis huius texti
pq sine deab sit bn q. scla

A

Incipit tabula de expositione
vocabulorum difficilium conte
torum in corpore iuris et de eo
rum significationibus secundum ordi
nem alphabeti edita a fratre astaxa
no de ast de ordine fratrum
minorum.

Cum in quaestionibus et
aliquibus premissis
capitulis seu titulis
nonnulla reperi
antur tam ci
vilibus quam cano
nicis vocabula
que lectoribus eorum ignorantibus tedium
in legendo et etiam difficultatem
in intelligendo possunt parere. Ideo licet
aliqualis doctrina brevibus et utilibus
de significationibus eorundem vocabu
lorum secundum alphabeti ordinem supponenda
utiliter sit vocabulorum quorum notitia
in titulis huius summe traditur et eorum
titulis significatio requiratur super
quibus etiam vocabulis et aliis quae
tibi in ipsis titulis tabulam apposui
secundum alphabeti ordinem componendam. Ideo istius
tituli sumes a vocabulis incipi
entibus ab a. et cetera

Abigeus dicitur proprie qui pecora a
pastubus et armentis subducit
ab abigendo ff. de abigeis. Un
de dicitur ibi quod fur dicitur qui pecude
unam surripit, abigeus vero
qui gregem. Et intestatus tamquam
non testatus.

Ab intestato, id est sine testamento et cetera.

Absolvere, id est accusatorem perimere.

Abrogare, id est destruere sicut derogare
id est in parte tollere, unde lex quandoque
dicitur abrogata ut de verborum significatione.

Acceptilatio, est quidam actus imaginari
inventus et repertus ad tollendum obl
igationem verborum scilicet stipulationem quae
etiam est de iure civili, et sicut in
contractione obligationis per stipu
lationem quaedam verba sunt certa a iure civili

introducta, puta per interrogationem
et responsionem utriusque partibus quibus
procedit obligatio, hic per stipula
tionem quae verba sunt certa a iure civili
introducta, puta per interroga
tionem et responsionem utriusque partis quibus
procedit obligatio, sic etiam eodem
iure in acceptilatione introducta
sunt certa verba interrogationibus et re
sponsionibus mutue partibus utriusque quibus
procedit eiusdem obligationis disso
lutio, puta debitor stipulatione
obligatus interrogat creditorem suum
sic quod ego tibi per stipulationem promi
si habes ne acceptum, et creditor re
spondet habeo acceptum, quasi dicat
puta habeo seu accepisse a te per
veram solutionem, et sicut vera solutione
liberatus esset, illa acceptilatione
liberaris. ¶ Unde acceptilatio est
ymaginaria solutio, cum hoc sit
nulla solutio, quia sicut per veram so
lutionem omnis tollitur ipso iure ob
ligatio naturalis et civilis, ita etiam
per acceptilationem quae est solutio yma
ginaria, pro eo quod lex ymaginatur
debitorem absolutum per eam sicut per
absolutionem veram, ut insti. quibus modis
tollitur obligatio § item autem acceptilatio.
Sic ergo acceptilatio re
gulariter non tollit nisi obligationes
verborum scilicet stipulatione contractas
obligationes vel contractas re
consensu vel literis, de quibus vide
supra in li. 3 ti. l ar. 2 non
tollit nisi deduceretur in stipula
tionem acquilianam, de qua vide in
li. iiii ti. iii ar. 2 b.

Acceptare dicitur accipere id est incipere.

Actor et auctor sunt certa nomina
quae quandoque accrescit et quandoque minuescit.
Unde dicitur auctor ab augeo, est etiam
auctor proprie patribus minuescit.

Actus dicitur propter conceptionem negocio
rum quae dicuntur gerere circa quamcumque...

Actio dicitur ut instituti de actionibus in
principio est ius persequendi in
iudicio quod sibi debetur ¶ Est autem
actio alia personalis hec est quam
alia realis, id est in certam rem in qua
quis petit res sua. ¶ Unde actio in
rem dicitur vendicatio vel quando
aliquis contra alium de qua agit
suam esse rei adiudicari et dicit etiam
eam suam

Actio in factum dicitur condictio qua quis
contendit aliquid sibi dari quia non
agit ut res sua restitueretur sibi et
negocium certum et speciale nullum
continetur ut in deposito ubi dicitur
quod ideo sic personalis actio prout ibi
aut quod de iis descendentibus quod solum
erant iudicia ordinaria et erat
quedam sollempnia non oportebat
tebat condici id est proinde dicunt si
quis deficeret in una sillaba
causa non debet aut actio in re
movendi quod venditorem si quis possidet
tem. loco in quo res est ¶ C. si
certum actio expressa dedit hic ipsi dicti.

¶ Item actionum alie dicuntur bone
fidei sicut iste scilicet ex empto ex
vendito explorato ex conducto
depositi commodati pignoraticia
ex permutatione et de hiis actionibus
omnibus legitur in § actionum quibus

¶ Sunt etiam plures alie actiones
bone fidei que sub silencio transeo quia breviter

Actiones autem stricti iuris sunt actio
ex mutuo ex arbitrio ex stipulatione.

Actio redhibitoria et quanto minoris
que datur emptori contra venditorem si
servum viciosum sibi vendidit ¶ Sed differunt
quia si fuit vicium corporis
ut puta si fuit morbosum datur redhibitoria emptori
in sex mensibus utilibus ut autem venditor
servum reddat morbosum
recipiat precium restituat ¶ Sed
quando sit vicium animi datur actio
extimatoria vel quanto minoris
in annum utilem quanti
emptor servum non esse emisset
servum ut involuntarium ff. de edil.
ed. l. 1

Prescriptis verbis que competit
quando quis petit si ita condicionem
cepit ut postea dem quoniam
nobis convenit vel sibi esse
iustum vel quando in vendendo bono
vero ut plena iusti. de l. c. quando

¶ De inofficioso testamento que competit
liberis contra testamentum parentum ab intestato
contra testamentum parentum a parentibus contra
testamentum liberorum et contra testamentum
fratribus scilicet persone turpi institutae

¶ Legis aquilie que continet duo
capitula ¶ Primum de occisis servis
quadrupedibus que inter pecudes
continentur quo casu fit condempnatio
quanti plurimi res ea fuit eo anno
retro ¶ Secundum capitulum de ceteris
continet et servis et bestiis occisis
et ceteris rebus ruptis velud
veste vase et similibus quo casu
tanti condempnatur qui dampnum
dedit quanti res fuit
diebus retro hec actio datur
contra confitentem in simplum
et negantem in duplum

¶ De dolo que competit quando dampnum
dolo datum est vel
quando aliquis contra me dolose
... est aliqua alia actio
qua possem experiri ¶ Infinita
datur contra iudicem male iudicantem
ad restituendum dampnum quod
cuius suam est illatum

¶ Certi que competit quando est certa
in stipulatione deducta

¶ Indebiti que competit ei qui per
errorem indebita persolvit alii

¶ Sunt etiam plures ... ¶ preterea
alie actiones stricti iuris

ꝑ. ĺiuq no gracia breuitatis
Sciend̄ etiam ꝑime actiones bo
ne fidei non quia in eis tantu
debeat bona fides ſuari quia
etiam in actionibꝫ stricti iur̄ et in
quolibꝫ etiam contractu bona
fides dꝫ ſuari ſꝫ quia in ipsis
fides exuberans e ſuanda et
iudex pleniore hꝫ ptatem ad
omnia exequenda q̄ suadet equi
tas uel fides bona.
Actiones uo alie dicunt stricti iur̄
quia no ueniunt in eis nisi qd̄ stri
cte exigit na actionis ut qd̄ prin
cipaliter e in obligatone. Unde in
contractibus stricti iur̄ no ve
niunt usure nisi sint spaliter pmiſſe
illud eni tm̄ venit in iudicium de
quo eꝫ actum expſſe ꝑ pacta uel
ꝑ lr̄a ut veniret. Sꝫ in con
tractibus bone fidei veniunt
usure ex mora. Si sꝫ aliquis sit
in mora soluendi q̄ tamen expſſe n
sunt pmiſſe. Si interea no venit
etiam strictum fructꝫ si petam
qd̄ aliqui sunt mei veniunt
fructꝫ ex mora ut etiam an mo
ram quibuſcumque locupletior
est alterius iactura ff de usu
rap. l. ij. no venit etiam in ea
dem interesse si in dare uel sit
obligatone et tunc sit in tpi
ut preci uel ſn̄ cto die sit in
obligatone in hiis eni tbus ca
sibus si ꝑ me stetit quo min⁹
impleam pmiſſum teneor ad
interesse ex mora si ille incurrat
dampnum ff de v. obligatone
v. que l. ul cꝫ l. si fundum
Item in contractibꝫ bone fidei
veniunt ea de quibꝫ no e co
gitatum ut rupta res qꝫ no
tm̄ venit principale ſꝫ etiam ac
cessoria s. fructꝫ in ipsis enim
omnia veniunt in iudicium ꝑt
quibꝫ actum e non ve
nire ſuꝑ inquam omnia veniunt q̄
subnatura actionis q̄ coꝑnunt
includuntur qui primo in actioni
bus stricti iur̄ ꝑ q̄ litꝫ contesta
tionem veniunt fructꝫ et alia ac
cessoria ut sꝫ hc̄ sit officio iudic
quia in actionibus ff de ac. plu.
acciden. actionibus etc. ex de excep
c. ... in venabilibus cu glo.
Actiones que conferant sunt quatuor
actiones descendentes ex contra
tibus quatuor sꝫ mandati deposti
tutele et pro socio et intelligitur de ac
tione directa. Et quatuor descen
dentes ex contractibꝫ quatuor sꝫ
mandati deposti et quatuor de
lictis sꝫ de iniuria bonorum rap
torum furti et doli ff de hiis q̄
no in fa. l. furti pdicta cessant
in actionibꝫ pꝫ insti. de act. et
tbus rubr sequentibus
Actiones quedam sunt ꝑpetue ut
q̄ sunt ciuiles quia omnibus
tꝑoribus q̄ civi competebat impu
ne et temporales ut q̄ pmittunt elap
so aut anno aut tpe impune
competere non possunt incontra
nisi fuerit antea mote. Que
dam civiles q̄ ex iure civili p
fluxerunt.
Actor e q̄ agit et pulsat aliud
cum aliquid ab eo petens tam
di de restitu. de actore et in mundo
Accusator e qui aliquem accusat
criminaliter movet questionem et dicitur
accusator quasi ad causam ~~movet~~
vocat eum quia appellat eum
ex de pg. forus
Accusatio sꝫ aliquis de crimine de
latio ꝑ in c. ff de hiis in. in defre
Adempta dicuntur illa legata q̄
testator adimit legata
tario voluntate mutata
Adiutus sꝫ congruus opibus et ta de tria
tio ꝑ in qua quis ex petanda ...

ctum opus ex indect indatu
sius impensis suscipit diri me
dum uel faciendum.
Affirmatiua / quibus opponit pne
gatiua ex de testibus z att. re
merus obiciit. Minore duor
actu tum i. no paucorum / quibus e
quipo ut di i. ius natale ubi
dict transpo pr agit alienum i.
no tuu fab e / iure eni natule
nichil e alienu qr oia sunt qua
Agazo / dicit custos equorum. sic ipse
azinorum / ud dr custus equitum uel
dicitur grex equorum
Ala / sm diuersum dicit zo castes
preda qr ute alaz iunt / cohos
hic p alab / legis po cohortes.
Albuum / pctoris dicebat tabula
qdam dealbata / sita in rostris
ing pponebant edicta pctoris
ut facile experimenti conspice
retur z legent. || Rostru aut di
carus causarum i. ubi cause trac-
tant / predcm qr augustus fecit
de rostris amu sm sedes carn
Allegari allegadi mos duc ta
canonico qui iuuli tex dfor ur tor.
Alienatio / ca mutandi iudicij sta
de qua tracta ex i li. ti. xvij. / cre
dentis se quencas supius aliqua
alienat ca dolo malo causa
iudicij mutandi actis / z suscipie
di ab eo inqp transfert posses
sione illius rei pidem quest.
Alimenta / alimentorum noie intelli
guntur cibaria uestitus z habitatio
quia sicsus corpus ali no pt
Vnde alimeta legata pdicta de
bent ff de ali. z ciba l. legat. l. i
Annotatio / z bonorum ppscriptio ut
cu quis i. ius uocatus absentat
se ut i. ius citus / patur bonoru
annotatio ut p. i. anni uenit
z actione se purgauerit bona sua
recipiat / z si n uenit i. fiscu cogerent
Apparitores / sunt illi qui ptes citat
z eos in iudicio faciunt appare
unde sic dicti
Appellatio / z amotio iudicis p
i. uocationem maioris iudicis p
textu diquitatis / ppter sente
ncie late desensio sm ho.
Appnes / uir de symt / q adme
ptinet impune z quo ut dic
Ros sup ti de penis de symo
etiam z qr ordo uir z suadiss
ut wt ho. ti. de diuor ff foti
Apotha / z scriptura qua debitor
accipiens pecunias loco caucio
nis ex dat creditori / z recipit
eam debito psoluto / z dict
apo. quod z re ex capio quia
recepto / z compor etiam ali
anti quod e con. ex dict ap
tipbota re q e scriptura in qua
debitor confitetur se recepisse
pecunias quam credit / tradidit eam debitori / vel apo
potha creditori dat anti
potha recipiti /
Apocrisarius / i. nuncius sed
ex de cler. significasti
Apostates / sunt qui sunt sm tu
tate ab a qui z sm z pot qi ad
Apostubary / sunt nuncij pape
sic. i. q. i.
Apli dicunt i. ius litere dimisso
dicentibus appellantibus da
ab illis a quibus appellatur ex
de eli. no. rep. tum ad h..
Apotheca / dicit locus archa
qua reponitur aliquid custodie causa
Arbitrium / sm ho. ptas alicui
voluntate data z recepta ad
diffiniendum in lite. quod sunt
visum / qui ea pena allata
z etiam ciuius limitata / sm
ro / gl. compromisso e ptas
arbitris data / arbitrio dicte
ceius pena || Sunt aut
arbitrorum duo genera / scz compro
missarij qui ppe dicunt arbit

arbitratores primo eligunt ut iudi
ces ut scilicet procedant seruato ordine
iudiciario in causis sibi non sed
prius dictum secundum ap. ad cognoscen
dum et diffiniendum ut si petas
a me decem et ego denegem et
fiat compromissio in aliquem ille est
uerus arbiter quia eligitur ut
cognoscat et diffiniat contra con
demnabi. sed arbitratores eligitur a partibus
non super re litigiosa sed ut compone
do ad diuidendum uel pars diffi
niant tantum ut si duo socii res
societatis diuidere uolunt ad ar
bitrium petri petrus est arbitra
tor ar. ff de pro socio l. si societatem
Archimandrita et princeps o
uium abbas archas quasi et princeps
et mandras quasi et ouis
Archipresbiter dicitur quia s.
cinitatem suam et ruralis ecclesie offi
cium et hii uocantur decani vt hic.
Argumentum si arguere ducentur
extra de ver. significatione forus.
Item ab exemplo gentilium sit
argumentandum de q. di. i. § i.
Item in cessione argumentorum
a si q. i q. i § ecce quod sicut iohannes
Arma hostibus antiquitus admissas
armas captiuas dabant propter ano
sitas et voluptas extra de renunc.
in eo dicitur § viii
Asisterium et domus monialium
sicut monasterium monachorum
Aut quandoque ponitur disiunctiue ut quando
alio posito necesse est alterum tolli
ut eum sit dies aut nox quando
subdisiunctiue. Subdisiunctiua
est duo sunt quia vna sunt quod
ambo non possunt esse simul sed ta
tamen quod utrumque possit esse ut sedet
aut sedet aut ambulat. Al
ter quod ambo simul possunt esse ita
tamen quod neutrum potest esse ut erit de
omne actualiter aut facit aut pa
titur ff de v. significatione
verba.

B

Ammire dicitur sub pena
ad causam uocare
Bucellarii et principes
militum rei ab his ma
ginti et archos quod est princeps
Bona cedere in meatum
Bona mactare est ea diminuere
Bouis non continetur appellatione iumentorum
sed pecorum ff de edilicio edicto l. ediles.

C

Calumpnia est fluctibus
impositio
Cancellarius dicitur cuius
officium est conscripta re
sponsa imperatorum re
spicere et male scripta dampnare et
bene scripta sigillare. Et dicitur a can
cellando id est dampnando literas li
nea per medium inducta, sicut notarii
literis punctis suppositis dampnant
Canones id est decretales
Cape et aliud quia accipe. Capere
in et eius cape et ex cum capitur fiat
tum accipe aut potest quod accipiendo
non fiat tuum
Capitulum facit maior pars cum li
extra de elec. quia papa in glo.
In ca. quoniam pars senior licet sit
minor minor est indicanda maior
et sanior condenda, putaquam pars altera
non est sana sed quia indignum elit
uel contra euidentiam aliquid facit a
Item eius quod utrumque esset sana
extra de his que fiunt a prelato nostri
in glo. d. Item quod facit maior
pars capituli totum capitulum
intelligitur facere hic et xiiii in his
que competunt eis ut collegiate
non ut singulis in his que sunt
de nouitate faciendis ut in clero
iuribus alienandis et similibus
et plura alia dicuntur ma.
extra de consti. cum omnes in glo.
Capto et deceptus unde captio est deceptio
Cardinales dicti sunt a cardine
quia sicut hostium regitur a cardine
sic per eos regitur ecclesia uniuersalis
et est di. presbiteri dicuntur etiam quandoque

cardinales presbiteri .i. principales
quia prout est de officium eorum ergo
ut extra de officio archipresbiteri ministerium .i.
glo. | xj q. i. pastoralis | Quilibet car-
do enim et custos dicitur papa .c. 27.
q. i. § hinc | unde cardinales dicun-
tur extra de consue. cum venerabilis.
¶ Nota quod presbiteri cardinales sunt
titulati cardinales . . . dicun-
tur arbi. . . cum nobis | et licet de
talibus sepe ponatur presbiteri sub
titulis tamen . . . nunquam
ponitur presbiter sub titulo | nec diaco-
nus nec episcopus cum titulo || Unde
literam bullatam in qua hoc non
fuerit inveniens | potest videri esse fal-
sam | ut extra de crimine falsi quam
gravi § . . . i. pro. ti. de off. archipresbiteri
Capitare | . . . mutate . . .
Calculus | . . . cardo.
Causa | dicitur a casu a quo venit
| quia sepe casualiter generatur
contra voluntatem . . . | Est . . . ma-
teria negotii | . . . ex dis-
cussione . . . patefit
ponitur causa . . . indicum
| tamen . . . extra de . . .
significatione . . . || Est autem
causa quedam spiritualis alia . . .
spiritualis | ut . . . de . . . quedam
civilis ut . . . venditione
vel causa pecuniaria extra de libel.
obla. c. ul. et penul. || Quedam
criminalis | ut . . . de crime
ut actor . . . extra de causa
veniens || Quedam mixta ut
cum agitur de crimine civiliter | ut de
adulterio ad separationem thori | In
. . . casibus ultimis iuratur
de calumpnia | In prima non ca-
ne iuratur de calumpnia | sed tan-
tum de veritate dicenda | . . .
extra de iur. calup. c. primo. . . .
tamen agatur possessio . . .
iuratur de calup. || Et similiter .i.

exceptionibus propositis in replic-
ut ibidem c. in appellationibus in glo.
Caucionia | dicitur duobus modis . . .
. . . vel . . . solidus vel
ita quod non sufficit . . .
dicitur ut extra de appel. cap.
appellationibus in glo.
Cause famosabiles | sunt . . .
scilicet de libertate . . . z
testa. extra de re . . . duobus
Causa aut argumento . . .
rationibus | aut probatione . . . testi-
um tabularum .i. instrumentorum
constat extra de . . .
etiam probationem confessio . . .
ibidem in glo. i.
Caucio | . . . generale . . .
Caucionum aut alia . . . fideius-
soria | scilicet . . . fideius-
sorie . . . pignoraticia . . . ypo-
tecaria . . . ypotheca sub ponitur . . .
toria . . . promissio . . .
firmatur | alia apocha . . .
tiographaria | alia promisso-
ria | et dicitur pollicitatio . . .
|| Nomine aut caucionibus . . .
missio . . . addi non . . .
. . . vel . . . intelligitur . . .
. . . vel fideiussoria . . .
extra ut lit. non . . . || . . .
aut . . . causa . . .
caucio . . . extra de . . .
ex parte || Caucio . . .
z . . . emptor . . .
. . . | quod si res empta . . .
. . . ab alio | venditor . . .
restituat . . .
plus z . . . simpla . . .
|| Cedit bonis qui . . . debi-
. . . non habet . . . solvat . . .
bus creditoribus | et omnia . . .
concedit | . . .
Cede | die . . .
Celiole | . . . plan . . .

C de iudicib3 et clericis p(ro)latu
Censere | i. iudicare p(ro)pe et p(ro)p(ri)e
Censor | e iudex et censuu(m) indictu(r)
Item censo(r) dicit(ur) p(er)iti q(ui) p(ro)bet
censu(m) ff. de v(erborum) signif(i)catione
Censitor | e q(ui) censu(m) exigit
Censiti | q(ui) i(n) censu(m) et censu(m) p(re)sent
et dicu(n)t(ur) tributa(ri)i a tributo | tributu(m)
u(er)o dicit(ur) a tributione
Cessio | e iur(is) et actionib3 translatio
Vnd(e) aut(em) q(uod) i instrumentis cessio
inveni(tur) dicit(ur) q(uod) cedens eum reddit
constituit p(ro)curatore(m) i(n) rem suam
Ad cuius evidentia(m) scias ut si eu
ticis exe(m)tus vel alit(er) contrax
isti tibi competit co(n)t(ra) eu(m) actio
directa et p(er)sonalis ~~eu actio di~~ q(ui)a
cum eo initua p(er)sona contraxisti
tibi etia(m) co(m)petit actio utilis q(ui)a cu(m)
et cum esset debitor ip(s)i(us) tamq(uam)
i(n) rem sua(m) p(ro)sequeris || Si aut(em) in
iura et actiones q(ua)s ip(s)um debitor(em)
tuu(m) ex ea venditionib3 aut alia
certa causa cessionis transferas i
me utilis actio qua possu(m) uti ad
ip(su)m meu(m) debitu(m) tamq(uam) i(n) rem
meam exigendu(m) || Directa n(on) et
p(er)sonalis remanet apud te in
ante cessione n(on) potuit separ(ari)
etiam si velles a te cum habet tibi
ut ff. de p(ro)c(uratore) l. iij | In ad eam i
tentione(m) debes me constituere
p(ro)curatore(m) tuu(m) licet i(n) rem mea(m)
i. ad exigend(um) ip(su)m debitu(m) s(ecundu)m
meu(m) || Et ip(s)e fa(cit) ff. de p(ro)cur(atore) si
quis i(n) rem sua(m) | Ex q(ui)b(us) p(ate)t q(uo)d actio
directa et p(er)sonalis sunt p(ro)c(ur)ato
rib3 q(ui)a aliter n(on) poteram uti
licet eni(m) directa n(on) possit cedi p(otes)t
tame(n) mandari et eius exercitiu(m)
co(m)mitti || hoc n(on) n(on) mit(ti)tur ueste(s).
Cibaria | ff. de alimentis ff. de al(imentis) | le. l. ult.
Cimiliarcha | dicit(ur) p(ro)celles inde ti
niniliarcha i. thesaurarius sa
cristia q(ui) custodit thesaurus
q(ui) i(n) pelicibus colligi potest inde
ti(n)miliarcha locus ubi thes(au)ri custod(iuntur)

Ci(n)ctus | tribaldus dep(re)hensor a
canos quod est canis
Ciricuduct | l(itte)ra e circu(m)ducta l(itte)ra
Circu(m)iaturas || i(d) ea da(m)pnare
dicit(ur) q(ui) circu(m)dat p(re)dium cum
dimis ad iniuria(s) alia defen(dentib)us
Cistella | dicit(ur) locus i(n) quo colloca(n)t(ur) vesti(m)
Citatio | in(de) i(n)fra citatio | responsu(m)
Si n(on) i(n) edicto p(re)tor vel iudex
addat h(ic) s(cilicet) p(ro) die p(re)sc(ri)pto non
venies co(n)te(m)pnabis dicit(ur) tunc
edictum p(er)emptorium | sit aut(em) cita
tio a iudicib3 ecclesiasticis p(ro) re
ascrilacibus p(ro) i(n)dictis co(m)munib3
Civitatis | nom(in)e n(on) compreh(e)ndit(ur)
suburbiu(m) et c. ex(tra) de eta(te) accepti(s)
in glo. | d(e) civitas mor(alis) murorum
ambitu claudi(tur) ex(tra) de sen. ex p(ar)te
Clausula | q(ui)d al(ia) || i. civitas.
p(ro)hibet p(ar)tes sim(ul) q(ua)tuor co(n)venire uj
de alijs capit(ul)is ut compreh(e)ndat ab
hic canonicos et canonicos ex(tra) de
v. sig. cum et alijs s(ecundu)m p(re)lios ca
thedralis eccl(esi)e ut id est cum cle(ri)ci
Clepsis quod e s(ub) sup(er) mala | re(s)
Cliens | dicit(ur) cuius causa advocatus defe(n)d(it)
Cognati | dicu(n)t(ur) o(mn)es consanguinei
p(er) sexu(m) sive virilem sive femineu(m)
agnati tantu(m) p(er) virilem.
Collegiu(m) | facuit tres.
Congregatio(n)e duo p(ro)p(ter) p(er)tur
batione(m) ex(tra) q(ui)s(que) v. pote(st) | v. x.
auct(or) ex(tra) de cler. coni. l. i. glo.
Colimiarcha q(uod) limiarcha
Collusio | et mt(er) actore(m) et reum la
tens et fraudule(n)ta questio p(er)
p(er) qua(m) alt(er) i(n)dustria se super(are) p(er)
mittit ex(tra) c. audivimus in glo.
Commendare | sep(on)e ff. depositi
lucrimis turmis
Comitatenses | milites dicu(n)t(ur) mili
tes stipendia(rii) a comitatu dicti
eo q(uod) semp(er) militat de comita
tu | procata ul comicata dicit(ur)
remuneratio eoru(m)
Comento | i. decept(us) vel consulte

uel maliciosius tractatus ff. de io
in eo de cons. tit. et integri restitutio
Comes sacri largicionum et per quam
Imperator sua munificentia expediebat
Comes rerum privatarum Imperatoris erat qui
~~procurabat privatam~~ privati commodi
et rerum fiscalium hereditatum, administrationum
ut eius consuluerit et de eius negociis
Comes sacri patrimonii erat qui predictum
procurabat Imperatoris
Compromissum quid est supra vide arbitrium
Compendium id est dispendium
Confessio simplex et diffinite facta in
tellectum recipit futuri temporis ex
plicat etc. Cum nichil excipit
et expresse potuit tota in his verbis gres
Cui conceditur :. supra ibidem.
magis et minus eo de deci. ex parte
iii et hec et viii generaliter nisi prohi
beatur ius. Item mali quis ex causa eo
de tor. c. 1 inter. et in glo. ubi co
ceditur accipi contornamento prima
et matuta et prohibetur eo de sepultura
Concessio principale conceditur ac
cessorium eo de off. dele. prete.
Item uni concedi nulla et denega
tum alii in decretis q. 16. q. 1 hinc
etiam. Item primum et viii de his que fiunt
dieceis quod item et viii de his
qui conceditur sepultura generali eo de
una talis c. 1 in glo. etc.
Concessio ut prohibito aliquo omnia
ex eo sequuntur conceduntur ut prohibetur
arcus eo de off. na. gen. proprie, in con
fessione generali ueniunt que quibus ge
neraliter concedit et non ea que non est
verisimile in speciali concedi ff. de
peculio quod in peculiis et de pigno.
obligatione. Item si alicui conceditur
via per fundum alienum sibi ff. loca dif
finitone licet illi per qualibet eius
partem iter agere tamen in omnia que sta
nimum sarcire tacite exprimuntur non enim
per ipsam ulla, aut per media omne
in directa ea ad eum nec debet
ff. de servitu. in predio rustici
Concilia principalia que sunt
quatuor illa veneratur ecclesia sicud quatuor eva
ngelia Nicenum Constantinopolitanum
Ephesinum primum et calcedo
nense. Dispensat tamen papa
contra illis et cetera illa dum tamen non
statuat contra fidem eo de renu.
precipue tuslarum Item viii d. glo. v. 3
Concussionibus crimen id est in ::Lib
crimen concessio
Condiciones generales semper
pactionibus subintelliguntur sicut
si deus posuerit, si res in eodem
statu permanserit et similia
eo de rescr. c. 2 in glo. 9.
Condicio quid sit in pacto
Confessio fit coram iudice expressa aut
euidencia et interpretatiue sive
contumacia eo de presump. nisi
habitum in glo. 9. Item iudicialis
confessio si fiat in iure habetur
fiat in iudicio coram iudice com
petente. Item causa non pro confessio re
quiritur autem quod in alia
ut confessio preiudicet ff. sicut
fiat sponte. Item quod sit pa
titur et quod confitetur se scire
causa et quod non sit contra naturam
sed dicat se coitum cum ea cuius
nit. nec contra ius ut si dicat utrum
dicat se cum uxore concubuisse
tamen nec de re litigiosa nec
de causa famosa, et quod confitens
sit maior 25 annis. Hec habes
de confess. ex parte et 2 off. ...
Confessio si iudicialis et ea
ca assensione i responsio cui
de quo queritur in iure coram iudice
iudice facta
Confinia dicuntur que adeo sunt proxima
ut nullis paribus sit media
ea. Item unde predia urbana que con
fluerunt parietibus distingui
non dicuntur confinia sed possunt ...

pdia no rustica pot ofimia quia
sola parte finali determinatur
sunt distincta ff de leg. l. cp i
vendunt § sequitur post.
Confirmatio bonorum et patrimonii
scilicet et in fronte crismatis
consignatio alio et non sunt habi
ti corroboratio etc.
Confirmatio et in libris con
firmatur sicut de vite possides
vel sicut sub pluralitate facta est
vel sicut quando facta et quia clau
sula ponitur in confirmatione que
nus ut lucidior sicut sicut sup
Rebus in singulis quia singule
gentes lex privata ideo ff aliqu
ponit dz Cautus tamen ponit i
confirmatione causam ut cum papa
sententiam aliquam contra sententiam co
firmet extra de off dele quoniam ab
bas conponem et in libris confir
mationis dicit tenorem conpositionis
extra de confir. c. fi. in textu et in
glo et similiter iudex qui tulit sententiam
mandat eam alium exequendam
dicit sicut rite lata est tunc te
loquitur causam sequitur pi. a. 9 § Hic
Consistatio et consistit in duobus scilicet
con et factus rebus depositis indu
tam bona dampnatorum et possessio
forum vnde bonorum omnium fra et consistatio
Congregatio facimus i collegium
Coniuncte et que oculos claude
re c. supremo et coniunctio por
ris p assequi
Conditio sunt pro dissimulatione
utrum dicitur mutari hec quia i
co ff de v sig. quinto et dissimulo
sunt ponitur pro predicatione ff c septe
Consequentia dicitur dicitur quibus
ordo septus scilicet utique sit in titul
Consensus et quadrupex scilicet negli
entie consilij cooperationis auc
toritatis sive defensionis extra
de off de le. c. i ... in glo b.
Consilium si quis sit obligatus vestre.

consilium alterius extra de
arbi cum olim non tamen tene
tur quis consilium tempore competenti
et expectare responsum extra de cler
Consilium prudentie obligat sicut
preceptum vi di c. i. in auct.
Consilium persone non obligat
extra de cta. ad aures in glo.
Rure de novo emergunt novo
indigent consilio et remedio ff
de nego. iussi l. i. [?] vinali periculo
ulterius i magis et consulendi ff g
carbo edic. l. i. § in non e precipita
dum consilium quod indigemus ut
aliquid maturius agatur di. l. pedel
Consilium aliquibus et consilium et res
pondendo i q i estote Item frau
dulent dat consilium tenetur actione
de dolo et quia enim agi potest quam
inferens illud scilicet non esse
ff de dolo l. arbiter § dolo cu
vim et consilium dependendo sicut et
non solvendo datur bus proximi
consilium non dz ff de dolo l. eliga
ter § fi. § liber extra de sine cul.
Consistorium tribunal vel pretorium
locus scilicet magistri dicitur ubi
Constitutio in decretales epis
Consultatio fecunda et unus qui
Consules et dicti sunt quia ut plurima
respublica consulebat cum aportebat
Contignatio tignorum coniunctio et quia
dicitur tectum unde dicitur incidere edes
sub sub contignatione. i. sub ro tecto
Contractus lumine dicitur esse quod
res et tradita et pretium non et solu
tum quia contractus et dicitur pt
limes et dicendum ut dictus domus
Contumacia et sunt poss in abundo
contemptus cum quibus et bus edicti
ut uno pro omnibus peremptorie ci
tatus presentia sui facere contempnit
ut veniens in mandata non obedit
Contumelia et iniuria in dicto aut contempt
Conveniens i e gr e in gre me l
alloqui me conveniens ut d ista e

complacet inter eos.
Coniunctio dicitur fieri id quod fit corpore consistente ff. de v. sig. coria
Cornicularios dicimus illos qui in bello cornua alarum tenuerunt radi
Corpus dicitur quandoque et id est homines fideles per fidem et caritatem quasi
coniuncti in unum corpus misticum cuius caput est christus extra de sed.
vacante c. i. Item dicitur corpus collegium sive comunitas cuius capitulo et prelatus extra de hiis que fi. a pre. nouit et tale corpus potest habere unum sigillum extra de excess.
prela. dilecta. Dicitur etiam congregatio cuiuscumque ciuitatis vel
ville habere castri vel castri habere corpus. Item quibus congregatio a principe facienda ut congregatio scholarium vel certus
communitas. Item societas cuius religiosi qui habent a principe et
unum corpus habere dicitur instar rei publice habere res quas arcam communem actorem sive sindicum quem
per que agere possit ff. quod cuiusque vniuersi. ij. l. Item corpus cum
suo capitulo facit unum corpus
cuius ipse est caput ut hic in clero et comunitatibus vel ecclesiis non debet facere unum corpus. Similiter nec
abbatissa cum clericis suis licet
ipsa sit caput facit unum corpus quodammodo claudicans sed ut
ut legimus. Dicitur etiam corpus id
quod habet partes integrales sibi
coherentes ut domus et etiam quod
habet partes distantes integrales ut grex populus collegium habet
ibi extra de excess. prela. dilect. i. fi.
Corporati sive collegiati dicuntur
qui sunt de aliquo collegio. et arce
Crimen et peccatum quandoque i. signis
fuerint di. xxi. c. nunc autem
Criminum capitales erant carceris custodes qui etiam stratores
dicuntur asterpedes qui dampnatos puniebant
Crimina excepta scilicet ad que accusatorum et testificatorum admittuntur non eliceos placuit pro bono zelo procedant sunt hec scilicet
symonie heresis lese maiestatis fraudati census fraudate
annone dilapidationis sacrilegii et sunt alique xi. q. iii.
qui autem de quibus plenius
habetur extra de accu. cum p.
Crimen lese maiestatis committitur
contra regem admittit vel
qui confugit ad hostes vel qui
hostes qualitercumque iuuat sed
armis vel pecunia vel consilio
vel qui subiectos prouincias
contra facit rebelles vel qui
seditionem mouet in ciuitate
vel qui ingratum concitat vel
principe vel eos qui cum eo
eius militant vel qui arma
ferant vel occupant loca communia publica. Item dicitur etiam
perduellionis i. hostilis perduelles enim dicuntur hostes ff. ad l.
iul. l. i. ij. iii. iiij. hec extra.
Crimen fraudati census est
quibus fiunt publica pecunia
sibi commendata
Crimina alia sunt priuata id est
quorum i. accusatio vel denunciatio pertinet tamen ad illos quibus
iniuriatur ut furta et dampna
illata et iniurie alia sunt publica
ut illa quorum accusatio datur
cuilibet de populo ut homicidia
adulteria crimen lese maiestatis et huiusmodi. Item criminalia
alia sunt capitalia scilicet pro quibus pena sanguinis infertur
alia non scilicet quando pena pecuniaria
Crimen fraudate annone committitur
nonne et cum portitores frumenti
victualia ad rem publicam ad
exercitum missa.

Crimine sacrilegii semper et abdicatur
exceptum a canone scilicet quod quis eum
minime extraxit de ecclesia a canone
non concesso. ¶ De his qui ad
eandem confugiunt l. ij. Tempriatur
Crimen peculare de quo mote ex
Crimine confessionis committit quis
pretextu officii sed quamvis extor
queret commando ad abducto
pervij quam militaris
Crimina sive culpe quedam sunt
in quibus est culpa relaxare vi
delicet extra de postulatione prelatorum c. 1 §
nos ergo. Cucullus
Curator est inflexi nomine
Curator datur adulto minori
25 annis. Tutor datur pupil
lo, id est 14 annorum et pupille 12
annorum. Datur etiam pupillis
curator ad lites. Item nonnumquam
in rebus eorum gubernandis
mandatur ut pro administratione rerum
canonicorum qui etiam in quibus
dam rebus prepositis dicuntur consti
tuuntur tamen in rebus ecclesiasticis
et etiam alius defendit in causa
et etiam ponitur aliquis in cathedra va
cante ad percipiendum et conservan
dum proventus ad opus futuri
prelati secundum Goffredum vicedominus qui
gubernat res episcopi. ¶ Syndicus
constituitur a quibusdam universitate
et a pluribus. Unde dicitur syndicus
quasi causam singulorum dicens
et constituitur ad unam causam et
ad plures vel ad omnes et ad pre
sentes lites et futuras et semper de
certo iudice vel de iudice. Sunt domini
ut dicit Goffredus in procurando et de
fensando. ¶ Actor non constituitur
ab episcopo et etiam ad causam ut sindicus
et constituitur ab uno vel pluribus
ff. quod cuiuscumque universitatis l. 1
et constituitur et dicto iudici
et datur ad unam causam et plures
sed datur ad lites presentes non
futuras. ¶ Procurator autem con
stituitur ab uno et a pluribus et
ad lites presentes et futuras et con
stitutum post sententiam dictam et consti
tuuntur in rebus ecclesiasticis et spiritualibus et
dicit Hostiensis titulo de iudiciis quod circa
predicta nota est quod nomina attendun
tur secundum leges et secundum canones non est vis
facienda in nomine. Dominus certus
de constituendo mente Goffredus
et Hostiensis et constituitur procurator presentibus
et absentibus non invitis extra de proc-
uratoribus non invite in glossa [illegible]
Cyrographum est quod duae partes sentencias
faciunt duas scripturas sub eadem
forma verborum et mutuo sibi tradunt

Dampnum qui dat oc
casionem dampni
dampnum dedisse
videtur et ideo tenetur scilicet
si dat occasionem il
licitam vel etiam si dat occasionem
licitam et non adhibet diligentiam
ponit extra de iniuriis [illegible] et testa
prout in glossa c. ¶ Item dam
na differunt ab expensis quia dampnum
dicitur ademptio, in expensis.
Unde dampnum patitur cui de bonis suis
aliquid decessit non cui non accres
cit. ¶ Et ideo quaere qui lucrum amitti
non dampnum patitur.
Dampnum sive interesse et ideo glossa e.g.
puta subtraxisti instrumenta
quibus possessio mea firmatur
tenetur ad dampnum quod in
contigit propter absentiam instru
mentorum quoddam est quo rem re
cipit in reparabili interesse. De hoc
extra de iure iurando in glossa.
Dardanarii dicuntur qui falsas men
suras tenent a quo Dardanario dicuntur
Dare intelligitur qui remittit extra
de testamentis et accipiens in glossa. Item
dare intelligitur supra firmum in
strumentis. Uno modo ut ei
res transit dominum accipientis
alio modo ut quod concedit sola
usus ad sola possessio translata est

dare impositum quod potest poni in in
strumentis et dare impositionem
de 3 2 de alii dicunt ueritate aliqui
honestate 21 q 1 c 1 Debitum
intelligitur remitti in redditione cirographi
uel instrumenti nec per in
redditione pignoris ex ut lite pe
dente causa pendente male ingssi
Debiti diem uenire et debitum
posse peti
Debilitare et aliquam rem paula
tim infirmare et etiam debilita
tem facere unde protractiue debilitare
Decretales epistole non sunt ius quod
constitutio ecclesiastica dicitur canon
decretalis epistola decretum dicitur
etiam canon quod statuitur de consilio
generali Decretum dicitur quod papa
ad nullius consultationem statuit de
consilio cardinalium Decreta
lis epistola dicitur quod papa statuit
uel solus uel cum cardinalibus
Constitutionum alia ciuilis quae di
citur forensis uel ciuilis alia eccle
siastica que dicitur canon et inuenitur
Item constitutio dicitur dupliciter uno
modo large comprehendit omnes de
cretales et leges et decreta
Alio modo stricte et constitutio
nes dicuntur principum leges populi
romani Edicta pretorum uel
rectorum unde dicitur ius honorarium
sed ius edictis et populi scita dicuntur plebiscita
Decretum dicitur quod in corpore iuris
Deductio id est separatio unde deducere
id est separare et inde deductio
Defendere et uice alterius publica uel
aliud facere quod dominus faceret de lite
Deferre et aliquem accusare accusare
Differt tempus et compare et re
presente Differre res presente absente
Definitus et liberatus unde defungi
id est liberari solutiones ipsi
Delegare et assignare creditori debitorem
Delegata et ius cum causa appellationis uel ab
ordinario uel a delegato pri
cipis causa committitur sed a de
legatus ideo et delegatus
Dicitur autem delegatus delegati
Deponere et primo uel suspendere
Degradare et cum solempnitate
insignia cuiuslibet ordinis
ordinarie sunt tradita aufer
re ... semper tamen remanet ...
Deportare et aliquem de perpetuo
exilium dampnare
Derogare est et ... id est abrogare
Detrimentum quod prebendas
quantitatem quod consuetudo quod ne
... utraque ... signum
... et ...
...
Detestatio et cum testibus facta de
...
et ...
Decemuir qui ducit ...
... ...
Dictatoribus ... ...
...bus sententiam dictabant
Dies profesti dicuntur illi dies
qui sunt ... ...
torum loco festi ut in sabbatis
debita ferunt ...
Dieta et tenaculum ... ...
magis dicitur quia nocte ...
... et etiam ... diei ...
... et etiam ... diei ...
et etiam ... diei certa
... Continet autem le
galis 20 miliaria ff ...
...
Dieta ... dicitur a quod habet
secundum consuetudinem ... ...
... ... glo ...
Dietarii sunt qui se ad aliena
tenacula dirigunt ... ...
dicitur a dieta ...
Dignitas ... quod ...
in ecclesia quod etiam ... ...
secularis ... ...

potestas quia conditio eius de ali
non respicit et non nulli in glo
Diminutio capitis et que est status
mutatio iuste et in priori et ponitur
hic secundum azo. status pro civitate et
libertate vel civitate tantum vel
propria potestate vel aliena potestate sine
mediata sunt enim principia que
sunt homo civitas libertas fa
milia et secundum hec tria sunt et capitis
diminutio scilicet maxima media et
minima. Maxima est cum quis
amittit civitatem et libertatem ut
si quis dampnatur in metallum vel
opus metalli vel si maior xx
annorum patitur se vendi ad pre
cium participandum vel si manumis
sus inscitur ingratitudine
revocetur. Media et cum libertas
retinetur sed civitas amittitur ut si
quis in insula deportatur. Minima
et cum utraque retinetur sed cum homini
sua familia mutatur ut si qui sui
erat de aliena potestate emancipatur
vel erat primo sui iuris et post
adoptatur vel arrogatur. sunt tamen
minimus non dicitur capite dimi
nui qui aliquid substanciale est cum
incipit statim liber sed de isto
intelligi debet cum permutatur status
hominis sed ex eius influente
vel condempnando vel eman
cipando vel arrogando vel ad
optando vel etiam collocando.
congruitudine vel indignitatis
collatione et si quis statum muta
tur dignitatem unde licet monachus
pro aliquo mutetur eius status
quia sui iuris est factus non eo
capite est diminutus
Diptica sunt columpne eccle
sie in quibus ymagines erant ut sunt ca
thalago ponuntur et que et sunt
excuse et ex inscriptis diptica.
Dispendium dicitur longum et in
compendium breve et utile
Indiscuttibiliter secundum vitam vel commodum etc.

de eius dispendia in glo. ff. an.
Distrahere et vendere.
Diverticulum terminus defenditur qua
tum extendatur arbitrio boni viri
relinquitur ex ff. de. act. de rebus ff. et de
tutius lepris in glo.
Diverticulum vero non defenditur qua
tum extendatur arbitrio
Doli proximus dicitur qui est proximus
pubertati ff. de reg. iur. l.
pupillus. Communiter dicuntur doli
capaces qui proximi sunt pube
tati ff. de reg. iur. pupil
lus ut qui maior est x annos
et dimidium tunc potest delinquere
post quam est adultus et actus.
Augustinus in epistola ad renatum dicit
quod puer dicitur doli capax quasi vij
annorum et tunc potest mentiri et vij
Dolus malus est calliditas eloqui
ditas ad decipiendum alterum adhibita
Dolus bonus et ideo quod sollercia max
ime per adversus hostes latrones vel
quibus machinemur et eis in quibus
bene non dolus quasi bonus do
lus. Initus ars a sollercium vel i
genium ff. de l. i. Item bonus
dolus est quando fraudem excludit ff.
de l. ij et eum pro hostibus fraudanti
fides et fraudanda xxxij q. l. no
vit nemo autem non dicitur fraudare
qui sciunt et consentiunt ff. de reg.
iur. nec Videatur adhibitus
intelligendum sunt vero secundum
quod actor intelligit vero actor in
telligi debet secundum quod reus intellexit
pravis utroque debet intelligi ad glo. secun
do de despon. ex litteris in textu et glo.
Item qui dolum obiecit dolum pro
babit ff. de proba. quotiens. hoc
fallit in pastore qui negat suo
dolo vel negligencia ovem perisse
et intrusto a raptore actor ff. de exc.
l. si quis ex culpa vel hec pastor.

+ ná fit sn̄ dolo ꝓp' q̄d fraus

Item om̄ib dolib ꝫ fraub nocet ff de pac une generm l' dolo q̄ ff de re me l. fraus̄ ob. dic̄
+ q̄ fraus fit duplr ꝯnom̄o de re ãu gpho
Aliomō de re sn̄ consilio ut qñ quis decipit aliquem r̄ipa ignorant' p̄mo mō magna fit fraus sine dolo 2º mō fit sn̄ dolo.
Donum q̄ı munus
Dramones dr̄ q' p̄cedunt acumb
Dubium sine obscurum ꝯm est p̄tadeumz ꝯ p'dmif ancior rac
f qn agit de causa libali de offic̄ testo de nuptiarum de dote ꝯ de fide instr u mt di ltes in glo. ult de sen. z ı c in c ul in glo.
Dubia sunt d'inclioz parte int' p̄tada ꝯ d' iur' in estote ꝯ ꝯmpla
Dubium de fide q̄ı infideles
Ductam dr̄ ingre multitu a.
Duplomate utit' q' duplicata dicit'

Ecclesia multis d' ꝯ sꝫ p̄mo maligna cium ꝓt adum ecclesia malignatum ꝯ collectio fidelium de con di 1 ecclia ꝯ 3º muneris ambitus de con 1 de fabrica 4º corpus ꝑ de con di 1 in eccla 5º ꝓ plaĩta eccle ꝯ p' vires suas ut ecclie 1 platones suas ut exponit ꝯ 1 6º epalis eccia ꝫ hanc desponsat epus qn consecrat. ꝯ q. 1 sic̄ do ui eccl. ꝯ 3 di. c. 7º canonica matr' ecclie ꝯ 3 di ꝯ si. 8º maior ꝯ capi ꝯ 6 di capla 9º quelibz eccia ꝯuincie ꝯ de supal ꝯm sup ꝯ ꝯ d' sig cum ecclia ¶ Ecclie matr' noīe intelligit' eccia kathedralis ꝯ deu sig venerabili
Eccia kathedralis noīe intelligit' epus ꝫ ca lus illius ecclie ꝫ no
alit' ꝯ in c cu eccia in glo.
Edicula lorna sunt dci locr cum ornata sunt cum ꝯ tenue ꝯ pal ꝯ deu sig ca ꝯ
Ediles dicit' qui edibus p̄sunt qui etiam dicit' edituus qua edes tuentur ne ꝯ dom cuitatis essent ruinose uel ordinate posite dicit' etiam ediles ꝯ ꝯ qua muneribus ꝯ solebant ff de edi edic l. 1 ediles cereales dicit' ꝯ qui p̄sunt annone dicit' etiam ꝯ ꝯ annone
Edictum quod e ꝯpositum ꝯ in
Edictio q̄ı interdictiones
Electus sum ꝯ decca tracta ꝯ ꝫ aliquis ꝯpne ad dignitate ꝯ
Emblema ꝫ eminens ꝯ ꝯ ornatus ꝯ ꝯ uel ꝯ tab colorum ı pauimto
Emergere ꝫ subito accidere
Emptor bone ꝯ ꝯ q ignorat rem ee alienam aut putauit eum q ueudidit habe ꝯ uendi ptatem puta ꝯ uel ꝯ ee ff de u sig ꝯ
Equus ꝯ ꝯ ꝯ q̄ salit ꝯ equos equinus ꝫ custos equorum equitium ꝯ ꝯ equos
Ergastrum dicit' ab ꝯ ꝯ ꝯ latine ꝫ opus ꝫ ꝯ ꝯ qs latine ꝫ statio operis l. de epis ꝯ
Erro e qui oberrare solz ꝯ quent sn̄ causa nagat' ꝯ
Est significat ꝯ ꝯ ꝯ rum dicit' tenens ꝫ solutus ab obligatione ꝯ ꝯ ꝯ sig' futuris ꝯ ꝯ ꝯ dicit' ꝯ in ꝯ dicillis ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ
hr ꝯ ꝯ ꝯ futuris ꝯ no ꝯ dicit' q no ꝯ ꝯ de ꝯ sig. nam ꝯ

+ c. iiij l' obmateos eccl' ꝯ ꝯ ꝯ eccl' ꝯ ne ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ

tex et glo c. sit etiam non dicit
esse minus ydoneus ex de tes. il
Emunt aliqua dm e ca per pincz
indicis eunt. et consequi
Exarandescere e subito irasci s(ine) s(imu)la
sitate mit furor et fervi estuan-
tis candorem.
Exceptio est vel defensio per quam quis
se tuetur ab actore. Perpetua exceptio pro-
ducit r. sic ipse et impedit tamen agendo
tempore actori ut quia mutuavit
pr. sed h(oc) actio excludit exceptio
ut quia scit tu pactum de non pe-
tendo et tunc dicitur exceptio actio-
nis exclusio et tunc et exceptio im-
impedit non dicitur exceptio tamen actio-
nem dat actio sed calumpniose pe-
tit et talis de iure non potest excipi
vel per actorem quia nemo potest excipi
pro actione. Unde tu tamen non
sit actio dici non potest actionis ex-
clusio sed dicitur contentionem acto-
ris defensio et tunc potest dici ex-
ceptio facti. Unde tu quis in aliquo
instrumento se obligat ad aliquod
sub exceptione aliquo m(od)o sive sci-
entibus e quod hic nulla faciet
defensione de iure ut ff. ...
Est autem exceptio alia peremptoria
sic quam actor omnis perimit puta
petebam a te c. lib. et tamen ex-
cepisti dicens quod tu pepigi tecum
de non petendo inperpetuum. Alia
declinatoria iudicii puta quero
te coram iudice non tuo et tu
dicis te non esse de foro eius. Ter-
tia dilatoria solutionis puta pe-
to a te c. et tu dicis quod non debes
usque ad annum ex. de exceptione
exceptione in glo.
Exconsul quasi excquestorem
Executores sunt illi per quos
datur executioni. Dicuntur etiam ex-
ecutores illi qui instituuntur
in testamentis ad perficiendum
ordinata in ipsis.
Exenia sunt pueres consuetu-
dines quas vulgo pitanciones dicun-

et maxime divitibus deferuntur
Exhibere est rem in publicum educere
ut adversarius copiam habeat
rem suam esse contendendi ut
tamen quis dicit hoc res est mea
Expense impense sunt utiles
et necessarie expense non sunt vo-
luntarie non necessarie quasi ex pe-
sum i. debitum
Expense dicuntur aliquibus que
inaniter fiunt super quod non
extenditur ad alterum
Expense vero sunt que causa litis
fiunt. Dampna non que expeditor
dia que venit ut destructio domus
et similia ex. de iniur. et dampna
in tex et in glo.
Expiri quasi exponere prespondere
sive defendere ex. de iudic. c. i.
que pagere ex decret. pos pastoral
Expilatores sunt qui de rebus va-
cantibus hereditatis aliquid expilare
et surripiunt de pe di s. a. ff.
Explicatio non que exceptio iuvat
actionem. **Replicatio** est illa alle-
gatio que exceptionem infirmat et
actionem adiuvat. **Duplicatio**
est illa que replicationem infirmat
et exceptionem adiuvat. **Triplicatio**
non est illa que supplicationem infirmat
Exquestor est qui officium et adminis-
trationem petiit questure et consularia
de post fuit sicut exconsul qui
consimilem depit
Extimet tempus extremum signat ff.
de eq. et de inom. l. si ibi g. pita
Exulabit sine spe puta rerum
sua regis. Intestatus manet et
propria conspolia dimittit pref.
tis opes non possederunt. Denique
et relegatus sua in vineabit habit

F
Acere dicitur ille cuius auc-
toritate fit de sen ex
mulieb. facere dicitur quis
statim confestim i. co-
tinenti. Mox illico quo
fit per intervallo non actu quo

ut in presentiarum intermedio ex. de cler. quia pp. ubi dicitur quod post col
lationem mox de electo celebrandi
similiter eciam uis confertur persone
contineri expelli debet a sine inter
uallo quasi bello continuato
¶ Item aliud quod facit inter duo C.
de error. aduo. l. i. ubi dicitur
quod aduocatus potest corrigere errorem
suum statim a. i. secundum rom. intel
ligit plane sicut sonat sed contra
hic intelligit quod causa durat
per errorem tamen per tres dies ¶ Item
quod facit in x. diebus ff. de con
sti. pecu. l. promissor ubi dicitur
quod si quis sine die constituit se
soluturum pecuniam alicui con
suum agi potest si statim non soluat
infra x. dies ¶ Item quod facit in uno
anno xx. q. ii. c. puella ubi dicitur
quod si infra annos pubertatis in primo anno
assumpserit uelum parentes ut tu
tores possunt hic irritare statim a i
anno ¶ Item quod facit eciam quasi
spacio temporis ita quod per continuum
uel maximum tempus assumitur quod magis
potest intelligi tempus quia dicit ff. de
solu. l. statim et l. de tacitis
ubi dicitur quod heres fideicommissi testa
toris ¶ quod ante additam hereditatem
soluit ¶ defuncto statim solui
debet i. eciam quodam spacio temporis
uel eciam statim eciam facit uenire debet
¶ Item quod facit eciam pro ex. de rei
spoli. olim causa ubi dicitur quod primum
illatam rebus per quibus spolie i.
continenti non extenditur ultra annum
hic ker ex. de cler. quia pp. ¶ Item
quod facit in uno mense i. q. i. constat
ubi dicitur quod si aliquem sine ordinacione
abiectos statim reconciliari debet
consiliabolo dicitur tum extimu
ant a i mensem ¶ Item quod alio sit
xxv. q. ii. c. muliere ¶ Item quod sit
qui ff. si cert. petatur l. i. ubi dicit eciam
quod res assentiuntur aliena fidem se

quenti mox recepta ex hoc con
tractu credimus
¶ Falsum dicitur quod duabus tenetur
¶ Fama opinio extimacio ex quo
sumitur quod in q. vii. pro defama
cione ista probacio
¶ Familie nomine liberi contine
ri certam domus familie ff. de ver.
sig. l. familie ¶ Item non sumitur
nomine familie non continetur ut
duo familiam faciunt ibi
¶ Fermentacio et eius quibus me
talla sunt consolidata siue quasi
¶ Ferri ipse dicitur quod quibus sub
corpore baiulat ¶ portatur non eciam
quibus iumento seruo ducat agitur
siue dicat alia ff. de uer. sig.
¶ Fideiussor est qui pro alio se obli
gat ut in eo non satisfaciente fr
facit et dicitur fideiussor quasi iussu ali
ponens fidem suam
¶ Fideiussor idem sua dat qui
qui fide iubet pro re aliqua in
illa negocii et futura sua ut
fidem iubet ex suo proprio debitor de
uel siue rem indicatam solui
¶ Fides dubius in fide et infide
ex. de presu. tutele si sunt
¶ ffia ¶ h. va fit et fiat non tamen
spirituales sed et futura et q. i.
generali multos glo.
¶ Fieri in continenti quod debet fieri
admitti debito uidetur ut dicitur
cala ex. de appe. an sit in glo.
fieri in continenti dicitur l. in actu
se tenenti siue antequam consistat
ad alios actus et negocia diu
tant ff. de re iu. ob. l. continuum
¶ Filius familias et qui in potestate patris
¶ Filius emancipatus et qui ex
manu est potestatem et patris
¶ Filii i. in liberi
¶ Fiscus quando super re sit
¶ Fistula sunt conducta C. de quibus
l. iii. in glo. ¶ habitus
¶ Flori nomine intelligitur :. manu

longas et amplas.
Cuculle vestes nomine habitus longus
et amplus sine manicis ut de
statu monach. ne dag. § viij
Foresta id est locus ubi fere nutriuntur
tur et hz agrestes vel copiam venadi
ex de dona. cum diller in glo.
Forus no. id est locus contendis litibus
injuria indictus a fauno dictus
vel a foroneo rege qui primus grecis
legem dedit ex de v. sig. fo
rus competens scilicet alieni que sor
titur ratione delicti vel contractus vel
domicilii vel rei de qua agitur
Forasiensis id est qui foris est ut ibi qui
desoris veniunt in q. vi pugna
Forsitam quia non id est dubitacionem
ut ex de voto in magne
Fratris nomine continetur soror ff de
pact. l. tres fratres.
Fraus fraudare sunt in dolo hic proximo
Fructus sunt que supersunt deduc
tis expensis que fiunt circa fructum
Fructus quedam sunt industriales ut
frumentum vinum et consimilia et
naturales ut fructus arbo
rum ex de resti spoliatis in glo.
Fimeta id est ubi congeruntur fimus
Fundus id est mansio cum agro et agris
Fundum dividi in certas regiones
et dividi in dignitates per fines
Fur et abigeus in quo differunt et ibi
G
Generali sermone quo lo
quimur continetur corpus
quia non. vel etiam facta
tus ex de in fine pecto
Generale nomen est ff. continetur in
telligendum est a dura et glo ult.
Generaliter dictum quomodo etiam quod
indiffinite dictum continetur in
telligendum ex de qui lecp cum in
glo de hoc in vocabulo in ita
Gradua quedam sunt ad similem modum
discenda ff de sine vi vi pos. l. si cum
de hoc est in vocabulo concessio
Blandicia nomine sunt continentur ff.
de blande l. sona.

Gregem facimus quinque porci vel
porci duos sup. in collegium
H
Haustus id est ius hauriendi de puteo vicini
habere actionem id est magis
qua cetere fune et hec
secundum que et melius
est pignori connubere qua in pro
agere ff de reputas. ius l. mag
Habere tenere et possidere differunt ita
ponitur in aliquo instrumento sic
dicitur exponi sicut quod recipiens liceat
scilicet de iure teneat natura ut et
de facto possideat civiliter et de iure
qua civilis utraque hoc vasallus
Herristo id est divisio est in medium
Herristonde id est divide de familie
I
Iecoromum id est locus in
quo pauperes aluntur
sim decimi l. de sacro
sancte ecclesie l. illud.
Ignorantia licet super hinc in pluribus
locis de multis ignorantia tamen
ad pleniorem evidentiam pone
de fine quod plenius dicitur ignorantie
Est etiam hic dicendum quod ignorantia
excusat quod non et quod magis excu
sat et quod minus. Dicendum quod quod
quia ignorantia est duplex prima est
ignorantia negationis qua
scilicet scientie negatur non debitum sciendi
pone et hec semper excusat et
ignorantia privationis scilicet qua
scientie negatur aptitudo tum sive de
bitum sciendi ponit et hec mens
que pertinet ad salutem excusat a
tanto si non a toto. Sed ig
norantia dispositionis scilicet quod ponit errorem
sine consensu contraria scientie recte
et hec minus quod pertinet ad salutem
~~excusat~~ accusat non excusat
Sed ignorantia dividitur ex parte
materie ita qua est talia et una
alia facti et ignorantia iuris si aliquos
excusat magis excusat quod ignorantia facti

Ignorancia vero iuris alia est iuris na-
turalis. Alia iuris divini. Alia
iuris canonici. Alia iuris civilis.
Ignorancia iuris naturalis nullum ha-
bentem usum racionis excusat, quia hoc
ius est inscriptum in corde hominis secundum [illegible]
Nonus. Ignorancia vero iuris divini
quantum ad aliqua sunt excusat
laicos, quantum vero ad aliquos
excusat a toto, non a toto. Legem
n. et prophetas et ewangelium et doct-
rinam apostolicam scire tenentur epi-
scopi et prelati maiores, qui tenentur omni
poscenti reddere racionem de ea que
in eis fide et spe. Unde ab eis
scientia novi et veteris testamenti. Laica-
us tenentur ad noticiam decalogi
et fidei prout in simbolo apostolorum
continetur. Ignorancia autem iuris
canonici excusat aliquos et
aliquos non. Continet enim ius ca-
nonicum constituciones per quas
clerici [illegible] et habent tenentur scire presbi-
teri curam animarum habentes et con-
fessores. Non autem ita tenentur alii cleri-
ci et multo minus laici, sed et ipsi presby-
teri et alii clerici secundum quod sunt in ma-
iori gradu constituti, secundum hoc plura
scire tenentur. Ignorancia vero
eorum que per promulgantur ad laicos
pertinencium non excusat. Exem-
plum quod per ignoranciam [illegible]
di. 16. [illegible]. Ignorancia
vero iuris civilis aliquibus prodest ut
militibus, rusticis, mulieribus et
minoribus, maxime in dampnis vi-
tandis, non sic in maleficiis.
Ignorancia alia est [illegible]
ad salutem vel ad officium et hec excu-
sat ut [illegible]. Quod
quis in macello vendit [illegible] manduca
[illegible] nichil interrogantes [illegible]
Alia est necessariam ad officium
ut imperito ut sit [illegible]
impositus et hec non excusat.
Alia est [illegible] ad salutem ut
quod [illegible] passus et hec non excusat

inscribentibus usum racionis. Item
ignorancia facti alia est facti
proprii, alia facti alieni. Si proprii a-
liquis quibus dedit operam rei illi-
cite et tunc non excusat, aut
rei licite aut tunc habuit de-
bitam diligenciam aut non ha-
buit. Si habuit excusat in to-
to, si vero non habuit debitam dili-
genciam et sic non excusat a to-
to sed a tanto. Si autem sit
facti alieni, aut de ignotis
[illegible] ad quam non requiritur
quod sit minus diligens in inqui-
rendo, necessario quod sit nimius negli-
gens, et hec excusat, aut est cras-
sa et supina ut cum quis dicit
se ignorare ea que publice sunt
coram populo facta. Item ig-
norancia alia est simplex ut cum
quis tenetur scire quod nescit et
ad hoc quod sciat sed non [illegible]
[illegible] simplex ignorancia que [illegible]
sciam non ponit debitum stu-
dium, et hec est in hominibus qui non habent
usum racionis. Alia est crassa
ut cum quis negligit scire illud
quod tenetur scire, non tamen vult
nescire. Alia est affectata
cum quis negligit scire quod te-
netur scire et placet ei nescire. Prima ex-
cusat a tanto sed non a toto.
Secunda adhuc non excusat sed minus
quam prima. Tercia non excusat [illegible]
excusat. Item ignorancia alia
de promovibilibus, alia promovibilibus
immobilibus, aut est mere pura
[illegible] culpa [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] excusat a toto ut in
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
aut [illegible] culpam [illegible]

Hec excusat a toto [illegible]
[illegible] usum racionis

et fundo quorum utitur se ppetuitat
in hoc pp sua culpam sic corrupit
saltem a tanto | Si aut sit vi
tabilibus aut e crassa et supina ad
affectata de quibus | l. 3. f. ff. pro s.
dum f. F. ¶ Item ignorantia
alia simplex ¶ Incorporalia di
cuntur iura et actiones et servitutes
Incola | id est qui aliqua ratione do-
micilium constituit et transtulit et
ibi sedem constituit ff. de v. sig.
ita quod transacto x annis domi
cilium retinuit | licet etiam causa
studii constituit C. de incolis.
Indefinita equipollet vli ex
de penis quia circa hoc et vi de
indefinita legibus vel canonibus
ius tradere intendit | Item ind
definita equipollet | Si lege
vel canone non diffinitur [illegible]
q. 1 quod si dormierit | Et plura
alia de hac materia ex de giu
lep. qui in glo ¶ Ad hoc non
sum | Jo an | quod sunt non e casus id
et quid ad aliquod accidens cum
particularitate et virtus eius quod sepe
indefinita non equipollet vli | Item
si legetur lana indiffinite non continetur
in legato lana tincta ff. de le. iii
l. pretextu | Si legetur omnis lana | tinc
ta lana etiam cedit legato ff.
de au. et ar. lega. l. pedieulis.
tinctam lanam non precedit ex eius
origine sed ex accidentibus eius ratione
| et quod particularitate et casus non eg
diuersis | quod non valet patentibus licet
forte sint impediti ex origine
quod vna lana quam melior alia ex
origine | tunc indefinita equipollet
vniuersali ff. de l. ij. l. si plures
Jo. an. | vi de cler. ut ea. in glo. g.
Inductio | id est nubes annorum consistens
ex tribus lustris | id est aut lustro quin
quennium | quod non possit v. ven
der ex de fide instru. in te di los
Insolens | super in doli pro in glo
Infamia | id est aliud quam scandalum
et plus importat quam scandalum
quia infamia quando hic est per purga
tionem tollitur | sed malis purgatio
non redimitur ex de scand. ex litteris
l. in glo.
Ingenuus | id est qui est statim
ut nascitur est liber Insti. de inge
nuis. in pr. | alii sunt per eo quod
plena est libertate ex de s. no
ord. c. 3o
Inserere | id est se obligare pro alio ut
ad eandem penam quam dilis est pati
si possunt accusator ex de fide
instru. super his in glo. h.
Integrum restitui | id est reduci in eum
statum in quo erat ante lesionem ex
de integ. rest. audit. in glo. st.
| per quem modum subuenitur minoribus
qui non dum compleuerunt 25 an. et
ecclesie in ea minor | et quid ex ma
ioribus ex iusta et leuata causa ff.
ex quibus causis maiores per etatem sunt ffe.
Iniuria | dicitur in nomine generali de
quo non hic | Sed proprie iniquitas
vel iniusticia uindicandas quasi
non in iure ex eo dicta quod iure
et iusticia caret | Ideo culpa dicitur
ut in l. aquilia | Ideo dicitur contumelia
ut instituta e. in pr. ¶ Fit aut v
Iniuria despicit | scilicet re | ut verbum mag
inferiori | l. verbis quando scilicet quicunque ver
bis ut verbum ad v famam alicuius
alicuius libellus ut tamen fa
mosus conficitur | tam scribitur ut c. 6.
ff. e. l. 1. et l. apud labeonem
in gl. ff. ti. de iniuriis.
Inofficiosum testamentum dicitur quod e
factum contra pietatis officium | scilicet in quo
extraneus heres constituitur | et filius
vel qui preteritur vel exheredatur.
Insinuare | frequentia notatur ex de
fideius. c. 1 in glo.
Insoluere | quod pro eum in instrument
id est id quod in eum
Insolutum | id est in solutionem quam in dare
Institum | id est in veste

Instrumentum publicum dicitur instru
mentum manu publica scriptum i. nota
rii qui est persona publica. sunt
autem ia que faciunt instrumentum publicum
et autenticum ut clar. vii° scilicet annus domini
indictio dies locus testes et nomen
notarii. sed aliqui addunt quartum scilicet
nomen pape vel imperatoris regna
tis tunc quo est conditum instrumentum
Intencio que talis eius dicitur illud
quod intendit probare protestes que produxit
Intelligencia dictorum excausis est as
sumenda dicendi quod de n sig. in
telligencia non ex propriorum signi
gulorum sed ex quibus orta sunt intelli
gendum non ff de supple l. labeo
Interdictum est ius quod actor in vim
vinculi interdictum quia inter duos
interdictum non admittendo ac pro
hibendo ¶ Est autem multi com
dum quod dicit omitto quia bin
tentibus et quod de quibus interdictum hec
infra in fine
Interesse est dampnum emergens et
lucrum cessans ex eo quod aliquid fi
teri de quibus quod ex eo quod in
ter l. vna in glo.
Interesse quandoque est extra rem quandoque ex re
est quandoque loco rei quandoque loco pene
succedit ¶ Item aliud est in bone
fidei iudiciis, stricti iuris me in
dictis seu arbitrariis et in male
ficiis ¶ Item aliquando lucrum aliquando
dampnum ¶ Item aliquando ex quo
quem ab de eo habita aliquando ex na
tura tractatu seu questionis estima
dum est interesse item ita rem iuste
potest peti et habitum communi puta
vendidisti vinum in quod nunc valet
·x· precium ~~pro~~ precium solum ut vini
ius ¶ De mense ergo a vinum fit ma
ioris precii sed vel comparando
saltem est sanus hoc si fuisset n
in traditum et habitum tantum
ff de ac. emp. et ve. l. si sterilis
§ cum per venditorem ¶ Bo vm
et interesse ut vendidisti in primi
precium post solum non est talis rem
sum sed si tradidisses potuisset
ex eo lucrari ut in gravi in
traditionibus et id summa sub
intelligitur hoc quod lucrum damnum
quod rem vendita contingit in
estimata nec petitur actis vendi
ta ut interesse que sit per eum ge
ut vini ut ibidem ¶ Et quandoque ex
cuciunt ut illud interesse quod est
rem presente item in contractibus quod
in maleficiis ut si sciens fuisse
furem aut fugitivum ignoranti
vendidisti et teneris de omnibus
dampnis in quibus abeo in
latis ut in l. Iulianus § i ¶
maleficiis ut si promisisti
bovem aut azinum et dedisti qui
cat fuerit inde alibi teneris ad dam
num boue tu te potuisses libe
rare prestando eam apud ff
de lib. l. si stitum ¶ Loco pretii
et interesse quod puta sui in ma
cello cum carnes noluisti
de cadie quia debuisti non
carnes sed ad mea interesse
teneris ¶ Item promisisti
facere domum usque ad certum die
non adimplevisti domum dictum
ta sed admitto interesse teneris et ff
act emp. et vend. l. cum procura
torem et tale interesse petitur ut
ibidem ¶ Succedit etiam inte
quandoque loco pene ut si promisisti
me soluere quendam equum certa die
et loco quam ego ~~alii~~ eodem die
alii sub certa pena promis et
traditione seu pro lucro pro
gasti et ideo die quo promisi
non potui et pena incurri non
tum adequum sed etiam ad interesse
pene in teneris ff de eo quod certo
loco l. ii. § in. de offi
bone fidei iudiciis con

interesse ex natura contractus / ex natura
actionis / ex officio iudicis / ex natura
contractus ut vendidisti michi fun-
dum predictum dixisti quod fundus predictus
debebat servitutem meo fundo quem
michi vendebas cum in veritate non de-
beret / l. equum et dixisti quod iste stabulo-
cat mansuetus / et esset ferocissimus
et quia si non predicatur consequenter
sive dixeris aliquid abesse quod ad-
esse / interesse meum petere possum
etiam si tu ignorabas ita tamen
esse dixisti quod ignorabas asserere
non debuisti / ff. de act. empt. et
vend. l. Julianus § si intersit
et § si venditor / ¶ Bona actione
considerata interesse quia ut vendidisti
tu michi domum non tradidisti tamen
michi ad meum interesse etiam sine
ibidem l. i. / ¶ Iudicis officio venit
interesse in iudiciis bone fidei ut u-
sure et fructus / C. depositi. depositum apud
te periculum etiam quidem tuos usque
ad restituas etiam michi si est in mora
michi tenens ad usuras / C. depositi
l. usure / et petis quod usura non michi
esse / et istud interesse petit prout tu
petis causa dampni vitandi
non lucri captandi / et ideo caute
dixit tamen incrementa sus-
cepit 16. q. 1. c. ¶ Si quis fructus
ut vendidisti michi vineam precio sol-
uto non tradidisti michi tamen ad fructus
quos post contractum percepisti / qui
veniunt iudicis officio ut C. de
act. empt. et vend. l. fructus / preterea
michi iudicis (?) de estimacione
si petis interesse tamen veniet
a tempore more / vi gratia vendidi tibi vinum
modicum quod tempore contractus vale-
bat x / ex modo contrario loco
et tempore demandavi tibi ut michi pre-
cium redderes / et tunc vinum valebat
xx / postea passus es post litem con-
testatam et tunc valebat xxx / in hac
estimacione debet michi condempnari
in xxx quia tantum fuit tempore demu-

tacionibus a quo tempore incepisti esse
in mora ut ff. si certum petatur
l. vinum
¶ In arbitrariis actionibus considera-
tur interesse et lucri et dampno
ut ¶ Exempla certa causa quia
cepisti mecum solvere aliquas
merces loco certo / puta Rome
certa die / et petimus non solum dam-
num quod sustinui si non fuit so-
lutum quod fuit promissum suo loco
et die / et etiam si negociator
sive illud quod ex mercibus lucri
michi potuit esse restituendum ut ff.
de eo quod certo loco / et arbitraria
¶ In maleficiis considerandum est
interesse ut tamen in ex. xi. q. i. certa
dum ut si meus servus erat
heres institutus / quam ante adita
hereditate occidisti / tenetur enim
michi ipsius corporis precii pretium / et
quanto plurimum fuit eo anno.
Ergo quodlibet de eo. / et tunc quod
non solum precium servi heredis sed
ipsius etiam precium hereditatis que
morte advenienti non habui
ferro tuo michi dubiis / ff. ad l. aquil.
l. si servus / ¶ Ex convencione pre-
statur interesse vi gratia vendidi
et dampnum et tradidi / pactum
fecisti michi in eodem pactu quod etiam
michi locares in anno sequenti / et
promisisti quod si non faceres michi da-
res nomine pene / non facis
tenens michi ad penam que pena est
meum interesse / ex eo quod non locas-
ti ut ff. de act. empt. et ven. l. predia
¶ Interesse consideratur regulariter in dam-
no tamen casualiter aut in lucro / et
sunt hic casus in quibus lucrum consi-
deratur / et quia agitur arbitraria
actione / et cum quid certo loco promis-
sum est qua in consideratur lucrum
et dampnum ut supra dixi / et cum
casus ex agitur locati et conducti
si gratia locasti michi vineam ad cap-

colonia usque ad v annos non
pateris me frui locata forte
pro anno hoc quadam aliis annis
me patiaris uti tamen teneris tibi
in ad interesse meum neque contine-
lucrum quantum michi factum erat
ut ff. locati l. si fundus || Certus
est quando agitur in maleficio ut est dictum
est in exemplo casus heredem institutio
ceptus ad aditum hereditatis
|| Quartus casus est quando agitur re
ceptam heredis vel sicut agebas contra me
nomine petri cuius te dicebas esse
procuratorem | Ego dixi quod dubitabam
de mandato | Et tu dixisti quod pro
mittere volebas quod petrus ratum
haberet et promisisti | sed quia petrus non
habuit ratam habere contra promissa et sti
pulacionem quia stipulacio venit
interesse meum et in lucro cessante et dampno
no meo quod mihi abest propter litem
aut in mora || Et lucrum quod lucrari
potuisse ut ff. de rata habita l. si
commissa || V casus est quando agitur
tutele verbi gratia petrus minor erat
annis xii Johannes eius tutor fuit
et cepit bona sua administrare
factus est petrus maior annis xii
et sic finita est tutela agit petrus
contra Johannem hic petens sibi red
dicionem tutele et in qua actione interesse
consideratur et in lucro et in dampno
quia pupillus erat heres in
stitutus || Johannes non sua cul
pa hereditatem tenuit | et tamen aliquid
posset querere nomine pupilli sine
a culpa non adquisivit | lucrum enim
quod dolo vel culpa tutoris pupil
lus non sit tutor eius restituere tenetur
Indempnis non quod male administ
traverit et quod dixi ... mutitate ut
ff. loca et conducti l. tutele || Sex
tus casus est cum agitur interdicto
ne quid in loco publico fiat puta
prohibitum est a me ne aliquis dedat

| hec locum habent etiam in curatore

edificare in loco publico et prohibes
hoc faciat quilibet de populo
potest agere interest scilicet princeps conce
dere quod edificaret || Si non impe
travit hoc a principe et edificat
|| Martinus vult prohibere nun
quid potest || Certe sic martinus de po
puli patri agere potest non obstante
rescripto quia princeps ille con
cedendo videtur concedere sine dap
no alterius | et in hoc casu dap
num patitur qui commodum amittit
ut si maior domus habeat in lo
co publico in quo alius edifi
cat et propter edificium illud aer
seu prospectus domus mar(tini)
fiat deterior ff. ne quid in lo
co publico fiat l. ii § [illegible]
|| Ad hoc non sunt hec [illegible]
[illegible] quod ex plerosque interesse
[illegible] ~~et plerosque [illegible]~~
~~interesse convenerunt~~ | sed et convenit
est singulare ff. de act. empti
l. i interesse convenerunt [illegible]
et precium sicut et conventum [illegible]
esse que est illud quod res [illegible]
est puta debebas [illegible]
ex [illegible] tempore [illegible]
et non dedisti mihi || Sed tem
pore tamen quanto valebat
quam illud illo tempore || Interesse
singulare est illud quod res plus
valet mihi quam aliis | puta am
misisti mihi librum meum quem in
[illegible] in quo multo tempore
audiveram et non plus valebat
in qua alii
Interlocutoria est quod medio re
sidentis pro tribunali diffiniat
aliquid de ~~tribunali~~ plano
Interpellare est quando mit [illegible]
unde dicitur post litis contesta
cionem interpellare i. rupi longe
[illegible]
Interpellacio dicitur [illegible] dubi[illegible]

[illegible]

Intrusi dicu͂r qui no͂ p electionem canonicam s͂ p uiolenciam occupant honores uel officia uel beneficia ecc͂a
Inuentarium / e͂ scriptura quam heres inchoare d3 infra xxx͂ dies a morte testatoris / uel postquam scit se institutum heredem sibi q͂d re͂ omnes res defuncti sub testibus ⁊ illud pficere d3 infra xl dies / uel infra annum si res sunt remote ⁊ tunc no͂ tenebitur creditoribus nisi illud quod inuentum fuit in hereditate s͂ aut fecit inuentarium tenebitur in solidum
Inuestitura / e͂ institutio eccl͂ie canonice aut institutio s͂m proprietatem uocabuli ponere in possessionem q͂ i tus status s͂ in hoc differunt quia institutio dicitur quibus presentibus / inuesti aut in absencia s͂m hos s͂m uo ℞ eo͂ de iusti auctoritate / insti tucio ⁊ spiritualis in beneficium uel dignitatis corporale possessione spiritualis traditio
Inuestitura aut e͂ in b̄ canonice ul dignitatis tradicio quod fiebat p anulum uel librum in uentum romanam palio producitur / dicitur qui disti
Mercatores / p line publice ⁊ corrigendis moribus prefuerunt milites q̄ uadunt p querere la trones C de mu͂ ⁊ lo. l. ult ff. de mercatrice.
Excepe / latrone in palestre ps an ti de excep. pena. l. xxi ~~[illegible]~~
Itinerarius / dicu͂r itineris custodes
Interdum / i. inde
Interemptor / ⁊ mediatores in temp toribus di l. i ⁊ penult
Iniuria / iniusta impetraria
Indices / domestici sunt excepti p magna parte iq pedes ⁊ q plura
Inferiores / maioribus ptes stantes est qualiter iusti certis capitulis ep̄o de ist p pastoralis in glo b
Iudicium / dicitur q in iudicio ep̄o s significatio forum
Indicium / dicitur p dicium hoc esse consuetudine ⁊ indicari esse consuetudine ep̄o de n. sig. abbe in glo fi.
Iudex / dicitur q in iis dicunt pplo sine domine distepti ⁊ aut in distept iuste iudicare no͂ e ẽ quod iudex s͂ bonus pnus s͂ ⁊ eo insti ut i c forum.
Iudices / assessores sunt qui as sident iudici i cognitores cause sunt presentes consilium
Iudices / pedanei dicunt q̄ de causis minimis cognoscebant
Iurgium / dicitur quasi iuris garrium eo. ~~[illegible]~~ p hoc quia causa dum in distepiunt / ut i c forum
Ius e͂ genus / lex ab specie eius di i. iis. x ⁊ cap. ff de
Ius ⁊ arb. ⁊ bon. iusti e͂ iud l. i.
Ius aliud ⁊ naturale quod ⁊ s͂ ge | ‖ na[illegible]
dium coq i stinctu nature no͂ ali qua constitutione ubique hoc sunt ma | ∧ au[illegible]
ris ⁊ femine / libera ⁊ successio s͂ i hominis procreatio prouocatio edu catio / quarum dium possessio / q̄ iure naturali omnia sunt quoddam ⁊ communia libertas acquisito eorum q̄ in celo ⁊ terra mari q̄ capiuntur q̄ nullius hominis / re | / homis
dicuntur consumenti concedit ut depositis uel pecunie comoda te restitucio uiolencie per ui pulsio ¶ Aliud ciuile s͂ q quisque populus uel quecumque ciui tas s͂ proprium diuinaque humana causa constituit ¶ Aliud ge ntium ut sedium hostilium occupatio edificatio munitio bella cap tiuitates seruitutes ⁊c quod io di ⁊ iis gentium quo eo omnes fere gentes utuntur ¶ Aliud militare ut solle pnitatis belli inferendi iniqui federis faciendi ~~Aliud qui~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ¶ Si quod da to cum hoste conflictu ⁊c

Jus publicum et istud consistit in
sacramentis et presbiteris et magistra-
tibus. ¶ Aliud quiritum quod est proprie
romanorum quia nulli tenent eo
modo quo tenent romani in quo
agitur de legitimis hereditatibus de
curationibus de tutelis de usu-
capionibus que iura apud roma-
nos tantum reperiuntur. Di. i. ¶ Et dicitur
etiam romanum omnibus qui romano
imperio subsunt. ¶ ff. Di. i.
Jus civile dicitur capitulo dominus de
iure. ¶ Dicitur uno modo ius civile
quod quisque populus vel civitas con-
stituit sibi ut instit. de iure natu-
rali § i. et dicitur civile ad differentiam iuris
naturalis et iuris gentium. ¶ Secundo
lex duodecim tabularum ut ff. de
iustitia et iure l. ius civile § hoc
quod. ¶ Tertio dicitur commune ius quod non
est pretorium ut ibidem l. ius civile
in principio. ¶ Quarto dicitur disputatio
prudentum que sunt super lege duodecim
tabularum ut ff. de origine iuris
l. ii § his disputatio. ¶ Quinto
dicitur quod civile de iure
ut ff. de variis cognitionibus l. i
§ [illegible]. ¶ Sexto quando iuris naturalis
vel etiam iuris gentium subtrahitur
hoc autem ingl'o inst. de iure na-
turali § i. ¶ Jus pretorium est quod
pretores introduxerunt adiuvandi
vel supplendi vel corrigendi iuris
civilis gratia ff. de iustitia l. ius
autem. ¶ Jus quiritum constat ex
legibus et plebiscitis et senatus
consultis et constitutionibus prin-
cipum et de edictis senatorum
et iuris prudentum. ¶ Est autem
lex constitutio populi qua maiores natu
simul cum plebibus aliquid sanxerunt.
¶ Plebiscitum vero est quod plebes tantum
constituunt vel quod ad plebes ipsi
constituunt. ¶ Fuerunt autem ple-
biscita prima sua propter dissensiones
que fuerunt inter nobiles et plebeos
ff. de origine iuris l. ii § deinde.

Senatus consultum quod senatus
tantum per se consulendo decre-
verunt. Constitutio vel edictum est quod
tantum rex vel imperator constituit
vel edicit. ¶ Responsa prudentum
que iurisperiti respondent consu-
lentibus. Di. ii constat. Jus publicum
est quod spectat ad utilitatem pub-
licam. ¶ Jus privatum quod pertinet
ad utilitatem privatorum.
¶ Jus commune dicitur canoni-
cum et ius naturale. ¶ Jus autem
canonicum dividitur in decretales
et decretum. ¶ Decretales quedam
volumine etiam dicuntur extra ex-
travagantes. Dividuntur etiam in quin-
que libros quorum materia his ver-
sibus habetur. Pars prior offi-
cia tractat ecclesie et ministrorum. Altera
testes et cetera iudiciorum. Tertia
de rebus et vita presbiterorum. Quarta
habendi formam dat vite quos
decent. Ultima de viciis et
penis tractat eorum. ¶ Quilibet
autem liber plures habet titulos
titulus in quibus diffinitur materia
de qua tractatur in talibus subsequen-
tibus. ¶ Includuntur autem per
capitula talia quorum decretales
constat et alia talia sunt
unde quando allegabis aliquid de
decretalibus non alleges libri
sed titulum et etiam in c. et conse-
quenter talem longum dicas c. talem
principium vel medium vel finem vel
fine vel si sunt in tali paragrapho
alleges talem et si plures autem
compilationes quinque doctorum
librorum classibus. Multi autem
compilati sunt duo alii libri
scilicet vi et septimus quorum
de eisdem materiis et subscriptis
rubricis cum quinque libri predic-
tis apponuntur. ¶ Decretum
non dividitur in libros sed prima pars in
distinctiones. Secunda distinctio

particulas. Et vnde quarum quelibet
vocatur distinctio, et habet quelibet distinc-
tio plura capitula et plures § . Qui ergo
allegat aliquid de hac prima parte
allega quota distinctione et capitulo
vel §. et si sit capitulum longum dicas
tali capitulo circa principium, medium vel finem.
Et qui allegat capitulum non allegat §
et qui allegat § non allegat capitulum.
¶ Secunda pars dicitur cause eo quod distinc-
ta in causas scilicet 36 quarum quelibet
habet plures questiones et quelibet questio habet
plura capitula et plures §. Habet autem 33
causa questiones 7. quarum 3a que habet
7 distinctiones in qua tractatur de
penitencia, unde illa questio 3 intitulatur
de penitencia. Habet autem quelibet illarum dis-
tinctionum plura capitula et plures §.
Qui ergo vis allegare aliquid de 2a
parte decreti debes allegare quo-
tam questionis tacendo causam et
nominando questionem et allegando capitulum
vel § sic 1 q. 1 tali capitulo vel § et sic
intelligatur causa. Qui allegat ali-
quid de illa questione que intitulatur
de penitencia debet allegare sic de penitencia
di. 1. c. tali vel §. vnde nominari
debet di. cum sua quota. ¶ Tertia vero
pars huius libri intitulatur de conse-
cratione et habet 5 distinctiones quarum
quelibet habet plura capitula. Vnde qui ali-
quid allegat de hac parte debet
nominare dis. cum sua quota dicen-
do sic de consecratione di. 1. tali capitulo vel
§ tali. ¶ Iuris ciuilis sunt
4or volumina scilicet codex, ff., auten-
tica et instituta. ¶ Codex habet xij
libros quorum librorum 9 primos
tantum magistri legere solent et qui alle-
gat aliquid de primis nouem li-
bris non nominatur liber nec eius quota
sed tantum codex et titulus et principium
legis vel lex cum quota sua. Et si lex
sit longa dicatur l. tali circa principium
medium vel finem, vel si lex sit dis-
tincta in plures § dicatur l. tali
§ tali. Qui vero allegat aliquid de

libris postremis liber nominari debet
liber cum quota sua, et nominari
etiam debent alia ut in primis 9 li-
bris. Et non queritur in C. allegatur
autentica. ¶ Est autem autenti-
ca quedam littera que est addita iuri antiquo
et ponitur in margine ut glosa sed de
littera grossiori. Et qui allegat aliquid
de hac autentica debet nominare C.
et titulus in quo est autentica ut
C. de episcopis et clericis autentica generaliter.
¶ ff. autem dividitur in ff. nouum, infor-
tiatum et ff. vetus. Nouum habet 12
li. Infortiatum 12, vetus 18 et 25
sunt libri 50. Et qui allegat ali-
quid de ff. quocumque non nominatur
de ff. et titulus et lex sicut prout supra
ut in primis Codicis. ¶ Autentica
non dividitur in libros sed in collationes et quelibet
collatio habet plures titulos siue
rubricas et quilibet titulus plures
§. Vnde qui allegat aliquid de
hac autentica primo debet nominare
aute. postea titulum, deinde § et col-
lationem sic ut in autentica de
mandato principis § sit tibi coll.
iij. ¶ Instituta autem habet quatuor
libros et quilibet liber habet plures
titulos et quilibet titulus plures §.
Vnde in allegando insti. debet primo
nominari insti. de fidei com. § i
hered. ¶ Ius patronatus est
auctoritas seu potestas conueniens
competens in constructore ecclesie
collata puta ex fundatione edi-
ficatione dotatione ut 16 q. 7 § fi-
lijs et c. quicumque 16 q. ij abbatem.
Versus: patronum faciunt dos, edifi-
catio, fundus ut glossa. ¶ Dici-
tur autem ius patronatus quasi aduocatio
quia per dominatum vel custodiam vel
gardia vel ius frequentationis
vel oppressionis. Quam sic de iure
patro. per clem. in glo. etc.
Quid ergo dicitur res ad iudicium

instrumentis venditionibus que expe-
tas cum tussitur in emente
Lex quid est dictum est
in uocali ius quintum
Lex alia publica
que assensu principis scrip-
tis est confirmata
ut lex canonum. Alia privata
scilicet que ex instinctu spiritus sancti in
cordibus fidelium est scripta scilicet
caritatis que dignior est quam prima
19 q. ij duo. Lex quandoque dicitur
constitutio 1 q. 1 c. xij. quandoque regula
1 q. vij c. ij. quandoque consuetudo di. 1 c. consue-
tudo. quandoque ius scriptum sive con-
stitutio que dicitur. quandoque constitutio civi-
lis. Lex xij tabularum dicitur
lex que xij tabulis scripta erat in
leges propter discordiam plebeorum
cum nobilibus facte post 30 annos
in desuetudinem abiisset constitu-
erunt post x viri qui transtulerunt
leges ex grecis in latinum et eas
in x tabulis eburneis scripserunt
et postea x viri postquam viderunt in illis
x tabulis multas leges de-
esse accepta potestate corrigendi
et supplendi duas alias tabu-
las addiderunt et inde dicta est lex
xij tabularum ff. de o. iu. l. ij.
postea cum populo x viri seu ingra-
tum esset perpetuum facti sunt a populo
centenarii et sic consules sunt
facti qui senatus consulta compone-
runt postea pretores constituti
sunt qui edicta fecerunt secundum azo
Lex municipalis est lex quam
aliqua civitas constituit sibi
et est ius civile. Institutiones de iure natu-
rali in tertio glossa.
Leges civiles ferma sinestit
similes ... cultor pertinet
ad lex et ultor
Lex multiplex scilicet falsidia sic
dicta a falsidio Romano qui le-
gem fecit quod nullus tantum legaret

intestanto qui saltem ad-
minus quartam partem suppeteret heredi-
bus di. ij. quodam.
Satira scilicet que de pluribus simul
rebus loquitur. dicta a copia
rerum et a saturitate unde et sa-
turam scribere est poemata va-
ria condere ut oratius et iuvenalis.
Rodia scilicet que navalium commercio-
rum ab insula rodo dicta que iniquis-
sima est qua patientibus nau-
fragium inhabitatores omnia
auferunt hodie autem communicati
sunt di. ij quodam et consequentibus
Ortensia facta ut omnes plebes
et populus qua constituitur ut non
plus plebiscita quam leges ...
Aquilia scilicet plebiscitum est quod
loquitur de eo cum aliquo quibus
culpa sua damnum alicui dedit
velut si equum suum accendit vel
vulneravit vel vestem suam scidit
et in hac lege venit culpa le-
vissima ut si quis ex alto
se precipitavit et super alium ve-
nit et occidit tenetur lege aquilia
si non tenetur lege cornelia de si-
cariis quia venit tantum dolus. Item
actio aquilia in lege. Iulia lege ma-
iestatis que punit eos qui in rem
publicam aut in principem aliquid
machinati moliti sunt. Cor-
nelia de sicariis que loquitur de
homicidiis qui cum telo ambula-
verint hominis occidendi causa hac
lege venit tantum dolus. Sunt
et plures alie leges quas omit-
to gratia brevitatis.
Legio de hac dictum est in ala
Leguleius et multe est etiam in ultra
voluntate aequi verborum ... linque
Libellus scilicet parvus liber in medicina
scriptura est et dicuntur libelli scilicet
venditionibus et accusationibus
civilibus sive criminalibus

Et in primo continetur de nomine actoris
et rei et iudicis et de actione qua agitur et
de re que petitur et dies in quo libel-
lus datur. ¶ In secundo vero continetur debet
nomen accusatoris et rei et iudicis
et crimen de quo agitur et qua persona
cum qua crimen commissum esse dicitur
et locus in quo dicitur actionis. pro-
fessio accusatoris coram iudice
et mensis in quo est commissum. Diem
autem et horam non ponere non est necesse hostiensis
Liberi sunt filii dicuntur omnes descenden-
tes usque ad trinepotes et ultimos
dicuntur inferiores. ¶ Et alie parentes dicuntur
omnes ascendentes usque ad tritavum
et ultimus dicuntur superiores ff. de li-
beris ff. de gradibus l. una
Libertas est naturalis facultas
eius quod cuique facere libet insti. de
iure personarum
Liberi sunt qui nascuntur ex ingenuis.
liberti vero dicuntur qui manumittuntur.
insti. de ingenuis
Liceri id est appreciari
Licitari dicitur quando rem aliquam emen-
do vel vendendo vel aliter nego-
ciando appetunt et alter alterum su-
perare contendit plus offerendo.
Limiarche dicuntur principes locorum
in quibus sunt ducatus principatus
aut ducatorum regnorum limites ter-
mini et id est limitarche dicuntur qui
scilicet confinia custodiunt ut hereticos
terram colant. ¶ qui sunt inter
Limitanei dicuntur civitates et
castra constituta ut limites defen-
dant et homines terram colant
Lis est contentio limitis non publice
sumpsit ex. de v. sig. forus
Litem contestari est id est quando coram
iudice cum testibus et cum lite in-
choabit cum adversario ¶ Et poss-
tum sunt in negotiis principalibus
apud iudice facta narratio
et cum litis contestatio est quod aliquis
conventus in iudicio super rebus immo-
bilibus quas possidet nomine alicui

nominavit dominum in iudicio et accipit
in dubiis ad defendendum dominus
ut ad iudicium veniat vel mittat
ac ipse dominus non comparet in termino
sibi dato tunc enim est lis quasi
contestata contra ipsum dominum quantum
ad hoc quod contestata ad interrumpen-
dam longi temporis prescriptionem extra
ut lite non contestata quamvis fieret
lite in pendente est lite in medio ex
is. cap. [illegible] et dubius. Ite devoluta
dicitur procuratorum quod constituens
procuratorum contradicit in fine quod
ipse procurator fecit super causa
ad qua est datus contra ratum habet
ex. de re iu. [illegible] in glo.

Mangones sive venti-
larii sunt qui in
fimbus emendis ac
vendendis mercatorum
experient etc.
Magri Berniceorum id sunt constri-
ncam sui ~~[illegible]~~ strincorum
custodes sive primatum predi-
ctos psellebant secundum extra in
Phrisis ad memoriam reddebat
Maleficium est homicidium furtum
et huiusmodi quod maleficium cui sub-
dit per sententia iudicat vel cum
de domo alicuius est ejectum vel ex-
pulsum ad quod incitavit consentiens
Malleatores falsi monete adul-
terine sunt qui malleant falsam
monetam. ¶ est qui suscipit ma
Mandatarius: datum quod id faciat
Mandato est quod alicui demandatur
Mandatum premandatum generale
postea datum non derogatur prius
nisi de illo faciat mentionem ex. de
off. ord. generale. ¶ Item prima
datum generale non comprehendit nisi li-
cita ex. de v. sig. super quibusdam
¶ Item tunc scilicet mandatum generale quod
ad omnia quam speciale quod ad
quedam ex. de voto mag.

Item in turpibus mandatum non
est ff mandati l. si remunerandi
§. rei. Item qui mandatum vel
pactum vnum continet inter duo
quorum vnum est possibile alterum impossibile
non obligat in contractibus ut
si ego promisi Rome promitto tibi
hodie dare Rome 6. Secus hic
obligat in iudiciis ut si iudex
mandet alicui quod compareat
coram se in die impossibili sustinetur
comparere die possibili ut Hosti.
extra de dolo et contu. Dilecti
Item qui exequitur mandatum non
debet fines excedere mandati Insti.
de mandato § is qui.
Item mandatum speciale derogat
generali extra si de eo non faciat
mencionem extra de rescriptis pastoralis
hoc autem secundum Bar. in quibusdam
fallit in mandatis generalibus
que sunt effectu specialia extra de off.
dele. ex parte secundo in pluribus
extra de rescriptis cum ordinem tertio
quando non est in integrum privilegiatus
ff de suppellectili leg.
Mandatum et iussio differunt quia iussio
importat necessitatem unde non finitur morte
quia iussus id facere tenetur.
Mandatum non importat liberam
absque necessitate potestatem et finitur morte
quidam tamen dicunt quod tam preceptum
quam mandatum finitur morte si non
rebus expressis sperabatur ut p. x q.
ij dudum de mandato etiam in speciali
Mapula est ornamentum quod imperator
Constantinus cardinalibus concessit xcvi di. Constantinus
Mapa est ornamentum equi et ponitur
mape linthea carnea alba quia
corpus nostrum carnem et mentem nostram
fecit pro tunc purgatione Alii dicunt
mapulam esse speciale mitram
ut ponitur de con. di. ij c. ropa
Matrem familias est que honeste vi-
uit quia neque nupte neque nata
-les faciunt matrem familias sed
tantum boni mores ff de verborum signi-
ficacione § matrem
Maxime agit ponitur pro summe com-
paratiue aliis comparatum ut extra de fili-
is presbiterorum ad abolendam aliqui
legunt maxime pro magis ex per-
tinentia secundum Ber. ibi. Aliquando ponitur
Menia dicuntur ipse edificia murorum
civitatis predicta quia muni-
unt civitatem et inde dicuntur ab
usu menia omnia edificia
a meniis ibi i. edificio
Mercibus nomine ad mobilia pertinet
ff de verborum significatione.
Merum imperium est habere gladii potesta-
tem ad puniendum facinorosos homines
merum imperium est quedam summa
potestas per quam ea que sunt in ordi-
nibus maxime explicantur et dicitur
merum quasi separatum a cognitione
perinde ea quod nullus iudex se-
quendam pertinet ut Insti. de
publ. iud. in prin. Hec autem
sunt mera imperii facinorosos pu-
nire delinquentes vinculare
ac incarcerare membra mutilare
penam capitalem imponere aut
et relegare ut dicit glo. extra de iure-
iurando veniens sed mors civilis
relegatio ff de pub. iud. l. ij
Metus dicitur quasi mentis trepidacio
pro re impedienda quia cum timet
non ... gerit in corde quod lex in
ore et inde meticulosus metu
plenus sed timet [illegible] non
timendo ... futurum pro restituendis
Minores quo ad in integrum sunt
qui non dum compleverunt
xxv an. ff de mi. in integrum resti. l. in
Missalia vel missilia dicuntur que
prestationes quas nouus pretor
solebat mittere in vulgus ut quis
quod quisque apprehenderet fieret suum
Mitti in possessionem est nomen cuius est q
-at que est inventio

Mittere aliquem in possessione e
aut eum facere in possessionem ut
qui plamat eum esse suam aut
eum ducere in possessione ut cu
todiat eam et in ea maneat ut
non eam possessione possideat
ut creditores qui cautio noluit com
parere item nomen veniens lite susci
piat dom⁹ quod plamat esse mea
Mixtum imperium est potestas media
propria ea que sunt iurisdictioni ex
plicatur et dicitur mixtum quia ex iuris
dictione et mero imperio quo quis licet
tamen potentum pertinet ad
ipsum bonorum possessionis dare in posses
sione mittere iubere caveri pu
pillis tutores dare et omnes alie
pene que citra penam capitalem
et mutilacionem sunt et relegacio fusti
gacio et omnes cohercio ff de iuris
om iudic l i et iij in ff tempore et
glo sup l de pe de sump
Modus fortitus e quo spectus nos
nup sit curatus
Mortuum dicitur quod quis relinquit
in morte ex de aff ut or re
quirente in glo viij
Multo dicatur custos animalium
Multare est punire et dicitur mul
ta a pena a pena est certa et a me
ndicata multa non a iudice per
pendam et ideo in appellatio a
multa non aut a pena ff de
u sig pena pena.
Municipium dicitur a munere capiendo
est aut municipium oppidum nego
pacis absque curie ea civilitas sit
constituti municipes dicuntur qui
municipia custodiunt et quia per
eis dicuntur municipales dicuntur et
municipales qui in municipio
nati sunt dicuntur perhacones
Munimenta et instrumenta que
causa muniunt corpus de cler coniug
in fine in glo sup an
Munus est aliquid datum a presente do
no est sic causa ff de v sig qui dono
Mutuo id est quod fatimus

Nescit est adhuc consensum
Naufragium est navis
fracta sub misso vel
fine corpus ea
Negativus probari non
potest de hoc infra in probacionibus
Neglia est cui quis fit prope et dicitur
Negotium aliquid fit et obmissio
actio alicuius vel cui commune est
acu alij actoris cause quod est
iurgium litis et dicitur negocium
quasi negans ocium. Dicitur aut
negocium causa negociatio in q
mercatus et requiruntur dom ne
gocio sed non notorio iudex non
saton reus et testes et de v sig forte
Nocio in notitia iudicialis et
pertinet ad eos qui sunt iurisdiccionis
patet etiam notio sine propria cognicione
ex de eptis prima
Notarius dicitur persona publica
quia cuius officium ad publica
utilitate inventio et dicitur notarius
a notis quasi negocia hominum
publice et autentice notat in
publica et autentica forma
redigere et ideo dicitur scriba ascribendo
dicitur etiam tabellio a intabul
olim notabunt
Novale id est terra de novo ad cultu
ram reducta de qua non est me
moria quod aliis fuit culta ex
de v sig quid per novale
Novatio est translacio obligacio
nis condicionalis in obliga
tionem puram id est sine condicione
Novum opus facit qui aut
edificando aut destruendo aut
fossata faciendo pristinam faciem
immutat sicut si [illegible] edificat
ff e l i q nove et ff sig edificium
Novum opus intimacio
qui de novo edificat in prejudicium
alterius scilicet legaliter prohibicio et
pertinet ad ea tantum que sunt solo
iuncta ut in dicta l affit aut tp r

primo solo qd sz dicendo initio
nouum opus / et hic in loco edifica
alteriam ipi dno opis / Qo plac
tum lapilli / Qo pudic phibi
tom / primo mutans post posses
sione et facit adquirit posses
sionem hic ber ex de g pis ee par
te i z e c ij / iure malefitium
Noxa et corpus nocens vo fuo e
Noxia ... delictu / deliquens
noxa vocatur

Obduct(um) qi de mente
subducit sum in po am
vj de elec fundata
Omina per opus dicat
do tibi talem illam
eonda ma q habeo / id non intre
dare pmat ac alia ma me
spualia / qz anna no extendit
se adea que pemit sunt alta
ue z ind / qua ea q principali
transferunt / sz qn da aliq' qd
sit tpalia z spualia iura cum
omnib ptinentiis suis / ut pbenda
cum possessionibus z decimalis / tc
omnia transferuntur simul / h ho ex
un pat scrib

Omologare / id est q confirmare
Optimates / pugi melios et
dicioreb de qplo abopibus da
Oporte / aliqn dicit necitate m
q vo no ex / aliqn honestate ut
ex q i c i / Itf apoztebit ita st
futurum qua pus ff de v sig vm
Oraculum / a vi pronuntio pptam
do impetra C de legibus dig nox.
Ordinaria / onda sunt illa q de
gsuetudie dent / extraordinaria
vo q ex m solita nadt emerit
Ordinarij / locorum sunt no tm
qn sz etiam quicunq inferiores q
hnt instituend z destituend ex
de off or. et ab ematorib / z v s e c i
C in conferendis.
Orphanotrophus / z orphano
z pupillorum tutor z adolescen
tum curator qui eos cum pentib
z facultatibus destitutos sus
cipit alendos / unde orphana
trophium i locus hoc ad inscip

Pagani / sunt homines
priuati a pago i
villa dici / si pagus
Paganus na in i vil
lanus z qstrudas habitat i villa.
Palatinus / comes dicitur qui curam
gerebat perpua ut missib pub
notauit indicaret negligentiam
argueret / z a p'vincialibus qpue
ta tributa exigeret
Papa / qd fit auctoritate pape
dicitur s auctoritate d / Reor z
vm p fiat iusta d tanpa ex de
transla me cosparia vgle v
Parhosim / dum medium fir dicti
qua plura comittut qi fatiut
Parentes / prop in liberi
Partis / no ipsi recte plato non
pe dimidia designa ff de v
sigm. l. non filiorum S. aprobns
Paterfamilias / dicitur homo cuiusq
etatis sit / dum no sit sui iuris z
sue potestatis
Patricius / dicitur quem imperator
eligit sibi in prem
Patrem etiam dicit sunt q's nobi
les in ciuitate
Pauperes / dicitur dampnum sine
i iuria ut cum quis committit aliq
Perorio / noie continent honestas
i honest ... z pena debet de
pena comitti . pena ... multa
Pensitaco / z pensionib soluend
C de epis l negto.
Perduelles / i inimici lege maiestat
Persone / quedam dicuntur priuate ut s
ut ille q sunt exempte a muner
quin / de inij priuilegia ubi dicitur q
priuilegia sunt leges priuator / Sunt
quedam no ipse dicuntur priuate persone
ut illi qui no hnt dignitatem
z e q i qui con / unde clici no
dicuntur priuate persone cum [illegible]

dignitate ordine i. dignitate
ecclesiastica di in privilegiu z
di e deniq hoc qso Item sm
ab pone qdam dr pub q sz
sunt i officio publico
Ptine dr nob dm illa q spectat
ad nos aliquo titulo no causa
pignoris q mra punt sesse pun
ff e verbu ptine
Pignus contracti e in eu statu
venit empti debitor pignq qtat i aditat
Plagiarij sunt q liberos homines
surripiunt zuendunt ad plaga
maris pre dicti
Plebs differt apopulo ut sps a
gene quia pplus qtinet maiores
z minores nobiles z ignobiles
plebs no tn minores z inde ple
biscitu i. ep plebem statutu insti
de iure naturali § plebs aute
Pluralis fnz poni p singular
ut di i. omes leges aut sunt
diuine at humane i. omis lex
aut e diuina aut huma ut Iso
dicit ibid qnz poni ad excluisioz
maioris ut minoris nu
exo d dnior gaudemq
Pluralis locucio duorz nu e
contenta iiij q iiij § Itz v nus
Pplm facunt q i. d tollun Item
de populo sup in plebs
Portari supra inferre
Possessor bonorz z no iuris pe
bonoru possessio ff de iu sig he
ditatis z dr bonoru possesso
ille qui tn de iure ptors succedt
ut filius emancipatq ut agna
tus z qui dr bonorz possessor
ex bonorz possone edictali z
decretali na statim ut hnt e
dicti decreta possessione q dr
bonorz quorz insti de inte dictis
§ restitutoria inglo Ache
exo de causa possess pastoralis
anglo Differunt n heres et
bonoru possessor de iure ptors

Vnde actio hereditatis no desperat
auctoritate z pndia iudicis insti
de bonoru possone § quibs at
Item bonorz possessio aliq dr
sm tabulas testamti ut qn
ptor pmittit heredi scripto pos
sessione bonorz aliqua etia
con tabulas testamti ut qn
da possessio libers apre intes
tamento. pfitis
Pheredeo possidet z aliqs i possidet
q se putat herede esse possidet iuste
Pro possessore possidet qui putat se
Possessio z corpalis dr detencio
cor z a z iur adminiculo con
currente. Nota lib d dicit quia
sola corpalia possidentur Incor
poralia no dr quasi possidi
z quad tdi sepacum adiupa
Item dr tors quia nate e ut
quis corpe vel saltem oculis
adpostat Ite dicit ad qma
possessio ex solo aio pditur
Item dr cuique ez q sit s via iiii
Possessio z qui possessio dicit qz
corpalia possiden z vn dicta est
possessio quasi pedis positio In
corpalia no ut iura diuina z ser
uitutes no possiden sz quasi pos
siden qua no punt corpaliter
apprehendi exo de fo competenti
cum contingit inglo B.
Possessor bone fidei dr qui pdi
cum tam din dz quam din ig
norat se alienu possidere cu
no hz scrupulu ut ab aliena pos
sessione recessit malefidei pos
sessor r pse e q i. sivrigo
Possessor malefidei dicit qui sci
p mta cor leges C de agricolis
quadmod z qui pq deme
ncatom s statim q rebs no e
sufficienti C de vi ue fidus
z pemit apriatore mea p
collusione in mea p pro mul

minorem quam debuit vendere et hec
sciens ff. de empto qui fundum
f. qui sciens ‖ Et premit aſu
mpsio et eciam deductio et pre aliis
modo tum sicut cum fecimus ta
presumptuose vel sicut de altitu
dine ʒ vincendum hic d. omnibus ac dic
tum est audire ut ibidem l. siquis
Vide de prescrip. ꝑ diligenti
Possessorium iudicium ʒ triplex scilicet
de possessione adipiscenda vel
recuperanda vel retinenda ex. de
causa possessionis et proprietatis et ibi glo. d.
Possidet hec iuste quandoque iniuste hec iuste
quandoque bene quandoque autem male possidet aliqu
is ʒ male aut possidet qui
vel scienter male utitur re aliena
presumit ex. de prescrip. c. vig. nib.
Possidere pro indiviso est ita possidere
rem aliquam ut in ea nulla pars
habeat ab aliis separata quam pruit
cum aliis non possideat
Postliminium ʒ ius quo restitui
res usurpata vel possessa ab aliquo
alicui quam per captivitatem amiserat
xvi q. ʒ pertea vel recuperat
eum ea quam postquam vel nupta lime
domus que semper fuisse possedisse
Postumus postuma qui vel que nascitur
post humationem patris
Postulacio ʒ quando vel altius de
fidelium dicere eorum iudice ex
ponere vel altiusque depressio contradicere
ex. de postulacione prelatorum c. bone glo. d.
Et est eciam postulacio peticio que
petitur ex gracia aliquid deligi
bile licet eligi de prima pos
tulacione tractatur ex. de pos
tulacione ‖ Secunda ex. de postulacione prelatorum
Pragma pragmatis est causa
et inde pragmaticus id est causidicus vn
pragmatica saccio ʒ causa in con
sistorio principis ventilata coram
patribus sacri pallacii ‖ Est eciam

constitucio principis ex aggrega
cione cause facta quod tamen
dicitur confirmacio sive sanctio
facta ab imperatore cum causa
agnitione super contractu permu
tacionis ex. de rerum permutacio
ne et in glo. ‖ Et pragmaticum
sacrum ʒ principis rescriptum Et
pragmatica sunt hec scilicet rogo
volo mando fieri committo iubeo
aut ʒ preceptum C. gracia de leg.
l. ii impositio ar. ii q. i mandasti
Ubi episcopus mandat pape quod
tamen per mando ponit preceptum
C. de act. et oblig. ... siquis
Similiter rogo quod ponit prep
tive xi q. iii rogo quod manda
tive unde tue denegacio ... per
sonam mea rogatus i. mandato
suscepisti et quod deprecative
sic ponitur ut frequenter hic ...
q. iii rogo ... sunt que sine
Predia rusticana ... ubi sunt
sive sint in urbibus sive in agro
etiam sint id est edes ad usum
rusticanum scilicet ad fructus colli
gendos et oves et boves custodiendos
Prefectus urbis dicebatur qui certis
magistratibus quantum ex causa
presistentibus ab urbe electis
ius dicebat et omnibus civitatis
dignitatibus preerat ‖ quando oportebat
decernere de urbe non haberet ut ...
nube ... et iudicare potest in
civitate ut ff. off. pretorum
Prefectus pretorio aduersum ... equi
tum est tractatus ‖ prefectus augusta
lis dicitur prefectus egipti
Prefecti vigilum sunt prefecti noctur
ni qui excubias agebant et ma
lefactores nocturnos puniebant
ut est ... famosa ut ad prefec
tum urbis mitterentur puniendi ff. de
prefectis vigilum

Predicare z aliquid aliter quam p[ro]fite[tur] dicere
dicitur etiam quibus p[re]dicatur dum
in iudicio confitetur aliquid racione
cuius confessionis dampnificatur
Dicitur eciam quibus iudicata p[re]di
cat ueritati / intelligitur etiam z
Plati nome. mistum ipsi z etiam
e meps z ecc^o non sit noie pla
tisemp intelligitur etiam ex^o d' r'spt
dam engls.
Posita pt dici quilibet ecclesia p[re]
dictus sit obtinuit ut ipsius dicit
qui quadam forratus cura fr alios
gerit ex^o de u fig quaris
Prelatus / dicitur qui fuit i casu p[re]dicta
c de p[ro]fess. x an. l. finali.
Pristinum / ponitur aliquid i me pma sut
ex^o de hom eo lnb in aliis ptm
ut ibid s. petrus in gls.
Prefect / provincie aliquid sig imperator
summa ptatem gerebat
Presumpcio / sim[pliciter] gest z aliquid sit dicit
quam semplica i uestigacio / dicit
aut z s so p[re]sumpcionibus sed teme
raria qui p[ro]batur ut ij q i prius
probabilis / que admittitur ad semi
plenam probacionem ut ex^o de p[re]sump
i multis c[on]tra cordiamat ad p[ro]
bacionem / p[ro]ssunt alia adminicula
ex^o qui matri acta pos anos
in gls / admittitur etiam ad purgacionem
indicenda ut ex^o de p[ur]ga ca p[ro]quibus
degradacione / i insolencia / z et ad com
dempnandum / suffi[cienti]bus reputatur ut ex^o
c libr hoc ber eod c quanto
Presumpcio / violenta quidam z uni
z de uni / ut tunc ubi fingit / z statuit
aliquid sup ficto / z tamen hanc n[on]
admittitur probacio ex^o de sp[on]s[alibus] is q[ui]
fidem / ubi dicit quod si quis dedit
fidem mulieri de contrahendo matri
monium tunc / z p[ost]ea copula / seq[ui]tur
matrimonium est p[re]sumitur z probacio
i c[ontra]rium non admittitur / quidam z uni
sed non de uni / ut tunc ubi p[re]sumit
sed non statuit aliquid / ut si uir
mulieri dum cohitaverit p[re]sumitur.

ab ea cognita 23 q i dixit / z
tamen hanc probacionem admittitur c[ontra]ria
Violenta z homines ut tunc p[re]sumitur
tamen aliqua pp[te]r mala fama
z tamen etiam hanc admittitur probacio
ut ex^o de c[on]divina / Violenta e
nca ut tunc quod h[abe]o filium meum
p[re]sumitur quod me quod iuste possi
de eum i hoc ppt naturam / unde
heredes mei tenentur probare quod eum
possederunt iuste / c de inoffi
te / aut ut non liceat parenti.
Violenta z sed z h z d iure x q
quidam z facti p[re]cedentis tam fu
turi / ut si semel sit calumpniatus
tamen iure uelis accusare p[re]sumitur
quod iterum uelis calumpniare
ex^o e mandata / Violenta est
facti subsequentis ita p[re]dicta ut
si qui prius de adulterio accu
sati que ipsi repellebant p[ro]pter
p[re]mmatum / sunt postea matrimo
niunti / p[re]sumitur aliud d[e] quo sunt
prius accu. c de adult. si qui
adulteri / ex hoc ex^o de sp[on]s[alibus] is
qui fidem / B3. ps / l. di firum
non multum curat de p[re]dicta dis
tinctione / sed dicit quod tamen p[re]dicta
p[re]sumpcio admittitur probacio / n[on]
ubi iur de ua alicuius non tamen
p[re]sumit sed etiam tunc quod sta
tuit / quia p[ro]fiteor mir intab n
debe. c de iur do l. m uebus
Pretor e qui i urbe ordinabatur ad
discep[ta]ndos actus civium z causas
Pretor urbanus dicitur qui ius i urbe dicebat
Pretor fideicommissarius dicitur qui de
fidei commissis iudicabat
Pretor peregrinus qui inter peregrinos ius reddebat
Pretorium z locus ubi iudex cognos[cit]
iusticiam z et locus habitacionis p[re]sidis
Primates / officiorum sunt qui officiis p[re]sunt
Primicerius / dicitur primus ut melius
est i tantum / p[ri]mi alicuius coetus dicitur
cantor uel p[re]centor.

Principales dicuntur qui principaliter actores officii sui administrant et qui primi pilum portant ext. de C. de primipil.

Provincialis vocat scriptura. j. li. divina. non que fueb scripturarum regini prius fuit natus ex deum pro iosep.

Privata delicta sunt que civiliter tractantur. publica delicta quasi ipsa publica dicuntur quorum persecutio est permissa cuilibet de populo quale est crimen lese maiestatis et accusatio de suspecto tutore ac curatore in quibus omnes accusare possunt

Processus de plano et sine strepitu iudicii quid sit sunt in A. de v. sig. sepe

Probatio sum gloss. 3 vel due. contingit per testes ac instrumenta et pluries per indicia et presumptiones ostensiones pluries in dicitur. quia et spiritualibus pertinaciis et criminalibus presumptiones et indicia probent ita ut per sumit etiam ut molente ad primam condamnatur ext. de presump. litteris. non tamen in criminalibus sufficiunt. et non condemnatur ad penam per presumptionibus ut dicit c. literas. per mediam libus non condemnatur ad penam per presumptionibus ut ibidem c. literas. nisi essent indicia indubitata et luce clariora C. de probat. l. sciant

Dicitur probatio aperte ad obtinendum quia probe facit qui probat quod intendit quia pluries venabili probationem non evadit. Nota etiam ad maiorem evidentiam ext. de accu. evidentia et in crimina ff de iniuria l. in etate ff de minoribus l. minor 17 anno in litteris ext. de probatione cum literis

Probatio sit quadruplex per testes pluries vel ex presumptione cum aliis presumptionibus vehementibus. 2o per instrumentum 3o per confessionem et hec est potior ext. de testi. per tuas ad sedem. 4o per scripturam antiquorum librorum ext. eo. cum causam 5o presumptionis violenta presumptio 32 q. dicit dominus

Quando probatio fit multiplex. per se apertum est in notato quando iudici cum debet probat.

primo cum aliis presumptionibus ext. de presumpt. litteris et etiam per famam cum uno teste ar. ext. de probat. sicut et in iudicio dubitet de fama quod excitat adversarius ff. de magi. conve. l. 1. potest autem fama probari per duos testes ext. de testi. licet in litteris et magis probat fama quam omnibus testibus ext. de con. pre. super eo. l. et in iiij q. iij § sepe. Quemadmodum fama et unus testis potest de crimine condempnari dicit b. ext. de proba. veniens quinimo quod in crimine dicit esse probationes apertissimas secundum causa civili C. de proba. l. ult. 2o per iuramentum in re posita sacro creditur quod de constitutia aliter quod sine dubitatione ext. de sen. excom. sicut ab. et de hac materia in causa. Negativa probari non potest ext. de elec. bone. non quod multiplex est negativa scilicet facti iuris et qualitatis. Negativa vero facti quedam est pure negativa quedam implicita scilicet cum affirmativa. Negativa facti pure negativa aut determinatur per locum temporis vel alterius et hec probari potest indirecte ut per instrumentum exhibeatur continens stipulationem facta tali die vel loco ar. ext. de testi. ex tenore. aut non est et tunc probari non potest nec directe nec indirecte in omnibus probandi transfertur ad adversarium et hec est quia negationem non sunt causae nec circumstantie quia sunt nature scilicet multiplicationis ut si quis dicat secundum neque contraposita secundum cum vera. Implicita non scilicet cum affirmativa est ut ea que hec affirmationem implicita ut si dicatur contra iudicium sponte quasi dicitur coactus iudicium et hec debet probari ab eo qui negat ext. de restitutione spoliatorum super hoc. Negativa vero iuris probari debet secundum l. ar. ext. de

Item dicit c. ber. q. negativa p-
bata fuit inducte ex ff. vi. q. v.
in primo. dicit p. illa probatio ma-
gis fuit presumptiva quam vera
Negativa aut iuris p. probari
si quibus dicat alicui non potest esse
testes. de his probat. ¶ Negativa
non qualitatis. aut est negativa qua-
litatis inherentis i. eius circa qua
nascitur homo ut circa quibus negatur
esse parisiensis probris. et tamen
et tunc presumitur contra. in pre. nova
aut est negativa qualitatis ex-
trinsece i. eius circa qua homo non
nascitur. et tunc presumitur negativa non
probatur contra. unde si in ecclesia
probat. h. per examinacionem ut dic. ep.
de preben. circa finem aplam pactis p.
appositum corporibus ep. de sponsa in pu-
bes. ¶ Si limitas aut ga ib. cu
albinitas apponitur est de his in fa-
matibus. et tunc cogitur se purgare
ep. de pur. ca. quatenus. aut non
et tunc qui sibi obiicit tenetur probare
ar. ep. de cler. si forte. h. rub. et
Sixt. c. ber. de cler. bene et [illegible]
d. primo. et de probat.
Proconsul ordinatus et inde a
ipso constitutus. non a principe
vel ab alio delegatus. est etiam an
dignitate imperialis. ratus. hic
officium dat exprimitis dixi ut
per eum provinciales pia negocia
Proconsulibus legatus. l. expediret
et cu. proconsul. provincia et ingres
sub mandat. vendicionem
Procurator et nomen generale ad quod-
libet administracionem ut et per seque-
ncia questiones i. constitucionem i. strin-
gitur ad illud de quo agitur ep.
de procura. petitio in glo. s. supra
Procurator. tacere l. in curatorium
est qui causa defendit absentis
si advocat alterius causam et qui causa
tur prohibentur. no. dicitur postulatio
Dz aut esse in procuratorem esse
gratuitum. et si quid recipiat sit
in bonos mores. l. de procur. lite

Per intelligitur quod patrasset ut habeat
etiam partem eius de quo est quod
non hz. i. pt tm lite ex ipse salarium
pro labore. ff. vi. de so. competenti. ro-
mana h. ff. de con.
Proficiens qui putat se heredem esse
tamen non sit ff. de pet. hered. l. proficiens.
Prohibita intelliguntur esse omnia que
non sunt concessa ar. ep. de transla-
tionibus corporalia. ar. d. quod omnia in-
telliguntur esse concessa quod expresse non
sunt prohibita. non nota quod ubi ali-
qua constitucio promulgatur affir-
mative semper intelligitur concessum quod
non invenitur prohibitum. ex. 21. q. 1.
c. ult. ubi dicitur quod si dormierit
vir eius cum nubat i. domino
non dicit duobus ut z. habeat cor-
pus pt [illegible] circa [illegible]
et ubi promulgatur negative semper
intelligitur prohibitum nisi inveniatur
concessum maxime ubi fuit
casus [illegible] non [illegible] hic
nulli [illegible] nisi inveniatur expresse
ut i. [illegible] cum lex hic concedit
hic [illegible] corporalia in glo. 26
Per etiam dici [illegible] quod notatur ibi
[illegible] quod non intelligitur concessum
esse prohibitum [illegible] circa iudiciis et
contractibus [illegible] et de arbitris
et in [illegible] litem
[illegible] aut [illegible] concessum intelligitur
quod non est expresse prohibitum [illegible] hic
iudiciis contractibus [illegible]
[illegible] et absolucionibus
et [illegible] prohibicionibus
illis cum quibus admittitur qui
non prohibetur ut in [illegible] procur. et
test. l. de matrimonio
Prectum dicitur quandam [illegible] edificium
[illegible] supposita edi-
ficiis [illegible] appendix
Promissio i. quod medio [illegible]
[illegible] ep. de [illegible]
in glo. [illegible] permittendo ne
Promissor est [illegible] inchoat
promisso non est [illegible] ratificat

Promissione committi e et ad eadem capitu
venire ut ex ea possit aliquis peti
Prestacionis e qui augentur vel perfecta
tem lis et eius qd domina
Prorogare qd producere et extendere
Prespiter cum absente iudicial
provincia ut imposterum populi a
gerat ab imperio
Provecta dicitur mediate in conductibus
tingentes de provectione
Provinciales dicuntur non illi qui sunt
de provincia oriundi sed qui in provin
cia domicilium habent ff de verborum significatione
Publicani sunt qui provinciales
publicana vectigalia exigunt
vel tributa conducunt ff de publicanis
Publicani dicuntur qui ob aliquos delictos
in publicum erarium debent
Pueri dicuntur filii et non filie dicun
tur etiam pueri omnes fini ex seno
agnati dicuntur etiam tercio modo omnes
qui sunt in etate puerili ut ma
res infra xiiij annos et puelle infra xij
ff de verborum significatione pueri textu legatorum
pueris alimenta tunc puer dicitur et puel
la usque ad xviij annos ff de alimentis le
gatis in cla ... sic qui pueri dicuntur
doli capaces quia sunt in dolo proximi
Purgatorium de obiecto crimine
ostensio innocentie et hec duplex
scilicet canonica que fit per iuramentum
et de aliis et vulgaris scilicet quod sibi
vulgus invenit et ea fit per duel
lum et per candentem ferrum et aquam
frigidam vel bulientem et ea reprobatur
extra e extra de purgatione vulgari

Quamciag hec temporibus est
ad arbitrium Romanorum vitu
loge vel ramoe non tunc
ff de verborum significatione l. i
Quasi extra de delicto per romanos
e quasi ex persona mutatis ponuntur
in plano que unque apte
Questio dicitur ... interrogatia
dicitur etiam tormentum quod tormentis
veritas inquiritur unde tortores dicuntur questionarii
Questores erarii dicuntur qui

petunt pecunias petende et conservande
causa creati sunt. Palatini
Questores sacri palatii officium
gerebant imperiali ... prefecti
Questores parricidii dicebantur capitibus
Quirites romani dicti sunt quirites
a quirino qui fuit primo eorum dictus
a quiris quod est hasta unde hasta
utebantur

Ratihabitio est ratificatio
et mandato comparatur
hec et vim habet tale
scilicet quod ab aliquo ma
dato potuit et contra
de qua textus habetur ut non ut
de regulis significavit et e
contrario unde quia regula dicit
ut ratihabitio retrotrahitur et confir
met precedentia extra de hiis que fi
unt ab aliis ff de verborum significatione vel hic
in ... hic tantum in maleficiis
negotiis contractibus sacramentis
et hiis que per exceptione annullari
possunt nec ... aliquis contra
to quod est annullandum ... quod
senciat extra de clericis non residentibus
fallit autem hoc primo in illis que
per alios expleri non possunt ut ...
dicendum ... que non ...
sunt ... que sunt ...
... possidet ... que nulla
sunt ... consilia que
... tempore luctus quod sufficiat
... infamia non
... ratum habet ...
in pupillo ... non valet ratihabitio
tutoris ... in negotio
pupilli ... de auctoritate tutorum
tutori ... quod in ... de
adiens hereditatem acquirit domino
... ratum
habet non acquirit ... ibidem ...
... quam plus ... quam ...
ut ... talia omnia que sunt con
firmanda non possunt per ratihabitionem
... pupillaribus ...
... solus ...

+ rata uo pt rata habeo pter q̄ qt nota alti q

pt puta q̄ nulla ꝯ confirmac͡ꝯ
ipse mutat s̄tatum ut q̄ i in
pmis et i ti aliquis alinus noie
suo tulit rata hrē pt de h̄e b
eo de pa. c. ij || ꝗ mo ua dicat
+ ꝗ suo noie alti ꝗ iudio uidiz
ꝯ illius rata no pt ei9 sua [illegible]
hrē rata ꝗ onales l ꝓratos
Recipe ꝯ grdam quod uehiculi
ad redeund abilis ꝯ ꝯ xor rotatz
Redibere fare aliq hrē qd pus
habebat inde rdibito q redito
ff de edil edict l rdibe
Referendarij sunt aduocati q refunt
hom negocia
Refragari z ueitare z impedire
Relegare z aliq i insula mitte
ppr aliq delictu adstas i ꝑquisim
Remunerac deus no r numerat
hom q̄ sit ß qd hy fit io dupt
qui da q deus no e r munerato
hom ß adulbior eo ꝯ tolli stipta
Renunciac͡o sunt de ꝗ in glo-
ca tractatur eo ꝯ ppe vi uel
uir spontanea ꝯ sultaco
Replicaco ß in copplicaco
Res iudicata dr̄ eu clapß deb9 ꝓ sua
mulbus ui r dne pt attenuari
Res sancte sunt q ab hom le
sion immunite sunt ꝯ ut por
te ciuitat ꝯ muri ꝗ res sce di
ctur quia delinqus in eis pena
sanguinis puniunt ut scripsi
ab ulcisione ipoz auffert
Res sacre sunt q sunt p ep̄os
consecrate ꝯ tractu ꝯ cedito
Res duci ꝯ con ꝯ ius ad h̄ue ꝯ
integ q res no e toto ꝯ in
pte tradita z pter in toto uel
i pte no z solutio ꝯ gtt pt sq
Rescripta pape ꝯ pncipis sunt
mandata q adinstãcia aliq
ꝯ aliquoꝝ ꝑ ipis motu uel
ex religionibz absentium uel
suggestionibz p[illegible] ad fa
ꝯ ultatez facti uel eu aliq ali

cui ul aliquibz corpoi collegio
ꝯ uniusitati ꝯ ciuitati mandat
ꝑ indulgz talia cu uis fa
ciunt no generale ß speciale iure
ꝯ cenis ꝯ uit ꝑ inquibz ꝯ ut
quas ꝓmulgata sunt ut C de
leg. et ij l ꝗ ꝗ ꝗ rescripta
semp dz intelligi sꝑ eis natale
uitam ꝗ ꝗ puta ꝯ eo ꝯ rescripta
c. ij in glo ꝯ i ꝯ si pona ꝯ h
clausula puta ꝯ ꝯ ꝯ dz ad eia
pcedeu ꝗ in ꝯ ꝯ e aliis ponit
tame ibi oppinones in glo c.
ꝗ clausula scz e quida alij
talis dioc no extendit sc ad
illos de ciuitate ꝯ nisi dicat z
quod alij ciuitatis ꝯ dyocese
cius si dicit talis ꝯ ꝯ e
ꝗ in ꝯ in glo || ꝯ et clausula
h scz si ꝯ alios ꝯ dz ꝯ
intelligi nisi ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ
qd pudeat alicu de beneficio
ꝯ aliq ꝯ ꝯ ꝯ no apponat
|| Si no ꝯ ꝯ uelit alicui fare
gram plena ꝯ ꝯ no ob
stante ꝯ palis ꝯ ꝯ
ꝯ ꝯ e mandatu in glo. b.
||| Item ꝑ hanc clausulam no
pnt plures quã quatuor citari
quorum etiã noia ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ
ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ in
ꝯ ꝯ in glo ||| Item
ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ
ꝯ e ꝯ ꝯ in glo ꝯ.
Restitucio q fit extra iur ꝯ
differt a restitucione q fit in
maioribus ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ iudicis
ꝯ deficiente actione ꝯ ꝯ
quia tunc ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ
utile officio iudicis ꝯ ꝯ
eo de integ ꝯ ꝯ ꝯ glo ij
Restitucio quod petitur ut u a
possio poss esse ut tunc peti
ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ de integ.
r. ꝯ ꝯ ꝯ glo ꝯ ||.

Scenicae domum q dicens non debet li
tem pati in eo loco in quo convenimus
si ibi non habes domum
Scevus s. defensor in causa que ie
dicitur scena arce dictus quia ab ipso pe
titur quod de iure sit factus
Scrinium quod est super albu Rago
s in ptana Scodo caput sedes dog
Scura cepa dicitur q tegitur et ermit

Scolastici sunt qui vacti
tabs artes exercent et
cum scolaribus ptes se
dicunt et inpte dis
trahunt ut C ff
eo ff de eo ordi omnibus
Sacerdotes hoc nomine intelliguntur
[illegible] et noie electorum prepos
ites eo de consti. c. xxi tex et glo
Sacramentales dicuntur qui per [illegible] sim
per indulgentiam alterum [illegible] instru
Sacrum oraculum dicitur imperator
rescriptum quod aliquis impetratum
Sanctio est s. constitutio cui
additur pena dicitur sanctio [illegible] probe
Satisdare id est cavere s. sancire [illegible] fideiussore
Scusare est i ingreso [illegible]
Senatores dicuntur ingratis ipsi q
semper senatores erunt sunt q a
patribus et consulibus usque ad viros
illustres descendunt quia hii soli
solebant dici quondam senatu
quorum est q vel dicitur senatus ma
gistratum ut ff de senatoribus et
instituta de iure naturali
Senatores etiam dicuntur senatorum
filii et nepotes eorum filiis
nati non autem nati eo filiabus
ff de senatoribus l. liberos
Senatus consultum dicitur illud
quod habito consilio constituerit
Senodochium est q senone alicui
civitatis primat s aut seno
domus in qua infirmi aluntur et
ideo dicitur senodochium
Sena s. diffinitio iudicialis co
ntineat fine negocii ff c l. i
Sententie sunt duplex s. diffinitiva

et aliqua s. principalis quod diffinit
causam et interlocutoria que s. non super pri
ncipali quod finem sed super alius quod emer
serit aliqua inter in partes lo
quendo sine sollempnitate q
indicat sententia [illegible] sequitur
Sequela dicitur omne quod ut pu
pillus iuvencus vitulus [illegible]
Sequester dicitur apud quem res de
qua est contentio deponitur et inde
hic sequestrum unde dicitur aliquis
aliquam rem poni in sequest
ratione in deposito l. capit [illegible]
Sensus sapientis nota quod gen
aliter [illegible] parisi aliquid fa
ad ffm sapiens altius contineret
tenere ea facere ea quem de in [illegible]
sit super illa continetur nec per [illegible]
cius [illegible] arbitrari aliquid [illegible]
[illegible] quibus tuis sapiens [illegible]
Servitus s. quod est nomen generale per
quibus continens naturale subiungitur dicitur
Servitus inducta est iuris natali [illegible]
dicitur iure de iure [illegible] dicitur i in
[illegible] ut canonicos eo de
indicis i et i indivisibile
Sinedum [illegible] non [illegible]
quia imperator iubebat eos
sinedum non occidi quam essent ab
hostibus capti [illegible] dicuntur et mancipia
quia manu capiebantur
Sine corruptus dicitur sine quem
palionis inductum sanus de bono
malus vel de malo deterior s.
ut in animo vel in corpore
Scriba publicus dicitur tabellio non
quia sit scriba sed quod publice [illegible]
tet offitium vi de [illegible] quasi
[illegible] [illegible] an.
Servitutes prediorum rusticorum
sunt iste s. iter actus via aqua
tus haustus aque pecorum appulsus
ad aquam [illegible] s. iure quo exerc
mea per agros tuos possum agros
meos intrare et duas [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] servitus eo [illegible]

tum mihi in suis edificiis et ut non tantum
possim ire sed etiam iumentum ducere
via est ubi etiam possum vehiculum
ducere. Via est ubi etiam vel lignum
vel lapidem trahere. Aqueductus est
ut per agrum tuum ducere possim aquam
ad irrigandum agrum meum. Haustus
aque est ut haurire possim aquam
de puteo tuo. Pecorum appulsus
ad aquam est ut pecora ducere
possim ad aquam adaquandum.
Servitutes prediorum urbanorum sunt
ut possim tigna immittere in pariete tuo
et ut stillicidium tecti mei cadat
in fundo tuo.
Sepulchrum est locus in quo corpus
mortui humatum est et sepulchrum proprie.
Sicarius proprie homicida dicitur a sica
quod significat ferrum sive cultellum sive
telum ... ut in ...
Sicarii etiam dicuntur qui ... cum
armis ... l. i. ff. ad leg. Cornel.
de homicidio sicut dicitur in glo.
Sicut est in ista clausula que ponitur
in confirmationibus intelligitur ...
...
... de off. del. ... in glo.
Sigillum autenticum ... dicitur
... sigillum episcopi
... et non ...
ita sigillum alicuius principis secu-
laris ... ad hoc
etiam quod sigillum sit autenticum
... apparere ubi dicitur
... que ...
Silva cedua est silva ad cedendum apta.
Silva pascua que pastibus pecorum assignata est.
Silva palus ... pali et
palanda assumuntur.
Simbolum quadruplex scilicet apostolorum,
sanctorum patrum, Athanasii et
... titulus decretalium ... in glo.
super primo titulo decretalium in glo.
Sindicus id est curator.
Siquis dicitur non tantum masculos sed
etiam feminas comprehendit. ff. ...
... et qui agitur de ...

\+ ... si quis cum telo ... ad leg.
Cornel. de sicariis.

ditur sub de pena ... si quis
fecerit ... det x. et non addatur si quis
tunc mulier ... non ligatur
ad penam. Item si dicatur si quis te
... det x. tamen tenetur
... nichil dat. Item ...
si quis non continetur masculos aut fe-
mineum non recipit masculinum
ff. de l. ii. ... in ...
... pluribus aliis refert vi de elect.
... masculinum
... comprehendit feminas ...
si quis suadente ... de
sen. excom. ...
... alia ... feminam ...
... de elect. ... de temporalibus ...
... plantatur ...
Solum quicquid edificatur omne so-
lo cedit ...
Sollempnis dicitur ...
... stipulatione vallatum
... stipulationem ... de
futuro ... solvendo ...
factum et facturum.
Solvendo ... solvat
... significat ...
... solvendo.
Sponsa ... est ... quidam || et ad ...
... ...
Stacionarii dicuntur constituti ad hoc
ut teneant stationem.
Statutum ... ad ...
... ad ... alias vel
... de ... in glo.
Stellio est qui est varius animo ...
et ... ut qui ... alicui aliam
pignori obligatam alteri pignorat
et dicitur a stellione ... vario
et maculoso que est varius et
inconstans in mente ...
que in ... dolus ...
... dicitur stellio ...
Stramentum dicitur ... omne ...
... sed magis ...
... cubicularis ...

asternendo dicitur via vel aliud sternitur
quod in unum dividitur, et via puta
stratum dicitur eo quod lapidibus sternatur
Subastare rem et eam venalem propo-
nere hasta supposita.
Subdistinctimarium duo sunt genera
Subscribere et subsignare, unde testes
solent subscribere in cyrographis vel
notulis quasi pene
Subsignare est aliquod signum alicui
rei imponere. alia etiam subsignare
est subscribere .. quod supra
Suffragium quandoque sumitur pro plus sive
favore, et in quo suffragio quasi
consensus inscriptis redactus cum
f. quibus dicitur ecclesia vel novo per in pla-
cetum, sic sumitur ut in electione preciosus
Suggrunda est pars tecti eius do-
mus que incumbit extremis parti-
bus tignorum capitalium
Supellex est domesticum instru-
mentum patrisfamilias usque
continetur omnia utensilia domus
et etiam que non sunt ad aliqua
officia deputata, et dicitur supel-
lex quasi ... quod mittebantur in le-
gatis supellectilibus sicut probabitur
Superficiales edes sunt que in
solo conducto aut empto sunt
posite, quarum proprietas et civili et
naturali iure eius est cuius et solum
ff de superficiebus. vel edificium super
soli faciem factum puta quod dominus soli
copulatione concessit super solo
suo edificium fieri
Supplicare est explicare
Suppunctare litteram et eam contu-
tare dampnare sub pos puncto
Subrogare est aliquem loco alterius
substituere. sequitur de T.

Taciturnitas quandoque est quedam
da professione ex-
presse facta. quia quasi pro silencio
Tecta facere vel tecta integre
Telum dicitur ... quod abeminus mittitur

quod etiam quam amant eo quod de legi-
timi multa ... ff e. l. ...
Theolongie tributum latine vocatur
unde theoloneum dicitur tributum dicitur
etiam longinquis exigitur et theo-
lonarius qui exigit tributum
Tunc preemptionis ... obtinet ...
tempus quamvis ... edicta ...
aliud exigeret alia iusta causa
extra de ... ...
Transportatio ... dicitur aliquis
quandoque mortuus scilicet cum parrochianus
alterius ad sepulturam ad
mittitur cum alterius parrochia-
nus ad propriam recipitur sive
contrarium indicatur ... possessione
sionem evellit. extra de sepulturis ...
Territorium est universitas agrorum
alicuius civitatis dictum eo quod magistratus
loci eius intra fines eius terrendi
vel admonendi ius habet ff de verborum significatione
... pupill ... tutorem
Tignum dicitur esse lignum ...
nam dum eius edificant
Testes antiquitus dicebantur ...
super statu ... ...
nominis ablata testes ...
Testes ... in ... testimonium
... extra de testibus c. 2 mul-
tia ... in glo
Titulus quandoque dicitur signum quod ca-
... acquirendi, quandoque ipsa
ecclesia ut titulus sancti petri, quandoque cle-
ricatus ut canonicatus, aliquando
etiam ... quibus intitulatur vel
clericatur ut canonicatur quod quis
ordo ecclesiasticus plebis dignum
ut placet ... dicitur quibus est in-
titulatur ... ecclesia vel ordinari
ut perfici ... extra de cler. ...
Titulus possidendi est titulum
possessionis ut emptio donatio
permutatio ... possessio
Traditio dicitur ... res ...
quando alicui transfertur ...

dicit transferendo dare / ut homo
tradere vendere dicitur p(ro)ut pro eo quod
a inducere in possessionem pro per cor
pale reparatione : et inde dicitur
Trauis est in mari triplex trauerso et
inde petium trauersaria vocatur
Transfuga qui transit ad hostes
Translatio fuit quod de ea tractatur
quod est deponere ad sedem immutatur
Tribus certum et militum pertinet in
Tribunus plebis dicitur in gratus plebeis tributis
Trium viri mortales qui dicuntur au
ri argenti eris vel flatores
Turbam facere 17 quod est tollere
Tutor quod est tuator

Ualitudinarium dicitur instr
um quia valitudo .i.
firmitas pro qua dicitur
Vendicare et vendicare vindicare
sua eam vindicare in
tendere ut res quibus dicitur quod res mea est
Vendicare instruit ut postea ponam
quod venditor promittit emptori
rem venditam licentie defendere aut
torisare disbrigare / quod causa duobus sic
intelligitur scilicet quod si quis super ipsa lis fuerit
mota emptori / venditor tenetur
rem de ipsa lite defendere licentiam
i. secundum leges / auctorizare pro aucto
rizare i. auctor litis fieri pro emptore pro se li
te agere / et disbrigare i. lite ex
pedita ab omni honore reddere
Ueota quando venditor scilicet ductus quod
rei vendite post scilicet in quo prius corpus ce
diruta i. aliorum edificiorum tali al
ti domus subiecta / significat tunc
equatur / tunc ponit in instrumento
vendit sic sicut prius impetimus que ce
dictorum venditor pertinuit / quod est quod
quod est prius in hac parte liceat ut prius
impetimus / Nam ius conditorum habe
ab turca quam ad quam pertinet
Ventilare fit in t. i. magistris de ea
i. appetitate verborum non scilicet credens in
constet loquente aliter nolunt esse

nec etiam inter res alias esse sal
ua possunt / et in impetitatibus non sunt
ad quam tenere scilicet excusare
Versus est quod de quo fig. petia / Verborum
forma scilicet considerandum nec aberra
ntedens / in certa causa ideo
ad audiam in glossa c. 2 de appon
quod habet i. in glossa ead. // Item
quos causa fuit intelligenda quod
dolus et i. dolus impetimus / munatus
Vinarius dicitur fuit expatella mea
Vestimentum impolitum dicitur vesti
mentum vetustum impolitum
Victoribus et venator
Vicelatitudo si non designatur pro con
trahentibus / lege diffinitur octo pe
dibus / ubi via et recta / 2 16. ubi
via est tortuosa
Victus nomine intelligitur omne quod
cibum potum cultumque corporis et
omne quod est necessarium homini ad
vivendum. Vide supra victus ff. de
Vestibus . . . de sig. victus
Vidua est que virum etiam non habuit
ff. de maritu / impetus cum
Vibus et vi maioris / expelli non
potest scilicet eo modo ff. quemcumque ca. li.
Est autem multiplex vis scilicet compul
siua / Compulsiua quibus cogitur aliquid
facere contra voluntatem suam / Res
vis includit impetus metum et est
rupsius ad ipsum / Expulsiua
vel privatur immobilium / ablatiua
vel mobilium tractiua scilicet possessi
onis / ut cum i. deiubere vocatur quibus
possidebat / Nam est inquietativa
scilicet quod quibus non permittat aliquem
inquiete re sua / de hac ma
teria quod de pecca. lex in glossa. 1a.
12 de legibus quicumque ad audiendum in glossa b.
Item est quedam vis puta scilicet que
fit cum decimis quod de cursu rog
tu deletus in glossa b. / Vim vi vi
bonorum raptorum / ut possidet
quod vi aut clam / sic fuit quoda

in fine dicta de quibus require in predictis glo.

Usuarius / Sed qui usum habet alicuius rei ut usuarius in nemoribus habere dicitur ille cui dominus nemorum constituit usum nemoris ad necessitatem suam et familie sue / et accipiet ligna poma olera et flores que nascuntur in nemore ipso et quibus quibus non [illegible] tra(n)sveniendum quia [illegible] esset uti sed sicut ff de usu / et habitatione in § 1 hec glo. quod [illegible] dicitur. Non potest etiam usuarius vendere usum nec locare nec [illegible] dicitur requisito domino usufructuario non [illegible] facere potest [illegible] de usu et habitatione in prin(cipio) / Usuarius dicitur potest etiam qui non potest vendere testari donare sed victum tamen et vestitum contenti debet esse quod quia in corporibus habeat [illegible] de pig(noribus) [illegible] in glo. [illegible] aut alios clericos seculares potest usufructum comparari adque potest Romani fructum receptorum [illegible] ff quando usufructus dies [illegible] nomine / et vitam et unde potest [illegible] ditum suorum [illegible] / et expensis de bita sua expensandum tamen [illegible] tracta solvere potest / Fallit tamen in platis secularibus qui de redditibus suis [illegible] emolumentis [illegible] placitionis solvere non potest debita nisi essent [illegible] utilitate contracta. Et inde utendi fruendi

Usufructus / rebus alienis salva rerum substantia ff e. l. 1 / et [illegible] cum re quo sublato et ipsum est tolli necesse / destructa in domo destruitur usufructus qui habetur in ea ff. l. ij

Dicitur in rebus alienis quia rebus suis nemini servit. utendi fruendi dicitur ad differentiam creditoris qui in [illegible] in pignore non tamen [illegible] potest contra [illegible] fructum committit [illegible] [illegible] utendi ad

differentiam utilis dominium quod habent [illegible] in rebus alienis sicut habent emphiteota et feudatarius / fruendi dicitur ad differentiam nudi usus nequoquam [illegible] permittit uti salva substantia rerum [illegible] et emphiteota qui non tamen recipere eorum / usufructuarius autem tenetur et tenere ad rebus [illegible] pertinet omnibus [illegible] unde [illegible] salva rerum substantia [illegible] [illegible] salva rerum substantia [illegible] tamdiu durat usufructus quamdiu substantia durat [illegible] et plura [illegible] de hac materia quod de pignore [illegible] constet in glo. / et in [illegible] de usufructu [illegible] in glo. et de [illegible] et usu [illegible]

Usuarius / sed [illegible] usu [illegible] [illegible]

canonibus et [illegible]

Explicit tabula de exposicione et declaratione vocabulorum et terminorum in corporibus notabilibus contentorum tam canonici quam civilis contentorum que maxima difficultate studentibus [illegible] [illegible] propter eorum [illegible] [illegible] tatem quam edidit frater [illegible] de a civitate [illegible] de ordine fratrum minorum et posuit ea in suo [illegible] que [illegible] sub rubricis [illegible] vocabulis decretalium ac etiam in libris [illegible] corporis iuris civilis videlicet incipiendo per ordinem a rubricis institutionum et postea digestorum et codicis per abbreviationem aliquibus plane conscriptis / Amen

In tabula ista immediate sequenti breviter ostenditur in quibus titulis decretalium et vi in presenti summa tractatur et primo primi libri

De summa trinitate et fide catholica li. 2 ti. 1
De consti. li. 1
De consue.
De auctoritate et usu pallii li. vi°
De tpm ord. et qualitate ord. li. vi°
De tpm ord. et qualitate ord. li. vi°
De tpm ord. n. li. 1 ti. ... ar. ...
De qualitate ... ti. vi° ... ad ti. 2
De scrutiniis ... li. vi° ti. 3° ar. 2
De etate ... li. vi° | ar. g°
De ... li. ... ti. ... ar. ...
De sacramentis non iterandis li. ... ti. ... ar. vi°
De filiis presbiterorum
De finibus
De obligatis ad ratiocinia
De corpore viciatis
De bigamis
De peregrinis
De officio vicarii | De officio legati
De officio ordinarii li. vi°
De officio iudicis li. 1 ti. de iudicibus
De maioritate et obedientia li. vi ti. de obedientia
De treuga et pace | De treuga li. 1°
De pace li. ii | De pactis
De transactionibus li. ... 3°
De postulando li. 1 ti. de advocatione
De hiis que vi metusve causa fiunt
... quod 3 li. ... ti. de causa ... mat.
ar. ... 2 ti. ... li. ... vi°
De metu ... l. 2 ti. de actione ...
... ti. de causa ... mat. ar. ... 2 ti. ...

De titulis 2i libri
De iudiciis plura l. 1 ti. de iudicibus
et ti. de ... causam ... intro...
De iuramento calumpnie li. 1° ti. de iuramento ar. 2°
De feriis li. 1
De dolo et contumacia
De dolo ... ti. de ... ar. ...
et l. ... ti. ... et l. ... ti. ...
De contumacia ... li. ... ti. de ...
... ~~... ti. ...~~
De confessis plura l. viii° ti. ...

De ... li. ... ti. de ... cor
... ar. ... et li. ... ti. ...
De testibus li. 1° | De testibus cogendis
De iureiurando li. 1 ti. de iuramento
De exceptionibus li. viii° ti. ...
De prescriptionibus li. vi°
De emptione et venditione li. viii° ti. ...
De peregrinationibus li. vi° ti. de peregrinis
De vita et honestate clericorum li. vi° ti. 1
ar. v° et ti. de immoderata ... et ti. de
sobrie et ti. de pudicicia et ti. de ...
De cohabitatione clericorum et mulierum l. vi ti. de pudicicia
De clericis coniugatis li. vi° ti. 1° ar.
... et li. viii° ti. de impedimento ord.
De clericis non residentibus li. vi° ti. de residentia
De prebendis et dignitatibus li. vi°
De clerico egroto vel debili li. ... de
instituto ... ar. ... et li. vi° ... de vicariis
De prebendis li. vi° | De commodato
De deposito | De emptione
De locato | De permutatione
De feudis | De pignoribus
De solutionibus | De donationibus
De testamentis | De successione ab intestato li. 2
De peculio clericorum | De sepulturis
De parrochianis | De decimis
De regularibus li. vi°
De ... li. viii° ti. de ... sed ...
et ti. de ... ar. 2° et 3° in
fine et ti. de ... generale
et ti. de impedimento ordinis
De ... li. viii° ... ti. de
De voto l. 1 | ... | regularibus
De statu monachorum li. vi° ti. de
De ... religiosis ... ar. ...
De capellis monachorum ar. ...
De censibus | De consecratione
De ... | De communi ...
De clericis l. vi° | De ... ministrare
De baptismo l. ... | De sacr. ord.
De presbitero non baptizato ... l. ... ti.
De custodia eucharistie li. ... ti. de
... 8 7
De reliquiis li. vi° ti. de ... ar. 7°
De observatione ... li. ... ti. ...
De purificatione l. ... ti. de impedimento ...
... ar. ... ad finem

De titulis quibus collatis aliud sunt de hac summa ut ipse patet est compillanti perqua de paucis de quibus significabo de esse in ea

De titulis x^{mi} libri habet in hac summa ut patet consideranti perqua de paucis de quibus significabo ut habet in ea

De sponsalibus impuberum ti. qui etate et ti. de
De clandestina desponsatione ti. de cognatione ma
trimonii et ti. de eo qui efficit matrimonium ar. i quest.
De sponsa duorum ti. quis habent dis
solui sponsalia causa et ti. de matrimonio contrahendo
sponsalia q. que per quibus inducitur et ti. de
efficacia sponsalium q. que per quibus contrahatur
et ti. de impedimento ligaminis.
De conditionibus appositis in matrimonio
ti. de matrimonio contrahendo sponso ar. 20
et ti. de consensu mutuo ar. 7°
De conditionibus non appositis in contractibus
ti. de pactis ar. vi^o
Item clerici an non de impedimento ordinis ar.
i. et ti. de impedimento voti
De eo qui duxit in matrimonium quam polluit
per adulterium ti. de impedimento criminis
De natis ex libero ventre ti. de ipse
De cognatione spirituali ti. de
impedimento criminis ar. 3.

De titulis v^{ti} libri

De simonia. De prelatis
De magistris li. vi^o ti. fi.
De iudeis et sarracenis
De hereticis De apostatis li. ii^o
De iteratione bap. li. x^o ti. sa. ar. vi. b.
De scismaticis li. ii^o ti. de statu ar. vi^o
De hiis qui acc. fi. li. vi^o ti. de
modestia ar. i. et ti. de canonibus
canone ii. q. si quale
De missa et la. ... q. que de
illis et li. viii ti. de filiis ar. ii^o
De homicidio li. i ti. de questo
recepto et li. vi ti. de canonibus ca
none ... ar. ... 19 et
li. vi^o ti. de ~~simonia~~ modestia
De torneamento li. i duello
De clericis pugnantibus in duello li. ii^o ti. de
De sagittariis et balistariis li.
i. ti. de exercitio de maiori a minori
ar. i. causa 30.

De adulteriis et stupro li. x. de stupro
ii^o ti. de luxuria ar. 3. de adul
terio non vel cosi de casu aut
adulterii li. viii ti. de actu ma pressor
De raptoribus et incendiariis et violatoribus
De raptoribus eorum li. i^o ti. de rapina
De raptoribus non mulierum li. x.
ti. de luxuria ar. x.
De incendiariis li. viii ti. x. causa de
De violatoribus non causa ibidem
De furtis li. i De usuris li. iii
De crimine falsi li. i ti. de falsariis
et li. a^o ti. ii^o
De sortilegiis li. i^o
De clerico venatore li. vi^o ti. ne clerici
li. mo^o ar. x^o de restitutione et pro
venatore li. v^o ti. de restitutione ar. x.
De clerico percussore li. vi^o ti. de modestia
De clerico maledico li. ii^o de male
dictione et ti. de tractatu et ti. de ...
et ti. de blasphemia Item de
pena maledicorum et blasphe
morum li. v^o ti. de canonibus
De clerico excommunicato vel ministro vel deposito
vel ministrante li. a ~~...~~
ti. de penis excommunicati pendet et exemp
et li. x ti. de ministro cura ar. 3.
De clerico non ordinato ministrante li. vi^o ti. de
collatione ordinum ar. 3 q. que pro non or
dinatis et sequentibus primi ar. 3.
De clerico per saltum promoto ibidem
De eo qui ordines furtive sus
cepit li. vi^o ti. de collatione ordinum ar. ...
De excessibus prelatorum li. vi^o
De privilegiis ibidem
De purgatione vulgari li. ... ti. fi. et li. i. ti. de
sortilegiis ar. i. q. iii
De iniuriis et dampno dato li. i
de restitutione et li. i. ti. de iniuriis et
ti. de bello ar. ii et li. ... ti. fi.
De penis et remissionibus li. ... sepcom
De penitentia excommunicatis li. i.
De significatione verborum li. ... ti. fi.
De institutione dubiorum li. vi ti. 9°

De rescriptis plura l. d ti fi
De postulatione quid e l. d ti fi
De electione q[uid] e l. d ti fi
De translatione q[uid] e ib
De renunciatione q[uid] z ib z l iiij ti vo
De supplenda negligentia prelatorum plura l. z ti x. c iz. zx
De officio archidiaconi
De officio archipresbiteri dix est archipresbiter li vjo ti fi.
De officio primicerii quis d[icatu]r primicerius ibid. De officio sacriste
De officio iudicis del. quis e de legatis l. d ti fi
De provincia quis d[icitu]r provincia ib
De sindico quis d[icitu]r sindicus ib
De integri restitutione q[uid] z ib | ib
De aliena indi. mu. ca. fca. q[ue]sit
De arbitris plura ib

De titulis 2i libri

De iudicibus plura li 1 ti 3 d z c 3 c 2. z ti xj z l vj ti z 1 i fin
De foro competenti quis d[icitu]r forum competens l. d ti fi
De libelli oblatione quid z z pla alia d ipso ib
Ut lite no[n] contest[at]a
De dilationibus De ordine cognitionum
De pluribus petitionibus De ca poss et propr
De restitutione spoliatorum
De eo qui mittitur in poss. ca rei seruande vel z mitti[tur] in possessione l. vjo ti fi Ut lite pend. q[uid] e lite pende l. d ti fi
De probationibus ib l. c ti 1 c a z ll
De fide instrument.
De presumptionibus l. viij ti x c z z l
De exceptionibus l. d ti fi
De prescriptionibus ibid De appell. re[m] z rela
De confirmatione utili l. d ti fi

De titulis 3i libri

De constitutionibus q[uid] z constitue l. d ti fi
De consuetudine plura ...
De sede vacante
De his q[ui] fi a p[re]lat[is] sine ca
De his q[ui] fi a maiori p[ar]te ca

De capitulo l. d ti fi
Ut ec. ben. si. d. | ti fi
De fideiussoribus quis d[icitu]r fideiussor l. d
De iure patronatus q[uid] z ib

De titulis quinti libri — D titul quinti li

De causa inquisitionis z d[e]nunciatio
De accusa l. i. ti d accusa. z ti d accusat. c. z. z. prouidentia
De delictis puerorum ti li d ti fi in vocabulo delinquens
De novi operis nunciatione q[uid] e l d ti fi
De purgatione quid e ib | l. d ti fi
De penis l. i ti de iudiciis c z 1 z
De regulis iuris

Postremo quia predictibus supra rubrice que nominantur in allegationibus iurium introducuntur sub breviate quam multi ex his iurati nescientes eas legere Hoc in fine huius operis propositum illas quas contingeret numeri loce sub suis rubricis inveniri breviare propter tam decretalium quam librorum legalium per ordinem alphabeti sive in ordine librorum eas continentium ordinatas ubi lector si indiguerit reperiat eas absque in[de] chasceant oculis decretalium

Rubrice decretalium libri primi — Incipiunt rubrice decretalium li p[ri]mi

19 De auctoritate z usu pallii 8
De alienatione iudicii mutandi causa facta . xj
De arbitris 42.
29 De appellationibus recusationibus z relationibus 28.
19 De accusationibus inquisitionibus z denunciationibus 1
De apostatis reiterantibus baptisma 9
De adulteriis z stupro 16
19 De bigamis non ordinandis 21
29 De baptismo z eius effectu 42.
19 De constitutionibus 2.

De consuetudine 4.
De corpore vitiatis non ordinandis 20
De clericis peregrinis et eis non fi-
libus recipiendis 22.
29 De causa possessionis 12.
De confessis. 18.
De confirmatione utili 30
29 De cohabitatione clericorum et mulierum 2.
De clericis coniugatis 3
De clericis non residentibus in ecclesia vel prebenda 4
De clerico egroto vel debilitato 6
De concessione prebende vel ecclesie non vacantis 8.
De commodato 17
De coniugio neophitorum 32
De coniugio infidelium 33
De capellis monachorum et aliorum religiosorum 37
De testibus cogendis vel non 39.
De consecratione ecclesie et altaris 40
De celebratione missarum et de sa-
cramento eucharistie et divinis officiis 41
De custodia eucharistie crismatis et
aliorum sacramentorum 44
De clericis vel monachis secularibus
sibus negotiis se immiscentibus 50
29 De clandestina desponsatione
De conditionibus appositis in de-
sponsatione vel aliis contractibus
Cum clerici vel monachi testes non in-
trahere possunt
De coniugio leprosorum 8.
De coniugio servorum 9
De cognatione spirituali 11
De cognatione legali 12
De consanguinitate et affinitate 14
29 De calumpniatoribus 2.
De clericis pugnantibus in duello 14
De crimine falsi 20
De collusione 22
De clerico venatore 24
De clerico percussore 27
De clerico maledico 26
De clerico excommunicato vel deposito 27
vel interdicto ministrante
De clerico non ordinato ministrante 28.
De clerico per saltum promoto 29
2 De dilationibus 8.
De dolo et contumacia 14
3 De deposito 16
De donationibus 24
De decimis et primiciis 30
De desponsatione impuberum 2
De divortiis li. 4 20
De donationibus inter virum et
uxorem et de dote post divortium restituenda
7 De delicto puerorum 23
·1· De electione et electi potestate 6.
De etate et qualitate et ordine preficiendorum 14
2 De eo qui mittitur in possessionem causa rei servande 11
De exceptionibus
3 Ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur 12
De emptione et venditione
De ecclesiis edificandis vel reparandis 14
De immunitate ecclesiarum cimiterii et re-
rum ad eas pertinentium
De eo qui duxit in matrimonium quam po-
lluit per adulterium 4
De eo qui cognovit consan-
guineam uxoris sue vel sponse 15
7 De his qui filios occidunt 10
De eo qui furtive ordinem suscepit 30
De excessibus prelatorum et subditorum 31
De filiis presbiterorum 17
2 De foro competenti 2
De feriis 9
De fide instrumentorum 22
3 De feudis 20
De fideiussoribus 22
4 De fugitivis et maleficiatis 17
Cum filii sunt legitimi 18
7 De furtis 18
De falsariis 20
7 De his que vi metusve causa fiunt 40
3 De his que fiunt a prelato sine consensu capituli 10
De his que fiunt a maiore parte capituli 11
7 De hereticis 7
De homicidio voluntario vel casuali 12
1 De in integrum restitutione 40
De iudiciis 1
De iuramento calumpnie 7

De iureiurando 24
3 De institutionibus 7
De iure patronatus 38
5 De iudeis sarracenis et eorum servis 6
De infantibus et languidis expositis ij
De iniuriis et damno dato 36
2 De libelli oblatione 3
De litis contestatione 5
Ut lite non contestata non procedatur ad testium receptionem vel ad diffinitivam sententiam 6
Ut lite pendente nihil innovetur
3 De locato et conducto 18
De maioritate et obedientia 33
2 De mutuis petitionibus 4
4 De matrimonio contracto contra interdictum ecclesiae 16
Qui matrimonium accusare possunt vel contra testificari | tenua dotedi 18
5 De magistris et ne aliquid exigatur pro licentia docendi 5
De maledicis 26
4 De natis ex libero ventre 20
5 De non ordinato ministrante 28
De novi operis nuntiatione 32
1 De ordinatis ab episcopo qui renuntiavit episcopatui vel episcopali dignitate
De obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non 19
De officio archidiaconi 23
De officio archipresbyteri 24
De officio primicerii 25
De officio sacristae 26
De officio custodis 27
De officio vicarii 28
De officio et potestate iudicis delegati 29
De officio legati 30
De officio iudicis ordinarii 31
2 De officio iudicis 10
1 De observatione ieiuniorum 46
De postulatione 5
De pactis 35
De postulando 37
De procuratoribus 38
De plus petitionibus ij
2 De probationibus 19
De praesumptionibus 23
De praescriptionibus 26
De peregrinantibus 29
De praebendis et dignitatibus 5
De precariis 14
De pignoribus et aliis cautionibus 21
De peculio clericorum 25
De parochiis et alienis parochianis 29
De presbytero non baptizato 43
De purificatione post partum 47
5 Ne praelati vices suas vel ecclesias sub annuo censu concedant 4
De privilegiis et excessibus privilegiatorum 33
De purgatione canonica 34
De purgatione vulgari 35
De poenis 7
De poenitentiis et remissionibus 38
De rescriptis 3
De renuntiatione 9
29 De restitutione spoliatorum 13
3 De rebus ecclesiae non alienandis 13
De rerum permutatione 19
De regularibus et transeuntibus ad religionem 31
De religiosis domibus 38
De reliquiis et veneratione sanctorum 45
5 De raptoribus incendiariis et violatoribus ecclesiarum 17
De regulis iuris
1 De summa trinitate et fide catholica 1
De supplenda negligentia praelatorum 10
De scrutinio in ordine faciendo 12
De sacra unctione 15
De servis non ordinandis 18
De sacramentis iterandis vel non 16
De syndico 39
De sequestratione possessionum et fructuum 17
De sententia et re iudicata 27
3 Ne sede vacante aliquid innovetur 9
De solutionibus 23
De successionibus ab intestato 27
De sepulturis 28
De statu monachorum 35
4 De sponsalibus et matrimoniis 1
De sponsa duorum 4
De secundis nuptiis
5 De simonia et ne aliquid pro spiritualibus exigatur vel promittatur 3
De schismaticis et ordinatis ab eis 8
De sagittariis et balistariis 15
De sortilegiis 21

De p'ma exigendarum et soluc'oe 39
1 De translac'oe ep'i uel elec'ti 7
De temporibus ordinac'onis et q'litate ordinandorum 11
De treuga et pace 34
De transactionibus 36
2 De testibus et attestac'onibus 20
De testibus cogendis 21
De testamentis et ultimis voluntatibus 26
4 De tonicamentis 13
3 De vita et honestate cl'icorum 1
De voto et voti redempc'one 34
4 De usuris 19
De v'borum significac'onibus 40

Explicit rubrice decretalium et incipiunt rubrice institute

Incipiunt rubrice institute

1 De adoptionibus — Italia dat'
De attiliano tutore uel eo qui ex lege at
De auctoritate tutorum
2 De ademptione legatorum et translac'one 2
3 De assignac'oe libertorum 4
De acquisic'oe per arrogac'onem
4 De actionibus
3 De bonorum possessionibus
1 De capitis diminuc'oe
De curatoribus dandis et confirmandis
2 De codicillis
3 De consensu obligac'oe
2 De donac'onibus
3 De duobus reis stipulandi uel promittendi
De divisione stipulac'onum
1 De excusac'onibus tutorum et curatorum
2 De exheredac'one liberorum
3 De eo cui libertatis causa bona adiudicantur
De empc'oe et vendic'oe
4 De exceptionibus
1 De fiduciaria tutela
2 De fidei commissariis hereditatibus
3 De fideiussoribus
De gradibus cognac'onum
1 De his qui sui et alieni iuris sunt
2 De habitac'onibus et usu
De heredibus instituendis
De heredum qualitate et differentia
3 De hereditatibus que ab intestato deferuntur
4 De his per quos agere possumus
1 De iustitia et iure
De iure naturali et civili
De iure personarum
De ingenuis
2 De incorporalibus rebus
De inofficioso testamento
3 De inutilibus stipulac'onibus
De interdictis
De codicillis — De interdictis
1 De libertinis — De lege fusia
De legitima agnatorum tutela — De legitima tutela
De legitima patronorum tutela — De legitima parentum
De lege falsidia
3 De legitima agnatorum successione
De litterarum obligac'oe
De locac'one et conductione
4 De lege aquilia
2 De militari testamento
3 De mandato — De noxalibus actionibus
3 De obligac'onibus que ex contractu nascuntur
De obligac'onibus — nascuntur
4 De obligac'onibus que ex delicto nascuntur
De obligac'onibus que quasi ex maleficio nascuntur
De officio iudicis
1 De patria potestate
De pena temere litigantium
2 De pupillari substitutione
3 De quibus personas nobis acquiritur
De perpetuis et temporalibus actionibus
et que heredibus et in heredes transeunt
De publicis iudiciis
1 Quibus ex causis manumittere non licet
Quibus modis ius patrie potestatis solvitur
Qui dari possunt tutores in testamento
Quibus modis tutela finitur
2 Quibus alienare licet
Quibus non est permissum facere testamentum
Quibus modis testamenta infirmantur
3 Quibus modis re contrahitur obligac'o
Quibus modis tollitur obligac'o
4 Qui et ex quibus causis manumittere non possunt
neque ante vestem ut esse dicatur
2 De rerum divisione — De replicac'one 4
1 De satisdac'one tutorum et curatorum
De suspectis tutoribus et curatoribus
2 De servitutibus — [illegible]
De singulis rebus per fideicommissum
2 De senatusconsulto tertulliano
De senatusconsulto orphitiano
De successione cognatorum
De servili cognac'one
De successione libertorum

De successionibus publicatis que fie-
bant per bonorum venditionem et senatusconsultum claudiano.
De stipulatione bonorum De proprietate
4 Si quadrupes pauperiem fecisse dicetur
De satisdationibus De tutelis 1.
2 De testamentis 2 De usufructu
De usucapionibus De vulgari substitutione
3 De verborum obligatione De vi bonorum raptorum 4

14 De adoptionibus et emancipationibus
De alienatione iudicii mutandi causa facta
4 De arbitris
16 Ad senatusconsultum velleianum
9 Ad legem aquiliam de exhibendo 10
11 De alienatoribus
12 Ad senatusconsultum macedonianum
19 De actionibus empti et venditi
27 De actione rerum amotarum
De agnoscendis vel alendis liberis
A parentibus vel libertis
De administratione tutorum et curatorum 26
De acquirenda vel omittenda hereditate
Ad senatusconsultum silanianum et claudianum 29
De annuis et menstruis legatis et
fidei commissis 37
De alimentis et cibariis legatis 37
De auro et argento mundo ornamentis unguentis
vestibus et vestimentis statuis legatis
De adimendis et transferendis legatis
et fidei commissis
Ad senatusconsultum trebellianum 36
De assignandis libertis 38
Ad senatusconsultum tertullianum et
orfitianum
De aqua pluviali arcenda 39
De adoptione libertatis 40
De acquirendo rerum dominio 41
De acquirenda possessione
De aqua cottidiana et estiva 43
De actionibus et obligationibus 44
De arboribus cedendis De acceptilationibus 46
Arborum furtim cesarum De abigeis 47
De accusationibus 48
Ad legem iuliam maiestatis
Ad legem iuliam de adulteriis

vi
Ad legem iuli de vi privata
Ad legem corneliam de sicariis
Ad legem pompeiam de parricidiis
Ad legem corneliam de falsis
De lege iuli repetundarum
De lege iuli de annona
Ad legem iuli peculatus
Ad legem flaviam de plagiariis
Ad senatusconsultum turpillianum
49 A quibus appellari non licet Cur appellatis quibus
De appellationibus recipiendis
An per alium causa appellationis reddendarum possit
Apud eum a quo appellatur aliam causam agere compellatur
50 Ad municipales De albo scribendo
De administratione rerum ad civitatem pertinentium
De bonorum possessionibus 37
De bonorum possessione furioso in-
fanti muto surdo ceco competente
De bonorum possessione contra tabulas
De bonorum possessione secundum tablas
De bonis libertorum 38
De bonorum possessione ex testamento mi-
litis vel commendandis 37
42 De bonis auctoritate iudicis possidendis
48 De bonis eorum qui ante sententiam mortem
1 sibi consciverunt De constitutionibus principum
De calumpniatoribus iii
Communia predia tam rustica quam urbana 8
Communi dividundo 10
De condictione causa data causa non secuta 12
De condictione ob turpem vel iniustam causam
De condictione indebiti De condictione
4 sine causa De capite minutis
De condictione furtiva 12
De condictione ex lege
De condictione triticaria
De contrahenda emptione et venditione
et de pactis inter emptorem et venditorem 18
Commodati vel contra De constituta
pecunia De compensationibus 16
De confirmando tutore vel curatore 26
De contraria tutele actione 27
De curatoribus furioso et aliis
extra minores dandis
De conditionibus institutionum 28
De conditionibus et demonstrationibus 35
37 De collatione bonorum De collatione dotis
De coniungendis cum emancipato liberis eius 37

De re romano edicto
De collusione detegenda 40
12 De confessis. De collatione bonorum
De curatore bonis dando
13 De collegiis illicitis. De cloacis
41 De glande legenda. De compromissis
De effractoribus et expilatoribus
De crimine expilatae hereditatis
De crimine stellionatus / termino moto
48 De custodia et exhibitione reorum et ...
De captivis et postliminio reversis
De castrensi peculio. De decurionibus 50
De censibus. De diversis regulis iuris l
4 De dolo malo. De ... 16
De distractione pignorum et hypothecarum 20
De donationibus inter virum et uxorem 24
De dote praelegata 33
De damno infecto et de suggrundis 39
De donationibus. De donationibus causa mortis
De diversis temporalibus praescriptionibus 44
De doli mali et metus exceptione
De duobus reis stipulandi 45
De decretis ab ordine faciendis l
De competentia fori eius ... in iudicio sistat
De edendo / qui cum agere
5 De eo quod cuiuscumque universitatis nomine vel
De eo quod certo loco dari oportet 13
De exercitoria actione 14
De exceptione rei venditae et traditae
De aedilicio edicto et redhibitoria actione
Ex quibus causis maiores xxv annis in integrum restituuntur
De excusationibus et temporibus earum et tutorum
De eo qui pro tutore vel negotiorum gestore gessit
Ex quibus causis in possessionem eatur
De exceptione rei iudicatae 44
De exceptionibus et praescriptionibus
De extraordinariis criminibus 47
De evictionibus et duplae stipulatione 21
De feriis et dilationibus et diversis temporibus 2
De fideicommissaria hereditatis petitione 5
Familiae erciscundae 10
11 De fugitivis. De fide instrumentorum 22
De fundo dotali 23
De fundo instructo vel instrumento legato
27 De fideiussoribus et nominatoribus et
heredibus tutorum et curatorum
De fideicommissariis

De fluminibus et ne quid in flumine publico 43
De fonte. De furtis 46
De furibus balneariis 38
De gradibus et affinitatibus et nominibus eorum
De his qui sui vel alieni iuris sunt 1
De his qui notantur infamia 3
De his qui deiecerint vel effuderint 9
De hereditate vel actione vendita 18
28 De his quae in testamento delentur vel inducuntur vel inscribuntur
De heredibus instituendis. De his quae poenae causa relinquuntur 34
De his quae pro non scriptis habentur
De his quibus ut indignis hereditates auferuntur. De iure et iustitia 1
De in ius vocando / restitutione
Si in ius vocatus ... De integrum
7 De iudiciis et ubi quisque agere
De inofficioso testamento. De officio iudicis
Finium regundorum 10
De iureiurando sive voluntario sive necessario
De interrogationibus in iure faciendis
12 De in litem iurando. De institoria actione
18 De in diem addictione
In quibus causis pignus vel hypotheca
22 De iuris et facti ignorantia
De iure dotium / factis 23
25 De impensis in res dotales
28 De iniusto rupto irrito facto testamento
37 De iure deliberandi. De iure patronatus
40 De iure aureorum anulorum. De in ...
dictis. De itinere actuque privato 43
De interdicto Salviano
... 46
De incendio ruina naufragio 47
De iniuriis et famosis libellis
De illicitis collegiis
De interdictis et deportatis et relegatis
49 De iure fisci. De iure immunitatis 50
De legibus et senatus consultis et longa
consuetudine 1
De lege Rhodia de iactu 14
De lege commissoria ... 19
26 De legitimis tutoribus
De liberis et postumis heredibus instituendis 28
De legatis et fideicommissis 30
31 De legatis et fideicommissis secundo

De legatis et fideicommissis 30 32
34 De liberatione legata De lege Fal-
35 cidia De legatis praestandis contra
tabulas bonorum possessione petita 37
De liberis et libertis et obsequiis 2
libertis parentibus et patronis praestandis
38 De libertis universitatum De liberali 40
causa De loco publico fruendo 43
De locis et itineribus publicis De libero
homine exhibendo De liberis exhi-
bendis et ducendis
44 De litigiosis De libellis dimissoriis 49
1 De legationibus De minoribus 25 a 4
17 Mandati vel contra De ingratibus cond 27
De manumissionibus 40
De manumissis vindicta
De manumissionibus quae servis ad univer-
sitatem pertinentibus imponuntur
De manumissis testamento De muneribus 50
et honoribus ¶ Ne quis eum qui
in ius vocabitur vi eximat 2
De negotiis gestis 3
Nautae caupones stabularii ut
recepta restituant 4
9 De noxalibus actionibus
De nautico foenore De novi 22
operis nuntiatione 39
De natalibus restituendis 40
Ne vis fiat ei qui in possessionem missus erit 43
Ne quid in loco publico fiat
Ne quid in flumine publico ripave eius
40 Ne de statu defunctorum post quinquennium
quaeratur ¶ Nihil novari pen-
49 dente appellatione 46
50 De nundinis De novationibus et delegationibus
De origine incolarum et migratione 1
De officio consulis De officio prae-
fecti praetorio De officio praefecti urbis
De officio quaestoris De officio prae-
toris De officio praefecti vigilum
De officio proconsulis et legati
De officio praefecti augustalis De officio
praesidis De officio procuratoris Cae-
saris De officio iuridici
De officio eius cui mandata est iurisdictio
De officio assessorum

De operibus servorum 7
De operatione vel clave legata 33
38 De operis libertorum De pactis 2
De procuratoribus et defensoribus 3
De petitione hereditatis 5
De possessoria hereditatis petitione 5
3 De postulando De publiciana in rem actione 6
13 De pigneraticia actione De peculio 15
De periculo et commodo rei venditae 18
17 Pro socio De praescriptis verbis et in factum actionibus 19
De pignoribus et hypothecis et qualiter 20
22 De probationibus et praesumptionibus ¶ contrahantur
23 De pactis dotalibus De peculio legato 33
De publicanis et vectigalibus 39
41 Pro soluto pro emptore pro herede pro donato
pro derelicto pro legato pro dote pro suo
De periculo tutorum De precario 43
De pactis inter emptorem et venditorem 18
De praetoriis stipulationibus 4
De privatis delictis 47
De publicis iudiciis 48
49 De plantationibus De pupillationibus
actionibus De eis pro quo appel-
lavit provincia defendi
50 De pollicitationibus De praescriptis
Quod quisque iuris in alterum statuerit ut ipse 2
eodem utatur Qui satisdare cogantur
Quod metus causa gestum erit 4
Quibus diebus usufructus legatus cedat
Quemadmodum servitutes amittantur 8
Quibus modis usufructus alioquin admittatur 6
De quibus rebus ad eundem iudicem eatur 11
Quod cum eo qui in aliena potestate est nego-
tium gestum esse dicetur
Quando de peculio actio annalis est 15
Quae res pignori vel hypothecae datae obligari non possunt 20
Qui potiores in pignore habeantur
Quibus modis pignus vel hypotheca solvitur
Qui petant tutores vel curatores et ubi 26
Quando ex facto tutoris vel ¶ petantur
curatoris minores agere vel conveniri possunt
Quod falso tutore auctore gestum esse dicatur 27
Quando dies legatorum vel fideicommissorum 36
Quemadmodum testamenta aperiantur 29
Quibus non competit bonorum possessio 38
Quis ordo in bonorum possessionibus servetur

43 Qui sine manumissione ad libertatem
pervenerunt. Qui et a quibus manu-
missi liberi non fiunt. Quibus ad liber-
tatem proclamare non licet
Que in fraudem creditorum facta sunt 42
43 Quorum bonorum. Quorum legatorum
Quod vi aut clam. De questionibus 48
Quarum rerum actio non datur 44
Quando appellare licet 49
Nec pendente appellatione innovandum
De receptis qui arbitrium receperunt 4
ut sententiam dicant i. de arbitris
De rei vendicatione 6
De rebus creditis si certum petatur et de condictione 12
De religiosis et sumptibus funerum 11
De rescindenda venditione 18
De rerum permutatione 19
De ritu nuptiarum 23
De repudiis et divortiis
De rebus eorum qui sub tutela vel cura
sunt sine decreto non alienandis vel supponendis
De regula Catoniana 34
De re iudicata et effectu sententiarum et
interlocutionibus 42
De ripa munienda 43
De remissionibus. De rivis. De fonte
Rem pupilli vel adolescentis salvam
Rem ratam haberi et de | fore 36
ratihabitione
39 De receptatoribus. De re militari 10
1 De statu hominum. De senatoribus
Si quis in ius vocatus non ierit 2
Si ius dicenti non obtemperaverit
Si ex noxali causa agatur quis caveat
Si quis cautionibus in iudicio sistendi
causa factis non obtemperaverit
Si pars hereditatis petatur 5
6 Si ager vectigalis vel emphyteuticarius petatur
Si usufructus petatur vel ad alium pertinere
8 De servitutibus urbanorum praediorum | rusticorum
Si servitus vendicetur vel ad alium pertinere negetur
Si quadrupes pauperiem i. damp-
num fecerit fecisse dicatur 9
De servo corrupto. Si mensor falsum 11
modum dixerit
De sepulchro edificando

De servis exportandis 18
De sponsalibus 23
Soluto matrimonio quemadmodum dos petatur 44
Si ventris nomine possessionem missa
Si mulier ventris nomine in possessionem calumnie causa
esse dicetur 34
De suspectis tutoribus et curatoribus 26
Si quis ab intestato vel alio modo
possideat hereditatem 20
Si quis aliquem testari prohibuerit
vel coegerit
De servitute legata 33
Si certum petatur
Si a parente quis manumissus sit 37
Si quid in fraudem patroni factum sit 38
Si tabule testamenti [illegible]
De successorio edicto
De suis et legitimis heredibus
Si cui plus quam per legem Fal-
cidiam legatum esse dicatur 36
De statu liberis. Si ingenuus esse dicatur
42 De separationibus. De superficiebus 43
De stipulatione servorum 45
De solutionibus et liberationibus 46
Si quis dicatur testamento liber esse 47
Si familia furtum fecisse dicatur
Si tutor vel curator vel magistratus 49
Si appellatione pendente | appellat
mors intervenerit
Si tabule testamenti extabunt 37
De transactionibus 2
De tributoria actione 14
De testibus 22
De tutoribus et curatoribus datis ab
his qui ius dandi habent qui et
quibus causis dari possunt
De tutelis. De tutela testamentaria
~~De tutelis~~ De testamentis qui testa-
menta facere possunt quemadmodum testamenta fiant 28
De testamento militis
De testamentis quemadmodum aperiantur inspi-
ciantur et describantur 29
De tritico vino et oleo 33
De tabulis exhibendis 42
De tigno iuncto 47
De termino moto
De usufructu quemadmodum utatur fruatur 7

De usufructu accrescendo
De usufructu earum rerum que usu consumuntur
De usu et habitatione
Si usufructus petatur vel ad alium pertinere negetur
De usibus et fructu et modo 22
De ventre inspiciendo custodiendoque partu
De vulgari et pupillari substitutione
De usu et usufructu reddito et habitatione et operis per legatum et fideicommissum datis 33
Ut legatorum et fideicommissorum servandorum causa caveatur 36
Ut in possessionem legatorum vel fideicommissorum servandorum causa esse liceat
38 Unde liberi Unde cognati Unde vir et uxor possessio detur
Ut legibus senatusque consultis bonorum
39 De ventre in possessionem mittendo et curatore eius De inspiciendis et imputationibus 6
De via publica et itinere publico reficiendo 43
Ut in flumine publico navigare liceat
De vi et vi armata
Uti possidetis utrubi
De migrando
De verborum obligationibus 45
De notatione et excusatione munerum
De nautis et exercitoribus et quodam agendis
De verborum significatione

De apostatis 1
De assessoribus et domesticis
De annonis
De advocatis diversorum iudicorum 2
De advocatis diversorum iudiciorum
De alienatione facta iudicii mutandi causa facta 3
De advocatis fisci Commutat
Ad exhibendum
De actionibus et obligationibus 4
An servus pro suo facto
De actionibus hereditariis
De actione pigneraticia
De actione expositoria
Ad senatusconsultum Macedonianum

De actionibus empti et venditi
De alienatione libris apertis
De administratione tutorum vel curatorum
De alimentis pupillo praestandis
De arbitrio tutele
De auctoritate praestanda
De actore et curatore vel tutore dando
De adeunda et abstinenda hereditate 6
Ad senatusconsultum Trebellianum
Ad legem Falcidiam
Ad senatusconsultum Tertullianum
Ad senatusconsultum Orphitianum
De assertione tollenda 7
De acquirenda et retinenda possessione
Ad publicos editores
De annali exceptione
De aluvionibus et paludibus
De appellationibus
De acceptilationibus
De adoptionibus liberorum 8
Ad legem Iuliam maiestatis 9
Ad legem Iuliam de adulteriis et stupro
Ad legem Iuliam
De vi publica et privata
Ad legem Corneliam de sicariis
Ad legem Fabiam de plagiariis
Ad legem Rhodiam
Ad legem Corneliam de falsis
Ad legem Iuliam repetundarum
Ad legem Iuliam de ambitu
De abigeis Turpillianum
De abolitionibus
Ad senatusconsultum
De annona et tributis 10
De apochis publicis
De aedilitiis
De auri publici prosecutoribus
De argenti pretio quod thesauris infertur
De annonis civilibus 11
De administratione rerum publicarum
De aqueductu interdicto
De armorum usu inscio principe
De agricolis censitis et colonis
De agricolis mancipiis dominicis vel fiscalibus
De agentibus in rebus 12
De apparitoribus praefectorum praetorio et principibus eorum

De appa[ri]toribus magistrorum militum et
privilegiis eorum | legati
De apparitoribus proconsulis et
De apparitoribus prefecti annone
De bonis libertorum et iure patronatus 6
De bonorum possessione secundum tabulas
De bonorum possessione contra tabulas
De bonis dampnatorum vel proscriptorum 9
De bonis consciscentium sibi morte
De bonorum possessione contra tabulas testamenti
De bonis maternis et materni generis | libri 6
De bonis que liberis
De bonis auctoritate iudicis possidendis
De bonis vacantibus et incorporatione 10
De contractibus iudicum vel eorum qui sunt circa
2 De causis ex quibus infamia alicui irrogatur | cod. 1
Comunia utriusque iudicii
De [illegible]
De condictione indebiti
De condictione ob turpem causam
De condictione furtiva
De condictione ex lege
De constituta pecunia
De commodato De compensationibus
De contrahenda emptione
De communium rerum alienatione
De commerciis et mercatoribus
7 De concubinis De confirmando tutore
De contrario iudicio tutele De curatore furiosi
vel prodigi De carboniano edicto 6
De collationibus De codicillis
Comunia de legatis et fideicommissis
De condicione insta legatis vel fideicommissis
De caducis tegendis et tollendis
Comunia de successionibus
De confusione detegenda
Comunia de usucapionibus
De communi servo manumisso 1
Comunia de manumissionibus
Commendatos vel captas De confessis
De conscribenda vel committenda stipulatione 8
Creditorum civitatum non debere
De crimine peculatus De custodia reorum
De crimine sacrilegii De crimine expilate
De crimine stellionatus | hereditatis
De calumpniatoribus
De convenientibus fisci debitoribus 18
De capiendis et distrahendis pignoribus tributorum

De cautione largitionalium titulorum
De conditis in publicis horreis
De collatione donatorum vel relevatorum
De collatione eris | vel translatorum
De decurionibus et filiis eorum
De classicis De canalibus urbis rome
De collegiatis
De canone frumentario urbis rome
De capitatione civium censibus eximenda
De colonis palestinis
De colonis tracensibus
De colonis illiricianis
De censibus censitoribus et equatoribus
et inspectoribus | eorum
De collatione fundorum patrimonialium et emph.
De conductoribus et procuratoribus prediorum
De collatione fundorum fiscalium vel rei | fiscalis
private vel dominice vel civitatum
vel templorum
De cursibus exoluto capitali per
egiptum non exigendis 12
De consulibus et non spargendis
De his qui pedibus et depositis et ma
gistratibus et patronis militum
De comitibus consistorianis
De comitibus rei militaris
De comitibus et archiatris sacri palatii
De comitibus qui provincias regunt
De curiosis
De castrensi omnium palatinorum peculio
De castrensi peculio militum et prefectianorum
De commeatu | annonariis
De cursu publico et angariis et parangariis
De cohortalibus principibus
De defensoribus civitatum 1
De diversis rescriptis et pragmaticis sanctionibus
2 De dolo malo De dilationibus 3
8 De deposito | nuptias vel munera
De donationibus ante nuptias vel propter
De dotis promissione
De dote cauta non numerata
De donationibus inter virum et uxorem
De divortio facto apud quem liberi morari
8 De dividenda tutela | vel deficiant
De distractione pignorum
De duobus reis stipulandi
De duobus reis promittendi

De decurionibus finit
De donationibus que sub modo vel condicionibus
10 De discussoribus quibus ista
De decretis decurionum super immunitate
De debitoribus civitatum
De diversis praediis urbanis et rusticis
templorum et civitatum et de reditu ci-
De dignitatibus 12. iuli
De domesticis et protectoribus
De decanis De desertoribus et oc-
cultatoribus : divini et probationibus eorum
De diversis officiis et apparitoribus iu-
1 De episcopis et clericis De edendo 2.
De episcopali audientia et diversis capitulis
De errore calculi
De errore advocatorum
Ex quibus causis infamia irrogatur
De delictis defunctorum in quantum
heredes conveniantur 4.
De exercitoria actione
De eunuchis De edilitiis actionibus
De eo qui pro tutore negotia gessit 5.
De excusationibus et temporibus eorum
De excusationibus veteranorum
De exceptione rei iudicate 7.
De edicto successorio 6
De edicto divi Adriani tollendo
De editicia libertate tollenda
De edificiis privatis 8
De exceptionibus sive praescriptionibus
De evictionibus
De emancipationibus liberorum
De exhibendis vel transmittendis reis 9.
De emendatione servorum
De emendatione propinquorum
De exactionibus De excusationibus munerum
De excusationibus artificum
De expensis ludorum De equestri dignitate 12
De exactione et [illegible] militarium a
De executoribus et exactoribus nodorum
De filiofamilias De fideiussoribus horum
De formulis De feriis 3.
De familia herciscunda finium regundorum.
De fide instrumentorum 4
1 De fundo dotali De fideiussoribus tutorum
De furtis et servo corrupto. 6

De fideicommissis De falsa causa ad-
iecta legato vel fideicommisso.
De fideicommissariis libertatibus 7.
De fructibus et litis expensis
De fideiussoribus et mandatoribus 8
9 De famosis libellis De falsa moneta
De fide et iure hastae fiscalis 10.
De fiscalibus usuris teneatur
De filiis familias et quemadmodum pro his
De frumento urbis Constantinopolitane 11
De frumento Alexandrino
De fundis limitrophis et terris et paludibus
De fundis patrimonialibus et pascuis
libus et saltuensibus et emphyteuticis
De fugitivis colonis patrimonialibus
emphyteuticis domus
De fundis rei publice et saltibus divine
De fundis et saltibus rei dominice in bello
De filiis officialium militantium qui moriuntur
De generali abolitione
De gladiatoribus penitus tollendis
De grege dominico
De hereticis et manicheis et samaritanis 1
De his qui ad ecclesias confugiunt
De his qui in ecclesiis manumittuntur
De his qui ad statuas confugiunt
De his qui potentiorum nomine titulos
praediis affigunt 2.
De his qui veniam aetatis impetraverunt
De hereditate vel actione vendita 4
De hereditate tutorum 5
De heredibus instituendis et que
persone non possunt institui ausam
De his qui ut indignis hereditates
De his que pene nomine in testamento
vel codicillis relinquuntur
De his que sub modo legata vel fidei
commissa relinquuntur
De his qui ante apertas tabulas
hereditates transmittunt
De his qui a non domino manumittuntur 7.
De his qui per metum iudicis non
appellaverunt dant
De his qui in priorum creditorum locum succedunt
De his qui accusare non possunt
De his qui parentes et liberos occiderunt. 9.

De his qui sibi ascribunt in testamento
De his qui latrones vel aliis
criminibus reos occultaverint
De his qui ex publicis rationibus
mutuam pecuniam acceperunt 10
De his qui defendunt de honoribus
vel muneribus non continuandis inter
patrem et filium et de emancipatis
De his qui sponte munera publica
susceperunt | acceperunt
De his qui a principe vacationem
De his qui numero liberorum vel paupertate excusationem meruerunt
De his qui non impleverunt stipendiis
sacramento soluti sunt
De his qui ex collegio dato vel ordine
sunt emoti | sed non purgantur
De his quae ex publica collatione illata
De oneratorum vehiculis 11
De his qui ex officio quod administraverunt
1 De edictis edictalibus | [illegible]
De iuris et facti ignorantia
De in ius vocando | [illegible] fiat
2 De in integrum restitutionibus et 4 alius
In quibus causis restitutio in integrum necessaria non sit
In integrum restitutione postulata ne quid novi
De iure iurando propter calumniam dando
De iurisdictione omnium iudicum
In quibus causis militantes
De inofficioso testamento
De inofficiosis dotibus
De iure emphyteutico x
De [illegible] et utilibus impensis
De interdicto matrimonio inter pupillam et tutorem seu curatorem liberosque eorum
De iure dotium
In quibus causis tutorem habenti tutor vel curator dari possit
De in litem dando tutore vel curatore
De in litem iurando
De institutionibus et substitutionibus 6
De iure aureorum anulorum
De impuberum et aliis substitutionibus
De iure deliberandi et de adeunda et acquirenda hereditate
De indicta viduitate

De indicta libertate
De ingenuis manumissis
In quibus causis cessat longi temporis praescriptio
8 De interdictis | De iure domini impetrando
De inutilibus stipulationibus
De ingratis liberis
De infantibus expositis
De infirmandis poenis caelibatus
De iure liberorum | De iure fisci 10
De indictionibus
De imponenda lucrativis descriptione
De incolis et ubi quis domicilium habere videtur | et de his qui causa studiorum in alia civitate degunt
De infantibus | De irenarchis
De iure reipublicae | [illegible]
In quibus causis coloni censiti dominos
De legibus et constitutionibus principum et edictis | De litis contestatione
De lege Aquilia | De lege [illegible]
7 De legitima tutela
De libertis et eorum liberis
De liberis praeteritis et exheredatis
De legatis | De legitimis heredibus
De lege Fusia Caninia tollenda
De Latina libertate tollenda
De liberali causa
De liberis exhibendis 8
De litigiosis | De delatoribus 10
De libertinis | De legationibus
De lustrali auri collatione | [illegible]
De locatione praediorum civilium vel
De locis et itinerum custodia 12
De lucris advocatorum et concussionibus officiorum
De mandatis principum 1
De modo multarum quae a iudicibus infliguntur
De magistratibus municipalibus
De monopoliis x
De magistratibus conveniendis 7
De mortis causa donationibus 8
De mulieribus quae se propriis servis iunxerunt 9
De maleficis et mathematicis
De muneribus patrimoniorum 10
De muneribus et quo loco munera sive honores agnoscuntur

De metallariis et metallis et procu-
ratoribus metallorum ij
De muribergulis et gynetiariis
De metropoli beritho
De mendicantibus valid. De mana
De mancipiis et colonis patrimonia-
lium et saltuensium et emphiteoticorum et fundorum
12 De agricolis censitis. De inquilinis
De muratis et procuradomesticis
Ne sanctum baptisma iteretur 1
Nemini licere signum salvatoris
Ne sanctum mancipium hereticus habeat
De comitibus rei militaris ut ceteris
Lanarum possint
Ne liceat mancipiis prodominum 2
Ne fiscus vel res publica procurationem alicui
De negotiis gestis | preter causam
Ne quis in sua causa iudicet
De noxalibus actionibus 3
8 Ne uxor pro marito. Ne filius pro patre
Ne non numerata pecunia
De nautico fenore. De nundinis
Nova vectigalia institui non posse
De impensis | den.
Ne fideicommissa vel mandatis datis docum.
De naturalibus et liberis liberis 7
Ne pro dote mulieris quondam mari-
ti bona addicantur
Ne tuto vel curato vectigalia conducere
6 De naturis et fidem heredibus instituendis
Ne de statu defunctorum post quinquennium
De mulieribus in quo custodia tolleendo | legat.
Ne rei dominice vel templorum vendicatio-
ne temporis exceptione submoveatur
De numerariis et delegatoribus 8
Ne liceat in una eademque causa tertio appellare
De nihil agibus non rependendis 9
Ne sine iussu principis liceat cessare
Ne fiscus rem quam vendidit evincat 10
Ne operae a collatoribus exigantur
De navibus non excusandis ij
Ne quid oneri publico imponatur
De naufragiis
Nulli licere in frenis et sellis mar-
garitas et smaragdos aptare
Ne quis liber actu re publica agere cogatur
Ne rusticani ad ullum obsequium
Non licere habitatoribus metrocomie

Regionariorum ne militent 12
De officio prefecti pretorio orientis 1
De officio prefecti pretorio affrice
De officio prefecti urbis
De officio magistrorum militum
De officio questoris
De officio magistri officiorum
De officio comitis sacrarum largitionum
De officio comitis privatarum rerum
De officio proconsulis et legati
De officio comitis sacri patrimonii
De officio comitis orientis
De officio prefecti augustalis
De officio vicarii. De officio pretorum
De officio rectoris provincie
De officio prefecti vigilum
De officio civilium iudicum
De officio militarium iudicum
De officio eius qui vicem alicuius pretoris
De officio prefecti annone iudicum diversorum
De officio diversorum iudicum | militarium
De officio iudicum alexandrie
3 De ordine iudiciorum. De operis libertorum 6
De observatione ne pro iudicibus
De ordine cognitionum 1
De omni agro deserto qui sterilis cum ij
fertilibus debet. De oblatione votorum 12
De paganis sacrificiis et templis 1
De petitione impetrata offendis
2 De pactis. De postulando
De procuratoribus. De pedaneis iudicibus
De pluribus heredibus. De petitione hereditatis
De probationibus. De pigneraticia actione
Plus valere quod agitur quam quod simulate concipitur
De quibus causis non adversarius
De prohibita sequestratione pecunie
in certine. De privilegiis eorum qui in sacro palatio militaverunt
De periculo et commodo rei vendite
De pactis inter emptorem et venditorem
De pactis conventis tam super dote quam
super aliis nuptiarum donationibus
De periculo tutoris et curatoris
De penis et aliis iudicibus inde prodito
notabili et aliena
De postremis heredibus instituendis 6
De periculo eorum qui ~~patrimonio~~ liberis meruit 1

De prescriptione longi temporis
De pena iudicis qui male iudicat
De pluribus successionibus fisci De primis dotibus
8 De preciis De publicis operibus
De pignoribus De precario pignore
De partu pignoris et omni causa
De partibus pignorum De patria potestate
De postliminio et redemptis ab hostibus
9 De privatis carceribus inhibendis De iudiciis
De penis ... |tionibus
Publica letitia uel consulum nuncia 10
Penis fiscalibus creditoribus preferri
De petitionibus bonorum sublatis
De predijs prope decreto alienandis
De prebendo salario
De professionibus et medicis
De periculis successorum parentibus
De ponderatoribus et auri illatoribus
De potioribus ad munera nominandis
De predijs et omnibus rebus naviculariorum 11
De primis curatoribus urbis Rome
De periculis nominatorum |privatis
De pistoribus De pascuis publicis et
De periculis eorum qui pro magistratibus intercesserunt
De predijs domus uel domus
De primis domus auguste uel rei private
De palatinis et domus
De prepositis prepositorum De prepositis agentium in rebus 12
De prepositis sacri cubiculi et de omnibus
cubiculariis et privilegiis eorum
De primiceriis et secundiceriis et notariis
De professoribus qui in urbe Constantinopoli docentes ex lege meruerint comitivam
De proximis librorum
De proximis sacrorum scriniorum
De principibus agentium in rebus |tale
De privilegiis eorum qui in sacro palatio militant
De privilegiis scholarum
De prefectissima dignitate De principalis
Si libellus principibus datus litis contestationem facit |1 restitutionem
Quibus ex causis quibus restitutionem in integrum 2
Si in privatione |tutoris
Si aduersus creditorem in integrum restitui
Si appellauerit dicitur ... dare
uel dari possit |non
Si liberis in minoribus ... uel
Si ... pupillas ... viduas

Si fiscus uel privatus 8
Si tutor eo quod in aliqua potestate et negotium gestum dicatur
Si liberis ... uendi non possit
Si ... exportari non debent
Si ... ab emptore ...
Si petant tutores uel curatores
Qui dare tutores uel curatores possunt uel non possunt
Si mulier tutele officio fungi potest
Si ex officio tutoris uel curatoris ... agentes possunt
Si tutores uel curatores ...
Qui numero liberorum se excusant
Qui facere testamentum uel non 6
Qui etate Qui morbo
Qui tutelarum numero
Si de certo ... non est |admittuntur
Qui admitti ad bonorum possessionem
Si non petentibus ... potestatibus ...
Quemadmodum testamenta aperiantur
Qui manumittere non possunt
Qui non possunt ad libertatem ...
Qui ad libertatem proclamare non licet
Quibus non obicitur longi temporis prescriptio
Qui quadriennii prescriptione
Si ... iudicatis ... debet ...
Quibus res iudicata non nocet
Si ... ... necesse non est
Quorum appellationes non recipiuntur
Quorum bonorum Qui bonis cedere possunt
Que res pignori obligari possunt
Quibus causis pignus tacite contrahitur
Si debitores uenditionem pignoris
9 Que ... non possunt
Si ... ... iudicio ...
De questionibus
Si ... quanta ... debet ...
Quemadmodum ciuilia munera indicantur
De quibus muneribus uel prestationibus nemini liceat se excusare Qui etate
Qui morbo se excusant
Qui numero ... excusantur ...
... uel ...
... ... quod ...
... ... de privilegiis ...
Et de conditionibus uectigalium fisci
Quando 11

De questoribus et magistris officiorum 12
Qui militare possunt vel non et de servis
ad miliciam vel ad dignitatem as-
pirantibus et ut nemo liceat in duplici
milicia utatur simul
Qui accusare non possunt
Qui facere testamentum possunt vel non
Quando dies legati vel fideicommissi cedat
De restitutionibus minorum qui sunt in integrum
De reputationibus que fiunt in iudicio
De restitutione militum
De receptis et arbitris
De rei in venditione in integrum 3
De religiosis et sumptibus funerum
De rebus creditis et iureiurando x
De rebus alienis non alienandis
De rescindenda venditione
De rem alienam gerentibus | actione
De rerum permutatione et prescriptis verbis
De rei uxorie actione stipulatu
De responsoribus et mandatoribus
De amotarum | De prescriptione longi temporis possessionis
De indicta viduitate | non nocet
Res inter alios acta vel iudicata aliis
De religionibus et alienari possunt
De revocandis his que in fraudem creditorum alienata
De remissione pignorum
De ratiociniis operum
De revocandis donationibus
De raptu virginum seu viduarum nec non
De requirendis reis | et sanctimonialium
De reis postulatis 10
De re militari 12
De erogatione militari
De summa trinitate et fide catholica 1
De sacrosanctis ecclesiis et rebus et
privilegiis earum ~~postulatum~~
De senatus consultis
Si contra ius vel utilitatem publicam
aliquid fuerit postulatum
De statuis et imaginibus
Si tutor vel curator intervenerit 2
Si in communi eademque causa in integrum
restitutio postuletur
Si adversus rem iudicatam
Si adversus venditionem
Si adversus venditionem pignoris

Si adversus donationem
Si adversus libertatem
Si adversus transactionem
Si adversus solutionem a debitore
Si adversus dotem
Si adversus delictum
Si adversus usucapionem
Si adversus fiscum
Si adversus creditorem
Si ut se ab hereditate abstineat
Si ut omissam hereditatem
Si minor se maiorem dixerit
Si sepius in integrum restitutio postuletur
Si maior factus ratum habuerit
De satisdando | iudiciis faciendis
De sportulis et sumptibus in diversis iudicibus 3
De servitutibus et aqua
8 Si certum petatur | De suffragio
Si servus extero se emi mandavit
De sequestratione pecunie deposita
Si propter publicas pensitationes venditio
fuerit celebrata | posse
Sine censu vel reliquis fundus comparari non
Si quis alteri vel sibi
Si servus exportandus veneat
Si mancipium ita venierit ne prostituatur
Si mancipium ita venierit alienatum
7 De sponsalibus | et ut manumittatur
Si rector provincie
Si quacumque preditus potestate vel ad
eum pertinentes ad suppositarum iurisdic-
tioni sue aspirare temptaverint nuptias
Si nuptie ex rescripto petantur
Si secundo nupserit mulier
Soluto matrimonio quemadmodum dos petatur
Si constante matrimonio dos soluta fuerit
Si ex pluribus tutoribus vel curatoribus unus agere vel
De periculo tutorum vel curatorum | conveniri possint
Si mater indemnitatem promiserit
Si contra matris voluntatem tutor datus sit
Si tutor non gesserit | cusaverit
Si ex falsis allegationibus se excu-
Si tutor reipublice causa abierit
Si tutor quis ignorans rem minorum
esse sine decreto comparaverit | maneat
Si maior factus sine decreto factam alienationem confirmaverit

De servis fugitivis || factage
Si in fraudem patroni a libertis alienatio
Si quis aliquem testari prohibuerit
vel coegerit
Si omissa sit causa testamenti
De servis et libertis liberorum
De servo pignori dato manumisso
De servis rei publice manumittendis
De senatusconsulto claudiano tollendo
De servis pferctorum ptois
De servis ex peculio redimendis
De servis in ... nec in
De poena qui pro ... quarta ...
De servis pro quo ... interesse conferuntur
Si a non competente iudice sententia
lata esse dicitur
Sententiam rescindi non posse
Si plures una sententia condempnentur
Si ex falsis instrumentis
Si pendente appellatione mors intervenerit
Si ex pluribus unus appellaverit
Si de momentanea possessione fuerit appellatum
Si pro eo vel alio modo 8
Si aliena res pignori obligata sit
Si antiquior creditor pignus vendiderit
Si quis res pignori datas ... || sit
Si in causa iudicati pignus captum
Si pignus pignori datum sit
Si ex vendito pignore agatur
Si unus ex pluribus heredibus creditoris
vel debitoris partem suam solverit
Si pignoris conventionem numeratio
secuta non sit
De solutionibus et liberationibus
Si quis imperatori maledixerit
Si quis eam cuius tutor fuit stupraverit
De sepulchro violato De ...
De servis ... restituti
De servis ... vel ...tas ... 10
De ... || appellavit
Si servus aut libertus ad decurionatum
Si curialis relicta civitate rus ha-
bitare maluerit
Si ... dicto facta sit
De ... || ...
De susceptoribus ... et ...
De ... susceptoribus ...
|| ... ij

Testamentis libellis in ... ...
... in ... adommb ...
nere collegati de spectaculis
et scenicis et lenonibus
De silentiariis et decurionibus ...
De fratribus
De salmagnis hospitibus non ...
De transactionibus
De temporibus in integrum restitutionis
De testibus 2
De tutelis
De tutoribus et curatoribus illustribus
De testamentaria tutela 7
De tutore vel curatore qui ... 8
De testamentis militum 6
De testamentis et quemadmodum testamenta ordinantur
De testamentaria manumissione
De tabulis ...
De thesauris 10
De tabulariis scribis et logographis
De actionibus 12
De ... et statuis
De ...
Ut lite pendente vel post provocationem ...
Ut omnes ... seculares
2 Ut ... adversus ... pupillos
Ut nemo privatus titulos
Ut nemini liceat ... sine auctoritate iudicis
Ubi et apud quos cognitio in integrum restitu-
tionis habenda est
Ut nemo invitus agere vel accusare cogatur
Ubi de criminibus agi oportet
Ubi fideicommissum agi oporteat
Ubi conveniatur qui certo loco dare promisit
Ubi de possessione agi oporteat
Ubi in rem actio exerceri debet
Ubi de hereditate agatur || vel
Ubi agi ... ratiociniis tam publicis quam privatis
Ubi quis de curiali alia ...
Ubi status causa agi debeat
Ubi senatores vel clarissimi
Ubi cause fiscales
Ubi et apud quem liceat ...
In iudicium ...
De usufructu et ...
Ut actores ... imperat 8

De coputis & uectigalib(us) ...
Ubi petant(ur) tutores uel curatores 7
Ubi tutor ... ratione pupillaris substantie accipit
Ubi pupilli educentur
De operib(us) pupillaribus
6 Quando liberi uel ... conuenti
Unde vir et uxor
De ... peremptorie ... fidei 9
De usuris et fructibus legatorum ...
Ubi de possessione ... fideicom-
missorum causa cognitione
De usucapione ex emptione 11
De usucapione pro donato
De usucapione pro herede
De usu capione transformanda
Uti possidetis
De ui bonorum raptorum 9
Ut infra certum tempus ... agatur
De uenditione rerum fiscalium 10
Ut nemini liceat ... emptione
De vacatione ... muneris
De uestibus oloberis et ... 11
De uectigalibus ... priuate
De uendendis rebus ciuitatis
De uenatione ferarum ... uictus
Ut nemo ad suum ... suscipiat
Ut nulla ... alienatur de-
bitum teneatur ∴ Ut dignitas ... sue
12 De ueteranis
De administratoribus officiis ...
appellationibus collatione 3
De appellationibus et intra que tempora de-
ceat quibus ... appellare col 8
causas ... coll 6
De armis collatione sexta
De appellationibus 8
De administrationibus coll 11
De alienatione et emphiteosi loca-
tione et ypothecis et aliis ...
contractibus coll 9
Constitutio Justiniani ad ...
De ... coll 8 || ... coll 1
Constitutio que ... et libera-
natos liberos ... col 7
De consanguineis et uterinis fratribus col 6
De collationibus et aliis ... col 9
De defensoribus col 2
De deposito coll vii
De duobus reis ... coll 11
De ... alie-
natione ... coll 2
De ... col 1
De ... et que ... et
... coll 9
De fideiussoribus mandatoribus et ... col 3
De filiabus ... dotalia ...
De his qui ingrediuntur ad appellationem col 9
De his qui obligauerunt ... res
... coll 6
De his qui ingrediuntur ...
... coll 6
De heredibus ab intestato uenientibus col 9
Insinuationes ... qui
administrationem accipiunt coll 2
De incestis et nephariis nuptiis col 3
De ...
... coll 9
De iudicibus coll ... 10
De ... donationibus ... filios factis col 11
Immediate ... coll 8
De ... col 9
De lenonibus coll 3
De litigiosis ... col 8
De monachis coll 1
De mandatis principum coll 3
De ... col 3
De ... col 1
De non alienandis ... rebus immobilibus coll 2
De nuptiis collatione 8
Nulli ... tenere 19
... col 8
...
...
... collationem 8
De ... mulieris
... coll 8
...
... deduci 2
De expensis ... coll 1
Quibus modis naturales efficiuntur ... col 6

De questore
Sive de dignitatibus aliis ab eo patria liberare filium contra patris potestate
Sive de dignitatibus aliis ab eo patria liberis modis naturales efficiuntur filii col. 1
De confundantibus pallarum coll. 3
De constitutionibus coll. 2
De restitutione fidei commissi coll. 9
De raptu mulierum et raptoribus
Et quibus nec postea nubere coll. 9
Si fideicommissum presentent et cetera si ius iurandum deduxerint per periculo et cetera
De sanctissimis et deo carissimis coll. 5
primis episcopis et clericis et monachis coll. 3
De tabellionibus coll. 2
De testibus coll. 1
De tempore non solute pecunie super dote
De testamentis imperfectis inter filios factis coll. 8
Ut de cetero mulieris sit in eius electione sive firme maioris etate coll. 1
Ut iudices sine quoquo suffragio
Ut cum de certa 100 annorum fiant coll. 2
Non obstante prescriptionem coll. 2
Ut nullus mutuas contra sole tradat creditoribus
Ut ponatur nomen imperatoris in instrumentis collationum 7
Ut electe certarum exigitatione fiat
Ut non fiat pignorationes pro aliis personis
Ut ea que fiunt in ornata super clericis et maiori etate dicuntur
Ut clerici qui recedunt aliis personis sub rogati sive surrogati cum limitata
Ut impuberum dominis pater non fiat
Ut defuncti corpus in ministeria ratio corporis non iniuriis creditoribus
Ut immobilia cum imperialibus domo
Ut frenove custos per in primarium nebe ceterum per duos conistes valeat
Ut nulla fabrica altorum domos preter voluntate episcopi et differentie fecerit
Ut abillustribus et qui super etatem
Ut ordinandi presidere urbani
Ut omnibus obediat iudicibus provinciarum
Ut non litiget quam intra inanim coll. 1
Ut liberi detecto a vero in quarta anniso
Ut clerici apud episcopos proprios per quantum
Ut per prohibitione matres debitores
et debitores tutela mutorum gerant coll. 1
Ut separatione instata dote fieri
Ut de filio ad quam nuptiam vita intingiente fortuna
ex prima vel posteriore filii coll. 1
Ut ne mulieres nec federatis coll. 8
Ut dum emissio subiectorum derogante gloria quomodo
Ut cum de appellatione cognoscitur persona illas leges de cause iudicium quod precedente fuerint obtinebant
Ut liceat matri et avie et aliis parentibus per tertiam partem liberorum relictam quo voluit facultate
Ut sponsalitia largitas specialibus contractibus sit coll. 9
Ut litigantes iurent quod non promiserunt dare iudicibus nec dabunt
Ut fratrum filii succedant pariter ad imitationem fratrum
Ut nulli iudici liceat habere locum tenentem in causis
Ut differentibus iudicibus audire interpellantium allegationes conpellantur
De nuptiis nauticis

Expliciunt rubrice omnium voluminum in scriptis legibus secundum ordinem alphabeti posite pie deo compilate deo gracias

Quoniam ego frater Constancius compilator huius presentis ad honorem dei utilitatem communem huius tabule ista super omnem summa secundum ordinem alphabeti studiui componere ut facilius quisque reperire in ea valeat invenire ad designandum autem locum in quo quodque quod inveniatur proponi ut in pluribus huius modi factum quorum primum ordo quo libri continentur ut qui quod principium primum ordinem quo titulus sicut coram fuit quoto articulo sicut in pluribus

principales ar(ticu)los diuini(tur). Ita tn̄ q(uod) q(ua)n-
do sic subdiuiduntur articulos, alios
articulos qui dici p(ossu)nt subarticuli
q(uo)rum subarticulo(rum) p(ro)p(ri)e(tas) statim ad
dext(er)am quarti numeri sequentis designa-
tur quoto subarticulo ille p(ro)positus q(ui)r(itur).
Est eciam p(ro)pe ultimum numerum ponit(ur)
aliq(u)a l(itte)ra alphabeti ad designandum
q(uo)d illa p(ar)s articuli numq(ua)m ponit(ur) aliud
q(uo)d q(u)er(it)ur obtinet illud numerum, et p(ar)s
articuli uel subarticuli quotum
numerum obtinet illa l(itte)ra in(ter) l(itte)ras alphabeti.
Attendendum autem q(uo)d h(ec) tabula n(on)
est sup(er) q(ui)bus(dam) et sup(er) aliis q(uo)d p(re)ced(it)
et durite (?) p(er)tinet ad materias ip(so)r(um)
titulor(um) ex p(re)cedentibus l(itte)ris, in(ter) (?) eo
titulo conspicientibus distinctione
atq(ue) ordinatione articulor(um) dep(re)hend(itur)
tituli predicti ille status potest i(n)-
ve(ni)re et i(n)de reputari sup(er)fluum
h(ic) exponere. Non est etiam h(ec) ta-
bula sup(er) notabilis quor(um) s(ed) (?)
ponit(ur) in ultimo titulo sum(m)e p(re)dic-
te, q(ui)a qui de significationibus uerbor(um)
sup(er) sum(m)e tabula facilius i(n)ue(n)ire pote-
runt in(ue)ni(r)e. Est autem h(ec) tabu-
la sup(er) titulos p(ro)p(ri)os sum(m)e et sup(er)
aliis q(ue) (con)sequenter materias ti-
tulor(um) tangunt(ur) et de aliis ma-
teriis et sup(er) h(iis) de quibus posset du-
bitari in quo ar(ticu)lo uel titulo deberet
reperiri etc.

… abba[…]

A

Abbas abbas unius
no(n) p(otes)t simul i(n) plur(i)-
bus monasteriis p(re)esse
li. p(ri)mo ti. xl ar. x° q(uo)d
abbas aliq(ui)s n(on)
se i(n)ponere p(re)dictu(m) q(uo)d uacat
n(ec) uocabulo e(st) eius n(ec) (?) i(n) mo(na)st(er)ib(us) i(n)-
fer(ior)is li. 6° ti. xl ar. 7° et p(ri)mu(m).
Abbas p(otes)t lic(e)n(ti)a(m) dare monacho
i(n) tenendo aliq(uo)d s(e)c(ulare) q(ui)us ad uni(us) li.
6 ti. xl ar. 96. de benedictione
abbatum li. x ti. 1x ar. 1.

Utrum abbas eandem quam accepit
domum clericis r(e)tinere possit li. 6
ti. xl 31 ar. 6 c.
Utrum abbas p(ro)p(ri)e possit aliquid
q(uo)d reseruatis sp(iritu)alibus uel tem-
poralibus e. li. ti. xl ar. 3. ff. 8.
Utrum abbas excommunicatus possit uotum
subditi li. 1. ti.° 20 ar. xi. q. iij.
Abbatissa q(uo)d p(otes)t et quid p(otes)t l. 6 ti. 26 b. c.
Abhominatio utrum impediat ma-
trimonium li. 8. ti. 29 d p(ri)ma.
Aborsum mulieris procurantibus s(e)c(undu)m wi(n)d(ic)r(um) (?)
li. 6. ti. 18 ar. 80.
Absens utrum contra absentem debeat
admitti accusatio uel denunciatio
uel testes l. 8 ti. 38 ar. 3 d. f. 8.
Utrum absens possit contrahere li. 1 ti. 60.
Absolucio a penis abhominatis for-
l. 7 ti.° 2. ar. 2.
Utrum ille qui commisit criminales (?)
suas potest absolui ex ... de capitibus c(on)tra
li. 7 ti. 39 c. plures ex ... de
hac ma(teri)a ponuntur ibid. f. g. h.
Capub(?)onq(ue) (?) tenetur absoluere iniun(cti)s (?)
s(e) humiliantibus secundum c. li. ti. 31 l.
Utrum qui episcopus p(re)dictus (?) ... sibi
uideretur ... sit totaliter abso-
lutus ibidem eadem.
Utrum presbiter semper possit absolui
subditum suum c. l. ti. 39.
Quando (?) non absoluat a pena a quo-
no pr(e) ibidem c.
Capitulum ... multi p(re)dicatores ad
superiorem absoluendi ab eo c. l. ti.
39 d. e. f. g. h.
Utrum presbiter mulieres que cognouit absol-
uere possit ibidem i.
Quid de mulieribus que filium suscepit
de adulterio ibidem k.
Utrum absolucio presbiteri sit penitencie (?) ...
p(ro) sacramento penitencie qua (con)ponit (?) ...
l. 7 ti. 8. b.
Absolucio ab excommunicatione de hac li.
... ti. 13 18 ti. ti. 17.
An possit quis absolucionem petendam
pete l. 6 ti. 7 18 ar. 1 a.
Abstinencia de hac l. ij ti. 12.

Absisiones clausi q̃ et quot sunt
l. ij ti 19 || z q̃ l. 1 ti 16 q z
Acthar exp̃hendit q̃ no petit pigim
Accepto ꝑsonaꝝ de hac l. z ti 16.
c Acusatio de q̃ acusatore li 1 ti 20.
a Accidia de hac l. 2 ti 63
b Accidia ꝯ quãtꝫ no ꝯpetit l. 1 ti 16
De acusati l. 1 ti 21
De acusatore adulterꝫ l. z ti 2 a
De acusatione mridrnij l. 8 ti ij z ti z
Actus humani q̃s ꝯ quãe bõi q̃s
mali q̃s indẽtes l. 1 ti 18
ar iij q iij
Actus humani ꝯ bonoꝝ bõitate
z malicia li z ti 3 2
Vtrũ bonũ z malũ sunt dra
actuum humanoꝝ l. z ti z
Actꝫ hominis sunt dulces ibꝫ
Vtrũ vnus z idẽ actꝫ possit esse
bonꝫ z malꝫ ibidẽ ꝯ pruna
Vtrũ tenemur oĩbꝫ actionibus
ad dm̃ r̃ferre l. z ti z ad fine
Actus humani z sunt dre l. 3 ti
xi ar z in prĩo
Admiratio de hac l. 1 ti 21
Adoptio de hac l. 8 ti 29.
Adoratio z cole quo debẽt l. 1 ti
x ar iij
Adoratio adoratur cato z statua dif
ferẽ l. 1 ti 1 ar z b.
Item adoratio l. 1 ti 6 ar 3.
Acquirere nobis sunt plures l. 3 ti xi ar
6 8 ꝯ nota etiam
Acquisitio illicitũ z triplex vel 1
ti 26 ar 2 b.
Adiutorium ꝯ l. 1 xl ar z a
Adulatio de hac l. z ti 29 Jtẽ li
ti 26 ar 2 q z ꝯ no adhuc
Adultꝫ vtrꝫ possit ingredi religione
viuẽte muliere l. 8 ti xi ar 3 1
Adulteriũ de hac li 1 ti 2 a
Quis adulterando plus peccat
l. 8 ti xi ar 3 d.
Vtrũ coitus solitũ cũ coniugata
a viro cognita sit adulteriũ l. 8 ti xi 3 ĩ
Aduocatꝫ ꝯ his li 1 ti 39
Affabilitas de hac l. ij ti 29 a
Affinitas de hac l. 8 ti 21
Agatha sc̃a vtrũ tẽptauit deũ
l. 1 ti 17 in prima
Agendi ꝯ modꝯ ꝯ causa in crimine
mali z duplex l. 8 ti 33 ar 1 a
Secundũ duplicẽ modũ agendi modꝯ
z duplex modꝯ formãdi libellũ
Age agendi modꝯ de ꝓ l. 8 ti 33
ar 1 ar
Alea de ludo alearũ li 1 ti 20
Alienatio alienari ꝓhibẽt q l. 3
ti z ar 2
De alienatione z spoliatione vide eciã
li 6 ti 36
Altare sup̃ consecratũ vel desti
tutũ consecratũ ep̃o vel 6 ti 28 b
Quando supra altare fiat aliquis
nõ re li 1 ti ~~xx~~ ꝓ fine
Ambitio de hac li z ti 36 ar 3
Amicicia de hac li z ti 29
Angaria z ꝑ angariare sunt li 6
ti 30 ar 3
Angariare quod li 1 ti 2 ar 1
Angelus. angelos vocat sc̃ptura
deos li 1 ti 2 ar z a
Vtrũ angeli sunt esse miseri sit
l. 2 ti 1 ar 7 ff ꝯ
Apparatus exterior vtrũ vna cũ pos
sit esse deuotus z viuẽ li z ti 1 ꝯ
Apostasia de apostasia z apo
statis a fide li z ti 19
De apostasia z apostatis a re
ligione vel clericatu li 6 ti 2 am
Apli vtrꝫ fuerit baptizati li 2
ti 6 ar 1 c
Vtrũ sufficiẽter fide instituti ꝯ passio
ne ꝯ l. z ti 17 ar 2 c
Vtrũ apli manibus l. absoluere
li 6 ti 2 a ar 6 a
Appellatio vide de hac l. 3 ti 7
Qua lege facta sit appellatio
vide ibidẽ d
Aqua aqua aque dicitur esse ꝯ
l. 1 ti 2 ar z a
Aqua benedicta vtrꝫ sit sacrũ li 2
ti 1 ar 3 d.
Aqua nõ benedicta quando addit aq̃ b
et etiã sint benedicta ibidẽ ꝯ
Arcipiũ de his li 6 ti 2 z
Argumentũ quod sunt diffiõ

l. 3 ti 7 lar 3.
Arma non sunt fr(?)uendi l. 6 ti xi
Arra de hac li 3 ti 8 ar l.
De arris sponsaliorum l. 8 ti 1 d
et de iure eorum usque ad finem ti.
Arrogatio de hac l. 8 ti 19
Ars magica non est licita l. 1 ti xi d
Ars monetaria est non licita l. 1 ti 17 in principio
Ars campsoria de hac l. 3 ti 9 ar 7
Artifex quid de artificibus qui faciunt vel vendunt arma tayillos taxillos alea(?) huiusmodi et ea que deserviunt ad vanam gloriam vel lasciviam l. 3 ti 8 ar xi ad fi.
Artificis ornatus mulierum quid de eis li 3 ti 12 d.
Artatio seu artitudo mulieris de hac l. 8 ti 21 et ibi de muliere latrine b.
Assumptiones quibus dicitur l. 6 ti 20 l.
Aspectus ludorum vel ioculatorum de hoc l. 2 ti 53 ar 1 k
Astra utrum inclinant homines et demones li 1 ti 12 a b.
Astutia fraus dolus quid dicuntur l. 2 ti 10 ar 7 c li 3 ti 4 a.
Attritio quid differt a contritione l. 13
Utrum attritio fiat contritio ibidem b.
Avaritia de hac l. 2 ti 30 ar 2
Audacia de hac l. 2 ti 32 ar 3
Aureola virginitatis de hac l. 2 ti 27 ar 3

Bannumsia(?) de hac l. 2 ti 3 in fi.
Bannitio de bannitoribus sive denuntiatoribus futuri matrimonii contrahendi vel sponsalium premittendis l. 8 ti 31 c d e f. 8 2 ti 12 b c d f.
Baptismus de hoc li 5 ti 3 7 16
De pena rebaptizantis et rebaptizati l. 1 ti 2 ar 6.
Item de illo qui dubitat utrum aliquis baptizatus ibidem ff et plures alii casus similes de hac materia ibidem
Utrum aliquis salvari possit sine baptismo l. 5 ti 6 ar 1 a.
Utrum malus minister eum offerens puer baptizandus in mortis periculo cui

in plexus l. 5 ti 7 ar 1
Item si pater vel mater in periculo nolit baptizare l. 5 ti 6 ar 1 f et plura alia ibidem de pertinentibus Item quod parvulus dum fertur scandalum ab infideli indeque salvabitur ibidem d.
De variatione forme baptismi plura l. 5 ti 1 ar 2.
Baptisterium de hoc li 1 ti 12 q 6
Bellum de hoc l. 1 ti 29 et l. 2 ti 62 ar 1
Benedictio utrum presbiter in fine misse possit dare benedictionem l. 5 ti 11 ar 15.
Utrum abbates possint benedicere superiores ibidem 1
Utrum mortaliter peccat qui in benedictione nuptiali post consensum de presenti cognoscit uxorem l. 8 ti 12 d.
De benedictione nuptiali l. 8 ti 38
Beneficentia de hac l. 2 ti 66.
Beneficium beneficia unus possit plura l. 3 ti 7 ar 2 3 4
Beneficium conditio eius multiplex l. 6 ti 22 ar 5 ad fi.
Item intelligitur nomine beneficii etc l. 6 ti 23 ar 1 b.
Beneficium est commune multiplex ibidem ar 3
Utrum aliquis licite possit plura beneficia et plura alia de hac materia ibidem ar 5
Que beneficia habent curam animarum li 6 ti 22 ar 5 circa fine
Beneficium in tribus religione utrum possunt conferri l. 1 ti 22 ar 6 g.
Bigamia de hac l. 6 ti 11.
Utrum clerici bigami teneantur non ferre tonsuram l. 6 ti ar 7 d
Biligius de quo pro usurario l. 3 ti 16
Blasphemia de hac l. 2 ti 60
Bonum et malum utrum possit dici in actum humanorum l. 2 ti 2.
Boni moralis et mali et eorum differentia ibidem
De bonitate et malicia interioris actus voluntatis l. 2 ti 3.
Utrum bonitas actualis voluntatis addat aliquid bonitatem habitus gratie l. 3 ti 3 ar 5 1
Utrum bonitas vel malitia plus sit in actu voluntatis interiori quam in actu

exterior tam tota bonitas et
malicia actus exterioris dependet
ab ex voluntate et amplius eadem
bonitas et malicia actus posterioris
et actus exterioris l. 2 ti. 10 c. tam
actus exterior et actus voluntatis
interior idem materialiter sunt quando pertinent
ibidem || Utrum actus exterior addat
de bonitate vel malicia super actum
interiorem ibidem d.
Utrum eventus sequens addat ad
bonitatem vel maliciam actus ibidem c.
Actus humanus ex obiecto est bonus
vel malus licet ratione virtutum
vel peccati laudabilis vel inculpa
bilis meritorius vel demeriti l. 2 ti. 1 c. 1 prin.
Bonitas vel malicia actus ex
terioris est duplex l. 2 ti. 10 a.
Bona indifferencia defin. in quo l. 8 ti. 9.
Bona opera sine karitate ad quid
valent l. 1 ti. 10 d.
Bonum unum continua alia duplex
l. 1 ti. 10 ar. 1 in fine
Brevia et quid debemus et abus
huiusmodi quod potantur vel sunt l. am.
l. 1 ti. 11 q. x.

Calumpniatores et penitencia de quo
dicunt esse l. 2 ti. 10
ar. 10 f.
Calumpniari quid est
l. 1 ti. 10 ar. 3.
Campsor de his l. 3 ar. 9 ti. 1.
Canonica quid est l. 6 ti. 29 ar. 16.
Canonica portacio de his infra
de vocabulo portio canonica l.
1 ti. 21 ar. 9 d.
Cantiga utrum sint appetendi de laudibus
Capella de capellis monasteriorum
et aliorum religiosorum l. 6 ti. 10 ar. 1
Capitulum sede vacante dispensat
de omnibus prelatis l. 6 ti. 1 ar.
10 ad finem l. 2 ti. 8 c.
Capitalia vicia quot sunt
Caracter quid est et unde facit in
fieri l. 10 ti. 10 ar. 10 c.
Cinque lege et autem ut maximis
in primis l. 6 ti. 10 ti. 6.
De caracteribus quod sunt in libris usura

pro et peritus l. 1 ti. 11 in fine
Cardinalis omnes de consilio l. 4
ti. 1 b. . . . .
Carmina quid est l. 8 l. 7 / 72 / 23 aliis.
Caritas de hac l. 2 ti. 6 c.
Utrum opera bona facta in caritate
sunt mortificata per peccatum l. 4 ti.
8 ar. 10 c.
Caritatis modus vel qualitas cadit sub
precepto l. 1 ti. 3 ar. 3 q. 2.
Caritatis actus dicitur perfectus
Castitas de hac l. 2 ti. 10
Castracio de hac l. 8 ti. 28
Castratus quibus dicitur ibidem / 8.
Casus de casibus sectiones l. 3 ti.
2 ti. 1 ar. 10
Cathecismus de hoc l. 10 ti. 2.
Cathedraticum de hac l. 6 ti. 3 ar.
Causa de causa matrimoniali que cog
noscitur per l. 8 ti. 33 a.
Item matrimoniali ubi per confes
satorem et testibus ar. 2 de l. 8 ti.
ar. 3 in fine.
Causa matrimonialis defectu
et moris valde laudabilibus l.
8 ti. 3 ar. 2 de fine
Cautio quod mittit procuratorem pro
mea l. 3 ti. 12 ar. 6 l. 10 ubi
legimus dicit
Cautio patrata pecuniam de antio
quo usura sit hinc de eo l. 8 ti. 1 33 ar.
Celestia corpora utrum in principio
sint in demonem l. 1 ti. 12
Cenaculum circa de hac l. 1
Sed intelligere nec temporalem causa
Cenobiis de hiis l. 6 ti. 13 ar. 1
Cimiterium quando dicatur l. 6 ti. 31 ar.
Circumstancia circumstancias et per
se genus l. 4 ti. 22 a
Circumstancie attendende circa
forme quot et sint l. 7 ti. 11
de c f.
Cirurgicus de hac in de vocabulo medicus
Claves ecclesie de hac l. 7 ti. 36
31 38 39 et cui sunt data l. 1
ti. 10 in fine
Clemencia de hac l. 2 ti. 69

Clerici non debent inter clericos et inde
tales et orientales quantum ad continen
tiam l. 8 ti. 22 ar. 7 et
Clerici seculares beneficiati certum
possunt testari de beneficiis et fruc
tibus ecclesie l. 3 ti. 24 et ad finem
Quid fiet de rebus clericorum decede
ntium ab intestato l. 3 ti. 26 ar. 3
Utrum quidquid clerici que habent acquirunt possunt
restituere de rebus ecclesie l. 3 ti. 21 ar. 1
Quando secularis clericus cum sit intitu
latus donavit aliqua bona in quod
si a beneficio removeatur ad eum illa bo
na redeunt l. 3 ti. 20 ar. 8 b.
Clerici peregrini seu vindicales possunt dici
per [illegible] l. 2 ti. 12 ar. 8
De clericatu et tonsura scilicet quid sit
clericus et quare tales vocantur cle
rici et quibus post tonsuram clericatum et
ut remittent temporalibus domibus
et ut prelati teneantur eis providere
Utrum clerici teneantur tonsuram facere
Utrum teneantur officium dicere l. 6 ti. 1
Quod clerici non possunt audire leges et phisicam
Quando pena patiantur clerici concubinarii
et eorum concubine l. 6 ti. 10
De clericorum residentia l. 6 ti. 32
De clericorum [illegible] l. 6 ti. 8
Utrum clerici in sacris vel beneficiati
teneantur omni die audire missam
l. 6 ti. 1 ar. 6 et infra
Utrum clericos liceat malefactores ca
pere l. 1 ti. 27 ar. 2
Utrum pro se defendendo liceat eis
aliquos occidere l. 4 ti.
Utrum clerici coniugati gaudeant
privilegio clericali l. 8 ti. 22 c.
Clericis prohibentur negotia secularia
et multa alia vide l. 6 ti. 70
non tamen prohibentur facere honestum
artificium vel iustum negotium
ibidem ar. 3
Clericos ingratos non licet parentibus libe
rare etiam ad terminum supra [illegible] et
ibidem l. 4 ti. 3 ar. 1 per totum 18
Coactio duplex l. 1 ti. 19 ar. 1 c
et l. 8 ar. 2 et

Codicilli de [illegible] l. 3 ti. 32
Cogitatio carnalis an sit peccatum
l. 4 ti. 45 et l. 1 ti. 11 q. 3
Cogitationis cordis per cognoscitur dicitur
Cognatio carnalis de [illegible] l. 8 ti. 14
Cognatio spiritualis de [illegible] l. 8 ti. 18
Cognatio legalis de [illegible] l. 8 ti. 19 ar. 2
Coitus illicitus fit octo modis l. 1 ti. 30
Colonus quis dicatur l. 6 ti. 20 1
Columbaria tenere utrum sit peccatum l. 7
ti. 29 ar. 2 circa finem
Collegium quid sit l. 4 ti. 2 c. 26
et quid dicatur a [illegible] ibidem
Quando etiam an aliqui possunt aliqua
etiam possunt singulares aut prout
collegium l. 6 ti. 72 ar. 2 circa finem
Cometa de [illegible] l. 1 ti. 12 q. 1
Comissarii de [illegible] l. 3 ti. 23
Comodatum de [illegible] l. 4 ti. 16
Commune utrum omnia debent esse
communia l. 1 ti. 1 c
Comendatio [illegible] perficit l. 1 ti. 2 ar. 2
Quando gradus [illegible] ad [illegible] l. 2 ti. 62
Compunctio dicitur l. 1 ti. 3 ar. 1 ante q.
Compunctio cordis non [illegible] post tem
tationem l. 8 ti. 4 ar. 3 et l. 2 ti. 21
Concupiscentia actualis uxoris et ipsius
prohibetur in duobus preceptis ultimis
l. 1 ti. 23
Utrum concupiscentia generalis sit prohibita
Utrum prohibeatur interior motus concu
piscentie in primo motu aut in delectatione
vel in consensu ibidem
Utrum concupiscentia causet involuntarium
l. 2 ti. 1 ar. 2 c
Concupiscentia duplex l. 2 ti. 6 ar. 3 c.
Conditio [illegible] multiplex et [illegible]
causa demonstrans per quid [illegible]
nantur l. 8 ti. 3 et dicitur de condicio
nibus appositis in contractibus aliis [illegible]
l. 3 ti. 6 ar. 6 Item de conditionibus
appositis in matrimonio l. 8 ti. 8 ar. 7 et infra
Conditio in debiti et conditio [illegible]
et conditionibus metus l. 3 ti. 7 ar. 3
Conductum de [illegible] l. 3 ti. 12
Confessio fidei de [illegible] l. 2 ti. 11 ar. 38

Quando faciet confessor de illis qui
nec vendunt nec emunt nec emerunt
sine mendicantibus l. 3 ti 8 ar 11
Confessio peccatorum de hac l. 7 ti
10 usque ad ti 20.
Utrum liceat in confessione alicui
peccata respicere l. 7 ti 12 f.
Capitulum magis quam consilium cum
episcopus prohibeat l. 7 ti 12 r.
Utrum episcopus dare possit auctoritatem
audiendi et absolvendi subditos
suos vel qui sunt in capitulo alicui eius
Capitulum in quo de confessione l. 7
ti 18 l. 11 11 … de eo
Utrum sit utile iterum confiteri easdem
De confessione generali plures … ponens
l. 7 ti 12 et ti 19 c d e
Confessor qualis debet esse et quod
sunt officium debet … l. 7 ti 16
et quod debent interrogare l. c ti 15
Utrum confessor teneatur admonere
et ducere confitenti peccata que sint eius
… ad ei et …
… ibidem
Confirmatio sacramentum de hac l. 8 ti 12
Coniuges utrum per … copulatum
… moraliter et …
… l. 8 ti 10 ar 20 c
De coniunctione coniugum … de
… sacerdotibus
l. 8 ti 11 ar 2 … totum
Utrum quando … possit
dimitti … adulterium alium …
ibidem ar 3 et ti 31 ar 2 in fine
Utrum coniuges se possunt vendere l. 8
ti 17 ar 3
Consanguinitatis de hac l. 8 ti 11
Consanguineorum … utrum pertineat
ad personarum acceptionem l. 3 ti 3 b
Conscientia utrum pluries et utrum …
… l. 2 ti 3 ar 2 b c d i
Conscientia … ibidem c
… ibidem d
Quando magis … conscientia …
… ibidem c f
Consecratio et tonsura et …
et al … vestium … etc.
de hiis l. 6 ti c
Consecratio episcopi de hac l. 6 ti 3 ar 9
Consecratio … de hac l. 2 ti 24
Quando … l. 6 ti 3 ar 10.
Consecratio episcoporum … et virginum
quam debeat fieri l. 6 ti 10 ar 1 circa principium
Consensus in delectationem utrum sit
mortalis l. 2 ti 5 d
De consensu qui … matrimonium l.
8 ti viii … per totum
Conservator de conservatoribus privi
legiorum l. 6 di 18 ar 9
Consilium et actus prudentie l.
ti 2 ti 16 v.
Constantia de hac l. 2 ti 39 ar 15
Quando … l. 8 ti 8 ar 1
circa principium et l. 2 ti 10 ar … 3.
Constitutiones de hiis l. 1 ti 16
Utrum constitutores … multa …
l. vi ti 18 ar 8 in fine
Consuetudo de hac l. 1 ti …
sola consuetudo faciat aliquid vel
… l. 5 ti 2 c 18
Continentia de hac l. 1 ti 18
et ibidem de continentia
Utrum ordinati … teneantur continere l. 6 ti 27 d
Utrum … in ordine sacro
teneantur continere … l. 6 ti 2 ar 18
Contractus de hiis in communi l. 3 ti 3
Quando de contractu … dolus
ibidem ti 8 ar a b … …
Contractus … et …
Contritio de hac l. 7 ti 9
Contumacia … l. 5 ti 5 a
Contumelia de hac l. 2 ti 12
Contumelia … in quantum …
… ibidem b.
… de hiis ibidem
… seculares vel regulares
utrum gaudeant … l. 5 ti 3
ar 2 d e
Corona de … l. 2 ti 13 f
Corpore viciati utrum possint ordinari
l. vi ti 21
Utrum … infirmitatem …
… ibidem in fine
Utrum … celebrare
l. 6 ti 13 ar 2 a b c d.

Corpus x̄i utz possit ꝑ innocens ꝑ ap
parcat inspectantibus l. x ti ix ar 18
Corporale de quo dz ee l. x ti ix ar xh
Correpto fr̄na de hac l. 2 ti 6 a
De carne plati l. 6 ti 13
Credere z ꝑsp l. 2 ti 7 ar 3 de
hr actu ꝑz credendi ibid
Crimine dicta plicatum pedunt nimis
l. 8 ti 20
Crimina quantum ꝑsit ꝯ ꝗ agi non possit
puniri nisi fiat restitutio uel renun
tiatio l. 7 ti 13 c
Crimina commissa h l. x ti 11 ar xx
Cunilator quibus ꝯ l. 2 ti 16
Crisma de hoc plura l. x ti 1 ar 3
Crudelitas opponitur virtuti com
mitationis l. 2 ti 27 in fine
Crudelitas scientia feritas sunt
tas quo dicit l. 2 ti xq ar 2
Crimp ꝯ huiusmodi predicatore l. 2
ti 20 ar 12
Utrum curatus tempore possit com
mitta uxore l. 8 ti x ar 3 d
Cruces adoratio l. 1 ti 6 q 1
Crucis signum multis de causa
possint ampulle l. 1 ti 11 q d ꝑ
Culpa lata leuis leuissima de
his l. 3 ti 16 ar x l. 2 ti 11
ar x c l. ti 7 ar 1 a
Cultus dei cultus deo debitus
quatuor nominibus l. 1 ti 7 ar 11
Culpa lata
Utrum in cultu dei possit ecclesia
procedere al ꝑ ꝑsp l. 1 ti 8
Cupiditas multis ꝑ ꝯ
quem mod z radix omnium ma
lorum l. x ti 8 a
Cura animarum beneficiati habentes
quit ꝑ presbiteri l. 6 ar x h
Cultus de malibus l. 6 ti 18
Cupiditas de hac l. x ti 12
Custodia custodiri dz debitur ꝑ
contracta l. x ti 17 in fine l.
iiij ti 3

Dampnatus ad mortem
testificari non potest l. 2 ti 21
Dapnum ꝯ dapnus q
fuit ꝯ queri l. 1 ti 21 ar 6

Clerici ꝑpetentes scandalizet
n l. 2 ti 68 in fine
Debitum coniugale de huiusmodi debiti
redditione l. 8 ti x ꝑ totum
Utrum vir possit petere debitum ab
uxore que cum ea tenendit ꝯ
ꝯ meos suos l. 8 ti 21 ar 3 ꝑ
Utrum talis uxor petere possit debi
tum cum eo ibid
Utrum ille qui contraxit cum una
primus ꝑ ꝑ ꝯ pendi ꝑ cum alia
infame cum ea ꝑ petitione pro
tenet ea cognoscere saltem ꝑ
tertie l. 8 ti 12 x
Utrum quibus licet petere uel
reddere debitum tempore sacro uel
ꝑ ꝑ uel in festivitatibus illos
sacro l. 8 ti x ar x ab c d ꝑ
Decepto ꝯ l. 3 ti ꝑ ar x cum
l. ꝑ ꝯ ꝯ
Decime ꝯ his l. 6 ti 37
Defendere utrum liceat ꝯ ꝯ ꝯ
ꝑ defendere l. 1 ti 29 ar 2
Utrum liceat se calumpniose accusato
defendere l. 1 ti 20 ar 3 b
Utrum condempnatus ad mortem licite
ꝑ se defendere possit ibid d
Cum quis defendere ꝑ clericum ꝑ
olentis manum victione et non
defendit ꝯ ꝯ ꝯ
hic intelligitur l. 1 ti 2 cum d
Degradatio de hac l. 1 ti 1 a
Delectatio ꝑ effectus ꝯ
l. 7 ti 11 ar 10 d. ar 2 d.
Delictum de hoc l. 2 ti 62 di 20
Delictum quod dicitur enorme et
quod mediocre et quod leue l. 6 ti 6 ꝑ
Demon utrum prognosticat futura
et qualiter et specialiter plurimas fu
turas ꝑ ti ꝑ a b ibid c
Utrum cognoscat cogitationes cor
dium ibid c ꝑ ibid d
Utrum liceat uti commissione ꝯ
Utrum demones compelli possunt a
ꝑ ꝑ ꝑ ꝑ uel ar
nomatis l. 1 ti 34 c
Utrum in demones possint ꝑ ꝑ

cor celestia li 1 ti 12 q l
Dimones sunt dicta augustalis [?]
negant aliquos
Quare do. notat incertis constellatio
nibus magis se putant ibidem
Dexterum oculum deprecationem
concurrisse l 1 ti ll ar 3
Denunciatio de denunciatione con
ventum propter consanguinitate vel
affinitate l 8 ti 3l ar 3
Depositum de hoc l 3 ti 15
Depositio de hac l iij ti 15
De separatione de hac l 2 ti 61
Detractor audiens quam l 6 ti
18 ar 2
Detractio de hac l 2 ti 17
Devotio de hac l 4 ti 25 ar x
Devotionem dicitur l 1 ti x ar 3 5
De quibus plus venialibus dampnat
quam illi de quibus et ibidem in fine
Dei non consortio in missa capit
de inclinari l x ti 18 ar 1 l
Deos vocat angelos scriptura
l 1 ti x ar 2
Dyabolus de hoc se invocabit de hoc
Dyaconus ordinati apponi et dyaco
nes vel etiam dyacones habent ali
quas prerogativas l 6 ti 3 ar 8 i k
Dyaconissa que l 6 ti 26 e
Dies denominatione dicitur l 1 ti 22 ar 1 c
Cum dies incipit et finitur l 1 ti 18 a
Dignitatibus consulit in ibidem
Utrum susceptione beneficiorum de alte
dei vel dignitatis ibidem ar 2
Dignitatis plures quas ibidem ar 3
Utrum dignitatis curata amissarium
per suadetur l 4 ti x ar x d
Dilatio de recepto dilationibus in mi
nores l 1 ti ll ar 9
Dilatio multa ibidem ar 3 b d
De dilatione damnatorum l 2 ti 62
De aliis pertinentibus ad dilationem
multa habentur in eodem ti
Discordia de hac l 2 ti 6x ar
2 maior propositum l 1 ti 29
Discordes pacificare debet presbiterum
Dispensatio per se ducere l 1 ti 20
ar xl in principio
Utrum possit dispensari in preceptis
decalogi li 1 ti 3 ar 4
Dispensat solus papa in quatuor casibus
li 6 ti l in fine
Inquantum potest episcopus dispen
sare ibidem q
De dispensatione cum clericis habentibus
pluribus titulis in quibus divinitus
Dispensatio est xx li 6 ti 22 ff
De dispensatione li 6 ti 41 propter
ibidem de rigore
Duces ex gentibus volens sumere
uxorem sit rapto l 1 ti 31 ar 1
Divitie que dicuntur mamona
iniquitatis l 4 ti 26 ar l 9
Divinatio de hac respectibus l 1
x 11 12 13 12
Divortium utrum ipsum vir aliis
nubere possit l 8 ti xj ar 3 t
De divortio in matrimonio infidelium
l 8 ti 24 ar 2
De divortio propter fornicationem vel
consanguinitate vel affinitate
l 8 ti 31 || l 6 ti 3
Doctrina ordinandi de quibus consistit
Dolus de dolo qui committitur in con
tractibus l 3 ti 8 ar 5
Dominium transfertur quibus de
li 3 6 ti 32 ti 10 ar 61
Dominus tenetur fidem servare vasallo suo
Dominica dies de huiusmodi observa
tione et consuetudine sabbato et no
tatione l 1 ti 22 ar 3
Donatio inter virum et uxorem de hac l 3 ti
Donatio propter nuptias de hac l 8 ti 34
Donatio et licita inter virum et uxorem
Donatio causa mortis de hac l 3 ti 41
Donum cuiusque quo dicitur li 2
ti 18 ar 6 circa fine
Dos de hac et rebus dotalibus
et parafernalibus l 8 ti xo propter
dotem que sibi debetur lex dari fieri
quam de hoc l 3 ti 4 ar 2 i fi
Utrum gener raptor vel sponsus
possit recipere dotem de bonis et
tum quia fit non sufficiat ad

uoldentis ignorancia cius l. 3 ti xi ar q k
Dubium de dubiorum interpretatione
li 6 ti xq
Duellum de hoc ti 1 ti 2 s
Dulia quid l. 1 ti x ar 2 b
Item dulia multiplex quid l. 1 ti 4
Dulia pt sine dur 1 2 ti ti x3 22 dfi
Ebrietas de hac l. 2 x3
Utrum tenuet d uolidum
l. 1 ti 1 ti 8
Ebrietas de similiter l. 6
De pena ebriorum ibidem
Eciam de loquentibus eundem 2 rapie
tibus aliquem in ea l. 1 ti 32 ar x
De platis 2 aliis clericis bona ecclesia
male expendentibus uel male
administrantibus aliud non respondentibus
l. 1 ti 34 ar 2
De ecclesiis 2 rectoribus utrum p
mutari possint l 3 ti q ti 2
eciam quibus personis ar x
Item utrum liceat ecclesiam pro aliqua ad
tempus 2 aliquos infra tempus id mo
dis li 3 ti x ar vij 1
Ecclesia ca sunt loca ti x c 1 fi
Ecclesia pt quibus ui ingredi 2 linquere
2 donare eciam inter uiuos sine d
firmatione l. 6 ti 30 ar 4 2 c
Ecclesia antiquitus ibidem ar 6
Ecclesia non decimam castellani 2 hmoi
l. 6 ti 30 ar 4
Ecclesie res non possunt distrahi in pri
cis casibus 2 quibus et ea forma l 6 ti 3 s
Elemosina de hac l. 4 ti 16
Elemosina de similiter l. 4 ti 24 a
De preceptis et consultationibus elemosine
l. 4 ti x3 ar s
Emphiteosis de hoc l. 3 ti 8
Item de emtionibus spiritualibus secu
laribus 2 c l. 1 ti 32 ar 4
De emptore dolo emptatoris raptoris
l. 1 ti 32 ar q
Emunitas de hac l. 6 ti 3 x
Epykeya de hoc de hac l. 2 ti 31
Episcopus 2 episcopi non pt quibus eligi
in ipsis 1 sacros l. 6 ti 24 et fi
Utrum episcopus dispensare possit in
casu de ieiunio l. 4 ti 28 ar 1 s fi
Delictis quod legem episcopo alem ecclesia
cathedrali l alij ecclesie l 3 ti 22 ar xi
Utrum episcopatus sit ordo l 6 ti 2 ar 2 f
Episcopus non uacare l. 6 ti 1 x ar 1 a
Utrum episcopus thesaurisare possit
ad tuendum sue ecclesie l. 2 ti 30 ar 2
Utrum clerici seculares pt esse episcopi
regularium non aut priores l. 6 ti 10
De episcopo eiusque officio 2 dignitate
l 6 ti x3 2 ibidem af qua similiter
dubius aliqua maior ista
In quibus pt episcopus dispensare
l. 6 ti 11 ar 2 b
Item utrum episcopus monachum uocet
ad se compulsio ecclesie uacaciones
maior pt hic uel eciam abbate
dimito fare l. 6 ti 12 ar x c
Item utrum episcopus uocet ad puniendum me
tuum aliquem religiosum mi sta
tuta sui ordinis finac non pt idem f
Monarchi 2 regulares magistrum af
tricti suo obedire abbati uel
priori qua clerici seculares episcopo suo id 8
Item utrum episcopus precipiat clerico suo
prout nadat alio congregationibus ecclesie
nichil comunicare pro cuius de famili
liaris ibidem l.
De episcopo uitato l. 6 ti x6
Inquantum episcopus pt cogere uiros
clericos ordines recipere ibidem 11
Item si episcopus mandat alicui presbitero
ut cognoscat aliquem quem scit in
nocentem l. 6 ti 12 ar x d
Episcopus ecclesie suo dioceseos per utrum
possit suspendere excommunicare et
absolue subditos suos l. 6 ti
13 ar 1 d ar x g
Utrum possit celebrare l iiij ti 1 x
Epistola domini 2 adriani de hac l. 3
ti 4 ar 3
Equitas quandoque uincitur l
bonus 2 iq l 6 ti 1 ar 1 dfi
Error utrum lepre impediat matrimonium
l. 8 ti x ar 3 in fine ti 1 x ar 1 ptom
De errore quod impedit matrimonium l 8

De cirodecim contractibus l 3 ti
8 ar 4
Etates 3 attendunt in ... l ti 2
ar 1 ar 4 · De etate ordinandi
et presentandi et prebendandi l 6
ti 27 · ¶ Excepcionem preter etatem m
div l 1 ti 21 ar 2 d
Eucaristie utrum effectus naturales
eucaristie de naturali l 3 ti pi q 2
Eucaristia de char l 2 ti de usu ad
finem eiusdem libri
Eum presbiter non potest conficere de
ne l 2 l 13 ar 2 B · Et qui possunt
sumere eucaristiam quam dare l 2 ti 10 e
De ipsa que suspecte ... l 2 ti
11 · ¶ Utrum liceat presbitero pe
nitus a conficiendo eucaristie abstinere
l 2 ti 12 ar 1 4 · Extra conse
crans tempore ibidem b
Eum si quis infra missam infir
me ad mortem et presbiter non habet
aliam hostiam consecratam quam
illam quam fecit Unde presbiter
dat illi hostiam illam et ... ...
tione abstinebit ibidem c
Utrum pluribus presbiteris liceat eandem
hostiam consecrare ibidem
Hostia cum in missa elevatur ad
firmos inferre debent genua flecti
ibidem l 1 · presbiter visitans in
firmum debet esse munitus pluribus
h 18 ibidem k
De eucaristie et confirmationis sacramentorum
l 2 ti 17 infra
Eunuchus quis dicitur l 8 ti 28
Exactio de exactionibus indebitis
l 1 ti 31 ar 7 · ar 2
De exactionibus episcoporum l 6 ti 13
Excepcio non mittit petitionem de
char l 3 ti 7 ar 2
Excepcio doli mali de char ibidem ar 3
Excessus prelatorum in subditos uel
subditorum in prelatos de his ...
l 6 ti 7 e
Excessus gravis et enormis quis
e l 4 ti 13 ar 2 b · 2 ar · 2 W
Excogitatio de char l 4
Excogitatio ... quando fidelium et
incipientibus de his l 4 ti 1 ar 1
Excogitatio a papa quantum ipso
te et scientibus ... officiis 13
excogitatis secundum ho l 4 ti 2 ca 33
Excogitationum unde non nescit quis
nisi ... ... l 4 ti 2 ar 1
nec debet quis ... ...
l 6 ti 4 · Et ... ...
Excogitatio quo et ... modicum
et quo 3 nulla ... l 4 ti 2 q
Excogitare aliquos quantum ... cum
excommunicatis ... ... licet non ...
l 4 ti 6 q 1 · ... ti 8 ar 3
Excogitans ... ... l 4
Excogitationes ... ...
teneat ... ...
l 4 ti 8 ar 2 D · ...
Excogitatis ... ...
... ... de his ...
Excogitatis ... ... baptisant
... ...
aqua non ... ...
Excogitatio quantum an peccatum mor
tale l 4 ti 9 ar 1 4
Excogitatis licet non sit ... ...
3 intendit ibidem p
Excogitati liceat ... ...
... ...
liceat ibidem ref
Excogitatio ... ...
... ibidem q 2 ...
Excogitatis excogitare licet ...
... l 4 ti 12 a
Excogitatis utrum absolui possit
a papa l 4 ti 13 ar 1 h
Excogitatio volente aliquando
... ...
... absolui secundum ho ibidem ar 7 ...
Utrum excogitatis excogitatione ma
iore ... ... possit ... l 2
ti 16 c 2 l 4 ti 9 b · ar 2
Exemplum mali ... l 6 ti 15
Exemplo ... ...
et ... l 6 ti ... ...
ar 1 D etc.

Vtrum exemptus si delinquat in diocesi
sine alicuius episcopi puniri possit ab eo
l 6 ti 28 ar 8
Confessarius de casibus reseruatis li 3 ti
14 ar 9.
Excessus ubi habes l 2 ti 2 ar 2.

F
Falsitas quid est l 3 ti
17 ar 4. l 2 ti 2 ar 1
Falsitas.
Falsarius literarum pape
uel episcopi uel aliorum qua
pena sit puniendus
l 1 ti 2 & ubi habes l 5 ti 5 ti 2 ... 23 & 2.
Fama de hoc l 2 ti 16 q. de his qui
restituere l 4 ti 2 q ar 2 c
Fascinatio utrum sit peccatum l 1 ti 4 q 6.
Fastum de hac l 1 ti 12 q 2 ...
Fauere ... l 5 ti 51 ar 1 m o
Femina non potest ... & abbatissa
l 6 ti 25
Femina de his l 1 ti 22
Que festa sunt celebranda ibidem ar 1
De festis sanctorum et aliorum ...
De feriis que nuptias impediunt l 8 ti 20.
Feudum de hoc l 1 3 ti 18
Vtrum feudum possit emi donari uel
legari l 3 ti 30 ar 6.
Fides & de eius articulis l 2 ti 44.
Fidelitas.
Fideicommissum de his l 3 ti 23 in principio
Filius de filiorum successione educa
tione illegittimorum legittimatione
& filiacionis probatione ibidem ar 1 2 3 & 4
Filius quousque tenetur obedire patri l 1
ti 23 ar 3 a
Filius familias utrum contrahere possit l
3 ti 3 ar 3 f.
Vtrum filius tenetur soluere debita patris l 3 ti
19 ar 3 d.
Filii presbiterorum de his l 6 ti 22
Filiorum illegittimorum multorum est
... ibidem ar 2. ibidem ar 3
Vtrum filii presbiterorum possint promoueri
Filiorum non legitimorum nepotes ...
Finis fines plurimis statutis est ...
l 2 ti 2 ar 2 q 4
Flagella utrum hii qui ...
puniuntur sint satisfactoria l 4 ti 26.
Fornicatio que committitur pluuia
portant primo inuentam l 1 ti 21 q 2.
Fornicatio de hac l 2 ti 26 ...
De mulierum tactu osculo & huiusmodi
Fortitudo de hoc l 2 ti 33 de uicio
sibi opposito ibidem ti 32 & de eius par
tibus eius ... ibidem ti 34.
Forum ... l 8 ti 8 ar 1 l 1 ti 18.
ar 5 q 2 b.
Fraus dolus astucia quomodo sunt
l 2 ti 21 ar 4.
Fructus utrum quis fructum ... de
beat alios ... l 3 ti 12 ar 4 o.
Frigiditas ... impedit nuptias l 8 ti 26.
Fundus dotalis quibus sit l 3 ti 3 ar 2
& quibus sit fundus ... dotalis ibidem
Funda fundibus utrum ... l 10 ar
Debitum coniugii ... l 8 ti ... l 3 c
Vtrum furor impediat nuptias l 8 ti 2 ar 3
Vtrum furiosus possit contrahere l 3 ti
3 ar 3 h
Futura sunt ... l 1 ti 51
in principio Vtrum liceat aliquid
facere ad prognosticandum fortunam
uel infortunium l 1 ti 17 d.
Furtum de hoc l 1 ti 32 in principio
De furto ... l 1 ti 33
Vtrum recommendata alicui uteris quod
ad utendum accepit committat fur
tum l 3 ti 16 ar 2 f
Vtrum liceat furari ... uel
... l 4 ti 26
ar 2 b. l 1 ti 34
Furtum ... de hoc

G
Gaudium de hoc l 2
ti 36.
Genuflecti non
debent ... l 1 ti
23 ar 3 c.
Gula de uicio huius l 2 ti 22.
Gratitudo & ingratitudo de his
l 1 ti 2. in principio.

H
Habitus quid est l 2 ti 6.
De habitu clericorum l 6 ti 51
Habitudo ... filia
... l 2 ti 22 ar 2 e.
Hereditas de hoc l 3 ti 2 ...
Heremita utrum possit fieri abbas l 6
ti 25 ar 2 h utrum gaudeat ...

libertate l. v ti 3 ar 2 f.
Utrum quis possit i civitate l. 2 ti 63 ar 36.
Heres de huiusmodi institutione et substitutione l 3 ti 24 et 26.
De herede dimittitate ibidem ar 8 et ibidem quibus heredes possit institui ar v d.
Ad que heres teneatur l. 6 ti 36
Huiusmodi instituti utrum possit ordinari l 6 ti 26 in fine.
Hereticis et de eorum defectibus et eorum fautoribus l. 2 ti 18.
Utrum filius dicitur arrogatus priorum heredum l. 1 ti 28 ar 35
Hereticorum dimittitas in confirmando pacta l. 8 ti 14 8 c. Et in iudicio ordine episcopalem l. 6 ti 3 ar 3 c.
Heretici dimittit dicit de regula ibidem
Cuius dicitur heretici consentire ibidem
Huiusmodi decipitur absentia et recipientes pacta ab hereticis et scismaticis et recipientibus a symoniacis et fornicariis notoriis ibidem
Non dicitur item ordinatus ab hereticis l. 6 ti 3 ar 35
Herodias quid de illis qui dicuntur se nocte cum ea l. 1 ti 19 8
Historie de historiis l. ij 2 ti 13 f.
Utrum eius sit clericorum dicenda l. 4 ti 26 ar 6 c.
Homagium non dicitur fieri de spiritualibus quia fiet pro. l. 1 ti 18 ar 8.
Homicidium de hoc l. 1 ti 27 2 l 6 ti 18 ar 2 usque ad finem illegalis
Homicidium committit mulier ibidem ar 2.
Honestas et publica temporis l 2 ti 9
Honestas impedit matrimonium l 8 ti 28
Honor quid sit l 22 ti 22 et quid differt a laude et gloria et virtute ibidem
Honor debetur dimittibus propter dimissa l ij ti ij d ti 1 ar 6
Hore canonice de hiis quod dicent dici l vij ti 1 ar 6
Horas qui tenentur dicere ibidem
Horas omnes simul dicere particulariter peregrini l 8 ti 18 ar 3 8
Hospitalia utrum sint domus religiose l 6 ti 81 ar 9 c.

Hospitalitas de hac precipue clericorum l. 6 ti 12
Item pauperes sunt pascendi i subventione ibidem
Utrum hospitale possit erigi sine auctoritate episcopi ibidem ti 28 d
Humilitas de hac l 2 ti 11
Contra quos humilitate possit aliquis dicere se esse peccatorem ut alii huiusmodi l 4 ti 18 c 1.
Cuius intellectu donatum inducitur culpatum agnoscere ubi culpa non est

I

Actantia de hac l 2 ti 28
Ieiunium de hoc l 8 ti 28
Ieiunium dicitur tempore l 4 ti 27
Utrum ieiunium inductum abstinentia absolvi possit l 7 ti 28 ar 7 in fine et ti 32 in fine
Ignorantia causat involuntarium et licet se habeat ad actum voluntatis et sim. hoc 3 ignorantia multiplex l. 2 ti 1 ar 2 a.
Ignorantia tempore l 2 ti 3 ar 2 d.
Item ignorantia iuris l 3 ti 9 ar 8 cau 8 8. Item ignorantia multiplex l 7 ti 3 8.
Ille quis 3 cam sapiunt l 2 ti ar 8
Illusio de hoc l. 2 ti 14 et ar 8 d.
Impositio manuum multiplex l 7 ti 1
Imperium de hoc l. 2. ti 18
Impuberes quibus dicuntur et quibus puberes unde et quod incipiat et desinit impubertas et quando quis pubertas l 8 ti 8 ar 1.
In manibus glossa per prius dicitur l. 2 ti 8 3 de hac ibidem ti 36 ar 8
Incarnatio sapientie de hac l. 1 ti 17 q 9 in fine
Incarceratum post hereticum l 1 ti 26 c
Incendiarius cum sit excommunicatus l v ti 2 cau 18.
Indulgentia de hac l. 7 ti 80
Industria dimittitur l. 2 ti 9 ar 1
Infamia de infamatione l 2 ti 7 ar 6 7 ti 29 ar 2 c.
Infamia talis probatur l 8 ti 8 ar 8

Utrum infans possit ordinari l. 6
Infans quibus dicitur 2q6 ti 2 a
Promissio infantis l. 3 ti 3 ar 3 a
Infidelitas de hac l. 3 ti 10
Quando pueri dicuntur recedi a fide l. 3 ti 10 ar 3
Infirmitas quomodo 3 ra peni l. 2
titulo 8 ar 6
Infirmis dare per tempus post pena
fide ori periculo timetur l. 6 ti 18 ar 3 a
Infortunium utrum accidens alicui
dolorem ingerere possit cum animo
aliquid de hoc sciente l. 1 ti 14 q a
Iniuria quando iniuria committitur
rus rq lenius rq lenissima l. viii
ti 13 ar 6 b
Utrum iniuria sit propulsanda l. 1
ti 29 ar 3
Inobediencia utrum omnis debita sit per
catum mortale l. 6 ti 6 a
Inquilinus potest expelli a domo
inquinata rapiens l. 3 ti 18 ar 6
Inquisicio utrum liceat inquirere perdita
per inspectores astralabii l. 1 ti 16 ar 1 fi
Insensibilitas de hac l. 3 ti 60
Instrumentum non debet facere ar 2 b
clericus mercatus l. 6 ti 70 ar 1 b
Intencio intencionis ob liquentibus
explicatur l. 4 ti 64 a
Intencio potest duplex dici l. 2 ti 7 b
Intencio tempore l. 6 ti 4 ar 3 d
Intencio alicuius dirigi potest ad alium
opus per incompetentes l. 9 ti 31
Interdictum ecclesie de hoc l. viii ti 16 de hoc
Interdicti ubi exgeruntur non dicto
qui dicitur l. a ti 9 ar 1 a
Interdictus 3 ingressus ecclesie pluribus
bus l. a ti 21 ar 1 e
Interdictum generale quando requiritur
nare l. 6 a ti 16 ar 7
In loco interdicto sciente celebrans
et ceteris ibidem ar 6 e
Interdictum propter quibus suspendere potest
ad inicium appellare potest ibidem ar 9 e
Interpretacio dubiorum de hoc l. 6 ti 29
Interrogacio de interrogacionibus facienda
a confessore l. 4 ti 1 a

De interrogacione peracta quando agitur
ad confitendum nomine l. 6 ti 33 ar 4
Intimiditas de hac l. 3 ti 36 ar 3
Invidia de hac l. 3 ti 63
Invisibilitatem quando transit l. 2
l. 1 ar 3
Iohannes baptista utrum dubitavit
vel erraverit in fide l. 3 ti 11 ar 6 d
Ypocrisis de hoc l. 3 ti 2 a
Ira de hac l. 3 ti 6 q ar 3 de
gradibus ire quando ponitur ibidem
Utrum ira transit in voluntatem l. 2
ti 1 ar 3 in fine
Irregularitas utrum tollatur per baptismum
tismum l. 6 ar 1
Irregulares possunt ipsi a domo
transferre ecclesie distinctione 2
in l. 6 tertio de his qui possunt hic
dispensare competentes ti 1 ar 3
quarta 16 de ordinatis extra
statuta ti 6 ar 3
Ordinatus in excommunicacione
Ordinatus in apostasia de officio
ordinis quando non habet ibidem ordinatus
tus sine examinacione ti 4 tenderis
ti de bigamis ti a homicida ti
16 neophitus ti 16 fallens
penitentes ti 1 a criminalis 16 ob
ligatus ad racionem ti 19 furtis
et ti de penitencia ti 21 filius
presbiteri ti 22 Tabulatus de hac
baptizatus usque ad ecclesiam ti 23
ipso die ti 14 Sequitur de
quibus hec in l. a qui possunt
isti qui excommunicatus in a. existunt
de hac suspensus ab ingressu ecclesie
ingressus ab officio celebrans
ti 10 suspensus ab ingressu ecclesie
ingressus de divinis in ecclesia
ti 16 ar 6 celebrans sciente in
loco interdicto ibidem
Item irregularis baptizatus ut ordinetur
l. 6 ti 1 ar 6 deficiens etate
ti 24 Iudeus de iudeis
l. 2 ti 41 de furtis corporis ibidem ar 6
Iudeus quomodo iudicio possit iudicare
l. 1 ti 16 ar 7 b 2 plura alia

De iudicibus et eorum officialibus
ibidem ar. 2. 3. 4.
Utrum iudex debeat iudicare secundum allegata vel secundum conscientiam l. 1 ti 18
ar. 10 q. 6.
Iudex ecclesiasticus quibus potest cum iudex
secularis non facit iusticiam ti 70 ar 1
Iudicium idem l. 1 ti 98 ar 1
Iudicium ad quam virtutem pertinet
l. 2 ti 91 ar 3.
Iudicium non credendum mulieri idem
Iudicium extra l. 4 ti 3 in fine
Iudicium qui sunt separandi l. 4
titulo de iniudicto ar 4 cum 13.
Iudex ordinarius de hoc l. 6 ti 24
Iudex delegatus de hiis que pertinent
ad committendo vel exequendo
l. 4 ti 2 c d e f.
Iudicandi de hiis l. 1 ti 21
Iudicium condemnatum excipitur
l. 1 ti 24 f.
Iudicium mulieris ibidem ti 12 ar 1 q 3
Iudicium vulgare l. 1 ti 4 c d
Iuramentum de hoc l. 1 ti 4 2 18
Iuramentum metu extortum non
cum mutabilibus l. 1 ti 48 ar 4 q 1 f
Utrum iuramentum sit seruandum l. 8 ti
1 ar 3 c
Quid si quis iurauit aliquam du-
cere in uxorem et postea noluit
contrahere l. 8 16 ti 6
Utrum iuramentum sit defendens
in causa matrimonii l. 8 ti 33 ar 8
Iurisdictio quod ordinaria quando impe-
ditur ad fiunt l. 6 ti 8 et 6
Ius dicitur multis l. 2 ti 91 ar 2
Ius quid est l. 6 ti 11 ar 1
Ius ~~quid est~~ publicum et ius pri-
uatum de omnibus hiis l. 3 ti 4 ar 4
Ius naturale de hoc et aliquis dicitur
l. 8 ti 4 ar 2 a
Ius priuatus dicitur in primo et vocatur
l. 4 ti 2 cum 7 2
Iusticia de hac et iniusticia l.
2 ti 91 2 dictis de propriis cum 2 par-
tibus iniuste et sanctis uxor ad 21
Iusticia generalis et specialis l. 2
ti 20 ar 1 De virtutibus annexis
iusticie in genere l. 2 ti 22.

Labor extra l. 1 ti 22
ar 7 Utrum laborare
in diebus non festiuis
sit in precepto l. 1 ti 12 ar 1
Utrum labor manualis sit in precep-
to l. 6 ti 8 4 ar 6 a.
Labor manualis et utilis ad ea idem
Laboratum quod hoc non licuerit pro
temporis propria l. 4 ti 9 ar 2 a.
Largitas siue liberalitas de hoc l. 2
Latria dicitur quid l. 4 ti 7 in ti 30
pri. 2 ti 9 q 1 f 3.
Lata et quo differt a thesaur-
bia et dulia l. 3 ti 7.
De actibus late l. 1 ti 6.
Laus quid dicitur l. 2 ti 22 de
laude diuina l. 4 ti 2 4 ar 9.
Legatus de hoc l. 6 ti 80 legati
a latere l. 4 ti 13 ar 7 c
Legata de hiis l. 3 ti 22.
Legittima portio filiorum quid est
l. 3 ti 27 ar 4 e
Legittimatio de hoc l. 8 38 ar e
Utrum legittimatus ad actus spirituales
sit legittimatus ad actus seculares
l. 6 ti 22 ar 8 ad finem
Lenocinium de hoc l. 2 ti 8 4 ar 4
~~ar~~ l. 8 ti 10 ar 3.
Leprosus de leprosis coniugibus et eorum
filiis .. Utrum leprosus teneatur ampli-
diat uxori ibidem et utrum soluat
sponsalia l. 8 ti 7 1 a c e
Leticia utrum sit de effectibus deuo-
cionis l. 4 ti 2 4 ar 10 d.
Lex quid est l. 1 ti 86
Legibus derogatur per contraria
consuetudinem et an leges non de-
dignantur sacros canones imitari
l. 3 ti 91 ar 3 f e l. constitu-
tum tuum
Lex diuina l. 1 ti 1 2 a dicitur idem
Leges diuine fuit naturalis et per ta idem
Lex humana quare est scripta quando
detur l. 1 1 in fine
Lex eterna et lex in mentibus
de hiis l. 6 ti 83 ar 3
Lex nature que non potest mutari per
lex positiua l. 1 ti 2 ar 7 q 2

beziehungsweise 416 Blatt laut Blatt 378a
415
Schluss
25/II 1918

Lex naturalis quid sit et ad quid tantum [illegible] l. 3 ti [illegible]
Lex talionis de [illegible] l. 1 ti [illegible] ar [illegible]
Libellus in causa matrimoniali ad [illegible] quid formatur l. 8 ti libellus in denunciatione vel accusatione matrimonii propter consanguinitatem l. 8 ti 38 ar 3 b. c.
Item formatur libellus accusatorius matrimonii propter fortune l. 8 ti 31 ar 2 b. libellus famosus de [illegible] l. 2 ti 17 d.
Liberalitas de [illegible] l. 2 ti 30 ar 1.
Libertas [illegible] et [illegible] vel libertum esse [illegible] l. 6 ti 20 b c.
Ligamine sunt [illegible] quibus est obligatus [illegible] qui impediunt matrimonium l. 8. ti [illegible] 23.
Longositas de [illegible] l. 2. ti 19.
Ligatur pro homicidium l. 6. ti [illegible] ar 3
Litigium de [illegible] l. 2. ti 29. ar 3.
Locatum de [illegible] l. 3 ti [illegible].
Differentia inter locationem et mutuum l. 3 ti [illegible] ar [illegible] [illegible].
Longanimitas de [illegible] l. 2 ti 38.
Loquela inter loquelam [illegible] non facit [illegible] l. 1. ti 19 [illegible]
Ludus utrum in ludo possit [illegible] vel [illegible] l. 2 ti 13
Utrum ludi impediant [illegible] l. 1 ti 1 b.
De ludis alearum l. 1. ti 30.
Ludorum [illegible] ibidem
Ludi aliqui sunt liciti alii non l. 6 ti 10.
Luge [illegible] l. 1 ti 1. ar 1 [illegible]
Luxuria [illegible] octo [illegible] l. 4 ti 1 31
De [illegible] l. 2 ti 26

Magister utrum possit aliquid a scolaribus accipere
Magnanimitas [illegible] pusillanimitas de [illegible] l. 2. Maioritas de [illegible] l. 6. ti 12. Maledictio [illegible] l. 2 ti 10
Utrum sit idem quod blasphemia ibidem b.
Malum [illegible] l. 1. ti in fine

Malefitium de [illegible] l. 2 ti 16 [illegible]
Mansuetudo clementia [illegible] pietas [illegible] quid sint l. 2. ti 29. ar 1.
Manumissio [illegible] l. 6. ti 20. e
Maritus utrum [illegible] uxori [illegible] illius [illegible] carnale l. 8 ti 8 ar d.
Martirium de [illegible] l. 2 ti 33 ar 2.
Utrum puer [illegible] possit regulari [illegible] l. 8 ti 6 ar [illegible] fine
Matrimonium l. 8. ti [illegible] [illegible]
Ad matrimonium [illegible] l. 8 ti 9 ar 1
Utrum matrimonium possit solui l. 8 ti [illegible]
Utrum matrimonium possit [illegible] [illegible] De [illegible] matrimonii l. 8 ti [illegible]
De [illegible] matrimonii clandestini ibidem d.
De sollempnizatione fienda [illegible] sponsalium [illegible] ibidem c de
De omissione eius sollempnizationis ibidem et de pena omittentium eam ibidem g. Matrimonium quibus [illegible] l. 8 ti 13
Matrimonium [illegible]
De matrimonii impedimentis l. 8 ti [illegible]
Matrimonium [illegible] impediat [illegible] ibidem ar 2. l. [illegible] [illegible] ibidem in fine
Item si mulier allegat [illegible] de [illegible] vel [illegible] l. 8. ti 26. e f g.
Utrum [illegible] impediat [illegible] ibidem c d.
Utrum si cognata [illegible] possit [illegible] l. 8 ti 21. ar 2 b.
De matrimonio [illegible] l. 8 ti 1 33 a
[illegible] impedimenta l. 8 ti 3[illegible] ar 3 [illegible] k l m n o p.
Methesca de [illegible] l. 1 ti 31.
Utrum [illegible] l. 1 ti [illegible] ar 3 [illegible]
Medicus utrum sint [illegible] homicide l. 6 ti 9 ar 8 12.
Medicus [illegible] [illegible]

durant misinos ad confitendum l. 4
ti. 16. in fine
Meditacio causat deuocionem l. 4
ti. 25 ar. 2 c
Membrum utrum liceat abscondere l. 1
ti. 12. Mendacium mentiri de quibus
l. 1 ti. 36. Utrum peccet aliquis
mortaliter negando ueritatem pro
contempnacione l. 1 ti. 21 ar. 2 a adhuc
etiam l. 4 ti. 29. ar. c. circa fine
Mensura de mensuris l. 3 ti. 8 ar. 8
Mercator mercacio de hiis l.
3 ti. 8 ar. p.
Mercacio propter clericos l. 6. ti. 45 ar.
Meritum demeritum de hiis l. 2. ti. 4
Utrum multa mortifera faciant
aliquem ad demeritum primam gratiam
homini lapso l. 4 ti. 2 ar. 2 f. d.
In opera ex caritate facta sunt
alicuius boni opa mortificata l. 4
ti. 2 2. Utrum peccatum quilibet
demeritum per actum exteriorem
quam quia per actum interiorem l.
2 ti. 4 c. 2 plures alie questiones
de hac materia ibidem.
Meritorum magistri 3 opus bonum
factum uel uoto quam per se l. 1.
ti. 49 ar. 9 a. 2.
Metus quid est 2 de metus du-
plici l. 8 ar. 2 a. 2 l. 2 ti. 3 2 ar. 5 c.
Metus cadens in uirum uel ducere
eam d aliud ibidem c.
Quod metus iniustus non sufficit impe-
dire uotum nec pactum ibidem p.
Utrum metus causet inuoluntarium
l. 2 ti. 1 ar. 2 c.
Militia utrum conueniat mulieri impe-
diat prudentiam l. 4 ti. 4 d
Ministri utrum bonitas uel malicia
ministri sacramenti impedit uel adiuuit
l. 2 ti. 1 ar. 4 a b c d e
Minor etate quibus dicitur diuer-
sis quibus maior l. 3 ti. 3 ar. 3 b
Minor etas quo non possit alie-
nare ibidem ar. 2 d.
Misericordia de hac l. 8 ti. 6 4
Missa de bonis celebrantis sine ritu
celebranda l. 2 ti. 12
Utrum missa mali presbiteri minus
valeat quam missa boni ibidem ar. 2 d.
Utrum presbiter malus teneatur celebrare
ibidem d. Circa tempus diei
misse et hore ibidem ar. 3.
Utrum presbiter in eadem die plures pos-
sit celebrare ibidem f.
De loco consecrato celebrandi ibidem ar. 2
De altari portabili ibidem c
Non licet celebrare per uestibus ab
episcopo benedictis ibidem l. 3 nec pro signe
ibidem ar. 1 f.
Circa de illis qui recipiunt promissionis
cantant aut missas ibidem ar. 1 d
De quo debet esse altare calix
patena et palle ibidem ar. 2
De audiende misse presbitero inutili l. 2
ti. 16 c f. cum quis missam non debet au-
dire ibidem 2 d n.
Utrum filia mulieris uel buffinati
teneatur omni die missam audire
l. 6 ti. 1 ar. 6 in fine
Missarum sollempnia quid sint secundum diuina
dierum quotidianarum celebranda
l. 2 ti. 12 ar. 1 e et per cetera in fine
Missa pro defunctis collecte dici ibidem
Circa per promota promote tenere per
sonam et offitio celebrare missam
celebrabit l. 2 ti. 69 ar. 2 a
Utrum seculares tenentur audire missam
in dominica l. 2 ti. 16 a.
Moderamine in culpabilis tutele quod
l. 1. ti. 24 g l. 1. 2 ti. 29 c ar. 2 b.
Modestus de hac inspectus cuius
l. 2 ti. 40.
Modestia secundum quod consistit in motibus
corporis l. 2 ti. 43.
De modestia secundum quod consistit in or
natu in apparatu exteriori l. 2 ti. 42
Molles sunt comminandi sunt qui pro
curant in se pollucionem l. 2 ti. 28 ar. 1 a
Mollicies de hac cum opponitur con-
stancie l. 2 ti. 39.
Monachus potest esse aliquibus casibus uel
ligamon erit l. 8 ti. 16 in fine
Esto quod aliquis non intrat claustrum
nisi monachos eidem tamen cogi-
tat quod hic bis potiri professione et
precedet quod hoc per non licet inquiri.

Recomendetur in xpo pri fri Nicolao Feyerbach ordinis minorum fr in

Manuscipta Juris